

DECISIONES
SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ,

CORAM REVERENDISSIMO DOMINO
PAVLO DVRA
EPISCOPO VRGELLENSI

*Nouissimè ex Originalibus Authoris summo studio, ac diligentiâ
depromptæ; adiectis Argumentis, Summariis,
& Indice locupletissimo.*

FERDINANDI SCIAMANNÆ I. V. D. INTERAMNATIS.

LVGDVNI,

Sumpt. Ioannis Caffin, & Francisci Plaignard.

M. DC. XXXIX.

CVM SUPERIORVM PERMISSV.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VRBANVS PAPA VIII.

*DILECTO FILIO FERDINANDO SCIAMANNÆ,
Clerico Interamnen. I. V. D.*

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Litterarum scientia, vitæ, ac morum honestas, aliæque laudabilia, probitatis & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, Nos inducunt, vt illa tibi fauorabiliter concedamus, quæ tuis commoditatibus fore conspicimus opportuna. Cùm itaque sicut Nobis nuper exponi fecisti, tu decisiones Venerabilis Fratris Pauli Episcopi Vrgellæ, tunc Capellani nostri, & causarum Palatii Apostolici Auditoris, ab ipsis originalibus desumptas, in Iuris studioforum vtilitatem, & commoditatem in Ciuitate nostra Interamnen. imprimi facere intendas: Verùm dubites ne aliqui ex alieno labore lucrum quærentes, easdem decisiones, seu earum quasilibet coniunctim, vel diuissim imprimere, seu reimprimere præsumant. Nos tuæ indemnitati hac in parte prouidere, teque intuitu laboris suscepti, & expensarum propterea factarum, & faciendarum specialis gratiæ fauore profæqui volentes, & à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendū harū serie absoluentes, vel absolutū fore cēsentēs: Motu proprio, & ex certa sciētia, & de mera liberalitate nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine tibi, pro te, & hæredibus, ac successoribus tuis quibuscumque, vt dictas decisiones in Ciuitate nostra Interamnen. dummodo tamen à Venerabili Fratre Episcopo Interamnen. ac Dilecto Filio Inquisitore hereticæ prauitatis in dicta ciuitate Interamnen. commorante approbatæ fuerint, imprimere, vel imprimi facere liberè & licitè possis & valeas; vique nemo ad decem annos à data præsentium numerando tam in statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè Nobis subiecto, quàm etiam citra & ultra montes existens, dictas decisiones, vel earum quasilibet etiam cum additionibus, scholiis, vel quibuscumque aliis distinctionibus quocumque nomine, seu vocabulo nuncupatis, ordine, vel titulo mutatis, coniunctim, vel diuissim in quacumque forma in totum, vel in partem imprimere, vel imprimi facere, aut impressas, seu reimpressas vendere, vel venales habere, proponere, aut aliàs edere, vel euulgare, aut etiam pro vsu proprio habere, vel tenere possit, tenore præsentium concedimus & indulgemus, ac omnibus & singulis Typographis, Bibliopolis, & librorum impressoribus, aliisque quibuscumque personis quauis auctoritate, scientia, & facultate ac priuilegiis fulgentibus, tam in statu Ecclesiastico mediatè vel immediatè subiecto, quàm etiam citra & ultra montes existentibus sub excommunicationis, à qua contraueniens nisi à Romano Pontifice præterquam in mortis articulo constituti absolui nequeant, & quingentorum ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum pœnis, quoad illos in statu Ecclesiastico existentes, toties quoties contrauentum fuerit eo ipso factis, ac absque declaratione vlla incurrendis, pro vna tibi, ac tuis hæredibus, ac successoribus, ac ius ab eis habentibus huiusmodi; pro altera verò Camere nostræ Apostolicæ applicandis, & irremissibiliter exigendis, ne durante tempore decem annorum vt supra, computandorum, prædictas decisiones, vel earum quasilibet coniunctim, vel diuissim, etiam cum additionibus, vel scholiis, vel quibuscumque aliis obseruationibus quocumque nomine seu vocabulo nuncupatis à quacumque persona, cuiuscumque status, & conditionis editis, seu edendis, ordine vel titulo mutatis in quacumque forma, in totum, vel in partem, absque tui, & hæredum, ac successorum tuorum, vel ius ab eis habentium speciali licentia inscriptis habita imprimere, seu reimprimere, seu imprimi, seu reimprimi facere, aut venalia habere, proponere, seu aliàs edere vel euulgare, seu quoquomodo clam vel palam distrahere, vel etiam pro vsu proprio sic impressas tenere quoquomodo audeat seu præsumat districtiùs inhibentes: Mandantes propterea vniuersis & singulis Legatis, Vicelegatis dictæ Sedis, eiusque ditionis Gubernatoribus, & aliis iusticiæ

Ministria,

Ministris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, vbique existentibus, & quoties pro parte tua, ac heredum & successorum, iusque ab eis habentium prædictorū requisitionem contra inobedientes & rebelles pœnas prædictas irremissibiliter exequantur, implorato si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Apostolicis Constitutionibus & ordinationibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica: vel quavis firmitate alia roboratis, priuilegiis quoque, indultis, ac literis Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, in contrarium quomodolibet concessis, approbatis & innouatis; Quibus omnibus etiam si de illis eorūque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illis aliàs in suo robore permanens, latissimè & plenissimè hac vice duntaxat specialiter & expressè, motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque; Et quia difficile foret easdem præsentis litteras ad quælibet loca deferri, volumus quòd illarum transumptis, etiam in ipsis voluminibus, & operibus, aut eorum quolibet impressis, eadem in Iudicio & extra illud fides vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctam MARIAM Maiorem sub annulo Piscatoris, Die XXVIII. Augusti MDCXXXV. Pontificatus Nostri Anno Decimotertio.

M. A. MARALDVS.

J M P R I M A T V R.

IOSEPH IAPESSIVS Vic. Gen. pro Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Archiepiscopo Theſſalonicon. Eccl. Interamnen. Administrat.

I M P R I M A T V R.

VINCENTIVS FILEANVS Vicarius Sanctissimæ Inquisitionis Ciuitatis Interamnen.

C O N S E N S V S.

Librum cui titulus est, Decisiones Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. Paulo Duran, &c. iam Interamnen in lucem editum, hac in vrbe typis mandari, sumptibus IOANNIS CAFFIN, & FRANCISCI PLAIGNARD, ego Regis in Præfectura Lugdunensi Procurator non impedio. Lugduni 22. Aprilis 1637.

PVGET.

P E R M I S S V S.

Hunc librum, viso Procuratoris Regij consensu, typis mandari sumptibus IOANNIS CAFFIN, ET FRANCISCI PLAIGNARD, Lugdunensium Bibliopolarum concedimus, & ne quis citra concessam facultatem denuò excudat deſendimus, Lugduni, 22. die mensis Aprilis, anno 1637.

SEVE.

DECISIONES

SACRÆ ROTÆ

ROMANÆ

Coram R. P. D.

PAVLO DVRAN.

Foroliuicn. Dotis.

Luna 9. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Dos data viro in pecunia, siue in fundo æstimato, debet in pecunia vxori restitui; sed in quibus casibus vxor cogi possit ad accipiendum in soluxum bona stabilia, plenè discutitur.

SVMMARIVM.

- 1 Creditor cogi non potest aliud pro alio accipere.
- 2 Hoc procedit etiam in creditore pecunie.
- 3 Valor auri extrinsecus attenditur de tempore solutionis.
- 4 Producent testamentum, videtur illud approbare.
- 5 Dos legata vxori statim debetur: si verò non sit legata, non debetur, nisi post annum lultu.
- 6 Dotis legatum factum a testatore, vt de bonis suis soluasur, operatur, vt restitutio dotis fiat de bonis ipsius testatoris, & non in pecunia: Contrarium n. seq.
- 7 Pecunia dicitur de bonis.
- 8 Dotis legatum vtilius est vxori, quàm alio de dote.
- 9 Legatum veris non debet contra voluntatem testatoris in damnum legatarij.
- 10 Dos data in pecunia, restitui debet in pecunia.
- 11 Dotalis fundus, si fuerit datus in solutum pro certo pretio ad computum dotis, idem fundus est restituendus. Contrarium, num. 12. vbi redditur ratio, & quando id maxime procedat, n. 13.

Tom. I.

- 14 L. in rebus, C. de iur. dot. declaratur.
- 15 Dotalis res data, æstimata, transit in dominium mariti.
- 16 Inventarium probat pecuniam non extare in hereditate, si in eo non reperiatur descripta.
- 17 Debitor soluere potest in stabilibus in defectum pecunie. Declara vt num. 20.
- 18 Auth. hoc nisi debitor, C. de solut. procedit etiam in debito ex causa dotis.
- 19 Amplia, etiamsi promissio facta fuisset, vt in pecunia numerata, & non aliter restitutio fieret.
- 20 Auth. hoc nisi debitor, vt habeat locum, qua requirebatur?
- 21 Heres cum beneficio leg. & inuent. non tenetur de emissionis pro bonis, qua dat in solutum creditoribus hereditariis.
- 22 Auth. hoc nisi debitor, non procedit, quando debitor promisit soluere in pecunia cum iuramento.
- 23 Iuramentum habet vim specialis renunciationis: & facit rem præcisè deberi.
- 24 Iuramentum defuncti, licet non obliget heredes quoad reatum perijuri; obligatio tamen iuramenti transit ad eos.
- 25 Heredes cum beneficio leg. & inuent. cogere possunt hereditarios creditores, pecunia non suppetente, ad accipiendum in solutum hereditaria bona, ac etiam nomina debitorum, n. 27. & 28. Declara vt n. 29. & vnum. 36.
- 26 Amplia, vt possint cogere etiam viduam, qua dorem repetit.
- 27 Mulier non est privilegiata in dote, quoad inuentarij beneficium.
- 30 Inventarij beneficium præseruare debet heredes, n. 31. si in damno. Declara vt ibidem.
- 31 L. fin. §. & si præfatam, C. de iure deliber. explic. ac r. 211.

A

32. 2. 2. 1625

32. *Heres cum beneficio leg. & inuentarij potest se eximere a vacationibus factis.*
 33. *Hereditas presumitur opulenta, si non probatur contrarium.*
 34. *Nec probatur inopulenta, si in ea non fuit reperta pecunia.*
 35. *Executio mandati non probat rei valorem.*
 37. *Confessio heredi, probat in eius preiudicium.*
 38. *Heres cum beneficio leg. & inuentarij suari quomodo debeant, non reperio emptore bonorum beneficiariorum.*

DECISIO I.

V M Magdalena Guertina, vxor q. Octauiani Acconcij inuitare contra heredes d. sui viri pro restitutione dotis scutorum aureorum 1900, nec non scutorum trecentorum auri bonorum supradotalium; heredes non controuertentes, dotis & supradotis

prædictarum, veram numerationem præcessisse (de qua etiam visum fuit Dominis clarè constare in summario d. Magdalenz, n. 2. & 3.) nec consequenter negabant, eos, soluto iam matrimonio ad restitutionem teneri; contendebant tamen, non esse per eos faciendam in pecuniâ, sed Magdalenam debere accipere in solutum tot bona hereditaria quot sufficerent ad assumptionem petitorum, legitime faciendam.

Causâ igitur in Rotâ, me proponente, discussâ: Domini resoluunt, tam dotis, quam supradotis restitutionem fieri debere per heredes in pecuniâ, cum enim præcesserit promissio, huius constitutio dotis in annis 1900. & subsequuta etiam promissio viri de restituenda pecuniâ, vt constat d. summario, n. 1. & 2. & itidem supradotis habita fuerit per virum in autem pecuniâ, negari non potest, quin malier habeat intentionem fundatam in communi regulâ, quod ereditor ÷ non possit cogi aliud, pro alio accipere, l. 2. §. mutui datio, vbi gloss. & D. d. ff. si cert. per. quæ ÷ procedit etiam in creditore pecuniæ, cum a quo, ff. de solut. R. in. conf. 65. n. 10. lib. 2. Ceph. conf. 195. n. 2. lib. 2. Surd. decis. 30. n. 9. & in his terminis Rot. in causa S. Senerini dotis 17. Marrij 1621. coram R. p. d. meo Vbaldo.

Et cum dotis, & supradotis solutio fuerit facta in tot aureis, quorum valor extrinsecus sæpius iuxta temporis varietatem, mutari solet, non dubitant Domini quoad dictum extrinsecum valorem esse attendendum, & solutionis tempus, cap. quæ, extra de iur. iur. Barr. & D. d. in l. Paulus, ff. de solut. Purpur. conf. 190. & 123. n. 33. Crane. conf. 47. in fine. Canalcian. decis. 16. n. 42. part. 1. Conarr. de coll. vir. num. 2. §. 7. vnic. concl. 8. sub. n. 5. & est communis D. d. sententia, vt testatur Boer. decis. 317. n. 4. quam secuta fuit Rot. decis. 42. coram f. r. Greg. XV. & fuit dictum in Affien pensiois 24. Ianuarij 1607. coram bo. m. Card. Sacro, & in Bononien. de Palestris coram Illustrissimo D. meo Patriarcha, Manzardo, qua est decis. 149. n. 5. p. 1. recent.

Solum igitur superest, respondere exceptionibus, & obiectionibus, quæ pro heredibus afferuntur; quæ, vt clariùs veritas eluceat, singulariter examinanda veniunt.

Primo pro heredibus dicebatur Octavianum in suo Testamento iussisse dotem, & supradotem prædictas restitui Magdalenz suæ vxori de bonis suis, in forma ÷ iuris, cuius testamentum visa fuit Magdalena approbare, eum illud produxerit summario, n. 2. Innoc. in cap. cum venerabilis, n. 2. de except. quæ sequuntur ibi Abb. Dec. & alij communiter, & multo magis illud approba-

uit, dum illius vigore egit in pareibus intra annum lucas; obtinuitque statim sibi restitui dotem, & supradotes, vt legatas, iuxta l. p. ff. de dot. praleg. §. sed si vxori instit. de legat. quæ alioquin ÷ post annum erant restituenda, l. unica, §. cum autem C. de rei vxor. alt. ac propterea de bonis testatoris, non in pecuniâ fieri debere restitutionem, R. in. dicto conf. 65. n. 3. & lib. 1. quem sequitur Gratian. decis. 142. n. 5. & seqq.

Sed fuit responsû (quidquid sit de acceptatione Magdalenz) illa verba testamenti ÷ de bonis suis, non excludere solutionem in pecuniâ, tum quia, verius est etiam ÷ pecuniam dici de bonis, l. 1. vbi D. d. C. de vsu fr. l. 1. §. eorum, §. his verbis, ff. de leg. 3. §. & quia parum, in amb. de nupt. R. in. conf. 187. n. 6. vers. sed pro ÷ dicto Rot. decis. 103. n. 6. in fin. part. 1. recent. & in puncto in causa S. Senerini dotis 16. Decembris 1619. 4. May 1620. & 17. Marrij 1621. coram R. p. d. meo Vbaldo; tum etiam quia testator iussit, dotem, & supradotes restitui in beneficiis vxoris, vt ob commodum representationis, amplius, & vilius esset vxori dotis legatum, quâ de dote actio, d. l. p. ff. de dot. praleg. Atque, idem, ne veretur in damnum illius ÷ contra testantis voluntatem, l. legata inuoluit ff. de adim. legat. illa verba: de bonis suis, debent intelligi debent intelligi demonstratiuè, & non restrictiue: tantum magis stantibus illis verbis, in forma iuris: cuius dispositio est, vt dos data in pecuniâ, ÷ restitui debeat in pecuniâ, ad l. si pecunia, vbi Barr. Bald. & Cast. ff. de leg. 2. Rot. decis. 196. part. 1. recent.

Secundo adducebatur, quod fundus dotalis fuit datus in solutum pro certo pretio ad computum d. dotis, sum. num. 2. ac propterea idem ipse fundus erat restituendus l. in rebus, l. de iur. dot.

Sed solutio huius obiectionis facilis visa fuit. Nam cum illa constitutio ÷ in dubio fecerit emptorem, & sic dominium transierit in maritum, consequenter ipse tenetur pecuniam restituere, vt in l. cum dotem, l. si inter, l. quousque C. de iur. dot. Socc. conf. 69. n. 15. lib. 4. Honded. conf. 14. n. 43. & seqq. & conf. 41. n. 4. & seqq. lib. 1. & secuta est pluries Rot. vt apud Scraf. decis. 133. 2. num. 1. & seqq. & in Maceraten. retrallu 4. Iunij 1622. coram R. p. d. meo Vbaldo: Et eo magis, quando vt hic facta est promissio de restituenda pecuniâ Bald. in d. l. quousque circa fin. C. de iur. dot. Socc. in conf. 56. n. 6. vers. sextus casus lib. 1. Nat. conf. 650. n. 4. Conarr. pratt. quæst. cap. 28. num. 1. vers. 2. apparet, Cardin. Manic. de tacti. & amb. lib. 12. tit. 28. num. 4. vbi quod hic casus nullam recipie dubitationem, Rot. in d. S. Senerini dotis. Nec contrarium probat text. in dicta l. in rebus in princ. ÷ sed alio longe diuersum: nempe quod si maritus rem dotalem sibi datam æstimatam, ac idem sibi venditam, alienauerit, mulierem in subsidium marito, seu eius hæredes existente, non soluendo, posse agere contra tertium possessorem fundi dotalis, quasi semper in eius pernam sit dominio, quamuis vete in mariti dominium ÷ transierit iuxta gloss. receptam in d. l. in rebus, verbo: æstimata, Cremen. sing. 19. l. si in l. ex conuentione, C. de pact.

Tertio excipiebatur, in hereditate Octauiani, non extare pecuniam, ÷ vt ex inuentario; cum in eo non inueniantur descripta, satis probati videbatur ex recepta Barr. sententia in l. fin. §. licentiam p. 1. notab. C. de iur. delib. l. si in l. si constante num. 122. ff. solut. matrim. quo casu licet soluere in stabiliis, ÷ iusto pretio æstimatis, aut, hoc nisi debitor, C. de solut. cuius dispositio ÷ procedit etiam in debito ex causa dotis; quia licet alias sit privilegiata, in hoc autem non reperitur privilegiata, Honded. conf. 18. n. 57. lib. 1. Thess. decis. 13. n. 4. Gutier. lib. 1. pratt. quæst. C. inl. quæst. 143. n. 3. Rota. l. iur. conf. 3. n. 11. & conf. 3. n. 43. lib. 1. etiam si promissio fuisset in pecunia numerata, & non aliter, Thess. d. decis. 153. n. 3. in fin.

Non minus facilis visa fuit responsio ad hoc obiectionem

Quam, quandoquidem vt beneficio *d. Auth. hoc nisi*, locus sit, ¶ necessarium est, vt debitor oblata creditoribus cedula, aut lista bonorum, vt meliora eligere possit, caueat de euictione cum fideiussoribus, & tradat instrumenta titulorum, ac alia obsequet, de quibus per *Rom. conf. 163.* quem communiter D. D. sequuntur, vt restantur *Nat. conf. 44. num. 3. Inf. conf. 9. num. 22. vol. 2. Rip. in d. §. mutui datio, Tiesf. d. decis. 193. num. 12. Guier. de iur. conf. p. 1. cap. 29. num. 2.* vbi late dicta requisita recenset, & examinat *Ludovic. decis. persf. 64. per tot.* Quæ requisita, & præsertim cautio de euictione debent interuenire in ipso actu oblationis bonorum in solum, *Angel. in l. prator. ait. §. si quis paratus ff. de nou. oper. nunc. Purpur. in d. §. mutui datio, Bursat. conf. 9. n. 1. lib. 3. Cep. conf. 103. n. 12. lib. 2. Benint. dec. Bonon. 28. Thesaur. Ludovic. Guier. vbi supra.* Quæ hic non interueniunt: quinimò ex quò hæredes opponebant de beneficio inuentarij, vt infra dicetur, quod ¶ excludit euictionis cautionem *l. fin. §. si præfatam C. de iur. delib. eo ipso* volebant de euictione teneri.

Fuit etiam responsum, quòd debitor non potest vti beneficio *d. Auth. hoc nisi*, quando, vt hic promissit ¶ foluere in pecunià cum iuramento; cum illud habeat vim ¶ specialis renunciationis, cap. ex recepto, de iur. iur. & ibi *glos. & Bald.* & facit rem præcisè deberi, iux. *glos. communiter approbatam in §. si pecunià ff. de cond. ob caus.* quam sententiam tanquam magis communem, & vlti receptam tenent *Alex. conf. 37. num. 27. lib. 2. Rip. vbi supra num. 28. Rol. à Vall. conf. 6. num. 44. lib. 1. Alciat. in d. §. mutui datio, & ibidem Guier. Iun. in vers. 2. effect. videndum, Vincent. de Franc. decis. 31. num. 3. cum seqq. Guier. d. cap. 29. & d. quest. 148. num. 20. Ludovic. d. decis. 64. num. 3. qui eam num. 4. sub limitat in casu quodam singulari: *Tiesf. d. decis. 153. n. 14.**

Neque obstat, quòd hæredes non teneantur ex iuramento defuncti ¶ Quia hoc verum est, si quod reatum perituri; obseruantia autem iuramenti, & obligationis efficacia transit etiam ad hæredes *Barr. in l. qui superstites in fin. ff. de acquir. hered. Bald. in l. fin. num. 16. in fin. C. de pati. & in Auth. Sacramenta puerum num. 17. C. si adner. vendit. Abb. in cap. cum coningat num. 8. de iur. iur. Ancar. in cap. ueritat. n. 4. col. iii. Aff. decis. 381. num. 8. Rim. Iun. conf. 814. num. 62. lib. 7. Seraf. de primil. iuram. prim. 74. n. 141. & in puncto Vincent. de Franc. decis. 83. num. 6.*

Quarto fiebat maior vis in inuentatio, de cuius legitimâ confectioe iam tandem inter partes non hæsitabatur, cuius beneficii vigore dicunt ¶ hæredes posse cogere hereditarios creditores ad accipiendum in solum hereditaria bona, pecunià non suppetente, *Paul. & Inf. in d. l. fin. §. & si præfatam C. de iur. delib. lo. Andr. in add. ad Specul. in tit. de Instr. edit. §. fin. num. 15. in fin. & in verb. fecerit, vers. fed adhuc queritur, Porcell. in tract. de Inuent. quest. 7. num. 3. Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 4. par. §. 1. num. 10. ad idemque posse cogere viduium, ¶ quæ doctem repetit, vt hic, *Surd. d. decis. 30. num. 1. & decis. 318. num. 3.* Cum enim mulier non sit priuilegiata ¶ quod ad beneficium *Auth. hoc nisi C. de solut. vt supra dictum est*, multò minus priuilegiata censeri debet quòd inuentarij beneficium, per quod plenius, & vberius prouideretur. Quæ opinio in *d. §. & si præfatam* probati videtur, dum ibi alternatim dicitur, quòd non extante pecunià fiat solutio creditoribus de rebus hereditariis, vel earum præzio: & sic electio debet esse heredis, vt expendit *Surd. d. decis. 318. num. 3.* ex tradit per *Afflic. decis. 397.* Quæ adò procedere dicebatur, vt etiam ob inuentarij beneficium, possint creditores ¶, & consequenter mulieres doctem repentes, compelli ad accipiendi in solum nomina debitorum, vt in specie notat *Laf. in d. §. & si præfatam*:*

num. 1. vers. quarto vult. n. quem sequitur. Marc. Abr. conf. 3. n. 31. Aluar. Valas. decis. 52. n. 19. in fin. p. 1. Et licet de hoc dubitet *Parlador. vbi supra*, tamen non extantibus aliis bonis, dubitan. Iun. non videtur ad text. in *l. à Dno Pio §. In vendit. ff. de re indic.*

Verum nec prædicta vlla fuerunt Dominis obstat; non enim simpliciter verum est ¶ quòd non extante pecunià cogantur creditores accipere bona hereditaria in solum; sed solum quando hereditas non est soluendo, & nullo modo reperitur emptor rerum inuentarij, absque eo quòd hæres promittat de euictione, quòdquid dicit *Rouit. conf. 18. num. 1. & 1.* Vbi adhuc his concurrentibus contendit creditores cogi non posse ad accipiendum bona in solum; extrà enim hos duos casus cum hæres damnum pati non possit, teneatur stare regulæ, quòd aliud pro alio tradi non possit, *Cast. in d. §. & si præfatam num. 5. Fanus. de Inuent. par. 6. num. 2. Rol. eod. tract. quest. 150. num. 1. & 2. Surd. d. decis. 30. num. 14. & seqq. & in terminis dotis Moros. conf. 13. num. 10. Rot. ind. S. Senerini dotis 17. Martij 1621. & post Alber. & Jacob. de Aret. & Corn. Crancet. Anton. Sola in comment. ad ordinationes Sabaudie tit. de form. procedendi in pignor. & subhast. glos. 3. num. 39. Fupar. de subhast. quest. 532. num. 44. M. Ant. de Amat. decis. Marchia 91. per tot; & est opinio vlti recepta ex, Vincent. de Franch. decis. 83. in fin. Cancell. libr. 3. var. resolut. cap. 2. num. 140. Et habet per se rationem quia beneficium inuentarij ¶ ita debet præstare hæredem ne sit in damno, quòd etiam non debet esse in perniciem creditorum; ex datione autem in solum resolutæ contrarium, *Franch. vbi supra, Rouit. dicto consil. 18. n. 13.**

Neque obstat textus in *d. §. & si præfatam*, ¶ Quia in eo, iuxta magis communem intellectum solum probatur, quòd non extante pecunià in hereditate, potest etiam hæres liberari ab onere vendendi, abiciendo à se omnem curam bonorum vendendorum, & eam in creditores transfere, vt ibi satisfaciatur. Siquidem hæres beneficio inuentarij suffulcus, adeò debet seruari indemnis, ¶ vt à vexationibus facti, quales sunt onera vendendi, credita expendi, liberetur; etiam si hereditas sit opulenta, vt dixit *Bald. in d. §. & si præfatam*, in vltimo notab. *Inf. Marcabr. & Aluar. Valas. vbi supra Guid. Pap. de form. Inuent. num. 20. Spin. de testam. glos. 35. num. 99.* Et licet adhuc ad hoc plures allegans, dubitet *Surd. decis. 30. num. 32.* dum dicit, quòd hæres solum potest eam vexationem à se abicere, quæ sibi affectum damnum pecuniarium; non autem eam, quæ in mero facto consistit, tamen communiter tenetur contrarium, vt idem *Surd. agnoscit ibidem num. 34.*

Quod autem attinet ad primum, An hereditas Octauiani sit soluendo in dubio ¶ præsumitur opulenta, cura contrarium ab hæredibus non probetur, *Seraf. decis. 1394. num. 5. Rot. decis. 696. num. 2. par. prim. recent. Conar. in cap. si heredes num. 9. vers. sed & si minime, extr. de testam. Nec probatur inopulenta, ¶ ex quòd in hereditate non fuit repleta pecunià, vt reprobandum *Marcabr. plenè Surd. d. decis. 30. num. 14. & 15. Rot. in S. Senerini, vers. demum non obstat in fin. 3. Marti. d. consil. 13. num. 10.* Nec etiam ex executione factâ in partibus mandatorum relaxatorum pro Magdalena contra bona hereditaria d. q. Octauiani sui mariti; ex quibus prætentidura apparere, quòd dicta executio absorbet omnia bona hereditaria, iunctis debitis pelidâs à testatore, vt in primo summario hæredum *num. 3.* Dominis enim non fuit visum ex hac executione probari valorem rerum, ¶ nec computa data per hæredes esse iustificata; & præsertim, non iustificati præsentium fideicommissu donus magnæ, vt non debeat computari in hereditate; & ed maxime, cum exaducto fuerit datum longè diuerfum computum, quatuor etiam non iustificatum.*

Quantum verò ad secundum, quòd non reperitur

A 2 empro

emptor, patitur visum fuit nullo modo constare: Non enim sufficit, quod simpliciter non reperitur, ³⁶ † sed necessarium est, quod non reperitur talis, qui velit dare iustum pretium, habita ratione, quod euicatio non debetur, vt communiter itadunt Doctores. in dicto §. & si presatam, *Surd. decif. 30. num. 15.*

Quare tamen, quod ad preiudicium hæredum satis constare videtur, quod non reperitur emptor, ex ³⁷ eorum confessione † ad l. cum præcum C. de liberal. caus. tamen; placuit Dominis ex eorum solita benignitate, quod hæredibus statueretur terminus vnus mensis † ad vendenda bona hæreditaria, habita in prætio ratione euictionis iuxta. *decif. Surd. 318. in fin.* quo elapso, & non reperto emptore, dicta Magdalena possit accipere in solum pro dote, & supradictis tot bona hæreditaria, quartâ parte minus iusto prærio ratione euictionis iuxta statuta Ciuitatis Foroluien.

Et ita decifum vtrique parte informante.

Tullen. Parochialis.

Lun. 9. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur, data releuancia articulo-
rum: & quando articuli dicantur releuan-
tes. Cætera quæ continentur in decisione,
sunt omnino inter se separata, & ponuntur
singulariter in Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria conceditur pro iustificacione Gratiz: si neutri: dum articuli sunt releuanter, scilicet super vacatione Ecclesie, super valore beneficij, & super valore oblatorum.
- 2 Beneficia vnica conferuntur sine concursu, etiam in mensibus reseruatis, ad solam nominationem, seu presentationem illorum, quorum dignitati, vel Ecclesie vnica sunt, prætio solo examine Ordinarij.
- 3 Negatiua non intra aduersarij probatur ex resolutione aliorum.
- 4 Remissoria si petatur ab allore, & reus opponat de vnico, de hac est primò disputandum, si de ea constat in alio, & ratio redditur ibidem.
- 5 Promissio noua Apostolica ostendit debet ab eo, qui fuit nominatus ad beneficium unitum.
- 6 Gratia: si neutri, probatur sufficienter ex supplicacione, vt videtur signata, in alio producta, quando non agitur ad canonizationem d. gratiz, sed solum ad effectum obtinendi remissoriam, pro illius iustificacione.

DECISIO. II.

ETT per Dominos resolutum, dandum esse remissoriam Nicolao Pieron. Quia cum fuerit petita pro iustificacione Gratiz: Si neutri, & articuli sint releuanter, scilicet † super vacatione Ecclesie de qua agitur, super valore beneficij, & super valore oblatorum; videtur nullo modo posse denegari, l. indider ibi: & hoc, si iussu peti index inuenerit; C. de fid. Instrum. vbi Bald. n. 1. & Castren. n. 3. *Cassad. decif. 3. de dilat. Caputaq. decif. 56. par. 3. Rot. decif. 578. & in puncto Gratiz: si Neutri, decif. 661. par. 2. recent.*

Neque obstat, quod dicti articuli videantur itre-
leuanter, cum Nicolaus fundet non ius aduersarij in
reseruacione, ratione mensis, & in Constitutione Pij
Pape V. 32. in ordin. de prouident. Parochial. per con-
cursu. & ob non seruatum formam S. Concilij, *sess. 24. cap. 18. de reform.* quæ cessant, stante vnione dictæ
Ecclesie principaliter facta, & iuxta dispositionem eius-
dem S. Concilij subsistente, cum beneficia sic vnita
conferantur sine concursu, † etiam in mensibus re-
seruatis, ad solam nominationem, seu presentationem
illorum; quorum dignitati, vel Ecclesie vnita sunt,
prætio solo examine Ordinarij iuxta Concil. Trident.
*sess. 7. cap. 13. & Constitutionem eiusdem Pij V. de Visa-
riu; & censuit Congregatio Illustrissimorum Inter-
pretum Nanar. conf. 11. m. 3. de stat. Monach. Rot. decif. 798. par. 1. diuers.*

Quia fuit responsum, non constare in actis de di-
ctâ prætensâ vnione; ex quorum sola resolutione †
constare dicitur de non iure aduersarij l. Titia texte-
ret, vbi Bart. num. 2. ff. de leg. 1. & in puncto Gratiz: Si
neutri, fuit dictum in *Leodic. Parochialis 24. No-
uembriis, 1621. coram Reuerendissimo D. meo Cauallero*,
vt in copiâ, quæ data fuit. Et dum de ea non apparet,
remissoria est concedenda. Si verò modo daretur in
actis, dicebant Domini, quod de illa † posset primo
quæri cum hoc tendat ad commodum actoris, qui
euitaret impensam remissoriz, quo casu reus, & pos-
sessor satis benignè agit, cum perat prius discuti su-
per vnione, quæ ipse nititur, & sic super iure suo. Di-
cebatur insuper non constare de noua prouisione, ne-
cessariò requisita † ex aliâ Pij. V. Constitutione l. ut,
decif. 2. de præben.

Nec etiam obstat, quod de Gratia: si Neutri, non
constet per litteras Apostolicas, sed solum ex quadam
simplici copiâ. Nam cum non agatur ad canoniza-
tionem dictæ gratiz, sed solum ad effectum obtinen-
di remissoriam, pro illius iustificacione, † sufficit,
quod in actis producat supplicatio signata, *Pur. de-
cif. 24. de iudic. Rot. decif. 81. num. 5. par. 2. in recent.*

Et ita Decifum Vtrique &c.

Tullen. Computorum.

Ven. 13. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Expensæ quæ non fuerunt factæ ex causa ne-
cessaria, non admittuntur in redditione ra-
tionis administrationis bonorum Abbatiz,
præsertim concurrente suspicione Admini-
stratoris, orta ex illius intrusione.

SVMMARIVM.

- 1 Partita admitti illæ debent in redditione rationis ad-
ministrationis bonorum Abbatiz, quæ probantur
expensæ in necessaria onera Monasterij, & bono-
rum Abbatiz.
- 2 Partita magnæ sunt exactè probanda.
- 3 Præsertim stante intrusione administratoris.
- 4 Partita de scripta maiorem non merentur fidem quàm
vox scribentis.
- 5 Partita inuicem similes non admittuntur.
- 6 Partita collusæ, & simulatæ quando presumantur.
- 7 Expensæ factæ in viaticis debet esse ex causâ necessaria.
- 8 Testes deponentes super expensis generaliter, & in cer-
tâ non probant.

DECI

DECISIO. III.

IRMATVM fuit p̄uiliis duabus decisi-
onibus sub die 4. Maij & 2. Decem-
bris 1622. coram D. meo Nauastro, tēne
Rotæ Auditore, Francisco Terello in-
truso, & male fidei possessori, iuxta
formam decreti s̄l. recor. Pauli Quinti de quo in se-
cundâ Coadiutoria, solum eas paritas esse admi-
tten-
das in redditione rationis administrationis bonorum
Abbatie Senonensis † quæ probarentur expensæ in
necessaria onera monasterij, & bonorum dictæ Ab-
batie, & Abbati Lignario pro alimentis solutæ. Vn-
dē cum dictus Terellus prætenderet tres paritas,
de quibus agitur, quas verē factas contendebat ad ne-
cessarias expensas pertinere; dubitatum fuit: An es-
sent admittendæ? Et Domini negatiuē responde-
runt. Quia visum fuit, illas, nec in facto, nec in
iure subsistere: Cum enim inspecta causæ qualitate
reputentur magnæ paritatis, erant exacte probandæ
† cum requisitis, & adminiculis, quæ latē tenebant
*Cramel. de antiq. temp. par. 1. sect. 4. limitatur num. 29.
cum plurib. seqq. Gutier. de iur. am. confr. par. 1. cap.
40. n. 19. cum seqq. Guid. pap. decis. 441. Cartar. decis. 117.
n. 3. Add. ad Greg. decis. 79. n. 5. Et eō magis stante sub-
reptione, † & intrusione d. Terelli inde sequuta, non
enim magis creditur patitis descriptis, † quā voci
scribentis, Bari. in Ladmonendi sub n. 24. vers. nam pri-
uata scriptura ff. de iur. iur. & facit reg. textus in Lunon
omnes 9. à Barbarus ff. de re milit. ac stante inuerti-
tutine † dictarum partitum iuxta tradita per, Cra-
nel. & Gutier. vbi supra.*

Nec releuat probatio facta per dictum Terellum,
nam in primis partita reductionis affectum
non probatur legitime, quod fuerit facta ex causâ
necessariâ, nec testes quidquam circa hoc conclud-
unt. Quinimod̄ cum reductio fuerit facta ad fau-
orem patris Terelli in tam magna quantitate, oritur
indē non modica p̄sumptio collusionis, † & simu-
lationis, p̄æsertim præcedente intrusione, & quod
dictus Terellus sciebat se teneri rationem admini-
strationis reddere ad l. data C. de donat. l. non solum
in princ. ff. de rit. nupt. Bari. in l. post contractum, n. 3.
ff. de donat. quæ efficiunt, vt exactior probatio in con-
tractum desideretur.

Secunda paritas, in qua continentur pecuniæ, quæ
dicebantur expensæ in viaticis pro incumbentiis
Abbatie, similiter dictum fuit non probari per tes-
tes super eâ examinatos, eo modo quod de iure pro-
banda est ab eo, qui contrā se habet p̄sumptionem,
vt dictus Terellus, iuxta superius dicta. Et quan-
do de eâ constaret, nullibi tamen apparet, quod dicta
† viatica fuerint facta pro causâ necessariâ iuxta
formam dicti decreti.

Tandem min⁹ ex depositione dictorum testium
probatum partita de expensis pro custodia Abbatie,
quia ad eō generaliter, † & incertè deponunt, vt ex
illis nullo modo iudicium aliquod fieri possit, nec
quoad quantitatem, nec quoad necessitatem. Imò
Domini visum fuit valdē verisimile, quod dicta cus-
todia fuerit affossa per dictum Terellum, vt se tue-
retur in sua intrusione.

Et ita decisum.

Lunen. Sarzanen. Beneficij.

Ven. 13. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Manutentio conceditur possessori anteriori in
concurſu posterioris possessoris, etiam si
vterque sit prouisus Apostolicus sub eadem
die.

SVMMARIVM.

1. Appellatio admittitur ratione mixtura, dum sit
pronunciatum non solum super possessione beneficij,
sed etiam super gratia validitate.
2. Attentata est possessio capta intra tempus decem die-
rum concessum ad appellandum, & talis non est
manutentibilis.
3. Manutentio conceditur anteriori Possessori.
4. Possessio instrumentaliter sufficit pro manutentione, dum
prius possessio erat vacua, & in dubio presumitur
vacua, n. 5.
6. Attentata, & nulla possessio non prestat impedimen-
tum.
7. Possessio posterior presumitur clandestina, & turbati-
ua.
8. Attentata est possessio capta pendente lite.
9. Capitulum non habet iurisdictionem de iure communi.
10. Actus facti per partes coram Capitulo videntur ex-
tra iudiciales, dum non apparet, quod Capitulum
processerit tanquam iudex.
11. Attentata non inducuntur ex actibus extrajudicia-
libus.
12. Possessio anterior, debet attendi ad effectum manutentionis;
non autem data litterarum.

DECISIO IV.

VERVNT à diuersis patronis præsentati
ad cappellaniam Sancti Leonardi Eccle-
siæ Lunen. Sarzanen. quæ de iure patro-
natus laicorum esse aſſeſcebat, Lancel-
lotus Cataneus, & Hieronymus Fula-
nus; & cum ambo iura sua ad effectum obtinendi
collationem deduxissent eoram Capitulo Sarzanen;
ad quod illa pertinere dicebatur, nihilomin⁹ vter-
que eorum sub eadem datâ à Sede Apostolica pro-
uisionem obtinuit cum derogatione patronatus pro di-
midia. Et litteris Apostolicis directis vni, & eidem
executori, Lancellotus præuenit in præsentatione ear-
um: sicque earum: siquē à dicto execute in pos-
sessionem immisus fuit, Hieronymus verò obtinuit
nouas litteras, nouo executori directas: à quo præ-
uia sententia fuit immisus in possessionem. Quia
sententiâ fuit per Lancellotum legitime appellatum,
& causâ mihi commissa, fuit datum dubium. Cui
dandum esset mandatum de manutentione Et Domi-
ni ante omnia pro comperto habuerunt, possessionem
Hieronymi vigore sententiæ executoris litterarum
adeptam, non esse manutentibilem. Quia cum in di-
ctâ sententiâ non solum fuit pronunciatum super
possessione, sed etiam super validitate gratiæ Hiero-
nymi, erat admittenda appellatio ratione mixtura,
† etiam si aliis non potuisset appellari, vt per Con-
tar. de moment. poss. lin. 2. num. 1. 2. & seqq. Quo
fit, vt possessio capta per Hieronymum intra tempus
decem dierum ad appellandum concessum, † vt in 2
actis, metitō dici debeat attentata, & conſequenter
non

non manentibilibs, *cap. non solum, de appell. in 6.*

Solum igitur verlatur difficultas circa possessionem Lancellotti, cui dixerunt Domini, dandum esse mandatum de manutentione, ¶ ex quo prius possessionem adeptus fuit, præiaco decreto executoris, quæ licet fuerit instrumentalis, ¶ sufficit pro manutentione; possessione existente, vacuâ, ad l. prædici, *vbi Bart. ff. de acquir. poss. l. non idcirco, vbi Bald. in princ. C. de fid. instrum. Rot. decis. 21. de res. spoliat. in antiq. & in recent. decis. 92. num. 1. par. 1.* prout ¶ vacua fuisse præsumitur hæc, de qua agitur, dum non constat de contrario, *Seras. decis. 322. n. 3.*

Neque obstat alia possessio partis aduersæ; tùm quia fuit attentata, ¶ & nulla, vi dictum est, ac idè nullum præstare debet impedimentum, *cap. non prestat, de reg. iur. in 6.* tùm etiam, quia tanquam posterior ¶ præsumitur clandestina, & turbativa, *cap. licet causam, vbi Doctor. de probat. Bart. in l. si duo sub num. 4. ff. vi possid. Couar. pract. quæst. c. 17. in fin. Rota decis. 19. in l. par. 2. diuers.*

Non obstat etiam, quòd possessio Lancellotti videatur attentata, tanquam capta, ¶ pendente lite coràm Capitulo Sarzanen. *Seras. decis. 1403. num. 2.* quia omisso pro nunc, an dicto Capitulo ex consuetudine, vel particulari priuilegio, competat aliqua iurisdicção, quæ ¶ tamen de iure communis non competit, *cap. ex parte Decani 3. de rescript. & ibi Felin. n. 1.* Respondetur, quòd etiam si Capitulo competet iurisdicção; non per hoc fuit lis introducta coràm eo; quia cùm ad Capitulum spectaret institutio, præsentationes, & alij actus coràm eo per partes hinc inde facti, videntur potius actus extraiudiciales, ¶ cùm non appareat, quòd Capitulum processisset tanquam iudex, ad l. trad. per *Conz. al. post. gloss. 9. in annotat. nullat. & attent. num. 14. & seqq.* actus verò extraiudiciales ¶ non inducunt attentata, Lancellotti, de arbit. in præfat. num. 18. & seqq. & idè non intrat. *decis. Seras. in supra relata.*

Non obstat deniquè, quòd ambo sint prouisi Apostolici sub eadem die. Quia ad effectum manutentionis ¶ non attenditur data litterarum; sed anterieor possessio; quam prius apprehendit Lancellotus, si cuti, & prius etiam litteras præsentauit, *cap. duobus, vbi gloss. & alij de rescript. lib. 6. cap. si a sede, vbi Doctor. de præben. in 6.*

Et ita decisum viraque parte &c.

Barchinonen. fructuum.

Lun. 16. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Indulgentiam de percipiendis fructibus Canoniceatus in absentia, est subreptitiuam ob non factam mentionem statuti iurati de eo non impetrando, nec impetrato vti: Nec suffragatur gratia Perindeuale proest obtentia, si in illa fuerit solum facta mentio statuti iurati de indulgo non impetrando, & non fuerit etiam expressum eo impetrato non vti.

SVMMARIVM.

- 1 Arbitrium dat facultatem moderandi, & relaxandi aliquid de iuris rigore.
- 2 Arbitrium operatur, in relicto extremo rigore, fer-

netur æquitas.

3 Arbitrium est regulandum prout de iure.

4 Subreptitiuum est indultum, si non fuerit facta mentio statuti iurati de illo non impetrando, nec impetrato vti.

5 Papa non præsumitur aliquid concedere cum dispensationis iuramenti.

6 Præsertim dum non apparet de iusta causa.

7 Clausula, non obstantibus statutis Ecclesiasticis, non comprehendit statuta iurata.

8 Subreptitiuum est gratia. Perindeuale, si impetrans fecerit tantum mentionem statuti iurati de indulto non impetrando; & non expresserit etiam, se iurasse, illo impetrato non vti.

9 Iuramenta duo sunt, non impetrare indultum, & eo impetrato non vti.

10 Obstacle vno sublato, non censetur reliquum sublatum.

11 Absolutus à iuramento expresso, non censetur absolutus ab alio non expresso.

12 Iuramento contrauentione dicitur is, qui obtrinit indultum, quòd iurauit non obtinere, inuitis nun. præced.

13 Perinrus audiri non debet, cum sibi obstat exceptio perinri.

14 Iudicium inchoari non potest cum Procuratore Capituli, quando contra illud agitur ad relaxatum: cum censuratum: sed debet fieri intimatio Capitulo legitime congregato.

15 Subreptitiuum est gratia Perindeuale, non facta mentione de liti pendente super primo indulto.

16 Amplius, etiam si indultum fuerit concessum motu proprio.

DECISIO. V.

DE AVLE del Rosso, Canonicus Barchinonen. in Romanâ Curia degens, obtinuit indultum de percipiendis fructibus sui Canoniceatus in absentia: quod mediantem monitorio A. C. fuit Capitulo intimatum, sed qui à statuto dictæ Ecclesiæ per Canonicos in ingressu iurati solito, & expressè per dictum Paulum iurato, vi in actis (de quo in indulto, non fuerat facta mentio) cauetur quod Canonici non obinebunt à sede Apostolica priuilegium de fructibus in absentia recipiendis, nec eo iam obtentio, venturus ad remouendum vitium subreptionis; obtinuit gratiam reualidatoriam Perindeuale, vigore cuius citato procuratore Capituli, fuit per A. C. lata declaratoria. A qua eum pro parte Capituli fuerat appellatum, & mihi causâ commissâ arbitrio Rotæ: Dubitauit. An intraret arbitrium ad effectum tractandi executionem? Et Domini Capitulo tantum informante, assimulatiue resolverunt. Quia licet ¶ arbitrium det facultatem moderandi, & relaxandi aliquid de iuris rigore *Rot. decis. 450. num. 1. 2. par. rec. & operetur, vi relicto ¶ extremo rigore feruetur æquitas. Rot. decis. 506. num. 1. in 2. par. recent.* tamen semper venit ¶ regulandum, pro vi de iure, *Bart. in extranag. ad 3. reprimentum, vers. videbitur, Rot. in dila. decis. 450. Greg. XV. decis. 189. num. 3. & fuit pluries decium.*

Iniustitia autem sententiæ, seu delatoris A. C. videtur clara, siue fundetur in primo indulto, siue in gratia. Per indeuale. Primum enim indultum fuit subreptitiuum ¶ ob non factam mentionem statuti iurati de eo non impetrando, nec iam impetrato vti, vi in terminis *Fut. decis. 193. lib. 1. in correct. Mant. decis. 267. num. 8.* Et ratio est, quia non præsumitur; ¶ quod Papa voluerit Paulo illud concedere cum dispensatione iuramenti gloss. communiter approbata in *cap. cum non*

non debeat, verb. effectum de elect. in 6. Cur. Inn. conf. 98. num. 7. lib. 1. Alesioch. de arbit. conf. 201. num. 136. cum sequen. Rot. decis. 18. de rescript. in antiq. Quod et magis procedit, cum non appareat de aliquâ iustâ absentie causâ, Oldrad. conf. 332. num. 18. vers. nunc. conatur Calder. conf. 407. vers. sed idem aliis conf. 22. de Regul. iuribus.

Neque obstat clausula generalis, non obstantibus 7 statum. Ecclesiasticis, quia nec per dictam clausulam visus fuit Papa dispensare, cum illa non comprehendat statuta iurata, gloss. ubi supra, Roman. conf. 393. num. 13. & Rota in addit. ad dictam decis. 18. de rescript. in antiq.

Deinde fuit etiam nulla, & subreptitia gratia Perindevalere, quia licet in ea fuerit expellum, quod statum dictæ Ecclesiæ iurati solito cauebatur, ne Canonicitas, & præbendæ, ibi obreptantes indulgum ad fructus suorum Canoniarum, & præbendam in absentia percipiendos à Sede Apostolica petere, vel procurare possint; teregitur nihilominus illius subreptio, cum in ea non fuerit facta mentio, quod ipse Paulus etiam iurauerit. Indulto obento se non vltum ut in specie Felin. in cap. constitutum num. 14. de rescript. Mantie. dicta decis. 167. num. 8. Duo si quidem fuerunt præstita iuramenta, & vnum de non obtrudendo indulgum, & aliud de eo non vltendo, Paris. conf. 43. num. 14. cum sequen. & conf. 96. num. 92. & seg. lib. 1. Et sic fublatum vno obstaculo, non censetur reliquum sublatum, cap. ex inuenerunt de aut. & visu pallij, l. si domus ff. de seru. Urban. præd. Proinde licet per gratiani reuoludatorem videatur Paulus liberatus, & absolutus ab eo iuramento, de quo in illo fuit facta mentio; tamen ramen fuit liberatus ab alio non expresse, Bald. & Imol. in l. hec scriptura ff. de cond. & demonst. Mant. ubi supra, & per contrarium sequens contrauenit iuramento, l. si qui maior, ubi gloss. & D. D. de transact. Sura. conf. 424. num. 1.

Sicq. fubstat sibi exceptio petitiurij, vt audiri non debeat; Affili. decis. 30. num. 5. & 6. Rota in Bonon. censu 22. May 1625. coram R. p. d. meo Vbaldo.

Et quia stantibus subreptione, & nullitate prius indulti, fuit etiam nulla ciuitis vigore illius Capitulo personaliter facta, vt tandem virtute gratiæ Perindevalere, posset procedi ad censuras contra capitulum non poruit inchoari iudicium cum Procuratore, sed debuit dicta gratia inuiri ipsi Capitulo, legitimè congregato, Rot. decis. 11. de dol. & contum. in non. Conar. in cap. Alma mater par. 1. §. 9. num. 4. cum segg.

Dei un pro parte Capituli contra gratiam Perindevalere, opponebatur de litis pendentia, fup primo indulto, Capitulo intimato, Clem. 2. vt lit. pend. Seraf. decis. 1110. num. 2. Capitula. decis. 271. par. 1.

Quod procedit, quamuis fuerit concessum motu proprio, vt post Hostien. & Aut. de Bur. tradit Dec. in cap. fin. num. 40. cum segg. de constit. Abb. in cap. eam num. 5. de testibus, & gloss. in Clemen. si Romanus, verbo validum de præben. sed quia non constabat, quod dicta citatio fuerit reportata, dubia visa fuit Dominis præsentia litis pendentia, & sic in ea nullum fuit factum fundamentum.

Et ita decum.

Pacen. Cappellania.

Fen. 27. Iunij 1625.

ARGUMENTVM.

Plures narrantur nullitates in materia compulsiuonis, ex quibus resoluitur, iura non esse in forma probanti.

S V M M A R I V M.

- 1 Compulsatio est nulla, non data copia litterarum compulsiuorum.
- 2 Citatio prima ad viden. compulsiuam, est nulla, non tradita copia litterarum compulsiuorum, quando fuit petita.
- 3 Copia, compulsiuorum dari debet expensis Rei. Contrarium verum est n. 4.
- 4 Et quando id maxime procedat, n. 5.
- 5 Delegatus non presumitur habere inuersionem; & ideo parti petenti debet fieri fides de sua potestate.
- 6 Compulsatio est nulla ex defectu citationis ad viden. iurare testes, deponentes super existentia archiui, unde scriptura fuit extrahita.
- 7 Citationis defectus suscipitur ex presentia Procuratoris, & ex eius subscriptione.
- 8 Subscribens, approbare censetur omnia quibus se subscribit.
- 9 Negatiua probatur, ex reuoludione processus.
- 10 Testes examinati iussum, & in confuso, non probant.
- 11 Testibus deponentibus per eundem præmeditatum sermenem, non creditur.
- 12 Citationes ad viden. compulsiuam, debent fieri una die pro alia.
- 13 Testes examinati super existentia archiui, ex quo scriptura desumpta fuit, debent concludenter disponere super recognitione, & legalitate archiui; alia non probant.
- 14 Antiquitas scripturæ non releuat, si Compulsatio est nulla.

DECISIO VI.

T gratum facerem R. p. d. meo Merlino, qui valetudine derentus, non potuit Rota interesse, Dubitauit; An scriptura præsentis fundationis, vltimo loco in hac causa producta per Ferdinandum de Maraner contra Petrum de Torres sit in forma probanti; & Domini negatiue resoluerunt. Quia compulsiuatio plures patitur nullitates. Nam in primis non fuit data copia litterarum compulsiuorum; licet enim dubium sit, si an valida sit prima citatio, non tradita dicta copia, quando non petiuit. Rot. coram Achill. decis. 10. & 11. de dol. & contum. Greg. X. decis. 127. tamen quando, vt hic petiuit, dubio potest si non datur, est nulla citatio, Achill. ubi supra, Felin. in cap. cum in Ferrariensis, n. 63. de constit. Vestr. lib. 3. cap. 6. & ibi Addit. n. 13.

Neque obstat, quod copia parata fuit dari expensis Petri, quomodo, & non aliter dari debuit, Cyn. & Bald. in Auth. offeratur num. 1. C. de lit. consuet. Angel. in l. 1. §. de cess. de eden. Quia contrarium, si scilicet dandam fuisse expensis Ferdinandi verius est, ac visu & consuetudine receptum. Bart. in l. 1. num. 3. ff. de eden. & in Auth. offeratur C. de lit. consuet. gloss. in verb.

A 4

oblatum

ablatus in Clem. 1. de appell. & in clem. causa, in verb. porreito de elect. & in Clem. sapē in verb. pronuntiatio, & ibi Io. Andr. de verb. signif. Afon. in prax. §. 5. cap. 1. num. 1. Appell. Tolos. decis. 91. Boer. decis. 303. num. 7 Vin. decis. 458. num. 1. qui allegat. tex. in cap. 2. & ibi Abb. An. de Burr. & alios de libell. oblas. Vestr. ubi supra.

Quod eo magis procedit in casu nostro: quia cum citatō emanauit ad iudicē compulsiuā, & sic ad iudicē delegatō, pro cuius iurisdictione non præsūmitur parti petenti, vt hic f debuit omnino fides fieri de suā potestate l. prohibuitur C. de Iur. fife. glof. & ibi Doctores in cap. cum in inreperitus, de off. deleg. Crah. conf. 166. num. 6. Rom. conf. 59. Dec. in l. vnc. C. de mand. Princ. Purpur. conf. 446. num. 8. Calf. Vgo conf. 71. num. 9. & communiter Canonistae in cap. Romana & contrahentes de fur. comp. lib. 6. Guid. Pap. decis. 322. & ibi Add. verb. commissione.

Præterea adfuit, & alia nullitas defectu citationis † ad videndum iurare testes, deponentes super existentia archiuij, vnde scriptura de qua agitur, dicitur fuisse extracta, Vestr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. 14. vers. hū omnibus, Rot. decis. 1. num. 1. de fid. instr. in non.

Næque obstat attestatio notarij, assentientis, Alphonsum procuratorem Petri fuisse præsentem, ac se subscripsisse omnibus actibus, quæ suppleant omnem citationis defectum, l. etiam §. fin. ff. de minor. Bald. in l. ff. de in iur. vocand. Marant. de ord. iudic. par. o. rit. de iur. num. 11. subscribens † enim censetur appobare omnia, quibus se subscribit, Bart & Doct. in l. empiror. §. huius, ff. de pact. latē Menoch. de presumpt. lib. 3. vn̄s n̄r. 66. Quia respondeatur, quod i. e. ipso magis detegitur dicta nullitas, cū de dicta subscriptione, nullo modo appareat in protellu: † ex quo probatur negatiua Rot. decis. 611. num. 2. part. 1. recent. & part. 2. decis. 415. num. 4. Bart. in l. hū qui ad ciuitatē n. 4. G. de appell. Afflic. decisio. 107. num. 5.

Vlterius dicta compulsatio nulla visa fuit: quia † Testes non fuerunt examinati singuli disunctim, sed inuimul, & in consilio in eadem scriptura † & per eundem præmeditatum sermonem, per hæc verba: interrogat. dixerunt: &c. ac ideo nulla est illis adhibenda fides, l. 3. §. ideoque diu ff. de test. & ibi Bart. Ioan. Andr. in cap. nihil obstat. de verb. signif. & in puncto Alex. conf. 157. num. 5. vers. & licet sit deducta lib. 2.

Fuit etiam per Dominos animaduertum, quod † omnia acta fuerunt vno, & eodem die gesta: † cum tam citationes ad videndum compelli ex sollo stilo, debeant fieri vna die, pro alijs, Vestr. in prax. cap. 1. n. 14. vers. hū omnibus lib. 6.

Demum tollit omnem difficultatem, quod testes † examinati super existentia archiuij, ex quo dicta scriptura desinipia fuit, nihil concludunt super recognitione, nec etiam super requilitis pro legalitate archiuij iuxta, tradita per Decan. conf. 24. num. 51. lib. 1. cum alius quo late refert, & sequitur Rot. decis. 135. num. 8. par. 1. recent. Ex quibus cessat difficultas, quod scriptura, de qua agitur dicatur antiqua, † & excedere centum annos: † quia cū illa controvertatur, controuertitur similiter eius antiquitas: & stante nullitate compulsationis antiquitas non releuat ex supradictis.

Et ita decum,

Romana Spolij.

Ven. 4. Iulij 1625.

ARGVMENTVM.

Reintegratio datur ad æstimationem, si res præstari non potest. Spolium, quando probetur ex duobus extremis tantum: & quando tertium etiam extremum requiritur: & ex quibus illa probentur. Acta debent integrè transportari ad iudicē à quo, ad iudicem ad quem, alius iudex ad quem nulliter procedit.

SVMMARIVM.

- 1 Spolium probatur ex duobus extremis, nempe, ex antiquiori possessione spoliatī, & ex iuniori possessione spoliantis. Declara vt n. 4 & seq.
- 2 Possessio domus probatur ex istius habitatione, locatione, & perceptione pensionum.
- 3 Extremum secundum in spolio, probatur ex lenioribus probationibus.
- 4 Et sufficit sola letu substantiat cum adminiculis.
- 5 Spolium probatur tantum ex duobus extremis quando solum de eo civiliter agitur etiam si agens spolio non probet, quod ex iniusta causa a possessione ceciderit: saluti quando possessio fuit capta auctoritate iudicis, n. 16.
- 6 Possessio recens iniusta presumitur; antiquior autem iusta.
- 7 Spolium probatur sufficienter ex priori possessione, concludenter probata: saluti, vt n. 16.
- 8 Præsumptum solum debet, si rei præstari non potest: & hoc casu sequi potest condemnatio ad rem; exequenda tamen in æstimatione, n. 9.
- 9 Spoliatum agit ad æstimationem rei perempta, si non potest ad eam reintegrari, iunctu numeri prædicti & seqq.
- 10 Spolium resoluti non debet fâcto spoliantis.
- 11 Spoliatior non potest colorare nonam possessionem ad exclusionem spoliatī.
- 12 Spoly remedium formatum in vita spoliatī transiit ad ipsius heredem; si cuius etiam & contra heredem spoliatū, conceditur in quantum ad eum pertinuit & num. 13.
- 14 Hæres representat defunctum in iure creato altius & passius.
- 15 Testes examinati sine citatione partiū non probant.
- 16 Spolium in iudicialibus ad hoc vt vtrius probari debet tertium extremum, nempe quod index iniuste, aut nulliter processerit.
- 17 Gubernator Urbis non presumitur rellē & ritē fallā, si coram iudice non fuerint exhibita alia consilia à notario altuario in forma processus.
- 18 Sententia est nulla non transportatu alius præcedenti instantia.
- 19 Sententia presumitur iusta.
- 20 Transportatio non presumitur rellē & ritē fallā, si coram iudice non fuerint exhibita alia consilia à notario altuario in forma processus.
- 21 Sententia non probant sine processu, nec Rota illas attendit.
- 22 Præsertim, quando sunt lata de recenti. Declara, vt num. 23.
- 24 Productio, iurium à quo fieri debet.
- 25 Transportatio actorum non est necessaria, quando proceditur in causā, prout in prima. Declara vt n. 26.

in forma processus, cessat. præsumptio. quod citè, ac te-
tè sit facta transportatio ex his, quæ glos. Innoc. &
Butr. & communiter Doctor. notant per illum text.
in cap. quoniam contra extr. de probat. Abb. ibidem num.
19. vers. i. casu Adaleni. de probat. concil. 1231. & per
consequens nec præsumi debet pro illius sententia
Menoch. d. præsumpt. 67. num. 32.

- Non etiam obstat, quod ille qui se fundat in sen-
tentia (vt hic fundantur moniales in sententia seu
decreto Gubernatoris) debeat producere acta illius,
¶ cum sententia sine processu non probent; nec Ro-
ta illas attendere solet, Caput. dec. 134. num. 1. lib.
3. præfertim quando sunt late de recenti, vt in isto
casu, Rot. dec. 196. num. 5. par. 2. diuers. Quia vt sæpius
¶ Rota distinxit, ¶ hoc procedit agendo, non autem
excipiendo, affirmando se possidere auctore Pretore:
¶ Atque, ita productio ¶ postest in lulum, qui
actor dicebatur, dum in sua replicatione contende-
bat sententiam, seu decretum Gubernatoris fuisse
nullum, l. cum vulg. ff. de excep.

- Demum non obstat, quod Locumtenens pronun-
ciauerit prout in prima, non per viam appellationis:
¶ quò casu non videtur necessaria transportatio acto-
rum alterius iudicii, vt fuit resolutum in Conchen. li-
mitum, 17. Iuris 1596. coram Card. Pamph. & in aliis re-
latis in addit. ad Greg. XV. dec. 310. num. 4. post me-
dium, vers. sed pro concord. Quia hoc obiectum non
¶ applicatur, ¶ non enim præceditur fuisse nec fla-
riam dictam transportationem ad effectum valida-
tionis iudicii agitali coram dicto Locumtenente: quò
casu in rat. d. Rimio, de qua in dicta additione, sed
præceditur, dictum Locumtenentem non potuisse
declarare, Moniales fuisse nulliter immixtos in pos-
sessionem domus de qua agitur, iudicis auctoritate: non
confitio sibi de iniustitia dictæ immixtionis; de qua
ei constare non poterat, nisi visis actis iuxta superius
deducta.

Et ita decisum &c.

Barchionen. Beneficij,

Ven. 4. Nouembris 1625.

ARGUMENTVM,

Beneficium in cuius fundatione cauetur, quod
debeat præsentari presbiter, seu clericus de
genere, & parentela fundatoris, a iudican-
dum est illi, qui per gradus distinctos pro-
bat se esse de genere, clericum seu pre-
biterum, & aliqua de nullitate sententiæ ex
defectu iurisdictionis, & citationis, de qui-
bus in summario.

SVMMARIVM.

1. Sententia est nulla ex defectu citationis ad senten-
tiam.
2. Executor qui vigore primarum litterarum Aposto-
licarum vniuersi prout tulit sententiam ad illius
favorem; si postea sub præsentati secundis litteris
ab alio promissio de eodem beneficio, non incipiat
nouum processum, sed continet primam, cuius vi-
gore profertur secundam sententiam, prima confir-
matoria, nulliter procedit ex defectu iurisdic-
tionis.
3. Iurisdicção delegata per primam sententiam, etiam

4. nullam expirat,
Qualitas requisita ex fundatione beneficij est omnino
attendenda.
5. Defectus probationis debet per gradum distinctos, nec
sufficit genericus probatio.
6. Sententia lata super statu personarum probat etiam
quoad tertium.
7. Prebiteratus probatur ex litteris patentibus.
8. De genere dicuntur esse descendentes ex feminis præ-
sertim in Hispania.
9. Sententia est iniusta, si confirmet aliam sententiam
nullam.
10. Sententia est nulla, si fuit nimis celeriter lata, nempe
eodem die, qua fuerunt producta iura, & fabri-
catus totus processus.

DECISIO, VIII.

ENERGIVM de quo agebatur, fuit funda-
tum a Romeo Coromines, presbitero, qui in fundat. one usparatonatus reliquit hæ-
redit. seu successioni Mansi, seu prædij ruti-
fici de Coromines, & quò tempore recto-
ri, seu beneficiario sanctissime Trinitatis Barchi-
nonen. cum hoc quoddam debeat præsentare presbiterum,
seu clericum, qui intra tempus in fundatione præ-
scriptum possit ad sacerdotium promoueri: & quod
sit de genere, & parentela fundatoris. Euenit autem,
quod vacante dicto beneficio per mortem Francisci
de Comalada: patroni, in discordia præsentarunt,
nempe Ioannes Ordeix, beneficiatus sanctissime Tri-
nitatis Ioannem Mas, hæres verò seu possessor dicti
prædij, Iosephum Marfat. Sed cum esset lis inter præ-
sentatos, & vterque cum narratiua tenoris dictæ funda-
tionis; & sub eadem data prouisionem Apostoli-
cam obtinisset eum derogatione iurisdictionis pro
mediate: Iosephus præuenit in præsentando offi-
ciali Barchinonen. litteras suæ prouisionis, à quo ea-
rum vigore obtinuit sententiam de immittendo,
proat immixtus fuit: Idem verò officialis qui postea
fuerunt præsentatæ litteræ Apostolicæ Ioannem Mas,
secundam protulit sententiam ptius confirmato-
riam. Aqua cum pro parte dicti Mas fieret appella-
tum, & causa commissa b. m. Vbaldo, fuit resolutum,
dictam sententiam esse infirmam tam ex capite
nullitatis quàm iniustitiæ. Mihi verò postea subroga-
to fuit officialis cum, vt decisionem exenderem.

Nullitas visa fuit indubitata: ¶ primò ex defectu
citationis ad sententiam: l. 1. §. item cum ex edicto ff.
qua sent. in app. rescind. Clem. pastoralis de re iudic.
Clem. sapè, §. sententiam de verb. signif. vbi glos. verb.
ad id. Quia citatio ad audiendam sententiam debet
esse præcisa, Casar. de Grass. dec. 14. num. 2. de sentent.
& re iud. Rot. dec. 486. num. 7. par. 2. recent.

Secundò quia licet ¶ nullitas ex defectu iurisdic-
tionis de qua opponebatur, videatur absolute non
procedere eo quod Ioannes eadem officiali Barchi-
nonen. litteras Apostolicas suæ prouisionis antea præ-
sentauerat, per quæ de nouo illi iurisdicção attributa
fuisse videbatur; quia tamen illi datus officialis non in-
cepit nouum processum, nec vigore dictarum litterarum
dicta secunda sententia emanauit, sed primam
processum fabricatum in exequutionem litterarum
Iosephi continuauit, & illius vigore, & sic litteratum
eiusdem Iosephi dictam secundam sententiam primæ
confirmatoriam promulgauit, ex hoc etiam dicta se-
cunda sententia fuit nulla defectu iurisdictionis, quæ
cum esset delegata, per primam sententiam etiam nul-
lam expirauit, l. index posteaquam, ff. de re iudic. l. si
proponi 1. vbi Bald. Salic. & communiter Doctor. C.
quomodo. & quando iud. Felin. & alij in cap. litteris de off.
deleg.

deleg. Bertrand. conf. 13. num. 3. vol. 2. par. 2.

- De iniustitia verò visum fuit, clarè constare, quia per dictam sententiam adiudicatur beneficium Iosepho, qui non probavit esse de genere fundatoris, prout requirit fundatio, quæ est omnino attendenda, Clement. quia contingit de relig. ab. Rot. decis. 154. num. 2. par. 2. recent. ¶ Generica enim probatio, per illum facta, stante oppositioe Ioannis non fuit relevans, sed fieri debuit per gradus distinctos, cap. licet ex quadam ibi, & ab utroque latere singulos gradus clara computatione distinguit, extra de testib. Rot. decis. 103. apud D. meum Decanum, latè Garz. de benef. 7. par. cap. 15. à num. 28. cum seqq. sed adiudicari debuit Ioanni, qui per gradus distinctos probavit esse de genere, & parentela fundatoris, tam per testes quam per plura, & diversa instrumenta, nec non per sententiam aliis latam ab ordinario Vicen. in qua fuit adiudicatum eidem Ioanni tanquam de genere ipsiusmet fundatoris consimile beneficium à dicto fundatore erectum cum eadem qualitate descendentiæ. Quæ sententia ¶ tanquam lata super statu personatum, probat etiam quo ad tertium iuxta textum in l. ingenium, ff. de stat. homin. Conar. pract. q. cap. 15. n. 5. & 6.

- De presbiteratu ¶ autem dicti Ioannis constabat ex litteris patentibus: sicuti etiam quod Ioannes Ordeiz, assertus patronus obtineat beneficium Sanctissimæ Trinitatis, per litteras collationis in actis exhibitas.

- Non obstat, quòd Ioannes probet genus, & parentelam per lineam foeminarum. Quia etiam descendentes ex foeminis ¶ dicuntur esse de genere, & parentela fundatoris, Menoch. conf. 825. num. 63. & seqq. & hoc dubiò procul procedit apud Hispanos, ut latè Greg. lex. part. 6. tit. 13. lib. 3. in glos. magna, vers. succedit etiam questio, & part. 2. tit. 15. l. 1. 2. glos. et mai. prope quo q. 3.

- Demum indè etiam de iniustitia dictæ secundæ sententiæ apparet, ¶ quia per eam confirmatur prima sententia nulla, Cesar de Grass. decis. 11. num. 3. de sent. & re iudic. Nullitas autem dictæ primæ sententiæ videtur patens tum ex defectu citationis ad sententiam, sicuti, & secunda iuxta superiores dicta: tum etiam, ¶ quia fuit nimis celeriter lata, nempe eadem die, qua fuerunt producta iura, & fabricatus totus processus, ad tex. & ibi glos. & Bart. in l. prolatam C. de sentent. & interloc. Bald. conf. 104. num. 3. lib. 3. Gabr. conf. 162. num. 22. lib. 1.

Et ita decisum Ioanne tantum Informante &c.

Romana Societatis officij.

Lun. 14. Novembris 1625.

ARGUMENTVM.

Recognitor bonæ fidei in societate officij, qui in casu mortis, aut absentie fideiussorum promissit alios renouare, & euenientibus dictis casibus, legitime interpellatus, eos non renouauit; non potest fortem lucrari per mortem dantis pecunias, cum sibi obisset exceptio non implementi.

SVMMARIVM.

- Societas officij non dissoluitur, si recognitor bona fidei interpellatus, alios fideiussores non prestauit, prout

promissit quia videtur cum eo actum, ut seruaretur contractum: Contrarium verum, num. 9. & n. 15.

- Item societas non dissoluitur, si fuit obtentum mandatum pro deponenda forte. Declara vi n. 12.

- In contractibus nominatis non licet agere ad resolutionem contractus, sed solum ad implementum, seu interesse, si contrarium sequatur.

- Implementi defectus non potest opponi, quando ex eo nullum fuit sequutum damnum.

- Amplia, ut hoc casu, neque possit opponi ab Ecclesia contra Pafallum, n. 5.

- Declara procedere, si debitor agat de damno vitando, secus si de lucro capiendo num. 13.

- Emptor teneatur soluere venditori interesse ob dilatam pretij solutionem, etiam si venditor non dederit fideiussores promissos pro emitione, & quare n. 3.

- Lex Iulianus §. offecti ff. de act. empt. procedat contractui ad unguem non seruato.

- Fideiussores prestandi initio contractus si non dantur, prout non est locus lucro pecuniarum in societate officij, ita pariter si non renouentur ex post facto, ut fuit conuenitum, cum eadem vigeat ratio: in illis non procedat.

- Mora purgari à debitore quando non possit, & quando id maxime procedat n. 11.

- Lucrari quis non debet ex contractu, quem non impleuit, & n. 15.

- Intimationis defectus purgatur ex Rei comparatione.

- Produlio iussit, quod adnotetur in vna ex duabus scripturis productis, & insimul confusis, habentibus ordinatam consequentiam.

- Mortis denunciatio facta alicui à persona fide digna, iussit, ut denunciatus non possit negare illius scientiam.

- Denunciatio facta à Curso publico de mandato, Iudici omnino credi debet.

- Intimatio facta auctoritate Iudicis obligat, & constituit intimatum in mala fide.

- Scientia vacuumque probetur, non est opus infectione, etiam in protestatione incitatoria.

- Scire, vel scire debere equiparantur.

- Mandatum procre potest quodcumque produci, quando non fuit oppositum de illius defectu.

- Mandatum presumitur ex impensa, & productione iurium.

- Mandata duo sunt compatibilia, presumpsum scilicet, & verum.

- Mandatum speciale, an, & quando requiratur.

DECISIO IX.

Vm contracta fuisset societas scutorum mille ad fauorem q. D. Adriani Balleoni sub eius vitæ periculo super officio Cursoris Brandimartis, cui vtri fideiussores principaliter, & insolidum accesserunt D. D. Robertus Capizuccus, Io. Baptista Victorius, & Io. Baptista Pacificus, cum pacto eos renouandi in casa mortis, aut absentie, & D. Iulia Balleona, mater, & hæres prædicti D. Adriani egisset pro dictorum scutorum restitutione contra Robertum, vnum ex dictis fideiussoribus coram A. C. eo quòd mortuo Pacifico, & Victorio absente, alios non subrogauit fideiussores, cum fuerit ad id iudicialiter interpellatus; prædictus autem Robertus prætenderet illa per Adriani mortem fuisse lucrata, nec quòd nouos fideiussores non dederit, ipsi obesse ex his, quæ ab eo deducebantur: A. C. cum voto Rotæ proponente R. p. d. meo Decano die 24. Maij anni proximè elapsi, ordinauit, exequi mandatum, aliis contra dictum

dictum Robertum pro prædicta summa relaxatum: Sed quia fuit appellatum, & causa mihi commissa cum clausula: *si quid exequendum*; dubitavi, An executioni esset locus: Et cum locum esse appareret, consequenter etiam mandatum exequi non posse videbatur. ¹ ¶ Quia licet Robertus requisitus, novos fideiussores non præstiterit, non ideo fuit dissoluta societas, quinimò eo ipso actum, & servatur contractus, ut in similibus terminis est decisio 88. *num. 3. Greg. XI.*

² Et deducitur, ex quo fuit obtentum mandatum de deponenda sorte principali, quod arguit non dissolutionem societatis. *Ror. decis. 56. num. 3. par. 1. recent.*

³ Sed potius, ut debitor tædio affectus, & incommodo exburbandi sortem, contractum adimplet: & cum in contrahibus nominatis non liceat agere ad resolutionem contractus, data contrahitione, sed solum ad implementum, seu ad interesse. *Paul. de Cnstr. & alij l. 1. C. de alt. emp. Bart. & Ias. in l. fin. ff. de cond. ob caus. credendum est, quod Adrianus, petens fideiussores renouari, & post præfinitum tempus pecunias deponi, potius voluit in societate perferre, & sic fuit iusti communi conformare, tamen ex lege in societate dicta, ad restitutionem pecuniarum, atque ita etiam ad resolutionem societatis agere potuisset: Si igitur societas vique ad mortem Adriani perseveravit, nihil est, quod impedit lucrum debeat, sequuta illius morte.*

Nec quod Robertus non præstiterit novos fideiussores, obstat illi posse videbatur *reg. tex. in l. Julianus, §. offerri ff. de alt. emp.* nam cum ex non reuocatione fideiussorum ¶ nullum fuerit Adriano illatum damnum, aut certe de eo non appareat, non potuit Iulia Balleona eius hæres opponere de tali non implemento. *Surd. decis. 165. n. 38.* ubi quod defectus implementi opponi non potest, quando ex eo nullum est sequutum damnum, & idem *conf. 101. n. 24. Crauc. conf. 59. n. 2.* quod prius dixit *Bald. conf. 127. lib. 1.* ubi quod ¶ Ecclia non potest Vassallo obijcere defectum implementi, ex quo ipsa nullum damnum subiungit, & fect in his nostris terminis receptum est, quod ¶ si venditor non dedit fideiussores, quos emptori pro eviçione promissit: emptor nihilominus ob dilatam pretij solutionem tenebitur venditori solvere interesse. *Bald. & Paul. in l. 2. C. de usur. & est communis opinio* ¶ *secundum Cagnol. in l. curabit n. 28 ff. de alt. emp. Paris. conf. 71. n. 17. lib. 1. Conar. lib. 3. variat. cap. 4. n. 6. ver. duodecimo hinc deducitur, Surd. d. conf. 101. num. 23.* Et ratio est, quia defectus fideiussionis non impedit emptori fructuum perceptionem, absque eo quod periculum eviçionis sine fideiussoribus habeatur in consideratio: nec ergo cum Adrianus ex non reuocatione fideiussorum non fuerit impeditus percipere interesse; pariter etiam contendebatur non posse eius hæredem de ea opponere.

Sed his non obstantibus, Domini mandatum exequendum esse resolverunt: cum enim nec de pacto renouandi. nec de illius non implemento dubitaretur, verfabamur dubio procul in *q. offerri, & cap. peruenit*, ubi *Abb. extr. de iur. iur. & q. procedit*, dum adimplementum non fuerit omnino, & ad vnguem perfectum, ita quod nec quid minimum desit, *Balan l. ultima n. 1. ver. sed renouatur, C. commod. Dec. in cap. de appellacionibus de appell. Menoch. conf. 55. n. 6. lib. 1. Ias. conf. 41. n. 1. & 2. vol. 3. & in his nostris terminis. Ror. apud Seraf. decis. 115. & 673.* Et quamvis decisiones istę loqui videantur, quando non dantur fideiussores promissi, & præstandi in intro contractus: idem etiam est ¶ in reuocatione, ex postfacto facienda, cum ratio sit eadem, nempe quia Adrianus aliter non contraxisset, *l. in conuentionalibus, in princ. ff. de verb. oblig. Seraf. d. decis. 125. num. 2.*

Neque obstat ratio dubitandi initio tradita, Quia ¶ verius est, quod non facta reuocatione intra terminum, fuit itatim resoluta societas, quoad Robertum, ac restitutioni pecuniarum factus locus, absque ¶ eo, quod Robertus postea fideiussoribus renouando, moram purgaret, siue mors Adriani sequuta fuerit siue non. *l. irrevocabilis, §. de iud. ff. de oblig. & alt. ibi si interpellatus moram ipse fecerit, an quamvis pecuniam postea offerat, pecna nihilominus committatur, & hoc reuoluitur.* Quod ¶ fortius procedit, quando ut hic non de pecna, sed de lucro agitur, *Alex. in l. si insulam. 16 fallent. ff. de verb. oblig. Put. dec. 66. n. 1. lib. 3. Et in puncto Ror. decis. 11. n. 1. in impress. post Zach. de societ. offic. & decis. 8. apud Marches. par. 1. §. 2. Et licet ex quo fuit actum ad deponendum, ¶ videatur, Adrianum non recessisse a societate, tamen cum depositum indifferenter ad utramque se habere posset, debuit id totum ex voluntate, & declaratione Adriani metiri.*

Non obstat, quod ex non reuocatione fideiussorum nullum fuerit Adriano sequutum damnum. Quia ¶ hoc fortè procederet, si Robertus contenderet de danno vitando, in quibus terminis loquitur *Bald. Paris. & alij DD.* superius citati; & præsertim dum dicunt, emptorem teneri solvere venditori interesse pretij non soluti, quamvis venditor non dederit fideiussores, quos in limine contractus pro eviçione dare promissit: Cum enim emptor percipiat fructus ex re sibi tradita, caret venditor re, & pretio: & ex aduerso emptor retinet pretium, & fructus lucri faceret; licet autem Robertus agebat de lucro captando, & Adrianus de danno vitando, quorum diuersa ratio est. *l. fin. in fin. C. de iur. edic. lib. Paris. & Conar. vbi supra, & sic, que nudum solum, & simplex non implementum attendi debet, Seraf. d. decis. 115. n. 4. Et cessat omnis difficultas ex quo ut iam dictum est, ¶ statim non sequuto adimplemento fuit dissoluta societas, vel saltem suspensa quoad R. Robertum, d. decis. 11. apud Zach. & decis. 8. apud Marches.*

Non obstat etiam, quod interpellatio ad renouandum non fuit Roberti personaliter facta, sed domi dimissa copia, quia quidquid sit, an requiratur personalis interpellatio, quando ut hic de illius defectu opponitur, non ad euitandam moram ad effectum excusandi pecnam, sed solum capiendi lucrum: ¶ fuit omnis defectus purgatus per comparitionem Roberti ad interpellacionem domi factam, ut in dicta *dec. R. P. D. mei Decani, ver. quod autem.*

Non obstat præterea, quod Robertus non teneatur credere denunciationi sibi facta circa mortem Pacifici & absentiam Victorij. Quia vltèrat in adis fuerunt productę litterę Victorij absentis, & fides obitus Pacifici, ex quibus constitit Roberti tam de absentia vnus quàm de morte alterius. (De quarum litterarum legitima productione Domini non dubitabapt, ¶ licet in fide obitus Pacifici non fuerit adnotata productio, ex quo adnotata fuit super epistola insulm cum dicta fide consueta, & sic super vna ex duabus scripturis, habentibus ordinatam consequentiam, *Bald. in l. si quis, §. Inirum num. 1. ff. de eund. Menoch. de arb. lib. 2. cas. 64. num. 2. & bene in decis. D. mei Decani*) adhuc ex quo probatio mortis ¶ Pacifici non habebatur in promptu, satis fuisse ad effectum de quo agitur, quod fuerit Roberti denunciatum per talem personam, cui credere debuit, ut per *Barr. in l. non solum, §. morte, num. 48 ff. de nou. oper. nouic. & etiam firman in dicta decis. D. mei Decani, & vbi Barr. loquitur in intimatione, seu profectione incitatoria, ut aliquid fiat, ut patet *num. 46. & ed magis cum hic ¶ facta fuerit denunciatio a publico curie iudicialiter, & de mandato iudicis, & cum mandato, nisi infra quindecim, *nov. reat. in l. quod re. ff. si cert.***

pet. 2

- per. & trad. per Menoch. de arb. lib. 2. cas. 461. n. 7. cum
segg. Cui propterea Robertus omnino cite teie debuit,
Rot. decis. 161. post tract. de censib. plenè Surd. conf. 22. n.
10 42. vbi quod talis intinatio facta auctoritate iudi-
cis obligat, & constituit in mala fide: & idem fuit
tutum in Romana seu Lateranen. pensionis 24. Maij
1621. coram R. P. D. Iu. Vbaldo. Et in omnem euentum
11 ¶ Vtcumque probetur scientia, non est opus insectio-
ne, etiam in protestatione incitatoria, Bari. in d. s. mor-
te. n. 47. Rot. in d. decis. coram Domino meo Vbaldo. Quæ
satis in hoc casu probabilis est, cum Pacificus mortuus
fuerit in Vibe, multum notus Roberto: qui ita inti-
matus potuit facile perquirere, an esset vera mors:
12 eum paria sint scire, vel scire debere, quod te, & ibi
D. Cor. ff. si eeri. per. 127. in his terminis ad evitandam
infectionem, decis. 1. 20. n. 5. & segg. coram Greg. X. V. que
est decisio. 93. p. 2. recent.

- Neque etiam obstat, quod non constabat de manda-
to eius qui insisteret citati Robertum ad præstandum
fideiussiores. Quia immo de eo apparebat in actis, &
licet à principio nõ fuerit productum, quia tamen nõ
fuit quidquam oppositum contra secundam intima-
tionem: ¶ potuit quodcumque produci, ex adduct.
per Rot. decis. 51. n. 2. p. 2. recent. Et accedit mandatum
13 præsumptum ¶ ex impensa, & productione iurium;
14 & vtique ¶ duo mandata sunt compatible, præsum-
ptum scilicet & verum, vt fuit dictum in Firmata iu-
risprætatione 28. Ianuarij 1602. coram bo. me. Cardinali
Pamphilo, & in Antoniana Saluiani 17. Maij 1623.
coram R. P. D. meo Vbaldo.

- Denum nõ obstat, quod mandatum debuit esse
16 speciale; ¶ Quia cum non simus in casu, in quo requi-
ratur mota regularis, vel irregularis ad effectum, nepe
incurrendi pœnam, vel soluedum interesse; ¶ quo casu
fortè opus esset mandato speciali ad denunciandum
iuxta tractat. per Rip. in d. l. quod te. n. 56. & segg. sed agitur
ad effectum, ne quis sentiat incrum ex contractu à
se non impleto, qui sunt termini minus fortes iuxta
superius deducta, & tradit. Seras. decis. 225. n. 4) non
est, cur de defectu specialis mandati queratur, vt bene
aduertit decisio. D. mei Decani.

Et ita decimam, vtique parte informate.

Romana Hæreditatis de Naris.

Lun. 17. Novembris 1625.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio I & inuent. grauatus re-
stituere rem propriam, tenetur illam præ-
stare fideicommissario, vel ei totam hæredita-
tatem restituere.

SVMMARIVM.

- 1 Testator legare potest rem. heredis siue scierit, siue
ignorauerit heredis esse.
- 2 Et non solum rem heredis, sed etiam si non sit heredis
propria, sed illi debita, aut ad eius favorem restitu-
tionem subiecta.
- 3 Et hoc maxime procedit, quando res heredis aut illi
debita relicta est persona coniuncta.
- 4 Hæres qui acceptavit hæreditatem, non potest contra-
uenire voluntati testatoris non tradendo rem lega-
tam, sub prætextu, quod illa res legata sit subiecta
fideicommissio ad eius favorem.
- 5 Hæres volens adimplere disposita per testatorem vide-
Tom. I.

tur nolle hæreditatem habere, & illi renunciare, ita
vt successio deferatur ad inuenti, n. 6.

- 7 Hæres non adimplens voluntatem testatoris, debet pri-
uari lucro hæreditatis.
- 8 Hæres cum benef. I & inuent. tenetur parere vol-
untati testatoris, quatenus suppetant vires hære-
ditariæ.
- 9 Falsit si hæres fuerit grauatus præstare rem propriam
in quacumque particulari affectio, quia tunc non
tenetur.
- 10 Declara hoc procedere, si hæres non impugnet volun-
tatem testatoris, sed tantum velis loco rei legata
soluere assumptionem de rebus hæreditariis, quatenus
suppetunt.
- 11 Legatum factum à testatore de re in qua ius habet
mortis sua perituum, intelligitur tantum de illo
iure, quod habet in dicta re, licet legatum redda-
tur inutile, & fiat coniuncta persona.
- 12 Falsit, quando res illa, in qua testator habet ius morte
perituum, erat heredis, aut futura heredis.
- 13 Item falsit si appareat, testatorem voluisse legare non
solum ius illud, sed etiam rem ipsam.

DECISIO X.

IERONYMVS de Natis iniunxit D.
Ioanni Antonio de Naris, fratri, hæredi-
que suo, vt medietatem prædij, siue Ca-
salis Montis melioris nùcupati, restituere
fratri Francisco de Natis, tertio comuni

fratri. Sed quia Ioannes Antonius post adiam hære-
ditatem recusavit dictam restitutionem facere sub præ-
textu antiqui fideicommissi in eius favorem; & cepit
propterea Franciscus inflare dandum sibi esse manda-
tum contra illum pro restitutione omnium rectorum
in hæreditate Hietonymi. Super quo dabo dubio Rot.
coram b. m. Tertia die 24. Novembris 1594. resolutum
in favorem Francisci: & cum hodie dicta decisio reuende-
retur, Domini steterunt in decisio. Subsistunt enim
motiva decisionis, quod ¶ testator potest rem hæredi-
legare, siue sciverit, siue ignoraverit heredis esse, vult.
tex. in l. v. cum ex familia, §. si rem, ff. de leg. 2. Et non so-
lum rem heredis, ¶ sed etiam si non sit heredis pro-
pria, sed illi debita, d. l. v. cum ex familia, §. sed si vult, &
Bari. ibi, & in d. §. si rem, vbi, quod potest legare rem
hæredi debitam, aut eidem restitutioni subiectam:
quem tex. ad hoc expendit Roder. Suar. in l. quoniam
in prioribus ampliat. n. 2. vers. ad prædij, Greg. Lop. in l.
10. tit. 9. part. 6. in glof. de a. quel. Socin. Tan. conf. 68. n.
12. sub 4. Ioannes Lup. in leg. 16. Tauri. n. 72. Couar. in cap.
solum, n. extr. de testam. Mancic. lib. 9. de comest. vlt. vol.
tit. 9. n. 1. & segg. Quod multò magis procedit, quando
4 do. vt in casu nostro res heredis, aut illi debita, relicta
est personæ coniunctæ, cum alienam C. de legat. & l.
prædij C. de fideicom.

Vnde non potuit D. Ioannes Antonius acceptare
hæreditatem, ¶ & sub prætextu antiqui fideicommissi
contrauenire testatoris voluntati, non restituendo Ca-
salis medietatem per reg. text. in l. eum in l. eum, C. de rei
vendic. l. 3. C. de reb. alien. non alien. l. si patri, C. de donat.
ibi si patri tuo heres non existit, ex facta ab eo liberali-
tate titulo donationis non posse iura tua ledi, l. 1. ff. de ex-
cept. rei iud. ibi: si alienum fundum vendideris, & tunc
posset factum petas hac te exceptione rellè repellendum.
Sed si Dominus fundi heres venditoris existat, idem erit
dicendum; & text. optimus in l. Imperator, §. si centum ff.
de legat. 2. ibi. Enim verò si pecunia accepta rogatus sit
rem propriam quam minoris æstimo, restituere non est au-
diendus legatarius legato percepto, si vellet compensare,
l. sed si non servus 36. ff. ad l. falcid. ibi & nihilominus
cogetur adimplere, quatenus æstimatio videtur Ieronimi
fieri.

sum. generaliter, si quis alienum ff. de fideic. libert. & plures referens, resoluit. Cald. Ferrer. de nomin. emphir. 3. p. cap. 17. num. 2. Affili. decis. 112. Paru. conf. 16. lib. 1. num. 41. Menoch. conf. 201. num. 182. Guid. pap. conf. 118. num. 7.

- 5 Quæ sunt adeo vera, vt hæres ꝛ notando adimplere videatur nolle hæreditatem habere, p. p. prætermittente, vers. qui sub condicione ff. si quis omis. caus. testam.
- 6 Reculando ꝛ enim adimplere conditiones, & disposita per testatorem, videtur renunciare, ita vt successio deferatur adimplenti l. 2. ff. de inst. & sub. vbi omnes notant, Bart. in l. 1. vers. quæro quid si institutus ff. de vulg. & pup. & est text. exprellus in l. fin. in fin. ibi. Et sic strictius causam exigunt, vt etiam amittere lucrum hæreditatis sanciant eis, qui testatoribus suis minimè paruerint, & in auth. hoc amplius C. de fideic. Honded. conf. 82. n. 13. cum seqq. lib. 2. & facit decisio Rota in Romana de Gabriellu. 12. Nouenbris 1593. coram Orano. Et accedit, ꝛ quòd non obseruans voluntatem testatoris, videtur illam impugnare, sicque ex illa commodum consequi non debet, sed priuati, reg. ex eo de reg. iur. in 6. Bart. in auth. de iur. iur. a morient. præst. n. 6. Crauet. conf. 12. 1593. n. 3. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. c. 12. n. 25. Vnde cum Ioannes Antonius impugnet persequenter dictum legatum mediæatis calalis, & sic testatoris dispositionem, non potest, nec debet aliquam hæreditatis partem habere: cui non solum, idèd renunciare tacite vix fuit, verum etiam expresse, & scienter quatenus x. May 1595. declarauit, & protestatus fuit, nolle ex testamento Hieronymi aliquod commodum, aut incommodum sentire, sed illius bona esse paratum Franciscu. restituere.

- Non obstat, quòd Ioannes Antonius sit hæres cum benef. l. & inuent. & idèd non impediatur vendicari dictum casale, vt sibi debitum. Quia iuxta magis receptam sententiam ꝛ etiam hæres cum beneficio, l. & inuent. tenetur testatoris voluntati parere, quatenus vires hæreditatis suppetunt, glos. in l. scimus §. in computatione C. de iur. delib. Mich. Graff lib. 2. comm. opin. cap. 15. & alij quos citat. Barjas. conf. 49. lib. 1. Roder. Suar. vbi supra Ioseph. Ludon. decis. Lucen. 64. n. 37. Crauet. conf. 125. in fin. Aluar. Valasce. consil. 52. n. 44. lib. 1. dicens, ita communiter tenent Doctores, Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 1. n. 24. & alij plures, quos late recenset Pinell. in l. 1. par. 3. n. 81. C. de bon. mater. Rot. apud Puz. decis. 263. n. 1. lib. 3. in nouiter impress. & in Romana Censur. 14. May 1614. coram Cardinali Lancelotto.

- Non obstat, si dicatur, quòd dicta communis opinio non procedit, ꝛ quando hæres petit rem suam, in qua cadit particularis affectio, vt quia est valde froctifera, ita, vt nulla hæreditaria æquè utilis repetitur, vel ratione vicinitatis, arg. text. in l. scici fundus ff. de leg. 2. Quia quando hæc limitatio procederet, non esset res simpliciter intelligenda, ꝛ sed solum quando hæres non impugnat voluntatem testatoris, sed illi acquiescit; vult tamen loco rei legatæ, & in qua cadit affectio, æstimationem de rebus hæreditariis quatenus suppetunt, soluere, vt optime declarat Alber. in d. §. in computatione. Attamen Ioannes Antonius non acquiescit, sed testatoris voluntatem impugnat: sicque ante omnia, quod ex hæreditate habet, restituere tenetur iuxta superius dicta. Quod in casu nostro videtur dubio careere, cum ipse ad hoc se paratum obrulerit: Et in omnem casum dicta limitatio particularis affectionis hic non videtur applicari, ex quo non liquet, sed sub iudice adhuc pender, quòd dicti calalis medietas fuerit in casu sequuto fideicommissio subiecta in fauorem Ioannis Antonij.

Non etiam obstat, quòd Ioannes Antonius non habeat apud se diuinitatem dicti calalis, sed Franciscus, seu

eorum filij: idèdque videti nuper dicta, non procedere contra eum, ne prædio, & hæreditate careat. Quia Franciscus, seu illius hæredes non petunt hodie dictu. casale, sed restitutionem hæreditatis Hieronymi, ex quo Ioannes Antonius hæres contrauenit illius voluntati, casale petendo, quæ simul se computantur, quia etiam quòd hæres in lite calalis obtineat, nihilominus remaneret contrauentio, in qua soluta fundatio hæreditatis restituitur: quæ cum liquida sit, & clara, litis verò quæntus dubius, non debet restitutio hæreditatis propter litem retardari.

Non obstat demum, quòd si testator ignoranter, siue scienter legat ꝛ rem, in qua ius habet morte sua perituro, censetur tantum legatum ius illud, quamuis legatum reddatur inutile, & hoc licet legatum fiat cõiunctæ personæ, Peregr. conf. 61. n. 10. vol. 3. Sicque legatum mediæatis calalis post mortem testatoris restitutioni subiectu. fuisse inuitile. Quia fuit benè responsum in dicta decis. b. m. Penia, hoc non procedere, ꝛ quando res illa, in qua testator habet ius morte perituro, erat hæredis fu futura hæredis, l. cum filius 76. §. Dominu. vbi Bart. ff. de legat. 2. Corn. conf. 95. vol. 1. Nec etiam ꝛ quando apparet testatorem voluisse legare, non solum ius, verum in re habet, verum, & rem ipsam, l. si in l. quod in rerum, §. 1. in fin. ff. de legat. 1. Peregr. de fideic. art. 6. per tot. Quòd autem testator voluerit omnino mediæatem calalis legare, adeò liquet ex claris verbis testamenti, vt nulla superest dubitandi occasio.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana Dotis de Celsis.

Ven. 5. Decembris 1625.

ARGUMENTVM.

Obligatio de dote præstanda non censetur nouata, nisi verbis expressis nouatio probetur, præsertim concurrentibus coniunctis in contrarium: quæ plures in decisione recensentur; ex quibus resoluitur, primæuam actionem remanere ad consequendam dotem, & fructus ex illius causa promissos.

SVMMA RIVM.

- 1 Residuum soluiße importat integram solutionem.
- 2 Obligationis causa extinguitur per integram solutionem.
- 3 Fideiussio restricta ad certam causam, ad aliam non extenditur.
- 4 Fideiussor non obligatur, si causa, pro qua se obligauit, mutata sit, aut alterata.
- 5 Dotis causa extincta, si fuerint postea fructus promissos, censetur mutuum palatium, & in fraudem usurarium.
- 6 Remanere, verbum denotat actum non fuisse factum, & perseverantiam actum præcedens, n. 7.
- 7 Lex, qui se soluit, ff. de solut. quando procedat declaratur.
- 8 Confessio est maior omnibus probationibus.
- 9 Incontinenti censetur actus factus, quando intercessit solum spatium vnius diei.
- 10 Conuentio probatur per coniecturas.
- 11 Correspelluntur præsumitur ex vicinitate actuum, & quod unus factus fuit propter alium.
- 12 Alius præsumitur factum in vim præcedentis obligationis.

- 14 *Fructus censentur soluti ex ea causa, pro qua quis est obligatus.*
 15 *Creditor prior tempore, potior est iure.*
 16 *Dos quando sit privilegia iuncta num. preced.*
 17 *Nonatio non fit, nisi verbis exprimat.*
 18 *Dos causa difficultu nonatur.*
 19 *Filius obligari potest pro exccaratione patris.*
 20 *Filius exheredari potest, si noli fideiherere pro patre, cui imminet periculum carcerationis.*
 21 *Promissio de solvendo fructus dotis non soluta permittitur à iure pro supportandis oneribus matrimony.*
 22 *Dos privilegia durante, etiam si illius causa fuerit mota.*
 23 *Nonatio fit cum omnibus qualitatibus, & privilegiis, qua competeant prime allioni.*
 24 *Executio obligationis Cameralis non retardatur ob exceptionem usurarum, dum interim de illis excessum non appareat.*
 25 *Relevator reputatur idoneus, si de tempore fideiussionis possidebat plura bona, licet obnoxia fideicommissis.*
 26 *Fideiussio minoris non capiens omnia eius bona & tendens ad actum pium, & à lege præceptum, valida est, nec minor lesus potest.*
 27 *Filiusfamilias, contrarius inimpugnans ob non interveniunt consanguineorum, vel affinium, debet probare illos excessisse, & potuisse in contrarium intervenire.*

DECISIO XI.

Dortensius Celsus de anno 1608. Lauram filiam suam nuptui tradidit D. Ferdinando Vrbino cum dote scutorum sex millium; ex quibus tunc duo millia numerata; reliqua vero quatuor millia infra annum solvere promisit: ita quod ex illis scuta tria millia deberent reinvestiri in tot locis montium, censibus seu stabilibus ad electionem eiusdem D. Hortensij. Qui postea contuit, ut de pretio civitatis prædij, quod de anno 1615. vendiderat Principi Burgheisio, illi solverentur pro residuo dictæ dotis: qui de recepto quæritanti fecit prædicta scuta quatuor millia per bancum Ioannis Rotuli de ordine dicti Principis: Quia tamen Ferdinandus verè non recepit nisi scuta mille, propterea Hortensius, die sequenti recognoscens bonam fidem declaravit, mediante apoca primaria, apud eum remansisse scuta tria millia, ad effectum remuelliendi in aliqua te fructifera ad beneficium Ferdinandi, & Lauræ coniugum; Et interim solvere promisit fructus ad rationem septem cum dimidio pro centenario. Ac successivè in prædictorum executionem Ferdinandus recepit fructus dotales, & postea de anno 1619. obtinuit mandatum executionis pro investimento. Cùmque immineret carceratio contra Hortensium, facta fuit inter illos quædam concordia, in qua D. Hortensius narratis supradictis; promisit solvere scuta 500. intra quindecim, & restantia scuta 1500. infra biennium reinvestire, & interim solvere fructus ad rationem, & iuxta formam apocæ, & mandati relaxati, pro quo se obligaverunt ite eius vxor, quàm Domini Paulus, Petrus, & Angelus eorum filij: Sed cum nedum elapsio biennij, sed, nec post alterum biennium dictum reinvestmentum factum fuisset: egit Ferdinandus contra dictos de Celsis coram A.C. qui contra eos mandatum executionis relaxavit, tam pro forte principis, quàm pro fructibus promissis. In cuius executione placuit Signaturæ, ut de voto Rotæ procederetur.

Quæ propter dubitavi. An dictum mandatum sit executivum. Et pro Dominis de Celsis dicebatur non esse executioni locum; quia in eorum obligatione non

Tom. I.

fuerat servata forma per statutum Urbis requisita, nèpè interventus consanguineorum, vel affini, & quod se obligarunt sine relevatore, cum præsupposito quod eorum pater esset debitor ex causa dotis, & sic ex falsa causa, cum iam Hortensius dotem integram solvisset, quando solvit Ferdinando scuta 4000. per bancum Rotuli pro residuo dictæ dotis, & quæ verba importat integram solutionem, *Insin. l. siquid n. 4. C. de transact. ubi Paul. de Castro. Roman. sing. 706. Cels. Vig. conf. 1. n. 52. idem Paul. conf. 1. n. 36. vol. 3. ac propterea confessionem Hortensij postea in apoca factam, nempe ex prædictis scutis 4000. dotilibus, apud eum remansisse scuta tria millia, fuisse falsam; Quia non potuit remanere apud ipsum, quod iam antea solverat Ferdinando; & heque per integram solutionem fuisse extinctam causam, pro qua ipsi se obligarunt, *l. solvendo ff. de neg. gest. l. solutionem ff. de solut. Fideiussio f. enim restricta ad certam causam, ad aliam non extenditur, l. cum cunctis, §. non tamen, ff. de iustit. act. l. Titianus, ff. quoniam eo. Bald. conf. 1. 42. n. 1. lib. 5. Insin. l. age cum Geminiarum. n. 30. C. de transact. Quod ad hoc procedere dicebatur, ut fideiussio f. pro vna causa non obligetur, si ea, vt hic mutata sit aut alterata, *Marsil. in rubr. de fideiuss. n. 43. Pirr. Maur. de fideiuss. sect. 5. cap. 1. n. 49. Et multò minus mandatum potuisset relaxari pro dictis fructibus, cum extincta, f. aut mutata causa dotis, censetur potius mutuum palliatum, & sic in fraudem usurarum, Abb. in cap. fin. num. 6. de usur. Menoch. conf. 109. numero 28. lib. 2.***

Sed Domini mandatum fuisse iustum, & idèd exequendum esse resolverunt. Ratio resolutionis fuit, quia semper remanet primævia, & originaria dotis causa, ex quo D. Hortensius in apoca declaravit penes se remansisse scuta tria millia ex pecuniis, quas per bancum Rotuli solvit fecerat Ferdinando: Aut enim illæ non pervenerunt ad manus Ferdinandi, quod verius videtur, ponderando verbum, *remanere*, f. quod potius denotat solutionem non fuisse factam, *l. cum autem, §. fin. in l. glo. fin. ff. de adit. edit. ac continuationem, f. & perseverantiam adus præcedentis, Rot. in l. spalen. legimitatis 11. Maj. 1615. coram Illustrissimo D. meo Patriarcha Hierosolymitano. Aut si pervenerunt, intat dispositio f. l. qui sic solvit ff. de solut. Quia concurrunt tria illius requisita, nempe redditio proxima, Ferdinandum recipientem, non percepisse commodum: & conventio reddendi iuxta doctrinam Bart. & Castren. in d. l. qui sic, sedem Bart. in l. singularia num. 2. §. ff. de cert. pet.*

Duo siquidem priora requisita ad oculum patent; cum certum sit, Ferdinandum nullum commodum percepisse; & dicta scuta tria millia penes ipsum Hortensium remansisse, vt ipse in apoca die sequenti facta, fatetur, & quia nulla maior probatio, *l. cum te, C. de transact. l. cum precum, C. de lib. conf. l. erall. decis. 107. n. 2. p. 3. Censetur f. enim actus proximè, & incontinenti factus, quando vt hic intercessit solum intervallum vnius diei, *Gramm. decis. 76. n. 5. in fin. Crau. conf. 136. num. 13.**

De conventionem verò satis est constare f. per coniecturas, vt in puncto Bart. in d. l. singularia, d. n. 25. in præsentem autem præter viciniam actum, ex qua f. præsumitur correptiuitas, & quod vnus fuit factus propter alium, *Bald. in l. si prædium, n. 3. C. de præd. min. Dec. conf. 636. n. 8.*

Dux aliz vrgent præsumptiones, ex quibus Dominorum animi inducebantur ad perfectè credendis, conventionem restitendi præcedisse. Prima elicitur, ex quo in instrumèto dotalio Hortensius soluta dotis parte, promisit residuum cum hoc, quod Ferdinandus reinvestiret incontinenti scuta tria millia ad electionem Hortensij, vnde præsumitur f. inter eos actum fuisse,

B 2 vt

ut scuta tria millia remaneret penes Hortensium in executionem precedentis obligationis, l. 2. C. de acq. poss. Rot. decis. 350. apud Greg. X^p. & in puncto Cramer. cons. 282. n. 3. vers. septimo ex alio, Dec. 195. n. 3. vers. sed tamen predicta; Quæ præsumptio tantò magis citi-
 14 cax est, quia Hortensius ex scutis quatuor mille recep-
 ptis, retinuit tantum scuta tria millia obligata pro
 dicto reinvestmento, & quòd per aliquod tempus
 soluit fructus dotales, quos non est ÷ verisimile solui-
 15 se ex alia causa. Secundo ex eo, quòd constat de cau-
 16 sa, & necessitate huius fidei & apparentis solutionis;
 quia fecit, ut D. Princeps Burgelsius acquireret hy-
 pothecas anteriores in prædio empto, necesse fuit, ut
 ex prioro solueretur creditum dotis Ferdinando, tum
 15 ob eius anterioritatem, ÷ l. qui prior, C. qui prior, cum
 etiam ob privilegia dotis, ÷ l. assidui C. eodem. Quæ
 16 præsumptiones eo magis conuincunt, quia cum illis
 concurrat confessio Hortensij in dicta apoca. Ex qui-
 bus facilius tolluntur obiecta in contrarium ad-
 ducta.

Non obstat in primis præcens falsa causa; quia, ut
 dictum est, semper remansit pristina dotis causa, ex d.
 l. qui facit. Nec per apocam fuit nouata, cum de hoc in
 17 canec verbù vllù; & ÷ nouatio regulariter non fit, nisi
 verbis exprimat, l. fin. C. de nouat. quinimò in dicta
 18 apoca, primæua dotis causa expresse recensetur. Acce-
 dit, quòd causa dotis difficillius nouatur, Boer. decis.
 332. circa fin. & clarius in decis. 337. per tot. Et quidò
 causa dotis fuisset extincta per solutionem, aut per apo-
 19 cam nouata; ÷ sufficit, quòd fuerit vera alia causa, ob
 quam Domini de Cellis se obligauerunt: videlicet ut
 eorum pa- er ab imminenti carcerationis periculo li-
 beraretur, ob mandatum relaxatum vigore obligatio-
 nis cameralis: quæ potius visa fuit causa finalis obli-
 gationis, quàm causa dotis, ut ex præmio fideiussio-
 nis apparebat. Et cum hæc sola sit sufficiens ad obligan-
 dos filios, Rot. decis. 177. p. par. recent. & decis. 120. n. 9.
 20 & seqq. apud Greg. X^p. Adò quòd ÷ nolle pro eo fi-
 deiubere in isto & similibus casibus, sit causa exheredat-
 ionis, ÷ alius quòque caputulum, Aub. ut cum de
 app. cognosc. non est cur de alia causa querendum sit, ÷
 assensatus, inst. de nupt. Innoc. in cap. in præsentia, de re-
 nuu. Alex. in l. impossibilis, n. 5. ff. de verb. oblig. Grat.
 cons. 120. n. 47. lib. 1.

Non obstat conuenienter, quòd promissio de sol-
 uendis fructibus, pro quibus etiam fuit mandatum
 21 relaxatum, videatur usuraria, ÷ quia stante causa dotis,
 approbatur à iure pro supportandis oneribus ma-
 trimoniij, durante vita Laurei dumtaxat, & interim dū
 dos non soluitur, ad text. in cap. alubriter, extr. de usur.
 Nauarr. cod. tit. n. 6. Couar. lib. 3. var. c. 1. n. 3. cum seqq.
 & fuit dictum in Romana dotis 3. Martij 1598. coram
 bo. mem. Card. Lancelotto, & in Romana fructuum dotis
 eiusdem anni coram Orano, & nuper in alia Romana fru-
 ctuum dotis 12. Maij 1625. coram Reuerendissimo D. meo
 22 Decano. Et quando dotis ÷ causa fuisset nouata, adhuc
 durarent privilegia dotis, & sic sublinceretur fru-
 23 ctuum promissio: quia nouatio ÷ fit cum omnibus
 qualitatibus & privilegiis, quæ competeant primæ
 actioni, Bari. in l. si quis cum aliter, n. 4. vers. præterea
 posito ff. de verb. oblig. & est ad propositum text. opti-
 mus in l. vnic. in princ. C. de rei vxor. alt. Et in omnem
 casum cum fuerint in apoca expresse promissi cum
 24 obligatione camerali, non poterat exequutio ÷ retar-
 dari per exceptionem usurarium, dum de illis clarissi-
 me non apparet, Modern. de oblig. camerali quaest. 31.
 num. 1. & fuit dictum in Romana usuraria prauitatis 4.
 Iulij 1597. coram Peregrino in fine, quæ est in dicto tra-
 ctatu 116.

Non obstat, Dominos de Cellis fuisse sine re-
 leuatore. Quia D. Hortensius, eorum pater, fuit rele-

uator, & de illius idoneitate satis constabat, cum ipse
 tempore fideiussionis possideret plura bona, ÷ licet pro-
 25 barètur esse obnoxia fidei commisso, quòd sufficit pro
 validitate; ut in puncto est decisio in Romana de
 Querris 26. Iunij, & 9. Decembris 1614. coram Reueren-
 26 dissimo D. meo Decano. Et accedit; quòd quando fidei-
 iussio ÷ minoris non capit omnia eius bona, & facit
 actum pium, & à lege præceptum, iuxta text. in Aub.
 si capiti C. de Episc. & Cler. non potest dici læsus,
 nec obligatio inualida, ut in dictis decisionibus Re-
 uerendissimi D. mei Decani.

Non obstat denique defectus consanguineorum,
 vel affinium; Quia Domini de Cellis tempore fidei-
 27 iussionis ÷ asseruerunt coram iudice, se fuisse de præ-
 dictis plenè informatos, & tunc non habuisse in Vr-
 be consanguineos, vel affines, qui commodè interesse
 possent: ac idè petierunt sibi deputari curatorem:
 quo deputato in eius præsentia, ac cum illius auctori-
 tate accesserunt: Et propterea eis incumbit probare
 contrarium, videlicet, consanguineos, vel affines co-
 tempore fuisse in Vrbe, qui possent interuenire, probatio,
 eos esse sanos Rot. decis. 715. p. 1. recent. & decis. 406. n.
 6. & 459. n. 10. & seqq. apud Greg. X^p.

Et ita dictum vtraque parte Informante &c.

Iacen. Beneficiorum.

Ven. 5. Decembris 1625.

ARGUMENTVM.

Arbitrium quando intret ad effectum super-
 sedendi in executione Breuis.

SVMMA RIVM.

- 1 Coadiutoria cum futura successione, cum clausula ex nunc prout ex tunc, facit quòd non deitur vacatio, quæ cadat sub regula Mensium.
- 2 Reservatio non datur sine vacatione.
- 3 Breue fundatur in reservatione, & idè ea cessante, cessat etiam executio brevis, in iure d. v. 2.
- 4 Obiura probari non potest per testes, deponentes de publica voce, & fama, ad effectum executionis brevis, stante clausula confitto.
- 5 Possessor immisus in executionem gratie, præsumitur iuste immisus, nec est à possessione remouendus.
- 6 Beneficia simplicia ex generali consuetudine, non requirunt residendum: sed ab ea receditur, si ex fundatione ad se sumus in contrarium.
- 7 Productio iurium potest fieri re integra ad impediendam executionem brevis.
- 8 Res iudicata iustificari potest in articulo executionis.
- 9 Et impugnari potest ex nouis scripturis ad effectum super sedendi in executione.

DECISIO XII.

Vt ab A. C. fuerit lata sententia pro executione brevis de capiendi possessione nomine Camere beneficiorum, de quibus agitur, & causa esset appellatio-
 nis in Rota commissa, cum clausula: pario breui arbitrio Rota; dubitauit; An
 intret arbitrium? Et Domini resoluunt, intret ad
 effectum super sedendi in executione brevis. Et inter-
 im videre voluerunt de iustificatione Coadiutorie
 Blasij

Blasij in dictis beneficiis eum futura successione, quæ ad impediendam executionem allegabatur: tante enim dicta Coadiutoria tunc clausula: *ex nunc, prout ex nunc*, non datur vacatio, quæ cadat sub regula mentium, *Put. decis. 100. lib. 2. Seraf. decis. 1148. n. 2. & decis. 1447. sub n. 3. & Rot. par. 1. recent. decis. 456. n. 11. & 12. & in Bononiens. officij 29. Aprilis 1594. coram bo. me. Litt. 4. quæ data fuit. Gonzal. in reg. 8. gl. 5. §. 9. n. 68. cessante autem vacatione, cessat reservatio, quæ sine vacatione non datur, Staphil. Sarnen. Rebuff. & alij, quos refert, & sequitur, Gonzal. gl. 5. par. 7. n. 38. & consequenter non est locus executionis brevis, tunc quod in reservatione fundatum est, ut in Salamantina Canonizatus 13. May 1572. coram Oradino, & aliis sæpè, ut refert Gonzal. in annot. contr. nullus. n. 262. & seqq. & accedit quoddam probatio tunc per publicam vocem, & famam de obitu in possessione Ioannis Ferrer, per cuius mortem dicitur beneficium vacare; non videbatur sufficiens ad effectum executionis brevis; stante clausula, *Constitutum non sumus in antiquis*, & agatur de præiudicio gratiæ coadiutorie, sique fundamentum intentionis impetrantis, iuxta distinctionem, quam facit. Rot. decis. 46. par. 2. divers.*

Non obstat, quod dicta beneficia dicantur, non requirere resignantiam, eo quod sint beneficia simplicia; ut probari prætenditur ex bulla resignationis ad fauorem coadiutori; ubi simplicia appellantur; ac propterea cessare coadiutoriam; Quia de hoc agendum erit, quando de iustificatione coadiutorie tractabitur; interim autem dum id discutitur, Blasius coadiutor tunc non est in possessione remouendus, cum in eam missus fuerit in executionem coadiutorie, quæ ad dictum effectum supersedendi iustificata præsumitur, absque eo, quod alia iustificatio desideretur, ad l. ab ea in 2. responsio gl. 2. probat. Put. decis. 356. n. 4. lib. 1. Rot. decis. 293. num. 6. par. 1. recent. Et eo maxime, cum ad sit sumus, quod dicta beneficia ex fundatione resignantiam requirunt, ex fide Episcopi lacer, quæ data fuit: Quo casu receditur à consuetudine generali, ex qua beneficia simplicia dicuntur, non requirere resignantiam, *Lap. alleg. 36. sub n. 4. Innoc. in cap. Clericus de Clericis non resignant. Rot. decis. 375. sub n. 2. par. 2. in recent. & coram Greg. XV. decis. 175. n. 4.*

Non obstat, quod Blasius non produxerit coadiutoriam coram A. C. tunc Quia satis est, quod nunc illam produxerit re integra, ad impediendam executionem brevis, *Seraf. decis. 357. n. 4. & in Gerunden. Prioratus 15. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Vbaldo*: Et fuit sapientissimum decernum; sicut tunc enim potest iustificari res iudicata in articulo executionis; ita pariter potest tunc impugnari nouis scripturis, ad effectum supersedendi in executione, *Innoc. in cap. 2. de purg. uig. Felin. in cap. inter ceteras col. 1. vers. amplius, de re iudic. & dixit. Rot. apud Caput. decis. 114. par. 3.*

Et ita decisum utraque parte &c.

Aquilana Cappellanix.

Ven. 12. Decembris 1625.

ARGUMENTVM.

Pater ex Summario.

SVMMARIVM.

1. *Posse instrumentalis est manutentibilis, possessione existente vacua.*
2. *Manutentio denegatur in beneficiis, non exhibito Tom. I.*

to titulo: contrarium verum n. 3. & 5. DD. qui videntur primam opinionem sentire, declarantur, num. 6.

4. *Possestores molestari non debent, tam ex iuri Civili quam Pontificis.*

DECISIO XIII.

DOMINI dixerunt, Cynthio dandum esse mandatum de manutendo in Cappellania S. Catharinæ sua in Ecclesia sancti Pauli de Labateo Civitatis Aquilæ, quia eius possessio promovebatur ex publico instrumento, tunc quod non apparet in actis, quod alius eo tempore possideret, manutentibilis est, l. prædixi, ubi Barff. de acqui. posses. Greg. XV. decis. 268. n. 1. & ibi additio, & in Lunen. Sarzanen. beneficij 13. Iunij proxime præteriti coram me, & fuit millies decisum.

Neque obstat, quod titulus non fuerit exhibitus, tunc sine quo in beneficiis videbatur non esse dandum manutentionem, regula beneficii de reg. iur. in 6. *Osise. decis. 55. per con. Verall. decis. 66. n. 4. par. 2. Boer. decis. 311. Oliban. de iur. fidei. cap. 15. n. 27. Jacob. Cancr. var. resol. lib. 3. cap. 14. n. 23.*

Quia, quidquid sit in aliis remediis possessorijs, in hoc summariissimo tunc manutentionis iudicio, sola possessio, sine titulo sufficit, *Barin. l. si duo. n. 4. vers. si verò ff. ubi possid. Angel. in §. quadrupli. num. 49. vers. ex quo sequitur. v. si ff. de act. Menoc. de re iur. rem. 3. n. 72. Rot. decis. 15. n. 5. §. 2. recent. Et ratio est, quia aliquando licet et cuique possessoris molestare; quod iura tunc tam Civilia quam Pontificia summo opere alio tenent, l. si quis in tantam, *Cande vi. cap. cum qui de præben. in 6. Et in puncto quod ob prædictam rationem etiam tunc in beneficiis, non exhibito titulo sit danda manutentio, dixit Panorm. in cap. in litteris. n. 27. de resist. soliat. quem sequitur est Rot. apud Seraf. decis. 299. num. 4. & in par. 1. divers. decis. 595. n. 8. Greg. XV. decis. 40. & ibi additio, & decis. 323. n. 2.**

Ad auctoritates verò superius adductas tunc respondetur, quod regula beneficii non procedit, quando de possessione quæstio vertitur in hoc summariissimo iudicio, ex *Paworm. ubi supra: decisio verò Verall. non concludit contrarium, sed incidenter loquitur. Demum Osise. Boer. Oliban. & Cancr. loquuntur in tribunaliibus secularibus; quæ cum solum ad coadiuvandos prouisus Apostolicos, aut ab Ordinario se interponant; consequenter etiam rituum exhiberi expossunt. Sed ut omnis penitus remoueretur difficultas, fuit per Dominos ordinatum, ut videtur ritulus, qui fuit multi ostensus.*

Et ita decisum vna tantum parte informante.

Vrbuectana beneficij.

Lun. 15. Decembris 1625.

ARGUMENTVM.

Indultum conferendi beneficia reservata tollit obstaculum reservationis, resultantis ex Prothonotariatu defuncti: ita ut non sit locus immisioni subrogati gratiosè. Vnio Ecclesiæ vnus diocesis facta Ecclesiæ alterius diocesis non comprehendit beneficia sita in Ecclesia vnita.

S V M M A R I V M.

- 1 Subrogatus gratior pro obtinenda immisione, probare debet tria requisita, nempe clericatum proprium, obitum defuncti in possessione, & quod beneficium sit reservatum.
- 2 Reservatio cadit in beneficium Prothonotarium, etiam non participantium.
- 3 Prothonotarius probatur per testes, quando est datus ab inferiori.
- 4 Ordinarius, & ab eo prouisus habent intentionem fundatam de iure communis, dum beneficium existit in ordinarij diocesi.
- 5 Reservatio debet esse clara, & indubitata ad effectum subrogationis gratiosa; & ratio redditur ibidem.
- 6 Sufficit possessori reddere turbidam reservationem, ut non detur immissio subrogato gratioso n. 18.
- 7 Indultum conferens beneficium reservatum tollit obitulum reservationis.
- 8 Intentio Papæ dignoscitur ex promissio.
- 9 Prio Ecclesie vnius diocesis facta Ecclesie alterius diocesis censetur facta sine praiudicio iurium competentium Episcopo, sub cuius diocesi antea erat, & num. 10.
- 9 Ecclesia vniua retinet suam primatiam naturam.
- 11 Beneficium confectus corpus distinctum ab Ecclesia, in qua situm est; ideo dispositio de Ecclesia, non censetur dispositio de beneficio.
- 12 Prio Ecclesia cum iuribus, & pertinentiis suis intelligitur de fructibus, decimis, & similibus, ipsi annexi: non autem de beneficiis in ea existentibus.
- 13 Fallit in cappellis, qua sunt de mensa Ecclesie vniue, quia illa transiunt sub proprietate alterius diocesis, cui sit vniu.
- 14 Beneficium regulare non censetur clerico seculari.
- 15 Prouisiones Papæ non faciunt statum.
- 16 Multiplicatio titulorum datur in beneficiis vniu.
- 17 Enunciatio vniue, & de recenti non probat.

DECISIO XIV.

XACAVIT de mense Decembris anni proximi præteriti per obitum q. Troili Accursii, Prothonotarij Apostolici beneficium simplex de quo agitur, in Ecclesia Parochiali Prioratus S. Sepulchri nuncupata Vibeuatanz diocesis de quo per Illustrissimum Cardinalem Crescentium, Vibeuatanum Episcopum, vigore Indulti Apostolici (per quod expresse sibi conceditur facultas conferendi beneficia reservata) prouisus fuit D. Cæsar Torfellus, qui etiam illius possessionem accepit. Sed, quia D. Angelus Lucianus, alterens, ratione dicti Prioratus mensis Episcopali Castrensis vniu, collationem dicti beneficii ad Episcopum Castrensem pertinere, illud tanquam reservatum vigore dicti Prothonotariatus à Sede Apostolica impetrauit, cum gratiosa subrogatione, etiam quoad possessionem. Vnde orta lite inter dictos prouisos, & in Rota commissa. Dubitauit, An Angelo Luciano danda esset immissio in vim gratiosæ subrogationis? Et cum ad eam obtinendam tria sint iustificanda, videlicet clericatus impetrantis, obitus defuncti in possessione, & quod beneficium sit reservatum Rot. decis. 154. & 321. par. 1. recent. & decis. 103. ubi addit, coram Greg. X. P. & alibi sæpe, quæ per dictum Angelum probabantur; consequenter etiam immitendum esse videbatur. De clericatu enim, & obitu Troili in possessione huius beneficii constabat per testes, & iura data: de reservatione autem ex Protho-

tariatus dicti Troili, etiam si non esset de numero participantium per extraneos ad regimen de preben. renouatam per reg. primam Cancellaria, Put. decis. 113. lib. 1. Verall. decis. 404. par. 2. & decis. 27. par. 3. Rot. decis. 407. num. 3. par. 1. recent. Qui quamvis non prebatur per litteras, sed solum per testes, ex quo tamen fuit datus ab inferiori, scilicet Cardinali Farnesio, vi legato, erat legitimè, & sufficienter probatus, Bald. in l. si qua per calumniam, num. 7. C. de Episc. & Cleric. Rot. decis. 5. num. 3. in fin. de off. deleg. in nou. & in puncto alterius Prothonotariatus ab eodem Cardinali Farnesio Rot. decis. 471. n. 1. coram Greg. X. P.

Sed his non obstantibus, contrarium fuit in hoc casu resolutum. Quia cum istud beneficium sit in Ecclesia, sita in diocesi Vibeuatana, vt narratur in litteris vniouis Pauli Tertij exaduerso productis, & Cæsar Torfellus prouisus fuit ab Ordinario, & ab eo in possessionem immisus, & verque tam Ordinarius, quam ab eo prouisus habebant intentionem fundatam de iure communis, cap. ex frequentibus de iustit. Rot. decis. 4. in princ. de concess. preben. in nou. cum alijs per Gonz. ad reg. 8. §. promys num. 21. & glof. 11. num. 37. cum seqq. consequenter reservatio ad effectum subrogationis debet esse clara, & indubitata; cum tendat ad annullandam anteriorem collationem Ordinarij, & excludendam eum & possessorem. Verall. decis. 10. par. 2. & fuit dictum in Guennen. Canonici 10. Martij 1583. coram Robuifario, & in alijs per Gonzal. d. glof. 11. num. 100. & seqq. Greg. X. P. decis. 58. & in dicta decis. 407. par. 1. recent. quæ est in his terminis & coram R. P. D. meo Deano decis. 124. num. 7. quæ hic ex infra dicendis potius turbida apparebat.

Neque obstat, quod ex Prothonotariatu, qui plene probabatur, resuget reservatio clara & indubitata iuxta superius dicta: tria Quia indultum dicti Illustrissimi Cardinalis remouet obstatulum huiusmodi reservationis pro validitate suæ collationis, factæ Cæsari Rco. & possessori, vt per Gonzal. glof. 14. num. 24. & 66. Caffad. decis. 8. de preben. & decis. 3. de priuileg. Mohed. decis. 8. eodem tit. Put. decis. 350. lib. 3. Rot. in Ferrarien. Canonici coram R. P. D. meo Ramboldo 24. Aprilis anni proximi elapsi.

Non obstat, quod istud beneficium sit situm in Ecclesia Sancti Sepulchri, cuius Prioratus fuit Paulo III. vniu mensis Episcopali Castrensi cum omnibus iuribus, & pertinentiis: & ideo etiam beneficium dicatur vniu, & translatum in Episcopum Castrensem, & consequenter indultum Cardinalis, Episcopi Vibeuatani non capiat beneficia vniu alteri Ecclesie: Etenim dicebant Domini, exinde non probari reservationem, prout requiritur: Quia in primis verba vniouis de beneficio isto nullatenus loquuntur. Deinde intentio Papæ tria dignoscitur ex promissio; ex quo apparet, quod quando fecit dictam vniouem, solum visus fuit per eam voluisse subuenire tenuitati fructu Ecclesie Castrensis, & ideo vniu illi dictum Prioratum cum iuribus & pertinentiis suis, cum fructibus & decimis, ac propterea non fuit visus illi applicare ius conferendi etiam beneficia sita in dicta Ecclesia; quia per illud non subueniebatur tenuitati fructum dictæ Ecclesie Castrensis: Non enim prætendebatur vniu dictum beneficium sicuti Prioratus, ita vt fructus pertineant ad Episcopum Castrensem: cum semper beneficium permanisset in statu collatio, vt constabat ex prouisione Troili, per cuius obitum venit verque prouisus sed solum quod fuerit translatum sus conferendi dictum beneficium in Episcopum Castrensem. Præterea, quando Papæ vniu Ecclesiam sitam in vna diocesi Ecclesie sitæ in altera diocesi, vniu censetur facta sine praiudicio iurium competentium Episcopo, sub cuius diocesi antea erat. cap. quia

Et ita decisum, utraque parte Informante.

Romana Spolij.

Ven. 14. Decembris 1625.

ARGVMENTVM.

Plures nullitates quæ contrâ sententiam super spolio Iaram, & contrâ integrum actorum transportationem opponebantur plenè euacuantur.

S V M M A R I V M.

1. Causa quando reassumitur in statu, & terminis, in quibus erat coram primo iudice; acta facta coram eo habentur, ac si fuissent facta coram iudice, qui reassumpsit.
2. Acta transportata in forma extractus, seu processus presumuntur integra, non consilio de contrario.
3. Iura que priuenduntur producta, non dicuntur de alio, si in illorum repetitione non fuit expressum, quoniam essent.
4. Et maxime procedit, quando non constat de tempore factæ productionis.
5. Notario attestanti de productione iurium realiter facta prout in folio, an & quando credatur?
6. Hereditas iacens non dicitur si quis decedat superstitibus filiis.
7. Curator quando dare possit hereditati iacenti, existente filio herede.
Filius commensuri non potest à creditoribus hereditariis, nisi probetur immixtus, vel aditus.
8. Agi non potest via executiua contra tertium.
9. Debitur census cogi non potest ad restitutionem sortis principalis, cum census sit de sui natura perpetuus.

DECISIO XV.

Æc causa fuit propoſita die 4. Iulij proximi præteriti, & tunc decifum; ſententiam locum tenentis Illuſtriſſimi Vrbis Vicarij (qua pronunciauit Iulium Manſtedum vri heredem q. Luctetie de Caualeſiis eſſe reintegrandum in poſſeſſionem domus, de qua agitur, ſeu ad illius pretium) eſſe inſiſtendam duobus præcipue fundamentis. Primum fuit, quia non conſtabat de primo extremo, ad ſpolium neceſſario, ſcilicet poſſeſſione dictæ Luctetie, ex quo teſtes ad id inducî non fuerunt examinati citatiſ monialibus. Secundum quia acta Gubernatoris non fuerunt integrier tranſportata coram d. locum tenente: ideòque non potuit ſibi conſtare de iniuſtitia immiſſionis monialium, & conſequenter ferre ſententiam.

Sed cum hodie eadem cauſa repropoſita fuerit, via ſum fuit Dominis ceſſare ex nouitate deductis fundamenta decifionis: Deſectus enim citationis ceſſabat ex factò: quia conſtitit, procuratorem Monialium fuiſſe citatum coram A. C. ad dicendum contra articulos, dandum interrogatoria, mandari examinari teſtes, & videndum illos iurare. Et cum cauſa fuerit poſtea reaſſumpta à dicto locum tenente in eſdem ſtatu & terminis, perinde eſt, ac ſi illæ citationes emanaffent coram ipſo, l. cum antea, §. ad hæc, & ibi gloſ. ſun. C. de recept. arbit. l. inuenimus, in ſin. ubi etiam gloſ.

B 4

quia monaſterium, de relig. domib. ubi Abb. num. 5. & Eccleſia ꝑ vnita retinet ſuam primæuam naturam, gloſ. ibidem in verbo: cuius eſt diaceſis, & hinc in verb. terminus. Dum igitur Papa vniuſit Prioratum Sancti Sepulchri Eccleſie Caſtrenſis; eius intentio ꝑ non fuit priuare diaceſinam Vrbeuetanum ſua iuriſdictione conferendi beneficium, ſitum in illa Eccleſia. Aliod enim eſt diſponere ꝑ de ipſa Eccleſia ſeu Prioratu Eccleſie: aliud verò de beneficio in Eccleſia, quod conſtituit corpus diſtinctum ab ipſo Prioratu, cap. ſin. ubi Abb. nor. 1. de proben. & in cap. ſin. de conceſſ. Proben. Calder. conf. 18. in princ. eodem tit. Caſſad. decif. 11. de prob.

Non obſtant illa verba vniõis ibi, cum iuribus, & perinentiis ſuis, ꝑ quia debent intelligi de fructibus, decimis, & ſimilibus annexis, & acceſſoriis Prioratui vnito, de quo agebatur; non autem de beneficiis in Eccleſia ſitis, & omnino ab Eccleſia ſeparatis, prout eſt dictum beneficium, vt ſuprà dictum eſt, ad liſi ſignificat. ff. de uſuris, Alex. conf. 75. num. 6. lib. 6. Fabian. de Mon. in tract. de empt. & vend. in princ. num. 12. Et in ſimilibus terminis Calder. & ibi additio conf. 325. alijs conf. 6. de donat.

Non obſtat, quòd ſi Eccleſia ꝑ vnita habet cappellanijs, illæ tranſeant ſub proprietate alterius diaceſis, cui ſit vnio: Quia id procedit in cappellis, quæ ſunt de menſa, & annexæ Eccleſie vnitæ; & ità loquuntur Ant. de Butr. in d. cap. quia monaſterium, num. 8. Card. ibidem num. 7. Aucar. num. 2. Ioan. Andr. num. 3. Quid hic nullatenus probabatur: immò apparebat in actis Episcopum Vrbeuetanum exerciſſe iuriſdictionem Episcopalem, non ſolum in hoc beneficio, ſed etiam in ipſo Prioratu, viſitando, & imponendo collectas pro ſeminario.

Non obſtat, ſi dicatur, quòd in caſu iſto nullum potuit conſiderari præiudicium factum Ordinatio Vrbeuetano, ex quo Eccleſia, quæ fuit vnita menſe Caſtrenſi, erat iam ante vnionem, tanquam regularis exempta à iuriſdictione Episcopi Vrbeuetani: Quia ex enunciatiuis, & alijs quæ ad id probandum afferuntur, non reſultat ſufficiens probatio contrà Ordinarium, & ab eo proſumit, qui habent de iure intentionem fundatam: Et quando conſtaret, quòd Eccleſia erat regularis, non tamen conſtabat, quòd hoc beneficium exiſtens in dicta Eccleſia eſſet regularis; quinimò ex quadam ſupplicatione in actis producta, apparet, illud tunc fuiſſe collatum clerico ſeculari: quod factum non eſſet, ſi illud fuiſſet regulare, cap. cum de beneficiis, de prob. in 6. & poſtè in nouauit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de reſor. cap. 10.

Demum non obſtat, quòd in prouiſione Apoſtolica Troili vltimi poſſeſſoris, narratum fuerit prouiſionem cappellaniæ, & aliorum beneficiorum in dicta Eccleſia ſpectare ad Episcopum Caſtrenſem: Quia ꝑ prouiſiones Papæ non faciunt ſtatum. Dec. conf. 126. n. 4. Rot. decif. 77. num. 4. par. 1. recent. & eſt vulgare: immò dicta narratiua apparet erronea, cum habeat relationem ad litteras vniõis, in quibus fuit vnitus ſolus Prioratus, & non beneficia, vt dictum eſt: Vltra quòd fuit ad ſuggeſtione partis, & non conſtat, quòd Troilius vigore illius prouiſionis cepit poſſeſſionem d. beneficij, cum ꝑ in beneficijs debetur multiplicatio titulorum, Felin in cap. ſicut, num. 19. de reuſu. Rot. decif. 489. num. 7. par. 2. recent. Et in omnem caſum eſſet enunciatiua ꝑ vnica, & de recenti, quæ non probat, iuxta regulas vulgares. Ex quibus dicebant Domini negari non poſſe, quin ꝑ reſeruatione eſſet turbida, vel ſaltem dubium; an intraret indultum D. Cardinalis, & eius prouiſio: & ſufficere Caſtari poſſeſſori, reddere turbida intentione prouiſi Apoſtoliæ ad hoc vt non ſit locus immiſſioni ex ſuprà alleg.

in verb. aliud, C. de liberal. caus. Rebuff. in tract. de auocat. art. 1. n. 78. Cùm igitur fuerint testes rite & rectè examinati, & ex illis plenè constaret de antiquiori possessione Lucretie, & iuniori possessione monialium; consequenter etiam probata erant duo extrema, ad spoliū requisita, iuxta latè deducta in dicta decisione in principio.

Defectus verò non integræ transportationis sublati fuit, & ex quo fuerunt transportata acta in forma extractus, seu processus pro cuius integritate præsumitur, dum contrarium non probatur, argumento text. in l. si quis cum testamentum, ff. de testamentis, Bart. in rubr. num. 8. ff. de nou. oper. nunc. ubi etiam Lasus fin. vers. tenet decisionem Bartoli, & Lud. Rom. num. 14. Ant. de Butr. in cap. fin. de probat. Rot. apud Seraph. decis. 1028. n. 6.

Nec obstant, quæ contrà dictum extractum dicebantur, ad effectum probandi non integram transportationem. Opponebatur primò quòd in processu adest quedam citatio ad videndum fieri repetitionem, & à procuratore fuisse repetitum instrumentum, in actis productum: & tamen dicta iura non legi in d. pro. ellu infra, & f. registrata: Sed placuit Dominis responsio, quòd in repetitione non dicitur, quæ essent illa iura, nec quodnam effect. instrumentum in actis productum: ac ideo non esse de actis, Innoc. in cap. cum in iure in fin. de offic. deleg. Marant. de ordin. Iudic. par. 6. tit. de actor. adit. num. 3. iuxta veter. impet. maximè quia & vt dicebatur, non constabat de quo tempore illud productum esset. Bald. in l. 2. n. 14. C. de edent. Marant. ubi proxime, n. 2.

Præterea, & secundò opponebatur, quòd in instrumento deliberationis, dicitur Cursorem vendidisse æconomo dicti monasterii domum, tanquam ultimum, & plus offerenti; & tamen in processu non reperitur oblatio dicti æconomi, nec oblatio aliorum minorum oblatorum. Sed dictum fuit, hoc obiectum retorqueri in contrarium, quia seuera nulli fuerunt oblatores: ac ideo mandatum de deliberando à Gubernatore relaxatum eo magis debebat in integrum.

Vltius, & terciò obieciatur, quòd in principio processus dicitur, fuisse relaxatum mandatum executionis ad instantiam Annæ contra bona hæreditaria Francisci mariti dictæ Lucretie, cuius expeditio, & illius executio non legitur, quam quidem à communiter accidentibus verisimile est, præcessisse mandatum de d. liberando. Sed fuit responsum: quòd expeditio, & illius executio eam facti sint non debent præsumi, dum non probantur facta: Ac ideo eo magis arguebatur iniustitia Gubernatoris: cùm ante illa relaxaverit mandatum de deliberando.

Tandem adducebatur, quòd fuerint facti, & realiter producti quidam articuli, & citatio ad dicendum contrà eos: qui non reperiuntur in processu registrati, nec releuare, quòd pro par. e. lulij dicebatur, dictos articulos nonquam fuisse datos, nec repositos, & ideo non fuisse registratos; Quia hæc responsio debilis vni ex Dominis visa fuit, ex quo de reali illorum productione videbatur non posse dubitari, stante fide notarij in actis producta, asserentis de facto realiter, & in scriptis datos fuisse dictos articulos, prout in foliis dictæ responsio videbatur potius releuare ex quo dictæ assertioni notarij credi non debet contra lulium, sed solum contra aduersam partem; vt in puncto resoluit Alex. conf. 6. num. 6. cum seqq. vol. 4. quem sequutus fuit Marant. ubi supra num. 3. Quorum resolutio in casu, in quo versamur, eo magis videtur procedere: quia notarius in dicta asseritione, se refert ad solum sibi datum, in quo prædicti articuli continentur; quòd non constat fuisse registratum, aut consutum, nec illius tenor inferius; iuxta ea, quæ

tradit Marant. ubi proxime: Attestatur etiam dictam Lucretiam fuisse citatam ad respondendum dictis articulis sub pœna, alias habeturum pro confessariis: & tamen de responsione non apparet: sicut nec constat, quòd super illis fuerint testes examinati.

Et quando ex prædictis integritas transportationis dubia redderetur, ex quo tamen iniustitia subhastationis adeo notoria detegebatur, vt nullo modo colorari, aut euitari posse videretur: dicebant Domini, responsiones pro parte lulij datas, esse amplectendas, cùm defectus in contrarium adducti non concludant. Subhastationis autem iniustitia ex multis elata ostenditur. Primò quia dicitur dari curator hæreditarij dicti Francisci, contrà quem fuerunt executæ citationes, & relaxata mandata: & cùm enim Franciscus decessisset superstiti filia in potestate, quæ erat sua hæres, hæreditas nunquam iacuit: quia existentia sui hæredis inducit continuationem domini sine aliquo medio, l. in suis ff. de lib. & post. glof. in l. si alienum ff. in extraneis, verb. hereditatem ff. de hered. instit. Anton. Gomez. 1. tom. Variar. cap. 9. num. 17. Anson. de Padilla in l. eam quam num. 2. C. de fideic. Guisier. in repet. sex. in §. sus de hered. qualis. & diffin. n. 99. Vbi in puncto ex Bald. Gomez. & aliis resoluit quòd non debet dari & curator hæreditarij facienti in hoc casu: & quòd agens contra talem curatorem debet succumbere: Et quamuis Salic. & Paul. de Cast. in l. cum hereditas, C. de post. timent quòd immo possit dari propter beneficium abstinendi, quòd hodie à Prætoribus habet filius; qui ideo à creditoribus conueniri non potest, nisi probetur immixtio, vel aditio: tamen hoc procedit præcedentibus alijs requisitis ad deputationem istius curatoris necessariis, de quibus per Canalic. de int. & cur. cap. 1. n. 110. Guisier. ubi supra n. 109. quæ hinc non probantur præcessisse.

Secundò quia Lucretia possidebat dictam domum pro credito suæ dotis: ac ideo & cùm esset tertia, non posuit contrà illam agi via executionis, Bald. in l. 1. C. commun. de leg. Alex. in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebell. Dec. conf. 198. num. 5. Ruin. conf. 209. n. 1. lib. 1. Tertiò quia non erat locus subhastationi dictæ domus pro sorte principali, pro qua subhastata fuit; cùm & census sit de sui natura perpetuus, nec debitor possit vllò modo ad solutionem sortis principalis compelli, vt notissimum est, & expressis verbis cauetur in Bulla Pij Quinti super constitutionibus censuum edita. Quartò quia domus fuit subhastata sub prætextu, quòd census erat impositus super ea, vt patet ex decreto, quòd datum fuit: & tamen ex instrumento impositionis census constat quòd non fuit impositus super dicta domo. Et demum iniustitia subhastationis manifesta redditur ex alijs per informantes latè adductis. Ex quibus Domini vtraque parte informante resoluerunt constare de spolio, & quòd de alijs hinc inde præteritis videretur.

Et ita decisum.

Caictana Olci.

Ven. 12. Ian. 1626.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMA RIVM.

1. Dominium rei emptæ acquiritur ei, cuius pecuniæ, & nomine res emptæ fuit.

2. Emens

1. *Emens rem nomine alterius, & postea illam carius vendens, tenetur ei pretium acceptum restituere.*
3. *Deterioratio rei emptæ cedat damno emptoris.*

DECISIO XVI.

R VIT. resolutum, D. Episcopum Caietanum teneri consignare D. Antonio Salazar quingentos sextarios olei, vel pretium illius: Cum enim constet ex litteris missivis Episcopi *sum. num. 1.* & ex testibus *num. 2.* quod ipse recepit ducatos mille à dicto Antonio ad effectum emendi oleum: quodque expressè illius nomine ꝑ ex dicta pecunia illud emit ad rationem Iuliorum 20. pro quolibet sextario; dominium olei statim fuit acquisitū dicto D. Antonio, *Paul. de Castr. in l. qui in aliena, § si is qui, num. 2. ff. de acquir. hered. Paris. conf. 47. num. 6. vol. 1. Paraphr. conf. 71. num. 66. lib. 1. Alantic. de contratt. lib. 7. tit. 19. num. 5. vers. aut emit. nomine mandante, Rq. lannen. decis. 127. num. 8. Seraph. decis. 40. num. 1. Rot. decis. 162. in recent. par. 1. per tot.*

Et licet iuxta prædicta Episcopus tenebatur oleum consignare Antonio, vero domino, quia tamen prætendebatur, quòd Episcopus vendidit dictum oleum ad rationem Iuliorum quadraginta pro quolibet sextario, & sic ꝑ teneri ad solvendum Antonio pretium olei ad dictam rationem, l. 1. C. de peric. & comm. rei vend. prout si fuisset deterioratum, ꝑ illud cederet eius damno, l. necessario, ff. ed. Paris. vbi supra num. 25. propterea Domini referuntur, vt de summa videatur.

Et ita decisum utraque parte Informante.

Romana legati.

Ven. 16. Jan. 1626.

ARGUMENTVM.

Pensio legata debetur legatario, quando constat de facultate transferendi, & de perfecta voluntate legantis, ac fuerunt adhibitæ solemnitates requisitæ: si verò non fuerunt adhibitæ, & constet de perfecta voluntate legantis, debetur æstimatio, aliàs fecus. Nec legans dicitur voluisse legare, quando transferre velle declaravit: hæc enim verba, non important perfectam voluntatem.

SVMMARIVM.

1. *Legatum rei aliena valet quoad æstimationem, si res est in communi commercio, aliàs non, & n. 2. Declaravi n. 4.*
3. *Legatum pensionum quando valet quoad ipsas pensiones, & quando quoad illarum æstimationem, & num. 10.*
5. *Fundus dotalis non potest alienari.*
6. *Legatum fundi dotalis valet quoad æstimationem.*
7. *Res minoris alienari non potest sine certis solemnitatibus.*
8. *Legatum rei minoris debetur in ipsa re, si iudex decreverit, rem posse vendi: alioquin debetur æstimatio.*
9. *Res Ecclesiæ non possunt alienari sine multis solemnitatibus: si tamen legentur, debetur earum æstima-*

tio, dummodo non sint facta.

11. *Voluntas testatoris quando dicitur perfecta.*
12. *Verbum, volo, quando disponat, vel nuncietur.*

DECISIO XVII.

M V b. m. Marcellus Marchesius, Episcopus Signien. in testamento cum quo decessit, pensiones de quibus agitur, vigore facultatis Apostolicæ transferendi in Ioannem Carolum Nerucium transferre velle declaraverit, non tamen fuerit in vita testatoris sequuta actualis translatio, præiis cassatione veteris pensionis, & aliis solemnitatibus requisitis, fuit propterea resolutum coram Illustrissimo Patriarcha Pamphilio, & deinde coram D. meo Remboldo, pensiones non deberi. Sed quia nihilominus Ioannes assertus legatarius prætendebat sibi ab hæredibus deberi æstimationem ꝑ iuxta dispositionem text. in §. non solum, Infr. de legat. & l. cum rem alienam, C. eod. ideo dubitavi: An æstimatio debeatur? Cuius dubij difficultas non erat circa potestatem testatoris; quia licet pensiones ꝑ Ecclesiasticæ non sint in communi commercio, & ideo videatur nullum earum esse legatum etiam quoad æstimationem, d. §. non solum in fin. & l. idem Iulianum, §. constat, & ibi glos. ff. de legat. 1. tamen ꝑ ex quo Episcopus testator habebat transferendi facultatem tam in vita quàm in morte, si constaret de eius perfecta voluntate, utique valuisset legatum quoad pensiones ipsas, si solemnitates requisitæ fuissent adhibite; illis autem non intervenientibus, ꝑ valeret quoad æstimationem: Quia quòd dicitur, legatum rei cuius non est commercium nullum omnino esse, intelligi debet, quando nullum penitus est commercium: Si tamen talis res est, quæ aliquando possit in contractum, aut obligationem deduci, licet ad id aliquæ requirantur solemnitates, valet legatum, saltem quoad æstimationem, etiam si illæ solemnitates non interveniant, vt videmus in fundo dotali, qui ꝑ simpliciter alienari non potest, l. 1. & seq. ff. de fund. dotali. qui tamen ꝑ si legatur, debetur eius æstimatio, vt contra glos. in l. dotalem ff. de testamen. milit. quam communiter reprobat testatur Fortun. de vlt. sin. iur. illat. 22. & Conar. in cap. filius noster nu. 5. de testam. resoluunt Paul. Arret. & Ias. in d. §. constat, Rald. Nonell. de dot. 7. part. num. 22. & idem in te minoris ꝑ quæ non potest alienari sine decreto iudicis, & causæ cognitione, ac aliis solemnitatibus, tot. cit. ff. de reb. eorum; & C. de præditi minor. & tamen si res legata, ꝑ debetur res ipsa, si iudex decreverit rem posse vendi, sin autem non, succedit æstimatio, Conar. vbi supra, Craff. in §. legatum, quest. 14. num. 17. Et tandem res Ecclesiæ, ꝑ quæ sine multis solemnitatibus non possunt alienari, cap. si quis presbyterorum; & cap. nulli de reb. Eccles. non alienan. si legentur dummodo non sint factæ, debetur earum æstimatio, vt contra glos. in cap. si Episcopus, 12. quest. 5. tenet Panorm. Anan. & aliis in dicto cap. filius noster, & de communi quam sequuntur, testantur Ias. in d. l. cum alienam, num. 6. C. de leg. Corn. conf. 22. vol. 1. Conar. vbi supra Menchac. de success. progress. lib. 3. §. 21. num. 7. cum seqq. vbi respondet ad text. in dicto §. constat; ad text. vero in dicto cap. filius noster, respondet Conar. ibidem d. num. 5. Ex quibus in casu nostro, ꝑ si Episcopus dixisset transfero pensionem, & sic voluntas legandi fuisset perfecta, dubio procul valet legatum de quo nunc agitur, quoad æstimationem.

Sed quia ꝑ verba legati, sic se habent: *item Ioanni Carolo Nerucio, similiter eius famulo eius pensiones vigore facultatis transferendi sibi concessæ, transferre velle declaravi*: dubium fuit circa voluntatem, scilicet an illa fuerit perfecta? Et Domini magis inclinatio-

his verbis non induci voluntatem perfectam iuxta distinctionem Baldi in *Aurb.* & qui iurat, num. 17. C. de bon. auct. ind. possid. ubi quod aut sit sermo de voluntate determinanda per actum alterius voluntatis ipsiusmet testatoris, & tunc verbum *volo*, non disponit, sed solum enunciat actum futurum: ut si testator dixerit: *volo eligere, volo codicillari*. Quid expectantur alij actus voluntatis nemp̄ confessio codicillorum, & actualis electio. Aut verbum, *volo*: non expectat ad sui essentiam actum alterius voluntatis: & tunc non enunciat sed disponit de presenti: ut cum testator dicit, *volo Petrum succedere*: ista enim verba important perfectam voluntatem, quia non est expectanda alia testatoris voluntas. Quam Baldi distinctionem sequuntur plures, quos refert, & sequitur *Menoch. de arbitr. cas. 496. num. 3. lib. 2*. In presenti autem versamur in primo distinctionis membro: quia dum testator dicit, *velle transferre*; expectabatur necessarii actus alterius voluntatis, videlicet actualis translatio; quæ cum non fuerit sequuta, verbum, *volo*, nihil disponit. Ac idcirco cum voluntas non fuerit perfecta, cessat etiam legatum æstimationis rei, de qua non fuit dispositum, vt larè multis exemplis, & auctoritatibus declarat, & probat *Menoch. ubi supra num. 18. cum pluribus seqq.*

Neque obstat text. in l. *Pamphilio*, §. *propositum* ff. de leg. 2. & in l. 2. C. de legat. in quibus iuxta *Bart. in l. gerit. num. 7. ff. de acquir. hered.* & in l. *sermi electio* ne, num. 5. ff. de legat. 1. probari videtur, quod verbum, *volo*, iunctum cum infinitivo, vt *volo relinquere, volo insinuare*; inducit orationem perfectam. Quia bene respondet *Menoch. ubi supra num. 24*. Et licet ex coniectatis recedatur à Baldi distinctione, & sententiæ *Bart.* locus sit, tamen ille quas hic informantes adducebant pro Ioanne Carolo, Dominiis non fuerunt visæ sufficientes.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana nullitatis obligationis.

Ven. 16. Jan. 1626.

ARGVMENTVM.

Minor contrahens cum iuramento contra formam statuti respicientis principaliter publicam vtilitatem non obligatur, nec civiliter, nec naturaliter, nec in foro conscientie, si non fuit effectus locupletior.

SVMMA RIVM.

1. Iuramentum prestitum à minore in contractum celebrato contra formam statuti preiudicium, iuramentum esse extorrum dolo non est obligatorium.
2. Iuramentum potest à Papa remitti, interpretari, & dispensari.
3. Causa finalis statuti, probatur ex illius proëmio.
4. Statutum tendens ad evitandas fraudes, & deceptiones, respicit publicam vtilitatem principaliter.
5. Iuramentum non validat contractum nullum ob publicam vtilitatem principaliter.
Amplia primo, vt eo casu contrahens non obligetur etiam in foro conscientie, quando non est effectus locupletior, num. 8.
Amplia secundo, vt taliter contrahens, nec civiliter, nec naturaliter obligetur, num. 13. & 18.
Amplia tertio, etiam in muliere contrahente, num. 16.

6. Statutum ob identitatem rationis generale in eo expresse, extenditur ad alios casus non expressos.
7. Fideiussio est contractus de sui natura laicus.
9. Statutum aliquod disponens, est seruandum, etiam in foro conscientie, & excusatur à peccato.
10. Statutum à Papa confirmatum non potest dici vitiosum.
11. Argumentum à foro Poli ad forum fori, & est contra, est validum.
12. Debitum naturaliter est de necessitate soluendum.
13. Minor contrahens contra formam inducunt à statuto ob publicam vtilitatem principaliter, non obligatur, nec civiliter, nec naturaliter, & num. 15. & 18.
14. Conscientia non ligat eos, quos natura non obligat.
17. Forma censetur à statuto inducunt, quando mandat fieri alium aliter, quam à iure communi disponatur.
19. Obligatio antidotalis oritur ex naturali honestate, vt beneficium beneficiamus.
20. Obligatio antidotalis non obligat conscientiam ad peccatum.
21. Obligatio antidotalis non oritur ex contractu inito contra formam statuti, fundantis se in presumpto dolo.
22. Etas probatur ex fide Parochi cum insertione partita libri baptizatorum.
23. Ampl. etiam si extratta sit lite pendente sine parvis citatione, si tempore productionis non sit oppositum.
24. Scriptura informi potest index fidem adhibere parte non opponente, cum possit quandocunque recognosci.
25. Periturnus comparens in iudicio tanquam Rem, non debet repelli.
26. Minor impugnans contractum à se gestum debet restituere id, quod ex dicto contractu accepit.
27. Limit. si ex d. receptione non sit effectus locupletior.
28. Versio in vtilitatem recipientis, probatur ex sola receptione.
29. Intelligi, si recipiatur ex contractu valido.
30. Versio probari debet ab eo, qui cum minore nulliter contraxit.
31. Versio probatur probando, vt pecunias extare, vel esse erogatas pro vtilitate minoris, licet res emptæ non existat.
32. Minori, iuranti se esse maiorem non succurritur ope restitutionis in integrum.
Limita, si iuramentum presumatur dolo extorrum, num. 34.
33. Minor iurans se esse maiorem, innatur beneficii nullitatis, proueniens ex defectu solemnitas, à statuto requisitum.
35. Executio sententiæ non impeditur per restitutionem in integrum.
36. Restitutio in integrum non conceditur, non probata lesione.
37. Nullitatis exceptio impedit executionem sententiæ, maxime si appareat ex ventre instrumenti.

DECISIO XVIII.

VIT ab A. C. relaxatum mandatum contra Bartholomæum Bonadies pro scutis mille, soluendis Alphonso Vidafco vigore instrumenti societatis officij, initæ super officio Curatoratus Andree Scalmati,

mati, cui dictus Bartholomæus, & Iosephus de Cupis, ambo minores, vbi fideiulores principaliter, & in solidum accesserunt ad favorem eiusdem Alphonsi. Sed quia fuit appellatum, & appellations causa commissa R. P. D. meo Merlino cum clausula: *Si quid exequendum: vt ipsi propter infirmitatem domi detento, morem gererem*, Dubitavi: Ad dictum mandatum esset exequendum, vel potius reuocandum? Et Domini reuocandum esse censuerunt.

Cum enim societas cum Bartholomæo minore sine presentia, & consensu duorum propinquorum, & aliis solemnitatibus per verbis statutum requisitis, *cap. 1 § 1. lib. 1.* fuerit nulliter contracta, ¶ nullum etiam fuit iuramentum in ea appositum, tanquam dolo, & metu extortum, vt in fine d. statuti expresse canetur. De cuius validitate non potest dubitari, cum sit Pontificis auctoritate confirmatum; qui iuramenta ¶ remittere, illaque interpretari, ac dispensare potest, *cap. quanto, & cap. peccatis, extr. de iur. et in puncto Ludou. Rem. conf. 12. num. 3.*

Quod, & si in d. statuto non fuisset expressum, id ipsum causa finalis dictarum solemnitatum suaderet; quia cum tendant ad euitandas copiosas circumventionum deceptiones, quæ contra minores, fraudibus obnoxios per versutos, & tenellæ iuuentutis voraces machinari solent, *arg. text. in l. transact. in rem, cum ibi not. C. de transact. & habetur in præmio dicti statuti, ¶ quo probatur causa finalis, § fin. & ibi Bart. ff. de hered. inst. l. dubio procul d. statutum ¶ dicitur respicere principaliter publicam utilitatem, Bald. in cap. 1. §. si quis per viginti. num. 9. fide feud. fuer. controu. iur. Domin. & agnat. Vassall. Corn. conf. 135. num. 24. lib. 1.* Quando autem vt hic contractus ¶ ob publicam utilitatem per legem aut statutum annullatur, tunc nihil operatur in illis interpositum iuramentum, *Bari. in l. si quis pro comm. §. ff. de fideiuss. Bald. conf. 250. lib. 5. Bellug. in specul. Princip. rubr. 12. §. quædam: quos sententiam verissimam, & communem dicit Suar. in l. 1. tit. de las arras. num. 24. & 25.*

Et in terminis quod contractus minorum in quibus per statutum certa desideratur solemnitas ad fraudes obviandas, & sic principaliter ob publicam utilitatem, non validentur per iuramentum, tenent *Bart. in l. omnes populi. num. 25. ff. de iust. & iur. Bald. in auct. sacramenta puerum. num. 5. C. si aduers. vendit. & ibi Paul. num. 11. Salic. & Ias. num. 84. qui de communi attestantur; Alex. conf. 59. num. 4. & 8. lib. 1. vbi Bart. opinionem communem dicit, & in iudicando sequendum Curt. sen. conf. 43. num. 31. Carol. Ruin. conf. 51. num. 22. & seqq. lib. 1. Moder. Rem. ad d. statuti. gloss. 23. numer. 5. cum seqq.*

Quæ generalis ratio publicæ utilitatis, nempe euitatio doli, & fraudum ad quam primariè respicit dictum statutum, cum sit favorabilis, ¶ non solum annullat pacta de non petendo donationes, quætionates, & alios contractus in ea expressos: sed etiam omnes alios contractus, per quos minor lædi potest, & sic contractum societatis, de quo agitur, in quibus eadem militat ratio. *Puz. decis. 158. lib. 1. in nou. impress. Crescent. decis. 3. de consuet. Rot. decis. 592. num. 1. par. 1. recentior. & coram Greg. XV. decis. 164. num. 4. cum relatis ibidem per Addem. num. 11. & decis. 6. in impressis per Modern. ad d. Statutum.* Et fidei iussio est de sui natura læsiua; ¶ cum fideiubere sit à notario malè vt substantia sua, vt notant. *Ias. & alij in l. in persona. §. 1. ff. de pati. multò magis fidei iussoria obligatio Bartholomæi minoris nulla fuit quàm obligatio principalis.*

Quæ adeò virgete dicebat vix ex Dominis, vt ob eandem publicæ utilitatis rationem nec Bartholomæus, dum locupletior ¶ effectus non fuit, remanserit in foro conscientie ad restitutionem obligatus per id quod egregiè notat *Bald. in decis. 185. voss. nec elier vol. 3.*

vbi quoddam quando lex clausa, ¶ aliquid statuitur, tunc statutum etiam in animæ iudicio est seruandum, & excusatio conscientiam à peccato. Alioquin enim Vrbis statutum esset vitiosum, & nullorum animas illaquearet, quod non est dicendum, præsertim ¶ cum sit Pontificis auctoritate roboratum, Et Bal. sequitur *Ias. in l. nemo potest. num. 105. de legat. 1. vbi attestatur de communit. Abb. Felin. & Dec. in c. 1. de consuet. quos refert Cœnar. in cap. cum esset. num. 6. de testam. Spar. in l. quoniam in prioribus, in declaratis. leg. Regn. circa princ. num. 8. C. de iussu. testam. Sanch. de matrim. lib. 1. quest. 33. num. 2. & dixi in meo tractatu de condit. & mod. imposs. & iur. prohib. 3. par. cap. 1. num. 3. in fin. Est enim in iure vulgare, & titium argumentum ¶ de foro exteriori ad forum interius, & è conuerso, gloss. in cap. fin. verb. permittimus de panis. & remission. & in can. in solita. 11. quest. 1. Io. Valer. plures referens de differ. inter vitamque forum, lib. 1. inmediate post prealuis, in verb. Regula.*

Neque obstat dicebat quod tradit *Innocent. cap. quia propter, de elect. & in cap. si celebrat. de cleric. excomm.* quod quando actus valet de iure gentium, quia habet voluntatem & consensum partium: licet non sit seruata forma inducta à iure politico, obligat in foro conscientie: quem sequitur *Panorm. in cap. 1. in fin. de restit. in integr. Io. Valer. vbi supra, ad prælud. num. 24. cum seqq.* Necessario ¶ enim soluendum est, quod naturaliter debetur, *Bart. in consuet. ad reprimendum, verb. denunciai. num. 50. & Cœnar. vbi supra.*

Quia stante publicæ utilitatis ¶ ratione supradicta, & causa finali dicti statuti, Bartholomæus, nec ciuilitur, nec naturaliter remansit obligatus: & propterea succedit vulgaris *Bar. traditio* vbi supra. Quos ¶ natura non obligat, conscientia non ligat, *N. auar. conf. 9. de empt. & vendit. numer. 6. & 7. lib. 3. vol. 3. Io. Valer. vbi proxime num. 25.*

Quod autem Bartholomæus non remanserit naturaliter obligatus, cum ¶ non probatur locupletior effectus, constat, ex quo statutum Vrbis resistit contractui, & obligationi dictæ societatis, sicque impedit etiam naturalem obligationem l. cum lex. vbi *Bart. n. 6. ff. de fideiuss. Cœnar. in cap. quamuis pactum in 2. §. 4. num. 6. vbi quod si mulier ¶ sine solemnitate per statutum requisita contraxit, nec ciuilitur, nec naturalis oritur obligatio, eo quod lex ei resistit, & in puncto Ludou. Roman. conf. 417. & Nauar. vbi supra.*

His accedit, quod quousque statutum ¶ aliquid exprimit circa actum conficiendum aliter quam à iure communi sit dispositum, celebrari inducta certa forma, *Aret. in l. 1. ff. de liber. & posth. Felin. in cap. cum dilecti num. 10. de rescript. Anch. conf. 36. Dec. conf. 33. 1. num. 1. & conf. 532.* Attamen ex actu ¶ qui peccat in forma, præsertim quando vt hic introducta est causa publicæ utilitatis, nec ciuilitur nec naturalis oritur obligatio, vt in puncto, *Rem. d. conf. 12. num. 4. Moder. Roman. ad dictum statutum in gloss. 11. num. 8. Cras. in l. 1. §. si quis ita. num. 3. ff. de verb. oblig. Laurent. de Pin. conf. 71.*

Et quamuis obligari posset, quod Bartholomæus remanserit naturaliter obligatus, ea naturali obligatione quæ ¶ ex honestate naturali deducitur, vt est illa recipientis beneficium, quia quis tenetur ad antidota, de qua in l. sed etsi lege. §. consilui, ff. de petiti. hered. & D. Themas 12. quest. 106. Cœnar. in cap. cum in efficiis, num. 9. de testam. (licet vt supra dictum est, non teneatur naturali obligatione, quæ ex consensu proficiscitur, de qua in l. 1. ff. de pati.) tamen obligatio antidotalis ¶ non obligat conscientiam ad peccatum; adeò quod nec ex illa potest quis denunciari denunciatione Evangelica, *Cœnar. in d. cap. cum esset. num. 10. post. prece. Io. Valer. vbi supra num. 25. in fin. Vbi exemplificat in obligatione*

obligatione facta per pupillum sine tutoris auctoritate.
 21 Et quiddam fit, cum Vrbis statutum ¶ fundetur in do-
 lo praefumpto aduersarij, vix videtur, quod in casu no-
 stro considerari possit in minore antidotalis obliga-
 tio erga eum, qui illum fraudare, & decipere nite-
 batur.

Ex quibus clare inferitur, Bartholomæum, non ad-
 22 hibita statuti solemnitate, non remansisse Alphonsi obli-
 gationem, cum ¶ de eius minori ætate, de tempore obli-
 gationis, constet ex fide Parochi cum insertione particu-
 larum libri baptizatorum, quæ probat ætatem, *Verall. decis.*
314. num. 1. par. 1. Seraf. decis. 1138. num. 2. Rot. decis.
592. num. 2. par. 1. recentior. & coram R. P. D. meo Ver-
rosio in Vrbeutana bonorum 27. Martij 1715. &
alibi sæpius; & probat Concil. Trident. sess. 24. de reform.
matrim. cap. 1. in fin. vt ponderat Genua de scriptur.
primat. lib. 5. tit. de scriptur. Plaban. quæst. 1. num. 3. & 4.
 & consequenter mandatum A. C. fuisse nullum, & sic
 reuocandum: solumque superesse, vt obiectio in con-
 trarium adductis sigillatim respondeatur.

23 Non obstat primo; quod dicta particula ¶ extracta de
 libro Baptismi non fuerit recognita, & quod extracta
 fuerit lite pendente in Rota sine citatione. Quia cum
 tempore productionis non fuerit de hoc oppositum,
 recognitio non fuit necessaria, *Rot. decis. 195. num. 9.*
 24 *post. 2. vol. conf. Farinac. & iudex ¶ patte non oppo-*
 nente, potest adhibere fidem scripturæ etiam informati-
 bet, cum possint quodcumque recognoscere, *Socin. in*
auth. si quis in aliquo num. 18. Dec. ibidem, num. 27.
vers. si verò iudex. C. de eden. Achil. decis. 2. num. 7. de
offic. deleg. Pnt. decis. 405. lib. 3. Rot. decis. 487. par. 1.
recentior.

Non obstat rursum, quod Bartholomæus dicatur per-
 iurus, cum etiam in terminis statuti de quo agitur,
 minor debeat petere absolutionem à iuramento ad ef-
 fectum agendi. *Modern. ad d. statum glof. 13. num. 18.*
 Quia iam constat obtrunisse dictam absolutionem ex
 fide, quæ mihi data fuit: & vt Domini dicebant, iustici-
 25 er, quod fuerit obtemperata ante motam litem ciuilem; li-
 cet non ante criminalem: quia in criminali ¶ Bartho-
 lomæus erat Reus, & sic inuitus ad iudicium trahebatur,
 1. *inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. oblig. in ciuili*
 autem erat actor.

26 Non obstat præterea; quod minor ¶ qui vult dicere
 contractum nullum, aut implorat beneficium restitu-
 tionis in integrum, debeat restituere quod ex illo con-
 tractu accepit, 1. *quod si minor, §. restitutio. ff. de minor.*
 1. *cum re fundum, C. de part. l. 1. & ibi Paul. de Cast.*
 27 *C. de reu. qua sunt in iudic. restit. in integr. Quia*
 hoc non procedit, ¶ quando vt hic minor non est fa-
 ctus locupletior, 1. *prædiorum, ubi Bart. & alij, C. de*
prod. minor.

Non obstat vltimè, quod eo ipso, quod probatur
 28 ¶ Bartholomæum recepisse pecuniam, satis dicitur pro-
 bata versio in eius vilitatem, *glof. in d. l. prædiorum.*
 29 Quia verum est, quando ¶ minor valide contraxit, sci-
 licet cum solemnitatibus dicti statuti: tunc enim mi-
 nor tenetur probare pretium quod recepit, esse à se de-
 petitum, & malè consumptum, vt in d. *glof. si verò*
 30 *vt in casu nostro, nulliter contrahit: tunc ¶ ei, qui con-*
 traxit cum minore, & sic Alphonsio, incumbit onus pro-
 bandi versionem, 1. *si prædium, C. de prod. min. & ita*
distinxit glof. ubi supra, quam ibi sequuntur Bart. Bald.
& Salic. las. in l. nam postea, §. si minor, ff. de iureiur.
num. 11. Menoch. de præsump. lib. 6. præsumpt. 21. in fin.
Rot. in puncto decis. 678. num. 7. par. 1. recent. Modern.
Rouen. ubi supra præsump. num. 4. Probatur autem versio,
 31 ¶ consilio quod minor habeat pecuniam saluam; vel
 aliquid ex ea emptum; vel si emerit res sibi neces-
 sarias, licet modo non extent, *glof. in l. fin. C. de*
quæst. præ empt. & ibi Doctores, & in l. verum, §. scien-

dum, ff. de minor. de quibus exaducto non do-
cetur.

Non obstat etiam, quod Bartholomæus iurauerit se
 maiorem esse, ¶ quo casu dictum assertorium iuramen-
 33 tum excludit minorem, vt est text. expressus in 1. *si al-*
terius, C. si min. se maior. dixer. Quia quiddam fit in be-
neficio restitutionis in integrum, de quo loquitur text.
in d. l. si alterius: hoc vnum certum est, iuramentum
 34 *¶ assertorium non excludere minorem à beneficio nul-*
litas, prouenientis ex defectu solemnitatis dicti sta-
tuti, Crem. sug. 163. Hypod. singul. 299. Rom. post. la.
Andr. in d. conf. 12. num. 5. Gramm. decis. 12. Ader.
Rom. ubi supra glof. 7. num. 193. Rot. decis. 54. num. 1. par.
1. recent. & coram R. P. D. meo Merlino 31. Ianuarij
1615. in decisione in hac causa facta super eo: An cau-
sa ciuilis de quo agitur, esset præiudicialis criminali.
 Quinimò stante dolo ¶ praefumpto per statutum, nec
 dictum assertorium iuramentum excluderet Bartho-
 lomæum à beneficio restitutionis in integrum: quia hoc
 casu receditur à dispositione dictæ 1. *si alterius, vt ibi*
notant Doctores. Afflict. decis. 393. num. 1. Maurin. de re-
stit. in integr. cap. 171. Gattier. in repetit. auth. sacramen-
ta puerum num. 47.

Non obstat tandem quod executio ¶ mandati A. C.
 35 non impediatur per restitutionem in integrum, *Me-*
noch. præsumpt. 48. num. 43. lib. 2. Suar. in l. post. rem
indicatam, in 2. par. declarat. leg. Regn. num. 44. ac
 36 *ideo quod idem dicendum fit de beneficio nullitas.*
 Quia immo dicenda versatur ratio: cum minor ¶ in
 restitutione in integrum debeat probare se laesum,
 1. *verum, §. sciendum ff. de minor. Odd. de restit. in in-*
tegrum par. 1. quæst. 4. art. 1. Exceptio autem nulli-
 37 *tatis ¶ de qua hic, oritur ex eodem statuto eo ipso, quod*
 in ventre instrumenti non apparet de solemnitatibus
 per illud requisitis; & sic probatione non indiget. Et
 remouetur omnis difficultas, ex quo iam dictum est,
 quod causa ciuilis de qua agitur, est præiudicialis cri-
 minali.

Et ita decifum vtique parte informante.

Vallifolterana Parochialis.

Ven. 13. Februarij 1626.

ARGUMENTVM.

Patrimonialitas inducta à statuto ex habita-
 38 tione propria, patris, & matris, per decen-
 nium cum animo perseverandi, non acqui-
 ritur: si deficiat habitatio patris, cuius lo-
 co non suffragatur habitatio vetrici: Item
 non acquiritur, si non probetur etiam ani-
 mus perseverandi.

SVMMARIVM.

- 1 Patrimonialitas non acquiritur ex habitatione pro-
 pria, & matris, si statutum requirat etiam habi-
 tationem patris.
- 2 Statutum exorbitans à iure communi si duo copulatiue
 requirat probanda, non sufficit alterum probare:
 sed vtrumque probari debet.
- 3 Copula natura retineri debet, dum non sequitur ab-
 surditas.
- 4 Incolatus acquiritur de iure ex habitatione per de-
 cennium.
- 5 Intelligi, si habitatio fuerit animo perseverandi: quod
 probari debet, num. 11.

4 Inculta.

- 4 *Incola licet fiat verus civis: non tamen efficitur filius naturalis, seu patrimonialis.*
 5 *Civilitas acquiritur de iure ex persona propria, non patris: non autem ex persona matris, aut auiæ.*
 6 *Item acquiritur ex habitatione per decennium cum translatioe latium, & bonorum.*
Declarat, vt eam sic acquiritur non admittatur ad honores, num. 7. Item nec ad beneficia ecclesiastica in Regno Castellæ, n. 8.
 9 *Statutum exorbitans à iure communi debet vt iacet, & stricte intelligi: & nullo modo extendi.*
 10 *Ius commune debet minus corrigi quam fieri potest.*
 11 *Conditio stabilium equiparatur illorum emptioni, quando agitur de probando animum perseverandi in loco ad effectum acquirendi incolatum: Declarat vt ibidem.*
 12 *Domicilium ex quibus acquiritur.*
 13 *Victicus habetur vt pater, dum agitur de domicilio, vel habitatione eligenda. Intelligi vt ibidem.*
 14 *Qualitas probari debet ab eo, qui se fundat in constitutione, qualificata.*

DECISIO XIX.

DE 31. Ianuarij 1645. coram Reuerendissimo D. meo S. I. uenit fuit resolutum; Petrum Ninum esse filium patrimoniale loci de Fuentes diocesis Vallisoletanæ. Sed causa per me vti subrogato iterum proposita, Domini recesserunt à decisio. Quia cum Petrus nec eius Pater sint oriundi d. loci, sed idem Petrus fundat suam intentionem in constitutione Synodali Vallisoletanæ, qua cauetur, vt etiam ille censetur filius patrimonialis illius loci seu suburbij, in quo eius auiæ seu auiæ vixerunt, seu habitauerunt per spatium decem annorum continuorum; aut in quo eius Patris & mater cum filio vixerunt per idem tempus animo perseverandi, mercando bona stabilia, circumuicinando in illis, & aliis coniecturis: cenebatur probare qualitates dictæ constitutionis ad acquirendam patrimonialitatem; quæ visæ fuerunt Dominis non probari. Nam in primis conueniunt partes, quod nec auiæ, nec auiæ, nec pater dicti Petri ibi vixerunt, aut habitauerunt; & sic Petrus solum se fundare potest in habitatione propria, & matris cum victico in d. loco ultra decennium, cum tamen constitutio & copulatio requirit habitationem patris, & matris: & sic, vt suffragetur, debuit virtutique habitatio probari, l. si heredi, ff. de condit. insti. l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. si is qui decennium, §. virum, vbi Bart. ff. de reb. dub. Ioan. de Anan. conf. 32. num. 7. vers. circa quartum, Rimin. Inn. conf. 602. num. 10. præsertim quando vt hic, versamur in materia exorbitanti, Socin. conf. 33. num. 5. vers. confirmatur, vol. 3. Ofase. decis. 71. num. 66.

Non obstat, quod in auiæ, & auiæ constitutio contentatur alternatim: quia cum pater, & mater sint magis proximi, & filij à communiter accidentibus ab istis, & non ab illis nutrantur: nihil mirum si in patre, & matre vtriusque habitatio copulatiue desideretur: ne alioquin de facili patrimonialitas acquiritur contra constitutionis mentem, quæ tot requisita expositulat. Igitur cum non sequatur absurditas, sed adfit congrua diuersitatis ratio, debet natura copulæ retineri, Alex. conf. 93. n. 4. cum seqq. lib. 3.

Deinde d. constitutio in tribus deuiat à iure communi. & Primò, quia licet eo attempto ex habitatione per decennium aliquis fiat incolæ, l. ciues, C. de Incol. & ibi glos. Ioan. de Plat. & Luc. de Penn. lib. 10. & fiat ve-

Tom. I.

rus civis & non tamen efficitur filius naturalis seu patrimonialis: aliud enim esse iure naturalem, aliud incolam, l. assumptio, in princ. ff. ad municip. Bar. in l. provinciales, in fin. ff. de verb. signif. Secundo quia de iure communi ex persona matris aut auiæ non acquiritur civilitas: sed solum & ex propria aut patris persona, l. 1. & l. assumptio, §. filius, ff. ad municip. l. filius, C. de municip. & origin. lib. 10. Ro. decis. 150. num. 2. par. 1. & decis. 414. num. 1. par. 1. diuers. Gen. al. glos. 9. §. 1. num. 99. & 100. Tertiò quia licet de iure communi & ex habitatione per decennium, cum translatioe latium, & bonorum; acquiritur civilitas, non propierea qui eam sic acquiritur, & admittuntur ad honores, Bald. in Lin. vrb. Romanæ, ff. de stat. homin. & in puncto quod & non admittantur ad beneficia Ecclesiastica in Regno Castellæ, Greg. Lop. part. 4. tit. 24. leg. 1. glos. fin.

Quibus sic stantibus dicta constitutio tanquam exorbitans à iure communi debet & vt iacet, & stricte intelligi, & nullo modo extendi. Sur. in l. quoniam in prioribus, in declar. leg. Reg. q. 9. num. 16. Aut. de Camm. decis. 33. num. 4. & cum id, quod illa dicit de auiæ, sit contra ius commune: tantum abest, quod sit ad maiorem amplianda, quin potius est & restringenda, vt minus illud corrigat, quam fieri possit, cap. cum dilectus, extr. de consuetud. l. si quando C. de inoff. testam. Laderch. conf. 84. post num. 6. vbi quod in huiusmodi constitutionibus, à iure communi deuiantibus est id perpetuo obseruandum.

Secundò aduertebant Domini, quod quando habitatio decennalis siue patris, & matris simul, siue matris tantum sufficeret: non posset suffragari, nisi & probetur, quod fuerit animo perseverandi, mercando bona stabilia, & aliis coniecturis: cum enim qualitas perseverantiz requiritur per constitutionem, probari debet, d. l. ciues, & ibi glos. & in puncto Barfaut. conf. 55. num. 7. lib. 1. Quæ pro parte Petri non videbantur probari.

Non obstat, quod animus perseverandi præsumatur & iuxta dictam constitutionem exemptione stabilium: cui quod attinet ad propositum per omnia equiparari videretur stabilium conductio, vt in terminis videtur tenere Socin. in cap. ultimo n. 11. & 25. de for. comper. quæ in d. loco de Fuentes mater, & victicus dicti Petri conductu habuisset probatur. Quia responsio fuit in promptu: Socin. enim non loquitur de animo perseverandi, qui probari debet vigore statuti pro acquirenda patrimonialitate contra iuris communis dispositionem: sed ad effectum contrahendi domicilium & quod de iure communi in momento, animique destinatione cum mutatione latium, & maioris partis substantiæ acquiri potest, l. domicilium, & l. nihil est impedimento, ff. ad municip.

Ex quibus patet etiam responsio ad id, quod dicebatur, quod Petri mater habitauit in d. loco cum eius secundo marito, Petricque Victico, qui & dum agitur de domicilio, vel habitatione eligenda, dieitur, & habetur vt pater, l. si paterno, C. de negot. gest. cum cum. per Surd. de alim. lit. 6. q. 11. n. 1. Quia hanc laram interpretationem non admittit dicta Synodalis constitutio: quæ tot, tantisque viis deuiat à iure communi; Et quando eam admitteret, perseverandi animus non probatur, vt dictum est.

Præterea videbatur Dominis inanis, & penitus superflua præsentio patrimonialitatis Petri in dicto loco de Fuentes, dum non probatur in eo loco adesse patrimonialitatem, cum ex dicta constitutione constet, quod consueto patrimonialitatis non est vniuersalis totius diocesis Vallisoletanæ, ibi in aliquibus Archiepiscopis & parochiis huius nostre diocesis vixit consuetudo, quam vocant filiorum patrimonialium; & ergo cum

C

cum non in omnibus, nec generaliter, sed in aliquibus locis vigeat dicta consuetudo, & consilium in facto; debuit Petrus probare, quod in dicto loco adest pars 15 matrimonialis. Qui tamen se fundat in constitutione qualificata qualiter probare debet, *Card. Mantica, dec. 163. num. 3. Rot. decif. 402. num. 4. part. 2. recent.* Quod videbatur difficultas ac penè impossibilis probationis: cum ex adverso probetur, dictum locum à multis retrò annis fuisse penitus destructum, & depopulatum.

Et ita decisum, utraque, &c.

Romana pecuniaria.

Ven. 13. Februarij 1626.

ARGUMENTUM.

Cardinalis, optans novum titulum definit esse titularis, & possessor prioris tituli: & idè si pensiones domorum, spectantium ad Ecclesiam cuius erat antea titularis, anticipatè exegerit, diuidi debent pro rata temporis inter ipsum, & successorem in titulo, seu illorum hæredes. Et alia de quibus in sumario.

SUMMARIVM.

- 1 Cardinalis, optans novum titulum definit esse titularis, & possessor prioris tituli.
- 2 Titularis habet omnia iura, & bona spectantia ad eum titulum à die, quo incipit esse titularis.
- 3 Pensiones domorum sunt fructus civiles, & dietim cedunt, & acquiruntur.
- 4 Spectant pro rata temporis ad antecessorem, & successorem in titulo.
- 5 Melioramenta facta per titolarem in bonis beneficij ex fructibus beneficij acquiruntur ipsi Ecclesie, seu successori in beneficio, non autem hæredibus titularis.
- 6 Presumuntur in dubio facta ex redditibus beneficij.

DECISIO XX.

D VBITAVI; An b. m. Cardinali Montelparo, & nunc D. Iacobo Philippo Petrocchino eius hæredi debeantur scuta 313, & b. 10. per bo. m. Cardinalem Cusentinum, seu Reuerendissimum D. Joann. Baptistam Pallottum, illius hæredem anticipatè exacta ex pensionibus palatij Sancti Laurentij in Lucina. Et Domini affirmatiue responderunt. 1 Quia cum t Cardinalis Cusentinus dimissa Ecclesia Sancti Laurentij cuius est dictum palatium, optaverit Ecclesiam Tusculanam sub die 24. Januarij 1611. & eadem die Cardinalis Montiselpari dictam Ecclesiam Sancti Laurentij, sicut ex dicta die Cardinalis Cusentinus desit esse titularis, & possessor tituli Sancti Laurentij, Innoc. in cap. cum inter, de renunciat. Cassad. decif. 4. num. 3. de restitu. spoliat. Rot. decif. 4. num. 1. de renunc. in nov. Gonzal. gloss. 34. num. 125. Monet. de option. cap. 1. numer. 28. Paris. conf. 39. numer. 3. lib. 4. & fuit dictum in Baren. fructuum 2. Iunij 1610. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Cavalerio; ita ex tunc t Cardinalis Montiselpari cepisset titularis dictæ Ecclesie, & cum dicto titulo carperunt ad ipsum spectare omnia bona, & iura illius, & consequenter pensiones dicti palatij, de

quibus agitur, *Innoc. in cap. cum super, de caus. poss. & propr. Rot. decif. 19. num. 7. & 8. par. 2. divers.* cum enim domorum pensiones t sint fructus civiles, dietim cedunt, & acquiruntur, *Salic. in l. Julianus, §. si fructus, ff. de ali. emp. Angel. conf. 245. num. 7. Alex. conf. 82. num. 17. lib. 2.* Ac propterea pro rata t temporis, nempe vique ad diem translationis dumtaxat Cardinali Cusentino, deinde verò Cardinali Montelparo debebantur, l. si operas, & l. ad lucra, §. si operas, ff. de usufr. Bart. in l. fin. ff. de iur. fise. Nat. conf. 141. per tot. Gabr. conf. 190. num. 5. & 6. lib. 2. Vincent. de Franch. decif. 79. num. 2. par. 1. & in puncto Conar. lib. 1. variat. cap. 15. num. 12. & Rot. in d. Baren. fructuum.

Non obstat exceptio prætenforum melioramentorum; Quia quidquid sit, an probentur, & an pro illis detur reicentio, aut compensatio; hoc vnum certum est, quòd ea fecit Cardinalis Cusentinus in dicto palatio ex fructibus, t seu pensionibus illius, ut constat ex mandato, seu ordine solutionis pensionum Præfecti domus Excellentiss. D. Oratoris Catholice Maiestatis, tunc dicti palatij conductoris, *summario num. 3.* Quo casu acquiruntur ipsi Ecclesie, & successori in beneficio: nihilque eo nomine ad Prælatos defunctos, seu illorum hæredes pertinet, *Imol. in cap. de multa, sub num. 20. vers. sed certè, de prebend. Boer. decif. 44. num. 15. & in puncto Garz. de expens. & melior. cap. 11. num. 71.*

Non obstant duo testes inducti, & examinati ad probandum, quòd Cardinalis dicta melioramenta fecit ex propriis. Quia non probant, ex quo primus est sibi in hoc contrarius: secundus verò fuit Magister domus dicti Cardinalis spatio circiter 20. annorum, ut ipsemet fateatur præsertim stantibus in contrarium dicto mandato, seu ordine solutionis dicti Præfecti domus Oratoris Catholice Maiestatis, & præsumptione iuris, t quòd dicta melioramenta ex dictis redditibus fuerint facta, *Garz. ubi supra Rom. conf. 159. Borguin. dec. 32. n. 7. & 32. par. 1.*

Et ita decisum, utraque parte informante.

Oueten. Sextæ Decimæ.

Luna 2. Martij 1626.

ARGUMENTUM.

Possessio antecessoris in exigendis decimis ex quibus probetur, ad effectum manutentendi successorem in beneficio.

SUMMARIVM.

- 1 Manutentio debetur possessori de tempore mora sita.
- 2 Possessio antecessoris in exigendis decimis suffragatur etiam successori ad effectum manutentionis.
- 3 Possessio probatur ex confessione partis adversæ, resultantis ex eo quod dicitur, reum conveniunt de facto occupare, & peti sibi possessionem restitui.
- 4 Possessio probatur ex unico teste ad effectum manutentionis, & n. 5.
- 5 In iudicio manutentionis sufficiunt leniores probationes.
- 6 Ecclesia, & dignitates in Hispania sunt fundatae serè omnes in decimis; & idè Rectores illic non sumantur assistentia iuris contra eam.
- 7 Possessio contra assistentiam iuris relesas ad effectum manutentionis.

manutentionis, quando fuit continuata per aliquod tempus considerabile ante motam litem.

DECISIO XXI.

Vit resolutum D. Iacobo Prieto, Scholastico Oucien. esse dandum mandatum de manutenendo in exactione Sextæ partis decimæ Castri Fuertes, de qua agebatur: Cùm enim probauit t̃ esse in possessione dictæ exactionis de tempore mortis litis, in ea manuceri debet, s. retinende, Infit. de interd. Bart. in l. 2. ff. vii. possid. & fuit nullus decimul.

Possessio autem dictæ exactionis satis videbatur probari per testes summario num. 2. qui deponunt, quod prædecessor dicti Prieti exigebat dictam sextam partem decimæ: t̃ quæ suffragatur dicto Prieto successori ad effectum manutentionis, Guido Pap. decis. 629. communiter recepta, & scriptis in Rota canonizata.

Secundò. Ex confessione t̃ partis aduersæ in quadam sua petitione, summario num. 3. In qua requiritur dictam sextam partem decimæ sibi leuari, & subripi à dicto scholastico, instant sibi restitui, & sic factetur reum conuenum possidere, Rot. apud Pacif. de Saluian. interd. decis. 101. num. 4. cum seqq. & in Romana Saluiani 15. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Merlino.

Tertiò, & vltimò ex vnico teste t̃ ad instantiam aduersæ patris examinato, summario num. 4. Qui etiam vnicus in hoc iudicio p̃tbat, cùm in eo leuius sufficiant probationes, vt in puncto Menoch. de retin. rem. vltimo, num. 34. Rota diuers. decis. 196. num. 6. par. 1. & decis. 575. num. 1. par. 3. Seraf. decis. 624. num. 5. prout etiam fuit vnicus actus, Rip. in cap. cum Ecclesia, num. 53. de caus. posses. & p̃priet. Seraf. decis. 1411. num. 20.

Non obstat iuris assistentia ex aduerso allegata.

Quia cùm in Hispania t̃ omnes ferè Ecclesiæ, & dignitates sint fundatæ super decimis, vel saltem de eis participent: non potest fieri aliquod fundamentum in assistentia iuris, Rot. coram Greg. XV. decis. 429. num. 6. præsertim in casu, in quo versamur: quia cùm possessio t̃ fuerit alicuius temporis considerabilis ante litem motam, releuat etiam contra iuris assistentiam ad effectum manutentionis, Franch. in cap. cum ad decimas, p. 8. in 4. lsmis. de restit. spoliat. in 6. Rot. decis. 534. n. 7. par. 1. diuers.

Et ita decimul vna tantum, &c.

Afculana Bonorum.

Lun. 2. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Possessio anterior amittitur ex diuisione subsequuta; ita vt posteriori possessori, illius vigore possidenti competat manutentio. Clausula, sine præiudicio iurium, quid operetur. Et quando fideicommissarius non teneatur capere bona de manu hæredis.

SVMMA RI VM.

1. Manutentio debetur prius detinenti vigore executionis, limita vi n. 2.
2. Possessio quando amittitur animo.
3. Clausula: sine præiudicio iurium ambarum par. Tom. I.

tium, apposta in instrumentum diuisionis de mandato iudicis, refertur ad p̃terioriam, non ad p̃fessorium.

Præseruatio iurium non trahitur ad ea, quæ fuerunt concessa.

4. Fideicommissarius, immisus in possessionem auctoritate iudicis non tenetur bona capere de manu hæredis.
5. Et maxime procedit quando non probatur, quod ad se heres, qui adiuuierit, & possideat.
6. Fideicommissarius possidens, ex tacita, & implicita voluntate hæredis iussit possidere.

DECISIO XXII.

ROPOSVI dubium pro R. P. D. meo Vbaldo aduersa valeudine domi detentio; An mandatum de manutenendo, relaxatum, ad fauorem Titi, sit reuocandum, & Equiti Vincentio Ianuario concedendum, ita vt sic recedendum à decisis 5. Iunij 1624. coram eodem D. meo. Et Domini negotiè responderunt ex rationibus, & fundamentis in decisione adductis.

Nec obstat visum fuit, quod de mense Aprilis anni 1619. & sic anequàm Titus possideret bona, de quibus agitur, detinebantur à Vincentio virtute cuiusdam executionis t̃ ad sui instantiam factæ: & per consequens, quod potius ipse ratione dictæ prioris detentionis debeat manutentio, l. 1. s. sue Reiff. ne vi fiat, & glof. in l. 3. verb. si duo, & in s. si credideris, verb. non posse, & ibi Bart. & Angel. ff. vii. possid. Rota in Anconitana bonorum, 9. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Buratto. Quia respondetur, quod cùm postea t̃ de mandato iudicis & Vincentij consensu subsequuta fuerit inter eos diuisio, & in illius executionem Titus possederit dicta bona pro tertia parte, eamque ex dicta causa luculque continuauerit: dubio procul Vincentius animo amittit possessionem, l. 3. s. in amittenda, si quis vi, s. differentiâ, ff. de acquir. posses.

Non releuat, quod in dicta diuisione addit clausula: t̃ sine præiudicio iurium ambarum parit̃, ex qua Vincentius prætendebat iussit sibi præseruatum ius etiam quoad possessionem, ita vt Tito non fuerit acquisita. Quia vltià quod clausula illa fuit restricta ad fideicommissum ibi: suæ tamen præiudicio iurium partium. Super veritate fideicommissi: dicebat Domini, quod etiam sine dicta restrictione debet referri ad solum petitorium, non autem ad possessionem; quàm Vincentij consensu Titus acquisiuit, aut retinuit, cum iam antea detineat. Præseruatio enim iurium non trahitur ad ea, quæ fuerunt concessa, Oldrad. conf. 330. in fin. Paris. conf. 70. n. 1. lib. 1. Seraf. decis. 756. n. 2. & decis. 773. n. 9.

Demum non obstat, quod Titus, qui dicta bona prætendit t̃ ex capite fideicommissi q. Ioannis Antonij Guideroeci, debeat ea habere de manu hæredis. Quia fuit, quod possessionem nactus fuerit iudicis auctoritate, Peregr. de fideic. art. 47. n. 77. & dixit Rota in Romana Casalio 18. Iunij 1583. coram Illustrissimo Cardinali Milino t̃ cò maxime, cùm non probetur, quod adit hæres, qui adiuuierit, & bona hæreditaria possideat, Modern. de legitim. contrad. quæst. 2. art. 10. n. 171. Et in omnem casum, cùm Titus possideat t̃ ex consensu, & voluntate Vincentij, saltem implicita, in consequentiam dictæ diuisionis quoad Vincentium iussit possidet, Peregr. ubi supra n. 40. & 55.

Et ita, &c.

C 2

Ianuen.

Ianuen. Parochialis.

Ven. 13. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Agitur : An, & quando conflet de bono iure patronorum ad effectum eis concedendi manutentionem in quasi possessione præsentandi?

S V M M A R I V M.

- 1 *Ius præsentandi probatur ex quasi possessione illius, ad effectum manutentionis.*
- 2 *Præsentandi quasi possessio probatur ex pluribus præsentationibus, effectum sortitus.*
- 3 *Effectus præsentationis probatur ex successiva provisione vniui per mortem alterius.*
- 4 *Visitatio Apostolica, faciens mentionem de institutione facta per Ordinarium ad præsentationem aliquam, valde adminiculatur pro probanda quasi possessione præsentandi.*
- 5 *Visitationis assertioni quoad statum Ecclesie multum deferendum est.*
- 6 *Alius presbyteri patronorum probatur bonum ius illorum.*
- 7 *Præsentandi quasi possessio acquiritur ex unico alio, etiam contra præuium ab Ordinario.*
- 8 *Præsentationes admittit consensum aliquando ad gratificandum præsentantes de persona eis bene visa, fallit ut ibidem.*
- 9 *Multiplicatio excludit presumptionem gratia.*
- 10 *Iustitiam non acquirit libertatem, si patronum non fuit prosequutus appellationem in iudicio possessorio, dum non constet de animo dimittendi possessionem.*
- 11 *Provisio beneficii per modum provisionis non mutat statum precedentem, & n. 19.*
- 12 *Spolio agens præsupponit rem conuentum possidere. Fallit si petitio reintegrationis sit equiuoca : quia iure refertur ad solam naturalem possessionem, num. 13.*
- 13 *Confessio interpretari debet ad fauorem consistentis.*
- 14 *Spolio agens retinet civilem possessionem solo animo, qui elicitur ex circumstantiis, & factis tam precedentibus, quam ex postestis, & n. 16.*
- 15 *Ius suum nemo abdicare presumitur.*
- 16 *Reintegratio alius ordinatus est ad acquirendum : & ideo non debet contrarium operari contra mentem petentis reintegrari.*
- 17 *Provisio, dans causam liti non est attendenda.*
- 18 *Assistentia iuris non suffragatur, quando alius est in possessione temporis considerabilis.*
- 19 *Nominatio Vicarii, seu curati in Ecclesia monialium ad illas spectat.*
- 20 *Domini probatur ex sola possessione, si deducatur in iudicio incidenter, & non principaliter.*

DECISIO. XXIII.

ACANTE Ecclesia Parochiali sancti Andreæ Ciuitatis Ianuen. moniales sancti Andreæ de Porta nuntupatæ, quæ ad eas spectare ius nominandi, seu eligendi, ac in illius possessione seu quasi exillere prætendebant ; nominauerunt ad eam Andream Malaspianum, presbyterum : Sed quia Illustriss.

D. modern. Archiepiscopus, nominatione seu electione monialium non admittit, dictam Ecclesiam tanquam vacantem per obitum Ioannis Baptistæ Barrilarii (qui ut dicebatur, fuerat ab Ordinario prouisus) contulit præiudicium concursu Aloyisio Albertono, & illum in possessionem immissit, moniales præfatæ causam appellationis per eas interpositæ committit obtinuerunt Ordinario Saonen. qui pronuntiavit, moniales esse reintegrandas ad pristinam earum possessionem eligendi, seu nominandi Vicarium, & consequenter Andream fore, & esse confirmandum, & instituendum. Tandem causa ad Rotam deuoluta, D. meo Vbaldo, fuit propostita die 17. Iunii anni 1624. super manutentione : Domini verò ordinauerunt, ut videretur de bono iure. Super quo hodie per me propostio dubio loco dicti D. mei aduersa valetudine impediti, fuit resolutum : satis ad effectum manutentionis tunc de qua agebatur, constare de bono iure monialium, eo ipso quod constat de earum possessione, seu quasi dicti iuris eligendi, seu præsentandi Vicarium, cap. querelam, de elect. cap. consultationibus, de inrepatronatu, Calder. conf. 23. de preben. Gonzal. ad reg. 8. glof. 45 §. 2. num. 4. Garz. de benef. part. 5. num. 1. Rot. decis. 167. numer. 8. part. 2. diuersi.

De possessione tamen monialium visum fuit constare ex pluribus nominationibus, seu electionibus per eas factis, & effectum sortitis vique de anno 1554. cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. poss. & propr. Rot. decis. 17. par. 2. diuersi.

Quia in primis vacante hac Ecclesia de dicto anno 1554. fuit ad eam præsentatus per moniales Lazarus de Cassana ; qui ad requisitionem earum, & præiudicium informatione de illius iustificatione fuit institutus per Archiepiscopum Ianuen. & cum ille obiisset, fuit per easdem nominatus seu electus Bartholomæus Scanilia de anno 1573. Quæ nominatio, quamvis facta ad Gratiam loquutorij d. monasterij attamen quia de alia deputazione per Archiepiscopum non constat, & postea per mortem d. Scaniliae de anno 1554. fuit per easdem nominatus, & electus Bartholomæus Facciottus, f. satis probata videtur illius effectuatio, eo ipso quod vnus per obitum alterius fuit prouisus. iux. conf. Oldrad. 229. communiter receptum, Lambert. de inrepatr. libr. 2. part. 1. questio. 10. artic. 7. Rot. decisio. 345. numer. 2. & decisio. 598. numer. 9. part. 1. diuersi, & alibi sæpius.

Quæ adminiculatur ex requisitione, seu præcepto per Archiepiscopum Ianuen. dictis monialibus facta de anno 1594. ubi assertitur vacatio dictæ Ecclesie per obitum Scaniliae : Et multo magis ex visitatione tamen Apostolica de anno 1581. in qua fit mentio de institutione d. Scaniliae per Archiepiscopum ad electionem monialium, Verall. decis. 158. part. 2. Rot. decis. 573. num. 4. part. 2. recent. Visitationis tamen assertioni quoad statum Ecclesie multum deferendum est, Rot. decis. 371. num. 2. part. 1. recent. & in Mediolanens. decimarum. 15. Decembris 1618. coram bone memoria Andrea.

Et propterea ob eandem rationem probatur effectuatia nominatio, seu præsentatio per moniales facta de Bartholomæo Facciotto, ex quo Archiepiscopus per modum provisionis de anno 1609. deputauit Baptistam Barrilarium ad curam d. Ecclesie, sub narratiua quod vacabat perobitum d. Facciotti qui [ut dictum est] fuerat per moniales præsentatus per obitum Scaniliae : præsertim stantibus litteris Sacre Congregationis Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, directis, & præsentatis Vicario generali Archiepiscopi Ianuen. de anno 1595. & sic paulo

paulo post nominationem per moniales factam de persona Facciotti; quibus cauebatur per Sacram Congregationem fuisse declaratum ius nominandi de quo agitur, ad moniales, approbationem verò ad Archiepiscopum spectare.

6 Ex quibus actibus possessoris factis videtur probari bonum ius monialium pro confirmatione Malaspinz, per eas electi, & nominati: *Rur.* in puncto apud *Greg. XV. decis. 370. num. 2.* Cum etiam ex vnicò tantum actu acquiritur quasi possessio, etiam contra prouisum ab Ordinario, vt late *Garz. de benef. par. 5. cap. n. 59. Rot. in Merden. Parochialis 13. Iuny 1558. coram Capuaq. inserta apud eundem Garz. vbi supra num. 60.*

Non obstat, quòd supradictæ nominationes, & electiones Monialium in quibus fundatur earum possessio, pretendantur admissæ ad gratificandum ipsis monialibus de persona eis bene uisâ, *Ferret. conf. 33. n. 4. lib. 1.* Quia idem *Ferret.* paulo infra subiungit, quòd quando electiones vt hic, sunt factæ tanquam spectantes ad nominationem seu eligentem, quòd non censentur admixtæ tanquam ex gratiâ, sed ex iustitiâ: Et multo magis, quando non vnicâ, sed plures sunt: quia 9 multiplicitas excludit præsumptionem gratiæ, *Rip. in d. cap. cum Electa Surtina. n. 55. de conf. poss. & prop. Seraph. decis. 212. n. 2.*

Non obstat præterea, quòd monialibus requisitis de anno 1594. de mandato Vicarij Archiepiscopi ad dicendum, & allegandum, quare Archiepiscopus non posset libere conferre d. Ecclesiâ: comparuit procurator qui iura monialium allegauit: & nihilominus Bartholomæus Facciotti fuit prouisus ab Ordinario; & quòd cum per Facciotti mortem fuerit deputatus ab eodem Ordinario Barilaris, & moniales se opposuerint, & appellauerint: fuit appellatio reiecta, & nunquam per illas prosequuta: licque videtur consistere de re iudicata super possessorio ad fauorem Archiepiscopi. Quia fuit responsum quòd non propterea Ordinarius acquiritur libertatem cõferendi, nisi concurrant adminicula ad arguendum, moniales animo dimississe possessionem: Rota ponens in terminis hanc distinctionem in *Lucana Mainfculatua. l. Iulij 1587. coram Orano* & facit text. optimus in *l. si id quod, §. quod autem, ff. de acquir. poss. Et tantum abest, quòd adminicula exaduerso probentur quòd inòd prouisio de dicto Facciotti, stante nominatione monialium, & declaratione Sac. Congr. potius censetur facta pro continuanda eorum possessione; & dicta Ordinarij deputatio, postea facta de Barrilario fuit per modum prouisionis: & quæ non mutat statum præcedentem, *Rebuff. de sent. prouis. in præfat. numer. 35. cum seq. & fuit dictum in Cuiusdâ Castellî legitima 24. Novembris 1612. coram R. P. D. meo Pirronano.**

Non obstat præterea confessio monialium ad fauorem possessionis Archiepiscopi, quæ resultare videtur ex sententiâ, & processu desuper facto coram Episcopo Sauonen. vigore breuis Apostolietudum obtinuerunt reintegrari ad possessionem iuris nominandi, quandoquid agit spolio. præsupponit Reum conuenient possidere, *Seraph. decis. 1417. n. 3.* Quia fuit bene responsum, quòd reintegratiois petitio fuit æquiuoca, & sic debet referri ad solam naturalem possessionem, & turbationem de factò, *Rot. decis. 560. num. 3. par. 1. & 649. num. 10. par. 2. recent.* Et ratio est, quia dicta petitio est species confessionis; ideoque debet interpretari ad ad fauorem contentis, *l. si quis intentione, ff. de ro iudic. Roman. conf. 44. num. 4. & 6.* Ad propterea ciuilius possessio præ semper remanet penes moniales, *Rot. decis. 561. num. 5. par. 1. recent. addit. ad Greg. XV. decis. 355.* Cum enim

retentio possessionis ciuiliis pendeat ex animo possidentis, *l. licet, C. de acq. poss.* id totum arbitrandum est iuxta circumstantias elicitas ex factis, & verbis præcedentibus, & etiam ex post gestis; *Rot. decis. 644. sub num. 6. par. 1. recent.* In prædicti autem ex ante, & post gestis potius adstant circumstantiæ, ex quibus elicitur, quòd moniales semper voluerunt animo retinere ciuilem possessionem: tum quia non est credendum quòd voluerint abdicere proprium ius, *l. cū de indebitis ff. de probat.* Et quia cū actus iudicialis reintegratiois sit ordinatus ad acquidendum, non debet contrarium operari, *l. legata. inutiliter, ff. de adimen. legat. & in puncto, Rotâ d. decis. 561. numer. 7.* Tum etiam ex præsentatione Facciotti, & ex recursu ad Sacram Congregationem & appellatione interposita, & ex nominatione Malaspinz, & demum ex manutentione per eas petita, de qua hunc agitur.

Non obstant prouisiones factæ per Illustriss. Archiepiscopum de Barrilario anno 1609. & de Albertono anno 1621. Non prima, quia facta fuit per modum prouisionis, *Rebuff. vbi supra.* Secunda verò de Albertono dedit quæ tantum liti, & ideo non est attendenda, *19 Rot. coram Greg. XV. decis. 417. n. 4. & in recent. 30. n. 1. par. 2. & in Galien. Iuris confertus 17. Maij 1616. coram R. P. D. meo Verofio.*

Minus obstat allegata deputatio Figaroli de anno 1588. Quia fuit facta pro Vicecrato, videlicet loco d. Scaniliz curati, ab ipsis monialibus electi, ex quo cura animarum est valde numerosa, vt manifestè probari videbatur tam ex libro matrimonioium; in quo prædictus Scanilia de dicto tempore ante, & post curatum nominatur, & dictus Figarolus vocatur simplex presbyter; quam etiam ex supradicta uisitatione Apostolica, in qua asseritur d. Scanilium tunc fuisse curatum. Et quia multò post, nempe de anno 1594. dicta cura, seu vicaria [vt dictum est] vacauit per obitum Scaniliz, non autem dicti Figaroli: Et demum non apparet, quòd ipse æque principaliter administrasset cum Scanilia curato.

Non etiam releuat iuris assentientia Archiepiscopi, tum quia non suffragatur, & quando alius vt hic, est in possessione temporis considerabilis, *Rot. decis. 683. sub num. 2. vers. & præterea par. 1. recent.* & fuit dictum in *Aquilana iurisdictionis 1607. coram Illustrissimo Pamphilo Patriarcha Antiocheno, impress. penes Marches. de Commiss. tom. 1. fol. 980. Greg. XV. decis. 312. & ibi late Addit.* Tum etiam quia reddidit turbula tam ex supradictis, quam etiam attenta iuris communis dispositione, cum potius quoad dictum ius nominandi iuris assentientia videatur esse pro monialibus. Quia cum agatur de Ecclesiâ monialium, & nominatio Vicarij seu curati de iure potius ad illas spectare videtur, *cap. 1. de capell. Monac. Conc. Trid. sess. 25. cap. 11. de regul. & tradunt. Dõlar. in cap. cum venerabilis, vbi Felin. n. 36. de except. Rot. decis. 2. de proben. in antiquior.* Et quia ita pro monialibus censuit Sac. Congregatio Concilij.

Et quòd Ecclesiâ sit monasterij, videtur non posse dubitari. Quia vltà quòd monasteria non dantur sine Ecclesiis, & ad effectum præ manutentionis de qua agitur, sufficit probatio ex sola possessione, ex quo dominium Ecclesiæ non deducitur principaliter in iudicium, sed incidenter, *Bart. in l. quidam in suo. num. 4. ff. de conditio. instut. Calderin. conf. 25. de proben. Rot. decis. 34. num. 20. par. 2. diuers.* Dicebant Domini satis probati ex adiudicatione illius, facta de dicto monasterio cum possessione iude secuta vsque de anno 1509. tam conuentus, quam Ecclesiæ, cum confessione inuicem iuri Eccl. iur. in quo fuerunt descripta vasa sacra, libri baptizatorum, & alia ad exercitiu

Sacramentorum, & curæ spectantia; ac etiam ex visitationibus Apostolicis, & per Archiepiscopos factis, aliisque pluribus pro parte monialium deductis, & cumularis, &c.

Et ita decifum utraque parte, &c.

Ariminen. fideicommissi.

Lun. 16. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario non debetur immifio in re particulari, per filium hæredem grauatum alienata, & à tertio poffeffa; si non constet, illam filij legitimam excedere.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissario debetur immifio, confiso de fideicommissio, de illius purificatione, & de identitate bonorum fideicommissi subiectorum.
- 2 Legitima debetur filio in bonis paternis.
- 3 In legitimam filij imputantur bona per eum alienata.
- 4 Legitima detractio opponi potest fideicommissario etiam per habentem causam à filio cui legitima debebatur.
- 5 Legitima detractio non impedit immiffionem fideicommissario, falcem pro indiufo.
- 6 Declara procedere, si agatur de obtinenda immiffione in integra hereditate, secus si in re particulari.
- 7 In legitimam imputanda sunt primo loco alienata.
- 8 Via executio est vulnerata, si fuit pronunciatum, non esse dandam immiffionem.
- 9 Causa effecta appellabilis ex parte actoris, semper durat talis, etiam ex parte Rei.
- 10 Executio impeditur, si sententia continet mixturam.

DECISIO XXIV.

ALEXANDER Giorginus vigore fideicommissi q. Caroli Mercati petiit coram Prætorè Ariminen. immiffionē in tribus partibus cuiusdam molendini, detentis seu poffeffis à Comitibus de Ricciardellis, & olim per Parochum Ecclesiæ Sancti Gregorij dictæ Ciuitatis dicto q. Catolo in Emphiteusim concessis: Sed lata sententia absolutoria per dictum Prætorē in fauorem de Ricciardellis, & commissa causa in gradu appellacionis Illustrissimo Cardinali Caualerio, tunc Rotæ Auditori, fuit datum dub. An dicto Alexandro sit danda immiffio, ita vt sententia de partibus sit confirmanda, vel infirmanda, & eum illud per me suff. cum fuerit hodie. Alexandro tantum informante, propofitum filij negatiue contra illum resolurum.

- Qua licet firmatum fuerit constare de fideicommissio t. Caroli, & illud esse purificatum ad fauorem Alexandri, vt in decisioe 5. Iulij 1621. coram eodem Illustrissimo Cardinali, & testatorem possedisse dictas tres partes molendini p. obetur ex testibus, super hoc examinatis, & sequē petiit immiffionis locus esse videatur. Rot. decis. 131. num. 1. par. 2. recent. tamen cum Domini de Ricciardellis illas emerit à Francisco Caroli testitoris filio, cui in bonis paternis legitima t. debebatur, l. Papinianus, §. quoniam, ff. de inoff.

testam. l. omnimodo, vbi glof. C. eodem tit. poterat Franciscus eadem in dicta legitima t. imputare, l. Marcellus, §. res quas, cum ibi notat ff. ad Trebell. Alex. conf. 178. n. 3. lib. 5. & consequenter t. ex illius persona possunt Ricciardelli eadem detractiois exceptione Alexandrum fideicommissarium repellere, l. eregr. de fideic. art. 39. n. 4. Surd. conf. 576. num. 4. & 40. Greg. XV. & ibi Additio decis. 580. n. 8.

Neque obstat, quod legitimæ t. detractio non impediatur immiffionem, saltem pro indiufo, vt sæpius tenuit Rota, & præcipue in Ferrarien. de Tassoni, 28. Novembris 1618. coram Reuerendissimo D. meo Patriarcha Antiocheno, & in Spoletana preterf. fideicommissi, 2. Decembris 1620. coram P. P. D. meo Duratto, & in adductis per Adden. ad decis. 185. Greg. XV. Quia dictæ decisiones procedunt, t. vbi agitur de obtinenda immiffione in integra hereditate, scilicet si petitur immiffio, vt hic, in re particulari alienata, maxime si non est firmatus status hereditatis. Et ratio est, quia cum alienata t. debeant primò in legitimam imputari, d. §. res quas: non potest in illis dari immiffio, stante detractioe, nisi prius constet, an alienata excedant, vel non, legitimam.

Insuper Domini aduerrebant, quod t. ex sententia de partibus, qua fuit pronunciatum ex capite fideicommissi Alexandrum non esse immittendum, fuit vulnerata via executiua. Quia, ex quo causa fuit semel effecta t. appellabilis ex parte actoris, semper etiā durat talis ex parte Rei conuerti, reg. non licet actori, de regul. in 6. & l. non debet ff. eod. Et sic etiam si ratione iniustitiæ dicta sententia esset reuocanda, non propterea esset locus petiti immiffioni: t. quia dicta reuocatio contineret in se mixturam, ex qua exequutio impediretur, Bald. conf. 141. n. 7. lib. 1. Rota in Persyna dotis, 9. Aprilis 1607. coram b. m. Penia impress. apud Marchesan. de Commiss. par. 2. fol. 541.

Non obstat, quod dictum molendinum sit de iure emphyteutico, transiitio ad hæredes extraneos, & quod ex tenore iniustitiæ in eo succedant etiā mascululi ex feminis & ideo esse in fideicommissio comprehensum. Quia fuit dictum, hæc requirere altiore indaginem: & quod in omnem casum legitimæ detractio, & appellatio impediunt immiffionem.

Et ita decifum.

Fauntina Beneficij.

Lun. 16. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Præsentatus ad beneficium non est institutus, non probatis qualitatibus à fundatore requisitis, tam in patrono, quam in ipso presentato.

SVMMARIVM.

- 1 Presentatus probare debet, ipsum à quo fuit presentatus, esse masculinum proximorem de familia fundatoris: si d. fundator patronum, talem esse voluerit.
- 2 Cognomen diuersum haberi à cognomine alterius, non censetur de illius familia.
- 3 Presentatus probare debet, presentacionis tempore se fuisse minoribus ordinibus insignitum, iuxta legem in fundacione præscriptam.
- 4 Vocari ad ius patronatus deficientibus proximioribus masculinis.

masculis de familia testatoris, probare debet existentiam conditionis.

- 5 *Negativa probari debet eo modo, quo de iure potest, quando est fundamentum intentionis.*
- 6 *Probationes super pertinentia iurispatronatus non dicuntur ritè, & legitimè facta, non citato possessore.*
- 7 *Probationes facta super statu beneficij probant quoad omnes.*
- 8 *Declarat procedere, si respiciant libertatem beneficij, secus si servitutem.*
- 9 *Institutio non datur promissio Apostolico.*

DECISIO XXV.

CUM ad beneficium de quo agitur, fuissent ab aſſertis patronis præſentati Io. Paulus Spada, & Ioannes Baptiſta Cartolius; ac de eodem eodem ſub narratiua, quòd eſſet litigioſum, fuerit à Sede Apoſtolica prouiſus Baptiſta à Valle, & litterarum Apoſolicarum vigore in prouiſionem immiſſus, & omnes pro inſtitutione inſtarent. Domini neminem eſſe inſtituendum reſoluerunt.

Non Spada: quia cùm iurispatronatus ſpectet proximiori maſculo de domo, & familia Valentis de Valentibus fundatoris, † probare debuit per gradus diſtinctos, Octavianum Puteum à quo fuit præſentatus, eſſe maſculum proximiorum de dicta familia, *cap. licet ex quadam, de reſcri. vbi Doct. Dec. conf. 321. num. 4. Man. decif. 88. num. 2. Rot. decif. 284. num. 1. par. 1. recent. Et in Barcivionem. beneficij 4. Nouembris præteriti coram me.* Qualis eſſe non probatur, † imò videtur de contario apparere, ex quo vocatur de familia Puteorum, non autem de Valentibus, quæ eſt familia fundatoris, *arg. text. in l. ſi idem, C. de codicill.* Debuit præterea dictus Spada iuxta legem in fundacione præſcriptam † docere, ſe præſentationis tempore fuiſſe minoribus ordinibus inſignitum. *Lambert. de iur. patr. lib. 1. par. 1. quaſt. 7. art. 27. per tot. Dec. conf. 129. n. 5. Rot. decif. 530. num. 13. par. 1. & decif. 207. num. 3. par. 2. recent.*

Non Cartolius: quia quauis fuerit præſentatus à deſcendentibus Ringardæ, vocatis à fundatore ad iurispatronatus dicti beneficij: quia tamen eorum vocatio fuit ſub conditione, nempe deficientibus proximioribus maſculis de familia fundatoris, † debuit probare exiſtentiam conditionis, & licet deficientiam maſculorum proximiorum de dicta familia iuxta doctrinam gloſ. in l. qui duar. in verb. ſuperſtes, in princ. ff. de reb. dub. Hond. conf. 58. numer. 75. cum ſeqq. lib. 1.

Neque obſtat, quòd purificatio dictæ conditionis cùm ſit condicio negatiua, videatur probata eo ipſo, quod in actis non apparet adſeſſe maſculum proximiorum de familia testatoris. Quia cùm ſit fundamentum † intentionis Cartolij, non ſufficit allegare ſimplicem negatiuum: ſed eſt ab eo probanda per eos modos per quos de iure probari poteſt, ad latè tradita per *Peregr. art. 43. num. 47. cum ſeqq.*

Præterea probationes factæ per Cartolium de pertinentia † iurispatronatus Iulij Franciſci, & Herculis, nepotum ex filio dictæ Ringardæ qui illum præſentarunt, non fuerunt legitimè, & ritè receptæ quoad Vallem poſſidentem, & non citatum, *cap. licet Episcopum, de præben. in 6. Mohed. decif. 2. de ſid. inſtrum.*

Nec reuelat, quòd probationes prædictæ † ex quo fuerunt factæ ſuper ſtatu beneficij probent quoad omnes, *arg. num. ff. de ſtat. homin. Felin. in cap. ſuper eo, num. 2. il. 1. de reſcrib.* Quia verum eſt, † quando libertatem, ſecus autem quando vt in præſenti ſeruitutem beneficij reſpiciunt, l. Diui fratres, §. 1. ff. de

liberal. cauſ. Bart. & alij in d.l. ingenuum, Rot. decif. 271. num. 2. par. 1. recent.

Denique nec Baptiſta à Valle eſt inſtituendus; tum quia † prouiſio Apoſtolica non datur inſtitutio, tum etiam quia eius gratia nedum iuſtificata, ſed nec data fuit, &c.

Et ita decifum Carrolio, & Valle informantibus, &c.

Romana Dotis de Iacobillis.

Vm. 27. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Frater tenetur dotare ſororem inopem de bonis fideicommiſſi, ſeu primogenitura, quæ ab aſcendentibus paternis ad eum pertinerunt; quod procedit etiam ſtante matre diuite. Taxatio dotium quomodo faciendâ.

SVMMARIVM.

- 1 *Frater tenetur dotare ſororem, ſi ad eum pertinerunt bona aſcendentium ex linea paterna.*
- 2 *Heres extraneus tenetur dotare filium testatoris, alioquin excluſus.*
- 3 *Parentum obligatio non mutatur ex perſona heredis.*
- 4 *Heredes non poſſunt reſcuſare, quæ non poterant ſui auctores.*
- 5 *Frater tenetur dotare ex perſona propria ſororem inopem, vtrinque coniunctam.*
- 6 *Primogenitus tenetur dotare ſororem de bonis primogenitura. Et quid ſi ſoror non erat nata de tempore illius, qui primogenituram inſtituit. num. 7.*
- 7 *Mater diues tenetur dotare filiam inopem in concuſſu fratris.*
- 8 *Fallit, ſi frater ſit heres aſcendentum paternorum; quia tunc ipſe tenetur dotare ſororem de bonis hereditariis, etiam ſi ſint ſubiecta primogenitura.*
- 9 *Dotare ſobolem eſt officium paternum, non autem maternum.*
- 10 *Alimenta præſtanda ſunt nepotibus priori loco ab aſſe paterno, quam à matre.*
- 11 *Bona deſuncti tranſeunt in heredem cum onere alimentorum ad quod ille tenebatur.*
- 12 *Mater tenetur dotare filiam, ſolum in ſubſidium.*
- 13 *Dos reſiſta ab aſſe nepti non nate, nec conceptæ, cenſetur reſiſta contemplatiue filij.*
- 14 *Mater non tenetur dotare filiam, quando reperitur dotata ab aſſe, aut à patre.*
- 15 *Taxatio dotium, ex quibus ſi regulanda, & cuius loci conſuetudo ſit attendenda.*

DECISIO XXVI.

CUM D. Poſthuma Iacobilla, ſam nobilibus ætatis inſtaret dotari à D. Gregorio, fratre vetricum coniuncto ex parentibus Alcanio, & Alexandria, coniugibus Dubitai: An illi à Gregorio dos debetur, & ad quam ſummam. Ex quo ad primum Domini fuerunt conformes, † Gregorium ad quem bona aſcendentium ex linea paterna pertinebant,

C 4 teneri

teneri eam congruè dotare, sicut, & illi si viverent, tenerentur, l. fin. C. de dot. promiss. Bart. in l. si maritus, §. si voluntate, §. ff. solut. matrim. Mantie de tacit. & ambig. comment. lib. 12. tit. 18. num. 36. Cum enim ¶ hares extraneus adstrictus sit filias testatoris alioquin exclusas dotare, ¶ quia ex hactenus persona parentum obligatio non mutatur l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. ¶ nec potest, quod illi non poterant reculare l. postulante in pr. ff. ad Trebell. Ruin. conf. 100. num. 4. lib. 1. multò magis Gregorius. Quia etiam si ipsam parentum bona non peruenissent, ¶ nihilominus vti frater foretorem inopem, vtrique coniunctum dotare teneretur, gloss. in l. cum tutor. per illum text. verb. alio patre, in fin. ff. de adm. m. iust. Bart. in proem. digest. num. 14. Bald. in l. qui liberis ad fin. vers. sed quare utrum frater ff. de rit. nupt. Guid. Pap. decis. 96. num. 24. vers. sexto quia, & decis. 439. num. 7. Boer. decis. 119. num. 7. Affili. decis. 371. num. 3. Vinc. de Franch. decis. 87. num. 12.

6 Non obstat, ¶ quod non probeatur, Gregorium ab Afcanio communi patre aliqua habuisse bona libera, sed illa ei obvenisse à Francisco proauo paterno vigore fideicommissi, seu primogeniture per illum in suo testamento instituta. Quia ultra quod dicta primogenitura, vt ibi legitur, habet annexum onus dotandi feminas ex fructibus, quando id non fuisset à testatore expressum, non idem minus Gregorius qui in ea successit, ad illud teneretur, Bald. in cap. 1. in princ. num. 8. de success. feud. Tiraq. in trakt. primogen. quest. 61. num. 1. Saar. in l. quoniam in prioribus, 2. limit. ad leg. Reg. num. 59. Molin. lib. 2. de Hispan. primog. cap. 15. num. 59. Barbof. in l. 1. par. 4. num. 130. ff. solut. matrim. Peregr. de fideic. art. 42. num. 54. Menoch. de presumpt. 189. num. 175. lib. 4. Rota in Romana dotis 30. Martij 1618. coram R. P. D. mozo Versafio.

7 Non obstat etiam, ¶ quod Posthuma non erat nata nec concepta in vita Francisci proau, à quo bona in Gregorium perueniunt. quo casu videtur, fratrem non teneri ex illis, seu illorum fructibus dotare sororem, & sic limitari. text. in auth. res que, C. commun. de legat. art. 5. et Bald. Alciac. & alij tenet Marzari in epitom. fideicom. quest. 48. in fin. Conar. var. resol. lib. 3. cap. 6. in fin. Quia in casu in quo versamur, res est clara, cum Franciscus proauus in dicta primogenitura expressè prospexerit etiam feminis, ab eo descendentibus, non dum natis, nec conceptis, eo ipso quod tam filios & nepotes, quam quoscuque alios successores primogenitos, obnoxios esse voluit ad dotandum filias feminas, ex legitimo matrimonio nascituras.

Et ex sola iuris dispositione etiam si testator expressè id non disposuisset, verius, & magis receptum est, nepotes, & proneptes inopes, in vita aui seu proau non natas nec conceptas, ex eorum bonis, etiam fideicommissio seu primogenitura suppositis, esse dotandas, ac scilicet ratione. Quia si illi nunc viverent, ad id tenerentur, Bart. in l. 2. filia, ff. ad Trebell. Paul. de Castro in l. mulier. §. cum proponeretur, in princ. ff. eodem, Curt. Iun. in d. Auth. res que, num. 12. cum seqq. Ramin. sen. conf. 144. Menoch. de presumpt. 189. num. 18. Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 37. in fin. Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 28. num. 96. Theaur. decis. Pedem. 192. per tot. Rot. decis. 37. num. 5. & 642. num. 4. par. 1. diuers. & alibi sepius.

8 Demum non releuat, quod Alexandra mater viuit, & est diues. ¶ Quia quando diues esset, de quo tamen non constabat, non versamur in concursu matris, & fratris, simpliciter, vt talis quo casu mater diues teneatur filiam inopem dotare, Molin. de Hispan. primog. d. cap. 15. num. 68. Anton. Gomez. in l. 40. Tauri, num. 7. sed in concursu matris, & Francisci, proau patrum, seu Gregorij tanquam illius successoris, quod idem est: in quo quis dotandi prius ad auum, seu Gregorium qui illum

repræsentat, de iure spectat tam ex dicta l. fin. C. de dot. promiss. vbi dicitur ¶ paternum esse officium dotare sobolem, quali non sit maternum, vt ibi expendit gloss. verbo paternum, quæ etiam, ¶ quia auius paternus prior loco cogitur dare alimenta nepotibus, quam mater, l. penult. ff. de liber. agnos. Et consequenter ¶ prius etiam ad illius successorem pertinet ad quem bona transseunt cum illo onere, arg. text. in l. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de liber. agnos. Vbi notat Bart. & communiter Doctores. & in puncto Vincent. de Franch. d. decis. 87. num. 12. Et hanc sententiam tanquam verissimam, & communiter receperunt sequuntur, Bart. in l. Nescennium, num. 2. ff. de negot. gest. Ruin. conf. 199. num. 9. vers. nec etiam obstat. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 42. num. 47. Fufar. de subtit. quest. 531. num. 152. Barbof. vbi supra num. 123. Spina de testam. gloss. 11. de legat. relicti. pro dote num. 38.

Quibus omnibus illud vnum accedit, ex quo tolli penitus videtur omnis difficultas, quod cum ex testamento Francisci, proau fuerit Posthumæ congrua dos relicta, non minus quam Gregorio primogenitura, cessat obligatio matris, quæ ¶ solum in subsidium filiam dotare tenetur, l. neque mater pro filia, C. de iur. dot. Anton. Comm. decis. Lusitan. 376. num. 3. Et eo magis quia ex quo posthuma, vt dictum est, nec nata, nec concepta fuit in vita proau testatoris, non potest in eo aliqua affectionis ratio erga eam considerari: ac propterea succedit regula, quod ¶ potius fuit illi dos relicta contemplatione iulij, & Afcanij, filij, & nepotis testatoris, ac aui, & patris Posthumæ respectu. Et quod petinde haberi debeat, ac si ab illis dotata fuisset, vt probat expressus text. in l. dotem dedi, vbi Bar. ff. de collat. honor. & latè comprobatur Menoch. de presumpt. præsumpt. 189. num. 18. lib. 4. cum seqq. sicque cessat penitus obligatio matris, ¶ cum iam Posthuma ab aui aui patre quibus in primogenitura Gregorius successit, dotata reperitur, iuxta text. in d. l. fin. C. de dot. promiss.

Quo verò ad secundam partem dubij, nempe ad quam summam ¶ sit dos taxanda, regula est arbitrium esse regulandum ex dignitate natalium, facultatibus patris seu aui dotantis, qualitate mariti cui nubere conuenit, ex numero liberorum patris, & consuetudine aliarum similium mulierum, & regionis, l. si filia patris, ff. de legat. 3. l. quæro, ff. de iur. dot. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 19. num. 38. Theaur. d. decis. 192. in princ. Casar. Barz. decis. 127. num. 10. cum seqq. Rot. apud Seraf. decis. 412. num. 2. & in Romana de Lactantiis, 18. Iunij 1619. coram bo. mc. Card. Sacratro. Quas qualitates, & circumstantias idem Franciscus testator attendit iussit, dum feminas dotari disposuit congruenter, pro generis, & familie qualitate.

Quibus perspectis aliqui ex Dominis dicebant, esse Posthumæ taxandam dotē tutorum decem mille. Qualitas enim natalium est notissima, & consequenter qualitas mariti, cui Posthuma nubere conuenit, cum aliis de illius inopia non possit dubitari. Status patrimonij fuit firmatus coram b. m. Littæ: quod non probatur diminutum; bene quidem: cui dicta taxatio congruere videbatur. Consuetudo similium mulierum notoria, cum Antilia soror, fuerit nuptui tradita cum eadem dote constituta, & arbitrata per auum maternum, cui multum deferendum esse dicebatur, cum esset vir prudentissimus, & Orator Magni Ducis apud Sandissimum. Et pro conferenda inter sorores æqualitate, præsertim, quia idem Gregorius dictam dos constitutionem approbavit, ac maior factis ratificauit. Quo verò ad consuetudinem regionis omnes Domini dicebant, esse attendendam consuetudinem Vrbis, non autem ciuitatis Fulginatæ, cum Posthuma fuerit Romæ nata, ac in ea Antilia soror nupta, tam eademque parentes acquiruerunt

acquisuerunt ciuilitatem, & professi semper fuerunt esse Romani.

Sed maior pars Dominorum, inherendo eisdem, & aliis iustis circumstantiis, eorum animum ad equitatem mouentibus, magis inclinabat, vt dicta dos taxaretur ad summam scutorum septem mille; & propterea quia in ea erant omnes conformes fuit vnanimi voto resolutum, dotem deberi ad dictam summam scutorum septem mille.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Spoletana liberationis à fideiussione.

Lun. 30. Martij 1626.

ARGVMENTVM.

Fideiussor census non potest cogere principalem debitorem, vt eum à fideiussione liberet quoad sortem principalem.

SVMMARIVM.

- 1 Diu: ista dictio intelligitur vltra decennium.
- 2 Fideiussor non potest petere liberationem à fideiussione, nisi diu steterit in obligatione efficaci, seu mora sit commissa.
- 3 Fideiussor habet mandatum non solum ad fideiucendum, sed etiam ad soluendum.
- 4 Fideiussor non potest regulariter cogere principalem, vt eum eximat à fideiussione.
- 5 Fideiussor euictionis non potest ante sequentem euictionem agere pro eximitione.
- 6 Fideiussor administratori non potest agere pro eximitione, durante administratione.
- 7 Fideiussor praesumitur se obligasse secundum naturam contractus, cui accessit.
- 8 Fideiussor censui non potest agere, vt eximatur à fideiussione.
- 9 Intellige respectu sortis, secum respectu fructuum.
- 10 Statuti Vrbi cap. 94. & cap. 197. lib. 1. intellectus.
- 11 In contrahibus attenditur statutum loci, vbi contractus ratificatur, non vbi contractus celebratus fuit nullus.
- 12 Conuentio ligat tantum contrahentes, non alios.
- 13 Stipulatio notary proprii quorum interest, restringitur ad eos, quorum interest tempore stipulationis.

DECISIO XXVII.

ENEDICTVS Vrbani fuit ab A. C. condemnatus; vt liberaret Maximilianum, & Monaldum de Monaldis à fideiussione annui census scutorum 140. per illum, & alios venditi anno 1613. D. Leoni Strotio. Et causa in gradu appellationis mihi commissa, dedi dubium: An praetense liberationi locus esset. Et Domini referendo, vt quoad fructus particulariter viderat: quod attinet ad sortem principalem negatiue censuerunt. Quia quamuis dicti fideiussores tunc viderant stitisse in fideiussione, nempe vltra decennium iuxta gloss. in l. Lucius Titius, ff. mandat. Menoch. de arbit. iudic. cas. 41. tamen, vt liberationi sit locus, t requiritur vterius, quod diu steterit in

obligatione efficaci, seu commissa, Bald. Fulgos. & alij in d. l. Lucius Titius, idem Baldus l. facere posse, num. 1. ff. solut. matrim. Afflict. dec. 14. i. num. 4. & vbi addit Vrsillus nu. 4. Et ratio est, quia t fideiussori non tantum videtur factum mandatum de fideiucendo, sed etiam de soluendo, l. indebitum, ff. de condit. indeb. & in l. fideiussor pro euictione, ff. de fideiuss. & ideo nisi soluerit, aut diu steterit in obligatione, non habet actionem contra principalem.

Cum itaque census sit de sui natura perpetuus & illius emptor nunquam possit debitorem cogere ad redimendum: nunquam etiam verificari poterit, quod fideiussores praedicti diu steterint in obligatione, cum nec principales nec ipsi ad redimendum teneantur. Et sic versamus dubio procul in regula, quod t fideiussor non potest cogere principalem, vt eum à fideiussione liberet, d. l. Lucius Titius, & l. si pro ea, C. mandat. sicut in simili, t fideiussor qui intercessit pro euictione, re non euicta, licet diu steterit in fideiussione, agere non poterit vt liberetur, Bart. Bald. Imol. Alex. & alij in d. l. facere posse, Bald. cons. 415. lib. 4. Gomez. lib. 1. variar. cap. 13. num. 10. vbi quod t fideiussor qui intercessit pro tutore, vel curatore, vel aliquo administratore, non potest agere, vt eximatur à fideiussione ante finitam tutelam, eorum, vel administrationis officium: ea scilicet ratione, quia sicut obligatio principalis certam habet temporis durationem, & metam, similiter t & fideiussoria vti accessoria; & cum dictam temporis durationem principalis obligationis, fideiussor tempore obligationis praeviderit, vbiq. ad eam videtur se obligare voluisse, arg. tex. in l. quod si nolit, §. quod si assidue, ff. de adlit. edict. Ex quibus ita in puncto contra fideiussores resolutum plures de censibus scribenes, scilicet Felician. à Solu lib. 3. cap. 3. num. 9. Ludov. Valisq. cap. 97. num. 23. Bened. Bony. art. 68. num. 101. tom. 6. tract. par. 2. Marcell. Conserjan. in addit. ad Instrigiol. de censib. quest. 60. littera a. vers. atque ita in hoc casu, Roder. de ann. red. lib. 2. qu. st. 13. num. 8.

Non obstant Rotae decisiones in contrarium allegatae. Quia decisio t Bononien. census coram b. m. Cotduba in ordine 195. num. 8. vers. nec etiam placuit, & decis. 201. num. 5. apud Cencium de censib. quae fuerunt factae in vna, & eadem causa, nihil concludunt quoad sortem principalem; sed solum quoad fructus, vt declaratur in d. dec. 101. num. 7. & clarum num. 5. dum ibi expressè admittitur quod fideiussor non potest petere, se eximi à fideiussione census. Decisio vers. 200. coram Illustrissimo Cardinali Causalerio apud eundem Cencium non applicatur. Quia in ea, dictum fuit, quod fideiussor census potuit agere, vt liberaretur, non ex natura obligationis censuales, sed quia fundus super quo fuerat census impositus, fuit à principali debitore liber, & allodialis promissus, cum tamen esset sub directo dominio Ecclesiae: prout alias d. decisionem declaravit Rota in Romana liberationis à fideiussione 1. Decembris 1612. coram eodem Illustrissimo Cardinali. Et demum decisio 68. num. 4. ibidem cum non loquatur de sorte principali, debet intelligi solum quoad fructus.

Non obstat statutum Vrbi cap. 94. & 197. lib. 1. vbi disponitur, t fideiussorem posse agere, vt liberetur, etiam si diu non steterit in obligatione. Quia illud non intrat, quando, vt hic, nec principalis nec fideiussor aliquo tempore fuerunt obligati ad redimendum, iuxta trad. per Bart. & Bal. in d. l. facere posse, num. 2. Anton. Gomez. vbi supra, & Gayl. obseruat. 29. num. 6. vers. hac fallentia, lib. 2. & in puncto Rot. in 2. dicta Romana liberationis à fideiussione coram Illustrissimo Causalerio, vers. nec visum fuit: Nec non, quia dictum statutum solum procedit in Vrbi districtu; contractus autem

autem de quo agitur, celebratus fuit extra illum: quia licet census fuerit impositus in Urbe, impositio tamen fuit facta à prætoris procuratore, de cuius mandato non constat: & sic non videtur deberi attendi locus,

- † 1 vbi actualis impositio facta fuit, sed locus vbi illa ratificata, & fideiussores accessio facta fuit, nempe in terra IsPELLI, quæ est extra districtum Vrbis, *glos. in Clement. verb. collato, post medium, vi lit. penden. Tiraq. de tract. lignag. §. 1. glos. 10. num. 68. Stefan. Lambergens. de contract. ad fin. num. 216. Rot. in Romana hereditatis 14. Maij 1603. coram b. m. Litta.*

Non obstat prætextus conventio de extinguendo dictum censum intra certum tempus, iam elapsum. Quia

- † 2 fuit facta per venditores inter se solos, nempe Benedictum, & eius fratres; siquæ ex ea ipsi solum inter se agere possunt, non autem fideiussores, qui simpliciter intercesserunt, vt fuit dictum in *Romanæ restitutionis in integrum*, 20. Maij 1624. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, *vers. non obstat quod instrumentum.*

Non obstat demum stipulatio notarij, pro omnibus quorum interest, in dicta conventionem adscripta; Quia

- † 3 debet intelligi de illis, quorum tunc intererat, nempe respectu principalium, qui ante census creationem de censu extinguendo inter se conueniunt: vel eorum, qui ab ipsis causam habent, non autem quoad Maldos, qui nondum fideiussierant, nec causam habent à prædictis fratribus venditoribus, vt habetur in eadem decisione Illustrissimi Patriarchæ.

Et ita decisum vtraque parte informante.

Mediolanen. legati.

Ven. 24. Aprilis 1626.

ARGVMENTVM.

Bona possessa per Vassallum in territorio castri de quo fuit inuestitus, non censentur comprehensa in inuestitura, etiam si illa fuerit facta cum villis, terris, prædijs, &c. & idèd præsumuntur allodialia, & non feudalia: incumbitque onus probandi contrarium asserenti: ac subnectitur legatum de eisdem bonis factum per vassallum ad fauorem extranei.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio instrumentalis, capta per proprietarium, existente usufructuario in possessione naturali, est manutentibilis ratione civilis possessionis, qua erat vacua. Proprietarium potest capere possessionem civilem sicut usufructuarius naturalem.
- 2 In fin. Pallanicino viget statutum de continuanda possessione defuncti in heredem, tam ex testamento, quam ab intestato.
- 3 Mediolani constitutiones locum habent in castro Monticellorum.
- 4 Domini castrorum habent intentionem fundatam quoad ea, quæ sunt intra fines eorum. Declara id verum esse quoad iurisdictionem, non quoad dominium, num. 23.
- 5 Inuestitura castrorum cum villis, agris, prædijs, pratis, &c. comprehendit omnia bona sita intra fines dictorum castrorum, sicut illa feudalia discan-

tur, contrarium num. 25. vbi declaratur hæc conclusio.

- 6 Feudalia præsumuntur bona sita intra fines castri, & possessa ab inuestito, si non constat de alio titulo, quam inuestitura, & num. 7. 8. & 10. contrarium num. 27. & 29. & declaratur num. 28.
- 7 Possessio præsumitur apprehensa, & continua ex titulo, & causa precedentibus.
- 8 Feudalia non præsumuntur bona sita intra castri fines, & à tertio possessa: quandoque est intra dominium aut vassallum contra dictum tertium possessorem, etiam si inuestitura canteet de prædijs, villis, terris, &c.
- 9 Fallit, quando possidet vassallus, & lis est inter eum, & dominum; num. 10.
- 10 Feudalia: An sint bona castri, vel non, si contentatur inter heredem extraneum vassalli, & successorem in castro, ad heredem pertinere probare, bona esse libera.
- 11 Feudalitas bonorum probatur ex confessione vassalli, & non solum in præiudicium ipsius consentiens, sed etiam suorum heredum.
- 12 Allodialis in dubio omnis res præsumitur, & non feudalis, præsertim si vbi libera fuerit habita, & vti de tali dispositum ab alio possessore, num. 22.
- 13 Fendum dicitur habere seruicium.
- 14 Libera res omnis præsumitur, nisi seruicium probetur.
- 15 Vassallus, Emphyteuta, & similes possidere possunt non solum alieno nomine, sed & proprio.
- 16 Possessio præsumitur in dubio potius proprio nomini quam alieno.
- 17 Feudalitas bonorum probanda est sortitionibus probationibus à domino, aut agnato ad feudum agente, cum præsumptio sit pro allodialitate. Præsumptio iuris transfert onus probandi in aduersi, & operatur, vt requirantur diuiores probationes.
- 18 Dominus directus non potest requirere vassallum, vt ostendat sibi titulum, quo feudum possidet intra fines castri. Declara vt num. 20.
- 19 Vassallo sufficit dicere, prædium suum esse, etiam si non ostendat initium possessionis.
- 20 Iurisdicção competens ratione feudi super toto territorio, non comprehendit dominium agrorum in illo existentium.
- 21 Castro concesso cum villis, non veniunt villa quæ non sunt iuxta castrum, nisi inuestitus probe illas fuisse castro assignatas.
- 22 Confessio iuriscris voluntaria non præiudicat pupillo.
- 23 Confessio relatiua non dicitur plus continere quam relatum.

DECISIO XXVIII.

ILLVSTRISSIMVS D. Hieronymus Palaucicinus, filius q. Christofori, Marchio Buxeti, & Illustrissimus D. Sfortia Palaucicinus, Marchio Curtis maioris Burgi, conueniunt de sibi iniunctum succedendum in bonis in pacto contentis, casu si eorum alter decederet sine filiis masculis, legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, verè, & non per fictionem, cum clausula constituti. Qui casus euenisse dicitur in fauorem Sfortie per mortem Hieronymi sine talibus filiis. Quia tamen Hieronymus præfatus post pactum prædictum in testamento quo decellit, legauit hospitali Magno Mediolanensi multa stabilia, de quibus dictum hospitale instrumentalem possessionem accepit, & in ea postea manutenti petiit: D. verò Marchio Alexander Palaucicinus,

Palauicinus, causam habens à Sfortia contendebat, hospitale non esse manutendum ex quo accepit possessionem existente in ea D. Eleonora vxore Hieronymi, ratione sui vsusfructus sibi relicti ab eodem Hieronymo, qui legatum reliquerat Hospitali: proinde lite orta super manutentione, Rota die 28. Aprilis 1623. coram Illustriss. Card. Causalerio firmavit possessionem hospitalis esse manutentionem. † Quia bene potuit hospitale ratione proprietatis capere possessionem civilem, quæ vacua erat: sicut Eleonora potuit capere possessionem naturalem ratione vsusfructus, *Part. in l. si duo, num. 4. ff. vis possid. & fuit sepe decisum.*

Et quomodo postea idem Marchio Alexander opposuerit de dicto pacto succedendi, & quod sub eo continebantur bona hospitali legata: & ideo quod possessio vigore constituti fuit prius translata in Sfortiam, eius auctorem, qui propterea tanquam anterior possessor erat manutendendus: nihilominus die 24. Decembris 1624. coram b.m. Vbaldo fuit resolut: bona præd. hospitali legata non fuisse sub pacto comprehensa, sicque standum esse in decisio.

Quia tamen in eodem pacto comprehenduntur bona omnia, quæ perueniunt ad Hieronymum ex fidelicommissis suorum prædecessorum, & ex inuestituris Imperatorum, & aliorum Principum, in quibus recenseretur in feudum concessa castra Buxeti, Monticelli, & alia: cepit Marchio Alexander præterdere bona hospitali legata esse bona feudalia, contenta in dictis inuestituris, tanquam de pertinentiis dictorum castrorum.

Præterea, quia Sfortia fuit ab eodem Hieronymo hæres institutus in d. testamento, de cuius aditione iam constabat: præterendit etiam Sfortiam semper possidisse bona à Hieronymo hospitali relicta, propter statutum status † Palauicini de continuanda possessione defuncti in hæredem ex testamento quam ab intestato: & constitutionem, seu decretum status Mediolanen. † quod & locum habet in castro Monticellorum iuxta decisionem *Patri 276. & 292. in nou. impref. lib. 2.* & ex hoc cessare motum decisionis Illustriss. Cardin. Causalerij, quod hospitale cepit possessionem instrumentalem alio non possidente.

Quia tamen præd. nectum pro parte hospitalis insciabatur, sed etiam prætendebatur, aditionem Sfortie fuisse nullam, & pactum fuisse reuocatum. Causa super eisdem proposita die 10. Decembris 1625. fuit per Dominos restricta difficultas, vt de tribus separatim videatur: Primo, An stantibus inuestituris, bona legata comprehendantur in pacto. Secundò, si opus sit, an comprehendantur in institutione hæredis ad effectum statuti de continuanda possessione. Tertiò, etiam quatenus opus sit: An aditio Sfortie fuerit valida. Et an pactum sit reuocatum.

Quare causa mihi commissa, insequendo ordinem Dominorum propositi dubij: An bona legata, stantibus inuestituris, comprehendantur in pacto. Cuius tota difficultas versabatur, an comprehendantur sub inuestituris. Quia si sub illis continentur, clarum est etiam in pacto esse comprehensa.

Et quod sub illis comprehendantur, † ultra iuris præsumptionem, quod Domini castrorum habent intentionem fundatam quoad ea, quæ sunt intra fines eorum, *cap. fin. de off. Archid.* ibi: *cum monasterium intra metas sui Archidiaconatus sit situm*, etiam deduci videtur ex verbis inuestiturarum Imperatorum Federici 2. de anno 1249. Caroli 4. de anno 1360. & Vencislai, Romanorum Regis de anno 1345: à quibus Marchiones Palauicini fuerunt inuestiti pleno iure de castro Buxeti, de Patri Cremona, de villis, feu terris cultis, & incultis, terrenis, & territorijs dictorum castrorum, & cuiuscunque ipsorum aquis, & aquarum decuribus,

molendinis, pascuis, nemoribus, montibus cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione. Cumque non controuertatur, quin possessiones nuncupatz de Core, & de Bellingera, molendinum, Cedimen, & alia bona in d. legato expressa, sita sint intra fines dictorum castrorum † & consequenter etiam dicendum videbatur, ea sub istis inuestituris esse comprehensa, *Rein. conf. 108. num. 22. vers. ex alio quoque lib. 1. Silvan. conf. 38. num. 5. Manic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 6. num. 22.* vbi: quod, & si quando generaliter tantum dictum est: *inuestimus de castro, & pertinentiis*: non possint dici feudalia omnia, quæ sunt in territorio: tamen si in specie dictum fuit in inuestituris: *cum agris, pratis, pradiis*: colligitur manifesta recognitio, & confessio, quod non solum iurisdicção castrorum, sed etiam bona immobilia, præ vallum posita in feudo fuerunt concessa. Non enim videntur verba inuestituræ in alia specie bonorum verificari, quàm in his, quæ castro adiacent, perinde ac si in inuestituram fuissent in specie demonstrata, *Natt. in conf. 446. in m. 1. & plures alij, quos aligat Surd. conf. 151. num. 1.* Præteritum † quod constat, vt hic ex testibus, *summario num. 8.* bona prædicta fuisse posita, insurgit enim hoc casu feudi vera præsumptio, *Natt. conf. 460. num. 9. cum segg. Manic. vbi supra vers. est constat.*

Rursus eo ipso quod bona legata sunt intra fines dictorum castrorum, nec apparet Palauicinis alio titulo, aut iure ea possidere, aut ad eos peruenisse, præsumendum est, quod vigore inuestiturarum præteritum ad eos perueniunt: quia † subsequens possessio præsumitur apprehensa, & continuata ex titulo, & causa præcedentibus, *leg. quedam mulier, ff. de rei vendic. l. 2. C. de acquir. posses. Natt. dist. conf. 446. num. 10.* Causa autem præcedens ex inuestitura, & non alia que apparet: ita in specie *Silvan. d. conf. 38. num. 4. & 8. Rein. d. conf. 108. num. 23.* vbi plures. † Quod omnia prædicta præsumuntur feudalia, nisi pars aduerfa probet, quæ, & qualia concessa fuerunt. Quod maxime dicendum videtur, quando vt hic verba inuestituræ sunt apta omnia comprehendere vt dixit idem, *Rein. consil. 33. numer. 11. vol. 4.*

Præterea, tamen † quando lis est inter dominum, aut vallum aduersus tertium, prædia à tertio posita intra castri fines, non præsumuntur feudalia, etiam si in inuestitura dictum sit: *cum pradiis, viliis, terris, nemoribus, &c.* vt post plures *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 101. num. 13. cum segg.* † tamen quando controuertitur inter dominum, & vallum, quidquid intra castri limites vallus possidet, à domino possidere censetur, dum contrarium non probatur, *Cranach. in respons. pro genero, num. 430. vers. sextum casum, non conf. 1600. lib. 6. Menoch. vbi supra num. 3. cum segg. Cancer. variar. resolut. lib. 1. tit. 11. num. 42.* Palauicini autem respectu hospitalis vt domini directi; hospitale verò in ordine ad vallum fuisse feudalia, vt in puncto, *Menoch. de præsumpt. 101. num. 18.* Vbi quod si vnus vallulorum † hæredem faciat extraneum, qui ideo in feudo non potest succedere, contendit tamen se posse tenere certa prædia testatoris, quæ dixit esse libera; successor verò in feudo præterit esse feudalia, extraneum hæredem teneri probare esse libera, ex quo non comparatur tertio possessori, sed vallulo: successor verò in feudo comparatur domino ratione feudi.

Tandem aderat confessio Hieronymi, à quo vtraque partium causam habet, qui bona, de quibus agitur vigore inuestituræ, & fidelicommissorum prædecessorum, à filio à quo fuerant concessa ob delictum Cristofori sui patris, recuperare præterendit: † quæ sanè confessio probat feudalitatem, *Rel. conf. 81. num. 38. lib. 2.* vbi quod hæc confessio præiudicat non solum consentienti,

confitenti, sed etiam hæreditibus, *Surd. d. conf. 151. num. 14. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 91. n. 43. & 44. Intrig. de feudat. quest. 43. num. 101.*

Sed his non obstantibus fuit resolutum hæc bona non fuisse comprehensa sub inuestituris, & consequenter nec sub pacto: sicque standum esse in decisis die 24. Decembris 1624. coram b. m. Vbaldo. Et fuit
13 resolutionis ratio, quia in dubio res quælibet præsumitur allodialis, & non feudal, *Gott. & Io. Andr. in cap. nimis, de iur. iur. Tanor. in cap. si diligenti, de præsumpt. Alex. conf. 129. num. 1. vol. 1. Paul. de Cast. conf. 179. num. 1. lib. 1. Stefan. Bertrand. conf. 15. lib. 1. par. 2. Crauet. conf. 111. num. 9. Natt. conf. 460. num. 12. Surd. d. conf. 151. num. 23. Ant. Gabr. de præsumpt. conclus. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 100. per tot.*

- 14 Rationis autem ratio est, quia si feudum dicitur, servitutem quantum habere, *glos. in leg. si cuius, §. si usufructus, alias l. si usufructus, in verb. oportet, ff. de usufruct. & nisi servitus probetur, et omnis res præsumitur libera, sicuti erat in iure primævo, l. altius. C. de servitut. Surd. d. conf. 151. num. 10. et cum vassallus, Emphyteuta, & similes non solum alieno, sed etiam proprio nomine possidere possint, l. male agitur, ff. de præscrip. 30. ann. & ibi *glos. & Bart. potius* in dubio præsumitur possessio proprio nomine quam alieno, *glos. in l. 2. in verb. ut dominium, vbi Bart. & Salic. C.*
15 de acquir. possess. *Surd. vbi supra num. 34. et* Quæ libertas præsumptio cum iuris sit, tantæ virtutis est, ac efficacæ, ut nedum omni probandi transierat in dominum, aut agnatum agentem ad feudum, *Natt. conf. 313. per tot. Capb. conf. 438. num. 11.* Sed etiam operatur, ut fortiores probationes requirantur pro domino, aut agnato, qui laborant contra præsumptionem, *Surd. ibid. num. 25. & 56.**

- 19 Quæ sunt adeo veta, ut ex hoc non possit et dominus directus requirere vassallum, ut ostendat sibi titulum, quo feudum possidet intra fines castri, *Bart. in l. 1. C. de conduct. & procurat. ff. de lib. 1. num. 2. Bertrand. conf. 299. num. 2. lib. 3.* Quod utique posset et si haberet super dominio directo suam fundatam intentionem, *Bertrand. ibid. num. 1. Affili. decis. 165. num. 87. & multi alii, quos refert Guid. Pap. sign. 55. et* Vnde sufficit vassallo, si dicat prædium suum esse; sibi soli possidere, etiam si possessionis initium non ostendat, *l. male agitur, ibi: cum lex Constantina iubeat ab his possessoribus initium non requiri, qui sibi potius quam alteri possident: Boff. in tit. de Princip. num. 242.* Igitur quia Hieronymus sibi possidebat bona prædicta ut libera, ex quo
21 illa hospitali legare posse intellexit, pro et allodialibus haberi debent, dum de contrario non apparet, ut in puncto sentit. *Surd. dict. conf. 151. numer. 37. cum seg.*

- 23 Non obstat, quod et dominus feudi habet intentionem fundatam super his, quæ possidet intra feudi fines. Quia hoc intelligi debet quoad iurisdictionem tantum, *Oldrad. conf. 179. in fin. Guid. Pap. sign. 661. Rip. in l. 1. num. 16. ff. de acquir. poss. non autem quoad dominium, Alex. conf. 76. num. 6. vol. 2. Natt. dict. conf. 313. num. 2. Affili. decis. 267. num. 4.* Et ratio est, quia et aliud est habere dominium agrorum, qui sunt in territorio: aliud vero habere iurisdictionem ratione feudi super toto territorio, *Hofstien. Ioan. Andr. Abb. & alii vbi supra, Natt. vbi proxime: & propterea ex vno non inferatur ad aliud, Alex. vbi supra, Soccin. in l. num. 18. & 25. ff. de acquir. possess. Curt. l. un. conf. 41. num. 9.*

- 25 Non obstat, quod inuestituræ factæ fuerint cum villis, terris, terrenis, &c. Quia nihilominus iuxta magis communem sententiam prædicta et posita intra fines feu-

di, & consequenter bona de quibus nunc agitur, libera, & allodialia præsumuntur, dum non probatur, fuisse eo tempore domini inuestientis: & quod hæc, de quibus nunc agitur, sunt illa, de quibus inuestitura loquitur, *Crauet. conf. 256. per totum, latè Surd. post multos quos allegat d. conf. 135. num. 24. & 46. cum seg. & conf. 151. Natt. d. conf. 115. num. 2.* vbi quod dicta verba solum verificantur quantum ad iurisdictionem. Quæ sententia in casu nostro magis obinet. Quia ex quo in inuestitura dicitur *cum terris, & territoriis distorum castrorum, & cuiusvisque eorum, & sic per relationem ad castra, verba illa important conditionem, si & quatenus prædia aliqua erant eo tempore castris annexa, Bald. in cap. 1. §. è contrario num. 1. de inest. facta de re aliena Alex. conf. 43. in princ. vol. 1.* vbi et quod concessio castri cum villis, non veniunt villæ, quæ sunt iuxta castrum, nisi inuestitus probet, illas fuisse castro ex aliqua concessione assignatas, *Affili. decis. 267. num. 6. & 7. in simili Ret. in Tiburtina bonorum 14. Iunij 1921. & 9. Maji 1624. coram Domino meo Buratto, & 10. d. decis. bon. mem. l' baldia. Decembris 1624.* hic autem bona legitima talia fuisse non probatur: quinimo, nec est verisimile, quod Imperatores haberent in Italia similia stabilia.

Non obstat, et hæc bona præsumi in feudum data cum castris, ex quo non constat Pallaueicini in eis alium titulum habuisse. Quia si huic præsumptioni locus esset, non procederet supradicta communis, & recepta Doctorem opinio, quod inuestitura facta cum *Pratis, terris, &c.* non probat, bona possessa per vassallum esse feudalia: quia semper talia præsumerentur, si possideret quis præsumeretur, ex præambulo titulo feudi. Nec etiam verum esset, et quod omni probandi feudalitatem spectat ad dominum, vel agnatum, agentem ad feudum. Cum igitur hæc verissima sit, iuxta superius adducta, illa præsumptio reici debet. Et quando admitteretur et esset intelligenda, quatenus
18 probaretur: & certum esset, quod titulus feudalitatis tempore concessionis bona illa includebat, ut post multos resoluit *Surd. d. conf. 135. numer. 75. vers. 4. quoque.*

Non obstat, et quod Pallaueicini comparantur Domino feudi, & hospitali vassallo, & quod hoc casu omnia possessa per vassallum intra fines castri præsumantur ab eo possessa ex titulo feudali: Quia contrarium est verius, ex Doctoribus supracitatis, qui loquuntur, quando agitur contra vassallum, ut *Surd. aduertit. d. conf. 151. num. 66.* Demum non obstat confessio: Quia et fuit facta à D. Maria de Pustulavaty matre, & tutrice Hieronymi testatoris: quæ propterea cum sit confessio tutricis voluntaria, non potuit Hieronymo nocere, l. certum, §. sed an. et ipsos, ff. de confess. l. Lucius §. tutela, ff. de admin. tut. *Surd. decis. 229. num. 24. cum seg.* Et accedit, quod, ex quo dicta confessio et fecerunt ad inuestituras, non debet plus operari, quam ipsæ inuestitura, & quæ bona prædicta non comprehendunt, ex doct. *Bart. in l. si fecit, §. 1. ff. de legat. 1. & ibid. Alex. num. 22. & in puncto Surd. d. conf. 311. num. 91.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana

Romana Quartæ.

Lun. 27. Aprilis 1626.

ARGUMENTVM.

Patet ex summario.

SVMARIVM.

1. Mulier pauper succedit in quarta parte bonorum viri prædefuncti.
2. Possessio habens horam certam diei, quæ capta fuit, præsumitur anterior illa, quæ fuit capta ab adversario eadem die, nec habet horam certam, & ideo vii anterior manentieri debet.
3. Declara, ut dicta præsumptio admittat probationem in contrarium.
4. Mantentio iudicium contentatur lenioribus probationibus.
5. Possessor anterior non præsumitur, qui aderat in actu adeptæ possessionis per partem adversariam, nec illi contradixit.

DECISIO XXIX.

VENERANDA Augusta quæ cum esset pauper, noster fuit e Jore Jacobo Innotto, pretendens illo defuncto succedere in quarta eiusdem bonorum parte, iuxta dispositionem text. in arch. vetera, C. unde Vir, & Vir, obtinuit ab A. C. in iudicio in possessione quartæ partis, quam adeptæ fuit die 10. Augusti anni præteriti: sed quia Curius de Annibalis, hactenus testamentarius d. Innotti etiam eadem die, vigore al. eius mandati eundem bonorum possessionem accepit: causa in Rota commissa, dubitavi, Quis eorum deberet manentieri. Et Domini quoad quartam partem domus magnæ, & mobilium in ea existentium, Venerandæ; in reliquis verò Curio mantentioem esse dandam censuerunt.

Nam quod mantentio sit danda Curio in aliis bonis, præter quartam partem domus magnæ, & mobilium in ea repperitorum, res visa fuit clara: Quia licet eadem die utique accepit possessionem, tamen quia possessio Curij habet horam certam, præsumitur anterior possessione Venerandæ quæ horam non habet, Bald. in l. Imperator, l. 1. in prima lectura, v. 14. ver. & nota. ff. de stat. homin. Moder. de probat. concl. 117. n. 37. Alex. de 12. n. 2. de resist. solus, Cassad. decis. 6. de probat. Rota Romana h. e. d. i. 4. M. 1623. coram b. m. Ubaldio: & ceteris vitæ anterior est mantentibilis, Rot. in recent. decis. 112. num. 2. & decis. 600. n. 1. par. 1. Ex adverso autem ob eundem rationem, Veneranda est mantentenda in possessione quartæ partis domus, & mobilium in ea repperitorum. Quia, quomuis in iustamento adeptæ possessionis non adsit hora, & ideo videtur, quod etiam in istis bonis præferenda possessio Curij, quæ horam habet: cessat tamen in casu isto præsumptio anterioritatis, quæ ex adnotatione hore deducitur, ex probationibus pro parte Venerandæ factis, ex quibus apparet, quod ipsa cepit possessionem quartæ partis domus, & mobilium in ea repperitorum hora decima octava, vel decima nona, & sic cititer per duas horas, ante horam adnotatam in iustamento adeptæ possessionis Curij.

Non obstant ex prioribus date contra testes. Quia vlt.

Tum. 1.

tra quod videbantur dominis non teleare quæ dabantur contra notarium, & ex. quotorem, ex quo ultra illos adeft depositio alterius testis; cum venimus in manu-
tentione, sufficiunt leuiore probationes, Alex. conf. 183. num. 3. lib. 7. Conar. pract. quat. cap. 2. num. 4. Menoch. de reuen. remed. vlt. num. 34. Scraf. decis. 6. 4. num. 5.

Denum non obstat, quod ex iustamento capta possessionis per Venerandam cõset, quod in actu adeptio-
nis aderat Curius. Quia ex quo non contradixit, eo magis probatur, quod tunc per ipsum non erat capta possessio.

Et ita decisum vtrique parte informante.

Romana Domus ad Sanct. Onufrium.

Merc. 29. Aprilis 1626.

ARGUMENTVM.

Executio, & subhastatio factæ vigore mandati excessiui dicuntur nullæ, & spoliatiæ. Emptor quomodo agere debeat contra venditorem illatis sibi molestiis super re vendita, & nondum euicta, & ad quid venditor teneatur.

SVMARIVM.

1. Signatura rescribens cum clausula inhibicio non afficiat, si actum sit in possessionem, consetur velle admittere a petitionem suspensiuam, si actum fuit iudicio spoli.
2. Appellatio in possessore admittitur tam quoad effectum suspensiuum, quam in deolutum, quando agitur de re, quæ est sub directo dominio Ecclesie.
3. Sententia est iusta, quæ reuocat subhastationes, & de liberationes nullas, & iniustas.
4. Mandatum excessiuum est nullum, & nulla etiam subhastatio illius vigore facta.
5. Mandatum relaxatum pro adimplemento promissarum est nullum, non specificato in eo, quid sit adimplementum.
6. Eniustione non sequuta non potest agi ad precurre sitationem.
7. Emptor molestatus super re sibi vendita, non potest agere contra venditorem, nisi pro eo, quod sibi interest.
8. Venditor tenetur solum liberare emptorem à molestiis sibi illatis super re vendita, quando em, sor non agit de euictione, sed actione ex empti ad interese.
9. Emptor de huiusmodi molestiis venditori, debet in citatione inferre copiam libelli, seu monitorij molestiarum, nec sufficit relatio ad acta.
10. Libelli copia dari debet Reo, quando ille ultra scientiam incitatur ad aliquid faciendum, nec sufficit simplex denunciatio.

DECISIO XXX.

POSTQVAM fuit per plures decisiones fir-
matum, iustate spoliun ad fauorē Ioannis Francisci de Rubecis, fuit lata sententia per b. m. Ubaldum; quæ fuit declaratum, illum esse reintegratum in possessionem domus, de qua agitur: Sed cum fuerit appellatum per spoliun Pádolmum, partem aduersam, & causa commissa, fuit nihilominus preuenit, sententiam esse exequendam: Et dato de hoc dubio sub die 24.

D.

Novembris 1545. fuit affirmatio decidum ex tribus capitibus. Primum, quia appellatio non fuit simpliciter admittitur per signaturam, sed cum clausula quod *inhibito non afficiat, si alium fuerit in possessore*. Vnde cum sententia lata fuerit in possessorio reintegranda, fuerunt Domini rursus conformes, quod appellatio non fuit admittitur, quasi commissio fuerit conditionalis. Secundum, quod sententia fuit lata sex ab hinc annis, & appellatio non fuit persequuta, quare propter lapsum fatalem fuit deserta: sique sententia fecit transitu in iudicatum. Tertium, quod quando appellatio non fuisset deserta, nec commissio conditionalis, adhuc vigore Aegidianæ esset exequenda.

Sed quia Pandolfinus insisteret iterum audiri, opponens de iustitia d. sententiz, de qua si constat. Rota nunquam solet sententias exequi: fuit quinque proposita causa super eis. Et tadem Domini hodie resolverunt constare de spolio: & in hoc standum esse in decisio. Quia licet noluerit firmare suprad. tertium fundamentum decisionis, nempe illud, quod intraret Aegidianæ, quia illa non obstat, forte appellatio habuisset verumque effectum, tam suspensivum quā devolutivum, ex quo agitur de re, quæ est sub directo dominio Ecclesiæ iuxta decis. Romanæ Domus de Scappucci coram R. D. meo Decano, tamen duobus priora fundamenta visa fuerunt solidissima ex adductis in dicta decisione.

Restat solum discussio circa iustitiam d. sententiz. Et Domini unanimi voto dixerunt, fuisse iustam. Quia fundatur in nullitate, & in iustitia subhaftationis, & deliberationis d. domus ad instantiam Pandolfini iuxta text. in cap. conquirente, ubi Abb. de rescript. spoliat. cum aliis cumulatis in decis. 14. Maij 1618. coram b. m. Valdo.

Nullitas autem, & iniustitia subhaftationis, & deliberationis inde apparebat, quod mandatum fuit relaxatum pro scutis 850. & in illius executionem pro eadē summa facta subhaftatio: & tamen decretum iudicis fuerat simpliciter factum pro liberatione a molestiis Pandolfino illatis per diversos creditores dicti de Rubéis, quæ solùm ascendebant ad summam scutorum 550. Ideo propter dictum excessum fuit mandatum nullum, & iniustum, & nulla etiam ac spoliatio subhaftatio, *Barr. l. 1. §. alij. l. si non forem, §. si centum, ff. de cond. indeb. cum alleg. in d. decis. b. m. Valdis, & per Greg. XV. decis. 198. per tot. ubi etiam Adden.*

Non obstat, si dicatur, quod mandatum non solum fuit relaxatum pro liberatione a dictis molestiis creditorum, sed etiam pro adimplemento omnium promissorum in instrumento locationis dictæ domus ad vitam: in quo Robertus locator promissit, Pandolfinum conductorem ad vitam manutene in pacifica possessione, eumque defendere, & liberare, aliis ad damna, & interesse, &c.

Quia fuit responsum primò, quod in mandato nulum adest verbum de adimplemento promissorum, sed illud fuit simpliciter relaxatum pro liberatione a molestiis. Secundò quod etiam si mandatum ad effectum implendi promissa fuisset nullum, non specificatis in eo quid esset adimplendum, arg. text. in l. ubi autem non apparet, ff. de verb. oblig. Soccin. in l. si mihi, & ubi, §. si qui servus, num. 6. ff. de leg. 1. Tertio & ultimo tollit omnem difficultatem, quod licet Pandolfinus generaliter etiam denunciare fecerit, ut Rubeus adimpleret omnia promissa in predicto locationis instrumento, tamen generalitas hæc resolvitur dumtaxat in molestiis creditorum, & molestiis prius illatis per fratres S. Onufrij, & Archihospitalis S. Spirit. qui tanquam domini directi d. domus prædebant illius devolutionem: & tamen ex neuro istorum capite mandatum, & subhaftatio possunt sustineri.

Nam quod attinet ad molestias Archihospitalis, &

fratrum S. Onufrij, fuerat iam satis per Rubicum tunc adimplendum ex parte sua; dum in continenti littere in se suscepit, illamque prosequutus fuit, & obtinuit manutationem, fuitque a Pandolfino liberatus iuxta resolutiones factas sub diebus 10. Noubr. 1610. & 20. Junij 1611. coram R. D. meo Decano, & 14. Februarij 1612. coram b. m. Valdo, quibus Archihospitalis, & fratres acquieuerunt.

Quo vero ad molestias creditorum est advertendum, quod dum fuerunt ad instantiam Pandolfini factæ citationes Joanni Francisco de Rubéis, & duo etiam obtenta decreta. Prima citatio fuit die 4. Decembris 1607. ad restituend. scuta 700. pro pretio domus locatæ, & scuta 150. pro melioramentis, quæ simul capiunt summam scutorum 850. Vigore cuius citationis non fuit obtentum decretum pro relaxatione mandati præd. summæ, sed tantum pro rata pretij partis domus, quæ prædebatur eundem; ac inde subhaftatio non potest iustificari vigore huius decreti. Quod, & informantes pro Pandolino non inficiantur, imo clare fatentur, quod de hoc decreto nulla debet haberi ratio ad effectum iustificandi subhaftationem; & merito, quia ex quo fuit eundem non erat sequuta, non potuit agi ad pretij restitutionem, *l. qui rem, C. de eiusl. & ibi gloss. Barr. Bald. Alber. & communiter Doctor. Anton. Gomez. var. resolut. tom. 1. cap. 2. num. 39.*

Secunda citatio fuit facta de mense Martij 1608. ad liberandum Pandolfinum a molestiis creditorum, & adimplendum omnia & singula per Io. Franciscum promissa: virtute cuius emanavit decretum, ut relaxaretur mandatum iuxta tenorem dictæ citationis, nisi ad primam diem cum intimatione: & inde fuit expeditum mandatum pro scutis 850. ad effectum deponendi pro liberatione a molestiis, de quibus in actis; quod fuit notorie excessivum, ut est in confesso molestiis creditorum ascendebant solum ad summam scutorum 550. & per consequens nulla etiam fuit subhaftatio in executionem huius mandati postea facta, iuxta superius dicta.

Non obstat, quod ex quo Rubeus non liberavit Pandolfinum a molestiis teneatur ad interesse, & quod illud respiciat tota domus: ex quo fuit actum Saluiano, & sic Pandolfinus molestabatur super tota domo. Quia respondetur, quod sibi impoter Pandolfinus, qui hoc modo non egit, nec mandatum expedire fecit nisi ad effectum deponendi pro liberatione a molestiis. Secundò quod licet actum fuisset Saluiano, quod respicit totam domum: tamen Pandolfinus poterat illud euadere, ab eoque libertari, soluendo creditoribus scuta 550. sique si non potuit agere extra Rubicum, nisi in eo quod sibi intererat, ut in puncto *Barr. in l. cum stipulatus sum, §. cum venderet, ff. de verb. oblig. Rip. in l. 1. §. si heres, n. 31. ff. ad Trebell. Musing. observ. 56. cent. 1. O. as. decis. 24. n. 5. & decis. fin. etiam n. 5. Et ratio est, quia si cum hic non agatur, nec agi possit de evictione iuxta superius dicta; sed solum actione ex empto ad interesse: solum teneatur venditor liberare a molestiis, quia ultra id non interest, *l. creditor, §. prædium, ff. de act. empt. gloss. in l. qui rem, & in l. ex vi prædicti, verb. ex empto, in fin. C. de eiusl. Rip. ubi supra.* Vnde cum per resolutionem seu depositum 550. scutorum Pandolfinus liberaretur a molestiis, & per consequens in eo quod ultra actum fuit, excessum fuit, & sic in totum nullum.*

Demum fuit animaduersum, quod si in citatione facta dicto de Rubéis pro liberatione a molestiis creditorum non fuit inserta copia libelli, sine monitorij molestiarum prædictarum, prout erat necesse, adeo ut non satis esset relatio ad facta iuxta text. in *Clemen. causam, de elect. & in l. nomen, C. que res pign. oblig. poss. Barr. in leg. non solum, §. 1. notie, numero 46. ff. de non.*

de non. oper. nuntiat. et in lempri actio. C. de exil. Imol. in l. in executione. §. si in solidum. ff. de verb. oblig. Felin. in cap. cum Al. Ferrariensis. de consuet. num. 3. Thesaur. decis. 118. Et ratio est: quia licet ad effectum excludendi ignorantiam sufficiat simplex citatio: tamen
 10. † quando ultra scientiam incitatur etiam Reus ut hic ad aliquid faciem. scilicet ut liberaretur a molestiis: non sufficit simplex denunciatio, sed necessarium est, quod Reus incitetur, & fiat certus per copiam libelli, seu eius, quod loco libelli habeat. *U. in rom. 4. comm. opin. tit. 1. cap. 4. vers. quare viderimus. Cassan. in consuetud. Burgund. tit. de Censet. rubr. 1. §. 4. glof. 5. & Thes. ubi supra in fin.*

Et ita, &c. utraque, &c.

Romana, seu Bergomen. successioneis.

Lun. 11. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Statutum exclusivum fœminarum afficit fœminas forenses, quando is, qui illas excludit, est originarius, & subiectus loco statutum, ac bona, de quibus agitur, sita sunt in illius territorio. Et an, & quando censetur amissa civilitas originaria ad effectum gaudendi, vel non, beneficio dicti statuti.

S Y M M A R I V M.

1. Rota non solet exequi sententias aliorum iudicum, nisi constet de eorum iustitia.
2. Sorores defuncti succedunt ab intestato, excluso patre.
3. Filium retinet privilegia originis paternæ, etiam si fuerit alibi natus.
4. Domicilium quis fortiter, ubi natus fuit, & illud est immutabile.
5. Domicilio originis renunciari non potest.
6. Amplius ut ibidem.
7. Statutum exclusivum fœminarum non afficit fœminas forenses.
8. Fœlit, ubi is qui excludit est originarius, subditusque loco statuti, & bona de quibus agitur, sita in eodem territorio.
9. Statutum exclusivum fœminarum non porrigit effectum suum ad bona sua extra fines territorij.
10. Statutum exclusivum fœminarum afficit forenses, quoad bona sua in territorio, siue statutum loquatur in rem, siue in personam.
11. Origo naturalis amitti non potest, sed possunt amitti commoda inde resultantia, desertione habitationis ipsius originis.
12. Animus conservandi domicilium originis, ex quibus arguatur.
13. Domicilium habitationis se comparatur cum domicilio originis: sed hoc cum sit naturale, preponderat.

DECISIO XXXI.

XTA funtio in Vrbe intestato Gaspare Bartoletto, sorores illius successerunt in bonis, quæ habebat in Vrbe: Vetu quia in territorio Bergomen. alia illi bona erant, quorum possessionem acceperat Carolus Bartholæus, eius patris vigore affecti statu-
 Tom. I.

tuti Bergomen. disponentis, ut nulla mulier, nec cognatus, nec cognata succedat ab intestato, existentibus agnatis masculis usque ad quatuor gradus: quæ nihilominus forentes ad ea etiam spectare prætendebat: fuit propterea compromissum in R. P.D. Sacchetti: nunc Cardinalem meritis illius, quæ de laiciis fororibus esse immittendas in possessionem omnium, & singulorum bonorum Gasparis, ubique existentium. Pro cuius laudi executione A.C. mandatū executivū relaxavit de anno 1619. Sed quia appellatio in dicto mandato in Rota commissa non fuit per Carolum appellatam prosecuta, dubitavit: An confiter de re iudicata, quæ veniat exequenda; Et quamvis à die relaxati mandati effluerit nedom biennium datum ad proseguendam appellationem, sed etiam septennium: quia tamen † Rota non solet exequi sententias aliorum iudicum, nisi constet de eorum iustitia, voluit de ea gustare. Quæ cum præsupposito d. statuti die 27. Ianuarij 1621. dum hæc causa proponeretur, ad illud restricta fuit: An Carolus amiserit civitatem originariam: Quia si amiserit, non gaudet beneficio d. statuti & consequenter † ius sororum est clarum, *Auth. de iuncto C. ad Terrul.* Et vice versa si non amiserit, statuit. deserti illi successione, Et tandem DD. resolverunt, Carolum non amisisse originis civilitatem, ex quo non solum illius pater Bergomi originem traxit, tum filius etiam alibi natus retineat privilegia originis patris, *l. si filius, ff. ad municip. l. filium C. de municip. & origin. lib. 10. Gramat. decis. 103. n. 13.* Sed quia ipse quoque † Bergomi natus fuit, & ibidem domicilium fuit sortitus, *l. si filius, ff. ad municip. l. Cives & ibi glof. C. de Incel. lib. 10. quod cum naturale sit, immutabile est, l. origines, & l. fin. C. de municip. & origin. Menoch. conf. 19. n. 37. Surd. conf. 3. 43. num. 3.* adeo ut † illi renunciare quis non possit, nec sua voluntate le ab eo liber. *re. d. l. assumptio. in prin. Gramat. vox. 10. num. 16.* etiam per mille annorum absentiam, *Boer. decis. 15. num. 3.* Non obstat, quod d. fundus & forentes ad eas satisfactæ essent forentes, ideoque statutum hæc omni nihil in eorum præiudicium potuisse disponentes, *Alex. conf. 44. num. 15. lib. 5. Brun. de statuti. jam. excl. art. 6. numer. 3. Rot. apud. Gregor. XV. decis. 255. numer. 2.*

Quia sufficit, † Carolum fuisse originarium, & subditū Civitatis Bergomij & bona de quibus agitur, sita esse in eodem territorio, *Rot. decis. 364. per tot. per. 1. divers. & in Collen. hereditatis. 2. May 1617. coram D. meo Buratto*, & pluribus elatis tractat *Addit. ad Greg. ubi proxime.* Sicut enim † statutum, fœminarum exclusivum non porrigit effectum suum ad bona sita extra fines territorij *Bart. in l. eundem populos. quæst. 1. num. 73. ubi etiam Bald. num. 9. C. de summi. Trinit. & fid. cathol. Gasp. Thesaur. lib. 2. quæst. 5. num. 4. & latè Addit. ad d. decis. Greg. num. 7.* ita † debet eas afficere quoad bona, posita intra territorij limites, siue statutum loquatur in rem, siue in personam, ut recte. *Barroli opin. tenuit Rot. in d. Colen. hereditatis, & de comuni attestatur Iosep. Lndou. dec. Pernj. 11. per tot. Hond. conf. 5. m. 14. lib. 1. Moderni decept. forens. cap. 43. num. 27. & Add. ad Greg. ubi supra.*

Non obstat, quod quamvis † naturalis origo amitti non possit, tamen effectum & commoda inde resultantia posse amitti desertione habitationis ipsius originis, *Boer. d. decis. 13. num. 45. Gail abser. 36. num. 7. lib. 2. Afflic. decis. 184. Surd. conf. 313. n. 62. vers. & advertatur lib. 3. Menoch. orig. impr. 30. n. 35. lib. 6. Hond. d. conf. 5. n. 25. & segg. Rot. decis. 327. n. 5. par. 1. divers.* Carolū autem † domicilij originis decessisse videtur deduci ex habitatione in vrbe per longissimum tempus cum vxore, & familia & ex acquisitione domotum ibi, & aliorum stabulorum. Placuit enim responsio, non inde probari, Carolum habuisse animum deserendi
 D. 2. domi

domicilium originis; qui animus manifestè deducitur ex actibus ad id tendentibus, nempe ex emptione bonorum in territorio Bergomi, de anno 1535. facta à Ioāne Baptista, & Carolo fratribus in notabili quantitate scutorum scilicet 14 5, & ex diuisione inter eosdem fratres de anno 1603. reseruata tamen communione bonorum de partibus. Et demum, quia Carolus Bergomi se contulit, ibique cum muliere Bergomeni matrimonium contraxit. Quæ omnia arguunt in eo animum conseruandi domicilium originis, vt in simili *Menoch. conf. 329. num. 32. cum seqq.* Et quando in Vrbe notum contraxerit domicilium, ¶ bene hoc simul comparitur cum domicilio originis. *leg. Labeo, & leg. assumptio, §. viri prudentibus; ff. ad municip. Menoch. ubi proximi, num. 38.* Et illud originis cum sit naturale, præponderat. *Surd. d. conf. 343. num. 30.*

Et ita decisum viraque pæce, &c.

Romana Ducatorum mille.

Lun. 18. Maij 1626.

ARGVMENTVM.

Compensatio debiti ad debitum quando admittatur. Libri mercatorum an probent pro tertio contra tertium? Et quid si mercator sit fallius? Debitor ex pluribus causis si soluat creditori, in quam causam solueretur censetur? Et alia, de quibus in summiario.

SVMMA RI VM.

- 1 Compensatio admittitur de liquido ad liquidum. Maxime quando vtrumque debitum procedit ex instrumento aqñe privilegio, & num. 6.
- 2 Compensare nolens qua exceptione repellatur?
- 3 Compensatio æquitas in quibus scribitur fundetur?
- 4 Conuersatio quo casu sit realis solutio.
- 5 Solutio realis exceptio admittitur in omni debito, quantumvis privilegio; quando de ea constat incontinenti: vel id remittitur arbitrio iudicis.
- 7 Confiteos se recepisse pecunias ad cambium, licet non teneatur ad interesse cambiorum, nisi cambia probentur realia, teneatur tamen ad restitutionem sortis principalis.
- 8 Intra extracta sine citatione, & compulso rialibus non probant.
- 9 Libri mercatorum non probant pro tertio contra tertium. Fallit si sint administrati, num. 13. & adminicula debent esse virgineia in mercatore fallito, num. 14.
- 10 Solutio in quam causam facta censetur, ubi soluitur est debitor ex pluribus causis, & num. 37.
- 11 Compulsatio iurium est nulla non citato principali personaliter, aut domi in proprio domicilio: nec sufficit citatio ad valuas.
- 12 Iudex compulso non potest mandare procedi per afflictionem ad valuas, nisi hac facultas fuerit illi concessa cum decreto iudicis delegati.
- 15 Libri mercatorum iuratorum licet de iure communi faciant simplenatam probationem, tamen hoc non procedit in mercatore suspecte vite, & fama.
- 16 Liber mercatoris non probat, si non sit recognitus.
- 18 Solutio facta censetur in causam de qua apparet.
- 19 Littera missiva probant contra scribentem debitum de tempore litterarum.

20 Cambia non debentur, nisi probentur realia: & ex quibus probetur cambia fuisse realia, num. 21.

DECISIO XXXII.

DIE 21. Aprilis 1621. coram b. m. Vbaldo fuit resolutum, relaxandū esse mandatum executium ad fauorem Marchionisæ Cusani, hæredis q. Bernardini de Barriouou pro ducatis mille contra hæredes b. m. Varela: & die 27. Ianuarij 1623. coram eodem, Domini preterierunt in decisio, demptis ex d. summa scutis 200. auri, sine tamen interesse cambiorum, in quibus Bernardinus fuit repertus debitor Varela: licet enim ¶ debitum ducatorum mille sit liquidū, ex quo de illo constat per publicum instrumentum cum iuramento, & obligatione Camerali. Quia tamen debitum scutorum 200. auri cuius compensatio opponitur, est etiam liquidum ex alio simili instrumento, non minus privilegium: non potest Marchionissa respondere cōpensationis exceptionē, de qua in l. fin. C. de cōpens. ¶ Oblitatur enim exceptio ea. dolo facit, de reg. iur. in 6. & l. dolo facit ff. de dol. except. in qua ¶ est fundata æquitas compensations, iuxta glos. in l. 5. bona fidei instr. de ali. & l. si dominus ff. de condit. indeb. quod Marchionissa vna manu acciperet, & ex alia dare teneretur. Et cum ¶ cōpensatio in hoc casu sit realis solutio, Couar. in cap. quāuis pallium. par. 1. §. 4. m. 9. vers. ea vero de pall. in 6. & ¶ omne debitum quantumvis iuratum, & priuilegiatū admittat exceptionē realis solutionis, de qua in continenti constat, vel saltem id in iudicis arbitrio positū sit, Glos. in tract. oblig. in form. cam 2. par. 9. g. Menoch. pref. 48. m. 36. lib. 2. merito æquitas dicitur, vt quoad dicta ducenta scuta auri admitti debeat compensatio, maxime cum de illis vt dictum est, ¶ appareat etiam per publicum instrumentum æque priuilegiatum, vt in puncto. Paul. de Cass. in l. ex causa n. 1. in fin. C. de compens. Dec. in cap. ex parte 2. n. 7. vers. decimoquineto ext. de off. deleg. Vis. com. opin. verb. compensatio. Oljaf. decis. 92. num. 35. & Menoch. de pref. 48. num. 20.

Et quamvis pro parte Marchionissæ fuerit prætensum, nec Bernardinum fuisse debitorem in prædictis sc. 200. auri, sed tantum pro illis recognouisse bonam fidem ad fauorem Varela: sub præsupposito, quod fuissent accepta ad cambium: quod cum non appareat verum ex quo de tali cambio non constat, consequenter etiam debitum cessare, tamen ex quo Bernardinus expresse in dicto instrumento, cum iuramento, & obligatione Camerali ¶ confitetur, se illa accepisse à d. Varela ad cambium, licet hæc assertio non operetur, vt interesse cambiorum debeat nisi cambia probentur realia, operatur tamen vt teneatur ad restitutionem sortis principalis, quam realiter recepit, vt probatur ex dicto instrumento, & ex geminata Bernardini confessione, de qua in litteris missiuis in actis productis.

Quia tamen, quatenus dicta ducentum scuta auri probentur debita, contendebat Marchionissa fuisse iam soluta, vt probari dicebat ex quadam partita librorum Oligati mercatoris: hæredes verò Varela: prætendebant illa adhuc deberi etiam cum cambiis, & ad hoc præsertim fuerat restricta difficultas, tamen in eadem decisione b. m. Vbaldo fuit declaratum deberi adhuc, sed sine cambiis: & neutra partium acquiesceret, fuit hodie super hoc iterum causa propofita, & resolutum, standum esse in decisio. Placerunt enim Dominis illa tria motiua decisionis, nempe quod ¶ solutio non probatur ex dicta partita librorum Oligati extracta sine citatione & compulso rialibus, Ret. decis. 1. de fid. instr. in nou. & apud Greg. XV. decis. 409. n. 4. & quod ¶ libri mercatorum non probent pro tertio contra tertium, las. in Ladmonedi num. 133. & seqq. §. de iur. iur. Caput 23. decis. 155. num. 1. & §. par. ...

5. par. 2. & quod cum inter Varelam, & Bernardinum
 10 † adessent alia plura computa non inferretur per necesse,
 quod hæc præsentia solutio sit referenda ad portionem
 de qua agitur, cum poterit esse in aliam causam ex
reg. iux. in l. non hoc C. unde legitur.

Neque obstat contra primum motium, quod hodie
 detur dicta partita librorum Olgatii, extracta vigore
 compulsozialium. Quia quidquid sit de citatione hic
 in Vrbe ad videndum, decerni compulsozialia, & constituen.
 11 procur. ad interessen. quia tamen † extractio fuit postea
 facta non citato Varela personaliter, aut domi in pro-
 prio domicilio, sed per citationem ad Valuas: fuit pro-
 pterea compulsiatio informis, & nulla, *Curt. Iur. in*
auth. si quis in aliquo documento, num. 15. C. de eden.
Roland. conf. 69. num. 58. lib. 3. Mohed. decis. 8. de fid.
instrum.

12 Non obstat quod Varela † fuerit etiam citatus in
 Vrbe ad constituendum. procurator. alias viden. procedi per
 affixionem ad valuas. Quia hæc citandi facultas non
 competeat iudici compulsozii sine decreto iudicis de-
 legantis, *Vestr. in prax. lib. 5. cap. 8. & debuit in lit-*
teris inferri, Vestr. ibidem lib. 6. cap. 1. num. 14. & aliter
citatio facta ad valuas non tenet ex Mohed. vbi su-
pra.

13 Non obstat contra secundum motium, quod † libri
 mercatorum probent pro tertio contra tertium, si aliun-
 de sunt adminicula, vt hic plura per informantes fue-
 14 rint ponderata. Quia † in mercatore fallito, & sic
 suspecte famæ, qualis dicitur fuisse Olgiatius, admini-
 cula debent esse virgentiora, *Ias. in d. l. admonendi,*
num. 134. in fin. vbi quoddam fidei libri mercatorum iu-
ratorem faciant simpliciter probationem de iure
communi, limitatur in mercatore suspecte vitæ, & fa-
mae, ex Rot. Iannen. decis. 2. num. 32. Adminicula au-
tem adducta non fuerunt vilâ satis virgere: & tanto ma-
 15 *gis, quia † liber in quo sit principale fundamentum,*
non fuit recognitus, Capitaq. decis. 99. num. 2. p. 1. Vestr.
in prax. vbi proxime d. num. 14.

Non obstat contra tertium, & vltimum motium, vt
 eo ipso quod non apparet, solutionem fuisse factam in
 aliam causam, illa debet cedere in satisfactionem causæ
 17 de qua constat: si enim † vbi duo sunt debita, solutio vi-
 detur facta in causam grauiorem. l. ceterum, & l. cum
 18 ex pluribus, ff. de solut. † multo magis debet censeri
 factam fuisse in causam, de qua apparet, quàm in eam
 de qua non constat. Quia hæc præsumptio in casu
 isto excluditur, & motium decisionis substatinetur ex
 duabus confessionibus, postea factis per dictum Ber-
 nardinum, vt in dictis litteris missiuis, † quæ probant
 19 contra scribentem debitum de tempore litteratum, &
 sic solutionem de dicta partita factam, multo ante
 confessiones fuisse in aliam causam.

Quo verò atinet ad interese cambiorum nihil re-
 leuans dictum fuit, quod. responsione indigar, & re-
 manet semper firmum motium decisionis, quod cam-
 20 bia † non debentur, quia non fuerunt realia ex consti-
 tutione Pij V. Rot. decis. 359. num. 2. par. 2. recent. Quod
 21 † probatur eo ipso, quod non constat pecunias verè
 repositas fuisse retentas sub cambis ex litteris missiuis, &
 responsiuis, iuxta stylum mercatorum, Rot. Iannen. decis.
 37. num. 11. & latius in decis. 6. n. Vbi dicitur, & in Romana
 cambiorum 19. Iunij 1626. coram R. P. D. meo Rem-
 boldo.

Et ita decusum vtraque parte informante.

Tom. I.

Auenionen. bonorum.

Ven. 22. Maij 1626.

ARGUMENTVM.

Plura discutuntur in materia transportationis
 actorum, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Transportationis actorum integra presumitur, quando
 alia fuerunt transportata in forma extralieu seu
 processus.
- 2 Limita dictam presumptionem integra transportationis
 non procedere, quando notarium qui alia extra-
 xit, non erat adliarius, num. 4.
- 3 Alia diuersa causa, & iudicij, & inter alias facta
 non sunt transportanda.
- 4 Cessio in iure facta inter plura, qui inter se
 diuiserunt hereditatem, quod operetur.
- 5 Alia facta per notarium allegatum suspectum & à
 indice non inhibitorium suæ valida, & quid si fue-
 rit obienta inhibitorio contra notarium, quando
 censetur illi renunciatum, num 16.
- 6 Iura exhibitæ parte non citata non sunt de aliis.
- 7 Nec veniunt transportanda.
- 8 Productio in iure est realis stantibus verbis, tenoris,
 &c. contrarium num. 9. Vbi quod vltra dicta
 verba requiritur etiam quod tenor integrè in aliis
 recipitur.
- 9 Citatio ad dicendum contra, non est solum ad effe-
 ctum simplicis scientiæ sed etiam ad effectum faci-
 endi, nempe ad dicen. contra, &c. & fieri debet
 per publicum cursorem.
- 10 Notarij assertioni an, & quando credatur.
- 11 Transportationis defectus in profanis non attenditur,
 quando alia non respiciunt merita causa.
- 12 De Aliis dicitur decretis iudicij, & relatio Curforis.
- 13 Retrahit scripturarum productarum ex quibus pro-
 betur.
- 14 Mandatum procrea si non est extensum colligi non
 potest, quam potestatem habuerit procurator.
 Declara vt ibidem.
- 15 Articulus non consistitur.
- 16 Transportatio actorum non est rigorose examinan-
 da, si agatur de causa profana in possessore, &
 tanquam in prima.

DECISIO XXXIII.

VBITAVI: An acta pro parte Io. de
 Raphaëlis producta sint integrè transpor-
 tata. Et Domini post binas huius dubij
 propositiones affirmatiue responderunt.
 Quia ex quo fuerunt † transportata in
 forma extractus, seu processus, transportatio præsumi-
 tur integra, dum non probatur contrarium, si quis cum
 testamentum, ff. de testam. Bart. in rubr. num. 8. ff. de
 oper. nunciat. vbi etiam Ias. in fin. vers. teneat decisio-
 nem Bart. & Ludou. Rom. num. 18. Aym. de antiqua temp.
 par. 2. num. 55. Greg. XV. decis. 99. in princ. & ibi late
 additio Rot. apud Seraf. decis. 1628. num. 6. & in Ro-
 mana Spoij, 19. Decembris 1625. coram me, & fuit mil-
 lies decilum.

Non obstat, quod nec coram iudice Auenionensi. ne-
 que hic in curia fuerit transportatus processus, antea
 inceptus coram Rectore Carpentoraten. coram quo his
 pendebat, vt probati videtur in extract. fol. 562.
 par. 2. Quia his illa fuit coram dicto Rectore

D 3

incepta inter Franciscum, & Petrum, fratres Ioannis huius parvis ex vna, & Sebastianum auctorem partis aduersæ ex alia. Causa autem de qua nunc agitur fuit postea mota per dictum Ioannem ex propria persona pro tertia parte, quæ sibi contingit vigore diuisionis cum prædictis suis fratribus factæ hereditatis q. Magdalene, eorum matris: ac ideo eum ꝑ processum ille fuerit res inter alios acta, & penitus separatus, & independens, non debuit transportari ad leg. ii. a quo la. ii. ff. de rei vendicac. Couar. ꝑ præd. quæst. cap. 14. num. 4.

Non obstat, quodd Ioannes egit tam suo proprio, quam cessionario nomine suorum fratrum, vt in instrumento diuisionis inter eos factæ, in extract. fol. 143. in fin. ꝑ Quia est aduertendum, quodd prædicti tres fratres post litem ceptam coram dicto Rectore per duos ex illis, nempe Petrum, & Franciscum diuiderunt dictam hereditatem inter eos, & facta diuisione, cesserunt vnus alteri iura sua, non intra suarum partium, sibi obuentionem ex diuisione, sed vnus cessit alterius, quodd poterat habere in parte alterius. Quæ cessio nihil releuat, aut addit quoad substantiam: sed solum operatur, vt partes quæ antea erant pro indiuisi, sint distinctæ, & separatae, itaut vnus in parte alterius nihil deinde prætereundum possit. Et propterea dum Ioannes peti suam partem vigore dictæ diuisionis, seu cessionis, non dicitur processum litem ceptam per alios duos fratres coram dicto Rectore Carpentoratus. Nec ex dicta diuisione inductum fuit vitium litigiosi, vt fuit declaratum per sententiam Auditoris V. legati Auinionens. fol. 288. Quæ sententia fuit postea in gradu appellationis confirmata ab A. C. fol. 399. in præcipio.

Non obstat, quodd Falsciardus qui extraxit processum compulsum in partibus non erat notarius actarius huius processus, sed potius quidam Marinus; vt constat ex relatione notariidum, de qua in secunda parte processus fol. 3. pag. 2. Et consequenter quodd processus compulsum, & in Rota transportatus non debeat fidem facere, ex quo præsumptio integræ transportationis non procedit in notario, qui non est actarius, vt fuit dictum in *Alger. Dismembrationis. 5. Iunij 1617. coram R. P. D. meo Rembolde, Add. ad Greg. XV. d. decis. 59. num. 8.* Quia responderetur, quodd ꝑ immo Falsciardus ab initio fuit actarius, licet fuerit allegatus suspectus: Sed quia intra tres dies ad probandum causam suspicionis nihil contra eum fuit probatum, de ordine iudicis continuauit dictum processum, vt in extract. fol. 502. & 687. Et sic quousque non fuit per iudicem inhibitus, & vique ad tempus dictæ relationis, quæ fuit facta die 7. Octobris 1613. sunt valida per eum facta, *gloss. in leg. illud in verb. aliorum C. de Sacros. Eccles. Alex. in leg. alia num. 3. ff. de re iudic. Add. ad Maran. par. 6. tit. de actor. edit. nu. 18. & seqq.*

Non obstat, quodd pro parte Sebastiani fuerunt præsentati quidam articuli, vt in extract. fol. 12. pag. 2. qui tamen non habentur in dicto extracto. Quia illi ꝑ nunquam fuerunt de actis, ex quo non fuerunt exhibiti parte citata ad dicen. contra *Rot. in Placentina deuolutione 10. Maij 1602. coram Penia impress. apud. Marches. par. 3. fol. 117. & in Mediolanens. decimarum 27. Maij 1616. coram Reuerendissimo D. meo Decano.* Et ideo non debuerunt transportari, *Rot. decis. 501. num. 1. par. recent. & decis. 300. num. 3. & 508. num. 6. Greg. XV.*

Non obstat, quodd dicitur eorum productionem fuisse ꝑ realem, per illa verba: *tenoris, &c. vt fuit dictum in Ferrar. bonorum 9. Maij 1594. coram Lancelotto, & in Urbuetaia fideicommissi 16. Nouembris 1619. coram Reuerendissimo D. meo Decano.* Quia semper

defuit citatio ad dicen. contra, quæ est necessaria ad effectum, de quo agitur, vt proxime dictum fuit. Quinimo videtur non sufficere, ꝑ quodd notarius addat verbum illud *tenoris, &c. nisi, & cum effectu tenor præfatus integre fuerit in actis registratus, Innoc. in cap. cum in iure in fin. de off. deleg. Alex. in Amb. si quis in aliquo sub num. 9. vers. & sic post registrum C. de eden. Maran. de ordin. iudic. par. 6. tit. de actor. edit. num. 3. Alder. ad d. decis. 59. Greg. XV. num. 10. & seqq. Rota in Romana spolijs 19. Decembris 1595. coram me: maxime quia, prædicti articuli fuerunt retracti, seu habiti ab aduersario iam sunt anni 35. qui de dicta retractione quietantiam fecit, quæ apud notarium remansit, vt idem notarius ibidem attestatur.*

Non obstat, quodd pars aduersa sub die 10. Maij 1591. requisituit notarium, vt traderet copiam prædictorum articulorum dictis de Raphaelis, & quodd notarius illis obtulit, & expedijt dictam copiam, quæ debet haberi pro citatione ad dicendum contra. Quia fuit bene responsum primò, quodd dictæ copie traditio non debet pro citatione haberi, tùm quia ꝑ citatio ad dicendum contra non est ad effectum simplicis scientie solum, sed etiam ad effectum faciendi, nempe ad dicen. contra; & sic debuit fieri per legitimam personam, nempe per publicum custodem *Rot. dist. decis. 561. num. 14.* Tum etiam, ꝑ quia nec traditio dictæ copie videtur sufficiens probari per solam assertionem notarij ad effectum inducendi citationem; prout etiam pars aduersa prætendit notario attestanti, ipsam dictos articulos retractasse, non esse credendum. Et quando notario in ea credendum esset, ita etiam, & credi debet de prædicta retractione: quo casu hæc pars non debuit credere dictæ copie: non collationatæ, nec ea citata; immò nec collationari potuit retractis articulis, aut non insertis in processu.

Fuit etiam responsum, quodd eum contenderetur pro parte Ioannis qui hæreticus esse dicebatur, coram V. Auinionen. vt nominaretur arbitri iuxta capitula pacis Nemaufensis, inter hæreticos, & Catholicos facta: pars aduersa prætendit non esse nominandos, & ad hunc effectum solum produxit dictos articulos, vt apparet ex serie processus, siquæ clarè constet, dictos articulos ꝑ non respicere merita causæ, nec releuare, & sic defectum transportationis eorum non debuit haberi in consideratione, *Greg. XV. decis. 508. num. 10.* maxime ex quo postea fuerunt nominati arbitri, & lis coram illis prosequuta per vtranque partem vt patet *fol. 218. in fin.* vbi pro parte Seguii fuit protestatum, se nolle amplius litem prosequi coram arbitris, ex quo erat elapsum tempus.

Tandem tolli videtur omnis difficultas, quodd sub die 16. Martij 1618. fol. 397. pro parte dicti de Raphaelis fuit instatum, vt mandaretur parti aduersæ quodd restitueret scripturas, quas illa detraxerat, contentas in duabus quietantiis per eam factis, & quodd illi traderetur copia quietantiarum, & ita iudex fieri ordinauit, & cursor retulit, quodd dimisit ci dictam copiam, ac præceptum fecit, iuxta ordinem iudicis, vt restitueret scripturas, contentas in dictis quietantiis: Quæ scripturæ non sunt alix, quam dicti articuli, & alia de quibus infra. Quandoquidem in dicto mandato, & relatione cursoris solum fit mentio de duabus quietantiis, factis de scripturis retractis per partem aduersam, quarum vna necessaria est illa, quæ remansit penes notarium, quando pars aduersa retractit dictos articulos, & de qua idem notarius ibidem attestatur, ex quo in toto processu non fit mentio nisi de duobus quietantiis. Quod eo magis non comprobatur, quia pars aduersa præcepto de restituendo dictas scripturas non contradixit. Et quando assertioni notarij super dicta retractione, & super dictis quietantiis non esset credendum; ex quo

quo dubitari posset, an prædicta assertio sit de actis, nec ne: tamen certum est, prædictum iudicis mandatum, & relationem cursoris inde sequutam, esse de actis, & consequenter satis ex actis constare, quod pars aduersa retraxit dictos articulos, & eos penes se retinuit; & quod de retractione quietantiam fecit, & illi copiam iudicis mandato fuisse traditam.

- Non obstat, quod deficiat in processu quoddam mandatum procuratoris, factum per partem aduersam, vt habetur *fol. 13.* Quia notarius ibidem attestatur, quod dictum mandatum fuit similiter retractum: quæ retractio ꝑ probatur ex supradicto mandato iudicis, & relatione cursoris, ex quo erat de scripturis contentis in prædictis duobus matriculis: deficit etiam citatio ad dicen. contra. Et in omnem casum hæc pars constituit dictum mandatum, & personas in eo contentas fuisse legitimos procuratores.

Non obstat, quod simile in processu non adest aliud mandatum procuratoris, factum Palano, & Vigilardo in dicto extracto *fol. 101.* Quia procedunt eadem responsiones.

Non obstat, quod deficiant duæ cedulæ protestationum, continentes exceptiones oppositas pro parte Seguinii, & acta, & iura ad causam facientia, quæ fuerunt per iudicem admissa, & exaduerso recognita: quarum realis productio, & releuantiæ, videntur probari ex lectura vnius cedulæ protestationum, quæ habetur *fol. 215.* Quia prædictæ scripturæ probantur etiam per eundem Seguinum retracta ex eodem mandato iudicis, & relatione cursoris: & in dicto mandato legitur, quod pro hac parte fuit expressè inflatum, vt dictæ cedulæ, & alie scripturæ productæ cum dictis protestationibus, & per dictum Seguinum retractæ, exhiberentur.

- Non obstat, quod deficiat in processu ꝑ extensio mandati procuratoris facti in personam cuiusdam Syluestri, procuratoris dicti de Raphaëlis; & quod dum non extenditur, non potest colligi qualem dictus Syluester haberet facultatem, & sic an per illum gesta subsistant, *proc. fol. 308.* Quia sufficit, quod notarius faciat fidem de dicto mandato in actis, *fol. 308.* stante quod principalis illum reputauit pro procuratore, *fol. 306.* maxime, quia præter illum fuit alij duo procuratores in solidum, quorum mandata sunt extensa *fol. 303. & 711.* Et remouet omne dubium, quod nunc procurator huius partis in curia cum potestate ratificandi, &c. expressè ratificauit omnia gesta per dictum Syluestrum.

- Non obstat, quod deficiat tenor ꝑ inhibitionis Vicarii Archiepiscopi Auinionen. vigore Breuis Apostolici, qua fuit inhibitu notario Faiardo, vt amplius non scriberet in hac causa, cuius inhibitionis originale dicitur esse penes DD. de Raphaëlis, vt attestatur idem notarius *fol. 671.* Quia d. inhibitiō non fuit præsentata huic parti, nec iudici: & deficiat citatio ad dicen. contra; & pars aduersa acquieuit, & visa fuit renuntiare d. inhibitioni, ex quo postea fecit actus iudiciales coram eodem notario, à quo petiit, & habuit communicationem actorum *fol. 677.* Et quia post dictam inhibitionem causa cognita emanarunt duo decreta V. Legati, quibus prædicto notario iniunctum, & ordinatum fuit, vt procederet ad vltiora non obstantibus dictis inhibitionibus *fol. 675. & 686.* à quibus decretis pro parte aduersa non apparet appellatum, aut quod appellatio fuerit legitima, tempore introducta, & prosequuta. Et in omnem euentum dicta inhibitiō non releuaret: cum notarius postea scriptis de mandato iudicis qui non erat inhibitus, quasi ex noua potestate sibi data: & cum acta fuerint postea facta bona fide, debent subsistere.

Non obstat, quod defuit tenor, dictarum cedula-

rum reculationis iudicis, vt in 2. *par. process. fol. 2.* Quia notarius ibidem asserit, dictas cedulas non fuisse insertas, quia non fuerant sibi data.

Non obstat, quod fuerint fabricati alij processus coram aliis diuersis iudicibus, qui non fuerunt transportati, vt pretenditur confiteri per partem dictorum de Raphaëlis *fol. 110.* Quia ibi de tali confessione non constat clare: & illa, talis qualis, referenda est ad processus criminales, & ciuiles, factos coram Rectore Carpentoraten. cum Petro, & Francisco: & sic non releuant, vt supra in principio dictum fuit.

Non obstat, quod deficiat quoddam decretum V. Legati, vt probatur ex assertione notarii *fol. 710.* dum præcipi alio notario, de illo rogato, vt illud omnino sibi traderet. Quia vltra quod ex eadem notarij assertione probatur, quod dictum decretum nunquam fuit de actis: non constat, quod fuerit factum cum hac parte, & in hac causa.

Non obstat, quod deficiat tenor articulo- rum, pro parte dictorum de Raphaëlis productorum, & per iudices admissorum eum assignatione & dilatione sex dierum parti aduersæ ad dicen. contra, quorum originale dicitur retractum à dictis de Raphaëlis *fol. 391.* Quia articuli prædicti erant dictorum de Raphaëlis, & sic non poterant releuare parti aduersæ, cum super eis nulla fuerit facta probatio, aut testes examinati; nec aliqua ex eis elici, aut induci possit confessio in fauorem alterius partis: ꝑ quia, qui articulat, non confitetur. Et postea hæc eadem pars produxit articulos, qui habentur in processu, & data copia aduersario *fol. 118.* cum protestatione, quod nolebat vti aliis articulis; quæ protestatio fuit parti aduersæ intimata cum copia articulo- rum, & nihil replicauit.

Non obstat, quod pretendatur dictos articulos fuisse effectos communes. Quia vt dictum est, fuerunt iterum dati cum dicta protestatione, citata parte, & processum ad vltiora per multos annos vsque ad sententiam inclusiue, & nunquam hucusque contradictum.

Quibus omnibus vltra præsumptionem integre transportationis accedit quod versum in puganis, & in possessorio, suspensio petitorio, & tanquam in prima: siue non est faciendum rigorosum examen transportationis.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Pecunia pecuniaria.

Ven. 22. Maij 1626.

ARGVMENTVM.

Emptor an & quando teneatur ad fructus recompensatiuos iuxta æquitatem, l. curabit, C. de act. empt. Pactum factum inter emptorem & venditorem, quod venditor pro rata pretij non soluti, nihil præendere possit sub nomine fructuum nisi post biennium, computandum à die factæ ratificationis ab N. An operetur, vt fructus non curant, nec debeantur nisi elapso biennio post sequutam ratificationem vel potius suspendat solum illorum exactionem, ita vt fructus debeantur vsque ab initio contractus, sed exigi non possint, nisi elapso biennio post sequutam ratificationem.

D 4

SRM

SYMMARIVM.

- 1 Emptor tenetur ad fructus pretij non soluti ex equitate l. curabit, C. de alt. empt. quia locum habet etiam pro rata pretij non soluti n. 3.
- Amplia id est procedere, etiam si venditor ex pretio sibi soluto nihil esset lucraturus, num. 4. & ratio redditur ibidem.
- Amplia 2. etiam si emptor non fuerit in mora soluendi pretium n. 5.
- Amplia 3. etiam si dominium rei vendita statim transierit in emptorem, n. 8.
- 2 L. curabit C. de alt. empt. Equitas, fundatur in eo, ne emptor habeat rem & pretium cum iactura venditoris.
- 6 Fructus pretij non soluti non sunt proprie usura, sed potius reparatio damni.
- 7 Nec debentur venditori, ut usura, sed ut res propria.
- 9 Emptor retorquere non debet contra venditorem beneficium dilationis pro pretio soluendo, quod ab eo acceptus, & n. 11.
- 10 Venditori non debetur interesse recompensatum durante dilatione ad soluendum emptori concessa, & n. 12. Vnde tamen conventio, ut pendente dilatione fructus debeantur n. 11.
- 11 Fructus recompensati soluendi ab emptore durante dilatione ad soluendum pretium taxari possunt, ad certam quantitatem.
- 13 Pactum de soluendo certam quantitatem pro fructibus seu interesse rei debetur, valet in omnibus casibus, in quibus usura sunt permixta.
- 14 Constitutum quando non probat reale traditionem possessionis.
- 15 Fructus recompensati non debentur ab eo, qui rem sibi venditam non possedit.
- 16 Constituentis confessio probat possessionem in ipsius preiudicium, & suorum heredum.
- 17 Emptor, qui multa emittit a venditore, si dicat non fuisse sibi traditam possessionem alicuius rei particularis, admittit, se alia pacifice habuisse, & possidisse.
- 18 Lex cum prator ff. de iudic. quando procedat.
- 19 Possessio probatur ex visu ipsius rei.
- 20 Item ex fructuum perceptione, qua nulla regula certior est probandi possessionem.
- 21 Possessio adepti a per emptorem rei sibi vendita, ex quibus probetur.
- 22 Venditor censetur renunciasse fructibus recompensatiis ob concessam dilationem emptori ad pretium soluendum, quando sibi cogitatur, quod tempus intercederet, quo fructus decurrerent, secus si non fuit cogitatum: quia tunc perinde venditio haberi debet, ac si ab initio pure concepta fuisset n. 25.
- 23 Dilatio ad soluendum pretium rei vendita, concessa a venditore emptori, censetur augmentum rei, & ideo quod maior fuerit empti.
- 24 Dilatio nullum secum affert tempus considerabile, quando potius, & debuit quanto citius adimpleri.
- 26 Implementi defectus obici non potest ab emptore, quando ex eo nullum fuit sequutum damnum.
- 27 Emptor tenetur venditori solvere interesse ob dilatam pretij solutionem, etiam si venditor non dederit fiduciares, promissos pro euictione, dum emptor interim fructus percepit.
- 28 Emptor, & venditor si conuenerint, ut interim, dum non fuerit sequuta ratificatio venditoris ab N. fructus recompensati non debeantur, tunc fructus decursi ante sequutam ratificationem non debentur, secus si dictum fuerit, ut nihil interim nomine fructuum praecendi possit. Quia tunc pactum illud

non censetur adiectum obligationi, sed solum executioni; ita ut fructus currant, suspensa tamen illorum exactione, quousque ratificatio sequatur.

- 29 Tempus non est modus tollendi, vel inducendi obligationem.
- 30 Venditor an petere possit fructus recompensatiis pretij non soluti, antequam adimpletur ei emptori promissus, & n. 32.
- 31 Emptor agere non potest ad interesse pretij soluti contra venditorem, qui rem venditam retinuit, & ex illa fructus percepit interim, dum ipse non adimpleuit.
- 33 Cessio quo casu dicatur fieri ad commodum cedentis, ita ut, apud eum remaneant priores actiones, & num. 35.
- 34 Cessio quo casu importet simplex mandatum, nec habeatur loco solutionis.
- 36 Transportatio aliorum non est necessaria, quando causa non denoluitur ad Rotam per appellationem, sed committitur tanquam in prima de consensu partium.
- 37 Beneplaciti Apostolici defectus, quod fuerat reservatum in venditione, non impedit cursum fructuum recompensatorum.
- 38 Ratificare facere promittens censetur tempore promississe, & quo ratificatio fieri poterit.

DECISIO. XXIV.

RACCHIVS de Balleonibus nomine proprio, & Caroli fratris, & Galeotti patris de anno 1603. vendidit Annibali Vellie Castrum Turris Andree, pretio scutoium 16000. ex quibus, solutis scutis vdecim mille, conuentum fuit, ut alia scuta quinque millia remanerent penes Annibalem pro redemptione cuiusdam Turris Clusine nuncupata, & quod Carolus, & Galeottus renecentur dictam venditionem ratificare: circa vtro fructus recompensatiuos, fuit conuentum his verbis: *Che mentre detto Signor Annibale riterrà in mano li cinque mila scudi da impegnarsi, come di sopra, detti Signori Baglioni, ne altra persona possa pretendere cosa alcuna, sotto nome de frutti, danni, e sotto qualsivoglia altro nome per il tempo, e termine di due anni, da computarsi dal dì, che faranno seguite le dette ratificationi, & hanno il pacifico, vacuo, e real possedimento di tutte le terre, e giurisdizioni vendute nel modo, e forma detti di sopra, e non prima: ma passati detti due anni, sia tenuto esso Signor Annibale pagare a detto Signor Galeotto, Braccio, & Carlo li frutti di detta somma di cinquemila scudi à ragione di quattro per cento.* Cum autem Annibal, & habentes causam ab eo, retinuerint prædicta scuta quinque millia residui pretij, & nunquam soluerint dictos fructus, immo contederent eos non teneri, nisi à die sequentis ratificationis, & perfecti adimplementi: & prætenderent contrarium D. Costantia, & eius forores de Balleonibus, aditices, ut heredes dictorum fratrum venditorum: Propterea causa mihi commissæ, dubitavi: An prædicti fructus debeantur, & ad quam summam. Et post binas propositiones factas die 4. Iunii 1615. & 3. Ianuarij 1616. fuit hodie resolutum: ¶ Fructus debeantur à dicta rationem conuentum quatuor per centenario, ex æquitate l. Inianus, §. ex vendito, ff. de alt. empt. & L. curabit, & ibi omnes C. eodem tit. ¶ Quæ in confudata est, ne interim emptor habeat rem, & pretium cum venditoris iactura, Conar. var. resolut. lib. 3. cap. 4. num. 2. Rota in Romana Casualu 20. Iunii 1611. coram bo. me. Cardin. Sacratò: ¶ quæ locum pro rara pretij consoluti, l. fin. §. fin. ff. de furt. donat. Corn. consil. 145. num. 14. lib. 2. Sard. consil. 101. num. 15. ¶ etiam si venditor

venditor ex pretio sibi soluto nihil esset lucraturus, l. *fi. ff. de peric. & commod. rei vend.* cum enim attendatur solus fructuum perceptio, non est habenda lucritatio; sed solum quod emptor fructus perceperit, *Couar. vbi supra num. 2. vers. 2. eadem.* ¶ Quot etiam sit, vt deducatur, quamvis emptor non fuerit in mora solvendi pretium, *Bald. in l. si stradiu num. 19. C. de alt. emp. Satic. in d. l. curabit, Alex. conf. 121. num. 2. lib. 4. Gabr. conf. 37. per tot. lib. 1. Honded. conf. 30. n. 17. Grem. segg. lib. 1. ¶* Etiam cum isti fructus non sint proprie viute, sed potius reparatio damni, *Surd. d. conf. 101. num. 20. ¶* non debentur vt vlture, sed vt res propria ex æquitate iustitiae commutatur, *Couar. vbi supra num. 1. Honded. conf. 44. lib. 1. ac idem non mora, sed sola æquitatis ratio est attendenda.*

Et inde etiam sequitur, deberi dictos fructus quamvis statim dominium rei venditæ transferat in Annibalem, & sic ex re propria fructus perceperit, vt contra. *Abb. conf. 66. libro primo Dec. conf. 119. & alios resoluat Couar. ibidem num. 4. & de comuni arretatur lo. Bapt. Lup. in d. l. curabit, comment. 1. §. 7. n. 145. Rota in d. Romana casuali vers. nec facit.* Si enim Balleanibis fuit licitum non transire dominium in Annibalem, nisi donec pretium integrè solueret, & interim exigere fructus recompensatiuos pretij non soluti: nulla est ratio quare illis etiam non liceat, statim in eum transire dominium, & nihilominus dictos fructus exigere, quasi ministerio legis dominium eum dicto onere transferatur fuerit: Alioquin liceret emptori retorqueri beneficium, & quod ei venditor contra se ipsum dedit ad d. l. cum in fundo, & l. si extraneus, ff. de iur. doti. ¶ Nec attendetur solus fructuum perceptio, aut æquitas de qua supra, sed dominij translatio contra verum sensum dictæ leg. *curabit.*

Sicut & ob eandem rationem, quamvis dilatione ad soluendum emptori concessa, interim non debeat interesse recompensatiuum, tamen iuxta magis receptam & vetiorem sententiam contra *Cruet. conf. 189. num. 7. cum segg. ¶* valet conventio, vt dilatione pendente, fructus debeantur: quia hoc casu non dicitur dilatio data simpliciter, sed secundum quid, & cum eo onere, *Dec. in cap. cum venerabilis num. 63. de except. Couar. vbi supra num. 5. Vin. decis. 424. num. 12. lib. 3. Roder. de ann. reddit. lib. 3. quest. 8. num. 15. Vt enim inquit, Nauarr. conf. 21. num. 4. de vjur. lib. 5. Interesse non censetur promissum propter dilationem, sed propter fructus quos venditor interim percipere poterat, si enim non data dilatione fructus debentur, nulla etiam est ratio, quare ea concessa, non possit in pactum deduci, vt debeantur, ne dilationis beneficium, datum emptori contra venditorem qui illud dedit, retorqueretur.*

Vnde etiam bene sequitur, ¶ fructus in hoc casu licet ab initio potuisse taxari ad rationem quaruor pro centenaria, cum quantitas illa sit commensurabilis quantitati, quæ iuxta verisimiles coniecturas ex fructibus in futurum percipi potuisset, vt plures allegans resoluat *Couar. vbi supra num. 5. vers. septimo eadem inquestio. Quando* quidem ¶ & in omnibus casibus, in quibus viute sunt permixti, & debent, potest etiam à principio in pactum deduci certa quantitas, quæ appareat esse verum intercelle, *Bald. in l. rogasti. §. si tibi ff. si cert. petat. & in l. 1. C. de distract. pignori. Alex. conf. 31. num. 11. lib. 6. Vin. d. decis. 424. num. 4. Medin. de contrah. quest. 38. Paris. conf. 60. num. 3. lib. primo. Ioann. Lup. in d. l. curabit comment. primo, §. 6. num. 126. Sor. de iust. & iur. lib. 6. quest. prima, artic. 3. Menoch. conf. 110. num. 53. cum segg.*

Necque obstat, si dicatur rem venditam non fuisse traditam, ¶ sed penes Balleanos venditores remansis-

se, prout videtur inferri eo ipso, quod fuit conventum, nihil fructuum nomine exigi posse ante biennium à die sequæ traditionis: quo casu ex constituto de quo in d. venditionis instrumentum, non probatur realis possessionis traditio, *Surd. decis. 157. num. 5. Modern. de Saluan. interdict. inquest. 3. cap. 2. num. 1016. & Rota decis. 169. num. 3. in impress. apud eisdem, Modern. Et inde cessare fructuum perceptionem, ¶ & consequenter æquitate dictæ l. curabit vbi *Cagnol. num. 26. Rot. decis. 564. num. primo par. prima recent. & apud Gregor. XV. decis. 147. num. primo. vbi etiam Adden. & ad istam difficultatem fuerat precipue disputatio restituta. Nam fuit bene responsum, quod quidquid sit, an stantibus supradictis ex solo constituto probetur possessio translata in Annibalem, constet attamen eum fuisse in actuali possessione ex alio instrumento de anno 1609. In quo premissa narratur venditionis sibi antea factæ per Dominos de Balleanis, idem Castellanum cum omnibus fuisiuribus vendidit Marchioni Lante, consensu fuisiuribus nomine possidere: ¶ Vnde satis videtur probari, eum fuisse in possessione etiam in præiudicium suorum heredum, *Gratiu. conf. 41. num. 2. & 13. lib. 1. Tiracuell. de iur. constit. parte 3. l. m. prima num. 20. Præterea in eodem instrumento Annibal referauit sibi actiones contra Dominos de Balleanis, quia vt ipse dixit, non fuit sibi tradita possessio cuiusdam domus, de pertinentiis dicti castri, ¶ cum ergo de possessione minus pacifica loquatur, se retrinset discretius ad dictum domum, admisit se alia pacifice possedisse ex reg. l. cum Prætor. ff. de iudic. ¶ Quæ semper procedit, quando vt hic casus non expressus non includitur alia via aut iure in casu expresso, nec in eo militat eadem ratio, *Osas. decis. 83. num. 12. Surd. conf. 339. num. 2. Vltius ibidem apparet, Annibalem fecisse in dicto Castro multa melioramenta, & cepisse à dicto Marchione scuta 477. quæ in illis faciendis erogauerat, ¶ vnde bene probatur vltus rei, & inde actualis possessio, *Menoch. de rein. rem. 3. num. 576. Barz. decis. 47. num. 11. Fuit etiam conventum, vt fructus iam collecti spectarent ad Annibalem; pendentes verò recoligerentur eiusdem sumptibus, quorum detenta nisi mediate, teneretur aliam medietatem, liberam ab omni expensarum contributione Marchioni consignare. ¶ Nulla autem veræ possessionis certior datur regula, quam illa, quæ ex fructuum perceptione desumitur, l. Titia. ff. de solut. Ludon. Gomez. in reg. de ann. quest. 47. num. 1. & 2. Cesar de Grass. decis. 10. num. 3. de caus. poss. & propriat. Rot. decis. 508. num. 1. par. 2. recent. Et demum cessabat omnis difficultas ex duobus rebus de possessione Annibalis, concludenter deponentibus.*****

Ex quibus omnibus maxime ¶ stante titulo præcedenti, & constituto, de quibus in dicto instrumento venditionis Annibali factæ per Balleanos de anno 1601. satis, superque visa fuit Dominis probata eius possessio, etiam vsque ab initio, *Salio. in l. ex persona C. de probat. Menoch. de presump. lib. 6. presump. 65. num. 4. Beret. conf. 59. n. 29.*

Non obstat, quod Annibali quoad fructus de quibus nunc ¶ agitur, fuerit data dilatio vsque post biennium, computandum à die sequæ ratificationis, ita vt interim dum non fuit ratificatum, nec transactum fuerunt duo anni, non debeantur, sed tantum ab inde post: sicut etiam non debentur, pendente dilatione ad soluendum pretium, *Bero. in cap. 1. num. 125. de vfar. Gabr. de empt. & vend. concl. 4. num. 21. & notant omnes in d. l. curabit.* Quia fuit optinè responsum in casu isto, quoad dictos fructus duas considerari dilaciones: Prima est certi & determinati temporis, id est, duorum annorum à die ratificationis, & pacificæ

- pacifice possessionis: qua pendente fructus non debentur, etiam si id non fuisset expresse dictum, quasi dilatiois etate natura id importet, vt pro eo certo tempore fructibus renunciatum videatur eo ipso, quod fuit cogitatum, vt certum tempus intercederet, & interim ab emptore fructus perciperentur, *Bar. vbi supra. Couar. var. resoluit. lib. 3. cap. 4. num. 5. ante med. vers. proprio consensu, & Rota in d. decis. Romana: Casalis, & consuet. enim dicta dilatio augmentum rei, quæ fuit idem maioris emptæ, Paris. conf. 81. num. 30. lib. 2. Dec. conf. 303. num. 3. & Menoch. conf. 1111. num. 15. Altera vero dilatio continet tempus incertum, id est, quodque sequatur fuit ratificatio, & traditio: & quæ dilatio nullum secum afferit tempus considerabile, ex quo potuit, & debuit quanto citius adimpleti, arg. tex. in l. hec conditio, si in Capitulum 29. ff. de condit. & demonstr. ibi: hac conditio: si in Capitulum ascenderit, sic accipienda est, si cum primis potuerit, Capitulum ascenderit; & id ipsum tamen inerat in l. Iulianus, §. offerri, ff. de a. l. empt. & in puncto Nauarr. conf. 21. num. 8. de usur. lib. 5. & Et propterea, quia non fuit cogitatum, quod intercederet tempus, vel decurreret fructus, non potest inde colligi tacita eorum renunciatio, sed perinde habetur, ac si nulla data fuerit dilatio, *Crauet. conf. 192. num. 17. Non enim credendum est, quod venditor sub incerto voluerit fructus condonare pro pretio, quod illos non caperet, nec in eo propter incertitudinem, & temporis, & fructuum, potuit certa de illis haberi ratio; qui idem debentur ex æquitate, dicta l. curabit; ac si venditio ab initio fuisset pure concepta: ita in puncto Gabr. conf. 57. num. 5. lib. 1. Paris. conf. 60. num. 21. & seqq. lib. 1. Honded. d. conf. 30. num. 28. cum seqq. & conf. 44. per tot. lib. 1. Nauar. vbi supra. Ioseph. Ludon. d. decis. Perus. 53. Rot. in dicta Romana Casalis 20. Iunij, & 16. Decembris 1611.**
- 16 His accedit, quod ex defectu ratificationis, & sic implementi per tot annos, non fuit impedita fructuum perceptio, nec Annibali aliquod sequutum damnum: ergo non potest de eo obici ad effectum lucrandi fructus, interim perceptos, *Surd. conf. 101. num. 24. Cagnoli: in d. l. curabit, num. 28. Paris. dicto conf. 60. num. 18. Couar. vbi supra num. 6. vers. duodecimo, hinc deducitur Honded. d. conf. 44. num. 11. Vbi quod si venditor non dederit fideiussores quos emptori pro euictione promissit, & nihilominus ob dilatam pretij solutionem tenebatur venditori solvere interesse, illi interim fructus percipit, *Rot. in Romana societatis officio 10. Nouembrii 1615. coram me.**
- 17 Non obstat, quod clavis verbis fuit conuentum, & 18 & vt Balloones non possent quicquam pretendere nomine fructuum nisi post biennium à die sequutæ ratificationis, & proinde quod non versamur in præsumptione, quod non fuit de fructibus cogitatum; aut illis renunciatum: Quia fuit etiam optime satisfactum; pactum illud quoad dilationem incertam, non fuisse adiectum obligationi, sed solum executioni, ita vt interim fructus currant, suspensa tamen eorum executione, in tempus post duos annos, à die ratificationis computando, *Honded. d. conf. 44. num. 15. quasi actum videatur, vt interim retineantur ab emptore pro sua securitate, per modum cuiusdam pignoris, eodem modo, quo suspenditur solutio pretij, interim, dum dantur fideiussores pro euictione promissis, d. §. offerri, *Nauar. d. conf. 21. num. 8. Rota in d. Romana Casalis 16. Decembris.* Et quod ista fuerit mens contrahentium, clarè conspicitur ex verbis, quibus pactum fuit conceptum; non enim fuit dictum, quod interim dum non fuit ratificatum, fructus non deberentur, sed quod interim, nihil nomine fructuum pretendi possit. Quæ verba potius executio-*

nem, quàm obligationem attingunt, l. obligationum feri in princ. ff. de oblig. & alt. ibi: ex die veluti Kalendis Martij dare spontes; cuius natura hæc est, vt ante diem non exigatur. Et ratio assignatur in §. placet, qui immedieate sequitur, si illicet & quia tempus non est modus tollendi vel inducendi obligationem, vbi etiam *Bart. & in l. fin. ff. rem rat. habere.*

Nun obstat, quod sic intelligendo, vt mox dictum fuit, & superfluum fuisset pactum prædictum, cum etiam si hoc non fuisset expresse, non possent Balloones fructus petere cum effectu ante adimplementum, etiam decursos de tempore ante, d. §. offerri. Quia quauis omnes conueniant, & quod emptor non possit agere ad interesse pretij soluti contra venditorem, qui tem venditam retinuit, & ex illa fructus percipit, interim, dum ipse non adimpleuit, in quibus terminis loquitur tex. in d. §. offerri; & in venditore tamen, qui tem tradidit, quod tenet, non solum debet illi fructus ante adimplementum pro rata pretij non soluti, sed etiam quod interit ab eo cum effectu peti & exigi possunt, vt multis rationibus, assignans differentie causam, præbat *Surd. d. conf. 101. num. 16. Vnde ad tollendum omne dubium, vtile fuit expresse pacifici, vt fructus decursi, & debiti pendente ratificatione non possent per Balloones peti ante ratificationem, & post illam secutam, ante duos annos, ab ea computandos.*

Sed quod magis est; dicebat vnus ex Dominis, quod si bene pacti verba perscrutandis, nihil videntur concludere de fructibus, perceptis, incrim, dum non fuit sequuta ratificatio, sed solum de perceptis infra duos annos post seq. utam ratificationem, ibi: *E li detti Signori Baglioni, ne altra persona non possa pretendere cosa alcuna per il tempo di due anni, pero solamente da computarsi dal di, che faranno seguita le ratificationi.* Quasi antea percepti, videntur tacite promissi, aut sub iuris communis dispositione relictis, collata tamen eorum solutione, & exactione post lapsos dictos duos annos, & ex verbis prædictis: *ma passati detti due anni, fa tenuto detto Signor Annibale pagare, &c.* Quæ verba sunt apta comprehendere tam fructus decursos ante, quàm decurrentes post dictos duos annos: Qui sensus rationi, & iuri, ac venisimili contrahentium menti, iuxta superiores dicta magis congruere videtur.

Nun obstat, quod Carolus cesserit istos fructus Septimio Eugenio in satisfactioem cuiusdam debiti: & quod idem nunc agat sine actione: Quandoquidem dicta cessio fuit simplex, & facta tantum ad commodum cedentis; & Eugenius eam non accepit, aut absoluit, sed retentis prioribus actionibus: nec interuenit vnum de tribus requisitis, l. 3. C. de nouar. & quo casu cessio non habetur loco solutionis, sed simplex mandatum tantum importat, l. si mandauero, §. interdum ff. mand. glan. l. legami in gl. magn. ad fin. de liber. lega. & Quod fit, vt apud Balloones semper remanserint directæ actiones efficaces, ita vt Annibal non possit de cessione opponere, vt in puncto resoluit *Bart. in l. facta §. si heres, ff. ad Trebell. Gnid. Pap. decis. 576. num. 3. & latissimè Olfase. decisio. 62. per tot.*

Demum non obstat defectus ratificationis illorum de Montacuris, & integre transportationis, ac beneplaciti Pontificis: Quia nullibi legitur, quod dicta ratificatio fuerit promissa per dictos de Balloones: vltra quod in venditione interuenit illorum procurator, qui promissit dicto Annibali de rato, & exhibere infra mensem ratificationis instrumentum, & Nec transportatio actorum fuit necessaria: quia causa non fuit deuoluta ad Romam per appellationem, sed tanquam in prima de consensu utriusque partis.

† Et

37 † Et demum defectus beneplaciti, quidquid de eo sit, non impedit fructuum perceptionem, in qua sola fundatur *exortas, d. l. curabit.*

Ex quibus cum in actis iam confiteretur ratificationem dictorum de Ballenibus, fuit per Dominos resolutione, illis deberi fructus recompenfatos, pro rata dicti pretij non soluti ad dictam rationem convenientem quatuor pro centenatio post duos annos: qui duo anni † debeant computari non à die, quo fuit facta ratificatio, sed à die, quo, moraliter intelligendo, fieri poterat, iuxta *text. in l. si ita stipulam esse. n. 14. & l. continuu, 137. §. cum ita, ff. de verb. oblig. usque ad actuale dicti pretij solutionem. Quantum autem debeat esse illud tempus, referuntur Domini, ut particulatiter videatur.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Parmen. Pensionis.

Luna 25. Maij 1616.

ARGUMENTVM.

Remissoria conceditur in prophanis, data releuantia articulorum, etiam sine fumo. Confessio procuratoris an, & quando præiudicat principali.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria in prophanis conceditur, data releuantia articulorum.
- 2 Nec fumus requiritur, sed sufficit sola releuantia.
- 3 Transportationis actuum defectus impedit progressum ad vltiora.
- 4 Confessio voluntaria procuratoris non præiudicat principali, sed solum quando est necessaria, seu per modum contentioſæ iurisdictionis. Et quando dicitur voluntaria, n. 5.
- 6 Confessio voluntaria procuratoris potest reuocari à principali; & censetur illam reuocare, prætendendo contrarium.
- 7 Confessio procuratoris nunquam nocet, quando principalis docet, rem aliter se habere.

DECISIO XXXV.

DOMINI dixerunt Dominico Matie Amitæ dandam esse remissoriam. † Quia cum versetur in materia prophana, & articuli sint releuantia, remissoria non potest denegari, *Capitula. decis. 68. par. 3. Greg. XV. decis. 191. & decis. 415.*

Non obstat prætenſa calumnia: Quia potius de contrario apparet. Nam cum articuli super quibus remissoria petitur, tendant ad probandum renunciationem de qua agitur, fuisse factam per merum: videbatur Dominis datæ de eo sumum tam ex eodem instrumento renunciationis, quam ex iustibus pro hac parte datis; Cum tamen, ut remissoria danda sit in prophanis, fumus non requiritur, sed sufficiat sola releuantia articulorum, *Rot. coram eodem Greg. XV. decis. 124. & decis. 163. vbi Additio. n. 10.*

Non obstat exceptio peritij quia tollitur ex abſolutionibus ad effectum agendi obrentis.

Non obstat defectus non integræ transportationis actuum, † qui impedit progressum ad vltiora, iuxta *Concil. Trid. sess. 24. cap. 10. de reform. de quo*

videtur constare ex confessione huius partis in commissione, vbi narravit fuisse latum in partibus decrerum diffinitiuum cum abſolutione Nicolai partis aduersæ à petitis: eum tamen de tali decreto non constet in actis transportatis: Quia fuit bene responsum: quod dicta † commissio fuit imperata per procuratorem, cuius confessio voluntaria nunquam nocet principali: sed solum quando est necessaria, seu per modum contentioſæ iurisdictionis, *Bart. in l. certum, §. sed an ipſis, ff. de confess. Felin. in cap. 1. n. 14. et lit. non confest. Paris. conf. 47. n. 92. lib. 1.*

Quod autem dicta confessio dicatur voluntaria, † & non per modum contentioſæ iurisdictionis, videtur clatum: ex quo procurator dum potigit libellum, & impetrat commissionem, non trahitur citatione, *Rot. apud Greg. XV. dist. 460. n. 5. & in puncto Felin. vbi supra n. 15.*

Fuit etiam responsum, † quod principalis potuit illam confessionem reuocare, prout illam reuocare visus fuit, dicendo, & prætendendo contrarium, *Verall. decis. 198. par. 1. & decis. 333. par. 2. † Et in omnem casum confessio procuratoris nunquam nocet, quoties principalis docet, rem aliter se habere, cap. fin. de confess. cap. cum causam, de appell. Felin. & alij vbi supra; hic autem satis de contratio constare videtur, ex quo notarius actarius rescripſit, acta esse integra, &c.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Vrbeuetana Hæreditatis.

Luna 25. Maij 1616.

ARGUMENTVM.

Statutum Vrbeuetanum de success. ab intest. rubr. 55. lib. 2. disponens quod si quis decesserit nullis descendens superstitibus, tunc proximiores agnati usque in tertium gradum succedant, exclusis cognatis, censetur admittere ad successionem fratris sororem vtrinque coniunctam, exclusis nepotibus ex sororibus prædefunctis etiam vtrinque coniunctis.

SVMMARIVM.

- 1 Statuti Vrbeuetani de success. ab intest. rub. 55. dispositio recitatur.
- 2 Statutum si vocet agnatos exclusis cognatis, soror excludit filios alterius sororis, & n. 4.
- 3 Soror est agnata, filius vero sororis est cognatus.
- 5 Statutum excludens matrem qua est proximior cognata, multo magis censetur excludere nepotes eius ex filia, qui sunt cognati remotiores.
- 6 Statuti ratio si magis militet in persona non expressa, quam in expressa; statutum non dicitur extendi ad personam non expressam, sed potius illam comprehendere.
- 7 Expressio individua etiam dicitur illa, qua venit sub generalitate verborum.
- 8 Soror si filij ingrediendo locum matris per representationem, habens inu agnationis.
- 9 Fallit si statutum vocet agnatos: quia tunc non censetur veri agnati, nec veras representationes, n. 12. reprobat a opinione Bero: & sequacium numero quaranta tre.
- 10 Termina est principium cognationis; & ideo ex ea non potest oriri vera agnatio.

11 Agnata

11. Agnatio esse, & habere iure agnationis differunt.
13. Statutum, si requirit qualitatem masculinitatis, excepti ex pto masculini non possunt eius patrem representare.
14. Agnatio qualitas non est representabilis.
Nec transmissibilis in filio seminatim, n. 23.
15. Statutum disposens, ut nulla femina intelligatur vocata nisi soror utriusque communis, censetur excludere omnem representationem in nepotibus ex sororibus prædefunctis.
15. Statutum vocans filios superinvenientes censetur tantum vocare illos, qui de eo tempore supererunt, exclusi prædefuncti, & eorum filii.
17. Statutum si vocet proximiores, filij sororum concurrunt cum patris: Declara ut ibidem & num. seq.
18. Filius subintrans in locum patris, succedit in eum locum quoad gradum, non quoad personam.
19. Nepotes succedunt ex propria persona, non ex iure transmissio ex persona patris, licet veniant per representationem.
Masculi excludunt feminam vigore statuti, si decedat hereditate non adita; transmissi ad hereditatem excluduntur; quoniam in eo deficit qualitas masculinitatis, que est causa exclusionis.
21. Surt. decis. 138. declaratur.
Succedens ex transmissione, succedit primo decedenti, non ex propria persona, sed ex persona transmittentis.
21. Transmissio in ius succedendi non fit ad heredem, si quis decedat pendente conditione.
24. Clausula in fine statuti apposta, & an, & quando referatur ad precedentia, & n. 32.
25. Relatio ad precedentia non fit, quando ex ea resultaret correctio dispositionum.
26. Statutum non censetur aliquod dispendere circa personas, quando illa ponit solum in conditione.
27. Frater consanguineus succedit fratri suo in bonis, quæsitis à linea paterna: vicinum verò à linea materna, & in alia communiter succedunt. Sed an idem servari debeat in eorum filio, controversum est inter, D. D. n. 29. sed affirmativa opinio est communis, n. 30.
28. Statutum loquens de fratribus consanguineis, & vicinis circa ordinem succedendi inter eos non habet locum in fratribus, vel sororibus utriusque communis.
Fratres, & sorores utriusque communis succedunt communiter, & aequaliter.
31. Relatio fieri debet ad ea, de quibus fuit facta expressio mentio, non autem ad ea, que veniunt ex interpretatione, & sub generalitate verborum.
33. Verò: dictio ad hæresatua denotat contrarietatem iuris, & facti.
34. Agnationis, & cognationis differentia sublata est à iure communis.
35. Termini, extraneis sunt respectu bonorum patrimonialium, prout consanguinei respectu matrimonialium, & ideo bona hinc inde autem, statibus propriis descenduntibus, ad eos discernere redeunt.
36. In statutis sub iussu non venit casus mixtus: secus quando in mixto militat eadem ratio.
37. Superfluum non dicitur, quod fit ad maiorem declarationem.
38. Observantia statuti contraria debet esse proxima tempore, quo sui conditus statutum aliis non velletur. Et ratio redditur, ibidem, & n. seqq.
39. Observantia moderna non potest deferre pro interpretatione statuti, repugnante contraria observantia à iure præsumpta.
40. Observantia antiqua, & obliata non suffragatur.

41. Statutum præsumitur esse receptum.

42. Statutum favore agnatorum sufficit, quod sit confirmatum in forma communis, etiam si disponat contra ius commune.

DECISIO XXXVI.

Æc causa fuit sapienter proposita, sed propter eius difficultatem, ac Dominorum concertationem, non facile resoluti potuit. Agebatur in ea An D. Artemia Bana vigore statuti Vibcuetani de success. ab intestato, rubr. 55 lib. 2. prætenda sit in successione Francisce, fratris utriusque coniuncti: ita ut ipsa sola succedat, exclusis Nicolao, Alphonso, & Hieronymo de Mazzantes, filijs sororum prædefunctorum, etiam utriusque coniunctarum: An verò ipsi vnà cum ea admittantur.

Verba statuti de quorum intelligentia disceptatur, sunt hæc: Statuimus, & ordinamus, quod si quis decederit intestatus, relictis descendentiis masculis, & feminis, masculi succedant exclusis feminis: Qui masculi tentantur sufficienter dotare dictas feminas secundum qualitatem patrimonij, & conditionem personarum, si prius dotata non extiterint. Si verò decederit intestatus, relictis filiabus feminis tantum: tunc dictæ feminæ succedant in totum, exclusis quibusvis cognatis, & agnatis. Si verò quis decederit, nullis descendentiis superstitibus: tunc proximiores agnati, & sine in tertium gradum succedant secundum ius canonicum computandum, exclusi cognati, & etiam matre: ita tamen, quod masculi feminis præferantur, quando essent in pari gradu. Si vero quis decederit nullis descendentiis superstitibus, masculis, vel feminis, nec superstitibus agnatis ultra dictum gradum: tunc proximiores consanguinei ex parte patris succedant in patrimonio, & proximiores consanguinei ex parte matris in matrimonio. Et voluerunt, nullam mulierem venire appellatione agnatorum, nisi sororem utriusque coniunctam, & sororem ex parte patris.

Item voluerunt, quod si quis decederit sine descendentiis, & sine fratribus utriusque communis, superstitibus sibi duobus, vel pluribus fratribus vicinis, & partim consanguineis: quod in bonis, prononientibus à parte dicti defuncti, succedat frater consanguineus, & in bonis, prononientibus à matre dicti defuncti succedat frater vicinus, exclusi frater consanguineus, & agnatus. Si verò decederit quis nullis relictis fratribus, utriusque communis, vel filiis fratrum: sed tantummodo sororibus, partim consanguineis, & partim vicinis, soror ex parte patris succedat in patrimonio, & soror ex parte matris succedat in matrimonio. Et quod dictum est de fratribus, & sororibus, intelligatur etiam de filiis fratrum, & sororum. In reliquis vero servetur, quod dictum est supra de cognatis.

Tota difficultas posita est: An per dictum statutum in casu isto sit correctæ dispositio textus in auth. cessante, C. de legit. hered. & Nouell. de hered. ab intest. §. si autem. Quia si non est sublata, res est clara in fauorem nepotum: & vice versa in fauorem Artemie, si est correctæ. Et tandem te matre difficultas, Domini resoluerunt non intrare dispositionem iuris communis, sed Artemie debere successionem in totum vigore dicti statuti. Quia dum illud in ordine succedendi vocat in 3. casu agnatos, exclusi cognati, soror excludit filios alterius fororis, Bald. in leg. memoramus, §. cum igitur, num. 3. C. de legitim. hered. & in leg. si autem, de success. edic. & in capit. 1. an agnat. vel filij, num. 22. vers. quæro dictum statutum, de feud. Cast. in leg. fin. §. in computatione, C. de iur. deliber. & in l. lege duodecim tabularum, C. de legi. hered. Alex. in addit. ad Barr. in dicta l. lege duodecim tabularum littera A, Auct. conij. 12. num. 8. lib. 8.

Et ita

& ita in puncto respondit *Rot. apud Pat. decis. 136. lib. 2.* in nouiter impress.

- 3 Et ratio est, quia soror est agnata, filius uero sororis est cognatus, l. 2. §. 1. ff. *de leg. Bald. in l. quoriam n. 6. ver. Considera, quod in casu nostro, C. de ius, & leg. hered. Curt. Jun. conf. 49. num. 7. ver. accedit, Crasset. conf. 66. n. 8. Menoch. conf. 317. n. 9. & conf. 318. num. 10.* t ideoque in cap. statuti inclusio, & quocantur agnati, filij sororis non comprehenduntur, quia non sunt agnati: in capite uero exclusio quo remouentur cognati, remanent exclusi, quia sunt cognati. Exaduerso uero soror tanquam agnata uocatur in capite inclusio, & non est exclusa in alio capite, quia non est cognata.

- 5 Quæ eo magis procedunt, † Quia uoluerunt, statuentes, ut agnati intra tertium gradum excludant matrem, quæ est proximior cognata: ergo multò magis sub ista generalitate uocationis excluduntur nepotes ex eius filia, qui sunt cognati remotiores, perinde ac si expressè hoc in statuto cautum fuisset, *Serafin. decisio. 496. num. 2. Gabr. de stat. exclus. 7. num. 43. cum seqq.* t non enim tam est extensio quàm comprehensio, *Alex. conf. 75. n. 3. lib. 5. Menoch. conf. 210. n. 34.* Ut enim inquit *Rot. par. 2. recent. decis. 439. num. 2.* t Indiuia expressio etiam dicitur illa, quæ uenit sub generalitate uerborum.

- Et quamuis filij sororis ingrediendi locum matris t per repræsentationem habeant ius agnationis, d. l. lex duodecim tabularum ubi *Bart. Bald. conf. 78. lib. 1.* t tamen statutum uocans agnatos debet intelligi de agnatis uerè, & propriè; t impossibile autem est, quòd ex femina, quæ est principium cognationis, oriatur uera agnatio: ita in terminis huius statuti, idem *Bald. in d. lex duodecim tabularum, in fin. & conf. 67. lib. 4.* t & aliud est esse agnatum, aliud habere iura agnationis, *Bald. in eisdem terminis, conf. 30. n. 4. lib. 1.*

- Vade cùm statutum requirat qualitatem agnationis, t quæ deficit in nepotibus ex sorore, non intrat repræsentatio, *Bart. in Liberarum, n. 13. ff. de uerb. sign. ubi, Quod si requiritur qualitas masculinitatis, t deprex ex filio masculino non potest eius patrem repræsentare: quia deficit in ea illa qualitas, & post Jacob. de Aren. Oldrad. Alberic. Ang. & alios in l. 1. C. de adult. Alex. in l. uenia n. 6. ver. sunt uult. succedere, ubi addit fect omnes tenent, C. de iuriu. uocan. Soccin. Jun. conf. 1. n. 59. lib. 1. dicens, hoc magis communiter Doctores determinare, Bolog. conf. 9. num. 46. & 47. & num. 57. in fin. Gabr. conf. 13. num. 16. lib. 2. Menoch. conf. 215. num. 146. & seq. cum aliis per eum citatis, in tract. de presump. lib. 4. presump. lib. 4. presump. 95. n. 14.*

- 14 Capic. decis. 21. num. 8. & in puncto, t quòd qualitas agnationis non fit repræsentabilis, *Salic. in l. 1. n. 6. C. de Adult. Ias. conf. 221. n. 10. lib. 2. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 8. n. 8.*

- 15 Dùm uidetur omnis tolli difficultas, t Quia statutum post uocationem agnatorum expressè declarat, ut sub illa uocatione nulla femina intelligatur uocari, nisi soror utrinque coniuncta: ergo dum illum uocat restrictè, & limitè, censetur exclusa omnis repræsentatio, *Curt. Jun. in l. 2. num. 14. C. de success. edit. Ruin. conf. 101. num. 19. ver. quia ergo, lib. 2. Conar. pract. quest. cap. 38. num. 4. ver. quinto idem erit,*

- 16 Paris. conf. 37. num. 57. lib. 2. ubi t quòd quando uocantur filij superiuentes, & sic cum limitatione superiuentia, illi dumtaxat censentur uocati, qui eo tempore superessent, exclusis prædefunctis, & eorum filiis. Et facit text. optimus in l. cum pater, §. hereditatem 1. de legat. 2. ibi: viriles partes fieri inter eos, qui eo tempore uixerint, & statim cùm de aliis eligendis potestas non fuerit: ut est similis text. in l. generalis, §. filius ex Scio, ff. de usus. legat. quod ex d. 2. con.

Tum. 1.

Iason. Anchar. Soccin. & aliis resoluti *Induo. Pagner. decis. 116. per tot.* & plures alij, quos allegat & sequitur *Menoch. dicto consil. 215. num. 31.* Nec obstat primò, quòd ubi t proximiores uocantur à statuto [quidquid sit in dispositione hominis,] filij sororum iuxta magis receptam sententiam concurrunt cum patribus, *Dec. conf. 412. n. 5. Menoch. d. presump. 95. num. 11. Rot. decis. 477. n. 2. par. 1. recent. & decis. 708. n. 7. par. 1. diuers.* Quia cùm proximitas pertinet ad gradum, qui uirtute repræsentationis succedunt in eodem gradu dicuntur esse æquè proximiores: qualitas autem agnationis personæ coheret; quæ propterea per translationem personæ in alium gradum de nouo non aduenit, si antea non aderat: Quando autem filius subintrat in locum patris, t intelligitur, est succedere in eius locum quoad gradum, non quoad personam, ut post multos quos refert, notat *Zuech. in repet. l. heredes mei, §. cum ita, par. 4. num. 100. ff. ad Trebel.* Sicque t nepotes licè ueniant per repræsentationem, succedunt tamen ex propria persona, non ex iure transmissio ex persona patris, *Bart. in l. 1. §. si sit nepos, ff. de colat. dot. & in l. 1. §. si sit filius, ff. de conang. cum emancip. lib. Ias. in l. 2. num. 4. C. de success. edit. Dec. conf. 443. num. 20. Rip. in l. in quantum, num. 199. ff. ad l. falscid.*

Non obstat secundò t quòd si filius masculus vigore statuti excludit facinram, & decedit hereditate non adita, quamuis in herede in quem hereditatem transiit, non adit illa qualitas quòd fit filius, quæ est causa exclusionis ex propria eius persona: nihilominus facultatem succedendi transfert in heredem cum omnibus suis qualitatibus, & prinitlegiis, quibus competeat filius masculus: & sic cum qualitate excludendi facinram, ut ex multis resoluit. *Surd. decis. 138. n. 11.* t Quandoquidem *Surd.* resolutio procedit in transmissione, per quam succedit primo decedenti non ex propria persona, sed ex persona transmittentis, *Ruin. conf. 35. num. 7. vol. 3.* Nos autem hic non versamur in transmissione: t quia ex quo sororis matrem quæ nepotum præmortalis fuerunt Francisco, de cuius successione agitur, & sic pendente conditione, nunquam fuerunt, nec potuerunt heredes esse. Et consequenter cùm transmissio non potuerit habere locum, l. unic. §. fin. autem sub. conditione, C. de caduc. tollent. *Ros. decis. 782. num. 4. par. 1. diuers.* nec etiam potuit ex persona matrum succedere, sed versamur in repræsentatione, in qua, ut dictum est, succeditur ex propria persona, & quando esset transmissio, t adhuc in casu nostro qualitas agnationis in filios femininarum non transmitteretur iuxta directionem, quam facit *Ros.* quæ hic intrat, *decis. 774. par. 3. lib. 3. n. 5. & 7.* ex qua uenit intelligenda, & declaranda *decis. Surd. ubi supra.*

Non obstat tertio clausula in ultima parte statuti, t ibi, & quod dictum est de fratribus & sororibus, intelligatur etiam de filiis fratrurn & sororum, Quæ cùm sit in fine posita, & per se consistens, uidetur referenda ad omnia præcedentia, cap. inquisitionis, in fin. extr. de app. & sic per eam inducitur repræsentatio in omnibus filiis fratrurn, & sororum indistinctè. Quia filij benè respondent, illam clausulam referri solum ad ultimos duos casus, scilicet quintum, & sextum, in quibus agitur de successione fratrurn, & sororum ex vno tantum latere consanguinitatis: ut sicut in concursu fratris ueterini, & consanguinei tantum, ille succedit in matris, & iste in paternis, & similiter soror ueterina, & soror consanguinea tantum, etiam eodem modo succedunt eorum eorumque filij.

Quæ interpretatio uidetur præcisè, & concludens. t Quia si ad tertium casum, ubi uocantur agnati, & in quo nunc versamur dicta clausula referatur, contri-

E

gretur

geretur incontinenti casus ibi iam decisus, iuxta supradicta dicta quo casu non fit relatio ad omnia præcedentia. *glos. in l. 1. §. hoc edicto, vbi Doctores ff. de postulat. l. 1. in l. 1. num. 8. vers. viam reg. C. de liber. pres. Rot. apud Greg. XV. decis. 495. n. 10.* Et eo magis quia repetitioni repugnant clara verba statuti, dum statim post dictam clausulam, subdit: *In reliquis vero servetur, quod dictum est de cognatis:* de quibus cognatis nunquam supra quidquam dictum fuit, nisi dum in tertio casu fuerint exclusi à successione propter existentiam agnatorum. Ergo dum in dicta clausula inducitur repetitio in filiis fratribus, & sororum, ex vno tantum latere coniunctorum, expressè in eadem denegatur in filiis sororum utriusque coniunctorum: quos tanquam cognatos voluerunt statuente remanere sub præcedenti exclusione cognatorum.

Præterea dum in principio ultimi capituli dicitur: *si quis accesserit sine descendensibus, & sine fratribus utriusque coniunctis, sed cum fratribus vel sororibus ex altero tantum latere:* & apertissime liquet quòd ibi non intendit statum aliqui disponere de fratribus, vel sororibus utriusque coniunctis, cum illos ponat solum in conditione, *l. Lucius cum ibi not. per glos. & Doctores ff. de hered. instit. sed dumtaxat dare ordinem succedendi inter fratres vel sorores ex altero tantum* 16 *& latere, secundum communem opinionem Doctorum, quòd frater consanguineus succedit fratri suo in bonis quæsitis à linea paterna, vterinus vero à linea materna, cum in aliis communiter succedant, iuxta glos. communiter approbatam, in ant. post fratres verb. filij. C. de legit. hered. Bart. in tract. de success. ab intest. n. 18. Rom. conf. 4. n. 6. Cenar. in epistol. success. num. 8. ad fin.* 17 Vnde & cum dicta communis opinio, scilicet ordo succedendi in bonis paternis, & maternis, iuxta lineam, à qua bona proveniunt, non applicetur, nec detur de iure communi in fratribus, vel sororibus utriusque coniunctis, propter concursum utriusque vinculi, sed indistincte communiter, & æqualiter succedant, non potest inde argui ad fratres, & sorores utriusque coniunctos, quia illis subiecta materia non convenit. *l.* 19 *adgere, §. quamvis ff. de iur. dor.* Quia tamen controuertitur inter Doctores: An sicut in fratribus vel sororibus consanguineis tantum, & vterinis tantum, quilibet eorum succedit in bonis, ex sua linea provenientibus, idem quoque seruari debeat in eorum filiis: voluit etiam statutum tollere istam controuersiam, & enunciare in eis eandem communem opinionem. 20 Vnde scilicet & succedant eodem modo, & ordine, quo succedunt fratres, eorumque patres, sicuti etiam Doctores attenta iuris communis dispositione communiter tenent, *Cenar. vbi supra, Stephan. Bertran. conf. 84. vol. 3. par. 2. Gabri. de success. ab intest. concl. 3. num. 4. Boer. decis. 185. num. 3. Tirag. de retract. §. 14. glos. l. n. 14. & simul reprobare opinionem Matheßell. & aliorum, quos refert Tirag. ibidem n. 7. qui contrarium tenebant.*

21 Demum his addebatur vnus ex Dominis, illa & clausulam: *quod dictum est de fratribus & sororibus:* solum esse reflectendum ad casum, vbi ad oculum legitur facta mentio de fratribus, & sororibus, & sic solum ad quatuor, & sextum, in quibus de illis fit formalis expressio: non autem ad tertium successionis gradum, de quo nunc agitur: sub quo frater, & soror veniunt tantum ex interpretatione, & sub generalitate verborum, *l. qui liberis, §. hac verba ff. de vulg. vbi Bart. circa fin. Alex. num. 11. & conf. 173. num. 6. lib. 1. & conf. 176. in fin. lib. 1. §. qui filium, §. fin. ff. de acquir. hered. Surd. conf. 417. n. 2.*

22 Non obstat quartò, si & dicatur, quòd non sit ratio diuersitatis inter representationem in posteriori casu, videlicet in filiis sororum ex vno tantum latere, & re-

presentationem in filiis sororis utriusque coniunctis: quo casu regula est, clausulam in fine appositam reflecti ad omnia præcedentia, ad *l. talis scriptura in fin. ff. de leg. 1. Gabri. com. ap. in lib. 6. sit. de claus. conclus. §. 12. princ. Mantio. de consuet. vlt. vol. lib. 6. tit. 13. n. 3. Surd. decis. 88. n. 3.* Quia ultra quòd sufficit, statutum voluisse dare representationem in vno casu, & in alio denegare, dum verbis claris eam restringit ad duos vltimos casus ex illis verbis, ibi, *in reliquis vero:* quæ dictio aduersatiua, & verò, denotat contrarietatem iuris & facti, *Bart. in l. hoc amplius, §. de his autem, n. 1. ff. de damn. infest. Menoch. conf. 50. num. 17.* etiam diuersitatis ratio inter tertium, & duos posteriores casus pater ex supradictis: Quandoquidem in tertio casu seu gradu successionis noluit statutum esse locum representationi, quia fuerunt vocati agnati exclusi cognatis: ergo eum in filiis sororis deficiat qualitas inclusiva agnatorum, non potest representatio locum habere, iuxta superius dicta. In casibus vero quinto, & sexto, non reperiit statutum ad agnationem, sed solum ad bonorum qualitatem, distinguendo bona paterna, à bonis maternis, ne contraferat dubitari, an frater vterinus in paternis præferatur filio fratri vel sororis consanguineo, & vice versa: sicque statuente distinguunt in tertio casu, & separant agnatos, & cognatos, illos, istis præferendo contra ius commune, & quo subleata est differentia agnationis, & cognationis *l. meminimus, C. de legit. hered.* 34 *& In vltimis autem duobus casibus solum legregant bona paterna à maternis, ne bona hinc inde accita stantibus propriis descendentes deficiant extraneis; quales respectu patrimonialium videntur esse vterini, & respectu matrimonialium consanguinei, ad Lichm. auus ff. de condit. & demonstr. Cum itaque in dictis duobus casibus nihil superius attendendum, præter bonorum qualitatem, & proximitatem gradus: merito admissa fuit representatio, cuius statuentes expressè meminerunt, vt dictum est, ad tollen. controuersiam, an ista distinctio, & discreta successio procedat etiam in filiis fratribus & sororum.*

Non obstat quintò, quòd soror germana, seu utriusque coniuncta est simul vterina, & consanguinea: 36 *& Quia est verum, led in statutis simpliciter non venit casus mixtus, Iusan l. certi conditio, §. 1. n. 9. vbi Socin. n. 18. ff. de cert. petat. Surd. decis. 174. num. 14.* Et quamvis aliud dici possit, quando in mixto eadem militat ratio; non autem quando vt hic militat longè diuersa per supra iam adducta, ex *Surd. ibidem.*

Non obstat sextò quòd si clausula, & quòd dictum est, &c. non dicit relationem ad tertium casum, videtur superflua respectu vltimi casus: Quia quòd filii fratrum, aut sororum vterinorum, & consanguineorum tantum de quibus in dicto vltimo casu, representent suos parentes in bonis paternis, & maternis respectiue, iam erat decisum in quarto casu: dum in eo ad successionem defuncti sine descendensibus, & agnatis terrij gradus vocantur proximiores consanguinei ex parte matris in bonis maternis: Quæ vocatio proximitatis non excludit in statutis representationem, ex adductis supra in responsione ad primum obiectum: Etenim ultra & quòd non dicitur superfluum, quòd ad maiorem fit declarationem; ex eodem statuto pater responsio. Nam in quarto casu supponitur, defunctum esse mortuum sine descendensibus, & agnatis, & consequenter sine fratribus, vel sororibus, latem consanguineis, qui sunt agnati: ergo conueniens, & vtile fuit subicere aliam dispositionem, in qua ad litteram decideretur casus, quando concurrit frater, aut soror consanguinei, aut vterini tantum cum nepotibus ex alio fratre, aut sorore: qui non fuerat ante decisus, nec de nepotibus facta

facta expressa intentio, nisi quando in sexto casu ponuntur in conditione; quæ ut diximus, non disponit.

- Non obstat septimò prætexta observantia contraria huic statuto, quæ ex quatuor casibus prætenditur probari: Quia ex quo non est proxima temporis, quo fuit conditum statutum, sed multum remota, non est attendenda, *Rot. apud Greg. XV. dec. 325. n. 1. & par. 2. diuers. decis. 37. n. 34. & 35. & in citatis per Adden. ad decis. Greg. numer. 26.* Et ratio est. Quia cum statutum ab initio receptum de iure communi interpretationem de qua supra: præsumitur, tunc, & ab eo tempore citra fuisse scrutatum; quod sicque observantia moderna potest deservire pro interpretatione statuti, repugnante contraria observantia, à iure præsumpta, iuxta doctr. *Socin. conf. 6. num. 2. lib. 1. canonizatum per Rot. apud Seraf. decis. 1410. num. 7. & in puncto in Placentina vni. coram Robustierio. 2. Iunij 1586.* Ultra quod observantia contraria non fuit visa bene probari, nec certa esse, & clara: quod ideo non debet suffragari, *Addit. ad Gregor. XV. decis. 509.* Nec etiam uniformis, ut hæc, & alia per informantes pro parte Aræmiz fuerunt latè deducta, quæ Dominis placuerunt.

- Non obstat demum, quod statutum sit solum confirmatum in forma communi; quæ confirmatio ex quo statutum, iuxta superiorem intellectum, dispositum contra ius commune, non videtur sufficiens: Quia ultra quod præsumitur visa receptum, & ut tale fuit sepius in Rota allegatum: quod ex quo dispositum in contra ius commune est ad fauorem agnatorum; videtur sufficiens confirmatio in forma communi, ad tradita per *Rot. in Romanen. successus coram b. m. Ubaldo 9. Decembris 1622.* quæ hic videtur posse applicari.

- Ex quibus satis superque demonstratum videtur, vocationem Aræmiz ad universam Francisci hereditatem, adeo excludere nepotes ex sororibus prædictis, ut nec per representationem sint admittendi, quod reprobatur opinione Beronij *conf. 146. n. 9. lib. 2. & aliorum quorundam quos informantes ex adverso adducebant, qui contrarium teneant: quia visa fuit Dominis non visa recepta, nec verbis, & menti statuti conformis.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana Sylux.

Amerc. 3. Ianij 1626.

ARGUMENTVM.

Spolium intrat probatis duobus extremis, etiam si possessio fuerit capta auctoritate iudicis, dum ipse iniussit aut nulliter processit. Adjudicatio quando dicatur nulla.

SVMMARIVM.

1. Extremum primum in spolio probatur ex executione, & adjudicatione bonorum, & quibus quis fuit spoliatus.
2. Sic per testes deponentes de actibus possessoris spoliati.
3. Extremum secundum in spolio probatur tenuioribus probationibus.
4. Et sufficit sola litis sustentatio cum adminiculis.
5. Spolium intrat, etiam quod quis possideat iudicis auctoritate: ubi index iniussit, aut aliis non servatis Tom. 1.

iuris ordine processit.

6. Executio agi non potest ex publico instrumento, si non sit vallatum obligatione Camerali, vel alio pacto executivo.
7. Item nec contra eos, qui expressè non reperiuntur obligati.
8. Statutum disponens, ut procedatur summarie in causis vertentibus super instrumentis quarantigro, intelligitur inter eos, inter quos est confectum instrumentum.
9. Executio facta super tota re communi pro debito unius ex sociis, est nulla in totum.
10. Intimatio debet fieri si index mandavit decretum intimari, & illa reproduci debet ante executionem, ut index de ea certus sit.
11. Adjudicatio non potest fieri, nisi constitio quæ in subhastatione non fuit inventus emptor pro certo pretio.
12. Subhastatio non præsumitur facta non reposito emptore, quando res de tempore adjudicationis multo plus valebat credito.
13. Adjudicatio est nulla, si non precedat estimatio iudicis.
14. Item est nulla, si excessus valoris rei adjudicæ sit ultra dimidium.
15. Mandatum executionis relaxatum pro plus debito, est nullum; & sufficit, quod excessus sit in minimis, ad hoc, ut sit locus reintegratoni.
16. Fructus dotis non debentur mortua uxore.

DECISIO XXXVII.

DOMINI resolverunt, intrare spolium ad fauorem Francisci de Fabiis, & eius fratrum liris consortium, contra D. Antonium Velliam de Fabiis, & Angelum Clauarium, Antoniz auctorem: quia primum extremum necessarium in hoc iudicio, nempe anterior possessio q. Petri Pauli, & prædictorum Francisci & fratrum eius filiorum ultra executionem, & adjudicationem sylux, de qua agitur ex aduerso contra hanc partem obtentam, quæ sufficere videtur pro primo extremo. *Rot. coram Greg. XV. decis. 362. in princ. & decis. 402. concludenter præbatur per testes, deponentes de actibus possessoris eorum. l. qui universæ, §. quod per colonum, & ibi Bart. ff. de acq. poss. Caputag. decis. 331. num. 6. & 371. par. 2. Rot. decis. 462. par. 1. recent. Seraf. decis. 1200. numero 1.*

Secundum autem extremum, videlicet iunior, & moderna possessio patris aduersæ etiam plenè probatur per eodem testes, licet sufficiant leuiiores probationes, *Rot. decis. 8. de relictis spoliis in noui, quod ad vbi sola litis sustentatio cum adminiculis sufficit, Alex. conf. 73. in princ. vol. 1. Greg. XV. decis. 362. n. 3.*

Non obstat titulus ex aduerso deductus, ex credito Angeli suorum 4438. quod prætendit sibi deberi à prædicto Francisco, & aliis liris consortibus, ut hæc dibus prædicti q. Petri Pauli, eorum patris, pro residuo dotis Martebiliz, eiusdem Petri Pauli filiz, & ipsius Angeli matris, ac pro Aconcio, Paterno, & fructibus dotis, cum adjudicatione dictæ sylux, illi per indicem subsequenter facta: quia cum index nulliter, & iniussit, aut aliis non servatis iuris ordine processerit, non ideo minus intrat spolium, inmemorie, & unde vi. *Abb. in cap. cum causa, in 4. notab. de off. deleg. Caputag. decis. 186. par. 3. Cesar. de Grass. decis. 1. num. 4. de constit. Greg. XV. decis. 43. num. 1. & fuit dictum in Romana Spoly, 4. Iulij 1625. coram me.*

Nullitas autem adjudicationis visa fuit clara:

E 2 Primò

6 Primò quia cum actum fuerit ex apoca priuata dicti crediti, *sum. num. 3.* & in ea non adit obligatio Cameralis, aut aliud pactum executiuum, debuit agi via ordinaria, non autem executiue. Etenim nec ex publico instrumento in quo hæc desunt, executiue agi potest l. 1. & ibi Bald. C. de execut. rei iudic. & Paul. de Castr. in l. si pæcto num. 2. C. de pæct. Rot. apud Greg. XV. decif. 363. n. 5.

Secundò quia prædicta apoca solum fuit subscripta ab Innocentio, Onufrio, & Horiensio filiis prædicti q. Petri Pauli, non autem à Francisco, & aliis fratribus: & ac ideo quando ex ea agi potuisset executiue contra subscribentes, non tamen contra Franciscum, & alios, qui illi non subscriperunt, Bald. in l. 1. numer. 6. C. comm. de legat. vbi quod si statutum cauetur, ut procedatur summarie in causis verentibus super instrumento quarantio, intelligitur inter eos, inter quos est confectum instrumentum, Paul. de Castr. in l. postulante numer. 4. ff. ad Trebell. Alex. in l. 1. §. si heres, numer. 1. ff. cod. tit. Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. numer. 702. & 763. & adeo in calu in quo versamur, hoc procedit: ut cum omnes fratres pro indiuiso syluam possiderent, exequutio fuerit in totum nulla, ut in puncto Greg. XV. decif. 319. & ibi Add. n. 7.

Tertiò quia Angelus prædictus qui executionem fieri iussit, obtinuit decretum relaxationis mandati executiui pro summa prædicta, nisi ad primam cum intimatione & ac propter eam non solum intimatio præcedere debuit executionem, sed etiam intimationis reproductio, ut iudex de illa certus esset: Vnde cum non fuerint factæ, *sum. num. 4.* inde etiam manifestata refulat nullitas, Bart. & Bald. in l. multum interest, numer. 4. & §. ff. de condit. & demonstr. Put. decif. 168. lib. 1. Rot. decif. 725. numer. 8. par. 2. recent. & in Bononiens. Spoly 14. Iunij 1599. coram Cardinali Lancellotto.

11 Denum cum adiudicatio fiat in subsidium, & non potuit procedi ad eam, nisi consilio, quod in subhastatione non fuerit emptor, pro certo pretio inuentus, Put. decif. 246. lib. 2. Seraf. decif. 984. numer. 1. Hic autem nec de subhastatione, nec quod in ea non fuerit emptor inuentus, apparuit. Et licet quandoque hæc præsumantur, & hic autem ex quo valor syluæ tempore adiudicationis plus triplo creditum superabat, ut *sum. num. 12.* cessat dicta præsumptio, Seraf. vbi supra num. 5. maxime quia non præcessit iudicis æstimatio, quæ etiam necessariò debebat præcedere, l. 1. C. si in caus. iudic. & ibi Salic. Roland. conf. 32. mem. 33. lib. 1. Rota in Romana officij coram b. m. Scuto, 3. Decembrii 1607. apud Marches. de commiss. par. 1. fol. 138. n. 6.

Iniustitia etiam non minùs manifesta videbatur: Quia præter magnum excessum valoris syluæ, respectu dicti crediti, & quidem multò vltra dimidiam; vnde etiam redditur nulla adiudicatio, Rot. decif. 648. numer. 1. par. 1. recent. fuit etiam mandatum relaxatum plus debito; & qui excessus etiam in minimo attenditur, vt locus sit reintegrationi, Ias. in l. si non forte, §. si centum, numer. 2. ff. de condit. indeb. Afflict. decif. 318. numer. 7. Greg. XV. decif. 198. Rot. decif. 630. numer. 2. & 3. parte prima recent.

Excessus verò multi offerrebantur: sed duo videntur magis releuantes. Prior, quia in prædicta apoca Angelus fuit constitutus creditor pro fructibus dotis vxoris, nempe Marselilæ matris suæ, etiam post illius obitum, ex quo illa decessit de anno 1591. & fructus fuerunt calculati ad annum 1597. cum tamen & fructus dotis vxore mortua non debeantur, Cowar. lib. 3. ar. cap. 1. numer. 3. cum seqq. Rota in Romana fructuum dotis, 12. Maij 1625. coram Reuerendissimo D. ræo De-

cano, & fuis dictum in Romana dotis 5. Decembris eiusdem anni coram me. Secundus quia ex summa calculata *sum. num. 4.* non fuerunt deducta scuta 204. pro rubris 32. frumentis fauorem huius partis, vt in quietantiis, in adis productis.

Et ita decifum vna tantum, &c.

Tullen. Parochialis.

Ven. 5. Iunij 1626.

ARGVMENTVM.

Gratia Apostolica impetrata de beneficio, vt referuato, ex quibus dicatur iustificata.

SVMMARIVM.

- 1 Negatiua non iuris alicuius probatur ex illius confessione, facta in impetratione gratiæ. Item ex reuolutione aliorum, n. 8.
- 2 Mori probatur concludenter per testes, qui fuerunt presentes, dum quis mortuus, & sepultus fuit.
- 3 Valior beneficij probatur per testes, & deponentes de publica voce, & fama.
- 4 Testes deponentes de publica voce, & fama, si deponant etiam de eorum credulitate, magis probant.
- 5 Et sufficit, quod ratio per eos assignata concludat.
- 6 Clericus probatur ex litteris patentibus.
- 7 Lix inter partes ex quibus probetur.

DECISIO XXXVIII.

DOMINI dixerunt: gratiam Nicolai esse iustificatam, & quia non ius Nicolai actoris satis iustificatur ex eius confessione in impetratione dictæ gratiæ l. cum precum, C. de liber. caus. Rot. decif. 699. numer. 2. & 736. in fin. par. 2. recent. Quod hæc Parochialis vacauit de mense Octobris, & sic in mense referuato per obitum Ioannis Baptistæ, probatur per testes, & qui fuerunt presentes mortui, & sepulchre: quæ est probatio concludentissima, Bart. in l. 2. §. si dubietur, sub numer. 1. ff. quemad. testam. aper. Rot. decifio. 101. numero quinto, par. 1. recent. & coram D. meo Decano decifio. 87. numero secundo.

Quod valor parochialis non excedat ducatos 50. & quod Nicolaus ius habeat in cappellania, existente in dicta parochiali; quodque illius collatio pro tempore spectet ad Rectorem; & valor non excedat ducatos 24. bene deponent testes: Qui dum attestantur de publica voce, & fama, sufficiunt: cum gratia non sit in his fundata, Put. decif. 26. lib. primo, in nou. impress. Caputque decif. 277. numer. 7. par. prima. Et quatenus in principio deponent de credulitate: quia tamen eorum credulitas prouenit à fama publica, de qua ipsi attestantur: si testes de publica fama sufficiunt, multò magis quando additur etiam eorum credulitas: quia de iure credere illud, quod sciunt per famam publicam, Bald. in l. siue possideris, n. 14. C. de probat. Alex. conf. 109. numer. 12. vers. unde datur lib. 1. fufficit enim, quod ratio assignata per testes concludat, Ias. in rubr. ff. de iur. iur. vers. quæro limita, numer. 6. Rot. apud Mantis. decif. 190. & apud Seraf. decif. 75. n. 2.

Clericus Nicolai probatur & ex litteris patentibus, cap. 2. vbi Abb. in primo articulo de Cleric. percip. Grammat.

Grammat. decis. tit. n. 1. Rot. decis. 101. num. primaparte prima, recent.

7 Lis inter partes probatur ꝑ ex commissione, & citatione ad dicen. contra, executi, & reproducti, *Ror. decis. prima n. 4. cum seqq. par. 2. divers.* Et quia denique causa fuit alias ventilata, & extat decisio in ea facta coram meo, Junij 1625.

8 Non ius aduersarij probatur ꝑ eo ipso, quodd ex actorum resolutione non apparet de aliquo eius titulo, aut iure sufficienti, *Bald. in l. si contra, num. 3. C. de probat. Ror. coram Greg. XV. decis. 89. num. 3. & in 2. par. recent. d. decis. 699. num. 2. & decis. 736. num. 5.*

Et ita decisum, Nicolao tantum informante, &c.

Bononien. Fideicommissi de Turri.

Ven. 5. Junij 1626.

ARGUMENTVM.

Parcet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Inventarium consciens, si fateatur, aliqua ex bonis in eo descriptis spectare ad aliquem, dicta confessio probat in eius praiudicium.
- 2 Declara, ut consilio de errore competat restitutio in integrum, n. 3.
- 3 Confessio tutoris non praiudicat pupilo.
- 4 Detractio non fit ex fideicommissio particulari non excussa prius hereditate.
- 5 Onus probandi non extare alia bona in hereditate incumbit alleganti.
- 6 Immissio non impeditur per exceptionem, requirentem alioquem indaginem.

DECISIO XXXIX.

IN ATA sententia Rotali, in qua fuit pronunciatum, Dominos Iulium Cæsatem, & Alexandrum fratres de Tutri imminitendos esse ex Saluiano in possessione Tornaturarum ss. cum dimidia prædij del Arcueggio, ex fideicommissio Sfortie de Turri ad eorum fauorem purificato, causa appellationis interpositæ per D. Annam aduersariam commissa fuit b. m. Vbaldo cum clausula: *consilio, quid sit locus Ægidiana, exequatur: sui minis causam appellationis cognoscat.* Cui ego subrogatus proposui dubium sub die 27. Aprilis præteriti: An esset locus Ægidianæ. Sed quia fuit dictum, ve videtur de iustitia dictæ sententiæ. Domini hodie vnanimiter resolverunt, sententiam esse iustam.

Nam in primis de purificatione fideicommissi Sfortie, quod reducitur ad solum dictum prædium in fauorem prædictorum fratrum de Turri, non potest dubitari, ex adductis in decisionibus sub die x. Junij 1620. & 14. May 1621. coram R. P. D. meo Persupio, datis in sum. num. 1. & 2.

Deinde discussa causa super immissione vigore Saluiani, in possessionem bonorum fideicommissi, & sic prædij prædicti fuerunt consecutiuè plura dubia excitata supra detractionibus, & aliis ex aduerso prætentis: Et tandem die 27. Ianuarij 1625. coram Illustrissimo D. meo Patriarcha Hierosolymitano, sum. n. 7. fuit decisum, detractiones allegatas non impedire

Tom. I.

immissionem fratribus de Turri pro Tornaturis ss. cum dimidia. Ex qua decisione emanauit sententia, de qua nunc agitur: contra quam duo præcipue opponuntur.

Primum quodd non fuerit habita ratio Tornaturarum 25. pro dote Camillæ, matris Sfortie fideicommittentis. Quæ obiectio tollitur ex facto, cum in decisione 16. Junij 1624. coram eodem in fine hæc detractio fuerit refutata, ex quo dos prædicta per publicum instrumentum soluta docetur. Quæ decisio quoad eandem partitam fuit postea in indiuiduo confirmata in supra dicta decisione 27. Ianuarij 1625. vers. nec releuat dicere.

Non obstat, quod ipsemet Sfortia in inventario bonorum hereditarium patris ꝑ adnotauerit, & confessus fuerit ad Camillam pertinere prædictas Tornaturas 25. cui adnotationi, seu confessioni videatur omnino standum esse adnot. in l. fin. C. arbor. intel. *Ror. decis. 1. in fin. de donat. int. vir. & vxor. in antip.* Quia vlti quodd prædicta adnotatio ꝑ fuit facta à tutore Sfortie, cum ipse adhuc esset infans, sum. num. 9. quo casu dicta confessio tutoris non praiudicat upillo, *Beretti. conf. 77. num. 5. in omnem casum ꝑ consilio de errore, vt hic constitit per publicum instrumentum, sit satisfactio dotis competere Sfortie, & habentibus ab eo causam, restitutio in integrum ex clausula generalis, Beretti. vbi supra num. 6. & 7. Aluar. Valse. consulti. 2. num. 11. Odd. de restit. in integr. par. 1. quest. 8. art. 7. num. 22.*

Secundò opponebatur de detract. legitime & Trebellianicæ ꝑ debite Vincentio Maræ, filio Sfortie. Sed placuit responsio, quodd hæc detractio non potest prætendi ex fideicommissio particulari, prout est hoc, de quo loquimur, non excussa hereditate, *Paul. de Casstr. conf. 247. num. 4. lib. 1. Peregr. de fideic. art. 4. num. 34. vbi quodd ꝑ alleganti non extare bona in hereditate, incumbit onus probandi, Ror. divers. decis. 113. num. 4. par. 2. divers.* Quod cum requirit altiotem indaginem, non debet immissioem impedire.

Ad alia verò, quæ opponebantur, abundè responsum fuit in decisionibus in hac causa factis coram R. P. D. meo Persupio, & Illustrissimo Patriarcha.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana Dotis, siue Saluiani.

Merc. 10. Junij 1626.

ARGUMENTVM.

Possessio iure familiaritatis an, & quando præsumatur Hypotheca constituta per donarium super rebus donatis, quo casu non resoluatur, resoluta ipsa donatione. Et plura notanda in materia donationis filio factæ à matre, contemplatione certi matrimonij cum facultate hypothecandi bona donata pro restitutione dotis, & adiecto pacto reuersiuo in certis casibus ad fauorem ipsius matris donatricis, quæ patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Creditum cum hypotheca in Saluiano probatur ex publico instrumento.
- 2 Possessio debitoris in Saluiano probatur ex testibus de 3 de 0

deponentibus de actibus possit.

Item si ex confititio possideat. n. 4.

3 Confitutum transfert verum possessionem.

4 Possessio rei contenti in Saluano probatur ex litis substantiatione.

6 Saluianum quando interet: iunctio numeris preced.

7 Possessio eiusdem rei non potest esse duorum in solidum.

8 Possessio iure familiaritatis non reuocatur.

Et presumitur, ut excludatur delictum n. 11. & 13.

9 Possessio iure familiaritatis presumitur in filio, si dominium rei est apud matrem.

10 Possidere iure proprio quis presumitur, si ante superuenientia noui iurati, non autem iure familiaritatis, etiam absque alia declaratione.

11 Dominium amittitur donatione.

14 Possidere uno, vel alio modo, pendet ab animo: nec cadit sub sensu corporali.

15 Hypotheca soluitur, si ius debitoris sit resolutum: saltem ut n. 36.

Saluianum non datur sine hypotheca.

17 Bona donata resoluta donatione, reuertuntur ad donantem cum hypotheca & onere contractum ex eius voluntate.

18 Pigra, seu hypotheca constituitur potest ab initio in re aliena, voluntate domini.

19 Dominum reuocabatur potest imponere pignus vel hypothecam in re propria, in casum, quo Dominum esse desierit, accedente tamen consensu illius, in quem dominium est reuersum.

20 Hypotheca acquiritur donatario ipso iure in bonis donatis cum pacto reuersus si a donante fuit ei data licentia vendendi illa pro dotis restitutione.

Hypotheca constituitur ex facultate vendendi.

21 Hypotheca contrahitur consensu eo ipso, quod pacifcor, ut si mihi pecunia debita non soluitur liceat mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate, etiam si de hypotheca nihil dictum fuerit.

23 Hypotheca competens alicui venit sub generali obligatione, & hypotheca omnium bonorum & iurium suorum.

14 Pignus, aut hypotheca non datur in re propria.

15 Non procedit, quando dominium est commutabile, & tempore duraturum, ut quia restitutioni subiacet.

16 Donatio matrimonij contemplatione facta filio a matre post matrimonium iam sequens, confertur facta inuentu aliarum nuptiarum, & n. 54.

17 Donatio matrimonij causa facta a parentibus filio, an & quando censetur facta contemplatione certi matrimonij, & numeris seqq.

18 Contractum nullum defectu solemnitatis probat voluntatem.

19 Facultas hypothecandi concessa pro restitutione dotis, nihil interest, si precedat, vel subsequatur matrimonium.

20 Donatio matrimonij causa facta a parentibus filio, ut decemum nubant, non potest a filio reuocari in prauidicium uxoris sine donatio processerit, siue subsequuta fuerit matrimonium.

21 Hypothecandi voluntas requiritur in eo, qui potest hypothecare, ut oriatur hypotheca.

22 De voluntate alicuius constare non dicitur sine eius declaratione.

23 Legatum factum alicui, si vult: non debetur, nisi velle declarat.

24 Alienandi facultas intelligitur alicui data, si expressit, & specialiter deposuerit, & non aliter. Declara ut n. 38.

25 Hypotheca generalis bonorum, & iurium flante facultate hypothecandi comprehendit, absque alia

expressione, bona hypothecanti donata, quamuis alioquin alienari prohibita.

36 Iurium appellatione venit etiam facultas aliquid faciendi, & disponendi.

37 Fideicommissario si data sit facultas disponendi de mille, & decedat nulla de eis facta dispositione, poterunt eius heredes illa retinere.

39 Prohibitionis casus si non enemi, neque euenire dicuntur in eo casu disposita.

40 Facultas consequens prohibitioni de non alienando, resoluatur resoluta prohibitione.

41 Prohibitio de non alienando, quando respiciat plures casus.

42 Causa dicitur anima, & spiritu dispositionis.

43 Rationis diuersitate flante, inter unum, & alium casum, debet fieri restrictio, aut ampliatio, non verò ex figura, & ordine scripturae.

44 Dispositio intelligi debet, ut contrahentes non decipiantur.

45 Mater non tenetur de iure aliquid dare filio propter nuptias pro assuectione dotis: tenetur tamen de necessitate naturae.

46 Alienatio bonorum restitutioni subiectorum valet durante vita alienantis, si illa non fuit expressis prohibita, secus si fuit expressis prohibita, quia tunc possunt bona statim vendicari, & n. 47.

48 In Saluiano exceptio excussionis principalis debitoris, an, & quando admittatur, & n. 49. & 51.

50 Accessionis natura est, ut veniat accessorie ad principalem obligationem.

51 Licentia in scriptis si conuenientum fuerit, ut intervenire deberet ad effectum aliquod agendi, praeside probari debet, nec sufficit illam vicinque probari, limitata ut n. 56.

53 Consensus non sufficit, ubi scriptura requiritur.

55 Licentia in scriptis ad aliquid agendum frustra requiritur, ubi alius fuit iam sequutus.

57 Causa finalis forma magis attendetur, quam verba praescripta.

DECISIO XL.

Dimitilla de Cesis, uxor q. Adriani Balleani egit vili Saluiano pro dote scutorum 24000. & aliis iuribus dotatilibus contra D. Iulianum Balleanum, Adriani matrem pro obtinenda immisione in possessionem Castri Grassignani, & aliorum stabulorum, quae ipsa Iulia dederat praed. Adriano, ut quamprimum, & decem diebus nubere; & p. pacto, quod si praedecederet line descendentes, bona donata liberet, & integraliter ad ipsam reuocarentur: si vero cum illis qui superuiderent donatrici, constituit primogenituram in eorum fauorem, cum prohibitione alienationis, nisi pro assuectione, & restitutione dotis, prima vice recipienda. Quare causa commissa in Rota b.m. Vbaldo, cui ego fui lubrogatus: fuit dubitatum, An sit danda immissio: & Domini affirmatiue resolverunt: Quia de credito dotali cum hypotheca constituitur lectura publici instrumenti de anno 1618, quod facit probationem probatam, Bald. in l. imperator, n. 12. ff. de stat. homin. & in terminis Saluiani Ror. apud Pacificum de Saluiano, interdec. 13. & dec. 15. n. 1. & in recent. dec. 456. n. 2. & dec. 669. n. 1. par. 2. & apud Greg. XV. dec. 491. n. 6. in fin.

Depossessione t. autem Adriani apparuit, tam ex rebus, deponentibus de actibus, politis, qui propterea bene ad hunc effectum probat, Paulum de Castro, conf. 168. num. 1. lib. 2. & Rot. in allegata dec. 669. num. 2. quàm ex clausula constituti t. ex qua inducitur vera possessionis translatio, l. quod meo, ubi Bart.

Rag. ff. de acquir. possess. & in l. que mulier, vbi etiam Bart. ff. de rei vendic. Tirag. de iur. constit. part. 2. ampl.

- 4 *prima, num. 2.* † Et in puncto quod in Saluiano sufficit possessio ex constituto, *Mart. ad claus. par. 1. claus. 20. num. 4. Greg. XV. decif. 491.* & fuit dictum in *Sutrina bonorum* 23. Octobris 1595. coram Card. Pamphilio. Et denum † possessio iuliz probatur ex litis sublentatione, *Ros. decif. 19. num. 2. & decif. 16. num. 16. apud Pacif. decif. 150. monero 8.* Et sic resolutio donationis non operatur quoad hypothecam, sed ipsa remanet pro doris restitutione: † & bona donata reuertuntur cum sua causa, id est cum dicta hypotheca, ex consensu, & voluntate donatricis, *l. si quis, ff. de usufr. legat. cap. 1. de feud. non habens. propr. natur. Bart. in l. in diem additio, ff. de aqua pluuiat. arcen. Corbul. de emptio. rit. de caus. primas. ad non solut. canon. ampl. 34. num. 3. post princ. vers. hoc verum nisi dominus confenserit, Afflict. decif. 112. num. 6. cum seqq. Gabr. conf. 143. num. 6. lib. 1. Crescent. decif. 9. num. 6. de priuile. Rot. in Romana censu 9. Martij 1607. coram B. M. Luislo.*

Solum igitur superest in contrarium adductis respondere. Quod pro clariori, & faciliiori intelligentia, & quia tot, tantorumque hinc inde scribentium excitata difficultas id expostulat, particulatim discussi, & examinati oportet.

Primo dicebatur, quod D. Iulia semper possedit Castum, & alia bona, de quibus agitur, tam ante quam post matrimonium Adriani cum Dimitilla, vt ex testibus, *num. 6.*

- 7 Vnde † cum duo non possint eandem rem possidere in solidum; consequenter Adrianus nunquam possedit: & ideo testes deponentes de illius possessione, debent intelligi de possessione iure familiaritatis, † quæ non reuelatur, *l. qui iure familiaritatis, vbi Bart. ff. de acquir. possess. Menoch. de arbit. cas. 160. num. 13. cum seqq.*

Hoc tamen obiectum facile fuit sublatum. Quia Adrianus catenus † præsumitur possidisse bona prædicta iure familiaritatis, quatenus fuerunt in matris dominio, *Alex. in d. l. qui iure, num. 3. vbi etiam ymol. in princ. & Cast. num. 4.* In ipsum autem translatum domini

- 10 minuo per donationem cum clausula Constituti, † cepit possidere iure proprio, ex titulo præcedenti, etiam absque aliqua declaratione, *Socin. sen. conf. 13. num. 18. lib. 4. Burfatt. conf. 9. num. 2. lib. 1. Ros. apud Greg. XV. decif. 32. num. 3. & ibi Add. & apud Reuerendissimum D. meum Decanum decif. 339. num. 5.* Et ratio est, † quia præsumitur possessio iure familiaritatis, vt excludatur delictum: ne qui ritulum non habet, videatur alienum occupare: quæ cessat in Adriano, qui ritulum habebat, ergo cessare in eo quoque debet præsumptio possessionis iure familiaritatis. Et ex aduerso D. Iulia † quæ translatum dominio in Adrianum, delicti esse domina, *ff. si itaque discreuit, Instit. de off. ex tunc vsque ad donationis resolutionem † iure familiaritatis possidisse præsumitur, iuxta etadita per Doctores. in d. l. qui iure, & Surd. conf. 94. num. 36.* Quod fit, vt testes D. Iuliz, deponentes de possessione Adriani, iure familiaritatis, & de possessione illius iure proprio, etiam post contractum matrimonium non sint in consideratione habendi. Vltra quod non reddunt scientiz causam: quinimò nec aliqua, quæ congrua sit reddi potest: Quia † cum possidere vno, vel alio modo, animi sit, *l. si quis vi, §. differentia, ff. de acquir. possess. non cadit sub sensu corporali.* Et in omnem casum sufficit Dimitillæ, ad obtinendum in Saluiano, possessio Adriani ex clausula constituti, quamuis de ea per testes, deponentes de actibus possessionis non constaret, iuxta inspectis allegata.

- 15 Secunda opponebatur, quod donatio de his bonis fuit resoluta † per mortem Adriani sine descendenti, vigore pacti reuerfui in casu in ea adiecti, nempe, quod Adriano præcedente Iuliz donatrici sine descendenti, bona donata ad illam reuertentur; & consequenter fuit etiam resoluta hypotheca in fauorem Dimitillæ, si quæ fuit sine qua non datur Saluianum, *l. vbi autem, §. fed & Marcellus, ff. de in diem additio, l. lex veltigialis, ff. de pignori. Mantie.*

de tacit. lib. 11. tit. 31. num. 67. & seq. Rot. apud Seraf. decif. 693. num. 3.

Sed etiam hoc obiectum facile tollitur ex facto: † Quia quamuis donatio fuerit resoluta in casu sequuto; tamen in eadem fuit Adriano data libera facultas hypothecandi bona donata, pro restitutione doris, prima vice recipiendæ, quæ est ista, de qua nunc agitur; quæ facilis non fuit resoluta, *Ros. apud Pacif. decif. 150. monero 8.* Et sic resolutio donationis non operatur quoad hypothecam, sed ipsa remanet pro doris restitutione: † & bona donata reuertuntur cum sua causa, id est cum dicta hypotheca, ex consensu, & voluntate donatricis, *l. si quis, ff. de usufr. legat. cap. 1. de feud. non habens. propr. natur. Bart. in l. in diem additio, ff. de aqua pluuiat. arcen. Corbul. de emptio. rit. de caus. primas. ad non solut. canon. ampl. 34. num. 3. post princ. vers. hoc verum nisi dominus confenserit, Afflict. decif. 112. num. 6. cum seqq. Gabr. conf. 143. num. 6. lib. 1. Crescent. decif. 9. num. 6. de priuile. Rot. in Romana censu 9. Martij 1607. coram B. M. Luislo.* Et ratio est, † quia sicut in re aliena potest ab initio, domini voluntate pignus, seu hypotheca constitui, *l. aliena rei, ff. de pignori. att. & l. Pomponius, §. si uia illud, vbi gloss. ff. in quib. caus. pign.* † ita & dominus reuocabiliter, (qualis erat Adrianus) potest pignus, vel hypothecam imponere in re propria, in casu, quo dominus esse desierit, accedente tamen, vt hic, consensu, & voluntate illius, in quem dominium est reuertitur, *arg. sex. in l. si rem, & l. ex iustissimo, ff. de verb. oblig. inter vtrumque enim casum nulla veretur differentie ratio.*

Ead vnum est, ex quo penitus omnis tolli videbatur scrupulus; † Quod si bene res perpendatur, nec ius Adriano ex donatione competens fuit resolutum; quandoquidem fuit etiam sibi data licentia vendendi bona donata pro doris restitutione, ex qua acquiuit sibi Adrianus in d. casu hypothecam in bonis donatis ipso iure, vt probat tex. singularis in *l. 3. §. fin. ff. qui potior, ibi: Inter fratres conuenit, ut si frater agri portionem pro indiuiso pignori datum a creditore suo non liberasset, ex diuisione quæ sita partis, partem dimidiam alter distraberet; pignus intelligi constitutum non existimauit;* & ibi Bart. Vbi per illum tex. quod ex facultate † vendendi constituitur hypotheca: & facit singulare dictum, *Bald. in l. creditoris, in fin. C. de pign. vbi ex dicto §. quod si pacifcor, † vt si mihi pecunia debita non soluatur, liceat mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate, eo ipso censetur hypotheca contracta, licet nihil de hypotheca dictum fuerit;* & Baldi dictum commendat, *Cremens. sing. 2.* Quæ hypotheca, † resoluta donatione per mortem Adriani, dubio procul remanet in illius hæreditate; & ideo venit sub illa hypotheca generali omnium bonorum, & iurium in fauorem Dimitillæ, *l. monero, C. qua res pign. oblig. Neguf. de pignori. in l. membr. 1. par. num. 8. cum seqq.*

Neque obstat, † quod in re propria non detur pignus aut hypotheca, *l. neque pignus, ff. de regul. iur.* Quia hæc † regula limitatur, quando dominium est commutabile, & tempore duraturum, vt quia restitutioni subiacet: rursus enim potest esse hypotheca ei; qui debet restituere, *l. ex extante, §. latius, ff. de except. rei iudic. Bart. in l. debitor, ff. de trebell. Bald. conf. 167. numer. 2. vers. non obstat, lib. 1. §. fas. in §. si iusque discretis, num. 21. Instit. de alt. Neguf. de pign. 4. membr. §. par. num. 1. vers. Et non obstat.* Quod verò intercesserit Adriano, bona donata esse etiam sibi hypothecata in dicto casu; non eget discussione, cum enim donatum, id est sibi † Iulia matre facta fuerit, vt nobilius ac decentius matrimonio collocaretur: tanto magis id consequitur erat, quā-

to pleniora iura in rebus ad hoc donatis acquisiuit.

- 15 Tertio adducebatur, quod matrimonium Adriani cum Dimitilla præcessit donationem: igitur D. Iulia quæ idco dedit, ut decentius Adrianus nuberet, de aliis nuptiis intellexisse viua fuit, si ita, 45. §. pater, ff. de leg. 2. ibi: si enim hoc pater non ignorabat, videtur de aliis nuptiis sensit, & si iam facta, ff. de condit. & demonstr. ibi: si iam facta sunt, quæ conditionis loco ponuntur, & sciat testator, quæ iterum fieri possunt, expelluntur, ut sunt. Quorum iurium dispositionem procedere etiam in contractibus; & sic in donatione firmant, Bart. in l. 2. num. 4. ff. de condit. & demonstr. Erman. a. Costa, lib. 2. sect. 1. cap. 1. num. 1.

- 17 Non minus istud etiam ex facti contestura removebatur: quia ex ea clare conspicitur donationem, & inde facultatem hypothecandi fuisse correctam ad matrimonium cum Dimitilla: primo extrad. per Moder. de pact. nupr. claus. 4. glo. 9. num. 5. par. 1. ubi num. 19. cum seqq. quod in donatione parentum facta filiis, dicitur, contemplatum certum matrimonium abique alia specificatione, quando, ut hic præcesserunt sponsalia cum certa muliere: secundo ex alia donatione, quæ præcesserat matrimonium, cuius in hac secunda, quæ agit, fuit facta mentio: quæ quavis nulla defectu sollemnitatis, probat voluntatem, l. si nupr. de reb. eorum, qui sub tutel. 3. Quia licentia hypothecandi fuit pro allocatione restitutionis dotis prima vice recipiendæ, & sic prioris matrimonii, illius licet, quod Adrianus cum Dimitilla contraxit: cui Iulia in omnibus consensit, ac interuenit; quinimo, & dotem præd. post dictam donationem recepit: quarto ex causa finali, seu impulsiva donandi, ut Adrianus quamprimum, & decentius matrimonio collocaretur, cui plenè per matrimonium cum Dimitilla fuit satisfactum, tam quoad generis nobilitatem, quam quo ad dotis quantitatem. Et iniquum videretur, quod D. Iulia Adrianum, tunc de recenti vxoratum, desiderasset quamprimum iterum vxorari: quod fieri non poterat, nisi soluto illo matrimonio. Et demum quia de iure nihil interest, præcesserit, aut subsequatur factis dicta facultas, ut probat rex. optimus, in l. si autem plures, ff. de acq. pign. ar. ibi: Et placet nihil interesse, utrum præcedat Domini voluntas aquilutionem, an subsequatur: quia & posterius voluntatem Prætoris tueri debet; & in puncto Peregr. conf. 78. numer. 10. cum seqq. lib. 3. Vincent. de Franch. decis. 105. per tot. ubi quod siue præcedat, siue subsequatur patris, aut matris donatio, cui filius decentius nubat, illa non potest à filiis diminui, nisi retractati in præiudicium vxorum: quod vixque possit, si vxori non esset illud ius quæsitum.

- 19 Quarta contendebatur, quod vicumque sit de facultate hypothecandi, & hoc de Adriani potestate; non tamen constat, quod ille hypothecare voluerit: Cum enim id totum vigore dicte licentiæ in eius voluntate positum, nullo videtur de iuxta doctrinam, Bart. in l. Censuum, §. ult. ff. de verb. oblig. debuit constare, quod ea facultate usus fuerit: & non constat eo ipso quod id velle non declarauit, l. si ita legat, num. 3. ubi velle ff. de legat. 1. ubi si aliqui legatarij, si vult: & debet suam voluntatem declarare, & scire in terminis, Laurent. Siluan. conf. 14. per tot. ubi quod filio gratuito hereditatem restituit, si sine filiis decederit, cui data fuerit facultas vendendi, & obligandi: debet intelligi, si expressè, & specialiter dispenset, & non aliter: Quod fortiss. in casu nostro dicendum videbatur, ex quo bona donata, fuerunt in eadem donatione prohibita alienari.
- 21 Huius difficultati, fuit responsum, quod statim re facultate hypothecandi; generalis hypotheca bo-

norum, & iurium Adriani in fauorem Dimitillæ, comprehendit etiam, abique alia expressione bona donata, quamvis alioquin obligari prohibita, Negus. de pignor. 2. membr. 3. par. num. 28. 43. & 44. Crauet. conf. 256. num. 5. & conf. 303. num. 4. Curt. l. un. confil. 26. numer. 8. Barjart. conf. 32. numer. 10. ad fin. lib. 1. Tirac. in l. si vngam, in verb. bona, num. 14. & seqq. C. de reuocand. donat. Rot. decis. 149. num. 9. & decis. 150. num. 2. apud Pacif. Et ratio est, quia ut vnus ex Dominis aduerit, quæ appellatio iurium venit etiam, & facultas aliquid faciendi, & disponendi, l. qui in potestate, ff. de testam. in puncto, Menoch. confil. 216. numer. 31. ut in simili, si data sit facultas fideicommissario disponendi de nullo, & decedat intestatus, aut nulla facta de illius dispositione: eius legitimi hæredes in quos transierunt vniuersa illius iura, l. nihil aliud est, ff. de verb. signif. pot. sunt illa retinere, Natt. confil. 216. num. 10. Menoch. d. confil. 210. numer. 50. Mancic. de conceit. vltim. volunt. lib. 7. tit. 7. numer. 14. Vincent. de Franch. decis. 45. per totum. Supra verò in contrarium adducta procedunt quæ in facultate conditionali, cum nos versetur in facultate pura, licet restricta ad duem prioris matrimonii, quod ut dictum est, iam præcesserat: Quo modo distinguit, Rot. in supra alleg. decis. 149. num. 9. apud Pacif. & ad Siluan. bene respondet, Menoch. d. confil. 210. num. 69.

Quinto illud acriter in contentionem veniebat, quod quidquid sit de hypothecandi licentia, iuxta superius resoluta, illa tamen non videbatur trahenda ad casum qui euenit, nempe ad casum præmortientie Adriani sine descendendis: cum in eo simpliciter, & absolute dictum fuerit, ut bona donata in egrè ad Iuliam redirent: sed tantum ad secundum casum, nempe quando ipsa donatrix præmoteretur, quo casu appositus prohibitionem de non alienando, etiam late sumpto vocabulo, in fauorem primogenituræ, quam constituit, nisi pro assecratione, & restitutione dotis, &c. Vnde quodmodum non fuit factus locus prohibitioni de non alienando, quia casus iste non euenit: ita nec etiam facultati hypothecandi, dicte prohibitioni de non alienando adiectæ, ad l. nam quod, §. fin. ff. de pen. legat. Surd. confil. 19. 4. num. 20. cum seqq. Erat enim dicta facultas consequutiva, & famulatiua prohibitioni de non alienando: igitur ista resoluta, etiam illa resoluta fuit, ad trad. per Decif. confil. 636. num. 8. cum seqq. Rot. apud Seraf. decis. 883. & in recent. decis. 100. num. 7. par. 1. Fuit etiam optimè responsum, quod quando facultas alienandi esset consequutiva ad alienationis prohibitionem, & cum ea resolveretur: quia tamen alienationis prohibitio respicit totam donationem, & sic vtrumque casum, ex quo stat de per se, & in clausula separata, habente suam orationem perfectam, ibi: & ad hoc, ut huiusmodi sua donatio, & dispositio suum fortiss. effectum, &c. iuxta doctrinam, Bart. in l. si nupr. ff. de reb. dub. Peregr. de fideic. art. 16. num. 102. Atenech. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 181. num. 2. Rot. decis. 769. num. 7. par. 1. recent. Pariter etiam exceptio siue facultas illa ibi: nisi pro assecratione & restitutione dotis, &c. ad totam donationem refertur oportet, ut sic exceptio sit de regula.

Rursus post clausulas in quibus habentur prædicti duo casus, & illam in qua fit alienationis prohibitio, immediat alia clausula, quæ disponitur, ut quæ dicta fuerunt de morte naturali, intelligantur etiam dicta de morte civili: quæ certe tam ad casum præmortientie sine descendendis primo loco scriptum, quam ad secundum, quo cum illis decederet, referenda est, quamvis secundum formam verborum restricta videatur ad casum primogenituræ: aliter sequeretur, quod

quod Iulia voluerit, quod in casu pramorientie Adriani morte ciuili, bona ad ipsam non essent reuersura, sed esset confiscatio locum, quod profecto dicendum non est. Ergo à fortiori dicere conuenit, quod clausula prohibitionis alienationis inferius posita, respicit utrumque casum, cum eadem prout ratio militet. ad trad. per *Peregr. vbi supra num. 38.*

Præterea accedit causa donandi in exordio donationis, ibi: *ut quam primum, & decentius nubere possit*; 1. causa etenim dicitur anima. & spiritus dispositionis, accipiamet dispositio, ut dixit *Bald. in leg. si quis seruo, num. 10. C. de furt. Et ideo quamuis alienandi, & hypothecandi facultas appositæ videatur consequiui ad prohibitionem alienationis, quæ respicit perpetuitatem fideicommissi: quia tamen facultas præd. respicit aliud longè diuersum, nempe fauorem vxoris, dotem soluentis: consequenter 1. ex diuersitate rationis debet fieri restrictio, aut ampliatio, non verò ex figura, & ordine scriptoræ, leg. cum pater, 6. d. ultissimis, ff. de legat. 2. *Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 5. num. 9.* maxime stante cõspectiuitate ad hoc matrimonium, tanquam tunc tractatum, & conclusum, iuxta superius ponderata in responsione ad tertium obiectum. ¶ Quo casu dubitandum non est, quin dicta facultas debeat simpliciter intelligi, ne dotantes decipiantur, ad trad. per *Modern. vbi supra claus. 4. gloss. 1. num. 26. cum seqq.**

Demum Domini considerabant, quòd hæc obligandi facultas processit à matre, in donatione facta unico filio, habili ad matrimonium contrahendum. ¶ Quæ licet iuris necessitate compelli non poterat ad dandum filio propter nuptias pro dotis recipiendæ asscuratione; tamen tenebatur necessitate naturæ, ad id impellente, *Paul. de Cast. in leg. quoniam nouella, num. 2. vers. sed tertio, C. de iussu. testam. Becc. conf. 20. num. 30. lib. 1. Peregr. conf. 78. num. 13. lib. 3.* Ergo ciendum est ita absolute fecisse; cum absolute necessitate naturæ teneretur.

Non obstat, quòd D. Iulia in casu pramorientie Adriani virtualiter prohibuerit alienationem, dum in eadem clausula prouidit, quod tunc bona donata ad eam integraliter reuerterentur; & propterea quod expressa prohibitio inferius facta in clausula separata, ad secundum dumtaxat casum refecti debeat: ¶ Quia etiam prædicta expressa prohibitio ad casum pramorientie uisiter refertur: quia illa cessante non obstante virtuali, & tacita prohibitione, Adriani, eius vita durante, posuisset bona donata alienare, 1. seruo legato, §. t. ff. de leg. 1. leg. cum pater, §. libertus, vbi gloss. verb. alienauerit, ff. de leg. 2. *Bart. in leg. final. §. si autem, vbi communiter Doctores. C. commun. de leg. Sura. conf. 194. num. 26. Rot. apud Seraf. decis. 783. num. 6. & diuers. decis. 120. num. 34. par. 2.* Sicque bona in alium transiit non tam citò ad Iuliam redirent, & fortè difficilior, & deteriorata: ¶ Secus autem est, stante expressa prohibitione, quia tunc etiam uiuentis grauato alienatio est nulla, & bona statim possunt vendicari, d. §. libertus, leg. peto §. fratre, ff. de leg. 2. *Molin. de Hispan. primog. cap. 16. lib. 1. num. 33. Peregr. de fideicom. art. 40. num. 5. & Rota vbi supra.* Et proinde non sine mystico in dicta donatione causa expressæ prohibitionis fuit lassimè concepta, ut utrumque posset comprehendere casum, ibi: *Et ad hoc, ut huiusmodi sua donatio, & dispositio semper, & omni tempore integrum effectum sortiat, &c.*

Sextò obiectebatur, quòd debuit prius fieri excusatio contra bona Adriani: ¶ quia quauis in Saluiano

non excussionis exceptio non admittatur ad trad. per *Pacif. de Saluiano, inspecl. 2. cap. 2. num. 72. cum seqq. Sura. conf. 4. num. 36. & admittitur tamen, quando est de natura obligationis. Serrac. de asscurat. in prefat. num. 34.* Cum igitur hic facultas hypothecandi fuerit concessa pro asscuratione dotis, ¶ & accessiois natura sit, ut ueniat accessorie ad obligationem principalem, *Serrac. vbi supra, Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 7. num. 1. cum seqq.* consequenter etiam excussionis locus esse videtur.

Sed Dominis visum fuit, hoc obiectum in contrarium reuocari: ¶ Quia Adrianus fuit pro dote principaliter obligatus, & illi à Iulia matre facta donatio de præfenti: quo casu in Saluiano non admittitur excussio, ad latè tradita per *Pacif. vbi supra.* Et facultas hypothecandi non solum cantat pro asscuratione, sed etiam pro dotis restitutione; aliter enim non sequeretur effectus causæ impulsivæ, ut quamprimum, & decentius nubere: Quia nullus esset, qui impelleretur ad dandum, si dicta facultas in subsidium esset intelligenda, & ita in puncto facultatis hypothecandi pro asscuratione dotis, *Modern. Roman. discept. forens. cap. 996. per tot.* Et in omnem casum, esset excludenda excussionis exceptio ratione propriæ hypothecæ, Adriano qualitas, iuxta superius dicta in responsione ad secundum, in fine.

Postremò, ac tandem fuit allegatum, quòd donatio fuit facta; ¶ quatenus Adrianus vxorem duceret de consensu in scriptis D. Iulix, & quod aliàs resoluereur, & ideo non fat esset, quod licentia viciumque probetur, & dum præcisè de illa in scriptis non constet, ut in terminis licentiæ in scriptis, *Bertaz. conf. crim. 8. num. 11. lib. 1. ¶ Et ex regula, quòd ubi debet interuenire scriptura, non sufficit simplex consensus, Put. decis. 43, lib. 3. Rot. diuers. decis. 377. num. 6. par. 1.*

Verùm ex supradictis patet solutio. ¶ Cum enim videtur fuit, ante matrimonium cum Dimiticia præcesserit alia donatio, ad illud cõspectiua, licentia, de qua in secunda donatione, ant debet intelligi de alio matrimonio iuxta *tex. in d. leg. si tam facta, ff. de condit. & demonst. vbi* manifeste fuit per errorem adscripta: ¶ quia cum iam præcesserit hoc matrimonium cum consensu D. Iulix, frustra in ordine ad illud, licentia in scriptis erat requirenda; ut in simili, *Rot. decis. 797. numer. 12. par. 1. diuers. ¶ Et in omnem casum: quando licentia in scriptis esset, de forma, quia tamen illa respicit certum finem, videlicet ut filius non nubat sine donatricis consensu, & voluntate; sufficit, quòd per æquipollens adimpleatur, prout tunc adimpleta fuit; leg. si mater, C. de iussu. & subdit. Et ratio est, ¶ quia magis attenditur finalis causa formæ, quàm verba præcisæ, ut dixit *Bald. in cap. quoniam column. 2. de offic. deleg. Paris. consil. 32. numer. 34. lib. 2. Crauet. conf. 77. numer. 4. lib. 1. Affili. decis. 378. numer. 5. Sarnen. in reg. de public. quest. 11. numer. 2. Rot. decis. 33. num. 4. par. 2. diuers.**

Et ita decisum, utraque parte, &c.

Romana

Romana dotis de Iacobillis.

Ven. 19. Iunii 1626.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SUMMARIVM.

1. Mulieri magis expedit, ut dos tradatur viro in pecunia, & quare.
2. Ex pecunia percipi possunt maiores fructus, quam ex aliis rebus.
3. Dotis solutio regulari debet eo modo, quo facta fuit alteri forori nubenti.

DECISIO XLI.

DI 27. Martij præteritis fuit resolutum, D. Posthumie Iacobillæ deberi dotem à D. Gregorio, fratre vtriusque coniuncto ad summam scutorum septem mille. Hodie præsupposita decisione desuper facta, dubitatum fuit de modo solutionis. Et Domini conformiter resolverunt, ut solutio fiat in pecunia numerata: ¶ tum quia magis expedit mulieri, ut in pecunia dos viro tradatur, ut in illum cum domino periculum transeat, & vtri bona obligata habeat, *Honded. conf. 14. num. 59. & conf. 41. num. 31. lib. 1.* Et quia ¶ ex pecunia inveniendi maiores fructus percipi possunt, *Bar. in l. tutor. qui reperitorum, §. si post depositionem num. 2. ff. de admortuorum Rot. apud Farin. lib. 1. conf. decis. 85. n. 6.* ¶ Tum etiam quia Antillæ aliz forori fuit hoc modo dos soluta, à qua hæc regulari debet, si filia pater, ff. de leg. 1. 3. & Lquero ff. de iur. dat. Rot. penes Pic. ad stat. Urb. decis. 16. num. 2.

Quo vero ad tempus solutionis faciendæ visum fuit, ut tempore nuptiarum dentur scuta duo millia numerata, & postea singulis annis scuta quadringenta, vique ad integram solutionem prædictorum scutorum septem mille: ut sic solutio huius dotis regulari iuxta dotem Antillæ fororis, cui dos scutorum decem mille fuit hoc modo soluta, nempe tempore nuptiarum scuta tria mille, & deinde singulis annis scuta quingenta. Quæ verò in contrarium adducebantur pro Gregorio fratre, visa faciunt nec in facto nec in iure subistere, &c.

Romana Quarta.

Ven. 26. Iunii 1626.

ARGUMENTVM.

Quarta an, & quando debeatur vxori in bonis viri prædefuncti.

SUMMARIVM.

1. Quarta debetur Vxori pauperi in bonis mariti diuitis prædefuncti, & num. 4.
2. Amplius procedere etiam si fuerit dotata, dum dos sit adeo parua, ut illa ad alimenta non sufficiat, nec habeat aliunde se alere possit.
3. Fallit, si tempore mortis mariti habeat aliunde, quo

possit se sustentare: quia tunc quarta non debetur, quamvis nullo modo fuerit dotata, & num. 7.

4. *Auth. præterea C. unde vir, & Vxor, ratio formalis est, quod mulier labore inopia temporis mortis viri. Dispositio illius est obfusca, & in dubio amplecti debet interpretatio, ex qua illa excludatur, num. 15.* Et cum remedium est subsidiarium, num. 6.
5. Et an illud excludatur, si mulier fuerit constituta doctus, 1500. num. 10.
6. Quarta peti non potest in bonis mariti à muliere habente patrem diuitem, cum ab eo possit petere alimenta.
7. Vxor an dicatur pauper, vel diues ad effectum, ut ei debeatur quarta, vel non in bonis mariti iudicis arbitrio relinquatur; & quomodo d. arbitrium sit regulandum, num. 10.
8. Dos congrua que dicatur.
9. Quarta peti potest à muliere in bonis mariti non obstante legato ab eo sibi relicto. Et rationem, vide num. 13.
10. Fallit, quando bona fide inter vivos assignatur vxori à marito aliqua considerabilis summa, & ratio redditur, num. 14. & num. 16.
11. Mulieri acquiritur alius super bonis mariti ex constitutione dotis per illum facta ad eius suorem, quamvis eo ab ea absente, & ignorante.
12. Mater contrare filiam, An, & quando præsumatur.
13. Dotis constitutioni consensisse mulier præsumitur eo ipso, quod matrimonio consensit.

DECISIO XLII.

DE O B V S Iannottus duxit in vxorem D. Venerandam Augustam, quam dotauit in scutis 1500. & insuper in testamento suo decessit, legauit eidem localia quædam, & loca monitum non voeabilium 34. Nihilominus quia præfata Veneranda pretendit sibi deberi quartam bonorum mariti iuxta dictam dispositionem, *Auth. præterea, C. unde vir, & vx.* & ideo ibi dandam esse immisionem in eius bonis pro dicta rata. Fuit inde lis orta inter ipsam & D. Curium de Annibalis, Iannotti hæredem: Quæ cum mihi commissæ fuerit, dubitavi: An quarta debeatur. Et quia hæc materia fuit sæpius in Rota ventilata, plures ab ea emanarunt locupletissimæ decisiones, & præsertim decis. 1. de success. ab intest. apud Cef. de Grassi. Romana successioni quarta 22. Martij 1609. coram Illustrissimo D. meo Patriarcha Hierosolymitano qua est decis. 174. apud Pacific. de Saluati. Et Imol. successioni prius coram R. P. D. meo Pirouano 22. Iunii 1620. Et postea in gradu appellationis 18. Aprilis Anni proxime classis coram Reuerendissimo D. meo Decano, In quibus discutuntur, & firmantur sæcè omnes iuris conclusiones, quæ circa illam se offerre possunt: & hæc inter alias, quæ ad propositum nostrum conducit: nempe dispositionem dictæ *Auth.* intrare etiam, quando mulier est dotata, si dos sit adeo parua, ut illa et ad alimenta non sufficiat, nec aliunde habeat, vnde se alere valeat. Quæ conclusio verbis dictæ *Auth.* rectè congruit, & egregiè expenditur in dicta Romana successioni, num. 2. cum seqq. teretque etiam ab omnibus approbatur, ut post Bald. & Paul. Doctor. ibid. *Hond. conf. 93. lib. 1. Purpur. conf. 330. Cels. Pgo. conf. 4. Rol. conf. 14. vol. 3. Alenoch. conf. 433. num. 2. Vincent. de Franch. decis. 410. Barz. decis. 128. num. 35.*

Prout etiam exaduersò ex eisdem Rotæ decisionibus dicta conclusio non intrat, ¶ quamvis mulier nullo modo sit dotata: si tamen aliunde tempore mortis mariti habeat quò possit se commodè sustentare, ut in *Auth. de exhered. §. optimum* quoque: unde dicta

dicta, *Auth. praterea* desumpta fuit ibi: si in aliis inopis
 4 sit, *Salicet. in d. Auth. praterea, quest. 3. vbi* ¶ quod ratio
 formalis illius constitutionis non est, quod dotata
 vxor fuerit, vel indotata, sed quod laboret inopia tem-
 pore mortis viri, & ibi *Cassien. num. 6. Alex. num. 4. Ro-*
mana successioni apud Pasch. num. 36. & 41. vbi quod
 5 mulier ¶ habens patrem diutem, non potest præ-
 tendere quartam in bonis mariti, cum possit alimenta
 petere à patre, *l. si quis à liberis, ff. de liber. agnosce. &*
laic. Menoch. d. conf. 443. numer. 10. cum seqq. Et ratio
 6 est, quia cum ¶ remedium dictæ *Auth.* sit subsidia-
 rum, *Cois. de remed. subsid. rem. 2. l. aliunde* ¶ potest
 7 sibi mulier de alimentis subuenire, cessare debet di-
 ctum remedium, *Dec. in d. Auth. praterea num. 2. in fin.*
Ceph. conf. 244. numero 11. lib. 2.

Quapropter fuit ad facti questionem difficultas res-
 tricta, videlicet: An Veneranda fuerit sufficienter
 dotata ad effectum, de quo agitur: Quia circumsc-
 ripta dicta dote de eius paupertate consistere debet, ita
 quod siue attendamus tempus dotationis, siue mortis
 mariti, nihil haberet, vnde posset se sustentare: Et
 8 quod maritus diues obierit, non erat dubium; ¶ quæ
 facti questio iudicis arbitrio definienda est, *gloss. in d.*
Auth. praterea, in verb. locuples, Vgo. d. conf. 4. Menoch.
de arbit. cas. 65. & d. conf. 433. num. 12. & Rot. apud
Ceph. de Grass. vbi supra num. 14.

9 Sed quia iuxta superius dicta, ¶ arbitrium in præ-
 senti regulari non debet, prout quando agitur de do-
 tis constitutione, quo cala dos illa congrua dicitur,
 quæ assignatur pro modo facultatum tam viri quam
 vxoris, & eius qui mulierem dote tenetur, & pro
 dignitate coniugum, & consuetudine loci, *l. quæro,*
& l. cum post, §. gener. ff. de iur. dot. l. si filiam ff. de leg. 3.
& Rot. in Romana dote, 27. Martij 1626. coram me:
 10 ¶ sed regulandum est, vt cognoscatur, an dotis red-
 ditus tempore mortis mariti sufficere possint vxori
 ad alimenta, & tollendam necessitatem, victusque
 mendicitatem: Proinde Dominus visum fuit eos,
 quos ex prædicta dote scutorum 1500. D. Veneranda
 percipere potest, esse illi ad dictum effectum sufficien-
 tes, quique ad excludendum remedium dictæ, *Auth.*
 eam fuisse congruè dotatam, *Surd. decif. 61. num. 8. &*
9. Gabr. conf. 142. lib. 1. Vincent. de Franch. dec. 410.

Quod tantò magis Dominis videbatur, ex quò licet
 Veneranda esset ex honestis parentibus nata, & vt
 prætenditur, nobilis: constat tamen, quòd erat pau-
 perissima, eòdem haberet dotes confraternitatum, & suis
 manibus sibi victum pararet. Et quia vltra dictam
 dotem, tempore matrimonij constitutam lanctus
 11 illi in testamento reliquit legatū supradictum. ¶ Quod
 licet non excludat quartæ petitionem, iuxta *tex. in*
dicta Auth. praterea in fin. & tradita per Rot. in dicta
 12 *Romana successioni, num. 35. cum seqq. tamen* ¶ quando
 bona fide inter viuos assignatur vxori à marito ali-
 qua considerabilis summa, tunc etiam de legato ratio
 haberi debet, vt mulier à quarta excludatur, vt post
Collegium Bononiense, dixit Honded. conf. 79. num. 34. lib. 1.
Surd. de aliment. tit. ult. quest. 35. num. 34. vers. inferius
 tamen: Et ratio est, quia ideo legatum non impedit
 quartæ petitionem, quia alioquin esset in viri pote-
 state priuare vxorem quartam, sibi iam debita à lege,
 relinquendo illi legatum; sicque via fraudibus aper-
 riteret; & proinde etiam contra testatoris volunta-
 tem quarta deberet, vt dixit, *Bald. in d. Auth. prate-*
 14 *rea; num. 1. & Dec. num. 9. ¶ Quando autem inter vi-*
 uos, & maxime, quando, vt hic tempore matrimonij
 vir vxori pauperi, & consentienti assignauit summam
 aliquam considerabilem, cessat illa ratio fraudis, *Hon-*
ded. & Surd. vbi supra & de mente, Rot. in d. decif.
 15 1. de success. ab intest. apud *Lesur. de Grass. ¶ Et accedit,*

quòd cum dispositio dictæ *Authenticæ* sit odiosa, vt
 ibi communiter notatur, & dixit *Rot. vbi proxime n. 12.*
 ea in dubio debet amplecti interpretatio, ex qua illa
 excludatur.

Non obstat, si dicatur, quòd ¶ dispositio dictæ *Auth-*
 16 *enticæ* non cesset ex dotatione etiam congrua, nisi
 quando dos fuit data ab vxore, & non quando fuit à
 marito constituta: Quia hoc nullibi fundatur, sed
 potius contrarium: cum non debeat præcisè attendi,
 quòd dotata sit, aut non, sed an aliunde habeat, quòd
 valeat sustentari: Et sufficit, quòd vir dum vixit per
 actum inter viuos de hoc illi prouiderit, vt ex *Surd.*
& Honded. vbi supra; & ita in puncto visus fuit sentire
Vincent. de Franch. decif. 318.

Non etiam obstat, quòd dos ¶ fuerit Venerandæ 17
 constituta ex infamia, & absente. Quia satis est, quòd
 ex dicta dotis constitutione fuerit libi etiam absenti,
 & ignorant de iure acquisita actio contra mariti bona,
leg. vnic. §. absens, C. de rei vxor. act. & quòd ex
 ea possit commodè percipere alimenta: Vltra quòd
 præsumitur, ¶ quòd eius mater, quæ in dotis consti-
 18 tutione interuenit, eam certiorauerit quominus, &
 quòd habuerit veram omnium gestorum scientiam:
 ¶ Quia eo ipso: quòd matrimonio consensit, & illud 19
 consummauit, cesserit etiam consensisse dotis consti-
 tutioni, line qua matrimonia non solent contrahi,
Alex. conf. 146. num. 11. lib. 5. Surd. decif. 62. num. 13. vers.
eius verò, & Rot. decif. 89. numer. 11. & 12. part. 2.
diceret.

Non obstat demum, quòd in dotis constitutione
 addit pactum, vt mortua vxore dos reuocatur ad vi-
 rum: & quòd viro præmortuo exantibus filiis, Ven-
 eranda non haberet nisi scuta 300. Quia nullus il-
 lorum casuum euenit: & in primo casu illa non in-
 digebat alimentis: solum enim, vt dictum est, attendi
 debet, quòd tempore mortis viri aliunde congrua ha-
 beat alimenta.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Veneta Sequestri.

Ven. 26. Iunij 1626.

ARGVMENTVM.

Res iudicata intrare solita ex tribus conformi-
 bus, non intrat si sententiæ non sint conformes.
 Et an, & quando ad hunc effectum dicantur
 conformes vel non. Item nec intrat
 res iudicata ex capite desertionis causæ, si
 fuerit appellatum intra decem dies, & fue-
 rint petiti apostoli, & datus terminus iuris, &
 intra illum commissæ causæ; etiam si pro ap-
 postolis reddidit non fuerit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Sententia conformes an, & quando dicantur ad effectum, vt intreat res iudicata ex tribus conformibus.
- 2 Decretum, aut sententia in iudicio summario, in quibus sura partium non sunt plenæ, & solemniter discussa, non præiudicant in iudicio plenario.
- 3 Res iudicata non intrat ex capite desertionis si appellatum fuit interposita intra decem dies, & fuerint petiti apostoli, & datus terminus iuris, & intra illum causæ commissæ.

4 Amplia

- 4 *Amplia, etiam si non fuerit redditum pro apostolis intra terminum iuris: quia sufficit, quod intra illum petiti fuerint, & quod causa commissa fuerit.*
- 5 *Appellans a diffinitiva potest de stylo, non expectato responso, super apostoli impetrare iudicem, qui interim potest procedere in causa: & rationem habere numero 6.*
- 7 *Clausula quod orator amplius pro apostolis redire non teneatur, non est necesse, quod apponatur in commissione causa, sed ponitur solum ad cautelam.*
- 8 *Commissio sufficit, quod intra terminum iuris perueniat ad bancum cursoris, etiam si non fuerit alius iudici presentata.*
- 9 *Affidit. in constit. Regn. tit. de appell. rub. 45. n. 24. vers. decimo nota, declaratur.*

DECISIO XLIII.

le 15. Maij prateritj dubitavi: An con-
ter de re iudicata. Et cum ex duplici
capite praterenderetur, nempe ex tribus
conformibus, & ob defensionem; dice-
bant Domini caput ex tribus conformi-
bus penitus carere fundamento: ¶ Quia decretum reuo-
cationis sequestri illast. Patriarche Antiocheni,
quod praterenditur esse computandum pro prima sen-
tentia, nec condemnationem continet, nec absolu-
tionem, nec quicquam aliud his æquipollens. Et quam-
vis sententia D. mei Buratti, quæ praterenditur quod
habenda sit pro secunda, confirmet dictum decretum
quoad reuocationem sequestri; progreditur tamen
ulterius, dum super meritis causæ declarat nullum ius
Iosepho competere: & idem in hac parte non potest
dici conformis decreto: Et propter eandem causam
quamvis vltima sententia D. mei Pirovani sit conformis
sententiæ D. mei Buratti, non tamen decreto, iux-
tâ latè tradita per *Couar. pract. quest. c. 15. n. 5. & 6. Cra-
ueri. conf. 183. per tot.* Et accedit, quod decretum fuit
super articulo reuocationis sequestri: in quo quando
fuisse hibita ratio de mente causæ principalis, ea
habita fuit incidenter, & summarie tantum: ¶ De-
cretum autem, aut sententia in iudicio summario in
quibus iura partium non sunt plenè, & solemniter
discussa, non præiudicant, nec in eis potest fieri fun-
damentum in iudicio plenatio, l. penult. ff. de his, qui
sunt sui, vel alien. iur. & ibi gloss. l. si quis à liberis, §. si vel
parents, vers. meminisse, & ibi Bar. ff. de liber. agnos. l. Vin-
cent. de Franch. decis. 189. per tot. Barz. decis. 82. nu-
mer. 25.

Quapropter fuit tunc difficultas restricta ad caput
3 defensionis; Quæ hodie fuit negativè resoluta: ¶
Quia sententia Domini mei Pirovani fuit lata sub
die 22. Decembris, & die 30. eiusdem mensis fuit ab
eâ appellatum, & petiti apostoli, & datus terminus
iuris, & sic intra decem dies, *Auth. hodie, de appell.
cap. anteriorum 2. questio. 6.* & die 26. Ianuarij sequen-
tis fuit mihi causa commissa, & sic intra mensem à
4 die dati termini iuris.

Non obstat, quod non fuerit redditum pro aposto-
lis intra terminum iuris: ¶ Quia sat est, quod à prin-
cipio fuerint apostoli petiti intra dictum terminum,
5 & causa in Rota commissa: quæ idem operantur, ac
reditus pro apostolis ad effectum evitandi defensionem,
6 *Roi. decis. 54. de appellat. in antiq.* vbi quod de
stylo appellans à diffinitiva, potest, non expectato res-
ponso super apostolis impetrare iudicem, qui interim
potest procedere in causa. ¶ Et ratio est, quia ex quo
ius huiusmodi appellationi defert, & terminum ita-
ruit, cap. cum sit, de appell. statim prosequi potest, cap.
ubi, de appellat. etiam responso non expectato, *Roi. de-*

*cis. 41. vers. nam ex quo ius appell. in nou. Cassad. decis. 8.
& Crescent. decis. 2. cod. tit. Verall. decis. 38. par. 1. & decis.
115. par. 2. Roi. divers. decis. 734. par. 4. Lancell. de attenti.
par. 1. cap. 13. numer. 18. vers. & propterea, Adden ad
Greg. XV. decis. 573. numer. 34.*

Non obstat, quod in commissione non fuerit ap-
posita clausula: Ita quod orator amplius pro apostolis
redire non teneatur. ¶ Quia cum redire ad iudicem pro
apostolis nihil aliud sit, quam reportare voluntatem
iudicis in deferendo appellationi, cui lex ipsa iam de-
fert: prædicta clausula non est necessaria, sed solum
ad cautelam, *Lancell. d. cap. 13. numer. 28. & 29.*

Non obstat, quod commissio intra terminum iuris
non fuerit iudici præsentata, nec pars citata ad dicen-
8 contra: ¶ Quia sufficit, quod intra illud tempus pe-
tuerit ad bancum Cursoris, vt eam præstetur, ex
quo satis de diligentia constare dicitur, *Cassad. decis. 4.
princ. de appell. Crescent. decis. 1. ad tit.*

Denum non obstat decisio Petulina de Vbaldis 17.
Iunij 1596. eorum Illustrissimo Cardinali Pamphilio,
data per partem aduersam: Quia nullam mentionem
facit de citatione ad dicen. contra, nec de præsentat-
9 tione coram iudice; imò innuit, sufficere quod intra
iuris terminum causa committatur. ¶ *Affidit.* verum
etiam exaduerso alleg. in constit. tit. de appell. rub. 45.
num. 24. vers. decimo nota, loquitur secundum terminos
illius constitutionis, non de iure communi, in quo
versamur.

Et ita decimum, vtraque, &c.

Barbastren. Canonicatus.

Ven. 26. Iunij 1626.

ARGUMENTVM.

Cantores Cappellæ Pontificiæ, actu infer-
uientes lucrantur in absentia fructus Can-
onicatus, non autem distributiones quo-
tidianas.

SYMMARIVM.

- 1 Cantores Cappellæ Pontificiæ sunt verè familiares
Pape, & num. 6.
- 2 Familiares Papa lucrantur in absentia fructus bene-
ficiarum, residentiam requirentium. Intelligit vs
num. 10.
- 3 Item eos lucrantur familiares Episcopi, dum illi in-
seruiunt.
- 4 Aliud est esse familiarem, aliud habere pro fami-
liari.
- 5 Familiaritatis requisita sunt destinatio ad certum
seruitium, mens, & dens.
- 7 Clausula: sub lata cum decreto irritanti, quid ope-
retur.
- 8 Familiaris quis dicitur, etiam si recipiat salarium: quia hoc non excludit verum seruitium, & obsequium.
- 9 Prothonotarij non participant, & alij habentes of-
ficia in Romana Curia, non lucrantur in absentia
fructus beneficiorum, quæ requirunt residentiam:
& ratio redditur ibidem.
- 10 Cap. cum dilectus, de cler. non resid. requirit præ-
ter familiaritatem obsequium circa personam Prin-
cipis.
Nec illius depositio est correctæ per Concil. Trident.
num. 12.

- 11 *Servientes Papæ, dicuntur vniuersali Ecclesiæ inferuire.*
 13 *Distributiones, vt lucentur, requiritur presentia, & interessentia.*
 14 *Familiares Papæ non lucentur distributiones in absentia.*

DECISIO XLIV.

Bartholomæus de la Corte, Canonicus Barbastren, vnus ex Cantoribus Capellanis Sanctissimi D. N. prærendit coram Illustriss. Cardinali de Monte, Capella, Pontificis protectore contra Capitulum Barbastren, sibi in dicta absentia, adu tamen in dicta Capella Inferuenti, deberi fructus Canonicatus, & præbendæ, ac distributiones quotidianas. Quare cum fectum à præscripto Illustriss. Cardinali in iudicem deputatus: hodie super hoc in Rota dubitauit. Et Domini fuerunt concordēs, Bartholomæo deberi fructus Canonicatus, & præbendæ, non autem distributiones. Quoad fructus mori fuerunt: † Quia Cantores Capellæ Pontificis sunt veri familiares Papæ iuxta *constitutio nem Sixti P.* editam anno 1586. §. 3. quæ habetur in *novo Bullario rom. fol. 540.* quæ fuit postea confirmata per *Paulum V.* quod & prius dixerat, apud *Rot. Guidob. dec. 183.* incipit *Cantores Capellæ.* † Vnde intrat dispositio *rex. in cap. cum dilectus de Cleric. non residens. de precipiendis fructibus in absentia: Zuberell. conf. 44. num. 3. Monet. de distrib. quotid. part. 2. quæst. 9. numero 10. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. numero 383.* & idem resoluit Sac. Concilij Congregatio, in substituto Diaconi, & Subdiaconi eiusdem Capellæ, & sic in casu wagis dubitabili: Et accedit, quia aliis vt aduertit *Oldrad. conf. 48. vers. & ideo Honorius.*

† familiares Episcopi essent melioris conditionis, qui dum inferuiunt Episcopo faciunt fructus suos, *cap. de cetera, & cap. ad audientiam, de Cleric. non resid.*
 4 Non obstat, quod Cantores prædicti non videantur esse veri familiares, ex quo *Constitutio Sixti P.* dicit, vt tales esse censentur, & aliud est, quod quis sit verus familiaris, aliud quod habeatur pro tali ad trad. per *Gonzal. in reg. 8. glof. 43. num. 17. & segg.*
 5 *Rot. decif. 88. num. 3. par. 1. recent.* † Quia imò in illis ad effectum de quo agitur, concurrunt requisita veræ familiaritatis, nempe † destinatio ad certum seruitium, mens, & dens, *Rot. in recent. decif. 584. num. 3. par. 1.* ex quo acta seruiunt Papæ in diuinis officiis, & recipiunt portionem panis, & vini: & occurrit quoque mens, vt ex verbis Constitutionis prædictæ clare conspicitur, ibi: *tam ipsi, quam alij pro tempore existentes Cantores, Capellani sint, & esse censentur, prout hactenus semper fuerunt nostri, & pro tempore existentes Romani Pontificis, veri, & indubitatè familiares, continui commensales, ac solitam portionem panis, & vini, &c.* Ex quibus verbis, non sunt familiares per priuilegium, & fictionem, sed veri,

7 & indubitati. † Et tollitur penitus omnis difficultas ex clausula: *Sublata, cum decreto irritanti, Rot. decif. 461. per tot. par. 1. recent.*
 8 Non obstat, quod recipiunt salarium: † Quia hoc non excludit verum seruitium, & obsequium Papæ: cum etiam alij familiares Pontificis: vt sunt cubicularij, illud recipiant, & nihilominus fructus in absentia lucentur, *Garz. ubi supra.*
 9 Non obstat, quod sic † Prothonotarij non participantes, & alij innumeri habentes officia in Romana Curia, in quorū erectione disponitur, vt habeantur pro veris familiaribus, possent prætere de exemptionem à residentia ad effectum lucenti fructus † vigore dicti *cap. cum dilectus*: Quia ille textus, præter familiaritatem, requirit obsequium circa personam Principis, ibi in no-

stro seruitio commorantes: & ibi: qui circa nos se obsequiales exhibent, &c. quod in illis non requiritur.

Non obstat, quod in eod. textu non occurrat, vt familiares Papæ ad effectum lucenti fructus debeant inferuire vniuersæ Ecclesiæ, ibi: *obsequiales exhibent vniuersi, &c.* † Quia existentes in seruitio Papæ, verè dicuntur vniuersali Ecclesiæ inferuire, *Panorm. ibid. num. 2. vers. nota 1.*

Non obstat, quod dispositio d. *rex.* videatur correctæ per S. Concil. *Trid. sess. 14. cap. 12. de reform.* † Quia contrarium est verius, vt in puncto *Nauar. conf. 1. & 2. de Cleric. non resid. Garz. ubi supra num. 346.* & ita resoluit dicta S. Concil. Congregatio, & fuit in eadem sæpius resolutum.

Quo verò ad distributiones mori fuerunt: † quia vt ille lucentur non solum requiritur presentia, sed etiam interessentia: † ac idèd familiaribus Papæ qui solum habentur pro presentibus, non debetur. *Abban. d. cap. cum dilectus, num. 5. Nauar. conf. 2. in fin. de cleric. non resid. Garz. de benef. ubi supra num. 315. Rot. in illud. distributionum 2. Iunij 1598. coram b. me. Gispio.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Palentina Capellania.

Merc. 1. Iulij 1636.

ARGVMENTVM.

Regula de annali quæ requiratur, vt locū habeat.

SYMMARIVM.

- 1 *Regula de annali non habet locum non dicto de possessione, quæ debet esse continuata per annum, num. 2.*
- 3 *Regula de annali requirit possessionem pacificam.*
- 4 *Fundatur in negligentia impetrantis, & sic non habet locum saltem pro illis diligentibus contra possessionem.*
- 5 *Non procedit dicta regula in beneficiis reservatis.*

DECISIO XLV.

De hac Capellania, vigore Breuis de capiendi possessione nomine Cameræ obtinuit ab A. C. sententiam declaratoriam cum mandato de immitendo contra Franciscum Salguero, tanquam intrusum, & fuit inde possessionem adeptus: Sed commissi causa boam. Vbaldo, cum clausula: *Tanto Breui, arbitrio Rotæ*, disputatōque dubio vtraque parte informante super dicto arbitrio: Rota sub die prima Iulij 1624. respondit: *Non intrare arbitrium, nisi obstarit regula de annali.* Quapropter cum fuerim in dicta causa subrogatus, propoli hodie dubium scrutatum. Et Domini, Laurentio tantum informante, Francisco tamen sæpius citato, resoluunt non obstat: † Quia non docetur per Franciscum de possessione, prout est necessarium docere ad effectum, vt sit regulæ locus. *Sarren. in reg. de annali, §. 7. n. primo, vers. nam non sufficit, † nec quod fuerit continuata per annum: Sarren. ibid. quæst. 77.* Et † quod illa fuerit pacifica de tempore prouisionis Laurentij, prouisi Apostolici: *Rot. apud D. meum Decanum decif. 292. num. 1.* Quæ tantò magis probanda erant, ex quo causa fuit in Rota commissi ad instantiam Francisci: Et in omnem casum, quia constabat de diligentis in repentiendo, & citando Franciscum in tempore factis, dicebant Domini, quod illæ debent excusare Laurentium contra dictam regulam, quæ fundatur in negligentia impetrantis, *Sarren. ubi supra quæst. 14. 71. & 76. Rot. coram Greg. A. P. decif.*

decis. 272. nrm. 5. & 369. per tot. Et demum videbatur res clara; quia cum dicta Cappellania vacauerit in mense referuato, nempe de mense Augusti ꝛ ve firmatur in decisione desuper facta, non cadit sub prædicta regula; quæ non procedit in beneficiis generaliter referuatis, *Cassid. decisio. 14. numer. 9. super regulis.*

Et ita, &c.

Leodien. Decimarum.

Amerc. 1. Iulij 1626.

ARGVMENTVM.

Manutentio in quasi possessione exigendi decimas, ex quibus concedatur.

SVMMARIVM.

- 1 Manutentio danda est possessori de tempore motu litis.
- 2 Quasi possessio vniuersali exigendi decimas sufficit ad effectum manutentionis, non docto de speciali exactione decimarum, super quibus litis pendet.
- 3 Manutentionis iudicium conuenitur leuioribus probationibus.
- 4 Quasi possessio exigendi sufficit, ut probetur ex vnicuique solutionis, ad effectum manutentionis.
- 5 Assistentia iuris communis multum attenditur ad effectum manutentionis.
- 6 Exceptio exemptionis a solutione decimarum quando sit reicienda ad petitorium.

DECISIO XLVI.

EVI resolutum Capitulo, & Canonicis Ecclesie Aqueusis esse dandum mandatum de manutentione contra Monasterium, & Moniales Roberti Montis in possessione percipiendi decimas ex Benenatis, seu teritis, de quibus agitur, sitis in parochia S. Romachi, quæ est prædictorum Canonicorum & Capituli. Etenim per testes *sum. n. 1.* ꝛ probatur eorum possessio de tempore motus litis, nedum quoad generalem exactionem, sed competentem iure parochialitatis, ꝛ quæ videtur sufficiens ad obtinendum mandatū de manutentione, etiam quod non constat de speciali possessione exactionis decimarum, super quibus litis pendet, *Abb. conf. 71. n. 3. Rot. in recent. dec. 112. n. 2. par. 2.* verum etiā quoad exactionem speciale, spatio plurimum annorum: ꝛ cum ad effectum manutentionis sufficiant leuiiores probationes, *Put. decis. 61. in fin. lib. 3. Rot. diuers. dec. 196. n. 6. par. 1. Seraf. decis. 62. n. 5.* ꝛ adeo ut sufficiat vniciuique actus solutionis: *Rip. in cap. cum Ecclesia, n. 52. de cons. poss. & propriet. Seraf. decis. 141. n. 2.* Quæ quo magis procedant. ꝛ cum vltima possessionem Capitulum tantquam Parochus habeat iuris communis assistentiam, quæ plurimum attendi solet ad effectum manutentionis. *Capuraq. decis. 306. n. 7. par. 1.*

Non obstat pratenta exceptio Monialium, nempe quod sint exemptæ, quando eorum prædia propriis sumptibus colunt: ꝛ Quia hæc exceptio, maxime stante possessione Capituli, etiam respectu aliorum bonorum, quæ fuerunt culta per Moniales, reicienda est ad petitorium, ad tradita per *Rot. in recent. decis. 562. in fin. par. 1. Et in Valentina decimarum 20. Febr. 1598. coram Peregrino.*

Et ita, &c. Capit. tantum informante, &c.

Romana Spolij.

Ven. 6. Nouembris 1626.

ARGVMENTVM.

Spolium purgandum est per solutionem iusti pretij, si res super qua illud fuit commissum, præstari non potest. Et pretium illud dicitur iustum, & attendendum est, quo res vendi posset.

SVMMARIVM.

- 1 Pretium iustum succedit locorei, si præstari non potest.
- 2 Et pretium illud dicitur iustum, & attendendum est, quo res vendi posset, n. 4.
- 3 Monasterium potest cogere vicinum ad sibi vendendum domum pro Monasterij ampliatione, præsertim si domus sit vulgaris.
- 4 L. inuitum C. de contrah. empt. cessat ob publicam utilitatem.
- 5 Reintegrationis effectus est, ut spoliatus redigatur in pristinum statum.
- 6 Spoliato debentur fructus rei, de qua fuit spoliatus.

DECISIO XLVII.

POSTQVAM die 19. Decembris 1625. fuit resolutum, intrare spolium in fauorem Iulij Manfredi, & sic illum esse reintegrandum ad domū, de qua agitur: Dubitauit hodie: Quomodo spolium sit purgandum. Et quia domus dicebatur iam incorporata Monasterio sancti Iosephi: ꝛ Domini resoluerunt, loco restitutionis domus succedere iustum pretiū, vt fuit dictum in decisione in hac eadem causa facta 4. Iulij 1625. Ratio resolutionis fuit: ꝛ Quia, etiam si domus non reperiretur incorporata, præsertim cum sit domus vulgaris; posset cogi Iulius Manfredus illam Monasterio vendere iusto pretio, pro Monasterij constructione, seu ampliatione, iuxta magis communem, & receptam sententiam, si quis Sepulchrum, in princ. ff. de relig. & sumpt. funer. Bald. & Angel. in l. 1. ff. sol. matr. Affin. princ. consil. Neap. q. 3. n. 10. Cepoll. de seruis. vrb. an. præd. c. 82. de Sepulchr. ꝛ Receditur enim hoc casu ob publicam utilitatem a regula *rex in Limitum. C. de contrah. empt. Soccin. in tract. Fallen. reg. 435. fallen. 9. Ias. in l. nec emere C. de iur. deliber. Couar. var. resol. lib. 3. c. 14. n. 8. vers. hoc tamen falsum est.*

Quantum autē debeat esse iustum pretiū: Dixerūt Domini esse per petitos æstimandū, nulla habita consideratione de pretio oblatum in substatione, de ordine iudicis facta: quæ cum fuerit declarata nulla, nullus etiā ex ea debet sequi effectus: sed solū attendendū est pretiū, quo domus vendi posset, ad l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. ꝛ Hic enim cedit reintegratiois effectus, vt spoliatus redigatur in pristinum statum eo meliori modo, quo fieri potest: petinde ac si spoliū factū non fuisset, *Verall. dec. 171. par. 3. & Mench. conf. 75. n. final.*

Quo verò ad fructus, ꝛ Domini non dubitarunt, quin debeantur, *Verall. & Mench. ubi supra.* Sed a quo tempore, qualiter, & ad quam summam sint computandi, ordinarunt, vt particulariter videatur.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Fergo

Bergomen. Pensionis de Trefcurio.

Ven. 13. Nouembrii 1626.

A R G V M E N T V M.

Pensionario si fuerit referuata pensio exempta ab omni decima, titularis teneat illam integre soluere absque defalcatione alicuius decimæ, non obstante quod postea Principi in cuius dominio beneficium existit, fuerit concessum indultum exigendi decimas cum prægnantissimis clausulis derogatoriis quarumcumque exemptionum: Quia ille adiectæ censetur favore Principis, non autem titularis. Egregia est decisio, & in materia exemplaris.

S V M M A R I V M.

1. *Manutentio potest ex integro concedi quando dubitatur: An valide concessa fuerit.*
2. *Solutiones pensionis facta per prædecessorem sufficient pro obtinenda manutentione contra successorem.*
3. *Clausula: Quotum tenores operatur, ut omnia censentur expressa.*
4. *Clausula derogatoria apposta in concessione decimarum salta Principi, cuius favoreta respicere dicantur: & n. 7. & seqq.*
5. *Pensionarius teneat contribuere pro rata pensionis ad solutionem decimarum.*
6. *Exemptio, pacta, & conuentiones apposte ad futuram pensionarij in reservatione pensionis: An, & quando dicantur sublatæ ex mente Papa, & ex clausulis derogatoriis illius: Plenè materia discutitur cum suis rationibus, & num. 7. 10. 16. 19. 21. & 24. & seqq.*
7. *Inclusio vnius est exclusio alterius.*
8. *Emphyteuta tenetur soluere Principi tributis, ac censum, etiam si conuenerit cum domino directo, ut ipse, & non ille teneatur.*
9. *Et talis conuentio non confirmata à Principe dicitur nulla, & improba.*
10. *Conuentio circa solutionem tributorum dicitur nulla quoad præiudicium fidei dumtaxat: Valida tamen est, & seruanda quoad ipsos contrahentes, & num. 21.*
11. *Præfatio declarat voluntatem concedentis.*
12. *Et inducit causam finalem, apperisque mentem concedentis: ita ut illa à præfatione, ut à sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur.*
13. *Verba restringi debent ad rem super qua exprimuntur.*
14. *Verba generalia restringi debent ad certam causam, quæ exprimitur: si restrictio fieri potest salua ratione recti sermonis. Et ratio redditur, ibidem.*
15. *In privilegio, & gratiis non tam verba sunt attendenda, quam mens consideranda.*
16. *Derogatio est restrictio iuris.*
17. *Et tantum, & non plus intelligitur derogatum, quantum dictum, aut quantum de necessitate infertur.*
18. *Conuentiones partium: An, & quando tollantur ex concessione Principis.*
19. *Clausula regulantur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectæ: & ideo si non obstat dispositio principis, neque obstat illa, quæ facti acc-*

Tom. 1.

cessoria, & numer. 23.

25. *Creditum prius potentius est.*26. *Obligatus cum iuramento & obligatione camerali, dicitur strictius obligatus; & ideo prius soluere tenetur.*27. *Debiti causa grauior alia esse dicitur, si una habeat faciliorem exactionem, quam altera.*28. *Princeps præsumitur præiudicare in modico, & non in magno: dum apparet voluisse præiudicare iuris terij.*29. *Obligatio ex persona & facto ipsius obligati originem trahens, ipsum solum afficere debet.*

DECISIO XLVIII.

AVLVS PAPA V. in resignatione, quam Ioannes Paulus Gaslinus fecit Ecclesie de Trefcurio, referuauit ei super fructibus eiusdem Ecclesie annum pensionem scutorum 200. & eius nepotibus

60. exemptam, & immunen ab omni decima imposita, & ex quauis causa imponenda, & alio quocumque onere, etiam si in impositionibus huiusmodi decimarum caueatur expresse, quod pensionarij pro rata pensionum suarum, quantumvis exemptatum decimas contribuere teneantur: Cui reservationi Martinus resignatarius modo prædicto consensit, & pensionem eum iuramento, & obligatione camerali, etiam successorum nomine de suo, & eorum proprio soluere promisit, absque spe aliquid vnquam postea repetendi, seu defalcandi: Ita vt omne quod propterea ipse & sui successores in dicta Ecclesia soluerent, (quod præfatam ratam pro tempore quomodolibet concerneret) Ioanni Paulo resignanti, & nepotibus gratiosè donate, & remittere teneantur, donatione pura & irrevocabili.

Sed postea Gregorius X V. Serenissimæ Reipublice Venetorum concessit certas decimas super fructibus omnium, & quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum sui Domini; ad quas etiam pensionarios teneri voluit, quamuis pensiones essent vt supra exemptæ, & sub quibuscumque obligationibus, etiam in forma camere, & iuramento, ac quibuscumque decretis, & castellis munitis, etiam per viam donationis, & generaliter sub quauis verborum forma, aut expellitione concepta, & quod ipsi, à quibus pensiones huiusmodi sunt soluende, iuri, & actioni petendæ, vel retinendæ portio, aut ratæ partis, pensionarios tangentis, iurciurando renunciant.

Cuius indulti prætextu Hieronymus Isabellus, qui Martino resignatario in dicta Ecclesia successit, prætendens quod Ioannes Paulus pensionarios teneat contribuere solutioni prædictarum decimarum; integram pensionem soluere recusauit, sed cum fuerit conuentus coram A. C. obtinuit Ioannes Paulus manuteneri in possessione exigendi integram pensionem: Vnde causa appellationis mihi commissa sine retardatione solutionis, arbitrio Rote: Proposui hodie dubium: An intret arbitrium: In cuius discussione fuit pro parte Hieronymi de tribus oppositum: nempe de inualiditate mandati A. C. Quod quasi possessio non fuerit probata: Et deum de iniustitia. Sed validitas fuit visa clara, & quando fuisset turbida, cessabat difficultas, tæx quo nunc ex integro potest manutentio concedi: Veral. decisio. 175. part. 3. 6. Pænem decisio. 177. part. prima, sed etiam quasi possessio videbatur bene probata, quia ad effectum manutentionis sufficient solutiones, de quibus in actis, factæ per Martinum prædecessorem, Guid. Pap. decisio. 629. sæpius per Rotam canonizata Gij. de

F 2 pens.

penf. 148. 47. num. 10. Menoch. de recup. rem. 3. num. 89. Put. decis. 151. lib. 3. Seraf. decis. 147. num. 1. Et fuit milles decium.

Quapropter post binas huius dubij propositiones, scilicet 29. April. præteriti, & 6. huius mensis, fuit difficultas restituta ad iustitiam. Quæ in eo solum versatur: An per supradictum indultum Greg. XV. fuerit derogatum clausulis, appositis in refectione pensionis: ita ut illud obstat pensionario in casu & ad effectum de quo agitur.

Et pro parte affirmativa, & sic pro titulati videntur esse expressa verba d. indulti, ubi grauantur pensionarii, & derogatur pactis inter pensionarium, & titularum conuentis cum clausula: *Quorum tenores.* Quæ operatur ut omnia censentur expressa, iuxta vulgare consilium Butrij, ac expressa derogatione regulæ de iure quæstio non tollit, & cum dectero irritanti, & clausula sublatâ, & in specie derogato obligationibus in forma cameræ, qua titularis erit obligatus ad fauorem pensionarij: nec non donationibus, & iuramento ad fauorem eiusdem. Quæ derogationes, cum non conueniant, nec adaptari valeant Reipublicæ, cui clausula supradicta non obstant, ut patet ad sensum; videtur necessariò dicendum, quòd solum habent respectum ad titularum; ita ut eius fauorem dumtaxat appositæ censentur, ne alias iniunctis sint, & superflue; & nihil penitus operentur; ut in simili *Menoch. de presump. lib. 3. presump. 115. num. 63. & seqq.* Et tantò magis, quia sic intelligitur, reduci-
tur res ad ius commune, quòd pensionarij tenentur contribuere pro rata pensionis, *Gig. de pensio. quest. 19. num. 5.*

Et fortius pro titulari stringebat, quòd Rota sæpius in puncto visâ fuit sentire ad eius fauorem, scilicet: Quòd per huiusmodi declarationes, & exemptionio, pacta, & conuentiones ad fauorem pensionarij in refectione appositæ, fuerint sublatae ex mente, & voluntate Papæ, ut *pari. 2. diuers. decis. 161. in princ. & numer. 4. 6. & 13. & in Asculana pensionis 17. Februarij 1586. coram Cardinali Pamphilio, & in Valentina subsidij 4. Maij 1611. coram b. m. Penia in fin. vers. ad decis. in causa Toletana.*

Cætèrum remaneat discussa, Domini contrarium resoluunt, videlicet, Isabellum titulum teneri, iuxta refectionem, releuare Ioannem Paulum, & eius nepotes pensionarios ab omni, & quacumque decima: Habent enim pensionarij intentionem fundatam in literis refectionis, cuius verba sunt clara, ut supra in factò, & in pluribus decisionibus Rotæ, in similibus terminis loquentibus; ut *apud Seraf. decis. 1348. numero 2. in vers. nam cum non agatur, & in vers. non tamen tollit, & decis. 702. num. 5. & 6. pari. 2. recent. & in dicta Valentina subsidij 4. Maij 1611. allegata etiam exaduerso, & clarius in decisione 16. Novembris eiusdem anni in eadem causa facta coram eodem bon. mem. Penia, & in Persulina pensionis 13. Ianuarij 1614. coram Cardinali Sacro, & in Ceneten. pensionis 7. Iunij 1621. coram bon. mem. Remboldo, & in alijs adductis per modernos discept. forens. cap. 548. num. 26. cum seqq.*

Ex quibus decisionibus, iuxta mentem Rotæ, declaratur, dictum Breue Greg. XV. quò etiam pensionarij grauantur, ut sit verum ad fauorem Reipublicæ, cui pensionarij tenentur pro sua rata non minus quam titulares: ita ut prætextu quarumvis exemptionum, aut conuentionum, cum titularibus initatum, non possint eximi à contributione decimarum: Quia illis omnibus quoad Rempublicam, fuit in dicto Breui expressè derogatum, ut sit concessio decimarum, ut inferius dicitur, habet facilitate exitum, & effectum: Sed propterea non fuit de mente Papæ velle

præiudicare pensionariis, quoad titulares, ad quorum fauorem non respexit, nec illis in dicto Breui quicquam concessit. Sed potius fuit eius voluntas, ut quoad illos pacta, & conuentiones & clausulæ omnes in refectione adscriptæ, remaneant in suo robore, & firmitate, *Rot. in prad. decis. 1348. apud Seraf. in dicta Valentina subsidij, & alijs supra alleg.* Et hoc ipsum bene denotat verba indulti, ibi; quoad hoc nullatenus suffragari, id est respectu Reipublicæ, cui solum indultum fuit concessum, & non pensionariis: & ita ut Reipublicæ inclusio sit titularium exclusio, ad l. cum Prætor, ff. de iudic. & in puncto dicta verba ad hoc expendit Rota in dicta Ceneten. coram bon. mem. Remboldo.

Qui intellectus ad dictum breue tanto magis congruit, & recipi debet, quanto est iuri communi conformis: Eo enim attempto, si emphyteuta pactum iniicit cum domino directo, ut non ipse sed Dominus directus tributa, ac censum Principi soluat: nihilominus Emphyteuta tenetur, perinde ac si nulla præcesserit conuentio, l. i. in Emphyteutici prædij, & ibi *Rebuff. de fund. patrimon. lib. 1. vbi* ¶ talis conuentio non confirmata à Principe dicitur nulla, & improbatâ: & facit text. in l. fin. C. sine Cons. vel relique. ¶ Quòd tamen conuentio sit nulla, intelligi debet quoad præiudicium fisci dumtaxat, l. inter debitorem, ff. de pact. ibi inter debitorem, & creditorem conuenietur, ut creditor onus tributi prædij pignori non agnosceret: sed eius soluendi necessitas debitorem spectaret; talem conuentionem quantum ad fisci rationem, non esse seruandam respondendi. Cætèrum quoad ipsos contrahentes conuentio est valida, & seruanda; ut probat expressus text. in *Lepistolam. §. pactum, ff. de pact. ibi pactum ut si quas summas propter tributionem prædij, pignori nexi factas creditor soluisse à debitore reciperet, & ut tributa eiusdem prædij debitor penderet, iussim, ideoque seruandum est:* & ita declarat glos. in d. l. in emphyteutici, *las. in d. l. Epistola, Aluar. Valsc. de iur. Emphy. quest. 17. num. 28. Francis. Marc. decis. 471. num. 13. pari. 1.* Ergo derogationes pactorum, & conuentionum, contentæ in Breui debent intelligi ex mente Papæ ad fauorem Reipublicæ tantum, non autem titularis.

Quæ Pontificis mens, & voluntas inde magis vrgent, quòd illæ, ut legitur in præfatione Breuis, ex eo dumtaxat motus fuit ad concedendum has decimas, ut per eas subuentum sit publicis Reipublicæ necessitatibus: quæ toti, tantæque munitissimis præsidia subleuaret ad fauces inimicorum, quorum ipsa, & totius Italice est firmissimum propugnaculum: ideoque ad eam semper verba indulti dirigitur: Quæ ratio nec indiectè conuenire potest titularibus, cum quibus indultum non loquitur: Licet enim illa publica subuentio sit omnium communis; tamen dum Reipublica, siue ab vno, siue ab alio integras eximit decimas, quòd postea pensionariis iuxta pacta conuenta releuetur à titulari aut non releuetur, proflus dicit respectum ad priuatam utilitatem titularis, aut pensionarij, ut patet ad oculum.

Nihil autem est, quò vnde magis voluntas concedentis declaratur, quàm à præfatione, l. cum hi, in princ. & ibi *Barri. & las. ff. de transact. Crauet. conf. 211. num. 8. vers. septimo vero:* ¶ Cum enim præfatio inducat causam finalem, l. fin. ff. de hered. instit. aperit mentem concedentis, ita ut illa à præfatione, ut à sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur; l. cum pater, §. dulcissimi, ff. de leg. 2. l. si de certa, vbi *Barri. C. de transact. Bald. in l. sub pretextu, num. 12. C. eod. Paul. de Cæstr. conf. 332. lib. 1. Crauet. conf. 16. num. 5. vbi quòd* ¶ verba sunt restringenda ad rem, super qua exprimitur: l. si quis ita, ff. de testam.

14 *regiam, intel. & Sord. decis. 217. num. 6. vbi, quod quando exprimitur certa causa, & verba generalia vltima dictam causam nihil operantur, sed debent restringi ad eam; quando salua ratione recti sermonis restrictio fieri potest. Hic autem recti sermonis ratio postulat, vt fiat dicta restrictio, ne Pontificis gratia seu concessio trahatur ad eos, quibus non conuenit concessio: Vnde dicitur Rota apud Mohed. decis. 13. de preben. & quod in priuilegiis, & gratis non tantum verba sunt attendenda, quam mens consideranda.*

16 Præterea tamen eadem & Pontificis intentio, & voluntas non minus elicitur, combinando indultum decimarum cum pactis, & clausulis reservationis; etenim in his habetur, quod titularis in subsidium promissit suo, & successorum nomine de proprio soluere ratam decimarum spectantem ad pensionarium; quam promissionem Pontifex ratam habuit, illamque expresse confirmavit, & approbavit: In indulto autem ad denotandum quod derogationes in eo contentæ nullo modo attingunt interesse titularis, sed Reipublicæ, derogatur dumtaxat clausulis, quæ iuxta dicenda, possunt adaptari faciliori, aut difficiliori exactioni ex fructibus beneficiorum; non autem derogatur clausulæ, vt in omnem casum titularis etiam de proprio soluitur teneatur. † Cum enim de 17 rogatio sit stricti iuris. *Gemin. conf. 33. num. 2. & tantum, & non plus est derogatum, quantum dictum, aut quantum de necessitate inferitur, l. sancimus C. de testam. Crauet. conf. 26. numer. 7. Rot. in dicta Valentina subsidij 4. May coram bon. mem. Penia, vers. quod*

19 *verò ex derogatione. † Cur autem Papa huic vni derogare omitteret, non autem alie, illa solum videtur esse ratio; Quod cum decima non de proprio, vt pensio, sed solum de fructibus sint exigenda, superfluum erat derogare huic clausulæ, quæ non perinet ad decimarum exactionem, sed solum ad priuatum interesse titularis, & pensionarij; quod interesse non fuit consideratum, sed omnium; quia nullo modo, nulloque ratione mouit Papam ad concedendam indultum; Ergo quoad illud conuentiones, & clausulæ reservationis remanserunt in suo pristino statu; & per consequens iuramentum & obligatio cameralis, sub quibus etiam facta fuit promissio soluendi de proprio: Quia consideratio fuit de mente Rote in dicta Pernuina pensionis, vers. minus refragatur, in fin. coram Cardinali Sacrate.*

20 Tandem generaliter † nulla Principis concessio etiam cum clausulis derogatoriis tollit partium conuentiones, nisi adeo elare, & distinctè illis sit derogatum, vt alia non possit capere interpretatio, cap. ex multis, vbi gloss. & Anchar. n. 4. de decim. Idem in cap. causam qua, num. 10. de rescript. Put. decis. 193. lib. 1. in non impr. Capitula dec. 55. par. 2. & in puncto Rot. in d. Valentina subsidij 4. May in vers. non obstant clausula derogatorie. Ex quibus patet responsio ad contraria, quæ exad. adducebantur; sed pro maiori satisfactioe, & elaritate illis singulariter responderetur.

Non obstant primò quod in indulto Greg. XV. pensionarij in specie grauentur, & derogetur in eo pactis, & conuentionibus inter pensionarium, & titulare: 21 † Quia grauamen, & derogationes intelliguntur quoad decimas, & sic quoad Reipublicam Venerorum, ita vt, quoad eam, conuentionibus sit derogatum; & illæ nulle sint, inu. text. in d. l. inter debitorem; & in d. l. in Emphyteusis: permanent tamen valide vt prius quoad contrahentes, iuxta text. in d. l. epistola, §. pactum, ff. de pact. & Rota decisiones superius allegatas.

Non obstant secundò clausula, *Quorum tenore, Titul. I.*

decretum irritans, & clausula *sublata*. † Quia intelliguntur eod. themate retento, nempe quoad præiudicium Reipublicæ: Quia cum regulatur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, *Cassad. decis. 10. n. 4. ad reg. Cancellar. Capitula dec. 121. par. 1. & si non obstat principalis dispositio Breuis, minus obstat debent clausulæ accessionis ipsius Breuis, reg. Accessorium de reg. iur. in 6.*

Non obstat tertio quod derogetur in Breue obligationi camerali, iuramento, & regulæ de *inure quasito, &c.* Quæ taliter videntur adaptari ad fauorem titularis erga pensionarium, vt nullo modo conueniant Reipublicæ, cui tamen dictæ clausulæ non obstant: † quia vltra quod cum consistit de mente Papæ, & de causa finali, certa, & determinata ad solum fauorem Reipublicæ, non est curandum de effectu dictarum clausularum, nisi si & in quantum contenta in illis possunt asserere commodum Reipublicæ, & non aliter. Iuxta supradicta respondetur etiam satis esse, quod derogationes illæ operentur faciliorem decimarum exactionem ad fauorem Reipublicæ; vt dixit Rota in d. Valentina subsidij 29. Nouembris 1611. coram bon. mem. Penia.

Facilior autem exactio ex derogatione prædictarum potest considerari tam contra titulare, quam etiam contra pensionarium: Contra titulare, ne exaceretur, quod Papa prius illum grauauerat sub iuramento, & obligatione camerali ad fauorem pensionarij: † & sic quod illius creditum sit non solum prius, & sic potius. l. qui prius, de reg. iur. † sed etiam strictius propter iuramentum, & obligationem cameralis: & idè prius soluendum esse; ad l. 1. cum segg. & l. cum ex pluribus, ff. de solut. Menoch. de arbit. cas. 493. num. 14. cum segg. vbi † quod debet causa grauior alie esse dicitur, si vna habet faciliorem exactionem, quam altera: Contra verò pensionarium, quia ob eadem causas fortè pretendentes prius sibi soluendam esse pensionem ex fructibus, quam Reipublicæ decimas: Vnde summus Pontifex ad tollendas has difficultates, gratia facilitatis exactionis decimarum apposuit dictas derogationes; ita vt solum quoad dictam faciliorem exactionem voluerit præiudicare pensionariis: † Vbi enim apparet Principem voluisse præiudicare iuri tertij in dubio debet intelligi, quod voluerit in medio præiudicare, & non in magno; Paris. conf. 6. numer. 16. vol. 2. Bald. in cap. 1. §. item Sacramenta, de pace iuram. firmam, in verbo. feud. vbi sit esse, si rescriptum aliquod modicum operetur in præiudicium tertij, Ias. in l. quoties, numero 4. C. de precib. Insuper. offer. Deci. in cap. quæ in Ecclesiis, numero 26. de Constit. Aluar. Valasc. consult. 77. numero 22. & numero vigesimotertio, vol. 1. Rot. in dicta Valentina subsidij 4. May coram bon. mem. Penia, in vers. nec est nonum.

Non obstat quarto decis. 161. par. 2. diuers: Quia ibi præcellerat eorum iura Clerum, & Regem Catholicum, in qua totus Clerus se obligauerat soluere Excusatum, non obstantibus quibuscumque exceptionibus, priuilegiis, & contractibus etiam iuratis, & in forma camere, &c. Et Papa aliud non fecit, quam concordiam confirmare: Vnde mirum non est, quod in casu illo fuerit resolutum pensionarium teneri, & non esse releuandum a titulari: † quia obligatio, quæ ex persona, & facto illius originem traxit, ipsam solum assequi debuit, & non titulare, l. quancumque gerimus, ff. de act. & obligat. & in l. inter stipulantes, ff. de verb. oblig. Vnde etiam derogatio iuramenti, & obligationis cameralis ad dampnum pensionarij facta fuit; & sic etiam est intelligenda d. decis. Valentina subsidij 4. May in vers. in causa Tolentana, dum loquitur de obli

obligatione camelali; quia decisio in dicta causa Tolletana est eademmet, decisio. 163. par. 2. diuers. Hic autem veriamur in simplici indulto Papæ, nulla præcedente obligatione pensionarij, sed concessio ex causa, ita restricta ad Rempubliam, vt non conueniat pensionario.

Demum decisioni in *causa Afculana pensionis* 17. February 1586. coram Card. Pamphil. & aliis decisionibus exad. alleg. respondet eadem decisio Valentina subdij. in illis difficultatibus non fuisse restrictam ad terminos huius disputationis: & in casu dictæ decisionis Afculanæ pensionis, erat pensionarius Miles Hierosolymitanus, & contributio erat in fauorem Religionis, imposita per Magnum Magistrum; ideo causa nedom erat communis, sed propria pensionarij. Et in omnem casum semper virget illa particularis exceptio, quod hic non fuit derogatum obligationi soluendi de proprio; cui accedunt etiam obligatio Camelalis, iuramentum, & alia vincula, de quibus in litteris reservationis, &c.

Et ita, &c. vt queque, &c.

Bononien. Associationis.

Ven. 20. Nouembris 1626.

ARGVMENTVM.

Mandatum de associando quæ requirat probanda vt veniat concedendum Casus associationis dicitur euenisse ad fauorem fideiussoris contra principalem debitorem, etiã si de solutione illius constet solum ex confessione creditoris; Et plura alia notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatum de associando qua requiratur, vt concedatur: & numerus seqq. usque ad n. 6.
- 2 Possessio anterior debitoris probatur ex tacita confessione creditoris, dum obtinuit fieri executionem pro suo credito contra bona illius, tanquam propria, & vti per illum possessa.
- 3 Clausula constitutus prebas possessionem constitutis contra singularem successorem habentem causam ab eo.
- 4 Constitutum transferri veram possessionem.
- 5 Possessio Rei conueni probatur ex liti substantiatione.
- 7 Mandatum de associando competit etiam contra singulares possessores, stante constituto, seu precario.
- 8 Clausulario Bononiæ standum est circa extensionem instrumentorum.
- 9 Fideiussor agere potest contra principalem debitorem, etiam si non constet illum soluisse, nisi per confessionem creditoris: & ratio redditur ibidem.
- 10 Libro scripto à persona legali, & fide digna valde deferendum est.
- 11 Et præsertim, quando scribens obiit ante captum iudicium.
- 12 Creditor si conueniat debitorem pro fructibus decursis pro certo tempore, presumitur satisfactum de fructibus antea decursis.
- 13 Clausula precarij an, & quando suffragetur ratione incertitudinis.
- 14 Subbatio bonorum debitoris facta ab vno creditore non præiudicat iuribus alterius creditoris, etiam si illam scias, & non contradicat.

Vt resolutum. Accursio, & Capitebouio dandum esse mandatum de associando ad bona it. bil. a. de quibus agitur, quæ fuerunt Francisci Pasqualini, nunc per Herculem Ceniam detenta: & Quia de obligatione Pasqualini cum clausula constituti, & Precarij ad fauorem Accursij, & Capitebouij constabat ex publicis instrumentis: in quibus legitur, quod de anno 1585. Pasqualinus imposuit super suis bonis annuum censum librarum 168. ad fauorem Iulij Pataratij sub fideiussione Accursij; quem indemnem releuare promisit sub hypotheca, & obligatione Camerali, ac pacto pignoris, & precarij: Et quod de anno 1587. Idem Pasqualinus imposuit alium annuum censum librarum 390. super eisdem bonis ad fauorem Hieronymi de Tobaleis cum fideiussione Capitebouij, cui pariter, vt supra, indemnitate promisit.

Bona verò ad quæ petitur associatio, fuisse possessa per d. Pasqualinum, principalem debitorem concludenter probati visum fuit ex tacita confessione Herculis, dum obtinuit fieri executionem pro quodam suo credito contra hæc bona, tanquam propria Pasqualini, ac per illum possessa: *Tirag. de retrat. consanguin. §. 8. gloss. 9. numer. 22. Rot. apud Greg. X. P. decis. 402. num. 2. & ex instrumento subbationis, & deliberationis in eius personam cum clausula constituti: f* quæ probat possessionem constitutis contra singularem successorem, habentem ab eo causam: *Angel. in l. quadam mulier. ff. de reuendic. Grat. conf. 42. num. 12. lib. 2. Ruin. conf. 169. in fin. lib. 2. Nast. conf. 439. num. 3. Tirag. de iur. constit. par. 3. limit. prima, num. 23. Rot. diuers. decis. 766. num. 1. par. 1.*

De possessione autem Herculis constabat iam ex supradicto instrumento subbationis cum clausula constituti: & ex qua inducitur vera possessionis translatio, l. quod meo, vbi Bart. ff. de acquir. possess. & d. l. que mulier. vbi etiam Bart. *Tirag. de iur. constit. par. 2. ampliat. 1. numer. 2. Capic. decis. 69. num. 27. & Rota in Romana Saluiani, 10. Junij currentis anni coram me. f* quam etiam ex liti substantiatione, *Alex. conf. 73. in princip. lib. 3. Caf. de Grassi. decis. 4. num. 2. de restit. spoliat. & Rota decision. 26. numer. 16. apud Paris. de Saluiani. & in dicta Romana Saluiani coram me.*

Quibus concurrentibus, f datur mandatum de associando vigore constituti, seu precarij: iuxta tradita per Bart. in l. 3. num. 2. in quast. princip. num. 19. versic. Et prædicta vera, C. de pignor. vbi numer. 25. versic. sed pone. f Quod competit etiam contra singulares possessores: *Afflit. decis. 326. Tirag. de iur. constit. par. 1. num. 43. Ruin. conf. 127. num. 1. lib. 5. Put. decis. 434. lib. 1. num. 5.*

Non obstant, quæ dicebantur de non legitima extensione dictorum instrumentorum; f Quia illa fuit facta de ordine Rotæ secundum clausularium Ciuitatis Bononiæ, à Sede Apostolica confirmatum: cui standum esse dixit *Rota decis. 696. num. 7. par. 2. recent.* Et quamuis extensio instrumenti Accursij facta fuerit à Capitebouio; quia tamen nullum habet interesse cum Accursio, quamuis litiget etiam contra Herculem; & extendit iuxta dictum clausularium, parte citata productum, cessat penitus omnis suspicio.

Non etiam releuat, si dicatur non probati euenisse casum allocationis, ex quo non constet de solutione fructuum censuum facta per Accursium, nisi per confessionem Prosperi Pataratij, creditoris, filij d. q. Iulij Pataratij, census emptoris: Quæ videtur non sufficere

sufficere contra Herculeum, qui est tertius: † Quia regula, quod confessio de recepto non probet contra tertium, non procedit in confessione, quam habet fideiussor à creditore, ex qua fideiussor agere potest contra debitorem principalem, non aliter probata numeratione; secundum magis receptam, & communem sententiam, *Barr. conf. 160. lib. 1. Paul. Saluter. Alex. & Ias. in l. duobus ff. de iur. iur. Dec. conf. 493. num. 6. Curt. Iun. in l. 1. §. si qui iur. ff. de verb. oblig. Afflic. decis. 94. Eman. à Cost. in repet. l. si ex caus. in 6. & ultima differentia n. 10. & 11. C. de non n. p. Tirac. de rei. confag. §. i. gloss. l. n. 84. Ant. Gomez. var. resol. tit. de fideiuss. n. 13. Sward. dec. 118. n. 1. Cuius limitationis multæ afferuntur rationes per *Moder. de probat. conclus. 373. num. 2. & 3. vol. 1.* Sed illa magis congruere videtur, quod in hoc casu nulla potest esse fraudis, & simulationis suspicio: quandoquidem si creditor qui constituit receptum, non recepit; confessio nulli alij, quam sibi necesse potest, non autem principali debitori; qui si non extaret confessio de recepto, teneretur solvere creditoribus: si verò extat confessio de recepto, à fideiussore, non creditoribus, sed loco ipsius fideiussori, qui pro ipso soluit, tenetur solvere.*

Et cessabat omnis scrupulus: Quia respectu Capiteboui de solutione constabat per publicum instrumentum, *sum. num. 2.* quo verò ad Accursium, confessio Prosperi, & sic probatio solutionum fuit coadiuvata ex partitis libri scripti, & tenti per dictum lulum Pataratium, creditorem: † Cui libro multum Domini deferebatur, cum scriptus fuerit à persona legali, & fide digna, *Bald. conf. 150. num. 3. circa medium, vers. si autem non potest lib. 3. Guid. Pap. decis. 441. num. 1. Rot. decis. 292. num. 4. part. 2. recent. † Et multò magis, quia Pataratius obiit ante cepum hoc iudicium, *Barr. in l. admonendi, num. 27. ff. de iur. iur. Cranet. conf. 6. num. 52. & Rot. ubi supra.* Et est prorsus in verisimile, quod Prosper fecisset quietantiam, & Iulius eius pater adnotasset partitas solutionum ad fauorem Accursii, si veritas aliter se haberet, ut patet ad oculum. † Et eò magis, quia Prosper Pataratius de anno 1617. conuenit Accursium pro fructibus decursis per totum annum 1616. & contra eum mandatum obtinuit: lignum evidens; quod sibi fuit iam satisfactum de prateritis, ad *tex. in l. quicumque, C. de apoc. public. lib. 10.**

Non obstat, quod clausula precarii non suffragetur tatione incertitudinis: † Quia hoc procedit, quando constitutum apponitur, re particulari incerta, secus quando, ut hic generaliter super omnibus bonis præfentibus, & futuris; ut in puncto *Ias. in l. 3. §. incertam, num. 16. limit. 6. ff. de acquir. possess. Paris. conf. 59. num. 23. lib. 11. Tirac. de iur. confus. limit. 19. num. 2. & 3. Aliter enim obligatio omnium bonorum seruiret de vento.* Demùm non obstat, quod quando hæc bona fuerunt subhastata ad instantiam Herculis, & non fuit ab hac parte contradicendum: † Quia scientia Capiteboui, & Accursii nullibi probatur, & quando probaretur, non noceret, *l. 2. cum gloss. ff. de iur. iur. Oza. decis. 157. num. 17.*

Et ita decisum, utraque parte, &c.

pro eo fideiubeat, & obliget ipsummet mandantem sub certis modo, & forma: si non seruetur, mandans non remanet obligatus: Nec mandatarius potest contra illum agere pro liberatione à fideiussione, præsertim si non apparet, mandatarium soluisse. Confessio, aut consensus curatoris, an & quando præiudicat minori: Et alia, de quibus in summ.

S V M M A R I V M.

- 1 Exequutiue agi non potest contra tertium, in instrumento non nominatum, aut obligatum.
- 2 Statutum prohibens appellationem à decreto super exequutione instrumenti, non habet locum contra tertium, non nominatum in instrumento.
- 3 Statutum in dispenso, ut procedatur summarie in causis venturibus super instrumento quancumque, intelligitur inter eos, inter quos confessum est instrumentum, non autem contra tertium, de quo in instrumento non fit mentio.
- 4 Executiue agi non potest, si debitum non est liquidum.
- 5 Mandatum, & mandati qualitates sunt seruanda, etiam ille, qui in modo consistunt.
- 6 Mandatum ad obligandum non extenditur de persona ad personam.
- 7 Procurator constitutus ad certos actus, non censetur habere mandatum cum libera ad alios actus non expressos, quamvis in mandato postea sequatur clausula de generaliter cum plene iure.
- 8 Bona fides non arguitur, si aliter contrahatur, quam fuit promissum.
- 9 Fideiussor non potest repetere fructum, quos non soluit.
- 10 Fideiussor suscipere videtur mandatum non solum ad fideiubendum, sed etiam ad soluendum; & idè nisi solueris, non habet actionem contra principalem, num. 11.
- 11 Fides non facit fidem.
- 12 Mandatum nullum est, si fuerit relaxatum pro fructibus decurrendis, & sic pro debito non purificato.
- 13 Fideiussor pro emissione agere non potest, re non dum emissa, licet diu steterit in obligatione.
- 14 Saluandum non competit minori de credito.
- 15 Curator potest prauadicare minori in iudicio, & per vnum contentiosam iurisdictionem.
- 16 Falsis, quando curator non agit solus, sed minor cum illius auctoritate; quia tunc confessio, aut consensus curatoris non nocet pupillo.
- 17 Minor potest renouare consensum curatoris probando errorem, & rem aliter se habere.
- 18 Errans non consentit.
- 19 Consensum prestare debens pro alio, tenetur preiudicare, an negotium super quo consentit, si illi utile; & consensus aliter preiudicat, non valet, numer. 21.

DECISIO . L.

Bononien. Censur.

Ven. 27. Novembris 1626.

A R G V M E N T V M.

Executiue agi non potest contra tertium non obligatum. Mandatum datum alicui, ut

OMNES M. Antonius Lambertinus promiserat per acta Celij notarij ab Vrbe non discedere sub pœna scutorum 5000. auri, & pro eo ad fauorem Fisci fideiussit D. Camillus Elefantutius; & quia ob discessum ab Vrbe, pœna locus fuit, Fiscus Elefantutius fideiussore reperto non soluendo, illam

F 4

exigit à prædicto Cellio sub prætextu, quòd idoneum non receperit fideiussorem, qui reportara à Fisco iurium cessione contra Comitum M. Antonium, & Elefanturum; obtinuit relaxati mandatum contra Elefanturum, cuius vigore captus fuit: prædictus verò Comes M. Antonius pro exingendo isto debito, & liberando à carceribus Elefanturum, dedit mandatum Comiti Guidoni Antonio Lambertino ad fideiubendum, & se obligandum pro vno censu scutorum 3000, aut in forte principali super bonis eiusdem Comitum M. Antonij imponendo, & illum indemnem conferuare promissit, in casu quo dictæ pecunie provenientes ex prædicto censu pervenirent ad manus Elefanturij ad effectum prædictum: Cum autem his peractis Reuerendis, q. Maluasia, tunc Cameræ Clericus, super suis bonis propriis imposuisset annum censum scutorum 138. auri, quem vendidit cuidam Ruberto pretio scutorum 3400. stamparum; fideiussent pro illo ad fauorem Ruberti, tam pro sorte, quam pro fructibus insolidum prædicti Comes Guido, & Elefanturum, hoc expresso, & declarato, quòd census iste fuit impositus ad solum commodum ipsorum ita ut Maluasia nudum tantum in eo nomen haberet, amboque promiserunt illum extinguere intra triennium omninoque Maluasia indemnem releuare, & cum effectu à Maluasia receperunt integrum census pretium, nempe vterque scuta 1700. quæ soluerunt prædicto Cellio, reportata ab eo iurium cessione contra Comitum M. Antonium. Quo Comitè vita functo, supersitit Comitissa Diamante, hærede eius filia minore Comes Guido obtinuit à V. Legato Bononiensi relaxari mandatum tam pro extrinsece dicti census, quam pro fructibus decursis, & decurrendis contra bona hæreditaria Comitum M. Antonij, in quorum possessionem illius vigore immixtus fuit.

Vnde cum Comes M. Antonius Populus filius, & hæres Diamantis appellauerit, causa mihi commissa. Dubitavi: An mandatum V. Legati cum inde sequutis, sit confirmandum, vel reuocandum: & Domini ex tribus præcipue reuocandum esse responderunt. Primo, quia executio petita, & facta, fuit virtute instrumenti supradicti census, impositi per Maluasiam super ipsius bonis, in quo nec interuenit nec nominatur Comes M. Antonius: vnde quauis Comes Guido, fortè via ordinariæ actione negotiorum gestorum agere posset contra eius hæredes, & bona, inuit nihilominus recta illa iuris conclusio, quòd ꝑ executi-
1 ut procedi non potest virtute instrumenti contra tertium, & eius bona in instrumento non nominatum, aut obligatum, Bald. in l. 1. c. commun. de legat. num. 7. Castrensis in l. postulantem, num. 4. ff. ad senat. conf. Trebell. Alex. in l. 1. §. si heres, ff. cod. Decif. conf. 198. num. 5.

2 Sicut etiam in simili, ꝑ Statutum interdicens appellationem à decreto super executione instrumenti, non procedit quoad tertium in instrumento non nominatum, Dec. loc. cit. Et ꝑ quando statutum disponit, ut procedatur summarie in causis vertentibus super instrumento quantiguo, intelligitur inter eos, inter quos est confectum instrumentum, non autem respectu tertij de quo in instrumento non fit mentio, Bald. ubi supra, Alex. in dicto §. si heres. Roder. Suar. in leg. post rem indicatam in 2. limit. leg. Reg. ff. de re iudic.

3 Non obstat, quòd Comes M. Antonius multò ante impositionem huius census promiserat releuare indemnem Comitum Guidonem, videlicet cum illi dedit mandatum, ut censum imponeret, & pro eo fideiuberet ad effectum liberandi ex illius pretio Elefanturum, ut supra in facto: Quia manifestè diagnosci-

tur, quòd census, de quo nunc quæritur, non est idem cum eo, de quo sentit Comes M. Antonius; ille enim erat imponendus super eiusdem bonis & eiusdem nomine, ac in perpetuum iuxta naturam census, & emendus pretio trium millium scutorum auri; iste autem fuit impositus nomine Reuerendissimi Maluasia, & super ipsiusmet bonis, & emptus pretio scutorum 3000. & extinguendus intra triennium, & Comes Guido fideiussit pro Maluasia, & non pro Comitè M. Antonio, & vnde si non est idem census, ꝑ debi-
4 tum non erat liquidum quoad rem, & propterea non potuit ex dicto instrumento executio procedi contra hæredes, M. Antonij, & eius bona, Bart. in l. creditoris, num. 14. C. de pignor. & in l. preinde, §. notandum, ff. ad l. Aquil. Curr. l. in l. vnic. num. 5. C. de edit. Diu. coll. Cravetti. conf. 311. num. 9. Menoch. de adip. rem. 3. nu. 190. Quatenus verò prætenditur quòd sit idem census ferè in nullo fuit seruata mandati forma, cum tamen ꝑ
5 non solum mandatum, sed etiam mandati qualitates sint diligenter seruandæ, etiam illæ, quæ in modo consistunt ad diligenter seruand. Rot. l. anen. decif. 8. in princ. & decif. per tot. nec admitti debet extensio, quia ꝑ absurdum esset, quòd mandatum ad se obligandum
6 pro me extenderetur ad se obligandum pro alio, leg. quæcumque gerimus, ff. ad l. & oblig. & l. inter stipulantem in princ. ff. de verb. oblig.

Non etiam releuat, quædam Rossini nomine: qui dicitur habuisse mandatum cum libera à Comitè M. Antonio, promississe nomine illius indemnem releuare Comitum Guidonem à quibuscunque obligationibus, pro imponendis censibus ab eo factis, censibusque sic impositis extinguere intra triennium: quia fuit responsum, quòd Rossenus fuit constitutus ꝑ procurator à Comitè M. Antonio ad locandum, aut vendendum bona sua, & sic ad certos actus faciendum: Vnde quauis postea sequatur clausula, & generaliter cum pleno iure, non propterea fuit illi datum mandatum cum libera ad alias causas non expressas, & sic ad imponendum censum; sed dumtaxat quoad illos certos actus expressos, cap. qui ad agendum de procur. in 6. Bart. in l. qui Roma, §. Callimachus, ff. de verb. oblig. & in l. procurator, qui libera, ff. de procurat. Bald. conf. 371. numer. 1. & seq. vol. 4. l. si in l. qua acta, num. 21. ff. de offic. procurat. Cesar.

Et quando mandatum Rosseni fuisset cum libera ad omnes actus; quia tamen post idem Comes M. Antonius dedit mandatum Comiti Guidoni ad dictum effectum emendi censum, cum præscriptis qualitatibus, & ipse sic illud acceptauit, & in hoc iudicio produxit, non potuit recedendo ab hoc mandato, eoque spreto, emere censum alio modo virtute mandati Rosseni, ꝑ non enim agnouit bonam fidem
8 aliter contrahendo, quàm promissit; cum certum sit, Comitum M. Antonium, illo, & non hoc modo voluisse censum emi, quòd Guido non ignorabat.

Secundo moti fuerunt Domini, quia ꝑ mandatum fuerat relaxatum pro fructibus decursis; vnde cum non constet in actis, quòd Comes Guido aliquos fructus soluerit, non potuit eos petere, Lucius Tutius, ff. mand. & l. si pro ea, C. eod. tit. & ratio est, quia ꝑ fideiussor non solum videtur suscipere mandatum de fideiubendo, sed etiam desolvendo, l. indebitum, ff. de cond. indeb. Et ita ꝑ nisi soluerit, non habet actionem contra principalem, Rot. decif. 159. post Cen. de censib. & in Spoletana liberationis à fideiussione 30. May præteriti coram me; Et quauis decurrit fides de solutione; tamen ꝑ fides non facit fidem, Auth. si quis in aliquo, C. de eden. Rot. l. anen. decif. 76. nu. 1. & Rot. decif. 441. numer. 6. par. 1. recent. Et multò minùs illa, quæ dicta fuit, quia non est in actis V. Legati, qui fecit decretum quòd idem non remanet iustificatum.

Et tunc

13. Excantò magis, quia t mandatum fuit etiam relaxatum pro fructibus decurtilis; & sic pro debito adhuc non purificato, *Barr. & Bald. smol. Alex. & communiter. Doct. in l. facere posse ff. solus matrim. vbi quod*
14. fideiussor, qui intercessit pro evictione te nondum evicta, licet diu steterit in fideiussione, agere non potest, *Anton. Gomz. Jur. a. variar. cap. 13. num. 10.*

Non obstat si dicatur actum fuisse Saluiano, quod etiam datur pro fructibus decurtilis, quia hoc non potest procedere ad fauorem fideiussoris, qui nihil adhuc soluit; si enim nihil soluit non constat de credito, & sic t non competit Saluianum, *Hond. conf. 17. nu. 19. lib. 1. Ret. apud Pacific. de Saluian. Interd. decis. 13. & decis. 15. & fuit milles decilum. Et cessat omnis difficultas, quia non solum deficit creditum purum, sed nec de aliqua obligatione constat quoad hunc censum, saltem tali, ex qua executiue agi possit iuxta supradicta.*

15. Tertiò & vltimò dicebant Domini, mandatum fuisse iniustum, ex quo immisso fuit data Comiti Guidoni pro integra sorte principali; & tamen ipse non soluit, nisi medietatem, cum aliam medietatem solverit Elefantutius, qui cum etiam nomine proprio reportauerit iurium cessionem à Celio; posset ipse quoque agere contra hæreses Comitis M. Antonij, ex quo decretum V. Legati non fuit ad effectum deponendi, aut soluendi Ruberto, quo casu omnes essent liberati, sed ad effectum satisfaciendi Comiti Guidoni, qui poterat non extinguere censum; itaut Elefantutius remaneret obligatus, qui propterea agere posset contra dictos hæreses, & ab illis exigere aliam pretij medietatem.

Quibus sic stantibus restingebatur tota difficultas ad vnum, in quo aliqui ex Dominis hæsitabant, videlicet an mandatum sustineatur ex consensu curatoris Diamantis, dum citatus mandato consensit; illòque approbauit: quandoquidem t curator in iudicio, & per viam contentiæ interdictiōis potest præiudicare minori, *Barr. in l. certum, §. sed an ipsos ff. de confess. Felin. in cap. 1. num. 1. & vbi lit. non constet. Paris. conf. 115. num. 1. lib. 1. Guttier. de tutel. & cur. p. 3. cap. 1. num. 79. Surd. decis. 129. num. 1. & Roia, decis. 334. nu. 5. par. 1. recent.*

16. Sed placuerunt responsiones datæ, & primò fuit responsum, hic non constare, quòd curator solus iudicio interfuerit, sed Diamantes minor, cum eo; quia ram libellus Comitis Guidonis, quàm decretum; & inde mandatum relaxatum, ac postea immisso sequuta, sunt concepta, & cantant contra solam personam Diamantis; vnde intrat regula, quòd quando t curator non agit solus, sed minor cum illius auctoritate, confessio, aut consensus curatoris etiam per viam contentiōis iurisdictionis, minori non nocet, *Barr. in l. certum, §. sed an ipsos, numer. 1. vers. prædicta vero ff. de confess. Additio ad Capell. Tolos. decis. 392. vers. & hoc.*

17. Præterea fuit responsum quòd in omnem casum t potuit Diamantes, & nunc eius hæres habita de hoc notitia, consensum curatoris reuocare, probando errorem, & rem aliter se habere, vbi plenissimè probatur ex actis, *Additio ad Rot. decis. 19. de proc. in nou. Dec. conf. 146. numer. 15.*

18. Postremò, ac tandem placuit responsum, quòd aut t consensus curatoris cadit super libi tunc narratis, & contentis in decreto, & debet intelligi, quatenus narrata vera essent, quæ cum essent falsa, iuxta sæpius dicta, deficit consensus, etiam si ipse crederet esse verum; quia qui errat, non consensit, *l. si per errorem, ff. de iur. iudic. omn. iudic. t aut voluit curator simpliciter, & absolute consensit, & tunc intrat conclusio, quòd qui teneat præstare consilium, debet præiudicare, Au*

negotium, super quo consensit, sit utile, illi, pro quo consensit, & hoc mature, & bene informati. *Dec. ad. conf. 146. dist. num. 15. Barr. in l. sed si hac, §. prætor atq. ff. de in ius vocand. & t aliter consensus præstitus nihil operatur, Castro, conf. 432. cum sitatum, num. 1. ad sit. vol. 1. Specul. de procurator. nu. 22. vers. sed quid si solus: hic autem curator consensit intempestiue, & absque aliqua animi præmeditatione, quòd inde aperte conspicitur, quòd citatus ad viden. relaxari mandatum, ipse vitò simpliciter consensit.*

Et ita itaque, &c.

Romana Saluiani.

Merc. 2. Decembris, 1626.

ARGVMENTVM.

Sume ex decisione in hac causa facta sub die 10. Iunii 1626. quæ supra est decisio XL. agitur enim de eadem materia; Et cætera supple in sumario.

SVMMARIVM.

1. *Clausula separata, & de per se posita respicit totam dispositionem precedentem.*
2. *Restrictio, facultati adiecta, non potest intelligi in expressis, & formaliter concessis, sed extra illa.*
3. *Alienationis prohibitio vidualis, & tacita, non operatur plus, quàm prohibitio expressa, sed minus.*
4. *Superfluum non est, quod ad maiorem sit declarationem.*
5. *Narus mortuo marito, & non existentibus filiis, raro solet remanere apud socram, sed vel ad secundas nuptias conuolare, aut ad domum paternam redire, præsertim si sit nobilis, inueni, & dicitur.*
6. *Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum comprehendit credita creata post donationem ad favorem donantis, contra ipsum donatarium.*
7. *Hæres non potest impugnare factum defuncti, etiam si adiuverit cum benef. inuent. & num. 9.*
8. *Quem de evictione temet actio, eundem agentem repellit exceptio.*

DECISIO LI.

Ec causa fuit proposita die 10. Iunii 1626. & resolutum, Dandum esse immisionem D. Diminillæ in possessionem Castri Grassignani, & aliorum venturabilium pro dote scutorum veteri quatuor millium, & aliis iuribus dotalibus; & cum hodie fuerit proposita super eisdem; Domini dixerunt, standum esse in decisio; quia reat omnia, quæ contra decisionem deducuntur, fundantur in pacto reuersivo; itaut contendatur, quòd in casu sequuto, nempe præmorientis Adriani, bona illa donata, debeant reuerti ad D. Iuliam donatricem, integraliter, & sine aliqua diminutione, & sic libera ab omni hypotheca, quòd cum etiam tunc fuerit præcipuum fundamentum, fuit illi etiam in dicta decisione in responsione ad quintum obiectum plenissimè satisfactum. Et eodem rationes nunc deducit per informantes D. Iulian in idem reincident, intrat etiam eadem responsio; quæ cò magis

magis procedit, quia cum causa donandi fuerit eadem cum ea, ob quam fuit concessa facultas alienandi, & hypothecandi, scilicet, ut Adrianus decentius nuberet, voluit etiam D. Iulia ob dictam causam utroque casu donare, siue ipsa præcederet, siue Adrianus, dummodò matrimonium sequeretur; & idcirco dicta facultas alienandi fuit apposta de per se, & in clausula separata, ut respiceret totam donationem; & se utrumque casum, & ut etiam sic D. Iulia magis suam videre ut declarare voluntatem, iuxta doctr. Bart. in l. fin. ff. de reb. dub. & præsertim ponderando priora verba dictæ clausulæ, ibi, *ad hoc, ut huiusmodi sua donatio, &c.* quæ non fuit duplex, sed vna, & illa eadem, de qua nunc queritur.

Non obstat, si dicatur, quòd licet fuerit eadem causa donandi in utroque casu; tamen quòd pactum reuersuum, scilicet ut præmorie ADRIANO bona donata integrit, & sine diminutione essent reuersura ad D. Iuliam, declarat, & virtualiter, ac per necessariam consequentiam restringit facultatem alienandi, & hypothecandi, ut scilicet non censeatur concessa in casu præmorie ADRIANI sine descendentibus, alioquin in dicto casu bona non integraliter, sed diminuta in Iuliam redirent, quæ necessaria restrictio æquè videtur procedere, siue facultas alienandi fuerit posita consequentur, siue de per se, & clausula separata; quia facilis, & in promptu fuit responsio, nempe, quòd dictæ virtualis restrictio non potest intelligi in expressis, & formaliter exceptuatis, sed extra illa, itaut voluerit D. Iulia, ut nisi sequeretur, aut fieret alienatio pro assecuratione, & restitutione dotis prima vice recipienda, bona donata integrit, & sine diminutione in dicto casu redirent ad eam; quòd inde euidenter probare videtur; quia dicta virtualis prohibitio alienationis, resultans ex verbis, integrit, & sine diminutione, non potest, nec debet plus operari, quàm illa expressa, & formalis alienationis prohibitio, de qua in illa separata clausula, ibi, *ad hoc, ut huiusmodi sua donatio, &c.* imò multò minus, *Ruin. cons. 76. numer. 3. lib. 2. Seraph. decis. 78. num. 6.* sed à dicta expressa alienandi prohibitione excipitur specificè casus, de quo nunc agitur, *id est, pro assecuratione, &c.* ergo multò magis censeatur exceptus casus iste ab illa prohibitione tacita, & virtuali, quæ resultat ex verbis, integrit, & sine diminutione.

Non etiam releuat, si dicatur, quòd illa expressa prohibitio, in vers. *ad hoc, &c.* solum refertur ad casum præmorie ADRIANÆ IULIÆ, eo ipso, quòd in casu præmorie ADRIANI, iam fuerat prouisum per tacitam, & virtualem alienandi prohibitionem, resultantem ex pacto reuersio, integrit, & sine diminutione, ut aliter vna, aut alia prohibitio sit superflua, quia ultra quòd non est superfluum, quòd ad maiorem sit declaratio, & quòd expressa prohibitio est in clausula separata, quæ idcirco ad omnes casus in donatione comprehensos est referenda; addit etiam maius vinculum, ut late probatur in dicta decisione in responsione ad §. obiectum, vers. *non obstat, quòd D. Iulia.*

Quibus omnibus addebant Domini, quòd causa assecurationis dotis tantò magis fuit considerata, & contemplata, quantò magis citius poterat illi locus esse; atramentum præmorie ADRIANO, D. IULIÆ, & sic murato mortalitatis ordine, citius erat locus restitutioni, quia tunc non existebat filiis, maxime, quando, ut hic, est nobilis, iuuenis, & diues, non solum permanere apud socrum, sed, vel ad secundas nuptias conuolare, aut ad domum suorum parentum redire, quæ fieri non solent sine dotis restitutione; ergo multò magis voluerunt contrahentes eo in casu excipere à prohibitione alienationis causam istam.

Et, ut benè aduertit vnus ex Dominis, non cadit sub sensu, sed ridiculum videretur, quòd Dimittillæ fuerit assecurata dos ita opulenta sub incerto conditionis euentu, quòd ADRIANUS superuieret, & non aliter; non enim credendum est, quòd parentes Dimittillæ, & alij prudentissimi viri, qui pactis dotallibus interfuerunt, id permisissent: Nec quòd D. Iulia tunc ab illis interrogata dixisset, quòd solum volebat concedere alienandi facultatem pro assecuratione dotis in casu suæ præmorie; non enim sic volendo suæ satisfecisset voluntati, ut ADRIANUS suus vnicus filius quamprimum, & decentius matrimonium contraheret.

Non obstat, quòd D. Iulia sit anterior creditorix pro scitis 10000. & ultra, soluis ex bonis propriis anterioribus creditoribus ADRIANI, cum cessione iurium, etiam post donationem; quia quidquid sit de dictis creditis, quæ tamen non probantur, responsio fuit in promptu: quòd tunc stante donatione omnium bonorum præsentium, & futurorum, & quòd non obstat pactum reuersuum, illa sunt comprehensa in dicta donatione, ad effectum de quo agitur, & sic veniunt sub hypotheca pro assecuratione, & restitutione dotis; & quando non incident in dictam hypothecam, ex quo tamen D. Iulia est hæres ADRIANI, & adiuit hæreditatem, repellitur duabus exceptionibus: vna, quæ desumitur ex l. 3. C. de reb. alien. non alienand. & ex l. cum à matre, C. de rei vendicat. videlicet, quòd tunc non possit factum ADRIANI impugnare: altera, quæ desumitur ex l. vendicantem, ff. de emul. & quem de emulione tenet actio, &c. *Per. Peralt. in prælect. rubr. ff. de hered. instit. num. 82. Grat. cons. 91. num. 2. & 3. vol. 1. Affin. in prax. §. 1. cap. 9. num. 6.* Etiam quòd aduertit cum beneficio inueniarij, ut late *Rot. in Romana restitutionis hereditatis de Naris, 17. Nouembri, 1615. coram me.* Et in omnem casum, ex quo D. Iulia recepit dotem, tenetur ex propria obligatione.

Alia verò adducta per informantes pro parte D. IULIÆ, aut non indigent responsione, aut fuit illis plenè satisfactum in dicta decisione, eo excepto, de quo fuit de nouo oppositum, quòd hypothecæ dicti castri, obstant constitutionibus Pontificæ, quòd voluerunt Domini particulariter discuti.

Et ita utraque, &c.

Romana Retrac. seu Prælationis.

Amerc. 2. Decembris 1626.

ARGVMENTVM.

Censuarius vigore Bullæ Pij V. habens prælationem in venditione rei censuata, potest retrahere à quocumque emptore, seu possidere rem censuatam venditam, etiam per subhaftationem absque illius denunciatione, non obstante hypotheca anteriori alterius creditoris: & An, & quando consors in re comuni censuata sit præferendus censuario.

SVMMA RIVM.

1. Bullæ Pij V. dispositio in casu, quo res censuata vendatur, refertur.

2. Censuarius non sufficit, quòd habeat simplicem fieri-

1470

nam venditionis rei censuata, sed requiritur pro forma, ut illa ei denuncietur, alius vii potest iure retractu.

- 3 Prælatio concessa censuario, ex Bulla Pij V. habet etiam locum in venditione per subhaftationem.
- 4 Et competit etiam contra secundum emptorem.
- 5 Ius retractandi est alio in rem scripta, & ideo afficit rem, & datur contra quemcumque possessorem.
- 6 Prælatum retractandis operatur, ut res tam à primo, quam ab alio quocumque possessore cuius possit.
- 7 Possessio probatur ex monitorio parvi aduersæ, quo quis monetur uti possessor.
- 8 Censuarium non excluditur à iure retractandi rem censuatam ex hypotheca anteriori aliterius creditore, sed solum ex alio censu anteriori.
- 9 Res transiit in retractantem cum suo onere.
- 10 Consorti præferitur censuario in venditione rei censuata.
- 11 Declara procedere, si qualitas consortij adfuit de tempore venditionis.

DECISIO LII.

DOMINI dixerunt, sententiam A. C. quia fuit pronunciatum, competit ius prælationis, seu retractus R. P. D. Castellano, & Ludouico Zephyro censuarii, in emptione vineæ censuatae, de qua agitur, esse iustam: habent enim illi intentionem fundatam in constitutione, seu Bulla Pij V. ubi claris verbis disponitur, quod quando res censuata venditur, dominus census est aliis omnibus præferendus, & quod ei denunciarī debent conditiones, quibus vendenda sit, & per mensem expectari: & propterea non sufficit in censuario simplex scientia venditionis, sed denunciatio pro forma desideratur, Tiracq. de retractu lignag. §. 30 glof. 2. n. 26. cum seqq. Rot. in Romana vinea, 31. Ianuarii. 1605. coram Illust. Cardin. Milino, quæ est decisio, 117. apud Cene. de censib. Seraf. decis. 1474. num. 3. Vnde cum censuarii denunciatio facta non fuerit, poterunt illi quocumque tempore, uti iure retractus, vigore dictæ constitutionis.

Non obstat vineam fuisse venditam per subhaftationem: quia etiam in venditione per subhaftationem habet locum Bulla Pij V. Ro. apud Greg. XI. decis. 193. Moder. Roman. discep. forens. cap. 544. n. 39. & cap. 784. numer. 11.

Non obstat dictam vineam fuisse postea aliis venditam: tunc quia non petitur prælatio in secunda venditione, sed in prima: tunc etiam quia verius est illam competere etiam contra secundum emptorem: cum enim tunc retractandi sit actio in rem scripta, afficit rem, ac ideo datur contra quemcumque illius possessorem, Boer. decis. 76. num. 6. & 7. Vincent. de Franch. decis. 389. num. 3. & 4. & latè, Mar. Giurb. decis. 35. num. 5. cum seqq. vi in simili dicitur de pacto retrovendendi: & cuius vigore res tam à primo, quam ab alio quocumque possessore cuius possit, Secin. sen. conf. 80. num. 1. in fin. vers. item quando, vol. 3. Boer. decis. 182. num. 15.

Non obstat, quod vinea, super qua impositus fuit census, non esset tota Vincentij Bonamici, qui censum imposuit: quia imò probatur contrarium ex instrumento census, ubi asseritur, rotam vineam ad Vincenarium pertinere, iuncto monitorio A. C. ad instantiam D. Christofori creditoris emanato, contra Vincentium uti possessorem, & heredem Bartholomæi sui partis; Vnde probatur possessio, Rot. apud Greg. X V. decis. 401. præsertim dum non apparet, alium eo tempore dictam vineam possedisse, aut fuisse aliterius.

Non obstat, si dicitur, quod Christoforus tempore venditionis, aut impositionis census, esset creditor anterior cum hypotheca, quia hoc ius anterioritatis esset considerabile, si ageretur de concursu alienius hypothecæ: cum autem agatur vigore præuelegij domino census concessi per dictam Bullam, censuarii excludi non possunt: nisi opponatur de alio anteriori censu, Rot. in Romana prælationis, 2. Aprilis, 1618. coram bimem. Seleucien. præmaximè, quia prætenzæ hypothecæ per dictum retractum nullum fit præiudicium; cum tunc transeat in retractantem cum onere suo.

Demum non obstat præteritum consortium, quia licet tunc consorti sit præferendum censuario, Nanarr. in 10 comment. de usur. quæst. 44. num. 127. Rot. decis. 305. num. 3. cum seqq. apud Cene. de censib. tamen hic nullum fuit consortium, de tempore venditionis vineæ, cum ea tunc non possidetur à Christoforo; imò ipse instaret, illius venditionem fieri pro satisfactione sui crediti, uti spectantis, & possidet à Vincencio filio, & hærede Bartholomæi sui debitoris; cum tamen tunc qualitas consortij deberit adesse tempore venditionis vineæ, cuius prætenditur prælatio ex regula, tex. in l. in doliis, §. si extraneus, ff. de Noxalib.

Et ita vitraque, &c.

Romana Salarij.

Ven. Decembris 1626.

ARGVMENTVM.

Honorarium annuum Aduocato constitutum purè, & simpliciter, integrè debetur pro quolibet anno, & non pro modo laboris, dummodò per ipsum non steterit, quominus causam ageret. Et d. honorarium detrahi debet ex bonis, super quibus vertebatur, etiam fideicommissio subiectis.

S V M M A R I V M.

- 1 Pactum de quota lise cum Aduocato, est prohibitum.
- 2 Promissio facta Aduocato in casu victorie, illa sola attendenda non valet.
- 3 Honorarium annuum promissum Aduocato, purè, & simpliciter, debetur in omni casu, cum cesset presumptio calumnie.
- 4 Nec petitur actio locati, sed debetur vigore promissionis, & officio iudicis, nec pro modo laboris debetur, sed initio cuiusvis anni pro toto anno, dummodò per Aduocatum non steterit.
- 5 Debetur, quamuis lū fuerit per concordiam sopita. Debetur hæredibus, si non fuit solummodo Aduocato.
- 6 Sumptus facti in bonis conseruandis, seu defendendis in primis, & ante omnia, sunt ex rebus ipsis detrahendi: & sumptus isti dicuntur impensæ necessariae, & minuit ipsa bona pro summa, ad quam ascendunt num. 7.
- 7 Expensæ factæ in litigando pro defendendis, seu recuperandis bonis fideicommissis, debent ante omnia deduci, & sunt privilegiata contra omnes creditores.
- 8 Amplius etiam si non fuerit lata sententia fauorabilis.
- 10 Pretium solum pro rebus subiectis fideicommissio vniuer

universalis, succedit loco illarum.

11 *Pecunia quaestita ex transatione super fideicommissis, possidetur ex antiquo titulo fideicommissi, & subiacet restitutioni.*

12 *Hypotheca inducitur a lege pro expensis litis super bonis fideicommissi subiectis.*

DECISIO LIII.

Omes Dulcius de Corbaria de anno 1601. promissit b. m. Iulio Phao Aduocato Consistoriali annua scuta 60. pro honoratio ratione patrocinijs litis, seu cause Vrbenetanae fideicommissi vententis inter ipsum, & D. Liuiam Caprauicam: Vnde defunctis iam Comite Dulcio, & Iulio; line per concordiam sopita: fratres de Phaxis filij, & haeredes Iulij obtinuerunt relaxari mandatum contra bona hereditaria dicti Comitis, pro scutis 550. ad quam summam ascendunt honoraria praedicta, & die promissionis, vsque ad mortem Iulij; & in illius executionem fuit mandatum ei configurari scuta 550. ex pecunijs hodie depositatis penes montem Pietatis, quae perueniunt ad modernos domiuos de Corbaria filios, & haeredes dicti Comitis, ex dicta concordia, seu transatione: Cum autem ipsi contenderent honorarium, seu salarium praedictum non deberi, & casu quo debeatur; non esse soluendum ex dictis pecunijs, ratione antiqui fideicommissi, & sic non ex paterna hereditate; fuit propterea in Rota dobitatum: An debeatur, itaut dictae pecuniae depositatae sint fratribus de Phaxis consignanda: & Domini affirmatiue resolverunt: versantur enim extra terminos, l. si qui, C. de postulat. & litem, C. de procurat. quibus prohibetur pactum de quota lre, cum Aduocato, & extra terminos glos. communitet recepta, in l. sumptus, ff. de pact. vbi, quod si non valet promissio facta Aduocato in causa victoriae, illa sola intentio & contemplata, sed si et honorarium fuit Iulio promissum pure, & simpliciter omni anno, & ideo in omni causa Iulius praemium suorum laborum ferre debet, cum cesset ratio calumniae, quae militat in oppositis duobus casibus, Paul. de Cast. in d. l. si qui, C. de postulat. Alex. Salic. las. & alij in d. litem. Nauarr. conf. 4. de pact. lib. 2. vol. 1. & in Manual. conf. cap. 15. num. 30.

Et cum d. annua praestatio, seu promissio, magis respiciat remunerationem honorariam, quam mercedem laborum, non petitur actioe locati, & sic non intrant dec. 191. p. 1. recent. & decis. Leodien. Salary 19. Decembris, 1610. coram R. P. D. Pirouano, sed debetur vigore promissionis, & officio iudicis, & ideo non debetur pro modo laboris, sed initio cuiusvis anni debetur pro toto anno, dummodo per Iulium non steterit, l. diem functo, ff. de offic. assessor. & l. post. dunt, C. de Aduocat. diuers. iudic. & in puncto, Bari. in l. 1. §. Diuus. n. 17. vers. si vero erat facienda annua praestatio, ff. de variat. & ex tractat. cognit.

Vnde etiam inferitur, quod dicta annua praestatio debetur etiam, si quamuis partium concordia lis sopita fuerit: quia cum initio cuiuslibet anni nata fuerit obligatio, ex quo promissio fuit pura, & simpliciter, & absolute pro quolibet anno, non attendendo ad victoriam, vel succumbentiam, quo casu fuisset illicita, debetur etiam simpliciter, & absolute, dummodo per eum non steterit, & eo mortuo debetur eius haeredibus, d. l. prima, §. diuus. ibi, Diuus Severus ab haeredibus Aduocati, mortuo eo. prohibuit mercedem repeti, quia per ipsum non steterat, quod minus causam ageret, vbi etiam, glos. & Bari. d. num. 17. & glos. in l. fin. verb. ex eventu litis, ff. mandat. Specul. tit. de Salar. §. sequitur, vers. quid ergo si litigatur, Guid. P. ap. decis. 12. §. 1. & Seraf.

decis. 925. num. 5. & tanto magis, quia vt Domini dicebant, & narratur etiam in dicta concordia, Iulius patrocinando dictum Comitem in dicta causa, cum effectu substinuit multos labores, multasque decisiones fauorabiles in Rota reportauit, & in his interfuert plures ex Dominis, qui dum hoc dubium disputabatur, eius diligentiam in hac causa adhibitam, summo per eum commendabant: quibus decisionibus terita Liuia Capranica, causam praestam cum modernis Comitibus concordauit, qui ex dicta concordia habuerunt scuta 24000. apponenda in Monte Pietatis pro soluendis creditoribus.

Non obstat, quod ad Leonettum, & Rainutium, modernos Comites non pertinere praedictae pecuniae, vt haeredes Dulcij patris, sed vt fideicommissarios ex persona propria: quia non ideo minus tenentur, cum vera, & receptissima sit conclusio, sumptus in bonis conferuandis seu defendendis, factos in primis, & ante omnia, ex rebus ipsis esse detrahendos, l. vbi paret, §. qui in distrahendis, ff. ad Trebell. l. fin. §. in computatione, & tibi, las. num. 3. C. de iur. delib. & ratio est, quia cum sumptus isti dicantur impense necessariae, l. 1. §. inter necessarias, & l. seq. ff. de impens. in reb. dot. factis, tanto minus in rebus, in quibus huius, adeque videtur, quantum pro salario, seu expensis in illis conferuandis, seu defendendis, soluendum est, l. quod dicitur, vbi Bari. & alij ff. de impens. in reb. dot. factis. Affid. dec. 359. numero primo & secundo.

Et in puncto, quod et expensae factae in litigando pro descendendis, seu recuperandis bonis, rebus, seu iuribus fideicommissi, dicantur expensae necessariae, & debeant ante omnia deduci, & sint privilegiae contra omnes creditores, Grat. respos. §. incipit visum testamento, numer. 17. vers. eodem modo, lib. 2. Peregr. de fideicommissis, art. 50. per totum, & presertim, numer. 9. & 12. Seraf. d. decis. 925. numer. 3. vers. quantum ad tertium. Gregor. X. P. decis. 107. vbi etiam Additio, & latissime, Rota in Romana Salary 1. Iulij 1609. coram b. m. Oradino, quod procedit etiam si non fuerit lata sententia fauorabilis, Peregr. & Seraf. vbi supra, & Rota in Bononiens. bonorum de Asuletti, 18. Aprilis, 1603. coram Card. Pamphilio.

Non obstat, quod non agatur de re ipsa, sed de pretio, quia si istud pretium succedit loco bonorum, vt in puncto in his, quae dantur, vt hic pro rebus subiectis fideicommissis vniuersali, Cast. conf. 326. per tot. lib. 2. Alex. conf. 82. num. 10. lib. 2. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 9. num. 12. vbi quod si pecunia acquiritur ex transatione super bonis fideicommissis subiectis, acquiritur, & possidetur ex antiquo titulo fideicommissi, & quod sit etiam restitutorius subiecta, Peregr. de fideic. art. 6. num. 40. & conferunt tradita per Traug. de retrah. lignag. §. 32. glos. 1. numero 76.

Non obstat, quod hic agitur ex promissione vitrae cedulae priuatae ex qua non oritur hypotheca; quia hypotheca inducitur a lege ex natura, & qualitate expensarum, & non ex cedula, quia etiam ea non exstante si fuisset orta hypotheca in fauorem Dulcij, si soluisset dictas expensas, & eius haereditas esset creditrix cum hypotheca in bonis fideicommissi: cedula autem solum id importat, vt Iulius, & non alius possit dictam hypothecam exercere, &c.

Et ita decisum vtraque, &c.

Toletana

Toletana Admissiois.

Ven. 4. Decembris, 1626.

ARGVMENTVM.

Patet ex summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Aggravatoria non datur, si non adest contumacia, seu contemptus in non parendo declaratoria, sed patius iusta, vel saltem probabilis excusatio, & num. 3.
- 2 Aggravatoria regulatur per declaratoriam, & ideo non potest continere ultra contenta in declaratoria.

DECISIO LIV.

DOMINI dixerunt non esse dandam aggravatoriam, quia illa tunc nunquam datur sine contumacia in non parendo declaratoria, cap. nemo f. p. scoporum, & ibi, glos. verb. mortui 11. quest. 3. Oldrad. conf. 277. num. primo.

In Ludouico autem Parral, & consortibus nulla ad fuit contumacia: eum enim, & aggravatoria regulatur per declaratoriam, *Ueltr. in prax. lib. 8. cap. ult. sub. num. 19. vers. lata denique*, non potest aggravatoria continere ultra contenta in declaratoria, quæ cum tantum lata fuerit super expensis, & præminentiis, ut bon. memor. Vbaldus declaravit de ordine Rota, consequenter aggravatoria non potest ultra comprehendere: Vnde cum respectu expensarum, & præminentiæ consistat de partitione eum effectu contentis in declaratoria, fuit obtemperatum; & ideo non potest esse locus aggravatoriarum.

Et in omnem casum, cum non sit liquidum: An emolumenta, de quibus agitur, sint eadem cum emolumentis, de quibus loquitur sententia, vnde emanavit declaratoria; tunc non adest contemptus ad istum effectum requisitus, sed potius iusta, vel saltem probabilis excusatio, *Rot. decis. 585. numer. 1. par. 1. recent. & decis. 77. numer. 1. par. 1.* & cum ex dispositione Brevis Clementis D. Ludouicus Parral, & consortes debeant admitti ad emolumenta, quæ nomine totius Capituli percipiuntur; dum de dicti Brevis intelligentia disceptatur, non potest hodie aliquid decerni.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Mediolanen. Præposituræ.

Ven. 18. Decembris, 1626.

ARGVMENTVM.

Agitur an, & quando constare dicatur de interesse Capituli, ad effectum ut audiri debeat in petitorio contra prouisum Apostolicum post iam factam executionem litterarum Apostolicarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio Papa super atque prouisum suffraganeæ Tom. I.

tiam contra statutum in contrarium.

- 2 Idoneitas prouisi dum approbatur ab Ordinario non requiritur citatio, aut vocatio alicuius.
- 3 Ordinarius est defensor libertatis beneficiorum Ecclesie, cui in hac parte ius desert, & de eo confidit propter prauitatem, quod inde fit libera collationi.
- 4 Capitulum non dicitur legitimus contradicitor quando agitur vigore litterarum Apostolicarum.
- 5 In petitorio, ut qui audiri debent, sufficit, ut possit aliquis casus existere, in quo si interfit audiri, & fiat de eo apparetur docere, num. 6.
- 7 Beneficium in Ecclesia obtineri non potest sine canonica institutione.
- 8 Capitulum representat Ecclesiam.
- 9 Et agere potest, ut citetur intrusus.
- 10 Item agere potest ad irritandum factum Prælati in prauitatem Ecclesie, numer. 11.
- 10 Laici admittuntur ad remouendum Prælatus qui non habet canonicum titulum, & a fortiori admitti debet Capitulum, & quare.
- 12 Capitulum habet simultaneam collationem cum Ordinario, & quomodo.
- 13 Intrusus, tenetur restituere fructus, & distributiones perceptas, quæ Capitulo accrescunt.
- 14 Interesse probari debet incontinenti ad effectum impediendi executionem litterarum Apostolicarum, & quando illud dicatur probari incontinenti, numer. 15.

DECISIO LV.

ANCTÆ Mem. Greg. XV. Præposituræ, de qua agitur; narrato sibi, quod esset de iure patronatus familie de Vice-Comitibus ex fundatione, & dotatione, conferti mandauit Vberto Marix etiam de Vice-Comitibus, non obstante defectu ætatis, cui Ordinarius Mediolanen. ad quem litteræ fuerunt directæ, cum clausula, *verificato prius, &c.* eam vigore illam contulit, eisdemque Ordinarius Papien. in locum dicti Mediolanen. subrogatus, possessionem per Capitulum tradi mandauit: Cum autem pro parte dicti Capituli, causa appellationis fuerit in Rota commissa, & in illius prolequutione pro parte Vberti opponeretur, tunc Capitulum nullum habere interesse; & ideo non esse legitimum contradicitorum; ideo propositum hodie particulare dubium, an consistat de interesse Capituli; & videbatur non constare, quia; aut vult opponere de defectu ætatis vigore statuti Mediolanen. & adest derogatio, & dispensatio Papæ, quæ suffragatur etiam contra statutum, *Rota in Facen. Puritati sanguinis, 11. Decembris 1609. coram Illustrissimo Patriarcha Hierosolymitano, Felin. in tract. quando litter. Apost. ampl. 7. num. 7. Staffil. de litter. gratia, ut de vi, & effectu clausularum, §. clausulis non obstantibus*; aut vult opponere de non idoneitate, & hoc fuit commissum Ordinario in gratia, & ideo ad ipsum spectat, adeo ut tunc in ea approbando, non requiratur citatio, aut vocatio alicuius, *Garz. de benef. 6. par. 1. cap. 2. num. 121.* Et accedit ratio, quod non Capitulum, sed tunc Ordinarius est defensor libertatis beneficiorum Ecclesie; cui in hac parte ius desert, & de eo confidit propter prauitatem, quod inde fit libera collationi, *Rot. decis. 11. de inop. in nou. & decis. 360. num. 12. par. 2. recent.* Et ex quo tunc agitur vigore litterarum Apostolicarum, multo magis videbatur capitulum non esse legitimum contradicitorum, *Greg. XV. decis. 221. num. 11.* & fuit dictum in Tiburtina Archidiaconatus 15. Ian. 1618. coram Illustrissim. Card. Canalerio, & in Ratib. Canoniceatus, 23. Martij 1618. coram R. P. D. meo Pironano, & in aliis citatis per Adden. ad dictam decis. Gregor. XV.

G

S. 3

Sed nihilominus fuit resolutum, constare de interesse capituli, ut audiatur in peritorio post factam iam litterarum executionem, et quia ad effectum peritorij satis est, ut possit aliquis casus existere, in quo interfit, *Bald. in lsi defuncti, C. de suis, & legitim. hered. l. i.* et sufficit de eo coparenter docere, *Felin. in d. l. cap. veniens, num. 13. de testib. Bisignetti. decis. prima de rescript. p. decis. 160. num. 3. lib. 3. Rot. decis. 86. num. 3. par. prima divers. & in puncto ita sententia visa fuit, Rot. in Pistorien. Canonici 17. Junij 1615. & in Sibartina Archidiaconatus supra allegata coram Illustrissimo Cardinali Canaliario, & in Oriolen. Canonici 24. Januarij 1618. coram bon. memor. Remboldo: cum enim beneficium in Ecclesia sine canonica institutione obtineri nequeat, reg. beneficium de reg. iur. in 6. potest capitulum nomine Ecclesie et quam repræsentat, cap. relatum cl. 1. de testam. Abb. in cap. cum te, num. 3. de rescript. Eras. decis. 426. num. 4. et agere, ut eiciatur intrusus, ut dixit, *Rota in Legionen. Denegationis possessionis, 13. Martij 1593. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto*, Et licet à dicta decisione Blanchetti fuerit recedum in dicta Paccn. puritatis, fuit solùm, quoad hoc, ne impediat executione litterarum Apostolicarum, sed non ad effectum, quin capitulum habeat ingerisse, ne iustus remaneat in beneficio; si enim laici admittuntur ad remouendum Prælatum, qui non habet canonicum ritulum, *Feder. de sen. conf. 10. incipit Parochialis cuiusdam Ecclesie Curata, numer. primo*, quem sequitur, *Franch. in cap. Ordinarj col. 3. in princ. vers. quid autem sit in patrono de offic. Ord. in 6.* à fortiori admitti debet Capitulum, quod, ut dictum est, repræsentat Ecclesiam.*

Quod autem capitulo interfit, vel interesse possit, vicium fuit Dominis constare ad dictum effectum tam in genere, quam in specie; in genere, quia negari non potest, quin Ecclesie interfit, ne beneficia ab intrusis retineantur: Vnde intrat conclusio, quod et capitulum potest agere ad irritandum factum Prælati in Ecclesia præiudicium, tanquam sua interfit, *cap. dilecti 13. de maiorit. & obedien. & ibi gloss. verb. appellarunt*: in specie vetò, quia cum ad capitulum spectat institutio ex tenore foundationis, & de eo constituit patronus, illi interest non admitti, qui non habet qualitates ex foundatione requisitas: Præterea cum gratia Vberti sit conditionalis, nempe, si, & quando verificabitur coram Ordinario iuspatronatus ex foundatione, & dotatione; interest capitulo dictam conditionem verificari: quia si illa defuit, siue quoad existentiam iuspatronatus, siue quoad pertinentiam, beneficium acquirit libertatem: & sic et capitulum habebit collationem vel liberam, vel simultaneam in omnibus mensibus, ratione confortij, quod habet cum Cardinali collatore, ut fuit decisum, *in Ferrarien. & Cremonen. Canonicatus coram Dominis meo Decano, & Pirouano*, vel saltem in quatuor mensibus Ordinarij ratione simultaneæ collationis, quam habet cum Archiepiscopo, *Cassid. decis. 22. de preben.* Et demùm si ex prædictis, vel aliis gratia probetur subrepticia, & sic Vbertus fructus, & distinctiones sine titulo percipit; tenebitur ad restitutionem, & accretum capitularibus, ut dixit *Rota in Carraginen. fructum 21. Junij 1610. coram Cardinali Lancelotto*.

Non obstat, quod et interesse debeat incontinenti probari, quia hoc est verum ad effectum impediendi litterarum Apostolicarum, & in his terminis loquuntur decisiones supra in contrarium adductæ: & in omni casum dicitur et interesse incontinenti probari, quando illud probatur intra tempus, in quo causæ principalis, iuxta naturam causæ, siue summarie,

siue plenarie expeditur, *Rip. in l. 4. de condemnatum, nu. 32. ff. de re iudic. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 13. num. 16.* vbi quod illud dicitur incontinenti probari quod probatur intra terminum assignatum instantiæ, & processui principali, *Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 14. & decis. 27. num. 57. & 58.*

Et ita utraque, &c.

Lunen. Sarzanen. Iurispatri.

Ven. 18. Decembris 1626.

ARGUMENTVM.

Laudum inter patronos latum de vna vice præsentando vnum de vna linea, & alia vice alium de alia linea, non tenet, deficiente beneplacito. Apostolico, quod non præsumitur ex lapsu longi temporis, si dictum laudum non probetur obseruatum.

SVMMARIVM.

- 1 Patroni possunt conuenire inter se de Rectore ab eis alternis vicibus presentando.
- 2 Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex lapsu longi temporis.
- 3 Fallit cessante obseruantia, num. 7.
- 4 Clem. si plures de iure patronatus, qua permittitur patronis diuisio actiua, non potest extendi ad passiuam.
- 5 Institui non debent in Ecclesiis clerici certa originis, sed indistinctè vnde cumque dum tamen idonei sint.
- 6 Collatio certi beneficij non debet semper fieri clericis certa cognationis.
- 7 Mortem optandi occasio dari non debet.

DECISIO LVI.

V M non dubitetur de existentia iuris patronatus, nec de illius pertinentia, tota difficultas in eo posita erat, an sustineretur laudum inter patronos latum, quod fuerat ordinatum, ut in prima vacatione omnes patroni præsentare deberent cappellanum ex linea Bartholomæi, in sequentibus verò ex linea Pierini, & sic deinceps alternatim occurrente vacatione: & dubium faciebat, *Clem. si plures de iure patr. et quod disponitur*, patronos posse inter se liberè conuenire de Rectore ab eis alternis vicibus præsentando; & illud eò magis augebatur, quod et ex lapsu tam perit videbatur esse præsumendum, beneplacitum Apostolicum, quo stante, de validitate laudi non posset hæsitari.

Sed nihilominus Domini persistendo in decisio, die 18. Decembris præteriti coram R. P. D. meo Pirouano, pro Simone informante, dixerunt, sententiam Rotaalem esse confirmandam; & sic distam *Clem. si plures*, et qua permittitur, patronis diuisio actiua, non extendi ad passiuam, de qua in dicto laudo, quod, & in puncto visus fuit sentire, *Lambertin. de iur. patr. lib. 2. par. 3. quest. 5. art. 1. nu. 10.* & videatur etiam bene deduci ex *tex. in cap. ad decorem extr. de instit. dum ibi præcipitur*, quod et in Ecclesiis non instituantur clerici certæ originis, sed indistinctè vnde cumque, dum tamen idonei sint, vbi *Abb. n. 3. quod et collatio* alicuius certi beneficij non debet semper fieri clericis

zicis certæ cognationis, & latius, in cap. venerabilem num. 15. de elect. quod etiam vterius ratione comprobatur, quia si de vna linea vnus solus esset clericus, qui præsentari posset, daretur illi occasio optandi morem viuens, quod sacri Canones penitus euitare curant, cap. 1. de concess. præben.

Non etiam ex beneplacito præsumpto, laudum sustineri potest; quia † cessante obseruantia laudi, cessat etiam præsumptio beneplaciti, vt hæc, & alia in prædicta decisione latissimè deducuntur, & egregiè comprobantur.

Et ita, &c.

Reatina Fideicommissis de Cappelletis.

Lun. 11. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Patet ex summatio.

SVM MARIVM.

- 1 Fideicommissum perpetuum, & agnaticum inter descendentes masculos testatoris, ex quibus verbis inducatur, remissum.
- 2 Item enixius inducitur ex indiuidua feminarum exclusione.

DECISIO LVII.

DOMINI non dubitarunt, quin D. Vincentius senior de Cappelletis in suo vltimo testamento de anno 1557. claris, & formalibus verbis fecerit, & constituerit perpetuum, & agnaticum fideicommissum inter eius descendentes masculos, & fauore dictorum masculorum in omnibus suis bonis, & specialiter in castro, & tenuitijs de Belueder, & possessione Magna in via Romana, & communalis, nuncupatis: In primis ex illis verbis proxijs ibi, & ad hoc, vt in futurum in sua familia perpetuo eius bona conseruentur, & sint supposita solemnissimæque fideicommissio in suos filios, & descendentes masculos, cognoscens familiarum dignitatem per diuina subsistentiam, & per inopiam collabi, & perire, † ex quibus perpetuum fideicommissum induci, latè, Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 5. per tot. Rot. decis. 44. num. 3. & decis. 193. numer. 3. par. 1. recent.

Rursus in clausula hæreditaria, in omnibus autem alijs suis bonis testator instituit Petrum, Adrianum, & Mutium eius filios, & post mortem. Adriani & Mutij, & vniuscuiusque ipsorum portione substituit vniuscuiusque filios, liberos, & descendentes masculos, legitimos, & naturales de uno in alium ultra decimum gradum, & in infinitum inuicem, & reciproce, actiue, & passiuè ordine successiuo, quemadmodum si ab intestato succederent vulgariter, & per fideicommissum. Post mortem verò Petri, qui erat sacerdos, substituit alios suos fratres, videlicet Adrianum, & Mutium, eorumque filios, & descendentes masculos eodem modo, quo præfatis Adriano, & Mutio substituerat: Deinde filiis, & descendentibus masculis, descendentibus abfque filiis, & descendentibus masculis, substituit alium filium, & illius filios, & descendentes masculos in infinitum: quæ verba adeò clara sunt, & expressa, vt fideicommissum perpetuum in fauorem masculorum

Ton. I.

alia non eget probatione, iux. not. per Bart. & communiter Doctores in l. cum ita, §. in fideicommissis, ff. de leg. 2.

Præterea quoad castrum, de Belueder, & dictam possessionem Magna in via Romana, & communalis, extat etiam particulare fideicommissum, & specialis alienationis prohibitio, ea adiecta causa, vt perpetuo conseruentur in familia pro illius honore, & nobilitate: & enixius quoad castrum de Belueder † ex indiuidua feminarum exclusione, Surd. conf. 96. num. 33. & 34. Molin. vbi supra, Rot. decis. 231. num. 2. in fin. par. 2. recent. & in Perusina fideicommissi de Bigazzinis 14. Nouembrijs 1605. coram bon. mem. Littia.

Et demum tollitur omne dubium, ex quo testator in fine, in clausula separata subiicit, quòd firmissima eius voluntas; & intentio est, vt omnia eius bona supra nominata, & sic castrum de Belueder, & possessio Magna in via Romana, & communalis, & generaliter omnia sua bona subiaceant fideicommissi strictissimo semper, & in perpetuum inter omnes suos filios, videlicet Adrianum, & Mutium, & eorum descendentes masculos legitimos, & naturales, etiam ultra decimum gradum, & vsque in infinitum, modis, & conditionibus supradictis, & quòd nullus institutorum, & substitutorum in infinitum possit bona prædicta expressè prohibita vendere, obligare, permutare, aut quouis alio titulo, vel modo alienare, quia voluit dicta sua bona, semper, continuè, & in perpetuum conseruari, & permanere in familia, & agnatione sua masculina, integra, & sine diminutione, & nunquam proprietatem, & possessio eorum bonorum ex genere, & familia ipsius excant modis, & conditionibus supradictis: vnde nedum resultat perpetuum fideicommissum, sed etiam clara, & necessaria feminarum exclusio.

Similiter non dubitatur Domini, quin factus fuerit locus prædicto fideicommissi, & signanter quoad castrum, & tenetas de Belueder, & d. possessionem Magnam in via Romana, & Communalis, ad fauorem Dominorum Mansueti, & Fausti: cum enim ex Adriano non supersint alij descendentes masculi, præter dictos Mansuetum, & Faustum, quia Saluius alius frater, & eiusdem Adriani filius iam decessit, & ex eo nulli extant descendentes masculi; nec etiam ex Martino alio fratre, qui licet reliquerit Vincentium iuniorem; ipse tamen decessit nullis etiam relictis filiis, & descendentibus masculis, sed solum superstitibus Dominis Portia, & sororibus aduersariis, consequenter cum non adsint alij masculi ex dicta linea Adriani, purificatum est iam fideicommissum ad fauorem prædictorum Mansueti, & Fausti.

Sed quia testator in clausula, item ordino, lasio, e dispongo, in qua prohibuit alienationem castri de Belueder, subiicit in fine hæc verba: E veglio, che le figlie femine non ci succedano, ma ci habbino solo la loro parte, finche foranno maritate, & sortando li miei figliuoli, e successori le allochio, e maritino con ogni sollicitudine: Fuit inde ortum dubium, quomodo faminae debeant habere partem in castro de Belueder, quòd Domini remiserunt ad aliam dispositionem.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Perusina

G 2

Perusina Laudi.

LXX. 11. Ian. 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex summano.

SVMMARIVM.

1. Coheredes tenentur ad solutionem debiti hereditarij pro hereditariis portionibus.
2. Soluens integrum debitum, ad quod tenebatur pro medietate, si obtineat cessionem pro toto debito soluto, non potest agere contra correum, ut soluat totum, sed tantum medietatem.
3. Quem de cessione tenet alio eundem agentem repellit exceptio.

DECISIO LVIII.

VIT resolutum, relaxandum esse mandatum pro medietate fructuum census solutorum Collegio Oradino per D. Iosephum Cantucciuni contra D. Io. Antoniam Cantucciuni eius cohæredem; qui propterea ꝑ tenentur pro hereditariis portionibus, ꝑ hereditariis, C. de heredit. actio. Craſſ. an 5. hereditas, quæst. 1. num. 17. Surd. cons. 415. num. 14.

Non obstat, quod pro parte Iosephi prætendatur, relaxandum esse mandatum pro tota summa ab eo soluta ex prædicta causa, ex quo ꝑ obtinuit cessionem iurium sibi fieri pro toto debito soluto, vigore cuius nunc agit contra bona hereditaria Marcelli: quia cum in omnem casum ipse teneatur pro rata hereditatis, quam possidet, obstat sibi quoad aliam medietatem exceptio, quem de euictione tenet actio, &c. l. vendicantem, ff. de euict. & reg. lex. in l. si dominus, ff. de condit. indeb. nempe, quod ꝑ debet circuitus evitari; & demum regula, lex. in l. qui se soluit, ff. de solut.

Non obstat etiam si pro parte Ioannis Antonij dicatur penitus non teneri, nec etiam pro sua medietate vigore cuiusdam asserti laudi, quia quidquid sit de dicto laudo, non constat de eius emolugatione; Vnde interim, donec de hoc cognoscitur, non est executio pro dicta medietate retardanda.

Et ita, &c. Iosepho tantum, &c.

Florentina Indulti.

Ven. 15. Ianuarij 1627.

ARGVMENTVM.

Litteræ Apostolicæ iustificatæ, habent executionem paratam: & ex quibus dicantur iustificatæ. Secunda gratia non est subreptitia ob non factam mentionem de prima gratia, si utraque sit ex diuersa causa, & vna independens ab alia.

SVMMARIVM.

1. Littera Apostolica, quæ sunt iustificata habent executionem paratam.
2. Canonici quæ probatur ex instrumento adepta pos-

sessionis.

3. Familiaritas Cardinalis probatur ex rotulo familiarum, præsertim iuncto vno teste.
4. Gratia secundo obtenta, dum est ex diuersa causa, non est necesse facere mentionem de prima gratia, & n. 6.
5. Indultum de percipiendis fructibus canonicatum in absentia ex causa studij, est conforme iuri, & dispensationi S. Concil. Trid.

DECISIO LIX.

OMINI dixerunt, litteras Apostolicas, quibus Petro Paulo Medices vti familiari Illustriss. D. Cardinalis Barberini, fuit indultum, ut durante familiaritate, gaudere possit omnibus fructibus, & distributionibus canonicatus, quem obtinet in Ecclesia Florentina, esse exequendas: quia ꝑ litteræ Apostolicæ, si sunt iustificatæ, habent executionem paratam, ob illarum reuerentiam, cap. si capitulo, vbi gloss. in verbo exequatur de concess. prob. in 6. Menoch. de adipsif. rem. vlt. num. 35. Mohed. decis. 15. vlt. lit. pend. Rot. in recent. decis. 192. num. 1. & 633. num. 2. part. 1. & fuit superius decisum.

Quod autem litteræ prædictæ sint iustificatæ, bene probatur, quia quod Petrus Paulus sit ꝑ Canonicus Florentinus, patet ex instrumento adeptæ possessionis d. Canonicatus, sum. num. 2. quod verò sit ꝑ familiaris, vltra confessionem partis aduersæ, constat ex rotulo familiarium Illustrissimi Cardinalis Barberini, qui maxime cum vno teste, qui de ea deponit, sufficit ad hunc effectum, Rot. decis. 584. numer. 31. part. 1. recent.

Non obstat prætenſa subreptio, ex quo Papæ non fuit narratum, Petrum Paulum prius obtinuisse aliam licentiam non residendi per biennium causa studij: quia cum hæc ꝑ secunda gratia, de qua agitur, fuerit, ex diuersa causa, nempe occasione familiaritatis, ad eius validitatem non fuit opus facere mentionem de prima, Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 22. num. 5. & fuit dictum in Alarum. pensionis 20. Marij 1626. coram Reuerendissimo D. mo Decano, & eo magis, quia primum ꝑ indultum de percipiendis fructibus durante absentia ex causa studiorum, fuit prout de iure ex dispositione S. Concilij Tridentini, vti in declaratione S. Congregationis, quæ data fuit sum. numer. 3. Secundum verò ꝑ continet causam merè gratiosam, & voluntariam, & à causa primi indulti omnino independentem, cuius propterea nulla debuit fieri mentio, Imol. in cap. penult. num. 6. de præscript. & Sanchez vbi supra.

Et ita utraque, &c.

Firmana Pensionis.

Sabb. 23. Ianuarij 1627.

ARGVMENTVM.

Executio litterarum translationis pensionis commissa cum clausula arbitrio Rotæ non retardatur, si litteræ sunt iustificatæ: & quædo non egent iustificatione: Et plura tolluntur obiecta, quæ ad impediendam illarum executionem opponebantur.

SVMMARIVM.

1. Arbitrium regulatur à iure.
2. Littera translationis pensionis habent executionem paratam. Declara, vlt. num. 7.

3. Translatario

- 3 *Translatario datur via executiva, sicut transferenti.*
- 4 *Translatario non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione completionis pensionis.*
- 5 *Executiva via competens cedentis, datur etiam cessionario.*
- 6 *Appellatio non impedit viam executivam.*
- 7 *Clausula arbitrio dat facultatem examinandi validitatem pensionis, non tamen retardat eius solutionem, si littere sint iustificatae.*
- 8 *Clausula motu proprio non eget iustificacione.*
- 9 *Quasi possessio transferenti liberat translatarium ab onere iustificandae pensionem translatam.*
- 10 *Appellatio suspensiva non datur a decreto de exequendo instrumentum quarantio.*
- 11 *Executiva via non impeditur ob Rei praeventionem in causa.*
- 12 *L. diffamari remedi utitur: actor dicitur quoad illam petitionem.*
- 13 *Actor, an Reus qui dicatur, regulatur a causa originaria.*
- 14 *Declaratio super iactationibus, & molestiis, fieri non potest, nisi illis praecedentibus, & ideo faciens committi causam super illis ubi molestiam, dicitur Reus, molestiam autem Actor nuncupatur.*
- 15 *Obligatio Canonicis non extenditur, nisi iuxta expressa.*
- 16 *Litterae Apostolicae habent executionem paratam ob iurata reverentiam, & auctoritatem.*
- 17 *Actio, ut indicant paratam executionem etiam contra non nominatos in d. litteris. Declaratio tamen, ut ibidem.*
- 18 *Litterae reservationis pensionis, facultas transferendi, & instrumentum translationis sunt unum integrale.*
- 19 *Inter translationes, quae sunt à Papa per Breve, & inter eas, quae sunt per instrumentum ab habente facultatem transferendi, non est facienda distinctio.*
- 20 *Executiva via non impeditur per interpretationem iuris, quae defendit ab exceptione Rei, & replicatione Actoris.*
- 21 *Actor indagat, ubi provenit ab exceptione non impedit executionem sed revocatur ad peccatum.*
- 22 *Reservatarius omnium fructuum habetur loco titularis, quoad onera realia.*
- 23 *Libellus in executivis, & summariis non requiritur, & num. 25.*
- 24 *Cessionarius in executivis agere potest sine monitorio, sicut cedens.*
- 26 *Monitorium requiritur, ubi agitur ad panem, seu incursum censurarum.*
- 27 *Etiam dictio est ampliativa.*
- 28 *Ignorans, cui solvere debeat, non tenetur solvere.*
- 29 *Notificatio sufficit, quod aliunde habeatur, dum illa requiritur ad effectum simplicis scientiae.*
- 30 *Scientia simplex, an sufficiat in dicitore, an vero sit necessaria instrumenti editio.*
- 31 *Commissio in executivis, & summariis succedit loco libelli.*
- 32 *Commissio per citationem ad dicendum contra, fit communis: & num. 35.*
- 33 *Clausula quam, & quas, quid operetur.*
- 34 *Actio, qua fuerit intentata, sat est, quod ex aliis declaratur.*
- 36 *Sententia potest ferri stante clausula quam & quas, super causa probata, licet non expressa.*
- 37 *Servatio quatuor terminorum sufficit de stylo curiae in executione litterarum Apostolicarum: Declaratio ibidem.*
- 38 *Clausula omni meliori modo, quid operetur.*

Tom. II.

- 39 *Translatio substatuetur iuxta facultatem, & vitatur in excessu.*
- 40 *Clausula motu proprio, reddit dispositionem favorabilem.*
- 41 *Gratia motu proprio, assimilatur ultimis voluntatibus.*
- 42 *Non vitatur ex accidentalibus adiectione inutile, seu impossibili.*
- 43 *Nec ex illa vitantur ultima dispositiones.*
- 44 *Verba sententiae quomodo sunt intelligenda pro ea substatuenda.*
- 45 *Una via executiva electa, non censetur sublata altera via executiva.*
- 46 *Clausula, quam, & quas, operatur, ut ex transu de una via, ad aliam, non intret refectio expensarum.*
- 47 *Iudicium executivum tale remanet, siue per decretum, siue per cedulam fuerit pronunciatum.*
- 48 *Appellatio suspensiva non datur ab executione Brevis, & lit. Apostol. licet feratur sententia per cedulam.*

DECISIO LX.

CLAUSE mem. Cardinalis Montaltus vigore facultatis transferendi motu proprio, & aliis amplissimis clausulis ubi datur per S. m. Sixtum Varanulit pensionem curatorum duorum milie auri sibi aliis reservatam super fructibus mensae Archiepiscopalis Firmanae: Cum autem Illustriss. D. Cardinalis Bandinus reservatarius fructuum dictae mensae, praetenderet translationem fuisse nullam, & praevincendo iudicium, causam super iactationibus, & molestationibus in Rota cum facultatibus A.C. committiti obtinuerit; praeteris duobus decisionibus conformibus, die 26. Februarii 1625. & 23. Januarii 1626. coram bon. mem. Remboldo, fuit declaratum, litteras reservationis, vna cum instrumento translationis, exequendas esse, ac mandata opportuna, & necessaria relaxanda: Unde causa appellationis mihi commissa Rota: dubitavi, an intret arbitrium; & fuit resolutum non intreat ad impediendam viam executivam; quia t arbitrium regulatur a iure, *Bar. in extraneis ad reprimendum in verbo videbitur numer. 4. Paris. conf. 8. num. 11. lib. 4. Casar. de Grass. decis. 8. num. 1. de re iudic. Rot. decis. 235. num. 2. par. 1. recent. & 587. par. 2. & in Barchinonen. fructuum 16. Junij 1625. coram me, & iure autem attento, litterae translationis habent paratam executionem; itaque t detor translatario via executiva pro executione suae translationis, sicut dabatur pensionario transfetenti, *Vestr. in prax. lib. 3. cap. fin. num. 3. Cassad. decis. 30. num. 8. de rescript. & dixit, Rot. in Bononien. pensionis coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Cremonen. pensionis coram Illustrissimo Cardinali Canaliario impress. apud Marches. de commiss. part. 1. fol. 558. & seqq. & in aliis relatis, in decis. in hac causa facta 16. Februarii 1625. in princ. coram bon. mem. Remboldo, adeo vt t translatario non solet rescribi, nisi cum clausula, sine retardatione, vt post Gom. testatur, *Anten. Augufl. in epit. vii. de translat. pens. num. 3. Carr. de benefec. part. 1. cap. 5. num. 470. Rot. in dicta Bononien. apud Marches. Et generaliter t via executiva, quae competit cedenti, datur etiam cessionario cum eisdem privilegiis, *Joan. Andr. in addit. ad specul. in rubr. de cessio. Paul. de Cast. conf. 91. num. 1. vol. 1. Roman. 38. & 142. & communiter Doct. in l. si su legatum, §. siquis uia, ubi las. dicit communem, ff. de leg. 1.****

G 3 Vide

6 Vnde in præfenti ꝑ appellatio non debuit impedire
viam executiuam, ꝑstr. vbi supra. Et quamuis ꝑ arbitrium tribuit facultatem examinandi validitatem pensionis; tamen non retardat eius solutionem, quoties litteræ translationis sunt iustitiatæ, aut non indigent iustificatione, *Marr. de claus. conf. 13. num. 13. par. 1. Rot. decis. 367. num. 1. par. 2. recent.* Hic autem vtrumque concurrat, quia litteræ vix fuerunt pro nunc latæ iustitiatæ, ex latæ deductis in prædictis duabus Decisionsibus, & non egeat iustificatione, ex quo tam facultas transferendi, quam pensio translatæ sunt ꝑ *motu proprio*, quæ clausula liberat, translatarios ab omni iustificatione, *Gabr. de claus. conclus. 2. numer. 89. Seraf. decis. 1484. vbi dicitur decis. 26. Febr.* Et accedit ꝑ longissima causa possessio Cardinalis transferentis, quæ etiam releuat translatarios ab onere iustificationis pensionem translatam, *Clav. vbi supra, Rot. in d. Bononien. & in Privilegiis pensionibus, 23. Martij 1574. coram Illustrissimo Cardinali Martino depre. causam Archiep. 654.*

Ex quibus rectè fuit pronunciatum, litteras translationis esse æquandas, nec propterea dari appellatio-
nem suspensiuam, sicut ꝑ uocatur ad decem de execu-
tione instrumenti quæ antequam, *Barr. in l. 4. §. con-
emnatum. ff. de iud. Mench. de adipsi. poss. rem. 4. nu.
5. vers. iterum exemplum. Guter. in repet. l. nemo potest.
num. 445. ff. de legat. primò. Surd. in l. postrem. iudic. in 6.
questio. ad declar. leg. reg.* igitur superest solum ex
aduerso ꝑo terardatione adductis respondere.

Non obstat primò quod D. Cardinalis præuenerit
in iudicio nullitatis translationis; quasi exceptio litis
prius pendens debeat executionem retardare, quia
11 ꝑ ꝑræuentionem non impeditur via executiua,
*Rel. conf. 261. num. 2. vol. 1. vbi quod si tollitur exceptio,
quia est patata executio, non impeditur via execu-
titiua, licet Reus agendo præueniat, Paul. de Castr.
co. 160. vol. 1. Bellug. specul. Princip. rubr. §. 1. leges Regni,
num. 47. Galles. de form. Camer. oblig. par. 3. in cap. de vi
ꝑ h. nuntiato oblig. cam. & hoc rectè ratione, quia alio-
quin esset in potestate debitoris, præueniendo iudicia-
ria, eludere viam executiuam; & sic omnia iuris
remedia ꝑo expedita exactione ob bonum publicum
inueniuntur.*

12 Et tantò magis, quia quamuis D. Cardinalis ꝑ
tendo remedium, *l. diffamari*, translatarios ad iudicium
prouocauit; & sic quoad illam primam petitionem
dicatur Actor, *Rem. conf. 117. in princ.* tamen cum ꝑ
13 Actor, an Reus quis dicatur, regulandum sit à causa
originationis, *Cran. conf. 181. numer. 2.* & ꝑ potuerit fieri
declaratio super iactationibus, & molestiis, nisi illis
precedentibus, *Imoc. in cap. Abbate de verbor. signif.
Alex. in l. si finis, §. eleganter, num. 26. ff. de iur. iust. et
proprietate translatarij in effectu fuerunt veri Actores,
14 & D. Cardinalis Reus, Barr. in l. libertus. ff. de in ius
vendo. Ceter. error. lib. 1. cap. 18. num. 4. Fab. de Ancon.
§. 2. num. 6. translatarij ergo perinde haberi debent, ac
si ipsi præuenissent, & D. Cardinalis fuisset præ-
uentionis.*

Non obstat secundo, quod via executiua non dat-
ur, nisi ꝑo litis, quæ leguntur in instrumento in in-
dultu autem transferendi, & instrumentum translatio-
nis, ex quibus agitur, nulla fiat mentio de pensionis
debitis per Cardinales; quia foret procederet
pbiectum, si ageatur ex obligatione camerali, prop-
pter eandem. Monenti debiti, ꝑ quæ non extenditur nisi
iuxta expressa, vt per *Galles. de oblig. Camer. q. 35. num.
13. & 16.* quæ ratio non applicatur viæ executiue lit-
terarum Apostolicarum, quæ non compit ob ali-
quam confessionem cum pensio etiam non requisito
16 iustitiatæ, reseruetur & transferatur, ꝑ sed datur ob ca-
luniam recitantiæ, & auctoritatem, *Rot. decis. 506.*

num. primo, par. prima recent. Ideò ꝑ sufficit constare, 17
quòd ille, contra quem agitur, etiam non nomina-
tum, percipiat fructus, super quibus fuit pensio
reseruata.

Et idem dicendum est de instrumentum translationis,
quod habet in ventre reseruatum vigore facultatis,
ita ut hæc tria, ꝑ litteræ reseruatiõis, facultas 18
transferendi, & instrumentum translationis non sint
distincti, & de per se consideranda, sed mixtim, tan-
quam vnum integrale constituenta, arg. *text. in leg.
cum de lenionis, §. Asum, vers. quod si, §. de fund. instr. vel
instr. l. Vnde ꝑ distinctio translationum facta per Pa- 19
pam mediante Breui, seu litteris ab aliis, quæ sunt
per instrumenta exaduerso ponderata, non adapta-
tur, nec iure fundatur ad effectum, de quo agitur,
quiniò, *Vest. Cassad. & Rota decisio supra alleg.*
indistinctæ, & generaliter loquentur, dùm translati-
onis dant viam executiuam; alioquin cum regulariter
translationes fiant per instrumentum; non autem per
litteras, raro pensio translatæ haberet executionem
paratam.*

Vndè etiam non releuat, si dicatur, quòd D. Car-
dinalis venit in indultu ex interpretatione; itaut se-
cunda decisio in hac causa facta, rem reduxerit ad
coniecturas; & propterea res sit obscura; quo casu
non datur via executiua, quia vltra quod identitas pen-
sionis translatæ, quodque D. Cardinalis sit reseruata-
rius fructuum, non sunt posita in coniecturis, & nun-
quam procederet conclusio supra firmata, quòd arbi-
trium dat facultatem examinandi validitatem transla-
tionis, non autem impedit viam executiuam, quoties
translatio est iustitiatæ, vt hic per duas decisiones cõ-
formes; cessat etiam difficultas quoad personam D.
Card. ex quo non versamur in interpretatione ex-
trinseca, & per viam actionis, sed intrinseca, & per
viæ replicationis; etenim translatarij, qui sunt actores,
habent facultatem claram, & indubitatam transfe-
rendi illam pensionem, & instrumentum translationis,
in quibus fundatur eorum intentio, ergo dum
per D. Cardinalem Reum consuetum excipitur in eis
non comprehendendi Cardinales, & translatarij contra-
rium decidi obtinuerunt, intrat conclusio passim in
Rota obseruata, Quòd ꝑ interpretatio iuris, quæ de-
cendit ab interpretatione partis, non autem ab Acto-
ris intentione, non impedit viam executiuam, *Cras.
discept. Forens. cap. 35. num. 40. & cap. 671. num. 15. Mo-
dern. de oblig. Camer. quest. 31. num. 15. Rot. decis. 741. num.
12. par. prima diuers. & decis. 131. nu. 12. par. 1. sicut in
simili, vbi ꝑ altior indagatio prouenit ab exceptione, 21
non impedit executionem, sed reiciatur ad petitorium,
*Rip. in dista l. 4. §. condemnatum, num. 15. cum seq. de re
iud. Caput. q. decis. 323. par. 1. Mohed. decis. 4. num. 3. de
fid. instr.**

Ex quibus consequenter patet responsio ad illud,
de quo etiam excipiebatur: quòd Cardinalis transfe-
rens non fuit vix facultate transferendi, dùm gra-
uauit præfules, & administratores Ecclesiæ Firmanc,
non autem Illustriss. D. Cardinalem; quia cum ipse
sit ꝑ reseruatiarius omnium fructuum, quosque per-
cipiat, habetur quoad onera realia, vice, & loco ritularis,
22 *Rot. decis. 508. par. 2. recent. & late, in decisionibus
in hac causa factis, & cessat penitus, quia fuerunt et-
iam quicumque alij expressè grauati ad latè tradita,
per Cranet. conf. 194.*

Non obstat tertio, quòd facit processum sine mo-
nitorio, siue libello, quia ꝑ in executiuis sine libello
proceditur, *Marrant. de ordm. iudic. q. par. distincti, §.
num. 12. Roman. conf. 142. num. 2. vbi quòd ꝑ cessio na-
tius in executiuis agere potest sine monitorio, sicut
cedens, & consequenter translatarij; & ratio est,
quia ex quo tunc ꝑ proceditur summarie, *Marrant. vbi
supra,**

supra, non requiritur libellus, *Clem. fape de verb. signific. Vgstr. in prax. lib. 5. cap. 2. num. 1. ubi Additio nu. 10.* quod absque dubio procedit in casu nostro, cum
 26 ¶ non fuerit actum ad penam, aut insecum censuratum; quo casu forte esset monitorium reintegrandum, *Achill. decif. 5. & 6. de sent. excom. sed dimittaxat actum fuisse ad simplicem pensionis solutionem*, vigore litterarum Apostolicarum; quæ agendi facultas non minus continetur in litteris, quam facultas relaxandi censuras, quia cum hæc fuerit expressa per
 27 dictionem, ¶ *etiam*, quæ non est restrictiva, sed potius ampliatiua, supponit alium modum exequendi arbitrio Actoris, scilicet per captionem pignorum, aut alias. *Bald. conf. 209. num. 2. & 4. lib. 3. Serap. decif. 1384. num. 1.*

Et licet videatur, quod translatorij tenebantur prius D. Cardinali notificare, eos esse translatarios; quia
 28 dum ¶ ignotabat, cui solueret, non tenebatur solvere, ad tradita per *Iason. in leg. vinum. num. 10. ff. si cert. pet. Roder. Suar. in d. l. post rem indicatam in declar. l. Regn. ampl. prima. num. 10. & 11.* tamen cum hæc
 29 ¶ notificatio desideretur solum ad effectum simplicis scientiæ, satis fuit, quod D. Cardinalis esset certior factus aliunde, *Bart. in l. non solum. §. morte. num. 66. ff. de nou. oper. nunc.* cuius ignorantia non potuit allegari, tum ex summe commissionis; tum etiam ex citatione translatoarium primitus illi facta, aliis decerni, & relaxari mandatum executium, & quando præ-
 30 tendatur, quod etiam debuit ¶ ei ostendi instrumentum translationis; ita ut non fuisset simplex scientia, iuxta doct. *Bart. ubi supra num. 48. & Rot. in Rom. societatis officio. 10. Novemb. 1613. coram me*, tollitur etiam ex disputatione dubij: An instrumentum translationis sit exequendum; quod fieri non potuit, nisi illo ostenso, & in actis producto.

Et in omnem casum ¶ commissio in executiuis, & summariis succedit loco libelli, & sic monitorij, *Der. conf. 433. num. 2. Theaur. decif. prima. num. 4. Vant. de nullis. & desell. process. nu. 2. Salust. in prax. in prem. num. 4.* quæ licet obiciatur per D. Cardinalem suffragari etiam translatoariis: quia per ¶ citationem ad dicendum contra, fuit effecta communis, *Rot. decif. 317. par. 2. recent. Additio ad Greg. XV. decif. 552. num. 7.*

Nec facit, si dicatur, quod commissio succedit loco libelli in expressis, vnde debuit specificari talis actio, quæ conveniret, & esset conformis sententiæ latæ, cum tamen in actis nulla adit declaratio, ex qua appateret fuisse petitum, exequi litteras pensionis, & instrumentum translationis, quia satis videtur via executiua deducta ad speciem exprosequitis, nempe ex productione iurium, ex qua inferretur necessario ad solutionem pensionis; Vnde etiam de partium consensu emanavit disputatio dubij, postquam enim antiquata iam fuit, illa nimis scrupulosa actionum formula, de qua in *l. prima. in princ. ff. de eden. sufficit*
 33 ¶ quod ex prosequitis declaratur qualis actio fuerit intentata, ut plurib. relat. tradit *Strail de Saluam. in 1. specit. prima. cap. 3. num. 61. & seqq.*

Et accedit, quod D. Cardinalis vtdo dicto remedi. o. l. *diffamari*, non solum intendit liberari a molestiis inferendis via ordinariis, sed etiam & multo magis ab inferendis via executiua: Vnde sicut ipse

vigore commissionis absoluti potuisset ab omnibus & quibuscumque molestiis, pariter, & illi, vigore eiusdem commissionis ¶ communis effectæ, consequi potuerunt viam executivam, ut fuit resolutum in *Nulius de Carreia 13. Novemb. 1587. coram Comitulo apud Marches. par. 3. fol. 137. & decif. 254. num. 1. par. 1. divers.* Quibus etiam annexi potest, quod eo ipso, quod a principio virtute ¶ clausulæ *quam, & quas*, fuit omne ius translatoarium deductum, potuit ferri sententia super causa probata, licet non expressa, & formaliter deducta, *Surd. conf. 24. num. 17. vers. postea tamen, Rot. decif. 256. num. 1. & decif. 257. num. 1. par. 1. divers.*

Non obstat 5. defectus terminorum substantialium ad articulandum, &c. quia cum venissem ¶ in executiuis sufficit servatos fuisse quatuor terminos ad docen. se paruisse litteris Apostolicis, *Felin. in cap. ad probandum. num. 6. vers. ad quam Rota promittit de re iudic. Cassad. decif. 6. num. 10. de caus. poss. & propret. Achill. decif. 5. de sent. excommunic. & quod isti termini de stylo Cutis seruerunt in executione litterarum Apostolicarum, Rot. decif. 791. par. 3. divers. lib. 3. & decif. 64. num. 6. par. 2. recent. & in terminis pensionis, *Mandof. in tract. de monitor. quæst. 11. & 36. & in puncto pro translatoario admittit Rota in Lucanapensionis 28. Iuny 1617. coram Archiepiscopo Seleucien. &c.**

Nec releuat si dicatur, quod supradicta de quatuor terminis ad docendum se paruisse, procedunt de stylo Rotæ, quando fuit actum per viam monitorij, *Garz. parte prima. cap. 5. num. 555. Capitaq. decifion. 251. par. 3. & Manic. decifion. 254.* quia præterquam quod videtur, id non esse metiendum a monitorio, sed a natura iudicij executiui, in quo versamur, & præsertim quia non fuit actum ad censuras, sed ad alia remedia, tollitur, ex quo co-missio emanavit cum facultatibus A. C. apud quam pro executione litterarum telestationis, translationis, pensionis, aliarumque litterarum non illi, sed isti termini servantur, & sine monitorio, *Salust. in prax. lib. 3. cap. 1. num. 6. & cap. 7. num. 6. & in omnem casum Commissio succedit loco libelli, & sic monitorij.*

Nec quiequam faciunt *Garz. & prax. decifiones apud Veral. & Manic.* quia dum *Garz.* loquitur de monitorio, solum enunciat prædicam ordinariam, sed non dubitat, nec dubitari potest, quin commissio cum citatione ad solvendum succedat loco monitorij, & *Capitaquen.* si bene eius verba perpendantur, probat contrarium eius, ad quod allegatur, dnm dicit, quod si in negotio executivo servantur termini substantialis servari soliti in negotio principali, termini non dicuntur bene servati, sed quod reiterati vigore Innocentianæ sanantur; qua sanatione opus non fuisset, si non illi, sed termini ad docendum de partitione, requisiti in iudicio executivo, fuissent servati, *Decisio vero Manicæ* non applicatur, quia ex ea non constat, super quo fuerit pronunciatum, aut super nullitate pensionis, aut super illius executione, & ex alia decisione in eadem causa facta coram eodem, potius apparet fuisse latam sententiam super nullitate.

Non obstat sextò, quod fuerit excessum, dum dicitur, in sententia, instrumentum translationis esse exequendum, ¶ propterea in ea detur translatoariis subrogatio quasi possessionis exigendi, quæ legitur in dicto instrumento, cum tamen indultum transferendi non det talem facultatem: quandoquidem principalis dispositio, nempe translatio, non ideo minus sustinetur, perinde, ac si subrogatio quasi possessionis non fuerit apposita; tum ex clausula, *omni meliori modo*, ¶ quæ operatur, ut translatio substituatur, 38

prove est possibile sustineri posse, ut dixit Rot. decisio. 733. num. 9. parte 2. recent. cum etiam quia, cum subrogario ad quasi possessionem sit quid distinctum, & separatum a facultate transferendi, & sustinetur translatio in eo, in quo intrat facultas, à qua regulatur, & annullatur tantum in excessu, perinde, ac facta in maiori summa, Rot. apud Mantu. decisio. 173. & parte 2. recent. decisio. 733. n. 10.

- Et tollitur omnis scrupulus, ex quo translatio fuit facta vigore inulti motu proprio, quæ clausula videtur inesse in translatione, cum, ut dictum est, consideranda sint mixtim, & tanquam unum integrale propter correptionem, cuius & clausulæ tanta est virtus, & efficacia, ut reddat dispositionem favorabilem, 40 Ancher. consil. 296. in prime. adeo ut & gratia sic concessa assimilatur vltimis voluntatibus, capitulo quia cunctis in fin. & capitulo auctoritate Martini de concess. priores, in 6. proinde & non vitatur ex accidentali adiectione, inuiti, seu impossibili, Dec. consil. 409. & in puncto Roman. consil. 348. & arg. rex. in cap. si pluribus de prob. in 6. sicut & nec vltimæ dispositiones, l. si mihi & vbi, §. si quis servus, ff. de leg. 1. l. si quis ita institutus, ff. de cond. insti.
- 41 Unde sequitur, quod & verba sententiæ, ut exegantur litteræ pensionis, cum instrumentum translationis debeat intelligi in ea parte, quæ de iure venit exequenda pro substituenda sententiæ, & sic quoad translationem tantum & non quoad subrogationem, Crau. consil. 188. num. 8. Rot. decisio. 319. parte 1. recent. decisio. 450. num. 9. par. prima divers. & in Clusina Postea id. Junij a 618 coram R. P. D. meo Baratto, quod etiam in eadem sententiæ declaratur, dum relaxatur in ea mandata opportuna, & necessaria, id est talia, qualia de iure veniunt decretanda, & non alia; quæ interpretario tantum magis adiri debet, ex quo in actis non apparuit fuisse petitam executionem subrogationis quasi possessionis.

- Non obstat septimò prætenfa variatio de iudicio executivo ad ordinarium sine refectione expensarum, quia nullibi probatur variatio, sed potius prosecutio ex obseruantia terminorum, qui etiam seruari solent coram A. C. pro executione litterarum, Apost. & si-guanter stante expresse protestatione translatiorum, quod à via executiva non intendebant recedere: & quantis procedit etiam potuisset, nullis seruatis terminis cum sola citatione ad soluen. aliàs relaxari mandatum exequutiuum; tamen cum & uterque procedendi modus sit executiuus, & ad idem tendat, vno intentato, non præiudicatur quoad alium, imò potest creditor, dimisso primo ad alium recurrere, & veròque etiam simul uti, donec ei satisfactum sit, Bart. in l. confentorem, num. 17. vers. quero secundo, C. quomod. & quand. ind. l. si in l. 1. num. 23. ff. si quis ius dicent. non obicit, & in l. nulli, num. 3. vers. sexto, & vltimo cogita, C. de iudic. Caput autem decisio. 50. num. 5. parte prima, quod fortius procedit, quando ut hic, fit à principio omne ius deducum ex clausula, & quam, & quas, & c. quo casu ex transitu de vna via ad aliam, non intrat refectione expensarum, Seraf. decisio. 630. num. 5. Greg. XV. decisio. 270. n. 5. & decisio. 488. n. 3.
- 42 Tandem non obstat, quod non per decretum, & sed per cedulam fuerit pronuntiatum, litteras esse exequutias; quia cum non figura verborum sed natura, & substantia iudicii sit attendenda, non idem minus iudicium remanet executiuum Gabr. de app. concl. 4. num. primo, vers. contrarium Statut. de Salu. in pest. 4. capitulo 2. num. 57. & prædicatur quotidie in exequutione & Breuium, & litterarum Apostolicarum, in qua fertur sententia per cedulam, Salsu. in prax. lib. 2. cap. 2. num. 24. & nihilominus à dicta sententia non datur appellatio suspensius, Statut. vbi supra, Gonzal. in

adnot. contr. nullis. num. 247. Mohed. decisio. 13. ut lit. pend. Seraf. decisio. 357.

Cetera, quæ ex aduersus opponerentur, aut non indigent responsione, aut pertinent ad iustitiam, quæ licet visa fuerit plenè discussa in prædictis duabus decisionibus coram b. m. Remboldo; si tamen D. Cardinalis cupit iterum super ea audiri; Domini ordinant, quod audiatur ad primam post Cineres.

Et ita vtraque, &c.

Parmen. Pensionis.

Sabb. 23. Jan. 1627.

ARGUMENTVM.

Remissoria quando sit concedenda, & quo casu non sit necessaria transportatio actorum: Et alia, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria conceditur in prophana causa releuantia articulorum; & desiciente calumnia. Amplia, ut sufficiat releuantia vni ex articulis, numero 8.
- 2 Appellare quis potest à decreto de procedendo ad vltiora in petitorio, si prius fuerit preclatus de cognoscenda causa in possessorio.
- 3 Confessio procuratoris, ut præiudicat principali, debet esse omnino certa.
- 4 Clausula quam, & quas, operatur, ut possit procedi tanquam in prima.
- 5 Transportatio sententiæ non est necessaria, quando non agitur de confirmatione vel informatione illius.
- 6 Amplia procedere etiam in casibus fori Ecclesiasticis, & sic in terminis Concilij Trid.
- 7 De iure constare dici non potest, quousque constare potest de non iure.

DECISIO LXI.

DE 25. Maij anni præteriti fuit resolutum dandam esse remissoriam Dominico Matæ Amitæ ex fundamentis, de quibus in decisione desuper extensa, quæ cum hodie reuideretur, Domini perstitit in decisione: quia & articuli sunt releuantia, & materia est prophana, nec adest calumnia ex aduerso protestata, sed potius sumus de contrario, ex testibus datis.

Neque obstat prætenfus defectus iurisdictionis: ex defectu transportationis actorum, ex quo Dominicus non transportauit sententiam, cuius meminit in commissione; quia vltæ responsiones datas in prædicta decisione, placuit Dominis, quod dicta confessio, saltem ad effectum integræ transportationis, verificatur in decreto introducto, à quo, quod fuit transportatum; iudicio enim inducitur in partibus per D. Nicolaum Aduersarium super nullitate pensionis, Dominicus protestatus fuit, & velle manentem in possessione, seu quasi exigendi dictam pensionem; & iudex nihilominus decreuit, procedendum esse ad vltiora in causa nullitatis.

Vnde à dicto decreto & potuit appellari, Rot. decisio. 385. num. 8. apud Seraf. prout ab eo Dominicus appellauit; in cuius appellationis executionem, præsumendum est, impetratam fuisse pro parte Dominici

nici commissionem, non autem ad iudicem grauante rediisse.

3. Et in omnem casum, vt prætenſa † confessio procuratoris præiudicat, debet esse, omnino cetera, itant recipere nequeat aliam interpretationem, *Rot. decis. 685. numer. 3. part. 1. diuers.* Cum itaque illa possit, quoad effectum in decreto prædicto verificari, non potest Dominicus nocere, maxime stante dicta appellatione, ac reuocatione dictæ confessionis: & præsertim cum appareat de verisimili errore procuratoris, cui dictum decretum causam dedit.

Non obstat, quod reuocata confessione, cesset fundamentum commissionis, quæ fuit impetrata sub narrativa, quod fuerat à decreto diffinitiuo appellatum, quis procedit eadem responsio, vt narrativa verificetur in decreto procedendi ad vltiora; & ita intellexit Signatura, dum in ea fuit de hoc per Nicolaum oppositum, quæ nihilominus causam remisit ad Rotam.

- Et remouetur omnis difficultas ex clausula quam, 4. & quas, † cuius vigore potest procedi tanquam in prima, *Seraph. decis. 1241. n. 2. Rot. decis. 731. numer. 5. parte 2. recens. & apud Pasch. de Saluian. decis. 72. numer. 7.* Vnde quamuis etiam hoc casu acta sint integritè transportata; cum tamen † non agatur de sententiæ confirmatione, vel infirmatione, illius transportatio; tanquam irreleuans non fuit necessaria *Greg. XV. decis. 308. numer. 10. & Rot. in Aninien. bonorum 22. May 1616. coram me*: quod † procedit etiam in causis fori Ecclesiasticis, & licet in terminis Concilii, vt fuit dictum in *Merden. pensum 16. Juny 1624. coram Illustrissimo Patriarcha Hierosolymitano*.

- Non obstat prætenſa iustitia carcerationis; quia adhuc de ea non est pronuntiatum, † & idèd non potest dici constare de iure, quousque potest constare de non iure, *Egid. decis. 103.*

- Nec obstat demum allegata calumnia, dum articulat de tempore prætenſi metus, D. Nicolaum fuisse Vicarium Episcopii: inde enim non insurgit calumnia, quia Dominicus prætenſit hoc posse probare vel verè, vel apparenter, ex quo Nicolaus gerebat omnia negotia Episcopatus: Et in omnem † casum sufficit releuantia vnius ex articulis, *Seraph. decis. 364. numer. 3. & apud Greg. XV. decis. 124. numer. 3. & decis. 403. numer. 6.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Florentina Subdecanatus.

Merc. 27. Ian. 1627.

ARGVMENTVM.

Legatum iurispatronatus non transfert in legatarium quasi possessionem præsentandi, in qua legatus existeret, & idèd legatarius non potest dicta quasi possessione iuari ad effectum manutentionis.

SYMMARIVM.

1. Quasi possessio præsentandi non quæritur sine actuali præsentatione effectum sortita.
2. Possessio, seu quasi defuncti non transit in successorem vniuersalem, sine singulararem sine noua apprehensione, & n. 6.
3. Possessio non acquiritur, nec retinetur sine animo.
4. Auius defuncti non transit ad successorem.

5. Possessio patris non continuatur in suum heredem, sed requiritur noua apprehensio.
7. Possessio transferens in exigenda pensione non transit in transfatarium.
8. Legatarius capere debet rem legatam de manu heredi.
9. Nec incipit possidere, priusquam res legata ab herede tradatur.
10. L. cum heredes, ff. de acq. possessione, in quibus procedat.
11. Quasi possessio rerum incorporalium non acquiritur, nisi per exercitium iuris incorporalis.
12. Nec transit in heredem, aut successorem particularem ante exercitium illius iuris incorporalis.
13. Possessio apprehensa per heredem, dicitur noua possessio, & diuersa ab illa defuncti.
14. Quasi possessio iurispatronatus non transfertur in successorem sine vniuersalem, sine particularem, sed in eo opus est nouo iure, & exercitio illius iuris.
15. Amplius etiam si extaret statutum de continuanda possessione in successorem: & ratio redditur ibidem.
16. Possessio defuncti non suffragatur successori ad effectum manutentionis.
17. Quasi possessio dari, & cedi potest, & sicut hoc procedit inter viuos, an ita etiam procedat in vltima voluntate, n. 18. & n. 20.
19. Legatum iuris, quod legatus habet in re, morte sua peritum non valet.
20. Iusfructus legari non potest ab usufructuario.
21. Constitutum collatum post mortem constitutis non valet.
22. Possessio transferri potest per statutum sine noua apprehensione, solo legum ministerio, & n. 24. Et an idem fieri possit ex voluntate testatoris, ibidem, & numero sequenti.
23. Lex fingere potest, quod non est, non autem homo.
24. Possessio transferri non potest ministerio indicis sine noua apprehensione.
26. Legatum possessionis relictum non solum per viam legati, sed etiam donationis inter viuos, transfert possessionem in legatarium.
27. Declara procedere, si in vita legantis fuit sequuta acceptatio legati: & n. 28.
29. Legatum castri cui coheret iurispatronatus operatur vt iurispatronatus sub dicto legato comprehendatur, anquam sub titulo vniuersali.
30. Possessione quæſita vnius prædy non censetur quæſita possessione alterius prædy.

DECISIO LXII.

ACAVIT Subdecanatus Ecclesiæ Florentinæ, & contententibus diuersis patronis, nec non ab eis respectiue præsentatis super pertinentia iurispatronatus: Domina Octauia Capponia vna ex prædictis aſſertis patronis, inheret ante omnia dari dubium, quis eorum sit in quasi possessione præsentandi; sed quia alij, nempe Baiulauis, & fratres de Puccis, & Domina Lucretia, & fratres de Venturis, nihil adduxerunt, vnde iustificari posset, eos esse in dicta quasi possessione, fuit propterea solummodo disceptatum, an constaret de quasi possessione prædictæ Domine Octauie: & fuit negatiue resolutum, & proinde nemini patronorum dandum esse mandatum de manu tenendo.

In primis enim Domina Octauia non potest quasi possessionem prætenſere ex propria eius persona, ex quo nunquam præsentauit; cum tamen † quasi possessio præsentandi non quæatur absque actuali præsentandi

sentatione, quæ effectum sit fortita, *Calder. de inrepar. consil. 12. Oldrad. consil. 129. num. 2. Roch. de Cur. in tract. de inrepar. verb. competens n. 35. Gonzal. in reg. 8. gloss. 18. n. 36. Capuque dec. 421. par. 2.*

Nec etiam est in dicta quali possessione ex persona Ruperti Pandulphi quondam sui mariti, qui ei dictum ius patronatus legauit, sequuta confirmatione

1 Ordinarij: quia ¶ quasi possessio defuncti non transit in successorem, *l. cum heredes, ff. de acq. poss. l. si. de eo §. ultimo, ff. ad exhib. quandoquidem t ad acquirendam, & retinendam possessionem requiritur animus*
 4 *l. quædammodum, ff. de acq. poss. l. licet C. eodem t animus autem defuncti ad possessionem non transit, l. 4. ff. locat. l. sed si is a legatum, §. illi si uolet, ff. de legat. primo. Cephal. consil. 30. num. 8. lib. primo, Joseph. Ludovic. dec. 69. num. 11. vnde ob eandem rationem,*
 5 ¶ nec in suum heredem patris possessio continetur, sed opus est iudicis apprehensione, *gloss. in dicta l. cum heredes, verb. perimet, & ibi Bart. & in l. in suis num. 5. ff. de liber. & posthum. Bald. in l. si, num. 2. C. de edit. Div. Adr. rollen. Roder. Suar. in l. 8. tit. de las herencias lib. 3. fin. num. 12. Guier. in repet. tex. in §. sui n. 66. Insti. de hered. qual. & different.*

6 Et licet ¶ in heredem, seu successorem vniuersalem non transit defuncti possessio sine noua apprehensione, ita nec in successorem singularem, *gloss. in l. cum duobus, §. idem respondit, il 2. in verb. dominum, ff. pro socio, Alex. in d. l. cum heredes n. 2. Gomez. super reg. de annal. quæst. 15. & 14. Rot. par. 1. recent. dec. 122. num. 3. & 11. & coram Greg. XV. dec. 57. vbi quod*
 7 ¶ possessio transferentis in exigenda pensione non transit in transfatatum & multo minus transfertur possessio in singularem successorem titulo legati: quia in eo, ultra generaliter rationem supra traditam, vige-
 8 et etiam illa, quod cum debet ¶ rem legatam capere de manu hæredis, non potest prius circa eam exercere actus naturales, habiles ad acquirendam possessionem, & sic ¶ incipere possidere, quàm ei res legata ab hærede tradatur, aut consignetur.

9 Et in vniuersum dispositio ¶ tex. in d. l. cum heredes, indistincte, & absolute procedit non solum in rebus corporalibus, sed etiam in incorporalibus, quorum quali ¶ possessio acquiri non potest, nisi per actum proprium facti, scilicet per vsum, & exercitium iuris in corporalibus, *l. quousque, l. 20. ff. de seruit. l. 2. vbi Doctor. C. de seruit. & ag. Bart. in d. l. prima, §. huius autem interditi ff. vti possit. Put. dec. 169. num. 3. lib. 1. in cor-
 12 rectis. igitur nec ¶ rei incorporalis quali possessio in heredem, aut successorem particularem, transit ante vsum, & exercitium illius iuris, Tiraq. in tract. le mors suisit, in 4. par. declar. 7. & in presat. dicti tract. declar. 3. 4. & segg. Gabr. consil. 185. n. 17. lib. 2.*

Vnde necesse sequitur, vt eo ipso, quod possessio defuncti non transfertur, quod postquam per nouum actum, aut vsum rei est apprehensa per successorem, ¶ non potest dici eadem possessio antecessoris, sed diuersa ita vt illa, quæ fuit penes defunctum, fuerit extincta, & alia noua in hærede producta: *d. l. cum heredes, §. primo, ibi noua possessio opus sit, l. si u qui pro eorum, §. si qui bona fide, ff. de vscap. ibi, qui initium secundæ possessionis ignotum est, qui tex. loquitur in singulari successore, secundum Bart. & Doctor. ibid. Anton. Gomez. ad l. 45. Tauri n. 118. Molin. de Hispan. primogen. lib. 3. cap. 12. n. 22.*

Et tandem ad rem, de qua agitur accedendo, ex supradictis emanat illa non minus vera, quàm recepta
 14 iuris conclusio, quod ¶ quasi possessio iurispatronatus non transfertur in successorem, siue vniuersalem, siue particularem, sed in eo opus est nouo vso, & exercitio illius iuris, *Menoch. de re iur. ven. 3. num. 57. vers. extenditur, & in puncto Guicci. in gloss. 34. num. 108. Garz.*

de benef. parte 5. cap. 5. num. 35. cum segg. & reprobat Lambertino, qui contrarium tenuit, Achill. dec. 5. de caus. poss. & propriet. Capuque n. dec. 410. parte 2. Mantis. decisio 88. num. 5. & Rot. parte 2. recent. dec. 160. num. 4. & decisio. 237. num. 3. & apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum, dec. 464. n. 3.

Et est ad eam vera dicta conclusio, vt ¶ procedat etiam in fortioribus terminis, nempe quando extat statutum de continuanda possessione in successorem; quia illud non intrat, nec aliquid operatur, quoad quasi possessionem iurispatronatus, vt reprobata decisio Capuque n. 2. 11. parte 3. tenuit Rota dicta dec. 160. num. 4. parte 2. recent. & in Asculana iurispatronatus 18. Martij 1622. coram D. meo Buratto, & in aliis adductis per Add. ad dec. 222. Gregory XV. & ratio est, quia cum quasi possessio iurispatronatus versetur circa spiritualia, merito non subicitur similibus statutis, ad tex. in cap. 1. & 3. de iudic.

Ex quibus clarè patet, quod nec Domina Octauia iuxta iuris regulas superius firmatas potest, tanquam legataria dicti iurispatronatus, pretendere, quod sit in quasi possessione, ex persona Roberti testatoris, cuius possessio eius morte fuit ¶ extincta, quæ ideo non potuit in eam transferri, nec ipsa ex ea iuuari ad effectum manutentionis, *Menoch. de retrin. rem. 3. num. 57. vbi quod successori ex persona defuncti non datur interdictum retinendæ: vnde superest solum adductis in contrarium respondere.*

Et primo non obstat, quod Robertus nedum legauit Octauie iurispatronatus, sed etiam quasi possessionem præstanti quæ propterea videatur in eam translatam, cum ¶ quasi possessio ¶ dari, & cedi possit, Bald. consil. 436. num. 4. vers. 4. pramittendum est vol. 3. quod ¶ si fieri potest inter viuos, videretur quod etiam in vltima voluntate, *l. prima C. de sacros. Eccles.*

Quia fuit bene responsum, quod cessio possessionis facta in vita, & possessionis legatum longè differunt; etenim tempore, quo fit cessio, cedens possidet, & sic transfert, quod est, & ipse habet; cum autem legatum possessionis, sicut & Testamentum, nec in vita testatoris, nec in puncto mortis, quod vitæ, & non morti attribuitur, *l. qui duas 18. §. hac verba, ff. de manumiss. testam. effectum habeant, sed post mortem conferantur; impossibile est quod possessio per legatum transferri possit, non in vita, seu morte testatoris, & sic dum ipse possidebat; quia eo tempore legatum, quod post mortem confertur, non poterat habere effectum: non etiam post mortem, quia morte testatoris possessio extincta fuit, ideoque non valet legatum de ea factum; sicut in simili, quando aliquis ¶ legatus, quod habet in re, morte sua perituro, non retinet legatum: vt si ab usufructuario legetur usufructus, *l. quod in verum, §. 1. ff. de legat. primo, l. vxor patris, C. de legat. & in puncto ob dictam rationem, quod ¶ legatum possessionis sit nullum, & quod per illud possessio non transferatur, clarè sentit Iaf. in l. quoties, num. 16. C. de rei vendic. & clariùs in l. nemo potest n. 35. vers. secundum adde. ff. de leg. primo.**

Et idem est, quando in vita transfertur possessio post mortem, vt si in alienatione, vel contracta quis constituit ex post mortem suam nomine alterius possidere, quia tunc ¶ non transfertur possessio, nec clausula constituti aliquid operatur, ex quo constitutum confertur in tempus, in quo non sit possessio penes constituentem; imò extincta sit per mortem eius, Bald. in cap. 1. de confirm. vtil. vel inut. num. 13. Angel. Perus. in l. quamuis, §. si condicatur, num. 1. ff. de acq. poss. & ibi Cuman. num. 2. Alex. num. 7. & consil. 82. num. 11. lib. 2. Iaf. in d. l. nemo potest, num. 35. vbi quod si testator constituat re in testamento possidere pro hærede, vel legatario, non valet constitutum, Tiraq. de iur. consil.

nonst. par. 3. limit. 2. & latè Anton. Gomez. adl. 45. Tauri, num. 38. vers. 6. & singulariter.

- 21 Non obstat etiam, si dicatur, quòd si per legem, aut statutum potest transferri possessio sine noua apprehensione, solo ministerio legis, idem etiam fieri posse ex voluntate testatoris, ad res. in autb. de nuptiis, §. disponas, quia adest magna disparitatis ratio, §. lex enim sola est, quæ fingere potest, quod non est, non autem homo, l. si forte 8. ff. de cast. pecul. ideoque ipsa sola potest facere, quod transferatur possessio iam extincta, Gomez. ad l. 45. Tauri, num. 11. Cassad. decis. 7. num. 12. de caus. poss. & propriet. & Res. apud Greg. XV. decis. 346. num. 10. ubi quòd si iudex non potest facere, ut transferatur possessio sine actuali apprehensione: Ex quibus etiam tollitur, quòd exaduersò pro D. Octauia dicebatur, translatam fuisse possessionem per dictum legatum, ex quo fuit per Ordinarium confirmatum.

- Nec releuat, si prætendatur, quòd legatum possessionis contineat virtualiter donationem inter vivos, dum testator non solum per viam legati, sed etiam per omni alio meliori modo possessionem Octauie reliquit, & donauit, quo casu transferatur possessio in legatarium, Ius in d. l. quoties, num. 16. quia ultra quòd semper verum erit, quòd effectus fuit collatus post mortem testatoris, & sic in tempus inhabile: respondetur, quòd etiam si testator simpliciter, & de presenti possessionem dedisset, tunc in eius vita non fuit sequuta acceptatio, possessio non fuit translata ad trad. per Conar. in rubr. de testam. par. 3. num. 13. & in puncto, quòd per donationem possessionis, seu constituto inter vivos non transferatur possessio in absentem, si donans, aut constituens moriatur ante acceptationem, Anton. Gomez. ad l. 45. Tauri, numer. 38. ad fin.

- Non obstat tandem, quòd dicta Octauia sit in quasi possessione quoad alia bona in eodem legato comprehensa; quia si ius patronatus huius beneficii aliis rebus legatis non coheret tanquam sub titulo vniuersali, prout si fuisset legatum casuum, cui coheret ius patronatus, iuxta decis. 1. de iure patronatus in nou. Per reg. de fideicom. art. 48. num. 76. ideoque requiritur specialis apprehensio quasi possessionis respectu istius beneficii: sicut per apprehensionem possessionis vnius prædij non infertur ad possessionem alterius, l. 1. §. veteris, & ibi gloss. ff. de acquir. poss. l. si in princ. l. 3. num. 30. ff. de d. Panorm. in cap. cum aliquibus, num. 8. de sent. & re iudicat. & in fortioribus terminis, Conar. variat. resol. lib. 3. cap. 16. in fin.

Et ita decisiuè vtraque, &c.

Anconitana Censuum.

Merc. 27. Ian. 1627.

ARGVMENTVM.

Res empta nomine proprio ex pretio rei hæreditariæ venditæ efficitur hæreditaria in subsidium, quando non extant alia bona vendentis.

SVMMARIVM.

- 1 Pretium rei hæreditariæ venditæ in eius locum succedit.
- 2 Hæreditaria non est res à tertio empta proprio nomine ex pretio rei hæreditariæ venditæ.

- 3 Fallit si non extant alia bona illius, qui rem hæreditariam vendidit, & ex pretio aliam rem emit nomine proprio, quia tunc in subsidium competit hæreditas rei venditæ ad rem emptam petendam, & numer. 5.
- 4 In subsidium quando dicitur.
- 6 Subsidiaria alio non intrat, nisi quando res hæreditaria vendita, est percepta, aut prescripta.
- 7 Declara primò id procedere in iudiciis singularibus, non autem in vniuersalibus.

Declara secundò, seu potius limita, non procedere, quando is, qui vendidit dictam rem hæreditariam, & ex pretio aliam rem emit nomine proprio, sicut rem venditam esse hæreditariam; quia tunc est in electione hæreditatis petere rem venditam, vel rem emptam ex pretio rei venditæ, num. 8.

- 8 Hæres gratatus, vendens rem, quam scit esse restitutioni subiectam, dicitur esse in mala fide.

DECISIO LXIII.

VIT iam bis resolutum coram Cardinali Sacro: Prædij Lumbriani fuisse commune inter olim Hieronymum Archiepiscopum Theatinum, & Petrum fratres, sed quia Petrus prædictus illud vendidit nomine proprio Sanctæ Domui Lauretanæ sine aliqua mentione filiorum suorum, qui erant hæredes dicti Archiepiscopi, & ex medietate dicti pretij fuerunt empti census, de quibus agitur à q. Antonio de Triumphis, ita ut dicti census, vigore pacti iuncti cum dicta Sancta Domo, deberent stare pro euictione: fuit inde dubitatum, An dicti census essent de hæreditate Hieronymi Archiepiscopi, & 29. Aprilis 1624. coram bon. mem. Buratto, fuit resolutum: non esse hæreditarios; nam licet per pretium esset hæreditarium, ex quo versamur in vniuersalibus, l. si res, & pretium, ff. de pet. hered. ubi etiam, Bart. & in l. Imperator, §. fin. ff. de leg. 2. tamen per res emptas ex dicto pretio, nomine proprio, ut hic, empti fuerunt dicti census, non est hæreditaria, l. sed & si lege, §. 1. ff. de pet. hered. & discutit Menoch. conf. 213. per tot. vnde videbatur filios Petri ut hæredes Archiepiscopi, non posse agere ad dictos census, quasi illi sint hæreditarii Archiepiscopi, cum sint de hæreditate Petri, cuius anteriores creditores in maiori quantitate, quam sit pretium dicti census, prætendunt esse Domini de Triumphis.

Sed nihilominus die 13. Iunij 1625. cum certo, & indubitato præsupposito, prout est in confesso apud partes, quòd Petrus decessit non soluendo; fuit resolutum coram bon. mem. Buratto. Censui prædictis fuisse effectos hæreditarios in subsidium, ex quo in hæreditate Petri non extant alia bona, & consequenter hæredibus prædictis competere remedium subsidium: fundamentum decisionis fuit, quod tegula supradicta, ut res empta proprio nomine ex pretio rei hæreditariæ venditæ, non sit hæreditaria, nec veniat in petitione hæreditatis, non procedit in subsidium; quia in hoc casu, competit hæredi saltem utilis rei venditæ ad rem petendam, l. vxor mariti, & ibi, gloss. in verb. accommodari, ff. de donat. inter vir. & vxor. Cast. in leg. sed & si lege, §. 1. num. 2. versio. item dico, in lectura Aueniensi, ff. de pet. hered. Paris. conf. 80. num. 29. lib. 1. tunc in subsidium autem dicitur, quando venditor rei alienæ, ut hic, non est soluendo, Bart. Bald. Imol. & alij in l. facere, ff. de solut. marit. Mant. de iacis. lib. 12. tit. 27. num. 9. Paris. ubi supra, num. 20. quod procedit, si quamvis Petrus vendiderit fundum, & census emerit nomine proprio, ex Cast. ubi supra, & ex multis resoluit, Costa de portio. & rita quest. 113. num.

138. numer. 6. in ultimo casu.

Cum autem causa fuerit hodie proposita super iisdem: Domini persisterunt in decisiois ex eisdem motu decisionis, quæ Dominis placuerunt.

- 6 Non obstat quod ad actio subsidiaria videatur non intrare, nisi quando res hereditaria vendita, est petempta, aut præscripta, iuxta regulam, quam fecerat, *Bart. in l. prima. ff. de distr. pign. Socci. Sen. conf. 224. numer. 1. vol. 2. Surd. decis. 606. numer. 10. cum seqq.* hic autem res hereditaria erat in eodem statu apud Domum Lauretanam, quæ propterea vendicari potest: quia id præcedit in iudiciis singularibus, non autem in vniuersalibus iuxta distinct. *Castr. in dist. 1. sed & si lege, §. item si res, numer. 2. & quia etiam, ex quo Petrus venditor sciebat quod prædium pro medietate spectabat ad Hieronymum Archiepiscopum, & consequenter ad suos filios eius hæredes, illud vendendo, & ex illius pretio, nomine proprio emendo dictos census fuit in mala fide, sicut in simili: hæres grauatus, qui vendidit rem quam scit esse restitutioni subiectam, dicitur esse in mala fide, *Bart. in dist. 1. Imperator, §. fin. quo casu non intrat dicta regula, sed est in electione hæredum petere, quod eis magis placet, scilicet prædium, vel census ex pretio prædij, si a domino, §. si prado, ff. de pet. hæred. Bart. in dist. 1. Imperator, §. fin. num. 2. circa med. ff. de legat. & ibi, Imol. vers. item addo in quantum, Menoch. decis. conf. 213. num. 76.**

Cetera autem, quæ pro Dominis de Triumphis adducebantur, aut non obstant, aut illis in prædicta decisione bon. mem. Burati, satisfactum est: cum autem ille morte præuentus, non potuerit decisionem extendere, & fecit mihi causa commissa, insequendo suffragia Dominorum illam extendi.

Et ita, &c.

Romana Siluæ.

Ven. 26. Febr. 1627

ARGVMENTVM.

Spolium non censetur remissum ex eo quod spoliatus erit rem super quallud fuit commissum, nisi de eo scientiam habuerit.

SVMMARIVM.

- 1 Ad iudicatio debet esse actualis.
- 2 Mandatum de adiudicando non habet vim actualis adiudicationis.
- 3 Spolium magis intrat, quando possessio capta fuit propria auctoritate.
- 4 Spolium purgatur, & remittitur, si spoliatus erat a spoliatore rem, super qua illud fuit commissum. Declara id procedere, si spolium ante dictam emptio- nem erat iam intentatum, aut detectum, num. 11.
- 5 Ratificatio absentium habentium interesse requiritur ad validandum contractum.
- 6 Ratificatio non inducitur ex sola scientia sine actu positivo, ex quo inferatur vel expressus, vel necessarius consensus.
- 7 Emptio facta ab aliquo, nihil facit, quoad eum, cuius nomine facta non fuit.
- 8 Emptio rei propria fuit scienter, siue ignorauerit facta non valet, nec quoad possessionem, quando possessio potest auocari, & num. 9.
- 10 Error in iure, & circa proprium factum, admittitur,

quando ille procedit ex auctoritate iudicis, qui creditur valide processisse, cum tamen melius processerit.

- 11 Spoli renunciatio seu remissio, dicitur donatio, & inter se non differt.
- 12 Spoli scientia non præsumitur in eo, qui contraxit super re, in qua spoliolum fuit commissum, & ideo non censetur voluisse illi renunciare.
- 14 Remissio est stricti iuris, nec comprehendit nisi id quod expressum est; neque extenditur ad alios casus, amplius ut num. 15.
- 15 Renunciatio tacita nunquam extendi debet, nisi quantum necessario ex ipso actu inferitur.

DECISIO LXIV.

VIT in hac causa decim die 7. Junij præterit, intrare spoliolum ad fauorem Francisci, & fratrum de Fabiis contra D. Antoninam de Fabiis, & D. Angelum Clauarium eius auctorem, cuius decisionis fundamenta, quæ Dominis placuerunt, quod tendunt, quod iudex nulliter, & iniuste de Anno 1599. Siluam, de qua agitur, adiudicauerit prædicto Angelo: quibus nunc vnum non minus releuans annebatur, quod non constar, fuisse leuequatum actuale adiudicationem, iuxta in l. prima, & tot. tit. ff. si in caus. iudic. sed solum decretum, seu i mandatum de adiudicando, quod non habet vim actualis adiudicationis, *Modern. lib. 3. discept. forens. cap. 545. Rot. decis. 725. num. 3. par. 2. recent. Et in Romana pecunia 14. Nouembri 1611. coram Illustrissimo Cardinali Causal.* Vnde cum i propria auctoritate possessionem per Angelum capta fuerit, eo magis intrat spoliolum, l. si quis in tantum, cum vniuers. C. unde vi.

Sed quia hodie, dum reuidebatur dicta decisio, consistit ex nouiter productis quod postea idem Angelus de anno 1601. cum narratiua dictæ adiudicationis sibi factæ, retouendit eandem siluam eodem pretio, quo sibi fuerat adiudicata, supradictis fratribus de Fabiis, nempe Innocentio & Onufrio præsentibus pro se ipsis, ac pro Ortenfio, Francisco, & Mario eorum fratribus absentibus, pro quibus de rato promiserunt; videbatur, quod quicquid sit de spolio ab initio, illud fuit purgatum, & remissum per dictam retouenditionem, iuxta tex. in l. si aliquam rem, vers. nam & si rem meam, ff. de acquir. poss. Abb. & Bero. in cap. 2. de restit. spoliar. Paris. conf. 11. per tot. lib. 4. & Menoch. de recup. rem. 1. n. 280. Rot. decis. 768. num. 8. par. 2. recent.

Sed nihilominus, Domini resolverunt durare adhuc spoliolum, & sic standum esse in decisiois, etiam quoad omnes fratres; nam i quoad absentes, nempe Franciscum, Alexandrum, & Dominicum non sequuta eorum ratificatione, res caret omni dubio, ut est in puncto, text. in leg. fin. Bart. ff. pro empt. Benzen. decis. 38.

Neque obstat quoad Franciscum, quod ipse aliàs produxerit in iudicio dictum instrumentum venditionis; quia id fecit in alio iudicio, & procuratorum nomine dictæ Antonie eius matris: vnde ex i sola scientia sine actu positio, ex quo inferatur vel expressus, vel necessarius consensus, non inducitur ratificatio, *Rot. dec. 535. num. 12. p. 1. recent.* quo verò ad Alexandrum, & Dominicum non releuat: quod Ortenfio, & Onufrio fuerint a patre deputati Administratores hereditatis, quia de hoc non constar, & quando i probaretur, non prodesset, ex quo emptio non fuit facta nomine prædictorum Alexandri, & Dominici, ad tex. in l. si ego, ff. de neg. gest.

Quo verò ad alios, nempe Innocentium, & Ortenfium

tensum emptores, & Onusfrum qui paulò post dictam venditionem ratificauit, & Marium, qui generaliter renunciauit omnibus litibus, causis, & prætensionibus, moris, & prætensis, & quæ prætendi possent super dicta filua, & accessit pro dicta D. Antonina, cui d. Angelus de anno 1616. vendidit dictam filuam: versatur maior difficultas, sed fuit sublata, quia dicta venditio stante nullitate, & iniustitia dictæ adiudicationis; & sic cum præsupposito præcedentis spolij fuit nulla, quia fuit emptio rei propriæ, quæ siue scienter, siue ignoranter facta non tenet, l. sua rei ff. de contrah. empt. cum vulgar. adeò vt f. non possit sustineri ratione possessionis, iux. tex. in l. si in emptione, §. rei sue ff. de contrah. empt. quia dum per actionem spolij possessio poterat auocari, nec quoad possessionem emptio fuit valida, vt notat. Bart. in d. §. rei sue.

Non obstat, si dicatur, quòd quamuis emptio fuerit nulla; quia tamen in ea facta fuit mentio de dicta adiudicatione, inde spoliū emanauit, fuit illud remissum; nam imò inde clare conspicitur, quòd dicti fratres emptores et debebant, dictam adiudicationem fuisse validam, & ex ea dominium filuæ in Angulum fuisse translatum, aut saltem illum iuste possidere: eò enim f. adiudicatio facta fuerit iudicis auctoritate, metitò fratres emptores crediderunt quòd fuit valida, ita ut ad effectum de quo agitur propter dictam iudicis auctoritatem, debebat admitti eorum credulitas, quamuis fuerit error in iure, & circa proprium factum, Rot. decis. 477. num. 4. cum seqq. par. 1. diuers. & in dicta decis. 535. numer. 11.

Vnde cum re vera filua non fuisset Angeli, sed propria emptorum, non adfuit in eis consensus emendi, nisi cum tacito, & virtuali præsupposito validæ adiudicationis, l. nihil consensus, §. non videtur ff. de reg. iur. & facit tex. optimus, in l. & si consensus, §. i. ff. de contr. empt. ibi, si rem meam mihi ignoranti venderis, & in suo meo alij tradideris, non putat Pomponius dominium in eum transire, quoniam non hoc mihi propositum fuit, sed quasi tuum dominium ad eum transire. Non enim credendum est, nec cadit sub bono sensu, quòd si fratres Fabij ereditissent, & fuissent certiores facti de nullitate adiudicationis, & sic quòd non amiserunt dominium filuæ, illam emissent; ideò enim emebant, vt sua fieret, ergo putabant suam non esse, quòd etiam clare legitur in dicto instrumento venditionis, dum Angelus venditor in illo sibi retinuit dominium filuæ, interim dum Fabij emptores soluerent pretium, & alia promissa adimplerent; ergo credebat per dictam adiudicationem, Angelum fuisse effectum dominum; & accedit, quòd nullas dictæ adiudicationis non prouenit ex proprio facto fratrum emptorum, sed ex non facto iudicis & Angeli venditoris, ob non seruatas per eos solemnitates requisitas in adiudicatione.

Vnde f. ex dicta venditione non fuit remissum spoliū, quòd tunc nedum intentatum, sed nec detectum adhuc erat, sed potius fratres spolijati, iusto errore existimabant, eos tam à dominio, quàm à possessione cecidisse, iuxta distinctionem, quam facit tex. in l. si aliquam rem, in princip. ff. de acquir. poss. Paris. de resignat. lib. 13. quæst. 5. numer. 33. Honded. conf. 66. num. 5. lib. 1. Rot. decis. 535. per tot. par. 1. recent. & decis. 662. num. 6. & seqq. par. 1. Doctores autem supra in contrariū citati, & dicta decisio Rotæ 768. num. 8. par. 1. recent. dum dicunt per contractum initum post spoliū, super re, in qua fuit commissum, censeri illud remissum, loquuntur, quando spoliū erat iam intentatum, aut detectum.

Quibus etiam accedit, quòd renunciatio, seu remissio spolij dicitur donatio, f. quæ in effectu regulariter non differt, Dec. in l. postquam lxx. in 1. C. de pat. Tom. 1.

Rip. in l. si unquam qu. 11. C. de vend. donat. Couar. lib. 2. var. cap. 4. n. 8. quos refert, & sequitur, Menoch. de arb. iudic. in addit. ad cas. 436. n. 7. igitur dum capi potest limitata voluntas emendi, cum præsupposito validæ adiudicationis (cuius contrahentes meminerunt) f. non debet præsumi scientia spolij, & sic voluntas renunciandi, seu donandi, l. cum de indebito, ff. de probat. maximè quia cum f. remissio sit stricti iuris, non comprehendit, nisi id quod expresse l. est, aut non extendatur ad alios casus, Dec. conf. 379. n. 3. Vm. dec. 316. & decis. 211. n. 53. Decian. res. p. 7. n. 75. l. 3. vbi quòd hoc f. multo magis procedit in renunciatione tacita, quæ nunquam extendi debet, nisi quatenus necessario ex ipso actum inferatur, & plenius, Rot. in d. dec. 535. per tot.

Ex quibus per renunciationem litium, & præten- sionum factam per Marium, & dictam accessionem pro Antonina, non potest desumi in eo voluntas renunciandi spolio, tùm quia factæ fuerunt sub conditione, quatenus ipse fuisset hæres Antoninæ matris suæ, & ei succederet in dicta filua; tùm etiam quia fuerunt factæ cum præsupposito validæ adiudicationis, & validæ venditionis: Vnde applicantur in eo omnia superius dicta, &c.

Et ita veraque, &c.

Auinionen. Bonorum.

Lxx. 1. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Tolluntur plures nullitates, quæ contra sententiam opponebantur: de quibus singulartiter in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia præsumitur valida, vbi non constat de contrario.
- 2 Præsertim si appareat de requisitis qua recenset Caputaq. decil. 260. par. 2.
- 3 Breue commissiōis Pontificis præsentatum iudici infra annum à die obitus eiusdem Pontificis valet.
- 4 Consensisse quis dicitur in iurisdictionem iudicis, coram quo comparuit non facta protestatione quòd noluit in eo consentire.
- 5 Commissio obreptoria tribuit iurisdictionem parte non opponente.
- 6 Reformatione iudicis apposta post litem contestatam, non sufficit.
- 7 Citatio ad dicendum contra depositionem iudicis, non est necessaria.
- 8 Transportatio actorum, que non constat fuisse facta, & ad causam non pertinet, non requiritur.

DECISIO LXV.

Sententia lata per Auditorem V. Legati Auinionen. inter Ioannem de Raphaëlis, & Gabrielem Seguinis, Ioannes solum in capitibus sibi præiudicialibus appellauit; Gabriel vero in omnibus: sed nihilominus causa appellacionis fuit in Rota commissa ad instantiam Ioannis, qui prædebat, omissa dicta sedita posse procedere, prout in prima, vigore clausule quæ, & quæ &c. sed contēdit Gabrielem, prius esse pronūciatū super nullitate eiusdē seditę p. eū pietā, replicabat Ioan. aduersariū non posse date de nullitate; quia

nec ipse volebat dictam sententiam defendere, & in omnem casum, quod illa erat valida. Ideo de Ordine Dominorum dedi dubium, An possit dari de nullitate sententiarum, & quatenus sic, An esset nulla, & Domini omnia resolutione super prima parte dubij vni non necessaria, Pro validitate responderunt.

- 1 Sententia enim præsumitur valida, ubi non constat de contrario, *Bald. & Paul. in leg. si instituta, §. de inofficio, ff. de inoff. test. Gab. in vir. de sent. concl. 4. & 6.*
- 2 præsertim si appareat, prout hic, ex resolutione auditorum de requisitis, quæ recenit *Capuaq. decis. 260. par. 2.* sæpius in Rota canonicata.

Non obstant vndecim nullitates pro parte Gabriëlis contra sententiam cumulatæ, quia visæ fuerunt D. D. friuolæ, & irrelevantes.

Prima enim, quod V. Legatus Auinionen. non haberet iurisdictionem, ex quo Breue commissionis S. m. Greg. XV. fuit illi præsentatum post obitum dicti Pontificis, *ad tex. in cap. fin. §. officium de off. deleg. in 6.*

- 3 fuit sublata, quia præ Breue fuit præsentatum infra annum à die obitus, & sic reualidatum per *Reg. Cancell. 12. Sanctissim. D. N. quæ reualidatio idem operatur, ac si Breue fuisset præsentatum viuo Pontifice, à quo emanauit, Mandos. ad 10. reg. question. 1. numer. 4.*

Non obstat secunda scilicet, quod in commissione V. Legato ordinabatur, vt procederet ad electionem iudicis de consensu partium; & tamen non apparet, quod Gabriël præstiterit dictum consensum, quia fuit responsum, Gabriëlem fuisse citatum ad concordandum de iudice, cum comminatione, quod aliàs eligeretur ex officio, iuxta formam Breuis, & in contumaciam Gabriëlis, seruata in omnibus forma Breuis, fuit electus dictus Auditor; Vltra quod cum Gabriël

- 4 præstauerit coram dicto iudice non facta protestatione, quod nolebat in eo consentire, ex hoc dicitur in illius iurisdictionem consensisse, *Pat. decis. 113. li. 2. in non inoff.*
- Ad tertiam desumptam ex eo, quod commissio fuerit obrepticia, vti extorta fuit prætextu, quod cognitio causarum inter Catholicos & Hæreticos vigore capitulorum pacis Neumaufensis, spectaret ad solum V. Legatum, fuit satisfactum; Gabriëlem de hac obreptione non opposuisse, & præ commissionem quamvis obrepticiam parte non opponente, tribuere iurisdictionem, *cap. ex tenore de rescript. Pat. decis. 134. num. 6. & 235. num. 1. lib. 1.*

Quarta, quæ deducitur ex recusatione facta per Gabriëlem de V. Legato, & tota eius curia, sublata fuit, quia recusatio non fuit in tempore proposita, sed postea quam ferretur sententia, & post litem contestatam, & sic non afficit, *l. apertissimi in princ. C. de iudic. cap. inter Monasterium de sentent. & re iudic. Nat. conf. 163. num. 13. Rot. decis. 2. num. 2. par. 2. diuers.* Et accedit quod recusatio nec coram iudice nec parte præsentata, aut citata, sed clandestinè coram solo notario facta fuit: Et demum additur, quod non reperitur in processu compulsario, de cuius integritate fuit resolutum constare 12. *May præteritis*, & sic non est de actis.

Ad quintam quod Papa commiserit causam V. Legato, & sententia fuerit lato ab eius Auditore: placuit responsum, quod Auditor fuit deputatus à V. Legato vigore dicti Breuis citato Gabriële, & seruatis de iure seruandis.

- 7 Sexta, quod Gabriël non fuerit citatus ad dicendum contra deputationem Auditoris, remouetur: quia de iure non probatur, quod hæc citatio sit necessaria: Vnde satis fuit Gabriëlem fuisse citatum coram dicto Auditore, vti deputato V. Legati.

Septima quæ desumitur ex non transportatione a-

ctorum factorum coram Officiali Auinionen. fuit remota, quia non constat, quod dicta acta fuerint facta & quod ad illam causam pertineant: & fuit etiam huic obiecto responsum in decis. 22. *May in vers. non obstat, quod deficiat tenor*, & sic etiam ibidem sublata fuit octaua nullitas, quæ deducitur, ex quo pars illorum de Raphaëlis post inhibitionem Vicarij Archiepiscopi Auinionen. fecit multa acta coram dicto Auditore, quia dicta inhibito non fuit, nec parti, nec iudici præsentata, & ipsemet Gabriël visus fuit illi renunciare, vt in dicta decisione plenè habetur.

Nona nullitas, quod Auditor V. Legati non assumpserit assessores: penitus visa fuit friuola, quia sufficere fuisse obseruatam formam Breuis: & non minus friuola visa fuit decima, quod sententia fuerit præcipitante lata, & quod processum non fuerit interpretatus prout interpretari debuit, vt pretenditur ex quo Auditor erat expertus lingvæ Gallicæ: quia nec de præcipitante apparet, nec interpretatio processus erat facienda, quia Auinionis, & partium litigantium vnicus erat labius: Et multò magis friuola, & irrelevantes est vltima nullitas, quod fuerit sententia contra sententiam: quia nullo modo apparet de sententia, huic, de qua agitur contraria, &c.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Perusina Pecuniaria.

Lun. 1. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Patet ex summario.

SVMMARIVM.

- 1 Tempus intra quod fieri potuit ratificatio, quale dicitur, remittitur arbitrio iudicis.
- 2 Et reguladum est ex qualitate negotij, & distantia loci.
- 3 Tempus taxandum est ex iure, quo actum fieri potuit.

DECISIO LXVI.

DIE 22. Maij 1616. fuit resolutum hæredes q. Annibalis Vegliæ teneri Dominis de Balconibus ad fructus recompenfatiuos *scaturum* 5000. residui pretij castri Turris Andreæ non soluti ad rationem conuentam quatuor pro centenatio post duos annos datos ad soluendum, qui duo anni debeant computari non à die, qua facta fuit ratificatio venditionis promissa in instrumēto, sed à die, qua illa moraliter intelligendo, fieri poterat vsque ad actuale dicti residui pretij solutionem: sed quia fuit reseruatam ad aliam dispositionem, quantum debeat esse tempus ratificationis: fuit hodie resolutum, illud taxandum ad quatuor menses, ita ut fructus debeantur, & currere incipiant post biennium, & quatuor menses à die celebrati contractus: cum enim per hoc residueat in arbitrio iudicis, *Leontinus 13. §. cum ita ff. de verb. obl. in fi. Men. de arb. c. 34. n. 2. in fi. Gabr. conf. 66. n. 53. li. 2.* illud præ reguladum est ex qualitate negotij, & distantia loci: Vnde cum contractus factus fuisset Romæ 16. Inn. 1603. ratificatio verò esset faciēda Perusina, & ad Vrbem transmittenda: visa fuit Dominis intra dictos quatuor menses ratificationem Perusina fieri, & ad Vrbem transmitti comode potuisse, & idē hoc repus esse taxandum, *si ita stipulatum eijem 14. ff. de verb. obl.* Et ita, &c. vtraque, &c.

Finis

Firmana Pensionis.

Lnn. 8. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Indultum transferendi pensiones comprehendit etiam pensiones soluendas per Cardinales, quamvis de illis non sit facta in eo specialis mentio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pensio an sit odiosa, & an odio rationabili, vel irrationabili.*
Pensiones indulta sunt ob publicam utilitatem, ut ex pingui beneficio plures clerici alantur.
- 2 *Pensiones transferendi facultas, An sit odiosa, & quibus, & quare illa concedi soleat.*
- 3 *Pensiones impositio est magis odiosa, quam translatio illius.*
- 4 *Pensionis in translatione, seu facultate transferendi non est facienda mentio, quod beneficium sit alia pensione gravatum, prom. facienda est, quando pensio imponitur.*
- 5 *Pensiones transferendi facultas motu proprio concessa, est favorabilis.*
- 6 *Littera pensionis, facultas transferendi, & translatio ipsa, considerantur, ut vnum.*
- 7 *Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamvis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub facultate transferendi pensionis, & rationes vide, num. 15, & seqq.*
- 8 *Et an & quando comprehenduntur sub indultis, & num. 11.*
- 9 *Extrauag. in iunctis Bonifacij VIII. non comprehendit Cardinales.*
- 10 *Cardinales immunes sunt a iacis officialium ex particulari privilegio.*
- 11 *Cardinales in materia pensionis, ut ceteri regulari debent, cum non sint quoad causas specialiter privilegiati, & num. 15.*
- 12 *Statutum generale quando comprehendat personas, & causas, privilegiatas.*
- 13 *Roma, conf. 498. dicit, quod in dispositione particulari, de qua ibi, non comprehenduntur Cardinales, reprobatur.*
- 14 *Transferendi facultas pure concessa, capere non debet conditiones postea ex accidenti provenientes.*
- 15 *Dispositio sufficit, quod semel sit purificata, quicquid postea contingat.*
- 16 *Pensio est onus reale.*
Referatarius fructuum quoad onera realia habetur loco Titularis.
- 17 *Obligatio non extinguitur mutatione persona.*
- 18 *Papa grauat, quoscunque successores, censetur etiam grauari successores privilegiatos.*
- 19 *Effectus regulari debet a sua causa, & pars a toto.*
- 20 *Pensiones transferendi facultas dicitur inferre primum praeiudicium Ecclesiae, secundarium vero Titulari, seu Referatario.*
- 21 *Praeiudicium primum, magis attenditur, quam secundarium, & euentuale.*
- 22 *Cardinales non comprehenduntur sub regulis faciendis sed bene comprehenduntur sub iam factis, & n. 26.*
- 23 *Derogatio generalis regularum Cancellariae an, & quando sufficiat ad hoc ut illis derogatum censatur.*

VI t post sepius disputatum, his decisum coram b. m. Remboldo, nonne sub die 26. February 1625. & 23. Ianuarij 1626. Translationem pensionis scutorum duorum mille aut factam per clar. mem. Cardinalem Montaltum, vigore facultatis transferendi *motu proprio* sibi datae per S. m. Sixtum V. fuisse validam & iuxta illam pronunciatam, litteras referuationis, vñ cum instrumento translationis esse exequendas; cūm autem causa appellationis interposita pro parte Illustriss. D. Cardinalis Bandini referuatarij fructuum mensis Archiepiscopalis Firmanae, super qua pensio fuit referuata mihi fuerit sine praedictio legitime executionis arb. Rota, fuit die 23. Ianuarij praeteriti resolutum, Non intrare arbitrium ad impediendam viam executionum: Et quamvis eo ipso tunc Dominis confiteretur iustitiam Translationis, quia arbitrium regulatur a iure, itaut ad illud denegandum, oporteat de iustitia, & validitate sententiae constare, & multo magis de illa, quam de ista, nihilominus (quod raro Rota facere conuenit) fuit concessum D. Card. iterum audiri super iustitia; Vnde cum hodie de illa fuerit disceptatum, fuit vniuersum omnium consensu resolutum, in iustitiam Translationis esse claram, ex praedictis duabus decisionibus b. m. Remboldi, quae ita visae fuerunt optimis rationibus, & auctoritatibus ornatae, ut quicquid nunc contra illas deducum fuit, non sit aliud, quam in eis diserte discussa reficere.

Tota siquidem difficultas ad id reducit, An D. Cardinalis referuatarius comprehendatur sub dicto indulto transferendi; itaut Translatio vigore illius postea facta illum afficiat: cuius resolutio inde pendet, an translatio sit odiosa odio rationabili, vel irrationabili: & cūm materia sit proportionata ad Cardinales; quia ipsi etiam, quando de beneficiis prouidentur, multoties grauantur pensionibus, & habet admixtam illam publicae utilitatis rationem, quod ex pingui beneficio plures clerici alantur, & non referuatur in odium Titularis sed in fauorem tertij, aut certe pensio non est odiosa, ut his, & aliis rationibus descendunt, *Burf. conf. 116. n. 90. lib. 2. Mand. super reg. 19. q. 11. n. 1. cum seq. Gonz. in §. 6. prem. n. 21. & facit. tex. in c. 2. §. statum de decimis in 6. & reg. quando pro illum tex. constituit, Sanchez de matr. li. 1. disp. 1. n. 4. aut dubio procul quando pensio odiosa sit, non tamen odio irrationabili, Rot. dec. 240. n. 24. p. 1. diuers. & bene in d. dec. 26. Feb. in hac causa facta vers. tamen de iure.*

Quod si impositio pensionis non continet odium, saltem irrationabile nec etiam translatio transferendi, in qua militat eadem ratio aequitatis, & etiam quia conceditur S. R. E. Cardinalibus, & aliis de Ecclesia benemeritis in primum laborum, quos pro fide Apostolica sustinent, & redundat in fauorem eorum familiarium, adeo quod cūm passim, & his de causis a Pontificibus concedatur, esset nimis audacius dicere, quod translatio inde sequuta sit contra rationem.

Quinimod translatio magis odiosa videtur impositio pensionis, quam illius translatio, sicut noua impositio feruitutis, magis, quia feruitutis iam impositae prorogatio, adeo enim reputatur modici praedictij ex quo contingere potest, quod Translatarius praemiorum transferenti, ut in translatione, seu facultate transferendi non sit facienda mentio, quod beneficii firgrauit alia pensione, ut facienda est, quod pensio imponitur ut dicit, *Rot. in Reg. P. 1. §. 1. nu. 16. Nov. 1621. & 17. Inn. 1624. coram R. P. D. meo Pirano, & in Rom. Pensionis 17. Inn. 1622. coram b. m. Burat. & in d. dec. 1. Febr. vers. & licet coram b. m. Remboldo.*

Et demum Domini dum hæc causa in Rota ventila-
 5 labatur, penitus inclinabant, quod hæc pensio, & fa-
 cultas illam transferendi, sint favorabiles, tum quia
 concessa motu proprio. *Anchar. conf. 295. & Roman. conf. 388.* qui loquitur in terminis pensionis motu pro-
 prio: tum etiam, quia considerabant, quod pensio ista
 fuit imposita in fauorem Cardinalis, atque eidem fa-
 cultas transferendi data eo tempore, quo D. Cardi-
 nalis Referatarius nec erat Cardinalis, nec dictæ Ec-
 clesiæ Titularis, aut fructuum referatarius; & proinde
 nullo modo, nullaque ratione agebatur de liganda
 persona; in qua stat præminencia propter privilegii
 dignitatis, sed solum de fauore Cardinalis transferen-
 tis, & de rebus, & Beneficiis tunc per eum possessis.

Et quamvis tempore actualis translationis Refera-
 tarius esset Cardinalis: tamen hoc tempus non est
 6 attendendum, sed illud: quia quæ litteræ pensionis, fa-
 cultas transferendi, & translatio ipsa, non sunt de per-
 se consideranda, sed utriusque integrale constitutia,
*arg. ex in l. cum Delanionis, §. Afirmat, vers. quid si ff. de
 fund. instr. l. vel instr. l. & fuit dictum in hac eadē cau-
 sa 13. Ian. præterit coram me, in vers. & idem dictum est.*

Ex quibus succedit in fauorem Translatatorium,
 & contra D. Cardinalem referatarium, illa in hac
 materia non minùs vera; quàm trita, & communis
 7 conclusio quod sub generali dispositione, quamvis
 odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub hac
 facultate transferendi comprehenduntur Cardina-
 les, *Anchar. & alij in cap. nemo deinceps de elect. Ioan.
 Monach. libi contrarius in extrat. prima in verb. cleri-
 cos, de sent. excom. Gemin. in c. 1. §. 6. de Schismat. lib. 6. Fel.
 in cap. ad aures. n. 11 in 8. conclus. circ. med. vers. est verum
 de rescript. Belenc. de Caus. quæst. 66. quem refert
 & sequitur Sur. in prim. reg. q. 4. Put. decis. 189. lib. 1.
 in correct. Gabr. de offic. leg. vers. in commendando, n. 144.
 Feret. conf. 358. qui refert plures decisiones, Raf. de
 regim. lib. 1. 2. quæst. 4. n. 7. & Gomez. glos. 24. num. 13.*

Nec applicatur distinctio ex aduerso facta inter dis-
 positionem generalem per viam legis, & dispositio-
 nem generalem per viam particularis prouisionis seu
 privilegij, ita ut sub illa comprehendantur Cardi-
 quando non continet odium irrationabile, in cuius
 8 terminis videntur loqui omnes Doctores. *supra cit. ¶ non
 autem comprehendit sub indulto quantumvis simplici-
 ter, & verbis generalibus concepto, & odium irratio-
 nabile non continente: vt in his terminis resoluunt.
 Anet. Ger. de Indult. §. alioquin, n. 33. Put. decis. 137. n.
 2. in nou. impress. lib. 2. Mohed. decisio. de primil. Achill.
 de 7. cod. tit. Verall. decis. 83. p. 2.*

Quia quamvis Doctores & Decisiones prædictæ ex
 aduerso allegatæ loquantur in dispositionibus gene-
 ralibus per viam privilegij, & resoluunt, Cardinales
 sub illis non comprehendendi; non ex eo, quod dispo-
 sitiones erant particulares; sed quia quoad Cardinales
 continebant odium irrationabile, propterea quod age-
 batur de eorum præiudicio, respectu alterius particu-
 laris indulti iam eis à Papa concessi, quo casu idem
 dubio procul respondissent, si de dispositione genera-
 li per viam legis fuissent interrogati, vt in puncto,
 9 *Sarn. ubi supra, vers. terminum casum in fin. vbi ¶ quod dispo-
 sitione generalis, excusatur, in iuncta Bonifacii, §. III. dum
 disposit, neminem admitti debere ad administratio-
 nem Ecclesiæ litteris ne expeditis, non comprehendit
 Cardinales, eo quia esset irrationabile, quod dicta
 generalis constitutio, quæ emanauit ob interesse Bur-
 sale, afficeret Cardinales ¶ qui particulari privilegio
 sunt immunes à taxis Officiali; & idem etiam clarè
 sentit, Mohed. in contrarium alleg. vbi supra, dum casum
 indulti, & privilegij, de quo ibi disputat, & decidit se-
 eundum rationes, & auctoritates supra adductas,
 quoad dispositionem generalem per viam legis.*

Vndè cum ¶ in materia pensionis Dominus Card.
 referatarius non reperitur privilegiatus, sed vt cæ-
 11 teri, quoad illam regulari debeat, *Rot. in Aret. pensio
 coram litia, apud March. p. 1. fol. 549. & sit materia
 illi proportionata, consequenter Doct. & Decisiones
 ex aduerso adductæ non applicantur, sed potius cum
 præsuppositio odij rationabilis applicatur doct. Bald.
 in frandem, §. vlt. ff. de mil. testam. & Tiraq. de retr. lig.
 §. 1. glof. 14. num. 97. cum segg. vbi ¶ quod statutum ge-
 12 neraliter comprehendit etiam personas, & causas privile-
 giatas, quæ in casu illo non reperitur habere spe-
 ciale privilegium, iuxta tex. in d. §. ultimo, ibi, quia ge-
 neralis est ista determinatio.*

Præterea ad eodè clarè demonstratur, vt non sit vis
 faciendæ in dicta distinctione, nec illa attendenda, quod
 ¶ in omnibus casibus, qui retrò eueniunt, in quibus
 agebatur de comprehensione Cardinalium sub dispo-
 sitione generali per viam indulti, & Cardinales, circa
 eius materiam non erant specialiter privilegiati;
 nec indultum continebat odium irrationabile, semper,
 & indistinctè iura, & Doct. & Rot. etiam tenuerunt
 pro comprehensione, *cap. dudum, d. præb. in 6.* quod lo-
 quitur in fortioribus terminis, quia agebatur ibi de
 præiudicio facultatum Cardinalis in iure conferendi
 sibi à Papa concessio, *Oldr. conf. 211. vers. de personis ergo,
 & conf. 293. & conf. 321. Belenc. de Charit. subf. d. qu.
 66. Rot. in Valent. Archiduc. in Cauerin. Canonie quas
 allegat, Sarn. ubi supra Cassad. decis. 1. num. 3. de Decr.
 Caput. decis. 83. par. 1. qui etiam loquitur in fortiori ca-
 su, & Put. decis. 137. lib. 2. in correct.*

Et quod plus est, hoc ipsum fuit de mente Doctor.
 omnium tam antiquorum, quàm modernorum supra
 allegatorum, qui in simplicibus terminis tractant an
 lex, seu dispositio Principis licet Cardinalis, idèoque
 ex eo clare conspiciat, quod communiter ab eis ¶ re-
 14 probatur, *Rom. conf. 498.* dum dicit, quod in dispo-
 sitione particulari de qua ibi, Cardinales, non compre-
 henduntur, & contra illam ex professo scribit, *Bel-
 len. d. quæst. 60.* quem refert, & sequitur, *Sarn. ubi supra,
 & Mohed. decis. 123. de Renum.* restat fuisse cum ma-
 gno studio in Rota reprobatur consilium, *Romanis, &
 approbatum opinionem, Belenc.*

Quæ multo magis in casu, in quo reuicimur, proce-
 dum; quia concurrunt in eo specialia quedam, & alio-
 quinq. darentur plura, quæ viderentur absurda; ac ius-
 tus regulis penitus contraria. In primis, cum ¶ (vt dictum
 est) in hac materia ¶ Domini Cardinales non reperiantur
 15 privilegiati ita ut quod ad illos, sit etiam, sicut quo
 ad ceteros iuris regulis inhaerendum, vt in dicta *Areti-
 na apud March.* sequeretur contra regulam in d. decis.
 firmatam, quod facultas transferendi, & translatio in-
 de sequuta, quæ quoad alios fuisset valide, quoad D.
 Cardinales fuisset nullæ, & inualidæ.

Secundò, ¶ quod facultas transferendi putè data, &
 16 concessa, caperet postea ex accidenti conditiones con-
 tra reg. *in l. persellæ donatio, C. de donat.* & reg. quod
 ¶ sufficit semel dispositionem fuisse purificatam per
 existentiam conditionis, quicquid postea contingat.

Tertiò pensio, ¶ quæ est onus reale contra omnes
 18 iuris regulas, regulariter à personis, & D. Cardinalis
 referatarius qui, quoad onera realia, habetur vice, &
 loco titularis, *Rot. dec. 508. p. 2. rec. & latè in decisionibus
 in hac causa factis,* non consideratur, vt talis, sed præ-
 cisè vt Cardinalis.

Quartò alteraretur, & extingueretur obligatio mu-
 19 tuatione personæ, cõtra reg. *in l. 2. §. ex his ff. de ver. obli.*
 & cõtra mentem Papæ, qui propterea ¶ in d. Indulto
 grauauit eo tunc titulum, & alios quoscumq. succe-
 20 ssores, omnes indistinctè, etiam si sint privilegiati, ad
 latè tradit per *Cranes. conf. 294. per tot.*

Quintò Non attendereut tempus reformationis, &
 facultatis

facultatis transferendi, quo Dominus Cardinalis non erat adhuc Cardinalis, prout considerari debet, sed tempus actualis translationis independenter a reservatione, & facultate transferendi, & sic effectus non regularetur a sua causa, nec pars a toto.

Sexto idem D. Cardinalis, qui vt d. est in hac materia non est privilegiatus, effectus potioris conditionis Cardinali transfente, qui quoad hoc nititur particulari privilegio; si autem illi per superuenientem dignitatem D. Cardinalis referuati, non fuit factum præiudicium in facultate transferendi, nec etiam translationis, quoad translationem quæ a facultate transferendi regulatur.

Septimo eo ipso, quod D. Cardinalis referuatiarius non nititur particulari privilegio, necessario fundari debet in eo, quod Papa, quando concessit hanc facultatem transferendi, habuit in mente illam non concedere in casu euentuali, & accidentaliter sequuto, quo pensio esset soluenda per Cardinalem, quod perfectio videtur esse contra omnem Papæ existimationem, & intentionem, tum ex clausula *motu proprio*, tum etiam, quia agitur de gratia concessa alij Cardinali, & quidem prout potius dilectissimo, & præsertim ex quo derogatur privilegio Regum, vt in *ult. deci. h. m. Remboldi*, fuit bene deductum & consideratum.

2. Et demum, quia præiudicium, & potissimum præiudicium, & quidem certum, & præcisum, quod inferitur per facultatem transferendi, inferitur Ecclesie, super cuius fructibus imponuntur pensiones, quod verò personis inferitur, dicitur præiudicium secundarium, & euentuale, cum sit contingens, quod tempore actualis translationis, illæ non percipiant fructus, aut non possideant Ecclesiam, & quod translatus decedat ante ipsum transferentem: Vnde sequeretur,
3. quod esset maioris potentie præiudicium euentuale, & secundarium D. Cardinalis referuati, qui non fuit grauatus, & quod ipsi obuenit intuitu Ecclesie, quæ præiudicium primarium, & præcisum ipsius Ecclesie pensionem grauatur; quod videtur esse potius ab omni ratione alienum.

Neque obstat *reg. 67. nunc. 68. Cancellaria*, dum dis-

34. ponit, quod DD. Cardinales non comprehendantur sub regulis faciendis, quia in dicto indulto derogatur generaliter, etiam regulis Cancellariæ, quæ derogatio generalis sufficit, vt in terminis, *Cassad. deci. 38. super reg. licet* enim non adit formalis derogatio omnium regularum, ex quo tamen derogatur expresse indulto regulis Cancellariæ de præstatis consensibus, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, eo ipso censetur omnibus aliis regulis generaliter derogatum, *Rot. deci. 27. par. 3. diuers. libr. 2.* Præterea dicta Regula retorquetur, quia à contrario sensu, vt Domini dicebant, iuxta illam præiudicium debent in aliis dispositionibus, & dum loquimur de regulis edendis, comprehenduntur sub iam editis, *Cassad. ibidem, Mohed. dista deci. 23. & nouissime, Moderni in not. ad reg. Cancell. Greg. XV. super dista reg. 68. verb. in posterum*, quæ tamen intelligenda sunt iuxta superius dicta, & tradita, per *Sarnen. dista quæst. 4. præm.*

4. Tamen dum hæc & alia in discussione huius causæ animaduertentur, aliqui ex Dominis meminerunt, quod iste casus in terminis minus fauorabilibus respectu translationum fuit iam decisus contra Cardinalem S. Ceciliz, in *una Capuana pensionis die 23. Ian. 1606. coram Sanct. mem. Greg. XV.* sed decisi non fuit extensa, quia D. Cardinalis audita sententia Rotæ, acquieuit, & soluit.

Et ita vtriusque parte informante, &c.

Neocastrén. Parochialis.

Meri. 10. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Possidens vigore prouisionis Apostolicæ an & quando dicatur legitimus contradicitor ad impediendam immisionem prouiso ab inferiore. Indultum conferendi beneficia referuata, an vltra reservationem tollat etiam obstaculum litis: & alia de quibus in sum-mario.

SVMMARIVM.

1. *Contradicitor legitimus est is, qui possidet vigore prouisionis Apostolicæ, & ideo contra eum via ordinaria agendum est.*
2. *Prouisus Apostolicus non est legitimus contradicitor ad impediendam immisionem prouiso ab inferiore, quando inferior habet mandatum de manutendo in quasi possessione conferendi.*
3. *Declaratio ad procedere cessantibus reservationibus non autem illis stantibus.*
Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reservatione.
4. *Beneficium vacans in curia est referuatum.*
5. *Religio Hierosolymitana habet indultum conferendi etiam beneficia referuata.*
6. *Referuatio non oritur ex lite; resultat tamen ex ea inhibito temporali, per quam licet durante inferior conferre prohibetur.*
Indultum conferendi beneficia referuata tollat obstaculum reservationis, non autem litis.
7. *Indultum conferendi beneficia referuata non suffragatur quando beneficia sunt duplici reservatione affecta.*

DECISIO LXVIII.

IN 23. Martij 1625. fuit resolutum coram bon. mem. Remboldo contra Marcum, eo tantum informante, Ei non esse dandam immisionem in Parochiali Ecclesia de qua agitur, sed quia ille prædictæ resolutioni non acquieuit, ideo ob eius nisi nimiam importunitatem, denuo ipso tantum informante propolito causam super eisdem, & Domini vnanimiter in decisis perstiterunt. Subiit enim fundamentum decisionis, quod cum ipse nitarer solum collationi inferioris nempe Bauiliui Sanctæ Eufemie Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, propterea Lelius altera pars qui possidet vigore prouisionis Apostolicæ et legitimus contradicitor & ideo contra eum via ordinaria procedi debet, *Doll. in cap. si à sede de præb. in 6. Menoch. de adips. rem. 4. n. 965. cum allegatis in decisi. h. m. Remboldi, & per Mod. de legi. contr. q. 15. n. 2. n. 30.*

Neque obstat quod præuissus Apostolicus non sit legitimus contradicitor ad impediendam immisionem prouiso ab inferiore, quando inferior prout, in casu nostro, habuit mandatum de manutendo in quasi possessione conferendi, cum aliis dictum mandatum esset inutile, & sine effectu, quia præiudicium potius habere effectum cessantibus reservationibus Apostolicis, non autem stante reservatione, quo casu nunquam collatio inferioris sustinetur, *Gonzal. ad*

regul. 8. §. 7. *proem. numer. 3. Rot. decis. 58. numer. 1. part. prima, recens. Gregorius XV. decisio, 153. numer. tertio, & propterea cum ¶ parochialis de qua agitur uti vacans in curia sit reservata, Gonzal. glof. 13. num. 103. consequenter dictum mandatum de manutendo nihil releuat.*

- Neque obstat quod ¶ Sancta Religio Hierosolymitana habeat indultum conferendi etiam beneficia reservata, quia in casu nostro vitra prædictam reservationem concurrat etiam lis quæ super iure conferendi istam parochiam vertebatur, de tempore vacationis inter Episcopum Neocastrensem & dictum Bajulium, ¶ ex qua lite licet non oriatur reservatio, resultat tamen inhibito temporalis, per quam lite durante inferior conferre prohibetur, *Sarnen. super. regul. de trien. quæst. 31. vers. tamen pace eorum, capitulo 6. Gonzal. §. 7. proem. num. 118. Vnde quavis dictum indultum remoueat obstaculum reservationis non tamen remouet obstaculum dictæ inhibitionis; & per consequens illud non suffragatur, ¶ sicut nec quando beneficia sunt duplici reservatione affecta, *Sarnen. in regul. de imper. benef. per obis. quæstion. 15. num. 7. & seq. Capita decis. 85. par. 2.**

Et ita Marco tantum informante, &c.

Leodien. Vsumfructus.

Lun. 15. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Maritus si promisit vsumfructum bonorum suorum vxori suæ, casu quo ipse decedat sine liberis, an vxor vice versa vsumfructum in eodem casu ex bonis suis marito reliquisse præsumatur: & quid stante consuetudine succedendi ad inuicem inter coniuges.

SVMMARIVM.

1. Inter coniuges seruanda est equalitas, maxime attendita consuetudine, num. 2.
3. Aut. æqualitas, C. de pact. renunciari potest tam expresse, quam tacite.
4. Maritus concedere potest vxori facultatem disponendi de dote, & ei remittere lucrum dotis, quod sperabat habere.
5. Verbum reuertatur, operatur reuersionem plena proprietatis.
6. Pactum debet aliquid operari, ne sit inutile.
7. Maritus licet vxorem inducere blanditiis, ut sibi relinguat.
8. Testatoris voluntas debet esse libera in relinquendo.

DECISIO LXIX.

DICTUM Gerardum & Margaritam coniuges tempore contracti matrimonij, fuit conuentum, ut domus, & alia bona, de quibus nunc agitur, quæ erant propria Margaritæ, post eius mortem sine liberis, reuenterentur ad suos fratres, & sorores; nisi aliter ipsa disposuisset; præmoriens autem Gerardo marito sine liberis, quoddam Margarita haberet in eius bonis vsumfructum; Vnde ea mortua sine liberis, fuit controuersia; An Gerardus in dictis bonis debeat habere vsumfructum, sicut & Margarita illum

in eius bonis esset habitura, si ipse fuisset sine liberis præmortuus: & Officialis Leodien. sententiam tulit in fauorem Gerardi, quæ postea fuit per iudicem secundæ instantiæ confirmata; quare causa per appellationem ad Rotam deuoluta, & mihi commissa, fuit dubitatum, An supradictæ sententiæ sint iustæ: Et fuit resolutum esse iniustas: quia constat de expresse pacto in contrarium, nempe quoddam dicta bona, vxore decedente sine liberis reuenterentur ad eius fratres, & sorores, aut ad eos, quibus ipsa ea reliquisset.

Neque obstat; quoddam maritus promiserit vsumfructum bonorum suorum vxori, & quoddam propterea ¶ vxor vice versa remanserit ad idem marito obligata, ¶ inter coniuges seruatur æqualitas, iuxta *tex. in Auth. equalitas, C. de pact. conuent.* ¶ maxime attendita consuetudine Leodien. quia vnus coniugum alteri succedit; quia dicta Auth. non seruatur de consuetudine, ut ibi *Salicet.* attestatur: Consuetudo verò Leodien. quicquid de ea sit, non procedit, quando aliud, ¶ hic, conuentum est: nullis autem dubium esse potest; ¶ quin dicta Auth. tam tacite, quam expresse possit renunciari, iuxta tradita, per *Alex. in l. si fecer, §. Lucina. col. antepen. vers. vtrum ff. solui. matrim. Rolan. à Vall. de dot. quæst. 39. num. 16. & seqq.* & facit, quoddam ¶ maritus potest concedere facultatem vxori disponendi de dote, & ei remittere lucrum dotis, quod sperabat habere, *Barbar. consil. 39. dub. 1. libr. 1. quem sequuntur, Decius & Paris. relati à Roland. ubi supra.*

Non obstat, si dicatur, quoddam dictum pactum intelligitur quoad proprietatem, non autem quoad vsumfructum; quia ¶ verbum reuertatur operatur, ut bona debeant redire ad fratres, & sorores Margaritæ, ut quoddam ipsa possit de eis disponere quoad plenam proprietatem, *Grat. consil. 50. num. 53. lib. 1. Gabr. cancell. 3. nu. 28. de donat.* & sic eodem modo, quo fuerunt assignata in subsidium matrimonij, & spectarent ad liberos, si cum illis Margarita decessisset; alioquin ¶ pactum illud nihil operatur, quia quoad proprietatem etiam stante consuetudine Leodien. pactum non fuisset necessarium, iuxta *tex. in cap. 1. in fin. de prebend. in 6. & doctrinam, Bald. in Rub. C. de contrah. empti. quæst. 9. & tradita per Ludovic. Gomez. in cap. 1. numer. 218. de Constit. in 6.*

Non obstant testes examinati pro parte Gerardi, quibus præterdit probari, quoddam Margarita ad interrogationem, & petitionem dicti Gerardi, declarauit, ¶ ut ipse vita durante, frueretur dicta domo; tunc quia non concludunt, imò potius ex illis apparet totum contrarium, & ipsa condidit testamentum absque tali declaratione: tunc etiam quia quauis ¶ liceat marito blanditiis inducere vxorem, ut ibi relinquitur, ¶ ff. si quis aliquid testat. prohib. iudicium, C. eod. tamen, quia ex testibus datis pro hac parte constat, quoddam statim fuit Margarita conquesta, quoddam dictus suus vir illi sollicitus fuerat inferre verbera: & ideo quoddam pro verberibus volebat ei dare bona verba; Proprietas non fuit in ea ¶ libera voluntas relinquendi prout requiritur, iuxta tradita, per *Bart. in dicta l. fin. num. 16. Palac. Rubr. in repet. rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 81. num. 14. Spin. in specul. testam. in 2. par. glof. rubr. num. 9.*

Et ita, &c. vtrique, &c.

Romana

Romana Domus ad Sanctum Onufrium.

Lun. 15. Martij 1627.

ARGUMENTVM.

Restitutio in integrum quando datur. Actum transportatio quando presumatur integra, & quo casu non sit necessaria. Conductor molestatus super re conducta à creditoribus Saluiano agentibus, an possit agere ad restitutionem pretij, & recedere à contractu.

SYMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum non datur sine lesione.
- 2 Lesio non dicitur adesse, ubi de iniustitia & nullitate sententia non apparet.
- 3 Transportatio actuum presumitur integra, si acta fuerint transportata in forma extrahit, seu processu, in quibusque onus probandi contrarium asserit.
- 4 Transportatio actuum diuersi iudicii non est necessaria.
- 5 Inmissus in Saluiano acquirit solam detentionem, & prior possessor non amittit veram possessionem.
- 6 Conductor, cui fuit auocata detentio re conducta per creditores locatoris, qui Saluiano egerunt, non potest agere pro restitutione pretij, sed tantum pro eo, quod sibi interest ex dicta auocatione detentionis.
- 7 Conductor, an & quando agere possit ad totale interesse & recedere à locatione.

DECISIO LXX.

DIE 24. Nguembris 1625. fuit coram me decimum sententiam in hac causa latam per bon. mem. Vbaldum, esse exequendam; quæ resolutio fuit postea confirmata die 29. Aprilis 1626. non quia vt dictum fuerat in dicta prima decisione, locus sit Agidianæ; quia imò Domini dicebant, Agidianam non intrare, ex quo agitur de domo, quæ est sub directo dominio Ecclesiæ, iuxta decisionem in *Romana domus de Scapucci coram Reuerendiss. D. meo Decano*; sed executioni locum esse ex alijs ductibus fundamentis, de quibus in dicta prima decisione, & cò maxime, quia causa plenè, & maturè discussa super prætenso nullitate, & iniustitia dictæ sententiæ, illa visâ fuit valida, & iusta, vt in dicta decisione 1626.

Sed quia pars aduersa obtinuit audiri super causis restitutionis in integrum, fuit hodie resolutum standum esse in decisis, & sic non constare de causis restitutionis in integrum, quia t̃ illa non datur sine lesione, *Rot. decis. 44. num. 1. part. 2. diuers.* & t̃ lesio non dicitur adesse, ubi de iniustitia, & nullitate sententiæ non apparet, *Seras. decis. 634. num. 1. & Rot. decis. 730. nu. 1. part. 2. recent.* Vnde cum prædicta sententia valida sit, & iusta ex deductis in prædictis decisionibus, utique restitutioni in integrum non potest esse locus.

Neque obstat defectus transportationis actuum; qui de nouo asseritur, quia t̃ presumptio stat pro integra transportatione, ex quo acta sunt in forma extrahit, seu processus; itaut alleganti contrarium incumbat onus probandi, vt fuit sæpius dictum & signanter, in *Auenionen. bonorum 22. Maij 1626. coram me;*

acta enim data in summario Pandolfini, quæ prætentuntur non fuisse transportata, t̃ sunt acta alterius iudicii, nempe iudicii cum fratribus Sancti Onufrij, & Archihospitali Sancti Spiritus, quæ propterea non erant in hoc diuerso iudicio transportanda, *Cour. præd. quæst. cap. 14. num. 4. Rot. decis. 174. post. 2. vol. conf. Farin. & decis. 300. num. 2. apud Greg. XV. & in dicta Auenionen. bonorum coram me*; & tollitur omnis difficultas, ex quo processus transportatus, fuit parte citata, & intimata correctus.

Non obstat etiam illud, iam aliàs deductum, quoad iustitiam, nempe quòd creditores Ioannis Francisci, egerunt contra Pandolfinum possessorem domus interdicto, Saluiani, quod respicit totam domum, ex quo vigore illius agebant creditores Rubei ad illam auocandam à dicto Pandolfino; quia vltà quòd non probatur, quòd domus fuerit auocata, sed imò Pandolfinus semper de facto detinuit, & soluendo 550. scuta, pro quibus emanauit decretum, fuit liberatus à molestiis creditorum; vnde fuit exclusiua subhastatio domus, de qua agitur, facta in executionem dicti decreti pro scutis 850. Respondetur etiam, quòd quando domus fuisset de facto auocata vigore Saluiani, t̃ solum auocatio posset verificari quoad detentionem non in perpetuum, sed interim solum, donec creditoribus ex fructibus esset satisfactum; itaut Pandolfinus semper remaneret verus possessor, vt fuit dictum in *Persina bonorum 17. Aprilis 1617. coram b. m. Buratto*; & propterea t̃ non potuit repetere integrum pretium, quali res, & eius possessio fuerit sibi in totum, & in perpetuum auocata, & euicta; quia hoc nullibi in iure probatur, sed solum repetere poterat illud, quod sibi per auocationem detentionis dictæ domus auferabatur, sicque solum scuta 550. quæ ex fructibus dictæ domus à creditoribus percipi poterant; vt fuit dictum in *decis. 29. Aprilis 1626. in vers. secundò licet. coram me.*

Non obstat, quòd t̃ Pandolfinus potuerit agere ad totale interesse, & in totum recedere à locatione iuxta *conf. Surd. 13. numer. 18. cum segg.* quia quicquid sit de hac conclusione, quæ in præsentī videtur pari difficultatem, ex quo domus nunquam fuit euicta, & ante euictionem non potest agi ad pretij restitutionem, *leg. qui rem, ubi glos. C. de euict.* & fuit dictum, in dicta *decis. 29. Aprilis 1626. vers. quo verò ad molestias*, tollitur omnis difficultas, ex quo Pandolfinus non ita egit, sed solum vt liberaretur à molestiis, nec mandatum expedire fecit, nisi ad effectum deponendi, vt à dictis molestiis liberaretur, vt etiam dictum fuit in eadem decisione, *vers. non obstat quòd ex quo.*

Nec releuat, si dicatur, quòd credita prædicta vnà cum fructibus ascendebant ad summam longè maiorem dictorum scutorum 550. pro quibus subhastatio facta fuit, quia hoc in actis non iustificatur; & cum fuerit sæpius de hoc oppositum, semper fuit repulsum.

Et demum accedit, quòd nec etiam ex actis apparet, quòd credita, pro quibus Pandolfinus molestabatur, essent anteriora locatione sibi facta, itaut in iudicio Saluiani, ratione crediti, & hypothecæ anterioris potuissent creditores contra Pandolfinum obtinere.

Cætera autem, & maxime, quæ deducuntur circa molestias illatas à fratribus Sancti Onufrij, & Archihospitali Sancti Spiritus, fuerunt sæpius repetita, & sæpius etiam subliata in aliis decisionibus, &c.

Et ita vtraque, &c.

Casertana

H 4

Casertana Beneficij.

Merc. 17. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Sententia pronuncians institutionem præsentati fuisse validam, dicitur iniusta, non confitto prius de iurepatronatus: Quod non probatur ex prouisione Episcopi, in qua illud enunciatur cum dictione præteritum. Item nec probatur iurepatronatus ex illius donatione, nisi constet de pertinentia donantis.

SVM MARIVM.

- 1 Res iudicata intrat, si appellatio non fuit prosecuta, nec fatalia prorogata.
- 2 Rota non solet exequi sententias aliorum iudicum, quamuis in iudicatum transactas, nisi etiam constet de earum iustitia.
- 3 Institutio presentati non tenet, non confitto de iurepatronatus.
- 4 Præteritum, dictio denotat incertitudinem, & potius tendit ad negandum, quam affirmandum renunciatum.
- 5 Donatio iurepatronatus nihil operatur, non confitto de pertinentia donantis.
- 6 Nec releuat illius confirmatio, nisi in præiudicium ipsius donantis.
- 7 Abbas Sancti Antonij de Vienna Ciuitatis Neapolis, est ordinarius prouisor omnium beneficiorum sub inuocatione Sancti Antonij de Vienna Regni Neapolis.
- 8 Institutio presentati spectat ad Abbatem, si beneficium est membrum, seu grancia Abbatis.

DECISIO LXXI.

DEBITAVI, an sententia Vicarij Archiepiscopi Capuani lata in fauorem Sebastiani Saccomanni presentati ad beneficium sub inuocatione Sancti Antonij de Vienna à Fabio, & Matthæo de Milanis, & contra Liuium Papam prouisum ab Episcopo Casertano, fecerit transitum in rem iudicatam, itaut sit exequenda, & fuit negatiue resolutum; quia quicquid sit de eius validitate, iuxta tradita per Casertan. decif. 260. par. 1. & quod t appellatio non fuerit prosecuta, nec fatalia prorogata, & consequenter res iudicata videatur clara, ad tex. in cap. cum sit Romana de app. Anib. ei. qui qui. & l. fin. c. de tempor. appell. Seraf. decif. 47. in princ. Rot. decif. 166. num. 4. par. 2. recent. tamen t Rot. non consuevit aliorum iudicum sententias exequi, quamuis in iudicatum transactas, nisi etiam constet de earum iustitia. Gregor. XV. decif. 208. num. 5. cum aliis per Adden.

Sententia autem dicti Vicarij Archiepiscopi, de qua agitur, visa fuit Dominis iniusta, t ex quo declarat Institutionem Sebastiani ad præsentationem illorum de Milanis, fuisse validam, cum tamen non constet de iurepatronatus illorum de Milanis, iuxta requisita Concilij Tridentini, nec etiam de quasi possessione.

Nec releuat si dicatur, probati iurepatronatus ex memoriali dato per Liuium partem aduersam Episc-

copo Casertano, & ex prouisione dicti Episcopi inde secuta, vbi enunciatur iurepatronatus dictorum de Milanis, quia dicta enunciatio facta fuit cum t dictione, præteritum, quæ nedum denotat incertitudinem, sed etiam tendit potius ad negandum, quam affirmandum enunciatum, vt fuit dictum in Afsien. beneficij 26. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilo.

Minus releuat donatio dicti iurepatronatus, quam de anno 1564. quidam Franciscus cum consensu tunc Episcopi Casertani, fecit, illis de Milanis, quia t cum non constet de pertinentia quoad Franciscum donantem, donatio nihil operatur, ad not. per Bart. in l. legata in iuslitter. ff. de adum. legat. t nec etiam confirmatio, sed solum in præiudicium donantis, & sic quatenus donatio fuisse valida, & beneficium de iurepatronatus Francisci, vt per Doffor. in cap. cum seculum, & in cap. cum illud, de iurepatronatus, Rot. decif. 337. numer. 5. & 7. par. 2. recent. Greg. XV. decif. 420. numer. 1.

Si autem de iurepatronatus sufficiens probatio daretur, non dubitarent Domini, quin t institutio Sebastiani spectasset ad Abbatem Sancti Antonij de Vienna, Ciuitatis Neapolis, seu eius Vicarium, qui ex priuilegiis Clementis VII. & Pauli III. summario num. 5. est Ordinarius prouisor omnium beneficiorum sub inuocatione Sancti Antonij de Vienna Regni Neapolis, sub qua est dictum beneficium, cap. porro de priuileg. Mantie. decif. 320. nu. 1. & eo maxime, quia t hoc beneficium dicitur membrum, seu grancia dictæ Abbatis, vt constat ex sententia Nuntij Neapolis, confirmata de anno 1579. per Vicarium Archiepiscopi eiusdem Ciuitatis iudicem commissarium: Vnde etiam illius institutio ad dictum Abbatem spectare debet, ad tex. in cap. in Lateranensis, §. nos autem, vbi Abb. num. 4. de preben.

Et ita, &c.

Romana Separationis Thori.

Lun. 22. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Sæuitia viri ad effectum separationis thori concludenter probari debet ad vxore, & testes super ea deponentes, quales requirantur: & quomodo concludere debeant, vt illam probent.

SVM MARIVM.

- 1 Sæuitia viri probari debet ad vxore agente ex illa ad separationem thori.
- 2 Et probatio debet esse necessaria, & concludens.
- 3 Testes dicuntur mulier examinati, deficiente citatione ad videndum illos iurare.
- 4 Testes super sæuitia viri deponentes, debent esse coniectes, & nullam pati exceptionem.
- 5 Et factum super quo deponunt, debet esse tale, vt per necesse sæuitiam concludat.
- 6 Sæuitia viri non probatur ex verbis influsis vxori ad correctionem, & subsistente iusta causa.
- 7 Præsertim si appareat de placida viri natura.

DECI

DECISIO LXXII.

- D**OMINI pro Paulo informante resoluerunt non constare de causis separationis thori, & sic sententiam extra Rotam latam esse infirmam: ¶ cum enim prætendatur separatio thori ex scuitia Pauli, Catharina parti adhaerere incumbit onus probandi illam, *Nact. conf. 616. numer. 1. Parin. de delict. carn. quæst. 143. §. probatio scuitia numer. 163.* Et cum materia sit grauis, & ardua, ¶ probatio, debet esse necessaria, & concludens, *Paris. conf. 54. numer. 15. lib. 4. Rol. conf. 27. numer. 2. lib. 3. Bartaz. de crim. 228. numer. 1. lib. 1. Rot. decis. 441. numer. 2. par. 1. recent. & in Ianuen. separationis thori. 31. Ianuary 1615. coram bo. m. Remboldo.*
- In casu autem isto talis probatio non affertur; nam vltà quod testes ad illam probandam inducti, videntur nulliter examinati, quia ¶ deficit citatio ad videndum illos iurare, *cap. 2. de testib. Verall. decis. 274. numer. 3. par. 3. Rot. decis. 443. numer. 1. par. 2. recent. in fin. non concludunt scuitiam, prout requiritur, & sunt singulares; quia primus dicit, ex l'haueua ferita sua testa, & deponit solum de assertione Catharinae, nec deponit de causa nec quòd vnus esset periculosus, & in hoc est singularis; alter testis deponit de alapis, nec deponit de causa, & sic pariter est singularis, & idem dicendum est de quarto, qui deponit de verbis iniurijs, pugnis, & calcibus, cum tamen ¶ testes non solum debeant esse testes, & nullam pati exceptionem, sed etiam ¶ factum, super quo ipsi deponunt, & ex quo vult elici scuitia, debet esse tale, vt per necesse illam concludat iuxta trad. per Dec. conf. 483. numer. 25. & dixit Rot. in Roman. separationis thori 10. Ianuarij 1615; coram b.m. Cardinali Sacrato, & in dicta Ianuen. separationis thori: ¶ hæc enim fortè facta fuerunt ad correctionem, & subsistente iusta causa, quo casu scuitiam non probarent, *Bald. conf. 176. numer. 3. lib. 1. Tiraq. in leg. Connub. lib. 1. numer. 21. Rot. d. decis. 441. numer. 3. par. 1. recent. & dicta iusta causa præsumi debet in dicto Paulo, tum ob qualitatem mulieris ante matrimonium, de qua deponunt testes, tum etiam, quia ex eisdem testibus ¶ apparet de placida, & pacifica Pauli natura.**

Et ita, &c.

Bergomen. Pensionis de Trescurio.

Ven. 16. Aprilis 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex summario.

SVMMARIVM.

- 1 Numeratio vera, & actualis probatur ex assertionem notarij dicentis coram eo fuisse in contenti pecuniam numeratam.
- 2 Pensionarius constituitur in quasi possessione exigendi pensionem ex vnica solutione.
- 3 Amplius etiam si illa facta sit pro residuo.

DECISIO LXXIII.

N decisionem in hac causa facta 13. Nouembris 1626. causa maturè discussa, fuit resolutum in fauorem Ioannis Pauli Gariini, Non intrare arbitrium pro retardatione solutionis pensionis, de qua agitur; sed quia Hieronymus Isabellus pars aduersa petijt iterum audiri super eisdem; Domini ordinarunt, vt audiretur ad primam post Agnos; & nihilominus superius citatus non informauit: vnde hodie D. Ioanne Paulo tantum informante, perlit. etur in decis. ex eisdem motiuis decisionis.

Neque obstat, quòd in memotiali pro parte dicti Isabelli dato, prætendatur non constare de quasi possessione exigendi, nisi ex confessione pensionarij de recepto; quia imò de reali, & vera numeratione constat ex publico instrumento, quòd nunc datur, vbi ¶ assertur coram notario in contenti fuisse Pensionario numeratam summam libratum centum monetæ; quæ assertio notarij, facta per supradicta verba, probat veram, & actualement numerationem, *Castro. in l. singularia numer. 9. ff. si cert. petat. Socin. conf. 143. numer. 4. lib. 1. & ad constituendum Pensionarium in quasi possessione, sufficit vnica solutio, ¶ etiam si, vt hic, facta sit pro residuo Rot. in Regien. pensionis 26. Iulij 1598. coram Orano, quam sequuta est Rot. in Spoletana pensionis 21. Iulij 1619. coram b.m. Vbaldo.*

Et ita, &c.

Ianuen. Parochialis.

Lun. 19. Aprilis 1627.

ARGVMENTVM.

Præsentandi quasi possessio ex quibus probetur ad effectum manutentionis.

SVMMARIVM.

- 1 Nominandi quasi possessio probatur ex vnica nominatione effectum sortita.
- 2 Nominatio Vicarij in Ecclesia regulari, ad Regulae pertinet.
- 3 Cura animarum secularium potest residere penes Moniales per alium tamen exercenda.
- 4 Ecclesia quando comprehendatur appellatione Monasterij.
- 5 Ecclesia est regularis, si Monasterium est regulare.
- 6 Dominium Ecclesie esse Monasterij probatur ex sola possessione, dum illud incidenter deducitur.
- 7 Possessio Ecclesie ex quibus probetur.
- 8 Iuris resistencia, an & quando manutentionem impedit.
- 9 Presentatio probatur effectuatæ eo ipso, quòd Vicarius instituit ad presentationem patroni.
- 10 Enumeratio Vicarij an credatur de presentatione facta: & numer. 14. & seq.
- 11 Narratio Vicarij probat quasi possessionem presentandi. Intellige. vt numer. 14.
- 12 Presentatio admissio, & institutionis concessio spectant ad Vicarium iure proprio, & sine speculati mandato Episcopi.
- 13 Vicario attestanti de spectantibus ad eius officium, plene creditur, & non minus quàm Episcopo.
- 14 Vicario attestanti de presentatione facta coram Episcopo, &

- capo, & non coram se, non creditur.
- 15 Enunciatio simplex Vicarii de interpatronatus, non probat in prauidicium Episcopi.
- 16 Episcopo suo Vicario attestanti de actu praterito, aut, & quando credatur, & pluribus segg.
- 17 Vicario attestanti de examine, quando non credatur, & num. 23.
- 18 Actus enunciatus in instrumento, per verba temporis prateriti, praesumitur gestus tempore instrumenti, si potuit eo tempore fieri.
- Exemplifica in illis verbis notariarum, dedit, vendidit, &c. ibidem.
- 19 Praesentatio, & examen praesentati praesumuntur praecessisse ex solo actu institutionis.
- 20 Episcopo attestanti se contulisse beneficium vacans per resignationem in manibus suis factam, non creditur.
- 21 Episcopo attestanti de unione, quando non credatur.
- 22 Fides non facit fidem.
- 24 Episcopi, & Vicarii est idem tribunal: & factum unum reputatur factum alterutri.
- 25 Scientia Officialis quando dicatur scientia domini, & cique prauidetur.
- 26 Vicario quando credatur in prauidicium Episcopi.
- 27 Vicarium temporalis deputatur in Ecclesia regulari.
- 28 Praesentandi quasi possessio acquiritur ex praesentatione effectiuata, etiam si institutio fuerit nullius facta.
- 29 Sumptum de sumpto fidem non facit.
- 30 Falli stante obseruantia contentorum in sumpto, cum adminiculis.
- 31 Instrumentum extraneum ciuitatis parte, & ea non opponente probat.
- 32 Notariatus qualitas quando praesumatur.
- 33 Praesentatio quando praesumatur effectiuata, etiam si non constet de institutione.
- 34 Praesentationum effectiuatio quando probetur.
- 35 Praesentatio, & institutio probantur ex visitatione Apostolica.
- 36 Possessio de praterito praesumitur continuata in futurum, si non probetur amissa, & num. 47.
- Amplius etiam quando iam diu quis possedit, & aduersarius reuenerit probare amissionem possessionis, numer. 48.
- 37 Dispositio interpretari ita debet, ut nequeat a sapienter reprehendi.
- 38 Verba sunt reducenda ad concordiam ex verisimilibus.
- 39 Viccuratus deputari potest ab Ordinario sine consensu patroni.
- 40 Praesentatio admissa cum clausula si & in quantum, admissa censetur si de iure est admittenda.
- 41 Deputatio per modum provisionis non facit statutum, & num. 50.
- 42 Deputatio Curati facta ab Ordinario, ignorantibus patronis est nulla, & ideo illi non amittunt quasi possessionem praesentandi. Declara ut numer. 50. & 51.
- 43 Deputatus per modum provisionis in Curatum, non potest consentire, ut alius substituat, qui eius nomine Curam exerceat.
- 44 Manueneri debet, qui probat olim se possedisse, & si contra possessio amissa non probetur.
- 45 Possessio solo animo retinetur.
- 46 Mutatio voluntatis non praesumitur.
- 49 Possessio iniuria, qua fedit causam litis, non est attendenda.
- 50 Ordinarius deputare potest Vicarium, seu Aeronomum in beneficio vacante, quocumque de Rectore prouideatur, & cognoscitur de iuribus eligentium, non autem deputare potest Vicarium perpetuum stante

- quasi possessione patronorum, num. 52.
- 51 Episcopum spoliare non potest patronus eorum quasi possessione praesentandi.
- 53 Ordinarius providere debet de Parochialibus in perpetuum, & per concursum, non autem amovibiliter.
- 54 Episcopus est incapax plurium Ecclesiarum.
- 55 Decretum irritant, & clausula sublatam quod operentur.
- 56 Tacita, & praesumpta causa cessat, ubi est expressa.
- 57 Gratia habens causam expressam, non debet trahi ad aliam non expressam.
- 58 Nova causa possidendi in beneficio non nocet patronis eam ignorantibus.
- 59 Ordinarius quando praescribat libertatem contra beneficium patronatum.
- 6 Interlocutoria simplex, & lata sine citatione non trahitur in iudicatum, nec opus est ab ea appellare.
- 61 Reintegrationis petitio quomodo sit interpretanda.
- 62 Possessio duplex, nempe civilis, & naturalis dicitur etiam in iuribus incorporalibus.

DECISIO LXXIV.

DIE 13. Martij anni praeteriti fuit decisum constare de bono iure Monialium ad effectum, ut debeant manentem in quasi possessione nominandi Vicarium Ecclesiae Parochialis Sandae Andree de Porta Ciuitatis Ianuensis. sed quia Illustrissimus D. Archiepiscopus obtinuit iterum auditum: fuit propterea per quatuor vices causa proposita super eisdem, & virumque acriter controuersa, & per Dominum maturae examinationis: & tandem hodie resoluta ad fauorem Monialium, quo sit, ut haec secunda decisio maiori etiam egeat discussione.

Resolutio fuit fundata in tribus nominationibus Monialium continuatis, & effectum sortitis: Prima de anno 1554. Secunda de anno 1573. Et vltima de anno 1594. & tamen sufficit vna. *Rp. in cap. cum Ecclesia, numer. 53. de caus. poss. & propr. Rom. conf. 311. in fin. Rot. decis. 17. num. 1. par. 1. diuers. & in Illerden. Parochialis 13. Iulij 1558. coram Capitulo. Gonzal. super reg. 8. glof. 45. §. 1. num. 29. & latd. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 59.* & eo magis dicebant Domini constare de bono iure Monialium, quia ius non videtur assistere D. Archiepiscopo, sed Monialibus, cum enim agatur de propria earum Ecclesia, & sic de Ecclesia regulari: lus nominandi Vicarium ad eas de iure spectat, cap. 1. de Capell. Monach. Concord. Trid. sess. 25. cap. 11. & pro eisdem Monialibus censuit, sunt iam plures anni, S. Concilij, Congregatio. Nec hoc mirum videtur, quia etiam cura animarum secularium possit penes illas residere per alium tamen exercenda, *Felin. in cap. cum Venerabilis, numer. 36. de except. Rot. decis. 21. in fin. de prob. in antiquior.*

Nec placuit praeterea D. Archiepiscopi, quod d. Ecclesia non sit Monialium, nec consequenter regularis, & sic non intrate, *tex. in d. cap. de Capell. Monach.* quia non agitur de Ecclesia distincta, & separata a Monasterio, sed de Ecclesia ipsius Monasterij quod aliam, quam istam non habet Ecclesiam, quae ideo est eiusdem pars integralis, ita ut appellatione Monasterij etiam Ecclesia comprehendatur, *glos. in cap. 1. in verbo exemptio, ubi communiter. Doct. de priuileg. in 6. Vnde cum hoc Monasterium sit regulare, Ecclesia etiam est regularis: Quia clarum est, quod Monasteria non dantur sine Ecclesiis, vltro quod ad effectum manutionis sufficit probare dominium Ecclesiae esse Monasterij ex sola possessione, dum illud deducitur incidenter. *Rart. in l. quidem in fac. num. 4. ff. de cond. inst. Calder. conf. 23. de proband.**

De

De possessione autem Monialium non est dubitandum, cum sit notoria, & ꝑꝑroberur in actis, quod primum hoc Monasterium erat Sancti Benedicti quia autem erat adeo desituerat, vt in eo vix degerent quique Moniales, in vim speciales resccripti Apostolici, & instante Senatu Ianuensi fuerunt in illud de anno 1509. translata Priorissa, & Moniales Ordinis Diui Augustini, & fuis illis tradita possessio tam Conuentus, quam Ecclesiæ, nec non consignata cum inuentario sacre suppellectilis, nempe Tabernaculum pro custodia Sacramenti Sacramenti, Vas Chrismatis. Liber baptizatorum, & alia huius generis, ad vsum, & curam Sacramentorum pertinentia, quæ consignatio non fuisset illis facta, sed vero Parocho, nisi ad eas Cura animarum habitu spectaret: quibus accedunt Visitatio Apostolica de anno 1582. & plures enunciativæ Archiepiscoporum, in acta visitationis, in quibus hæc Ecclesia dicitur, & nominatur Ecclesia Monialium S. Andreae.

Et in omnem casum etiam si Monialibus ius non assisteret, sed resisteret, adhuc eis esse danda manu- tentio, quia ꝑꝑ iuris resistentia eam non impedit, nisi sit vehemens, & inevitabilis. Innoc. in cap. cum venisset, num. 3. de resiste. in integ. Conar. præf. quæst. cap. 17. num. 6. Rot. apud Greg. X. V. decisio. 370. qualis hæc non esset, sed dubita, & turbida, ac illi nullum detraberetur, tam ex quo Moniales auctoritate Apostolica adeptæ fuerunt possessionem Ecclesiæ, & iterum ad curam spectantium de manu Executorum; quam ex longeva, & temporis considerabilis possessione nominandi Vicarium, quo casu iuris resistentia non impedit mantentionem, Abb. in cap. 1. num. 8. vt lis. pend. Lancell. de Auent. 2. par. cap. 4. declarat. 4. n. 6. Rot. decis. 555. num. 4. parte prima diuers. & decis. 685. num. 3. par. 1. recent.

Quare tota difficultas posita fuit in eo, quic capere litis tempore possideret: quæ ad duo præcipue capita separatim discutienda reduciuntur. Primum est, an prædictæ tres præsentationes Monialium iurè releuant, itaut eis suffragentur ad effectum, de quo agitur: Secundum quatenus sit, an illæ semper vsque ad tempus litis motæ fuerint in eodem statu: an vero de anno 1609. quo vacauit hæc Ecclesia per obitum Faciotius per eas nominati, amiserint possessionem; itaut dicto tempore litis motæ iam desierint possidere, D. vero Archiepiscopus possessionem acquisitus fuerit.

Quod ad primum de relevancia prædictarum voluerunt Domini maioris claritatis causa, eas sigillatim examinare. Prima de anno 1554. de persona Lazaridi Cassana inexpectabilis visa fuit ad favorem Monialium, ex quo ꝑꝑ fuit effectuaia; dum idem Lazarus fuit per Vicarium Archiepiscopi Ianuensi depuratus, cum narrativa, quod illum deputabat ad præsentationem Monialium, cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. poss. & propriet. Seraf. decis. 1411. numer. 2. & fuit sæpius decisum.

Neque obstat, ꝑꝑ quod de hac præsentatione non constat, nisi per simplicem enunciatum Vicarii D. Archiepiscopi, cui non creditur de præsentatione facta, Mascard. de probat. tom. 2. conclus. 956. numer. 28. Caputag. decis. 140. p. 2. ꝑꝑ quia imò eius narrativa probat quali possessionem præsentandi, vt in puncto, Pui. decis. 167. lib. 1. in non impress. & ratio est, ꝑꝑ quia admittit præsentationem, & concedere institutionem spectat ad Vicarium iure proprio, ratione sui officij, ac ex sua ordinaria iurisdictione sine alio speciali mandato, cap. ex frequentibus extra de inst. & ibi gloss. in c. fin. de offic. Vicar. in 6. Roch. de Iurepatr. verb. competens. q. 11. Conar. libr. 3. variar. cap. 10. num. 7. Garz. de benefic. par. 5. cap. 8. num. 85. cum segg. ꝑꝑ Vicario autem at-

stanti de spectantibus ad eius officium, plenè creditur, Rot. decis. 313. p. 1. recent. non minus quam Episcopo, quia militant in eo omnes rationes, quas in Episcopo attendit, Rot. decis. 11. de Iurepatr. in non. Caputag. decis. 87. part. 3.

Nec contrarium ꝑꝑ probat dicta decisio Caputag. 140. quia vltà quod nulla ibi fit memio de effectu- tione, qua sequuta, & non aliter intrat conclusio rupe firmata, & dicta decisio Putes non impugnat Caputag. ex defectu potestatis Vicarij, sed quia in casu illius decisionis non attestabatur Vicarij de præsentatione facta coram ipso, vt in casu nostro, sed coram alio, nempe coram Episcopo, cui propterea non creditur, prout distinxit, Rot. in Lacen. Personis 16. Decembr. 1591. coram Cardinali Pamph. Mascard. verò in loco citato, & Decisione Rota per eum ibi allegata, loquuntur in simplici enunciativa Vicarij de Iurepatr. cui non est standum in præiudicium Episcopi: non autem quando, vt hic attestatur, de actu coram se gesto, ratione sui officij.

Non obstat etiam, quod dicta enunciativa Vicarij fuerit de actu de præterito, dum Vicarij non enunciat Lazarum tempore deputationis fuisse per Moniales nominatum, sed nominationem fuisse antea factam ex illis verbis, ibi, fuisse præsentatum coram nobis, & rursus ibi, & habita prius per nos iuridica informatione de eius sufficiencia, quæ informatio videtur necessariò capta post nominationem, & multò magis deputatio inde sequuta; quo casu, ꝑꝑ nec ipsi Episcopo attestanti in actu institutionis credendum est de aliqua re de præterito, nisi quatenus vito, eodemque tempore coram eo, & per eum factæ existant, Rot. decis. 16. de probat. in antiq. Crescen. decis. 13. de probat. & Pui. decis. 374. lib. 1. Rota in Portugallen. Vicaria apud Garz. p. 8. cap. 4. num. 45. & in Vicen. Beneficij 10. Decembris 1619. coram bon. mem. Ubaldo, & quod ꝑꝑ Vicario attestanti de examine nõ creditur, dixit, Rot. in Placentina Parochialis 14. Junij 1619. coram Illustissimo Patriarcha M. anzano: Quia respondetur, quod imò iuxta doct. Elrnam Bari. in l. post doctem, numer. 21. ff. solut. matrim. ꝑꝑ actus enunciativus in aliquo instrumento per verba importancia tempus præteritum, præsumitur tempore instrumenti gestus, si poruit eo tempore fieri, ita vt præteritum intelligatur ex intervallo, sed incontinenti, aut de modica prætentione, prout passum notarij in instrumentis sic asserunt, dedit, vendidit, tradidit, &c. quæ sunt verba præteriti temporis; & tamen intelliguntur de eodem tempore confecti instrumenti, ex Bari. vbi supra cuius doctrina est communiter recepta, Ias. ibidem num. 85. Alciat. de presum. reg. 3. pref. 35. num. 3. Menoch. presump. lib. 3. & conf. 97. num. 68. Barbofin dicta leg. post doctem, num. 26. Conc. de Cens. par. 2. cap. 1. quæst. 1. art. 8. num. 9. Vnde etiam attestatio Vicarij de præsentatione Monialium, & examine præsentati per verba de præterito, debet eodem modo intelligi: cum præsentatio, examen, & deputatio bene potuerint vnica hora, & cõtextu expediri: tantò magis, quia stante iuris assentientia pro Monialibus deputato Vicarij verisimiliter ꝑꝑ præsupponit nominationem illarum; & examen præsentati, & idem ex solo actu institutionis præsumuntur præcessisse, Rot. decis. 1. de Iurepatr. in non. Nec aduersantur, decis. 16. de probat. in antiq. & decis. Cresc. & Pui. allegat. quia loquuntur in casu, ꝑꝑ quando Episcopus in literis asserit, quod contulit beneficium vacans per resignationem in eius manibus factam, & per eum admissam, cui meritò non creditur propter præsumptionem antitæ in præiudicium tertij nempe prouisi Apostolice, aut resignantis: nam aliter esset in facultate Ordinariorum priuate beneficiarios suæ diocesis, asserendo eos in eius manibus resignasse, quo fit, vt multò

multò miris eius Vicario in hoc credatur: *Decisio*
 31 *verò Perringallen.* non applicatur, dum dicit, † quòd
 non creditur Episcopo, qui in erectione cuiusdam
 Vicarij assensit, Parochiale fuisse vnicam Mona-
 sterio, & sic de actu de praterito, qui coram eo vni-
 co contextu fieri non potuit, *Garz. ubi supra num.*
mer. 26.

Minus relevant Decisiones, *Vicen. Beneficij & Pla-*
centina Parochialis, supra citam allegatæ; Quia in il-
 la *Vicen.* Vicarius non attestabatur de actu de recen-
 ti, & coram se facto, & qui debebat necessariò præce-
 dere pro fundamento actus gesti, sed de actu de præ-
 terito facto coram Episcopo, cum relatione ad quodam
 instrumentum, de quo non constabat, quòdque
 potuit Vicario absente coram quocumque notario
 celebrari: cum tamen in casu notario præsentatio Mo-
 nialium de persona Lazari, debuerit fieri, vel exhibe-
 ri coram ipsomet Vicario instituite: In Decisione
 21 *verò Placentina* erat solum simplex Vicarij fides, †
 quæ non facit fidem, *Mantis. decis. 51. num. 6. Seraf.*
 23 *decis. 120. num. 1.* & † attestabatur de examine, & re-
 probatione, & sic de actu de praterito coram aliis ge-
 rit, & in præiudicium tertiij cuius assertioni idè non
 fuit habita fides.

Non etiam officit, si dicatur, quòd Vicarius in ca-
 su nostro attestatur de præsentatione Monialium in
 24 præiudicium tertiij scilicet D. Archiepiscopi, quia †
 cum ipsi vnum, & idem constituunt tribunal, factum
 vnius reputatur factum alterius, itaut D. Archiepisco-
 pus non possit dici Tertius respectu sui proprij Vica-
 rij in his, quæ competunt Vicario ex natura Vicaria-
 25 tis, prout competit institutor, sicut in simili † scien-
 tia Officialis, dicitur scientia Domini, eique præiudi-
 cat, quando ille in actu interuenit vti Officialis &
 scientia prouenit ex actu ad ipsum, aut Dominum
 spectat. *Bar. in l. si publicanus, §. in omnibus ff. de publ.*
Alex. conf. 6. numer. 8. lib. 1. Rot. decis. 507. par. 5. recent.
 26 Idcirco † creditur Vicario in præiudicium Episcopi
 de omnibus notatis in instrumento institutionis, quòd
 illa, vt hic, eodem tempore, & momento interue-
 nient, vt latè, *Cresc. decis. prima de offic. Vicar. num.*
5. cum seqq. vbi etiam quòd pro actu validate præse-
 ntantur eodem momento facta.

Non obstat præterea, quòd Moniales prætendant
 esse in quasi possessione præsentandi Vicarium ad nu-
 tum eorum amouibilem; cum tamen Lazarus non
 fuerit deputatus ad nutum, nec Vicarius enunciet i-
 stam qualitatem, sed solum simplicem præsentationem;
 Etenim responderetur, quòd nec etiam enunciat,
 quòd deputatio fuerit facta in perpetuum, vnde præ-
 sumitur temporalis, iuxta naturam suam, & iuris dis-
 27 positionem, qua attempta † in Ecclesijs regulari, qua-
 lis est hæc Monialium deputatur Vicarius temporalis,
 dicto ca. 1. de Capell. Monach. & Confir. Pij V. super
 Vicarius adita, *Gonz. glof. 5. §. 6. numer. 7.* Et quando ex
 hoc, aut alio ex supradictis obiectis præsentatio La-
 28 zari pateretur difficultatem, † tamen quia fuit effe-
 ctuata, fuit ex ea acquisita Monialibus quasi possessio
 in præiudicium D. Archiepiscopi, *Put. decis. 183. lib. 1.*
in non. etiam quòd effectuator sequura fuerit ex insti-
 tutione nulliter facta per eius Vicarium, vt dixit *Rot.*
in vna Bracharen. coram Achille de anno 1555. quam
 refert & sequitur, *Garz. de benefic. part. 5. caput. 5.*
num. 104.

Demum non obstat, quòd dicebatur, scripturam
 de anno 1554. ex qua probatur hæc præsentatio La-
 zari, non esse in forma probanti, vti exemplum ex-
 tractum à notario actuario Episcopi Saonensis, ab al-
 tero exemplo per Antonium Roccatalliatam desum-
 pro protocollo cuiusdam Hieronymi Roccatalliatæ
 29 eius antecessoris, † quæ propterea tanquam sumptum

de sumpto fidem non facit, l. 3. cum ibi notatis, C. de di-
 uers. rescript. *Put. decis. 352. lib. 3. Rot. decis. 197. p. 2. recent.*
 quia fuit bene responsum, † quòd ad hunc effectum
 30 sufficit obseruantia contentorum in dicta scriptura ex
 vacatione per obitum Lazari à Monialibus electi,
 cum aliis pluribus adminiculis, quæ hic concurrunt,
Bald. conf. 400. num. 5. lib. 4. Crauet. conf. 101. num. 4. &
conf. 158. num. 5. Rot. in recent. decis. 482. num. 3. p. 1. & de-
cis. 18. num. 1. p. 2.

Et cessat penitus difficultas, quia fuit mihi datum,
 & Dominis in Rota ostensum instrumentum dictæ
 præsentationis quod fuit ordinatum ponti in actis, nò
 ab exemplo, sed protocollo Hieronymi de eo rogari,
 extractum per dictum Antonium, eius in officio suc-
 cessorem, quod est illud idem, quod fuit productum
 coram Episcopo Saonensis, citata parte, † quæ nihil op-
 31 posuit, quòd idè idem facit, *Bar. in l. 1. §. si quis ff. de*
bon. poss. secun. tab. Achill. decis. 2. numer. 7. de offic. deleg.
Rot. decis. 27. num. 1. & 581. nu. 4. p. 2. recent. Nec dubita-
 32 ruit † de notariatu Antonij, quamuis ille non se enun-
 ciet notarium, quia in fine suæ subscriptionis, adest
 dictio, &c. quæ comprehendit dicta qualitatem, *Zabar.*
conf. 133. num. 1. in fin. vers. aliter, & præsertim acceden-
te legalitate Vicarij D. Archiepiscopi, attestantis de
notariatu tam Antonij quàm Hieronymi eius præde-
cessoris.

Secunda nominatio facta legitur de anno 1573. de
 persona Bartholomæi Scanilæ per obitum supradicti
 Lazari, cuius † effectuator videtur etiam non posse
 33 controuerti, quamuis non constet de formali insti-
 tutione: Primò, quia cum Monialibus illi assistit & di-
 cta nominatio probetur per eas facta, eo ipso, quòd
 Scanilia nominatus cum effectu tanquam Vicarius
 postea Curam exercuit, & non constat de alia deputa-
 tione D. Archiepiscopi nec de alio titulo: præsumptio
 est, quòd possederit vigore præsentationis, quòd de iure
 fieri debuit, & sic huius præsentationis Moniales:
 vt dixit *Rot. in dicta Vicen. Beneficij 11. Decembr. 1619.*
 coram bon. mem. Vbaldo, † Secundò quia Scanilia fuit
 34 præsentatus per obitum Lazari, qui fuerat institutus
 ad præsentationem Monialium, post cuius obitum in-
 cōcinenti possedit Scanilia, quòd defuncto fuit etià per
 Moniales electus Bartholomæus Facciorius, qui etiam
 possedit; vnde bene probatur effectuator, *in vna conf.*
Oldrad. 229. scriptis per Rotam Canonizatum, Lamh.
de Iurepatr. lib. 2. p. 1. §. 11. ar. 7. Rot. decis. 545. num. 2. &
decis. 498. nu. 9. p. 1. diuersi. & fuit defuncto in decem in hac
 causa facta coram me, *vers. quia in primis.* Quòd
 35 rō vacatio obigerit per mortem Scanilæ, alleritur
 in requisitione, seu præcepto, tunc Archiepiscopi,
 Monialibus facta de anno 1594. & de hoc nunquam
 fuit dubitatum: Tertio, & tandem tollit omne du-
 bium Visitatio Apostolica de an. 1582. vbi fir mētio,
 & claris verbis adnotatur; quòd Scanilia, qui tunc e-
 rat Vicarius dictæ Ecclesiæ, fuit institutus ad nomina-
 tionem Monialium: † Ex Visitatione autem bene
 comprobatur præsentatio, & institutio: *Caputa-*
quen. decis. 158. par. 1. Rot. decis. 573. num. 4. par. 2.
recent.

Neque obstat, quòd hæc præsentatio Scanilæ fac-
 ta fuerit ad crates Monasterij quia ex quo præsen-
 tationis instrumentum fuit factum in loco solito, & vbi
 debuit fieri, non excluditur quin illud proferret coram
 Ordinario exhiberi, & obtineri ad eo institutio, prout
 præsumitur ex supradictis, eo ipso, quòd de alio ti-
 36 tulo non constat; & quia † ex possessione Monia-
 lium de præterito vigore nominationis, & deputa-
 tionis de anno 1554. præsumitur, eas suam continuat-
 se possessionem in futurum dum illa non probatur a-
 missa, *glof. Bald. & in alij in l. siue, C. de probat. Menne,*
presumpti. 64. lib. 6. per tot. & in puncto, Rot. in Fanen.
beneficij

beneficij 11. Decem. 1620. coram R.P.D. meo Pirouano.

Nec etiam releuare visum fuit, quod Visitator Apostolicus in dicta Visitatione dixerit, quod Scanilia habebat Curam animarum ab anno 1573. sub die 29. Ianuarij, & tamen præsentatio Monialium facta legitur 31. eiusdem mensis & anni; & ideo quod institutio Scanilæ non potuit esse facta ad Monialium nominationem, subsecutam biduo post d. Institutionem sed liberè ab Ordinario: quia ultra quod cessat omne dubium ex eodem instrumento nominationis, ex quo clarè colligitur, quod Scanilia fuit bis per Moniales nominata. Primo statim post obitum Lazari, & postea d. die 31. Ianuarij, quæ reiterationi eò magis ac inagis denotat eorum animum Monialiū conuincendi possessionem: Domini vltèrius aduertebat Visitationem non assensisse Scaniliam fuisse prouisum die 29. Ianuarij, sed postquam dixit Curam istius Ecclesiæ, exerceri per Cappellanum ad nutū Monialium amouibilem, qui tunc erat Bartholomæus Scanilia, subdit, quod ille habebat Curam animarum à die 19. Ianuarij, præuia approbatione examinatorum synodalium. Quæ admissio, seu approbatio generica ad animarum Curam, non infert ad institutionem, seu prouisionem istius Ecclesiæ, sub illam die; alioquin Visitator assensuisset de directo contrarium: cum tamen
 37 ¶ semper sit decreto res temperanda, ac interpretanda vi dispositio non mereatur à sapiente rephendi, l. Saluum Arist. ff. de legat. præst. Paris. conf. 3. n. 25. & seqq. lib. 3. Vnde admissio Scanilæ ad Curam, de qua meminit Visitator intelligi debet, quod ille præcedenter fecerit se approbare generaliter, vt facilius Moniales alliceret ad se præsentandum, prout biduo post fuit per eas præsentatus, & sic præsumi, quod successiuè
 38 fuerit etiam institutus, sub hoc enim verisimili temperamento ad concordiam reducentur verba Visitoris, ad noi. per gloss. in l. singulorum verb. gestorum ff. de reg. gest. & saluatur itis cōpetens Monialibus, tam de iure, quam ex quasi possessione præsentandi, in quā erāt.

Postremo non obstat deputatio cuiusdam Figarolij, de anno 1578. pro exsecutā Curā dictæ Ecclesiæ, ex eādem nihil Monialibus deperit, nec D. Archiepiscopo fuit aliquod ius acquiritum. Quia, vt dicitur in Decisione in hac causā factā, ille fuit deputatus in V. Curatum loco Scanilæ de eius consensu, & ex libro Matrimoniorum apparet, quod Scanilia tam ante, quam post dictam deputationem exercuit vti Curata dictam Curam, & Figarolus vocatur ibidem simplex presbyter: & remouetur omnis scrupulus, quia postea de Anno 1594. vacauit hæc Vicaria per obitum Scanilæ, non autem Figarolij: nec dubitati potest, quod
 39 ¶ quin viuente adhuc Scanilia, potuerit de eius consensu fieri per Ordinarium dicta deputatio V. Curati etiam sine consensu Monialium, Feder. de sen. conf. 95. n. 3. vers. item, super eo, quod queritur.

Tertia Monialium præsentatio fuit de Anno 1594. per obitum supradictæ Scanilæ in personam Bartholomæi Facciotti, etiam ad crates electi, & D. Vicario per eorum procuratores præsentati, ac per eum admissi, si & in quantum cuius effectus nullo etiam modo, nullæque ratione potest cōtrouersi, quia luxta superius dicta tam de iure, quam ratione quasi possessionis Monialium, illa debuit admitti, Ferret. conf. 35. n. 4. cum seqq. lib. 19. prout etiam illam fuisse admittendam declarauit S. Concilij Congregatio in litteris Vicario D. Archiepiscopi directis, & præsentatis de Anno 1595. quæ propterea fuit admissa ex clausula, si & in quantum, quæ hoc operatur, Bald. in l. sedis, n. 98. C. de eden. in 2. l. iuris. Mart. de claus. par. 1. claus. 136. num. 1. sicut de appellatione ita admissa tradit Roman. conf. 509. & in puncto. Quod præsentatio cum dicta clausula censetur admissa, si de iure est

admittenda, dixit Rot. decis. 687. parte prima diuersarum, quæ apud Seraf. ff. de ius. 499. tum etiam, quia postea de Anno 1609. vacauit hæc Vicaria per obitum Facciotti: Vnde pro eius effectuatione, ad effectum, quasi possessionis Monialium, vltæ vulgare, conf. Oldrad. 219. supra alleg. militauit etiam, & applicatur omnes rationes super deductæ pro effectuatione secundæ præsentationis.

Neque obstat, quod consilij de aliâ deputatione dictæ Facciotti facta die 13. Octobris eiusdem anni absq; vllā penitus relatione ad Monialium præsentationem prius factam: Quia præter quod ista secunda deputatio fuit per modum prouisionis, & quæ ideo nullum statum facit, cap. cum vos, vbi Abb. n. 1. de offic. Ordin. Rebuff. de sent. prou. in præst. n. 37. Dicta deputatio nō excludit, quin adit alia anterior, prout adit ad præsentationem Monialium admissa, si & in quantum, quinimodò, aut inde excluditur, & nulla redditur secunda deputatio, vti facta Monialibus ignorantibus, quarum possessio propterea non fuit interrupta, Calder. dicto conf. 1. 2. in fin. de iure. iur. Seraf. decis. 337. n. 2. Vel dicendum, quod ex illâ secunda deputatione potius censeretur debet continuata Monialium possessio, iuxta reg. l. 2. C. de acquir. possess. prout illam continuare semper Moniales crediderunt; de quâ credulitate videtur non esse hesitandum, ex quo ipso postea rumore quod D. Archiepiscopus intendebat deputare alium Vicarium, Moniales recurrerunt ad S. Concilij Congregationem, & ab eâ reportauerunt litteras, quas vt dictum est, præsentauerunt Vicario D. Archiepiscopi, petentes manuteneri: quod factum est, vt Facciottus semper vilis fuerit continuare in pristina possessione, in quā erat ad præsentationē Monialium vsq; ad annum 1609. quo ille obiit; & quod Moniales ideo toto hoc tempore alium non nominarunt, quia Facciottus eis gratus, & per ipas nominatus curā administrauit.

Nec releuat, quod in memoriali, nomine Monialium S. Congregationi porrecto, fuerit narratum, quod D. Archiepiscopus recusabat admittere, & approbare Vicarium ab eis nominatum, quasi inde colligi videatur, quod Facciottus nunquam fuit per D. Archiepiscopum deputatus. Quia ex quo ille fuerat iam admissus, si & in quantum, dicta narratiua necessariò intelligi debet in eo sensu, quod non admittebatur liberè, & simpliciter, Aut quia idem Facciottus fuerat etiam deputatus per viam prouisionis, quod fieri non poterat in eorum præiudicium, & cessat penitus. Quia semper Facciottus Curam potius exercuit vti Vicarius titularis, quam per modum prouisionis, tum ex quod deputatio cuiusdam alterius Vicarij per D. Archiepiscopum facta, nunquam habuit effectum: tum etiam & multo magis ex deputatione Iacobi Sibillæ in V. Curatum, de licentiā tamen Facciotti Curati facta die 10. Aprilis anni 1595. & ex aliis duabus similibus deputationibus in V. Curatum de persona Ioannis Baptiste Barilarij de anno 1604. & 1608. quæ vti factæ de Facciotti licentiā, denotant, quod ipse potius vti Titularis, & sic ad præsentationem Monialium, quam per modum prouisionis possideret. Quia ¶ vti talis non potuisset cōsentire, vt alius substitueretur, qui eius nomine Curam
 43 exerceret, ad l. fin. de offic. eius, & l. 2. indice C. de iudic. ex quibus possessio Monialium videtur de anno 1609. quo Facciottus decessit, & per cuius obitum hæc Vicaria vacauit, visa fuit Dominis semper continuata cum ¶ exaduerso vsque ad hoc tempus non constet de aliquâ prouisione vti de libero.

Superest nunc expendere secundum dubium supra excitatum, videlicet: An à dicto anno 1609. quo obiit Facciottus vsque ad tempus litis mortæ, semper continuauerint Moniales in dicta quasi possessione, in quā tunc erāt. Et certū est, quod regula stat pro Monialibus:

- 45 ita ut ei, qui probat olim possedisse, uti probant Moniales, detur hodie mantenentium dum ex aduerso possessionis non probatur amissa. *Bald. in l. 1. num. 12. C. vii possid. Dec. conf. 126. circa fin. Rip. in c. cum Ecclesia Surrina vers. vsu de caus. poss. & propt. Rot. dec. 81. p. 1. diuers. Greg. XV. dec. 55. num. 10. & in puncto, Rot. in dicta Faven. beneficij supra alleg. coram R. P. D. meo Pirouano, & in Papian. iurisp. patr. 9. April. 1603 b m. Card.*
- 46 *Pamph. & ratio est, quia possessio solo animo retinetur, licet, C. de acquir. poss. & Mutatio autem voluntatis non presumitur, l. eum, qui de probat. Vnde,*
- 48 *& qui in praeiurium possedit praesumitur semper in futurum possedisse, animamque continuandi possessionem habuisse, l. 3. §. si seruus, ff. de acquir. poss. Bart. in l. sius possidetis, C. de probat. etiam quando iam diu possedit, Menoch. praesumpt. 64. num. 4. lib. 6. adeo, ut olim possidens semper pro se habeat praesumptionem, ita ut onus probandi possessionis amissionem, incumbat aduersario, l. circa, ff. de probat. l. liberis, §. ult. ff. de liberal. caus. Vnde stat difficultas, An amissio prebetur per D. Archiepiscopum: Et visum fuit: eam nullo modo probati, maxime stante iuris assistentia pro Monialibus.*

- Non obstat, quod defuncto Facciotto de dicto anno 1609. D. Archiepiscopo deputauerit eundem Bariliarium, qui ut dictum est, Facciotto viuentis fuerat deputatus eius V. Curatus, ex qua deputatione praetendit D. Archiepiscopus, ipsum acquisiuisse quasi possessionem conferendi, prout etiam idem praetendit ex alia deputatione cuiusdam Albertonij de anno 1612. quia fuit bene satisfactum, quod haec vltima de Albertonio & dedit causam liti, quae propterea non est attendenda, *Rot. coram Greg. XV. dec. 417. num. 4. & in recent. dec. 30. num. 1. part. 2. & Deputatio vero Bariliarij in qua fit praecipuum fundamentum, fuit per modum prouisionis, quae ideo non mutat statum praecedentem, ex Rebusso, vbi supra, & ratio est, quia Ordinarius, seu ordinaria auctoritate, potest deputare Vicarium, seu Oeconomum in beneficio vacante, interierit, & quibuscumque de Rectore prouiderit, aut cognoscit de iuribus eligentium, dicto cap. cum vos, cap. peruenit il. 2. & ibi gloss. verb. assignes exir. de appell. Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. vers. alioquin. Lancell. de Assent. cap. 12. sum. 18. num. 2. Vnde cum huiusmodi deputatione non fiat ad firmandum statum, sed ad interim tantum, nec minimum quidem praedictij ex ea inferret illis, qui antea possidebant, sed interim*
- 51 *eorum ius illatum conferatur: aliter enim & possent Episcopi canonum auctoritate spoliare patronos sua quasi possessione, quod esset iniquum, Hostien. in dicto cap. cum vos, vers. insinuare, & ibi Anchar. notab. 1.*

- Non obstat etiam, quod Bariliarius sic deputatus continuauerit in dicta Cura vsque ad mortem, quae fuit de anno 1612. quia non propterea aliqua quasi possessio fuit D. Archiepiscopo acquisita, sed semper remansit Monialium; ex quo etiam semper Bariliarius vsque ad mortem vsus fuit D. Curam exercere per modum prouisionis; nihil enim est, cur non potuerit sic exercere, ergo sic exercuisse credendum est, dum non constat de alio eius titulo, quod de isto quonimodo stante quasi possessione Monialium, de qua opponebatur,
- 52 *& non potuit, D. Archiepiscopo interim prouidere, nisi per modum prouisionis, non autem de Rectore perpetuo, gloss. in d. cap. cum vos, vers. causa, & ibi Ioan. Andr. num. 4. vers. alia de causa, & Card. num. 2. quest. 4. vbi quod esset iniustum, & indignum, vt vna pars in praedictum alterius in te subiecta aliquid perpetuo faceret, vel innovaret.*

Minus obstat noua praetensio, & subtilitas Aduocatorum, scilicet, quod ex deputatione Bariliarij per modum prouisionis D. Archiepiscopus sit manut-

nendus in quasi possessione prouidendi per modum prouisionis, quia, Aut hoc praetenditur ad conferendum ius D. Archiepiscopi sic prouidendi ad iure sibi datum; Et hoc non est sub lite; Aut ad effectum impugnandi Monialium quasi possessionem; ita ut ideo desineret possidere, Et dicebant Domini, quod hoc non metebatur allegari, quia sic omnes quasi possessiones patronorum quantumvis iustificatae euanescentes: Aut tandem id praetenditur ad effectum, quod cum dicta Ecclesia sit manualis, idem fit dicere per modum prouisionis, quantum est dicere ad nutum amouibilem, iuxta testes D. Archiepiscopi super hoc vsu loquendi nouissime examinatos; ita ut deputatio Bariliarij non solum fuerit prouisionalis sed etiam prouisionis, & consequenter, quod D. Archiepiscopus sit mantenendus in qua possessione deputandi Vicarium ad nutum amouibilem, quod si subsisteret, excluderetur penitus mantenentio Monialium ad eorum nutum, quae quidem praetensio iure non probatur, imò est contra ius expellendum, quia iuxta praescriptam formam a Concilio Trid. & ex constitutione Sij V. & Ordinarij debent prouideri de Parochialibus in perpetuum, & per concutium, non autem amouibilibus; aliter enim relideret Cura huius Ecclesiae penes Archiepiscopum, & qui est incapax plurius Ecclesiarum, 54 *Seraf. dec. 1. c. 4. n. 2. Rot. in Pampl. Decimar. 13. Decem. 1592. coram Comitulo: Vnde & propter d. curium irritis, & clausulam sublata appositam in Concilio, & in dicta Constitutione, non potest dari possessio releuans, quae sit mantenibilis, quia claudunt os parit, & tollit facultatem iudici aliter iudicandi, Bart. in l. fin. C. de Can. frum. Vrb. Rom. lit. Card. inc. quia diligenter, vbi etiam, Imol. de elect. & fuit sapientissime dictum.*

Nec etiam obstat, quod postea D. Archiepiscopus indixerit concursum huius beneficij tantum de libero, & quod Bariliarius fuerit vnus ex approbatis per examinatores, licet aliis duobus votis inferior; Vnde dicebant Informantes pro D. Archiepiscopo, inde praesumi, quod Bariliarius mutata priori causa possidendi, possederit sit de nouo vti prouisus, & gratificatus ab Ordinatione dicebant Domini, quod dum non appareret, quod post tenum concursum alium titulum obtinuerit, potius praesumi debet, quod semper permansit prior causa, & deputatio expressa per modum prouisionis, quia & vbi habemus causam expressam, cellat tacita, & praesumpta, l. cum ex filio, vbi gloss. ff. de vulg. Curator. conf. 32. n. 2. Et vbi & gratia expressam causam habet, 56 non debet ad aliam trahi, *Rot. dec. 66. n. 7. p. 2. recent. quonimodo ex testibus datis per D. Archiepiscopo, excluditur penitus praesumptio tituli perpetui, dum deponunt, Bariliarium semper fuisse tenum, & habitum pro Curato amouibili, & ex quo fuit votis inferior non debet praesumi, quod fuerit electus, & praeterea, quia Moniales appellauerant a futuro concursu, & grauamine, quae ideo non fuerunt appellationum prolepticae, quia D. Archiepiscopo grauata cessauit, non propterea ad deputationem vigore concursus, sed permittendo, quod idem Bariliarius, vti prius, per modum prouisionis continuaret exercitium dictae Curae; Et in omnem casum & nouus titulus, & noua possidendi causa iuperueniens ex facto D. Archiepiscopi Monialibus ignorantiis, eis non noceret ad effectum, de quo agitur, iuxta dictum conc. C. de in fin. de Iurepatr. sed potius habendum esset, ac si Moniales Ordinario conferenti tacite accessissent pro consecratione iuri iuris, Dec. conf. 126. circa fin. & dixit 57 *Rot. in d. Pap. iurisp. 9. Apr. 1601. coram Card. Pampl.**

Non obstat praeterea acquiescentia, & taciturnitas Monialium ioto dicto repute, quia non potuit p. eis praediacare, quae actus ipsorum si tanquam factus per modum prouisionis, eis non praediacaret, ergo nec acquiescentia; Nec Ordinarius praetribit libertate aduersus iuspactoria 59

iurpatronatus, per simplicem non vsum presentandi patronorum, sed requiritur factum Ordinatio directe contrarium feruitur iurpatronatus; hoc est, libera collatio, ad l. hac autem, & ibi *Dollor ff. de seruit. urban. pred. & in puncto, Rot. decis. 109. num. 8. part. 2. diuers.* prout etiam nec Monialibus obesse potuit, quod dum insistant pro admissione dictæ appellationis, Vicarius D. Archiepiscopi eam nedum reiecit, sed dixerit, eis nullum vis competere, nec in possessorio, nec in petitorio; fuit enim tunc simplex interlocutio sine citatione, & causæ cognitione, & notorie iniusta, quæ iudex non transiit in rem iudicatam, nec in parte fuit opus ab ea appellare, iuxta notat. in cap. inter ceteros, vbi *Felin. & alij de re iudic. Cas. de Graff. decis. 26. num. 8. de solui.*

Postmodò, ac tandem non obstat, quòd Moniales coram Episcopo Saouonensi, petierint reintegrari, quasi inde confessa fuerint eas non possidere, sed D. Archiepiscopum: tunc petitio enim reintegrationis fuit æquiuoca, unde debet referri ad solam possessionem naturalem, & turbationem de facto, *Rot. in decis. 360. num. 3. parte prima recent.* non autem ad possessionem civilem, quæ semper remansit apud Moniales, *Rot. decis. 361. num. 5. parte prima recent. & Add. ad Greg. XV. decis. 555.* Quæ distinctio, quicquid contendeat infortunes pro D. Archiepiscopo, etiam locum habet in iuribus incorporalibus, tunc in quibus datur etiam duplex possessio, civilis, & naturalis, *Bart. in leg. prima, num. 12. vers. & in contrarium, ff. de acquis. poss. & in puncto Guido Pap. decis. 629. num. 4. & Rot. decis. 649. num. 10. par. 2. recent.*

Et ita utraque, &c.

Spoletana liberationis à fideiuss.

Merc. 21. Aprilis 1627.

ARGVMENTVM.

Fideiussor census potest agere contra principalem debitorem, vt eum liberet à fideiussione quoad fructus; licet secus sit quoad sortem principalem.

SVMMARIVM.

- 1 Fideiussor census, qui diu stetit in obligatione commissa, & efficaci, potest petere exemptionem quoad obligationem solvendi fructus, & non 12. licet secus sit respectu sortis, num. 13. & 16.
- Intellige tantum respectu fructuum futurorum, num. 7. & numer. 12.
- Amplia etiam antequam soluat, num. 15.
- Non tamen, vt conseruetur indemnitas, num. 9.
- 1 Fideiussor, qui stetit in obligatione ultra decennium, dicitur diu in ea stesisse.
- 3 Oblatus in forma camera dicitur efficaciter obligatus.
- 4 Oblatus in forma camera habetur pro condemnato, & num. 11.
- 6 Fideiussor, qui passus est molestias, potest petere exemptionem.
- Amplia etiam, quòd diu non steteris in obligatione, num. 8.
- 10 Fideiussor habet mandatum non solum ad fideiubendum, sed etiam ad solvendum.
- 14 Fideiussor pro emissione non potest petere exemptionem, re non dum emissa.

Tom. I.

- 15 Fideiussor tutoris, vel administratoris, non potest petere liberationem ante finitam tutelam; vel administrationem.
- 17 Obligatio, quæ continet diem certam, habetur pro pura.
- 18 Statutum Urbis cap. 94. & cap. 157. lib. 1. habet locum etiam in contractu censu.
- 19 Intellige quoad fructus, secus respectu sortis.
- 20 Mandatum probatur confessione constitutus.

DECISIO LXXV.

MAXIMILIANVS, & Monaldus de Monaldis, pretendebant se esse liberandos à fideiussione annui census centorum 145. venditi de anno 1613. D. Leoni Strotio, per Benedicium, & fratres de Vrbaniis, & die 30. Martij 1626. fuit coram me resolutum: Non esse liberationi coram quoad sortem principalem: quoad fructus verò fuit relesumum particulariter videti: unde propositio hodiè dubio reseruato, tunc Domini dixerunt Liberationi, seu releuati, locum esse quoad fructus tam decursos, quàm decurrentes, quia adesset requisitum, quod in decisione desuper facta desideratur, nempe, quòd fideiussor diu steterit in obligatione commissa, & efficaci: Nam in primis cum venditio census fuerit de anno 1613. tunc sic ultra decennium, fideiussores diu steterunt in fideiussione, *glos. in l. Lucius Titius ff. mandata. Menoch. de arbit. iudic. cas. 41. num. 2. Afflic. decis. 241. num. 4. & ibi Additio Vrsellii.*

Deinde tunc obligatio quoad fructus indistinctè dicitur efficax, siue commissa; quia cum fideiussor sit obligatus in forma Camere, & per instrumentum habens executionem paratà tunc habetur pro condemnato, adueniente semestris, *Casir. conf. 318. col. 2. post princip. vers. & hoc idem, lib. 1. Rot. in Parmen. daty 4. Junij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Decano, quæ est decisio prima apud Zach. de oblig. Camer. num. 16. tunc vnde potest fideiussor petere se eximiam, aut releuari à fideiussione, antequam soluat, cap. fin. & ibi glos. verb. si diu de fideiuss. Bart. in l. fideiussor pro venditore, ff. de fideiuss. Bald. in l. i. iurimus, §. cum antiquitas, num. 3. vers. quare virum statim, C. de usur. rei iud. Alex. conf. 72. num. 6. lib. 2. Afflic. decis. 241. num. 3. dum ibi dicit requiri, quòd fideiussor sit condemnatus, & Vrsellii ibid. num. 4. quòd sic obligatus per instrumentum, habens executionem paratam; *Maur. de fideiuss. par. 2. sectio. 5. cap. 3. num. 10. & Surd. decis. 92. num. 5.* qui loquitur de fideiussore obligato in forma Camere, & sentit, *Rot. in Bononien. Censur. coram bon. mem. Corduba in ord. 195. apud Cenc. de censib. num. 8. versic. nec etiam placuit, & decis. 201. num. 5. apud eundem.**

Quod multò magis in presenti dicendum est, quia Domini de Monaldis non solum diu steterunt in obligatione quoad futuros fructus, sed etiam quoad præteritos passis fuerunt plures molestias, ex quibus arguitur ad molestias futuras; tunc eo magis potest fideiussor petere, vt etiam in futurum conseruetur indemnitas à debitor principali, *Maur. vbi supra n. 7. Rot. decis. 199. n. 3. & 4. & præsertim n. 5. vers. statim debet molestias, post Cenc. de censib. & fuit dictum in decis. in hac causa facta, vers. non obstant Rot. decisioes.*

Quibus accedit, quòd requisitum, de quo supra, scilicet tunc quòd fideiussor diu steterit in obligatione efficaci, & commissa, necessariò debet intelligi, quoad releuationem respectu fructuum futurorum, quia quoad præteritos sufficit, quòd post census impositionem transiit vnum semestris, & fideiussor illud soluerit, aut fuerit condemnatus, tunc quia statim agere poterit, etiam si diu non steterit in obligatione; absurdum enim esset, quòd hoc in casu teneretur expectare, vt diu staret in obligatione.

obligatione, & sic post decem annos: quomodo autem debeat fieri dicta reuelatio tradit *Cen. de Censib. par. 2. cap. 1. quest. 3. art. 4. num. 3. cum segg.*

Non obstat decisio Rotæ 10. n. 11. apud *Zac. ad Gall. & idem Galles. de oblig. Camer. q. 32. n. 5.* dum videntur innuere solam obligationem fideiussoris in forma camere, & executionem paratam contra illum non sufficere ad petendum liberationem, quia dicta decisio absolute loquitur de reuelatione, & sic cum possit intelligi quoad sortem, ad præsentem casum non facit: *Galles. autem non loquitur de reuelatione, seu liberatione à fideiussione quoad fructus futuros, eo quia fideiussor diu steterit in obligatione, in qua nos versamur, sed simpliciter de reuelatione à molestiis, & damnis passis occasione fideiussionis, quæ sunt longè diuersa: quandoquidem ¶ non potest fideiussor petere, se releuari à molestiis, seu damnis, antequam damnum patiat, cum nihil sit, de quo releuetur, aut liberetur. cum tamen ¶ fideiussori non solum censeatur factum mandatum de fideiubendo, sed etiam de solvendo. ¶ fideiussor pro euictione ff. de fideiussor. vnde nisi fideiussor, non intrat releuatio, quando autem agit fideiussor vt releuetur, seu liberetur à fideiussione, cum obligatione camerali contraria, semper adest fideiussio, imo ¶ & condemnatio præcedens, virtute guarantee, & obligationis cameralis, ex qua semper, & in perpetuum adueniente termino, ¶ potest fideiussor ab emptore census conueniri, vnde, ¶ vt intret liberatio quoad fructus futuros, solum desideratur, quod ¶ fideiussor diu steterit in obligatione efficaci, iuxta gloss. in d. cap. fin. Quæ distinctio est de mente Baldi in l. si pro ea num. 3. vers. modo præsentia, & n. 4. vers. fallit in certis casibus. C. mandati.*

¶ Non obstat decisio 101. apud *Zacch.* quia ¶ loquitur de liberatione à sorte principali, respectu cuius non potest fideiussor petere, vt liberetur, licet diu steterit in obligatione, ¶ sicut nec fideiussor, qui pro euictione intercessit, re nondum euicta, *Bart. Bald. Imol. Alex. & alij in l. facere possit. fol. marim.* ¶ nec etiam fideiussor pro tutore, vel administratore ante finitam tutelam, vel administrationem, *Anton. Gomez. lib. 2. var. cap. 13. num. 10.* Ratio differentiæ est, quia ¶ liberatio, seu releuatio quoad fructus fundatur in obligatione camerali, quæ continet virtualem condemnationem, ratione cuius passim, nempe adueniente quolibet semestri, potest fideiussor molestari, & contra eum fieri executio pro fructibus: vnde æquum est, vt fideiussor, postquam diu steterit in obligatione, & maxime, si vt hic, molestias iam passus est, possit præuenire agendo ad liberationem, vt sit sibi cautum, ne sæpè damnum, aut molestias in futurum patiat; quæ æquitatis ratio cesset quoad sortem, quia cum census sit perpetuus, fideiussor, sicut nec principalis nunquam compelli potest ad luitationem, & sic ad sortem soluendam, nec etiam fideiussor pro euictione, quia euictio non continet diem certam sicut solutio fructuum, ¶ quæ propterea pro pura haberi debet, l. in diem debitor ff. de cond. indeb. & l. 5. cum diu certum ff. de condit. & demonstrat. & casus euictionis non est positus in voluntate emptoris, sed pendet à futuro euentu: fideiussor autem pro tutore, seu administratore, non potest passim conueniri, sed à diem finita tutela, seu administratione; nec dicta fideiussio continet diem certam, cum pupillus, seu administrator mori possint ante præfixum tempus, nec etiam continet quantitatorem certam ante redditus rationes.

Demum dicantur Domini, intrare quoad dictos fructus statutum Urbis, cap. 94. & 197. lib. primo. ¶ quo disponitur, fideiussorē posse agere, vt libe. er. ut, etiam si diu non steterit in obligatione, quod locum habet etiam in contractu census, vt plurius tenuit *Rot. in decis. relatis per Cen. par. 2. cap. 2. quest. 3. art. 4. num. 7.*

& segg. ¶ quod statutum, licet simpliciter loquatur, non potest intelligi quoad sortem principalem iuxta tradita, in dicta decis. in hac causa facta coram me, vers. non obstat statutum, sed solum de fructibus, de quibus nunc agitur.

Non obstat, quod contractus non fuerit in Verbe celebratus, ex quo non constet de mandato procuratoris, & sic quod debeat attendi locus ratificationis, quæ facta fuit in terra Ipselli, quæ est extra districtum Urbis, vt firmatur in eadem decisione coram me, quia ¶ Domini animaduertunt, quod principalis debitor in ratificatione constituitur, censum fuisse in Verbe imposuit per eius procuratorem, vnde contra ipsum de mandato ambigi non potest, ad ext. in l. cum te, C. de transact. cap. per tuas de probat. & *Rot. decis. 143. num. 3. apud Greg. XV.*

Et ita, &c.

Ariminen. Legitimæ de Scarpionibus.

Lun. 5. Maij, 1627.

ARGVMENTVM.

Fructus percepti prout non imputantur in legitimam filiorum, & aliorum descendentiū, ita nec etiam imputari debent in legitimam matris, aliorumque ascendentiū, cum legitima tam de iure civili, quàm naturali, nõ minùs parentibus, quàm liberis debeat.

S V M M A R I V M.

- 1 In legitimam debitam matri in bonis filij, imputantur fructus ex eius hereditate percepti, iuxta opinionem magis communem, contrarium resoluitur, num. 48. quod multis rationibus comprobatur, num. 49. & contrariis respondetur, numer. 65. & segg.
- 2 In legitimam imputabantur de iure antiquo Digestorum fructus percepti quibusdamque descendentiis, & ascendentiis, numer. 57.
- 3 Et an sicut dictum ius antiquum fuit correctum per ius nouum quoad descendentes, ita etiam censeatur correctum quoad ascendentes, & numer. 57. ubi tenetur affirmatiua, & rationes cur fructus in neutram legitimam imputentur, vide numer. 62. & segg.
- 4 Priuilegium concessum descendentiis, non extenditur ad ascendentes.
- 5 In Trebelianicam imputabantur fructus percepti de iure antiquo, quod fuit correctum in liberis primi gradus, qui non tenentur eos imputare, tenentur tamen ascendentes, num. 6. & an idem sit in legitima num. 7.
- 6 Institorio heredis durante eius vita tantum; importat solum usum fructuum.
- 7 In Legitimam imputatur usus fructuum, & numer. 67.
- 8 Fructus non imputantur in debito iure nature cuiusque debeat.
- 9 Legitima debetur parentibus de iure nature stricto.
- 10 Rot. in consilio opinionem cum sequi solet quæ a quor est, & humanior.
- 11 Parentes respectu legitima sunt pares cum descendentiis.
- 12 Indicandum non est ex multitudine Aulorum, sed secundum quod iniunctus, & æquius videretur.

- 15 *Legitima debetur parentibus tantum de Iure Civili, liberis vero etiam de iure naturali. Contrarium, quod legitima debeat parentibus etiam de iure naturali, est verum, numer. 17. imo fortiori vinculo naturali, quam filijs, numer. 33. & contrariis, respondetur, numer. 45. & seqq.*
- 16 *Filij non debent thesaurizare parentibus sed parentibus filiis.*
18. *Legitima tripliciter consideratur remissive.*
- 19 *Legitima tam ascendendum, quam descendendum assumptis nomen. & quotam a solo iure Civili, & numer. 24.*
- 20 *Decima quoad quotam sunt de iure positivo.*
- 21 *Filius debeatur antiquius totum patrimonium, postea de iure Codici sui quarta, que de iure Authenticonum fuit aucta, & restricta iuxta numerum liberorum.*
- 22 *Legitima Ascendendum aucta suis prout descendendum, & numer. 51.*
- 23 *Ius naturale est immutabile.*
- 24 *Legitima tam Ascendendum quam descendendum per legem, aut consuetudinem minus, aut tolli potest, dummodo superius alimenta & in hoc parati sunt liberi, & parentes, & numer. 38.*
- 25 *Legitima accipitur regulariter in iure, ut debita pro necessariis alimentis.*
- 26 *Filius tenetur alere parentes eodem iure naturali, quo tenentur parentes alere filios.*
- 27 *Præcepta moralia spectant ad disclamen legis naturalis.*
- 28 *Decalogi sub quarto præcepto, non solum continetur honorare parentes, sed etiam necessaria alimenta eis ministrare.*
- 29 *Ius naturale commune est omnibus animalibus.*
- 30 *Educatio parentum non convenit aliis animalibus, bene autem educatio filiorum.*
- 31 *Pater an alendus sit a filio iure naturali, vel ratione naturali, & hac differentia acutè dilucidatur.*
- 32 *Domina verum fuit condonata hominibus lege divina.*
- 33 *Ei de iure naturali primario non erant in eos distincta, sed communia.*
- 34 *Alere quis tenetur prius patrem, quam filium, si uterque sit in pari necessitate constitutus.*
- 35 *Naturalis ratio fortior est erga parentes, quam erga filios, cum filij a parentibus esse habeant, non autem e contra, numer. 42.*
- 36 *Parentibus potest sufficienter retribui.*
- 37 *Legitima debetur parentibus, & filius diutius de iure Civili in honorem sanguinis, seu illius retributionem, numer. 39. & 42. Non autem debentur alimenta.*
- 40 *Pater, & filius una, & eadem persona carne, & natura reputantur.*
- 41 *Filius debet plus honoris, & reverentia parentibus, quam e contra.*
- 43 *Ius naturale qua ratione efficiatur.*
- 44 *Ius Civile emanat ex Civili ratione, que sicut & ius Civile variatur.*
- 45 *Successio filiorum in bonis parentum est de iure naturali quoad legitimam.*
- 46 *Parentibus non minus debetur hereditas filiorum, quam e converso.*
- 47 *L. scripto §. fin. ff. vnde liber. declaratur.*
- 49 *Auth. de trient. & semiss. §. consideraremus vers. nam si hoc, collat. 3. dispositio refertur.*
- 50 *Differentiam facere, ubi illam natura non facit, vitium maximum reputatur.*
- 51 *Filius, & parentibus, quibus minus legitima relinquatur, datur actio ad supplementum, non autem de inofficioso, numer. 54.*
- 53 *In legitima Ascendendum non potest apponi gravamen.*

am. I.

- sed tollitur ipso iure, sicut in legitima descendendum.
- 55 *Legitima supplementum debetur ascendentibus, transmittitur ad heredes etiam extraneos, quantum illud velle non declaraverunt, sicut transmittitur supplementum debetur descendentibus.*
- 56 *Legitima sicut debetur descendentibus cum fructibus a die mortis, ita & ascendentibus.*
- 58 *Equiparatio duorum, ubi inducitur à iure antiquo, & postmodum ius novum disponit aliquid circa verum, illud intelligitur disponere & in alio.*
- 59 *Correlativorum natura est, ut uno posito, seu remoto, aliud etiam ponatur, seu remaneat.*
- 60 *Fraserium quando militat eadem ratio.*
- 61 *Legitima ascendendum debetur pure ex substantia defuncti, & numer. 63.*
- 64 *Compensatio non admittitur in debito ex alio.*
- 66 *Quoad legitimam, patres, & filij sunt expressè exæquati, non autem quoad Trebellanicam.*
- 68 *Proprietas censetur relicta, non ususfructus, dum nihil exprimitur.*
- 69 *Fideicommissum post mortem heredis relictum, an sit conditionale.*

DECISIO LXXVI.

ABRIEL Gabriellus Luniperam eius matrem vita sua durante tantum heredem instituit, cui post mortem substituit Dominos de Suardis: cum autem Lunipera hereditate adita, & multis fructibus ex ea perceptis, obierit, institutus hereditibus Dominis de Suardis: fuit orta lis inter ipsos, & Dominos de Suardis substitutos, mihi de Partium consensu commissa, An in casu sequento sit locus detractioni legitimæ, debite Luniperæ vi matri in bonis prædicti testatoris, vel ea sit imputanda in dictis fructibus per eam perceptis.

Dicebant Domini de Suardis pro imputatione stare magis communem, & receptam opinionem, quæ illam sequitur *Bald.* in cap. si pater, in fine de testam. in 6. & ibi *Franch.* numer. 21. vers. sed ipsi Ascendentes, *Alex.* in l. filiusfamilias 18 sub num. 4. ff. ad l. falcid. & in l. an fideicommissarium, numer. 9. ff. ad Trebellanic. *Petr. de Ranenn.* singul. 332. in princip. *Rip.* in l. in quartam, numer. 127. vers. intellige, ff. ad l. falcid. & ibi *Pic.* numer. 285. vers. imò fortiori, & *Revergar.* *Ferdinand.* in 1. cap. 2. præfat. numer. 17. vers. differunt 7. Idem *Rip.* in d. l. in fideicommissarium, numer. 45. *Fabian.* de Mont. in Auth. nouissima, numer. 12. post. med. vers. sed quid e contra, *Roder. Suar.* in l. quoniam in prioribus ampliat. 16. numer. 5. *Petr. de fideicommiss.* quest. 12. numer. 8. Cucc. de legitim. in verbo ex substantia, numer. 44. *Cavalcan.* de usufructu mulier. relit. numer. 137. post. med. *Anticad.* l. cum. *Ally.* lib. 7. cap. 9. numer. 16. *Craff.* in §. Trebellianica, quest. 12. in fin. *Pappon.* lib. 2. arret. 117. arret. 2. *Scace.* de iudic. lib. 2. cap. 9. numer. 1189. *Gravian.* discept. forens. cap. 449. numer. 5. *Francisc.* de Barr. de successio. lib. 16. tit. 7. numer. 4. *Manic.* de conest. ultim. volunt. lib. 7. tit. 10. numer. 22. *Cancer.* var. resolution. cap. 10. numer. 127. lib. 3. *Rimin.* conf. 11. 44. numer. 74. & 103. *Bero.* conf. 55. sub numer. 18. lib. 2. *Roland.* conf. 39. numer. 22. lib. 3. *Cephal.* conf. 56. 3. numer. 50. cum quatuor sequentibus, *Surd.* conf. 341. numer. 33. & latius conf. 388. per tot. & decis. 21. numer. 12. *Gondop.* decis. 478. quam etiam communè dicunt, *leau.* de Gar. *Eman.* Conf. *Petreg.* Mar. *Fuf.* *Mod.* *For.* & alij licet ipsi contrarium teneant in locis infra citandis; & communem etiam dixit, *Rot.* apud *Seraph.* decis. 136. n. 5.

Fundatur potissimum dicta communis opinio in l. Papinianus, §. Vnde si quis, ff. de inoffic. testam. † ubi de iure antiquo Digestorum fructus huiusmodi a

. 1 3 qui

quibuscumque etiam descendentes imputabantur in legitimam; † vnde eum post, per ius novum Codicis, in l. scimus, §. repletiorem, de inoff. testam. fuerit ius illud antiquum, quoad descendentes expressè correctum, & quoad ascendentes nihil reperitur immutatum, consequens est, vt adhuc hodie dispositio, dist. 3. vnde si quis, respectu Ascendentium remaneat inconcussa ad l. precipuum, C. de appellat. † Privilegium enim concessum descendentes, non extenditur, ad ascendentes, *Rusit. vbi sup. num. 15.*

Præterea ipsum coadiuvatur, quia † iuxta antiqua, quæ absolute, & simpliciter disponebant fructus in Trebellianicam imputari, l. filium familias, 17. ff. ad l. falcid. & in dist. 1. Papiamus, §. conditioni, sunt correctæ in l. liberis primi gradus, qui per l. iubemus, C. ad Trebell. non tenentur eos imputare, & tamen dispositio, dist. 1. iubemus non & sic † correctio iuris antiqui extenditur ad ascendentes, qui adhuc vt antiquius ad dictam imputationem tenentur, *Bar. in dist. 1. filius, num. 3. & ibi Angel. circa med. vers. tamen parentes, Imol. num. 3. Alex. num. 4. Ias. in l. qui se parit, num. 62. ad med. versum liberi, C. vnde liber. Pic. in d. in quartum num. 185. & ibidem Bereng. in l. arr. 3. cap. vers. Menoch. de arbit. cas. 56. num. 49. Rom. lun. conf. 144.*

quod 10. † ergo idem dicendum est in legitima, quia nulla videtur congrua disparitatis ratio assignari post se, vt notat, *Surd. decis. 21. num. 11. & seq.*

Demum in casu isto speciali quadam ratione videtur imputationi locum esse, quia eum † Mater fuerit instituta in vita sua tantum, hæc institutio videtur solum importare usufructum bonorum; & hæreditatis filij; ita ut Mater interim fuerit constituta usufructuaria, *Bellon. conf. 6. per totum, Capie. decis. 108. num. 7. Gabr. de hered. inst. in cons. 2. numer. 5. Menoch. præsump. 133. numer. 15. & præsump. sequen. num. 7. lib. 4. Surd. de aliment. tit. 2. quest. 8. num. 10. † Vt usufructus autem iuxta opinionem, quam Rota sequitur, imputatur in legitimam, *Rot. coram Seraph. decis. 1365. num. 6. & seq. & coram Gregor. X. decis. 186. num. 2. & 3. vbi Add. & in Civit. Castell. supplementi legis me. 11. Mariv. 1626. coram Reuerendissimo Patriarcha Hierosolimitano, & ad hæc reducantur alia, quæ pro eadem sententia informantes addebant.**

Propterea quas difficultates, & maxime, quia causa erat exemplaris, & nunquam per Rotam in specie decisa, eum proponere, et de prima Febuarij præteriti, dilata, & ordinatur, vt omnes Domini illam viderent; Vnde hodie iterum proposita, duo ex Dominiis eum communi tenebant, pro imputatione, sed nihilominus fuit resolutum contrarium. Et in primis visum fuit, quod pondere Doctorum, præsertim Moderniorum, hæc sententia non esset minus approbata, Quia illam tenent, *Bald. sibi contrarius in dist. 3. vnde si quis, † vbi quod fructus non imputantur in debito iure naturæ cuiusque debeatur, qbi tamen in lege finali, C. quorum bonorum, † tenet legitimam deberi parentibus de iure naturæ stricto: fuit etiam de mente, *Rot. in d. decis. 1365. dum illam humaniorem: † Cum Rota in consensu opinionum eam sequi soleat, quæ æquior est, & humanior, idem in decis. 668. par. 1. dicitur. † vbi quod parentes respectu legitimæ sunt pares eum descendentes: Quantum autem præponderet Rote auctoritas, nemini latet: & vltimus eandem sequuti sunt, *Socin. inn. conf. 64. lib. 2. Corn. conf. 176. in primo dubio lib. 1. Rimin. num. conf. 159. num. 31. de Garro. in Authen. ex testamento num. 32. C. de secundis, nupt. Mathesil. in lege filium, quem habentem, num. 73. vers. quoniam, C. famul. heres. Hieron. Laurent. in fortioribus terminis, in l. in fideicommissariam, numer. 69. cum sequentiibus ff. ad l. falcid. Peregr. de fideicommiss. art. 49. numer. 49. Eman. Cusi. in repet. cap. si pater***

in glof. priuare non possit num. 38. Mangil. de imputat. & detrat. quest. 11. num. 12. Marefcot. variat. resolut. lib. 2. cap. 86. num. 10. vers. ratio est, Fusar. de fideicommiss. subtit. quest. 460. Modern. Forlin. in tract. de legum. lib. 2. art. 2. q. 31. num. 15.

Sed quod apud Dominos plus urgebat, est ipsa ratio, Quia vt inquit, text. in l. 1. §. sed neque, C. de veter. iur. enuel. † Nou ex multitudine auctorum iudicandum est, sed secundum quodd iustius, & æquius videtur, cum possit vnus, & l. penultima, C. que sit longa consuetud. cap. Cappellanum, extra de feriis, Abb. in cap. tua nos, num. 8. de iur. Felin. in cap. 1. circa fin. de constitut. & Rot. decis. 214. nu. 2. apud Reuerendissimum Dom. meum Dec. quod autem hæc sententia sit æquior, patet ad sensum, & sufficit Rote auctoritas, in dist. 4. decis. 1365. apud Seraphin. Quod verò sit iustior, totum pendet ab eo, An legitima parentum sit æque debita, tam iure naturali, quam ciuili, vt legitima liberorum; & sic An parentibus etiam debeatur ipso iure, sicuti liberis debetur per dist. 1. scimus in princ. quia quatenus sic militat in vtraque legitima quoad imputationem, potius eadem ratio, fin autem non, dispositio, text. in d. §. repletiorem, est non extendenda ad parentes; vnde de hoc ante omnia videndum erit.

Et † quod parentibus debeatur legitima tantum de iure ciuili; liberis verò etiam de iure naturali, tenet communis opinio cum *Bar. in l. si quis a liberis, §. vel si parens qui loquitur in matre, ff. de lib. agn. Bald. sibi contrarius, l. prima, §. ius naturale in fin. prime l. et ff. de inst. & iur. Alex. in dist. 1. filius familias, ff. ad l. falc. Rip. l. i. res. §. 5. Lud. Rom. conf. 370. inf. Dec. conf. 19. cum aliis adductis a Petr. de fideicommiss. quest. 15. nu. 79. & de Menchac. lib. 2. de success. secum. §. 20. par. 2. num. 301. Gabr. lib. 2. comm. opin. cu. de leg. consensu, num. 18. Ioan. Garz. de expens. & melior. cap. 4. num. 55. & Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 1. num. 28. pro quibus facit, text. in l. nam, & si parentibus, ff. de inoff. testam. l. scripo, vers. fin. ff. vnde liber, l. cum ratio in princ. ff. de bon. damnat. & illud † Pauli 2. ad Corinthios cap. 12. quod filij non debent thesaurizare parentibus, si parentes filijs; & habetur in cap. cum Apostolus, §. prohibemus de censib. & in cap. Predicator 16. quest. 1. & ibi glof. & communiter Doctores.*

Sed † contraria opinio, scilicet quod etiam parentibus debeatur legitima de iure naturali, est æquior, & vetior, quam sequitur, *Bald. in d. l. fin. C. quorum bonorum. Bero. in cap. Raynatus, num. 229. de testam. Conar. in epitom. ad 4. Decretal. 1. par. cap. 8 §. 6. num. 3. vers. nec mihi placet. Roder. Snar. vbi supra limit. 2. Didac. Perez. 2. par. Ordin. reg. lib. 3. tit. 2. in addit. vers. sed quod sit debita, Ioan. Gutier. lib. 5. præf. quest. Ciuili, quest. 81. num. 9. cum sequentiibus, vbi plures cumulat, ac hoc late prosequitur; & sentit *Rot. in d. decis. 668. & bene probat, text. in l. final. C. quorum bonorum ibi, & lex ipsa nature successores eos facit, & in Auth. de hered. & falcid. §. primum itaque collat. t. ibi tanquam hoc secundum ipsam naturam eis debeatur, quale est filijs, & nepotibus patribus, atque maribus, vbi etiam *Bar. num. 8. sibi contrarius, & cap. si pater de testam. in 6. absque deductione Trebellianica, sine patris iure nature debita.***

Sed, vt magis veritas elucescat, est illa alius perquirenda: Vnde aduertendum est, quod † legitima in casu nostro, potest tripliciter considerari, Primo quoad nomen, & quotam: Secundo prout debita filijs & parentibus agentibus pro necessariis alimentis: & tandem, prout etiam debetur liberis, & parentibus diuitibus; & omni modo considerata, semper est tam debita parentibus, quam liberis, de quibus singulariter est videndum. Legitima primo modo sumpta, videlicet † quoad nomen, certum est, quod illud a solo iure ciuili assumptum, *Salic. in Authen. nouissima, nu. 10. vers.*

vers. quæro 11. C. de inoffic. testam. & idem dicendum est de quota, Roderic. Suar. in l. quoniam in prioribus limit. 2. num. 3. Conar. ad 4. Decretal. dicta 2. par. cap. 8. num. 4. & 5. Rot. decis. prima de consuetud. in nou. licet etiam

10 Decimæ quoad totam fuit de iure positum, Conar. lib. 1. variat. cap. 17. quod etiam inde clare conspicitur, quod t antiquius debebat filio totum patrimonium, in suis ff. de liber. & posthum. postea de iure Codicis fuit quarta. l. cum queritur, C. de inoff. testam. quæ de iure Authenticorum fuit aucta, & restricta iuxta numerum liberorum; prout etiam t legitima ascendendum, quæ iuxta opinionem Burigar. quam Rota sequitur, etiam aucta fuit, ex text. qui bene hoc probat in §. 1. in Authent. de vrient. & semiss. vers. hoc obseruando, & ibi gloss. in verb. personæ, Bart. & Bald. in Authent. nouissima in fin. C. de inoff. testam. idem Bart. in l. pater filium, num. 6. ff. ad tit. Perreg. dicto art. 49. num. 47. Vin. decis. 405. num. 19. & Theaur. decis. 171. t Ius autem naturale est immutabile, sed naturalia, Instit. de iure natur. 12

14 gent. & ciu. igitur t vtrique legitima quoad nomen, & quoad est de iure Ciuili, & idè vtrique etiam dummodò superflut alimenta, per legem, aut consuetudinem minui, aut tolli potest, Rot. d. decis. 1. de consuetud. in nouis, Conar. & Ioan. Gutier. vbi supra; vnde in hoc pares sunt liberi, & parentes quoad legitimam. 15 Si verò legitima (sumatur secundo modo, t nempè, vt debita pro necessariis alimentis, vt regulariter accipitur in iure, §. 1. de vrient. & semiss. ibi t natura primo curata competentet, Soccin. Sen. conf. 30. nu. 4. lib. 1. Menoch. conf. 1. 191. num. 1. & Rot. in d. decis. prima de consuet. clarum est contra Bart. & Rip. & plures alios supracitatos, quod non est minus debita parentibus de iure naturæ, quam liberis; quandoquidem t eodem iure naturali, quo parentes tenentur filios alere, & filij quoque parentes, d. l. si quis a liberis, §. si mater, in fin. ff. de liber. agnoscent. ibi patrem quæmus ali a iure naturali ratione debeat, & constat ex D. Paulo ad Romanor. 2. in illis verbis, gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ sunt legis, faciunt, idest ea, quæ sunt 17 de lege naturali, qualia sunt t præcepta moralia, quæ dubio procul ad dictamen legis naturalis spectant, cap. fin. dist. 6. D. Thom. 2. quæst. 100. art. 1. Soci. de Iust. & iur. lib. 1. quæst. 3. art. 1. Conar. dicto cap. 17. num. 1. t 18 Sub quarto autem præcepto Decalogi non solum continetur honorare parentes, sed etiam necessaria alimenta eis ministrare, ex D. Hieronymo in Mathæum cap. 15. & D. Thom. 2. quæst. 122. art. 5. & in 3. sent. dist. 17. art. 2. q. prima.

Nec obstat si dicatur cum Bart. & Bal. & aliis supra citatis, legitimam sic sumptam non esse respectu ascendendum de iure naturali, quia t illud est omnibus animalibus commune, §. 1. in naturali, ff. de iustit. & iur. t educatio autem parentum non conuenit aliis animalibus, bene autem educatio filiorum: Vnde idem Bart. in d. l. si quis a liberis, §. pater, respondet ad text. in d. §. si mater eiusdem legis, quod t pater non est alendus a filio iure naturali, sed ratione naturali, quasi hæc inter se differant: Quia respondetur, quod licet educatio parentum non sit de iure naturali, prout conuenit generi animalium; est tamen de iure naturali, prout conuenit speciei hominum, quod ius naturale gentium appellatur; alioquin quod homo sit rationalis, & quod sit capax prudentiæ, & temperantiæ, & operationis, secundum rationem, quia hæc aliis animalibus non conueniunt, non essent in homine de iure naturali, nec in volatilibus volare, quia non conuenit hominibus, quod esset penitus erroneum, iuxta doctrinam, D. Thom. part. 2. quæst. 51. art. 1. & quæst. 94. per tot. & notat Alphons. à Vera. Cues. in specul. coniugat. 1. p. artic. 1. Roder. Suar. à limit. 2. numer. 5.

Sed nec legitima filiorum, si Bartol. doctrina esset vera, esset de iure naturali, (vt enim plures cum Dec. in d. conf. 17. sunt arbitrati) non solum quia in aliis animalibus non dantur rerum dominia, sine quibus non potest dari debitum legitimæ; sed etiam quia quamuis t rerum dominia, sunt Lege Diuina hominibus condonata iuxta illud Psalmi, omnia subiecisti sub pedibus eius, tamen inter eos de iure naturali primæuo, dominia non erant distincta, & propria cuiusque, sed omnia erant communia, l. in hoc iure, ff. de iust. & iur. & cap. si quis propter necessitatem, vbi gloss. extra de furt.

Nec ex quò ius hoc non conuenit aliis animalibus, est in homine minus naturale, quàm illud, quod omnibus conuenit, quia planum est, quod non est in homine minus naturale, actum Prudentiæ, vel Temperantiæ habere, vel inclinationem ad bonum, in quantum est animal ratione, quàm est in cæteris animalibus, filiorum procreatio, & educatio: eum enim in homine non sit minus naturale esse rationabile, sic etiam, nec vt tale operari, prout non obscure deprehenditur ex verb. text. in d. §. Insistentium illis verbis, Insistentium est, quo gentes humana viuunt, quod a naturali recedere, inde licet facile intelligere, quod illud omnibus animalibus, hoc solis hominibus inter se commune est, igitur hac sola differentia sublati idem fuit, ex D. Thom. Alphons. à Ver. & Roder. Suar. vbi supra.

Vnde facile deprehenditur, quod legitima sic pro alimentis sumpta, non solum debetur Parentibus de iure naturali, sed etiam quod eis debetur fortiori vinculo naturali, quàm filiis, iuxta doctrinam, D. Thom. 2. quæst. 63. art. 9. vbi quod t si quis habet patrem, & filium in eadem necessitate constitutos, nec vtrumque alere potuit, habet tamen, quantum vni sufficit, est Patri potius, quàm filio subueniendum, & ratio est, quia eum ius naturale in homine ex ratione naturali æstimatur, tantò strictius in eo aliquod est de iure naturali, quantò fortior est ratio naturalis, t quæ dubio procul potentior est erga parentes, t quibus filij esse habent, cap. nasci 56. dist. 1. t quibus propter t ex Aristot. 4. Ethicorum non potest sufficere t etiam ut & cum D. Thom. tenent communiter Doctores, Bellam. in cap. partumiam art. dist. 1. Cyn. post Jacob. de Rancenn. in l. 2. C. de parib. qui fil. dist. 17. & alij plures, quos allegat, & sequitur, Sord. de aliment. quæst. 94. per tot. tit. primo.

Denum t legitima consideratur quo ad parentes, 37 & filios diuites, & non egentes alimentis, quibus etiam illa debetur, non autem debentur alimentia, Cyn. in l. scimus, verb. legitimam, C. de nupt. Salycet. in authentica non issima, C. de inoff. testam. Corn. consil. 316. num. 6. vol. 1. Sord. de aliment. tit. 9. quæst. 2. num. 2. & hoc modo sumpta est de iure Ciuili etiam quoad filios, t quæ idè quoad eos non minus, quàm quoad parentes per legem aut consuetudinem minui, & in totum tolli potest ex Rot. dicta decisio. 1. de consuetud. in nou. Dec. d. conf. 19. num. 5. Conar. & Ioan. Gutier. vbi supra, & est communis omnium sententia: Vnde etiam legitima, in hoc sensu, non magis debetur filiis, quàm parentibus.

Quod etiam ratione probatur, Quia t Ius Ciuile, 39 dùm etiam liberis, & parentibus diuitibus legitimam portionem assignat, nullam aliam potuit rationem habere, nisi, aut ob honorem sanguinis, argum. l. 1. §. Largius ff. de success. adiect. aut in quodam sanguinis retributionem, Authent. vt cum de appell. cognosce. 3. hæc autem dispositum, vers. vnde, & iuxta vtramque rationem par, aut prior est paternum causâ; si enim consideramus honorem sanguinis, t pater, & filius vna, 40 & eadem persona carne, & natura reputatur, leg. ne cum filio similis, ff. de furt. cap. contradicimus, 33. quæst. 3. 1 4 & cap.

Marcellus, in princ. num. 6. ff. ad Trebellian. hæc enim est

- 59 † natura correlatiuorum; vi vno posito, seu remoto, aliud etiam ponatur, seu remoueat. *Bald. in l. 2. num. 3. C. si aduers. transfact.* † præsertim quando vt hic, militat eadem ratio, vt in puncto, & in fortionibus terminis *Hier. Laur. ubi supra num. 75. cum sequentibus.*

Quintò idè per text. in dicta l. scimus, §. repletio- nem, fructus non imputantur in legitimam filiorum, quia repleto debet fieri ex ipsa substantia patris, id est ex bonis repletis in hereditate, & ratio assignatur in prin. l. nimirum: quia sicut filius debetur legitima putè, & ipso iure à morte Testatoris; ita etiam repletio fit putè, & ipso iure, ex qua ratione inferret postea Imperator ad repletionem ex sola substantia, & non ex fructibus, vt patet ex verbis text. quæ se- quuntur ibi, *fancimus itaque, & ergo cum etiam* † legiti- ma ascendendum debeatur ex substantia defuncti,

- 61 §. discreti, vers. si verò filios non habuerit in *Auth. quib. mod. natur. eff. sui, & in Auth. de timent. & semis. §. 1. ibi, sed etiam partem substantia, in iuncto vers. hoc obseruando*, qui versiculus loquitur de legitima ascendendum, vt ibi notat *glos. in verb. hoc, & in Auth. de hered. & falcid. §. primum itaque*, propterea, † sicut fructus non imputantur in legitimam filiorum; quia non sunt de substantia testatoris, ex quò scilicet non fuerint in eius bonis tempore mortis, l. in fideicommissarium, ff. ad Trebellian. *Bart. in dicta l. scimus, num. 2. & dixit Rota in dicta Cuiusvis Castellii supplementi legiti- ma 11. Maij 1616. coram Reuerendissimo Patriarcha Hierosolymitano*, nec etiam imputantur in legitimam parentum.

- Tandem quia stante quòd parentibus debetur legiti- ma parè, & ipso iure à die mortis, † & fit etiam repleto putè, prout ex supradictis apparet non esse dubitandum, & in puncto decidit *Rota in prædicta de- cis. 668. necessarium etiam videtur*, l. in fructus non possunt in legitimam eorum imputari: quia † debitu- rum ex actum non admittit compensationem, *Cyn. l. scimus num. 2. vers. postea, Salicet ibidem in prin. Peregrin. de fideicommiss. dictio art. 49. num. 49. Mangil. de imputat. quæst. 11. num. 10. & sequentibus, Fusar. & Mo- dern. Foroluieni. ubi supra.*

- 65 Nec † obstant argumenta supra in contrarium ad- ducta pro communi opinione, quia ad primum de- sumptum ex dicta l. Papinianus, §. vide si parens, patet clara responsio ex supradictis. Ad secundum de diffe- rentia, quæ versatur inter parentes, & filios quoad imputationem fructuum in Trebellianica, sufficit di- cere, quòd hic non versatur in dicta imputatio- nes, sed in illa, quæ fit in legitimam eius eadem est ratio inter parentes, & filios: & in omnem casum sat est, vt † à iure patres, & filij quoad legitimam sint ex- pressè exæquati, in d. §. hæc autem in *Auth. vt cum de appell. cognosc.* non autem quoad Trebellianicam.

- Ad vltimum, quo dicebatur, matrem institutam, vita sua durante tantum, esse usufructuariam; † vsum- fructum autem in legitimam imputari ex d. decis. *Seraph. 1365.* Domini habuerunt pro indubitato, quòd non intrat dicta decisio, quia mater durante vita sua non fuit usufructuaria, sed proprietaria; tum quia † regula est, vt dum non exprimitur, censeatur relicta proprietatis, non vsumfructus, l. si alij, & l. filios here- de, ff. de usufructu legat. & bene *Socin. 10. nu. 11. vers. 1. quia ex verbis vol. 1. Ruin. conf. 15. num. 9 vol. 2. Man- tici de comest. vltim. volunt. lib. 9. tit. 2. num. 5.* tum etiam quia alioquin † fideicommissum post mortem hære- dis relictu non esset conditionale, quia statim à die mortis Testatoris ad fideicommissarium spectaret proprietatis, quòd non est dicendum.

Et ita viraque parte informante fuit decisum, &c.

Tullen. Computorum.

Amerc. §. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex sumuario.

SVMMARIVM.

- 1 In redditione administrationis bonorum Abbatis, quæ partim sunt admittenda.

DECISIO LXXVII.

ROSEQUENDO discussionem computo- rum Francisci Telli super administra- tione Abbatie Senonens. Domini contra dictum Terellum resoluunt, Non esse admittendas partium dictorum computorum, de quibus hodie actum fuit; quia non iustificatur, ex quo non probatur, fuisse erogatas in necessariis oneribus Monasterij, & honorum d. Abbatiz, nec quòd fuerint huic partii, nempe Abbati Lignario solutæ, prout requiritur ex decreto sel. rec. Pauli V. de quo in Secunda Coadiutoria; & fuit bis in hac causa firmatum coram D. meo Nauairo tunc Rotæ Audiore, & tertio coram me 13. Jun. 1625.

Prima enim † partia francorum 400. quam asse- rit mutuo accepisse pro emendis suppellectilibus do- mus, & pro suo victu, non iustificatur: quia de dicto mutuo non constat, & minùs quòd fuerint com- parata suppellectilia, quæ etiam in omnem casum Ab- bati Lignario deberent restitui. Pro victu autem, seu alimentis nihil Terello debetur, & consequenter non esse illi admittendas partias, quæ pro suis ali- mentis asserit etogasse, fuit iam bis resolutum coram eodem D. meo Nauairo sub diebus 4. Maij, & 10. De- cembri 1612.

Secunda partia francorum 300. & Tertia fran- corum 568. nec non Quarta francorum 380. asserunt pariter expensæ pro alimentis eiusdem Terelli, Se- cunda ibi per il viueret de Coadiutore, Tertia ibi. per provisione de casa sua, & Quarta, per le cause supradite, & propterea non sunt excomputandæ, iniuxta superius dicta. Et ob eandem rationem accepto ferendæ non sunt quatuor aliz partiez: nempe Vna francorum 40. pro emptione frumentum, Altera francorum 24. pro eadem causa, Tertia francorum 34. quæ cantat de em- pitione animalium pro provisione suæ domus; & de- mum Quarta francorum 20 pro vfu domus: quia omnes respiciunt sumptus factos pro alimentis, & vfu domus ipsius Terelli.

Insuper nec iustificatur partia illa francorum 400. quæ in computis narratur erogata, per leaux & l'impe- dimentis, che crans sopra l'entrata dell' Abbazia: cum non appareat, quæ nam essent ista impedimenta, nec quibus pecuniæ istæ fuerint solutæ; & idèd non debent acceptio ferri.

Dux aliz partiez, Vna scilicet francorum 580. quæ dicitur expensæ in emptione frumentum, & Alia fran- corum 141. per quindeci resals di Selgine per seminare li ben dell' Abbazia, etiam non sunt de trahendæ, quia quoad frumentum non exprimitur quæ de causa fuerit consumptum in necessariis oneribus Abbatiz, sicut nec quoad Selgineum constat, quòd illa fuerit facta in terris Abbatiz, nisi ex simplici assertionem Terelli, cui credi non debet, ex deductis in supradictis De- cisionibus.

Præterea

Præterea non est detrahenda partita francorum, 160 per comprare un Cavallo, quia nec de emptione constat, nec quod fuerit pro necessario vsu Abbatis quicquam datur, vnde hæc partita iustificetur: sicut nec ob eandem rationem iustificatur aliz tres Partite, Prima francorum 72. pro emptione Tauri, Secunda francorum 25. pro emptione Vacchar & Vaccharella & Tertia francorum 180 pro emptione Equi, quæ idem non sunt etiam deducendæ.

Vterius testatæ fuerunt partitæ omnes, de quibus in summario num. 4. nempe francorum 31. 18. 16. 20. 240. 247. 95. & 260, quæ narrantur erogatæ in emptione Porcorum, Vaccharum, & Equorum; quia vltæ quod non constat de causa necessitatis, in illis nulla fit mentio de Abbate.

Fuerunt etiam reiectæ partitæ datæ in summario, num. 5. in quibus continentur pecuniæ solutæ pro discedendis locationibus factis ab Abbate Lignario sub præterito, quod istæ locationes erant factæ pro minori affectu, quam fieri debuissent; tum quia non constat factas fuisse huiusmodi disceditas, nec quod pro illis debuerit aliquid solui, & verè fuerit solutum, aliter, quam ex simpliciter asserione aduersarij, cui, vt iam dictum est, statim non debet: tum etiam quia non apparet, quod Terellus vilius bona Abbatis locauerit: & in omnem casum dictæ partitæ non sunt in causam necessitatis, sed vtilem.

Tandem dicebant Domini multò magis esse reiciendas nouem partitas, de quibus in summario num. 2. quas Terellus asserit solutas: pro vsu pecuniarum, seu partitæ annui supradictarum, nempe franci 18. 21. 26. & grossi. 7. 18. 21. 16. & grossi. 7. 18. 26. & grossi. 7. 28. si enim partitæ principales sunt iniustæ, & idem non admittendæ, iuxta supradictum Decretum Papæ, multò magis iniustæ sunt supradictæ partitæ vsuatarum, & propterea multò minus admittendæ.

Et ita, &c.

Milcuitana Bonorum.

Ven. 7. Maji 1627.

ARGVMENTVM.

Clausula *Arbitrio Rotæ*, & clausula *confitto*, quæ operentur. Citatio, per dictum, seu per proclama quando fit necessaria: Et multa notanda in materia commutationis voluntatis testatoris: quæ patent ex summario.

SVMMARIVM.

- 1 Citatio per edictum, quando requiratur & numer. 9. & 11.
- 2 Arbitrium regulari, ad inuicem, & quid operetur.
- 3 Concessiones, & rescripta Principum, intelligi debent concessa siue alterius iniuria.
- 4 Clausula, confitto, facit executorem mixtum.
- 5 Et Executor stante dicta clausula nihil potest, nisi iustificatus narratis per veras probationes.
- 6 Et talis iustificatio fieri debet cum citatione partis.
- 7 Arbitrium non intrat ad effectum sustinendi commutationem voluntatis, in qua non fuerint citati interesse habentes.
- 8 Citatio contra incertas personas, & nullum ius certum habentes, non est necessaria declarata, vt num. 9.
- 10 Citatio per proclama contra interesse putantes, conuenit semper fieri de stylo Rotæ.

- 12 Testantium voluntates esse præcisè seruandas, agui. 121 suadet: & ratio redditur ibidem.
- 13 Commutatio voluntatis fieri non debet, nisi ex magna causa.
- 14 Commutanda voluntatem legitimam causa reputatur, si bona relicta a testatore non sufficiunt pro faciendis id, quod ipse ordinauit.
- 15 Monasterij constructio, iuxta mentem testatoris denegari non potest ab Ordinario, & si illam denegat recurri potest ad Papam.
- 16 Dummodò, dictio imperat modum, quo non seruato agi potest ad resolutionem altius, & restitutionem rei data.
- 17 Omnium, dictio est vniuersalis, & omnia comprehendit.
- 18 Arbitrium non intrat, cum versamur in claris.
- 19 Prædictum, dictio est relativa precedentem.
- 20 Interpretatio est sumi debet, per quam altius est magis iuri conformis.
- 21 Gratia, qua non est motu proprio, interpretanda est prout iacet, quæuis illius executio sit difficilis.
- 22 Modus seruari debet quantumvis difficilis sit: & quomodo hoc procedat.
- 23 Commutatio voluntatis fieri non solet à Sede Apostolica, nisi cum consensu omnium habentium interesse.

DECISIO LXXVIII.

MYTERONYMA Chiantar ex honesta, & antiqua Familia huius cognominis Insulæ Melitæ, in testamento quo decessit de mense Augusti Anni 1618. mandauit Confraternitatem Charitatis, quam hæredem instituit, vt in Cinitate Melitæ fundaret vnum Monasterium puellarum Virginum, in quo semper adesse voluit octo Moniales ex dicta Familia, gratis, & absque dote recipiendas; eligendas tamen per dictam Confraternitatem, ex puellis Casalibus Sigelieci, & in earum defectum ex omnibus puellis aliorum locorum dictæ Insulæ; ita tamen, quod puellæ dictæ Familiz, si reperiantur, debeant semper præferri.

Verùm Moniales Conuertitæ eiusdem Ciuitatis de mense Maij 1621. & sic adhuc non transactis tribus annis à die conditi testamenti; narrata dictæ testatricis dispositione, & quod eius bona erant adeo debitis obnoxia, vt non sufficerent pro constitutione dicti noui Monasterij, & Monialium sustentatione, quodque superiores erigendi licentiam dare recusabant, obtinuerunt à Sede Apostolica commutari dictam voluntatem, & bona hæreditatis, eis applicari, inserta tamen in Breui hæc clausula. *Dummodo puellarum omnium vocatarum prædictarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedas assensus, & non alius*: cuius commutationis executio commissæ fuit Ordinatio Melitæ, cum clausula *confitto*, qui in executionem dictæ Gratiz, requisito solum consensu quatuor puellarum dictæ Familiz electarum per dictam Confraternitatem; quæ etiam receptæ fuerunt in dicto Monasterio; aliis tamen plurius puellis eiusdem Familiz, quæ exstabant non citatis, bona dictæ hæreditatis prædicto Monasterio applicauit: sed quia fe opposuit dicta Familia de Chiantar, causâ commissâ in Rota b.m. Seleucien: fuit dubitatum, An oblatet defectus consensus aliarum puellarum dictæ Familiz tunc existentium: Et die 10. Ianuarij 1625. fuit affirmatiuè decisum: & resolutionis ratio fuit, quod Papa per dictam clausulam, *dummodo puellarum omnium, &c.* noluit se restringere ad certum earum numerum, sed voluit omnium consensum requiri, quia etiam omnium inreterat, testatricis dispositionem non commutari, quæ propterea debuerunt citari, silem per Edictum, *Put. decis. 91. lib. 3. in nou.*

Verùm

Verum Monasterium voluit iterum audiri, sed disputatione adhuc pendente: causa tamen saepius iam proposita, sub praetextu euitandi difficultates, & dubitationes Dominorum; praeteritum circa interpretationem, & intellectum dictae clausulae: obtinuit mihi rescribi. Ut reiecto, & omnino quocumque verborum rigore, sensu, ac mente dictae commutationis, & applicationis, procederem in hac causa Arbitrio Rota; Vnde hodie dubitavi; An iniret arbitrium, itavt sit standum vel recedendum a decisis: Et Domini vniuersim omnium voto, responderunt illud non intare, sed standum esse in ultimo loco decisus: & moti fuerunt. Quia 1 arbitrium regulatur a iure, & solum operatur, vt eius rigor moderetur suadente aequitate, *Cas. de Grass. decis. 2. de re iud. Rot. in Tarraconen. Canonici 17. Nouembri 1607. coram bon. mem. Scotto*, quae est apud *Marches. fol. 343. par. 1.* non tamen dat facultatem laedendi ius partis, *Bart. in extraxag. ad reprimendum in verb. videbitur. num. 10. & in l. ambrosiana. num. 2. ff. de Decret. ab Ordin. facien. & Rot. decis. 652. numer. 2. in fin. par. 2. recent.* Concessionem enim, & Rescripta Principum debent intelligi concessa sine alterius damno, & iniuria, *l. 2. §. merito; & si quis a Principe ff. ne quid in loc. pub. Ruin. conf. 105. num. 8. lib. 5. & late Alenoch de arbitri. libro. 1. quaest. 48. in princ.* si autem arbitrium in casu nostro ad fauorem Monasterij & contra dictam familiam interponeretur, esset contra ius, & contra aequitatem, & quod magis est, contra clara verba Papae, vt ex seqq. singula discutendo patebit.

In primis esset contra ius; Quia in Literis adest clausula, *Confito*, 1 quae facit executorem mixtum, *Rot. decis. 79. numer. 1. par. 2. recent.* itavt 1 exequutor nihil possit, nisi iustificatus narratis, *Paris. conf. 41. num. 14. lib. 4. Roland. conf. 65. n. 20. cum seqq. lib. 3. Put. decis. 275. num. 1. lib. 2. & per veras probationes, Felin. in rub. de probat. num. 3. & Bellam. decis. 47. 1. quae 1 iustificatio propiea fieri debet cum partis citatione *glos. in clem. presenti de Consens. in verb. constitutus, Rot. decis. 2. de rescriptis in antiq. & late. claus. 19. num. 1. par. prima.* vnde cum dictae puellae, quatuor (vt patet ad oculum) intererat voluntatem non commutari, 1 non fuerint citatae, consequenter esset contra iuris dispositionem, vt eis contradictebatur, intraret Arbitrium, *Put. decis. 300. lib. 3. in nou. impress.**

Neque obstat, si dicatur, quodd singulae puellae dictae familiae, 1 cum sint incertae, & ius certum non habeant, nisi quatenus eligantur a Confraternitate, non debuerunt citari, *glos. in l. de vnoquoque. ff. de re iud. l. de nullis. ex descript. citat. num. 19.* Quia quicquid sit, quoad validitatem sententiae, hoc vnum certum est, quoad iustitiam, & eam praeiudicium 1 debuisse citari saltem per Edictum, *lege si eo tempore, vbi Bart. C. de remiss. pignor. Put. dicta decis. 91. Achill. decis. 3. de re iud. Seraf. decisio. 1241.* vbi quodd 1 Rota perpetuo obseruauit, vt saltem fiat citatio per proclama, contra interesse putantes, & c. tanto magis, quia puellae dictae familiae Casalis Sigheize in specie vocato, non possunt dici incertae, quia poterat facile haberi de illis certa notitia, & ius earum est certum in genere, ex quo testatrix iussit, quodd in nouo Monasterio deberent semper esse octo puellae dicti Casalis ex dicta familia: vnde dum iuxta Literas Apostolicas, quatuor solum sunt assensum, 1 sit aliis saltem in genere praeiudicium certum, & irreparabile: quo fit, 1 vt etiam in genere, & per edictum debuerint requiri, & citari, ex *Bart. vbi supra, & Socini. conf. 282. numer. 4. libr. 2.*

Deinde quodd intraret arbitrium ad fauorem Monasterij Conuenerunt esset contra aequitatem, quia 1 aequitas suadet, vt voluntas testantium praecise obseruatur, *Anth. de nuptis, §. disponas*, nihil enim est,

quod magis hominibus debeatur, quam vt supremae voluntatis, postquam iam aliud velle non possunt liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit arbitrium, vt inquit, in *l. prima, C. de Sacros. Eccles. vnde 1 exequum non est, vt fiat commutatio vltimae voluntatis, nisi ex magna causa, vt statuit, Concil. Trid. sess. 22. ca. 6. de reform. & prius Clement. quia contingit de relig. domib. & ius ciuile, in *l. legatum, ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.**

Neque obstat causa Papae narrata, de quibus in praedictis Literis, nempe quodd superior recubabat in partem licentiam fundandi dictum nouum Monasterium, ex quo in eadem Ciuitate erant iam alia tria Monasteria, & quodd bona testatrix sunt debitis, & legatis obnoxia, quae idem 1 non sufficiunt pro noua fundatione, quae sola de iure est legitima causa commutandi vltimam voluntatem iuxta *resol. l. legatum, ff. de usufr. legat. & l. final. de oper. publ. cap. noi quidem de testam. Ludou. Roman. sing. 481. Cappell. Thes. decis. 26.* quia imò dicta narrata idem magis excludit Arbitrium ad fauorem Monialium, & facit, vt illud intret ad fauorem familiae; etenim vltra quodd illa non est iustificata, & iustificatio debuit fieri citatis puellis: & in omnem casum Papa noluit fieri commutationem, nisi quatenus accederet omnium puellarum vocatarum consensus, vt mox probabitur. Respondetur etiam, quod potius ex actis videatur dari sumus bona Testatrix sufficere pro dicta noua fundatione, & alendis puellis in nouo Monasterio ingrediendis, & eò magis quia debita, & legata non sunt attendenda: quia iuxta praescriptum testatrix, illa debent prius solui ex fructibus, & redditibus, quo stante, et Ordinarium non posset denegare licentiam, iuxta *d. Clem. quia contigit*, alioquin posset merito ad Papam recurri, ex quo esset testatoris per indirectum voluntatem impedire.

Tandem verba litterarum sunt clara contra arbitrium ex dicta clausula, *admodum omnium puellarum praedictarum, & c.* sunt ponderando d. citationem, 1 *Admodum*, quae importat, vt non seruetur modo, sub quo o gratia facta fuit, nempe non consentientibus omnibus puellis, & multo magis nec illis citatis, agi possit ad resolutionem, & restitutionem rei datae, *Rot. decis. prima de condit. app. in nou. Atenach. conf. 134. num. 37.* quae dictio *Omnium*, cum sit 1 vniuersalis, & nihil penitus excludat, dicitur ex ea, quodd Papa noluit se restringere ad certum, & limitatum numerum puellarum, sed quodd omnes voluit comprehendere, vt bene in Decisione in hac causa facta: vnde cum 1 non recurretur in dubiis, sed in claris non intrat arbitrium, *Rot. decis. 725. num. 18. par. 2. recent.*

Nec releuat, si dicatur, quodd illa verba, *ibi, admodum omnium puellarum vocatarum praedictarum, & c.* sunt declaranda, & restringenda per alia verba immedie sequentia, *ibi, & in Monasterio recipiendarum*, itavt solum d. beat requiri consensus quatuor puellarum, quae tantum iuxta dictas Literas Apostolicas sunt recipiendae, quia sensus iste repugnat omnino menti, & verbis Papae: Repugnat menti, quia Papa ad nihil aliud voluit requiri consensum puellarum recipiendarum, nisi ratione praeiudicii: vnde cum d. dictis quatuor puellis recipiendis, (ten iam receptis nullum fiat praeiudicium, ex quo iam sum habent intuitum, & non possent contradicere) pos. cont. qui; consequenter frustra eorum consensus esset recipiendus; quo fit, vt iuxta mentem Papae petnecesse requiri debeat consensus earum, quae iuxta Literas Apostolicas non sunt recipiendae: Repugnat verbis, quia in principio litterarum fit mentio de omnibus puellis vocatis, & de octo recipiendis; vnde dum Papa committat testatrix voluntatem & disponendo, quodd

quod recipiantur in alio Monasterio, reducit illas ad quatuor, & postea incontinenti addit, dummodo omnium puellarum vocatarum *†* prædictarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedat assensus, & non alias: clarum est, quod intellexit de assensu omnium absolute, de quibus supra facta fuit mentio, petinde ac si illas nominasset per reg. *lexi. in l. qui ex liberis. ff. de vulgar. & pupill. Alex. conf. 140. vol. 6. Surd. conf. 163. num. 14. & conf. 394. num. 4. & §. Rot. decis. 713. num. 2. & 3. par. 1. d. i. conf. 713. num. 2. & 3. par. 1. recent. & tanto magis, quia negati non potest, quin gratia reddatur magis iustificata cum consensu omnium, quam cum consensu quatuor recipiendarum, quo fit, ut et et magis *†* sit facienda interpretatio, per quam verba Papæ referantur ad intellectum iuris, ita ut reddant gratiam iustam, & magis rationabilem prout etiam magis rationale est, quod requiratur consensus non recipiendarum, quia recipiendæ eo ipso debent consentire.*

Non obstat, quod sic intelligendo gratia fuisset valde difficilis, ac penè impossibilis; quia *†* cum non venissemus in gratia, *motu proprio*, hoc non attenditur, *Felin. in cap. cum. am. qua. num. 8. de rescriptis*. sed solum, quod Papa voluerit requiri consensum omnium vocatarum & aliter non concedere; *†* modus enim quantumvis difficilis, de facto saltem, & quatenus licet, est observandus, & pro vitibus exequendus, *Alciac. in leg. impossibilis. num. 13. vers. illud sciendum. ff. de verb. obligat.* & cum Monasterium tractet de lucro captando non debet conquiri, quod apposta fuerit conditio, seu modus difficilis; *†* præsertim in subiecta materia commutationis, & derogationis ultimaræ voluntatis, cui Sedes Apostolica non solet deferre, nisi ex magna causa, vel quando adeit consensus omnium habentium interesse, *Capell. Tolos. ubi supra*, & multo minus, quando, vi huius ultimaræ voluntatis, est recens; unde potius credendum est, quod Papa ex certa scientia ad notandam difficultatem concessionis, voluit etiam requirere consensum recipiendarum, non ad effectum limitandi priora verba, sed ampliandi; ita ut non solum puellarum vocatarum; & non recipiendarum, fed etiam earum, quæ erant recipiendæ, deberet consensus expectari, quia fortè etiam istæ vellent potius ingredi in Monasterium virginum, & cum puellis potius familiæ commorari & proficisci iuxta voluntatem testatricis, quam in Monasterio mulierum penitentium.

Et ita veraque, &c.

Burgén. Beneficij.

LXX. 10. Maij, 1627.

ARGUMENTVM.

Deuolutio iuris providendi quando fit de inferiori ad superiorem, superior providere debet cum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior tenebatur, aliàs provisio est nulla. Etas requisita de tempore electionis, non sufficit quod superueniat de tempore factæ collationis.

SVM MARIVM.

1. Deuolutio iuris providendi qualiter fiat de inferiori ad superiorem.

1. Collatio est nulla, si ab Ordinario facta fuerit alicui non habenti etatem a constitutione requisitam.
2. Episcopum potest statueri præter ius.
3. Constitutio synodalis observari debet ab Ordinario: Et provisio contra eam facta, est nulla.
4. Etas plenè probatur ex partia libri baptizatorum.
5. Etas requisita a constitutione synodali de tempore electionis, si deficiat, de dicto tempore, non predest; quod superueniat de tempore factæ provisionis.
6. Vacatio durat donec sit facta provisio, & collatio.
7. Sacerdotij qualitas requiritur aliu de tempore provisionis, quando ex constitutione providendi debet aliquis, qui sit sacerdos.

DECISIO LXXIX.

VACAVIT die 12. Decembris 1620. Beneficium, seu integra portio, de qua agitur in parochiali Sanctæ Mariæ de Blanca, & Portionarij dictæ Ecclesiæ, ad quos dicitur petine. e præsentatio, seu electio, quique vigore constitutionis synodalis Burgén. tenentur præsentare vnum filium patrimoniale ex obitibus dimidiatis portiones: die 30. Decembris eiusdem anni præsentarunt Petrum Biaccum filium patrimoniale, & dimidium Portionarium, cui se opposuit Ioannes Gonzalez etiam filius patrimonialis; & dimidius Portionarius: & introducta lite inter eos, Ordinarius Burgén. declaravit præsentationem, seu electionem per Portionarios factam de dicto Petro fuisse nullam, ex quo, iuxta dictam constitutionem, in ipso Petro requirebatur etas 23. annorum completorum, & tamen erat in 22. anno nondum completo. Sed quia adeit alia constitutio, quæ disposuit, quod si Portionarij prædicti personam minus idoneam nominarent, electio ad Ordinarium devoluatur, Ordinarius in eadem sententia elegit eundem Petrum collatione etiam subsequente: appellatione verò interposita per Ioannem Gonzales, & causam mihi commissam, Dubitavi: An sententia, & collatio ad favorem Petri sit confirmanda, vel infirmanda, Et Domini pro infirmatione responderunt, Quia Ordinarius non poterat conferre eidem Petro, qui habebat defectum etatis, ratione cuius ipse improbauit nominationem Portionariorum, sed tenebatur conferre alteri, qui etatem requisitam haberet; Quia *†* quando fit devolutio de inferiori ad superiorem, semper fit cum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior providere tenebatur, ita ut superior habeat eandem potestatem, & non aliam, & teneatur eidem personis, & non aliis providere, *glos. in cap. ne pro defectu. verb. ipsum, & ibi Doctor. de elect. Ioan. Andr. in regula Contra eum, num. 8. vers. secundo facit de reg. iur. in 6. Panor. in cap. possessione, num. 5. de reb. Eccles. non alien. Felin. in cap. cum accessissent, num. 18. de consue. Rebuff. in prax. tit. de devolut. num. 40. Gonzal. ad reg. 8. glos. 46. num. 33. Unde *†* collatio Ordinarij *†* retro facta, non habenti dictam etatem a constitutione requisitam, fuit nulla, ut in terminis, *Roman. conf. 325. in primo dubio. Put. decis. 330. li. 1. in correct. Mohed. decis. 7. de concess. preben.**

De *†* validitate constitutionis synodalis non potest dubitari, cum non sit contra ius, sed præter ius, quæ ideo ab Episcopo fieri potuit, *Rot. decis. 15. num. 2. par. 2. recent. ubi *†* quod debet ab Ordinario observari, & quod aliter provisio est nulla, Gonzal. super reg. 8. glos. 9. §. 1. num. 18. Mantie. decis. 229. num. 4.*

Quod autem Petrus non esset etatis completæ 23. annorum *†* probatur ex partia libri baptizatorum; quæ plenè probat etatem: *Mand. super reg. 18. quæ. 10.*

quæst. 10. Caput. decis. 314. p. 1. Rot. dec. 592. n. 1. p. 1. recent.

- 6 Non obstat, ¶ quod licet Petrus non esset ætatis 21, annorum completorum tempore, quo fuit à Portionariis electus, erat tamen dictæ ætatis completæ tempore, quo fuit ab Ordinario prouisus, & ei data collatio, vt combinata natiuitate cum data dictæ sententiæ clarè patet, Quia, vt dicebat vnus ex Dominis, dicta constitutio synodalis expresse disponit, quod illis quibus deficit dicta ætas tempore, quo Portionarij eligunt, excludantur pro illa vice ab illa vacatione, & prouisione; vnde Episcopus potuit quidem alium prouidere, sed non Petrum, qui pro illa vice erat exclusus ab illa vacatione, quæ durabat, donec esset facta prouisio, & collatio, Sarnens. in reg. de trienn. q. 30. nu. 3. Gonz. glof. 15. §. 2. num. 2. & num. 55. & § 6. Rot. decis. 523. numer. 1. & 3. par. 2. recent. alioquin esset in potestate Ordinarij differendi prouisionem, prouidere semel iam exclusum; quod esset inconueniens: Et cessat difficultas, quia per aliam Constitutionem synodalem Episcopus, iure deuoluto, non poterat conferre, nisi sacerdoti, qualis adhuc Petrus non erat, nec esse poterat, defectu ætatis; vnde collatio ex isto etiam capite fuit nulla: Quia ¶ quando ex constitutione prouideri debet aliquis, qui sit sacerdos, ille debet esse talis actu, de tempore prouisionis, Lambert. de irreg. p. 1. lib. 2. q. 10. princip. n. 3. vers. sed prædictum, Spin. de testam. glof. 4. nu. 67. Garz. de benef. par. 7. cap. 1. nu. 58. & seqq. Rot. decis. 496. num. 2. par. 1. recent. & 216. num. 1. par. 2.

Neque obstat, quod Ioannes Gonzalez non doceat de iure suo, quia imò de eo clarè constat ex literis prouisionis mediz Portionis, quam obtinebat iam tempore vacationis, in quibus narratur, quod ipse est filius patrimonialis, & quod de eo tempore erat iam sacerdos; vnde habebat ius ad rem, & beneficiati tenebantur illum eligere, vt idemqum, iuxta Constitutionem synodalem, & non Petrum minus idoneum: quod cum non fecerint, potuit appellare: prout in tempore appellauit.

Demum non obstat, quod Ordinarius iuxta aliam constitutionem, poterat, iure deuoluto, eligere etiam filium non patrimoniale; quia intelligendum est, quatenus non essent tempore vacationis filij patrimoniales habiles, & idonei, qui cum effectu se opponerent, prout in casu nostro erat, & se opposuit statim post vacationem Ioannes Gonzales habilis, & idoneus, in cuius præiudicium non intrat dicta Constitutio; alioquin esset in facultate beneficiorum penitus excludere filios patrimoniales, eligendo personam minus idoneam.

Et ita, &c.

Romana Domorum.

Ven. 14. Maij, 1627.

ARGVMENTVM.

Obligatio carcerati ad fauorem illius, ad cuius instantiam detinetur in carceribus, an, & quando valeat: Et ex quibus carceratio dicatur nulla, & iniusta.

SVMMA RIVM.

- 1 Carceratus obligari non potest ad fauorem illius, ad cuius instantiam detinetur in carceribus.
- 2 Amplius etiam, si non fuerit missus in carcerem ad instantiam illius, pro quo obligatur, dum tamen

Tom. I.

fuerit ab eo recommendatus seu arrestatus: Et vide de rationem ibidem.

- 3 Fallit, si recommendatio, seu arrestum fuit iniustum, quia tunc valet contractus factus cum carcerato.
- 4 Carceratio, vt dicatur iniusta, inter alia, quæ requirunt, est debitus carcerari de eo tempore.
- 5 Carceratio est nulla defectu causæ.
- 6 Carceratio est iniusta, si carceratus non est suspectus de fuga, ex quo possidet bona immobilia.
- 7 Maxime si non appareat de obligatione carnalis, seu de aliquo credito priuilegiato.
- 8 Carceratio est iniusta deficiente ordine.
- 9 Confessione propria nulla datur maior probatio.
- 10 Metus purgatur decennio.
- 11 Nunquam tamen purgatur spatium temporis ad fauorem inferentis.
- 12 Præsertim quando de metu clarè constat.

DECISIO LXXX.

DOMINI dixerunt, contrafactum factum in carceribus de anno 1599. per Hieronymum Rubertinum ad fauorem bonmemor. Cardinalis de Aragonia fuisse nullum, quia ¶ ex quo D. Cardinale instante detinebatur in carceribus, non potuit ibi ad eius fauorem obligari, licetum autem, si animaduertere, vers. sed licet ibi, nisi ipse hanc vim, & laui in carcerem, & ibi Bari. ff. quod met. caus. Abb. in cap. 1. col. penult. vers. accipiendum, extra de his que vi metus caus. Dec. conf. 691. num. 5. Surd. conf. 37. num. 20. vers. idem est in contractu, lib. 1. assuit. decis. 149. Farin. sit. de carceribus, & carcer. q. 55. num. 1. & 4. Rot. decis. 490. num. 2. par. 1. recent.

Non obstat quod Hieronymus non fuit à principio missus in carcerem ad instantiam D. Cardinalis quia ¶ sufficit quod existens in carceribus, fuerit ab eo recommendatus, seu arrestatus; ita ut propterea perinde habeatur ac si de nouo ad instantiam D. Cardinalis esset carceratus: tum quia recommendatio non dependebat à prima carceratione, iuxta doctrinam Bari. in q. 6. quæ incipit *Lapsus in solutione questionis*, vers. aut secunda recommendatio non capit vim, tum etiam, quia ratio, cui nititur tex. in d. l. qui in carcerem, & in d. §. animaduertere, quæ militat in recommendante, atque in eo, qui à principio fecit carcerare, Farin. ubi supra num. 46.

Non obstat, si dicatur, ¶ quod recommendatio, seu arrestum fuit iustum, quo casu valet contractus cum carcerato in carceribus factus, Quia iniustitia attestata est notoria, quandoquidem ¶ inter alia, quæ desiderantur pro iusta carceratione, quæ recenset Bald. conf. 285. vol. 1. & conf. 177. vol. 2. Boer. decis. 215. n. 33. est causa carcerationis, nempe debitorum de eo tempore, de quo in casu nostro tunc non constabat; imò contrario apparet ex instrumento super dicto contractu in carceribus facto, ubi legitur, qualiter Hieronymus habuit quietantiam, & plenam distinctionem à D. Cardinali; qui vltius ei remansit debitor in scutis 751. & 6. & 90. ergo ¶ defectu causæ carceratio fuit nulla iuxta tradita per Doctorem supra citat. Assuit. decis. 149. post numerum primum, Farin. ubi supra, ra. nu. 28. & fin.

Præterea quando verè dicto tempore adfuisset debitor, tamen ex eodem instrumento apparet, quod ¶ Hieronymus in Vibe, & extra, in terris Ecclesiæ, possidebat immobilia multo maioris valoris, quo fit vt i. 6. posset dici suspectus de fuga & sic ex hoc etiam capite carceratio fuit iniusta, Bald. in pucto d. conf. 285. n. 2. & ¶ multo magis ex quo non apparet de obligatione carnalis, seu de aliquo credito priuilegiato; ita ut Hieronymus non posset vi priuilegiato, l. à Divo Pio, §. si super

- 8 *super rebus, ff. de re iudic.* Vnde t pro iusta carceratione deficit etiam requisitum ordinis, iuxta *Bald. & Boer. in locis citat.* Et videtur cessare omne dubium ex confessione, seu recognitione eiusdem Cardinalis, ut in scriptura eius manu subscripta, & proptio sigillo munita, in qua multo post Cardinalis recognouit, & confessus fuit, Hieronymum fuisse innocentem, & ei bene & legitime inferuisse, ipsumque à malenolis
- 9 fuisse inducendum ad procedere contra illum, quia nulla maior probatio, l. cum precum, C. de liber. caus.
- Demum minus releuat, quod merus spatio temporis fuerit purgatus, quia ultra quod à tempore contractus, vsque ad mortem Hieronymi non effluxit
- 10 decemvium ad hoc requisitum; quod nunquam metus ad fauorem infertibis purgatur spatio temporis, *Ruin. conf. 105. nu. 9. et sequae ad fin. lib. 1. §. & praesertim quando non versamur in dubio, sed de metu, ut hic, clare constat, Dec. conf. 219. num. 4. cum sequq. Honded. conf. 23. numer. 41. lib. 1.*

Et ita, &c.

Bononien. Censur.

Ven. 14. Maij 1627.

ARGUMENTVM.

Curator, an, & quando praedjudicare possit minori: Et alia, de quibus in summatio.

SVMMARIVM.

- 1 *Decretum iustificari debet ex eisdem actis, non autem ex nouiter productis.*
- 2 *Mandatum relaxatum, & exequutum pro plus debito, est in totum nullum.*
- 3 *Curator praedjudicare potest minori in iudicio, & per viam contentiosa iurisdictionis.*
- 4 *Curatoris consensus voluntarie praestitus, non obligat minorem.*
- 5 *Curatoris consensus quando presumatur erronee praestitus, & an hoc casu reuocari possit per minorem, & eius heredem, num. 6.*

DECISIO LXXXI.

OMINI persisterendo in decisio coram me sub die 27. Nouembris praeteriti unanimiter resolverunt: Mandatum relaxatum ad instantiam Comitis Guidonis Antonij Lambertini per V. Legatum Bononien. contra bona hereditaria q. Comitis Marci Lambertini, esse reuocandum cum omnibus inde sequutis, ex eisdem rationibus, & motiuis decisionis, quae Dominis placuerunt.

Neque obstant, quae hodie pro heredibus dicti Comitis Guidonis in contrarium deducta sunt: nam ad id, quod dicebatur, cessare principale motiuum Decisionis, ex quo nunc constat ex nouiter in actis productis de solutione fructuum facta per d. Comitem Guidonem, & per consequens, quod bene iustificatur quoad hoc Decretum relaxationis mandati: fuit responsum: quod Decretum debere ex eisdem actis, non autem ex nouiter productis iustificari, *Chisaren. decis. 171. Rot. in recent. decis. 85. numer. 4. par. 2. Gregor. XV. decis. 100. num. 5. & decis. 45. num. 1. ultra quod cum ex partitis nouiter exhibitis solum constet de solutione fructuum sexcentorum in causam fructuum, & man-*

datum fuerit relaxatum, & exequutum pro secutis 1500. etiam dictis partitis admissis, quod Exequutio vti induidua in totum contruit, ad tex. in l. si non fortem, §. si contruit, vbi *Bart. num. 5. ff. de cond. indeb. Bald. & Casir. ibid. numer. 1. Jaf. num. 1. Surd. conf. 39. numer. 5. Put. decis. 315. lib. 1. in nou. Rot. decis. 630. numer. 3. par. 2. recent.*

Non obstat praecipuum fundamentum aliis exaduerso deductum, & in quo etiam hodie informantes valde insistebant, nempe quod dictum mandatum sustineatur vigore consensus praestiti in illius relaxatione per Nillum Curatorem Diamantis heredis dicti Comitis M. Antonij, cum quod Curator in iudicio per viam contentiosam iurisdictionis possit praedjudicare minori, *Bart. in l. cert. §. sed an ipsos, ff. de concess. Nam ultra quod non transit sine difficultate, Anzolis curatoris consensus fuerit per viam contentiosae iurisdictionis, ex quo licet fuerit praestitus in iudicio, tamen non fuit curator ad hoc citatus, sed ad aliud, quod pro praerea videtur emanasse voluntarie, quo casu minor non obligatur, *Bart. in l. vnic. nu. 14. Casir. ibid. nu. 1. & Salic. n. 11. C. de consin omnem casum quod stante iniustitia mandati, praesumitur erronee praestitus, Casir. vbi supra n. 11. vers. si autem sit extra ius, & consequenter, potuit quodcumque per Diamantem, & eius heredem reuocari, Abb. in cap. ex par. num. 31. & ibi etiam, Bellum. n. 38. de conf. Butr. inc. 1. n. 29. et l. non concess.**

Cetera autem non egent responsione, aut eis in dicta decisione fuit plene satisfactum.

Et ita vtrique, &c.

Reatina fideicommissi de Cappelletti.

Lun. 17. Maij, 1627.

ARGUMENTVM.

Legatum factum filiabus per haec verba videlicet, quod habeant in tali pondere corporum partem, una cum suis fratribus, donec & quousque nubant, non importat partem proprietatis, neque simpliciter alimenta, sed partem usufructus interim, donec nubant, si testator constituerit in omnibus eius bonis agnaticum fideicommissum cum expressa exclusione feminarum.

SVMMARIVM.

- 1 *Habere, verbum, importat dominium, & possessionem.*
- 2 *Part, dictio, significat rem pro indiuiso.*
- 3 *Suam, dictio, importat dominium.*
- 4 *Meum, verbum, denotat dominium.*
- 5 *Legatum in dubio importat proprietatem, & non usufructum rei legatae.*
- 6 *Partis appellatione non venit usufructus contra numer. 28.*
- 7 *Legatum mulieri factum, donec, & quousque nubat, importat interim proprietatem: cum ouere restitutionis in casu nuptiarum: limita vt num. 18.*
- 8 *Nec importare potest nuda alimenta.*
- 9 *Alimenta solum debentur, si nuptiae exclusae, donec dorentur.*
- 10 *Si nuptiae cauentur, quod masculus teneatur dotare sororem, & in alio, quod non succedat soror, inter alia, antequam doceatur, teneatur frater eam alere.*

11 Summ.

- 11 Suum, *dictio, restringitur ad id, quod de iure debetur.*
- 12 Verba, pro parte sua, relata ad filios, quomodo intelligenda.
- 13 Patris nomen relatum erga descendentes, importat portionem eius de iure debitam.
- 14 Alimenta non debentur ab herede grauato, feminis exclusis, nisi in subsidium.
- 15 Dotis in subsidium relicta censetur feminis, filio stricte iussu fideicommissi: Et an idem sit de legato factio mulieri, donec nubat, num. 16.
- 17 De voluntate defuncti apparere dicitur, quando in alio loco idem, aut simile dixit.
- 19 L. libertis 4. ff. de alim. & cib. leg. quomodo limitetur.
- 20 Verba intelligi debent secundum conditionem personarum, quibus dirigitur, & ad eorum fauorem, omni meliori modo interpretari, num. 23.
- 21 Interpretatio ad vitanda est per quam testator corrigeret precedentem dispositionem.
- 22 Verba impropriari, & accipi secundum substantiam materiam, quando debeant.
- 24 Verba accipi debent in eum sensu, qui equior est, quando possunt habere duplicem intellectum.
- 25 Pars, verbum acceptum a testatore aliquando pro parte fructuum, quando debeat eodem modo intelligi.
- 26 Index in dubio obseruare debet eam verborum interpretationem, qua vtrique parti consuliur.
- 27 Seruientes sunt indiuide. Fallit in usufructu, vt num. 28.
- 29 Usufructus dicitur pars domini in multis casibus.
- 30 Usufructus translatio interdicia censetur, si dominium rei in alium transferri interdicitur.

DECISIO LXXXII.

De 11. Ianuarij præteriti fuit resolutum: D. Vincentium de Cappelleris in suo testamento de ann. 1577. constituisse perpetuum agnatum fideicommissum inter eius descendentes masculos: cum expressa feminarum exclusione in omnibus suis bonis, & præteriti in Castro, & tenutis de Belvedere, & Possessione magna in via Romana, & Communi nuncupatis: nec non illud fuisse purificatum in casu sequuto ad fauorem D. V. Mansueti, & Fausti, vti masculorum descendendum ex Adriano filio testatoris: Sed quia testator, in fine clausulæ fideicommissi dicti Castri subiicit hæc verba, & voglio, che le figliuole femine non ci succedano, ma ci habbino solo la lor parte, sinche saranno maritate, essortando i miei figliuoli, o successori, le alochino, e maritano con ogni sollecitudine: fuit propterea in Decisione de super facta referuatum, vt particulari dubio, de quo hodie, videtur, Quomodo feminæ interim, & donec nubant, debeant habere partem in dicto Castro.

- 1 Portia, & sorores de Cappelleris contra masculos prætendebant, vigore prædictorum verborum, habere interim in dicto Castro dominium, & possessionem in communi, & pro indiuiso cum filiis masculis, cum ex quo testator vltus fuit, vt verbo, habere, quod hoc importat, l. stipulatio ista, §. hac quoque, verbi habere, ff. de verb. oblig. l. habere 188. & l. nomen, §. habere 164. ff. de verb. signif. Card. in clem. unic. quest. 2. de offic. Vic. Rot. decis. 309. in princ. par. prima recent. cum etiam ponderando verba illa ibi, *¶ la lor parte*, quæ de iure tenet pro indiuiso significant, leg. relicta dicitur 25. §. Quintus Marium, ff. de verb. signif. liberrus, ff. de alim. & cib. legat. Berro. conf. 196. num. 23. lib. 1.

Tom. I.

Rufus, & multo magis ponderando dictionem, ibi, *¶ la loro*, quæ cum latine sonet idem, quod *suum*, dominium importat, l. Quintus, §. argento omni legato, & l. scribit. Quintus Marium, ff. de aur. & argent. legat. Roman. conf. 309. num. 6. circa fin. Paris. conf. 104. num. 90. in princ. vol. 1. Guidop. decis. 442. nona. 2. & facit text. optimus, l. 1. §. qui mortuum, ibi, nam cum dicat in locum alterum, apparet de dominio eum sentire, ff. de relig. & sumpt. funer. sicut & verbum, *meum*, dominium etiam denotat, l. Strichum qui meus eris, ff. de leg. 1. Bald. conf. 331. numer. 3. lib. 2. Roland. conf. 17. numer. 28. lib. 2.

Præterea, aur dicta verba important vfumfructum, aut nuda alimenta, aut proprietatem: Quod non importent vfumfructum, videtur clarum, quia *¶ dum* non exprimitur, censetur legata proprietates, non vfusfructus, l. si aly, & l. filios heredes, vbi Bar. ff. de usu, & usufructu legat. & bene Soccin. confil. 10. num. 11. versic. primo, quia ex verbis, vol. 1. c. M. ansic. de consuet. vlt. vol. lib. 9. tit. 2. numer. 5. Et accedit, quod testator reliquit feminis partem; *¶ Appellatione* autem partis non venit vfusfructus, d. relicta dicimus in prin. ibi, quia vfusfructum, non dominij pars, &c. Nec obstat dicebant, quod pars prædicta fuerit eis relicta, donec, & quousque nubant, quia nihilominus censetur interim relicta proprietates cum onere restitutionis in casu nuptiarum, iuxta tex. optimum, in l. specier 15. ff. de aur. & arg. legat. Surd. de alim. tit. 2. quest. 1. numer. 9. Et consequenter etiam dicebant, *¶ minus* dicta verba importare posse nuda alimenta, Quia supradicta iura, & rationes magis excludunt alimenta, quam vfumfructum, vt patet ad sensum.

Exaduerso Faustus, & Mansuetus contra feminas contendebant, dicta verba solum importare relicta alimentorum, quorum præcipuum fundamentum stat in eo, quod feminæ verbis clari, sæpius repetitis pet testatorem, sunt exclusæ propter masculos à successione omnium bonorum; ita ut bona prædicta integra, & sine diminutione debeant semper, & pro indiuiso esse penes masculos de agnatione testatoris: *¶ quo casu*, feminis exclusis, donec dotentur, solum de iure, debentur alimenta ad l. qui filium 10. vbi Bar. ff. vbi pupill. educ. debet. Et ibidem *¶ clarus Bald.* vbi quod si vnò statuto caueatur, quod masculus teneatur, dotare fororem, & in alio quod femina etiam soror non succedat, quod interim antequam dotetur, debet masculus successori illam alere, idem Bald. in l. alimenta, C. de neg. gest. Soccin. confil. 57. numer. 36. & seqq. lib. 4. Ad enoch. conf. 81. numer. 63. numer. 2. Carpan. ad statut. Mediolan. part. 1. cap. 178. numer. 243. Surd. de Aliment. tit. 2. questus. 26. num. 1. & seq. Vnde deducebant, *¶ quod dicta verba ibi ci habbino la lor parte*, debent restringi ad partem suam eis de iure debitam, & sic ad alimenta, iuxta dict. gloss. in l. quod placuit, in verb. suum, ff. de iur. Fisc. & in puncto, *¶ quod verba pro parte sua*, relata ad filios, debeant intelligi de portione eius de iure debitam, non autem de portione hæreditatis patenzæ, Cyn. per illum text. in l. scimus, sub num. 3. vers. quia cum dicit, C. de iustic. testam. & ibi Bar. num. 3. Bald. num. 2. in 2. notab. Salic. num. 1. eodem notab. las. num. 4. Et generaliter, *¶ quod nomen partis*, probatur erga descendentes, secundum substantiam materiam imponit portio nem de iure debitam, Paris. conf. 7. num. 14. & seqq. lib. 2. Cephal. conf. 117. num. 8.

Ex quibus videtur bene fundata alia statutum, & tensio, nimirum, quod cum feminis, i et par dicta verba, donec nubant, debeantur dumtaxat alimenta, & habent alimentum, nec illa eis debentur: cum *¶ de iure* hoc in casu, scilicet ab hærede grauato non debeantur alimenta feminis exclusis, nisi in subsidium, argumeto 2. text. in leg. pater filium in princip. ff. de leg. 1.

K 2 Ant.

Ans. Rub. conf. 114. num. 3. cum sequentibus Grat. conf. 17. numer. 2. lib. 1. Celsus vno. §. 117. num. 5. Per. de fideicom. quest. 8. num. 197. Melin. de Hissan. primog. lib. 4. cap. 7. num. 2. Menoch. lib. 4. praejumpt. 189. numer. 66. Marcar. in epist. fideicom. 2. par. quest. 48. num. 75. Sim. de Pretis de interp. vltim. vol. lib. 4. dub. 1. num. 34. Moderni. de pact. dotal. tom. 2. dict. glof. prima. par. num. 11.

- 15 Et fortius stringebat in casu nuptiarum, quia t stante strictissimo fideicommissio censetur dotes relictae praefatis feminis in subsidium, Paul. de Caffr. conf. 64. num. 4. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 26. Fusar. de subdit. quest. 531. num. 121. Seraph. decis. 440. num. 40. Add. ad Greg. XV. decisio. 543. num. 5. & Rota in Romana Dotali. 12. Novembrii 1559. coram Illustrissimo Cardinali & Millino, & in Romana Censui de Mutui 12. Decembris 1614. coram Reuerendissimo D. meo Decano, t vnde relictum, donec nubant, eadem eodem modo intelligi, & sic in subsidium, cum eadem prorsus videatur militare ratio, & voluntas testatoris, vt in puncto, Soccin. conf. 102. num. 10. vol. 3. vbi t quod de voluntate defuncti apparet dicitur, quando in alio loco idem, aut simile dixit: Et clarius, Surd. de alimentis. 2. quest. 1. num. 16. Igitur cum testator in casu nuptiarum reliquerit dotes, quae intelliguntur in subsidium idem videtur dicendum de relicto, donec nubant.

- Quibus tamen non obstantibus, Domini t sufficiunt partium enumeratione resoluerunt feminis interim fuisse relictam partem vsusfructus in dicto Castro, t quod enim non fuerit relicta proprietate, videtur clarum, dum testator verba sapienter geminatis exclusit feminas ab ea, hac adiecta causa, vt bona perpetuo in Familia masculina conferuerunt; Vnde dum postea subdit, *ma ci habbino solo la lor parte*, non intellexit de proprietate; Intrat enim doctrina, Angel. in l. cum hi, §. si vni, vers. sed hic in casu nostro, ff. de transact. communiter approbata, vt per Cremenf. sing. 34. in addit. & Surd. de alimentis. d. tit. 2. quest. 1. num. 30. videlicet, Quod dispositio t textus in l. 4. ff. de alimentis. & cibarij, legat. dum dicit, quod quando relinquuntur fundus ad vsusfructum, censetur relicta plena proprietate, limitatur vt locum non habeat, quando praedicto modo relinquuntur alicui, qui non sit capax proprietatis, sed intelligi debet de solo vsusfructu, seu alimentis: Et ratio est, t quia verba debent intelligi secundum conditionem personarum; quibus dirigitur, l. plenum, §. equit. ff. de usu, & habit. quae eo magis in casu nostro procedit, quia t alioquin testator incontinenti feminas vocando ad proprietatem, se ipsum corrigeret, ad l. ea, ff. de condit. & demonstr.

- Quod verò dicta verba non importent relictum alimentorum, inde conspicitur, quod illa simpliciter accepta, & iuxta proprium sensum, importent proprietatem ex his, quae supra in principio dicta sunt, quam tamen iuxta subiectam materiam significare non possunt, vt proxime dictum fuit, Vnde t accipi debent improprie, & iuxta subiectam materiam, cap. si sententia de sentent. excom. in 6. Abb. conf. 32. col. 1. in fin. vol. 2. & Rot. decis. 369. debent tamen sustineri in alio potiori significato, t ita interpretentur omni meliori modo ad fauorem eorum quibus dirigitur ad l. quater, ff. de reb. dub. & ff. de verb. obligat. cap. Abbate sancti, vbi glof. de verb. signif. Cum igitur possint importare vsusfructum, qui ad fauorem feminarum plus importat, quam alimenta, intelliguntur in subsidium: vsusfructus verò simpliciter propterea porius de parte fructuum debent intelligi, quam de alimentis; t verba enim quae duplicem possunt habere sensum, in eo potissimum accipi debent, qui aequior est, l. quater idem sermo, ff. de reg. iur. l. in hi, ff. de condit. & demonstr. Soccin. Sen. conf. 59. col. 7. in fin. lib. 2. Adenoch. de arbit. lib. 2. casu 199.

Quod etiam suaderet expendendo clausulam testamenti, inquit, & in eadem oratione testator his loquutus fuit de parte fructuum: & t verbum illud *part* 15 accedit pro parte fructuum: Vnde admodum verisimile est, quod pariter, quando locutus fuit de parte feminarum, intellexerit etiam eodem modo, quo supra in eadem oratione dictum verbum accepit, nempe de parte fructuum iuxta doctrinam. Bart. in l. centum, nu. 17. ff. de vulg. & pupill. Soccin. iun. conf. 81. num. 18. lib. 3. Surd. conf. 55. num. 12. ita vt mens testatoris fuerit, quod feminae, donec nubant, participent de fructibus dicti Castri duntaxat, sicut & alij masculi: quod clarius demonstratur, dum disposuit, vt eligeretur vnus masculus, qui administraret, & vnique daret suam partem fructuum, & statim subdit, *femine non succedant, sed habeant solum suam partem donec nubant*, Vnde intellexit de parte fructuum: ita ut illa verba, non succedant, intelligantur de proprietate, t qua expressae fuerunt exclusae propter masculos, cum amplissima alienationis prohibitionem pro conseruatione fideicommissi: & illa verba, *la lor parte*, intelligantur de parte fructuum, qui non fuerunt fideicommissio suppositi, sed liberè relictum: Quo pacto vtriusque consilium est, nempe fratribus de Cappelletis quoad fideicommissum, quod propterea non alienatur, sed solum eius commoditas diuiditur, salua fcasper rerum substantia: Et fororibus succurrit eo meliori modo, quo relictum potest sustineri; t Iudex autem in dubio verborum eam interpretationem obseruare debet, quae vtrique parti consulitur, l. adaptatus, §. 1. ff. de iur. nupt. Crau. conf. 91. num. 11. Menoch. vbi supra num. 14.

Non obstat, quod verbum *part* videatur non conuenire vsusfructui, Quia t licet seruitutes sint indiuiduae, l. 2. §. ex his, & l. stipulationes 72. ff. de verb. oblig. cum aliis adductis per Anton. Gomez. 2. tom. var. cap. 10. num. 15. Conan. lib. 6. comment. cap. 2. Theof. par. prima sententia. lib. 5. cap. 3. t Tamen excipitur vsusfructus, qui diuiduus est, l. 1. §. si vsusfructus, ff. ad l. Falcid. Et rationem specialitatis scripti Bart. in d. l. stipulationes, num. 28. & Gomez. vbi supra: Vnde etiam t vsusfructus in multis casibus dicitur pars domini, l. 4. ff. de vsusfructu, Bart. in Auth. hoc locum, num. 7. C. si secundum nupteris mulier, & Rebuff. in dicta l. relicto dicimus, t Adeo quod si dominium rei in alium transferri interdicitur, censetur etiam interdicitur vsusfructus translatio, l. 1. iuncta l. 3. §. nec vsusfructus, ff. de reb. eor. & l. fin. C. de reb. alien. non alienand.

Non obstat, quod feminis exclusis relictum intelligi debeat solum pro dote, seu alimentis, & sic in subsidium, Quia non procedit, quando, vt hic, aliud constat ex mente testatoris, & eius verba minus impropriantur, iuxta Soccin. & Surd. in locis citatis, & alia superius dicta.

Non obstat demum, quod testator in casu nuptiarum voluit solum feminis relinquere dotes, seu alimenta, & inde videri, quod idem etiam, & non plus voluit eis relinquere, donec nubant, Quia dicebat Domini, quod imò voluit testator, vt donec nubant, habeant vsusfructum; & in casu nuptiarum solum dotes, seu alimenta; vt sic inuirtaret filios, & successores ad eas citius maritandum; prout etiam illos hortatus fuit sub spe futuræ restitutionis istorum fructuum, qui feminis erant relictum, donec maritarentur; est enim hæc interpretatio æquior, & proprietate verborum retinetur omni meliori modo, ac vtriusque consulitur.

Et ita, &c.

Bononien.

Bononien. Retractus.

Ven. 21. Maji 1627.

ARGVMENTVM.

Censuarius quando retrahere possit rem censuatam alteri venditam. Venditio rerum minoris celebrata absque decreto Tribunalium plebis à statuto Bononiz requisito, valet, dummodo fuerit in instrumento venditionis reservatum dictum decretum, & postea ex intervallo illius impetratio secuta fuerit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Censuarius quando retrahere possit rem censuatam alteri venditam.
- 2 Retrahitur locus non est, si venditio fuit nulla.
- 3 Statutum Bononia sub rubr. de contr. in §. adicientes, requirit solemnitates de quibus remissum.
- 4 Venditio nulla est non interveniente solemnitate à statuto requisita.
- 5 Solemnitas pro forma à statuto requisita interponi debet in ipso actu, aut post incontinenti, non autem ex intervallo.
- 6 Et interponi debet antequam quis ad alia negotia diuertat: Et ratio redditur, num. 7.
- 8 In alienatione rerum minorum, debet precedere decretum iudicis, ubi in alienationis actu interponi, & non subsequi illius perfectionem.
- 9 Consensus patris, qui requiritur, ut filius adeat, vel possit stare in iudicio, precedere debet.
- 10 Tutoris, & curatoris auctoritas precedere debet actum gestum à pupillo, vel adulto aut in ipsius actu interponi: Non autem ex post facto.
- 11 L. si quis mihi bona, §. iustum, explicatur.
- 12 Tutor seu curatoris consensus praestitus, non bene, & perfectè negotio viso, mihi operatur.
- 13 Licentia, decretum, aut consensus alicuius, quando dicantur per statutum desiderari pro forma, vel non, ad effectum, ut post actum gestum interponi possint, vel non.
- 14 Licentia Iudicis superioris supplet licentiam iudicis inferioris.
- 15 V. Legatus habet eandem auctoritatem, quam habet Legatus.
- 16 Licentia non extenditur ad non petita contra intentionem concedentis.
- 17 Clausula, super quibus omnibus singulis, deficiente in licentia, illa non trahitur ad enunciata.
- 18 Solemnitas requisita à statuto in aliquo actu, si in illo non adhibeatur, sed reservetur adhibenda, operatur, ut actus valeat.
- 19 Fideiussor solvens pro alius confideiussoribus, non potest potius, ut creditor contra eos sibi cedat: bene tamen sibi cedenda sunt, si in actu solutionis fuit expressio reservatum, ut sibi cedantur.
- 20 Paria sunt fieri aliquid ab initio, vel ex post facto, si ab initio fuit consentum, quod illud debeat, vel possit fieri.
- 21 Contrahentes si in instrumento reservant sibi, ut liceat eis apponere conditionem postea declarandas, etiam si declaratio ex intervallo fiat, haberi debet pro facta tempore confecti instrumenti.

Tom. I.

- 22 Pactum de revocando, si ab initio contractus fuit consentum, ut fiat, dicitur incontinenti, & in ipso actu fieri: etiam si postea ex intervallo fit.
- 23 L. si ita scripsero, §. ff. de condit. & demonst., dispositio recitatur.
- 24 Fideicommissarij, quamvis nec nati, nec concepti tempore testamenti, dicuntur habere à fideicommissario, etiam si mille anni transierint.
- 25 Pactum in instrumento appositum, informat ab ipso contractu, vel, ut alij dicunt, informat ipsum contractum principalem.
- 26 Venditio celebrata cum reservatione aliquid faciendi, censetur facta sub conditione quatenus fiat id quod fuit reservatum, & interim donec illud fiat, venditio dicitur imperfecta, & suspensa, nec dominium transferat: Et num. 27.
- 28 Clausula, quatenus opus sit, quid operetur.
- 29 Contrahentium mens ex quibus declaratur.
- 30 Incontinenti, & ipso actu illud fieri dicitur, quod sit, antequam partes habeant contractum pro perfectum, & absolutum.
- 31 Retrahere volens non nocet declaratio venditoris asserentis se nulliter vendidisse.

DECISIO LXXXIII.

Elizabeth de Mercadinis 6. Maji 1524. & etatis suae annorum 13. vendidit Vincentio Bauosius medietatem cuiusdam praedium: sed quia etiam pro quodam perpetuo censu pupillis de Grimaldis obligatum; & ipsi propter vigorem Constitutionis Pij V. volentes illud retrahere, obtulerunt adimplete omnia in venditionis instrumento contenta, & cum effectu pecunias, iuxta d. Constitutionem deposuerunt: Unde videbatur retractui locum esse. Cene. de censib. par. 2. quæst. 1. art. 3. numer. primo, & seqq. Rot. decis. 610. par. 2. recent. & coram Gregor. XV. decis. 193. Et pro retractu in prima instantia ad fauorem d. d. pupillorum pronuntiavit Auditor generalis Bononiensis.

Verum Bauosius, qui ex alio iure praedium ad se spectare, & retractum excludere praecedebat: Causam in gradu appellationis introduxit in Rota Bononiensis: à qua sententiam fauorabilem, primæ reuocatoriam reportauit: cuius fundamentum fuit, Quod prima venditio, ex qua Grimaldi retrahere voluit, fuit nulla, & sic ex illa eis non competere ius retractandi, Bald. in leg. 2. num. 3. prope finem, vers. quia verbum venditionis, C. de Episcop. audient. & in tract. de iur. probatib. numer. 7. Tirac. de retract. lignag. §. primo, gloss. 2. sub num. 5. vers. cum appellatione venditionis, & numer. 6. post princip. vers. quia verbum vendendi, Cassan. in rub. de retract. rubr. 10. §. primo, gloss. 2. num. 5. Carpan. de statut. Mediol. cap. 417. numer. 135. tom. primo, Modern. Roman. discipuli forens. cap. 516. num. 15. lib. 3. Franch. decis. 742. num. primo, & sequentibus.

Nullitas venditionis praecedebatur, ex quo per f. statutum Bononiz sub rubr. de retract. in §. adicientes, in alienatione rerum minorum, requiritur inter alias solemnitates, licentia, & decretum Doz minorum de Collegiis, siue Tribunalium Plebis, ve exponit, Monterius, gloss. ibi. in verb. & dominorum: hoc etiam in dicto statuto expresso, in vers. & si, quod alienationes aliter factæ, & sic sine praedicta licentia, seu decreto Tribunalium, sint ipso iure nullae, nulliusque valoris, & momenti. Unde cum t. hanc decreti solemnitas non interuenit, venditio fuit nulla, cap. cum dilecta ante fin. & ibi Felin. num. 6. vers. gesta contra formam de rescriptis. Surd. decis. 144. numer. 17.

K

Pic. ad

DECISIO LXXXIV.

AVINIA Casarossia de anno 1600, de-
dit Margaritæ eius filiz iam nuptiæ tra-
didit Francisco Catofilio præfenti, & ac-
ceptanti pro fe, & eius hæredibus om-
nia, & quæcunque eius bona, & iura
præfentia, cum clausulâ Constitui, & reſtиту-
tionē vſusfructus, durante donatricis viâ, & ſcutis cen-
tum auti ad teſtandum: *volens etiam*, (verba ſunt don-
ationis) *quod incontinenti, ſequuta eius morte, petitiis,*
exaltio, recuperatio, & poſſeſſio rerum donatarum, illico
ipſi Margaritæ pleno iure comparat, & non antea, nec
aliæ modo. Prædeceſſit donataria donatrici, ſupetſtitie
Pompeio eius filio: & hæredæ, qui virtute dictæ don-
ationis, nec non Ginebriæ Panetteria vti filia, & hæ-
res donatricis, immiſſi fuerunt in poſſeſſionem bono-
rum, de quibus agitur, per Gubetnatorem Arimini;
& cum fuerit inter eos diſceptatum, cuius poſſeſſio
eſſet manutenda: tam coram dicto Gubetnatore,
quàm cameſæ Auditore: obtinuit prædicta Ginebriæ,
Quorum ſententiæ ob non reuſionem pro Apoſto-
lis, fecerunt tranſitum in rem iudicatam: Vnde cum
Signatara mihi commiſſerit cauſam reſtitutionis in
integrum: Dubitauit: An præſuppoſita re iudicatâ,
conſuſet de cauſis reſtitutionis.

Et pro Pompeio dicebatur, quodd eius poſſeſſio
etate prior virtute Conſtituiti, & per quod tranſfertur
vera poſſeſſio, *l. quidam mulier ff. de rei vendicat. Tira-*
quel. de iur. conſtit. par. 2. ampl. prima. num. 2. & ex re-
ſtитуatione vſusfructus. l. qui quis, vbi ſi quis argumētum
ſ. ſed ſi quidem. C. de donat. Alex. in l. 3. in princ. num. 14.
ff. de acq. poſſ. nec non ex actuali immiſſione poſt mor-
tem donatricis, virtute eiufdem donatōis, & quæ
fuit anterior immiſſione Ginebriæ, quia quâvis vitæ
fuerit eadem die, nempe 4. Iulij; tamen illa Pom-
peij fuit cum expreſſione horæ, quæ propterea præſu-
mitur prior in conſuſu alterius poſſeſſionis, quæ non
habet horam, licet capta eadem die. Rot. decif. 19. nu. 2.
cum ſeqq. p. 2. diuerſ. & in reſc. decif. 135. nu. 1. verſ. quod-
que ſuſcipit, & decif. 312. nu. 2. poſt. mod. verſ. & ſuſcipit p.
1. & decif. 14. n. 1. p. 1. & in Romana Quarta 27. Aprilis
1610. coram me. Vnde videbatur conſtare de cau-
ſis reſtitutionis in integrum, & ſic Pompeio, potiùs
dandum eſſe mandatum de manutendo, quàm Ge-
nebriæ; cuius & poſſeſſio tanquam poſterior præſumi-
tur Clauſula. exp. licet cauſam, vbi Felin. nu. 8. verſ. 3.
cauſa de probat. Caputæ. decif. 334. n. 2. p. 2. Seraf. decif.
1106. n. 2. Greg. XV. decif. 5. n. 3.

Sed Domini contrariū reſoluerunt, & reſolutio-
nis ratio fuit, quodd Pompeius nec ſe iurare poteſt
poſſeſſione virtute Conſtituiti, nec aliâ captâ dictâ die
4. Iulij poſt mortem donatricis. In Primis non poſ-
ſeſſione Conſtituiti, quia donatio fuit collata poſt
mortem donatricis conſtituentis, ex prædictis verbis
donationis, ibi, *volens ipſa donatrix quodd, &c.* vnde
verſamur in claris, quodd in vitâ donatricis poſſeſſio
non fuit tranſlata per Conſtitutum, quia ne tranſfere-
t, fuit expreſſe conuenitum: & clarum eſt quodd donat-
rix in actu donandi poruit apponere conditiones ſibi
bene viſas, *l. legem. C. de donat. & l. prima. C. de donat.*
que ſu. mod. Bald. conſ. 143. lib. 4. & Caſtrenſ. conſ. 367.
lib. 1. Poſt mortem autem donatricis, Conſtitutum
nihil operatur, quia conſentur in tempus, in quo nō
eſt poſſeſſio penes conſtituentem, imō exſtincta per
eius mortem. Bald. in cap. 1. de confirm. vſil. vol. inutil.
num. 13. Angel. Peruſin. l. quæſumus, §. ſi Conſtitutor, nu. 1.
ff. de acq. poſſ. & ibi Cuman. non. 2. Tiraq. de iur. con-
ſtit. par. 3. limit. 2. & dixit Rot. in Florentina Subdeca-
gatus 27. Iulij, curatentis anni coram me.

Deinde nec Pompeius ſe iurare poteſt poſſeſſione,
iudicis auctoritate capta dictâ die 4. Iulij, tum quia
cū eſſet occupata per colonos, erat plena, *Seraf. decif. 71. num. 4.* Vnde & vel coloni erant ciuicidii, vel
ab eis erat habenda recognitio *l. peregre, §. quibus ff. de*
acq. poſſ. Gozad. conſ. 86. num. 10. Afflicti. decif. 325. n. 3.
& Seraf. decif. 342. tum etiam quia & tunc hæreditas
donatricis erat iacens; cui cū curator darus non
fuerit, bona in ea recepta, fuerunt malè occupata,
Rot. conſ. 78. nu. 10. lib. 5. Surg. XV. decif. 1206. num. 7. Et
demum, ac poſitiſſimum: Quia iudex tradidit Pompeio
poſſeſſionem cum & clauſula, *ſine præiudicio habentiū*
meliora iura, quæ præſeruat iura hæredis, & nihil ope-
ratur, niſi purificata conditione. Joſeph. Ludovic. decif.
Peruſ. 47. num. 12. & Surg. decif. 333. nu. 10. & ſeqq. poſt
conſ. vbi quodd dicta clauſula facit, vt habeatur pro nō
poſſeſſore quoad intereſſe hæredis. Rot. decif. 325. n. 1.
p. 1. diuerſ. & decif. 513. num. 2. p. 1. reſc. ent.

Quodd autem iura Ginebriæ vti hæredis ſint potio-
ra, inde deſumebatur: quodd & ipſa vti hæres habet in-
tentionem fundatam, donec, & quouique alter non
probat habere meliora iura, *l. ſin. C. de diſt. diu. Ad-*
teſt. Pompeij autem ius, ſolū in dictâ donatōe funda-
tur, quæ ei non ſuffragatur, quia fuit poſt mortem
collata, ex prædictis verbis donationis, ibi volens ipſa
donatrix, &c. & vnde cū Margaritâ donataria eius
mater prædeceſſit donatrici, donatio non tranſmit-
titur ad Pompeium filium, & hæredem, quia & textus
ſ. ex condit. Inſtit. de verb. oblig. & l. neceſſario, §. 1. ff. de
peric. & commod. re. vend. qui dicunt, contractus condi-
tionales ad hæredes tranſmitti, loquuntur in contra-
ctibus vltro, citroque obligatoris, non autem in dona-
tionem; vt declarat gloſ. in d. §. ex conditōis: & ibi
Doctores. Et rationem differentię aſſignat Menoch.
conſ. 383. n. 55.

Verū in extenſione Deciſionis & fecit mihi di-
ſcultatem, quam etiam vnus Dominorum agnouit,
quodd hæc donatio fuit inter vivos, etiam quodd fuerit
facta mentio mortis, ex quo expreſſe dictum, fuit, vt
eſſet donatio pura, ſimplex, & inter viuos, *Craneri.*
conſ. 85. num. 3. Roder. Suarez. alleg. 20. num. 3. & ſeqq.
At antea. de conſuet. vltim. vol. lib. 1. tit. 1. n. 1. & ſeqq.
Et ex retentione vſusfructus, qui morte finitur, *Alex.*
conſ. 14. lib. 1. num. 3. verſ. hæc etiam: Nec non ex clau-
ſula Conſtitui, quæ eſſet ſuperflua, & nihil operatur
poſt mortem conſtituentis, vt ſupra dictum eſt: Tum
etiam, quia donatrix promiſit donationem perpetuū
ſtitim habere, & eam non reuocare, vulg. textus in *l. vbi*
ita donatur ff. de donat. mori. conſ. Suar. vbi ſupra, Mar-
zar. conſ. 61. n. 4. Anton. Gomez. de donat. cap. 4. Præterea
quia donatrix iurauit obſeruatiām donationis, Clar.
in §. Donatio, quæſt. 4. Et quia donataria fuit ſtipulata
etiam pro hæredibus: cū tamen donatio inter viuos
ad hæredes tranſmittitur, non autem donatio cauſa
mortis, *Alex. conſ. 14. n. 4. vol. 1.* Vlticquus quia adhibi-
ti fuerunt ſolū duo teſtes, qui ſufficiunt in dona-
tionem inter viuos, *Alex. in l. quæ dotis, num. 13. verſ. vlti-*
mo falſis ff. ſolus matrim. Paul. de Caſtr. conſ. 76. vol. 2.
Et demum, ex quo donatio facta fuit coniunctæ per-
ſonæ, nempe filiz, *Imol. & Roman. in d. l. quæ dotis: &*
l. 7. Riminiald. iur. conſ. 1274. n. 70. vol. 3.

Vnde cū dicta & donatio fuerit inter viuos ſim-
plex, & pura, facta præſenti, & acceptanti, fuit à prin-
cipio perſectæ, & irrevocabilis, & itea Inſtit. de donat.
Et & per traditionem, virtute Conſtituiti, fuit ius
perſona donatariz radicatum, & ei dominium acqui-
ſitum, *l. prima ff. de donat. & l. Senatus, §. donatio ff. de*
donat. cauſ. mori. Capra. conſ. 14. num. 5. Joſeph. Ludov.
decif. Peruſ. 29. num. 6. cum ſeqq. ad quodd quodd donatrix
non potuit ampliùs de rebus donatis diſponere, nec
eas in alium tranſferre, ſed alteri obligare: Bartol. in
l. 1. C. de

14. C. de iur. fisci. lib. 11. Corfess. fing. 81. verb. Donatio. Cels. l. 20. conf. 53. num. 2. & conf. 58. n. 6. & 8. Vm. decis. 421. n. 20. & Ludon. Peguer. decis. crim. 48. num. 6. Et ratio est, quia clausula *Constitutus*, non solum possessionis, sed etiam domini, translatiua, si vt hic concurret titulus habilis ad transferendum dominium, gloss. communiter approbata in l. ab emptione. ff. de pact. 19. & cap. cum venisset de testis spoliatis. pro vt etiam idē dicendum est de retentione usufructus rei donatæ, d. l. qui quis; & ibi, Salic. post gloss. & d. l. quis argentum, §. sed siquidem, C. de donat. Guld. Pap. decis. 46. & 101.
20. ¶ quo casu donatarius præfertur alij cuiuslibet possessori, cui postea fit realis traditio rei donatæ, vt notant communiter Doctores in l. quous, C. de reuendic. Ioan. Andr. in Addit. ad Specul. sit. de empe & vendic. §. 1. in add. que incipit, nota, quid si res. Bertrand. conf. 173. nu. 11. in fin. lib. 1. & Guld. Pap. vbi supra.
21. Vnde ¶ cum per d. donationem in casu nostro fuerit donatarie ius quæsitum, & dominium in eius persona radicatum, consequenter eius morte, superflite donatrice, donatio non fuit extincta, sed tranliiuit ad Pompeium eius filium, & heredem. d. l. si quis argentum, §. fin. in fin. C. de donat. ibi, non solum eor, dum superant, sed etiam eorum successores reddere compelli non tenentur, in quo donatio facta est, sed etiam eorum heredibus. Bart. in l. ita stipulatus 115. num. 42. in fin. ff. de verb. oblig. Rebuff. in l. alienatum 67. §. donationis verbum, vers. 4. donatio ff. de verb. signif. Thesaur. decis. 70. num. 5. vers. dico autem V. d. decis. 421. per tot. ¶ Et quando, vt hic hæredum facta est mentio, nulla est dubitatio, Menoch. d. conf. 388. num. 53. Borgn. Caualean. decis. 42. per tot. Rauden. de Analog. cap. 37. n. 702. Anton. Fab. in suo Codic. in tit. de reuocant. donat. diffin. 11.

Neque obstant prædicta verba ibi, volens ipsa donatrix quod petius, &c. quia non important conditionē, ita vt sint posita in substantia donationis, quæ iam erat perfectè concepta, iuxta omnes suas partes substantiales, sed solum respiciunt donationis executionem; quod clarè patet. Primò, quia dicta verba, de se executionem, & effectum donationis respiciunt; quod quidem, vt de iure locus esse possit, petitioni, exactioni, seu possessioni necessitati præsupponi debet perfectio donationis. 2. ex clausulis Constituti, & retentionis usufructus quæ alioquin essent inuolutes, & nihil operarentur, & donatrix sibi ipsi contradiceret.

23. Terriò, & tandem, ¶ quia mentio mortis non fit per modum causæ finalis, sed solum ad demonstrandum, & limitandum tempus, quo donatarius debet gaudere bonis sibi iam donatis, & acquisitis: pro vt in puncto, Oldrad. conf. 114. Alex. conf. 78. per tot. vol. 4. Menoch. d. conf. 388. num. 28. & filiùs Brogn. Caualean. in d. decis. 42. num. 11. Rot. in Romana de Incorporat. 29. Aprilis 1616. coram b. m. Valdo. Vnde quod possessio donatarie non acquiritur, nisi post mortem donatricis, non est intelligendum de possessione ciuili, quæ iam translata fuit per Constitutum, & usufructus retentionem; sed de possessione naturali, ¶ quæ remanet penes donantem, ratione usufructus, l. naturaliter in princ. ff. de acq. possess. pro vt in terminis Rot. in dicta Rom. de Incorporat. vers. rursus nec videbatur pro vt in simili, vt euitetur contrarietas, distinguit Alex. d. conf. 78. n. 11. vers. ¶ quod d. donatio: & innouent verba donationis ibi, sequuta dicta morte, pleno iure conuertantur & non antea: ita vt in dicto casu ¶ ex consolidatione usufructus cum proprietate per mortem donatricis, donataria, quæ antea erat nuda proprietaria, fiat domina pleno iure, §. fin. Instit. de usufructu.
26. Non obstat defectus insinuationis, Quia ¶ non est necessaria stante iuramento, quod supplet defectum insinuationis, iuxta opinionem, quam pluries tenuit Rota, Caputa q. decis. 86. par. 1. Seraf. decis. 472. nu. 14.

& decis. 746. num. 5. & in recent. decis. 388. num. 2. vers. 3. instrumentum. par. 1. & apud Greg. XV. decis. 391. n. 5. & ibi Add. n. 10. Nec Constitutio Marchie Cardinalis Carpenfis, per quam ¶ Aegidiana, quæ in contractibus minorum requirit iuramentum, nempe iuramentum, & insinuationem extensa fuit ad omnes contractus mulierum, applicatur casui nostro. Quia Cardinalis Carpenfis erat Legatus in dicta Prouincia Marchie cuius iustitidictio vltra dictam Prouinciā non se extendebat. Et licet dicta Constitutio fuerit per Papam confirmata, ¶ tamen confirmatio non ligat eos, qui non comprehenduntur in dicta constitutione confirmata: pro vt in terminis tradunt, Add. ad Greg. XV. decis. 260. n. 17.

Ex quibus videtur, iuxta Pompeij esse potiora; & ideo ¶ quod ei vti hæredi suffragetur possessio virtute Constituti ad effectum manutentionis, vt in puncto Menoch. conf. 139. per totum. Non autem Ginebriz possessio Lauinæ usufructuarie iuxta mariti; ¶ ex quò enim Lauinia constituit se possidere etiam pro heredibus donatarie continuatur in eos possessio, etiam mortua donataria, Tiraq. in trakt. de iur. confir. par. 2. ampl. 12. Menoch. vbi supra, num. 9. & clariùs num. 30. ¶ Possessio verò naturalis Lauinæ usufructuarie, eius morte fuit extincta: sicut finita etiam fuit causa possidendi, nempe usufructus, Tiraq. in trakt. le mori suis. ff. declar. prima in princ. Menoch. vbi supra, n. 34. vers. 2. admissio: quæ propterea non tranlit ad hæredes, Quia nec causa possidendi erat ad eos transitoria, ¶ Quibus propterea non datur interdictum vti possidetis, sed darur hæreditibus proprietarie, vt in terminis. Nat. conf. 419. & Menoch. vbi supra. Vnde cum Pompeius benè legitimauit suam personam, & de identitate rerum donatarum clarè constet, ex daris in summario: volui Dominos super his iterum consultare.

Et ita, &c.

Tullen. Parochialis.

Ven. 28. Maji 1627.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

S V M M A R I V M.

1. Clausula, vt prætenditur, quid operetur.
2. Beneficium in dubio censetur simplex, & non Curatum, incumbitque omni probandi contrarium assertum.
3. Vacatio per obitum qualiter probetur.
4. Valor beneficij probatur per testes de publica voce, & fama.

DECISIO LXXXV.

DOMINI STEIERIT in decis. die 5. Iunii 1626. vltimam gratiam si neutri Nicolaï Pieron esse in omnibus iustificatam, ex eisdem rationibus, & moriuis Decisionis, quæ Dominis placuerunt.

Non obstat, quod non sit iustificata narratiua, quòd Nicolaus Sellier aduersarius fuerit prouisus auctoritate ordinaria: Quia fuit cum ¶ clausula, vt prætenditur, quæ operatur: vt narratiua non sit partis, nec impetrans affirmare videatur: & sic non teneret ad illius iustificationem, Rot. decis. 60. de rescript. in antiq.

Præterea non est detrahenda partita francorum, 160 per comprare un Cavallo, quia nec de emptione constat, nec quod fuerit pro necessitate vsu Abbatiæ quicquam datur, vnde hæc partita iustificetur: sicut nec ob eandem rationem iustificatur alia res Partita, Prima francorum 72. pro emptione Tauri, Secunda francorum 25. pro emptione Vacellæ & Vaccharella & Tertia francorum 180 pro emptione Equi, quæ idcirco non sunt etiam deducendæ.

Vltius reiectæ fuerunt partitæ omnes, de quibus in summario num. 4. nempe francorum 31. 18. 16. 20. 240. 247. 95. & 160. quæ narratur erogatæ in emptione Porcorum, Vaccharum, & Equorum; quia ultra quod non constat de causa necessitatis, in illis nulla fit intentio de Abbatiæ.

Fuerunt etiam reiectæ partitæ datæ in summario, num. 5. in quibus continentur pecuniæ solutæ pro didicendâ locationibus factis ab Abbate Lignario sub præ. xto, quod istæ locationes erant factæ pro minori affictu, quam fieri debuissent; tum quia non constat factas fuisse huiusmodi disdictas, nec quod pro illis debuerit aliquid solui, & verè fuerit solutum, aliter, quam ex simplicis assertione adiectæ, cui, ut iam dictum est, stare non debet: tum etiam quia non apparet, quod cellulus vtilius bona Abbatiæ locauerit: & in omnem casum disctæ partitæ non sunt in causam necessitatis, sed vtilem.

Tandem dicebant Domini multò magis esse reiciendas nouem partitas, de quibus in summario num. 2. quas Tetellus asserit solui: se pro vsuris pecuniarum, scilicet partitæ: tum supradictarum, nempe franci 18. 21. 26. & grossi 7. 18. 21. 16. & grossi 7. 18. 26. & grossi 7. 28. si enim partitæ principales sunt iniustæ, & idcirco non admittendæ, iuxta supradictum Decretum Papæ, multò magis iniustæ sunt supradictæ partitæ vsuatarum, & propterea multò minus admittendæ.

Et ita, &c.

Milcuitana Bonorum.

Ven. 7. Maji 1627.

ARGVMENTVM.

Clausula *Arbitrio Rotæ*, & clausula *constitit*, quæ operentur. Citatio, per dictum, seu per proclama quando sit necessaria: Et multa notanda in materia commutationis voluntatis testatoris: quæ patent ex summario.

SVMMARIVM.

- 1 Citatio per editum, quando requiratur & numer. 9. & 11.
- 2 Arbitrium regulatur à iure, & quid operetur.
- 3 Concessionem, & respectu Principum, intelligi debent concessa sive alterius iniuria.
- 4 Clausula, *constitit*, facit executores mixtum.
- 5 Et Executor stante dicta clausula nihil potest, nisi iustificatus narratis per veras probationes.
- 6 Et talis iustificatio fieri debet cum citatione partiæ.
- 7 Arbitrium non intrat ad effectum sustinendi commutationem voluntatis, si non fuerint citati interesse habentes.
- 8 Citatio contra incertas personas, & nullum incertum habentes, non est necessaria: declara. v. num. 9.
- 10 Citatio per proclama contra interesse putantes, conuenit semper fieri de iure Rotæ.

- 12 Testantium voluntates esse præcisè seruandas, aquitatis suadet: & ratio redditur ibidem.
- 13 Commutatio voluntatis fieri non debet, nisi ex magna causa.
- 14 Commutandæ voluntatem legitimam causa reputatur, si bona relicta à testatore non sufficiant pro faciend. id id, quod ipse ordinauit.
- 15 Monasterij constructio, iuxta mentem testatoris denegari non potest ab Ordinario, & si illam denegat recurri potest ad Papam.
- 16 Dummodò, dictio importat modum, quo non seruato agi potest ad resolutionem actum, & restitutionem rei data.
- 17 Omnium, dictio est vniuersalis, & omnia comprehendit.
- 18 Arbitrium non intrat, cum versamur in clari.
- 19 Prædictatum, dictio est relativa precedentum.
- 20 Interpretatio ea sumi debet, per quam actum est magis iuri conformis.
- 21 Gratia, qua non est motu proprio, interpretanda est prout iacet, quæminus illius executio sit difficilis.
- 22 Modus seruari debet quantumvis difficilis sit: & quomodo hoc procedat.
- 23 Commutatio voluntatis fieri non solet à Sede Apostolica, nisi cum consensu omnium habentium interesse.

DECISIO LXXVIII.

IERONYMA Chiantar ex honesta, & antiqua Familia huius cognominis Insulæ Melitæ, in testamento quod decessit de mense Augusti Anni 1618. mandauit Confraternitati Charitatis, quam hæredem instituit, ut in Cinitate Melitæ fundaret vnum Monasterium puellarum Virginum, in quo semper adesse voluit octo Moniales ex dicta Familia, gratis, & absque dote recipiendas; eligendas tamen per dictam Confraternitatem, ex puellis Casalitis Sighecci, & in earò defectum ex omnibus puellis aliorum locorum dictæ Insulæ; ita tamen, quod puellæ dictæ Familiz, si repellantur, debeant semper præfieri.

Verùm Moniales Conuertiæ eiusdem Cinitatis de mense Maij 1621. & sic adhuc non transactis tribus annis à die conditi testamenti; narrata dictæ testatrix dispositione, & quod eius bona erant adeò debitis obnoxia, ut non fuissent pro constructione dicti noui Monasterij, & Monialium sustentatione, quodque superiores erigendi licentiam date recusabant, obtinuerunt à Sede Apostolica commutari dictam voluntatem, & bona hæreditatis, eis applicari, inserta tamen in Breui hæc clausula. *Dummodo puellarum omnium vocatarum prædictarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedat assensus, & non alius*: cuius commutationis executio commissæ fuit Ordinario Meliten. cum clausula *constitit*, qui in executionem dictæ Gratiz, requisito solum consensu quatuor puellarum dictæ Familiz electarum per dictam Confraternitatem; quæ etiam receperat fuerunt in dicto Monasterio; aliis tamen pluribus puellis eiusdem Familiz, quæ exstabant non citatis; bona dictæ hæreditatis prædicto Monasterio applicauit: sed quia fe opposuit dicta Familia de Chiantar, causa commissa in Rota h. m. Seleucien: fuit dubitatum, An oblatet defectus consensus aliarum puellarum dictæ Familiz tunc existentium: Et die 10. Ianuarij 1625. fuit affirmatiuè decisum: & resolutionis ratio fuit, quod Papa per dictam clausulam, *dummodo puellarum omnium, &c.* noluit se restringere ad certum earum numerum, sed voluit omnium consensum requiri, quia etiam omnium intererat, testatrix dispositionem non commutari, quæ propterea debuerunt citari, solum per Editum, *Pur. decis. 91. lib. 3. in nou.*

Verùm

Verum Monasterium voluit iterum audiri, sed dispositione adhuc pendente: causa tamen sepius iam proposita, sub pretextu euitandi difficultates, & dubitationes Dominorum, præsertim circa interpretationem, & intellectum dictæ clausulæ: obtinuit mihi referribi: Vt reiecto, & omisso quocumque verborum rigore, sensu, ac mente dictæ communicationis, & applicationis, procederetur in hac causa Arbitrio Rotæ: Vnde hodie dubitatur: An intret arbitrium, ita ut sit standum vel recedendum à decisio: Er Domini unanimi omnium voto, responderunt illud non intare, sed standum esse in ultimum loco decisio: & moti fuerunt. Quia 1. arbitrium regulari iure, & solum operatur, vt eius rigor moderetur suadente æquitate, *Cas. de Grassi. decis. 5. num. 2. de re iud. Rot. in Tarraconen. Canonici. 17. Nouembrii 1607. coram bon. mem. Scotto*, quæ est apud *Marchef. fol. 343. par. 1.* non tamen dat facultatem lacendi ius patris, *Bart. in extrajud. ad repræsentand. in verb. videtur, num. 10. & in l. ambrosia. num. 2. ff. de Decret. ab Ordin. facien. & Rot. decis. 652. numer. 2. in fin. par. 2. recet. 1. Concessionem enim, & Rescriptum Principum debent intelligi concessa sine alterius damno, & iniuria, l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in loc. pub. Ruin. conf. 105. num. 8. lib. 5. & latè *Manoch de arbit. libro. 1. quest. 48. in princ.* si autem arbitrium in casu nostro ad fauorem Monasterij & contra dictam familiam interponeretur, esset contra ius, & contra æquitatem, & quod magis est, contra clara verba Papæ, vt ex seqq. singula discurrendo patet.*

In primis esset contra ius; Quia in Literis adest clausula, *Consilio*, 1. quæ facit executorem mixtum, *Rot. decis. 79. numer. 1. par. 1. recet. ita ut* 1. executor nihil possit, nisi iustificatis narratis, *Pars. conf. 41. num. 1. lib. 4. Roland. conf. 65. n. 20. cum seqq. lib. 3. Put. decis. 275. num. 1. lib. 2. & per veras probationes, Felin. in rub. de probat. num. 3. & Bellam. decis. 47. 1. quæ 1. iustificatio 2. proprietate fieri debet cum patris citatione *glos. in clem. presenti de Consib. in verb. consuetudine, Rot. decis. 21. de rescriptis in antiq. & latè, Mart. claus. 19. num. 1. par. prima.* vnde cum dictæ puellæ, quatuor (vt patet ad oculum) 3. intererat voluntatem non commutari, 1. non fuerint citatæ, consequenter esset contra iuris dispositionem, vt eis contradicentibus, intraret Arbitrium, *Put. decis. 300. lib. 3. in non. impress.**

Neque obstat, si dicatur, quoddam singulæ puellæ dictæ familie, 1. cum sint incertæ, & ius certum non habeant, nisi quatenus eligantur à Confraternitate, non debuerunt citari, *glos. in l. de vnoquoque, ff. de re iud. Vant. de nullis. ex defect. citat. num. 19.* Quia quicquid sit, quoad validitatem sententiæ, hoc vnum certum est, quoad iustitiam, & earum præiudicium 1. debuisse citari saltem per Edictum, *legi si eo tempore, vbi Bart. C. de remiss. pignor. Put. dicta decis. 91. Actvil. decis. 3. de re iud. Seraf. decisio. 1241.* vbi quod 2. Rota perpetuo obseruauit, vt saltem fiat citatio per proclama, contra interesse putantes, &c. tanto magis, quia puellæ dictæ familie Casalis Sigheheiz in specie vocato, non possunt dici incertæ, quia potest facile haberi de illis certa notitia, & ius earum est certum in genere, ex quo testatrix iussit, quod in nouo Monasterio deberent semper esse octo puellæ dicti Casalis ex dicta familia: vnde dum iuxta Literas Apostolicas, quatuor solum sunt assumendæ, sit alius saltem in genere præiudicium certum, & irreparabile: quo fit, vt etiam in genere, & per edictum debuerint requiri, & citari, *ex Bart. vbi supra, & Soccin. conf. 282. numer. 4. lib. 2.*

Deinde quoddam intraret arbitrium ad fauorem Monasterij Conuenticarum esset contra æquitatem, quia 1. æquitas inuadet, vt voluntas testantium præcisè obsecratur, *Auth. de mpris, §. disponat*, nihil enim est,

quod magis hominibus debeatur, quam vt supremæ voluntatis, postquam iam aliud velle non possunt liber sit stylus, & licitum, quod iterum non iedit arbitrium, vt inquit, in l. prima, C. de Sacros. Eccles. vnde 2. æquum non est, vt fiat cōmutatio vltimæ voluntatis, nisi ex magna causa, vt statuit, *Concil. Trid. sess. 22. c. 6. de reform.* & prius *Clement. quia contingit de relig. domib. & ius ciuile, in l. legatum, ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.*

Neque obstat cause Papæ narratæ, de quibus in prædictis Literis, nempe quod superior recuabat in partem licentiam fundandi dictum nouum Monasterium, ex quo in eadem Ciuitate erant iam alia tria Monasteria, & quod bona testatrix sunt debitis, & legatis obnoxia, quæ idcirco non sufficiunt pro noua fundatione, quæ sola de iure est legitima causa cōmutandi vltimam voluntatem iuxta *rexxin. l. legatum ff. de usufr. legat. & l. final. ff. de oper. publ. cap. nos quidem de testam. Ludan. Roman. sing. 481. Cappell. Titul. decis. 26.* quia imò dicta narratiua idem magis excludit Arbitrium ad fauorem Monialium, & facit, vt illud intret ad fauorem familie; etenim vltro quod illa non est iustificata, & iustificatio debuit fieri citatis puellis: & in omnem casum Papa noluit fieri cōmutationem, nisi quatenus accederet omnium puellarum vocatarum consensus, vti mox probabitur. Respondetur etiam, quod potius ex actis videtur dari sumus bona Testatrix sufficere pro dicta noua fundatione, & alendis puellis in nouo Monasterio ingrediendis, & eò magis quia debita, & legata non sunt attendenda: quia iuxta præscriptum testatrix, illa debent prius solui ex fructibus, & redditibus, quo stante, 1. Ordinarium non possit denegare licentiam, iuxta d. *Clem. quia contigit*, alioquin posset merito ad Papam recurrere, ex quo esset testatrix per indirectum voluntatem impedire.

Tandem verba litterarum sunt clara contra arbitrium ex dicta clausula, *modo omniū puellarum prædictarum, &c.* tum ponderando d. cionem, 1. *Dummodo*, quæ importat, vt non seruato modo, sub quo o gratia facta fuit, nempe non consentientibus omnibus puellis, & multo magis nec illis citatis, agi possit ad resolutionem, & restitutionem rei datæ, *Rot. decis. prima de condic. oppos. in non. Menoch. conf. 134. num. 37.* quæ dictio *Opponium*, cum sit 1. vniuersalis, & nihil penitus excludat, dicitur ex ea, quod Papa noluit se restringere ad certum, & limitatum numerum puellarum, sed quod omnes voluit comprehendere, vt bene in Decisione in hac causa facta: vnde cum 1. non versetur in dubiis, sed in claris non intret arbitrium, *Rot. decis. 725. num. 2. par. 2. recet.*

Nec releuat, si dicatur, quoddam illa verba, ibi, *modo omniū puellarum vocatarum prædictarum, &c.* tum declaranda, & restringenda per alia verba immediate sequentia, ibi, & in Monasterio recipiendarum, ita ut solum d. beat requiri consensus quatuor puellarum, quæ tantum iuxta dictas Literas Apostolicas sunt recipiendæ, quia sensus iste repugnat omnino menti, & verbis Papæ: Repugnat menti, quia Papa ad nihil aliud voluit requiri consensum puellarum recipiendarum, nisi ratione præiudicii: vnde cum dictis quatuor puellis recipiendis, seu iam receptis nullum fiat præiudicium, ex quo iam suum habent interitum, & non possent contradicendo plus cont. qui; consequenter frustra eorum consensus est requisitendus; quo fit, vt iuxta mentem Papæ peruenisse requiri debeat consensus earum, quæ iuxta Literas Apostolicas non sunt recipiendæ: Repugnat verbis, quia in principio litterarum fit mentio de omnibus puellis vocatis, & de octo recipiendis; vnde dum Papa committat testatrix voluntatem & disponendo, quod

quod recipiantur in alio Monasterio, reducit illas ad quatuor, & postea incontinenti addit, dummodo omnium puellarum vocatarum ¶ prædictarum, & in Monasterio recipiendarum ad hoc accedat assensus, & non alius: clarum est, quod intellexit de assensu omnium absolvere, de quibus supra facta fuit mentio, perinde ac si illas nominasset per reg. text. in l. qui ex liberis ff. de vulgar. & pupill. Alex. conf. 140. vol. 6. Surd. conf. 163. num. 14. & conf. 394. num. 4. & 5. Rot. decis. 713. num. 2. & 3. par. 1. divers. & decis. 713. num. 2. & 3. par. 1. recent. & tanto magis, quia negari non potest, quin gratia reddatur magis iustificata eum consensu omnium, quam cum consensu quatuor recipiendarum, quo fit, ut eo magis ¶ sit faciendi interpretatio, per quam verba Papæ referantur ad intellectum iuris, ita ut reddant gratiam iustam, & magis rationabilem prout etiam magis rationabile est, quod requiratur consensus non recipiendarum, quia recipiendæ eo ipso debebant consentire.

Non obstat, quod sic intelligendo gratia fuisset valde difficilis, ac penè impossibilis; quia ¶ cum non versetur in gratia, motu proprio, hoc non attenditur, Felin. in cap. causam, qua num. 8. de rescript. sed solum, quod Papæ voluerit requiri consensum omnium vocatarum & aliter non concedere; ¶ modus enim quantumvis difficilis, de facto saltem, & quantumvis licet, est observandus, & pro viribus exequendus, Alciat. in leg. impossibili, num. 13. vers. ubi sciendum, ff. de verb. obligat. & cum Monasterium tractet de lucro expectando non debet conquiri, quod apposita fuerit conditio, seu modus difficilis; ¶ præsertim in subiecta materia commutationis, & derogationis vltimæ voluntatis, cui Sedes Apostolica non solet deferre, nisi ex magna causa, vel quando adest consensus omnium habentium interelle, Capell. Tolos. ubi supra, & multò minus, quando, ut hic vltima voluntas, est recens; vnde potius credendum est, quod Papa ex certa scientia a de notandam difficultatem concessionis, voluit etiam requirere consensum recipiendarum, non ad effectum limitandi priora verba, sed ampliandi; ita ut non solum puellarum vocatarum; & non recipiendarum, sed etiam earum, quæ erant recipiendæ, deberet consensus expectari, quia fortè etiam istæ vellent potius ingredi in Monasterium virginum, & cum puellis propriæ familiæ commorari & proficisci iuxta voluntatem testatricis, quam in Monasterio mulierum penitentium.

Et ita veraque, &c.

Burgen. Beneficij.

Lun. 10. Maij, 1627.

ARGUMENTVM.

Deuolutio iuris providendi quando fit de inferiori ad superiorem, superior providere debet eum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior tenebatur, aliàs prouisio est nulla. Etas requisita de tempore electionis, non sufficit quod superueniat de tempore factæ collationis.

SVMMARIVM.

1. Deuolutio iuris providendi qualiter fiat de inferiori ad superiorem.

2. Collatio est nulla, si ab Ordinario facta fuerit alicui non habenti etatem a constitutione requisitam.
3. Episcopus potest statueri præter ius.
4. Constitutio synodalis observari debet ab Ordinario: Et prouisio contra eam facta, est nulla.
5. Etas plenè probatur ex parva libri baptizatorum.
6. Etas requisita a constitutione synodali de tempore electionis, si deficiat, de dicto tempore, non prodest, quod superueniat de tempore factæ prouisionis. Vacatio durat donec sit facta prouisio, & collatio.
7. Sacerdotij qualitas requiritur actu de tempore prouisionis, quando ex constitutione providendi debet aliqui, qui sit sacerdos.

DECISIO LXXIX.

VACAVIT die 12. Decembris 1620. Beneficium, seu integra portio, de qua agitur in parochiali Sanctæ Mariæ de Blanca, & Portionarij dictæ Ecclesiæ, ad quos dicitur pertinere & præsentari, seu electio, quique vigore constitutionis synodalis Burgen. teneantur præsentare vnum filium patrimoniale ex obtinentibus dimidiatis portionibus die 30. Decembris eiusdem anni præsentantur Petrum Bracum filium patrimoniale, & dimidium Portionarium, cui se opposuit Ioannes Gonzalez etiam filius patrimonialis; & dimidius Portionarius: & introducta lite inter eos, Ordinarius Burgen. declaravit præsentationem, seu electionem per Portionarios factam de dicto Petro fuisse nullam, ex quo, iuxta dictam constitutionem, in ipso Petro requirebatur ætas 23. annorum completorum, & tamen ætas in 21. anno nondum completo. Sed quia adest alia constitutio, quæ disponit, quod si Portionarij prædicti personam minus idoneam nominauerint, electio ad Ordinarium deuoluatur, Ordinarius in eadem sententia elegit eundem Petrum collatione etiam subsequente: appellacione verò interposita per Ioannem Gonzales, & causâ mihi commissa, Dubitavi: An sententia, & collatio ad fauorem Petri sit confirmanda, vel infirmanda, Et Domini pro infirmatione responderunt, Quia Ordinarius non poterat conferre eidem Petro, qui habebat defectum ætatis, ratione cuius ipse improbauit nominationem Portionarium, sed tenebatur conferre alicui, qui ætatem requisitam haberet; Quia ¶ quando fit deuolutio de inferiori ad superiorem, semper fit eum eisdem qualitatibus, eum quibus inferior providere tenebatur, ita ut superior habeat eandem potestatem, & non aliam, & teneatur eisdem personis, & non aliis providere, glos. in cap. ne pro defectu, verb. ipsius, & ibi Doctor. de elect. Ioann. Andr. in regula Contra eum, num. 8. vers. secundo facit de reg. iur. in 6. Panor. in cap. possessiones, num. 5. de reb. Eccles. non alien. Felin. in cap. cum accessisset, num. 18. de constit. Rebuff. in prax. tit. de deuolut. num. 40. Gonzal. ad reg. 8. glos. 46. num. 33. Vnde ¶ collatio Ordinarij Petro facta, non habenti dictam ætatem à constitutione requisitam, fuit nulla, ut in terminis, Roman. conf. 32 §. in primo dubio, Put. decis. 330. l. 1. in correct. Mohed. decis. 7. de concess. præben.

De ¶ validitate constitutionis synodalis non potest dubitari, cum non sit contra ius. sed præter ius, quæ idè ab Episcopo fieri potuit, Rot. decis. 15. num. 2. par. 2. recent. ubi ¶ quod debet ab Ordinario observari, & quod aliter prouisio est nulla, Gonzal. super reg. 8. glos. 9. §. 1. num. 18. Mantica. decis. 229. num. 4.

Quod autem Petrus non esset ætatis completæ 23. annorum ¶ probatur ex parva libri baptizatorum; quæ plenè probat ætatem: Mand. super reg. 18. quæst. 10.

quasi. 10. Caput. decis. 314. p. 1. Rot. dec. 592. n. 2. p. 1. recent.

- 6 Non obstat, † quod licet Petrus non esset ætatis 25. annorum completorum tempore, quo fuit à Portionarij electus, erat tamen dictæ ætatis completæ tempore, quo fuit ab Ordinario prouisus, & ei data collatio, vt combinata natiuitate cum data dictæ sententiæ clarè patet, Quia, vt dicebat vnus ex Dominis, dicta constitutio synodalis expresse disponit, quod illis quibus deficit dicta ætas tempore, quo Portionarij eligunt, excludantur pro illa vice ab illa vacatione, & prouisione; vnde Episcopus potuit quidem alium prouidere, sed non Petrum, qui pro illa vice erat exclusus ab illa vacatione, quæ durabat, donec esset facta prouisio, & collatio, Sarnenf. in reg. de trienn. q. 30. nu. 3. Gonz. glof. 1. §. 2. num. 1. & num. 55. & 56. Rot. decis. 523. numer. 2. & 3. par. 2. recent. alioquin esset in potestate Ordinarij differendi prouisionem, prouidete semel iam exclusum; quod esset inconueniens: Et cessat difficultas, quia per aliam Constitutionem synodalem Episcopus, iure deuoluto, non poterat conferre, nisi sacerdoti, qualis adhuc Petrus non erat, nec esse poterat, defectu ætatis; vnde collatio ex isto etiam capi. e. fuit nulla: Quia † quando ex constitutione prouideri debet aliquis, qui sit sacerdos, ille debet esse talis actus, de tempore prouisionis, Lambert. de inrepar. p. 1. lib. 2. q. 10. princip. n. 3. vers. sed prædictus, Spin. de testam. glof. 4. nu. 67. Garz. de benef. par. 7. cap. 1. num. 58. & seqq. Rot. decis. 496. num. 2. par. 1. recent. & 216. num. 1. par. 2.

Neque obstat, quod Ioannes Gonzalez non doceat de iure suo, quia imò de eo clarè constat ex literis prouisionis mediz Portionis, quam obtrinebat iam tempore vacationis, in quibus narratur, quod ipse est filius patrimonialis, & quod de eo tempore erat iam sacerdos; vnde habebat ius ad rem, & beneficiari tenebatur illum eligere, vti idemque, iuxta Constitutionem synodalem, & non Petrum minù idoneum: quod cum non fecerint, potuit appellare: prout in tempore appellauit.

Demùm non obstat, quod Ordinarius iuxta aliam constitutionem, poterat, iure deuoluto, eligere etiam filium non patrimoniale, quia intelligendum est, quatenus non essent tempore vacationis filij patrimoniales, habiles, & idonei, qui cum effectu se opponerent, prout in casu nostro erat, & se opposuit Ætiam post vacationem Ioannes Gonzales habilis, & idoneus, in cuius præiudicium non intrat dicta Constitutio; alioquin esset in facultate beneficiatorum penitus excludere filios patrimoniales, eligendo personam minù idoneam.

Et ita, &c.

Romana Domorum.

Ven. 14. Maij, 1627.

ARGUMENTVM.

Obligatio carcerati ad fauorem illius, ad cuius instantiam detinetur in carceribus, an, & quando valeat: Ex quibus carceratio dicatur nulla, & iniusta.

SVMMA RIVM.

- 1 Carceratus obligari non potest ad fauorem illius, ad cuius instantiam detinetur in carceribus.
- 2 Amplius etiam, si non fuerit missus in carcerem ad instantiam illius, pro quo obligatur, dum tamen Tom. I.

fuerit ab eo recommendatus, seu arreſtatus: Et vide rationem ibidem.

- 3 Fallit, si recommendatio, seu arreſtus fuit iustus, quia tunc valet contractus factus cum carcerato.
- 4 Carceratio, vt dicatur iusta, inter alia, quæ requirunt, est debitum carcerati de eo tempore.
- 5 Carceratio est nulla defectu causæ.
- 6 Carceratio est iniusta, si carceratus non est suspectus de fuga, ex quo possidet bona immobilia.
- 7 Maxime si non appareat de obligatione camerali, seu de aliquo credito priuilegiato.
- 8 Carceratio est iniusta deficiente ordine.
- 9 Confessione propria nulla datur maior probatio.
- 10 Metu purgatur decennio.
- 11 Nunquam tamen purgatur spatio temporis ad fauorem inferentis.
- 12 Præsertim quando de metu clarè constat.

DECISIO LXXX.

DOMINI dixerunt, contractum factum in carceribus de anno 1599. per Hieronymum Rubertinum ad fauorem bonememor. Cardinalis de Aragonia fuisse nullum, quia † ex quo D. Cardinalis instante detinebatur in carceribus, non potuit ibi ad eius fauorem obligari, l. metum autem, §. animaduertere, vers. sed licet, ibi, nisi ipse hanc vim, & l. qui in carcerem, & ibi Bart. ff. quod metus. caus. Abb. in cap. 2. col. penult. vers. excipiendum, extra de his qui vt metus. caus. Dec. conf. 691. num. 5. Sord. conf. 37. num. 20. vers. idem est in contractu, lib. 1. Afflit. decis. 149. Farin. sit. de carceribus, & carcer. q. 55. num. 1. & 4. Rot. decis. 490. num. 1. & 2. par. 1. recent.

Non obstat quod Hieronymus non fuerit à principio missus in carcerem ad instantiam D. Cardinalis quia † sufficit quod existens in carceribus, fuerit ab eo recommendatus, seu arreſtatus; itaut propterea petinde habeatur ac si de nouo ad instantiam D. Cardinalis esset carceratus: tum quia recommendatio non dependebat à prima carceratione, iuxta doſtrin. Bart. in q. 6. quæ incipit Lapis in solutione questionis, vers. aut secunda recommendatio non capit vim, tum etiam, quia ratio, cui nitiur tex. in d. l. qui in carcerem, & in d. §. animaduertere, æquè militat in recommendante, atque in eo, qui à principio fecit carcerare, Farin. vbi supra num. 146.

Non obstat, si dicatur, † quod recommendatio, seu arreſtus fuit iustus, quo casu valet contractus cum carcerato in carceribus factus, Quia iniustitia arreſti est notoria, quandoquidem † inter alia, quæ desiderantur pro iusta carceratione, quæ recentet Bald. conf. 285. vol. 4. & conf. 177. vol. 1. Boer. decis. 215. n. 33. est causa carcerationis, nempe debitum de eo tempore, de quo in casu nostro tunc non constabat; imò contrario apparet ex instrumento super dicto contractu in carceribus facto, vbi legitur, qualiter Hieronymus habuit quietantiam, & plenam diffinitionem à D. Cardinali; qui vltius ei remansit debitor in seutis 711. & 6. & 90. et go. † defectu causæ carceratio fuit nulla iuxta tradita per Doctores. supra citat. Afflit. decis. 149. post numerum primum, Farin. vbi supra, n. 28. in fin.

Præterea quando verè dicto tempore adfuisse debitum, tamen ex eodem instrumento apparet, quod † Hieronymus in Vtbe, & extra, in terris Ecclesiæ, possidebat immobilia multo maioris valoris, quo fit vt in 6. posset dici suspectus de fuga & sic ex hoc etiam capite carceratio fuit iniusta, Bald. in pucto d. conf. 285. n. 1. & † multo magis ex quo non apparet de obligatione camerali, seu de aliquo credito priuilegiato; itaut Hieronymus non posset vti priuilegiato, l. à Diuo Pio, §. si super

- 8 *super rebus, ff. de re iudic.* Vnde ꝑ pro iusta carceratione deficit etiam requisitum ordinis, iuxta *Bald. & Boer. in locis citat.* Et videtur cellare omne dubium ex confessione, seu recognitione eiusdem Cardinalis, ut in scriptura eius manu subscripta, & proprio sigillo munita, in qua multò post Cardinalis recognovit, & confessus fuit, Hieronymum fuisse innocentem, & ei bene & legaliter interfuisse, ipsūque à maleuolis fuisse inducū ad procedere contra illum, ꝑ qua nulla maior probatio, *l. cum precum, C. de liber. caus.*
- 9 Denūm minùs releuat, quòd metus spatio temporis fuerit purgatus, ꝑ quia vltèr quòd à tempore contractus, vsq; ad mortem Hieronymi non effluxit decennium ad hoc requisitum; ꝑ nunquam metus ad fauorem inferentis purgatur spatio temporis, *Ruin. conf. 105. nu. 9. & que ad fin. lib. 1. ꝑ & præsertim quando non versatur in dubio, sed de metu, ut hìc, clarè constat, Dec. conf. 219. num. 4. cum seqq. Hònded. conf. 23. num. 4. lib. 1.*
- 10 Et ita, &c.

Bononien. Censur.

Ven. 14. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Curator, an, & quando præiudicare possit minori: Et alia, de quibus in summiario.

SVMMARIVM.

- 1 *Decretum iustificari debet ex eisdem aliis, non autem ex nouiter productis.*
- 2 *Mandatum relaxatum, & exequutum pro plus debito, est in totum nullum.*
- 3 *Curator præiudicare potest minori in iudicio, & per viam contentiosa iurisdictionis.*
- 4 *Curatoris consensus voluntariè præstitus, non obligat minorem.*
- 5 *Curatoris consensus quando presumatur erroneè præstitus, & an hoc casu reuocari possit per minorem, & eius heredem, num. 6.*

DECISIO LXXXI.

DOMINI persilendo in decisio coram me sub die 27. Nouembris præteriti unanimiter resoluunt: Mandatum relaxatum ad instantiam Comitiss Guidonis Antonij Lambertini per V. Legatum Bononien. contra bona hæreditaria q. Comitiss Martij Lambertini, esse reuocandum cum omnibus inde sequutis, ex iisdem rationibus, & motiuis decisionis, quæ Dominis placuerunt.

Neque obstant, quæ hodie pro hæredibus dicti Comitiss Guidonis in contrarium deducta sunt: nam ad id, quod dicebatur, cessare principale motiuum Decisionis, ex quo nunc constat ex nouiter in actis productis de solutione fructuum facta per d. Comitem Guidonem, & per consequens, quòd bene iustificatur quoad hoc Decretum relaxationis mandati: fuit responsum: ꝑ Decretum debere ex iisdem actis, non autem ex nouiter productis iustificari, *Chisamen. decis. 171. Rot. in recent. decis. 85. num. 4. par 2. Gregor. XV. decis. 109. num. 5. & decis. 45. num. 1.* vltèr quòd cum ex partibus nouiter exhibitis solum constet de solutione fructuum sexcentorum in causam fructuum, & man-

datum fuerit relaxatum, & exequutum pro seutis 1500. etiam dictis partitis admissis, ꝑ Exequutio vti indiuidua in totum corruit, ad *tex. in l. si non sortem, §. si centum, vbi Bart. num. 5. ff. de cond. indeb. Bald. & Cast. ibid. numer. 1. Iaf. num. 1. Surd. conf. 39. numer. 5. Put. decis. 315. lib. 1. in nou. Rot. decis. 630. numer. 3. part. 2. recent.*

Non obstat præcipuum fundamentum aliàs exaduerso deductum, & in quo etiam hodie informantes valde insistebant, nempe quòd dictum mandatum sustineatur vigore consensus præstiti in illius relaxatione per Nillum Curatorem Diamantis hæredis dicti Comitiss M. Antonij, cū ꝑ Curator in iudicio ꝑ per viam contentiosæ iurisdictionis possit præiudicare minori, *Bart. in l. cert. §. sed an ipsos, ff. de confess. Nam vltèr quòd non transit sine difficultate, Anzolis curatoris consensus fuerit per viam contentiosæ iurisdictionis, ex quo licet fuerit præstitus in iudicio, tamen non fuit curator ad hoc citatus, sed ad aliud, ꝑ qui propterea videtur emanasse voluntariè, quo casu minor non obligatur, *Bart. in l. vnic. nu. 14. Cast. ibid. nu. 11. & Salic. n. 11. C. de consin. omnem casum ꝑ stante iniustitia mandati, præsumitur erroneè præstitus, Cast. vbi supra n. 11. vers. si autem sit extra ius, & consequenter, potuit quodcumque per Diamantem, & eius heredem reuocari, Abb. in cap. ex par. num. 31. & ibi etiam, Bellam. n. 38. de conf. Burr. in c. 1. n. 19. ut lit. nos. contest.**

Cætera autem non egent responsione, aut eis in dicta decisione fuit plenè satisfactum.

Et ita vtraque, &c.

Reatina fideicommissi de Cappelletti.

Lun. 17. Maij, 1627.

ARGVMENTVM.

Legatum factum filiabus per hæc verba videlicet, *quod habeant in tali pondere eorum partem, vnà cum suis fratribus, donec & quousque nubant*, non important partem proprietatis, neque simpliciter alimenta, sed partem usufructus interim, donec nubant, si testator constituerit in omnibus eius bonis agnaticum fideicommissum cum expressa exclusione feminarum.

SVMMARIVM.

- 1 *Habere, verbum, importat dominium, & possessionem.*
- 2 *Pars, dictio, significat rem pro indiuiso.*
- 3 *Suum, dictio, importat dominium.*
- 4 *Meum, verbum, denotat dominium.*
- 5 *Legatum in dubio importat proprietatem, & non usufructum rei legatæ.*
- 6 *Partis appellatione non venit usufructus contra numer. 28.*
- 7 *Legatum mulieri factum, donec, & quousque nubat, importat interim proprietatem: cum onere usufructus in casu nuptiarum: limita v. num. 18.*
- 8 *Nec importare potest nuda alimenta.*
- 9 *Alimenta solum debentur, seminis exclusis, donec dosuerint.*
- 10 *Si vnus status canetur, quòd masculus teneatur dotare sororem, & in alio, quòd non succedat soror, inter, an, antequam dosuerit, teneatur frater eam alere.*

11 *Suum,*

- 11 Suum, dictio, restringitur ad id, quod de iure debetur.
- 12 Verba, pro parte sua, relata ad filios, quomodo intelligenda.
- 13 Partis nomen relatum erga descendentes, importat portionem ei de iure debitam.
- 14 Alimenta non debentur ab herede grauato, feminis exclusis, nisi in subsidium.
- 15 Dotis in subsidium relicta censetur feminis, ita ut sit illius fideicommissio: Et an idem sit de legato facto mulieri, donec nubat, num. 16.
- 17 De voluntate defuncti apparere dicitur, quando in alio loco idem, aut simile dixit.
- 19 L. libertis 4. ff. de alim. & cib. leg. quomodo limitetur.
- 20 Verba intelligi debent secundum conditionem personarum, quibus dirigitur, & ad eorum fauorem, omni meliori modo interpretari, num. 23.
- 21 Interpretatio ea vitanda est per quam testator corrigeret precedentem dispositionem.
- 22 Verba impropriari, & accipi secundum subiectam materiam, quando debeant.
- 24 Verba accipi debent in consensu, qui equior est, quando possunt habere duplicem intellectum.
- 25 Pars, verbum acceptum a testatore aliquando pro parte fructuum, quando debeat eodem modo intelligi.
- 26 Iudex in dubio obseruare debet eam verborum interpretationem, qua virique parti consuitur.
- 27 Seruitutes sunt indiuidue. Fallit in usufructu, vt num. 28.
- 29 Usufructum dicitur pars domini in multis casibus.
- 30 Usufructus translatio interdita censetur, si dominum rei in alium transferri interdicitur.

DECISIO LXXXII.

DIE 11. Ianuarij præteriti fuit resolutum: D. Vincentium de Cappellettis in suo testamento de ann. 1577. constituisse perpetuum agnatum fideicommissum inter eius descendentes masculos: cum expressa fecminarum exclusionem in omnibus suis bonis, & præsertim in Castro, & tenutis de Belvedere, & Possessione magna in via Romana, & Communi nuncupatis: nec non illud fuisse purificatum in casu sequuto ad fauorem D. D. Manfueti, & Fausti, vti masculorum descendendum ex Adriano filio testatoris: Sed quia testator, in fine clausulæ fideicommissi dicti Castri subiecit hæc verba, & voglio, che le figliale femine non ei succedano, ma ci babbino solo la lor parte, sinche saranno maritate, essortando li miei figliuoli, o successori, le alluchino, e maritano con ogni sollecitudine: fuit propterea in Decisione de super facta referuatum, vt particulari dubio, de quo hodie, videretur, Quomodo fecminæ interim, & donec nubant, debeant habere partem in dicto Castro.

- Portia, & sorores de Cappellettis contra masculos prætendebant, vigore prædictorum verborum, habere interim in dicto Castro dominium, & possessionem in communi, & pro indiuiso cum filiis masculis, cum ex quo testator vltus fuit verbo, habere, quod hoc importat, l. stipulatio illa, §. hæc quoque, vers. habere, ff. de verb. oblig. l. habere 188. & l. nomen, §. habere 164. ff. de verb. signif. Card. in clem. unic. quest. 2. de offic. Vic. Rot. decis. 369. in princ. par. prima recent. tum etiam ponderando verba illa ibi, ¶ la lor parte, quæ de iure rem pro indiuiso significant, leg. restitit dicitur 25. §. Quintum Mutius ff. de verb. signif. l. libertis ff. de alim. & cib. legat. Bero. conf. 196. num. 13. lib. 1.

Tom. I.

Rursus, & multo magis ponderando dictionem, ibi, ¶ la loro, quæ cum latine sonet idem, quod suum, dominium importat, l. Quintum, §. argento omni legato, & l. scribis. Quintum Mutium, ff. de aur. & argent. legat. Roman. conf. 309. num. 6. circa fin. Aur. conf. 104. num. 90. in princ. vol. 1. Gnidop. decis. 422. mon. 2. & facit text. optimus, l. 2. §. qui mortuum, ibi, nam cum dicat in locum alterum, apparet de dominio eum sentire, ff. de relig. & sumpt. funer. sicut & verbum, meum, dominium etiam denotat, l. Stichum qui meus eris ff. de leg. 1. Bald. conf. 332. numer. 3. lib. 2. Roland. conf. 17. numer. 2. lib. 2.

Præterea, aut dicta verba important vsumfructum, aut nuda alimenta, aut proprietatem: Quod non importent vsumfructum, videtur clarum, quia ¶ dum non exprimitur, censetur legata proprietates, non vsumfructus, l. si alij, & l. filios heredes, vbi Bart. ff. de vfu, & vsumfructu legat. & bene Soccin. consil. 10. num. 11. vers. primo, quia ex verbis, vol. 1. Antic. de consuet. vlt. vol. lib. 9. tit. 2. numer. 5. Et accedit, quod testator reliquit feminis partem; ¶ Appellatione autem partis non venit vsumfructus, d. h. restitit dicitur in prin. ibi, quia vsumfructus, non domini pars, &c. ¶ Nec obstat dicebant, quod pars prædicta fuerit eis relicta, donec, & quousque nubant, quia nihilominus censetur interim relicta proprietates cum onere restitutionis in casu nuptiarum, iuxta tex. optimum, in l. species 15. ff. de aur. & arg. legat. Surd. de alim. tit. 2. quest. 1. num. 9. Et consequenter etiam dicebant ¶ minus dicta verba importare posse nuda alimenta, Quia supradicta iura, & rationes magis excludunt alimenta, quam vsumfructum, vt patet ad sensum.

Exaduerso Faustis, & Manfuetis contra fecminas contendebant, dicta verba solum importare relicta alimentorum, quorum præcipuum fundamentum stat in eo, quod fecminæ verbis clari, sæpius repetitis per testatorem, sunt exclusæ propter masculos à successione omnium bonorum; ita ut bona prædicta integra, & sine diminutione debeant semper, & pro indiuiso esse penes masculos de agnatione testatoris: ¶ quo casu, fecminis exclusis, donec dotentur, solum de iure, debentur alimenta ad id, quod solum 4. vbi Bart. ff. vbi pupill. educ. debet. Et ibidem ¶ clarius Bald. vbi quod si vno statuto caueatur, quod masculus teneatur, dotare sororem, & in alio quod fecmina etiam soror non succedat, quod interim antequam dotetur, debet masculus successor illam alere, idem Bald. in l. alimenta, C. de neg. gest. Soccin. consil. 57. numer. 36. & seqq. lib. 4. Antic. de consuet. 81. num. 63. num. 2. Carpan. ad statum. Mediolan. part. 1. cap. 178. num. 243. Surd. de Alim. tit. 2. questio. 26. num. 1. & seq. Vnde deducebant, ¶ quod dicta verba ibi ci habebine la lor parte, debent restringi ad partem suam eis de iure debitam, & sic ad alimenta, iuxta dict. gloss. in l. quod placuit, in verb. suum, ff. de iur. Eisc. & in puncto, ¶ quod verba pro parte sua, relata ad filios, debeant intelligi de portione eius de iure debita, non autem de portione hæreditatis paternæ, Cyn. per illum text. in l. scimus, sub num. 3. vers. quia cum dicit, C. de indiuis. restam. & ibi Bart. num. 3. Bald. num. 2. in 2. notab. Salic. num. eodem notab. Taf. num. 4. Et generaliter, ¶ quod nomen partis, probatur erga descendentes, secundum subiectam materiam importat portionem de iure debitam, Paris. conf. 7. num. 24. & seqq. lib. 2. Cephal. conf. 117. num. 8.

Ex quibus videbatur bene fundata alia sententia ¶ tensio, nimirum, quod cum fecminis ¶ per prædicta verba, donec nubant, debeantur dumtaxat alimenta, & habeant aliunde, nec illa eis deberi: cum ¶ de iure hoc in casu, scil. ab hærede grauato non debeantur alimenta fecminis exclusis, nisi in subsidium, argumentato, text. in leg. pater filium in princip. ff. de leg. 3.

K 2 Ant.

*Ant. Rub. conf. 114. num. 3. cum sequentibus Grat. conf. 17. numer. 2. lib. 1. Celsus Vgo conf. 117. num. 5. Petr. de fidei-
comm. quest. 8. num. 197. Molin. de Hissan. primog. lib. 4.
cap. 7. num. 2. Menoch. lib. 4. præsumpt. 189. numer. 66.
Marx. in epis. fideicom. 2. par. quest. 148. num. 75. Sim.
de Pretis de interp. vltim. vol. lib. 4. dub. 12. num. 14. Mo-
dern. de pact. dotal. tom. 2. dist. 9. glof. prima. par. num. 11.*

- 15 Et fortius stringebat in casu nuptiarum, quia t
stante strictissimo fideicommissio censetur dotes re-
licte præfatis fœminis in subsidium, *Paul. de Castri.
conf. 64. num. 4. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 26.
Fusar. de subf. quest. 531. num. 121. Seraph. decis. 440.
num. 40. Add. ad Greg. XV. decisio. 543. num. 5. & Rota in
Romana Dotum. 32. Nouembrii 1559. coram Illustrissimis
Cardinalibus Hillino & in Romana Censu de Mutui 12.
Decembrii 1614. coram Reuerendissimo D. meo Decano,*
16 t vnde relictum, donec nubant, debet eodem modo
intelligi, & sic in subsidium, cum eadem potius vi-
deatur militare ratio, & voluntas testatoris, ut in pun-
cto, *Socin. conf. 102. num. 10. vol. 3. vbi t quod de vo-
luntate defuncti apparet dicitur, quando in alio lo-
co idem, aut simile dixit: Et clarius, Surd. de alim.
sit. 2. quest. 1. num. 16. Igitur cum testator in casu nu-
ptiarum reliquerit dotes, quæ intelliguntur in sub-
sidium idem videtur dicendum de relicto, donec nubant.*

- Quibus tamen non obstantibus, Domini t suffici-
entium enumeratione resequuntur fœminis in-
terim fuisse relictam partem vñusfructus in dicto Ca-
stro, t quod enim non fuerit relicta proprietat, vi-
detur clarum, dum testator verbis sæpius geminatis
excluit fœminas ab ea, hac adiecta causa, ut bona
perpetuò in Familia masculina conferuntur; Vnde
dum postea subdit, *mà ci habbino solo la lor parte,*
non intellexit de proprietate; Intat enim doctrina,
*Angel. in l. cum hi, §. vni, vers. sed hic in casu nostro, ff.
de transact. communiter approbata, vt per Cremenf.
sing. 34. in addit. & Surd. de alim. d. 12. quest. 1. num.*
19 30. videlicet, Quod dispositio t textus in l. 4. ff. de al-
im. & cibis, legat. dum dicit, quod quando relinquitur
fundus ad vñusfructum, censetur relicta plena
proprietat, limitatur vt locum non habeat, quando
prædicto modo relinquitur alicui, qui non sit capax
proprietatis, sed intelligi debet de solo vñusfructu, seu
20 alimentis; Et ratio est, t quia verba debent intelligi
secundum conditionem personatum; quibus dirin-
guntur, l. plenum, §. acquirit, ff. de vñu. & habit. quæ eò
21 magis in casu nostro procedit, quia t alioquin testator
incontinenti fœminas vocando ad proprietatem, se ip-
sum corrigeret, ad l. ea, ff. de condit. & demonst.

- Quod verò dicta verba non impotent relictum
alimentorum, inde conficitur, quod illa simpliciter
accepta, & iuxta proprium sensum, important proprie-
tatem ex his, quæ supra in principio dicta sunt, quam
tamen iuxta subiectam materiam significare non pos-
22 sunt, vt proximè dictum fuit, Vnde t accipi debent
improprie, & iuxta subiectam materiam, cap. si senten-
tia de sentent. excom. in 6. Abb. conf. 32. col. 1. in fin. vol. 2.
& Rot. decis. 369. debent tamen sustineri in alio po-
23 tiori significatu, t ita ut interpretetur omni meliori
modo ad fauorem eorum quibus diringuntur ad l. quæ-
tiet, ff. de reb. dub. & ff. de verb. obligat. cap. Abbate sa-
ne, vbi glof. de verb. signif. Cum igitur possint importa-
re vñusfructum, qui ad fauorem fœminarum plus
importat, quàm alimenta, intelliguntur in subsidium
vñusfructus verò simpliciter propter eam potius de patre
24 fructuum debent intelligi, quàm de alimentis; t verba
enim quæ duplicem possunt habere sensum, in eo
potissimum accipi debent, qui æquior est, l. quoriet in
dem sermo, ff. de reg. iur. l. in lib. ff. de condit. & dem. Soc-
cin. Sen. conf. 159. col. 7. in fin. lib. 2. Menoch. de arbit. lib.
2. casu 199.

Quod etiam suaderet expendendo clausulam re-
stamenti, in qua, & in eadem oratione testator his lo-
quutus fuit de parte fructuum: & t verbum illud pars
15 accedit pro parte fructuum: Vnde admodum verifi-
cabile est, quod pariter, quando locus fuit de parte
fœminarum, intellexit etiam eodem modo, quod su-
pra in eadem oratione dictum verbum accepit, nempe
de parte fructuum iuxta doctrin. *Bart. in l. centuri, nu-
17. ff. de vulg. & pupill. Seccin. iun. conf. 81. num. 18. lib. 3.
Surd. conf. 55. num. 12. ita vt mens testatoris fuerit,
quod fœminæ, donec nubant, participet de fructi-
bus dicti Castri duntaxat, sicut & alij masculi: quod
clarius demonstratur, dum disposuit, vt eligeretur vnus
masculus, qui administraret, & vnique daret
suam partem fructuum, & statim subdit, *fœmina non
succedant, sed habeant solum suam partem donec nubant,*
Vnde intellexit de parte fructuum: ita ut illa verba,
non succedant, intelligantur de proprietate, à qua ex-
presse fuerunt exclutæ propter masculos, cum ampli-
fima alienationis prohibitione pro consecratione fi-
deicommissi: & illa verba, la lor parte, intelligantur
de parte fructuum, qui non fuerunt fideicommissio
suppositi, sed liberè relicti: Quo pacto vñusque con-
sultum est, nempe fratribus de Cappelletis quoad fi-
deicommissum, quod propter eam non alienaret, sed so-
lùm eius commoditas diuiditur, salua scempit tunc
substantia: Et fortioribus succurrit eo meliori modo,
quo relictum potest sustineri; t Iudex autem in du-
bio verborum eam interpretationem obseruare debet,
26 quo vtrique parti consulitur, *Ladotinus, §. 1. ff. de res.
nupt. Crau. conf. 91. num. 11. Menoch. vbi supra num. 14.**

Non obstat, quod verbum pars videatur non con-
uenire vñusfructui, Quia t licet scituus sint indiui-
27 dux, l. 2. §. ex his, & l. stipulationes 72. ff. de verb. obli-
g. cum aliis adductis per Anton. Gomez. 2. tom. var. cap. 10.
num. 15. Conan. lib. 6. comment. cap. 2. vbi glof. par. prima sin-
28 gular. lib. 5. cap. 3. t Tamen excipitur vñusfructus, qui diui-
dus est, l. 1. §. si vñusfructus, ff. ad l. Falcid. Et rationem
specialitatis scripti *Bart. in d. l. stipulationis num. 28. &
Gomez. vbi supra: Vnde etiam t vñusfructus in multis
casibus dicitur pars domini, l. 4. ff. de vñusfructu, Bart. in
Auth. hoc locum, num. 7. C. si secundò nupserit mulier, &
Rebuff. in dicta l. rellè dicimus, t Ad eò quod si domi-
29 nium rei in alium transferri interdicitur, censetur e-
tiam interdita vñusfructus translatio, l. 1. in illa l. 3. §. 3.
nec vñusfructus, ff. de reb. eor. & l. fin. C. de reb. alien. non
alienand.*

Non obstat, quod fœminis exclusis relictum intelli-
gi debeat solum pro dote, seu alimentis, & sic in
subsidium, Quia non procedit, quando, vt hic, aliud
constat ex mente testatoris, & eius verba minus im-
propriè autentur, iuxta *Seccin. & Surd. in locis citat. & alia*
superius dicta.

Non obstat demùm, quod testator in casu nuptia-
rum voluit solum fœminis relinquere dotes, seu ali-
menta, & inde videti, quod idem etiam, & non plus
voluit eis relinquere, donec nubant, Quia dicebant
Domini, quod imò voluit testator, vt donec nubant,
habeant vñusfructum; & in casu nuptiarum solum
dotes, seu alimenta; vt sic inuaret filios, & successores
ad eas citius maritandum; prout etiam illos hor-
tatus fuit sub prelo futuræ restitutionis istorum fructuum,
qui fœminis erant relicti, donec maritarentur;
est enim hæc interpretatio æquior, & proprietat ver-
borum retinetur omni meliori modo, ac vñusque
consulitur.

Et ita, &c.

Bononien.

Bononien. Retraclus.

Ven. 21. May 1627.

ARGVMENTVM.

Censuarius quando retrahere possit rem censuatam alteri venditam. Venditio rerum minoris celebrata absque decreto Tribunalium plebis à statuto Bononiæ requisito, valet, dummodo fuerit in instrumento venditionis reservatum dictum decretum, & postea ex intervallo illius impetratio secuta fuerit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Censuarius quando retrahere possit rem censuatam alteri venditam.
- 2 Retraclus locum non est, si venditio fuit nulla.
- 3 Statutum Bononiæ sub rubr. de contr. in §. adiucientes, requirit solemnitate de quibus remissum.
- 4 Venditio nulla est non interveniente solemnitate à statuto requisita.
- 5 Solemnitas pro forma à statuto requisita interponi debet in ipso actu, aut post incontinenti, non autem ex intervallo.
- 6 Et interponi debet antequam quis ad alia negotia disvertat: Et ratio redditur, numm.
- 8 In alienatione rerum minorum, debet precedere decretum iudicis, aut in alienationis actu interponi, & non subsequi illius perfectionem.
- 9 Consensus patris, qui requiritur, ut filium adeat, vel possit stare in iudicio, precedere debet.
- 10 Tutori, & curatorum auctoritas precedere debet actum gestum à pupilo, vel adulto aut in ipsius actum interponi: non autem ex post facto.
- 11 L. si quis mihi bona, §. iustum, explicatur.
- 12 Tutoris seu curatoris consensus praestitus, non bene, & perfectus negotio visus, nihil operatur.
- 13 Licentia, decretum, aut consensus alicuius, quando dicantur pro statu desiderari pro forma, vel non, ad effectum, ut post actum gestum interponi possint, vel non.
- 14 Licentia Iudicis superioris supplet licentiam iudicis inferioris.
- 15 V. Legatus habet eandem auctoritatem, quam habet Legatus.
- 16 Licentia non extenditur ad non petita contra intentionem concedentis.
- 17 Clausula, super quibus omnibus singulis, deficiente in licentia, illa non trabitur ad enumerationem.
- 18 Solemnitas requisita à statuto in aliquo actu, si in illo non adhibeatur, sed reservetur adhibenda, operatur, ut actus valeat.
- 19 Fideiussores solvens pro aliis confidantibus, non potest petere, ut creditor contra eos sibi cedat: bene tamen sibi cedenda sunt, si in actu solutionis suis expressè reservatum, ut sibi cedantur.
- 20 Paria sunt fieri aliquid ab initio, vel ex post facto, si ab initio fuit consentum, quod illud debeat, vel possit fieri.
- 21 Contrahentes si in instrumento reservant sibi, ut liceat eis apponere conditionem postea declarandam, etiam si declaratio ex intervallo fiat, haberi debet pro facta tempore confecti instrumenti.

Tom. I.

- 22 Pactum de retinendo si ab initio contractus fuit consentum, ut fiat, dicitur incontinenti, & in ipso actu fieri: etiam si postea ex intervallo fiat.
- 23 L. si ita scripsero 18 ff. de condit. & demonst. dispositio recitatur.
- 24 Fideicommissary, quatuor nec nati, nec concepti tempore testamenti, dicuntur habere à fideicommissante, etiam si mille anni transierint.
- 25 Pactum in instrumento appositum, informatur ab ipso contractu, vel, ut alij dicunt, informat ipsum contractum principalem.
- 26 Venditio celebrata cum reservatione aliquid faciendi, censetur facta sub conditione quatenus fiat id quod fuit reservatum, & interim donec illud fiat, venditio dicitur imperfecta, & suspensa, nec dominium transferat. Et num. 27.
- 28 Clausula, quatenus opus sit, quid operetur.
- 29 Contrahentium mens ex quibus declaratur.
- 30 Incontinenti, & ipso actu illud fieri dicitur, quod sit, antequam partes habeant contractum pro perfectum, & absolutum.
- 31 Retrahere volens non nocet declaratio venditoris asserentis se nulliter vendidisse.

DECISIO LXXXIII.

D Elizabeth de Mercadinis 6. May 1523. & ætatis suæ annorum 15. vendidit Vincentio Bauosio medietatem cuiusdam prædij: sed quia erat pro quodam perpetuo censu pupillis de Grimaldis obligatum; ipsi propterea vigore Constitutionis Pij V. volentes illud retrahere, obtulerunt adimplere omnia in venditionis instrumento contenta, & cum effectu pecunias, iuxta d. Constitutionem deposuerunt: Vnde videbatur retraclus locum esse, Cene. de confib. par. 2. quæst. 1. art. 3. numer. primo, & segg. Rot. decif. 620. part. 2. recent. & coram Gregor. XV. decif. 193. Et pro retraclu in prima instantia ad fauorem d. pupillorum pronuntiavit Auditor generalis Bononiensis.

Verum Bauosius, ex alio iure prædium ad se spectare, & retraclus excludere prætendebat: Causam in gradu appellationis introduxit in Rota Bononien. à qua sententiam fauorabilem, primæ reuocatoriæ reportauit: cuius fundamentum fuit, quod prima venditio, ex qua Grimaldi retrahere voluit, fuit nulla, & sic ex illa eis non competere ius retrahendi, Bald. in leg. 2. num. 3. prope finem, vers. quia verbum venditionis, C. de Episcop. audien. & in tract. de iur. probemis, numer. 7. Tirag. de retract. lignag. §. primo, glof. 2. sub num. 5. vers. cum appellatione venditionis, & numer. 6. post princip. vers. quia verbum vendendi, Cassan. in rub. de retract. rubr. 10. §. primo, glof. 2. num. 5. Carpan. de statut. Mediol. cap. 417. numer. 135. tom. primo, Modern. Roman. discept. forens. cap. 526. num. 15. lib. 3. Franco. decif. 742. num. primo, & sequentibus.

Nullitas venditionis prætendebatur, ex quo per t statum Bononiæ sub rubr. de contract. in §. adiacentibus, in alienatione rerum minorum, requiritur inter alias solemnitates, licentia & decretum Doctorum minorum de Collegiis, siue Tribunalium Plebis, ut exponit, & Ad interens, glof. ibi, in verb. & dominorum: hoc etiam in dicto statuto expresso, in vers. & si, quod alienationes aliter factæ, & sic sine prædicta licentia, seu decreto Tribunalium, sint ipso iure nullæ, nulliusque valoris, & momenti. Vnde cum t hæc decreti solemnitas non intervenient, venditio fuit nulla, cap. cum dilecta ante fin. & ibi Felin. num. 6. vers. gesta contra formam de rescriptis. Surd. decif. 144. numer. 17.

K

Pic. ad

Pic. ad stat. Urb. glof. 11. num. 4. Rot. apud Seraf. decif. 1187. in fin. & fuit lepius decilium.

- Nec releuare videbatur, quod postea, die 7. Septemberis, eiusdem anni, & sic post menses quatuor à die venditionis, quod, ut dictum est, fuit die 6. May, sequuta fuerit Tribunalium licentia, seu decretum.
- ¶ Quia cum illud à statuto requiratur pro forma, debuit in ipso actu, aut post incontinenti, non tamen ex intervallo interponi, iuxta doctr. Barr. in l. v. n. x. x. x. C. de precib. Imper. offerent. Bald. in rub. num. 5. C. de resign. vendit. Alex. l. si. & constituitur Doctor. ut l. si quis mihi bona, & iussum, ff. de acquir. hered. Cels. C. 50. eo ff. 34. num. 2. Gabr. conf. 2. per tot. lib. 1. Lambert. d. contract. glof. 7. num. 26. vbi ¶ quod interponi debet, antequam quis ad alia negotia diuertat, & Semoncelli de Decret. in praesentia 31. vers. hinc tamen conclusio: ¶ Et ratio est, Quia actus non potuit fieri sine tali forma, & idem potentia debet præcedere, aut immitti, & concurrere cum actu, iuxta ordinem nature, ut dixit Bald. in l. 1. num. 11. C. qui admitti.

- Quæ ratio procedit, & concludit etiam, quod verbum *licentia* in dicto statuto vi voluit *Monterent*. ibidem, interpetratur, id est *decretum*, Quia licentia interponi debet per viam decreti, & antequam interponatur, non adest potentia, & etiam est conformis iuri communi: quo tenetur ¶ decretum iudicis in alienatione rerum minoris debet præcedere, aut in alienationis actu interponi, & non subsequi eius perfectionem, l. prima, & l. magis puto, in princip. ff. de rebus eorum, l. prima, & tot. C. de præd. min. Sicur in simili, ¶ Consensus patris, qui requiritur, ut filius adeat hereditatem, vel possit stare in iudicio, debet præcedere, d. §. iussum, & ibi glof. ordinaria, & in l. fin. vers. necessitate, C. de bonis quæ hber. vbi Barr. Bald. & communiter Doctor. prout etiam ¶ auctoritas tutoris, & curatoris debet præcedere actum gestum à pupillo, vel adulto, aut in ipsomet actu interponi, non vetò ex post facto, l. oblig. §. tutor, ff. de auctor. tut. & §. Tutor. infra. eod. tit. ¶ Nec contrarium probat text. in d. §. iussum, ibi, qui interponitur perfectio negotii, Quia hæc verba intelligenda sunt idem d. gesto, & per tutorem, seu curatorem bene, & perfectè negotio vitio, audito, & inspecto, iuxta doctr. Barr. in l. sed si hac §. Prator, aut, ff. de in ius vocat. ¶ Consensus enim aliter, præstitus nihil operatur, Paul. de Cast. conf. 432. num. 1. volum. 1.

- Quod autem in casu nostro ¶ licentia, seu decretum Tribunalium desideratur pro forma videtur clarum; tum quia hoc in statuto expressè cauetur, ibi, *seruata forma huius statuti*, & rursus ibi, *contra præsentam formam*: Et in puncto huius statuti, *Aliaua* conf. 86. numer. 7. & seqq. tum etiam, quia trita, & solida est in hac materia regula, Quod licentia, decretum, aut consensus alicuius, tunc dicuntur per statutum desiderari pro forma in aliquo actu, quando aut eius non interest actum fieri, aut desiderantur ad integrandam personam, & statutum disponit aliter non posse fieri, & factum nullum esse, cum clausula non aliter nec alio modo, ut in casu nostro, Bald. in l. cum ipse, C. de contrah. empi. Paul. de Cast. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, ff. solut. matrim. Alex. Aret. & alij in d. §. iussum, Roman. conf. 54. per tot. l. si. in l. 2. §. voluntatem, num. 5. ff. solut. & plenius, Soccin. conf. 23. num. 21. lib. 4. adeo vt tunc nullo modo per interpositionem decreti ex intervallo, actus conualecat, ut dicunt præc. Doctor. Bene autem conualidatur, quando consensus seu licentia non desiderantur ad integrandam personam, sed ad præiudicium consensientis, l. fin. ff. ad Al. acced. & l. honoris in fin. ff. de Decret. Barr. in d. §. iussum, num. 4. vers. quandoque, & in d. §. necessitatem ut fin. Cassan. in consuetud. Burg.

rub. 4. §. 7. verbo *peruenient*, num. 3. Suar. in l. 13. num. 32. sit. de lasdenda.

- Nec etiam releuare dicebatur, quod in actu venditionis interuenisset licentia, seu decretum V. Legari Bononien. itaut per illam, ¶ vt licentia superioris, 14 suppleatur licentia Tribunalium, qui sunt inferiores, vt fuit de mente Bald. in d. l. cum ipse, num. 11. & in puncto, Franch. decif. 122. num. 6. in fin. & Rot. apud Mant. decif. 344. num. 6. Quia bene respondebatur, Quod licet ¶ V. Legatus habeat illam auctoritatem: quam habet Legatus, *Moderni. Roman. decip. forens. cap. 166. num. 1. & seqq. & Rot. apud Verall. decif. 341. m. 4. & §. p. 2. tamen licentia V. Legati fuit restricta liuigiosa ad vitium, & sic solum oporere, vt vitium hoc non impediatur venditionem, non autem, vt per eam suppleantur solemnitates statuti: ¶ Cum enim hoc non fuerint petiti, nec aliter V. Legato expressum, non fuit eius intentio supplere dictas solemnitates, cap. anter. in fin. de fid. instrum. l. si defensor, §. 1. ff. de interrog. ali. Paris. conf. 3. num. 56. lib. 4. Bellam. decif. 333. Rot. decif. 114. num. 4. decif. 555. num. 2. & decif. 687. numer. 6. vers. concessio enim, part. 1. recet.*
- Et quamuis minor ætas fuerit narrata; ¶ quia tamen 17 in licentia non adest clausula, *super quibus omnibus, & singulis*, illa non trahitur ad enunciata, Rin. conf. 117. num. 6. lib. 1. Pic. ad stat. Urb. glof. 21. numer. 20. & Rot. diuers. decif. 316. num. 17. par. 1.

- Ceterum etiam omnibus supra ex aduerso dictis veris existentibus ¶ unanimi Dominorum voto fuit conclusum, Venditionem fuisse validam, & ideo ex ea Dominis de Grimaldis competere ius retrahendi, & consequenter sententiam Rotæ Bononiæ. esse infirmandam: Fuit enim venditio facta cum omnibus statuti solemnitatibus: Et licentia, seu Decretum Tribunalium etiam, quod post quatuor menses à die stipulati instrumenti, in actu ipso interpositum, ¶ ex quo illud fuit expressè tunc in instrumento resecratum, ibi *saluo tamen, quatenus opus sit, iure petendi, & obtinendi Decretum à Tribunali plebis, &c.* unde intrat dispositio, text. in l. Ad adstipulum 76. ff. de solution. ¶ vbi si vnus fideiussorum soluit pro aliis confideiussoribus, non potest petere, vt creditor sibi contra eos cedat actiones, quod per solutionem simpliciter factam, fuerunt iam extinctæ: bene tamen ibi cedenda sunt, si in actu solutionis expressè fuit resecratum, vt sibi actiones cedantur; quasi cessio, quæ postea fit, censetur vigore resecrationis facta in actu solutionis: ex quo text. Barr. ibi num. 2. deducit regulam, ¶ Quod paria sunt aliquid ab initio fieri, vel ex post facto, si ab initio conuentum fuit quod illud debeat, vel possit fieri; Et ex eod. text. resoluit. *Anchar. confil. 7. numer. 2. in fin.* ¶ Quod si in instrumento reteruant sibi contrahentes, vt liceat eis apponere condiciones postea declarandas, quod etiam si declaratio ex intervallo fiat, haberi debet pro facta tempore contractus instrumenti, & perinde, ac si condiciones postea declaratae, in eo essent specificatae: Et *Crauet. conf. 196. num. 19.* ¶ quod si ab initio contractus conuentum est, quod fiat pactum de retrocedendo, dicitur incontinenti, & in ipso actu fieri, etiam si postea ex intervallo fiat: Et facit ¶ text. optimus, in l. si a scripsero 38. ff. de condit. & demonstr. vbi si in testamento dictum fuerit, *quantum codicillis Titio legauero, &c.* licet codicillis legatum explicetur, tamen ex testamento valet: Hinc etiam videmus, quod ¶ venientes ex fideicommissio, quous nec nati, nec concepti tempore testamenti, dicuntur tamē habere à die committente, etiam si milleanni transierint, l. vnum ex familia in princip. ff. de legat. 2. Et demum conducut, quæ in similibus testis tradunt, Soccin. confil. 61. num. 6. vers. quia res sit assignata, vol. primo.

Mandell.

- 25 *Mandell. consil. 408. num. 7. & consil. 599. num. 6.*
 Præterea ꝑ pactum illud, quo fuit relictum De-
 cretum Tribunalium, appositum iuxta contractum
 venditionis, & in dicto instrumento, informatur ab
 ipso contractu; aut, ut alij dicunt, informat ipsum co-
 tractum principale, *l. iurisdictionem, §. quoniam; & ibi*
 26 *Barol. l. aut. l. si communiter Doct. ff. de pact. tit. a*
ut venditio ceneatur celebrata sub conditione, si De-
cretum Tribunalium interponatur, & non aliter: vnde
interim venditio fuit imperfecta, & suspensa sub
 27 *dicta conditione, Ojof. decis. 164. num. 7. ꝑ ꝑ & domini-*
um non fuit translatum, Put. decis. 1. de translat. & illa
 28 *illa ꝑ clausula, quatenus opus sit, importat, ut Decretum*
Tribunalium omnino interponatur, ex quo opus erat
 29 *interponi pro actus validitate, Bald. in l. edita, nu. 98.*
C. de eden. Seraf. decis. 687. num. 2. ꝑ ꝑ & sine dubio fuit
contractum mens, ut interim venditio non esset
perfecta, propterea etiam ex Decreti petitione postea fa-
cta, & illius interpositione subsequente, factis declara-
tur, hanc ab initio fuisse eorum intentionem, ad l. sed
Julianus, §. proinde ff. ad Mæced. Vnde succedit doctrina
 30 *Bart. communiter approbata in l. lilla num. 18. ff. si*
certi petat, ubi ꝑ quoddam Omne illud fieri dicitur in
continenti, & in actu ipso, quod fit, antequam partes ha-
beant contractum pro perfecto, & absoluto ꝑ idem
Bart. in l. iurisdictionem, §. quoniam num. 21. ff. de pact.
Aut, ut exponit ibidem Jussum, 21. donec contractus
ambulat, & est in fieri: Et ita in similibus terminis
resoluit, Paris. consil. 11. m. 17. di. 4. & in puncto, Simone,
de Decret. an prefat. num. 37. vers. non obstat ratio, Me-
noch. consil. 767. per tot. Put. decis. 1. de translat. Rot. apud
 31 *Seraf. decis. 805. n. 8.*

Neque obstat, ꝑ quoddam D. Elisabeth post Decretum
 Tribunalium, & idem post perfectam, & absolutam
 venditionem, ac post declarationem Grimaldorum,
 quod volebant ut retractu declaraverit, se nulliter
 vendidisse, & nolle venditioni stare. Quia hæc declaratio
 non potuit præiudicare Dominis de Grimaldis,
 quibus fuerat iam ius quæsitum, *Alber. de statut. par. 1.*
quest. 87. vers. si autem agnati, Dec. conf. 160. num. 6. vers.
quarto, & ultimo, & in puncto, Mandell. consil. 107. n. 8.
& Tirac. de retract. convent. §. 1. gloss. 7. n. 18.
 Et ita utraque, &c.

Ariminen. Bonorum.

Merc. 26. Maij 1628.

ARGUMENTVM.

Donatio omnium bonorum cum clausula
 Constituti, & reservatione usufructus, facta
 cum hoc, quoddam petio, & possessio re-
 rum donatarum, illico post mortem donan-
 tis, pleno iure competat donatario, & non
 antea, nec alio modo, transfert civilem pos-
 sessionem, & dominium in donatarium: ita
 ut si ipse donatarius prædecedat donanti,
 superstitibus hæredibus, dicti eius hæredes
 succedere debeant post mortem donantis,
 non obstante qualibet dispositione per ip-
 sum donantem postea facta: & d. d. hæredi-
 bus donatarij danda est manutentio in con-
 cursu hæredum donantis, &c.

SVMMARIVM.

- 1 Constitutum transfert veram possessionem. Amplia,
 ut transferat etiam dominium, si concurrat usu-

- fru habitus ad illud transferendum, nu. 16. & 18.
 2 Possessio transferitur ex reservatione usufructus.
 Item ex illa dominium transfertur, n. 29.
 3 Possessio habens horum certam, presumitur anterior,
 in concursu alterius possessionis, que non habet ho-
 rum certam, licet capta fuerit eadem die.
 4 Possessio posterior presumitur clandestina.
 5 Donatus potest in actu donandi apponere condiciones
 sibi bene visas.
 6 Constitutum collatum post mortem constituentis,
 nihil operatur, & vide rationem, ibidem.
 7 Possessio capta dum erat per Colonos occupata, non
 suffragatur.
 8 Et ut rite capta dicatur, sunt ei sciendi Coloni, vel
 ab eis est habenda recognitio.
 9 Hæreduatus in actu bona, dicuntur male occupata, si
 non fuerit illi datus curator.
 10 Clausula sine præiudicio habentium meliora iura,
 posita à Iudice in traditione possessionis, quid
 operetur.
 11 Hæres habet intentionem fundatam, donec, & quous-
 que alter non probat habere meliora iura.
 12 Donatio collata post tempus mortis, non transmittitur
 per donatarium ad suum heredem, si ipse do-
 natarius prædeceat donanti. Secus est in dona-
 tione inter vivos, num. 14. & nu. 21. præsertim si
 fuerit facta mentio de hæredibus, n. 22.
 13 Contractus conditionales ad hæredes transmittuntur,
 si sunt ultro, citroque obligatorij: quod non
 procedit in donatione.
 14 Donatio, ex quibus dicatur inter vivos, etiam si fue-
 rit facta mentio mortis, remissimè, ubi multi exor-
 nantur, & num. 23.
 15 Donatio inter vivos simplex, & pura, & facta præ-
 senti, & acceptanti, dicitur à principio pura, &
 irrevocabilis.
 16 Donatio cum clausula Constituti, transfert ius, &
 dominium in donatarium, adeo ut donat non possit
 amplius disponente de rebus donatis, nec illas in
 alium transferre, & num. 17.
 Donatarius vigore clausula Constituti, præfertur
 cuilibet alij possessori, cui postea sua rebus traditio
 rite donata, n. 20.
 23 Donatio cum clausula Constituti, cum hoc, quoddam
 possessio non acquiritur, nisi post mortem donan-
 tis, intelligitur de possessione naturali, non autem
 civili.
 24 Possessio naturalis est penes usufructuarium.
 25 Proprietarius fit dominus pleno iure ex consolidati-
 one usufructus.
 26 Insinuatio non est necessaria stante inramento.
 27 Aegidiaria in contractibus minorum, requirunt in-
 ramentum, & insinuatum fuit extensa ad omnes
 contractus mulierum ex Constitutione Cardinalis
 Carpenfis.
 28 Constitutio Marchia Cardinalis Carpenfis confir-
 mata à Papa, non ligat eos, qui sunt extra d. Pro-
 vinciam.
 29 Possessio constitutarij suffragatur eius heredi, ad ef-
 fectum manutentionis.
 30 Constitutus se possidere nomine constitutarij, & eius
 heredum efficit, ut continetur possessio in d. d. hæ-
 redes etiam mortuo constitutario.
 31 Possessio naturalis usufructuarij extinguatur eius
 morte.
 32 Interdictum uti possideatis, non datur hæredibus
 usufructuarij, sed hæredibus proprietarij.

DECISIO LXXXIV.

AVINIA Casarossia de anno 1600. dedit Margaritæ eius filiz iam nupti tradidit Franciscus Carolus, præfenti, & acceptanti pro se, & eius heredibus omnia, & quæcunque eius bona, & iura præfentis, cum clausulâ Constituit, & refectione usufructus, durante donatricis vitâ, & scutis centum auri ad testandum: *volens etiam*, (verba sunt donationis) quod *incontinenti*, sequuta eius morte, petitiõ, exaltio, recuperatio, & possessio rerum donatarum, illicd ipsi Margarita pleno iure competat, & non antea, nec alia modo. Prædecessit donataria donatrici, supersitit Pompeio eius filio: & hæredes, qui virtute dictæ donationis, nec non Ginebria Paneteria vii filia, & hæres donatrici, immisi fuerunt in possessionem bonorum, de quibus agitur, per Gubernatorem Arimini; & cum fuerit inter eos disceptatum, cuius possessio esset manutentenda: rãm coram dicto Gubernatore, quam cameræ Auditor obituit prædicta Ginebria, Quorum sententia ob non reuersionem pro Apostolis, fecerunt transitum in rem iudicatam: Vnde cum Signatura mihi commiserit causam restitutionis in integram: Dubitavi: An præsupposita re iudicatâ, constet de causis restitutionis.

Et pro Pompeio dicebatur, quod eius possessio erat prior virtute Constituiti, & per quod transferretur vera possessio, *l. quædam mulier ff. de rei vendicat. Tiraquell. de iur. constit. par. 2. ampl. prima, num. 2.* & t ex refectione usufructus, *l. quisquis, l. si quis argentum §. sed si quidem, C. de donat. Alex. in l. 3. in princ. num. 14. ff. de acq. poss. nec non ex aequali immisione post mortem donatricis, virtute eiusdem donationis, & quæ fuit anterior immisione Ginebriæ, quia quâvis vitâ: quæ fuerit eadem die, nempe 4. Iulij, tamen illa Pompeij fuit cum expressione horæ, quæ propterea præsumitur prior in conuictu alterius possessionis, quæ non habet horam, licet capta eadem die, *Rod. decif. 19. num. 2. cum seqq. p. 2. diuers. & in recent. decif. 135 n. 1. ver. quod quæ sufficit, & decif. 312 n. 2. post med. verf. & sufficit p. 1. & decif. 14 n. 1. p. 1. & in Romana Quarita 27. Aprilis 1620. coram me.* Vnde videbatur constare de causis restitutionis in integram, & sic Pompeio, potius dandum esse mandatum de manutendo, quàm Ginebriæ; cuius t possessio tanquam posterior præsumitur clandestina, *cap. si et causam, vbi Felin. nu. 8. verf. 3. causa de probat. Capuaq. decif. 334 n. 2. p. 2. Seraf. decif. 1106 n. 2. Greg. XV. decif. 6 n. 3.**

Sed Domini contrarium reuoluerunt, & resolutionis ratio fuit, quod Pompeius nec se iurare potest possessione virtute Constituiti, nec aliâ captâ dictâ die 4. Iulij post mortem donatricis. In primis non possessione Constituiti, quia donatio fuit collata post mortem donatricis constitutentis, ex prædictis verbis donationis, ibi, *volens ipsa donatrix quod, &c.* vnde versamur in claris, quod in vitâ donatricis possessio non fuit transita per Constitutum, quia ne transiret, fuit expressè conuentum; & elatum est quoddâ donatrix in actu donandi potuit apponere conditiones sibi bene vias, *l. legim. C. de donat. & l. prima C. de donat. que bene mod. Bald. conf. 143 lib. 4. & Castrenf. conf. 367. lib. 1.* Post mortem autem donatricis, Constitutum nihil operatur, quia conferitur in tempus, in quo nõ est possessio penes constitutentem, imò extincta per eius mortem, *Bald. in cap. 1. de confirm. vel. vel inutil. num. 13. Angel. Perus. in l. quamuis, §. si Conductor, nu. 1. ff. de acq. poss. & ibi Cuman. in m. 1. Tiraq. de iur. constit. par. 3. limit. 1. & dixit Rot. in Florentina Subdecaquatus 27. Ianuarij, currentis anni coram me.*

Deinde nec Pompeius se iurare potest possessione, iudicis auctoritate capta dictâ die 4. Iulij, tum quia t cum esset occupata per colonos, erat plena, *Seraf. decif. 71. num. 4.* Vnde t vel coloni erant efficiendi, vel ab eis erat habenda recognitiõ, *l. peregre, §. quibus ff. de acq. poss. Gozad. conf. 86. num. 10. Afflicti. decif. 315 n. 3. & Seraf. decif. 342.* tum etiam quia t tunc hæreditas donatricis erat iacens; cui cum curator datus non fuerit, bona in ea repta, fuerunt malè occupata, *Rol. conf. 78. n. 20. lib. 5. Greg. XV. decif. 106. num. 7.* Er demum, ac possimum: Quia iuxta tradidit Pompeio possessionem cum t clausula, *vis prædicidit habentibus meliora iura*, quæ præferat iura hæredis, & nihil operatur, nisi purificata conditione, *Ioseph. Ludouic. decif. Pernf. 47. num. 22. & Surd. decif. 333. nu. 10. & seqq. post conf. vbi quoddâ dicta clausula facit, vt habetur pro nõ possessore quoad interesse hæredis, Rod. decif. 325 n. 1. p. 1. diuers. & decif. 313 num. 3. p. 1. recent.*

Quod autem iura Ginebriæ vii hæredis sint potiora, inde desumebatur: quod t ipsa vii hæres habet intentionem fundatam, donec, & quovisq; alter non probat habere meliora iura, *l. fin. C. de edit. l. sin. Adr. test.* Pompeij autem ius, solum in dictâ donatione fundatur, quæ ei non suffragatur, quia fuit post mortem collata, ex prædictis verbis donationis, ibi *volens ipsa donatrix, &c.* t vnde cum Margaritâ donataria eius mater prædecessit donatrici, donatio non transmittitur ad Pompeium filium, & hæredem, quia t text. in *§. ex condit. Instit. de verb. oblig. & l. necessario, §. 1. ff. de peric. & commod. reuend.* qui dicunt, contractus conditionales ad hæredes transmitti, loquuntur in contradiis vltro, citroque obligatoris, non autem in donatione; vt declarat *glos. in d. §. ex condicionali*: & ibi Doctor. Et rationem differentie assignat *Admoch. conf. 388 n. 55.*

Verum in extensione Decisionis t fecit mihi difficultatem, quam etiam vnus Dominorum agnouit, quoddâ hæc donatio fuit inter vivos, etiam quod fuerit facta mentio mortis, ex quo expressè dictum, fuit, vt esset donatio pura, simplex, & inter vivos, *Crauer. conf. 85. num. 3. Roder. Suarez. alleg. 20. num. 3. & seqq. Antic. de conuict. vltim. vol. lib. 1. tit. 13. num. 1. & seqq.* Et ex retentione usufructus, quia morte finitur, *Alex. confil. 14 lib. 1. num. 3. ver. hoc etiam*: Nec non ex clausula Constituiti, quæ esset superflua, & nihil operatur post mortem constitutentis, vt supra dictum est: Tum etiam, quia donatrix promissit donationem perpetuò firmam habere, & eam non reuocare, *vulg. tex. in l. vbi iura donatur ff. de donat. mort. conf. Suar. vbi supra, Marzar. conf. 61. n. 4. Anton. Gomez. de donat. cap. 4.* Præterea quia donatrix iurauit obseruatum donationis, *Clar. in §. Donatio, quæst. 4.* Er quia donataria fuit stipulata etiam pro hæredibus: cum tamen donatio inter vivos ad hæredes transmittitur, non autem donatio causa mortis, *Alex. confil. 14. n. 4. vol. 1.* Vltierius quia adhibiti fuerunt solum duo testes, qui sufficiunt in donatione inter vivos, *Alex. in l. que dotis, num. 13. ver. solutissimi fallit ff. solus. matrim. Paul. de Castr. conf. 76. vol. 2.* Et demum, ex quo donatio facta fuit coniunctæ personæ, nempe filiz, *Imol. & Roman. in d. l. que dotis*: & latè, *Riminald. iur. confil. 274 n. 70. vob. 3.*

Vnde cum dicta t donatio fuerit inter vivos simplex, & pura, facta præfenti, & acceptanti, fuit t principio perfecta, & irreuocabilis, §. *alia Instit. de donat.* Et t per traditionem, virtute Constituiti, fuit ius in persona donatarie radicatum, & ei dominium acquisitum, *l. prima ff. de donat. & l. Senatus, §. donatio ff. de donat. caus. mort. Capra. conf. 14. num. 5. Ioseph. Ludou. decif. Pernf. 29. num. 6. cum seqq. adeo quod t donatrix non potuit amplius de rebus donatis disporre, nec eas in alium transfere, seu alteri obligare: Bartolin. l. 1. C. de*

14. C. de iur. fiso. lib. 1. Corfett. fmg. 82. verb. Donatio, Cels. l'go conf. 53. num. 2. & conf. 58. n. 6. & 8. Vm. decif. 421. n. 20. & Ludou. Peguer. decif. crim. 48. num. 6. Et ratio est, q̄ quia clausula Conftituitur, non solum poffeffio, fed etiam domini, transfatua, si vt hic concurret titulus habilis ad transferendum dominium, gloss. communiter approbata in Lab emptione. ff. de patl.
- 19 & cap. cum venissent de reftit. spoliat. pro vt etiam idē dicendum est de retentione vñfructus rei donatæ, d. l. qui quis, & ibi, Salic. post gloss. & d. l. quia argentum, sed siquidem, C. de donat. Guid. Pap. decif. 46. & 101.
- 20 q̄ quo casu donatarius præterit alij cultibet poffeffori, cui postea fit realis traditio rei donatæ, vt notant communiter Doctores in l. quoties, C. de rei vendic. Ioan. Andr. in Addit. ad Specul. tit. de empe & vendic. §. t. in add. quæ inq̄rit, neq̄, quod si res. Bertrand. conf. 173. nu. 11. in fin. lib. 1. & Guid. Pap. vbi supra.
- 21 Vnde t̄ cum per d. donationem in casu nostro fuerit donatariz ius quæsitum, & dominium in eius p̄ctioa radicatum, consequenter eius morte, superflite donatrice, donatio non fuit extincta, sed tranfiuit ad Pompeium eius filium, & hæredem, d. l. si quis argentum, §. fin. in fin. C. de donat. ibi, non solum eos, dum sup̄ant, sed etiam eorum successores reddere compelli non tenent, in quos donatio facta est, sed etiam eorum hæredibus. Bart. in l. ita stipulatus 115. num. 42. in fin. ff. de verb. oblig. Rebuff. in l. alienatum 67. §. donationis verbum, vers. 4. donatio. ff. de verb. signif. Thesaur. decif. 70. num. 5. vers. dico autem Vm. d. decif. 421. per tot. & Et quando, vt hic hæredum facta est mentio, nulla est dubitatio, Menoch. d. conf. 388. num. 53. Borgen. Canalic. decif. 41. per tot. Rauden. de Analog. cap. 37. n. 702. Anton. Fab. in suo Codic. in tit. de renouat. donat. diffin. 11.

Neque obstant prædicta verba ibi, volens ipsa donatrix quod petio, &c. quia non important conditionē, ita vt sint posita in substantia donationis, quæ iam erat p̄fecte concepta, iuxta omnes suas partes substantiales, sed solum respiciunt donationis executionem; quod clarē patet. Primò, quia dicta verba, de se executionem, & effectum donationis respiciunt; quodquidem, vt de iure locus esse possit, petitioni, exactioni, seu poffeffioni necessariò præsupponi debet p̄fectio donationis 1. ex clausulis Constituti, & retentionis vñfructus quæ alioquin essent inuiles, & nihil operarentur, & donatrix sibi ipsi contradiceret.

- 23 Tertiò, & tandem, t̄ quia mentio mortis non fit per modum causæ finalis, sed solum ad demonstrandum, & limitandum tempus, quo donatarius debet gaudere bonis sibi iam donatis, & acquisitis: pro vt in puncto, Oldrad. conf. 114. Alex. conf. 78. per tot. vol. 4. Menoch. d. conf. 388. num. 28. & filiū Borgen. Canalic. in d. decif. 42. num. 11. Rot. in Romana de Incorporatio 29. Aprilis 1616. coram b. m. Valdo. Vnde quod poffessio donatiz non acquiritur, nisi post mortem donatricis, non est intelligendum de poffessione ciuili, quæ iam translata fuit per Constitutum, & vñfructus retentionem; sed de poffessione naturali, t̄ quæ remanet penes donantem, ratione vñfructus, l. naturaliter in princ. ff. de acq. poffess. pro vt in terminis Rot. in dicta Rom. de Incorporatio, vers. rursus nec videbatur, pro vt in simili, vt euitetur contrarietas, distinguit Alex. d. conf. 78. n. 21. vers. & quod d. donatio: & innouet verba donationis ibi, sequuta dicta morte, pleno iure conuertant & non antea: ita vt in dicto casu t̄ ex consolidatione vñfructus cum proprietate per mortem donatricis, donataria, quæ antea erat nuda proprietaria, fiat domina pleno iure, §. fin. Insti. de vñfructu.
- 26 Non obstat defectus insinuationis, Quia t̄ non est necessaria stante iuramento, quod supplet defectum insinuationis, iuxta opinionem, quam pluries tenuit Rota, Caput. decif. 186. par. 1. Seraf. decif. 472. nu. 14.

& decif. 746. num. 5. & in recent. decif. 388. num. 2. vers. 3. instrumentum par. 1. & apud Greg. XV. decif. 391. n. 5. & ibi Add. n. 10. Nec Constitutio Marchiæ Cardinalis Carpenfis, per quam t̄ Aegidiana, quæ in contractibus minorum requirit vtrumque, nempe iuramentum, & insinuationem extensa fuit ad omnes contractus mulierum, applicatur casui nostro. Quia Cardinalis Carpenfis erat Legatus in dicta Prouincia Marchiæ; cuius iurisdicctio vltra dictam Prouinciā non se extendebat. Et licet dicta Constitutio fuerit per Papam confirmata, t̄ tamen confirmatio non ligat eos, qui non comprehenduntur in dicta constitutione confirmata: pro vt in terminis tradunt, Add. ad Greg. XV. decif. 260. n. 17.

Ex quibus videtur, iura Pompeij esse potiora; & idē t̄ quod ei vti hæredi suffragetur poffessio virtute Constituti ad effectum manuctionis, vt in puncto Menoch. conf. 139. per totum. Non autem Ginebre poffessio Lauinix vñfructuariz eius matris; t̄ ex quò enim Lauinia constituit se poffidere etiam pro hæredibus donatariz continuatur in eos poffessio, etiam mortua donataria, Tiraq. in tract. de iur. confis. par. 2. ampl. 12. Menoch. vbi supra, num. 9. & clariù num. 30. t̄ Poffessio verò naturalis Lauinix vñfructuariz, eius mortis fuit extincta: sicut finita etiam fuit causa poffidendi, nempe vñfructus, Tiraq. in tract. de mori suis. ff. declar. prima in princ. Menoch. vbi supra, n. 4. vers. 2. admissio: quæ propterea non transit ad hæredes, Quia nec causa poffidendi erat ad eos transitoria, t̄ Quibus propterea non datur interdictum vti poffidētis, sed datur hæreditibus proprietariæ, vt in terminis. Narr. conf. 419. & Menoch. ibidem. Vnde cum Pompeius benè legitimauerit suam p̄ctioa, & de identitate rerum donatarum clarē constat, ex datis in summario: volui Dominos super his iterum consultare.

Et ita, &c.

Tullen. Parochialis.

Ven. 28. Majj 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Clausula, vt preterit, quid operetur.
- 2 Beneficium in dubio censetur simplex, & non Curatum, incumbitque omni probandi contrarium assertenti.
- 3 Vacatio per obitum qualiter probetur.
- 4 Valor beneficii probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.

DECISIO LXXXV.

DOMINI steterunt in decisio 5. Junij 1616. vltimam gratiam f. neutri Nicolai Meron esse in omnibus iustificatam, ex eisdem rationibus, & motiuis Decisionis, quæ Dominis placuerunt.

Non obstat, quod non sit iustificata narratiua, quod Nicolaus Sellier aduersarius fuisse prouisus auctoritate ordinaria: Quia fuit cum t̄ clausula, vt presentetur, quæ operatur: vt narratiua non sit partis, nec impetans affirmare videatur: & sic non tenetur ad illius iustificationem, Rot. decif. 60. de rescript. in antiq.

amig. Cassad. decis. 7. num. 8. vers. secundo vero casu, de prepar. Rot. decis. 691. n. 6. par. 2. recent.

Non obstat, quod fuerit narratum, Cappellaniam obtiniam esse sine Cura, & residentia, & tamen esse talem non iustificatur: Quia ꝑ eum beneficium in dubio non iustificatur Curatum, sed simplex, asserenti non esse Curatum non imminet onus probandi dictam narratam, vt in puncto *Belam. decis. 675. & Garz. de benef. lib. 1. cap. 6. n. 8* Non obstat, quod non probetur per obitum Ioannis Baptistæ, ꝑ quia imò bene probatur, ex quod testes deponunt, illum fuisse Rectorem, & Pastorem, & obitum in possessione, vt latius in Decisione in hac causa facta in principio.

Demum non obstat, ꝑ quod valor non probetur, Quia imò ꝑ. & testes in tertio articulo, confecto ad probandum valorem, expressè dicunt per eos deposita indicio articulo, esse publica, notoria, & manifeste: unde subsistit motuum dictæ Decisionis, in vers. quod valor Parochialis.

Et ita vtraque, &c.

Calaguritana Benef. de Gucrenna,

Ven. 28. May 1628.

ARGUMENTVM,

Præsentatio, & collatio factæ intra terminum ad appellandum, seu post appellationem interpositam, & illa adhuc pendente, quando causent attentata, Hæc decisio plurâ alia separata continet, quæ habes in sumptuario.

S Y M M A R I V M.

1. Præsentatio, & collatio factæ intra tempus ad appellandum, sunt attentata.
2. Item si fuerint factæ post appellationem interpositam, & illa adhuc pendente.
3. Præsentatio, & collatio sunt actus extraiudiciales, & ideo non causant attentata, num. 4.
5. Fallit, si fuerit actum iudicialiter, quia tunc causant attentata: & quando dicatur iudicialiter actum.
6. Comparitio extra terminum, quando non nocet.
7. Breve Clementis VIII. motu proprio emanatum, dat facultatem prorogandi terminum ad probandum datum oppositoribus contra præsentatum; & quod si prorogatio dicti termini fuerit petita, & denegata, num. 9.
8. Decretum Iudicis, quod quis non sit legitimus contraditor, habet vim diffinitivam.
10. Apostolorum loco sufficit fuisse positum testimonium appellationis, ex stylo Hispaniarum.
11. Apostoli peti debent intra terminum 30. dierum de iure communi.
12. Collatio facta pendente termino ad petendum Apostolos, & ante illorum petitionem, est attentata.
13. Attentata reuocari quando debeant per viam nullitatis.
14. Appellationis effectum tolli non potest per constitutionem Synodalem.

DOMINI dixerunt constare de attentatis; quia Ordinarius die 15. April. 1615. declarauit pro legitimo oppositore Ioannem de Oro aduersarium, & diè sequenti dedit mandatum de præsentando eundem; qui die 18. vigore dicti mandati fuit præsentatus, & 21. obtinuit collationem: Sebastianus verò appellauit diè 16. eiusdem: ꝑ Vnde videtur non posse dubitari, quin hæc omnia, cum inde sequitur fuerint attentata, tam facta intra tempus datum ad appellandum, cap. non solum in princ. & ibi gloss. & Franch. de appellat. in 6. Cesar. de Grass. decis. 2. n. 5. de appellat. cum aliis per Adde. ad Greg. XV. decis. 151. num. 14. ꝑ quam post appellationem interpositam, & sic appellatione pendente, l. 1. ff. nihil nouan. Rot. decis. 78. de appellat. in antiq. & alibi passim.

Non obstat, quod prædicta, ex quibus prætenduntur attentata, nempe ꝑ præsentatio, collatio, & alia sint actus extraiudiciales, cap. concervationi 8. de appell. in 6. & ibi Franch. num. 3. Gonzal. adnot. contra nullitatem, num. 14. cum plurib. seqq. ꝑ qui propterea nõ causant attentata, Lancell. de attent. 2. cap. 4. limis. ꝑ. n. 19. & fuit dictum in Lunen. Sarzamen. beneficij 13. Iunij 1615. coram me. Quia licet regulariter hoc sit verum, ꝑ tamen in casu isto ex publicatione edictorum; & comparitione plurium oppositorum; qui fuerunt per Iudicem admissi, cum assignatione, & prorogatione termini ad probandum: nec non ex productione plurium iurium, ac iniminatione decreti circa admissionem oppositorum eiusdem facta in vim motus proprii Clementis VIII. dubio procul fuit iudicialiter actum iuxta requisita, cap. foras. ꝑ in omni quoque regorio, de verb. sign. Gonzal. vbi supra, num. 8. & in puncto Greg. XV. decis. 151. n. 1. & fuit dictum in Parmen. beneficij 30. May 1609. coram b. m. Iusto, & in Calaguritana Benef. de Mferilla, 11. Febr. 1611. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

Non obstat, ꝑ quod Sebastianus comparuerit extra terminum, Quia sufficit, quod te integra comparuerit, & fuerit admissus, cuiusque iura recepta, ꝑ ex quod in dicto motu proprio datur facultas prorogandi, Gonzal. vbi supra, num. 180. cum seqq.

Non etiam releuat, quod Sebastianus non docuerit de suo iure intra terminum, Quia ꝑ sufficit, quod ludez declarauerit, illum non esse legitimum oppositorem, quod decretum habet vim diffinitiuæ, vt in Calaguritana Benef. de Luna. 7. Febr. 1608. coram Reuerendissimo D. meo Decano: quæ est in impressis apud eundem decis. 407. n. 1. ꝑ & in omnem casum sufficit, quod petierit prorogationem, quæ ei fuit denegata, ex Gonzal. vbi supra, num. 181.

Non obstat, quod Apostoli non fuerint petiti, Quia ultra quod ꝑ fuit petatum testimonium appellationis, quod sufficit loco Apostolorum de stylo Hispaniarum, Seraf. decis. 1261. num. 2. ꝑ cum de iure communi dentur 30. dies ad illos petendum. l. Iudicib. C. de appell. Granat. ad Vestr. lib. 7. cap. 3. num. 63. ꝑ Sufficit ad effectum attentatorum, quod pendente dicto termino, & ante petitionem fuerit facta collatio, Lancell. de attent. 2. par. cap. 13. num. 19. ꝑ & in omnem casum intrat reuocatio per viam nullitatis, Greg. XV. decis. 339. n. 6. & ibi Additio.

Non obstat demum Constitutio Synodalis, Quia ꝑ non est verum, quod illa tollat effectum appellationis, propter prætenditur ex aduerso, vt dixit Rot. in Calagurijs, quarta partitionis de Zurbarano, 24. May 1604. coram b. m. Penia: & apud Greg. XV. decis. 339. in fine, &c. Et ita vtraque, &c.

Lunen.

Lunen. Sarzanen. Benef.

Lun. 31. Maj 1627.

ARGUMENTVM.

Institutio debetur præsentato à maiori parte patronorum existentium in quasi possessione præsentandi. Iurispatronatus ex quibus probetur? Et plura alia notanda, quæ habes in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Ad institutionem obtinendam, qua requiratur.
- 2 Vacatio beneficii probatur ex confessione adversarij.
- 3 Clericatus, & literaturæ præsentatis probantur ex literis patentibus Ordinarij.
- 4 Iurispatronatus ex quibus probetur.
- 5 Capitulum Sarzanen. habet ius conferendi.
- 6 Capitulum habens ius conferendi, non præsumitur insinuare præsentato, nisi prius sibi consilio de iurispatronatu.
- 7 Ad probandum iurispatronatus, leuioribus sufficiens probationes, ubi Ordinarius non est in causa.
- 8 Præsentandi quasi possessio acquiritur ex unica præsentatione effectum sortita.
- 9 Consilio de effectu ratione victimarum præsentationum, præsumitur effectus antecedentium.
- 10 Refertur casus ad probandum unum ex patronis habere maiorem partem vocum.
- 11 Insinuatio debetur præsentato à maiori parte patronorum, existentium in quasi possessione præsentandi.
- 12 Ex duobus præsentatis, in dubio, cui sit magis fauendum.
- 13 Patroni non tenentur probare descendentiam à fundatore, si sunt in quasi possessione præsentandi; sed solum tenentur probare de quasi possessionem.
- 14 In donatione Iurispatronatus, si valcat non sufficit auctoritas Vicarij, sed requiritur ipsius Episcopi.
- 15 Fallit si donatio facta fuerit inter comparios, quia tunc non requiritur auctoritas Episcopi.
- 16 Gratia Apostolica est iustificanda.
- 17 Narrans, quod iurispatronatus spectat ad aliquam familiam ex donatione, & fundatione, debet talem narratiuam iustificare.
- 18 Clausula, verificatio iurispatronatus, reddit gratiam conditionalem.
- 19 Gratia conditionalis requirit præcisam, & concludentem probationem.
- 20 Præsentandi quasi possessio non transit in successorem sine nouo usu, & exercitio iurispresentandi.
- 21 Ex quasi possessione præsentandi centum annorum, præsumitur melior titulus de mundo.
- 22 Amplia etiam si aliquando fuerint alij admissi ad præsentandum, quia hoc præsumitur fuisse per usurpationem, si non constet de eorum legitimo titulo.
- 23 Iurispatronatus non probatur ex sententia, qua non iustificatur ex alio.
- 24 Præsentatio facta per Procuratorem, requirit exhibitionem mandati intra quadrimestre.
- 25 Sed sufficit productio verborum intra terminum, ut sustineatur productio reals facta extra terminum.
- 26 Mandatum patroni, si eis rogatum per notarium actuarium Capituli, ad quod spectat institutio, non est necesse illud produci.
- 27 Patronus ratificasse censetur præsentationem eius nomine factam, si intra quadrimestre obtinuit licen-

ras à Papa vnlgo pro præsentato nuncupatas.
28 Præsentationis ratificatio sufficit, ut fiat à patrono intra quadrimestre.

DECISIO LXXXVII.

IERONYMVS Frlanns, & Lancellotus Cataneus obtinuerunt à Papa prouideri sub eadem data in forma dignum de hoc beneficio, vacante per obitum M. Antonij de Cataneis vltimi possessoris, cum narratiua, quod ipsi fuerunt præsentati à medietate Patronorum existentium in quasi possessione præsentandi, & cum derogatione iurispatronatus pro alia medietate: sed Hieronymus narrauit simpliciter, beneficium esse de iurispatronatus laicorum, qui nihilominus suspensio petitorio, circumscripta dicta gratia Apostolica, petit institui, vii præsentatus à maiori parte patronorum existentium in quasi possessione præsentandi. Lancellotus vero innititur gratiæ, in qua in specie narratur, hoc beneficium esse de iurispatronatus Familiz de Cataneis, ex fundatione, & dotatione: Et quia ipse præuenit in executione suarum litterarum, fuit illi datum mandatum de manutendo, ut in Decis. sub die 13. Iunij 1615. coram me. Vnde hodie dubitauit, Quis eorum sit institutus: Et Domini resoluerunt, Hieronymum esse instituendum: Quia iustificauit quatuor requisita ad continentium institutionem de iure necessaria, nempe vacationem beneficii, existentiam iurispatronatus, eius habilitatem, & præsentationem intra legitima tempora factam à maiori parte patronorum, existentium in quasi possessione præsentandi: vnde ei debetur institutio, & decernimus, & cap. Monasterium 16. q. 7. Abb. in cap. cum Beroldus, num. 12. de re iud. Rot. decis. 337. n. 1. par. 2. recent.

Vacatio beneficii per obitum M. Antonij probatur ex fide obitus, & ex confessione adversarij facta in sua gratia, cuius vigore obtinuit manutentionem, qua nulla maior, probatio, *lexum præcum, C. de liber. caus. f.* habilis etiam bene probatur iam quoad Clericatum, ex literis patentibus Ordinarij, quàm quoad literaturam, ex eodem Clericatu, & ex testibus desuper examinatis.

Existentia t iurispatronatus, vltra quod hinc inde admittitur, quia viçque venit vii præsentatus: probatur in primis ex enunciatiua Capituli Sarzanen. facta in prima institutione ad præsentationem Ioannis Francisci de Figalecchis de Anno 1457. vbi narratur dictum Ioannem Franciscum fuisse constitutum patronum huius beneficii à Francisco de Figalecchis fundatore patris sui: vbi etiã expresse legitur, quod de dicta fundacione constabat ex publico testamento prædicti Francisci. Deinde ex alia simili enunciatiua de anno 1460. Et demum ex aliis pluribus enunciatiuis eiusdem Capituli subsequentibus, factis in institutionibus continuatis, & effectum sortitis per spatium centum annorum, & vltra, ad præsentationem successorum prædicti Ioannis Francisci primi patroni: Ex quibus sufficienter probatur iurispatronatus, iuxta vulgat. cons. Oldrad. 229. Feder. de Sen. cons. 134. num. 3. ad fin. Ferrer. cons. 293. n. 6. Achil. decis. 7. nu. 1. de iure patr. *Assad. decis. 7. eod. m. Rot. decis. 312. nu. 4. par. 1. & decis. 541. & 674. n. 2. par. 2. recent.* cum enim t Capitulum Sarzanen. habeat ius conferendi, vt dixit Rot. in Lunen. Sarzanen. Capelle 5. Decemb. 1601. coram Cardinali Sacrato: & decis. in hac causa facta coram me, t non 6 instituit ad præsentationem prædictotum, nisi clare sibi constitisset de existentia iurispatronatus ad eorum suorem *Put. decis. 237. lib. 1. Seraf. decis. 1232. num. 1. & Rot. in dicta decis. 674. num. 1. & in Tuden. Parochia*

Parochialis 21. May 1610. coram b.m. Cardinali Sacro apud Marches de Commiss. par. 5. 1. fol. 477. Et tantò magis, quia eum non agatur contra Ordinarium, sed licet inter tertios, leuius probationes admittuntur ad probandum existentiam iurispatronatus, Cassad. decis. 1. in fin. de probat. Gonzalad. reg. 8. glos. 18. num. 59. Manio. decis. 4. n. 5.

Demum quod Hieronymus fuerit presentatus à patronis existentibus in quali possessione presentandi, clare patet, Quia fuit presentatus à Maximiliano eius patre, & à Francisco de Garzolis, qui sunt in quali possessione presentandi, ex quo beneficium vacauit per mortem dicti M. Antonij, qui fuit ab eis presentatus cum institutione Capituli subsequuta, summario. num. 13. Et ad constituendum autem in quali possessione sufficit vnica presentatio effectum sortita, *Repit. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 53. de caus. poss. & prop. Roman. conf. 311. in fin. Rot. decis. 17. num. 1. par. 1. decis. Gonz. glos. 45. 5. 2. num. 29. & latè, Garz. de benef. par. 5. cap. 5. n. 59.*

Quod autem Maximilianus, & Franciscus, qui presentantur M. Antonium, & nunc Hieronymum, habeant nedum moderatam dicti iurispatronatus, narrantam in litteris Hieronymi, sed etiam maiorem partem requisitam ad obtinendam institutionem, iuxta iustis dispositionem, videtur clarum: Quia, vt dictum est, & partes concordant, hoc beneficium fuit fundatum, & dotatum, per Franciscum de Figuechis in eius testamento de anno 1457, in quo instituit sibi hæredem Mariam eius filiam, cui decedenti sine liberi substituit prædictum Ioannem Franciscum de Figuechis nepotem suum ex Petto fratre, cui Ioanni Franciscus testator dedit facultatem psciendi Cappellanos & casu quo non obseruauerint conditiones ibi apphasas, & deinde idem Ioannes Franciscus, dum vixit, vt verus patronus, fecit quinque presentationes à dicto anno 1457, vsque ad annum 1496. Et ex quibus tres vltimæ probantur effectum, vnde etiam duæ præcedentes tales censeri debent iuxta d. conf. Oldrad. 129. *Meuch. pref. 66. per tot. lib. 6.*

Mortuo I Ioanne Francisco, relicto ex Ludouico filio prædicto, Ioanne Baptista nepote, nec non quatuor neptibus nempe Augustina, Antonia, Francisca, & Lucretia; & vacante hoc benefici. io de anno 1530. per obitum Antonij Gandulphij vltimi ex presentatis à dicto Ioanne Francisco: fuit de eo institutus dictus Ioannes Baptista, vt presentatus per suum procuratorem. Et cum de anno 1548. vacaret per eius obitum, Augustina, & Antonia sorores eiusdem, ac neptes Ioannis rancisci, fecerunt tres presentaciones continuatas, & effectus vnæ post aliam: Primam de Dominio de Mucatoribus de dicto anno 1548. per obitum prædicti Ioannis Baptiste eorum fratris: Secundam de Iosepho Cencio de anno 1551. per resignationem Domini: Et tertiam de Leonardo Martino, per resignationem prædicti Iosephi; qui Leonardus Martinus vixit vsque ad annum 1561. & per eius obitum vacauit hoc beneficium. Et propterea ab anno 1457. quo hoc beneficium fuit fundatum, vsque ad annum 1561. & sic per centum, & quatuor annos Ioannes Franciscus de Figuechis primus patronus, & eius hæredes, & descendentes fuerunt in pacifica possessione presentandi. Vnde patet, quod Hieronymus fuit presentatus à maiori parte patronorum existentium in quali possessione presentandi, quia dictum iurispatronatus per mortem Ioannis Baptiste fuit diuisum in quatuor voces, iuxta numerum dictarum quatuor suarum sororum: ex quibus quatuor vocibus, Maximilianus, qui presentatur Hieronymum filium suum, habet duas, nempe vnā vt nepos, dictæ Antonie ex filia Catharina, & aliam ex persona dictæ

Catherinæ matris suæ, vt donatarie dictæ Augustinæ suæ amitz: quæ donatio fuit facta 18. *Octobris* 1562. fuit etiam presentatus à Francisco nepote ex filio Ambrosio præfatæ Lucretiæ alterius ex dictis quatuor sororibus, & ab aliis eiusdem Lucretiæ descendibus, qui Franciscus est etiam in quali possessione presentandi, vt supra dictum est, pro vt etiam in quali possessione presentandi fuit Ambrosius eius pater summario. num. 8. & 11. quod sit, vt etiam circumscriptis Literis Apostolicis, et Hieronymi vt presentato à maiori parte patronorum existentium in quali possessione presentandi, debeat de iure institui, *cap. consultationibus de iurispatronatus Ferrat. conf. 33. num. 4. cum segg. lib. 1. Et tunc quando res esset dubia, dicebat vnus ex Dominis, esse magis ad eius fauorem inclinandum, quia est pauper, de familia testatoris, maior ætate & bene literis eruditus: Lancellotus autem diues, extraneus, & ætate minor.*

Demum descendencia Maximiliani, & Francisci ex prædictis duabus sororibus, Antonia, & Lucretia, vltra quod non controuertitur, & bene probatur ex arbore, & testibus tunc ipsi sunt in quali possessione presentandi, non tenentur probare descendentiā à fundatore, sed solum, quod sint in quali possessione presentandi, *Seraph. decis. 1334. in fin. Rot. decis. 224. parte prima recent. & in Baren. benef. prima Juny 1611. coram b.m. Valda.*

Non obstat, quod in donatione facta per Augustinam Catharinæ eius nepti, & matri Maximiliani de hoc iurispatronatus, non addit auctoritas Episcopi, sed Vicarij, quæ non sufficit, vt sæpius tesoluit Rota, Quia tunc versum in donatione inter compatronos, Episcopi auctoritas non fuit necessaria, *gloss. in cap. nemini in princ. vers. sed post dici; & ibi Bellam. 16. quest. 7. Paris. de cons. quæst. 28. m. 184. Achill. decis. 10. n. 2. de iur. patr. Verall. decisione 284. num. prime, par. 1. & Rot. decis. 707. n. 4. par. 1. recent. Et quando validitas donationis esset dubia, adhuc Hieronymus esset presentatus à patronis habentibus maiorem partem patronatus, & existentibus, vt sic in quali possessione; quia Maximilianus ex quatuor vocibus habet vnā, vt descendens ab Antonia, Franciscus & alij descendentes à Lucretia habent aliam. Remanent alie duæ voces, quatum vnā habet Lucas Contardus, qui presentatur Lancellotus, vt descendens à Francisca; quarta vero vox, quæ spectabat ad Augustinam, fuit diuisa inter descendentes prædictarum aliarum trium sororum, & sic inter Maximilianum, Lucam, & Franciscum æqualiter: & per consequens semper est verum, quod Hieronymus vt presentatus à Maximiliano, & Francisco, presentatus existat à maiori parte patronorum, & in omnem casum sat illi est, quod sit absolute presentatus à maiori parte eorum, qui sunt in quali possessione presentandi.*

Non obstat Gratia Apostolica Lancelloti, & quod possideat: tunc ipse quoad tria non iustificauit suam gratiam vt debuit: Nam in primis tunc narravit, quod hoc iurispatronatus est familie de Cataneis ex fundacione, & dotatione, quod ideo debuit iustificare, *Rota decisio 531. numero primo, parte prima diuersi, & tunc præsertim stante clausula ibi, verificato dicto iurispatronatus, quod ex fundacione, & dotatione dictæ familie de Cataneis existit; quæ facit gratiam conditionalen, arg. text. in l. Lucius 81. ff. de cond. & demonst. tunc quæ propterea requirit præciam, & concludentem probationem, Alex. conf. 59. num. 8. lib. 1. Mart. de claus. par. 1. claus. 190. Rot. decis. 575. numero primo, & 708. num. 5. par. 1. recent. quod tantum abest, quod Lancellotus probauit, quod imò est improbabile: quia, vt supra demonstratum est, hoc iurispatronatus est familie de Figuechis ex fundacione, & dotatione.*

Præterea

Præterea Lancellorus narrauit, quod ipse fuit præfentatus à patronis existentibus in quali poffeffione præfentandi, quod non elt verum : quia quamvis illi de Cataneis quandocque præfentauerint, † tamen eorum poffeffio non fuit tranflata in eorum filios, & fuccelfores, qui Lancellotuni præfentauerunt fine noua apprehenfione, id elt fine nouo vfu, & exercitio iurifpoffendi, *Menoch. de retr. rem. 3. num. 57. verf. extenditur, Con. gl. glof. 34. n. 108. Guzz. de benef. parte 5. cap. 5. num. 35. cum feqq. & reprobo Lambertino, qui contrarium tenuit, Achill. decif. 5. de canf. poff. & propriis. Caputaquen. decif. 135. par. 2. Rot. decif. 160. num. 4. par. 2. recent. & in Florentina Subdecatur, 27. Ianuary 1627. coram me.* Demùm expofuit, quod fuit præfentatus à medietate patronorum, & tamen ex fuperiùs dictis conftat non elfe verum.

Non obftat quod Lancellorus prætendat totum iufpatronatus fpectare ad dictos de Cataneis vt hæredes, & fuccelfores Lauræ, quæ fuit neptis Francifci fundatoris ex Maria filia eius hærede vniuerfali, ad quam propterea cum vniuerfa hereditate prætenditur tranfiliffe hoc iufpatronatus, & non ad Ioannem Francifeum, à quo defcendunt Auctores Hieronymi: quamvis Teftator ei legauerit ius priuandi cappellanos : ex quo legato non infertur ad legatum iurifpatronatus : † Nam refpondetur, Quod ex obferuantia fubfequuta per plus centum annorum quæ habuit initium immediatum poft mortem fundatoris, refultat clara probatio iurifpatronatus, ad fauorem Maximiliani, & Francifci; & aliorum defcendentium à prædicto Ioanne Francifco primo patrono, itavt abfque alia probatione præfumatut melior titulus de mundo, non limitatus ad dictum reflamentum, fed aliud iuxta iura, & decifiones fupra alleg. Et quidquid fit, Hieronymo fufficit elfe præfentatum à maiori parte eorum, qui funt in quali poffeffione præfentandi.

Non obftat, quod ifti de Cataneis quandocque fuerint admiſſi ad præfentandum cum prædictis de Figafecchis, & quod de anno 1562. Capitulum Sarzanenf. per fuam fententiam declarauit hoc iufpatronatus fpectare pro medietate Figafecchis, & pro alia medietate Cataneis: Quia † quod Catanci etiam præfentauerunt cum dictis de Figafecchis, fuit per vfurpationem, cum non appareat de aliquo eorum legitimo titulo, fed potiùs in contrarium, quod totum iufpatronatus per vltra centum annos fuit petitis dictos de Figafecchis in folidum: † Et dicta fententia cum non iuftificetur ex actis non elt habenda in confideratione, vt fæpiùs Rota refoluit.

14 Non etiam releuat, quod † præfentatio Maximiliani, & Francifci, de Hieronymo fuerit facta per procuratorem, cuius mandatum non fuit intra quadrimeftre exhibitum, quæ idco videtur non poffe fuffragari, *Lap. allegat. 22. & Rot. decif. 443. num. 3. par. 2. recent.* † Quia ex quò in termino fuit facta productio verbalis cum claufula animo exhibendi, &c. potuit productio realis poſtea fieri extra terminum, *Veſtr. in prax. lib. 4. titul. de dol. & contum. numer. 6. verf. quod fi verbo tantum.* Decian. *refponf. 41. numer. 14. cum fequentib. lib. 3.* Et cellar penitus difficultas.

16 Tum quia † mandatum fuit rogatum per Notarium auctuarium Capituli, coram quo fuit facta præfentatio : & idco productio non fuit neceſſaria, *Fulgof. conf. 195. verf. cum itaque.* Tum etiam quia, vt dicitur, † Maximilianus pater, apud quem refidet dimidia pars iufpatronatus, intra quadrimeftre, viſus fuit ratificare dum interim acceſſit ad Verbum, & impetravit literas Apoftolicas, vulgò pro præfentatio nuncupatas: † Ratificatio autem intra quadrimeftre

Tomus I.

fufficit, *Lambert. de Iurepatronat. lib. 2. par. 2. queſt. prima, art. 21. num. 7.*

Demùm non obftat defectus transportationis, quia tollitur ex facto. Alia vero, quæ opponerantur, aut funt nullius confiderationis, aut ex fupradictis fuerunt fublata. Ex quibus Domini refoluerunt, Hieronymum elfe inſtituendum, fuit veniat ex fua gratia Apoftolica, quia illam iuftificauit, non autem Lancellorus fuam: fuit ex poffefforio, circumſcripta dicta gratia; quia probauit requiſita ad obtinendam inſtitutionem neceſſaria, &c.

Et ita vtraque, &c.

Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſum.

Lun. 31. Majj 1627.

ARGVMENTVM.

Litigioſa quando res effecta dicatur ad hoc, vt ſi illa poſtea alienetur, ſententia lata contra alienantem, vel contra eius auctorem, cum quo lis cœpta fuit, poſſit executioni demandari, abſque alio proceſſu contra illum, in quem fuit dicta res alienata. Et an, & quando melioramenta facta per poſſeſſorem rei litigioſæ, impediant ſententiæ executionem.

SVMMARIVM.

- 1 Petitiõ hereditariã elt actiõ realis.
- 2 Litigioſa efficitur res, quando agitur iudicio reali.
- 3 Alienatio rei litigioſa elt nulla, & dicta res tranſfertur cum ſuo vitio, in quem alienatur.
- 4 Et contra illum poſſet mandari executioni abſque nouo proceſſu, & recta via ſententia lata contra alienantem, vel eius auctorem.
- 5 Amplia etiam ſi ille, in quem fuit tranſſata res litigioſa bona fide, & litu ignarus rem acquiſiuerit, quia licet ignorantia excuſet à pena ſtatuta contra acquirentes res litigioſas, tamen non excuſat, quin ſententia contra illos ſit exequenda. n. 6.
- 6 Poſſeſſor rei litigioſæ poſſet impedire executionem ſententiæ, ratione melioramentorum.
- 7 Intruſo lite pendente competunt illa exceptiones, quæ principali condemnatio conceduntur ad impetrandam executionem.
- 8 Melioramenta non præſumuntur ſi ſolent in genere non ſint probata.
- 9 Melioramenta refici non debent, quæ conſiſtunt in arborum plantatione, & ſoſſatorum reparatione.
- 10 In executione ſententiæ, ſufficiunt, quod tertius poſſeſſor fuerit citatus.
- 11 Immiſſio impediri nequit ex præſenta detractiõne legitima, quæ fuit iam conſumpta.

DE C I S I O LXXXVIII.

Faintly, the words of the old man came back to him.

R vlt resolutum, sententiam Rotalem, latam super iudicio petitionis hereditatis ad fauorem Bartholomæi de Albizini vocati ad fideicommissum Bartholomæi senioris, cum immiſſione inde ſcuta in prædium de S. Anaſtaſio, contra hæredes Alexandri Fucciſi eſſe exequendam contra Tiburtium Facciæm quociſcunque corpora nuncupata, ſi *Tempo della Noce*, ſeu della Fornace, e la caſa nostra; de pertinentiæ dicti prædij de S. Anaſtaſio per illam nunc detenta, & poſſeſſa. Ratio reſolutionis fuit, quod illis fuit cæpta contra Virginiam, & fratres de Fucciſ de Anno 1585, tunc totius prædij poſſeſſores, & poſtea de Anno 1601 dicti corpora fuerunt alienata ab hæbitibus ab eſſe cauſam in dictam Tiburtium Summaria, n.3. & 4. Vnde ꝑ cum aucti fuerint petitionis hereditatis, & ſic iudicio reali, i. in princ. ꝑ de rei vendic. ꝑ fuerunt effecta litigioſa, *Auth. litigioſa. C. de litigioſ. Alberic. Bald. & Ang. in l.1. C. de rei. Specular. in tit. de appell. §. non ſimile, n.17. Innoc. & Ioan. And. in cap. cum M. de ſide. iudi. gloſ. in cap. fin. in q.1. Rom. conf. 170. circa princ. Guid. Pap. decif. 337. Crænet. 279. n.1. & latè Couarr. præſ. lib. 2. c. 15. n.7. Vnde alienatio fuit nulla, & res fuit tranſlata in Tiburtium cum vno vicio, i. ſin. C. de liſſe. c. Eccleſia, vlt. pend.*

4 Quia ut v. f. stante dicto vitio litigiosi, sententia lata contra dictam Virginiam, & fratres, potest mandari executioni absque nouo processu, & recta via contra dictam Albertinam, in quam res hac litigiosa transiit fuit: *Id. f. vii. b. Barr.* & communiter Doctor. *Idem Barr.* in repetit. l. credi. n. 23. C. de pignor. *Ang.* in *Aurh. de litig.* in princ. C. de iuribus. *Menoch.* conf. 319. n. 1. lib. 4. *Caualean. d. c. vii.* 6. num. 7. par. 1. & *Rot.* in *Rem. Domus de Cincis*, 26. Iunij 1626. coram Illustissimo Patriarcha Hierosolymitano.

Non obstat si dicatur, quòd Tiburtia bona fide, & litis ignara, reem acquisiuit: Quia † licet ignorantia exculcat à pœna contra acquirentes res litigiosas statuta, *Conarr. d. cap. §. n. 7.* † Tamen non exculcat; quin sententia contra illos sit exequenda, vt expresse creditur in *d. l. si. Barr. l. i. §. ff. de litig. & in d. l. credis. n. 23.* & *Burr. in cap. quia Gde iudic. n. 13.* & *Conar. vbi supr.*

Non etiam releuatur, quòd non videatur constare de identitate, quia quòd corpus nuncupatum *el Campo della Noce, della Fornace*, identitas esse clara, quia constat *Summaria*, n. 1. illud esse de pertinentiis dicti prædij, & quòd possidebatur à dictis Virginia, & fratribus tempore litis mortæ, quòdque fuit postea alienatum 10. Ianuar. 1601. *Summaria*, n. 3. Quò verò ad aliud corpus nuncupatum *la Casa noia*, ex quò in instrumeto vèditionis dicti prædij, quæ per Antonium fratrem Jacobi patris dicti Bartholomæi, facta fuit dicto Alexandro *Summa*, n. 1. fit mentio de quodam corpore, vti de pertinentiis dicti prædij nominato *el terreno di terra Lauarativa, vocabolo Candelo, e Fretischi, e Scampalo, con casa in esso*, videtur satis probata identitas, & maxime, quia Tiburtia solum opponit de melioramentis.

7 Non obstant † etiam dicta melioratoria, ratione
 quorum possessor litigiosis potest impedire execu-
 tionem, iuxta *not. per Bart. in l. in fundo, nn. 16. ff. de re-
 vend. Paul. in l. fidei, §. fin. mm. 4. in fin. ff. de aquir. rel.*
 8 *§. ff. Nat. et civ. proc. mm. 4.* Intrulo, n. lite pendente
 competunt illi expressiones, quæ principali condemnatio-
 ni conceduntur ad impediendum executionem, &
 sic illæ, quæ sententiam non impugnant, iuxta *not.*
 9 *in l. Nequeamus, §. fin. ff. de neg. gest. Quia vltra quod*
melioratoria non sunt iullicata, nec in genere pro-

bata, quæ ideo non præsumuntur, *Burfat. conf. 551. nu.*
 1. 40. *pûm princ. lib. 1. Rot. in recent. decif. 161. sub n. 1. par.*
 2. *pûm* conflant in arborum plantatione, & for-
 satorum reparacione, & sic pro videriori fructuum re-
 collatione non sunt reficienda, *l. inuerrio, §. impendunt,*
 & ibi omnes *ff. folut. matrim. Ioseph. Ludou. decif. Perus.*
 24. n. 1. *Pacif. de Salu. inu. in seiff. 1. cap. 2. num. 182.*
ver. melioramenta enim, & Rot. decif. 358. §. sub numero 6.
par. 1. diuif. Et in omnem casum, ex quo vti Tiburtis
rei litigiofa profluuium, iuxta doctrin. Alex. in l. a Di-
uo Pio, §. in venditione nu. 34. ff. de reind. Capic. decif. 10.
nu. 24. Mantic. decif. 7. nu. 4.

Denique non obstat detractio legitimæ venditoris in bonis testatoris, quia iam 17. *Maj* 1623. coram b.m. Remboldo, fuit resolutum, † illam fuisse consumptam, & ideo eius detractio non esse locum, & consequenter non impedire immissionem. Et ita, &c.

Romana Vincæ.

Merc. 2. Junij 1627.

ARGUMENTVM.

**Spolium quomodo probetur, quando posses-
sio capta fuit auctoritate iudicis.**

S V M M A R I V M

- 1 Spoliūm probatur ex duobus extremis, videlicet ex antiquiori possessione spoliati, & ex iuniori possessione spoliante.
- 2 Primum extremum in iudicio spoly probatur ex instrumento venditionis cum clausula Constitui.
- 3 Secundum verò extremum probatur ex Commissione, & ex litis substatione.
- 4 Spoliūm non intrat probati duobus extremis, quando possessio fuit capta vigore sententie, nisi sententia probetur, quod index iniuste, aut non servato iuris ordine processerit.
- 5 Declara procedere, si sententia fuit executā de mandato iudicis, scens si fuit capta possessio propria auctoritate, quia tunc spoliūm committitur, & non 5.
- 6 Licentia capiendi possessionem nomine proprio non suffragatur, quando possessio est plena.

DECISIO LXXXIX.

D

DOMINI vna tantum parte informante
 t̄ resoluertur int̄ar sp̄lium ad fauorem Francici, Quia constat de duobus extremis de iure requisitis, nempe de anteriori possessione Francici ex instrumento venditionis dictæ vineæ ubi facta per Stephanum de Dominicis, de Anno 1616. cum clausula Consiuiti, Summario, n.1. nec non ex testibus dicti: Summario, n.2. Ex quibus bene probatur possessio, Iqui viniferi s̄, quod per colonum; et ibi Bart. ff. de acquir. posses. Capitaq. decs. 318. n.6. par.1. & Rot.in Rom.Silue, 13. Iunij 1626. coram me: De possessione vero Laurentij, et Angelæ de Dominicis eius vxoris constat ex literis sustentatione, Rot. alleg. 6. in fin. Greg. XV. decs. 362. n.3. & sæpius Rota resolut.

Non obstat, quòd Laurentius accepit possessionē
vigore sententiæ;† quo casu spoliū non probatur per
dicta duo extrema, sed etiam probari debet, quòd
index

iudex iniuste, aut non seruatō iuris ordinē processerit, *l. mēmerini. C. unde vi, c. conquirente*, & ibi cōmutat Doctōr. de restit. spoliat. Menoch. de recip. rem. 8. n. 3. cum seqq. & Greg. XV. decis. 43. n. 1. & decis. 105. n. 4. Quia licet verum sit, quod præcessit sententia in Saluano ad fauorem Laurentij, † illa tamen debuit de mandato iudicis exequi, non tamen idē Laurentius potuit, vt fecit, capere possessionem propria auctoritate: vnde commisit spoliū, ita vt reintegratiō locus sit, *l. extat. ff. quod met. caus. Bartol. in l. credit. nu. 1. C. de pignar. Innoc. in c. cum nostris. n. 4. de concess. praben. Surd. conf. 189. n. 31.*

Non etiā obstat, quod Laurentius præterea possidere vigore cessionis sibi factæ per Camillam Agazariam creditricem Stephani de Dominicis anteriorem d. Francisco, quia quicquid sit de prædicta anterioritate, hoc vnum est, † quod dum Laurentius cepit possessionem propria auctoritate, siue vigore dictæ cessionis, siue dictæ sententiæ, semper commisit spoliū d. *l. mēmerini. C. unde vi, & d. l. extat. ff. quod met. caus.*

Non obstat, quod Angela de Dominicis vxor Laurentij, contra quā etiā prætenditur spoliū, possidere vigore cuiusdam asserti fideicommissi, cum facultate capiendi possessionem propria auctoritate, sibi in testamento data, quia vltra quod non appareat dicto fideicommissio, & adest præsumptio collusionis inter ipsam, & Laurentium eius maritum, † licetia capiendi possessionem propria auctoritate non suffragatur, quando possessio, vt hic, est plena, ex quō dicta vinea detinebatur a Laurentio eius marito; qui propterea litē pendente super spolio, non potuit in præiudicium Francisci transferre possessionem in eius vxorem, nisi cum dicto vitio spolij. Et ita vna tantum, &c.

Romana Societatis.

Merc. 2. Iunii 1617.

ARGVMENTVM.

Societas ex quibus probetur: Et an & quando sententia non conformis libello valeat.

SVMMARIVM.

1. *Clausula deducens omne ius suum, omnemque actionem, appositā in libello operatur, vt eo non attento, possit ferri sententia super omnibus in discussu causa probatis.*
2. *Articuli succedunt loco libelli: & sufficit, quod sententia sit illis conformis.*
3. *Societati lucra, & damna spectant aequaliter ad socios, nisi aliter sit conuenientum.*
4. *Societas non probatur per testes, qui non deponunt illam fuisse nomine sociali factam.*
5. *Confessio extraiudicialis partium multum facit ad probandam societatem.*
6. *Societas probatur presumptionibus, & coniecturis.*
7. *Testes debent ad concordiam reduci, vt euitetur contrarietas.*
8. *Confessio partium præualeat mille testimoniis contrarium asserentibus.*
9. *Scriptura probat contra illum, qui eam subscripsit.*
10. *Creditum si sit probatum in genere, tunc quantitas probatur iuramento.*

DECISIO XC.

DE VAE extra Rotam fuerunt in hac causa late sententia: Prima ad fauorem Iacobi Galli, in qua fuit declaratum: Crediti societatis initæ inter ipsum, & Nicolaum Venturam in depingendis, & inaurandis insignibus domus, & curtus Sereniss. Principis Cardinalis Sabaudia, esse inter eos æqualiter diuidenda: deductis tamen per Gallum scitis 224. & b. 50. quæ dictæ societatis occasione de proprio expenderat: Secunda verò primæ reuocatoria ad fauorem dicti Nicolai. Sed causa in Rota cōmissa die 19. Iunii, anni præteriti coram b. m. Vbaldo, fuit resolutum. Primam sententiam ad fauorem Iacobi laram, esse confirmandam: Et Domini hodie steterunt in decisio, ex eisdem motiuis Decisionis.

Non obstat præsentia nullitas, quod sententia non fuerit conformis libello, seu monitorio, ex quō fuerit à Gallo solūm intentata actio negotiorum gestorum; & tamen sententia lata fuit super diuisione societatis, cuius in dicto libello nulla fit mentio: Quia fuit bene responsum, † Quod in libello, seu monitorio adest clausula *deducens omne ius suum, omnemque actionem, &c.* ex qua non attento libello, potuit ferri sententia super omnibus à Gallo in discussu causæ probatis, *Innoc. & Bald. in c. 2. de ord. cognit. Mart. de claus. 191. nu. 6. lib. 1. Rot. decis. 256. n. 1. & seq. p. diuers. ff. vltra quod articuli à Gallo dati ad effectum probandi societatem, expensas, & alia, succedunt loco libelli: & idē sufficit, sententiam esse illis conformem, Oldrad. conf. 290. num. 1. vers. sic Dominus.*

Iustitia verò visa fuit clara, Quia † lucra & damna societatis, nisi aliter sit cōuenientum, æqualiter ad socios spectant *§. illud, Instit. de societ. Salicet. in l. 1. q. 1. C. pro socio, Surd. conf. 389. n. 7. & 8.* De societate verò inaurandi, & pingendi; & præsertim in confutendis dictis curtus, & insigniis, vltra duos testes, de quibus in d. Decisio in hac causa facta, cōstitit per plures alios testes noniter examinatos: Quibus accedit instrumentū cōpromissū inter easdem partes super operibus per ipsos cōmunitis factis; inter quæ ponitur, *inter li leuori fari suo ad boggi per seruitio del Seg. Principe Cardinal de Sauiia*, ex quibus verbis resultat clara societatis cōfessio.

Non obstat, quod † testes solum dicant, quod dicta fuerunt cōmuni labore constructa: & sic non concludat societate, dum non deponunt fuisse sociali nomine facta, *Bald. cōf. 125. n. 1. & 2. §. Quia in casu nostro, ad sūt vltetius suprascriptum instrumentum cōpromissū, & plures alij testes, qui deponūt, se scipsi à partibus audiuisse, quod præterita opera sociali nomine cōstruebant: † Quæ partium confessio, licet extraiudicialis plurimum facit, vt in punct. Soccin. conf. 160. n. 8. l. 2. v. sed quid plura, & Mod. Rom. disc. for. c. 36. n. 12.* Et accedit etiam calculus expensarum, quæ Gallus fecit ex causa dictæ societatis, ab eodem Ventura aduersario conscriptus; ex quibus resultare videtur plena societatis probatio; † cū tamen sufficiat leuior, etiam per cōiecturas, & præsumptiones, *Bald. conf. 324. l. 1. Men. pref. 56. n. 4. l. 3. Felix. de societ. c. 1. n. 1. & 13.*

Non obstant etiā testes per Venturam noniter examinatos, dum deponunt, currunt, & insignia fuisse in eius apotheca, & eiusdem studio elaborata: quia præter quod Domini ex quibuscumque circumstantiis causæ, maiorem fidem adhibuerunt testibus Galli: possunt vtriusque partis testes bene ad concordiam reduci, licet prima factis videantur inuicem contrarij: Nam circa insignia, testes Galli deponunt fuisse incepta, & vt dicunt *inbrunna, & inordinate* in apotheca Galli ab operariis eiusdem: de picta verò, & ad perfectionem redacta in apotheca Venturæ; vnde testes Venturæ deponentes insignia fuisse ab eo, & eius operariis facta, sunt

sunt intelligendi de pñcta, & alijs ad opus perfectè aboluendum: Vt sic inter dictos testes euitetur cōtrarietas, & ad concordiam reducantur, iuxta tradita per *glosin cap. cum in de testibz, Farinac. de test. q. 56. n. 1. & seqq. Greg. XV. decis. 35. n. 38.* Et eo maxime, quia sic sunt conformes instrumentum compromissi, ubi, ut dictum est, partes expresse fatentur dicta insignia, & cursum fuisse communiter constructa: quæ partium confesso non solum est attendenda, sed præualeret mille testibus, si tot essent contrarium asserentes, *Cassat. de Grassi. decis. 6. n. 2. de testibz. Seraph. decis. 433. nu. 7. & decis. 1318. n. 1. Greg. XV. decis. 337. n. 3. & ibi Addict.*

Præterea etiam quod ad cursum conueniunt vtriusque partis testes, quod duodecim necesse, seu pilæ, fuerint integre à Gallo inaurate, nec non currus ab eodem dealbarus, seu, ut vulgo dicitur *ingessato*, & capsa, & medietas atreus posterioris, & pars, quam vocant *della fianconata* inaurata.

Denum etiam prædicta prima sententia visa fuit iusta in eo, quod declarat ex creditis communibus societatis prius esse deducenda per Gallum ex causa supradicta scuta 224. & b. 8. Quia constat, quod ipse illa expendit de proprio in causam societatis, † nempe ex calculo expensarum, cōscripto manu ipsius Venturæ, qui propterea contra illum probat, *ff. de iussu. §. pater, ff. de pignor. l. cum antiquitas, §. finali. C. de testamentis. Roman. conf. 303. n. 1.* Secundo, quia dicunt testes, quod Gallus ex dicto calculo prætendebat se grauatum. Et denum, quia ex pluribus testibus probatur in genere Gallum impendisse pecunias in depingendis insigniis, & cursum, & licet certam quantitatem non concludat, tamen ex quo de expensis in genere constat per dictos testes, & de certa quantitate, ex dicto calculo, resultare videtur inde sufficiens probatio, † aut saltem standum esset iuramento ipsius Galli, iuxta theoricam, *Rayner. de Fortuito in l. 2. ff. de lit. iur. Seraph. de priuilegiis. priuilegiis. 36. n. 2. Sord. conf. 94. n. 27.* Et ita vtraque, &c.

Sulmonen. Beneficij.

Lun. 7. Iunij 1627.

ARGUMENTVM.

Donatio Ecclesiæ ex quibus præsumatur effectuat: & quid si in ea deficient solemnitates necessariæ, an illæ præsumantur interuenisse ex obseruantia longissimi temporis. Pragmatica Regni Neapolis tradens certam formam conscribendi instrumenta, an liget Clericos.

SVMMARIVM.

1. Probationes imperfectæ, tendentes ad eundem finem innunguntur simul, ad faciendam vnā perfectā probationem.
2. Donatio Ecclesiæ, ex quibus probatur effectuat.
3. Partis extraxit in præsentia partis aduersæ nullam admittunt oppositionem.
4. Idemque probatur per duas demonstrationes.
5. Possessio de presenti arguit possessionem de præterito, siante titulo præambulo.
6. Solemnitates præsumuntur omnes interuenisse in donatione Ecclesiæ, si illa fuit effectuat per longissimum spatium temporis; etiam si dictæ solemnitates non fuerint in donatione enunciatæ.
7. Amplia etiam si ex facie donationis appareret de

illis inualiditate quia ex obseruantia longissimi temporis præsumitur superuentientia tituli validi, & legitimi.

8. Pragmatica Regni Neapolis contrariis probationes, respicit decisoria sibi, quia idem non ligat Clericos, nec Ecclesiam ex defectu potestatis, & quid si tradas certam formam conscribendi instrumenta, n. 12.
9. Statutum requirens plures testes ad probationem actus alienationis, quam requirit ius commune, non ligat Clericos.
10. Statutum prohibens Clericos contrahere, vel probare aliter, quam de iure communi, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam.
11. Contra libertatem Ecclesiasticam magis dicuntur ea, quæ tollunt iuris communis beneficium, quam ea, quæ priuilegium auferunt.

DECISIO XCI.

LLVSTRISSIMVS D. Cardinalis Perrettus prætendit beneficiū rurale S. Mariæ, de quo agitur, esse de pertinentiis Monasterij de Atabona, atque id eo ad ipsum vti Protectorem Collegij S. Sionauentura, cui dictum Monasterium fuit vnium, spectare omnimodam eius provisionem, & collationem. Ex aduerso fratres Carmelitarum prætendunt dictū beneficium fuisse eis vnium per S. m. Paulum V. Unde difficultas in eo posita fuit. An dictum beneficium esset de pertinentiis dicti Monasterij de Atabona: Et Domini die prima Martij 1621. coram b. m. Seleg. dixerunt. Non probari pertinentiam: sed iteū causa propoſita die 9. Iunij 1623. coram D. meo Nauaro, fuit recessum à decisio: Quapropter hodie dubitauit, cui resolutioni standum sit: Et fuit resolutum standum esse in vltimo loco decisio, & sic collare de pertinentia. Nam de anno 1250. d. Ecclesiæ S. Mariæ fuit donata per Capitulum S. Pamphili dicto Monasterio sub annua reſponſione vnus libræ ceræ: † quæ donatio ex pluribus simul iunctis, quæ conueſcunt ad eundem finem, probatur effectuat: ita ut illis deueniendum sit ad vnium perfectum conceptum mentis pro dicta pertinentia, iuxta doctrinam *glos. in l. 2. in princ. in verb. legitimis*; & ibi *Bald. ff. de excusat. tutor. l. in l. admouendi. n. 57. cum seqq. ff. de iur. iur. Francise. Marc. q. 96. p. 14. & Rot. Janu. decis. 208.*

In primis † probatur obseruantia, seu effectuatio dictæ donationis ex solutione dictæ annuæ reſponſionis vnus libræ ceræ, ab anno 1427. vsque ad an. 1551. ut ex partibus, quæ dantur *summarij. n. 7.* Quæ † cum † fuerint extractæ in præsentia partis aduersæ, non potest contra eos opponi, quod non sint bene ext. d. x. *Varal. decis. 5. n. 5. p. 3. Rot. decis. 581. n. 1. p. 2. in recent.*

Secundò ex quo dicta Ecclesiæ S. Mariæ fuit possessa per Abbates dicti Monasterij, vti grancia, seu membrum Abbatiz de Atabona, in cāque debebant Monachi nuneupati Grancierij: nam de anno 1266. & sic paulò post dictam donationem, quidam Thomaſius donauit quoddam prædium cuidam fratri Romano nuncupato, vti Grancerio dictæ Ecclesiæ B. Mariæ de Atabona de Sulmona: † Quæ Ecclesiæ videtur non esse alia, quam hæc, de qua agitur. Quia conueſcunt duæ demonstrationes, nempe S. Mariæ: t. de Sulmona, iuxta doct. *Barr. in l. demonstr. falsiss. de cond. & demonstr. quæ licet sint generales, & possint alijs conuenire, quia tamen concurrunt etiam, quod ibi dicta Ecclesiæ appellatur de Atabona, & dicta donatio fuit de recenti: negari non potest, quin sit vrgens administrandum, ita ut illa mens inducatur ad venisimilitudinem credendum, quod Ecclesiæ illa S. Mariæ donata prius d. Monast. de anno 1250. quæ idem erat ab eo possidenda vti grancia, sit eadē, de qua, vti de grancia fit mentio in dicta donatione*

tionē de anno 1206. Cui accedit instrumentum de anno 1492. ubi apparet, quod Abbas dicti Monasterij inuolutus de dicta Ecclesia fuit. Francisc. de Torno.

Tertio, & vltimo tollit omne dubium, Quod cum de anno 1560. Monasterium de Arabona fuisse commendatum Cardinali de Gaddis, & vacaret hæc Ecclesia, Cardinalis eam contulit Pompeo Marinaccio, qui per Procuratorem ad hoc specialiter deputatum adeptus fuit possessionem, & in ea continuauit vsque ad annum 1575. quo illam resignauit ad fauorem Nicolai Siconcelli; † vnde ex ista possessione stante titulo præambulo, præsumitur possessio in præteritum, *Salic. in lex persona, C. de prob. Menoch. lib. 6. præsumpt. 65. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. n. 480. Rot. decis. 766. nu. 6. par. 1. diuers. & fuit dictum in Persina Pecuniaria 22. May 1626. coram me.*

Non obstat, quod donatio de anno 1250. in qua stat præcipuum fundamentum, fuisse nulla ex defectu solemnitatum. Quia † ex quo fuit effectiua per longissimum tempus, ex actibus supradictis, & præsertim ex collatione Cardinalis, præsumitur omnes solemnitates necessarias interuenisse, quamuis non enunciatas, *gloss. in c. peruenit, vbi l. mol. n. 13. de empt. & vend. Gabr. concl. in c. de præserat. decis. 432. n. 4. Rot. coram Greg. XV. decis. 354. vbi plene Addictio, num. 18.*

Non obstat, † quod præsumptio præfata locum nõ habeat, quãdo clarè apparet de inualiditate tituli, pro vt ex inspectione dictæ donationis, in qua deficient solemnitates intrinsecæ: nempe nomina Canonicorũ, & quod illi fuerint conuocati ad solum campanæ, & consensus Episcopi: Quia quicquid sit de inualiditate ab initio, ex obseruatione diuturni, & longissimi temporis præsumitur superuenientia tituli validi, & legitimi, siue per confirmationem Apostolicam, siue per nouam concessionem, *Gabr. conf. 38. n. 17. & seqq. lib. 1.*

Non obstat, quod instrumentum capz possessionis, virtute collationis, Cardinalis de Gaddis, per quod præcipue effectiua prætenditur, non sit in forma probanti ex defectu numeri, & subscriptionis triũ testium, iuxta Pragmaticam Regni Neapolis, Quia † dicta Pragmatica, dum coarctat probationes, respicit decisoria litis, quia à probationibus victoria dependet, quæ ideo nõ ligat Clericos, nec Ecclesiam, ex defectu potestatis, *Calder. in sua quest. qua incipit statuto Cuius. Bononie. Anchar. conf. 158. nu. 3. vers. & quod statutum.*

† Et in puncto de statuto plures testes requirente ad probationem actus alienationis, quàm requirit ius commune, *Carol. de Grass. de Effect. cleric. affect. 2. q. 81. n. 451.*

† & seqq. & ratio est, quia † statutum prohibens Clericis contrahere, vel probare aliter, quàm de iure communi, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam, & Clericorum, attentata diffinitione de qua in l. libertas, ff. de stat. homin. Dec. in c. Ecclesia S. Maria, n. 7. & 8. de Constit. vbi Bur. quod † magis dicuntur contra libertatem Ecclesiasticam ea, quæ tollunt iuris communis beneficium, quàm ea, quæ priuilegium auferunt, per text. in cap. fin. vers. non solum de reb. Eccles. non alien. Surd. conf. 2. n. 12. & seqq.

Nec releuat, si dicatur, † quod in dicta pragmatica traditur forma sciendi instrumenta, quo casu statutum ligare Clericos voluerunt *Barb. conf. 65. num. 7. vol. 4. Henz. conf. 39. n. 15.* Quia quicquid sit de hac conclusione, illa non procedit, quando, vt hic, agitur de actu solius Clerici, & de re Ecclesiæ, in ordine ad solam Ecclesiam, seu Clericos, & in foro Ecclesiastico, vt in puncto *Alex. conf. 210. n. 1. & seqq. vol. 2.*

Cætera, quæ dicuntur circa fidem scripturarum Illustr. Cardinalis, fuerunt iam sublata per duas Decisiones b. m. Andree in hac causa factas 5. Iunij 1619. & 7. February 1620.

Et ita vtraque, &c.

Tom. I.

Vrbeuetana Beneficij.

Merc. 9. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Immissio vigore subrogationis gratiosæ, concedi non potest deficienti reservatione. Vnio Ecclesiæ vnus Diœcesis cum iuribus, & pertinentiis suis, facta Ecclesiæ alterius Diœcesis, non comprehendit beneficia sita in Ecclesia vnita, sed illa remanent sub primæua collatione Episcopi Diœcesani, sine cuius præiudicio vnio facta intelligitur.

SVMMARIVM.

- 1 Reservatio est vnus ex requisitis subrogationis gratiosæ.
- 2 Reservatio resultat ex Protonotariatus defuncti.
- 3 Indultum tollit obstaculum reservationi.
- 4 Ordinarius habet intentionem fundatam de iure in conferendis, & ideo legitime confert, ante provisionem Apostolicam, cessante reservatione.
- 5 Vnio Ecclesiæ cum suis iuribus, & pertinentiis, an comprehendat iam conferenda beneficia in ea existentes: declaratur, vt num. 5.
- 6 Aliud est dispenſare de Ecclesia, aliud de beneficio in ea existente, quod consuetis corpus distinctum ab ipsa Ecclesia.
- 7 Vnio Ecclesiæ sita in vna Diœcesi, facta Ecclesiæ alterius Diœcesis, censetur facta sine præiudicio iurium Episcopi Diœcesani: & num. 9. vbi multis modis exornatur.
- 8 Ecclesia vnita non mutat suam primæuam naturam.
- 9 Litteræ unionis sunt stricte interpretande: & declaratur quomodo hoc procedat.
- 10 Vnio Ecclesiæ comprehendit Cappellæ inexistentes.
- 11 Hoc procedit, quando Cappella sunt de mensa, & annexa Ecclesiæ vnita, alias secus.
- 12 Reſtor Ecclesiæ non habet fundatam intentionem de iure in provisione beneficiorum existentium in sua Ecclesia, sed solum Episcopus: & respondetur Doctoribus, & Decisionibus in contrarium allegatis.
- 13 Inſpirationatus acquiritur Reſtori Ecclesiæ simul cum fundatore: si beneficium suum est in ipsa Ecclesia, qua fundum dedit.
- 14 Fallit de consuetudine, qua attentata totum inſpirationatus acquiritur illi, qui erexit, & dotauit.
- 15 Collatio beneficiorum storum in Ecclesia Regulari non spectat ad Episcopum.
- 16 Intellige hoc verum esse in beneficiis spectantibus plena iure ad dispositionem Ecclesiæ Regularis, n. 19.
- 17 Beneficia secularia spectantia ad collationem Episcopi possunt esse in Ecclesia Regulari.
- 18 Exemptio Ecclesiæ non arguit exemptionem beneficij in ipsa existentis.

DECISIO XCII.

DOMINI persistendo in decis. 15. Decembru 1625. Resoluerunt D. Angelo Luciano non esse dandam immisionem in vim gratiosæ subrogationis: Quia non probauit reservationem, † quæ est vnum ex requisitis subrogationis gratiosæ: † Licet enim ex Protonotariatu vltimi possessoris resultat reservatio clara: Tamen † indultum Illustrissimi D. Cardinalis Crescentij, qui prouidit D. Cæsaſem Tor-

L 3

sellum

bellum de hoc beneficio, vti Ordinarij Vrbeuetani, tollit obstaculum huius reuerentionis: vnde cum D. Cardinalis habeat intentionem fundatam de iure communi, legitime consulit ante provisionem Apostolicam, *Gonzal. gloss. 24. num. 42. Cassid. decis. 8. de prebend. & decis. 3. de prim. Put. decis. 140. lib. 3. in not.*

Non obstat si dicatur, ¶ hoc beneficium solum esse in Ecclesia sancti Sepulcri vnita mensis Episcopali Castrensis cum suis iuribus, & pertinentiis, & propterea ius conferendi fuisse translatum in Episcopum Castrensem, *Put. decis. 443. lib. 2. ¶ Quia obiectum procederet, si etiam hoc beneficium fuisset vntum Ecclesie Castrensis in quibus terminis loquitur Decisio Putei;* quod tamen non fuit vntum, sed dumtaxat Ecclesia sancti Sepulcri cum illius Prioratu: ex qua vnione quamvis cum iuribus, & pertinentiis, non inferatur ad istud beneficium, sicut in eadem Ecclesia: Tum quia ¶ aliud est disponere de ipsa Ecclesia: aliud vero disponere de beneficio in Ecclesia, quod constituit corpus distinctum ab ipso Prioratu, *cap. fin. vbi Abb. notab. 1. de prebend. gloss. in Clem. prima in verb. inserta vers. & sit eadem ratio, eodem titul. cum aliis in d. Decisione in hac causa facta allegatis.* Tum etiam quia ¶ quando Papa vnit Ecclesiam suam in vna Diocesi, Ecclesie alterius Diocesis vnio censetur facta sine praiudicio iurium Episcopali Diocetani, *cap. quia Monasterium de Religio. domib. vbi gloss. in verbis Diocesis:* & ratio est, ¶ Quia ¶ Ecclesia vnita non mutat suam primariam naturam, *Innocent. in decap. quia Monasterium super verb. terminus:* & ibidem, *Hof. n. 2 sub verb. disponimus, Card. in prin. & n. 4.* vbi ¶ quod Diocetanus nihil perdit de iure primario, *Anchar. num. 3.* vbi quod retinet iurisdictionem in omnibus tanquam in realem coherens ipsi Ecclesie, *Abbas. 5.* vbi quod Intentio Diocetani in Ecclesia vnita remanet post vnionem fundata eodem modo, prout erat fundata prius, *Ioan. de Anan. n. 1. & 2.* vbi quod retinet primariam iurisdictionem etiam in auctorizanda alienatione bonorum eiusdem Ecclesie, & *Finalan. elem. fin. num. 45. de rescriptis.* Quibus Domini prout in dicta prima Decisione addebant, quod ¶ littere vnionis sunt stricte interpretandae, *Abbed. decis. 1. de offic. Vicar.* quae propterea debent restringi, aut extendi a ratione concessionis; quae idem facta fuit, vt subueniretur tenuitati fructuum Ecclesie Castrensis: vnde Papa non fuit visus illi applicare ius conferendi etiam beneficia sita in dicta Ecclesia; prout pro illud non subueniebatur tenuitati fructuum Ecclesie Castrensis.

Non obstat, ¶ quod vbi Ecclesia vnita habet Cappellas, illae transeunt sub proprietate Ecclesie alterius Diocesis, cui sit vnio, *Anton. de Burr. in decap. quia Monasterium, num. 8.* ¶ Quia hoc procedit, quando Cappellae sunt de mensa, & annexae Ecclesiae vnitae, quo casu, sicut in Ecclesia, cui sit vnio, transeunt omnia bona Ecclesie, quae vnitur: ita etiam transeunt Cappellae, quae sunt membra, & pertinentiae eiusdem Ecclesie vnitae: Et in his terminis loquitur *Anton. de Burr. Cardin. ibid. num. 7. Anchar. num. 2. & Ioan. Andr. num. 3.* Vnde si ante vnionem, ius conferendi istud beneficium spectasset ad Priorem Ecclesie sancti Sepulcri, proculdubio vnito dicto Prioratu Ecclesie Castrensis, cum suis iuribus, & pertinentiis, transferretur in Episcopum istud ius conferendi; sed quia non erat de pertinentiis Prioratus, sed spectabat ad Episcopum Vrbeuetanum, vt supra dictum est, propterea argumentum cessat.

Minus releuat noua praesentio, quod ius conferendi istud beneficium non spectabat ad Episcopum, sed ad Priorem, qui vti ¶ Rector Ecclesie, vt exad-

uerso dicebatur, habet fundatam intentionem de ipse in provisione beneficiorum existentium in sua Ecclesia; Quia omnes Domini in hoc etiam concordant, quod Rector de iure non habet in hoc intentionem fundatam, sed solus Episcopus, *cap. ex frequentibus de institut. Innocent. in cap. 2. num. 4. de Cappell. Monach. vbi quod nullibi hoc in iure reperitur, Cardan. cap. cum venerabilis in fin. vers. oportet quod etiam quoad temporalia, & except. Abb. ibid. num. 46. & in cap. cum Ecclesia 32. num. 8 in fin. vers. tertio, & vlt. casu de elect. Felin. in decap. cum venerabilis, num. 37. vers. aduerter, Rot. decis. 4. in princ. de concess. preben. in nou. cum alius per Gonzal. §. 1. proam, num. 21. & gloss. 11. num. 37. cum seqq.*

Nec Doctores, & Rorae decisionis in contrarium allegant; nempe *Felin. in decap. cum venerabilis, n. 30. Lambert. de iur. par. par. prima lib. 2. art. 15. quest. 2. nu. 2. Rot. decis. 15. & 16. de iure par. in antiq. & apud Senar. decis. 11. 20. num. 3. & decis. 393. apud Reuerendiss. D. meum Decanum, & decis. 691. num. 3. par. 1. & 374. num. 6. p. 2. recent. & in Neapolitana Iuris conferendis 26. Iunij 1620. coram Illustri Patriarcha Hieropolymitano, hoc probant, sed aliud longe diuersum, scilicet, ¶ Quod in beneficiis iurisdictionis sitis in ipsa Ecclesia, Rector, ex quo Ecclesia dedit fundum, & concurrit in dotatione, acquirit de iure iurisdictionis simul enim fundatore; ¶ quamvis etiam in hoc casu aliud seruetur de consuetudine, quae attenta, totum iurisdictionis acquiritur illi qui crexit, & dotalit: vbi Rector Ecclesie aliter non conuenit in dotatione, *Abb. in cap. ad audientiam et primo num. 10. & 11. de Eccles. adific. Lambert. de iure par. par. 1. lib. 1. §. 8. n. 6.* Vnde cum hic non versemur in beneficio iurisdictionis, sed in beneficio libero, & collatiuo, sit in eadem Ecclesia: eius collatio iam de iure, quam consuetudine ad Episcopum spectat, ex *Innoc. Cardin. & Felin. in loc. cit.**

Non obstat denum, ¶ quod Ecclesia huius Prioratus vnita, esset regularis, & sic exempta, & idem, quod ius conferendi beneficia in ea non spectaret ad Episcopatum, sed ad Priorem, *Abb. in cap. conueniente §. non tibi de offic. Ordin. Gonz. gloss. 23. num. 12. & Abbed. decis. 22. num. 2. de prebend.* Quia vltra quod in facto ex enunciatibus exaduerso datis, videbatur Dominis non satis iustificati, quod dicta Ecclesia esset regularis, & contrarium videtur verius, ex provisione Ordinarij, quae datur de anno 1528. Et quia exercuit iurisdictionem Episcopalem in dicto Prioratu, illum visitando, & imponendo collectas pro seminario, vt fuit iam dictum in dicta Decisione: data etiam dicta regularitate, cessat difficultas, dum non probatur hoc beneficium esse etiam regulare: cum etiam ¶ in Ecclesia regulari possint esse beneficia secularia spectantia ad collationem Episcopali, *Abb. conf. 56. num. 3. vers. quatuor, & lib. 1. Lambert. de iure p. 1. lib. 2. quest. 11. art. 7. num. 4.* ¶ Vnde etiam quamvis Ecclesia esset exempta, non propterea sequeretur, quod hoc beneficium esset exemptum, *cap. per exemptionem de priuileg. in 6. cum, vt dictum est, aliud sit Ecclesia, aliud beneficium in Ecclesia, prout etiam consequenter ¶ non intrat textus in cap. de Cappell. Monach. in 6.* Quia loquitur in beneficiis spectantibus pleno iure ad dispositionem Monachorum.

Cetera autem, aut non obstant, aut fuit illis plene responsum in dicta decisionis in hac causa facta.

Et ita vtraque, &c.

Romana

Romana Fideicommissi.

Ven. 15. Iunij, 1627.

ARGVMENTVM.

Testator grauatus post mortem bona alteri restituere, an & quando de eisdem bonis disponere voluisse censetur ad fauorem sui hæredis.

S V M M A R I V M.

- 1 Testator potest disponere de re fideicommissio supposita, sicut de quavis re aliena.
- 2 Item disponere potest de rebus hæreditis, sicut de propriis.
- 3 Bona antiqua fideicommissi non comprehenduntur sub dispositione testatoris.
- 4 Testator de bonis alienis nemo præsuntur.
- 5 Bona fideicommissi subiecta possessa per heredem gratuatum, an dicantur esse de bonis ipsius, & numer. 6.
- 6 Bona fideicommissio supposita dicuntur aliena, & possunt ab hærede uti ac alienum deduci, & separari.
- 7 Institutio hæreditis facta per testatorem in bonis suis, videtur restricta ad bona propria eiusdem testatoris, & ideo non comprehendit bona fideicommissi subiecta.
- 8 Fallit ubi ex coniecturis constat de contraria voluntate testatoris, volentis etiam disponere de bonis fideicommissi suppositis: qua coniectura debent esse efficaces, & concordantes; & plures numerantur; & singulis respondentur, num. 12. & seqq.
- 9 Testator in dubio præsuntur voluisse gravare heredem, minus quam fieri possit.
- 10 Amplia etiam si agatur de favore uxoris, ipsum testatorem.
- 11 Institutio hæreditis hac verba ultima, in tutti gl'altre, & singuli miei beni, existente in quasiuoglia luogo, non comprehendit bona fideicommissi subiecta si dicta verba possunt intelligi, & verificari in bonis propriis testatoris.
- 12 Et an hoc procedat, si testator prius legaverit aliqua bona fideicommissi, & postea insinuerit in tutti gl'altre, &c. suis legatis, dicto numer. 12. & 14.
- 13 Et quid si bona testatoris sua confusa cum bonis fideicommissi subiectis, num. 16.
- 14 Alijs, dictio est respectiva similium.
- 15 Legatum rei hæreditis, aut communis cum hærede, valet in totum, siue testator sciat, siue ignoret hæreditis esse.
- 16 Causa an peti possit per fideicommissarium ab hærede de gravato.
- 17 Onus impossibile iniunctum a testatore, habetur, ac si non esset scriptum.

DECISIO XCIII.

DOMINI non dubitarunt, quin bona Ioannis Angeli Cuccini, de quibus nunc agitur, huiusmodi seriem fortissime voluntatis supposita fidei commisso in casu secuto, nempe deficientiæ suorum filiorum masculorum, & eorum descendentiæ ad florem Francisci Canonici eiusdem telitoris ex filia Pantalea nepo-

tis; Sed quia Alexander vnus ex prædictis filiis masculis Liciniam eius vxorem, quam in vno testamento instituit heredem vniuersalem, grauauit post eius mortem, vt hæreditatem relinqueret prædicto Franciscæ Capoccio 2 Dubitauit, An bona Ioannis Angeli (præsupposito dicto fideicommissio) sint comprehensa in dispositione Alexandri: si enim sunt comprehensa, Licinia durante vita sua, & agnito per Franciscum fideicommissio, frueretur dictis bonis: siu autem, non erit statim restitutionis locus. Et quidem non dubitatur de potestate testatoris, quia clatum est, Quod ꝑ testator potest de re fideicommissio supposita disponere, sicut de quauis re aliena, *l. vnum ex familia, §. fed & si fundum, l. Imperator 72. §. si centum, l. cum pater ff. de leg. 2. glo. in d. §. fed & si fundum vers. tantumdem, vbi etiam Barr. Paul. & Cuman. & communiter Doct. in vlt. §. fin. autem vsq. conditione, c. eum de legat. Et eo magis, quando vsq. hic, re subiecta fideicommissio debuit hæredi restitui Quia ꝑ testator de rebus hæredis potest disponere, si ut de propriis s. d. *l. vnum ex familia, §. si rem tuam, ff. de leg. 2. & Rot. in Romana restitutionis hære datati de Nariis 17. Nouemb. 1621. coram me.**

Verfatur itaque difficultas circa voluntatem : Et t
regula est in dubio , Bona antiqua fideicommissi non
comprehendi huius dispositione testatoris *testatoris sequens . qu.*
70. §. de leg. 2. & ibi communiter Doctores , Cephal.
quest. 316. lib. 4. Manric. de consuet. ultim. volun. §. in ti.
num. 3. in fin. Surd. decis. §. 1. num. 17. & num. 19. cum se.
quentibus . Per ergo de fideicommissi . art. 6. numer. 8. Fufar. de
substit. quest. 648. num. 1. & 2. Rot. decis. 8. q. 4. in fin.
part. 1. recent. & in Ferrarini de Taffibus , 7. Febr. 1627.
etiam Illustrissimo Patriarcha Panphilio : Et ratio est .
Quia nemo praefumitur testari de alienis bonis , *gloss.*
in l. conscriptum . §. si post factum in verbis testatur in *fin.*
ff. de iur. Codicill. & in l. C. qui testam. fac. poss. † Bona
autem fideicommissi huiusmodi est ea , per testatorem possessa
non dicuntur esse de eius bonis , d. l. unum ex familia
§. si de falcidia , ibi , quid enim est , quod de suo videatur
reliquisse , quod quod reliquii omnino reddere debuit , & l.
fin. §. sed quia . C. commun. de legat. ibi , sed scias hoc
quod alienum est , non elicere , ut potestis per patrimonium ex
sistenti aliena iuri applicare . † Et quamvis res subiecta
fideicommissi sit testatoris , tempore facti testam. en
tamen cum testam. omnino post mortem dirigitur , ut
sit testatoris in dictis bonis , morte extinguitur , ex iuri
bus (supra scriptis) .

¶ Non obstat, quòd dicta bona sint subiecta fideicommissio ad fauorem hæredis, de cuius bonis vti de propriis testator potest disponere; Quia etiam vti bona fideicommissio supposita ad fauorem hæredis dicuntur aliena, & possunt ab eo vti se alienum deduci, & separari, l. *irritum* 8. C. ad l. f. de id. & multò magis in casu nostro, in quo tñ testator expresse Licentiam hæredum inlittuit in suis bonis, qui propterea vti suis ad bona propria se iustificat, vt excludere voluerit, quæ non dicuntur esse propria, ed aliena: Et consequenter hæc bona sine fideicommissio etiam ad fauorem hæredis, *Surd. d. decisi. 93. num. 1. C. rot. apud Seraph. decisi. 963. numer. 6. & decisi. 969. num. 8. & apud Greg. XV. decisi. 101. num. 10. & in puncto Peregr. vbi supra num. 12. & Pezzer. decisi. 105.*

Non obstat, † quod à suprascripta sententia receditur, ubi per coniecturas constat de contraria voluntate rellatoris, volentis dispoñe etiam de rebus alienis, aut fideicommissum suppositum, l. Serui elichone, §. 1. et §. fin. de leg. 2. Barri. in l. Julianus ff. de legat. 1. Alc. ref. 155. in princ. lib. 9. Marzar. in epitom. fideicom. 2. quæst. 4. per tot. Caudal. in tract. vñsfructu. relit. sub num. 107. Petr. de quest. quæst. 8. num. 178. et Menoch. præsumpt. 197. num. 16. et seqq. lib. 4. et admist. Ros in Bononiam.

usufructus 2. Decembr. 1598. coram Cardinal. Pamphil.

- Quia coniecturæ debent esse efficaces, & concludentes, stante iuris presumptione in contrarium, & quod in dubio testator videtur minus voluisse gravare heredem, quam fieri posset, *l. si servus, §. qui Margaritam, ff. de legat. 1. & d. §. si rem*, † Etiam in favore uxoris, cui testator, ut hic, alia bona reliquit, *Dec. conf. 92. num. 3. Crauer. conf. 15. num. 24. & Surd. conf. 112. numer. 15.* Coniecturæ autem, quæ ex aduerso ponderantur facillimè eaduntur, ut per eas singulas discutendo patebit.

- 11 Non obstat † prima coniectura, quæ deducitur, ex quo Alexander vñs fuit dictionibus vniuersalibus, & geminatis ibi, *in rursi gl. altri, a singuli inibi bene essentis in qualisunglia, &c.* quam ad hoc ponderat, *Decian. resp. 37. numer. 12.* Quia dicta verba extendi non debent ad bona heredis: dñm intelligi possunt iuxta subiectam materiam de bonis propriis, in quibus benè verificantur, *Parr. de fideicom. 4. 8. num. 276. Cephal. conf. 516. lib. 4. Crauer. conf. 714. & alij plures, quos refert, & sequitur, Peregr. vbi supra numer. 8. & 14. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 9. tit. 6. num. 8. in fin. Rot. in recent. decis. 375. num. 8. par. 1. & in Nullius Vincæ 11. May 1610. coram R. P. D. meo Pirronano. Addit. ad Greg. XV. decis. 102. num. 10.*

Non obstat secunda coniectura, nempe quod testator de bonis fideicommissi subiectis fecit plura legata, concedendo diuersis personis habitationem in paterna dorio: quæ indubitanter erat fideicommissio subiecta; & deinde procedit ad institutionem vxoris, his verbis, *in rursi gl. altri, a singuli inibi bene, salus li legat. com. di sopra*: quæ institutio videtur propterea intelligenda de bonis fideicommissi suppositis: Tùm

- 13 ex natura † dictionis, *gl. altri*, quæ est repetitiua similis, *l. 4. vbi gl. & Doct. C. de seru. fug. quàm ad hoc ponderat, Surd. conf. 357. num. 20. & Menoch. de presumpt. 197. num. 21.* † Tùm etiam propter exceptionem, ibi, *salus li legat.*, quæ cùm sit de regula, videtur importare, ut institutio intelligi debeat de bonis fideicommissi subiectis, *Natt. conf. 39. num. 30.* Quia hæc coniectura procederet, & quidem esset efficacissima, si testator in bonis fideicommissi suppositis, nullum ius haberet, de quo valeret disporre; sed quia in dictis bonis habebat legitimam, ex propria persona, & Clementis sui fratris, & iura doris maternæ, legata debent intelligi facta in dictis bonis ex suis propriis iuribus, *d. l. cum ex familia, §. si rem.* Et sic dictio *gl. altri*, quæ est repetitiua similium, stat in suo proprio significatu: ita ut sicut legata habitationum cēsentur facta de iuribus propriis; ita etiam institutio; Et sic exceptio, ibi, *salus li legat.*, esset etiam de regula; licet sit veram, quod si legata præterita habitationum excederent iura testatoris, teneretur Licinia vti hæres usufructuaria, & Franciscus vti proprietarius respectiue ratione usufructus, & proprietatis supplere de proprio vsque ad integrum legatum, Quia † legatum rei hæredis, aut communis cum hærede valet in totum, quæ testator sciat, siue ignoret hæredes esse, *d. §. si rem, vbi, Bart. & idem Bart. in l. cum filius 78. §. dominus, ff. de leg. 1. Corru. conf. 95. vol. 1. l. si servum 73. ff. de leg. 1.*

- 16 Non obstat tertia coniectura, quæ desumitur ex eo, † quod iura, & bona libera Alexandri erant pro magna parte indiuisa, seu confusa cum bonis fideicommissi, ratione legitimæ, & doris, de quibus supra, ex *Mandell. conf. 73. numer. 6. Menoch. conf. 688. numer. 13. vers. 3. est coniectura*: Quia vitrà quod hæc coniectura esset vnicæ, ex quo, ut dictum est, alia non procedunt, quæ propterea etiam iuxta prædictos Doctores non sufficeret; Dominis fuit visa modici momenti, ac iure parum fundata, quia ratio

Mandelli, quod dum testator loquitur de omnibus bonis suis, credendum est sensisse de omnibus bonis, quæ tunc possidebat; & quorum tunc cùm loquebatur, erat dominus; cum etiam si vellet, nesciuisset distinguere partes; retorqueretur, ex quo testamentum confectum post mortem, & sic in tempus, in quo desinit esse dominus bonorum fideicommissi: Et licet dum condebatur testamentum, nesciret, etiam si vellet distinguere partes pro diuiso, tamen partes pro indiuiso certæ, & determinatæ erant, nempe dotes tantæ quantitatæ, & quarta bonorum pro legitima, iuxta numerum liberorum; Vnde credendum est, quod de his portionibus, & non de aliis disponente voluerit.

Minus obstat aliz coniecturæ, quæ adducebantur; Quia quæ de prohibitione iniuncta Francisco de nō molestando vxorem etiam ex titulo iustissimo, intelligi debet quoad bona libera, † super quibus posset alioquin prætere, sibi esse cauendum, & notant Doctores post *gl. & Bart. l. nemo potest, ff. de leg. 1. & in rubr. ff. Cui legat. & fideicom. nomine canatur*. Quinta verò, quod fuerit instituta vxor, & sic persona dilectissima, & minoris considerationis: maxime, quia Franciscus vti nepos, & hæres proprietarius, non fuit minus dilectus, † Sexta, & victima, quæ deducitur, ex quo testator voluit fieri multiplex ex fructibus vsque ad 33. milliona annua, etiam data præterita comprehensione, esset ridicula, & adeo difficilis, ut debeat tanquam impossibilis reici, ac si non esset scripta, ex *reg. text. in l. obisim, ff. de cond. & demonstr.*

Et ita decisum vtraque, &c.

Pamphilonen. Beneficij.

Ven. 21. Iunij 1627.

ARGVMENTVM.

Instituto debetur præsentato à maiori parte patronorum, etiam si præsentatus à minori habeat maiores qualitates: Et in hoc casu non est locus concursui cùm ille tantum fieri debeat quando plures sunt æqualiter præsentati. Hæc decisio plura alia separata continet quæ habes in sumuario.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia transa in rem indicatam ob non interpositam appellationem intra decennium.
- 2 Restitutio in integrum non datur, non confitio de de nullitate, vel iniustitia sententia, quæ sunt fundamenta restitutionis.
- 3 Per Contradictum procedi potest, quando precedit citatio legitime facta, & citatus non comparet.
- 4 Appellari non tenetur transporare, nisi acta sententia, quam prærendi vocare.
- 5 Transporatio actorum irrelevantium non est necessaria.
- 6 Sententia non faciens mentionem de alia sententia præcedenti, non valet, sed debet sententia præcedens confirmari, vel renouari: salus ut num. 7.
- 8 Institutio debetur præsentato à maiori parte patronorum.
- 9 Amplia etiam si præsentatus à minori parte habeat maiores qualitates.

10 Concursus

- 10 *Concursus in Parochiali qua est inepatron. non est necessarius, nisi quando plures sunt aequaliter presentati; sed sufficit nudum examen.*
 11 *Attentata cessant ex diversitate causarum.*
 12 *De litis pendente in Rota si non fuerit oppositum, an iustineatur processus saltem coram alio iudice.*

DECISIO XCIV.

ARTINVS de Aldunzin, & Martinus de Valcarlos fuerunt presentati ad Parochialem de Leyza de qua agitur, per habitatores d. loci assertores patronos Aldunzin à maiori parte: & Valcarlos à minori; Et nihilominus Episcopus Pamphilonen. eos examinare fecit per concursum; in quo reprobo, uti inhabili Aldunzin, fuit Aldunzo approbatus; cui etiam fuit facta institutio: Sed Aldunzin pretendens sibi fuisse illata duo grauamina; vnum ab Ordinario super negotio principali, ex quo dictos presentatos vois inaequales posuit ad concursum, & virtute illius Valcarlos instituit; Et alterum ab Examinatoribus, qui illum reprobarunt: Appellauit ab utroque, nempe à grauamine Ordinarij ad Papam, & commisit causam in Rota: & à grauamine Examinatorum ad Metropolitanum; à quo pretendens etiam grauari, ad Nuncium recursum habuit, & à quodam eius delegato examinatus, fuit habilis repertus; & nihilominus Aldunzin causam appellationis à sententia Ordinarij in Rota per eum introductam, fuit prosequutus coram bon. mem. Buratto, & decreto processu per contradições die 3. Junij 1616. obtinuit sententiam fauorabilem, in qua reuocata sententia Ordinarij, fuit declaratum, Aldunzin esse instituendum: Valcarlos autem, qui intra terminum iuris non appellauit, obtinuit committi causam restitutionis in integrum: Vnde Dubitauit: An constet de re iudicata, quæ sit exequenda, vel potius de causis restitutionis in integrum. Et quoad primum caput fuit resolutum affirmatiuè: quoad secundum verò negatiuè.

- 1 Res iudicata ¶ visa fuit clara, quia sententia Rotalis fuit lata, die 3. Iulij, anni præteriti, & Valcarlos appellauit, 21. Septembris eiusdem anni, & sic post decendum; Vnde fecit transitum in rem iudicatam, *Auth. hodie, C. de appell. & cap. quoad consultationem, de sententia, & re iudicat.*
 2 De causis ¶ restitutionis in integrum non constat, quia non probatur nullitas, vel iniustitia, quæ sunt fundamenta restitutionis, cap. 1. vbi *Abb. de restit. in integ. Rot. decis. 1. de restit. in integ. in nou. & decis. 427. num. 1. & decis. 532. num. 2. parte prima recent.*

In primis non probatur nullitas, quinimò validitas: quandoquidem de iurisdictione non dubitatur, nec etiam de mandato, & citatione; quia Aldunzin per se ipsum in Rota causam egit, ¶ Valcarlos à principio legitime citato non competente, potuit procedi per Contradições, *Pur. decis. 371 in fin. lib. 2. Greg. XV. decis. 430. num. 1. & ibi Addit. num. 5.*

Neque obstat prætenfa nullitas ex defectu integritæ transportationis actorum; tum quia folia, quæ prætenduntur non esset ransi, orata, fuerunt ablata per iudices laicos, & Ordinarius Pamphilonen. à quo fuit appellatum; pronunciauit sine illis: ¶ Appellans autem non tenetur transportare, nisi acta sententiæ, quam prætendit reuocari, *Rot. decis. 341. num. 1. inter impress. post conf. Farin. tum etiam quia folia prædicta continent solum quoddam præsentationes, quæ ab hac parte præsupponuntur, & nihilominus illis admissis, habet maiorem partem votorum, ¶ qui propterea excusatur à transportatione prædictorum fo-*

liorum vti irrelevantium, *Rot. decis. 164. num. 5. par. 2. recent. Gregor. XV. decis. 508. num. 10.*

Minus obstat alia nullitas deducta, ex quo sententia Rotalis non fecit mentionem de sententia lata in partibus ad fauorem Aldunzin per Iudicem Synodalem Delegatum Nuntij: cum tamen ¶ sententia præcedens debeat reuocari, vel infirmari, *Pur. decis. 180. num. 1. cum seq. lib. 2. in nou. Quia cessat penitus; Quia in Rota ¶ non fuit commissa causa appellationis à sententia dicti iudicis Synodalis, sed à sententia Ordinarij: Et ideo iure optimo sententia Rotalis reuocari tantum sententiam Ordinarij, cuius appellatio solummodo fuit commissa, *Rot. decis. 13. in fin. de re iudic. in nou.**

De iustitia verò d. sententiæ, patet ex Decisione in hac causa facta coram bon. mem. Buratto, quæ in eo fundatur, Quod ¶ Aldunzin fuit presentatus à maiori parte patronorum laicorum, cui propterea debetur institutio, *cap. ex frequentibus, & ibi, gloss. 494. de instu. ¶ Etiam, quod Valcarlos presentatus à minori parte haberet maiores qualitates, gloss. in cap. 3. in verbo, qui maioribus de inepatron. Lambert. in eod. tract. lib. 2. par. 3. questio. 4. artic. 1. Conar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. num. 4. & Rot. decis. 202. part. 2. recent. ¶ Quod casu sufficit nudum examen, & non est locus concursui, nisi quando plures æqualiter sint presentati, iuxta Concil. Tridentin. sess. 4. caput. 18. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 7. numer. 138. Garz. de Benef. part. 9. caput. 2. num. 157. & Gregor. XV. decis. 494. num. 2. & ibi late Add. num. 3. Quod autem Aldunzin haberet maiorem partem votorum apparet ex relatione procuratorum, vulgò in illis partibus verificatis nuncupati, quæ datur *summario num. 4.**

Non obstat, quod Aldunzin in dicta sententia Rotali fuerit habilis declaratus, & tamen examen synodali, cui inuititur dicta sententia, fuit nullum, & attentatum, vti factum pendente lite in Rota: Quia in partibus solum aderat Ius super grauamine examinatum; in Rota autem fuit commissa causa super negotio principali, nempe institutione Ordinarij ad fauorem Valcarlos. ¶ Vnde ex diuersitate causatum cessant attentata, *Lancell. de attent. 2. par. cap. 4. limit. 2. num. 38. Et in omni casum ¶ fat est, quod non fuerit datum de litis pendente, vti iustineatur processus, Pur. decis. 134. lib. 2. in nou.*

Et tandem ad tollendam omnem difficultatem, Domini ordinant, vt prædictus Aldunzin ad hunc effectum ab Examinatoribus Visib. examinaretur, qui illum præiudicio dicto examine, esse habilem, & idoneum reuoluerunt, vt ex hinc eorum, quam in actis inferri feci, insequendo ordinem Dominorum.

Et ita vtraque, &c.

Romana Alimentorum.

LXX. 21. Iunij, 1627.

ARGUMENTVM.

Alimenta præstanda sunt à fratre diuite fratri pauperi, etiam spurio, & quomodo hæc alimenta sint taxanda: & vbi præstari debeant.

SYMMARIVM.

- 1 *Frater diuus tenetur præstare alimenta fratri pauperi etiam naturali.*
Amplius etiam spurio, num. 3.

2 *Milites*

- 5 Milito Religionis S. Iacobi de Spatha, an sint verè Religiosi.
- 4 Filij spurij ali debent à parentibus de dignitate Canonica, & parentibus non extantibus, onus alendi transire ad fratres diuites, num. 5.
- Amplia primò etiam si bona non proueniant à communi patre, num. 7.
- Amplia secundò etiam si alio modo possit sibi victum parare, quia ad hunc effectum solum attenditur, an tot habeat redditus, ex quibus vivere possit, num. 9.
- 6 Auth. quib. mod. natur. eff. sui. §. si quis igitur, procedit etiam in filio spurio.
- 8 Legitimitas tollit omnem maculam in filio spurio.
- 10 Frater tenetur alere fratrem pauperem iure sanguinis.
- 11 Alimenti renunciari non potest; nec medio iuramento.
- 12 Filij spurij alendi sunt secundum qualitatem, & dignitatem personarum, & matrimonij, sicuti naturales.
- 13 Alimenta ubi præstari debent, residet in arbitrio iudicis: & quomodo hoc procedat, num. 14.

DECISIO XCV.

E V I T in hac causa de tribus dubitatum: Primò an D. Marco Bonello debeantur alimenta ab Excellentissimo D. Antonio Pio Bonello moderno Marchione Casani: Secundò quatenus sic. Ad quam summam sint taxandæ: Et Tertiò ubi sint præstanda.

Ad primum absque difficultate Domini dixerunt, Alimenta deberi, Quia constat ex testibus datis, & est publicum, & notorium, dictum Marcum Bonellum esse filium q. Hieronymi Marchionis Casani senioris, & sic fratrem ex eodem patre prædicti D. Antonij moderni Marchionis: nec non etiam illum esse pauperem, & qui propterea à dicto D. Antonio fratre diuite ali debet, l. muius 73. ff. de iur. dot. l. qui filium 4. ff. vbi pupill. educ. deb. glof. in l. prima, §. sed nonnullos, vers. præstiterit, ff. de tutel. & ration. distrah. Etiam quod Marcus sit filius naturalis, Bart. in l. si quis à liberis, §. utrum num. 5. ff. de liber. agnosce. Rip. in l. numer. 85. ff. solut. matrim. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 15. num. 64. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 25. num. 29. cum seqq. Rot. de cef. 538. numer. 1. par. 1. recent.

Nec obstat si dicatur dictum D. Matcum esse filium spurium, ex quo eius pater erat miles Religionis Sancti Iacobi de Spatha: Quia & quatuor, Nauar. Conar. Bellug. Moss. & alij quos citat, Garz. de benef. par. 1. cap. 4. num. 1. affirmant Milites Sancti Iacobi esse verè religiosos; Tamen, Sol. Molin. Theol. Sarmient. Ioann. Gutier. & alij multi adducti per eundem Garz. vbi supra, num. 16. tenent non esse verè Religiosos: Et hæc secundam sententiam Rota fuit sæpius sequuta, vt ibidem refert, idem Garz. Seraf. decis. 387. quo fit, vt secundum Rotæ opinionem eorum filij nati ex soluta, cum qua de licentia Magni Magistris poterant contrahere matrimonium, prout ex tali natus fuit D. Marcus, vt benè concludunt testes, non sunt spurij dicendi, sed filij naturales.

Sed quicquid sit de prædictis, etiam & frater spurius est à fratre alendus, Cordub. in reper. leg. si quis à liberis, §. idem rescriptis, num. 89. vers. sed hanc sententiam ff. de liber. agnosce. Surd. d. quæst. 25. num. 33. Et ratio est: & Quia filij spurij de benignitate Canonica debeant etiam à parentibus ali, cap. cum haberet de eo qui duxit in matrim. & c. Paris. conf. 14. num. 27. lib. 2. Conar. de matrim. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 8. Surd. de aliment. tit. 4.

quæst. 18. num. 51. & Vnde parentibus non extantibus & onus alendi transit ad fratres diuites, §. si quis igitur habens, in auth. quib. mod. natur. eff. sui circa finem, qui & tex. licet loquatur in filio naturali, eius tamen ratio cum sit vna, & eadem; etiam in filio spurio procedit, Surd. d. quæst. 25. tit. 1. num. 28. Et & etiam quod bona non proueniant à communi patre, Rot. d. decis. 538. num. 4. par. 1. recent. Si verò ab eo prouenerint clarum est, quòd onus alendi annexum dictis bonis, transit cum illis: Et cessat difficultas, ex quo & D. Marcus fuit legitimatus de consensu, & voluntate dicti D. Marchionis Antonij; Vnde cessat etiam in eo omnis macula, Aleias. consil. 14. numer. 6. lib. 9. iuxta nouiss. impress.

Non & obstat, etiam quòd D. Marcus possit militare, aut alio modo victum sibi parare, Quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum prouenientie à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentie, quæ variatur ex tempore, sed solum attenditur, an ille, cui debentur alimenta, tot habeat redditus, ex quibus vivere possit, vt ex Bald. & Salic. dixit Aldobrand. conf. 28. num. 26. Crauet. conf. 199. num. 1. vers. tamen diligentius, & Rot. in Bononien. alimentorum 24. Nouembr. 1604. coram bon. mem. Iusto, quam allegat, & sequitur, Rot. decis. 224. num. 5. par. 2. recent.

Minus releuat transactio inter D. Marchionem, & Abbatem Ludouicum eius fratrem, in qua dictus Abbas suscepit in se onus alendi D. Marcum, Quia fuit res inter alios acta, & ex ea nullum præiudicium D. Marco inferri potuit, & cui dicta alimenta à D. Marchione debebunt iure sanguinis, Molin. de Hispan. primog. lib. 2. cap. 13. num. 59. & Rot. d. decis. 538. & Quibus propterea nec potuisset renunciare, Specul. in tit. qui filij sint legitimi. §. 1. num. 12. Bart. in l. si quis à liberis, §. patens, n. 2. ff. de liber. agnosce. Etiam medio iuramento, Rot. de cef. 31. num. 2. par. 1. recent.

Ad secundum, ad quam summam alimenta sint præstanda, & communis, & recepta opinio est, Filios etiam spurios, secundum qualitatem, ac dignitatem personarum, & patrimonij alendos esse, sicuti naturales, d. cap. cum haberet in fin. Paris. Conar. vbi supra, Molin. de Hispan. primog. d. cap. 15. num. 55. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 18. num. 51. vers. sed etiam spurij: Vnde siue D. Marcus sit filius naturalis, prout talis esse videtur, siue spurius, Domini, attenta qualitate patris, & fratris, & quòd D. Marcus fuit à natiuitate vsque quam nobiliter educatus, tam à patre suo in infantia, quam postea apud clauæ mem. Cardinalem Alexandrinum eius patrum, taxarunt ei pro nunc alimenta ad rationem scutorum 20. monetæ pro quolibet mense.

Quoad tertium, & vltimum & ubi dicta alimenta sint præstanda, cum etiam hoc residet in iudicis arbitrio, l. prima, §. & solus, ff. vbi pupill. educ. vel morar. & c. & Dominis stantibus lire, & aliis prudenter consideratis, visum fuit, illa esse soluenda hic in Vrbe, ubi Marcus natus fuit, & nunc degit, iuxta cef. Corn. 281. num. 4. lib. 3. Molin. vbi supra num. 74. Surd. d. tit. 4. quæst. 15. num. 28. Et mox de præsumpt. 157. num. 52. libr. 4. & de arbit. cas. 170. numer. 15. & sequent. libr. 2.

Et ita, vtraque, &c.

Leodien.

Leodien. Dominij de Hollona.

Ven. 25. Iuny, 1627.

ARGUMENTVM.

Patet ex sumuario.

SVMMARIVM.

- 1 Mandatum relaxatum pendente termino ad appellandum, est attentatum.
- 2 Executio facta appellatione pendente, est attentata.
- 3 Sententia continens mixturam admittit appellationem, non obstante, quod causa fuerit commissa appellatione remota.
- 4 Attentata sententia, gesta medio tempore post appellationem interpositam, dum fuit habitus recursus ad Signaturam, & discutiebatur, an appellatio esset admittenda nec ne.

DECISIO XCVI.

- 1 **D**OMINI dixerunt, quod constare de attentatis, & apponen. esse sequestum: ex quo mandatum non solum fuit relaxatum pendente termino ad appellandum, cap. non solum, in princ. & ibi gloss. & Franch. de appellat. in 6. glo. in l. 1. ff. nihil in non appell. pend. Alex. conf. 99. num. 3. lib. 5. Guido Pap. decif. 74.
- 2 Cesar. de Grassi. decif. 2. num. 5. de appell. & Sed etiam executio facta post appellationem interpositam, & sic appellatione pendente, d. l. 1. nihil in non. Bero. conf. 116. num. 10. lib. 3. Rot. decif. 78. de appell. in antiq. Lancellos. de attentat. par. 3. cap. 16. de probat. attent. num. 15.
- 3 Neque obstat, quod in Commissione, vigore cuius praeceperunt sententiam fuisse laram, addit clausula appellatione remota, quia Commissio fuit restricta ad spoliū; quare ideo non suffragatur in casu nostro, in quo fuerunt etiam reuocatae tres aliae sententiae super petitorio late; & Unde ratione mixturae datur appellatio, non obstante dicta clausula, Bald. in l. vnic. n. 8. C. de moment. poss. & conf. 141. num. 7. lib. 1. Henric. Beich. in cap. sum ad sedem, & ibi Bellam. de restit. spoliat. Bero. conf. 52. num. 7. & conf. 110. num. 8. lib. 3. Conrad. de moment. poss. limit. 2. ratione mixturae, num. 27. & 29. & fuit dictum in Mediolan. Parochialis, 10. Maij 1624. coram R. P. D. meo Merlino.
- 4 Et cessat difficultas, Quia quod ex quo Papa commisit causam appellationis simpliciter, omnia medio tempore gesta, nempe dum habitus fuit recursus ad Signaturam, & discutiebatur, an appellatio esset admittenda nec ne, sunt censenda attentata; perinde ac si ab initio fuisset appellatio admissa, gloss. in leg. appellatione in verb. deliberationis, & ibi Bald. C. de appellat. Ioann. Andr. in cap. si a Iudice de appellat. in 6. Inf. in leg. 1. numer. 1. C. de honor. poss. secunda. tabul. & in terminis Rot. in Romana domorum de Laonius, 17. Mayj 1621. coram bon. mem. Pbaldo, & in Vrbeuetana Bonorum 26. Iunij, & 27. Martij 1624. coram eodem, & in Romana Domus 27. Octobris 1625. coram Reuerendiss. D. meo Decaro.

Et ita vtraque, &c.

Romana Domus.

Ven. 25. Iuny, 1627.

ARGUMENTVM.

Habes ex sumuario.

SVMMARIVM.

- 1 Possessio capta in vim sententiarum, & executorialium, est manutenibilis, & aliis preferenda.
- 2 Possessio instrumentalis capta, alio existente in possessione, non est manutenibilis.
- 3 Exceptio de iure tertij admittitur ad tuendam propriam possessionem.
- 4 Licentia capiendi possessionem propria auctoritate, quando non suffragatur.

DECISIO XCVII.

EVI resolutum, Iulium Procobellum esse manutenendum in possessione Domus, de qua agitur, & capta in vim rrium sententiarum Rotaliū conformium, & literarum executorialium; quare propterea est manutenibilis, & aliis preferenda, Angel. in l. clam. possidere, §. qui ad nundinas, numer. 2. in fin. ff. de acquir. possessio. xvi. Imol. num. 1. & Roman. numer. 1. Rot. decif. 802. num. 6. par. 1. diuers. & decif. 181. num. 5. vbi Additio. num. 8. apud Greg. XV.

Non obstat possessio anterior, quam Capitulum, & Canonici Sanctae Mariae ad Rotundam habere praetendunt, & Quia fuit merè instrumentalis, quare ideo cum capta fuerit possidente Caesare Magnolo, non est manutenibilis, Gregor. XV. decif. 69. num. 1. & decif. 159. num. 1.

Non obstat, si dicatur, quod possessio Capituli non sit merè instrumentalis, cum habeat quietantias solutionum pensionis; Quia vltà quod sunt quietantiae factae à Canonicis, quae potuerunt ab ipsis quando cumque fieri ad proprium commodum, hoc non tollit, quin illa possessio fuerit merè instrumentalis, nec quod Magnus non possideret.

Non obstat, quod Procobellus non possit dare de iure tertij; quia imò potest ad tuendam suam possessionem, Surd. conf. 415. num. 16. Rot. decif. 21. de restit. spoliat. in nonis, & in e. Maceraten. hereditatis, 27. Novembr. 1589. coram bon. mem. Cardinali Serafino, quare est decif. 412. par. 4. diuers.

Denique non obstat, quod Capitulum vti Dominus directus potuerit capere possessionem propria auctoritate ob finitam lineam illorum de Maneinis, à quibus causam habere dicitur Procobellus, & Quia cum dicta deuolutio esset turbida, licentia capiendi possessionem propria auctoritate non suffragatur, Seraf. decif. 807. num. 2. & Mantie. decif. 194. num. 2. & 3. Quod autem deuolutio fuerit turbida, est clarum, ex quo pendebat lis super dicta deuolutione inter Capitulum, & Procobellum.

Et ita vtraque, &c.

Romana

Romana Commutationis Voluntatis.

Ven. 25. Iunij, 1627.

A R G V M E N T V M.

Agitur de iustificatione gratiæ Apostolicæ in qua legatum annuum à testatore relictum pro nubendis puellis fuit pro certis annis applicatum pro maricandis filiabus vnus de familia ipsius testatoris.

S V M M A R I V M.

- 1 Arbitrium intelligitur prout de iure.
- 2 Brevis executio non retardatur, si sit iustificatum.
- 3 Maritus decipi non debet auferendo illi dotes, cum quibus contraxerant.
- 4 Testator prefatus voluisse preferre illos de suo genere, extraneis.
- 5 Arbitrium intrat pro executione gratiæ, qua nulli infert prauiciūm.
- 6 Testamenti tenor narratur in gratia Apostolica, iustificatur ex ipso testamento.
- 7 Aliquem esse de familia testatoris, ex quibus probetur.
- 8 Narrata quando dicantur iustificata.
- 9 Paupertas ex quibus probetur.
- 10 Pauper dicitur, cuius bona non sufficiunt pro effectū, de quo agitur.
- 11 Veritas attendi potius debet, quam confessio.
- 12 Dotis promissio quod non fuerit facta in fraudem, ex testibus probatur.
- 13 Dotis promissio in quantitate repugnanti paupertati promittentis, presumitur simulata.
- 14 Dotes maiores quādamque filii, & simulatē pro honorificentia constituuntur.
- 15 Contemplatione alterius, quando quid factum censetur.

DECISIO XCVIII.

O A N N E S Antonius de Sancto Petro in testamento; quo decessit, reliquit pro subsidio dotali quatuor puellarum, iuxta formam dicti testamenti nominandatum, Confraternitati Caritatis S. Hieronymi, vnum annuum legatum scutorum 160. quo defuncto D. Cæsar de S. Petro, narrato tenore dicti testamenti, & quod ipse erat de familia dicti testatoris, & pauper ac cum duabus puellis nubilibus, quibus propter eā ob eius paupertatem dotem eam petentem elargiri non poterat: narrato etiam, sibi iam alias fuisse concessam à fel. recor. Paulo V. vnam annuatim pro subsidio dotis vtriusque ex dictis suis duabus filiabus, obtinuit à S. m. Greg. XV. alias decem annuatas pro qualibet earum, sed quia Breue dictæ gratiæ erat facultatiūm & Confraternitas assignationem dictatum decem annuatum facere recusauit; de nouo ad eundem Greg. XV. recursum habuit; & narrata dicti facti serie, æqualiter ipse Cæsar, confusus in dicta prima gratia, dictas suas filias cum promissione dictæ assignationis maritauit: idēque Pontifex per aliud Breue illustris. Vrbis V. mario mandauit, vt consilio de narratis, Confraternitatem ad assignandum dictum legatum cogeret: Cuius vigore

dictus exequutor per suam sententiam executioni locum esse declarauit: Sed causa commissā in Rota cum clausula, *partio Breui arbitrio Rota*, & illa sepius proposita super dicto arbitrio fuit tandem hodie resolutum. Non intrare arbitrium ad retardandam executionem Breuis. Resolutionis ratio fuit, † Quia arbitrium intelligitur, prout de iure, *Bart. in extranag. ad reprimen. in verb. videbitur*, num. 10. & in l. *ambitiosa* num. 2. ff. de decret. ab Ord. facien. *Cæsar de Grassi*, decis. 8. num. 2. de re iud. De iure autem † executio Breuis iustificati non retardatur, *cap. si Capitulo, & cap. si solido concessi*, *praben. in 6. Mohed. decis. 13. vt lit. pend. Rot. decis. 558. num. 2. par. 1. recent.* Vnde cum dictum Breue sit iustificatum, consequenter est exequendum.

Accedit, quod æquitas suadet, vt Breue exequatur, ex quo iam illæ filiz nuptæ reperiuntur cum dicta dote, & † æquum non esset, vt mariti, qui cum tali dote contraxerunt, decipiantur: *Surd. conf. 143. n. 33. vers. sexto aduertent. est. Menoch. conf. 261. n. 14.* Et eo magis, quia si executioni non esset locus, Cæsar cogetetur ita de proprio adimplere promissionem, vt, & vnico contextu tota eius familia esset mendicitati exposita, quod nedum esset contra æquitatem, sed etiam contra testatoris voluntatem, † qui si voluit prefertim puellas pauperes diocesibus Mediolanen. & Comen. ei non notas; multo magis istas de genere suo, & quarum pater fuit ei notus, & dilectus, & ab eo ad suam successiōnem vocatus, *Mantic. de consuet. ult. vol. lib. 6. tit. 11. num. 3.* vnde stante hac æquitate, † & quod ex dicta gratia nulli inferret prauiciūm, ex quo puellæ nubendæ sunt quotannis, eligendæ ad sortem, *Seras. decis. 351. numer. 29. & Rot. decis. 966. lib. 3. par. 3. diuers.* potius arbitrium intrare debet, pro executione ad fauorem Cæsaris, *Cæsar de Grassi*, decis. 8. num. 2. de re iud. & in *Tarraconen. Canoniciat. 12. Nouemb. 1607. coram b. m. Scoto*, quæ est apud *Marches. fol. 343. parte prima.*

Quod autem Breue sit in narratis iustificatum, patet à sufficienti enumeratione. In primis † tenor testamenti, seu legati pro pauperibus puellis maritandis in forma narrata, iustificatur ex præfato testamento, quod fuit datum in antiquo *summario*, num. 1. *Bar. in leg. Tertia retores. ff. de legat. 1. & in l. 2. in princ. n. 8. ff. de oper. non. nunc. Surd. conf. 192. n. 33. Nat. conf. 177. numer. 1.*

Quod † Cæsar præfatus sit de familia de Sancto Petro, & sic de familia testatoris, patet ex eod. testam. vbi testator illum vt talem nominat, & substituit: & ex confessione de qua in quodam decreto Confraternitatis aduersarie, dato in nouo *sum. num. 2. Put. decis. 36. numer. 1. libr. 3. Rot. decis. 523. numer. 7. part. 1. recent.*

Gratia † præcedens vnus annuat pro qualibet ex 8 filiabus, probatur ex eodem decreto Confraternitatis, alia verò gratia facultatiua Greg. XV. ex Breui dato in *sum. num. 2.* quæ idē benè iustificatur, *Rot. coram Gregor. XV. decis. 89. n. 5. & in recent. decis. 699. nu. 1. part. 1.*

Paupertas † Cæsaris de eo tempore, tenetur probatur 9 ex testibus deponentibus, illum habere tantum bona, redditus scutorum 1302. & grauatum esse vxore, & quatuor filiis, & non posse absque hac Gratia filias in matrimonium collocare, & se subleuare, *Bald. in l. si quis ad declinandum. num. 5. vers. circa tertium, C. de Episcop. & Cleric. Alba conf. 69. num. 7. † vbi enim agitur de paupertate probanda ad certum, & determinatum effectum, pauper dicitur, cuius bona non sufficiunt pro illo effectu, Menoch. de arbitrar. cas. 65. nu. 8. Alba vbi supra num. 6. Rot. decis. 48. num. 3. & 4 par. 2. diuersar.*

N: que

Neque obstat, quod Cæsar præfatus vni ex dictis filiabus constituerit dotem scutorum trium millium; Quia ex apoca declarationis tunc per virum facta, & a testibus subscripta; & ex eisdem testibus desuper examinatis clarè constat, quod huiusmodi promissio fuit ad ostentationem, & quod realiter solum soluenda erant dictæ decem annatis, importantes scuta 1760.

1. ¶ vnde non assertio Cæsaris, sed veritas, de qua constat, attendi debet, *Rot. decis. 806. num. 3. cum seqq. par.*
2. 1. *dimissar. præfatum quia ¶ ex testibus apparet, quod dicta apoca non fuit facta in fraudem gratiæ, de qua agitur, iuxta conf. Soccin. 129. numer. 12. cum seqq.*
3. 1. lib. 4. & eo facilius; ¶ Quia dicta dotis constitutio repugnat eius paupertati, ut supra probatur, iuxta tractatam per Decian. conf. 61. num. 73. lib. 3. *Farin. de falsis. quest. 162. num. 115. cum seqq.* Nec est verisimile, quod maritus si ita non se haberet veritas, confiteretur dictam simulationem in sui præiudicium: Et non est
4. nouum, ¶ quod dotes quandoque maiores, fidei, & simulatè per honorificentiam constituantur, arg. *res. in l. 3. §. si. cum seqq. c. imod. & quotidie fieri experimur.*

Quod Cæsar confusus de prima gratia, obtenta à Greg. X. V. eius filias, cum assignatione decem annatarum matrimonio collocauit, probatur ex data gratiæ, quæ fuit die 26. *May*, 1621. & matrimonio subsequente 24. *Iunij* & 20. *Iulij* eiusdem anni. *quodam mulier ff. de re vendic. Menneb. præsumpt. 12. lib. 6. num. 28. Gurb. decis. 28. num. 19. & maxime cum dicta confidencia sit valde verisimilis, & non constat, quod Cæsar antea tractasset de illis nubendis.*

Neque obstat, quod prætendatur, Cæsarem narrasse se esse nobilem, quod non iustificatur, Quia non est verum, quod hoc narrauerit, sed solum se esse de familia de Sancto Petro Comen, quæ est familia testatoris, quod bene iustificatur: Et illud quod etiam narravit, secundum suam qualiter non posse filias nuptui tradere, satis iustificatur remanet ex probatione paupertatis, de qua supra, attenta qualitate testatoris, de cuius erat familia, & ab eo vocatus.

Et ita, veraque, &c.

Auenionen. Pecuniaria.

Lun. 28. Iunij, 1627.

ARGVMENTVM.

Cessio nominis debitoris quando importet dationem in solutum, itaut actio quæ competeat cedenti contra debitorem cessum, dicatur extincta, & transfusa in cessionarium.

SVMMARIVM.

1. Debitor liberatur a creditore qui nomen illius alteri in solutum dedit.
2. Cessio simplex non habetur pro solutione, nec liberat debitorem cessum, nisi concurrant requisita, l. 3. C. de nouat.
3. Hoc procedit, quando cessio fit tantum ad commodum cedentis, secus si cessio fiat ad commodum cessionarii, num. 5.
4. Cessio nominis debitoris, quando importet dationem in solutum.
5. Acceptanti in solutum nomen debitoris, liberat dantem in solutum d. nomen.
6. Periculum nominis cessi statim transit in cessionarium.

Tom. I.

7. Remisit, verbum quid importet.
8. Remittentibus iura sua non datur regressus ad illa.
9. Obligatio reuincitendi pretium, facta à venditore, ad fauorem emptoris, importat venditionem, & non modum.
10. Reuincit, verbum supponit exactionem, & contractum perfectionem.

DECISIO XCIX.

Simon Rigaut emit à Gaspare David quandam vineam pretio scutorum 1000. qui pro odingentis scutis restantibus dicti pretij, cessit, & remisit Gaspari venditori præfati, & acceptanti creditum quoddam similis summe 800. scutorum, sibi debitorum per Guglielmum de Sauona; & nihilominus Simon præfatus egit contra dictum Guglielmum pro dicto debito 800. scutorum: Guglielmus vero contendit se esse ab eo liberatum; itaut debitum quoad Simonem fuerit extinctum, & in Gasparem transfusum: Et Rota per duas decisiones conformes primam 26. *Ianuarij*, 1616. & secundam 10. *Iunij*, eiusdem anni coram b. m. Buratto, resoluendo, Guglielmum fuisse liberatum à dicto Simone, ¶ ex quo Gaspar venditor, succipiendo dictum debitum in solutum pretij, vilus fuit soluisse Simoni pro dicto Guglielmo, quem propterea liberauit, l. solvendo ff. de negot. gest. & l. solutio nem, ff. de solut. §. 1. *Infus. quib. mod. toll. oblig. & præsertim*, quia dictum debitum scutorum 800. principaliter spectabat ad Gasparem, qui receperat frumentum, vade illud fuit originatum.

Neque obstat noua prætenso, quod dictum debitum non fuerit datum in solutum, ¶ sed fuerit solum simplex cessio, quæ non habetur pro solutione, nec liberat debitorem, cessum, nisi concurrant requisita, l. 3. C. de nou. *glos. in legam in glo. mag. ad fin. de liber. leg. Quia ¶ cum dicta cessio facta fuerit in instrumento venditionis vineæ pro satisfactione residui pretij similis quantitat: clarum est, dicta dicta verba cessu, remisit, important dationem in solutum pro residuo pretij: & quod ad istum finem & non alium, cessio facta fuit, l. pup. §. Soror ff. de solut. l. inter causas, §. abesse ff. mand. & l. dele ff. de mun. adeo quod ¶ ex quo Gaspar debitor dictum nomen recepit, eo ipso vilus fuit liberare Simonem emptorem, §. Soror. *Bald. in l. pro debito, C. de bon. aut. l. iud. possid. Goz. conf. 38. Par. conf. 19. nu. 60. li. 3. Rot. Lun. decis. 1. n. 26. apud Bell. Eng. conf. 73. per tot. li. 1.* Et sic non ¶ versatur in terminis simplicis cessionis, factæ tantum ad commodum cedentis; in quibus terminis loquuntur, *tex. in d. l. 3. & glos. vbi supra*, sed in cessione ad commodum cessionarii, ¶ ad quem propterea periculum nominis statim transit; *Rot. Ianuen. & Paris. vbi supra*. Quibus accedit, quod non solum dictum fuit cessu, sed etiam remisit, ¶ quod verbum est latissimum, & aptum comprehendere dationem in solutum, prout illam comprehendit, iuxta subiectam materiam, & ex suo proprio significato, importat absolutam liberationem: Quia ¶ t remittentibus iura sua non datur regressus ad illa, l. quæritur, §. si venditor, ff. de edil. edict. & l. pacis ff. de pact.*

Non obstat, ¶ quod David promiserit reuincere pecunias; vel dare cautionem, Quia bene stant simul, quod fuerit datio in solutum, cum obligatione dandi cautionem, vel reuincitendi; Quinimo ex obligatione reuincitendi apparet, quod onus istud fuit modus, & non condicio, quia ¶ t reuincit supponit exactionem, & sic contractus perfectionem, ad l. quibus diebus, §. Terminus ff. de cond. & dem. Nec etiam hoc onus adiectum fuit ad effectum resolutionis contractus, sed ut pretij soluendū, vel cautio staret pro cessione

M. vintz

vinet vendit; quæ t̄ euidio non probatur sequuta ex sententia graduatoria, vt dicitur in decisione secunda bon. mem. Buratri.

Cætera verò, quæ adducebantur aut non obstant, aut fuit illis plenissime satisfactum in prædictis Decisionibus bon. mem. Buratri, &c.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Elnen. Beneficij.

Lun. 28. Iulij, 1627.

ARGUMENTVM.

Institutio, siue adiudicatio beneficij debetur presentato intra legitima tempora. Existencia, & pertinencia iurispatronatus ex quibus probentur: Et aliqua de obreptione, & subreptione gratiæ Apostolicæ.

SVMMARIVM.

- 1 Institutio, siue adiudicatio beneficij debetur presentari intra legitima tempora.
- 2 Institutio, siue adiudicatio beneficij sunt actus iustitiæ.
- 3 Iurispatronatus probatur ex instrumento fundationis, & donationis.
- 4 Iurispatronatus probatur ex pluribus presentationibus continuatis, & effectum sortitis per obitum, vel cessionem vnius, & presentationem cum institutione alterius.
- 5 Iurispatronatus pertinentia probatur, ex quæ presentans est heres, & descendens illius, qui erat in quasi possessione presentandi.
- 6 Clausula, dummodo de tempore date non sit alterius contractum, in litteris Apostolicis appositæ, præferunt sui presentati à vero patrono.
- 7 Gratia est obrepticia, si quis narravit, se fuisse presentatum à moderate patronorum, & non conset de tali presentatione.
- 8 Gratia est subrepticia, si non fuit narratum, beneficium esse iurepatronatus laicorum.

DECISIO C.

DOMINI dixerunt, Melchiori esse adiudicandum beneficium; Nam cum illud sit de iurepatronatus laicorum, & ipse fuisse intra legitima tempora presentatus à Ioanne Reador patrono, ei debetur institutio, siue adiudicatio, qui sunt actus iustitiæ, cap. si verò de iurepatr. Ferrer. conf. 33. num. 4. Garz. de benef. par. 5. cap. 8. num. 85. Ros. decif. 680. numer. 3. par. 1. recent.

- 1 Iurispatronatus fuit probatum iam ex instrumento fundationis, & donationis, iux. S. Concil. Trident. sess. 15. cap. 9. de reformat. quæ ex pluribus presentationibus continuatis, & effectum sortitis per obitum, vel cessionem vnius, & presentationem cum institutione alterius ab anno 1457. vsque ad annum 1610. & sic per spatium 160. annorum, & vitrà, quæ solæ sufficerent probandum existentiam iurispatronatus, iux. à vulgare, Oldr. conf. 129. Cassad. decif. 7. de iurepatr. Ros. decif. 313. num. 4. par. 1. & decif. 541. num. 2. par. 2. recent.

- 2 De t̄ pertinencia pariter constituit, Quia prædictus Ioannes, qui Melchiori presentauit, est hæres, & descendens eorum, qui erant in quasi possessione presentandi, vt ex actis; quod sufficit, cap. consulti-

uonibus de iurepatr. Greg. XV. decif. 349. n. 1. & ibi Add. quæ plures cumulat Ros. Decisiones.

Non obstant duæ gratiæ Apostolicæ, quas obtinuit Abdon de Campo aduersarius; t̄ tum, quia habent clausulam dummodo de tempore date non sit alterius questum, quæ præferunt sui questum Melchiori à vero patrono presentato, adnotat per abbas in cap. cum Bartoldus de re iudic. Ros. decif. 17. de præben. in non. & apud Seraf. decif. 1138. n. 4. Maria de claus. cl. 31. nu. 1. par. 1. cum etiam quia t̄ prima gratia fuit obrepticia ex quo Abdon narrauit se fuisse presentatum à moderate patronorum, & de tali presentatione non constat, Maria decif. 358. num. 4.

Secunda verò t̄ fuit subrepticia, cum tacuerit, hoc beneficium esse de iurepatronatus laicorum, Capuaq. decif. 189. par. 3.

Et ita, &c.

Perusina Pecuniaria.

Lun. 5. Iulij, 1627.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Hereditatis aditio ex quibus probetur remissio.
- 2 Mandatum relaxatum contra bona hereditaria alium, non comprehendit bona alterius fideicommissi subiecta.
- 3 Heredes tenentur factum defuncti præstiti obseruare, in quantum bona libera illius ad eos pertineant.

DECISIO CI.

RIT per duas Decisiones coram me resolutum contra Dominos de Veglia, vti hæreses q. Annibalis Vegliz, Dominis de Balconibus deberi fructus recompenfatiuos pro rata preij non soluti ad rationem scututor quatuor pro centenario post duos annos, & quatuor menses à die venditionis castri Turris Andree, vt in dictis decisionibus largius habetur: fuit propterea huius dubitatum, An sit relaxandum mandatum contra dictos Dominos de Veglia, Et quomodo; Et quoad primum Domini dixerunt, Relaxandum esse mandatum contra eos, vti hæreses prædicti q. Annibalis; Quia de obligatione Annibalis non dubitatur, t̄ sicut nec etiam, quod ipsi sint eius hæreses, vt ex testamento, in quo sunt nominatim hæreses descripti, summario, num. primo, quod verò adiuuaret hæreditatem probatur, ex quo sustinuerunt hucusque hanc litem in Roia vii tales, & hoc etiam nomine fuerunt semper citati, Gregor. XV. decif. 136. ac etiam vii tales inuenerunt molestias sibi illatas à Dominis de Balconibus Marchioni de Lanthe qui Castrum emerat à dicto Annibale, & suscepit in se onera, & promiserat indemnem releuare eundem Annibalem. Item ex constitutione procuratorum facta per eorum tutores testamentarios ad capiendam possessionem bonorum hereditariorum, Modern. de probat. conclus. 49. num. 1. v. inc. Franch. decif. 60. num. 5. Præterea tutores prædicti appellant Dominos de Veglia filios, & hæreses d. q. Annibalis. Ex quibus saltem simul iunctis, videtur sufficienter probata additio, Bart. in l. gerit. num. 15. ff. de acq. heredit. Maria de caniet. lib. 12. tit. 1. 1. num. 10. vnde contra eos vti tales debet

debet mandatum relaxari, & maxime, quia ipsi non negant, se esse hæredes, sed solum dicunt esse separanda bona subiecta præsenso fideicommissio Quintiliani de Veglia eorum aui.

Quoad secundum quomodo sit contra eos mandatum relaxandum, fuit resolutum illud esse restringendum ad bona tantum hereditaria Annibalis, nec illud impediri posse prætextu asserti fideicommissi: tum quia de eo non apparet: tum etiam quia, & si de eo constaret ex relaxatione mandati in forma prædicta, nullum fideicommissum fieret præiudicium, cum illius bona, mandatum sic relaxatum non comprehenderat, ut dixit *Rota in Perusina pecuniaria prima Iunij, 1616. coram R. P. D. meo Merlino*, aliter enim mandata executiva nunquam possent contra hæredes relaxari, quia semper hæredes dicerent se possidere bona fideicommissi subiecta, & quoad bona hereditaria, & libera in quantum ad eos peruenit, clarum est, quod teneretur factum defuncti præcise observare, ut post *Bart. & alios in l. cum a matre. C. de rei vindicatio. Pinell. in l. prima, §. par. num. 81. C. de bon. matern. Aluar. Valasc. consulti. §. 1. num. 44. lib. 1. &c.*

Et ita, &c.

Tullen. Computorum.

Lun. 5. Iulij, 1627.

ARGUMENTVM.

Habes ex Summario.

SVMMARIVM.

1. In redditione rationis administrationis bonorum Abbatis non admittuntur expensæ, quæ non fuerint factæ ex causa necessaria.

DECISIO CII.

OMNI hodie responderunt tres vltimas partitas, quæ ex redditione rationis administrationis factæ per Terellum bonorum Abbatis Senonen. superentur discutendæ, non esse admittendas. Prima enim, quæ continet pecunias, quas Terellus asserit erogasse pro salario, & vestimentis propriorum famulorum, & non potest referri ad expensas necessarias Abbatis, ut patet ad oculum, sed potius ad commodum proprium ipsius Terelli: Vnde ex Decreto fel. record. Pauli V. de quo sæpius dictum fuit in præcedentibus decisionibus, est omnino reiicienda: Et accedit, quod fuit iam decisum. Non esse excomputandas pecunias, quas Terellus pro victu proprio expendit: vnde multo minus accepto ferendæ sunt pecuniarum pro famulis expensæ.

In Secunda partita habentur in genere expensæ, quæ asseruntur factæ pro manutentione iuris venandi, quæ similiter non sunt deducendæ, quia non fuerunt factæ occasione alicuius litis ortæ, aut quæ timeretur oriri super iure venandi, sed tantum pro transmittendis venatoribus ad venandum absque vlla necessitate; ut Terellus frueretur venatione, quod idem nullam continet Abbatis utilitatem, & multo minus necessitatem.

Demum in Tertia adnotatur expensæ operatorum, qui agros Abbatis coluerunt; quæ vtique veniunt admittenda, si vera esset: sed talis non probatur; imò deregitur falsa, ex quo Terellus asseruit, se locale omnia Abbatis bona: vnde agri fuerunt culti expensis conductorum, & non Terelli.

Et ita, &c.

Tom. I.

Romana Salarij.

Lun. 5. Iulij, 1627.

ARGUMENTVM.

Accipe ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Salarium promissum Advocato pro vna lite particulari & pro omnibus aliis causis, totum attribui debet dictæ liti particulari, si non constat promittentem alias causas habuisse.
2. Et solum attendi debet, quod per Advocatum non steterit, quominus in aliis etiam causis patrocinium præstiterit.
3. In alternatiuis sufficit alterum adimplere.

DECISIO CIII.

OMNI perstiterunt in decisio die 4. Decembris 1626. nempe Fratribus de Pheis deberi salarium promissum Iulio de Pheis eorum patri pro patrocinio litis, siue causæ Vrbeutanz fideicommissi, ad rationem scutorum 60. pro quolibet anno, quæ à die promissionis vsque ad obitum dicti Iulij ascendant ad summam scutorum 555. itaut ad dictum effectum sint eis consignandæ pecuniæ depositæ apud S. Montem Pietatis, excomputatis ramen scutis 60. soluis, ex dicta causa prædictio q. Iulio. ut constat ex quietantiis manu eius firmatis quatenus sint de actis.

Non obstat, quod salarium fuerit promissum nedium pro lite, quæ pendebat super dicto fideicommissio, sed etiam pro omnibus aliis causis; Quia vlti à quod non constat Comitem Dulcium habuisse alias causas, & idem totum attribuentum est huic, *reg. tex. in l. 2. & in l. Titium in princ. ff. de liber. & postu. & solum attendi debet, quod per Iulium non steterit, quominus in aliis etiam causis patrocinium præstiterit, l. post duos, C. de advocat. diuers. lud. & Bart. in l. 1. §. Diuus, num. 7. vers. si vero erat facienda annua præstatio ff. de var. & extraor. cognitioib. Et cessat omnis difficultas, quia promissio fuit alternatiue concepta, ibi, *hauendo condoto il Sig. Giulio Feo in vna causa, q. bo con la Signora Giulia Capranica, & altre cause, &c.* Vnde sufficit vnum fuisse adimpletum, *reg. in alternatiuis de reg. iur. in sexta.**

Cætera autem, aut non obstant, aut illis in decisione in hac causa fuit plenè satisfactum.

Et ita vtique, &c.

Terulen. Ereccionis Beneficij.

Lun. 5. Iulij, 1627.

ARGUMENTVM.

Agitur de attentatis post inhibitionem Rotalem, & de illorum reuocatione.

SVMMARIVM.

1. Attentata sunt gesta post inhibitionem Rotalem, & ideo debent reuocari.
2. Inhibitione Rotalis sine iusta, siue iniusta, timenda est,

M 2

est, ita in Curia, prout in partibus, & ratio redditur ibidem.

- 3 Attentata sunt gesta in executionem sententiae à qua suis legitime appellatum.
- 4 Attentata est executio trium conformium facta post inhibitionem Rotaalem.

DECISIO CIV.

Fuit resolutum ad favorem Beneficiatorum, † Sententiam Nuntij Hispaniatum, & alia omnia inde sequuta post inhibitionem Rotaalem, esse attentata; & ideo reuocanda ad leg. l. 5. l. 1. ff. de oper. non nuncios, cap. significantiibus extr. de appell. Lancell. de attent. post inhib. ampl. 6. num. 2. Capuaq. decis. 93. part. 3.

Neque obstat, quod per dictos Beneficiatos esset introducta causa appellacionis coram Nùrio antequam per eosdem committeretur in Rota, & concederetur inhibicio, nulla etiam facta mentione litis, nec pte qua auocatione; Quia † inhibicio Rotalis siue iusta siue iniusta, est timenda: si enim sumus in Curia, facillè est adire Signaturam pro remedio: si verò in partibus, ut hic, non est aperienda via inferioribus cognoscendi de vitibus inhibitionis, Archil. decis. 29. de appellat. Greg. XV. decis. 435. & ibi Additio, num. 4.

Et in omnem casum, ex quo † à dicta sententia Nuntij, fuit legitime appellatum, relaxatio executiorum, executio earundem declaratoria, interdictum, inuocatio Brachij secularis, præceptum cessationis à diuinis, & alia omnia in executionem dictæ sententiæ sequuta, fuerunt attentata, cap. non solum, de appellat. in 6. Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. in praesentia in fin.

Nec obstat, si dicatur, quod executio non erat retardanda, ex quo Nuntij sententia fuit lata in tertia instantia; Quia ultra quod non est verum, quia imò fuit lata in secunda, cum prima Ordinarij Terulen. fuerit duxata super summarissimo possessorio retinenda; etiam † executio trium conformium post inhibitionem Rotaalem est attentata, Lancell. de attent. post inhibitionem ampl. 6. num. 3. Rot. apud Gregor. XV. d. decis. 435. num. 3. & alibi sæpius.

Et ita, &c. utraque, &c.

Romana Fideicommissi de Angelis.

Merc. 7. Iulij, 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex summario.

SYMMARIVM.

- 1 Renunciatio fieri videtur se nullum ius habere in re renunciata.
- 2 Mandatum de associando dandum est vigore clausule constituti precarij, & facultati capiendi possessionem propria auctoritate.
- 3 Substitutio si facta fuerit filio heredi instituto de eius filij masculis, & illi non extantibus, de eius filijbus feminis, quibus filiabus sine filijs decedentibus fuerit N. substitutus, An si heres institutus decedat sine filijs masculis, & feminis caduatur sequens gradus N. substituti, an verò ille succedat heredi per fideicommissum, ut ante vide-

tur dictis filiis, & filiabus per vulgarem substitutum.

DECISIO CV.

DOMINI hodie in relationibus causarum ordinarunt expediri mandatum de associando ad favorem Confraternitatis Sanctissimæ Annunciatae pro duobus ex tribus partibus hereditatis q. Gasparis de Angelis contra D. Victoriam Tagliamocam; Quia constitit, quod prædicta D. Victoria per publicum instrumentum die 30. Aprilis, 1626. renunciavit cum clausula Constituti precarij, & facultate capiendi possessionem propria auctoritate, dictas duas tertias partes ad favorem dictæ Confraternitatis, † que renunciatio sic facta, quoad D. Victoriam operatur, ut ipsa visa fuerit confiteri nullum ius habere in re renunciata, Bald. in l. postquam liri, quest. 4. num. 11. C. de post. Surd. conf. 133. num. 7. † Quo verò ad Confraternitatem, ut ei sit dandum mandatum de associando, Barr. in l. 3. in 2. lectura, in 4. quest. princ. num. 19. prædicta vero, C. de pignor. Affil. decis. 326. & Rot. decis. 338. num. 1. par. 1. recent. & in Bononien. associacionis, 20. Novembr. 1626. coram me.

Neque obstat prætenso, quod dicta renunciatio fuit facta sub prætextu, quod Confraternitas in testamento dicti q. Gasparis fuerit substituta Iacobo, eius, & dictæ D. Victoriz communi filio, decedenti sine filiis, cum tamen veritas sit, quod † dicto Iacobo fuerunt primo loco substituti eius filij masculi, & illis non extantibus filiz feminæ, quibus filiabus feminis sine filiis, aut filiabus descendensibus, fuit Confraternitas substituta, qui casus, ut dicitur videtur non evenisse, ex quo Iacobus nullas vnquam habuit filias; Vnde cessante substitutione de filiabus, videtur etiam cessare substitutio ad favorem Confraternitatis vti ab ea dependens; Quia ut Domini dicebant, educatis seu habitis pro non scriptis substitutionibus filiorum masculorum, & filiarum; ex quo nunquam fuerunt in rerum natura, Confraternitas succedit Iacobo per fideicommissum, perinde ac si immediatè fuisset illi substituta; ex quo enim filij, & filiz non fuerunt heredes, nec esse potuerunt, & sic hereditas nunquam fuit versata in dictis gradibus substitutionis, Confraternitas in casu sequuto, fuit substituta dictis filiis, & filiabus per vulgarem, & sic immediatè succedit Iacobo, apud quem fuit hereditas: ita ut gradus caducati, & conditiones in illis appositæ, non attendantur, sed perinde habeantur, ac si nunquam fuissent scriptæ: Vnde substitutio Confraternitatis ab illis non regulatur, nec dependet, ut in puncto, Paul. de Cast. conf. 422. vol. 2. Dec. conf. 318. num. 8. Craveri. conf. 183. per tot. & plenius Ioseph. de Sesse decis. Aragon. 50. per tot.

Et ita, &c.

Tullen. Computorum.

Ven. 5. Novemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SYMMARIVM.

- 1 In redditione rationis administrationis bonorum Abbatia admittuntur solum partita, sine expensa, facta

facta ex causa necessaria, & qua dicantur ex causa necessaria, vel non remissive per tot. dact.

2. *Pro elemosynis res aliena dari non possunt.*

3. *Colonis remissio mercedis fieri non debet, nisi ex magna sterilitate.*

DECISIO CVI.

DOMINI iuxta Decretum Papæ, quod Terello solum accepto ferantur partitæ: necessariæ, non autem aliæ, & præsertim, quæ cantant pro victu, & aliis expensis factis pro persona dicti Terelli, prosequendo discussionem computorum, ut infra resoluuntur.

1. Et primò partitæ 65. datæ in *Summar. num. 1.* facientes summam francorum 380. & grossi. 190. quæ afferuntur erogatæ pro emendis, & reficiendis calceis, & ocreis, vulgo *stualis* fuerunt reiectæ, excepta quadragesima in ordine, francorum sex, qui fuerunt expensi pro emendis calceis, aurigæ curtus Abbatiæ, quatenus tamen hoc verum sit, cum enim calcei prædictarum aliarum partiarum fuerint empti, & refecti pro usu Terelli, & famulorum illius; propterea non sunt Terello accepto ferendi iuxta dictum Decretum, & fuit dictum in aliis decisionibus.

Deinde ex partitis 23. in eodem *Summar. num. 1.* quæ continent pecunias solutas sellariis, & faciunt summam francorum 301. & grossi. 111. admittæ fuerunt, partitæ quatuordecim facientes summam francorum 198. & grossi. 79. Reliquæ autem novem reiectæ, quia quatuordecim admittæ, si veræ sunt, fuerunt erogatæ pro necessitatibus equorum, & curtus Abbatiæ; novem verò reiectæ pro sellis, & habenis, & similibus equorum Terelli; quæ idcirco, ut dictum est, non debent admitti.

Præterea ex partitis 23. facientibus summam francorum centum, & grossi. 102. eodem *Summar. num. 1.* expensis pro emendis funibus ad vsum equorum, & domus, & pro indigentibus curtus Abbatiæ fuerunt admittæ 11. partitæ, quatenus, ut supra veræ sunt; reiectæ verò duæ aliz superflues vnius franci pro qualibet pro usu ipsius Terelli.

Secundo loco successit discussio partiarum 61. in *Summar. num. 1.* ex quibus partitæ 48. afferuntur solutæ fabris ferrariis pro diversis ferris, & pro mendendis equis nec non carpentariis; qui curtus, & quædam dolia construxerunt, & reaptarunt constituentes summam francorum 732. & grossi. 145. & ex istis partitis 48. fuerunt admittæ partitæ 26. ascendentes ad francos 444. & grossi. 88. quia quatenus veræ sunt, prout verisimiliter creditur, ex earum inspectione, constat fuisse expensas pro bona administratione bonorum Abbatiæ; reliquæ verò partitæ 22. quæ faciunt francos 288. & grossi. 75. cantant pro usu Terelli, & consequenter fuerunt reiectæ, iuxta superius dicta. Reliquæ verò partitæ 13. francorum 118. & grossi. 34. quæ complent dictum numerum, 61. partiarum; & afferuntur soluta claustris pro clauibus, & ferris cubiculorum granariorum, & cellæ vinariæ Abbatiæ: fuerunt etiam admittæ, una dumtaxat dempta, quæ ad Terellum spectat, quia quatenus veræ sunt, parcat ad oculum fuisse Abbatiæ vitiles.

Tertiò partitæ 28. in *Summar. num. 3.* francorum 91. & grossi. 70. fuerunt in totum reiectæ, quia continent strenas datas diversis personis, nulla superpete necessitate, nec minus utilitate Abbatiæ, sed ex sola liberalitate Terelli, & pro donis, & beneficiis ab ipso receptis.

Quartò partitæ 13. francorum 64. & grossi. 76. *Summar. num. 4.* expolitæ pro custodia porcutorum, fuerunt

Tom. I.

per Dominos admittæ, quatenus tamen porci fuerint Abbatiæ, & ad creditum Abbatis positi: Et idem dixerunt Domini de partitis sex, constituentibus summam francorum 100. & grossi. 10. *Summar. num. 5.* pro computis, papyro, & aliis quatenus veræ sunt, & computa fuerint facta pro calculandis redditibus, & exitibus Abbatiæ.

Quinto loco fuerunt per Dominos discussæ partitæ 129. frumenti ascendentes ad resalia 318. & quarterones 1047. *Summar. num. 6.* & ex istis fuerunt admittæ partitæ quinque quæ faciunt resal. 22. & quart. 7. quia partem pro ferendis agris Abbatiæ, & partem quibusdam Abbatiæ ministris afferuntur distributæ; item partitæ novem resaliorum 18. & quartet. 53. quæ fuerunt distinctim positæ, & afferuntur consumptæ in pluribus conviviis, quæ, ut dicitur, Abbates pro tempore consueverunt facere Religiosis Abbatiæ: Item duæ aliz partitæ facientes tria resalia, quæ dicuntur datæ pro elemosynis; nam licet istæ videantur non admittendæ, cum Terellus non possit alienas res pro elemosynis distribuere; nihilominus Abbas dabit manus, ut admittere; Reliquæ verò partitæ referuntur ad expensas factas à Terello pro victu proprio, & suorum famulorum; & domesticorum Abbatiæ, & pro aliis elemosynis, & ponuntur in confuso, non enim fuit posita distinctim quantitas pro vnaquaque causa, & idcirco fuerunt omnes reiectæ, cum nec Terellus, nec eius famuli, ut sæpius dictum fuit, alii deberent ex rebus Abbatiæ: afferri verò domesticis, ignoratur qui sint, nec apparet, quod sumptibus Abbatiæ vel alendi, & pro elemosynis satis fuit quantitas admittæ.

Sextò fuerunt dispuatæ partitæ 196. filiginis, ascendentes ad resal. 1519. & quarter. 1246. erogatæ pro diversis causis: nempe partitæ duæ resalior. 27. & quarter. 4. pro ferendis agris Abbatiæ; item partitæ septem resal. 307. & quarter. 5. quæ dicuntur venditæ, & pretium positum ad creditum Abbatis: item partitæ vnicæ resal. 26. ex qua dicitur emptus vnus equus, & positus ad creditum Abbatis, quæ sine difficultate fuerunt admittæ: quatenus tamen veræ sint, prout etiam Abbas dedit manus, quod amitterentur partitæ sex resalior. 19. & quarter. 17. quæ distinctim fuerunt positæ, & dicuntur erogatæ pro elemosynis: reiecerunt tamen Domini partitas 96. facientes summam resaliorum 678. & quarter. 1526. quia Terellus asserit exposuisse pro alendis operariis, & ministris Abbatiæ, & pro elemosynis, quas, ut ipse dixit, diem facie consueverat pauperibus: nam quoad operarios, cum omnes ferè terræ Abbatiæ, exceptis quibusdam hortis, essent locatæ, ut ipsemet Terellus fatetur, & fuit dictum in decisione 13. *Junij*, 1613. coram me in hac causa facta, opus non erat operariis; & quatenus duæ aut tres persone fuerint necessariæ pro bona administratione bonorum: non est verisimile, quod tam ingentem summam spatio duorum, aut trium annorum consumperint: quò verò ad elemosynas, quæ quid sit de earum veritate, non constat, quod Abbatis habeat onus erogandi aliquid pro elemosynis: & consequenter admittendæ non sunt: Et ob eandem rationem Domini reiecerunt partitas 8. resal. 351. quart. 82. cantantes pro salariis operariarum non enim iustificatur: imò sunt inuicem similes ex supradictis: nec etiam admiserunt partitas 20. resal. 111. & quart. 29. quas Terellus asserit remississe colonis ob sterilitatem vitæ quod de tali remissione non constat, nec minus de sterilitate: in omnem casum remissio non erat faciendæ, nisi sterilitas fuisset magna, *l. ex conditio, §. 1. ff. de car. litem* reiecerunt partitas sex resal. & quart. 17. *de conciatura, di. sequit.* quæ afferuntur distributæ pro alendis pipionibus, quia istos pipiones ad creditum Abbatis non possunt, sed in proprijs vsum consumpserunt.

M

3

Septimò

Septimò fuerunt examinatz partitæ 185. Avenæ, quæ faciunt summam refalior 1936, & quarter. 1933. & ex istis reiecerunt primò Domini partitas 63. refal. 55. & quarter. 426. quæ dicuntur distributæ, *per li Candilli forasterii, & di bande*, non enim apparet, quod equi isti extranei deseruerint Abbatiæ, & pro vsu bonorum illius: Pariter reiecerunt Domini partitas 15. ascendentes ad ref. 160. & quarter. 7. quas Terellus asserit remississe colonis ob sterilitatē, quia nec de sterilitate nec de remissione constat: sicuti mox de defegine dictum fuit: idem dixerunt de duabus partitis refal. quatuor pro remouendis altaris impedimentis, Quia non constat, quæ fuerint ista impedimenta: item partitas sex refal. 133. & quarter. 24. pro alendis pipionibus: quia ultra quod pipiones non fuerunt venditi, nec ad compurum Abbatis positi, sed ab ipso Terello compelli: tanta quantitas auenæ pro dicta causa erat admodum inuestisimilis: Item ex partitis 76. refal. 899. & quarter. 1374. quæ asseruntur expositæ, *per li Canallu del Carrettiro, Caualli di sila del Coadiutore*, idest ipsius Terelli, & alla serua per Galine à far ona, demptis refalibus 150. aut 200. ad summum, quæ verisimiliter consumi poterunt pro vsu trium, aut quatuor equorum Abbatiæ, tota alia quantitas fuit reiecta, cum non concernat vtilitatem Abbatiæ. Item reiecerunt partitas 16. refal. 184. quæ cantant pro salariis operatoriorum: nam qui fuerint isti operarij, & ad quid deseruerint, nullibi constat: Er admissæ sunt partitas quinque refal. 165. pro alendis subibus Abbatiæ: & partitas duas refal. 55. quæ asseruntur datæ colonis pro ferendis agris, quatenus tamen veræ sint.

Octauò se obulerunt partitæ quatuor fabarum quartatum 23. *Summario* 9. & partitas quatuor pisonum, quæ non fuerunt admittæ, quia cantant pro vsu mensæ Terelli, & domesticorum Abbatiæ, & tales domesticij qui sint, profusus ignoratur.

Nono partitæ capponum 11. facientes cappones 301. & partitæ decem gallinarum 221. *Summario, num. 12. & 13.* fuerunt pariter reiectæ, Quia leguntur pro vsu mensæ Terelli, & eius Religiosorum, ad quæ non tenetur Abbas: Et eandem rationem habuerunt Domini de Castris 42. & agnis 13. ad vsum Terelli.

Decimo partitæ falsis 30. *summario, num. 11.* quarum quinque rubri vnus, & modiorum quatuor, asseruntur datæ Conuentui, & Religiosis Abbatiæ, vigore concordie, quam Terellus dicit illos habere cum Abbate: si concordia vera est, sunt admittendæ: si minus reiciendæ: Deindè partitæ quinque rubri vnus, & modiorum quinque, dicuntur datæ Gubernatoribus Medusil, & Leomont vigore concordie initæ cum Abbate, quarum admissio pendet à veritate concordie: partitæ verò refaliorum sex, & quarter. 8. distributæ pro elemosynis, fuerunt reiectæ: quia ultra quod Abbatiæ non habet onus harum elemosynarum: sunt inuestisimiles: Partita vnica rubri vnus refal. vnus, & quarter. 4. dicitur hoc modo, *data per l' Abbatiæ*, nec asseritur cui, & quare, idco fuit reiecta, sicut alia partita refal. Vnius, & quarter. quatuor, quæ cantant pro vsu Terelli: Item fuerunt reiectæ partitæ tres modiorum duorum refal. quatuor, & quarter. 12. pro vsu domus Abbatiæ: Nam qui sint retinebantur in domo Abbatiæ, notum non est, quia Abbas, & eius famuli Romæ morabantur, & cum bona Abbatiæ, vt dictum est, fuissent locata, non erat necesse retinere operarios, nisi duos, aut res ad summum, quos non est, verisimile, tantam falsis quantitatē consumpsisse: Vnde satis videtur, quod ex hac causa admittantur dicta 4. refalia: admissæ sunt tamen partitas quatuor refaliorum sex & quarter. datas alicuius bonorum Abbatiæ, vigore pacti cum illis initij, quatenus tamen pactum verum sit.

Et tandem admissæ sunt Domini partitas 19. ferri facientes libras 10166. ferri, quia partitæ quinque librarum 900. asseruntur consignatæ Religiosis Abbatiæ in vim concordie: vnde si concordia vera est, fuerunt expositæ in causam necessariam: alie partitæ quing. librarum 2975. asseruntur venditæ, & pretium positum ad Creditum Abbatis: alie partitæ nouem leguntur erogatz pro vsu Abbatiæ, & cum verisimiles sint, censuerunt Domini esse admittendas.

Er ita, &c.

Caictana Olei.

Ven. 21. Nouemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Habes ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Testes conuenientes omnes in certa summa, item probant, sicut aliqui de maiori summa deponant.

DECISIO CVII.

DIE 12 JANUARII, 1626. fuit decisum, D. Episcopus Caietanum teneri consignare D. Antonio Salazar 500. sextarios olei, vel pretium illius, vt emptum per dictum Episcopum ex pecuniis prædicti Antonij: Deinde die 6. FEBRUARII, 1623. Domini reformando dictam Decisionem, dixerunt Dominum Episcopum admodum teneri ad pretium olei præteritum, sed ad oleum. Et noti fuerunt, quia ex testibus tunc dictis non probatur concludenter, quod d. Episcopus vendiderit d. oleum, Sed hodie iterum causa proposita. Fuit recessum ab vltimo loco Decisio, & ex nouiter deductis: & resolutum D. Episcopum teneri ad pretium olei, & illud esse taxandum ad rationem Carolenorum 40. pro quolibet sextario: Quia quoad primum, nempe, vt reneatur ad pretium, fuit concludenter probatum ex testibus remissorialibus, *Sum. num. 3.* & ex interpellatione de tradendo oleum, legitimè d. Episcopo de ordine Roræ intimata: & ex aliis inde sequutis, *Sum. num. 5.* Vtique ad n. 11. eiusdem summarij d. oleum non extaret, quo sit, vt ad pretium reneatur, ex deductis in d. prima Decisione: Quo verò ad quæsitum pretij, visum fuit illud esse taxandum ad d. rationem Carolenorum 40. quolibet sextario, ¶ ex quo omnes testes conueniunt in hac summa quamvis multi ex illis de maiori quantitate deponant, *Alex. in l. 9. si stipulanti, n. 12. ff. de verb. obl. Gabr. conf. 168. n. 103. lib. 1. Affu. dec. 140. num. 3. in 2. dub. Greg. XV. §. 58. n. 2.*

Et ita, &c.

Romana Domus.

Lun. 15. Nouemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Habes ex summario.

SVMMARIVM.

1. Venditiones plures censetur, si vendantur diuersa res in eodem instrumeto cum diuisis pretijs.

2. Et

- 1 Et hoc casu si in una re deceptus fuerit emptor, vel venditor, in illa tantum habebit locum rescissio, & non in alia.
- 2 Item si hoc casu fuerit factum pactum de retrovendo, poterit una res redimi sine alia.
- 4 Oblatio verbalis, quando sufficit.
- 5 Emptor dicitur recusare retrovendo, & pretium recipere si litem sustineat.
- 6 Depositum factum alibi, quam apud iudicem, an, & quando valeat.

DECISIO CVIII.

OSTENDAM per tres sententias Rota-les conformes, prævis quatuor Decisionibus fuit declaratum, Iulium Procobellum potius redimere domum pet eum venditam Cæfari Magnolo sine Aromataria, quam in eodem instrumento eidem Magnolo vendiderat, fuit mihi commissa causa restitutionis in integrum: Vnde dubitavi. An, constet de causis restitutionis: Et fuit negativè resolutum: Quia de validitate dictatum sententiarum non dubitabatur: præten- ta autem iniustitia ad duo potissimum capita reducitur: nempe, quod non potuit Procobellus redimere domum sine Aromataria, & dato, quod potuerit redimi domus sola, quod depositum pretij, non fuit legitime factum.

- 1 Primum fuit sublatum per dictas quatuor Decisiones conformes, quibus fuit decisum. Fuisse duas venditiones, vnam domus, & alteram Aromataria; sicut & duo fuerunt distincta pretia, *l. cum eiusdem, & l. si plura, ff. de edil. edict. Bald. in l. fin. §. præterea, C. de iur. dot. §. ubi, quod si in hoc casu in una re deceptus sit emptor, vel venditor, in illa tantum habebit locum rescissio, non in alia, Boer. decis. 253. & Dec. conf. 421. n. 3.* † Vnde potuit redimi domus sine Aromataria. Et quamvis citra hoc fuerint pro parte Magnoli plura facta obiecta, illa fuerunt plenè sublata in dictis Decisionibus: vnde cum hodie nihil fuerit de nouo deductum, sed solum sæpius dictum repetitum, opus non est ulteriori discussione.

- 4 Secundum verò de prætenfa nullitate depositi, fuit etiam sublatum, † Quia stante resolutione Magnoli, oblatio verbalis fuit sufficiens, *Bald. in l. 1. in fin. C. de lib. 3. pronoc. Boer. decis. 124. n. 25. cum seqq. Joseph. Ludov. decis. Perusin. 105. num. 6. cum seqq.* † Quod autem Magnolus recusaverit, patet ad sensum, ex litis sub- stantiatione: vt in puncto *Nat. conf. 631. n. 4. Beraz. 2. conf. 13. num. 9. cum seqq.* Et accedit, † quod constat de reali deposito facto eadem die oblationis apud Mon- tem pietatis, quod propterea videtur sufficiens; quamvis factum non fuerit apud iudicem *l. acceptam; & ibi Bald. q. 9. n. 33. C. de usuris, Bart. in l. si solutum, nu. 1. ff. solut.* Et ita, &c. utraque, &c.

Bononien. Pecuniaria.

Lun. 15. Nouemb. 1627.

ARGUMENTVM.

Collige ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Hypothecaria, se i Saluatio agens, non potest dari iuramento nisi ad effectum sibi satisfaciendi ex fru-

ctibus, non autem ad effectum distractionis, seu ad indicationem bonorum.

- 2 Sententia alternatiue loquens, valet in ea parte alter- natiuè, quæ conuenit actioni intentatæ.
- 3 Declara hoc verum esse, quando libellus fuit alterna- tiuè conceptus; aut alternatiua in sententia non est posita inter contraria, sed inter diuersa: & n. 4.
- 5 Sententia incerta est nulla.

DECISIO CIX.

Vm D. Andreas de Fortis vigore cuius- dam apocæ cum hypotheca omnium bonorum, præterendit esse sibi obliga- tos Dominos de Negrinis, occasione Corbarum 211 frumenti, egit contra D. Paulum de Zanio tertium possessio-

rem quorundam bonorum per ipsum emptorem ad dictis de Negrinis: Et in illorum obtinuit immitti ad effectum (vt cantat sententia) illa vendendi, & sub- haustandi, vel illis vtendi, & fruendi: & de fructibus sibi satisfaciendi, vel alias in solum accipiendi, provt magis meliùs & vtilius sibi videbitur. A qua fuit appellatum: Et causa mihi commissa; Fuit hodie resolutum, dictam sententiam esse nullam, Quia † fuit actum hypothecaria, seu Saluatio, vnde non potuit dari immissio, nisi ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, non autem ad effectum distractionis, seu ad iudicationis, *Negusant. de pign. part. ult. memb. ult. n. 24. Rot. decis. 759. num. 3. cum sequenti, par. 2. recent.*

Non obstat, † quod sententia loquatur alternati- ue, & quod propterea debeat valere in ea parte alter- natiuè, quæ conuenit actioni intentatæ, *Crauet. conf. 186. num. 5. Rot. Ianu. decis. 103. num. 3.* † Quia hoc est verum, quando libellus fuit alternatiuè conceptus: *Crauet. conf. 64. n. 9. Gramatic. decis. 68. in princ.* † aut alternatiua in sententia non est posita inter contra- ria, vt hic, sed inter diuersa, vt v. g. quando ponitur in- ter genus, & speciem, *Alex. conf. 96. per tot. lib. 4.* Quod autem in casu nostro alternatiua sit posita inter con- traria, patet, quia retinere pro fructibus, & distrahere, contraria sunt: † Vnde sententia fuit incerta, quæ id- eò fuit nulla, *Alex. ibid. post gloss. in l. si pupillorum, §. si prator. ver. quid ergo, ff. de reb. eorum.*

Et ita utraque, &c.

Ianuen. Parochialis.

Ven. 29. Nouemb. 1627.

Non indiget Argumento, cum pateat ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 In possessorio quando deduci possint etiam tangencia petitorum.
- 2 Possessio clara, & non dependens à petitorio, est manutentibilis.

DECISIO CX.

VIT per duas Decisiones conformes resolutum, Constare de bono iure Monialium ad effectum, vt debeant manu- teneri in quasi possessione nominandi Vicarium, sed Rectorem Ecclesiæ Paro- chialis sancti Andree de Porta Civitatis Ianuen. Sed quia Illustrissimus Patriarcha Hierosolymitanus, Archi-

M 4

chiepiscopus Ianuens pars aduersa acquieuit: Rota ex solita sua benignitate, voluit iterum eum audire: unde hodie fuit causa proposita super eisdem, & resolutum, Standum esse in decisio: placuerunt enim Dominis rationes, & motiva Decisionum.

Neque obstat, quod in dictis Decisionibus dictum fuerit, dictam Ecclesiam esse regularem, & Vicarium ad nutum Monialium amouibilem, & alia huiusmodi, quæ ad petitorium videntur pertinere. Quia cum de ordine Rote videatur de bono iure ad effectum manutentionis, & pro parte Domini Archiepiscopi ad fundandum ius suum, ad dictum effectum incidenter prætenderetur, quod dicta Ecclesia esset Regularis, & Vicarius perpetuus, illa fuerunt incidenter etiam dicta, & ad colorandum possessorem, non autem ad definiendum petitorium, quod per veramque partem suspensum fuit: Et in omnem casum etiam, quod non constaret de regularitate Ecclesie, & ex quo possessio Monialium esset clara, & sic possessorem non dependet a petitorio, competet eis manutentio. *Rat. in Neapolitanaluru conferendi, 29. Decemb. 1614. & 23. Febr. 1615. coram bon. m. Patriarcha Manzano, & in puncto Greg. XV. decis. 370.*

Cetera autem, quæ exaduerso addebantur, dicebant Domini, quod aut respiciunt petitorium, aut sunt eis plenissime satisfacti in prædictis Decisionibus: at demum visum fuit non indigere responsione.

Et ita, viraque, &c.

Bononien. successionis.

Ven. 19. Nouembr. 1627.

ARGVMENTVM.

Agitur de interpretatione Statuti Bononiæ de success. ab intest. lib. 4. videlicet an illud præferre censetur fratrem consanguineum, sororibus vtrinq; coniunctis, vel veris tantum, in bonis, quæ ex dote, seu linea materna ad defunctum fratrem perueniunt.

SVMMARIVM.

- 1 Statuti Bononiensis tenor de success. ab intest. lib. 4. recitatur, & quomodo interpretari debeat, num. 6. it. 15. & seqq.
  - 2 Sorores vtrinq; coniunctæ succedunt fratri ab intestato defuncto, excluso altero fratre coniuncto ex vno tantum latere.
  - 3 Filia semel exclusæ per statutum à dote materna ob existentiam filij masculi, censetur exclusæ, etiam eo defuncto; Et vide rationem ibidem, & num. 4.
  - 4 Bona dotis materna quæ perueniunt ad filium, defunctum esse dotalia, & efficiuntur de patrimonio, & hereditate ipsius filij.
  - 7 Ex dictis denotat causam proximam, & immediatam.
- Quandoque etiam deuotat causam remotam, n. 17.
- Et præsertim quando causa proxima habet connexionem cum remota, num. 18.
- Statutum vocatur ad successionem proximiores ex illa parte, unde bona descendunt, censetur vocare proximiores ex illa parte, unde bona immediate descendunt.
- In successione attendi debet causa immediata, & proxima.

- 9 Sorores vtrinq; præferuntur fratri consanguineo in successione fratris ab intestato defuncti iam in bonis, quæ ad eum perueniunt à communis matris, quam undecunque ex linea materna.
- 10 Amplius, ut non solum sint præferenda dictæ sorores vtrinq; sed etiam eorum filij, licet non alij vterioris gradus.
- 11 Statuti vna pars per aliam declaratur potius, quam à iure communi.
- 12 Mulieres non solum habere aliud patrimonium vltra dotem.
- 14 Dos materna, in qua filius successit in hereditario, ad eum peruenisse dicitur titulo lucrativo.
- 15 Personæ appellatione tam masculi, quam femine veniunt.
- 16 Mater non tenetur dotare filios, sed patrem.
- 17 Immediatum est, quicquid continuatur ab altero procedit.
- 20 Origo, & radix vniuscuiusque rei sunt, quæ magis attendi debent.

DECISIO CXI.

RANCISCVS de Leonibus in vim cuiusdam Statuti Bononiensis, tituli de success. lib. 4. & alterius Statuti, tit. de dotib. restit. eiusdem libri, successit Laureæ matri suæ, etiam in dote materna, exclusis Catharina, & Lucretia sororibus suis vtrinq; coniunctis, & de hoc nulla erat dubitatio: mortuo autem dicto Franciseo ab intestato superstitibus prædictis sororibus, nec non Alphonso fratre suo consanguineo, id est ex parte patris tantum, prætendebant dictæ sorores ad ipsas vii vtrinq; coniunctas, excluso dicto Alphonso, spectare bona, quæ ad dictum Franciscum perueniunt ex dicta dote materna, & hoc vigore alterius Statuti de success. ab intest. eodem lib. 4. quo sic disponitur.

Statuimus, quod si quis intestatus, vel intestata decesserit, quod in succedendo seruentur sibi iura communia, saluis infra scriptis. Descendentes masculi, & per masculum etiam præferantur sororibus defunctæ persone, exceptis bonis, quæ ad defunctam personam perueniunt ex dote, vel titulo lucrativo à matre, vel consuntia per matrem defunctæ personæ, in quibus inter eos ius commune seruatur: dicti vero fratres maiores ex utroque parente, vel ex patre tantum coniuncti, præferantur sororibus defunctæ persone, etiam vtrinq; coniunctis exceptis bonis, quæ ad defunctam personam perueniunt ex dote, vel titulo lucrativo, ut supra à matre vel coniuncta persona per matrem dictarum sororum, in quibus saluis ius commune seruatur: Agnati namque masculi transversales vsque ad quartum gradum præferantur omnibus facmini transversalibus agnatis, præterquam sororibus persone defunctæ vtrinq; coniunctis, vel patre tantum, saluis dispositis in hoc statuto, & salvo, si ipsæ vel aliquæ earum concurrerent cum patre, quo casu cum eo pariter amittantur, nisi in bonis peruenitis, ut supra ad defunctam personam à matre, vel à coniuncta persona per matrem dictarum sororum etiam filiarum, in quibus ius commune seruatur.

Vnde cum iuxta ordinem successionis ab intestato & de iure communi Catharina, & Lucretia, vii sorores vtrinq; coniunctæ in successione Francisci intestato defuncti præferantur Alphonso coniuncto tantum ex altero latere, auct. defuncto, C. ad Tertul. §. si igitur defunctus in auct. de hered. ab intest. venient. Consequenter verba Statuti videntur clara ad fauorem prædictatum sororum quoad dictam dotem matrem, in qua dispositum statutum seruandum esse ius commune.

Exaduerso Alphonso prætendebat ipsum tam in dote

dote, quàm in aliis præferendum, quod præcipue, quia sorores prædictæ fuerunt iam quoad dotem maternā senel exclusæ per Franciscum, tam ex dicto statuto de successione liberorum, ibi in bonis paternis & maternis amplius non petant, nec petere possint; quàm ex alio statuto superscripto de dotibus restituendis, ibi omnino à dote prædicta, & eius augmento, & legitima sibi debita à iure naturali excluduntur. Vnde cum prædicta fuerit perpetua, nullo tempore, vel casu possint sorores in dicta dote succedere fratribus masculis, iuxta doctrinam *Bar. in l. h. ff. ad Terrul. l. in l. 1. §. veteres, n. 14.*

¶ *ff. de acq. poss. Cappel. Tolos. decis. 460.* Et præteritum, ¶ Quia cum illæ exclusæ fuerint tempore, quo fuit declarata successio matris, quæ eis erat magis debita, vt in dicto statuto de dotibus restituendis, multò magis ab eisdem bonis excludi debent, quando illa deferuntur, vt iam de patrimonio, & hereditate fratris, *Rot. apud Pui. decis. 127. lib. 3.* ¶ Desierunt enim dicta bona esse dotalia, & de hereditate matris, & fuerunt effecta de patrimonio & hereditate Francisci, sed si plures, §. si filio impuberi, ff. de vulg. & pupill. §. 1. Insti. de hered. qualis & diff. Afflict. decis. 178. n. 4.

Nec ¶ obstat dictum statutum de successu ab intest. Quod in bonis, quæ ad defunctam personam perueniunt de dote, vel titulo lucratiuo à matre, vel coniuncta persona per matrem, vult ius commune attendi. Quia, vt dicebatur non versumur in terminis dicti statuti, quod dum loquitur de bonis, quæ à matre perueniunt ex dote, debet intelligi de his bonis quæ ad defunctam personam perueniunt ex dote ei à matre data; & sic de successione mulieris, cui tradita sit dos à matre, vel à persona matri coniuncta: Et idè non comprehendit casum nostrum, in quo agitur de succedendo fratri in bonis, quæ habuit à matre iure hereditario, non de dote sorori à matre data: vt in puncto sic dictum statutum intellexit *Alex. conf. 144. ex num. 9. vers. 3. principaliter, usque ad fin. & conf. 198. nu. 1. lib. 6.* Vbi eò etiam mouetur, quod Statutum vult, vt bona perueniant ex dote: ¶ Dictio autem, Ex, denotat causam proximam, & immediatam, l. eo tempore in fin. ff. de pecul. & latè comprobat *Surd. conf. 573. n. 31. & Rot. decis. 507. nu. 10. par. 2. recens.* Vnde quamuis quoad matrem dicta bona proueniebant immediatè ex dote sibi data, quia tamen ad Franciscum perueniunt immediatè à matre iure hereditario, & non ex dote; propterea casus iste non videtur in dicto statuto comprehensus.

Pro qua *Alexandri* interpretatione, benè etiam conducere videtur, quod ¶ statutum vocans ad successionem proximiores, ex illa parte, vnde bona descenderint, censetur vocare proximiores ex illa parte, vnde bona immediatè descendunt: Cum in successionebus causa immediata, & proxima sit attendenda, *Paul. de Castri. in l. quod scitis ad fin. C. de bon. que liber. Salices. in auth. in testamento, C. de secundis nuptiis per text. in l. si Aulia, C. de donat. Barbo. in l. post mortem, n. 75. ff. solus matrim. Anchar. conf. 50. num. 2. Afflict. decis. 127. Boer. decis. 192. & Ioseph. Sesse decis. 52. par. 1.* Ex quibus Alphonsus in prima instantia coram V. Legato Bononiensi sententiam fauorabilem contra dictas personas reportauit.

Sed causa per appellationem deuoluta ad Rotam, fuit hodie retoluta; Dictam sententiam V. Legati esse iniustam, & sic reuocandam, & ratio resolutionis fuit; Quia de iure communi, quod dictum statutum mandat letuati: ¶ dictæ sorores etiam quod non essent vtrinq; coniunctæ, sed vtrinque tantum, præferri deberent Alphonsi fratri consanguineo in successione Francisci fratris intestato defuncti: tam in bonis, quæ ad eum perueniunt immediatè à communi matre: quàm vnde cumque ex linea materna, iuxta

gloss. communiter approbatam in auth. post fratres, verb. filij, C. de legi. hered. *Bar. in d. l. quod scitis, §. 1. C. de bon. que liber. & in tract. de success. ab intest. num. 18. ad fin. Rom. conf. 4. n. 6. Conarr. in epistol. success. ab intest. num. 8. ad fin. Boer. decis. 185. nu. 3.* & est de mente dicti statuti in dicto §. dicti verò fratres, ibi, præferantur sororibus defunctæ persona etiam vtrinq; coniuncta exceptio bonis, &c. Quod propterea in dicta exceptione non solum sorores vtrinq; coniunctas, sed etiam vtrinque tantum præferendæ esse voluit, prout etiam dicto iure communi attento, ¶ iuxta magis commune Doctorum opinionem non solum dictæ sorores essent in dictis bonis præferendæ, sed etiam earum filij; licet non alij vltioris gradus: vt reprobat opinionem *M. aithiliani, & aliorum, quos refert Tiraquelli. de re tract. lignag. §. 14. gloss. 1. num. 7.* retoluit *Conarr. vbi supra, vers. tertio est aduertendum, Bertrand. conf. 84. vol. 3. Gabr. de success. ab intest. conclus. §. n. 4.* & fuit dictum in *Vrbetana hereditatis, 25. Maij 1616. coram me.* Propterea de iure communi, & sic ex mente dicti statuti ad exclusionem Alphonsi in casu nostro non procedit distinctio causæ dotalis mediata, vel immediata, sed solum habetur respectus ad lineam, vnde bona ad defunctam personam perueniunt; vt fuit etiam de mente *Bar. in d. l. quod scitis, §. 1. in princ. vt benè declarat *Gamm. decis. Lusitan. 9. per totum.**

Quæ ¶ ratio inde magis virget, quod idem statutum, de quo nunc agitur infra in §. agnati, id, quod superius excipit; ibi, exceptio bonis, quæ ad defunctam personam perueniunt ex dote, vel titulo lucratiuo à matre, vel coniuncta persona per matrem: & ibi, nisi in bonis perueniunt, vt supra ad defunctam personam à matre, vel à coniuncta persona per matrem. Vnde eum in dicto §. agnati statuente se referant ad superscripta, in eodem statuto: ibi vt supra, & ¶ vna pars statuti per aliam declararet potius quàm à iure communi *Dec. conf. 69. n. 4. Hond. conf. 1. num. 63. & 64. lib. 1. Rot. Bononiens. decis. 150. num. 101. dicendum est, verba dicti statuti in dicto §. dicti verò fratres ibi ex dote à matre, &c. non esse restringenda ad dotem à matre datam defunctæ personæ, sed generaliter intelligi debere de bonis ad defunctam personam vnde cumque à matre prouentis; vel à coniuncta persona per matrem: mentio autem dotis idè facta fuit, quia ¶ mulieres à communitate accedentibus non solent habere aliud patrimonium vltra dotem, *Angel. conf. 81. n. 2. post med. Greg. XV. decis. 398. num. 5.* quod apertius statuentes sentire vili sunt, in verbis immediatè sequentibus, ibi, vel titulo lucratiuo; ita vt hoc solum attendi debeat, quod bona ad personam defunctam, de cuius successione agitur, perueniunt à matre, vel à coniuncta persona per matrem, ex titulo lucratiuo, & sic siue ex dote, siue ex qualibet alia causa: ¶ Dos enim materna, in qua filius successit iure hereditario, ad eum etiam peruenisse dicitur titulo lucratiuo, *Alex. in l. inter stipulantes 83. §. si rem. n. 2. ff. de verb. oblig. & conf. 149. num. 4. lib. 6. Cranet. conf. 225. n. 11. vers. quod autem, & in puncto Rot. Bononiens. super statuti Bononiæ, decis. 84. post alios, num. 6.**

Præterea dictum statutum tam à principio, quàm in dicto §. dicti verò fratres, loquitur de defuncta persona, & sic de masculo, & femina: cum ¶ personæ ap- pellatione tam masculi, quàm femine veniant. *Rot. decis. 25. nu. 36. & 37. par. 2. diuersi.* Quo fit, vt exceptio, de qua in eodem §. ibi, exceptio bonis, nō possit restringi ad dotem dumtaxat, quæ tantum conuenit feminis, non autem masculis, sed potius est dicta exceptio simpliciter, & generaliter intelligenda de bonis peruenientis ad defunctam personam titulo lucratiuo ex linea materna, seruata iuris communis dispositione; alioquin vt benè aduertit vnus ex Dominis, dispositio

tio dicti statuti in verbo expressus esset penes superfluum, Quia quoddam daretur filias, raro contingit: Tum quia ut plurimum non habent nisi proprias dotes, ut supra dictum est, quas si darent filibus, indotatae remanerent: Tum etiam quia ipsae non tenentur dotare filias, sed pater, l. fin. C. de dot. promiss.

Tandem, & in omnem casum negari non potest, quin verba dicti statuti quoad dictam exceptionem, ibi, *exceptis bonis*, sint multum dubia; ideo dum tractatur de intellectu huius exceptionis, in dubio recurrendum est ad ius commune: & praeterea cum id disponat dictum statutum. Et in puncto per praedicta pro dictis fororibus tenet *M. oterent. super dicto statuto in dicto §. dicti vero fratres sub littera N.* & in verb. de dote, *Add. ad dictum conf. Alexand. 144. in verb. exceptis lib. 6. Malus conf. 51. num. 3. vers. sed etiam Bologn. conf. 69. n. 18. Rot. Bononiens. super statuto Bonon. decis. 84. num. 1. cum pluribus seq. Lodov. conf. 54. num. 7. vers. 4. est casus.*

Neque obstant supra pro Alphonso adducta, & ponderata, quia consilium *Alexandri* communiter reprobatur, ex Doctor. supra citatis, & Dictio verò, & quandoque iuxta subiectam materiam, etiam denotat causam remotam, *Barz. in l. 2. §. ex incendio, nu. 1. ff. de incendi. Ruin. & Naufr. Ruin. conf. 109. num. 8. lib. 1. & Rot. Bononiens. ubi supra num. 5.* & t. praeterea quod causa proxima, ut hic habet connexionem cum remota, ex quod causa successione, & causa doris in eius matre immediate una post aliam continuatur, tunc enim in utraque verificatur dictio, ex: t. Cum immediate sit, quicquid continuatur ab altero procedit, *Decian. conf. 9. num. 8. & 10. lib. 2. Castrensis conf. 164. n. 4. lib. 2. Capr. conf. 12. num. 12. Pharus. de lucr. dor. gloss. 4. num. 31. Purpur. conf. 402. n. 9. 3.* & multo magis quando causa remota est causa originalis, quia t. origo, & radix vniuersalisque rei sunt, quae magis attendi debent, *l. qui id quod 33. in princ. ff. de donat. c. 1. §. eadem de leg. Corrad. Bald. in cap. quae in Ecclesiarum, num. 43. de confut.* Nec facit, quod feminae fuerint exclusae per Franciscum a dote, & successionem matris, dum per aliud statutum ad illa admittuntur post mortem Francisci: Ex quo etiam tollitur, quod statutum vocans proximiores ad successionem ex illa parte, unde bona descendunt, intelligatur de proximioribus, unde bona immediate descendunt, quia hoc ad nostrum casum ex mente statuti, de quo agitur, iuxta superius dicta, non applicatur. Et ita utraque, &c.

Romana Dotis.

Merc. 24. Novemb. 1617.

ARGVMENTVM.

Rem tradens alicui, & promittens illam esse liberam ab omni onere, & camque liberare intra certum tempus, casu quo onus aliquod super ea detectum fuerit: Onus probabitur ex sententia lata super deuolutione dictae rei ad fauorem Domini directi ob non solutionem canonis: Et recipiens d. rem agere poterit contra tradentem non expectato, ut res cum effectu euincatur, cum sufficiat, quod euinci possit. Res emphyteutica ex quibus probetur obnoxia solutioni canonis: Et alia, de quibus in Summario, &c.

- 1 Executio procedi potest vigore promissionis obligatione Camerali vallata.
- 2 Amplia etiam, quod facta fuerit in apoca priuata.
- 3 Tradita res non censetur, nisi libera traditur.
- 4 Res tradita alicui sub promissione, quod sit libera ab omni onere, probabitur oneri obnoxia, ex sententia desuper lata: & qui dictam rem recipit, poterit agere contra tradentem re nondum cum effectu euincta, num. 7.
- 5 Inuestitura probat omni soluendi canonis ad fauorem inuestientes, & etiam contra tertios, concurrentibus adminiculis: quia plura numerantur, num. 6.
- 8 Iudicium Ordinarium, quando non sit prauidiale iudicio executiuo.
- 9 De euictione agi non potest, nisi secuta euictione.
- 10 Declara primo, nisi exiter expressa promissio de liberando.
- 11 Declara secundo, quia de iure ante rem euincta agi potest, ut res libera tradatur.
- 11 Obligatio conditionalis efficitur pura post impletam conditionem.
- 13 Iudicii incompetencia, quando obici non possit.

DECISIO CXII.

R L V I V S Spinola nuptui tradidit Iustinam eius neprem ex forore; Annibali de Amatis cum dote cuiusdam Domus, cum expressa promissione, sub obligatione camerali, quod erat libera ab omni onere: & illam liberandi intra tres menses, casu quo onus aliquod super ea detegeretur: Euenit, quod Annibali, uti possessor dictae domus, & Flauius praedictus pro suo interesse fuerunt conuenti coram iudice deputato ab Illustrissimo Cardinali Protectore Confraternitatis Sanctissimae Annunciate: qui Deputatus per suam sententiam declarauit; dictam domum ob non solutionem canonis 3 s. scutorum: quibus est gustata ad fauorem dictae Confraternitatis, a qua habetur in emphiteusim, fuisse deuolutam, indeque mandatum de associando, & immittendo, quatenus opus sit, relaxauit: Vnde cum Annibali egerit coram eodem Iudice deputato contra dictum Flauium, atque obtinuerit contra eum relaxari mandatum, iuxta formam praedictae promissionis: & tandem causa mihi commissa fuerit cum clausula siquid exequendum: dubitauit, An mandatum praedictum sit exequendum: Ob fuit affirmatiue resolutum, Quia t. promissio cum obligatione camerali est clara, unde potuit executiue procedi, *Rot. decis. 41 §. n. 3. par. 1. recent.* t. etiam quod facta fuerit in apoca priuata, *Add. ad Galles. de oblig. Camer. q. 27. n. 1.*

Nec obstat, quod iam domus fuerit tradita; Quia t. 3 non censetur tradita, nisi libera tradatur, *l. si in emptione, §. vacua, & §. fin. ff. de act. empt. l. ex his prae. & ibi gloss. C. de euict. Surd. conf. 15. & conf. 6. n. 9.*

Non obstat, si praetendatur, onus non probari. Quia t. sufficit dicta sententia super deuolutione, *l. 3. C. de 4 euict.* & praeterea t. onus praedictum ad fauorem Confraternitatis probatur ex inuestitura facta de anno 1541. Scipioni Perrotto auctori dicti Flauii, quae concurrentibus adminiculis probat etiam contra tertios, *Rot. decis. 130. n. 1. par. 1. recent. & decis. 193. mani. 1. & 2. par. 2. t. Quae adminicula concurrunt in causa nostro,* & quidem vrgentissima, nempe Venditio dictae domus cum solutione laudemij de consensu Confraternitatis facta per dictum Scipionem, auctoribus dicti Flauii, *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 3. num. 15; Rot. decis. 400. num. 8. par. 3. recent.* Rursus confessio Iacobi

cohi patris eiusdem Flauij, tam in reuelatione metu
Canſultarum, quàm in iudicio, quando fuit citatus ad
ſoluen. canonem. *Gratian. diſcepi. forenſ. cap. 188. n. 16.*
Mareſc. varior. reſol. lib. 1. cap. 85. nu. 8. Seraf. deciſ.
869. n. 2. Rot. deciſ. 193. n. 2. par. 2. ſecur. Quibus tandem
accedunt plures ſolutiones canonum factæ per eum-
dem Iacobum dictæ Societati, quæ ad iſtum effectum
benè probant. *Gratian. vbi ſupra, Men. conf. 409. nu. 19.*
& Rot. deciſ. 195. num. 3. p. 1. reuol.

Non obſtat, quod à dicta ſententia lata ſuper de-
uolutione fuerit appellatum, & cauſa adhuc pendeat
indeciſa, quia vt dictum eſt, † ex vi promiſſionis, non
eſt expectandum, quòd res cum effectu coineatur, ſed
ſufficit, quòd ex ſupradictis conſtet illam euinci poſſe,
aut eſſe oneri prædicto obnoxium: mādatur enim
prædictum non pendet à dicta ſententia, ſed ab aliis
probationibus, † nec iudicium ordinarium ſuper de-
uolutione, in quo ſententia lata fuit, eſt huic iudicio
executio præiudicialis; quia non concurrunt copu-
latiue illa tria iuris requiſita, nempe identitas rei,
perſonæ, ac cauſa & finis agendi, *l. cum queritur. ff. de*
except. rei iudicatas. cap. fin. vbi gloſſ. Ioan. Andr. & alij de
except. in 6.

Non etiam obſtat, † quòd ante ſequutum euic-
tio nem regulatè agi non poſſit de euictione; † tum
quia in caſu noſtro verſamur in claris ſtante expreſſa
promiſſione de liberando, † tum etiam quia de iure
ante rem euicam agi poteſt, vt res libera tradatur,
gloſſ. in d. lex huius prædicti, Rip. in l. 1. §. ſi hæres, num. 31. &
ſeqq. ff. ad Trebell. Deciſ. conf. 483. n. 18. Oſaſe. deciſ. fin.
num. 5.

Minus obſtat, quòd obligatio de liberando præ-
tendatur conditionalis, nempe ſequuto matrimonio,
† Quia cum conditio fuerit adimpleta propter ma-
trimonium ſubſequutum, & conſummatum perinde
eſt, ac ſi ab initio illa fuiſſet pura, *ſi. §. 1. ff. de uol.*
Surd. conf. 179. n. 10. & Mant. de tac. & ambig. lib. 1. q.
tit. 46. num. 1.

Demum ceſſat defectus iuriſdictionis R. P. D. Man-
gioni, à quo mandatum fuit relaxatum, quia quicquid
ſit, an ille vt deputatus Illuſtriſſimi Cardinalis pro-
tectoris eſſet iudex competens, † conſtat, quòd cauſa
fuit reſumpta ab A. C. ad inſtantiam Flauij aduerſa-
rij, qui deputauit eundem D. Mangionum, vnde non
potèſt nunc Flauius opponere de eius incompetencia
non iſti conueniri, *ff. de iuriſd. omn. iudic. & l. 1. & 2. ff. de*
iudic.

Et ita vtraque, &c.

Bononien. Cenſus.

Merc. 24. Nouemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Spolium ex quibus probetur, & eius actio
quibus, & contra quos detur, & præcipuè
an contra poſſidentem Iudicis auctoritate.
Creditori nulliter in poſſeſſionem bono-
rum debitoris miſſo, an, & quando compe-
tat retentio, donec fuerit de ſuo credito
ſatisfactus.

SVMMARIVM.

- 1 Primum extremum in ſpolio, probatur ex executione
facta ſanquam in bonis debitoris.

- 2 Secundum verò extremum, ex quibus probetur re-
miſſiue.
- 3 Spoli remedium datur heredibus, & contra hæredes,
ad quos bona perueniunt.
- 4 Spolium intras non obſtante quòd executio facta fue-
rit de conſenſu tutoris ſi conſenſu ſuis erroneè præ-
ſiſtus.
- 5 Reintegratio per viam ſpolij datur contra factum Iu-
dicis nulliter, & iniuſte procedentis.
- 6 Creditori competit retentio bonorum debitoris, donec
fuerit de ſuo credito ſatisfactus.
- 7 Fallit, ſi creditum ſuit extinctum, vel non ſit liqui-
dum, ex quo creditor fruſtrum percepit.
- 8 Creditori datur retentio bonorum debitoris, quando
illa perueniunt ad eum ex eadem cauſa illius cre-
diti, pro quo vult retinere, ſecus ſi ex diuerſa.

DECISIO CXIII.

Ex binas deciſiones conformes cotam
me fuit ſignatum mandatum V. Legati
Bononiensis relaxatum ad fauorem Co-
mitis Guidonis Antonij de Lambertinis,
& cõtra bona hæreditaria Comitiss Mar-
ci Antonij Lambertini, quæ tunc poſſidebantur à
Diamante illius filia, & hærede, cum inde ſequitis,
eſſe reuocandum: Vnde hodie dubitauit, an Comes
Marcus Antonius Pepulus filius, & hæres dictæ Dia-
mantis ſit reintegrandus ad dicta bona in executione
vigore dicti mandati capta, & Domini affirmatiue re-
ſoluerunt: quia † primum extremum, nempe anterior
poſſeſſio Diamantis, probatur ex confeſſione alterius
partis dum obtinuit fieri executionem pro ſuo cre-
dito contra hæc bona poſſeſſa à Diamante vt hære-
de Comitiss M. Antonij, *Tiraqu. de retract. confang.*
§. 8. gloſſ. 9. n. 22. Rot. coram Greg. XV. deciſ. 362. in princ.
& deciſ. 402. num. 2. & in Romana ſilue, 13. Iunij 1616.
coram me. † De poſſeſſione autem Comitum de Lam-
bertinis hæreditum Comitiss Guidonis, & ſic de ſe-
cundo extremo conſtat non ſolum ex dicta executione, &
ex confeſſione dictorum Comitum in additione hæ-
reditatis dicti Comitiss Guidonis eorum partis, vbi
confeſſi fuerunt ſe apprehendiſſe poſſeſſionem omni-
um bonorum; quæ ille poſſedit in vita, & in mor-
te, ſed etiam ex litis ſuſtentione, *Caſ. de Graſſ. deciſ.*
4. num. 2. de reſtit. ſpoliat. Rot. coram Greg. XV. deciſ. 141.
num. 1. & in Rom. dotis, ſue Saluiani, 10. Iunij 1626. co-
ram me. De iniuſtitia verò, & ſic de tertio requiſito
ſatis conſtat ex latè deductis in ſuis duabus deciſio-
nibus.

Neque obſtat, quòd Comes de Lambertinis nunc
poſſeſſores non ſpoliauerit, ſed eorum pater, & quòd
Comes M. Antonius Pepulus non fuit ſpoliatus, ſed
Diamantes eius mater, quia † remedium ſpolij datur
hæredi, & contra hæredes, ad quos bona perueniunt,
cap. ſignificauerunt, vbi gloſſ. in verbo ta ratiõne de reſtit.
l. 1. §. hoc interdictionem hæredi, & §. fin. ff. de vi, & vi ar-
mat. Rip. in cap. ſepè, num. 3. de reſtit. ſpoliat. Rot. conf. 501.
num. 6. & 15. lib. 2. & conf. 6. n. 14. lib. 3. Cagnol. in l. hæred.
num. 16. & 17. ff. de reg. iur. Gabr. conſul. 5. n. 19. & ſeqq.
de reſtit. ſpoliat. Creſc. deciſ. 3. de reſtit. ſpoliat.

Non † obſtat ſi dicatur non eſſe locum ſpolio, ex
quo executio fuit facta de conſenſu tutoris, & cu-
ratoris, quia vt fuit ſignatum in prima deciſione in
hac cauſa facta, conſenſus tutoris non nocuit, nec de-
bet attendi, quia fuit adhibitus per extorem, & ſine
Diamante minore, cum tamen omnes actus iudicia-
les præcedentes fuerint facti cum eo, & minore ſi-
mul: tantò magis, quod curator non tradidit poſſeſ-
ſionem, ſed index, † qui cum nulliter, & iniuſte pro-
ceſſiſſet, datur reintegratio per viam ſpolij, *Capitula-*
quens.

quens. *decis. 186. par. 3. & Greg. XV. decis. 136. num. 2.*
 6 Non obstat, quod Comes Lambertini sine creditores, & ideo illis competat retentio, donec fuerint satisfacti de eorum credito, *Bald. in l. fundus, qui Lucij Turij in antiqua lectura ff. de rescind. vend. per illum text. gl. in l. si non fortem, §. si centum ff. de cond. indeb. Sord. decis. 45. n. 7.* quia quicquid sit de hac opinione, quod illa non intrat in calum nostrum, cum enim executio facta fuerit de anno 1616, & Comes Guido Antonius, & eius heredes ceperint fructus vsque hodie eorum creditum aut fuit extingendum, aut saltem non est liquidum: Unde non intrat dicta opinio, sed cessat retentio, *Rot. decis. 433. num. 4. par. 2. recent.* ubi etiam, quod dicta fructuum perceptio facit, ut creditum dicatur illiquidum.

Quibus accedit, quod pretensum creditum est diuersum ab eo, ex quo fuit data immissio, ut fuit firmatum in prima decisione in hac causa facta: retentio autem in his terminis solum datur creditoribus, quando bona ad eum perueniunt ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere, secus si ex diuersa, *Bald. in l. si non fortem, §. si centum in fin. ff. de cond. indeb. Idem Castrensis, in l. si petenti, §. 3. ff. de pignor. act. Sord. d. decis. 46. num. 12.*

Et ita, vetaque, &c.

Barchinonen. Beneficij.

Ven. 26. Nouembr. 1627.

ARGVMENTVM.

Parc ex Summario.

SYMMARIVM.

- 1 Possessio instrumentalium manusibilis est, alio non existente in possessione,
- 2 Possessio antiquior est manutenenda, non autem recentior.
- 3 Possessio recentior presumitur iniusta.
- 4 Index iniuste procedens, non priuat possessionem.
- 5 Rota dat passim manutentionem aduersus factum iudicium nullius, & iniuste procedentis.
- 6 Clausula dummodo non sit alteri ius quaesitum, subintelligitur etiam non expressa.
- 7 Et reddit gratia in conditionalem.
- 8 Vacatio in mense reservato probatur ex testibus desuper examinatis, & ex confessione partis.

Valeat beneficij probatur ex testibus, & partis confessione.

- 8 Nuntius Hispaniarum potest conferre beneficia, quia non excedunt valorem 24. ducatorum.
- 9 Possessio civilis non amittitur, si quis metu censurarum passus fuerit, ut aduersarius acciperet possessionem.

Possessio civilis animo retenta sufficit pro manutentione.

DECISIO CXIV.

VIT resolutum Petro informanti dandum esse mandatum de manutenendo, quia constat de eius possessione instrumentali, quod alio non possidente est manutenibilis, l. pradia, ubi Bar. ff. de acquir. poss. l. non idcirco; ubi Bald. C. de fid. instr. Rot. decis. 202. num. 3. par. 1. diuersi, & decis. 92. nu. 1. par. 1. recent. & in Lunen. Sar. anen. benef. 13. lunij. 1625. coram me.

Non obstat praeterea possessio Francisci, quia fuit posterior, cum Petrus adeptus fuerit possessionem die 30. Iunii 1612. Franciscus autem die 24. Maij 1614. Unde possessio Petri vel antiquior est manutenenda, non autem possessio Francisci recentior, quae ideo praesumitur iniusta, cap. licet causam: ubi D.D. de prob. Bar. in l. si duo sub num. 4. ff. vi possid. & Rot. in d. Lunen. Sar. an. coram me.

Non obstat, quod possessio Francisci videatur iusta, ex quo fuit capta in vim mandati de immittendo A.C. quia cum quod A.C. iniuste processerit non priuat Petrum sua possessione, Bar. in l. 1. §. huiusmodi, n. 1. ff. vi possid. Ang. in l. clam possidere, §. qui ad mundum, n. 1. ff. de acq. poss. Abb. in cap. causa in 4. notab. de off. delegat. Caput. decis. 18. par. 3. Rot. decis. 802. n. 7. par. 1. diuersi, Greg. XV. decis. 69. num. 3. & in Rom. Domus de Blanchis, 10. Maij 1619. coram b.m. Baratto, ubi quod passim Rota aduersus huiusmodi factum Iudicis nulliter & iniuste procedentis, dat manutentionem, & fuit dictum in Maioricens. benef. 24. Nouemb. 1610. coram b.m. Patriarcha Mantanedo.

Quod autem A. C. non rite processerit, videtur clari, quia gratia Apostolica Francisci fuit cum clausula dummodo non sit alteri ius quaesitum, quod etiam non expressa semper subintelligitur cap. cum M. Ferrariensis verb. mandamus, & ibi Abb. num. 5. & Felin. n. 6. de consue. & reddit gratiam conditionalem, Sar. in reg. de iure quasi. §. 1. num. 41. Robuff. in form. non. proni. verb. dummodo num. 5. Mandos. in reg. de iur. quasi. quasi. 2. n. 8. Petro autem erat ius quaesitum ex anteriori possessione Nuntij Hispaniarum cum possessione inde secuta, quae ei suffragatur, quod cum ex confessione Francisci, & ex testium depositionibus desuper examinatorum, bene fuerit iustificata vacatio in mense reservato, quod & quod beneficium hoc prope fuit narratum, non excedit valorem 24. ducatorum iuxta notorias Nuntij facultates, Garz. de benef. par. 5. cap. 3. n. 82. Gonzal. ad reg. 8. §. 2. prem. num. 56. Non obstat, quod Petrus amiserit possessionem dum praestitit patientiam, quod illam acciperet Franciscus, quia cum illud fecerit ob reuerentiam litterarum Apostolicarum, & metu censurarum, prope ipse expressè declarauit, & fuit protestatus, non amisit civilem possessionem, sed eam animo retinuit, quod sufficit ad effectum manutentionis, Jo. Fab. in §. retinenda, nu. 21. Insist. de Interd. Menoch. de retin. remed. 3. num. 22. Rot. decis. 19. n. 12. par. 2. diuersi, & in puncto decis. 319. num. 1. in fine, par. 1. recent.

Et ita, &c.

Palentina Anniuersarij.

Lun. 29. Nouembr. 1627.

ARGVMENTVM.

Testator si instituit anniuersaria, & ad illa vocauit proximiores consanguineos, an, & quando attendi debeat proximitas fundatoris, vel ultimi possessoris breuiter, sed dilucidè explicatur.

SYMMARIVM.

- 1 Testator quando non dicatur respectisse ad conseruationem agnationis.
- 2 Proximiorum appellatione veniunt tam agnati, quam cognati.

3 Patencia.

- 3 Parentela, verbum, comprehendit tam descendentes ex masculis, quam ex feminis.
- 4 *Doms Cippi, & generis appellatione de consuetudine Hispanie, veniunt etiam femine, & descendentes ab eis, quod declaratur ibi.*
- 5 Proximitas vltimi possessoris attendi debet in fideicommissis, & maioratibus.
- 6 Fallit in successione annuifariarum, & cappellaniarum, aliorumque operum piorum, in quibus attenditur proximitas fundatoris, non vltimi Cappellani. Contrarium verò resoluitur in de iurisdictione.
- 7 *Cens. quest. 358. declaratur.*
- 8 *Garz. de benef. par. 7. cap. 15. num. 19. explicatur.*

DECISIO CXV.

OMINI persistendo in decisio 9. Decembris 1626. coram Reuerendissimo D. meo Decano, resolverunt Alphonso Barbe cognato, & in gradu remotiori testatori, proximiori tamen vltimo possessori deberi annuifaria, de quibus agitur, non autem Ioanni Perez, eidem testatori agnato, & in gradu proximiori. Ratio decisionis fuit, quia testator non habuit rationem ad conseruationem, quia erat Sacerdos, & primo loco vocauit cognatos & nullum fecit verbum in sua dispositione de agnatione, sed potius nominatim vocatos, voluit succedere consanguineos proximiores, & quorum appellatione veniunt tam agnati, quam cognati, Bald. *Tiraq.* & alij plures congeiti per *Mierz. de maiorat. 1. par. quest. 6. n. 199. cum pluribus seqq.* vt bene in dicta decisione, quod clarius denotat videatur idem testator, ibi, quod si fuerint duo, vel plures consanguinei clerici in aequali gradu parentela, &c. Quod verbum parentela comprehendit tam descendentes ex masculis, quam ex feminis, *Socin. sen. conf. 37. n. 9. & 12. lib. 3. & Mierz. vbi supra. par. 1. q. 51. n. 119.*

Neque obstat, quod non vocauit simpliciter consanguineos proximiores, sed cum qualitate, & dicit illi sint de cippo, vulgo tronco, quæ verba cum non possint intelligi de cippo, & tronco effectum, ex quo testator erat Sacerdos, videtur, quod intelligi debeant contentiue, perinde ac si dixisset a linea paterna, seu de suo genere, quæ quicquid in terminis iuris communis, & hoc vnum certum est de consuetudine Hispanie appellatione de cippo, & generis, veniunt etiam feminas, & descendentes ab eis, ita vt isti non eludantur præter masculos, seu agnatos, quod aliunde, vt hic, non apparet, testatorem agnationem respexisse, *Bayas de Pat. in præm. legum Te. 1. n. 118. Molin. de iust. primog. lib. 3. cap. 4. num. 10. & alij in decisione allegati, Greg. Lopez in 13. tit. 13. in gloss. verb. Augeres in vers. succedat etiam quæstio: & accedit quod licet testator in principio dixit de meo cippo, postea tamen se declarat ibi, qui procedat de cippo, vulgo tronco, vnde non se restringit ad truncum, sed ad descendentes ex eo, quales sunt ex feminis descendentes, vt bene in dicta decisione.*

- 5 Non obstat, quod licet in fideicommissis, & in maioratibus, sit attendenda proximitas vltimi possessoris iuxta magis communem opinionem, quam Rota sequitur; & non tamen in successione annuifariarum, & Cappellaniarum, & aliorum operum piorum, in quibus attendi debet proximitas fundatoris, non vltimi Cappellani, *Garz. de benef. par. 7. cap. 15. num. 19. vbi allegat Cenall. q. 358. quia testat. hoc non dicit, imò contrarium, dum vult in cappellaniis, & annuifariis successione regulari, prout in fideicommissis; testat. verò clare dicit, quod quando vocaciones ad cappellaniis, seu ad Annuifaria sunt ad in-*

Tomus I.

stat maioratum, vt, per verba futuri temporis generis, cippi, & aliorum similium, vt in casu nostro attendi etiam debet proximitas vltimi possessoris, sicut in fideicommissis, & maioratibus, sed in casu nostro versatur in claris, ex quo testator expresse dixit, quod si fuerint duo, aut plures consanguinei, in æquali gradu vltimo possessori, procedentes de cippo, seu tronco, presbyter præferatur diacono, & diaconus subdiacono: Vnde patet, quod testator voluit, vt attendatur proximitas vltimi possessoris.

Cætera verò aut non obstant, aut fuit illis plenissime satisfactum in prædicta decisione Reuerendissimi D. mei Decani in hac causa facta. Et ita vitæque, &c.

Pampilonen. Parochialis.

Ven. 3. Decemb. 1627.

ARGUMENTVM.

Aliqua de transportatione actionum de quibus in sumario.

SUMMARIVM.

- 1 Transportari non debent, nisi acta sententia, & qua fuit appellatum, & qua petitur reuocari.
- 2 Acta irrelevancia, non sunt transportanda.
- 3 Relationi Verificatorum standum est iuxta constitutiones synodales, maxime dum illi sunt à paribilibus electi.
- 4 Constitutiones synodales attendi debent.

DECISIO. 40 in diebus die 11.

OMINI persistendo ad fauorem Martini, 1627. non constare de causis translationis in integrum præsentis per Martinum de Valcarlos ex rationibus, & motibus decisionis.

Ne obstat præsentis defectus transportationis actæ, ne nempe quatuor foliorum continentium cum 26. Regio vota 26. quibus computatis prætendebat Valcarlos eius vota superare vota Alduzin, quia placuit responsio decisionis, quod dicta folia fuerunt sublata per Iudices laicos, & Ordinarius Pampilonen. à quo fuit appellatum, pronunciauit sine illis & quo propterea non debuerunt transportari, sed solum acta sententiæ, quæ petitur reuocari, *Rot. decis. 341. num. 3. inter impress. post conf. Farin.*

Et cessat alius difficultas, quia præsentis defectus transportationis nullo modo releuat, quandoquidem relevancia solum prætenditur, ex quo folia illa, vt dicitur, continebant prædicta vota 26. & tamen illis, etiam admissis ad fauorem Valcarlos, & vtriusque vota computentur, semper Alduzin iuxta relationem verificatorum, seu præsentatorum de partium consensu electorum, quibus iuxta Constitutiones Synodales standum est, habet maiorem partem votorum, quia si illa considerentur materialiter, & in consulo, hoc est excussa simul cum non excussa, Alduzin habet vota 71. Valcarlos verò 64. Si verò attendantur vota excussa tantum, Alduzin habet vota 31. Valcarlos verò 21. & clarum est, quod in hac Verificatorum computatione, seu relatione, fuit habita ratio omnium votorum. Vnde præsentis defectus transportationis vti inutilis, & irrelevans, non est attendendus, *Rot. decis. 164. n. 5. p. 2. recent. & Greg. XV. decis. 508. n. 10.*

N

Neque

Neque obstat prætenſio, quòd ſeptem vota fuerūt translata ad fauorem Valcarlos, & quia iuxta Conſtitutiones ſynodales ſtandum eſt relationi verificatorum maxime, cum illi fuerint à partibus electi Gregor. XV. deciſ. 161. num. 7. & deciſ. 336. nu. 1. num ſi dictus Verificatoribus non eſſet ſtandum, nec Conſtitutionibus ſynodalibus, dum diſponunt illis ſtandum eſſe, & quæ tamen attendi debent Rot. in Pampilonen. de Giumbre, 16. Nouemb. 1625. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano, & ſequeretur inconueniens, quòd ſi ſingulorum voſorum approbationes, & reprobanones, ac translationes præter Verificatores eligendos iuxta Conſtitutiones ſynodales, eſſent ſingulariter in Rota examinandæ proceſſus fieret inſinitus, & inexplicabilis; maxime attendita qualitate voſorum, cum non ad omnes incolas ſpectet luſparronagus, ſed ad eos tantum, qui habet cæteras qualitates, quæ à d.d. Verificatoribus medio iuramento faciliùs diſcernuntur, de quibus propterea inſtè prouidit Conſtitutio ſynodalis ad euitandum dictum inſinitum progreſſum in animarum, & diuini cultus detrimentum, & quæ propterea eſt ſeruanda, Rot. deciſ. 757. n. 1. p. 1. recent.

Et ſic, vtrique, &c.

Firmana Penſionis.

Merc. 15. Decemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Ille effectus Clericus eſt capax penſionis Vrbis ſuper Cathedralibus. Vicatum forenſemq; promouere ad Clericatum. Et ſi atteſtetur licentia ſui Ordinarij, & diſpenſaſſe illegitimum ſuſcepſiſſe, & diſpenſaſſe in vim facultatum, & licentia ſeſu natalium carum, ei plene creditur, etiam à Apoſtolice ſacul- tibus, & licetis non exhibitis, quod procedit etiam ſi ſit atteſtatio Vicegerentis, cui creditur ſicut Vicario, cum vnũque vtriuſque Tribunal.

SVMMARIVM.

- 1 Illegitimus non eſt capax penſionum.
- 2 Clericus forenſis, qui ſine licentia ſui Ordinarij ſuſcepit Clericatum à Vicario Vrbis, an ſit legitime promouitus, & an poſſit in eum penſio transferri, & nu. 2. & 7. ac per tot.
- 3 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
- 4 Illegitimus effectus Clericus eſt capax penſionis, & ratio redditur ibidem.
- 5 Vicario Vrbis atteſtanti in literis Clericatus, ſe aliquem ordinariſſe & diſpenſaſſe in vim facultatum Apoſtolicarum, creditur, etiam ſi ille ſit forenſis, & ordinatus fuerit ſine licentia ſui Episcopii. Declara- tamen ut ibidem, & num. 10.
- 6 Cardinalis in Curia atteſtanti de commiſſione ſibi à Papa data creditur.
- 7 Vicario atteſtante de facultatibus ſibi competentibus ratione ſui officij plene credendum eſt, etiam ſine ſpeciali mandato.
- 8 Initium prima cenſura abſque licentia ſui Ordinarij, mortaliter peccat, ſed non ideo eſt ſuſpenſus.
- 10 Illegitimus poteſt diſpenſari etiam ab Ordinario in ordinibus minoribus.

- 11 Vicario atteſtanti de facultate ſibi data abſoluedi, & diſpenſandi, creditur.
- 12 Vicegerenti atteſtanti de facultate diſpenſandi creditur, prout Vicario Vrbis cum vnũ ſit vtriuſque Tribunal.
- 13 Commiſſiones Apoſtolice directæ Vicario Vrbis, & omnia ſpectantia ad officium Vicarij ſub eius nomine per Vicegerentem expediuntur ſine alio ſpeciali mandato.
- 14 Prauidium non attenditur, ſi non adeſt de tempore, quo actus ſit.
- 15 Preſens ſtatim, & non qui eſſe poteſt, attendi debet.
- 16 Clericus illegitimus diſpenſatus ſuper deſectu natalium, non tenetur docere de ſeparata diſpenſatione per literas ſeparatas ſed ſufficit, ut de illa ſimpliciter doceat ex atteſtatione Ordinarij, & renouetur ſententia Rebut. & declarantur Seraph. & Nauarr.
- 17 Quæſi poſſeſſio Clericatus quid operetur.
- 18 Reus quando poſſit cogere aliorum ad edendum, & quando ſeuus.
- 19 Exhibitis tituli coactiſſe facta non tollit præſumptionem alterius tituli.
- 20 Promotus ad ordines minores eſt eo ipſo capax omnium, & quancumque penſionum etiam ſuper Cathedralibus.
- 21 Clauſula irritans ſi non fuit appoſita in ſpeciali forma procedendi præſcripta à Superiore, forma eſt accidentalit, & omiſſio illius non vitiat actum, quando adeſt poteſtas in inferiore.

DECISIO CXVII.

IRMATO iam coram b. m. Remboldo & coram me, translationem penſionis, de qua agitur, factam per clar. memor. Cardinalem Mont. Altum, fuiſſe validam, & literas reſeruationis vnã cum inſtrumento translationis, eſſe exequendas nec non relaxatas. In mandato ad fauorem translationis, fuit nihilominus de nouo prætenſum pro parte Illuſtriſſimi Domini Cardinalis reſeruatarij dictum mandatum non poſſe exequi quoad Horatium vnũ ex translationis uti incapax ex deſectu illegitimitatis, & quia cum ſit forenſis, & Clericatum ſuſceperit ab Illuſtriſſimo Vicario Vrbis ſine licentia ſui Ordinarij, non fuit legitime promouitus cap. 1. vbi, Deſect. de tempor. in 6. Conc. Trient. ſeſſ. 14. cap. 2. de reſcriptis, & ſeſſ. 23. cap. 8. & ex Conſtitutione Piſi II. qua incipit, cum ex Sacrorum in Bullar. l. c. in ord. 7. fol. 319. Rot. deciſ. 731. par. 1. diuerſ. ¶ quo b. v. videatur in cum non poſſit penſionem transferri, Pariſ. de reſign. lib. 4. q. 2. ſub n. 60. Gabr. conſ. 181. n. 3. & ſeqq. vol. 2. Caſar. de Graſſ. deciſ. vnic. de præſumpt. num. 3. Garz. de benef. par. 2. cap. 5. n. 149. vbi in terminis translationis reſert duas Rotæ diſcuſiones.

Vnde hodie dubitauimus. An conſtet de tali habilitate Horatii, quæ ſuffragetur ad effectum prædictum, & omnes Domini vnanimiter affirmatiue reſponderunt; quia conſtat de eius Clericatu per literas patentes Illuſtriſſimi Vicarij Vrbis, qui cum ſit Ordinarius loci, bene per illas Clericatus probatur, Grmaz. deciſ. 81. num. 1. Rot. deciſ. 16. de probat. in antiq. & coram Greg. XV. deciſ. 78. num. 5. & deciſ. 490. num. 6. ¶ Illegitimus autem, eo ipſo, quod eſt Clericus eſt capax penſionis etiam ſuper Cathedralibus, quia in tantum eſt penſionis incapax, quando illa non datur in titulum, in quantum Clericus eſſe non poteſt, Gomez. ſuper regul. de Annaliſ. quaſt. 21. circa ſon. Palaeor. de nob. & ſpur. cap. 58. numer. 4. Garz. de benef. parte 1. cap. 5. numer. 116. cum ſequenti.

Ru.

Rot. decis. 425 p. 1. diuers. & in Burgen. Pensionis, 19. Febr. 1596. coram b. m. Cardinali Blanchetto relata apud Garz. vbi supra, num. 116. & coram Reuerendissimo D. meo Decano, decis. 31. num. 8. & in Meliuz. pensionis apud Marches. par. 2. fol. 128. num. 2. & apud Seraf. decis. 1264. num. 2. & in Regien. translationis pensionis, 14. May 1627. coram R. P. D. meo Merlino.

- Neque quod obstat, quod Horatius sit forensis, & ordinatus sine licentia sui Episcopi, quia dum Illustrissimus Vicarius Vibis in literis Clericatus attestatur eum ordinasse in vim facultatum Apostolicarum, & tempore ordinis suscepti non agebatur de alicuius præiudicio, nec processus defuser erat necessarius, standum est eius attestationi, *Pui. decis. 349. l. 1. & de 140. & 147. l. 2. in correctis, quæ loquuntur in his terminis, Mohed. decis. 21. num. 2. de renunc. Achil. decis. 2. num. 5. de fil. preb. & Rot. decis. 31. par. 1. recen. & t. tanto magis, quia est attestatio Illustrissimi D. Cardinalis, & versatur in Curia, vbi propter præsentiam Papæ creditur Cardinali de commissione sibi data Gabr. conclus. 3. num. 9. de probat. Caputag. decis. 95. par. 1. & Rota in Lauretana Jurisdictionis, 5. Martij 1618. coram b. m. Cardinali Sacratò, & in terminis dictæ facultatis, Seraf. d. decis. 1191. num. 2. Et cessare videtur omnis difficultas, quia clarè constat, Illustrissimum Vicarium habere dictam facultatem ratione sui officij ex attestatione b. m. Cardinalis Rusticij data in summario, num. 3. ¶ Vnde cum Illustrissimus Vicarius attestetur de facultatibus ei competentibus ratione sui officij etiam sine aliquo speciali mandato quoad Cl. rita. coram Horatij ei plenè credendum est, *cap. nobilissimus 97. distinct. vbi Propos. Zabarell. in cap. quoad translationem, num. 2. de probat. Gabr. d. conclus. 3. n. 14. Menoch. de arbit. q. 66. num. 10. Guttier. Canon. quest. lib. 2. quest. 17. num. 30. Rot. decis. 11. de l. iur. par. in non. Caputag. decis. 87. par. 3. & fuit plenè dictum in Lanuen. Parochialis, 19. Aprilis 1627. coram me.**

- Prætedebatur etiam, quod t. initiatus prima tonsura absque licentia sui Ordinarij, licet mortaliter peccet, non tamen est suspensus secundum *Propos. ad Monach. in cap. 1. de temp. ordin. Suar. de Censur. disp. 31. sect. 3. num. 19. Tolet. Inscr. Sacra. lib. 1. cap. 49. num. 5. in impress. Rome Zerol. par. 1. verbo admisoris, Guid. Pape decis. 449. quomodo opinionem licet Rota attentis declarationibus Sacre Congregationis ad quæ dubia Concilij declarata spectat approbare noluerit, tamen dicebant Domini, quod in omnem casum stante quasi possessione Clericatus Horatij quoad alias pensiones, & quod tam facultas transferendi, quam pensio translata sunt motu proprio, executio non esset retardanda ex latè dictis in decisione in hac causa facta 23. Ianuarij præteriti coram me. Non obstat etiam, t. quod Illustrissimus Vicarius attestetur dispensasse super defectu natalium in vim literarum Apostolicarum, & quod de dictis literis non constet, quia quicquid sit an possit nihilominus dicta dispensatio sustineri ex iurisdictione ordinaria, cum etiam Ordinarius possit in minoribus cum illegitimis dispensare *cap. 1. de fil. preb. in 6. Azor. Institut. moral. par. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 3. semper, & omni casu procedit eadem ratio, de qua supra, videlicet, quod cum non ageretur tunc de alicuius præiudicio, nec processus iudicialis esset necessarius, Vicario attestanti de facultate sibi data, credendum est iuxta Doctores, & decisiones supra allegatas, & in puncto t. de facultate absolueudi, & dispensandi; ex quo illa non ordinatur, nec principaliter tendit in præiudicium tertij *Aug. consil. 181. numer. 1. Iason. in l. ad mouendi, numer. 189. ad m. d. ff. de iure iurando, Guttier. Canon. quest. cap. 17. num. 31. lib. 2. Sanchez. de matrimo. lib. 8. dispensat. 17. numer. 21. Gabriel. de pro-***

Tomus I.

bat. conclus. 3. numer. 18. t. quæ ratio pariter procedit etiam quod teneret sit assertio Vice Gerentis; cum enim vnum sit vtriusque Tribunal, ita vt omnia spectantia ad officium Vicarij, & commissiones Apostolicæ illi directæ sub eius nomine per V. Gerentem expediantur sine alio speciali mandato, militat semper eadem ratio supra tradita, ac idè nulla inter eos est in hoc constituenda differentia, aliquin fieret nunquam assertioni Cardinalis Vicarij, seu cuiusvis alterius Cardinalis deferendum esset, cum ipsi, vt plurimum, medio & opeta ministrorum, vt notum est, soleant negotia expedire.

Minus obstat, si dicatur t. imò agi de magno præiudicio D. Cardinalis referuatiarj. nam ex quo, quando emanasset dicta assertio Vicarij, pensio non erat adhuc translata, præiudicium D. Cardinalis non deber in consideratione haberi, quia præsens status, & non qui esse potest, debet attendi iuxta doctrinam *Barol. in l. Julianum verum debitorem in fin. ff. de condit. indebit. Paulus de Castro, consil. 433. n. 3. vol. 1. Decius, consil. 618. num. 5. & facit tex. in l. 2. vbi igitur, & ibi gloss. & Barr. ff. de in d. addit. & in simili Gabr. consil. 181. numer. 14. lib. 2. & Paris. de resignat. lib. 4. quæ. 2. num. 69.*

Minus obstat, t. quod quando Vicario credendum sit de facultate dispensandi sibi data, debet tamen consistere de dispensatione natalium in vim dictatum facultatum separata, & distincta *Rebuff. in prax. de dispensat. super defectu natal. num. 9. Nauarr. consil. 1. quæ sit. legitimi, num. 4. Seraf. decis. 615. num. 7. quia hoc non est verum, sed sufficit simpliciter docere de dispensatione, propterea obstat Horatius ex attestatione Ordinarij; repugnat enim conclusionibus supradictis, nempe, quod illegitimum sufficit docere de Clericatu, Seraf. d. decis. 1264. num. 2. Et quod creditur Vicario attestanti de facultate absolueudi, & dispensandi, quando tempore attestationis, vt hic de nullius præiudicio agebatur, cui propterea etiam credi debet de ipsa dispensatione tanquam de antecedente necessario, *arg. reh. in l. denique, §. interduum, ff. de pecul. legat. & l. Præcul. ff. de usufructu. & reprobatâ sententia Rebuffi, dixit Rot. in d. Regien. translationis pensionis coram R. P. D. meo Merlino; nec Nauarrus, & Seraphinus dicunt contrarium, quia Seraf. in dictis decisionibus 615. non loquitur de impedimento natalium, sed de impedimento mutilationis membri, cuius, vt ibi, non est eadem ratio, Nauarr. verò in dicto consil. 1. non concludit id, ad quod allegatur, & loquitur de dispensatione ad effectum obtinendi dignitates Ecclesiasticas, & facta à Regularibus Superioribus, non autem ab Episcopo Ordinario, & accedit, quod quando illegitimus teneretur docere de separata dispensatione per literas separatas t. non procederet in Horatio, qui vlna Vicarij attestationem est in dicta quasi possessione, *Add. ad decis. 2. num. 14. de fil. preb. in non. & præteritum, vt supra dictum est, in hoc indicio executiuo, Mascard. de probat. conclus. 302. n. 19. & Vincent. de Franch. decis. 189. n. 3. cum seqq.***

Tandem non obstat, t. quod cum D. Cardinalis sit Reus, potest cogere Horatium actiuem ad eundem, & exhibendum dictas literas Apostolicas ad fundandam suam intentionem, in quibus vt prædictum, fuit dispensatus ad pensiones, non tamen super Cathedralibus *in ex. reg. lex. in l. fin. C. de edend. vbi Barr. & communiter Doctores, quia cessat æquitas, qua fundatur dispositio dictæ legis, dum dispensatio potest facile perquiri, & haberi ex libris Cancellariæ; & quia talis editio sic coacta facta non releuaret, quia t. per eam non tolleretur præsumptio, 17 quæ: oritur ex assertione Ordinarij, cum detur multiplicatio titulorum, ita vt Horatius ex dicta*

✠ 2

cnuncia

enunciatiua Vicarij possit iuvari alia dispensatione, ut in puncto fuit resolutum in *Valentina illegitimitate* 16. *M. art. 1612. coram Illustrissimo Patriarcha Paphliao*, & milles dixit Rota.

- Et in omnem casum, ut benè, & accuratè vnus ex Dominis aduertebat etiam quod exhiberetur dictæ literæ Apostolicæ, & in eis adesset præsentia clausula, non tamen super Cathedralibus, dum non adesset etiam clausula irritans, nihil releuarent ad effectum, de quo agitur contra Horatium, dum ille ordinatus fuit à Vicario Vrbis quâsaliunde habebat facultatem illum ordinandi, & dispensandi quoad ordines minores, & quibus obtentis erat eo ipso capax omnium, & quantumcumque pensionum etiam super Cathedralibus iuxta doctrinam glossæ communiter approbaram in *Clem. 1. in verbis iubentes de iur. par. t. vbi* quod quando suspõnitur potestas in inferiore, ut hic, & à Superiore præscribitur specialis modus, seu forma procedendi, non tamen additur clausula irritans; forma est accidentalis, & omisio illius non irritat actum. *Anchar. in cap. statutum, §. fin. per tot. de rescriptis in 6. & in Clem. 2. num. 11. vers. & hoc enim videtur de sequenti. possit. & fructibus. Felin. in cap. ex parte limit. 2. de constit. Suarez de leg. lib. 5. cap. 31. n. 10. Ioz. de Zalae de legib. q. 96. tractat. 14. dist. 10. sect. 8. num. 33.* quorum sententia benè casui nostro applicatur quia credendum non est, quod Papa, qui in dictis literis voluit Horatio gratiam facere minus ei dederit, quam poterat ab Ordinario circumscriptis literis imperare, ad l. legatus inuisiter, ff. de adu. legat. Vnde etiam non est verisimile, quod in dictis literis adisset prædicta clausula irritans.

Et ira, &c. vitæque, &c.

Lucana Cappellania.

Merc. 15. Decemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Manutentio conceditur prius possidenti, cuius anterior possessio probatur ex aduersarij confessione, & ex fructuum perceptione. Permutatio Beneficij quando sit nulla, & alia de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1. Manutentio datur possessori anteriori. Possessio probatur ex confessione aduersarij. Manutentio dari non potest ei, qui facit aliam partem possidere.
2. Producent scripturas in alio iudicio, non potest illas postea impugnare.
3. Fructuum perceptio probatur ex quietantijs factis Colonis.
4. Possessionis nulla certior regula dari potest, quam illa, quæ desumitur ex fructuum perceptione.
5. Possessio capta alio existente prius in possessione non suffragatur.
6. Manutentio dari non potest quando pendet à negotio principali.
7. Permutatio beneficij est nulla ex defectu consensus.
8. Item si fuit facta coram Vicario sine speciali mandato Episcopi.

DECISIO CXVII.

ENSERVYNT Domini, † Liuium Robertum esse manutendum in quâs possessione beneficij, de quo agitur, quia docet de sua anteriori possessione ex confessione Bartholomæi aduersarij, qui in iudicio confusus fuit, ipsum assecutus fuisse hoc beneficium, vti vacans per permutationem de eo factam per prædictum Liuium; confessio autem patris probat possessionem alterius; itavt confitent non possit dari manutentio, sed alteri, *Menoch. de re. in rem. 3. n. 692. & de recup. rem. 1. n. 115. Seraf. decis. 866. n. 2. & Rot. in Materaten. Saluiani, 28. April. 1626. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et tantò magis, quia constat etiam de anteriori Liuij possessione ex perceptione fructuum de tempore anteriori: † vt constat ex quietantijs per eum factis de receptione à Colonis productis in alio iudicio per dictum Bartholomæum, qui idè non potest illas impugnare, † & quietantijs benè probant fructuum perceptionem, l. plures cum ibi notat, C. de fid. Instrument. *Rimin. l. un. conf. 489. num. 9. lib. 5. Seraf. decis. 1339. n. 1. † nulla autem veræ possessionis certior regula, quam illa, quæ ex fructuum perceptione desumitur, l. Titia, ff. de solut. Ludon. Gomez. in reg. de annal. quest. 47. n. 1. & 2. Cas. de Grassi. decis. 10. de caus. poss. & proprietat. Rot. in Nonarien. Canonizatus, 7. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pironano, & fuit dictum in Persina pecuniaria, 22. Maij 1626. coram me.*

Vnde non obstat possessio Bartholomæi capta die 13. Octobris 1622. † Quia cum Liuius esset in possessione, illi non suffragatur, *Mohed. decis. 20. circa med. de restit. spoliat. cum alijs.*

Minus obstat, si dicatur, quod Liuius amisit omne ius per dictam resignationem ex causa permutationis factæ spretis patronis, & illis contradicentibus. † Quia dum pendet articulus, an permutatio fuerit valida, & permutantes possint redire ad primæ iura, non potest dari manutentio Bartholomæo, qui venit ex vacatione ex causa dictæ permutationis, *Lancellot. de attent. par. 3. cap. 14. quest. 19. n. 4. & eo maxime, † Quia pro parte Liuij prætenditur, quod à principio permutatio fuerit nulla ex defectu consensus, & † Quia fuit facta coram Vicario sine speciali mandato Episcopi. Et ita vitæque, &c.*

Romana Fideicommissi.

Ven. 17. Decemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Testator, an & quando censetur voluisse depone de bonis fideicommissio subiectis: Et quæ alienationes sint in legitimam imputandæ, vel non.

SVMMARIVM.

1. Bona subiecta restitutioni non comprehenduntur in dispositione facta in testamento de omnibus bonis suis per heredem gratum, & ratio redditur ibidem, & num. 3.
- Et præsertim procedit, si testator habuerit scientiam fideicommissi, num. 4.
- Fallit prædicta conclusio stantibus coniecturis in contrarium.
- Legatum factum de re fideicommissio subiecta, quatenus obtineatur confirmatio Apostolica, dicitur conditionale, itavt non obtenta confirmatione, legatum nullum sit ex defectu voluntatis.

6 Legat

- 6 Legatum factum a testatore de re fideicommissa subiecta, intelligitur de iuribus super ea ad ipsum spectantibus ratione legitime, & dotis maternae sibi debita.
- 7 Limita, si testator legat bona antiqui fideicommissi, in quibus ipse non potest eligere legitimam sibi debitam, nec etiam dotem maternam.
- 8 Sublimita quando fideicommissarius fuit a testatore heres institutus, quia tunc testator bene potest eligere legitimam, & dotem maternam in bonis fideicommissi subiectis per eum legatam.
- Testator potest disponere de rebus heredis vii de propriis.
- 9 Haeres grauatus alienando rem fideicommissi suppositam, censetur illam eligere pro sua legitima, & pro suo credito, ita ut volente fideicommissario non possit illam non imputare.
- 10 In legitimam imputari non debet heredi grauato res fideicommissi subiecta per eum data in emphyteusim ad meliorandum pro certo annuo canone, dum canonem existunt in dicto fideicommissio, & actualiter exiguntur.
- 11 Item nec bona per eum vendita, quia postea ipsi fuerunt ab emptoribus retrovendita.
- 12 Item nec ibi imputari possunt bona per eum alienata pro soluenda dote filia testatoris.
- 13 Bona fideicommissi alienari possunt ex causa dotis, & debiti fideicommissitenti.

DECISIO CXIX.

- D**ixi 18. Iunii praeteriti, cum praesupposito fideicommissio Ioannis Angeli fuit resolutum, tunc bona dicti fideicommissi non esse comprehensa in dispositione Alexandri eius filij: ratio resolutionis fuit, quia quicquid Alexander disposuerit de omnibus eius bonis, tamen bona restitutioni subiecta per eum possedenda non dicuntur esse sua, sed aliena. *Surd. decif. 93. n. 2. & Rota apud Seraf. decif. 963. n. 5.* cum aliis in dicta decisione adductis: sed quia tunc ex coniecturis recedat ab hac sententia, & multae tunc adducuntur, quae non fuerunt vires sufficientes, propterea fuerunt multa de nouo deducta, & in actis producta, ex quibus praetensum fuit intrare praedictas coniecturas ad fauorem Licinij haereditis usufructuarie, sed Domini nihilominus perstiterunt hodie in decisio.
- 3 Neque tunc obstat repetitum obiectum de praegnantia verborum, quia ut dictum fuit in decisione, illa restringuntur ad bona propria Alexandri tam ex illis verbis ibi, *nella miei beni*, quam ex aliis ibi, *nella mia heredita*, ex quibus elicitur, quod Alexander noluit disponere de bonis, quae non erant remanens in sua hereditate, prout erant bona fideicommissi Ioannis Angeli, ut post alios allegatos in dicta decisione declarat *Attestator variar. resol. lib. 1. cap. 30. n. 27. & seqq.* tunc restrictio in casu nostro fortius procedit ex quo testator habebat scientiam dicti fideicommissi, *Belon. sen. conf. 9. n. 14.*
- 4 Non obstat etiam, quod testator disposuerit de parte domus antiqui fideicommissi, quia obiectum hoc ex facto tollitur, tunc ex illo constat, quod dispositio fuit condicionalis, quatenus scilicet obtineat confirmatio Apostolica pro parte domus, quam titulo emptionis emerat a Ioanne Baptista fratre suo, & cum expressa declaratione testatoris, quod pretium subrogaretur loco fideicommissi; unde potius desumitur contraria coniectura, quod noluit disponere de dicta domo, tanquam de re fideicommissi, sed ut de re libera, & cum confirmatio non fuerit obtenta, ut etiam ex facto constat *Summario Licinia, num. 9.* le-

Tomus I.

garum fuit nullum ex defectu voluntatis.

Et in omnem casum, quando legatum dictae domus fuisset validum, tamen tunc ex quo testator in bonis dicti fideicommissi habebat legitimam ex propria persona, & Clementis sui fratris, nec non iura dotis maternae, illud debet intelligi factum ex propriis testatoris iuribus, & non ex bonis fideicommissi, ut firmitur in eadem decisione in *vecl. non obstat secunda coniectura*.

Neque obstat, tunc quod testator legando bona antiqui fideicommissi, non possit in dictis bonis legatis eligere legitimam sibi debitam, nec etiam dotem maternam ex Baldan. l. filium, quem habentem, n. 29. C. fam. cresci. quid. Pap. decif. 606. & fuit dictum in Bononiensi legatis de Mariscotis, 24. April. 1626. coram R. P. D. meo Merlino, quia ultra quod tunc doctrina Baldi non procedit, quando ut hic fideicommissarius, est haeres institutus, in cuius praedictum maxime eo volente, nihil est, cur testator non possit legitimam, & alia sua credita eligere in legatis ab eo factis, cum de rebus heredis possit uti de propriis disponere, dicebant etiam Domini, quod hodie non agitur de sustinendis legatis factis de ista domo subiecta fideicommissio, in quibus terminis loquuntur Bald. & praedicta Rotae decisio, sed agitur ad effectum videndi, an voluerit testator, vel ne disponere de bonis fideicommissi subiectis, & ad excludendam voluntatem disponendi, fufficit, quod testator verisimiliter potuerit credere, quod legatum domus poterat sufficere ratione detractio-
iuxta communem opinionem, quod tunc haeres grauatus fideicommissio, alienando, vel aliter disponendo de aliqua re fideicommissi, censetur illam eligere pro sua legitima, & pro suo credito, ita ut volente fideicommissario, non possit illam non imputare. *Fusca de subst. 9. 543. n. 19.*

Minus tunc obstat, si dicatur, quod praedictae detractio-
nes legitime, & dotis fuerint consumptae in alienationibus rerum fideicommissi Ioannis Angeli factis per D. Alexandrum, & Clementem eius fratrem, de quibus in actis nouiter productis, quia singulas breuiter examinando, constat manifeste non obitare: nam prima, de qua in primo instrumento *Summ. Licinia, n. 4.* in quo continetur, quod Alexander testator dedit in emphyteusim pro certo annuo canone, pluribus personis quamdam possessionem subiectam fideicommissio, fuit potius melioratio bonorum dicti fideicommissi, quia ut apparet in eodem *Summ. Licinia, num. 1.* dicta possessio tempore mortis Ioannis Angeli erat partim sorda, & partim vinearia, & illa pars sorda fuit quae data fuit in emphyteusim per Alexandrum ad meliorandum, & vineas plantandum sub annuo canone ascendente ad considerabilem summam, qui canones hodie existunt in dicto fideicommissio & actualiter exiguntur.

Secundo alienatio, quae praetenditur ex secundo instrumento, de quo in eodem *Summario Licinia, n. 6.* est venditio cuiusdam domus eiusdem fideicommissi, sitae in Ciuitate Tiburtina, facta per Clementem Alexandri fratrem pretio scutoz. 150. tunc quia cum non habuerit effectum, ex quo eadem domus fuit postea Alexandro testatori retrovendita, seu retrocessa, restituta per eum emptori eodem loco montis aliis a Clemente recepto, & liberato eodem emptore ab obligatione soluendi retitutum pretij, ut constat ex instrumento dictae retrocessionis, de quo in nouo *Summario Francisci, n. 1.* propterea non potest dicta venditio suffragari ad effectum imputationis, *Modern. de legitum. lib. 1. tit. 2. quest. 3. num. 44.*

Tertia alienatio quae praetendebatur, est venditio alterius domus, sitae in eadem Ciuitate facta per eundem Clementem, ut in *Summ. Licinia, num. 7.* de qua

N 3

idem

idem dicen. est, quod de supradicta, quia nec ista habuit effectum, cum etiam fuerit dicta domus eidem Alexandro retrocendita, seu retrocessa ab eodem empore, cui dictus Alexander centum ibi impostum retrocessit, & ab obligatione residui libertavit, vt in dicto nouo Summario Francisci, num. 2.

Quartò adducebatur alienatio cuiusdam domus ad sanctum Stephanum in Vrbe, facta per Alexandrum testatorem pretio scutorum 150. vt in Summ. Licinia, num. 15. quæ similiter non releuat, quia domus ista in diuisione facta per Alexandrum, & eius fratres fuit assignata pro solutione partis dotis scutorum 2000., quæ Ioannes Angelus legauit Pentafilæ filiz suæ. vt in nouo Summario Francisci, num. 3. fuit enim in dicta diuisione iniunctum onus soluendi dictam dotem illi ex dictis fratribus in cuius portione contingerint vineæ, ac terræ sanctæ Mariæ del Riposo, vt in dicto nouo Summario Francisci, num. 4. & cum dicta vinea, & terræ contingerint in portione Alexandri, vt in eodem Summario, num. 5. qui dictam dotem soluit, vt apparet ex quietantiis, quæ dantur eodem Summario Francisci, num. 6. † consequenter dicta alienatio fuit facta pro soluenda dote filiz testatoris: vnde de non debet in legitimam Alexandri imputari, quia ex causa dotis filiz, & debiti fideicommitentis, iure fideicommissi, bona alienari possunt, l. filius familias, §. Dni il secundo, ff. de legat. 1. l. cum fidei hæredes, ff. de fideicommiss. lib. l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2. & limitationes, ff. fam. l. ercisc. glo. Bart. & Bald. & communiter scribentes in l. 2. C. ad Trebell. Molin. de Hys. primog. lib. 1. cap. 10. num. 2. & præsertim ex causa solutionis dotis, Socin. conf. 116. num. 12. lib. 3. idem Molin. vbi supra lib. 4. cap. 6. in 2.

Aliæ verò coniecturæ, & quæ dicebantur de prohibitione legitime, & de Trebellianicæ, aut fuerunt sublatæ in præcedenti decisione, aut nunc eis per Informantes bene satisfactum, aut demum visum fuit non egere responsione

Et ita vtraque, &c.

Terracinen. Beneficij.

Lun. 20. Decemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Possessio instrumentalis est manutenibilis alio non possidente, maximè si titulata existat. Nec manutentionem impedit exceptio reservationis, nisi illa concludenter probetur. Reservatio an, & quando comprehendat beneficia habentium domicilium in Vrbe ad effectum annullandi, nec ne collationem Ordinarij.

SVMMARIVM.

1. Possessio instrumentalis est manutenibilis alio non possidente.
2. Et maximè procedit, si dicta possessio est titulata.
3. In iudicio summarissimo manutentionis sufficit sola possessio sine titulo.
4. Reservatio comprehendit beneficia, quæ vacant in Vrbe districtu.
5. Reservatio habet decretum irritans, quod infringit titulum, & possessionem.
6. Reservatio non comprehendit beneficia habentium

domicilium in Curia, nisi illi Curiales sint, & ibi ratione Curia morentur.

7. Collatio beneficij spectat ad Ordinarium, cessante reservatione.
8. Reservatio est plenè, & concludenter probanda, cum tendat ad annullandam provisionem inferioris habentis intentionem fundatam in suo mense.
9. Nec sufficit probatio presumptiva.
10. Manutentio conceditur possidenti, donec ex aduerso reservatio probetur.

DECISIO CXX.

VI resolutum † Ioanni Baptista Macro dandum esse mandatum de manutentione, quia docet de sua possessione instrumentali, quæ alio non possidente est manutenibilis, vulg. tex. in l. prædix. & ibi Bart. ff. de acq. poss. Greg. XV. decis. 268. n. 1. & ibi additio, Rot. decis. 56. par. 2. recent. & fuit milles decessum.

Et tantò magis, † quia dicta possessio est titulata, quia prædictus Ioannes Baptista fuit de hoc beneficio, vt vacante de mense Iunij prouisus ab Ordinario Terracinen. quo casu res caret omni dubio: *Osase, decis. 55. per tot. Rot. apud Verall. decis. 66. n. 4. par. 2. †* cum tamen iuxta opinionem, quam Rot. sequitur sola possessio sine titulo sufficit in hoc summarissimo manutentionis iudicio, quidquid sit in aliis remediis possessionis, Bart. in l. duo, num. 4. vers. si verò, ff. vii possid. Panorm. in cap. in literis, n. 27. de resit. spoliat. Menoch. de rein. remed. 3. n. 728. Rot. decis. 35. n. 3. par. 2. recent. Greg. XV. decis. 30. & ibi Additio.

Non obstat, quòd Alexander vltimus possessor, & per cuius obitum hoc beneficium vacauit, esset Clericus Romanus, † & decesserit in ciuitate Albani intra Vrbe districtum, & idè, quod beneficium sit reservatum cap. presentis, §. sanè de prob. in 6. quæ † reservatio cum habeat decretum irritans, infringit titulum, & possessionem, Gonz. ad reg. 8. glo. 67. n. 39. Mohed. decis. 13. n. 2. de resit. spol. & Rot. decis. 189. n. 4. p. 2. diuers. † quia sub dicta reservatione non comprehenduntur beneficia habentium domicilium in Curia, nisi Curiales sint, & ibi ratione Curiz morentur, itavt hæc duo copulatim requirantur, vt ex verbis tex. in dicto c. sanè de prebentidit. & pondet Archid. ibid. in 5. notab. in fin. post Monac. n. 1. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 68. cum multis sequentibus; & dixit Rot. in Romana Beneficiatum S. Petri, 30. Marti. 1616. coram R. P. D. meo Piviano, † & cum circumscripta curialitate modo prædicto, collatio beneficij spectat ad Ordinarium, dicta reservatio, quæ inducit materiam obiectionis, & tendit ad annullandam provisionem inferioris habentis intentionem fundatam in suo mense † est plenè, & concludenter probanda, † ita vt non sufficiat probatio presumptiva, Gomez. super reg. per obit. fam. quæst. 19. nu. 6. Rot. decis. 503. p. 2. diuers. † vnde donec ex aduerso reservatio, sic, vt dictum est, non probatur, Ioan. Baptista est manutendus, &c.

Et ita vna tantum, &c.

Parmen. Transactionis.

Lun. 20. Decemb. 1627.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur ad effectum probandi enormissimam læsionem ex transactione resultantem: maximè si fuit in specie commissa

missa causa rescissionis transactionis. Transactio, renunciatio, & donatio, an, quando rescindantur prætextu enormissimæ lesionis. In renunciatione facta intuitu ingressus in Religionem, an sit servanda solemnitas Concil. Trident. aut verò statuti sæcularis.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria non datur, si articuli sunt irrelevantes. Articuli sunt irrelevantes si probati non possunt.
- 2 Læso non attenditur in donatione seu renunciatione, & vide rationem ibid.
- Declara id verum esse in donatione, seu renunciatione, qua fit ex mera liberalitate ad favorem alicuius, & qua non est correptitia, scilicet quando non fit ex mera liberalitate, sed fit respectu alicuius dati, aut remissi per illum, cui renunciatur, & donatur, quia tunc attenditur læso, ita ut intro dispositio, leg. 2. C. de resc. vend. num. 10. & ratio redditur, num. 21.
- Amplia primò hoc procedere etiam si in donatione correptitia dictum fuerit, quod plus est, dono, quia intelligitur de modico excessu, non autem de eo, quod est ultra dimidiam, nisi etiam expresse dictum sit, quod datur illud plus sine in modica, aut magna quantitate, & quantumcumque sit, num. 22.
- Amplia secundò procedere etiam in simplici donatione, quando donata sunt res magni valoris, & donans in isto errore ductus, credebat eas esse modici valoris, num. 23.
- Renunciatio iura sua non datur regressu.
- Donare, & renunciare iuri suo, utriusque concessum est.
- Renunciatio, seu donatio si sit maior, presumitur bene informatu de rebus renunciatis, seu donatis, & consequenter, quod voluerit liberalitatem exercere.
- Fallit in renunciatione, seu donatione respectiva, & stante in ea enormissima læsione, quia tunc talis scientia non presumitur etiam in maiore, num. 24.
- Læso omnis est in donatione sciente valorem rei donatæ.
- Transactio, & sententia qua transiit in iudicatum equiparantur.
- Hoc procedit in transactione suis partibus absoluta, nempe quando in ea concurrunt tria iura requisita, de quibus remissio, num. 25.
- Transactio inuenta est ad finiendas lites, sicut & res iudicata.
- Et utraque impedit liti ingressum.
- Remissoria non datur habenti contra se rem iudicatam, declara, ut numer. 27.
- Is, qui transiit, admitti non debet ad probandum siue per instrumenta de novo reperta, siue per alia probationes, que amplius non subsistunt, sed irrita sunt ipso iure, etiam si hoc inter contrahentes actum non sit.
- Transactio tendit ad liberandum.
- Remed. l. 2. C. de rescind. vend. non habeo locum in actu liberatorio.
- Juramentum excludit omnem læsionem, dummodo servari possit sine peccato.
- Fallit stante abolitione, num. 28.
- Et maxime si læso sit ultra dimidiam in magno excessu, num. 32.
- Renunciatio facta intuitu ingressu in Religionem, non rescinditur prætextu cuiusque enormissimæ lesionis.

- 15 Remissoria in prophano non solet denegari, stante relevantia articulorum.
- 16 Remissio redditionis rationis importat etiam remissionem fructuum ex bonis administratis perceptorum.
- 17 Transactio regulariter rescinditur probata enormissima læsione.
- Hoc procedit etiam inter fratres, qui transigerunt super hereditate paterna, & fraterna, num. 19.
- 18 Laudum rescinditur ex capite enormissima lesionis.
- 24 Liberalitas non presumitur in contractibus respectu.
- 26 In transactione deficit bona fides stante enormissima læsione, & oritur dolus re ipsa, num. 29.
- 27 Remissoria conceditur si fuit commissæ causa rescissionis transactionis.
- Remissoria conceditur contra rem iudicatam, quando est commissæ causa rescissionis in integrum, & datur magnus summa relevantia articulorum.
- 29 Consensum excluditur ex enormissima læsione.
- Dolus, qui oritur ex enormissima læsione, equiparatur dolo ex proposito quoad rescissionem.
- 30 Auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem, & cap. quamvis pactum de pact. lib. 6. non inveniunt stante dolo.
- 31 Iustitia in iudicium comitatur, & idcirco ea deficiente, & illud deficit.
- 33 Renunciatio facta à cogitante ingredi in Religionem non est comprehensa in decreto Conc. Trident. sess. 25. cap. 26. ita ut valida sit etiam sine Conc. solemnitatibus.
- 34 Solemnitas statuarum requisita in donatione, seu renunciatione, si deficiat, renunciatio, seu donatio non tenet.
- 35 Solemnitas inuenta ad fraudes evitandas, dicitur adhiberi ob publicam utilitatem, & sic eius ommissio vitiat contractum.
- 36 Solemnitas statuti requisita in aliquo actu, non censetur remissa à Principe, qui concedit licentiam faciendi actum illum.
- 37 Solemnitas statuti secularis non servatur in renunciatione facta à Nonito, sed servatur solemnitas Concilii, & iuris canonici, num. 40.
- 38 Novitius reputatur persona Ecclesiastica.
- 39 In contrahentibus attendi debet status, in quo reperiuntur de tempore contractus.
- 40 Novitius non subijcitur statuto seculari.
- 41 Solemnitas statuti secularis servatur in contractu illius, qui nondum ingressus est Religionem, sed cogit de ingressu.
- 42 Filius qui renuncians bonis paternis presentibus, & futuris, succedit nihilominus fratri ab intestato in bonis paterna hereditarii.

DECISIO CX XI.

EYES Martius Tagliaferrius obtenta iam abolitione à iuramento petiit temeritatem ad effectum probandi, quod in transactione inita inter ipsum, & Paulum Camillum Tagliaferrium eius fratrem, fuit enormissima læsio dum pro libris 1800. annuis vita sua durante dumtaxat, renunciet (ut prædixit) libras 7047. annuas, & perpetuas, & fructus plurium annorum per dictum Camillum perceptos ex portione ad ipsum spectante in hereditatibus Alexandri eorum patris, & Ioannis Baptistæ communis fratris, nec non alia bona fideicommissa supposita ad eius favorem. Remissoria autem non esse dandam contendebatur pro parte Camilli ex irrelevantia

releuantia articuloꝝ, quia etiam si illi probentur, parum, aut nihil, (vt dicebatur) Martio probatio prodesse potest, quod casu non datur remissoria, *Cass. decif. 2. de dilat. Capuaq. decif. 32. par. 2. Rot. decif. 126. num. 2. & decif. 503. n. 1. par. 2. recent.* Irrelevancia verò ex sequentibus deducebatur.

Primo, quia in dicta transactione Eques Martius donauit, & remisit Camillo omnia alia iura sua, exceptis ibi expressis: † tamen in donatione, seu renunciatione, quæ donationem importat non attenditur latio, *l. maioribus, C. comm. vtriusque ind. alioquin omnis donatio reuocari posset; quia semper latio prætenderetur, vt notant communiter Doct. in l. 1. C. de reſc. vend. Alex. conf. 53. n. 21. vol. 3. Anchar. conf. 433. n. 3. Crauet. conf. 160. num. 1. Dec. conf. 181. num. 4. Bertrand. conf. 2. n. 2. num. 6. vol. 2. Soccin. iun. conf. 67. n. 23. vol. 3. Theſ. decif. 96. per tot.* Vnde † renunciantibus iura sua non datur regressus, *l. quæritur, §. si venditor ff. de adil. edit. l. si maritus, §. si negauerit ff. ad l. l. de adul. & l. postquam liti, C. de pact. †* Cuique autem concessum est donare, iurique suo renunciare, cap. periculosum, 7. que. 1. & vulg. *sex in l. re mandata, C. mandata. & tantò magis, †* quia tempore transactionis Eques Martius erat maior, qui idèd præfuitur benè informatus valoris rerum, quibus renuntiavit, & consequenter, quod voluerit liberalitatem exercere, *Anchar. dicto conf. 433. num. 3. †* In donante autem sciente valore rei donate, cessat omnis latio, *l. cum donationis, C. de transact. l. si in l. si quis cum aliter, num. 17. vers. prima concl. ff. de verb. oblig.*

Secundo, quia † transactio, & sententia, quæ transitum fecit in rem iudicatam, æquiparantur, *l. non minorem, C. de transact. & l. 2. ff. de iur. iur. Surd. conf. 418. num. 12. †* transactio enim inuenta est ad finendas lites, sicut & res iudicata, *l. fratris, C. de transact. †* & vtrique etiam impedit lites intercellum, *cap. 1. de litiis concl. rest. in 6. l. causus, C. de transact. Surd. conf. 451. num. 16. †* vnde siue habent contra se rem iudicatam non datur remissoria, *Capuaq. decif. 51. par. 3. Rot. decif. 406. n. 2. in fin. par. 2. recent. †* ita nec qui transigit, admitti debet ad probandum siue per instrumenta de nouo reperta, *l. sub pretestu instrumenti, C. de transact. siue per alias probationes, quæ amplius non subsistunt, sed ipso iure irritæ, & caducæ sunt, etiam si hoc inter contrahentes actum non sit, vt probat text. notabilis, in cap. 1. exit de transact. Bald. super. Rubr. extra cod. tit. & l. si in d. l. fratris. Et accedit, † quod transactio tendit ad liberandum; in actu autem liberatorio remedium, 2. C. de rescind. vend. locum non habet, leg. sub pretestu specierum, C. de transact. vbi hoc notant Doctores.*

Tertio transactio, de qua agitur, fuit iuramentio roborata; † iuramentum autem excludit omnem lationem, *Auth. Sacramenta puer. C. si aduers. vendit, dummodo, vt hic, seruati possit siue peccato, cap. quammis pactum de pact. in 6. Aret. in l. qui superstitis ff. de acquir. hered. l. si in d. Auth. sacramento puerum, n. 43. cum seqq. Alex. conf. 42. l. 1. Soccin. iun. conf. 67. n. 22. l. 1. 2. Paris. conf. 96. n. 66. lib. 1. Curt. sen. conf. 45. Anton. Rubr. conf. 12. num. 16. Crauet. conf. 114. & Dec. confil. 181. numer. 3.*

Quarto, & vltimo opponebatur, quod circumscripta dicta transactio, obstat Equiti Martio renunciationi, quam ipse fecit Alexandro patri suo (cui successit Camillus) de legitima & omni iure ad ipsum tunc spectante, & quod ei in futurum spectare posset in bonis paternis, & maternis, & ex causa cuiusvis fideicommissi purificati, & purificandi, seu quomodo libet ad ipsum spectantibus, seu quæ spectare possent, quæ † renuntiatio cum ab eo facta fuit, cogitante de ingressu religionis, pretestu cuiusvis enormissimæ

lesionis, non potest retractari, *Crauet. conf. 160. num. 1. Cenal. prall. quest. comm. quest. 115. num. 6. Gutt. in repet. cap. quammis pactum, verb. dum nuptui, n. 3. de pact. in 6. Cenar. in repet. eiusdem cap. 3. par. sileti. §. 2. num. 5. vbi rationem assignat. & Theſaur. decif. 166. num. 2. in fin. Rot. decif. 587. num. 9. & 10. par. 1. & 714. num. 9. par. 2. recentior.* Vnde cum Alexander præuia mentione dictæ renunciationis, testatus fuerit de eius bonis ad fauorem prædictorum Camilli, & Ioannis Baptistæ cum reciproca inter eos fideicommissaria substitutione, vt prætenditur, & consequenter Martius non potest dare de lesione, & sic cessat remissoria: quæ ad dictum effectum pertinet.

Cæterum non obstantibus ter causa proposita, fuit hodie resolutum, remissoriam esse dandam, & ratio resolutionis fuit, † quia cum venissemur in propositionem, & articuloꝝ materia: sit releuans illa non potest denegari, *Capuaq. decif. 59. par. 3. Rot. decif. 102. n. 1. par. 1. diuersi. & decif. 695. n. 2. par. 2. recent. Greg. XV. decif. 415. n. 1.*

Releuantia autem dum non obſtent contraria obiecta, est clara ex lectura articuloꝝ, quia Eques Martius in dictis articulis probare intendit valore bonorum quibus renuntiavit, in illorum redditu excederem solum dimidiam scutorum 160. annuorum vita sua durante tantum sibi assignatorum in transactione, sed etiam ultra duas tertias, cum dicta scuta 260. importent solum libras 1800. portio autem quæ circumscripta transactione ad ipsum præferebatur tam ex hæreditate paterna, quæ ex hæreditate lo. Bapt. fratris prædefuncti reddat (vt prætendit) singulis annis libras 7045. etiam inspecto futuro litis euentu, quæ lesio èd magis augeatur, quia in dictis articulis ponitur, quodd ante transactionem Eques Martius possidebat bona prædicta in communi cum Camillo, & prætendit quod Camillus per 10. annos illa solus administrauerit in absentia Equitis Martij, & tamen in dicta transactione † fuit etiam remissa Camillo redditio rationis, & per consequens fuerunt ei remissi fructus per dictum tempus percepti, *gloss. in l. Aurelio, §. Caius in verbo eos, & ibi Bari. n. 1. ff. de liber leg. Ruin. conf. 54. num. 13. lib. 1. qui fructus, vt asseritur ascendunt ad libras 70. mill.*

Prædicta autem † lesione probata, transactio esset rescindenda, *Bari. Ang. & Imol. in l. si quis cum aliter, ff. de verb. oblig. Abb. in cap. cum causa de empt. & vend. Cagnol. in l. 2. C. de reſc. vend. n. 80. & in l. si quis maior, n. 37. C. de transact. Roder. Suarez alleg. 22. in fin. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. c. 9. n. 34. & 35. Pinell. in l. 2. num. 25. C. de reſc. vend. Mant. de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 9. n. 23. Modern. Roman. discipuli forens. cap. 788. num. 1. Alex. conf. 42. n. 1. lib. 1. Dec. conf. 60. n. 4. Crauet. conf. 151. n. 26. Cephal. conf. 137. n. 57. Rot. decif. 625. n. 7. par. 1. recent. & decif. 168. n. 6. in impress. apud Remendiss. D. meum Decanum, † & idem dicendum est de laudo, quod habet vim transactionis, *Soccin. sen. conf. 105. in fin. lib. 4. Decian. conf. 65. n. 43. lib. 5. Paris. conf. 24. n. 159. lib. 2. & Rot. decif. 588. n. 2. & 3. par. 2. recent. & in puncto, quodd transactio inter duos fratres super hæreditate paterna, & fraterna rescindatur, ex enormissima lesione, Ludon. Pegu. decif. 137. per tot.**

Neque obſtant contraria obiecta; nam ad primum, † quod lesio non attenditur in donatione, respondetur illud procedere in donatione, seu renunciatione ex mera liberalitate simpliciter, & absolute ad fauorem alicuius facta, quando quis scilicet idèd solum, & principaliter donat, aut remittit, quia donare, aut remittere animo donandi vult, & ratio est, quia ita donans semper diceret se lesum, & sic nulla donatio subsisteret, nec cuiusque permittum esset donare, & liberalitatem ad libitum exercere, vt benè, *Anchar. conf.*

- conf. 433. & in his terminis loquuntur Doctores in obiecto citati; locus autem est, quando hoc non principaliter agitur, ut sit in metatiberalitas, sed donatio, seu renunciatio sit respectu alicuius dari, seu remissi per illum, cui renunciatur, & donatur; tunc enim attenditur lexio, juxta sententiam dispositive, *Bar. conf. 90. num. 2. lib. 1. Paul. de Cap. conf. 181. lib. 1. Curt. in conf. 147. col. 3. Crauet. conf. 92. num. 4. Dec. conf. 180. & 181.*
- 21 & ratio est, quia causa finalis donandi non fuit metatiberalitas, sed illud datum, aut receptum, quod renunciatur datur in recompensationem; ita ut praesumendum sit, quod a donans, seu renuncians existimabat illud, quod recepit, esse æquivalens rei per eum donatæ, seu renunciatæ, & quod si sic non esset, non renunciasset, aut donasset, *Socin. conf. 83. lib. 2. Bertr. conf. 46. num. 6. vol. 2.* quæ ratio adeo viget, ut militet etiam si in donatione correptiua dictum sit, quod plus est, dono quia intelligitur de modico excessu, non autem de eo, quod est ultra dimidiam in magno excessu, *Ab. in d. cap. cum contingat. num. 13. & Conar. in d. cap. 4. num. 3. Cagnol. in l. 1. num. 98. C. de rescind. vend. & ibidem Anton. de Padill. num. 43. & Ros. apud Cassad. ubi supra.*
- 23 *supra*, & quod fortius est, locum etiam habet in simplici donatione, quando donatæ sunt res magni valoris, & donans iusto errore ductus, crederet eas esse modici valoris, *Aret. in l. qui supplevit, ff. de acquir. heredit. Alex. d. conf. 33. num. 21. lib. 3.* Vnde cum Eques Martius non simpliciter, sed respectiue donauerit, cessat obiectum.
- Neque obstat, quod Eques Martius vti maior tempore transactionis esse sciens valoris rerum donatarum, & idem, quod voluerit liberalitatem exercere, *24 Quia non præsumitur liberalitas in contradibus respectibus, in quibus stante enormissima læsione etiam in maiore potius ignorantia valoris rerum, quam scientia præsumitur, glof. & Bar. in l. qui quis per illum text. C. de resc. vend. Ant. de But. conf. 52. & Conar. lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 1.*
- 25 Minus obstat secundum obiectum, quod transactio, & res iudicata æquiparentur, quia æquiparatio procedit in transactione suis paribus absoluta, nempe quando in ea concurrunt hæc tria iura requisita, quod fuerit super re dubia, *l. 1. ff. de transact. item aliquo dato, vel retento, l. transactio, C. eod. & demum, quod in ea bona fides interuenierit, l. 1. ff. in ff. ad Treb. & l. sub preterito instrumenti, C. de transact. In transactione autem, de qua agitur, quidquid sit de duobus primis requisitis, si materia articulorum est vera, & circumscripta transactione, Eques Martius ius bonum*
- 26 fouet, & deficit bona fides saltem re ipsa stante enormissima læsione, *glof. in d. sub preterito in primis. l. res frater in verb. posse, ff. de pact. & communiter Doctores post Bar. in d. l. qui cum aliter, & Dec. conf. 180. num. 7.*
- 27 & cessat difficultas, & quia fuit in specie commissa causa rescissionis dictæ transactionis, vnde danda est remissio, sicut & illa datur contra rem iudicatam, quando est commissa causa restitutionis in integrum aduersus eam, si detur magnus fumus de releuantia, & ut hic in partibus causa non fuit diu agitata, *ad d. hic Gregor. XV. decif. 184. num. 7. & decif. 286. num. 7.*
- 28 Non obstat tertium, quod si stante iuramento excluditur omnis læsio, quia verius est iuxta magis communem sententiam, quam Rot. sequitur, iuramentum non excludere enormissimam læsionem obtentam abolutione, *Cassad. decif. vnic. num. 2. de empt. & vend. Olf. decif. 42. Menoch. conf. 44. num. 24. lib. 1. & de arbit. quest. 70. num. 17. Rebuff. in tract. de resciss. contrah. art. visco, glof. 15. num. 42. Conar. lib. 2. var. cap. 4. n. 5.*

in fin. & in cap. quamuis pactum 3. part. 6. 4. & ratio est, quia ex enormissima læsione excluditur consensus, & nascitur dolus re ipsa qui, quoad rescissionem æquiparatur dolo ex proposito, *l. si superfluit, C. de dolo, l. omnes, §. Lucius, ff. qua in fraud. cred. & notant communiter Doctores in dict. leg. si quis cum aliter, & vbi autem interuenit dolus iuxta omnium sententiam non intrat dispositio, *lex. in d. auct. sacramenta puberum, & d. cap. quamuis pactum.* Deficit enim iustitia, & quæ semper iuramentum comitatur, *Bar. in cap. cum contingat. num. 3. de iur. iur. Felin. in d. presentia, num. 8. de probat. Gabr. lib. 3. commun. opin. in d. l. de iur. dot. concl. 1. num. 8. Theaur. decif. 165. num. 6.* & tanto magis quando læsio, ut hic, iuxta materiam articulorum, est ultra dimidiam in magno excessu, *Ab. in d. cap. cum contingat. num. 13. & Conar. in d. cap. 4. num. 3. Cagnol. in l. 1. num. 98. C. de rescind. vend. & ibidem Anton. de Padill. num. 43. & Ros. apud Cassad. ubi supra.**

Tandem non obstat quartum obiectum, scilicet renunciatio, quam Eques Martius fecit Alexandro patri suo, cogitans de ingressu Religionis; & quia licet verum sit, quod dicta renunciatio non est comprehensa sub decreto Concilii Tridentini sess. 23. cap. 26. ita ut etiam licet Concilij solemnitatibus sit valida, *Menoch. in add. ad lib. 2. de arb. cap. 436. & declaratur Sac. Concil. Congregatio, tamen ex alio capite datur de eius nullitate, nempe, quia in ea non fuit seruata solemnitas statuti Parmen. requirantis in omni donatione, seu renunciatione cum decreto irritanti, ut constabentes expressè iureiurando protestentur, & affirmant, donationes non esse fictas, aut simulas, seu doloosas, sed esse veras, & fieri bona fide, quæ solemnitas in dicta renunciatione non legitur, & propterea & eius defectus eam viciat, & præsertim quia ex quo est adinuenta ad euitandas fraudes, dicitur adhiberi ad publicam utilitatem, *Bald. in cap. 1. §. si quis per triginta, num. 9. si de feud. fuer. controu. sen. Dom. & Agn. Vassal. Corr. consil. 135. num. 24.* & vnde eius omisso multo magis viciat contractum, *Bar. in l. si quis pro eo, num. 8. ff. de fideiuss. Bald. conf. 150. num. 24. & Rot. in Romanis nullitas obligationis 16. Ianuarij, 1626. coram me.* Nec etiam dicta solemnitas ex licentia renunciandi obienta à Serenissimo Duce Parmen. remissa censetur, quia cum hoc non fuerit petiitum, nec Duci exposuit, non fuit eius intentio supplere prædicti iuramenti defectum, *cap. inter. in fin. de fid. instr. l. si defensor, §. 1. ff. de interrog. aet. Paris. conf. 3. nu. 6. lib. 4. Rot. decif. 114. n. 4. par. 2. recent.* sed solum eius intentio fuit reintegrare personam dicti Equitis, qui tunc erat minor, ut canat dicta licentia, & in puncto, *Ros. in Bonon. Restitutum 21. Maij, 1627. coram me.**

Neque obstat, si dicatur, quod & dicta solemnitas non requiritur in donatione facta ex causa ingressus Religionis, quia hoc est verum in ea donatione, quæ fit iuxta terminos Concilij nempe à Nouitio ante emissam professionem, in qua sunt adhibenda solemnitates Concilij, non autem solemnitates statuti secularis, & ratio est, quia & Nouitius iuxta magis communem, & approbatam sententiam reputatur persona Ecclesiastica, *capit. Religioso, §. 1. de sent. excomm. lib. 6. Anchar. consil. 69. Nauarr. conf. 3. lib. 2. de for. comp. vol. 2. Roder. Suar. alleg. 20. n. 29. Dec. conf. 31. n. 3. circa med. quamvis enim à Monasterio exire possit, tamen id non debet in consideratione haberi, & sed tantum attendi debet status, in quo reperitur Nouitius tempore contractus iuxta doctrinam, *Bar. in l. Italianum verum debitorem, in fin. ff. de cond. indeb. Paul. de Cap. conf. 433. nu. 3. vol. 1. & facit textus optimus, & ibi, glof. in l. 2. ff. de in diem addit. & vnde vti persona Ecclesiastica interim in eius contractu**

tractu non est adhibenda solemnitas statuti secularis, cui non subicitur, sed solemnitas iuris Canonici iuxta doct. Abb. & Ioan. Andr. in cap. Ecclesia Maria de

- 41 *confus. & in puncto, Anchar. in d. conf. 65. num. 6. ¶ Vj-
vera autem in donatione facta ab eo, qui adhuc
non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu,
est adhibenda solemnitas legis, seu statuti secularis,
maximè quando ut hic, donatio etiam facta fuit ad
favorem personæ secularis, quia ille, dum non in-
greditur, est secularis; & ideo subicitur legibus se-
cularibus. Vnde quamvis renunciatio d. Equitis fa-
cta ante ingressum Religionis, sequito postea ingres-
su cum effectu, forè non posset rescindi ex enormis-
sima læsione, si fuisset valida iuxta superius dicta, ta-
men quia fuit nulla ex defectu dictæ solemnitatis, a-
deo vñ nunquam fuerit in implicito statu validitatis,
dubio procul dari potest de eius nullitate, quæ à prin-
cipio adfuit, quæ ideo tractu temporis non conua-
lescit; alioquin enim facta mentione ingressus Reli-
gionis, passim fieret frus statuto, quod ad euitan-
das fraudes emanavit, quod etiam videtur fuisse de
mente Sacre Congregationis, dum declaratuit, præ-
dictam renunciationem non comprehendì sub deceto
Sacri Concilij.*

Et in omnem casum, data etiam validitate dictæ
renunciacionis, datur magnus fumus de enormissima
læsione, quia in renunciacione fuit reservatus Equiti
Martio redditus scutorum 200. in vita patris, & post
eius mortem vñ fructus, qui vltimus in eius testa-
mento vltra prædicta ei legavit alimenta, & insuper
Eques Martius prætendit non obstante dicta renun-
ciacione, ad ipsum spectare alia bona, & signanter di-
midiam partem hereditatis Ioan. Baptiste communis
fratris ab intestato defuncti, & quidem iure opti-
mo, si non adest in testamento dicti Alexandri reei-
41 *proca substitutio præsentia per d. Camillum, quia ¶ si
lius, qui renunciavit bonis præsentibus, &
futuris, nihilominus succedit fratri ab intestato de-
functo etiam in bonis patris hereditatis, Dec. in l.
hereditas, num. 7. & ibi Cagnol. num. 4. ff. de reg. Jur. Rol.
conf. 95. num. 44. lib. 1. & tamen prædictus Eques in di-
cta transacione renunciavit his omnibus pro scutis
260. annuis vita sua durante tantum ei solvendis; vn-
de cum articuli tendant ad probandum bona renun-
ciata in transacione excedere non solum vltra dimi-
diam, sed etiam vltra duas tertias dicta scuta 260.
annua, dubio procul materia articulorum est rele-
vans, & consequenter remissoria non potest de-
negari.*

Et ita vtraque, &c.

Florentina Subdecanatus.

Lun. 10. Januar. 1628.

ARGUMENTVM.

Statu Iurispatron. an præsumatur gentilitius,
vel hereditarius.

SVMMARIVM.

- 1 *Iurispatronatus est gentilitium, si canet pro descendenti-
bus, aliis secus, num. 7.*
- 2 *Iurispatronatus de sui natura est transitorium ad ha-
redes extraneos.*
- 3 *Vniuersitas sit corpus inanimatum.
In Iurispatronatu Vniuersitatis an possit considerari
qualitas gentilitia.*

- 4 *Doct. cum quævis erectum Iurispatronatus non atten-
datur si illa non habuit effectum, prout in hoc casu
nec attenditur erectio ipsa. Declara, vt num. 6.*
- 5 *Permutatio non effectivata, non debet attendi.*

DECISIO CXXII.

DE 14. Iunij præterit fuit in Rota
dubitatum, ad quem ex tribus præ-
tensis patronis spectet Iurispatronatus
Subdecanatus Ecclesiæ Florentinae
de quo agitur.

Sed quia in Bulla Iulij II. de an-
no 1513. in qua dictum Iurispatronatus vt ex dotatio-
ne videtur reservatum Laurentio, & eius fratribus de
Puccis, eorumque descendentiis, narratur etiam,
quod dictus Subdecanatus fuerat prius erectus à Six-
to IV. & dotatus ex certis elemosynis à Christi fi-
delibus elargiendis occasione cuiusdam plenariæ in-
dultentiæ, & quod ius præsentandi fuit reservatum
Vniuersitati artis lanæ dictæ Ciuitatis; propterea Do-
mini voluerunt videre de statu anteriori d. Subdeca-
natus, seu iurispresentandi ante dictam Bullam, quæ
disputatio eò tendit, quod licet omnes prætensis pa-
troni conueniant in existentia Iurispatronatus, tamen
quoad pertinentiam sunt discordes; quia duo ex eis,
nempe D. D. de Venturis, & D. D. de Puccis, qui
tuntur præcipue dictæ Bullæ, prætendunt quoad per-
tinentiam dictam Bullam tantum esse attendendam;
& ¶ ideo hoc Iurispatronatus esse gentilitium, ex quo
Bulla cantat pro descendentiis dictorum fratrum
de Puccis.

Ex aduerso autem D. Octauia de Capponia alteta
ex dictis tribus assertis patronis, quæ venit vt hæres
quondam Roberti de Puccis eius mariti, prætendit
pertinentiam non esse regulandam ex dicta Bulla, sed
potius ex statu anteriori ante eam, qui (vt illa præ-
tendit) non fuit gentilitius, sed liber; & ius attendat-
ur ius competens dictæ Vniuersitati artis lanæ ex
concessione Sixti IV. de quo fit mentio in dicta Bul-
la Iulij II. siue attendatur ius competens dictis fratri-
bus de Puccis, ex quo ipsi ante dictam Bullam per
tres annos antè, vt constat ex instrumento de anno
1610. *Summario Octauie num. 1.* dotarunt ex inte-
gro dictum Subdecanatum nulla facta mentione de-
cendentium, sed simpliciter, & propterea ¶ Iurispatro-
natus ex dicta dotacione, vt prætenditur ex tunc ac-
quisitum, fuisse transitorium ad hæredes extraneos, &
sic ad dictam Octauiam iuxta naturam suam, *glos. in
Clem. plures in verb. heredes de Iurepatr. Lambertin.
de Iurepatr. lib. 1. par. 2. quest. 2. articulo. 1. numer.
15. & 26.*

Vnde proposui hodie causam super dicto anteriori
statu, & Domini resolverunt statum anteriorem dicti
Subdecanatus, seu Iurispresentandi ante dictam Bul-
lam Iulij II. non fuisse gentilitium, sed liberum, quia
aut attenditur iurispresentandi reservatum dictæ Vni-
uersitati artis lanæ per Sixtum IV. ¶ & cum dicta V-
niuersitas sit corpus inanimatum, non potest in ea
considerari qualitas gentilitia, sed solum ius quoddam
præsentandi competens illis de dicta Vniuersitate in
perpetuum tanquam vniuersis, *Lambert. de Iurepatr.
lib. 1. par. 1. quest. 7. princ. art. 15. num. 3. & seqq.* & cum
tale ius de iurimatura sit transitorium ad extraneos, vt
dictum est, propterea status anterior quoad dictam
Vniuersitatem talis qualis erat libet, & non genti-
litius.

Neque obstat, si dicatur, quod ante dictam Bullam
nullum vnquam adfuit iurispresentandi actuale, & ef-
fectuum penes dictam Vniuersitatem ex quo Subde-
canatus fuit erectus, & iurispresentandi concessum
dictæ

DECISIO CXXIII.

Vt et hodie resolutum, constare de fideicommissio q. Bartholomaei de Cruciaris purificato ad fauorem Angeli; illud tamen non intrare super domo, & censu adiudicatis q. Faustine vxori dicti fideicommissitantis pro sua dote, & quarto dotali; nam quoad primum scilicet, ¶ quod constet de fideicommissis; verba testamenti videntur clara, dum dicuntur, ¶ quod testator instituit heredes filios suos masculos nascituros pro medietate, & pro alia medietate Leonardum Bonum eius ex fratre pronepotem, quos citra ad inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, & in euentum non existentie filiorum masculorum testatoris, d. Leonardum heredem vniuersalem instituit, & voluit, quod omni casu bona semper subiecta essent fideicommissis vsque in infinitum, & dicto Leonardo quandoque sine filiis decedenti, substituit proximiores masculos de Cruciaris, qui succedere debent in dictis bonis vsque in infinitum, cum prohibitione alienationis, & cuiusvis detractionis, vt bona fideicommissi semper integra, & illa remanerent in domo, & familia de Cruciaris in infinitum, quia sine eo intentio testatoris nullo modo posset effectuari, *Socin. m. l. qui Roma, §. Coheredes, num. 18. ff. de verb. oblig. Goz. conf. 102. n. 7. Cret. conf. 48. n. 26. lib. 1. Paris. conf. 75. n. 9. lib. 1. Mar. ar. in epistolam fidei. par. 2. qu. 28. Ad not. presump. 68. nu. 2. lib. 4. Sord. conf. 96. nu. 14. Peregr. de fidei. ar. 5. num. 12.* & fuit dictum, in Romana fideicommissi de Delpino 1. Decembris, 1623. coram bon. mem. Remboldo.

Quoad secundum, quod dictum fideicommissum sit purificatum ad fauorem Angeli, visum fuit Dominis bene ex facto probari, ex quo dictus Leonardus scripsit fuit hactenus, cui successit tanquam proximior Leonardus illius ex fratre nepos, ob cuius obitum sine filiis, factus fuit locus vocationi dicti Angeli proximioris de familia testatoris, ¶ qui dum bene probatur esse de domo, & familia testatoris, presumitur proximior agnatus, ex quo nemo alius concurreat, nec pro parte Confraternitatis, & litis consortium probatur adesse alios proximiores, *Peregr. de fidei. ar. 43. n. 60. Ruin. conf. 67. n. 1. qu. 5. vers. & dicit. Sord. conf. 241. n. 26. Seraph. decis. 1219. n. 1. & Rot. dec. 693. nu. 2. p. 2. recent.*

Quoad tertium, quod fideicommissum non inerat in domo, & censu supradictis, inde pater, quia illa fuerunt adiudicata pro dote d. q. Faustine vxoris testatoris, quae adiudicatio fuit sententia mediantem, quae transitum fecit in rem iudicatum, declarata valida, & non excessiua: ¶ bona autem fideicommissi pro debitis testatoris, & sic ex facto defuncti, cedet alienantur, l. filiusfamilias, §. d. in l. secundum ff. de leg. 1. l. cum fidei heredes ff. de fideicommissis lib. 1. pro §. pradium ff. de leg. 1. l. alienatione ff. famil. erc. §. glof. Bar. Bald. & communiter scribentes, in l. 2. C. ad Trebell. Ad oliv. de Hisp. primog. lib. 1. cap. 10. nu. 2. ¶ & praefertim ex causa restitutionis dotis, *Socin. conf. 16. n. 12. lib. 3. idem Melin. ubi supra lib. 4. cap. 6. nu. 2. Rot. apud Greg. XV. dec. 166. nu. 2. & ibi additio.*

Et ita vtraque, &c.

Romana

dictae Vniuersitati aris lanx per Sixtum IV. cum dote dictarum elemosinarum, quae dos cum non haberetur effectum, quia plenaria indulgentia, vnde dictae elemosinae erant recolligenda, fuit reuocata, non videtur attendenda, ¶ sicut etiam nec erectio Sixti IV. cum dicta dote, ex quo non fuit effectuta, *Seraph. decis. 1034. prout ¶ nec attenditur permutatio non effectuta, Caput. decis. 11. par. 1. quia ¶ fuit responsum, quod hic non agitur de canonizanda dicta erectione Sixti IV. nec de qualificando iure praesentandi dictae Vniuersitati, sed solum de eius statu tali quali, & prout de facto praecessit ad effectum melius discernendi statum verum, & realem ad effectum, de quo agitur.*

Aur vero attenditur ius praesentandi, quod Octauia praetendit fuisse acquisitum fratribus de Puccia à tempore instrumenti dictae dotationis, fere assignationis dotis factae à dictis fratribus per tres annos ante dictam Bullam Iulij II. & similiter status praetensis Iurispatronatus talis qualis, & quatenus de dicto tempore comparat, fuit tunc liber, ex quo dictus status fundatur in dicto instrumento in quo nulla fit mentio de descendentiibus, *ex glof. & Lambertini supra citatis.*

Neque obstat, si dicatur, quod in dicto instrumento donationis, seu assignationis dotis, non sit mentio aliqua de resecutione Iurispatronatus, nec de consensu ordinarij, qui consensus, (vt dicebatur) aliter non praesumitur, stante expressa resecutione Papae in dicta Bulla paulo post tres annos à die dicti instrumenti dotationis pro descendentiibus auctorum vtriusque patris, qui auctores, vt etiam praetenditur, impetrarunt dictam Bullam, & ex quo vtraque pars venit ex eadem dotatione, de qua in dicto instrumento, cuius mentio fit in dicta Bulla Iulij II. & praefertim cum regulariter dotatio soleat, & debeat praecedere, & postea de consensu Superioris sequi resecutione Iurispatronatus; quia cum multa hinc inde circa hoc deducerentur, Domini resolutionem huius difficultatis, quae est praecipua in hac lite, reiecerunt ad aliam disputationem, & pro nunc solum resolverunt statum anteriorem, si, & quatenus aliquis fuit ante dictam Bullam Iulij II. semper fuisse liberum.

Et ita, vtraque, &c.

Romana Fideicommissi de Cruciaris.

Ven. 14. Ianuar. 1628.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissum ex quibus verbis inducatur.
- 2 Proximior agnatus qui praesentatur ipso, quod ille probat, se esse de Domo, & nemo alius concurret, nec ex aduerso probatur adesse alios proximiores.
- 3 Bona fideicommissi alienari possunt pro debitis testatoris.
- 4 Et praefertim ex causa restitutionis dotis.

Romana Dotis.

Ven. 14. Ianuarij, 1628.

ARGVMENTVM.

Incompetentia Iudicis quando opponi non possit, & quando illius recusatio non præiudicet, ac alia notanda, quæ patent ex Summario.

SVMMARIVM.

1. *Causa connexa inter se, trattanda sunt coram eodem Iudice.*
2. *Res non potest opponere de incompetentia Iudicis, & defectu iurisdictionis illius, si fuit coram eo causam prosequutus.*
3. *In recusatione Iudicis electi de consensu partium, acquiritur probatio causæ, & quod illa fiat causa cognita, & parte citata.*
4. *Processus est validus de stylo Rote, si Index processum post recusationem, & pars non appellavit.*
5. *Obligations Camerales extensio, prævia citatione, non est necessaria, sed sufficit decretum de illam extendendo.*
6. *Idem ita probatur per demonstrationes.*

DECISIO CXXIV.

DOMINI hodie persistendo in decisio coram me 14. Nouembris præteriti, resolverunt, mandatum relaxatum ad favorem Annibalis de Amaris, & contra Flauium Spinolam à D. Mangiono vti deputato ab Illustrissim. Cardinali protectore Confraternitatis Sanctissimæ Annuntiatæ, esse exequendum ex rationibus, de quibus in dicta decisione.

Neque obstat defectus iurisdictionis dicti D. deputati, quia ultra ea, quæ dicta sunt in alia decisione, cessat difficultas, quia abque dubio deputatus prædictus erat Iudex competens in causa, quæ pendebat inter Flauium, & Confraternitatem, quæ huic, de qua agitur, & hæc illi, erant inter se connexæ, itaut idem interesse, quod habebat Confraternitas in vna causa, haberet in alia dum in vtraque agebatur, an domus esset libera ab onere prætenso per dictam Confraternitatem, prout etiam idem dicendum est de interesse Flauij, quod vnum, & idem erat in vtraque causa; & Vnde causæ vti connexæ erant coram eodem Iudice tractandæ, ad l. nulli, C. de Iud. & præsertim, quia Flauio instante fuit resumpta causa ab A.C. & commissæ prædicto deputato, coram quo pendebat causa Confraternitatis, & quam ipse Flauius defendendo Annibalem fuit prosequutus pro suo interesse, qui propterea non potest opponere de incompetentia, aut defectu iurisdictionis, l. venditor, ff. de Iudic. Bart. Paulus, & alij in l. i. ubi in rem alia exerceb. Ancbar. consil. 333. num. 1. Purpur. consil. 26. per votum.

3. Non obstat prætenso deputati recusatio; & quia ultra quod in Iudice de partium consensu electo, vbi hic requiritur causæ probatio, & quod illa fiat causa cognita; & parte citata, Paul. de Cass. consil. 441. viso puncto, nu. 4. lib. 1. Marant. de ord. Iud. par. 6. al. 2. i. de appellat. num. 76. in omnem casum, & ex quo Iudex processit post recusationem, & pars non appellavit, de stylo Rotæ processus habetur pro valido, Lan-

cellos, de assens. 2. pars. capis. 6. numer. 58.

Minus tamen obstat, quod obligatio Cameralis non fuerit extensa prævia citatione, quia constat de contrario, & sufficit decretum de illam extendendo, Rot. decis. 111. inter impress. apud. Modern. de oblig. Camer. in fin. prout etiam non obstat, quod non præcelleret citatio ad videndum decerni mandatum cum decreto; nisi infra tres, ex quo, vt dicebatur in apoca priuata, non adeo consensus expressus quoad mandatum executionum, quia hoc cessat ex facto, in quo constat de contrario,

Non obstat etiam, quod onus, de quo agitur, non sit probatum inesse dictæ domui, quia imò fuit bene probatum ex his, quæ in dicta decisione in hac causa facta, dicta sunt, quæ Domini satis, superque sufficere dicebant.

Tandem non obstat, quod opponitur circa identitatem dictæ domus, & quia identitas fuit concludenter probata per dictam Confraternitatem; Demonstrationes enim, & confines primæ inuestituræ correspondent finibus huius domus, dum in dicto instrumento fuit expressè dictum, quod domus posita erat Romæ in Burgo Sancti Petri in Platea Palatii Armellini iuxta ab vno latere bona Sanctæ Mariæ de Rue, retro Palatium q. Baptista de Aquila vico medianæ, & ab alio latere Plateam seu viam publicam, qui fines hodie extant, & competunt huic domui, & prout verificatum fuit per acceffum, & ocularem inspectionem factam, prout in actis per D. Mangionum Iudicem deputatum, coram Notario, & testibus, & præsentate dicto Flauio, & constat etiam per depositionem trium testium in faciem loci coram eodem Iudice, & dicto Flauio tempore supradictæ visionis, & accessus examinatorum.

Et ita, vtraque, &c.

Lunen. Sarzanen. Cappellaniz.

Lun. 24. Ianuarij, 1628.

ARGVMENTVM.

Institutio debetur præsentato à maiori parte patronorum Iulpatronatus an præscribatur contra compatronum per obseruantiam quadragenariam præsentandi, & an illa inducatur ex præsentationibus difformibus. Præsentatio pro qua rata facta censetur, & alia, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

1. *Præsentatus à maiori parte patronorum institui debet.*
2. *Sententia non attenditur de stylo Rote, si non iustificetur ex aliis.*
3. *Falsitas sententia sit antiqua, quia tunc presumitur iusta, & probat etiam sine processu.*
4. *Identitas, & integritas processus presumuntur, dum non probatur contrarium, & ille est in forma extrinsecus, siue processus.*
5. *Et præsertim, si fuit productus ab altera parte.*
6. *Iulpatronatus præscribitur per obseruantiam quadragenariam aduersus compatronum etiam sine titulo.*
7. *Præsentatio in dubio presumitur facta pro illa tantum voce, quam quis habet.*
8. *Præsentatio facta à pluribus patronis, intelligitur facta solum pro iure cuique competenti.*

9. Citatio

- 9 *Citatio ad dicendum contra, &c. si non fuit repro-*
ducta quid operetur.
- 10 *Possessio quadragenaria presentandi non inducitur*
ex presentationibus disformibus.
Et ex quibus videatur interrupta, num. 11.
- 11 *Enunciatio facta in presentatione, in qua dicitur*
iuspatronatus spectare pro medietate ad N. N.
non praeiudicat aliis patronis absentibus, & igno-
rantibus.
- 12 *In patronis non presumitur scientia, quod alij pra-*
sentauerint.

DECISIO CXXV.

OMINI hodie persistendo in decisio-
 die vltima Maij 1617. coram me resol-
 uerunt, Hieronymum Furlanum esse in-
 stituendum, ex quo fuit praesentatus à
 maiori parte patronorum existentium
 in quasi possessione praesentandi, scilicet à Maximili-
 ano eius patre, qui habet duas ex quatuor vocibus,
 & à Francisco Garzola habente vnam; cum tamen
 Lancellorus pars altera solum praesentatus fuerit à
 Luca Contardo habente vnam solum vocem, vt la-
 tius in dicta decisione comprobatur; & quia in ea sta-
 tus anterior iurispatronatus huius beneficii ab eius
 fundatione vsque ad annum 1561. quo super dicto lu-
 tepatronatus lata fuit sententia per Capitulum Sar-
 zanen. iuxta conf. Colleg. Ferratien. de qua hodie op-
 tebatur, & sic vltima 100. annos continuatus est
 clarus ad fauorem praedictorum Maximiliani, & Fran-
 cisci, qui praesentantur Hieronymum, ita quod ar-
 tento dicto anteriori statu, non potest dubitari prout
 nec D. D. dubitauerunt, quod ad eos non spectent tres
 voces ex d. d. quatuor, & consequenter, quod iuxta
 praedictum statum, clarum videtur, quod ¶ Hieronymus
 fuit praesentatus à maiori parte patronorum exis-
 tentium in dicta quasi possessione, cui propterea de-
 betur institutio, cap. ex frequentibus de inst. c. consulta-
 tionibus 16. quasi 7. Abb. in cap. cum Bartholdus, num. 12.
 do re iudic. Ferrer. conf. 33. num. 4. cum seq. lib. 1. Rot. decif.
 337. n. 1. par. 1. recent. propterea solum superest respon-
 dere difficultatibus nouiter post dictam decisionem
 excitatis, quae percutiunt statum à dicto anno 1561.
 quo lata fuit dicta sententia vsque ad vacationem, de
 qua nunc agitur.

Vnde primò non obstat, d. sententia Capituli Sarza-
 nen. lata ex voto Collegij Ferratien. ¶ quia cum ni-
 hil fuerit deductum, ex quo illa iustificetur iuxta Ro-
 tae consuetudinem, non debet attendi, *Put. decif. 191.*
lib. 1. in nou. Seraph. decif. 121. num. 5. Nec facit, ¶ quod
 dicta sententia sit antiqua, nempe à 60. annis, & vlti-
 quo casu praesumitur iusta, ita ut prober etiam sine
 processu, *Cassad. decif. 3. num. 1. cum seq. de procurat.*
Monte. decif. 196. num. 6. & 7. Rot. decif. 143. num. 8. par. 2.
diuers. & decif. 343. num. 2. post conf. Farin. quia praesump-
rio iustitiae cessat in casu nostro, cum fuerit exhibi-
tus idem processus, super quo Collegium Ferratien-
tulit votum, & dicta sententia emanauit, ¶ de cuius
processus identitate, & integritate videtur sufficien-
ter constare, dum contrarium non probatur, ex quo
est in forma extractus, siue processus, & in eius prin-
cipio, & alibi infra, sic inscriptum reperitur exemplum
à Notario, &c. Bart. in rubr. num. 8. ff. de nou. oper. nunc.
Greg. XV. decif. 59. in princ. vbi additio, & Seraph. de-
cif. 1018. num. 6. ¶ & praeterea, quia fuit productus à
parte altera, Verall. decif. 188. num. 4. par. 1. Rot. decif. 144.
num. 1. post secundum volumen conf. Farinac. Vnde cum
in dicto processu non probetur, quod hoc iuspatrona-
tus pro medietate pertineat ad Cartaneos; imò per
negatiuum coarctatum in dicto processu constet de

Tomus I.

contrario, propterea dicta sententia vt iniusta non
 est attendenda, maxime contra dictum statum prima-
 rium per vlti centum annos clarum, & indubita-
 tum ad fauorem Maximiliani, & Francisci, qui Hiero-
 nymum praesentantur ex deductis in dicta decisio-
 ne in hac causa facta.

Non obstat etiam ¶ praesentia obseruantia quadra-
 genaria Cartaneorum, per quam Iuspatronatus praescribitur
 aduersus comparationem etiam sine titulo,
Comar. in reg. possessor. par. 2. §. 10. num. 8. Lamberti de lu-
repatr. lib. 1. par. 2. quesi. 11. art. 5. Rot. decif. 229. num. 1. &
decif. 407. num. 1. par. 1. diuers. quia dicta obseruantia pra-
tenditur ex tribus praesentationibus, prima de anno
1561. secunda de anno 1566. & tertia de anno 1609.
 quae nullo modo suffragantur ad effectum dictae qua-
 dragenariae, vt ex particulari illarum discussione patebit.

Prima de anno 1561. & sic per annum ante dictam
 sententiam, non dicit, quod Cartanei pro dimidia
 praesentauerint, ¶ ideo in dubio debet intelligi facta
 pro vna voce, quam solum illi habebant, *Abb. in*
cap. cum Vintonen. num. 3. in fin. de elect. Lamberti de lu-
repatratus lib. 2. par. 2. art. 16. col. 3. in fin. & quomuis
in ea concordetur cum Furlanis dictum fuerit, vt pra-
sentatio intelligeretur facta iuxta declarationem faci-
endum cum voto Collegij Ferratien. tamen cum
votum praedictum fuerit iniustum, & partes ei stare
noluerint, vt infra dicitur, non est habenda conside-
ratio, ¶ sed praesentatio debet intelligi solum facta
pro iure cuique competente.

Secunda praesentatio de anno 1566. & sic post qua-
 tuor annos à dicta sententia, vlti quod non est de a-
 ctis, quia licet Hieronymus fuerit citatus ad dicen-
 dum contra iura, ¶ tamen citatio non fuit reproducta
 & exhibitio remansit sine citatione, & consequenter
 praesentatio dicitur esse in actis, sed non de actis, ¶ po-
 tius ex ea excluditur, praesentia quadragenaria, in qua
 est difforsim ab aliis, iuxta d. *Bar. & Doct. in l. 1.*
2. num. 21. ff. solut. matrim. Dec. conf. 215. num. 2. vers. 1. hoc
idem, Crauer. conf. 949. num. 29. & in puncto, idem Cra-
uer. conf. 134. num. 10. vers. praeterea ibid.

Quod autem haec praesentatio fuerit difforsim appa-
 rat, quia vacante tunc hoc beneficio, Furlani, & alij
 auctores Maximiliani, & Francisci, qui nunc Hiero-
 nymum praesentantur, & comparuerunt coram Capitu-
 lo Sarzanen. & nulla facta mentione dictae senten-
 tia, sed solum narrata fundatione huius beneficii, nec
 non narrato dicto statu anteriori, & asserentes ad eos
 spectare Iuspatronatus, & quod erant in quasi posses-
 sione praesentandi ab annis 100. & citra, praesentantur
 quemdam Ioannem Antonium Bettinum, ¶ qui pro-
 pterea visi fuerunt interrumpere quadragenariam,
 quia comparuerunt etiam Cartanei separatim coram
 eodem Capitulo, & expresse impugnando praedictam
 praesentationem Furlanorum, & asserentes ipsos solos
 esse veros patronos, ad eosque totum hoc Iuspa-
 tronatus pertinere, praesentantur eundem Bettinum,
 quem Capitulum Sarzanen. vt supra per ambas partes
 separatim nominatum instituit; Vnde patet, quod dicta
 praesentatio fuit difforsim, & quod nec vna, nec
 altera pars voluit stare dictae sententiae, cum iuxta
 eam non praesentauerint, & quod Capitulum Sarza-
 nen. Bettinum simpliciter instituit, & consequenter ad
 praesentationem eorum, qui potius, & melius iuspraesentandi
 habebant, quales erant Furlani, & alij aucto-
 res Maximiliani, & Francisci iuxta praedictum antero-
 rem statum; igitur dicta secunda praesentatio non so-
 lum distruit praesentam quadragenariam, quinimò Furlani
 possunt ex ea iuari ad probandum continuatione
 prioris status, priorisque possessionis, & ex ea declara-
 ri, quod dicta prima praesentatio de anno 1561. fuit facta
 pro iure cuique in eo statu tunc competenti.

O

Tertia

Tertia & vltima præsentatio Cartaneorum de anno 1609. quæ cantat pro medietate, fuit facta separatim ad præsentationem Furlanorum, qui non reſtricti ad præsentationem, ſed ſimpliciter præſentantur. ¶ Unde dicta enunciatio pro medietate, Furlanis abſentibus, & ignorantibus facta non nocet, iuxta conf. Cald. 12. de ſurpatronatu, ſæpius per Rotam canonizatum, Verall. decif. 339. p. 2. & Greg. X. P. decif. 417. num. 2. & Rot. in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1627. coram me: ¶ Nec in Furlanis in eorum præiudicium præſumitur ſcientia de eo tempore, quod Cartanei præſentauerint pro medietate, Ferret. conf. 132. num. 3. Cranett. d. conf. 134. num. 18. Rot. decif. 174. num. 5. par. 2. recent. & eo maxime, quia præſentantur ſeparatim, & in adu institutionis non legitur, quod Capitulum admiſerit præſentationem Cartaneorum pro medietate, ſed pro eorum voce.

Et ita vtraque, &c. Et cauſa ab omnibus Dominis viſa, &c.

Ceſenaten. Fideicommiſſi.

Lun. 24. Ianuar. 1628.

ARGVMENTVM.

Filiæ ſcæminæ non faciunt deficere conditionem, ſi ſine filiis deceſſerit, ſub qua eſt vocatus ſubſtitutus, ſi conſtet ex coniecturis, teſtatores de filiis masculis intellexiſſe, & plures coniecturæ numerantur. Filij poſiti in conditione, quando cenſentur vocati. Et quando dicatur habita ratio conſeruationis agnationis.

SVMMARIVM.

- 1 Filiarum ſcæminarum exiſtentia facit deficere conditionem, ſi ſine liberis, ſub qua eſt vocatus ſubſtitutus.
- 2 Fallit, ſi ſcæmina ſuerint excluſa verbis clari, aut per virgentes coniecturis, quas vide, num. 12. & pluribus ſequentibus, & præſertim, num. 25. 28. 30. 31. 32.
- Item fallit, ſi ſequeretur aliquid abſurdum, num. 5.
- Item ſi adeſſet ſtatutum excluſiuum ſcæminatum, num. 21. & an. & quando hæc concluſio admitatur à Roia, num. 26.
- Item fallit, ſi teſtator in alio teſtamenti partibus pluries nominauit masculos, num. 28. & 30.
- Item ſi de masculis, & ſcæminis diſcretimè mentionem fecit, num. 31.
- Item ſi teſtator reſpexiſſet ad conſeruationem agnationis, num. 32.
- Item ſi ſcæmina ſuerint vocata poſt omnes masculos, num. 40.
- 3 Familia masculina appellatione, dum extant masculi, an veniant ſcæmina, reſponſus à D. D. ibi citatos.
- 4 Teſtator præſumitur noluiſſe ſub masculis de familia comprehendere ſcæminas, ſi expreſſis verbis diſtinxit masculos à ſcæminis, declarans, velle illas tantum admitteri poſt masculos de familia.
- 6 Teſtator ſi in caſu delicti alicuius ex heredibus masculis, alios heredes masculos vocauit, declarans ſe hoc facere ut bona conſeruentur in familia ſua masculina, & in defectum familiae masculinae in ſcæminis, an huiusmodi clauſula reſeruat tantum ad caſum delicti heredu, vel etiam ad caſum mortis illius, & num. 7. & ſeqq.

- 8 Clauſula ſtans de per ſe eſt, qua habet orationem perfectam.
- 9 Et reſeruat ad omnes caſus præcedentes, ſi non adeſt diuerſitatis ratio magis in vno caſu, quam in alio.
- 10 Ratio aequaliter determinans vnum, & alium caſum, de vtroque intelligi debet.
- 11 Aliqua, dictio, ad quid etiam minimum reſeruat.
- 12 Condiſio ſi ſine filiis deceſſerit, quando intelligatur de filiis ſiſe masculis, & non de ſcæminis, num. 28. 30. & 31.
- 13 Et quid ſi teſtator prius in re certa filius inſtituit.
- 14 Ab excluſione filiarum, extantibus masculis, an, & quando liceat arguere ad excluſionem neptum.
- Li. viua matre, &c. de bon. materinis, quando non intret in neptum.
- 15 Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, ſi teſtator digreſſus fuit ad plures gradus ſubſtitutionis.
- 16 Item ſi viua, aut plures eos poſuit in conditione.
- 17 Rurſus ſi teſtator voluit conſeruari agnationem.
- 18 Teſtatoris mens, dum clari apparet, coniectura contraria non admititur, ſed ſolum ille, quæ adiuvant mentem ipſius teſtatoris.
- 19 Dotare filias primo loco ſpectat ad patrem.
- 20 Fœmina dotari debent ex bonis fideicommiſſi aſcendentis.
- 21 Amplia etiam, quod in vita teſtatoris non eſſent nata, nec concepta.
- 22 Filia debent à patre in dotibus inſtitui ad hoc, ut eius teſtamentum valeat.
- 23 Fiſcus eſt durum aduerſarius, & citò deſcribit & capis bona delinquentis.
- 24 Neptes nec nata, nec concepta in vita fideicommiſſentis, an ſint dotandæ de bonis fideicommiſſi, ſeu ex fructibus eorum valde eſt in iura controuerſum.
- 27 Statutum excluſdens ſcæminas propter masculos, an, & quando debeat intelligi quoad masculos eiufdem, vel alterius gradus.
- 29 Teſtamenti vna pars per aliam declaratur.
- 33 Teſtator præſumitur reſpexiſſe ad conſeruationem agnationis ex vocatione masculorum præſertim geminata, & ex excluſione ſcæminarum, maxime ſtante ſtatuto facto ſuore agnationis, ibidem.
- 34 Item præſumitur agnationem contemplatæ eſſe digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionis.
- 35 Item vocatis masculis per nomina collectina de familia masculina.
- Fœmina an excludatur ex verbo domus remiſſiue ad D. D. ibi allegato.
- 36 Item præſumitur teſtator proſpexiſſe conſeruationem agnationis, ſi ſcæminis excluſis, illi dotem conſtituit.
- 37 Declara, quod quatenus qualibet dictarum præſumptionum, & coniecturarum de per ſe non ſufficeret pro elicienda voluntate teſtatoris conſeruandæ agnationem, ille tamen ſimul inſula ſufficiunt.
- 38 Agnationis conſeruatio non videtur contemplata à teſtatore, ſi in aliqua parte teſtamenti ſcæminas vocauit.
- 39 Fallit, quando ſcæmina ſunt vocata poſt omnes masculos, quia tunc earum vocatio non excluſit, quin, dum extant masculi, ſu agnatio contemplata.

DECISIO CXXVI.

ALEXANDER Martinellus dotariis filiabus, & verba ſunt teſtamenti inſtituit ſibi heredes equæ portionibus Iſephnum, Bonifacium, & Martinellum filios ſuos legitimos, & naturales, & aliquo ex prædictis quandocumque decedente ſine filiis

filii legitimis, & naturalibus, ei, siue eis sic decedentibus, vulgariter, populariter, & per fideicommissum substatuit supereminet, seu supereminet, siue eius, aut illorum filios masculos legitimis, & naturales, in stirpes, & non in capita: & omnibus supradictis suis heredibus masculis decedentibus siue filii legitimis, & naturalibus; tunc, & eo casu suprascriptas suas filias legitimas, & naturales, seu illarum filias legitimas, & naturales in stirpes, & non in capita substituit, & casu, quo aliquis ex praedominatis suis filiis & heredibus committeret aliquod delictum, propter quod fieret locus confiscationi, tunc priuauit eum omnibus bonis relinquendo illi tantummodo libras 25. Bononienfes, & bona, quae deberent confiscari, reliquit iure institutionis filii masculi sui heredis delictum committentis, seu eorum filii, quibus non extantibus eodem modo quo supra, ipsa bona legauit aliis eiusdem testatoris filijs, & nepotibus, ut supra, declarans, ut idem seruetur, si filij, aut nepotes dictorum eius filiorum, & heredum delictum committerent, & filiam delictum committentium dotari mandauit, & in fine in separata clausula declarauit, quod hoc idcirco fecit, & disposuit, quia eius voluntas erat, ne aliqua sua hereditas bona exiret de domo Martinellorum, sed ut ea omnia conseruentur in domo, & familia sua masculina, & in defectum familia masculina, in feminis, ut supra.

Exierunt testatoris haeredes praedicti tres filij haeredes instituti, ex quibus nouissime obiit Martinellus filius filii masculus, relicti duobus filiabus, videlicet Ludonica, & Lucilla: Ex Bonifacio autem altero testatoris filio remansit Alexander, qui ex quo Martinellus obiit sine filiis masculis, praetendit ipsum esse vocatum ad partem haereditatis, quae Martinello obuenit, Ludonica vero, & Lucilla Martinelli filiae praetendunt excludere Alexandrum substatutum, quia cum ille simpliciter fuerit vocatus sub conditione, si Martinellus decederet sine filiis legitimis, & naturalibus, videtur, quod existentia praedictarum filiarum facit deficiente dicta conditionem, si quis i. a. ff. de testam. i. uel. si ita sit scriptum. ff. de leg. 2. Mand. de conuict. vlt. vol. li. 11. i. uel. 14. num. 1. & plures alij relati, per Peregr. de fideicommiss. ar. 23. nu. 1. & per tot. Rot. decis. 316. par. 1. recent.

Vnde dubitauit, an addit fideicommissum, & illi sit factus locus ad fauorem Alexandri, & fuit affirmatiue resolutum: De existentia enim fideicommissi nulla erat inter partes dubitatio, quia clare de eo constat ex lectura testamenti: quod vero illud adhuc dubitet, & in casu sequuto sit illi factus locus ad fauorem Alexandri, Domini ex serie, & qualitate dispositionis deduxerunt; & licet enim de exclusione foeminarum, quae habent pro se regulam supradictam, constare debeat, aut verbis clari, aut per videntes coniecturas, l. 1. C. de condit. infert. Paris. conf. 37. lib. 1. Rustic. ad l. cum anuo lib. 3. cap. 10. num. 11. 4. ff. de mand. & demonstr. Manric. de conuict. vlt. vol. lib. 11. i. uel. 6. num. 6. in fin. Peregr. de fideic. art. 25. num. 14. in fin. tamen hic verba testamenti videntur adeo clara; & coniecturae etiam circumscriptis verbis adeo efficaces, ut profus visum fuerit Dominis, haerendum non esse de voluntate testatoris, quod dicta conditio, si siue filijs debeat intelligi de filiis masculis tantum.

In primis ex verbis testamenti videtur hoc de necessitate inferri ex praedicta clausula finali, ibi, & hoc idcirco fecit testator, quia illius mens, & voluntas fuit, ne bona exeat de domo Martinellorum, sed debeant conseruari in domo, & familia sua masculina, & in defectum familia masculina in feminis, ut supra. Vnde quicquid sit, & an alias appellatione familiae masculinae, dum extant masculi, veniant foeminae, de quo late Peregr. de fideicommiss. art. 26. nu. 23. & Seraph. decis. 1438. nu. 2. & Rot. decis. 282. num. 2. par. 2. recent. & tamen ex

Tom. I.

quo testator in casu nostro expresse verbis distinxit masculos à foeminis, declarans tantum velle illas admitti post masculos de familia, clarum est, quod sub masculis de familia noluit comprehendere foeminas, Crauet. conf. 30. num. 6. & ita in simili argumentatur Menoch. conf. 95. num. 76. cum seqq. vnde cum Alexander sit masculus de familia; voluit testator, ut in omnem casum ad eum, & non ad foeminas eius bona perueniant, ad quem peruenire non possent, si conditio illa si siue filiis simpliciter, & non de masculis tantum intelligeretur; & quinimo fuisset testator si bi contrarius, & eius dispositio elusoria redderetur, quò sit ut dicta conditio ex vi verborum debeat intelligi de masculis tantum, non minùs, ac si hoc fuisset expressum ex adductis per Ias. in l. talu scriptura, num. 21. ff. de legat. 1. Imol. in l. si verò, §. de viro col. 2. nu. 31. vers. salu 2. ff. de solut. matrim. & in materia exclusionis foeminarum, Crauet. de antiqu. temp. 4. par. nu. 137. Brun. de statut. exclus. foem. ar. 5. princip. vers. nono temperatur, & Modern. Brixien. de substat. quest. 402. num. 105.

Nec dicatur, & quòd dicta clausula, & hoc idcirco fecit praefatus Dominus testator, &c. solum referatur ad casum delicti immediate praecedentem; quia vltra quòd ad vtrumque casum, nempe tam mortis, quàm delicti clausulam esse referendam, vident in puncto fuisse de mente Rotae in Fulginat. fideicommissi 22. Martij 1599. coram b. m. Cardinali Lanceloto in vers. quam rationem, etiam id ipsum ex mente testatoris ex tribus, quae Domini ponderarunt, videtur manifestum. Primo ex quo in dicta clausula in fine, in defectum familiae masculinae, testator vocauit foeminas, ut supra; vnde cum in casu delicti immediate praecedenti foeminas non vocauit, sed solum in casu mortis, antecedenti, aut testator voluit dictam clausulam referri ad vtrumque casum, aut si ad vnum tantum, non ad casum delicti, sed solum ad casum mortis, in quo etiam foeminas vocauit; & propterea cum verba dictae clausulae sint elata, consequenter iuxta mentem testatoris, quae elicitur ex relationis natura, eius bona in casu mortis non possunt peruenire ad foeminas extantibus masculis: perinde, ac si etiam in dicto casu fuisset dicta clausula appositae, Dec. conf. 227. num. 3. vol. 1. Decian. conf. 41. nu. 5. lib. 1. Menoch. conf. 343. nu. 85. & Secundo quia dicta clausula stat de per se, ex quo incipit per illa verba, & hoc idcirco feci, &c. & habet suam orationem perfectam, iuxta doct. Barr. in l. fin. ff. de reb. dub. Peregr. de fideic. art. 16. n. 102. quae propterea cum non sit diuersitatis ratio, quare potius ad vnum casum, quàm ad alium referatur, debet ad vtrumque casum referri, Peregr. ibid. n. 38. Menoch. de presump. 181. num. 2. Rot. decis. 209. n. 7. par. 2. recent. & fuit dictum in Romana dotu. seu Saluiani 10. Iunij 1616. coram me. Tertio, & vltimo quia si testator in dicta clausula, & hoc idcirco, &c. solum respexisset ad huius exclusionem, non erat, eum declarare, quòd volebat bona sua conseruari in familia masculina; quia satis erat prius delinquentem, & alium vocare; vnde dum idcirco bona conseruari voluit; ut semper remaneant in sua familia masculina, & haec ratio pro exclusione ficti non erat necessaria, sed aequiuit determinat vtrumque casum, de vtroque etiam debet intelligi, ad l. nam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. l. quamuis, C. de impuber. & aliis substat. & accedit, quòd de dicta relatione ad vtrumque casum videtur constare ex enixa mente testatoris, dum dixit, ne aliqua sua bona exeat de domo, & familia masculina, ponderando dictionem, & aliqua, quae ad quid etiam minimum referatur, Decium in leg. cum quid, numer. 1. ff. si certi. petat. Crauet. consil. 294. per totum, & consil. 178. numer. 29. Si verò dicta clausula ad casum mortis non referatur,

O 2

tatur, & conditio si sine liberis deficeret, per feminarum existentiam, ne dum aliqua, sed omnia testatoris bona exirent de eius domo, & familia masculina.

Præterea concurrunt efficaces, & vigentes coniecturæ, & quales Rota attendere solet, & communiter D.D. pro exclusione feminarum, & masculorum inclusione, in casu nostro desideantur. † Prima est, ex quo testator in principio solos filios masculos instituit, eoque ad inuicem, & eorum filios masculos, & vnum alteri decedenti sine filiis substituit filias, quo casu conditio illa si sine filiis defecisset ex coniectura mente testatoris interpretatur de solis filiis masculis, & non de feminis, *Gabr. in tit. de substit. conclus. 3. num. 11. & 17. Craff. in §. fideicommissum quest. 3. §. num. 4. Peregr. de fideicommiss. ar. 15. num. 22. Menoch. præsumpt. 85. n. 18. cum seqq. lib. 4. Modern. Brix. de substit. quest. 402. num. 4. cum seq. † quæ coniectura fortius procedit, quando, vt hic, testator filias in recepta, prius instituit, vt post alios considerat *Eugen. conf. 42. num. 13. lib. 2.**

74 Neque elicitur hæc coniectura, si dicatur, † quod ab exclusione filiarum extantibus masculis non licet arguere ad exclusionem neptum; & idem non intare dispositionem, *rex. in l. si vna mater, C. de bon. matern. ex quo exclusio filiarum non propter masculos eiusdem patris, & gradus, non propter patrurn. Vnde cum Martinellus, de cuius hereditate agitur, reliquit solas feminas, non adest masculus eiusdem patris, cuius causa possint dici nepes exclusæ, ita ut testator voluerit excludere proprias filias, quia extabant eius filii masculi, non autem voluit excludere nepes in casu sequuto, quia non extabant filii eiusdem patris, nempe Martinelli, quasi voluerit se conformare iuri communi, quod hoc disponit. *l. heredes mei, §. cum ita, & ibi, Bart. ff. ad Trebell. Præterea versatur alia ratio differentia inter filias, & nepes, quod testator in primo casu, nempe mortis, nepes filiabus reliquit: vnde ab exclusione earum non bene inferri videtur exclusionem neptum, quæ in dicto casu non fuerunt dotatæ, sed solum in casu delicti, *Paris. d. conf. 41. num. 59. lib. 3. Seraph. decis. 116. num. 5. & seq. Rot. decis. 667. num. 13. par. 2. recent. & in Romana fideicommissi 10. Nou. cur. b. 160. coram b. m. Penia.***

Quia nihilominus semper viget dicta coniectura, præsertim stante prædicta clausula, & hoc idem fecit testator, &c. quæ non solum de filiabus, sed de neptibus est etiam intelligenda, tam ex vi verborum, vt supra fuit deductum, quam ex vi rationis ibi expressæ, quia voluit testator bona sua non exire de familia masculina. 15 Et videtur tolli omne dubium, quia † testator in dicto casu mortis, filios posuit in conditione visus fuit vocare, tum ex digressu ad plures gradus substitutionis, *Anchar. conf. 74. Alex. conf. 64. lib. 5. Menoch. conf. 135. num. 5. vbi plures ad hoc congerit, & conf. 104. num. 64. † Tum quia non modò semel, sed bis, ac pluries eos posuit in conditione, *Corn. conf. 74. n. 5. lib. 2. Zan. in l. heredes mei, §. cum ita, num. 78. ff. ad Trebell. Alex. enoch. d. conf. 135. num. 6. Et dicunt quia, vt infra dicetur, testator voluit conferre agnationem, *Menoch. d. conf. 104. nu. 64. vnde nepes, sicut, & filiz non sunt comprehense in dicta conditione, ex quo testator non filias solum, sed feminas indistincte, & sic etiam nepes post omnes masculos vltimo loco vocauit, & substituit, aliquo in fuisse sibi ipsi contrarius, quia feminæ aut masculos admitterentur.***

Quod verò testator in casu mortis non dotauit nepes, sicut fecit in casu delicti, est nullius considerationis, tum quia, vt dictum est, † constat de clara mente testatoris, quo casu coniectura contrariæ non admittuntur, sed illæ solum, quæ testatoris mentem coadiuuant, *Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap.*

5. numer. 1. testator enim simpliciter exclusit feminas extantibus masculis, & idem non tulerit ad filias magis, quam nepes; Deinde ad excludend. feminas extantibus masculis non eo morus fuit, quod eas dotauerit, aut non, sed solum, quia in sua familia masculina voluit bona sua conseruari, igitur aliud non est querendum. Et tandem nepes, non extantibus bonis liberis Martinelli eorum patris, ad quem primo loco, spectabat eas dotare, *l. fin. C. de dot. promiss. † semper, & omni casu ex bonis huius fideicommissi erant dotandæ, Bart. in l. a filia, ff. ad Trebell. Peregr. de fideicommissi ar. 42. num. 32. cum seqq. † etiam quod in vita testatoris non essent natæ, nec conceptæ, iuxta magis receptam, & communem sententiam, *Paul. de Cast. in l. mulier, §. cum proponeretur in princ. ff. ad Trebell. Joseph. Ludonic. decis. Lucen. 28. num. 96. Peregr. vbi supra num. 37. & fuit dictum in Romana dotis 27. Martij 1626. coram me, & idem in casu mortis, non fuit, cur testator nepes dotaret, & in dotibus institueret, prout fecit in filiabus, † in quibus ex quo obinebant primum locum cadebat necessitas institutiendi pro testamenti validitate, *l. maximum vitium, C. de liber. præter. in casu autem delicti licet non fuerit necesse hoc exprimere in nepibus, fuit tamen vtile etiam in hoc casu idem disponere, quia † cum hîcus durus sit aduersarius, & cûd bona delinquentis descibit, & capiat, † & sit in iute valde dubium, an nepes nec natæ, nec conceptæ in vita fideicommittentis, sint dotandæ ex bonis fideicommissi, seu ex fructibus eorum, vt videtur est, apud Peregr. vbi supra, voluit testator vbetius, & clariùs in dicto casu nepibus de dotibus prouidere, declarando eas esse dotandas iuxta vires, & facultates eorum patris.***

Secunda coniectura est, & quidem efficacissima, † quia concutit statutum Cefenæ exclusiui feminarum, quo casu communis opinio est, quod filiz feminæ non faciunt deficiente conditionem si sine liberis, ex quo testator præsumitur velle se conformare cum dispositione statuti, *l. conseruatur, §. si quis cum nullum, ff. de iur. Codicill. Bart. in d. l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. & ibi Alex. num. 10. Peregr. de fideic. ar. 15. n. 22. Mantie. de comest. ult. vol. lib. 6. tit. 7. num. 4. cum seq. Menoch. præsumpt. 85. num. 10. Modern. Brixien. d. quest. 402. num. 61. vbi plures alios allegat, & Rot. in dicta Fulginaten. fideicommissi coram b. m. Cardinali Lancelotto, & in Camorien. fideicommissi 25. Ianuar. 1582. coram b. m. Blanchetto.*

Neque obstat, quod † hæc coniectura desumpta ex statuto, & exclusione feminarum non admittatur à Rota, quia hoc est verum, quando nullæ aliæ extant coniecturæ: secus autem, quando vt hic, concurrunt aliæ plures, vt etiam admittit dicta decisio, *Seraphini 12. 16. num. 6. & declarat a Modern. Roman. discip. forens. capis. 866. num. 31. & latius Modern. Brixien. vbi supra.*

Minus obstat, † quod dictum statutum dum excludit feminas, debeat intelligi quoad masculos eiusdem gradus, non autem quoad masculos vltioris gradus, quia vltra quod verba statuti videntur clara, dum feminas excludit à successione aui, & proau extantibus filiis, seu liberis masculis per lineam masculinam ab descenditibus, vt in puncto aduerit, & ponderat, *Menoch. conf. 150. num. 39 cum plurib. seq. scilicet, quod dictum statutum, dum propter masculos excludit feminas emanet pro consuetudine agnatione, prout videntur esse clara verba statuti, quo casu feminæ videntur exclusæ per statutum etiam propter masculos remotiores, *Rom. conf. 16. n. 4. & in Nat. iura. quod ext. mas. §. 3. in pr. v. quinto quero, & latè Molin. de Hispan. primog. li. 3. ca. 5. nu. 25. & nu. 19. & Alex. enoch. d. conf. 150. n. 41. vers. nam, & iure.**

Tertia

- 12 Tertia coniectura est, ꝑ quod testator sapius, tam in institutione, quam in substitutione repetit qualitates masculinitatis, ex qua repetitione elicitur voluntas testatoris, quod conditionem si sine filiis, de masculis tantum intellexit, ad l. Balita, ff. ad Trebell. & in puncto, Eugen. conf. 42. num. 20. lib. 1. Grat. conf. 5. num. 18. lib. 2. Menoch. conf. 150. num. 44. & conf. 204.
- 13 Cum enim una pars testamenti per aliam declaratur, l. qui filium, ff. de legat. 1. vbi las. ꝑ testator, qui vt hic, in pluribus testamentis de masculis mentionem facit, & postea in alia parte simpliciter filium nominat, de filio masculo intellexisse presumitur, Abb. conf. 37. col. ult. lib. 1. las. conf. 69. in fin. lib. 3. Gozad. conf. 6. Newiz. in conf. 33. num. 7.
- 14 Quarta coniectura est, ꝑ qua testator fecit differentiam inter masculos, & feminas, & discretiue de eis mentionem fecit, quo casu masculus substituitur sub conditione si sine liberis, maxime concurrentibus aliis similibus coniecturis, non excluditur per feminas, Bald. in l. mulier, ff. de stat. homin. las. in l. si quis id quod in princ. num. 13. ff. de iurisdict. omni. iud. Menoch. conf. 110. num. 24. & plenius conf. 204. num. 45. Moder. Brix. vbi supra num. 115.
- 15 Quinta, & vltima coniectura, & aliis fortior est, ꝑ quia testator respexit ad consuetudinem agnationis, quo casu, praeteritum concurrentibus aliis coniecturis supradictis, nulli dubium, quin conditio si sine filiis, intelligi debeat de masculis tantum, Seraph. in decis. 121.6. num. 6. etiam exaduerso allegata, e Menoch. d. conf. 95. num. 76. & conf. 150. num. 35. & late Modern. Brix. d. quest. 402. num. 26. vbi li conciliant plures Rotae decisiones.
- 16 Quod autem ꝑ testator voluerit conferre agnationem, patet primo, quia instituit filios masculos, & eis substituit eorum filios, & nepotes masculos, exclusis filiabus proximioribus, ex qua masculorum vocatione, praeteritum geminata, & femininarum exclusionem elicitur enixa mens consuetudini agnationem, maxime stante dicto statuto, quod etiam fuit ad hoc factum, Tirag. de primog. quest. 13. num. 6. Ruin. conf. 150. num. 12. lib. 2. Menoch. de praesumpt. 5. num. 5. lib. 4. & idem d. conf. 150. num. 32. vers. secundo, & nu. 39. & in d. conf. 95. num. 60. & 61. post plures alios ibi per eum relatos, Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 5. nu. 25. conclus. 6. Peregr. de fideicommiss. art. 15. num. 35. & 26.
- 17 Secundum ex quo ꝑ testator fecit plures gradus substitutionum, & semper vocauit masculos, ex quo progressu ad plures gradus substitutionum censetur etiam consuetuata agnatio, Dec. conf. 15. num. 2. vers. secundo principaliter moneor, Gabr. conf. 116. num. 14. lib. 2. Hond. conf. 56. num. 18. lib. 2. Mantie. de comest. ult. vol. lib. 6. tit. 1. num. 7. & Modern. Brix. quest. 499. num. 6.
- 18 Tercium ex quo ꝑ testator in dicta clausula, & hoc ideo, &c. vocauit masculos per nomina collectiua de familia masculina de Domo &c. nam quidquid fit, an ex verbo Domus, excludatur femina, de quo Mantie. de comest. ult. lib. 8. tit. 1. num. 24. cum seq. Rot. decis. 282. num. 2. par. 2. recent. tamen omnes conueniunt, quod ex his verbis elicitur considerabili coniectura consuetudini agnationem, vt post plures, Menoch. conf. 205. num. 13. cum seq. Moder. Brix. vbi supra num. 7. ꝑ Quarta, & vltima coniectura est, quia testator feminis exclusis doctem constituit, Modern. Brix. ibidem num. 11. & quatenus ꝑ quolibet istarum coniecturarum de per se non sufficeret pro elicienda voluntate testatoris consuetudini agnationem, illae tamen simul iunctae, & coadunatae videntur sufficientes ad Tex. in l. si stipulari in princ. ff. de usuris, Alex. conf. 115. num. 8. lib. 4. & Rot. decis. 453. num. 7. par. 1. recent.
- 19 Neque obstat ꝑ quod non censetur habita ratio consuetudini agnationem, quando in aliqua parte te-

Tomus I.

stamenti, vt hic, feminae sunt vocatae iuxta tex. in l. pronunciasio, §. familia, ff. de verb. signif. Molin. de Hisp. primog. lib. 3. d. cap. 5. nu. 10. quia ꝑ cum feminae sint vocatae post omnes masculos, earum vocatio non excludit, quin dum extant masculi, sit agnatio contemplata, Bald. conf. 40. Quidam magnus nobilis lib. 3. & idem Bald. inter conf. Angel. conf. 68. & ipse Angel. conf. 69. Soccin. inn. conf. 13. num. 37. lib. 1. & conf. 69. num. 2. lib. 3. Gozad. conf. 95. nu. 7. cum seq. vers. non obstat, Ant. Rub. conf. 47. Grut. conf. 5. nu. 86. & conf. 111. nu. 16. vers. sec. praesuppono, & conf. 120. lib. 2. Gabr. de stat. concl. 7. nu. 2. Gregor. Lopez. in l. 1. nu. 1. pa. 6. gl. mag. quest. 21. vers. si vero conditor, Menoch. d. praes. 85. lib. 4. nu. 2. ꝑ vbi quod propterea, dum extant masculi, feminae non faciunt deficere conditionem si sine liberis, Canal. dec. 18. nu. 88. ad fin. p. 3. Theod. dec. 188. nu. 16. Surd. dec. 66. nu. 21. & dec. 239. nu. 11. Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

Leodien. Vfusfructus.

Ven. 28. Iannar. 1628.

ARGVMENTVM.

Remissoria quando sit deneganda.

SVMMARIVM.

- 1 Consuetudo Leodien. vult, quod vsusfructus bonorum coniugis praefuncti, spectet ad coniugem superuientem.
  - 2 Promissio legis cessat ex pacto contrario.
  - 3 Remissoria denegatur ex presumptione vehementis calumniae, quae oritur ex eo, quod remissoria petitur in situ expeditionis causae.
  - 4 Testes deponentes de obseruantia, deponere debent de actibus in quibus fuit uia obseruantia.
- Obseruantia, quae probari potest per sententias & alia iudicialia, non admittit probationes per testes.

DECISIO CXXVII.

IN 15. Martij 1627. fuit coram me resolutum, sententias de partibus adiudicantes Gerardi vsumfructum in bonis Margaritae eius uxoris praedefunctae, esse iniustas, non obstante consuetudine Leodien. ꝑ ex qua vsusfructus bonorum coniugis praedefuncti, spectat ad coniugem superuientem. Ratio resolutionis fuit, quia inter dictos coniuges fuit expressae altere conuentum, scilicet, quod bona dictae Margaritae post eius mortem sine liberis reuerterentur ad eius fratres, & sorores, nisi aliter ipsa disposuisset; ꝑ Vnde ex pacto cessat promissio legis, l. si conuenietur ff. dep. l. pacifici, & ibi Bart. Angel. & alij ff. de pact. & in simili Alex. in l. si fecer. §. Lencui com. antep. vtrum ff. solut. matrim. Rol. à Vall. de dot. cap. 19. nu. 16.

Sed postquam de Ordine Minorum causa erat iam expedienda, fuit pro parte Gerardi petita remissoria ad effectum probandi articulos conuenientes dictam consuetudinem, & quod illa Leodij locum habet etiam stante, vt in casu nostro inter coniuges pacto contrario, propterea hodie dubitauit. An remissoria sit danda, ꝑ fuit resolutum illam esse denegandam non solum ex veh. menti calumnia, ex quo illa petita fuit in statu expeditionis causae; sed etiam, quia fuit Dominis via superflua. Nam quod attinet ad consuetudinem Leodij inter coniuges, vt superstes in bonis praetertitui succedat in vsufructu, fuit illa iam

O 3

iam probata in instantiis de partibus, & nunc non negatur. Quod verò nouiter prætenditur, vt etiam locum habeat non obstat dicto pacto contrario, vltra attestacionem Scabinorum, seu iudicum supremæ iustitiæ Leoniden. attestantium cessare prædictam consuetudinem ex pacto, probatio per testes est superflua, ¶ Quia cum super præsentia obseruantia testes debeant deponere de actibus in quibus fuit ita obseruatum, & super his actibus consensu sententiæ, & actus iudiciales, propterea de iure in hoc, & similibus casibus solam admittitur probatio per sententias, & actus iudiciales, F. g. d. Bellamer. decis. 9. num. 1. de rescript. Rot. decis. 196. num. 8. par. 1. recent. & in Bononiens. Portu. 9. Martij 1609. coram h. m. Penia, & 9. Iunij eiusdem anni coram Illust. Patriarcha Antiocheno.

Et ita, vtraque, &c.

Anconitana Censuum.

Ven. 28. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Res empta communi nomine, & pretio, dicitur communiter acquisita. Mandatum probatur ex coniecturis, quæ plures in Decisione numerantur. Depositum ex quibus verum, & reale præsumatur. Et multæ deducuntur exceptiones contra personas testium, ob quas à testificando repelluntur.

SVMMARIVM.

1. Hereditaria non est res à tertio empta proprio nomine ex pretio rei hereditaria vendita, saluti vi num. 2.
3. Res empta communi nomine, & pretio, dicitur communiter acquisita.
4. Mandatum probatur ex coniecturis.
5. Et præsertim ex solutione notabilis summa pecuniarum.
6. Procurator non præsumitur soluere de proprio.
7. Mandatum in contrahentibus nomine duorum si admittatur respectu vnius, an admitti debeat etiam respectu alterius.
8. Depositum verum, & reale probatur ex his verbis, depositum in prompta, & numerata pecunia in tor paulis scuta tot, &c. ex illis excluditur simplex confessio de recepto sub spe futura numerationis.
- Præsertim si interuenierit obligatio iurata depositarii de soluendo, ibidem.
9. Primum depositum an præsumatur verum, & reale, si tale appareat secundum depositum.
10. Simulatio non præsumitur, præsertim sine causa simulandi.
11. Creditor an possit esse testis pro debitore, remissum ad D. ibi citatos.
12. Certum autem est, illum non esse integrum testem, & ratio redditur, num. seq.
13. Testes deponentes in casu, in quo affectionem aliquam habent, aut eis imminet laus, aut vituperium, non probant, licet negotium contra eos principaliter non agatur.
14. Item, & multo minus probant, si deponent in casu, ex quo commodum reportent, licet in consequentiam, & num. 16.

15. Commodi affectio oculos caliginare creditur.
17. Sollicitudo causa non est testis idoneus pro suo Domino.
18. Testis varius, & qui de falso redarguitur non probat.
19. Litera non recepta, aut acceptata ab eo, cui fuerunt transmissæ, non probant a i. fauorem scribentis, & habentium causam ab eo.
20. Mercatores non solent soluere, nisi habita quietantia, præsertim si soluant de ordine aliorum.
21. Solutio non reuelat, nisi illius causa exprimat.
22. Instrumenta publica faciunt probationem probatam.
23. Libri mercatorum non probant pro tertio contra tertium, sed solum contra scribentem.

DECISIO CXXVIII.

ET RV S de Leonibus vendidit S. Domui Lauretanæ prædium Lumbriani nuncupatum, qui recepta in pecunia numerata medietate pretij, quam in propriis vsus conuenit, ex alia medietate emit duos census à quodam Antonio de Triumphis, itare dicti census ex pacto conuenito cum d. sancta Domino deberent stare pro cuictione. Verum quia hæredes q. Hieronymi de Leonibus Archiep. Theatini, & fratris Petri venditoris prætendebant prædictum prædium fuisse commune dictis Hieronymo, & Petro fratribus, & consequenter census emptos ex dicta medietate pretij ad eos vti hæredes Hieronymi spectare: Propterea iudicium in Rota introductum contra hæredes d. Antonij Triumphis censuum debitoris: qui Antonij hæredes cum ex aliis causis contenderent esse creditores Petri, & idem prætenderent compensare eorum creditum cum debito censuum: allegabant inter alia d. prædium fuisse in totum Petri, non autem dictis fratribus commune: Sed cum binis Decisionibus sub diebus 26. Nouemb. 1616. & 14. Aprilis 1617. coram bon. mem. Cardinali Sacrao fuit contrarium resolutum, nempe quod prædium erat commune dictis fratribus; fuit nihilominus per eosdem Triumphos prætentum, adhuc hæredes Hieronymi non posse agere ad prædictos census ex eo, quod data quod illi fuerint acquisiti ex pretio rei hereditariæ; tamen Petrus suo proprio nomine, & ad eius solius commodum illos emit, qui idem non fuerint effecti hereditarij Hieronymi; & hereditarios non esse fuit resolutum die 29. Aprilis 1614. coram bon. mem. Buratto. Vnde subsequenter fuit disputatum, & an ex quo Petrus decessit non soluendo, & in eius hereditate non exstabant bona ex quibus satisfaceri posset hæredibus Hieronymi, fuerint dicti census saltem in subsidium effecti hereditarij & fuit pariter bis affirmatiue resolutum ad fauorem d. hæredum Hieronymi, vt in decisionibus 13. Iunij 1615. coram bon. mem. Buratto, & 27. Ianuarij 1617. coram me, Instantibus demum hæredibus Hieronymi pro causæ expeditione in articulo restitutionis in integrum, Triumphis nihilominus ad euadendam dictam actionem subsidiariam, ceperunt de nouo controuertere prædium non fuisse commune, & impugnare decisiones de super factas, & ex magna Dominorum benignitate iterum super hoc dato dubio, fuit hodie resolutum, dictum prædium fuisse commune, & sic standum esse in decisio coram bon. mem. Cardinali Sacrao.

Fundamentum reale resolutionis fuit, quia cum dictum prædium ad instantiam creditorum quondam Francisci Ambrosij subhastaretur, fuit deliberatum quondam Francisco de Leonibus communi fratri prædictorum Petri, & Hieronymi, qui Franciscus citatis creditoribus, pretium scutorum 6000. deposuit, & cum eo mortuo sine filiis, & prædicti Hieronymi,

& Pe

& Petrus eius fratres & hæredes residuum pretij soluerint, & eorum nomine fuerit confectum instrumentum venditionis, nec non dictum depositum sex milia scutorum solum creditoribus Ambrosij, fuit propterea prædictum illis communiter acquisitum iuxta textum optimum, in *l. traditio in fin. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. c. pro soc. Bart. & alij in l. si patrum C. commun. vtriusque iudic. Ludov. Roman. singul. 433. incipit emovere nomine meo & Boer. decis. 214. nm. 2. Vnde superest solum contrariis obiectis respondere.*

Et primò non obstat, quòd emptio prædij, & solutio pretij fuerint factæ nomine Hieronymi, & Petri à Ioanne Baptista Leonio, & Hieronymo Barnabeo assertis eorum procuratoribus, de quorum mandato non constat, quia huic obiecto fuit bene responsum in decisione in hac causa facta 10. Nouembr. 1602. coram b. m. Iusto, vbi quòd prædictum mandatum ex concessuris, de quibus ibi satis probatur, & præsertim ex ea, quia non est verisimile, quòd depositarius de ordine prædictorum soluit summam ita notabilem, nisi illi fuissent veri procuratores prout enunciantur in instrumento venditionis, Dec. conf. 36. n. 8. vers. 2. respondeo, Socin. Inn. conf. 146. nm. 9. & seq. lib. 3. Rot. decis. 187. nm. 3. par. 2. diuers. prout & nec etiam est verisimile, prædictos Leonium & Barnabem procuratores enunciatis in dicto instrumento, qui soluerunt scuta centum pro residuo pretij ultra pecunias depositatas voluisse de proprio soluere ad l. cum de indebitio ff. de probat. & præterea & cum prædicti contraxerint nomine Hieronymi, & Petri absentium, sicut Triumphi necessariò admittere debent mandatum datum à Petro, qui ex dicta venditione prædictum possedit, & illud vti suum postea vendidit, ita etiam admittere debent mandatum Hieronymi.

Non etiam obstat secundum obiectum quòd depositum scutorum 6000. factum per Franciscum penes Equitem Fanellum, fuerit simulatum: & quia imò fuisse depositum reale apparet ex verbis instrumenti depositi, ibi, *depositus in promissa, & numerata pecunia in tot paulis, & scutis aureis, scuta 6000.* Quæ verba præsertim, & qui interuenit obligatio iurata de possit. j. soluendi, probant verum, & reale depositum, & excludunt penitus simplicem confessionem de recepto sub spe futuræ numerationis, Bart. in l. singularia, nm. 23. & ibi Alex. & Dec. nm. 25. Iaf. nm. 4. ff. si cert. petat. idem Iaf. in l. si ex cautione, nm. 1. C. de non numerata pecunia, & Alex. conf. 179. nm. 6. lib. 2. & Et tollitur omne dubium, quia ex eisdem scutis 6000. depositatis penes Faellum, fuit postea de iudicis mandato factum aliud depositum scutorum 2570. apud quemdam Stephanum Augustinum, ex quo secundo reali deposito bene comprobatur veritas, & realitas primi, argumento text. in l. cum fidei, C. de non num. pecun. Nec quicquam facit, quòd postea Fanellus in quadam apoca declarauit, depositum prædictorum scutorum 2570. fuisse factum à Francisco de Leonibus, non autem ab ipso Fanello, quia ultra quòd dicta apoca non fuit recognita, nisi à Ioanne Baptista Leonio secundo teste, qui patitur exceptiones, de quibus infra, & ab alio teste Anconæ, Leonibus non citatis, examinato, cum in ea Fanellus verbis claris naret, d. depositum scutorum 6000. fuisse penes se factum, & ad computum dicti depositi, id est ex dictis scutis 6000. fuisse factum dictum secundum depositum scutorum 2570. per Franciscum, per manus tamen Fanelli, prout in instrumento dicti secundi depositi ad quòd dicta declaratio refertur, propterea tunc ultra releuat.

Minus obstat tertium principale obiectum scilicet, quòd Petrus transfudit Francisco pecunias dicti pretij, & idèò, quòd prædictum fuit simulatè emptum uo-

mine Francisci ad fraudandos creditores Petri; quia præterquam quòd hoc obiectum fuit sublatum in dictis decisionibus bon. mem. Cardinalis Sacrat. vbi, & quòd simulatio non præsumitur, præsertim hujus causa simulandi, ex quo Petrus tunc non probatur æt alieno grauatus, adhuc nec ex testibus, nec ex epistolis Petri, & minùs ex partitis extractis ex libris mercatorum, ex quibus Triumphi simulationem probari contendeant, aliquid releuans ad dictum effectum præparari videtur, vt ex singularum examine patet.

Et primò nos ex testibus; quia 2. & 3. in quibus præcipua vis consistit repelluntur pluribus, & valdè exceptionibus, 2. enim nempe Ioannes Baptista Leonius fateatur se esse creditorem Petri; Nam quidquid sit, & an creditor pro, debitore possit esse testis, de quo Iacob. de Butr. & Angel. in l. lion solum §. quari. ff. de probat. Nat. conf. 337. nm. 50. hoc vnum in omnem casum certum est, & eum non esse integrum testem, Iaf. in l. quoniam nm. 4. C. de indic. & ratio est, quia & si deponentes in casu, vbi affectionem aliquam habent, aut eis imminet laus, aut virupèrium, non probant, licet negotium contra eos principaliter non agatur, vt notant gloss. & Doctrina in cap. Romana de testibus in 6. Alexander conf. 70. nm. 11. vol. 3. & multò minùs debent probare illi, qui deponent in casu, ex quo commodum licet in consequentiam, reportent, & quia illa commodum affectio oculis caliginare creditur, Menoch. de arb. Ind. cas. 106. nm. 13. in fin. & præsertim in casu nostro, in quo tempore depositionis Petrus seu eius hæreditas reputabatur iam non soluendo. Vnde erat tunc iam clarum, & quòd testis iste reportaret commodum ex re, super qua deponere, cui idèò nullo modo credi debet, I. nullus ff. de testibus, & l. omnibus, C. eodem. Iaf. in dicta l. quæstus, C. de Iudic. & Felin. in cap. usuper in fin. de test. & præterea fuit sollicitior in hac causa pro Triumphis contra prædictos hæredes Archiepiscopi, & vti talis recepit litteras remissoriales ad effectum examinandi testes pro Triumphis pro quibus etiam soluit examinis expensas; Vltreus perquisiuit scripturas facientes ad fauorè Triumphorum; prout hæc omnia ipse fateatur. Vnde merito ei credi nullo debet, Paris. conf. 53. n. 12. & seq. li. 4. Gab. de test. concl. 12. Tertius verò testis videlicet Felix Palimacchius deponit solum de auditu extra iudicium, prædicti Francisci prædictum fuisse emptum ex pecuniis Petri, & est varius, & redarguitur ex quo asserit, se ita adiuuissè à Francisco tempore, quo obiit eiusdem vxor; & tamen constat Franciscum prædecessissè eius vxori, qui idèò nihil probat, vt bene in dicta decisione 26. Nouembr. 1616. coram bon. mem. Cardinal. Sacrato.

Nec etiam & ex epistolis quæ prætenduntur conscrip. à Petro, & transmissæ Francisco, quia non sunt recognitæ, nisi à dicto Ioanne Baptista Leonio secundo teste, qui patitur exceptiones lupradictas, & ab alio teste, nempe Vine. Ferreto, qui est creditor dicti Petri, nec probatur receptæ, aut acceptatæ à Francisco, quæ idèò non probant ad fauorem Petri, seu habentium ab eo causam, l. publica §. fin. de test. rationes, l. exemplo, l. instrumenta C. de probat. & l. si ex cautione, C. de non num. pecun. cap. fin. de fid. Instrum. l. si filius familiæ, & ibi Bart. & Doctores communiter ff. ad Macedon. & præterea in omnem casum nihil concludunt, vt apparet ex singulari eorum examine.

Prima enim epistola, de qua in summ. Triumphi n. 2. quæ continet, quòd Petrus soluit tres partitas pecuniarum de ordine Francisci, primam nimirum scutorum 420. iuliorum tr. pro fecit. secundam scutorum 400. iuliorum 10. & tertiam scutorum 330. legitur

conscripta die 1. Septembris anni 1571. & sic multo post dictum depositum factum per Franciscum penes Fanellum factum die 14. Augusti eiusdem anni; quinimo etiam post secundum depositum factum penes prædictum Stephanum de Augustinis die 14. eiusdem mensis, & anni: Vnde quatenus dicta epistola esset vera necessitas esset referenda ad alia negotia..

Secunda epistola, de qua in *summario eod. n. 2.* quæ dicitur conscripta à Petro eadem die 1. Septembris 1571. quatenus etiam vera sit, etiam nullius considerationis, quia licet in ea Petrus dicat soluisse scuta 953. de Ordine Francisci, tamen etiam ibidem subdit, se de dicta solutione non recepiſſe, nec habere quietantiam, & reddit rationem, quia non erat solum quantitas exigere, quæ ratio est prorsus à notoria veritate alienæ, & cum imò mercatores non soleant solvere, præsertim ex ordine aliorum, nisi habita quietantia, & præterea dicta epistola est etiam posterior deposito, & non continet causam solutionis, prout requiritur *cap. scilicet extr. de fid. Instr.*

Tertia Petri epistola sub data die 8. Septembris eiusdem anni in *eod. sum.* ibidem narrat, quod idem Petrus solvit tres literas cambij, & quod die Sabbati sequenti soluturus alia scuta 410. ad complementum scutorum trium millium, quæ pariter conscripta fuit post depositum. nec etiam exprimit causam solutionis, nec quibus solutio die Sabbati sequentis erat facienda, quinimò nec constat de solutione; & idem nihil releuat ex supradictis.

Quarta epistola sub die 12. Decembris eiusdem anni nihil concludit; quia licet Petrus in ea se offerat solvere Francisco scuta 700. tamen non constat de solutione, & est inuicibilis, quod solutio sequuta fuerit, ex quo Petrus in ea se excusat, vi oppressus creditorum mole: & eodem modo responderet quintæ, & sextæ epistolis conscriptis die quinta, & decima quinta eiusdem mensis, & anni, de quibus in *sum. n. 2. & 3.*

Epistolæ verò, quæ prætenduntur conscriptæ ab eodem Petro post obitum Francisci prædicto Ioan. Baptiste Leonio, ex quibus probari prætenditur, quod post mortem Francisci fuerit solutæ plures pecuniar quantitates ad computum pretij eiusdæ prædicti similiter non fuerant recognitæ, nisi à prædictis duobus testibus, & contractus apparet ex publicis instrumentis, dū in eis habetur, quod pretium fuit solum ex deposito facto per Franciscum, quæ faciunt probationem probatam, *Bald. in l. non interest num. 2. C. de solut. cum aliis aliis, in dictis decisionibus* 3. b. m. Cardinalis Sacrat. Partitæ ¶ verò extractæ ex tractat ex libris mercatorum nihil faciunt, quia non probant pro tertio contra tertium, sed solum contra scribentem, *l. quædam, §. nummularius, ff. de edendo, ubi gloss. Bart. & alij, l. rationes, & l. exemplo C. de probat. inf. in l. admonendi, num. 133. ff. de iur. iur. Menoch. conf. 23. num. 13. Capuaquæ. decis. 157. num. 1. & §. par. 2. nec etiam narrant, in quam causam, & in omnem casum solum dicunt, quod fuerint remissæ pecunie illorum de Benincasis Romam Mancinis, & per eos exigendæ à Petro vigore litterarum Francisci, ex quo non inferunt, nec Franciscum, pecunia recepiſſe à Benincasis, nec Petrum soluisse Mancinis, potuerunt enim literæ Francisci effectum non fortiter: prout etiam quoad partem scutorum 300. videtur verisimile ex literis Cambij Francisci à Triumphis productis, in quibus ita solum scriptum est, *remitto à die 17. d. Agosto 1571. non autem dicitur acceptata iuxta stylum mercatorum, nec in ea adest quietantia, & demum aliquæ ex dictis partitis non concordant cum literis Petri.**

Tandem non releuat prætextus paupertas Franci-

ſci, quia constat de contrario, & fuit plenissimè huic motui satisfactum in prædictis decisionibus bonnem. Cardinalis Sacrat, & minùs ad rem facit prætenſio, quod instrumentum venditionis cante etiam sub nomine Archiepiscopi simulatè, & ad fraudandos creditores, quia tollitur ex dictis decisionibus, & cum quoad Franciscum auctorem excludatur simulatio ex supradictis, similiter quoad Hieronymum, qui vii eius hæres fuit in dicto instrumento descriptus emptor.

Et ita utraque, &c.

Bononien. Tertiæ.

Lun. 31. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Soror sine liberis decedens tenetur ex statuto Bononien. relinquere fratribus tertiam partem dotis, & eius augmenti, ac aliorum suorum bonorum, quod procedit etiam, si dos fuerit constituta in bonis purè donatis per sponsum sponsæ ante sequutum matrimonium.

SVMMARIVM.

- 1 Statuti Bononien. dispositio sub rub. de dot. rest. lib. 4. §. 6. si decesserit, recitatur, & quomodo procedat, & intelligatur, n. 18 & 20.
- 2 Statutum seruari debet, dum illius verba sunt clara.
- 3 Donatio simpliciter facta ante matrimonium, dicitur sponsalitia largitas, & valida est de iure, cum censetur facta in causam dotis, & pro supponeandis oneribus matrimony, & n. 12.
- 4 Amplius procedere etiam, quod facta fuerit eadem die nuptiarum.
- 5 Donatio propter nuptias facta per maritum uxori, reddit ad ipsum maritum, non autem sponsalitia largitas.
- 6 Donatio facta sponsa per sponsum causa explenda libidinè dicitur ob turpem causam, & à iure improbat.
- 7 L. si ita stipulatus fuero 97 §. fin. ff. de verb. oblig. declaratur, & n. 10. & 15.
- 8 Promissio lucris sub conditione nuptiarum est nulla, cum conferatur in tempus matrimony, prout etiam nulla est illa, qua sit constans matrimonio.
- 9 Causa finalis ex quibus denotetur.
- 10 Matrimony finis non debet esse lucrum, sed ipsummet matrimonium propter eum tria bona videlicet prolem, fidem, & matrimonium.
- 11 Sponsalitia largitas, prout etiam dos, licet non fuerit expresse dictum, tamen tacite ex legi dispositioe facta censetur propter spem futuri matrimony, ita ut matrimonio non sequuto, habeatur pro non facta, n. 10.
- 12 Fallit quando expresse dicitur, quod donatio sit pura, & irrevocabilis ex quacumque causa, & facta pro se, & suis heredibus, quia tunc bona donata statim acquiruntur sponsæ, & nunquam reuertuntur ad donantem etiam matrimonio non sequuto, n. 7.
- 13 Condicio iacit à lege subintellecta, non facit actum conditionalem.
- 14 Inf. in l. si ita quis, §. ea lege num. 318. ff. de verb. oblig. reprobat.

19. Statutum si deferat marito tertiam partem bonorum uxoris non potest uxor in uita ei in dicta parte praeducare.

21. Ius quoscumque alicui vigore statuti, non potest auferri ex causa voluntaria.

Causa ad renuncian- dum, quae oritur ex beneficio recepto, est voluntaria, & ideo non obligat ex necessitate, sed tantum ad antidota.

DECISIO CXXIX.

ASPAR. Crescentius die 24. Februarii 1592. donauit pure, & irrevocabiliter Lauræ de Vizzanis scuta bis mille auri, cum quâ postea eadem die per verba de presenti matrimonium, contraxit, quæ scuta bis mille d. Laura cum aliis scutis

mille similibus ei debitis ab hæredibus primi eius viri, & sic in totum tria millia eidem Gaspari secundo viro in dotem dedit, sed cum non solum prædicta scuta 3000. auri constanter matrimonio dicto Gaspari eius viro retrodonauerit, sed etiam filius postea decedens eundem hæredem vniuersalem instituerit, propterea Iosephus, & Ludouicus eius fratres germani, quibus illa sic sine liberis defunctæ ex dispositione statuti Bononien. sub rubr. de dot. rest. lib. 4. §. est decesserit, tenebatur relinquere etiam partem dotis, & eius augmenti, & aliorum suorum bonorum, quam tertiam partem vtri careret dictum statutum fratres in d. casu petere possunt etiam quod illis in testamento non relinquatur, conueniunt d. Gasparem pro consequentia d. tertie partis coram Auditore Generali Bononien. qui cum condemnauit ad soluendum illi scuta 1000. auri in auro pro d. tertie parte, sed quia d. sententia fuit appellata, causa appellationis mihi commissâ & hodie propo- sita, Domini resolverunt d. sententiam esse confirmandam, & quia cum verba d. statuti sint clara, illud seruari debet, vt latè Bart. in l. omnes populi, ff. de Inst. & Sur. Bald. in l. Gallus, §. si eius in 2. not. ff. de lib. & posthum. Dec. conf. 563. n. 7. & Cephal. conf. 138. n. 10. & Surd. conf. 58. n. 3. lib. 1.

Quod autem d. scuta tria millia auri fuerint effecta de dote, & propria d. Lauræ, vt requirit statutum, bene probatur, quia quoad scuta 1000. ei tempore nuptiarum debita ab hæredibus primi viri, nulla esse poterat dubitatio, quo verò ad alia scuta 2000. auri ei data à d. Gaspare secundo viro ante matrimonium contractum idem dicendum est; & quia d. donatio fuit sponsalitia largitas, eo ipso quòd ante matrimonium simpliciter facta fuit, & sic valida, & à iure approbata, gloss. in §. est & aliud, infra, de donat. & etiam quòd facta fuerit eadem die nuptiarum l. inter eos, & l. penult. §. Virgini, ff. de donat. inter vir. & vxor. Gabr. conf. 81. n. 8. lib. 1. Anto. Gomez. ad l. 51. Tauri, num. 5. Vnde fuerunt dicta scuta 2000. pleno iure acquisita dictæ Lauræ, & adeo vt per eius mortem non reuertantur ad maritum, prout reuertitur donatio propter nuptias, quæ in hoc differt à sponsalitia largitate, l. si mater, & l. ult. C. de donat. ante nupt. Sanchez. de matrim. lib. 6. disp. 18. num. 1. Malu. de contrah. disp. 290. num. 1. Gomez. vbi supra num. 10. Manic. de tacti. & amig. lib. 10. tit. 1. num. 10. & seqq. Gratian. discept. forens. cap. 498. num. 37. & 40. Rota coram Greg. XV. decif. 563. quæ fuit postea confirmata coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno 16. Martij 1618. Vnde patet, quòd in prædictis scutis 3000. vii dotalibus, aut alias propriis dictæ Lauræ, intrat dictum statutum ad fauorem prædictorum fratrum.

Neque obstat, & quòd Gaspar in exordio dictæ donationis dixerit (prout sunt ibi expresse verba) se fuisse huius propo- situs, & intentionis, vel in sponsam, & vxorem habere d. Lauram, & proinde quòd d. donatio, vt facta ob turpem causam, nempe explende libidinis sit illicita, & à iure improbatâ, si ita significatum fuero 97. §. fin. ff. de verb. oblig. quia & dispositio legis procedit, quando aliquis ob merum lucrum in conditione positum, vult inducere alium ad sibi nubendum, ita vt causa finalis contrahendi in vno sit ipsum lucrum, in alio verò libido, vt declarat Conarr. ad 4. decretal. 2. par. cap. 3. §. 3. n. 1. Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 33. num. 3. vers. fit 1. conclusio, Greg. XV. in decif. 563. num. 1. & in his terminis loquar text. in d. §. fin. vbi dictum fuit, si sibi nupsero, decem dare sponder, & sic fuit promissio lucrî sub conditione nuptiarum, & consequenter nulla; tum quia collata in tempus matrimonij, quæ ideo non valet, prout etiam nec illa, quæ fit constanter matrimonio, l. 1. C. de donat. ante nupt. & Tum etiam quia non fuit conditio necessaria ad actum, nec ad effectum actus, quæ ideo importat causam finalem, Bart. in l. demonstratio falsa, §. quod autem, ff. de condit. & demonstr. Traquel. in tract. cess. caus. lib. 1. num. 60. Surd. decif. 6. num. 10. Sarinac. lib. 2. felf. cap. 1. num. 12. & Propterea licet in dicto textu causa finalis promissionis lucrî in viro fuit conditio nuptiarum ita & vice versa in muliere causa finalis nuptiarum fuit promissio lucrî. Vnde merito dicitur in dicto textu, quòd promissio non tenet, vt ob turpem causam facta, quia & finis matrimonij non debet esse lucrum, sed ipsummet matrimonium propter eius tria bona, prolem scilicet, fidem, & matrimonium, iuxta textum in cap. omne iudicium 27. q. 2. & Panor. in cap. cum bonum de sponsal.

Hic tamen non versamur in terminis illius textus, quia in casu nostro finis contrahendi matrimonium in vtròque coniuge fuit ipsum matrimonium, & donatio non sub conditione, sed simpliciter emanauit ex sponsalitia largitate; & ita vt donatum censetur in causam dotis, & pro supportandis oneribus matrimonij, & sic ex iusta causa, iuxta text. in d. l. 1. C. de donat. ante nupt. & text. quem sic D. D. communiter intelligunt in cap. de illis, de condit. apposit. & bene exitus comprobatur, ex quo illic, & eadem die Laura, dicta scuta 2000. sibi donata eodem donatori in dotem dedit, & Vnde nihil refert, quòd in exordio dictæ donationis fuerit facta expresse nuptiarum mentio, quia aliòquin nulla sponsalitia largitas subsisteret, cum illa, prout etiam dos licet non sit expressè dictâ, tacitè ex legis dispositione facta censetur propter spem futuri matrimonij, l. cum veterum, C. de donat. ante nupt. & ibi notant gloss. ordinaria, Bart. Bald. Angel. Salicet, & communiter D. D. Anto. Gomez. Sanchez. & Conarr. vbi supra, & Conditio autem tacita à lege subintellecta, non facit actum conditionalem, l. 3. ff. de leg. 1. cum simil. & quæ distinctio, & interpretatio bene conueniunt & adaptantur verbis textus in dicto §. finali, dum ibi non simpliciter lucrî promissio reprobatur, sed addit ibi Iuriconsultus (causa cognita denegandam actionem puto) quasi ex mente Iuriconsulti sint dandi casus, quorum vnus est ille, de quo agitur, in quibus tenet inter sponso lucrî promissio, prout ibidem, Barro. Paul. Isf. Alciat. & alij.

Sed vltèrius in casu nostro cessat penitus omnis difficultas; & quia quamuis sponsalitia largitas, prout etiam dos tam ex iuris dispositione, quam ex præsumpta voluntate partium habeat in se tacitam conditionem, scilicet matrimonium sequatur; ita vt matrimonio non sequuto, habeatur pro non facta, vt in d. l.

CXXIX

17 *cum veterum.* † Tamen, quando ut hic, expresse dicitur, quod donatio sit pura; & irrevocabilis ex quacumque causa, & facta pro se, & suis hæredibus, tunc bona donata statim, & indistincte acquiruntur sponſoribus, & nunquam revertuntur ad donantem etiam matrimonio non sequito, sed in hoc casu iura vetera, quæ hoc absolute disponebant in omni sponſalitiâ largitate l. 2. *si filius, & l. si ubi C. de donat. ant. nupt.* remanent incorrecta, ut communiter D. D. in d. l. *cum veterum* & *Ant. Gom. ubi supra d. nota.* 2. quod fit, ut dicta donatio ſecuturum 2000. non poterit dici cõſpectuâ libidinis, sed matrimonij, cum etiam sine matrimonio, & libidine non expleta, in omnem casum tam à principio de tempore facta donationis, illa esset perfecta, absoluta, pura, & irrevocabilis.

Non etiam obſtat, si dicatur, quod dictum statutam, dum vitur verbo *relinquere*, prohibeat tantum dispositionem per ultimam voluntatem, non autem retrodonationem, & sic dispositionem inter vivos, quam fecit Laura ad fauorem Gasparis sui viri; † Quia reprobatâ ſententiâ *ſasani*, qui nulla facta differentia inter causam lucrativam, & operosam; sic distinguit, in l. *si ita quis*, §. *ea lege num. 38. ff. de verb. obligat.* Veritas est; quod dictum statutum factum ad consulendum fragilitati mulieris, ne scilicet à marito impediatur fratribus relinquere vel fauore pagnationis, habet locum semper, & quando mulier ex causa tamen lucrativa disponit de suis bonis, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, iuxta textum optimum in l. *fin. ff. si quis in fraud. patr.* aliâ enim disſolutio statuti de facili eluderetur; ut in terminis huius statuti, *Alex. conf. 55. lib. 1.* & plures allegans, *Barz. decis. Bononiens. 83. num. 2. usque ad fin. ubi quod ſas. ubi supra*, & quod dictum statutum *Alex. qui in d. conf.* loquitur in titulo lucrativo, qui est casus noster: 19 † prout etiam si statutum deſert marito tertiam partem bonorum vxoris, non potest vxor in vita ei in dicta parte præiudicare, *Castr. conf. 82. num. 2. lib. 1. & Barz. ubi supra n. 27.*

20 Denique non releuat præſentio, quod statutum non comprehendat, nisi bona proueniencia à patre, aut aliunde, quàm à marito, quia statutum loquitur generaliter de bonis vxoris, & ideo comprehendit dicta ſcuta 2000. quæ absolute fuerunt ei acquisita; ob quam etiam rationem minus releuat, quod dicta retrodonatio fuerit remuneratoria, velut in recompensationem donationis, quam Gaspar prius Lauræ fecerat, † Quia cum medio tempore, vigore statuti fuerit fratribus ius quæſitum, non potuit eis auferri ex causa voluntaria, qualis erat illa, quæ oritur ex beneficio recepto, quæ non obligat ex necessitate, sed tantum ad antidota, *ſed & si lege, §. conſultus, ff. de perit. hered. & in puncto, Alex. d. conf. 55. num. 3. vers. nec obſtat.*

Et ita vtræque, &c.

Romana Beneficiatus S. Laurentij in Damaso.

Lun. 7. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus ſpectans ad Conſraternitatem laicalem, cenſetur laicale non autem Eccleſiaſticum, præſertim ſi illud fuerit reliquum Conſratribus, ſeu Cuſtodibus Con-

fraternitatis, non autem ipſi Conſraternitati.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iuſpatronatus eſt laicale, ſi illud ſpectet ad Conſraternitatem laicalem, & Conſraternes non diſtinguantur aliquo ſigno Religionis, & illud fuerit à laico fundatum, & de bonis prophanis, & nu. 5. Quæ opinio eſt communior, aſquior, Eccleſia magis fauorabilis, & à Roſa ſequuta, cum qua etiam concurrit obſeruantia Cancellaria Apoſtolica.
- 2 Et præſertim dicta opinio præcedit, ſi Iuſpatronatus non fuerit reliquum Conſraternitati, ſed cuſtodiſtibus illius, qui cum ſint laici, & fuerint principaliter, & ſeorſim conſiderati, ſolum de eis habeatur ratio, non autem de Conſraternitate, & n. 3.
- 4 Iuſpatronatus reliquum Cuſtodibus Conſraternitatis, quæ eſt addicta loco pio, an cenſetur reliquum inuicem dicti loci pio, ut ut ibi fuerit principaliter contemplatum.
- 6 Lænnua §. Titia ff. de ann. legat. declaratur.
- 7 Hierophylacus quæſi ſit.
- 8 Legatum factum Episcopo, cenſetur Eccleſie factum.
- 9 Legatum reliquum Conſratribus, non cenſetur reliquum Conſraternitati, & vide rationem ibid.
- 10 Legatum factum Civibus cenſetur factum Civitatis.
- 11 Conſraternitas eſt de ſorte Eccleſiaſtica, & Cuſtodes debent in eo conueniri.
- 12 Patronatus laicus conueniri poteſt etiam Iudice Eccleſiaſtico pro Patronatu laicali.
- 13 Iuſpatronatus eſt iurisdictionis laicale, ſi antea ſpectabat ad Capitulum, & poſtea fuit acquiſitum Cuſtodibus ſecularibus Conſraternitati.
- 14 Iuſpatronatus eſt iurisdictionis Eccleſiaſticum, ſi antea eras peneſ laicum, & poſtea tranſiit ad Eccleſiam.
- 15 Iuſpatronatus Beguinarum eſt Eccleſiaſticum.
- 16 Beguina religioſe viuunt, & habitus religioſi amicti incedebant, licet eſſent ſeculares.

DECISIO CXXX.

E VIT pronunciatum per duas ſententias Rotaſ, Francicum præſentatum à Cuſtodibus Conſraternitatis Sanctiſſimi Saluatoris ad Sancta Sanctorum, eſſe inſtituendum ad beneficium, de quo agitur, ſed quia præcipua difficultas, ſi antea illis duabus inſtantiis exaduſſo fiebat per Petrum Gentilem prouiſum Apoſtolicum, & Nicolaum Antonium à dicto Gentili causam habentem, ſtat in eo, an Iuſpatronatus dictorum Cuſtodum ſit Eccleſiaſticum, vel laicale, & ſuper hoc acriter contendere, fuit propterea ordinatum, ut omnes Domini viderent. Vnde propoſui hodie cauſam, & † fuit reſolutum dictum Iuſpatronatus eſſe laicale; Ratio reſolutionis fuit, quia dicta Conſraternitas eſt Conſraternitas laicorum & Conſraternes non induuntur, aut diſtinguuntur aliquo ſigno Religionis, & beneficium fuit à laico fundatum, ac de bonis prophanis, cuius propterea Iuſpatronatus iuxta magis communem, & receptam opinionem eſt laicale, *Felin. in tract. quand. liter. Apoſt. præſaud. patron. col. 7. circa med. lim. 4. verſ. induxit etiam dictam deciſionem, Rocch. de Inſeparr. verbo Iuſ. num. 18. quaſi. 3. Conarr. præſ. cap. 36. num. 8. Gamb. de pote. legat. in conſer. num. 414. Fuſchm. de viſit. lib. 2. cap. 14. num. 12. ad fin. Zerol. in præſ. episc. parte prima, §. Iuſpatronatus verſ. 33. Acced. lib. 1. tit. 4. l. prima, num. 6. Garz. de Benef. parte 5. capitulo*

capitulum 1. num. 604. circa fin. Ricc. in prax. for. Ecclef. part. prima. cap. 152. num. 3. Azor. Inſtit. moral. part. 2. lib. 5. cap. 28. col. 2. verſ. Item Inſpatro. eſt prophatum. Cened. lib. 1. quaſt. canon. quaſt. 22. num. 11. circa fin. verſ. tam tamen elegantiffimè probat, Maſſobr. in traſt. de concuſ. & de elect. dignis. requiſ. 8. dub. 5.

Et quidquid in contrarium ſit de rigore iuris, prout tenent Lamberlin. Paul. Hiv. & alij plures, rationibus non contemnendis, & egregiè examinavit Reuerendiſſ. D. meus Decanus in decifione in prima tantum in hac cauſa facta 22. Maij 1623. tamen Domini, ex tribus dicebant non eſſe ab ea recedendum. Primum, quia non ſolum eſt communior, ſed etiam æquior, ut aduertit Garz. vbi ſupra num. 8. & 9. & eſt etiam Eccleſiæ magis fauorabilis, ut in puncto fuit optima ratione conſideratum in Volaterrana Cappellania 7. Maij 1607. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto. Secundò quia ſemper Rota in his terminis illam ſequuta fuit, ut in decif. 574. p. t. diuerſ. vbi quòd fuit bis decifum in vna Piſtorien. coram bon. mem. Sarmiento, idem in fortioribus terminis reſoluit in dicta Volaterrana, & in Neocaſtren. Cappellania coram eodem Reuerendiſſimo D. meo Decano, quæ eſt decif. 680. num. 2. par. 1. recent. Tertiò tandem, quia cum opinione Rotæ concutitur etiam obſeruantia Cancellariæ Apoſtolice, ut conſtitit Dominis ex notabilibus

1 Cancellariæ datis. Præterea † fuit animaduertſum, multò minùs in caſu noſtro recedendum eſſe ab opinione Rotæ, ex quo hoc luſpatronatus non fuit relictum Confraternitati, in quibus terminis regulariter loquantur ſerè omnes vtriuſque opinionis ſequaces, ſed fuit relictum Cuſtodibus Confraternitatis, ita quòd ipſi ſoli Cuſtodes ſine Confraternitate præſentant, in quibus etiam terminis loquantur prædictæ decifiones 574. par. 1. diuerſ. & dicta decif. in Volaterrana Cappellania. † Vnde ſolum eſt habenda ratio Cuſtodum, qui ſunt laici, non autem Confraternitatis, ut benè aduertit Rota in eadem decifione 574. num. 8. prout nec eſt habenda ratio loci, quia non locus, ſed Cuſtodes principaliter, & ſeorſim fuerunt conſiderati, eorumque legalitas contemplata, ut benè Bald. in l. ſi quis 37. §. in omnibus, num. 19. C. de Epifc. & Cleric.

Ex quibus facili negotio tolluntur rationes contrariæ opinionis, † nam ad illam præcipuam, quòd hæc Confraternitas eſt addicta loco pio, & quòd ille locus fuit contempſtus, illiùſque intuitu luſpatronatus Cuſtodibus relictum l. annua, §. Titia, ff. de ann. leg. l. 2. ff. de reb. dub. & Menoch. lib. 4. præſumpt. 502. num. 21. reſpondet Rota in dicta decif. 574. d. num. 8. & plenius in dicta Volaterrana Cappellania, quòd imò in hoc, & ſimilibus caſibus luſpatronatus relinquitur Prioribus, aut Cuſtodibus Confraternitatem intuitu officij, aut dignitatis, prout illa laicis conueniunt, & dari ſolent, & ſic non intuitu Eccleſiæ, licet ſit benè verum, quòd beneficium fundatur intuitu Eccleſiæ, quæ ſunt diuerſa; & præterea reſponderetur, quòd quidquid ſit de prædictis, † non tollitur, quin reſtator eſſet laicus, & luſpatronatus fundatum de bonis ſæcularibus, & relictum Cuſtodibus, qui ſunt laici, prout etiam & Confraternitas eſt laicorum, & quòd reſtator principaliter ad hæc reſpectum habuerit, quamvis etiam concutatur aliquis reſpectus ad Eccleſiam, quæ ideo ad diſcernendum, ſunt luſpatronatus ſit laicale, vel Eccleſiaſticum ſunt potiùs attendenda Felin. vbi ſupra, Mohed. decif. 9. de Iurepatr. & Creſcent. decif. 9. eod. tit.

6 Neque † obſtat lex in d. l. annua, §. Titia; quia ibi eſt mente teſtatoris legatum factum miniſtris templi fuit ſimul relictum etiam templo inſeparabiliter, prout colligitur ex verbis text. in quibus legitur, quòd

legatum fuit factum copulatiuè Sacerdoti, & † Hierophylaco, qui præpoſitus erat rebus factis, & quali Princeps Sacrorum, Alex. ab Alex. lib. 5. diuerſ. genial. cap. 17. & ibi Tirac. Vnde quia illi totum templum repræſentabant, propterea legatum eſt factum, templo factum cenſetur, † prout etiam legatum factum Epifcopo cenſetur Eccleſiæ factum, & requiſiſti de reſſam, & ibi Abb. Conar. † in caſu autem noſtro Cuſtodes, ut ad ſenſum patet, non repræſentant locum; quinimò nec totum Confraternitatem, & propterea legatum eſt relictum, non cenſetur Eccleſiæ factum, ut in ſimili Conarr. de Legato Canoniciſ factò, loco ſuprac. num. 10. Vnde non intrat etiam diſpoſitio lex. in d. l. 2. ff. de reb. dub. quia ut benè Conarr. ibidem; idcirco † legatum ibi factum Ciuibus, cenſetur factum Ciuitati; quia in Ciuibus tota Ciuitas repræſentatur.

Minùs facit, quòd † Confraternitas ſit de foro Eccleſiaſtico, & quòd Cuſtodes debeant in eo conueniri; quia hoc non facit, quòd luſpatronatus Cuſtodibus competens, ſit Eccleſiaſticum; alioquin non eſſet date in beneficiis Eccleſiaſticis aliquod luſpatronatus laicale; quia etiam † quilibet patronus laicus ſolum, ut notum eſt, coram Iudice Eccleſiaſtico, poteſt conueniri pro patronatu laicali; † Vnde non obſtat etiam, quòd hoc luſpatronatus ſpectaret antea ad Capitulum S. Laurentij, quia eo ipſo, quòd per concordiam fuit legitimè acquiſitum Cuſtodibus ſæcularibus, qui etiam exiſtunt in quaſi poſſeſſione præſentandi, fuit effectum laicale, ex Mohed. & Creſcent. vbi ſupra, † prout etiam vice verſa, ſi luſpatronatus eſt penes laicum, cum potiùs tranſit ad Eccleſiam, efficitur Eccleſiaſticum.

Non etiam releuat decif. 8. de Iurepatr. in antiq. vbi † quòd luſpatronatus Beguinatum eſt Eccleſiaſticum, quia ex quo † Beguinæ illæ, licet ſæculares religioſe vivebant, ac habitu religioſo amictæ incedebant, potiùs decifio illa terroretur, Felin. in d. traſt. quando Iur. apoſt. vbi ſupra. Alia verò difficultas excitata ſuper prætenſa incapacitate Franciſci, reiecta fuit ad aliam diſputationem.

Erta decifum vtrique, &c.

Corduben. Dimidia portionis.

Ven. 11. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria ex quibus veniat deneganda: Et aliqua de probatione puritatis ſanguinis, quæ patent ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Purus ſanguine quis præſumitur, dum non probatur contrarium, & n. 6.
- 2 Remiſſoria non conceditur ſine ſumo, quando materia eſt obſcūra.
- 3 Teſtes ſi fuerint alijs examinati, præſumitur facta ea probatio, quæ melius fieri potuit, ita ut noua facta non probandi præſumatur calumnioſe petita.
- 4 Numerus teſtium ſupra 40. de iure non admittitur.
- 5 Teſtibus alijs examinatis, ſi fuit metus inſuſſus ab aduerſario, præſumitur in eo potentia in futurum. Item ſi penes ſcripturas originales reſineat.
- 6 Remiſſoria non datur, ſi illa tendat ad detegendam falſitatem, cuius ſumus non datur.

7 Exo

- 7 *Examen nouum non admittitur super articulis, super quibus fuerunt iam testes examinati.*
- 8 *Remissoria non conceditur, si insurgat presumptio, quod articuli sint potius imaginarij quam veri, & quando dicta presumptio oritur.*
- 9 *Et praesertim denegatur post testium publicationem, & didicita testificata.*
- 10 *Testibus examinatis ad perpetuam rei memoriam, si cetera parte non citata, multum Rota defert, si fuerint recepti intempore non suspecto.*
- 11 *Mulierem quinquagenariam dignere, mirabile est, & de raro contingit.*
- 12 *Remissoria non datur ad probandum rem inuerisimilem, & quasi impossibilem.*
- 13 *Probationibus per scripturas magis standum est, quam futuris testium depositionibus.*
- 14 *Sententia condemnatoria, quando alium non afficiunt.*
- 15 *Puritatis, vel impuritatis probatio desumi non potest ex habitatione in uno, vel in alio loco eiusdem Ciuitatis.*
- 16 *Impuritas probatur ex sola fama, & estimatione. Articulus est irreleuant, si tendat ad probandam famam impuritatis, & fuerit iam probata fama in contrarium.*
- 17 *Fama an presumatur orta ex materia articulorum, & an hoc casu sit suspecta vii originata ex casu non probabilibus.*

DECISIO CXXXI.

VM contra D. Ioannem Rubeum de Herrera prouium Apostolicum de dimidia portione in Ecclesia Corduben. fuisse in partibus declaratum ei ob stare statum dictae Ecclesiae super puritate sanguinis, Rota in gradu appellationis reuocando sententiam de partibus, pronunciauit dictum statum ei non ob stare, non solum, quia habet pro se regulam, & quod quisque purus praesumatur, dum non probatur contrarium, ad lab ea parte, si de probat. & in his terminis *Manric. decif. 174. num. 1. & Rot. decif. 181. num. 4. par. 1. recent.* sed etiam quia ex probationibus per Indices deputatos à Capitulo Corduben. in prima instantia, & aliis deinde in gradu appellationis in Curia factis, bene, pro de iure requiritur, constitit, eum esse sanguine purum, nullaque labae ludæorum, aut Maucorum infectum, ut fuit latè firmatum in decisionibus 27. *Iunij*, & 15. *Decembris* 1625. coram bon. mem. Patriarcha Hierosolymitano. Sed cum hodie commissa mihi appellationis causa à dicta sententia Rotali, Capitulum Corduben. instaret pro remissoria ad faciendam desuper nouas probationes, dubitauit. An illi sit concedenda, & fuit negatiue resolutum.

Et moti fuerunt Domini ex pluribus, quæ Rota passim ad denegandam remissoriam attendere consuevit; & primò, quia materia est obiectus, in qua sine fumo remissoria concedi non solet, *Verall. decif. 60. 62. & 63. par. 3. Put. decif. 18. de dilat. Rot. decif. 212. num. 5. & 6. par. 1. recent.* quæ loquitur in his terminis. § Secundò, quia in partibus per Indices fuerunt examinati nonaginta testes, & ultra: unde praesumitur facta ea probatio, quæ melius fieri poterat, & consequenter hæc noua facultas probandi praesumitur calumniosè petita, *Cruet. decif. 134. num. 1. & Egid. decif. 38. post. princ. Verall. decif. 63. par. 3. Greg. XV. decif. 414. num. 1. & Tettio*, quia numerus testium examinatorum fuit effrenatus, cum de iure non admittatur examen testium supra 40. *cap. cum causam*, & ibi *glos. verb. effrenatam de testib. & cap. latores de Cler.*

excomm. ministr. & Quarto, quia datur fumus, quod in aliis examnibus in Ciuitate Corduben. fuit incussus metus nonnullis testibus, qui pro puritate deponabant, & quod scripturæ originales non apud Notarium, sed penes Capitulum custodiabantur; Vnde detegitur potentia Capituli in futurum, *Capitula. decif. 50. num. 6. par. 3. Quintò*, & vltimò, quia cum remissoria necessariò tendat ad detegendam falsitatem, & peritium testium, qui super puritate deposuerunt etiam ex hoc capite, meritò remissoria denegatur; cum quia non datur fumus falsitatis; & tunc etiam quia stat praesumptio pro puritate, de qua testes deponunt, pro ut in simili fuit resolutum in *Iannem pecuniaria 5. Iunij* 1613. coram b.m. *Vbaldo*.

Sed illud magis ad denegandam remissoriam apud Dominos urgebat, quod articuli in actis dati, super quibus remissoria petitur, aut sunt irreleuantis, aut improbables, aut demum euident calumniosos, ut eorum singulari discussione apparet.

In primo enim articulo ponitur, Ioannem esse filium Sebastiani, & Beatricis, in secundo quod dictus Sebastianus fuit filius Didaci, & Theresæ, & in tertio, quod dicta Beatrix fuit filia Alphonsi, & Isabelle. § Qui articuli in hoc negantur, & fuerunt is in partibus dati, & super illis examinati per praedictos Iudices Capituli testes circiter 80, & consequenter frustra super eisdem petitur nouum examen, *Capit. decif. 66. par. 3. & In eo verò, quod dicti articuli vterius continent*, veluti dictam Theresiam auiam Ioannis paternam fuisse cognominatam de Palma, & Isabellem Auiam eiusdem maternam fuisse cognominatam de Corduba, non carent suspitione calumniae, cum enim in articulis de partibus fuerit positum, & probatum, Theresiam fuisse cognominatam de Soria, & Nauarette; Isabellem verò de Morales, & sic aliter circa idem, quàm in nouis articulis, inde insurgit praesumptio, articulos novos esse potius imaginarios, quàm veros; ita ut propterea remissoria non sit danda, prout in simili *Greg. XV. decif. 211. num. 4. & 5. vbi addit. & tamò* magis post testium publicationem, & didicita testificata *cap. Fraternitatis, & cap. insinuati de testib. Auth. at qui semel. C. de probat. Fernac. de testib. quæst. 73. num. 68. Greg. XV. 497. & 583. num. 1.*

Quartus articulus qui continet, dictam Isabellem fuisse filiam Ioannis Gonzalez, vltra quod detegitur suspectus ex depositione testium examinatorum de anno 1604. qui deponunt; eam fuisse filiam Michaelis de Morales, & quibus testibus quamvis examinatis ad perpetuam rei memoriam, & parte non citata, multum detulit Rota in decisionibus bon. mem. Patriarchæ, ex quo fuerunt recepti in tempore non suspecto: adhuc, dictis testibus circumscriptis, hic articulus non solum inuerisimilis est, sed etiam improbabilis videtur, quandoquidem praedictus Ioannes Gonzalez erat iam defunctus, quando de anno 1486. fuit de hæresi condemnatus, ut legitur in inscriptione habitelli à Capitulo compulsati; Vnde si dicta Isabelle fuisse eius filia, haberet hodie si vixeret, circiter 150. annos, & Beatrix filia Isabelle & mater Ioannis (quæ adhuc viuit, & non excedit annos octoginta, ut dicunt testes, qui illam in infantili ætate cognouerunt) haberet ad minùs centum annos, & esset genita in quinquagesimo anno ætatis praedictæ Isabelle eius matris; & tamen si mulierem quinquagenariam gignere pro re mirabili, & de raro contingentibus tradit *tex. in l. si maior C. de legi. hered. Traqua. de leg. Commu. lib. 6. num. 22. & ad probandum autem rem inuerisimilem, & quasi impossibilem, remissoria, non datur, Imol. in cap. quia verisimile sub num. 1. vers. quandoque est tanta &c.* vbi

vbi etiam *Abbum. 2. vers. quandoque est verisimilitudo maxima, &c. de presump. Greg. XV. decis. 41. q. 1. 3. cum seqq.*

Quintus articulus in quo habetur, quod Didacus Fernandez auus Ioannis paternus fuit filius Gundisalu de Rubeo, similiter visus fuit Dominis suspectus, & inuicibilis, quia ex testibus, & fide Inquisitorum Corduben. nec non ex quodam instrumento publico antiquo, de quibus in summario Ioannis n. 10. clare apparet dictum Didacum fuisse filium Matthæi Rubei, prout etiam fuit firmatum in vtrâque decisione bon. mem. Manzanedi. f. Quibus probationibus vtrâque scripturas, sine dubio magis standum est, quàm futuris testimoniis Capituli depositionibus. *glos. in cap. 1. verb. in scriptis de cons. in 6. Ror. decis. 182. n. 6. par. 1. recent.* & fuit millies decim.

Et hinc etiam emanat irrelevancia sexti articuli continentis, quod prædictus Gondisaluus erat Iudeus; quia esto quod fuerit talis, non releuaret, cùm Ioannes ab eo non descendat, prout etiam ex eadem ratione est irrelevans septimus articulus, in quo ponitur, quod Ioannes Gonzalez fuit hæreticus; quia (vt supra dictum est) Isabella auia Ioannis materna non fuit eius filia, sed Michaëlis.

Octauus articulus, qui continet hæreses Alphonso de Herrera, Ferdinanz Lopez, Theræse Diaz, & Catharinæ Sanchez, & quod eorum habitelli, vulgò Benedictini, qui hodie pro Rostri habentur in Claustris Ecclesiæ Corduben. similiter non releuant, f. quia dato, quod prædicti fuerint tales, & vt præterit idem condemnatum, dum non ponitur, ex quo capite, & in quo gradu Ioannem attingunt, eum non afficiunt.

Neque obstat prætenso, quod dictus Alphonso fuerit auus maternus Ioannis; quia quamvis eius auus maternus nuncuparetur etiam Alphonso de Herrera; tamen constat, quod non est idem, sed alius ab eo, de quo cantat articulus; Ille enim fuit condemnatus, & combustus de anno 1486. & sic ab annis 141. & præterea, erat penitus oculis orbatus, vt legitur in inscriptione habitelli à Capitulo compulsatus; Alphonso verò auus maternus Ioannis vivebat 40. ab hinc annis, quem cognouerunt testes, qui vltèrius deponunt, eum fuisse sani visus.

Nonus articulus cantat, habitationem familiæ Ioannis fuisse in via Aurifici Ciuitatis Cordub. qui idem detegitur suspectus, ex quod testes Capituli deponunt, parentes Ioannis habitasse in via *del Batanero*; & in omnem casum non releuat, quia f. ex habitatione in vno, vel alio loco eiusdem Ciuitatis desumi non potest nec minima probatio puritatis, vel impunitatis, vt fuit sæpius resolutum, *Manic. decis. 174. n. 9.*

Decimus, & vltimus articulus, f. qui tendit ad probandam famam impunitatis, quæ vt contenditur, probatur ex sola fama, & ætimatione, iuxta, *glos. in l. 1. ff. de probat. Marfil. in l. de minore, §. plurimum, n. 88. ff. de q. Aduer. in suo dictionario verbo Indus, & Ioan. Gutierrez. præf. quæst. ciuil. lib. 3. quæst. 14. n. 17. redditur irrelevans, ex quo fuit probata fama in contrarium, vt in his terminis dixit, *Ror. decis. 494. n. 12. & seqq. par. 1. recent.* & alibi sæpius. Et tanto magis, f. quia fama, de qua in dicto articulo, quando probaretur, præsumeretur orta ex materia prædictorum articulo- rum, quæ idem esset etiam suspecta, vti originata ex causis non probabilibus, *Bald. in l. diffamari n. 2. & 3. C. de uen. & manus. Alex. conf. 72. n. 13. in fin. lib. 1. Et in puncto famæ super impunitate, Manic. decis. 174. n. 9.**

Neque obstat, quod dicebatur, testes de partibus non fuisse examinatos ad instantiam Capituli, sed Ioannis, quia imò fuerunt examinati ex officio à iu-

Tom. I.

dicibus deputatis à Capitulo, qui vt videre est in depositionibus, fuerunt diligentissimi inquisitores. Ex quibus D. D. vnanimi consensu denegarunt remissionem.

Et ita vtrâque parte informante, &c.

Ciuitatis Castellii Bonorum.

Lxx. 14. Euburnaj, 1628.

ARGUMENTVM.

Possessio instrumentalis capta alio non possidente prodest etiam cessionario ad effectum manutentionis. Immissus ex primo decreto, quando non sit manutentendus. Et nonnulla alia notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Possessio instrumentalis capta alio non possidente, est manutentibilis.
- 2 Et suffragatur etiam cessionario.
- 3 Immissus ex primo decreto, est manutentendus: salvis vt n. seq.
- 4 Immissus ex primo decreto, quando dicatur renunciatum.
- 5 Possessio amittitur solo animo.
- 6 Index nullius procedens, non priuat possessione.
- 7 Præteritum si præfessum inhibitorio A. C.
- 8 Rota nunquam consuevit reuocare in dubium potestatem signaturæ Iustitiæ etiam vbi præfessum commissio signaturæ manu Papæ.
- 9 Præfessum signaturæ Iustitiæ de mandato Papæ, seu per concessum, in præsentia rescribitur, & ideo ei credendum est.
- 10 Attentata est possessio capta in spretum inhibitionis A. C. & venit reuocanda.

DECISIO CXXXII.

Vt resolutum, Albizzino informanti dandum esse mandatum de manutentione, & constare de attentatis, quia constat de possessione instrumenti Ciussini, & Santarelli, qui cessis dicto Albizzino omnibus eorum iuribus, transtulerunt etiam vigore Constituti in eum possessionem: f. Vnde sicut illi ex dicta instrumentali possessione capta, alio non possidente, essent manutentendi, l. prædia, vbi Bart. ff. de acquir. poss. *Pus. decis. 350. num. 4. lib. 2. Ror. in recent. decis. 91. n. 1. par. 1.* & fuit millies decim. f. ita etiam manutenteri debet Albizzinus eorum cessionarius *Faber. in §. reuocanda, numer. 7. Instit. de Interd. & Ror. decis. 551. numer. 1. vers. Vnde cum consist. par. 2. recent.*

Neque obstat, quod Manutij aduersarij prætendunt fuisse prius immisos ex primo decreto, Quia de immisione non constat; & quando constaret f. etiam, quod sic ex primo decreto immissus, est manutentendus, f. non tamen in hoc casu, ex quo prædicti Manutij renunciarunt, cuiuscumque commodi sibi competenti ex causa adjudicationis postea eis factæ, Vnde multò magis; vili fuerunt animo renunciare immissioni ex dicto primo decreto, qui ordinabatur ad dictam adjudicationem, ad text. in l. si debuerit, ff. precar. *Esraquel. in tract. cessant. cons. par. 1. num. 56. & in tract. de iur. consue. par. 3. p. limit.*

5 *limis. 29. num. 1. eum seqq. † Possessio autem solo animo amittitur, l. 3. §. ut amittenda, & l. si quis vi, §. differentia, ff. de acqu. posses. & fecit in terminis dixit, Rot. in Asculana bonorum 2. Martij 1616. coram me.*

Minus obstat, quod dicta possessio instrumentalis fuerit de anno 1614. §. quod Manutij de anno 1625. Iudicis auctoritate fuerint immixti in possessionem eorumdem bonorum, de quibus nunc agitur; Quia cum Albizzinus antea possessor non fuerit citatus, † Iudex nulliter processit, qui propterea non priuavit possessione, l. clam. possidere, §. qui ad nundinas, num. 2. ff. de acqu. poss. Rot. decis. 82. num. 7. vers. quia pro responsione, parte 1. diuers. Et fuit dictum in Romana Vinca 15. Ianuarij 1616. coram Renerendis. D. Patriarcha Pamphilo: † Et tantò magis, quia processit Inhibito A. C. iuxta cautelam, Bald. in l. ob maritorum num. 4. & seqq. C. ne uxor pro marito, Ang. in l. a duo pio, §. si super rebus num. 1. & ibi, Castren. num. 2. ff. de re iud.

Tandem non obstat præteritus defectus iurisdictionis, ex quo hæc causa fuit prius commissa A. C. cum commissione signata manu Papæ, & idèd Signaturæ Iustitiæ non potuerit rescibere; Quia † Rota nunquam consuevit reuocare in dubium potestatem Signaturæ Iustitiæ etiam, ubi præcessit Commissio signata manu Papæ: † cum Illustriss. D. Cardinalis Signaturæ Iustitiæ Præfatus de mandato Papæ, seu per concessum in præsentia rescibat, qui propterea credendum est, Rot. apud Seraph. decis. 853. num. 13.

10 Ex quibus † attentata visa fuerunt clata, dum in spretum d. citæ Inhibitionis A. C. Manutij possessionem acceperunt, & fructus colligebant, quæ idèd sunt reuocanda.

Et ita, &c.

Toletana Indulti.

Lun. 14. Februarij, 1628.

ARGVMENTVM.

De nullitate primæ sententiæ dari non potest, postquam secunda sententia transit in iudicatum. Sententia continens plura capita omnino inter se distincta, & separata, an possit valere, & approbari quoad vnum tantum caput de iure validum, si ex aliis capitibus non sustineatur. Commissa causa, rescriptis expensis, illis non rescriptis, an cesset iurisdictione. Liquidatio fructuum quando non sit necessaria. Canonici, si habuit Indultum percipiendi fructus sui Canoniciatus in absentia pro tempore, quo fuerit occupatus in officio, an videatur contemplatum impedimentum in genere pro toto tempore, quo durat officium, vel tantum habita ratio de impedimento, quod contingit in singulis negociis officij. Canonici, qui est Vicarius Episcopi, pro quo tempore fructus percipiat.

SYMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non competit sine læsione.*

2 *Nullitas primæ sententiæ non potest, postquam*

secunda sententia transitum fecit in rem iudicatam.

3 *Sententia continens duo capita distincta, & separata, potest valere, & approbari quoad vnum tantum caput, in quo nulla adest læsio, & n. s.*

Appellatio non datur à sententia, quæ transit in rem iudicatam, sed potest executioni demandari.

4 *Sententia tot sunt, quot sunt capita inter se diuersa.*

6 *Sententia reformati potest, detecto errore, in articulo executionis, dum non fuerint relaxatæ litteræ executorialles dictæ sententiæ, nec litteræ declaratoria ad pariter.*

7 *Sententia iustificari potest ex noniter deductis etiam post rem iudicatam.*

8 *Commissa causa, rescriptis expensis, illis non rescriptis, cessat iurisdictione: declaratur n. seq.*

9 *Commissione vsus quis non dicitur, dum citatio ad eum instantiam non fuit executæ.*

Commissioni renuocari potest ab eo, qui illam obtinuit, si ea vsus non fuit.

10 *Commissio effecta communis quando dicatur vel non.*

11 *Sententia dum potest subfiniri ex una commissione, non est querendum de defectu iurisdictionis ex alia commissione.*

12 *Liquidatio quando non sit necessaria.*

13 *Condemnatio facta censetur iuxta formam Breuitatis, impedimentum officij quomodo consideretur.*

15 *Fructus Canoniciatus debentur de iure Canonico absenti, ratione officij.*

16 *Canonici, qui est Vicarius Episcopi pro quo tempore fructus percipiat.*

DECISIO CXXXIII.

DE 5. Iulij 1627. fuit resolutum coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo; Non constare de causis restitutionis in integrum præteritis per Capitulum Toletanum ad effectum impediendi executionem sententiæ Domini mei Pirovani, quæ ob non interpositam in tempore appellationem transit in rem iudicatam: Sed quia concessa fuit Capitulo noua audientia: Causa mihi commissam illam hodie proposui super eisdem: Et fuit resolutum; Standum esse in decisio, & relaxandas esse executorialles à die intimationis factæ Capitulo, & circumscriptis censuris: Ratio resolutionis fuit; Quia † non competit restitutio sine læsione, Rot. decis. 371. par. 2. recent. hic autem nec ex capite nullitatis, nec ex capite iniustitiæ adest læsio, vt patet ex breui singulorum examine.

In primis non obstat nullitas præteritis, ex quod sententiæ Domini mei Pirovani confirmat sententiam bon. mem. Remboldi, quæ præterit nullam, & iniustam, dum mandat Capitulum ob non partitionem euitari, Quia ultra responsum datam in decisione bon. mem. Manzanedi, nempe, quod † post rem iudicatam sententiæ non potest amplius dari de nullitate, quæ aderat in prima, Gabr. conf. 49. n. 1. & 2. lib. 1. Manic. decis. 301. n. 1. Rot. decis. 474. par. 2. recent. & Addem. ad Greg. XV. decis. 176. n. 13. vers. prædicta verò conclusio, Fuit hodie animaduersum, quod quidquid sit de nullitate, aut inualiditate dictæ sententiæ bon. mem. Remboldi; tamen valida fuit sententia D. mei Pirovani in eo capite, in quo pronunciat, litteras Apostolicas esse exequendas, quia vt apparet ex eius lectura, illa continet duo capita distincta, & separata, & quorū vnum non venit ad determinationem alterius; Primū, in quo pronunciat, litteras Apostolicas esse exequendas; & secundum; in quo confirmatur sententia bon. mem. Remboldi; propterea sustinetur, quoad primū caput, cum circa illud nulla adest læsio, à quo idèd cum tran

transierit in rem iudicatam, non datur appellatio, sed potest executioni mandari, vt post Bar. in l. appellanti. ff. de appellat. Guido Pap. quest. 346. num. 74. Boer. decis. 73. num. 5. & Vincent. de Franch. decis. 73. in princ. Et ratio est; Quia tot sunt sententiae, quot sunt capita inter se diuersa, glof. in cap. 2. in verb. eadem. de ordin. cognit. Paris. conf. 66. num. 4. lib. 1. Rebuff. de sent. promiss. art. 2. glof. 4. tom. ad ll. Regni, Lancell. de attent. cap. 12. limit. 2. num. 11. Vnde preest vna, & eadem sententia approbati in vno capite, in alio reprobari, l. in hoc iudicio, ff. famul. erisc. l. etiam, §. ex causa, ff. de minor. cap. dilectus de prebend. notat glof. 2. in l. ampliatorem, C. de appellat. Colla in tract. de portione, & rat. questio. 137. Menochius de arbit. libro secundo, centur. 1. cas. 95. per tot.

Præterea dicebant Domini, quod in omnem casum, ex quo non fuerunt relaxatæ literæ executionales dictæ sententiae, nec aliquæ literæ declarationis ad partes, potest hodie in articulo executionis dicta sententia reformari, detecto errore; et sicut posset etiam ex nouiter deductis iustificari; etiam quod transierit in rem iudicatam, glof. in clem. appellanti de appellat. Capitulum. decis. 114. part. 3. Cum enim adit iurisdicção, & non agatur de præiudicio, imò de euitando præiudicio; nihil est, cur executio non possit iudicis arbitrio decerni, & fieri, adhibito temperamento iuri, & rationi conformi.

Minus obstat secunda nullitas ex defectu iurisdictionis D. mei Pirouani deducta, ex quo pro parte D. Aluari, et fuit ei commissæ causa, refectus expensis, quibus non resectis, cessat iurisdicção; Quia placuit responsio data in dicta Decisione bon. mem. Manzaneda, scilicet, et quod Aluarius non fuit vñs dicta commissione, dum ad eius instantiam non fuit citatio executæ; cui præterea potuit renunciare, Burr. in cap. ex questione numer. 12. versic. ex causa de ref. spoliis. cum aliis allegatis in dicta Decisione; Nec releuare, quod illa fuerit effecta communis, virtute alterius commissionis ad instantiam Capituli emanatæ; Quia eo ipso dicta clausula videtur remissa, perinde ac si commissio simpliciter emanasset; aliis enim sequeretur, quod Papa posuisset in voluntate Aluari effectum dictæ commissionis Capituli, dum etiam penderet ab eius voluntate rescindendo, aut non expensas, quod dicta commissio esset communis, quod esset prorsus absurdum; Et cessat omnis difficultas; et Quia à principio fuit commissæ causa appellantis simpliciter ad instantiam Capituli, absque dicta clausula refectus expensis, ex qua fuit tributa iurisdicção; Vnde cum ex ea possit dicta sententia sustineri, non est querendum de defectu iurisdictionis ex alia Commissione.

Non obstant prætenzæ subreptiones Breuis, videlicet quod Aluarius non narrauerit, Canonicatum esse magistrale, & sibi fuisse assignatum pingue stipendium scilicet 14. millium, nec fuisse legitime derogatum Statutis, & Constitutionibus Ecclesiæ Tolentanae, iuratis per Dominum Aluarum, de non impetrando Indultum de percipiendis fructibus in absentia, & impetrato non vntendo: ex quibus prætenditur etiam iniustitia dictæ sententiae, dum in ea mandatur exequi dictum Breue, Quia his omnibus bene fuit responsum in Decisionibus in hac causa factis 14. Martij, & 12. Maij 1625. coram bon. mem. Remboldo; Quæ hodie Dominis placuerunt; ita vt non intret Decisio in causa Barchinonens. fructuum 16. Iunij 1625. coram me; quæ loquitur in terminis longè diuersis.

Minus releuat defectus liquidationis, quia vt bene Tom. I.

responderetur in Decisione Domini mei Pirouani facta in hac causa 26. Iunij 1626. contra Capitulum, et Non est necessaria liquidatio, cum habeat in suis libris distinctè adnotatam portionem cuiuslibet Canonici Cas. de Grass. decis. 5. num. 5. de ref. spoliis. Provt etiam non releuat, quod in dicta sententia fiat condemnatio à die date Breuis; et Quia imò cum in ea expressè non dicatur à die date, censetur facta condemnatio iuxta formam breuis cuius ibi fit mentio, quod cantat à die notificationis.

Demum non obstat, et Quod Breue fuerit concessum pro tempore, quo Aluarius fuerit occupatus in officio, ita vt sint consideranda singula momenta temporis; nihilominus sententia condemnatur Capitulum absolutè, Quia fuit bene responsum in dicta secunda Decisione bon. mem. Remboldi, & in Decisione D. mei Pirouani, nempe quod dicta verba secundum subiectam materiam debent intelligi referendo impedimentum ad officium in genere, non autem ad singula, & actualia negocia officij arg. sen. in l. continuum, §. cum ita, ff. de verb. obligat. ita vt verba, quando officio predicto impedimentum fuerit, debeant intelligi durante dicto officio, quia semper eo durante erat impeditus; Papa enim ad officium in genere attendit, quod fuit causa eius concessionis, qui propterea visus fuit se conformare cum iuris dispositione, et quod ratione similium officiorum concedit fructus in absentia, cap. de cetero, & cap. ad audiendum de cler. non resident. Gutier. lib. 1. Canon. quest. cap. 1. num. 143. Crenet. quest. Canon. cap. 1. num. 23. et Canonici enim qui est Vicarius Episcopi, non tantum percipit fructus in absentia pro tempore, quo actualiter occupatur in officio Vicariatus, sed absolutè durante officio, Sbrozz. de Vicar. lib. 1. quest. 43. num. 4. Rebuff. in form. Vicar. num. 5. Admet. de distrib. par. 2. q. 11. num. 80. Gonzal. ad reg. 8. glof. 6. n. 155. Garz. de benefic. par. 3. cap. 1. n. 360.

Et ita vtraque, &c.

Arminen. Bonorum.

Lun. 21. February, 1628.

ARGVMENTVM.

Constitutum conditionale collarum post mortem constituentis nihil operatur. Donans reservando sibi vsumfructum rerum donatarum, an, & quando possit retinere civilem possessionem.

SVMMARYM.

- 1 Clausula, constituens, &c. quid importet.
- 2 Oblatum absolutum facit alium conditionalem.
- 3 Constitutum est accessorium contractui, & regulatur iuxta eum naturam; & ideo si contractus est conditionalis, pariter Constitutum erit conditionale.
- 4 Constitutum nihil operatur, si illius condiciones non sint adimplende, nisi post mortem constituentis, quo tempore desit possidere.
- 5 Possessio naturalis, & civilis ex quibus verbis denotatur.
- 6 Vsumfructuarius possidet solum naturaliter.
- 7 Declara, vt vsumfructuarius retinere possit ex pacto etiam civilem possessionem, cum prohibere, ne illa in eius vita in alium transferatur: Et ex quibus verbis hoc intelligatur.

DECISIO CXXXIV.

VM Sententia A. C. confirmatoria alterius sententia Gubernatoris Armenen. qua declaratum fuit, Ginebriam esse manutendam in possessione bonorum, de quibus agitur, non autem Pompeium, transierit in rem iudicatam, & ad instantiam D. Pompeij facit commissa mihi causa restitutionis in integrum: illam proposui die 26. Maij 1627. Et fuit resolutum Non constare de causis restitutionis: Et re proposita hodie per eisdem, Domini persistunt in decisio, ex rationibus Decisionis desuper facta: De quibus à Decisionis principio vsque ad vers. Verum in extensione.

Neque obstat præsentia possessio Pompei ex clausula Constituti, quæ præsupponebatur adfuisse in donatione facta Margaritæ eius matri; quia vt dicebant Domini: Aut Constitutum deducitur ex verbis donationis, ibi *dans, cedens, constituens*, &c. & clarum est, quod illa clausula *constituens*, &c. non importat Constitutum possessionum, sed solum sic extenditur, *constituens donatariam procuratricem, ut in rem propriam*, vt patet ex receptis, & solitis instrumentorum formulis: Et declarat, *Beriaz. col. claus. 28. glos. 1. & 2. & claus. 29. glos. 1.* Aut verò desumitur ex verbis in fine dictæ donationis post obligationem bonorum pro obseruantia donationis ibi, *sua bona in ampliori forma Camera Apostolica obligant cum patto tenue, & Constitui*: Et tunc cum dicta donatio, & consequenter obligatio Cameralis sint conditionales ex verbis ablatiui absoluti, ibi, *saluis tamen semper, & reseruat* ipsi donatrici in principio, medio, & fine præsentis instrumenti vsufructu, at etiam seruatis, & adimplatis omnibus alijs pactis, & conditionibus infra scriptis dedit, &c. l. à testatore, vbi Bart. ff. de condit. & demonstr. latè Surd. decis. 268. num. 11. & Rot. apud Greg. X P. decis. 492. num. 7. Similiter etiam Constitutum fuit conditionale quia est accessorium contrahus, & regulatur iuxta eius naturam, Bald. in l. ex testamento in fin. C. de fidei. Tur. q. de constit. part. 3. limit. 7. num. 16. Barz. decis. Bonon. 49. n. 31. & Surd. decis. 157. n. 1. Vnde cum conditiones non essent adimplendæ, nisi post mortem donatricis, & sic eo tempore, quo possessio non erat penes constituentem, Constitutum nihil operatur, Bald. in cap. 1. n. 13. de confirm. vtil. vel inutili. Tiraq. d. strall. de constit. part. 3. ampl. 15. num. 3. & part. 3. limit. 2. Alex. conf. 82. num. 10. lib. 2. Honded. conf. 18. num. 57. lib. 2. Gomez. ad ll. Taur. 45. num. 89. Barz. vbi supra d. n. 31. & Rot. post Pacif. de solu. decis. 169. n. 8. cum alijs allegatis in prima Decisione in hac causa facta. Et accedit, quod nec adhuc dictæ conditiones probantur adimpletæ, & præsertim illa, quod donataria post mortem donatricis teneatur deponere apud Depositarium S. Hieronymi scuta centum auri, ad effectum reinuestiendi in quodam censu perpetuo, eius fructus multiplicari, & inuicuri deberent in alijs censibus, donec Laura vna ex filiabus donatricis perueniret ad ætatem 25. annorum.

Et quod mens, & voluntas donatricis fuerit, quod possessio nullo modo transiret in ipsius vita, colligebat vnus ex Dominis ex verbis dictæ donationis ibi, *incontinentes sequuta morte petito, exactio, recuperatio, & possessio rerum donatarum silicet donataria competat, & non antea, nec alio modo.* Quæ verba non solum sunt intelligenda de possessione naturali, sed etiam de ciuili, non obstante, quod Donatrix retinuerit sibi vsufructum, & quod vsufructuarius solum naturaliter possideat, quia nihil impedit, quin ex

pacto, vt hic, vsufructuarius, possit etiam retinere ciuilem possessionem, aut prohibere, ne illa in eius vita in donatarium transferatur, prout retinere voluit, seu transferri noluit ex illis verbis, & non antea, nec alio modo; quæ si solum ad naturalem referrentur, essent superflua.

Et ita, decisum vtraque, &c.

Romana Retraçtus.

Lun. 28. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. *Confors in re communi præferunt censuario.*
2. *Bona defuncti efficiuntur de patrimonio heredis.*
3. *Inuentarium operatur, ut heres non sentiat damnum, & possit bona hereditaria à proprijs separare.*

DECISIO CXXXV.

IZ 2. Decembris 1626. fuit resolutum, sententiam A. C. qua fuit pronuntiatum, Ius prælationis, fuit retractus vineæ, de qua agitur competere R. P. D. Castellano, & Ludouico Zefiro esse iustam; Sed quia Christophorus voluit iterum audiri: Proposui hodie dubium super eisdem. Et D. D. persistunt in decisio; Quia totum Christophori fundamentum, dum prætendit esse dictis censuarijs preferendum, tunc consistit in quodam per eum: prætenso consortio; quod si adesset, sine dubio præferendus esset Censuarijs, Rot. decis. 306. num. 3. cum seqq. apud Modern. de cens. cum alijs in dicta Decisione allatis: Sed nullum adesse consortium visum fuit D. D. clarum; Quia quicquid sit, an domus vixit Bartholomæus, vinea fuerit iam effecta tota Vincentij eius filij vti heredis Franciscij eius patris, & fratris dicti Bartholomæi; an verò esset Vincentio communis cum Bartholomæo vti cohæredum dicti Franciscij: Quod pendet ab eo, an retrouenditio secuta in vita Bartholomæi fuerit facta ad fauorem filius Franciscij, & probetur, quod Vincentius, & Alexander filij Bartholomæi fuerint soli hæredes prædicti Franciscij; non autem cohæredes, cum eis Bartholomæus eorum pater: Tamen in omnem casum hoc vnum dicebant Domini esse indubitatum; Quod prima venditio medietatis vineæ, in qua D. Castellanus, & Ludouicus vti censuarij prætendunt prælationem; Christophorus verò consortium, fuit facta multo post mortem Bartholomæi, cuius hæres fuit dictus Vincentius eius filius; Quandoquidem Bartholomæus obiit de anno 1612. dicta verò prima venditio medietatis vineæ, fuit facta per subhaftationem de anno 1619. tunc tota vinea erat iam de patrimonio Vincentij, l. sed si plures, §. filio impuberi, ff. de vulg. & pupill. §. 1. Instit. de hered. qualis. & differ. & ibi Ang. num. 1. Afflic. decis. 178. num. 4. Et fuit dictum in Bononiens. successione 19. Nouembrii 1627. coram me; Vnde dato, quod Christophorus haberet anteriorem hypothecam, quam Censuarij, ex quo eius hypotheca dicitur contracta in vita Bartholomæi, qui, vt dictum est, decessit de anno 1612. Censui verò, ex quibus prætenditur prælatio, fuerunt impositi de anno 1612. Et sic in actione hypothecaria Christophorus esset præferendus vti anterior;

anterior; Tamen inde non inferitur ad Consortium virtute dictæ venditionis, cum in ea præferantur Cessuarij per Bullam Pij V. ex quo dicta Vineæ vendita, erat Vincentij, & ab eo possidebatur, tam de tempore impositionis censuum, quam venditionis, prout latius in Decisione in hac causa facta.

Non obstat, quod Vincentius fuerit hæres cum benef. l. & Inuent. Quia inuentarium non impedit, quin Vincentius fuerit Dominus, & possessor; siue uti hæres Bartholomæi eius patris; siue Francisci eius patris; sed solum quod hæres non sentiat damnum, ut possit bona hæreditaria à propriis separare, Phannt. de Inuent. parte 5. num. 13. & 14. Aliis vero obiectis fuit in dicta decisione satisfactum.

Et ita vtraque, &c.

Perusina Laudi.

Lun. 13. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Laudum ex quibus censetur tacite, vel expresse emologatum ad effectum, ut illud obseruari, & exequi debeat.

SVMMARIVM.

1. *Laudum emologatum tacite dicitur, si à tempore scientiæ illius non fuit appellatum intra terminum iuris.*
2. *Et maximè procedit, si quis sponte bona in executionem laudi dimiserit, & clausæ cum effectu tradiderit.*
3. *Laudum emologatum expresse dicitur, si illud fuit à partibus subscriptum, & approbatum cum promissione obseruandi omnia in eo contenta medio iuramento.*
4. *Subscribens se alicuius scripturæ, censetur approbare omnia contenta in ea, dum non docet se deceptum, aut dolo inductum ad ita subscribendum.*
Item censetur habere notitiam omnium contentorum in ea, num. 6.
5. *Laudum standum est, & illud exequi debet stante emologatione.*
7. *Laudum emologatum valet in vim pacti.*

DECISIO CXXXVI.

De 11. Ianuarij 1627. fuit resolutum, Relaxandum esse mandatum contra Io. Antonium ad fauorem Iosephi, prout in Decisione desuper extensa: Sed quia fuit prætenfum extare laudum à Iosepho emologatum; Dubitauimus hodie, An constet de emologatione: Et fuit resolutum de ea constare, tam tacite, quam expresse.

1. De tacita emologatione constat, quia Ioseph à tempore scientiæ laudi non appellauit intra terminum iuris, ut post alios Bap. de S. Blas. in tract. de arbit. quæst. 71. num. 44. par. 1. Lancelot. de assent. appell. pend. par. 1. cap. 12. limit. 50. num. 116. Modern. de appellat. quæst. 12. num. 114. Et multò magis, quia Ioseph sponte dimisit Io. Antonio quædam bona stabilia in exequutionem laudi; imò & clausæ cum effectu tradidit, ut bene testes concludunt: Vnde resultat tacita emologatio Iosephi facto ipso, ad tex. l. si pars, §. illud, ff. de inoff. testam. Et in puncto Paul. de Castr. conf. 116. num. 3. ad fin. lib. 1. Crauet. conf. 237. n. 2.

Tom. L

De expressa autem emologatione constat, ex quo 3 laudum fuit à partibus subscriptum, & approbatum, cum promissione obseruandi omnia in eo contenta, etiam medio iuramento, ne in arbitrio, fin autem, vbi Bald. num. 12. vers. ulterius, & Aret. in princ. C. de Arbitr. Et prout generaliter se subscribens alicui scripturæ censetur approbare omnia contenta in ea, dum non docet se deceptum, aut dolo inductum ad ita subscribendum, Bart. in l. 1. §. si quis neget, num. 11. ff. quemadm. testam. aper. & in l. emptor, §. Lucius, per illum tex. vbi etiam D. D. ff. de pact. Paul. de Castr. conf. 216. num. 3. lib. 1. Crauet. conf. 73. num. 40. Modern. de probat. conclus. 1342. num. 12. Et Vnde stante dicta emologatione, standum est laudo, & illud est exequendum d. l. ne in arbitrio, l. cum antea C. de Arbitr. Dec. conf. 60. num. 3. Paris. conf. 89. num. 9. lib. 1. Surd. conf. 447. num. 8. Honded. conf. 61. nu. 12. lib. 1. & Modern. Roman. discept. foren. c. 755. n. 34. & sequen.

Non obstat, quod laudum (ut prætendit Ioseph) fuerit subscriptum eo non viso, nec lecto; Quia ultra quod ex traditione possessionis, & omissione appellationis, post habitam scientiam contentorum in eo, ut supra dictum est, inducta fuit sufficiens emologatio facto ipso; Adhuc etiam quod non extaret dicta tacita emologatio, cum præsumptio sit contra Iosephum, ex quo se subscribens alicui scripturæ, censetur habere notitiam omnium contentorum in ea, Bart. in l. sicut, §. non videtur in i. not. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. las. in l. si ita stipulatus, §. Chrysegonus, num. 14. ff. de verb. obligat. Gabr. in de præsumpt. conclus. 3. num. 29. & 30. & Rot. apud Greg. XV. de i. f. 328. num. 1. esset per Iosephum concludenter probandum contrarium; quod tamen non probat. Vnde non obstant nullitates prætenstæ contra laudum, quia in omnem casum: Et Laudum emologatum valet in vim pacti, gloss. in l. 2. & ibi D. D. C. commun. vtri. iudic. Socin. conf. 85. in princ. lib. 1. Paris. conf. 45. num. 16. lib. 1. Modern. Roman. discept. foren. vbi supra num. 55. & Rot. decis. 588. num. 1. par. 2. recent.

Et ita vtraque, &c.

Nicen. Parochialis.

Lun. 13. Martij 1628.

ARGUMENTVM.

Hæc decisio plura continet notanda in materia concursus ad Parochialem, & restitutionis in integrum, quæ habes in summario.

SVMMARIVM.

1. *Restitutio in integrum competit consilio de iniustitia sententiarum.*
Lesio est fundamentum restitutionis in integrum.
2. *Narrativa concursus indiligi, & celebrari non seruata forma Concil. Trident. & Const. Pij V. quæ fuit causa principalis gratiæ Apostolicæ, si non fuit iustificata, non potest dari immisso promisso Apostolicæ contra pronisum ab Ordinario, & possessorem.*
3. *Rota deferre solet Responsis, seu Declarationibus S. Congregationis Conc. Trident.*
Intellige hoc procedere, nisi ab illis postea recesserit, quia tunc statim vltimis, & non primis Declarationibus, ibidem.

P 3

4 De

- 4 *Declarationes Sac. Congregationis Conc. intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur. Nec faciunt ius, sed ius, quod est declaratum, n. 6.*
- 5 *Lesio attendi debet de tempore sententiarum.*
- 7 *Restitutio in integrum datur ex alius nouiter deductis.*
- 8 *Concursus ad Parochialem, & electio, & approbatio magis idonei fieri debent intra sex menses à die vacationis, iuxta dispositionem Conc. Trident. & Const. Pij V.*
- 9 *Restitutionem in integrum petens, docere debet de iure suo saltem summarie.*
- 10 *Examinatorum vota computare, & publicare in eorum presentia, illaque Notario denunciare, spectat ad officium Vicarii; & ideo ei credendum est.*
- Vicario creditur in spectantibus ad eius officium.*
- 11 *Fides non facit fidem; maxime si facta sit ex interuallo, & sine iuramento, & partis citatione.*
- 12 *Comparatum supponit existentiam positum.*
- 13 *Concil. Trid. non annullat electionem idonei ipso iure, sed magis idoneo succurrit remediis appellationis.*
- 14 *De iure alicuius constare dicitur interim, & quousque aduersarius non obinet, declarare contrarium.*
- 15 *Intrudere se quis non potest in possessionem Parochialis ante factum concursum.*
- 16 *Fallit si præfatus titulus coloratur.*
- 17 *Cap. auctoritate de elec. in 6 quando procedat.*

DECISIO CXXXVII.

ICARIUS Niceni. Sede vacante, in concursu ad Parochialem Ecclesiam loci de Roccabilleria de voto trium ex quatuor Examinatoribus synodalibus, illis prætulit Horatium de Laurentiis, qui habita deinde collatione à V. Legato Auinionen. fuit etiam possessionem adeptus: Verum quia Ioannes Andreas Martinus eandem Parochialem à Sede Apostolica impetrauit, sub narratiua, quod in prædicto concursu non fuit seruata forma Constitutionis Pij V. & Sac. Conc. Trid. Mora desuper lite contra Horatium plessit, et cum obtinuit duas sententias fauorabiles: Primam ab A. C. Secundam verò in gradu appellationis in Rota coram bon. mem. Vbaldo: Que secunda sententia cum fecisset transitum in iudicatum, fuit executioni demandata, & expulso Horatio, Ioannes Andreas fuit in possessionem immisus: Sed commissa mihi causa restitutionis in integrum, quæ dubitauit hodie. An constet de causis restitutionis. Et D. D. affirmatiuè resolverunt ex quo constat de iniustitia prædictarum sententiarum, & sic de lesione, quæ est fundamentum restitutionis in integrum, cap. 1. vbi Abb. de restit. in integr. Rot. decis. 1. de rest. in integr. in nou. Seraph. decis. 245. n. 2. & Rot. decis. 512. n. 1. par. 2. recent.

3 *Iniustitia à prædictarum sententiarum visa fuit clara, quia non erat expellendus Horatius possessor, & danda Andreæ immisio, nisi prius iustificata per Andreæ dicta narratiua, quod concursus iudicatus, & celebratus fuerit non seruata forma Sac. Concilij, & Constitutionis Pij V. quæ fuit causa principalis, & præcipua dictæ Gratiæ, Pat. decis. 265. lib. 3. in nou. impress. Rot. decis. 482. in fin. par. 2. recent. Et in puncto dictæ narratiuæ fuit reuoluitum in Salamantina Parochiali 21. Iunii 1584. & in Cesarangustana Parochiali 8. Novembr. 1599. coram Cardinali Pamphilio, & in Vinea. Parochiali 14. Ianuarij 1611. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, quæ est decis. 323. par. 2. recent.*

Nec releuat, si dicatur, quod dicta narratiua fuit iustificata ex responso S. Congregationis Concilij, quæ concursum prædictum fuisse nullum bis declarauit; cui Rota semper solet deferre, vti firmatur in Decisione in hac causa facta 20. Maij 1624. coram bon. mem. Vbaldo. Quia cum postea eadem S. Congregatio recedendo à prædictis declarationibus, partibus pluries auditis, & factis plenius iustificato, contrarium declarauit, nempe Concursum fuisse validum; consequenter dicta narratiua non iustificatur, sed standum est vltimæ S. Congregationis declarationi, & non primæ, ad l. nou. est nouum cum duabus seqq. ff. de legib. cap. ceterum extr. de rescriptis. & Declarationes enim S. Congregationis semper intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur, l. 1. C. de diuers. rescriptis & ibi Padill. num. 14. & iuxta latè tradita per Rub. conf. 12. num. 2. Paris. conf. 9. num. 41. lib. 2. Alex. conf. 84. in fin. lib. 1. & Rot. apud Caslad. decis. 6. de rescriptis.

Minus obstat, quod lesio debet attendi de tempore sententiarum ad tex. l. si voluntate, C. de rescind. vend. Odd. de restit. in integr. par. 1. ars. 7. q. 34. n. 36. & tamen tunc lesio non adest eo ipso, quod non emanauerat dicta vltima declaratio S. Congregationis sed erat standum primæ, vti firmatur in dicta Decisione bon. mem. Vbaldi, quæ declaratione attendita, sententiæ fuerunt iustæ. & Quia dictæ primæ declarationi tunc standum erat, non quia declarationis huiusmodi faciant ius, sed quia ius, quod est, declarat; & Vnde quia melius examinata, & intellecta facti seric, Sac. Congregatio concursum fuisse validum censuit, non tribuit post sententias ius de nouo, sed quod erat tempore sententiarum declarauit; prout etiam & datur restitutio ex actis nouiter deductis, per quæ probatur, quod in rei veritate tempore sententiarum ius aliter se habebat; illud autem non erat iudici notum, aut allegatum, cap. vlt. vbi gloss. in verb. nouit. de restit. in integr. gloss. in l. fin. C. si sep. restit. postulat. fuer. Odd. vlt. supra par. 1. q. 16. art. 6. Et fuit dictum in Valentina Computorum 24. Maij 1620. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

Non obstat etiam alia Gratiæ Io. Andreæ, obrenta de mense Sept. 1621. cum narratiua, quod Horatius non comparuit intra tempus in Edictis præfixum, iux. præscriptum Sac. Conc. & Constitutionis Pij V. Quia hæc narratiua non solum ab Andreæ non iustificatur, sed imò apparet de contrario, ex quo Edictis pro concursu habendo emanauit die 6. Aprilis, & competitor, quorum vnus fuit Horatius, fuerunt descripti intra 20. dies, computandos à dicta die 6. Aprilis, & seruata deinde notificatione pro certa die ad subeundum examen, fuit habitus concursus in die præfixa, & facta electio, & approbatio magis idonei: intra sex menses à die vacationis, prout disponunt Sac. Concilium, & prædicta Constitutio Pij V. & dixit Rot. in decis. 702. apud Seraph.

Non obstat similiter, quod Horatius non doceat de iure suo, de quo saltem summarie debet docere pro habenda restitutione, cap. auditu de restit. in integr. Gem. conf. 144. num. 1. Quia imò de iure suo sufficiens docuit per exhibitionem tituli, nec non approbationis de se factæ in concursu, de qua attestatur Vicarius Capitularis, vbi habetur, quod Vicarius inhærendo votis trium ex quatuor Examinatoribus, tunc præscriptis declarauit Horatium idoneum, & omnibus aliis esse præferendum, & vti credendum est, ex quo computare, & publicare Vota Examinatorum in eorum presentia, illaque Notario denunciare ad eius officium spectat. Vicario autem in spectantibus ad eius officium credi debet, cap. ex frequentibus extra de instit. & ibi gloss. & in cap. fin. de offic.

offic. Vicar. in 6. Roch. de Inrepar. verb. competens qualif. 31. Conar. lib. 3. var. cap. 20. num. 7. Rot. decif. 313. part. 1. recent. cum aliis cumulatis, in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1627. coram me: Et præsertim cum non appareat de aliqua Examinatorum contradictione de eo tempore, qui verifimiliter, si ita non esset, contradixissent, & coram eodem Notario fuissent protestati.

- Vnde nihil releuat fides Examinatorum; qua attestantur, quemdam Maxiliam fuisse repertum magis idoneum, ætate, doctrina, & sufficientia: Quia ¶ vltra quoddam fides regulariter maximè ex intervallo, & sine iuramento, & citatione, vt hic non facit fidem, l. post Legatum, §. his quibus, vt indign. Rot. decif. 318. num. 4. par. 1. recent. ¶ eæa non excluditur sufficientia, & idoneitas Horatij; quia comparativum, quod Maxilia fuit repertus magis idoneus supponit existentiam positivi, & sic alterius, seu aliorum, qui erant idonei, leg. vbi autem, §. 1. ff. de verb. oblig. Surd. decifion. 65. numer. 8.

- Propterea Horatius vti idoneus potuit à Vicario 13 approbari: ¶ Quia S. Concil. non annullat electionem idonei ipso iure, sed appellationis remedio magis idoneo succurrit: ¶ Et sic constat de iure Horatij, interim, & quousque Maxilia non obinet declarati contrarium, v. Agid. decif. 103. Seraph. decif. 73. num. 1. Rot. decif. 510. num. 4. par. 1. diuers. & in puncto, Gonz. ad leg. 8. glof. 4. num. 139. & seq. & sæpius S. Concilij Congregatio declarauit: Maxilia autem nedum obtinuit contrarium declarati, sed nec constat, quod appellauerit.

- 15 Tandem ¶ non obstat, quoddam Horatius ante concursum se intraserit in possessione Parochialis, contra dispositionem text. in cap. auaritia de elect. in 6. ¶ Quia vltra quoddam Horatius excusatur, quia præcessit titulus coloratus V. Legati Auinionen. Rot. decif. 741. num. 8. par. 2. recent. ¶ dispositio dictæ decretalis non intrat in casu nostro, quia Horatius nullos fructus percepit, & tamen illa requirit fructuum perceptionem, Pur. decif. 45. lib. 3. Manic. decif. 261. num. 10. & concludunt, quæ citatis, Rot. decif. 531. num. 2. in fin. par. 2. recentior.

Et ita vtraque, &c.

Polignagnen. Canonicatus.

Lun. 20. Martij, 1628.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Possessio instrumentalis est manutenibilis alio non possidente.
2. Manutenio debetur possidenti.
3. Auditor Camera in beneficiis non debet iurisdictionem.
4. Possessio posterior presumitur clandestina, & turbativa, & ideo non est manutenibilis.
5. Manutenio est danda ei, qui habuit se pro soliato.

DECISIO CXXXVIII.

OMINI ¶ dixerunt Vito de Pace esse dandum mandatum de manutenendo: Quia constat de eius possessione instrumentali capta de anno 1602. vigore literarum Apostolicarum, quæ alio non possidente est manutenibi-

lis, l. pradia, vbi Barr. ff. de acq. possess. & fuit dictum in Casaranguftana Cappellania 22. Martij, 1627. coram me, & alibi sæpius: Et præterea illam per plures annos continuauit, ¶ per quos vti possessor fuit admissus ad perceptionem distributionum, & ad omnes alios actus per Canonicos fieri solitos; Vnde merito debet manuteneri, Rosa decif. 56. numer. 1. par. 2. recentior.

Neque obstat mandatum de manutenendo Paulo à Fonte parti alteri concessum ab A.C. quia fuit nullum ex defectu iurisdictionis, ¶ ex quo A.C. in beneficiis iurisdictionem non habet, Bellam. decif. 210. Rot. decif. 271. num. 4. par. 1. recent. & decif. 118. num. 4. apud Gregor. XV. & ibi Additio num. 7. & præterea illud fuit iniustum tanquam fundatum in possessione dicti Pauli, ¶ quæ cum sit posterior possessione Viti, præsumitur clandestina, & turbativa, & consequenter non erat manutenenda, caplicei causam, vbi D. D. de probat. Rot. in Lunen. Sarzanen. Cappellania, 13. Iunij, coram me, & fuit passim decifum; ¶ Et cum Vitus etiam à dicto mandato A.C. appellauerit, & ideo non habuerit se pro petitorio, nihil est, quin sit manutenendus, Rot. apud Greg. XV. decif. 46. num. 9. & in Sarcinaten. Parochialis, 21. Aprilis, 1621. coram bo. me. Vbaldo.

Et ita Vito tantum, &c.

Leodien. Beneficij.

Ven. 24. Martij, 1628.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Possessio instrumentalis capta alio non possidente est manutenenda quoad omnes effectus.
2. Possessionis nulla datur maior probatio, quam illa, quæ desumitur ex fructuum perceptione.
3. Manutenio debetur interim pendente appellatione possessori, qui appellauit à sententia contra eum lata.
4. Beneficium litigiosum non dicitur, si non probetur, quod sit super titulo beneficii.
5. Manutenio debetur possessori non obstante petitorio. Petitorium requirit alioiorem indagationem.
6. Decisio 583. par. 1. recent. declaratur.
7. Illatio non fit ex diuersis

DECISIO CXXXIX.

OMINI dixerunt, ¶ Petro inforti dandum esse mandatum de manutenendo, quia constat de eius possessione instrumentali, capta in vim litterarum Apostolicarum, quæ alio non possidente est manutenenda quoad omnes effectus, l. pradia, vbi Barr. ff. de acq. possess. Rot. decif. 56. num. 1. parte 1. recent. & in Polignagn. Canonicatus 20. currentis mensis, & anni, coram me, & alibi sæpius; ¶ prout pariter constat de fructuum perceptione, quæ nulla maior possessionis probatio, l. Titia, ff. de solut. Gomez. in reg. de ann. quæst. 47. nu. 1. & Rot. decif. 408. nu. 1. par. 2. recent.

Non obstat, quoddam prætendatur, Petrum fuisse priuatum possessione per sententiam Iudicis, nempe Abbatis Monasterij Sancti Iacobi Leodien. quia dictus Petrus fuit condemnatus ad restituendum fructus per

DECISIO CXL.

eum perceptos dicto Archidiacono; † Quia cum à dicta sententia fuerit appellatum, interim appellatione pendente Petrus est manutenendus, *Cas. de Grass. decis. 4. num. 4. de caus. poss. & propriet. Rot. in rec. decis. 111. num. 8. par. 1.*

Minus obstat, si dicatur ad dictum Archidiaconum pertinere dictos fructus vigore statutorum Leodien. Quia duo super hoc allegantur statuta; & tamen necrum Archidiacono suffragatur: Non primum, quod disponitur, ad Archidiaconum spectare omnes fructus beneficij vacantis, donec prouisus acceperit possessionem; Quia Archidiaconus non prætendit fructus de tempore vacationis, sed de tempore, quo Petrus uti prouisus possedit; Vnde dictum statutum non intrat ad eius fauorem; sed potius retorquetur: Non etiam secundum, quo approbatur consuetudo Archidiaconum percipiendi integraliter fructus beneficiorum, super quibus lis vertitur; quorum institutio, & admissio ad ipsos pertinet; † Quia ultra quod non apparet hoc beneficium esse litigiosum, dum non probatur, quod lis sit super titulo beneficij; cum dictum statutum prætenditur reuocatum per Constitutionem Pij V. § 7. † Interim pendente super hoc petitorio cum Archidiacono, quod requirit altioris indaginem, Petrus possessor debet manuteneri, *Conar. pract. quest. cap. 17. sub. num. 5.*

Tandem † non obstat decisio in causa Leodien. fructuum coram b. m. Manzanedo, quæ est inter *recent. decis. 583. par. 1.* in qua fuit firmatum, Archidiaconis Leodien. dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione apponendi sequestra, & percipiendi fructus ex beneficiis litigiosis, quia versamur in beneficio diuerso, & inter diuersas personas; Nec Archidiaconus Nasbianæ probat quasi possessionem, in qua se fundat illa decisio; † Vnde ex vno ad aliud non inferitur, ut in puncto fuit resolutum, in alia Leodien. fructuum, 26. Aprilis, 1621. coram Reuerendiss. D. meo Decano,

Et ita, &c.

Bononien. Successionis.

Ven. 24. Martij, 1628.

A R G V M E N T V M.

Habes supra in decisione 111. & cætera supple in sumario.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum correctorium iuris communis ab eo recipit interpretationem.
- 2 Limitatio Statuti correctorii iuris communis debet latè interpretari, & viderationem ibidem, & numer. 8.
- 3 Ex dictio quandoque etiam ex proprietate sermonis denotat causam immediatam.
- 4 Statutum loquens de iure commune, an intelligatur de iure municipalis, quod viget in ea Provincia, seu districtu.
- 5 Statuta Provincia non sunt extendenda sed solum intelligenda in casibus, in quibus loquuntur, etiam si illa ab aliquibus Doctoribus ius commune appellentur.
- 6 Ius commune non est strictè interpretandum.
- 7 Verba statuti inducenda ad unum effectum non debent contrarium operari.
- 8 Præsertim si per illa reducatur res ad ius commune.

DOMINI perstiterunt in decisio die 19. Nouembr. 1627. Nunc enim deducta, aut in decisione desuper facta fuerunt sublata aut penitus non releuant; † Nam quod statutum, de quo agitur, sit iuris communis correctorium, nihil ad rem facit quia nihilominus recipit declarationem à iure comuni, *Roland. conf. 80. nu. 27. lib. 4. Hond. conf. 1. num. 33. lib. 1. & Magen. decis. Lucen. 21. & in omnem casum † limitatio statuti iuris communis correctorii, in qua versamur, debet latè interpretari, cum restringens dispositionem statuti, sit iuri communi conformis, Cuman. conf. 30. num. 4. ante med. versamen in except. Laderch. conf. 66. num. 4. Curt. Inn. conf. 7. num. 10. Vnde dum statutum in genere corrigit ius commune in successione statum: in bonis autem prouentis à matre, vel à coniuncta persona per matrem, vult ius commune seruari, propterea exceptio ista debet latè interpretari, & præsertim, quia lata interpretatio verbis non repugnat, cum † dictio ex, per quam prætenditur restrictio, quandoque etiam ex proprietate sermonis causam immediatam denotet, ut in dicta decisione dictum fuit.*

Neque obstat si dicatur, quod dum dictum statutum in prædicta limitatione ait, *exceptio bonis quæ ad defunctam personam perueniunt ex dote, vel titulo lucrativo, ut supra à matre, vel coniuncta persona per matrem d.d. fororum, in quibus talibus ius commune seruetur,* † debet intelligi, ius commune seruetur, id est ius municipale, quod in ea Provincia, seu districtu, est ius commune, *Naz. conf. 541. num. 16. Gamm. decis. 3. num. 6. & Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus in decla. Reg. in princ. C. de inoffic. testamento, & Lup. de donat. inter vir. & vxor. in princ. num. 3. & 4. quia imò ius commune dicitur in dicto statuto, prout contraponitur iuri municipali, quod propriè loquendo in ea Provincia non ius commune, sed ius generale illius Provincie nuncupatur, aliter exceptio idem contineret quod regula, & in vanum Doctores dum statuta exponunt, & interpretantur passim illa restringerent, aut ampliarent iuxta iuris communis dispositionem; † quoniam præcitati Doctores, qui statuta Provincie ius commune appellant, quando de eis loquuntur, nullo modo illa extendenda esse volunt, sed solum intelligenda esse dicunt in casibus, in quibus loquuntur, ut idem Suar. ibidem quest. 9. num. 16. & Gamm. decis. 283. num. 4. † & tamen ius commune non est strictè interpretandum, arg. leg. non est nouum cum duob. seqq. ff. de leg. Zahar. in clem. procuratorum, num. 12. de procurat. & ibid. Gamm. decis. 314. num. 6.*

Minus obstat, quod in statuto antiquo excipiantur tantum bona, quæ ad defunctum perueniunt à matre, & in nouo statuto addatur, *ex dote, vel titulo lucrativo, &c.* quia tunc dicta verba sunt adiecta ad ampliandum, aut potius causa maioris declarationis, non debent contrarium operari, ad leg. legata inutiliter, ff. de leg. 1. & leg. quæ dubitationes in princip. ff. de reg. iur. † Maxime cum dicta limitatio tam in antiquo, quam in nouo statuto reducatur successione in illo casu ad ius commune, *Hond. conf. 5. num. 60. lib. 1. cum alijs supra allegatis.*

Et ita, utraque, &c.

Afculina

Asculana Bonorum.

Lun. 27. Martij, 1628.

A R G V M E N T V M.

Mulier consentiens in censu imposito per virum perdit hypothecam dotalem super fundo censuato: Et si prætextu consensum non sustineri sub prætextu quod aliis remaneret indotata quod probare teneatur. Cætera supple in summano.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissus in possessionem Iudicis auctoritate, præsumitur iuste possidere; & est manutenendus.
- 2 Sententia nulla non prius possessione.
- 3 Sententia publicatio extra diem sub qua cadebat citatio ad sententiam, an, & quando teneat.
- 4 Immissio non est danda creditori posteriori in bonis debitoris, si ante hypotheca anteriori ad favorem aliorum creditorum.
- 5 Mulier habens anteriorem hypothecam super bonis sui viri, si postea consensit medio iuramento illa à viro obligari, ad favorem suorum creditorum; non potest ipsa, nec eius heredes excipere de anteriori hypotheca ad impediendam immisionem.
- 6 Mulier non obligatur iuramento, si remaneat indotata: Declara, ut non.
- 7 Statuto Asculano caveretur, quod bona dotalia non possint obligari, nec alienari, nisi modo, & forma ibi expressis.
- 8 Statutum interpretari debet stricte, & ad literam, & ut minus deroget, quam fieri possit iuri communi.
- 9 Sententia concedens immisionem pro fructibus decurrendis, non valet.
- 10 Declara, ut valeat in eo capite, quo mandat immitti pro decursis: Et ratio redditur ibidem.
- 11 Possessio animo amittitur.

D E C I S I O C X L I.

Q UATUOR Ambrosius fideiussor census Florenorum 80. impositi per Amonem, & Camillum de Monteronibus super eorum bonis, & venditi cuidam Vincentio Cataldo pretio Florenorum mille, à Iudice coactus soluit, vti talis fideiussor scuta 400. pro fructibus decursis: reportata autem iurium cessione, egit coram Locumtenente Gubernatoris Asculi remedio vtilis Saluiani contra Papirium, & Mariam de Monteronibus vti tertios possessores vnius Vineæ, & Domus, quæ de tempore impositionis dicti census possidebantur per prædictos Amonem, & Camillum: Et obtinuit immitti in eorum possessionem, retinendam, donec fuerit satisfactus, tam de fructibus decursis, & solutis, quam in fructuum decurrendis. Sed reuocata dicta sententia immisionis per Rotam Maceraten A.C. in tertia instantia confirmavit primam sententiam dicti Locumtenentis in ea parte in qua declarauit, Octauium esse immittendum, donec fuerit satisfactus de fructibus decursis, & solutis, in reliquis verò illam reuocauit: Verum deuoluta causa ad Rotam; cum vtraque pars contenderet possidere; Dato iudicio, Cui dandum sit mandatum de manutenendo: Domini hodie Octauium esse manu-

tenendum resoluerunt, Quia cum ille post dictam primam sententiam Locumtenentis ad eius favorem latam fuerit immissus in possessionem prædictarum Vineæ, & Domus iudicis auctoritate; propterea præsumitur iuste possidere, l. iust. ff. de acquir. poss. & consequenter est manutenendus, Angel. in Lalam possidere, §. qui ad mandatum num. 2. in fin. & ibi Ias. num. 10. ff. eod. Seraph. decis. 116. num. 3. & decis. 117. num. 1. Rot. decis. 137. num. 1. par. 1. recent.

Neque obstat, quod sententia Locumtenentis prætentatur nulla ex defectu citationis ad sententiam; Quæ ideo non priuauit Mariam, & Papirium sua possessione, Rot. decis. 807. num. 7. vers. quia pro responsione par. 1. diuers. & in Mediol. beneficiis 10. Martij 1614. coram bon. mem. Andrea; & alibi sæpe; Quia dicta nullitas tollitur ex facto, ex quo apparet, quod Iudex die 28. Martij, præfentes in iudicio, monuit ad sententiam pro die iuridica, quæ fuit dies 30. eiusdem mensis, in qua idem Iudex habuit terminum pro seruato, intra quod sententiam publicauit: Unde quamuis publicatio fuerit die 1. Aprilis, & sic sub die, qua non cadebat citatio, hoc nihil refert, stante stylo illarum partium habendi terminum pro seruato sub vna die, & publicandi sententiam alia die; dummodò tamen publicatio fiat, prout in casu nostro facta fuit intra decendium à die die seruati termini, vt in puncto fuit resolutum in alia, Asculana Bonorum 1. Iulij. 1613. coram bon. mem. Cardinalis Sacratio, & in Ferrariis, Decimarum 21. Aprilis, 1621. coram bon. mem. Ubaldo, & in Perusina Bonorum 8. Martij, 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano, in quibus locis seruatur ideus stylus.

Nec etiam obstat, præfensa iniustitia deducta; ex quo Matia, & Papirius retinerent hæc bona, vti hæredes Vranie eorum matris, quæ habebat anteriorem hypothecam in bonis Amonis sui viri pro floribus bis mille suæ dotis; quæ hypotheca anterioritate stante, non erat danda immissio Octauio posteriori creditori, Pacif. de Saluiani in specul. 1. cap. num. 10. & Rot. decis. 75. num. 1. in impress. in fin. d. strallatu, Quia fuit bene responsum. Quod cum dicta Vrania medio iuramento, & cum debitis solemnitatibus expresse consenserit impositioni dicti Census; assensens le possit releuare super aliis bonis dicti sui viri, non possunt propterea Maria, & Papirius opponere ex eius persona de anteriori hypotheca, ad impediendam, Octauio immisionem, ad tex. in l. subter. num. C. ad Felician. & l. unica, §. cum lex. Iulia, vers. licet enim C. de re ux. or. alt. Theaur. decis. 123. num. 17. & ibi, Additio in littera E in §. addit.

Nec releuat, si dicatur quod Vranie consensus non potest suffragari Octauio, ex quo illa remanebat indotata; quæ casu non obligatur iuramento, Abb. 6. conf. 8. n. 6. par. 2. Quia ultra quod hoc non iustificatur ex facto; imò excluditur, ex quo in eo apparet, quod de tempore consensus præstiti, eius vir possidebat multa alia bona; in in omni casum Maria, & Papirius tenebantur probare, (quod nullo modo fuit probatum) de dicto tempore, Maritum Vranie, eorumque Patrem, non habuisse alia in bonis, quæ sufficerent pro restitutione medietatis dotis; Casprens. in l. Mochia 50. §. 1. num. 4. ff. solut. matrim. Guij. de Iuram. confirm. par. 1. cap. 1. num. 20. & segg. Barbof. in §. par. num. 68. vers. quæ tamen conclusio ff. solut. matrim. Rot. in Fulginate pecuniaria 25. Iunij 1621. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

Minus releuat statutum Asculanum, quo canetur, quod bona dotalia non possint alienari, nec obligari, nisi modo, & forma ibi expressis; Quia hæc non versatur in alienatione, seu obligatione bonorum dotantium, sed mariti, in quibus propterea non intrat statutum, quod

9 *quod est strictè, & ad litteram interpretandum, & ut minus quàm fieri possit iuri communi deroget, Alder. Mascard. de Statut. conclus. 4. num. 5. 1. & seqq. Ozafe. decis. 2. 1. num. 14. Greg. XV. decis. 398. n. 4.*

Tandem non obstat, quòd Iudex mandauerit, Octauium immitteri tam pro fructibus decursis, & solutis, quàm in futurum *curtendis*: † Quia licet eius sententia non subleuetur quoad fructus decurrentes, 10 *Roi. in Bonmien. censu 27. Nouembr. 1627. coram me* † benè tamen sustineretur: prout etiam possessio inde capta in eo capite, quòd mandari immitteri pro decursis: cum fructus decursi, & soluti sint certi, & nullam habeant connexionem cum fructibus decurrentibus, *Crot. conf. 107. num. 19. Rot. decis. 33. num. 7. par. 2. diuers.* Et cessat omnis difficultas, ex quo Maria, & Papius expresse renunciauert possessioni, protestando tantummodò insisteri velle, & procedere in hac causa super meritis negotij principalis, *Summario Orlani, num. 5.* Vnde cum eo ipso † amiserit animo possessionem, l. 3. §. in amittenda, de acq. poss. nihil est, cur Octauius non possideat, iuxta tex. optimum, in l. 3. §. si vir uxori, ibi, *Bart.* & communiter *Doct. ff. de acq. poss.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Vineæ.

Ven. 31. Martij, 1628.

ARGVMENTVM.

Mandatum contra pupillum, ex quibus nullum dicatur. Et quando mensuratio, & relatio facta per Peritum non valeant.

SVMMARIVM.

- 1 *Pupillum citatum non dicitur ex citatione facta contra eum assertum procuratorem, de cuius mandato non constat.*
- Mandatum contra minorem non citatum, vel citato procuratore, de cuius mandato non constat, non est nullum, cum omnibus inde sequenti.*
- 2 *Mandatum exequi non potest, si non constet de decreto illius relaxationis.*
- 3 *Exequutio est nulla, si ex alio non iustificetur.*
- 4 *Periti relatio est nulla, si non constet de illius electione.*
- 5 *Mensuratio terrarum facta per peritum, est nulla, si non constet de citatione ad certum diem, & horam comparere. & interessendum actuali mensurationi, prout de iure requiritur.*
- 6 *Venditio facta ad corpus, & non ad mensuram operatur, ut non sit locum restitutioni pretij si res vendita reperitur in minori quantitate.*

DECISIO CXLII.

VLIXES vendidit vnam Vineam petiarum sexaginta, vnà cum Domo, & nonnullis bonis mobilibus in ea existentibus, Hilario, Mauro, & Petro Alpitio pretio scutorum trium milliū, certis terminis soluendum: Orta autem lite inter eos corā A. C. nēpe ex parte hæredū Vlixis venditoris super solutione re sedui pretij, ex parte verò Hilarij emptoris, super restitutione pretij illi soluti, ex eo, quòd Vineæ sibi tradita, virtute dictæ venditionis non esset petiarū sexaginta, prout fuit narratū; & idè quòd esset sibi re-

situenda rata pretij soluti, pro rata petiarū deficientium: Propterea idem Hilarius instetit coram A. C. vineam per peritos mensurari, prout fuit mensurata; & repta esse, petiarum triginta quatuor dumtaxat: Sed cum vltieris prætenderet in vim dictæ relationis peritorum fuisse ad eodem A. C. relaxatum mandatum exequutium pro restitutione pretij pro dicta rata, nec non damnis, & interesse, & obtento sequestro vigore dicti asserti mandati contra quemdam debitorem dicti Vlixis, obtinuerit etiam mandatum de consignando: Et ex aduerso hæredes Vlixis contenderent, mandatum prædictum, & omnia inde sequuta, fuisse nulla: Et fuerit in Rota commissa causa appellationis, cum clausula, *si quid exequendum.* Dubitauit hodie, An dictum mandatum A. C. exequendum sit; Et fuit negatiue resolutum, ex seqq.

Primo quia hæredes Vlixis, qui tunc erant pupilli, † non fuerant legitime citati; & licet datur citatio cuiusdam Dominici asserti procuratoris dictorum pupillorum, tamen de eius mandato, & aliis requisitis, de quibus per *Picium ad Statutum Vrbijs glof. 7. a. num. 171. vique ad num. 188.* non constat; Et licet mandatum, & omnia inde sequuta, fuerint nulla, l. cum & minores, C. si aduers. rem iudic. l. contra pupillum, ff. de re iudic. & licet ibi notant D. D. C. de procur. *Alex. conf. 193. vol. 6. Vant. de nullis. ex defectu mandati, post num. 58. vers. araneamus ad secundum caput, Greg. XV. decis. 43. num. 9. & latius decis. 485. num. 5. cum seqq. Ros. apud Reuerendiss. D. mem. Decanum decis. 466. & alibi sæpius.*

Secundo quia non constat in actis de decreto, † relaxationis mandati, sine quo clarum est, mandatum exequutium non potuisse validè expediri, aut alias ad exequutionem procedi, l. 1. & 2. C. de sent. ex peric. recit. elem. sap. 6. sententia, & ibi glof. verb. in scriptis de verb. signif. *Vant. de nullis. ex defectu processu, num. 69.* Et disponit expresse Constitutio Pij V. super reformatione Tribunalis A. C. Et in puncto resoluit, *Roi. in Romana pecuniaria de Pinellis 8. Aprilis, 1598. coram bon. mem. Orano, & in Persusina Doti coram Ortembergo, imprefsa apud Zanch. de oblig. camer. decis. 59.*

Tertio quia quando constaret de decreto, non constat in actis de mandato vigore eius relaxato: Vnde cum exequutio † inde sequuta non iustificetur ex actis, fuit nulla, *Ab in c. inter ceteras, n. 3. de re iud. & ibi Fel. n. 9. Gratian. discept. 363. num. 14. tom. 2. & Roi. decis. 64. num. 1. & 2. in impressis apud Pacific. de Saluian. interdict.*

Quarto quia mandatum dicitur emanasse virtute relationis peritorum de mensuratione Vineæ per eos facta; & tamen relatio fuit notoriè nulla; tum quia A. C. pro parte pupillorum hæredum Vlixis elegit in peritum quemdam Prosperum de Rocchis, qui nec in dicta mensuratione, nec in illius relatione interuenit; sed prædicta fuerunt facta per peritum electum pro parte Hilarij cum interuentu cuiusdam Claudij Lippi, asserti periti prædictorum pupillorum: de cuius nominatione, aut electione nullibi constat: † Et propterea tam mensuratio, quàm relatio fuerunt nullæ, *si in tres ff. de arb. Bart. in l. 2. n. 1. C. de iur. fisci lib. 10. Ruin. conf. 71. num. 3. lib. 4. Ros. decis. 515. num. 14. par. 1. recent. & apud Greg. XV. decis. 345. num. 8. & seqq.* Tum etiam quia constat de citatione † ad certum diem, & horam ad comparandum, & interessendum actuali mensurationi, prout de iure requiritur, ad l. generaliter, §. pen. C. de reb. cred. Et in puncto tex. in l. 3. C. fin. regund. *Bart. in l. Theopompus, num. 11. vers. & idem Iudex ff. de dot. præleg. Surd. conf. 452. num. 34. vers. quinimò, Couar. var. resol. lib. 2. cap. 13. num. 5. vers. nona concl. Crefc. decis. 2. n. 3. de arb. Roi. decis. 115. n. 14. par. 1. & decis. 534. n. 1. & 2. vbi redditur ratio par. 2. recent.*

Demum

Demum prætendebatur, mandatum non esse exequendum ex capite iniustitiae, ex eo, quod venditio, et prætenditur, fuit ad corpus, & non ad mensuram; quo casu cessat, quod sit locus restitutioni pretij pro rata, quamvis vinea non sit petiarum sexaginta, sed solum triginta quatuor, *Paul. de Castr. in l. si duorum. ff. de act. empt. l. si in l. qui fundum. §. si libertus, num. 14. ff. de leg. 1. Dec. conf. 147. num. 1. Menoch. conf. 337. num. 8. Connar. pract. quest. cap. 3. num. 1.* Et quando venditio fuisse facta ad mensuram, dicebatur, illam non fuisse integritate mensuram; Verum stantibus prædictis notoriis, & insanabilibus nullitatibus, Dominis visum fuit non esse opus hæc discutere, sed prædicta sufficere, ut mandatum nullo modo sit exequendum.

Et ita, utroque, &c.

Firmana Pensionis.

Lun. 8. Aprilis, 1633.

ARGUMENTVM.

Clericus est capax pensionum super Ecclesiis etiam Cathedralibus. Indulum si contineat plura capita inter se distincta, & separata, potest quis eo vii in vno tantum capite, omittis aliis capitibus.

SVMMARIVM.

- 1 Clericus est capax pensionum super Ecclesiis etiam Cathedralibus, nec indiget specialis dispensatione pro ea obtinenda.
- 2 Et præferitur procedi, si sit in quasi possessione tam Clericatus, quam exigendi pensiones.
- 3 Titulo meliori iuari potest, qui titulum insufficiens non habuit.
- 4 Privilegio vii quis potest limitare quoad vnum caput tantum, omittis aliis capitibus.
- 5 Indulum habens plura capita separata, valere potest quoad vnum caput, & non quoad alia.
- 6 Subreptio in vno capite non vitiat alia capita separata, & diuersa.
- 7 Sententia accepta pro parte, potest pro illa parte executioni mandari, quamvis in alia parte sit ab ea appellatum.
- 8 Clausula irritans, si non fuit apposta in Indulo, quicquam effectum inde resultat.
- 9 Privilegium specialis exemptionis, non restringit exemptionem generalem de iure communi competentem.

DECISIO CXLIII.

DOMINI steterunt in decisio die 15. Decembris. 1627. coram me; et Quia eo ipso quod Horatius legitime Clericatus suscepit, fuit etiam capax pensionum, Ecclesiis etiam Cathedralibus; ita ut non indiget speciali dispensatione obtinendi pensiones, *Gomez. in reg. de annal. quest. 11.* Et multo magis, ex quo est in quasi possessione, tam Clericatus, quam exigendi pensiones, *Anchar. conf. 117. post med. vers. pro hoc facit.* Et in terminis *Greg. XV. decif. 353. num. 10.* Et fuit latius dictum in dicta decif. in hac causa facta.

Neque obstat, quod fuerit tributata facultas Cardinali Vicario, seu eius Vicegerenti dispensandi Hori-

rium restricta ad pensiones in Inferioribus Ecclesiis, non autem in Cathedralibus; Quia cum huiusmodi Indulum non fuerit exhibitum ab Horatio, potest ipse alio titulo iuari, *Cramer. conf. 134. num. 4. Rot. decif. 731. num. 18. & segg. par. 1. diuersif. in d. decif. 353. num. 13. apud Gregor. XV. vbi etiam Addidit, num. 19.* Et fuit etiam dictum in dicta præterita decisione.

Præterea cessare videtur omne dubium; quia indulum dispensandi, super quo sit difficultas, continet tria capita distincta, & separata: Primum dispensandi super defectu natalium ad Clericatum, & Ordines Minores: Secundum ad Sacros Ordines, & quæcumque beneficia: & Tertium ad quascumque pensiones, &c. Vnde bene potuit Horatius vii dicto indulo, solum quoad primum caput Clericatus; quod sibi sufficit; Quia habens privilegium latum, potest illo limitare vii quoad vnum caput dumtaxat, aliis omittis, *Barr. in l. vsum, num. 2. C. de aqueduct. lib. 111. Ferrat. conf. 156. num. 4. & Gabr. conf. 78. num. 9. libr. 2.* Pro ut etiam Indulum habens plura capita separata, potest in vno capite esse validum, & quoad alia capita invalidum, & nullum, per tex. optimum, in ea. si eo tempore, de rescriptis. in 6. Vbi quod si subreptio in vno capite, non vitiat alia capita separata, & diuersa, *Andr. Gayl. lib. 1. obseru. 14. num. 5. Bruni. conf. 1. num. 82.* Et conducunt, quæ traditi, *Dec. conf. 318. num. 6. & leg. cum proponas, num. 9. C. de past. & Canalic. decif. 25. num. 3. par. 1. Boer. decif. 73. vbi num. 1. & sententiam pro parte acceptatam posse pro illa parte executioni mandari, quamvis in alia parte sit ab ea appellatum.*

Tandem placuit Dominis ultimum mortuum præteritæ Decisionis in fine, quod dum in dicto indulo non adest clausula irritans, non fuit de mente Patris, velle Horatium priuare habilitate, seu capacitate obtinendi pensiones sibi de iure communi competentem, eo ipso, quod erat factus Clericus, iuxta *gloss. in Clem. 1. in verbo inhiibentes, de Inrepar. cum aliis cumulatim in dicta decisione, Monet. de commut. ult. volunt. cap. 7. num. 339. in 4. limit. & bene Din. conf. 52. per tot. & præsertim, num. 6. vers. ad autem. vbi quod privilegium specialis exemptionis, non restringit exemptionem generalem de iure communi competentem; & fuit dictum in causa Romana pignorum 30. Maij, 1617. coram Reuerendissimo D. meo Decano, & conducti regula tex. in l. quod favore, ff. de reg. iur. *Alex. conf. 31. num. 2. vers. sed præmissis vol. 3. & alia regula tex. legata inutiliter, ff. de legat. 1.**

Et ita, &c.

lanuen. Parochialis.

Lun. 3. Aprilis, 1628.

ARGUMENTVM.

Ecclesia quando præsumatur regularis

SVMMARIVM.

- 1 Monasteria non dantur sine Ecclesiis.
- 2 Ecclesia est regularis, si Monasterium sit regulare.
- 3 Ecclesia incorporata Monasterio; censetur eiusdem pars integralis.
- 4 Ecclesia talis est, quale est Monasterium.
- 5 Ecclesia regularis Monasterij Monialium ad eam spectat, etiam si in dicta Ecclesia exerceatur cura animarum.
- 6 Ecclesia regularis venit appellatione Monasterij, etiam si annexa.

5. Simili

- 5 *Sanctitas loci ordinatur ad Sanctitatem hominis, qui in loco Sacro cultum Deo exhibet.*
- 6 *Ordinarius tribus valde debet circa qualitatem, & statum Ecclesiarum.*
- 7 *Regularitas Ecclesie arguitur ex quasi possessione quadrageneria Monialium deputandi in ea Vicarios pro exercenda cura animarum.*

DECISIO CXLIV.

RTA lite inter Illustrissimum Archiepiscopum Ianuen. & Moniales Sancti Andree de Porta nuncupatas, eiusdem Ciuitatis super Iure nominandi Vicarium pro exercenda cura animarum in dicta Parochiali Ecclesia S. Andree, absoluto iam possessorio manutentionis, & super eo emanatis tribus decisionibus conformibus ad fauorem Monialium; Quia nihilominus pro eorum parte prosequitur petitorium, & tota difficultas stat in eo. An d. Ecclesia sit regularis vel secularis; propterea de hoc hodie dubitauit: & fuit resolutum, dictam Ecclesiam esse regularem; Quia ¶ cum Monasteria non dentur sine Ecclesiis, *Res. decis. 164. num. 4. par. 1. recent. vbi ab existentia Abbatis, & Monasterij arguitur, & inferitur ad existentiam Ecclesie; & dictum Monasterium non habeat aliam Ecclesiam quam istam, cum Monasterium sit regulare, ¶ Ecclesia etiam est regularis, cap. 1. de Cappell. Monach. & ibi gloss. in verb. Monast. in fin. Barbat. in cap. cum dilectus, num. 3. de consuetudin.* Es præsertim, quia ¶ cum sit dicto Monasterio incorporata, censetur eiusdem pars integralis; Vnde quale est Monasterium, talis etiam est Ecclesia, *gloss. in cap. 1. in verb. exempti de priuil. in 6. Rot. coram Gregor. XV. decis. 370. num. 1. & 3.* Ex quibus propterea dubitati non potest, quin Moniales habeant de iure intentionem fundatam ¶ etiam: quod in dicta Ecclesia exerceatur cura animarum, prout deprehenditur, *Ex Sac. Conc. Trid. sess. 5. cap. 11. de Regular. dum ibi fit mentio de cura animarum in Monasteriis, seu Dominiis mulierum, cum tamen curam in Ecclesia exerceatur, quæ inde ex mente, S. Conc. venit appellatione Monasterij, seu Domus Mulierum, & fuit dictum in decisione in hac causa facta 19. Aprilis, 1627. coram me.*

Deinde cum Iuris assensientia concurrat obseruantia Regularitatis; Quia cum hoc Monasterium antiquitus esset Ordinis S. Benedicti, & esset ferè desitutum, fuerunt in illum auctoritate Papæ de Anno 1509. translatæ Priorissa, & Moniales S. Margaritæ Ordinis S. Augustini, quibus in specie fuit tradita possessio tam Conuentus, quam Ecclesie, & pro Inuentario consignatæ suppellectiles Sacræ ad vsum, & Curam Sacramentorum pertinentes: Vnde cum ex dicta consignatione bene arguatur, & inferatur, curam animarum dictæ Ecclesie ad Moniales spectare, prout spectat, ut fuit dictum in dicta decisione in hac causa facta coram me in principio, multò magis inferitur ad eas etiam Ecclesiam pertinere: Sanctitas ¶ enim loci ordinatur ad Sanctitatem hominis, qui in loco Sacro cultum Deo exhibet, *4. dist. in fin. per tot. & ut dicit Sacra scriptura (Non propter locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit) D. Thom. 2. 2. quæst. 99. art. 1.*

Præterea pro Ecclesia Regulari, & dependenti à dicto Monasterio, fuit habita per Visitatorem Apostolicum de anno 1581. & talis nominatur, & reputatur in pluribus Visitacionibus Ordinariotum: ¶ quibus multum est tribuendum circa qualitatem & statum Ecclesiarum, *Verall. decis. 158. par. 2. Seraph. decis. 780. num. 1. & 2. & decis. 1171. num. 3. & in recentior. decis. 371. num. 1. par. 1. & decis. 573. par. 2. & fuit*

lata dictum in prædictis decisionibus in hac causa factis.

Tandem accedit quasi possessio Monialium deputandi Vicarios pro exercitio Curæ ad nutum per vitrà 40. annos: ¶ Ex qua quadragenaria possessione bene etiam inferitur ad Regularitatem: & in puncto, *Seraph. decis. 1304. num. 1. vers. 3. comprobatur.*

Et ita Monialibus tantum informantibus, &c.

Romana Dotis, seu Saluiani.

Ven. 7. Aprilis, 1628.

ARGVMENTVM.

Licentia donandi Feudum à Domino concessa Vassallo, an, & quando comprehendat facultatem illud hypothecandi.

SVMMARIVM.

- 1 *Feudalis materia est stricti Iuris.*
- Hypothecandi facultas in Feudalibus non venit sub licentia donandi: etiam quod vigeat maior ratio in vno casu, quam in alio, Contrarium verius, num. 34.*
- Præsertim in hypotheca ex causa dotis, num. 35.*
- Item quando fuit data libera, & absoluta potestas alienandi posita, in voluntate Vassalli, etiam quoad modum, & personam, num. 36.*
- 2 *Hypothecandi facultas in Feudalibus concessa vni, non extenditur ad alium, sed opus est quoad eum nouo Principis consensu, & num. 4. limita, seu declara, ut num. 9. & per tot.*
- 3 *Feuda alienari non possunt de iure communi, etiam ex causa dotis, seu alterius necessitatis.*
- 4 *Graffignani Castrum est Feudum dignitatis, scilicet Comitatus erecti ab Eugenio IV. vi restatur, Gabr. conf. 79. lib. 1. Declaratum, ut num. 40.*
- 5 *Hypothecandi facultas non suffragatur, si Principi non fuit narrata qualitas Feudi.*
- 6 *Bona libera dictis prius debent, quam Feudalia: Contrarium verius, num. 41. vbi declarantur plures D. Dad id allegari.*
- 7 *Verba quantumvis generalia referuntur solum ad expressa.*
- Verba intelligi debent de iure iuxta subiectam materiam, retento eodem principali themate.*
- 8 *Et, dictio est copulativa, & coniunctionem vniui cum altero operatur.*
- 9 *Licentia instituenti Primogenituram in Feudo, si sit concessa alicui ad fauorem certe persone, non potest ab ea recedi, & alia nominari.*
- 10 *Correctio incontinenti non est presumenda.*
- 11 *Bona Primogenitura, aut alia prohibita alienari, & obligari etiam ob causam dotis, de facili concedi solet à Principe ut ex dicta casuali sententia, & obligentur.*
- 12 *Bona alienari prohibita, quod obligari possint pro restitutione dotis, est conforme iuri communi.*
- 13 *Lex consentiens matrimonio, censetur etiam doti consentire.*
- 14 *Matrimonium quando dicitur causa impulsiva ad obtinendam licentiam hypothecandi bona Feudalia.*
- 15 *Donatio parentum facta filijs, censetur facta contemplatione certi matrimonij, si tunc de illo agatur.*
- 16 *Licentia Principis, quæ non emanauit per verbum Fiat, sed fuit in diffinitiuum extensa, & terminata, est attenta*

est attendenda, non autem supplicatio, seu supplicatio declaratio.

- 19 *Licentia relictiva ad Instrumentum de super faciendo, operatur, ut quicquid continetur in Instrumento postea confecto dicatur, & in licentia contineri.*
- 20 *Præsertim procedit si relatio sit simplex, & absoluta.*
- 21 *Clauſula, quorum tenores, quando sicut iudicetur.*
- 22 *Arbitrium liberum, & absolutum disponendi, datum censetur ex his verbis, di poter donare à N.N. e per chi più le parerà liberamente, præsertim si dicta verba fuerint geminata.*
- 23 *Geminatio ostendit enixam voluntatem concedentis.*
- 24 *Facultas alienandi concessa, excepto certo casu, censetur in aliis casibus inderisunt & concessa, & numer. 37.*
- 25 *Fendum refutari, & donari potest filio proxime successore, etiam sine licentia Principis.*
- 26 *Amplia, ut refutari, & donari possit ad libitum uni ex aliis filiis in preiudicium aliorum.*
- 27 *Amplia dictam ampliationem procedere etiam si in investitura adesse patrum de non alienando, quia illud intelligitur de non alienando in extraneum.*
- 28 *Fendum hereditarium, seu fæmænum liberè alienari potest de iure in quoscunque extraneos.*
- 29 *Arbitrium importat liberam, & absolutam voluntatem, quando arbitrium datur ei, qui illud iam habet.*
- 30 *Facultas alienandi data heredi gravato pro suis necessitatibus, & pro suo arbitrio, quid importet.*
- 31 *Gravatus restituere quicquid superest tempore eius mortis, tenetur referre quadrantem pro fidei commissio.*
- 32 *Falsis, quando sunt etiam ei data facultas alienandi, quia tunc illa non restringitur ad dodrantem, sed potest totum alienare: Et ratio redditur numero 31.*
- 33 *Hypotheca imposta super Fendo de licentia Principis cum reservatione tamen suorum iurium, quando solvatur.*
- 34 *Fendum donandi licentia si fuerit concessa à Principe alicui ad favorem N. & eius successorum quid operetur.*
- 41 *Mulier habens hypothecam super bonis viri, potest dimittere bona illius, quæ sunt intricata, & debitis gravata, & satisfieri de aliis bonis magis expedit.*

DECISIO CXLV.

R VIT resolutum die 10. Junij, 1626. D. Dimitillam de Cæſis Vxorem quondam Adriani Balleani, pro dote scut. 24. millium, & aliis iuribus dotalibus esse immitendam vigore vilis Saluiani in possessionem Caltri Graſſignani, & aliorum stabulium, quæ D. Iulia de Balleanibus prius dederat dicto Adriano eius filio, cum constitutione Primogenituræ, & prohibitione alienationis, nisi pro asscuracione, & restitutione dotis prima vice recipiendæ; Vt plenius in decisione dicta die in hac causa facta coram me, quæ fuit confirmata die 1. Decembris eiusdem anni: Sed quia in dicta 1. decisione fuit referuatum, vt videretur; An prætenſa hypothecæ, ratione dictæ dotis super dicto Castro, quæ est fundamentum Saluiani, obſtent Constitutiones Sixti V. Clementis VIII. & Pauli V. prohibentes alienationem.

Tomus I.

nes, & obligationes rerum Feudalium, & Iurisdictionalium: Fuit propterea sæpius disputatum super dicta reservatione: Et Constitutiones non obſtante prætenſa reservatione, ex duplici capite: nempe ex quo in illis videtur excepta causa dotis; & quia D. Iulia, quando dedit Adriano hypothecam licentiam pro prima dote, habebat, & ipsa eandem facultatem sibi à Paulo V. concessam, cum derogatione dictorum Constitutionum, in scriptura eius manu signata, vulgò Chyrogaphum nuncupata; Verum D. D. die 19. Ianuarij præteriti circumscripto primo capite, ordinant, vt strictè informaretur super viribus dicti Chyrogaphi; quia quatenus Chyrogaphum suffragetur Dimitillæ (quicquid sit in simplicibus terminibus) consequenter et in hoc casu non obſtant dictæ Constitutiones, quibus fuit in eodem Chyrogapho plenissimè derogatum.

Vnde strictè ad Chyrogaphum eius formalia verba, ex quorum intelligentia, & interpretatione tota difficultas pendet, sic se habent. *Hauendo risoluto Giulia Baglioni, si come ei ha fatto esporre, di far donazione à fuor d'Adriano figliuolo, con una Primogenitura di tutti li suoi beni, tra quali vi è il Castello di Graſſignano, che ha annessa giurisdizione, e non potendo farla senza nostra licentia, ostendogli le Constitutioni di Sisto V. e Clemente VIII. nostri predecessori di sel. memoria; & anco la nostra ultimamente promulgata di non alienar beni giurisdictionali senza licentia della Sede Apostolica, ei ha però con molti istanza fatto supplicare di volergli concedere la sopradicta licentia. Noi volendo fargli favore, e gratia particolare, ci contentiamo gratificarla in questa sua domanda: Ondè di certa scienza, e pienezza della nostra potestà senza però pregiudicio alcuno delle ragioni, che in qualsivoglia modo, o per qualsivoglia capo, e pretesto competono, o possono, o potranno competere nel detto Castello, & altri beni sodetti alla Camera nostra, alla quale non intendiamo in modo alcuno di pregiudicare, ma preservargli tutti, e singule sue ragioni. Con la presente concediamo alla detta Giulia licentia, & facultà di poter donare al detto Adriano, & suoi heredi, & successori, & perchi più li parerà, & piacerà, e di fare detta Primogenitura della dicti suoi beni, & Caſſello di Graſſignano, con sua giurisdizione, nel modo, e forma, che similmente più li parerà, & piacerà da specificarsi nell'Instrumento che si stipulerà sopra di ciò liberamente, & senza incorſo di pena alcuna, non obſtante le Constitutioni sudette di Sisto V. e Clemente VIII. nostri predecessori, & anco la nostra di non alienare beni giurisdictionali, casche oſtino, & altre Constitutioni, & ordinationi Apostoliche, & altre cose che facessero in contrario per la causa predetta, alle quale entte, hauendo li loro tenori per espressi, & registrati in parola per la validità della presente espressamente deroghiamo. Data nel nostro Palazzo de Monte Canallo il dì 17. Aprile 1618. C. Paulus Papa V.*

Et Chyrogaphum non suffragari D. Dimitillæ contendebant Informantes exaductis his potissimum rationibus: primò; Quia per illud solum videtur D. Iulia data licentia donandi: Adriano eius filio, eiusque hæredibus, & successoribus, nec non erigendi Primogenituram ad eorum fauorem; & in materia autem Feudali, & similibus, cum sit strictè iuris, sub dicta licentia donandi, non venit facultas hypothecandi; etiam quod vigat maior ratio in hoc casu quam in alio, *ſſen. in cap. Imperiali, numer. 5. & seqq. de proliib. Feud. alienat. per Feder. Roſental. de Feud. cap. 9. conclus. 44. numer. 1. & sequentibus, Franch. à Ponte de potest. Prærog. titul. 8. de refut. Feud. §. 6. num. 4. & §. Vincent. de Franch. decis. 71. num. r. 16. Sord. decis. 254. numer. 5. & 26. in fine.*

& alij

& alij plures allegati per *Pacif. de Saluian. in specul. 3. cap. 1. num. 16.* Secundo, quia dicta hypotheca, non fuit constituta per D. Iuliam, cui fuit à Papa data licentia; Vnde non potuit ipsa dictam licentiam extendere ad Adrianum eius filium, qui dictam hypothecam imposuit; sed opus erat, quoad cum, nouo Principis consensu, *Aluaro. in d. cap. Imperialem in princ. ver. quero cum glos. nu. 8. de probib. Feud. alien. per Feder. Corbul. de empti. de caus. primat. ob alienat. amp. 8.* Et magis in specie *Calcan. qui citat Speculat. conf. 50.* incipit non est dubitandum; Cum enim, ut dictum est, dicta licentia sit strictè intelligenda, ex quo et Feuda de iure communi etiam ex causa dotis, seu alterius necessitatis, non possunt alienari, §. *necessitate, & §. donare tit. qual. ult. Feud. alien. proter. §. 1. de probib. Feud. alien. per Lotar. Felin. in cap. qua in Ecclesiarum num. 84. de constit. l. in aut. res qua num. 6. C. comm. de legat. Offic. dec. 166. num. 3. et non extenditur de persona ad personam, *Dec. conf. 355 num. 2. Corbul. vbi supra ampliat. 4. num. 5. Palaez. Marez. de maior. p. 4. l. 1. num. 131.**

Tertiò, & vltimò addebant, quòd et cum dictum Castrum Grassignani sit Feudum dignitatis, scilicet Comitatus erecti ab Eugenio IV. ut testatur *Gabr. conf. 79. lib. 2.* & hæc qualitas non fuerit Papæ narrata & in dicto Chyrogapho expressa; propterea quoad illud non videtur dicta licentia suffragari, *Freccia de sub. Feud. lib. 3. de different. Feud. diff. t. num. 6.* Et in omnem casum bona et libera Adriani, esse prius executenda, *Camer. in d. cap. Imperialem. l. 1. M. vers. limitatur. Minand. dec. 13. & Franch. de Ponte, vbi supra tit. 6. nu. 58. Molin. de Hispan. Primog. lib. 4. cap. 7. nu. 1. & seg. Peregr. de fideicom. art. 42. n. 70. Seraph. dec. 440. n. 4.*

Nec obitare verba illa licentia, ibi, *et perchi più li parerà, e piacerà*, & alia similia verba eiusdem, Quia ut dicebatur, et illa sunt restringenda ad solam creationem Primogenituræ, & ad facultatē donandi Adriani, & eius descendentes, de quibus principaliter agebatur; sub quibus iuxta prædicta non venit facultas hypothecandi; sunt enim dicta verba de iure intelligenda iuxta subiectam materiam, retento eodem principali themate; itaut vigore dictæ licentiæ possit constitui Primogenitura, & fieri donatio ad fauorem cuiuslibet ex descendentes, cui magis D. Iulie placuerit, & cum modis, & formis sibi bene visis, conformibus tamen donationi, & Primogenituræ ad fauorem prædictorum, *Natt. conf. 582. num. 1. & segg. Dec. conf. 379. num. 6. Mantica de tacit. lib. 3. tit. 2. num. 37. & 42. Mart. claus. §. 8. num. 3. par. 1.* Et tantò magis, quia dicta restrictio videtur de mente Papæ in dicto Chyrogapho ibi, *per la causa predetta*, quæ causa non videtur fuisse alia, quàm dicta donatio, & Primogenitura, iuxta tex. in l. qui liberis, §. *hac verba, ff. de vulg. & pupill.*

Sed his non obstantibus, maior pars D. D. resoluît, Chyrogaphum suffragari D. Dimitillæ; Quia et ex eius lectura, & serie clare conspicitur, fuisse D. Iuliz concessam facultatem donandi, seu adiciendi grauamina, & conditiones non solum ad fauorem Adriani, & illius descendentes, & successorum, sed etiam alterius cuiuslibet ex verbis Chyrogaphi, ibi, *concediamo alla detta Iulia licenza, e facoltà di poter donare al detto Adriano, e successori, e chi più li parerà, &c.* ponderando illa verba, *et perchi più li parerà, &c.* quæ dubio procul in hoc casu sunt ampliatiua personarum, ex quo in verbis immediate antecedentibus de personis mentio facta fuit nempe Adriani, & eius successorum; Vnde intelligi debent de alijs personis distinctis, & diuersis ab Adriano, & eius descendentes, ampliatiue tamen, & copulatiue simul cum Adriano; itaut Primogenitura, seu donatio cantare princi-

paliter debeat, & sit facienda ad fauorem Adriani, & illius descendentes, simul tamen cum eis posse etiam adici pacta, conditiones, & grauamina ad fauorem, & cum participatione aliorum: hæc enim important dicta verba, *et chi più, &c.* hoc est vlti prædictos, pro alijs, etiam cum illis, Quia, dictio, *et*, est copulatiua, & coniunctionem vnius cum altero operatur, *Soccin. sen. conf. 40. nu. 2. lib. 4. Nat. conf. 573. n. 14.* Et augeat dispositionem, si adiciatur, *ff. pro soc. l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. Alex. conf. 120. num. 1. lib. 1.* Præsertim in calu nostro, cum sequantur illa verba, *et per chi più*, quæ ut pater ad sensum personarum augmentum inducunt, retenta Primogenitura, & donatione ad fauorem Adriani, & descendentes; Vnde potuit D. Iulia simul cum Primogenitura vigore d. licentiæ dare facultatem Adriano hypothecandi bona Primogenituræ pro restitutione dotis, prout etiam, & ipsa poterat, ut inferius latius comprobabitur.

Et quòd iste sit verus sensus prædictorum verborum, inde clariùs colligitur. Nam ex quo Adrianus fuit in specie et nominatus in Chyrogapho, seu licentia Papæ, non potuit D. Iulia vtiendo dicta licentia, quoad Primogenituram, ab eo recedere, illumque omittere, & alium nominare, *Molin. de Hisp. Prim. lib. 2. c. 1. n. 42. Mer. de maior. p. 4. q. 1. l. 1. n. 136. & Surd. dec. 325. n. 9.* Vnde dicta verba, *et perchi più*, non possunt intelligi de Adriano, & eius successoribus; itaut per ea fuerit solum data facultas eligendi inter eos: quod si ab Adriano non fuit licitum recedere, idem necessariò dicendum est quoad eius descendentes, respectu quorum nulla adeat electio; quia esset contra naturam Primogenituræ; quandoquidem ea iam fundata in Adriano, facultas erigendi illam fuit consumpta, ut illius descendentes, & successores maiores nati, erant ad eam necessariò vocati, & successuri; Igitur prædicta verba, *et perchi più*, sunt ad alios referenda, non quoad essentiam Primogenituræ, quia illa sine dubio solum fieri poterat ad fauorem Adriani, & descendentes, sed quoad facultatem donandi, & grauamina, & conditiones adiciendi in Primogenitura ad fauorem aliarum personarum, retenta Primogenitura; alioquin aut dicta verba essent superflua, aut daretur correctio incōtinenti, et contra regulam tex. in l. nā ad ea, ff. de cond. & demonst. Et in simili ponderat, *Surd. conf. 10. n. 6.*

Quæ facultas videtur de Verborum idem magis debet suffragari D. Dimitillæ, ex quo et quasi ordinarium solent de facili Principes, veluti ex iustissima causa moti, concedere facultatem obligandi, ex causa dotis, bona Primogenituræ; aut alijs prohibita, etiam ob eam causam alienari, & obligari, *Greg. Lop. in l. ius. 26. p. 4. Couli. 3. var. c. 6. n. 10. Mer. de maior. p. 4. q. 1. l. 1. n. 7.* Vnde ex suprascriptis verbis & sequentibus, ibi, *nel modo, e forma, che più li parerà*, censeri debet simul cum Primogenitura, data D. Iuliz, absoluta potestas adiciendi onera, & grauamina iusta; & præsertim, quæ tendunt ad continuandum, & perpetuandum Primogenitum, prout, quòd eius bona alijs prohibita alienari, sint pro restitutione dotis obligata, quòd dubio procul potius respicit ad augmentum, & honorem Primogenituræ, & primogenitorum; quàm ad damnum, & detrimentum eorum, iuxta ea, quæ latè tradit, *Molin. de Hispan. Primog. lib. 2. cap. 12.* Et maxime et cum tale onus, & grauamen sit alias iuri communi conforme, *Auth. res, qua cum ibi notat, C. comm. de legat. Camer. in c. Imperialem fol. 52. sub littera L, in fin. vers. sed quia pro matrim. & l. si seq. de probib. Feudi. alien. per Feder.* Vbi quòd quando lex et ius matrim. consensit, censetur etiam consentire dori, *Molin. de Hisp. Prim. lib. 3. c. 1. n. 2.*

Et quòd Papa in prædictis verbis voluerit huiusmodi facultatem D. Iuliz tribuere, & remouere impedimentum, quatenus adesset, videtur nedum verisimile, sed

sed proflus indubitatum: quia clarum est, & colligitur ex tenore Primogenituræ, quæ in vim d. facultatis fuit statim erecta, quod ipsa supplicauit Papæ, & obtinuit licentiam ea mente, & intentione, vt Adrianus eius filius facilius, & decentius matrimonium contraheret. Vnde cum iam tunc (vt est notorium) tractaretur matrimonium Adriani cum Dimitilla consequenter intentio liliæ, dum impetrauit d. licentiam,

- 16 dirigebatur ad faciendum dictum matrimonium; quod propterea fuit causa impulsua, ex traditis per Modern. de pat. nup. claus. 4. glof. 9. num. 4. par. 1. vbi n. 12. cum seq. quod si in donatione parentum facta filiis, dicitur contemplatum certum matrimonium, quando iam tunc de illo agebatur: Et bene elicitur ex verbis licentie, ibi *ci ha piro con mali instanza fatto supplicare*, & tantò magis, ex quo eius intentioni, quam, vt dictum est, expresse in erectione Primogenituræ, nempe, vt Adrianus quam primum, & decentius matrimonio collocaretur, fuit plenissimè consultum per illud, quod iam eo tempore cum Dimitilla tractabantur: vt fuit ponderatum in dicta prima decisione in hac causa facta, vers. *non minus*; Quapropter, Aut prædicta verba, e perche più, sunt intelligenda iuxta intentionem, & mentem D. liliæ de illo tempore; & de ea videtur hæsitari non posse, quin fuerit, qualis dictum est; Aut secundum mentem Papæ, quæ dubio procul, dum ille solum referuauit iura Cameræ, & voluit D. liliæ singulariter gratificari ex illis verbis, ibi, *Nos volendo fargli fauore, e gratia particolare ci contentiamo gratificarla in questa sua dimanda*, non fuit alia, quam ipsammet intentio, & mens dictæ liliæ. Et in omnem casum quicquid sit de voluntate, & intentione D. liliæ, Obligatio, quæ agitur, dum prouenit ex licentia à Principe sibi data, non est regulanda ab eius declaratione, nec à præcibus Principi ab ea perfectis, quæ tamen non constatur, aut fuerint limitatæ, sed à dicta Principis licentia, ex quo illa non emanauit per verbum *Fuit*, sed fuit in dispositiui extensis, & terminatis; quæ propterea est attendenda, non autem supplicatio: Et multò minùs D. liliæ declaratis, *Domine in cap. ex parte de elect. in 6. Imol. in cap. 1. de pat. Abb. in cap. 1. de reg. & pace Paris. conf. 94. num. 4. lib. 4. Menoch. conf. 18. num. 11. Casad. decis. 6. de re c. Et in terminis dictæ licentie, Paleaz. Mer. de maior. s. par. 4. 60. n. 37.*

- Tandem videtur penitus cessare omnis difficultas ex verbis dictæ licentie, ibi, *nel modo, e forma, che similmente più le parerà, e piacerà, da specificarsi nell'Instrumento*, che si stipulera sopra di ciò liberamente; quod operantur, vt quicquid continetur in Instrumento Primogenituræ, postea confecto dicatur etiam in licentia contineri, vii ad illud relatiui: ita ut potius valeat, & teneat ex licentia, quam ex Instrumento, *l. si ita scripsero*; 8. ff. de condit. & demonstr. l. asse toto, & l. instrumentum talis, ff. de hered. instit. glof. in leg. petens, C. de pat. Anchar. conf. 7. num. 2. in fin. & in puncto, Ioan. Franc. a Ponte conf. 2. num. 25. vers. *ex verbis igitur præfat. consensu*, & num. 26. & 27. quod si confirmat auctoritate, *Iser. Camer. & aliorum*, & idem, a Ponte in tract. de potest. Per. sub tit. 6. de assens. Reg. num. 20. *prope finem vers. & in super si assensu cum seq. vbi n. 34.* quod est commune, & indubitatum. Et multò magis in casu nostro, ex quo est relatio Papæ ad instrumenta consensenda est simplex, & absoluta, videlicet sine clausula, quorum tenores, quia sic est certa, indubitata; & indiuidua; quæ cum dicta verò clausula (quicquid aliud sit, quando apponitur in Instrumento iam facto) possit dici, & iudicari fida: vt etiam in præcibus nostris terminis aduertit, & ponderat, *Freder. de sub. Feud. lib. 2. q. 12. n. 16. & seq.*

Sed quod magis est, omnes Domini tenentes pro D. Dimitilla, qui, vt dictum est, faciebant maiorem partem, fuerunt in eo voto, Vt etiam nulla facta

Tom. I.

Primogenitura, aut donatione ad fauorem Adriani, & eius descendendum; sed his penitus circumscriptis, potuit D. liliæ vigore prædictorum verborum dictæ licentie dare Adriano simpliciter absolute, & independentem à dicta Primogenitura, facultatem obligandi dictum Castellum, pro restitutione huius, vte alterius dotis; ponderando dicta verba, *e per chi più li parerà*; & illud ibi liberamente; quæ importat liberum, & absolutum arbitrium disponendi, Bald. in l. 1. num. 37. vers. & not. ff. de rerum diuis. Ruin. conf. 18. n. 5. lib. 1. Menoch. conf. 216. n. 26. & de arbit. qu. 8. num. 12. Et in similibus nostris terminis, *Surd. conf. 10. per tot. & Grammat. decis. 103. num. 130 cum seqq.* Et maxime, quia in dicta licentia sæpius inculcatur; quod D. liliæ possit disponere, & donare, prout sibi videbitur, & pro libito; quæ geminatio demonstrat enim concedentis voluntatem ad l. *Balsiffa*, ff. ad Trebell. *Nar. conf. 160. num. 31. Menoch. conf. 63. num. 13. lib. 1.* Et in his terminis, *Surd. d. conf. 10. num. 33.* Quæ enixa Papæ voluntas vehementius detegitur, ex quo post tot geminata, & pragnantia verba denotantia liberam, & absolutam alienandi facultatem, Papa in specie referuauit iura Cameræ; quæ indiuidua, & specialis referuatio importat in aliis omnibus fuisse indistinctè datam alienandi licentiam, l. cum Praor, ff. de iud. l. nam quod liquet, si cui, ff. de pen. legat. & in simili, *Rot. decid. 194. n. 6. par. 1. recent. & in Sabini. Castri Montis Rotundi 5. Iuly 1627. coram Reuerendis. D. meo Decano.*

Precetera nisi data fuisset absolute licentia, sed illa esset restricta ad Primogenituram, prædicta verba viderentur superflua, & nihil operarentur; ex quo etiam sine licentia à Principis poterat D. liliæ dictum Feudum referuare, & donare Adriano proximè successore, iux. tex. in §. si libellum de alien. Feud. pater. 1. §. si clientulus de Feud. alienat. Affili. in c. 5. donare, num. 2. qualiter olim Feudum pos. alien. & idem lib. 3. confis. rub. 5. n. 17. Vincent. de Franc. decis. 71. n. 17. quod prout vbi 16 aliis filiis, cui voluerit, in præiudicium aliorum, Men. conf. 407. n. 45. vers. non obstat nunc Corbin. tit. de caus. priuat. ab alien. in 6. dimis. n. 4. & optimè ex multis latè comprobatur, *Surd. conf. 305. num. 32. vers. & quamuis mul. n. vbi num. 33.* Id etiam extendit procedere; quod in Inuentura adest pactum non alienandi; quia intelligitur de non alienando in exitum: Quæ fortius procedunt, si verum est, prout supponitur, quod dictum Castellum Grassignani est Feudum hæreditarium, aut facmèum, quod propterea de iure, circumscriptis Constitutionibus, poterat libere alienari in quoscunque extraneos, *Alex. cōf. 12. col. 1. vol. 5. Affil. in c. 1. col. 4. vers. in modo quæro, tit. de alien. Feud. pater. Menoch. vbi supra.* & latius, *Surd. conf. 105. n. 8.* Igitur facultas libere donandi, de qua in dicta licentia, vbi aliquod operetur necessarii intelligi debet simpliciter, & absolute, etiam quoad alios, & non restricta ad Primogenituram, seu donationem ad fauorem filiorum; Quia quando datur arbitrium à ei, qui illud iam habet, tale arbitrium, ne sit superfluum, importat liberam, & absolutam voluntatem, glof. in l. si quando in princ. ff. de inoff. testam. Alex. in l. si fecimus. l. o ff. de legat. 1. & conf. 114. num. 1. lib. 6. Alciac. in cap. perniciosam in 3. notab. extr. de off. Ordin. Imol. in leg. filiusfamilias, ff. de donat. Et in simili optimè, *Surd. confil. 10. numero. 33.*

Tandem, vt congruis exemplis res illustretur, multum confert, quod resoluit, *Feregre. de fideicommissis. ar. 40. in prima difficultate, num. 46.* vbi quod si facultas data hæret grauato, quid possit alibi pro suis necessitatibus, & suo arbitrio, extenditur per dicta verba, & suo arbitrio, vt hæret possit libere alienare etiam non constitutus in necessitate, & sine, quod ita fuit iudicatum; Vnde pariter in casu nostro potuit D. liliæ

Q 2 vigore

vigore dictæ licentiæ, circumscripta etiam Primogenitura, & donatione ad fauorem Adriani, & Successorum, liberè donare etiam aliis: & non minùs conducit, quòd licet ¶ grauius testituer, quicquid superest tempore eius mortis, teneatur reservare quadrantiem pro fideicommissio, iuxta dispositionem tex. in *auth. contra rogatos, C. ad Trebell.* si tamen verè data est ei etiam facultas alienandi, ¶ illa non restringitur ad dotandam, sed iuxta magis communem, & veram opinionem, potest totum alienare, *Jas. conf. 132. num. 4. cum seq. lib. 1. Ale. conf. 102. lib. 9. & Decian. conf. 127. vol. 3.* Et ratio est, iuxta prædictos Doctores quam approbat, *Peregr. d. art. 40. num. 26. vers. contra verò.* Quia ¶ impertandum est testatori, cur nimis effuso sermone loquutus sit, ad *l. fin. C. de dot. promissio* alioquin rei emptor ex testatoris verbis aptis id comprehendere, elusus remaneat. In casu autem nostro Papæ, qui sibi Iura Cameræ reservauit; nihil impertandum est, sed impertit *D. Iulius*, quæ ita amplissimis, & prægnantibus verbis, licentiam impetrauit, ne *D. Dimitilla*, eiusdem parentes, & consanguinei decepti, & fraudati, remaneant, Quia absque dubio dicto matrimonio non consensissent, nisi certò certius intellexissent ex supra ponderatis verbis licentiæ, de se amplissimis, datam fuisse *D. Iulio* facultatem asscurandam dotem super bonis Primogenituræ, quorum credulitas, dum Iura Cameræ sunt reservata, & solum agitur de interest. de *D. Iulio*, eò magis attendenda est, ex quo eadem *D. Iulius* in Instrumento Primogenituræ, quam postea occasione huius matrimonij gemit, inferere fecit tenorem dictæ licentiæ; ac eius vigore dedit Adriano dictam obligandi facultatem.

Ex quibus non obstant in contrarium adducta. Nam ad primum quòd facultas donandi non comprehendit hypothecam, præterquam, quòd contrarium opinionem sequuntur plures, ¶ & vetiore dicit, *Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. c. 5. num. 15. cum seq. & Cald. de empt. lib. 4. c. 1. §. 17. in omnem casum iuxta omnes vtriusque opinionis sequaces, illa ¶ non prosedit in hypotheca ex causa dotis, Pacif. de Saluian. in *specul. 3. ca. 2. num. 69.* Nec generaliter, ¶ quando, vt hic, data est libera, & absoluta potestas alienandi, posita in voluntate vassalli, etiam quoad modum, & personas, *Rosental. de Feud. c. 9. concl. 3. §. 2. ad Pont. de conf. §. 1. 143.* Et cessat penitus difficultas, quia vt dictum est, constat in casu nostro de Principis voluntate, dum reservauit Iura Cameræ, & postea subdit verbum *liberè, &c.* Quæ ¶ reservatio operatur, vt in aliis censetur data libera disponendi facultas, vt per Rot. in decisionibus supra citatis: Et ratio est clara; quia ¶ stante d. reservatione, quando cum postea aperio Feudo, omnis hypotheca soluitur, *Cameran. c. si aliquam, in verbo antiquis, nu. 246. & seq. de success. Feud. Proposin. c. 1. §. quid ergo, nu. 2. de inest. de re alien. fact. ubi etiam Afflict. m. 1. V. safe. decis. 164. n. 7. & seqq.* & alij plures, quos citat, & sequitur *Rosental. de Feud. c. 9. concl. 18. n. 4.* Vnde cum Ius Principis sit reservatum, nihil est, cur sub generali alienandi, & donandi licentia non veniat hypotheca.*

Ad secundum de noua licentia in Adriano requisita; Resp. Adducta in arg. hoc probandum, non procedere in casu nostro, stantibus dictis verbis appositis in licentia, ¶ *di poter donare a detto Adriano, & suoi successori, e perchi più li parerà, e piacerà:* ex quibus videtur Papæ vñque ab initio præstitisse consensum cuiuscumque alienationi per quemcumque vassallum in Feudum successorem faciendæ, vt est tex. ad litteram, in *c. de Feud. non habent propriam naturam Feud. & in c. 1. prop. fin. vers. Feud. a leg. datur tit. si Feud. defuncti. continet inter Dom. & Agn. & est communiter receptum, l. fern. in d. c. 1. & ibi etiam Afflict. de feud. non hab. prop. nat. Camer. in d. c. Imperiale fol. 29. col. 1. ad*

med. vers. alterum verò caput, *Intrig. de feud. cent. 2. art. 6. nu. 23. Clar. in §. feudum quæst. 30. & in §. emphyteusis quæst. 15. nu. 9. & reprobat Calcan. Rosent. d. cap. 9. conclus. 401. num. 3. & ibi Adden. lib. B. & seq. Grat. discept. forens. cap. 730. nu. 53.*

Non obstat tertium, quòd hoc Feudum sit dignitas, ¶ & quòd hæc qualitas non fuerit Papæ expressa; ¶ Quia vtrū quòd non probatur esse tale, nisi per dictum Consil. Gabr. quæ probatio non sufficit ad effectum subreptionis; eo ipso tollitur omnis subreptio, quòd Papa nominatim concessit licentiam alienandi dictum Castrum; quo casu non est opus vltiori demonstratione, *l. 2. ff. de liber. & postum.* & in puncto, *Intrig. de Feud. cent. 2. cap. 1. nu. 263. & præsertim stantibus tot geminatis, & prægnantibus verbis, & reservatione Iurium Cameræ.*

Demum ¶ non obstat, quòd sit prius faciendæ excussio de bonis liberis Adriani; Quia vtrū quòd in simplici consensu Principis contraria opinio est, in Feudis verior, vt reprobat Camerarius, ubi supra, *Afflict. in Consil. Regni*, quæ incipit, *si Dominus Vassallum, nu. 6. & Francis. à Ponte de Potes. Prærog. tit. 6. nu. 17.* Et ita fuisse ludiatum refert, *Vine. de Ann. alleg. 115. an fine:* Etiam retenta opinione Camerarii, illa non procedit in casu nostro; stante quòd facultas alienandi data *D. Iulio*, non fuit simplex sed cum clausulis *arbitrio, & liberè:* vt in propriis nostris terminis, *Franc. à Ponte tit. 6. n. 13. cum seqq.* Et ratio est clara, Quia stantibus prædictis clausulis, & insuper speciali reservatione Iurium Cameræ, Principes cui nihil interest, quòd fiat excussio, aut non, censetur dedisse amplam & absolutam potestatem alienandi; quoad modum, & personas, ex supra dictis; quòd verò ad *D. Iulium*, cum non agatur de hypotheca constituta super primogenitura, prius erecta, & sic de præiudicio tertij, prout nec de præiudicio Principis, vt dictum est, sed de hypotheca per relationem vnus ad aliud constituta in eodem actu erectionis primogenituræ ab ipsam Iulia constitutæ, & ad hoc liberam potestatem habente; consequenter non intrant exaduerso allegata; quia *Molin. Scraph.* & alij in argumento citati, loquuntur de hypotheca, & facultate alienandi, simplici licentia Principis, & in fideicommissio & Primogenitura iam constitutis: Aut in Feudis ex pacto, & prouidentia, & sic quando versatur tertij præiudicium.

Et cessat omnis difficultas, quia etiam in simplicibus terminis, & retenta opinione Camerarii, ex quo ¶ notorium est, & ex actis constat, bona Adriani, quæ prætentum libera, esse intricata, & debitis grauata, ita ut certò certius sit, quòd *D. Dimitilla* non posset ex eis citò, & absque longa mora, & non leui impensa, satisfieri de sua dote, illa non dicuntur libera ad effectum, de quo agitur; Et propterea non est faciendæ excussio eorum, sed potest prius fieri exequutio arbitrio *D. Dimitillæ* super dicto Castrò, & aliis bonis Primogenituræ expeditis, *Rot. Iunnen. decis. 156. nu. 7. & seq. & in puncto Rot. decis. 472. par. 1. diuers.* Et tandem placuit etiam Dominis illa alia responsio data in dicta prima decisione in hæc causa facta vers. sexto obiciebatur: quæ, vt dictum est, fuit postea confirmata.

Alia verò, quæ in contrarium fuerunt excitata, & ponderata, aut penitus non obstant, aut visa fuerunt Dominis adeò parui momenti, vt non sint particulari discussione digna.

Et ita, vtraque, &c.

Perusina

Perusina Donationis.

LXX. 10. Aprilis, 1628.

A R G V M E N T V M.

Exceptio non implementi quando opponi non possit. Donatio reciproca omnium bonorum presentium, & futurorum facta cum pacto, quod illa pro non facta haberetur, casu, quo constaret fuisse antea factam aliquam aliam donationem, an resoluitur ipso iure, si postea appareat vnum ex donantibus antea fecisse reciprocam conventionem cum suis fratribus de succedendo in bonis paternis cum constitutione perpetui fideicommissi ad favorem eorum filiorum, & nepotum: Et quid si postea dicta conventio ante dictam donationem fuerit per eisdem fratres reuocata.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptio non implementi obstat in contractu ultro citroque obligatorio.
- 2 Donatio resoluitur ipso iure, si fuerit conventum, quod illa pro non facta haberetur, casu quo constaret fuisse antea factam aliquam aliam donationem, & postea appareat fuisse antea factam reciprocam conventionem de succedendo in bonis paternis inter donantem, & eius fratres cum constitutione perpetui fideicommissi ad favorem eorum filiorum, & nepotum. Contrariam resoluitur obiectu respondendo, num. 14. 10. 23. 24. 39. 43. 45. & per tot.
- 3 Obligatio Cameralis cum clausula, pro quibus omnibus, &c. & quorum intercel, &c. quid operetur. De substitutionis natura est, ut omnia repetat.
- 4 Immissio ex l. fin. C. de edict. diu. Adrian. toll. que datur infirmo, competit regulariter substitutioni, tam directo quam fideicommissario.
- 5 Monitorium resoluitur in simplicem citationem.
- 7 Exceptio non implementi obijci non potest ei, ad cuius favorem fuit appositum onus ab alio adimplendum, sed illud ex se implere debuit, cui fuit donum iniunctum, num. 8.
- 9 Modus differre à conditione in hoc, quod in eo est necessaria interpellatio, non autem in conditione.
- 10 Exceptio non implementi opponi non potest ab eo, qui illud impedivit, cum potius sibi obftet, & nu. 12.
- 11 Vti, & frui, verba, important ususfructum. Rationem reddere, quod nullo unquam tempore quis teneatur: si conventum fuerit, quid dicta verba importent.
- 13 Exceptio non implementi opponi non potest, quando ex eo nullum damnum fuit sequutum.
- 15 Sua, dicto, excludit bona restitutioni subiecta. Bona subiecta restitutioni non dicuntur de bonis donantis sed aliena.
- 16 Conventio de bonis paternis dicitur conventio, seu donatio de re particulari.
- 17 Alia, dictio, est repetitiva eiusdem qualitatis.
- 18 Amplius etiam, quod procedat alia dictio indefinita: quod extendit, ut num. seq.
- 19 Resolutio Contractuum dicitur materia stricta, & odiosa.

Tom. I.

- 21 Bona fideicommissi particularis comprehenduntur sub generali dispositione bonorum suorum, quando disponens credit posse de eis liberè disponere; hac autem sententia est multum dubia, ut ibidem.
- Abb. conf. 73. n. 7. & Menoch. praf. 197. nu. 18. lib. 4. declarantur.
- 22 Donationem sustineri respondendum est, si illa sit clara in verbis, & ea, ex quibus illam subvertit prætenditur, dubia sunt.
- 24 Credulitas restringi, & regulari debet iuxta suam causam, quod extendit, ut ibidem, & num. seqq.
- 25 Doctor legum presumitur bene scire vim, & effectum contractuum.
- 26 Conventionis renovatio tenet quoad renovantes, & in illorum præiudicium.
- 27 Spes vendi, aut cuius cedi, & donari potest.
- 28 Pactum resolutivum intelligi debet de conventione, que obstat.
- 29 Legatum rei aliena, quam testator suam esse credit, valet in totum, si vero in ea solum inu aliquod testator habeat, inu illud totum legatum censetur.
- 30 L. quæto 40. ff. de act. empt. dispositio recitatur, & declaratur, num. 36.
- 31 Mori tardius presumitur Iuvenis, quam senex.
- 32 Legitima libera debetur filio, non obstante reciproca conventionem inter se facta de succedendo in bonis paternis.
- 33 Renunciatio generalis de bonis paternis etiam facta in ampla forma, nunquam comprehendit legitimam, nisi fiat de ea expressa mentio.
- 34 Donatio omnium bonorum, & Iurum presentium, & futurorum recipit incertum augmentum, incertamque diminutionem.
- 35 Ladi quis non dicitur ex eo actum, ex quo consequi potest commodum, aut incommodum.
- 37 Donatio de sui natura debet esse mera liberalitas.
- 38 In contractibus onerosi vnum datur propter aliud.
- 40 Statutum annullans donationem, seu successionem, non habet locum in conventionem reciproca de succedendo facta inter fratres.
- 41 Aliud est donatio, aliud pactum reciprocum de succedendo.
- 42 Verba propriè, & strictè accipi debent, & non largo modo, quando agitur de subversione contractuum.
- 44 Donare an videatur, & quomodo, qui tantum speras recipere, quantum dare teneris.
- 46 Conventio si sit conditionalis, attendi debet tempus existentis conditionis, non autem tempus conventionis.
- 47 Condicio adiecta conventioni, si non existat, habetur ac si conventio nunquam fuisset facta.
- 48 Filiorum, & nepotum appellatio non veniunt femina, iuxta magis communem opinionem.
- 46 Contribuentes censendum est se voluisse conformare cum dispositione Statuti exclusivi feminarum, propter conservationem agnationis.
- 50 Femina non censetur vocata ad fideicommissum stante ratione conservanda agnationis, & si ex- tent, perinde haberi debent, ac si in rerum natura non existerent.

DECISIO CXLVI.

OMINI Aeneas de Vbaldi Archiep- byter Ecclesie Perusine in hac causa actor, & q. Prosper Podianus de anno 1613. in vno eodémque Instrumento de- decunt D. Bonifacio filio præfati Pro- peri eiusque filiis, nepotibus, & descendentibus

Q 3

malculis,

- Paul. de Castr. conf. 347. incipit, quia circa donationem num. 1. & lib. 1. Et in simili Craucet. conf. 234. num. 2. Peregr. de fideic. art. 6. num. 8. Boer. decis. 33. num. 3. Surd. decis. 93. num. 17. & 19. cum sequent. Rot. apud Seraph. decis. 963. num. 6. & decis. 969. num. 8. Adit. ad Greg. X. V. decis. 101. Et plenius Rot. in Romana fideicommissi 18. Junij 1627. coram me: Et accedit,*
- 16 quod conuentio ꝑ de bonis paternis dicitur conuentio, seu donatio de re particulari ad l. si quis 8. §. si cui certam partem, vbi Barr. num. 2. vers. sed quando pars bonorum, ff. de leg. 2. C. amalcari. de usufruct. mulier. relit. num. 85. cum sequent. Verba autem pacti resoluti videtur necessariò intelligenda de alia donatione omnium bonorum, & iurium suorum presentium, & futurorum, & non de donatione particulari, ex verbis, ibi, casu quo vilo unquam tempore constaret, vel reperiretur fuisse factam aliquam aliam donationem ante presentem donationem, &c. ponderando dictio-
- 17 nem, Aliam, ꝑ quæ est repetitua eiusdem qualitatis, l. 4. vbi gloss. verbo, qualiter alia pars C. de seru. fugis.
- 18 Alex. conf. 70. in princ. vers. nec ad hoc lib. 1. Etiam ꝑ quod præcedat alia dictio indefinita, vt in dicto pacto, ibi, aliquam aliam, prout loquitur gloss. in d. l. 4. Felix. in c. Sedes, num. 5. vers. sed contra de rescript. Roman. conf. 180. num. 9.

Et multò magis quando versamur in materia stricta, & odiosa, ꝑ qualis est resolutio contractus, Roman. conf. 92. num. 3. Et facit optima ratio; Quia ꝑ dum pactum loquitur de alia donatione, debet intelligi de tali donatione, quæ impedit donationem illam omnium bonorum, & iurium presentium, & futurorum, quæ tunc fiebat, vt clarè ad sensum patet ex dd. verbis ibi, aliquam aliam donationem super rebus respectu donatis; Vnde cum dicta vniuersalis donatio nec in minimo impediat, nisi per aliam præcedentem similem; non autem per donationem particularem, propterea d. pactum tam secundum propriam verborum significationem, quàm etiam ex contrahentium mente intelligendum est de alia donatione vniuersali.

- Neque obstat, si dicatur, etiam bona particularis
- 19 ꝑ fideicommissi comprehendì sub generali dispositione bonorum suorum, quando disponens credit, posse de eis liberè disponere, Jacob. Alb. conf. 73. num. 7. & Menoch. præsumpt. 197. num. 18. lib. 4. Vt in casu nostro, quod Aneas exultimabat, bona paterna esse libera, ex quo multo ante donationem conueniatur cum eius fratribus, vt dicta conuentio de succedendo esset reuocata; Quia quicquid sit de hac sententia, quæ tamen est multum dubia, illa non applicatur casui nostro, Quia Abb. & Menoch. loquuntur in testatore, qui habens bona libera, & alia subiecta fideicommissi, quod ipse ignorabat, hæredem grauatur simpliciter, vt restituat omnia bona sua; & sic quando non agitur de comprehensione bonorum antiqui fideicommissi ad effectum subvertendi nouum fideicommissum; sed illud ampliandi, hic autem præterditer comprehensione bonorum paterni ad penitus subvertendam donationem, qui termini sunt multum diuerſi; quandoquidem si subuersio ꝑ est dubia, & donatio, vt in presentibus, in verbis clara, respondendum est, vt donatio sublineatur, l. si inter verum, vbi Socci. in 3. not. ff. de reb. dub. Craucet. post plures alios, quos allegat in conf. impresso inter Decisiones pedemontanas post decis. 122. n. 14. Præterea cessat penitus, quia ꝑ ex quo Aneas de tempore huius donationis erat sciens dictæ conuentiois de succedendo cum omnibus suis qualitatibus, ad l. quisquis C. de rescind. vendit. & l. non est ferendum, ff. de transact. cum
- 23 vulg. præsentis eius credulitas ꝑ non potest plus operari; aut extendi, quàm reuocatio, vnde oritur; nam

in terminis Iuris debet restringi, & regulari, iuxta suam causam, & maximè ad effectum annullandi actum clarum, ad tex. in c. intelligentia extr. de verb. signif. Ang. conf. 248. num. 3. Et multò magis, quia Aneas iam de eo tempore erat vit expertus & legum Doctor; ꝑ qui propterea præsumendum est, quod benè callebat vim, & efficaciam dictæ reuocationis, ad l. 2. §. Sernus, ff. de orig. iur. Vnde, aut reuocatio conuentio-

25 nis confideratur tantò quoad fratres reuocantes, ꝑ & cum in illorù præiudicium valida fuerit, de fideicommissi, C. de transact. & rationem assignans resoluit Cancr. variat. resol. lib. 1. cap. 8. num. 36. clarum est, prout etiam ipse Aneas credidit, quod in donatione Bonifacio facta venit etiam spes illa, quæ per d. con-

26 uentionem fratris fuerat acquisita in bonis paternis Aneæ; quandoquidem per reuocationem iam dicta spes ad Aneam rediet; ꝑ spes enim vendi, & cuius cedi, aut donari potest, l. item C. de donat. Et de spe substitutionis, aut fideicommissi, Barr. in l. 1. num. 4. & Ias. num. 17. C. de pactis. Craff. recept. sentent. §. fideicommissi. q. 44. Zanch. in repetit. l. hæredes mei, §. cum ita 4. par. num. 473. ad Trebell. Ofsce. decis. 100. num. 21. & benè Gammon. decis. 92. num. 2. & ibi addit.

27 Aut verò d. reuocatio confideratur quoad fructum filios, pro quibus etiam conuenio de succedendo stipulata fuit; & tunc intrat dilemma, aut quoad illos reuocatio valuit, aut non; si valuit etiam bona paterna Aneæ in præiudicium dictorum filiorum venerunt in hac donatione; & sic non obstat conuentio; Quia ꝑ pactum resolutum debet intelligi de

28 conuentione, quæ obstat, ex reg. l. 4. §. condemnatum, vbi Rip. num. 3. ff. de re iud. Tirag. de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. num. 5. & sequent. Corbu. de caus. priat. ad alienat. lim. 22. num. 1. Si verò non valuit, nec etiam Aneas credidit, d. bona fuisse comprehensa in donatione bonorum suorum, quia ad d. effectum non dicebantur sua, iuxta supradicta, Atque idèd fatet, quod credulitas ad effectum comprehensionis bonorum paternorum operetur prout de Iure; Videlicet quoad fratres quorum respectu dubium non est, quin reuocatio valida fuerit; & quoad spem illam, ex qua poterant dicta bona ad Aneam libera redire, etiam quoad omnes; prout in simili, ꝑ Si quis legat rem alienam, quam suam esse credit, valet legatum in totum; si verò in dicta re aliena solum ius aliquod restator habet, ius illud tantum legatum censetur, l. vnum ex familia, §. si rem, ff. de legat. 2. l. vxor patris, vbi Bal. & Ias. C. de legat. Peregr. conf. 61. num. 7. vol. 3. nec alias de consensu Aneæ hæritari potest; Quia cum motus fuerit ad donandum ex causa reciproce donationis sibi factæ, & non ex mera liberalitate; quanto minus ipse dedit, tantò magis sibi donari voluit.

Minus releuare visum fuit, quod stantibus supradictis, deficeret consensus in Prospero, qui vt dicebatur non dedisset, si Aneam non potuisset liberè disponere de bonis paternis intellexisset, iuxta dispositionem tex. in l. quæro ꝑ 40. cum ibi notat. ff. de act. empti. Quia contrarium pater ad oculos, cum donatio in omnem casum fuerit Prospero multò pinguior, & vtilior, quàm Aneæ; Primò quia vterque dedit primo loco Bonifacio filio Prosperi; Secundò quia Aneas vt gauderet bonis Prosperi, non solum debuit expectare eius mortem, dum sibi reseruauit vsumfructum nec non etiam mortem Bonifacii, qui cum esset Iuuenis, Aneas autem senex, erat naturaliter tardius moriturus, l. nam est parentibus in princ. ff. de inoff. testam. l. qui duos, & cum in bello, ff. de reb. dub. sed etiam expectare debuit deficientiam filiorum, & descendentium Bonifacii. Tertiò quia tota donatio Prosperi quoad Aneam erat omnino condicionalis,

rationalis, & posita in spe multum remota; donatio autem Aeneæ quoad bona libera, erat pura, & certa, & spes respectu bonorum paternorum (quidquid sit de supradicta reuocatione) cum solum extaret vnica filia Fabricij eius fratris erat quoad personas æqualis cum spe succedendi; quam Aeneas habebat in bonis Prosperi Bonificatio eius filio sine liberis decedente; quo verò ad bona, spes Bonificij erat amplior, quia bona Patris Aeneæ, quæ virtute donationis poterant ad Bonificium peruenire, longè superabant bona Prosperi in quantitate, & qualitate; Vnde si Prosper non dedit Aeneæ, nisi ipse tam remotam, nihil eî, cur credere debuit sibi fuisse donatum aliud, quàm similem spem: Quare quia etiam quoad bona paterna dubium est, & quidem multum probabile, an in dicta conuentione de succedendo ꝑ inter fratres intrauerit eorum legitima, an verò libera remanserit: Et liberam remanere respondet in puncto,

- Honded. conf. 42. num. 22. cum sequen. lib. 2. sicut etiam Renunciatio ꝑ generalis de bonis paternis legiti-
ma facta in ampla forma, nunquam comprehendit legitimam, iuxta magis communem, & receptam sententiam; nisi fiat de ea expresse mentio, vt fusiè Hieron. ban. conf. 36. per tot. Crass. in §. legitima q. 3. num. 10. cum sequen. Sued. de alim. tit. 9. q. 15. num. 19. Mantie. de coniect. ult. volum. lib. 7. tit. 8. num. 8. Modern. Roman. discept. forens. cap. 75. 1. num. 19. Vin. decis. 316. & Roï. apud Greg. XV. decis. 539. & in recent. decis. 206. num. 5. & alibi sæpius; Vnde, si iuxta supradicta dici potest, quòd Aeneas de tempore donationis iam succederet ꝑo parte fratris suis in dicta legitima; & præterea, quòd habebat totam suam legitimam liberam, ita etiam, quòd dictæ legitimæ fuerint in hac donatione comprehensæ; & sic, quòd verificatur donatio etiam in bonis paternis Aeneæ. Quinto, quia non liquet, quod Aeneas de dicto tempore non haberet bona libera, imò multa habuisse verisimiliter creditur, tum ex usufructu bonorum paternorum tam suæ portionis fratribus viuentibus, quàm portionum fratrum prædefunctorum, tum etiam ex redditibus pinguium Beneficiorum quæ tunc iam possidebat. Tandem cessat omnis difficultas, ex quo donatio ꝑ facta per Aeneam fuit omnium bonorum, & lutiū præsentium, & futurorum, sicut & donatio Prosperi, quæ cum recipiat incertum augmentum, incertamque diminutionem *Inf. in l. li. c. 1. num. 15. C. de pat. non potest in ea considerari inæqualitas, sed lætio ex parte Prosperi, quin propter ea, quæ poterant euenire, considerari etiam debeat ex parte Aeneæ; Et regula est, ꝑ quòd nunquam dicitur quis ledi ex eo actu, ex quo consequi potest commodum, aut incommodum, l. Lucius §. fin. ff. ad Trebell. Pinell. in l. 1. C. de rescind. par. 1. cap. 4. num. 17. cum sequen. Menoch. conf. 190. num. 19. Vnde non intrat ꝑ dispositio tex. in d. l. quæ, quæ loquitur in venditione rei particularis, quæ non erat vendentis cuius esse credebatur.**

- Secundò fuit responsum, quòd conuentio illa inter fratres, ex qua prætenditur resolutio, non fuit donatio, ꝑ de cuius natura est, vt sit mera liberalitas, l. 1. ff. de donat. nec aliter concepta fuit per viam donationis, sed fuit conuentio quedam reciproca inter fratres, qua vnus alteri dat, quia ei alter dedit; ita vt concessio vnus sit causa concessionalis alterius; prout in venditione, & aliis contrahibus onerosis ꝑ vnus datur propter aliud, ad tex. in l. & hac distinctio, §. cum fundum, ff. de locat. & est ad hoc textus optimus, in l. sed c. si lege, §. concessit in fin. ibi, veluti genus quoddam permutationis, vbi Bal. hoc expresse not. ff. de petit. hered. ad quam præterea conuentiorem non est trahendum pactum resolutiuum, ꝑ quod simplici-

ter loquitur de donatione, l. licet, & ibi glof. in verbo mortui causa, C. de pat. Alex. conf. 83. num. 6. vers. & subdit. lib. 2. Syluan. conf. 90. per tot. Honded. conf. 40. num. 36. vol. 1. vbi quòd statutum ꝑ annullans donationem, seu succellionem, non habet locum in huiusmodi conuentione reciproca inter fratres, Peregr. de fideic. art. 5. §. 1. num. 32. vers. secum autem, vbi quòd ꝑ aliud est donatio, aliud pactum reciprocum de succedendo, Modern. Brixien. de substat. q. 308. num. 93. vbi quòd dictum pactum inter fratres non est donatio, nec venit appellacione donationis: Quo tanto magis procedunt, ꝑ quia vtamur in contractu stricti iuris, & vt dictum est, quia agitur de eius subuersione, in quo propterea verba propriè, & strictè & non largo modo accipi debent, Mantie. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 4. n. 18. & 64.

Neque obstat, quòd cum donatio facta per Aeneam fuerit reciproca, ꝑ pactum resolutiuum dum loquitur de alia donatione, de alia etiam reciproca intelligi debeat, qualis fuit dicta conuentio inter fratres, ex dicta l. 4. cum glof. C. de seru. fugis. cum aliis supra alleg. Quia cellar penitus ex supradictis; Nam ex quo dicta conuentio non fuit vniuersalis omnium bonorum, & lutiū, sed particularis, nec obstat, quominus donatio Bonificio facta; stare possit; quinimò per dictam conuentiorem pinguior reddebatur, vt supra probatum exitit, non fuit illa alia donatio pacti resolutiuum, de qua contrahentes conueniunt, sed alia penitus diuersa; alioquin etiam quævis venditio anterior iusto pretio facta super bonis paternis, quorum possessionem non solum libi perit, adhuc Aeneas retinuerit de tempore huius donationis, operaretur etiam resolutionem ex dicto pacto: Et idem dicendum esset de quolibet alio contractu vltro citroque obligatorio; quòd certè esset absurdum, Quia ꝑ qui tantum sperat recipere, quantum tradere, aut teneat, nihil de præsentibus donar, habito respectu ad spem; licet postea euentus declararet, quæ spes varia fuerit: Qui euentus non est attendendus, Alex. vbi supra, & benè Angel. conf. 139. n. 6.

Tertia responsio fuit, quòd dicta conuentio inter fratres postea, mortuo iam Alexandro, altero ex eis, fuit per alios omnes reuocata ante donationem, de qua agitur; Vnde non est attendenda; Quia, vt dictum est; ꝑ pactum resolutiuum loquens de alia donatione, debet intelligi de ea, quæ obstat huic donationi, ad l. si per alium, §. docere, ff. ne quis eum, in ius voc. Paul. de Cnstr. conf. 74. incip. in causa nota lib. 2. cum aliis supra allegatis.

Neque obstat, li dicatur, quòd dicta reuocatio fuit nulla; Quia imò valida fuit, nam in primis quoad ipsos fratres reuocantes, dubitandum non est quin potuerint dictæ conuentioni renuociare, vt supra probatum fuit; deinde tenuit etiam quoad filios mafculos; Nam ex quo nunquam existerunt, nec tempore huius donationis existerent potuerunt; quia omnes fratres iam obierant, præter Fabricium senem, qui non habuit nisi feminas; conuentio quoad eos fuit conditionalis; ꝑ & consequenter in hoc casu non tempus conuentionis, sed tempus existentis conditionis, attendi debet, Mantie. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 15. num. 33. cum sequen. Vnde ꝑ cum nunquam conditio existerit, perinde habetur, ac si conuentio quoad eos non fuisset facta, l. pecuniam, ff. si certi. petat. vbi Alex. Socc. & alij, l. hac venditio, ff. de contrahenda empt. Peregr. de fideic. art. 43. num. 16. & Suid. decis. 202. num. 5. Demum fuit reuocatio valida quoad filias feminas; Quia licet, vt dicitur, extente filie ex dicto Fabricio; tamen vltra quòd prætendebatur; ꝑ appellacione filiorum, & nepotum, pro quibus fuit conuentio stipulata, iuxta magis communem sententiam

sententiam non venire feminas, *Inf. Imol. Rip. & alij plures, quos allegant, & sequuntur Modern. Brizien. de subit. quest. 11. num. 89. cum sequen.* videtur difficultas cessare, ex quo statim statuto Perusis exclusio feminarum, dicta conuentionio facta fuit causa

- 49 conferendi agnationem; quia t̄ contrahentes censentur voluisse se cum dicto statuto conformare, *Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 5. num. 19. Modern. Brizien. vbi supra q. 401. num. 61. cum sequen. & Modern. Roman. discept. foren. cap. 664. num. 7. cum sequen.*
 50 Vnde t̄ cum statim dicta ratione consuenda agnationis, feminæ non fuerint vocatæ ad fideicommissum, de quo in dicta conuentione, vt latet *Molin. vbi supra, filiz Fabritij perinde habentur, ac si in eorum natura non extarent, vt plenè Socc. sen. conf. 16. vol. 1.*

Et ita utraq̃ parte informante, &c.

Florentina Subdecanatus.

Lun. 22. Maij, 1628.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus acquiritur ex donatione absque particulari reseruatione, illudque efficitur hæreditarium, & transitorium ad hæredes, etiam extraneos; ita vt status illius hæreditarius non mutetur, ex confirmatione Apostolica postea sequuta, cantante pro descendentibus; & sic de Iurispatronatus gentilitio.

SVMMARIVM.

- 1 Iurispatronatus acquiritur ex donatione, etiam si illud non fuerit particulariter reseruatum.
- 2 Amplius, vt dicta Acquisitio censetur facta non solum ad fauorem dotantis, sed etiam illius hæredum.
- 3 Et præsertim si in donatione si fiat mentio de hæredibus, num. 4.
- 4 Iurispatronatus de sui natura est hæreditarius, & transitorium ad heredes etiam extraneos.
- 5 Clausula executiva declarat concessionem.
- 6 Papa censetur se fundasse super narratis, si Gratia emanauit ad supplicationem.
- 7 Gratia cornuta, si narrata non verificatur.
- 8 Iurispatronatus status præcedens non mutatur ex confirmatione Apostolica postea secuta; nam licet adisi potest, non tamen concurrat voluntas.
- 9 Confirmatio natura non est alterare statum rei confirmata sed illum conuallidare, aut ei robur addere; remanentibus tamen omnibus in eisdem statu, & terminis.
- 10 Confirmatio Apostolica in forma valida presumitur ex effluuatione retransformata cum obseruantia longissimi temporis subsecuta.
- 11 Confirmatio expressa stante, excluditur presumptio alterius confirmationis.
- 12 Limita si dicta expressa confirmatio fuerit per alium producta, quia tunc non excluditur presumptio melioris confirmationis ad fauorem illius, qui eam non produxit.
- 13 Bulla confirmatoria, si sine subreptitia, obseruantia subsecuta potius presumi debet in vim tituli validi, & sic alterius confirmationis presumptio, quam tituli inualidi.
- 14 Iurispatronatus hæreditarius verius est, quam gentilitius.

Patronus præiudicare non potest aliis Comparatris, impetrando sine eorum mandato confirmationem Iurispatronatus, tanquam gentilitij, cum prius illud esse hæreditarium.

- 15 Patronorum consensus exquirendus est, dum agitur de minuendo eorum Iure.

DECISIO CXLVII.

Vbidecanatus Ecclesie Florentinæ fuit erectus à Sixto I. V. dotandus ex quibusdam pijs elemosynis à Christi fidelibus elargiendis, & ius præsentandi, vt dicitur, fuit reueratur Consultibus artis Lanæ dictæ Ciuitatis; Sed quia donatio ex elemosynis non fuit certis de causis fortita effectum; Postea de Anno 1610. Antonius de Puccis prouisus Apostolicus de dicto Subdecanatu conuenit cum Capitulo Florentino, tam nomine proprio, quam Alexandri eius Patris, & Laurentij patris, nec non Francisci & Raphaëlis fratrum, vt assignatis quibusdam prædijs, prout cum effectu ea tradidit, & assignauit, ipse, & alij futuri Subdecani participant de distributionibus quoridianis ex mensa Capitalari, prout aliz dignitates eiusdem Ecclesie: Et tandem intra tres menses (& non post tres annos, prout fuerat ex errore informantium, dictum in Decisione in hac causa facta die 10. Ianuarij præteriti) idem Antonius nominibus; etiam quibus supra, cum narratione prædictorum obtinuit dictam conuentionem confirmari à Iulio II. cum reseruatione Iurispatronatus dicti Subdecanatus ad fauorem supradictorum Laurentij, & fratrum de Puccis, eorumque descendendum in infinitum. Orta autem lite super pertinentia Iurispatronatus inter D. Octauianum Vxorem, & hæredem Roberti de Puccis ex vna, & alios descendentes ex dictis fratribus ex alia; Cum p̄ndus difficultatis consisteret, An hoc Iurispatronatus sit gentilitium, vel hæreditarium; Rot. voluit videre de anteriori statu ante Bullam Iulij II. & in dicta Decisione fuit firmatum statum ante dictam Bullam, quatenus aliquis sit (siue attendatur Iuripresentandi, competens Consultibus ex dicta concessione Sixti IV. siue Ius acquisitum illis de Puccis ex præsentia donatione, virtute dictæ conuentionis cum Capitulo Florentino factæ) semper fuisse liberum, & sic transitorium ad quoscumque hæredes: Sed re propozita causa super eisdem D.D. die 17. Martij ordinant, vt præsupposita Decisione videretur, An sit attendenda dicta Bulla: Et fuit hodie resolutum, illam non obstat, quominus hoc Iurispatronatus sit hæreditarius; & moti fuerunt D.D. Quia ex quo Subdecanatus t̄ erat sine dote, ex dicta assignatione prædictorum facta in conuentione cum Capitulo, Dominis de Puccis ibi nominatis, fuit acquisitum Iurispatronatus; etiam quod non legatur facta aliqua particularis reseruatio, *Abb. conf. 59. vol. 1. Ioan. Andr. Card. Butr. & alij relati per Felin. in c. significauit. num. 2. de test. Paris. conf. 35. num. 16. lib. 4. Et est vera, & recepta opinio teste Rocch. de Cur. de Iuriparr. verbo, & dote, num. 4. & Rot. decif. 5. de Iuriparr. in antiq. & decif. 167. m. 4. par. 2. diuers. quoniam etiam sapientissime sequuta est, & signanter, decif. 517. m. 2. par. 1. recent. & decif. 674. m. 1. par. 2. & alibi pluries.*

Quod in tantum est vetum, vt huiusmodi tacita acquisitio Iurispatronatus resultans ex dicta sola donatione; censetur facta t̄ non solum pro Antonio, & aliis de Puccis nominatis in conuentione, sed etiam illorum hæredibus quibuscumque, Quia t̄ Iurispatronatus de sui natura est hæreditarius, & transitorium ad hæredes, etiam extraneos, *Ioan. Andr. in c. cum*

in feculum, & Bero. in c. 1. num. 6. de Iurepatr. Curt. in, conf. 87. num. 6. par. 2. Lamberti. de Iurepatr. lib. 1. par. 2. q. 2. art. 1. num. 15. & segg. vbi num. 26. Quod totus Mundus illa feruat Gabr. conf. 196. num. 1. lib. 2. Seraf. decis. 364. num. 3. & decis. 378. num. 1. & Rot. decis. 675. num. 1. par. 1. recent. Quod tantò magis in casu nostro dicendum est, quod ultra Iuris presumptionem, quæ stat pro hæredibus quibuscunque, fit in dicta conventionem merito de hæredibus dictorum de Puccis, quamvis in exequutiis: Quia etiam clausula exequutiæ declarat concessionem, Bald. in l. eam, quam num. 36. C. de fideic. Curt. in, conf. 3. num. 3. & Osa. decis. 61. num. 3.

Neque ostat Bulla Iulij II. Tum quia cum in ea nartatum fuerit, Iulpatronatus fuisse referatum pro D.D. de Puccis, & eorum descendentibus, & in dicta conventionem nullum fiat verbum de descendentibus; nec alibi de hoc constat, imò de contrario, ex supradictis, illa fuit subreptitia. Cum enim emanaret ab supplicatione, censetur Papa se fundasse super narratis: Vnde et si narrata non verificantur, Gratia, seu confirmatio cortuit, Felin. in c. constitutus in princ. de rescript. vbi Dec. in 4. not. Caput. decis. 271. num. 2. & 3. par. 1. & decis. 240. in princ. par. 2. Et in terminis confirmationis, Rot. decis. 569. num. 2. & 3. & decis. 676. num. 4. par. 2. recent. Tum etiam quia stante præcedenti statu Iulpatronatus hereditarij, & quod Bulla confirmatoria emanavit cum narrata Instrumenti dictæ donationis, et Confirmatio Patre non mutat statum præcedentem: Nam licet ad illi potestas, non tamen concutit voluntas, Calder. conf. 15. de Iurep. Dec. conf. 116. num. 4. Lamberti. de Iurep. art. 6. quæst. 7. lib. 3. Achil. decis. 13. de Iurepatr. Caput. decis. 189. par. 1. Seraf. decis. 799. num. 3. & decis. 1273. nu. 2. Rot. decis. 360. in fin. par. 2. recent. Natura et enim confirmationis non est alterare statum rei confirmatæ, sed illum conualidare, aut ei robur addere; remanentibus tam-u omnibus in eisdem statu & terminis, l. Aurelius. §. testamento, ff. de libert. leg. cap. 1. & 2. de confirmat. Ruin. conf. 12. num. 16. lib. 3. Surd. conf. 361. n. 37. Greg. XV. decis. 267. n. 1. & 511. n. 1.

Non etiam releuat si dicatur, quod si Bulla non est attendenda, Iulpatronatus remanet sine confirmatioe, Quia et ex effectuatione dictæ conventionis cum obsequantia longissimi temporis subsequuta, quoad existentiam iulpatronatus quæ non controuertitur, præsumitur adeile valida confirmatio, conventioni conformis; Rot. decis. 407. num. 4. par. 1. diuers. Seraf. decis. 1272. num. 4. vers. difficultas, quæ excitatur, & Rot. decis. 481. num. 2. vers. item quia par. 1. recent. & decisio. 105. num. 11. apud Reuerendiss. D. meum Discanum.

Tandem non obstat si dicatur, quod dum constat et expressa confirmatione ex dicta Bulla, & intra tres menses à dicta conventionem, excluditur inde præsumptio alterius confirmationis; Quia cum dicta Bulla non fuerit producta et per D. Octauianum, illa non excludit præsumptionem melioris confirmationis ad fauorem eiusdem, Sarden. in reg. de trienn. §. 10. in fin. Pur. decis. 346. lib. 1. in coroll. Seraf. decis. 474. num. 4. Rot. apud Greg. XV. decis. 353. num. 13. vbi etiam, Additio, nu. 19. & in Firmiana pensionu 3. Aprilis præteritis coram me; Et cum dicta Bulla fuerit subreptitia, et obsequantia subsequuta, potius præsumi debet in vim tituli validi, & sic confirmationis præsumptæ, quam tituli inualidi, qualis est Bulla, l. somile, ff. de testam. mil. Crauei. conf. 32. n. 6. vers. rursus non obstat, & dixit, Rot. in Mauricenis Sacristia §. Novena, 1603. coram bon. mem. Card. Pamph. Qualis autem fuerit obsequantia, nempe an de hereditario, an verò de gentilitio, reieccitatur Domini ad aliam disputationem,

Quibus omnibus vnum vrgentissimum accedit, ex quo videtur cessare omnis difficultas, Quod solus Antonius in dicta Bulla supplicans legitur, & orator cum tamen iuxta anteriorem statum: siue ex præterita cessione Vniuersitatis artis lanæ: siue ex præcedenti donatione, non solùm Antonio, sed aliis etiam de Puccis fuerit Iulpatronatus acquisitum; Vnde cum et illud viri hereditarium, sit quoad Patronos, plenius, & verius, quàm gentilitium, de quo in Bulla; ex quo de Patronatu hereditario facilius Patroni disponente valent, fit inde, quod solus Antonius non potuit aliis Compatronis, de quorum mandato non apparet, præiudicare per impetrationem dictæ Bullæ l. in concedendo, ibi, nec immerito; Cum enim et minuitur eis eorum, consequens fuit exquiri, an consentiant, ff. de aqu. plu. arc. Anchar. in cap. suggestum, num. 2. de Iurepatr. Seraf. decisio. 351. num. 17. &c.

Et ita vtraque, &c.

Romana Alimentorum.

LUN. 22. Majj, 1618.

ARGVMENTVM.

Alimenta vbi sint præstanda, & ad quam summam taxari debeant; Et quæ veniant appellatione alimentorum.

S V M M A R I V M.

1. Alimenta præstanda sunt in Domo illius, qui ea præstare tenetur.
Declaratur, ut attenda rationabili causa, Index soleat decernere, ut alimenta etiam extra Domum subministrantur; Et causæ rationabiles plures narrantur, n. 4.
  2. Alimenta si taxentur extra Domum illius, qui ea præstare debet, taxatio est facienda in ea quantitate, quam obligatus illa præstare impensurus esset in domo sua.
  3. Alimentorum præstatio, vbi fit facienda, residet in arbitrio Iudicis.
  5. Testes famuli, suspecti dicuntur.
  6. Alimentorum appellatione venit etiam habitatio.
  7. Item veniunt medicina.
- Corpus humanum sapè infirmatur, & vix sine medicina suisueneri potest.

DECISIO CXLVIII.

N Decisione in hac causa facta die 21. Iunij anni præteriti, fuit resolutum D. Marco Bonello filio naturali quondam Hieronymi Marchionis Cassani, & postea de consensu, & voluntate Excellentiss. D. Modesti Marchionis eius fratris legitimati Deberi alimentis, eaque esse præstanda in Vtbe, & taxanda ad scuta 20. pro quolibet mense. Hodie fuit hæc causa proposita super eisdem, & informatæ pro D. Marchione non negabant, quin ei alimenta debeantur; contendebant tamen illa esse præstanda et in domo propria D. Marchionis, & sic in Castris Cassani, & Boschi, vbi dictus D. Marchio cum tota eius familia commoratur, iuxta doctrin. Specular. in §. 1. num. 3. vers. quod sit verò ita qui filij sint legiti. Bart. in tract. de alim. num. 24. & in l. 2. num. 4. ff. de alim. & cibarij. legat. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 168. num. 12.

13.

et 13. & cas. 170. num. 8. Rolan. conf. 22. num. 9. lib. 1. & Surd. de alim. lit. 4. §. 15. num. 45. & §. 16. num. 1. Et in omnem casum, si taxationem esse moderandam ad scuta decem, aut ad summum, ad scuta 12. & sic ad rationem eius quod iuxta depositionem testium pro parte D. Marchionis examinatorum, ipse esset impendendus, si Marcus una cum eo in dictis Castris moram traheret, pro ut aliis sic obiteruauit, Rot. in Benonien. alimentorum, 5. Iulij 1604. coram Iusto, quæ est in impressis apud Marchef. de Commiss. par. 1. fol. 1172. & in Romania Alimentorum 5. Decembris 1618. coram ban. mem. Vbaldo.

Sed nihilominus Domini absolute perstiterunt in decisio, Quia locus, et ubi alimenta sunt prestanda residet in arbitrio Iudicis, qui attendit aliqua rationabili causa; solet decernere, ut etiam extra Domum alimenta subministrantur, l. 1. §. & solet ff. ubi pupilli educar. aut morar. deb. Rolan. conf. 22. num. 11. cum seqq. Menoch. de arbit. d. cas. 170. num. 15. Benint. decif. 43. num. 2. Causæ autem tres iustit, & rationabiles fuerunt à Dominis consideratæ: et Prima quod Marcus fuit in vrbe natus, & educatus; Vnde cum sic nobilis, & sui iuris, & iam prouectæ ætatis, non debet addigi, & compelli, ut in angustiis locis Castellanæ del Boscho ad voluntatē, & motum D. Marchionis commoretur: Secundo, quia eo ipso, quod Marcus fuit nobiliter natus, & educatus, & nihil in bonis habet, nec ad sit aliqua in eo causa, cur in dictis locis moram faciat; Propterea, ut suorum maiorem vestigia sequatur, & debito sua nobilitatis correspondeat, debet, & oportet (quia alias esset sibi dedecus) ad exercitia nobilium, eorumque solitos progressus aspirare, quod ei potius interdiceretur, si non habens concedentem victum in locis, ubi nobilium exercitia frequentantur adfrictus esset commorari in dictis Castris; ut in simili Tirag. de nobilit. cap. 20. num. 107. Tertia, & vltima ratio fuit, quia quicquid sit, an lis super alimentis sit iusta causa prestandi illa extra domum debitoris; tamen ex quo D. Marchio sine iusta causa in dicta lite negauit Marco fraterinitatem, & alimenta, omnino arbitratum Domini quicquid sit in simplicibus terminis hæc haberi in occurrenti casu pro iustissimis causis.

Et cessat penitus difficultas, Quia ultra quod testis à D. Marchione induci ad probandum expensam, quam Marcus facturus esset in prædictis locis Castellanis, è del Boscho, sunt multum suspecti, ex quo sunt eius famuli, aut ab eo dependentes, & in suis dictis variis, & inuicibilibus: colligitur nihilominus ex eis, quod etiam attentis impensis dictorum locorum taxatio facta per Dominos est iusta; Quia dicunt, quod pro simplicibus victu in illis partibus sufficiunt scuta lex in mense, & pro vestitu hyemis scuta 20. Vnde si etiam pro æstate ponantur, pro ut proportionabiliter poni debent alia scuta 20. & pro victu famuli, una cum salario scuta quinque pro quolibet mense, iam hæc ascendunt ad summam scutorum 15. vel 16. pro quolibet mense; sed quia etiam vltimus alimentorum testis appellacione venit etiam habitatio, si quis à liberis, & non tantum alimentis, iuncta gloss. ff. de liber. agnosce. et pro ut etiam veniunt medicinæ; quia corpus humanum sæpe infirmatur, & vix sine medicina sustineri potest, l. quod non, §. verum in iure, ff. de verb. signif. cum aliis adductis per Surd. de alim. lit. 4. quest. 5. num. 1. de quibus nihil deponunt testes; Propterea cum his, & aliis supradictis, etiam attentis impensis dictorum locorum, taxatio Dominorum fuit iusta.

Et ita vtraque, &c.

Leodien. Dominij de Hollonia.

Lun. 29. Maij, 1628.

ARGUMENTVM.

Declaratoria quando sit concedenda; & plura notanda circa sequestri materiam; de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1. Declaratoria est danda seruati quatuor terminis, & confitio de inobedientia.
  2. Attentata est possessio capta lite pendente. Sequestrium relaxari potest, si possessio est attentata.
  3. Executio facta vigore sententia late in possessorie, non est attentata, etiam si sententia continet mixturam, & superueniat inhibiti Rotali iuxta consuetudinem Leodien.
- Declaratoria ut dicta consuetudo habeat tantum locum in executionibus, quæ sunt vigore sententiarum Curia Leodien. non autem in illis, quæ sunt vigore sententiarum Rotali ibidem.
- Fides non facit fidem, ibidem.
4. Sequestrarius deputari potest ex officio, stantibus attentatis.
  5. Sequestrarius recusari non potest, cum sit merus executor.
  6. Recusatio attendi non debet, si in ea nulla causa exprimitur.

DECISIO CXLIX.

Vm die 25. Iunij præteriti fuerit resolutum; Constat de attentatis; Et apponendum esse sequestrum relaxatum per D. Decanum Ecclesie Leodien. deputatum sequestrarium, de cuius mandato fuit D. Balduino de Luxemburg intruso, d. sequestrum etiam intimatum, qui necdum non paruit, sed expresse contradixit, seruatis quatuor terminis de stylo solitis, instante Abbate Sancti Cornelij dediti dubium; An sit danda declaratoria contra eum; Et fuit affirmatiue resolutum; Quia cum fuerit seruati prædicti termini, & constet de inobedientia, declaratoria est danda, Felix. in cap. ad probandum, n. 6. de re iud. Cassad. decif. 6. num. 10. de caus. possess. & propriis. Rot. decif. 445. num. 4. par. 2. recent. & in Carpenteraten. prioratus 17. Martij 1625. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Non obstat quod cum Abbas Sancti Cornelij non possideret dictum Castrum, sed illud possideret per Principissam de Barbason, vigore sententiarum de partibus, D. Balduinus nihil innouauerit, nec attentauerit contra dictum Abbatem dum accepit possessionem dicti Castri, & consequenter non erat locus sequestro; Quia ultra quod iam Rota dicta die 25. Iunij partibus plenè auditis, ac rematurè discussis, resoluuit, Constare de attentatis, ex quo Balduinus pendente appellacione se intrusit, ut in Decisione desuper facta: Fuit hodie animaduertum, Quod pendente lite in Rota inter dictos Principissam, Abbatem, & Balduinum, Principissa accepit possessionem dicti Castri, quæ ideo fuit etiam attentata, Rot. decif. decima, ut lit. pend. in nou. Greg. XV. decif. 305. num. 1. Et ideo potuit relaxari sequestrum Cassad. decif. tertia in fin. de reslit. spoliat. Gregor. XV. decif. 251. num. 1. & 5.

Nec

Nec etiam obstat fides data de præsentia consuetudine Leodien. iuxta quam ¶ Exequutio facta vigore sententiæ laicæ in possessorio, non est attentata; etiam si sententia contineat mixturam, & superueniat inhibito; Quia fides non facit fidem; & quicquid sit de dictâ consuetudine illa solum habere locum in executionibus, quæ sunt vigore sententiarum curiæ Leodien. non autem in executionibus in vim sententiarum Rotalium, *Modern. Rom. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 610. Seraf. decis. 108. num. 2. Greg. XV. decis. 352. num. 7. & ibi Additio. num. 12.*

Non etiam tucelat si dicatur, quod sequestratarius non fuit legitimè deputatus, & quod fuerit postea per D. Balduinum vti suspectus recusatus; Quia deputatio, ¶ flantibus attentatis potuit fieri ex officio, *Paleon. decis. 101. Seraf. decis. 797. in fin. Rot. decis. 503. num. 3. & § 14. num. 3. part. 1. recent.* Et cessat penitus obiectum; Quia ante dictam deputationem fuit procurator Balduini legitimè citatus ad concordandum de sequestratio, & tamen nec nominauit, nec comparuit: Recusatio ¶ verò non debet attendi; Quia meras exequutor, qualis est sequestratarius, non potest recusari, *Lancel. de attent. part. 2. cap. 6. de attent. post rescut. Ind. num. 64. vers. decimo salit;* Tum etiam ¶ quia in reculatione nulla fuit expressa causa, *Innoc. & Host. in cap. cum speciali de appellat. Henric. Boich. in cap. super questionem de officio delegat. num. 5. Franc. Marc. decis. 105. num. 3. par. 2. Rebuff. de recusat. art. 6. gloss. 1. num. 7.*

Tandem nihil reuelat; quod Castrum de Hollonia sit Fortalitium, & difficilis recuperationis, & ideò, quod Balduinus non teneatur parere; Quia præter quod retorquetur; ex quò si hoc esset verum, de-buisset magis abstinere ab intrusione, & attentata essent grauiora; Cessat obiectum, dum Balduinus facilliter Castrum possessionem occupauit, & sequestratarius possidet iudicis nomine; à quo propterea ad omne illius mandatum poterit facile possessio recuperari.

Et ita vtræque, &c.

Raucennaten. Expensarum.

Ven. 2. Iunij, 1628.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Expensarum condemnatio si facta fueris in sententia lata super negotio principali, liquidatione in ea reformatâ, potest vigore dictæ sententiæ liquidatio fieri absque alia condemnatione, iuxta Rotæ stylum.
2. Seruatio quatuor terminorum in relaxatione mandati pro expensis, quando non sit necessaria, sed sufficiat sola citatio ad videndum taxari, & moderari expensas.
3. Appellatio ab excessiua taxatione, quando non reuelatur.

DECISIO CL.

VIT resolutum, mandatum relaxatum pro expensis fecutor. 303. esse exequendum. Quia cum in sententia ¶ super negotio principali lata, fuerit etiam facta condemnatio expensarum, liquidatione te-seruata; bene potuit postea fieri liquidatio vigore

dictæ sententiæ sine alia condemnatione; iuxta Rotæ stylum; quicquid aliud sit de lute, *Roma. in l. 1. num. 5. vers. sed communis practica est, ff. de eden. Host. in cap. significantibus, num. 2. vers. secundum consuetudinem Curie, de libell. oblat. & Rot. decis. 100. num. 30. par. 1. diuers.*

Neque obstat, quod in mandati relaxatione non fuerint ¶ seruati quatuor termini de stylo soliti, *2. Vestr. in prax. libro quinto, cap. 10. vers. quandoque, & Salust. in prax. lib. 2. cap. 25. num. 3.* Quia ex quò in dictâ sententia super negotio principali adest etiam condemnatio expensarum; & causa fuit commissâ appellatione remota; quatuor termini in ea seruati delerunt etiam pro expensis, itavt postea in liquidatione non sint de nouo seruandi, sed sufficiat sola citatio, quæ hic præcessit ad videndum taxari, & moderari expensas, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. ult. num. 14. & in Addit. num. 35.*

Neque obstat, quod potuit appellari ab excessiua; Quia ultra quòd Commissio ad hoc obtenta fuit de ordine Signaturæ reformatâ, & inhibito inde secuta, moderata; ¶ Appellatio non releuaret stante quòd præcessit condemnatio expensarum in sententia super negotio principali; nisi expressa in appellatione causa excessus, aut alia iusta causa, *elem. appellanti de appell. Abb. in cap. quoad consultationem num. 31. vers. alterius de sent. & re iud. & Rot. decis. 100. num. 19. & 30. par. 1. diuers.*

Minus obstat, quòd liquidatio, & mandatum inde secutum emanauerint ad instantiam creditorum; qui, vt prætenditur, non sunt in causa; Quia contrarium constat ex Commissionem, & sententia; nec non ex dictâ liquidatione, quæ cantat ad instantiam creditorum; & procuratoris domini litis effecti.

Et ita vtræque, &c.

Firmana Pensionis.

Lun. 5. Iunij, 1628.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Indultum dispensandi continens plura capita separata, dicitur totidem Gratias distinctas continere, etiam si vnâ solam Signaturam contineat.
- Ex nullitate vnus Gratia non inferitur ad nullitatem alterius; si dicta Gratia sint inter se separata.
2. Indulto vti quis potest quoad vnum tantum caput, si idem indultum plura capita contineat.
3. Clausula omni meliori modo, quid operetur.
4. Papa non præsumitur velle quem priuare beneficio iuris communis.
5. Distio, l'is, quid importet.

DECISIO CLI.

OMINI persisterunt in decisus die 15. Decemb. 1627. & 7. Aprilis præteriti coram me; Quia hoc verum est, quòd ¶ Indultum dispensandi, super quo fit distincta, cum contineat tria capita distincta, & separata, dicitur etiam tres distinctas Gratias independentes continere; etiam si vnâ solam Signaturam contineat, *Cassard. decisio. 4. num. 3. de reformat. & decisio. 3. numero 31. de præbend.* Et proinde ex nullitate vnus Gratia non inferitur ad nul

ad nullitatem alterius, iuxta text. in capit. suo semper de rescriptis in 6. Abb. in capit. Sedes Apostolica num. 4. de rescriptis. & ibi etiam Felin. num. 2. Et fuit plene dictum in dicta 2. *Decisione*: Vnde sequitur, quod Horatius potuit vti dicto Indulto quoad Clericarum tantum, ex cuius sola susceptione fuit factus capax de iure communi ad pensiones, ex allegatis in dictis Decisionibus.

Neque obstat, quod Horatius petierit simpliciter dispensari, iuxta formam dicti Indulti, quod, vt prædictum est, limitratum ad pensiones non tamen super Cathedralibus; Quia quicquid sit, an hoc sit verum, Horatius ¶ potuit vti dicto Indulto limitare, & sic quoad vnum solum caput, nempe quoad ordines, ex doctrina, *Bart. in l. vsum, n. 2. C. de Aque duct. lib. 11. cum suis allegat.* in dicta 2. *Decisione*: Et quod dicto solo capite vsus fuerit, est clarum ex ipso quod ipse postea, sic voluisse declarauit, etiam dum fuit ab initio vsus dicto Indulto ¶ cum clausula omni meliori modo, & sic in casu sibi proficuo, non autem damnofo, iuxta vulgata lura.

Mindus obstat, quod in fine dicti Indulti adit clausula, dummodo beneficia ipsa non sint dignitates, &c. in Cathedralibus; ita vt Papa noluerit etiam dispensare quoad Clericatum, nisi cum eo, quod ratione illius Clericatus non possit Horatius obtinere beneficia, & pensiones in Cathedralibus; Quia ¶ semper militat mortuum prædictarum Decisionum, quod Papa noluit, vt Horatius, cui gratificari voluit, esset post susceptum Clericatum priuatus beneficio, quod ei competit de iure communi, *Bart. in l. 2. C. de preposit. agent. lib. 12. Dyn. cons. 51. num. 6. vers. ad id autem, Alex. cons. 32. incipit Visa concessione lib. 5.* Quo fit vt dicta clausula sine absonio intellectu, & iuris repugnantia, & absque manifestis diuinatione, non possit referri ad dispensationem super Clericatu; sed solum intelligi debeat, vt limitet secundum caput Indulti, nempe dispensationem, quoad beneficia; quorum appellacione in casu nostro clarum est non venire Pensiones; cum de eis in 3. capite Indultum discrete loquatur iuxta Doctrin. *Bald. in l. in multis, ff. de stat. homin. num. 4. Laf. in l. si quis id, quid in princ. num. 23. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Quod Papa vsus fuit satis declare in eadem clausula ibi dummodo beneficia ipsa, &c. ponderando dictionem, ¶ ipsa, &c. quæ est restrictiua, & relatiua dicti secundi capitis, in quo solum de beneficiis fit mentio separatim à pensionibus, de quibus in 3. capite.

Et ita vtraque, &c.

Palentina Anniuersarij.

Merc. 14. Iunij, 1628.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. *Con sanguineorum, & propinquorum appellacione veniunt etiam descendentes ex feminis.*
2. *Trunci, & Cippi appellacione veniunt etiam descendentes ex feminis, de consuetudine Hispanie.*
3. *Proximior vltimi possessoris succedere debet in Anniuersariis, & aliis operibus piii ad fauorem proximiorum institutis.*

Tomo. I.

Die 29. Nouembris 1627. fuit resolutum, Sententiam Rotalem laram per Reuerendiss. D. meum Decanum esse confirmari. sed cum ex solita benignitate D.D. concessum fuerit Ioanni Perez parti alteræ iterum audiri; Propterea proposui hodie causam super eisdem, & cum nihil releuans fuerit deductum, quod non fuerit sublatum in Decisionibus coram dicto Reuerendissimo D. meo Decano, & coram me in hac causa factis, steterunt Domini in decisis, Quandoquidem præfensio, quæ hodiernæ disputationi causam dedit, quod in illis verbis, & est mea voluntas, quod succedat in dictis maioribus bonis Consanguineus maior ætate, & magis propinquus, qui sit de meo Trunco, & quod si fuerint duo, vel tres, aut plures consanguinei Clerici, in æquali gradu parentela ab vltimo possessore, qui procedant ex Trunco, quod præferatur Sacerdos, &c. voluerit testator facere duas distinctas, & separatas vocationes; Primam illorum de Trunco; Alteram de Consanguineis: ita vt prima quæ canrat de Trunco, intelligatur solum de Agnatis; secunda verò de Cognatis, fuit iam deducta in præteritis disputationibus, sed non fuit ei responsum, quia friuola, & penitus irreleuans visa fuit; Clarum enim est, quod Testator in dictis verbis ibi, & quod si fuerint duo, aut tres, &c. loquitur continuando eundem casum, nempe quando iam defunctus nominatim vocatis, sit locus successioni Consanguineorum de Trunco; quo casu disponit, vt succedat propinquior & maior ætate; sed quia poterat euenire, quod in dicto casu mortis vltimi ex nominatis, aut postea quando cùmque, essent plures de Trunco in æquali gradu proximiores, Testator ad tollendam omnem difficultatem rescribit modum succedendi, declarando, quod in tali casu, Sacerdos præferatur Diacono, &c. Qui sensus est adeo conformis verbis, & Testatoris menti, vt amplius non labore intellectus; Vnde cum in Decisionibus desuper factis, & præsertim in Decisione Reuerendiss. D. mei Decani, fuerit latè comprobatum ¶ nomine Consanguineorum, & Propinquorum venire etiam descendentes ex feminis, pro vt etiam de consuetudine Hispaniæ veniunt nomine Trunci, aut Cippi; Et quod de iure communi etiam in successione limitum anniuersariorum, & aliorum operum piorum, & præsertim in casu nostro, ex claris verbis Testamenti, debet succedere ¶ proximior vltimi possessoris; Consequenter in anniuersario, de quo agitur, succedere debet Alphonsus proximior Sebastiano, qui fuit vltimus possessor.

Et sic in decisis vtraque, &c.

Romana Restitutionis in Integrum.

Ven. 16. Iunij, 1628.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio plura notanda separata continet, quæ omnia habes in Summario.

SVMMARIVM.

1. *Actio pro dote non competit mulieri soluto matrimonio, adhuc vivente patre suo, qui eam dotauit, & non fuit stipulatus simpliciter dotem reddi filia sua; sed sibi patri, & filia simul, vel cui de iure.*

R. 2 De

- 1 De lésione constare dicitur, eo ipso quod aduersarius egit sine actione, & obtinuit.
- 2 Pater teneat reservare dotem filie, secundo nubenti, nec potest diminueret prioris dotis mensuram.
- 4 Declara, ut filia teneatur implorare officium Iudicis pro integra dote sibi secundo nubenti constituenda.
- 5 Iudicis officium, quod est remedium extraordinarium, concurrere non potest cum remedio ordinario certo, & indiuiduo.
- 6 Iudicis officium datur in subsidium, nempe, ubi nulla competat actio.
- 7 Iudicis officium imploratum non videtur, si intentata fuerit alia actio certa, non obstantibus clausulis generalibus in libello appositis.
- 9 Exceptio defectus actionis non admittitur post sententiam, nec iudicium redditur retrò nullum. Declara, ut n. 8. & seqq.
- 8 Index promouere potest super nullitate in causa restitutionis in integrum, prout in causa appellationis.
- 9 Presertim quando exceptio nullitatis habet secum admixtam Iniustitiam.
- 10 L. cum putarem, ff. famil. ercisc. dispositio non procedit, quando est commissio causa restitutionis in integrum. Amplia, ut n. 1.
- 12 Mandatum nullius relaxatum renouari non debet, quando esset de nouo relaxandum.
- 13 Inmissio minus ritè, aut rectè concessa renouari non debet, quando esset de nouo concedenda. Declara ut ibidem.
- 14 Terminus ad liquidandum melioramenta prefigi solent de stylo Rotæ, quando non agitur executiue.
- 15 Valor rei magni auctus, non presumitur auctus ex beneficio breuis temporis, sed potius ex melioramentis in ea factis.
- 16 Valor augmentum proveniens ex facto alicuius, spectat ad eius heredes.
- 17 Valor augmentum accedens fundo dotali ex beneficio temporis, cedit commodò uxoris seu eius heredum.
- 18 Probatio non excludit aliam probationem.
- 19 Peris fides non facit fidem.
- 20 Inuitu quis cogi non potest acceptare rem, etiam pro multo minori pretio, quam valet.
- 21 Renunciatio facta medio iuramento, & cum decreto Iudicis, & aliis solemnitatibus, presumitur valida.
- 22 Renunciatio legitime iura sua non datur regressu.
- 23 Renunciatio impugnari non potest, nisi prius restituta ex ea acceptis.
- 24 Legatum factum legatario rei propria ipsius, seu ipsi debita, est nullum.
- 25 Fallit si plus sit in legato, quam in debito, quia tunc legatum sustinetur.
- 26 Iudicis officium cessat, cessante aequitate.

DECISIO CLIII.

DE VI. pntes firmatum coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, Constat de causis restitutionis in integrum ad fauorem illarum de Bolinis, aduersus mandatum relaxatum a secundo Collatorali, ad fauorem Catherinæ pro residuo suæ dotis, contra bona hereditaria q. Antonij de Bolinis eius Patris; postea executum super quibusdam dominiculis hereditariis, possessis per dictas Bolinas, vii heredes dictæ q. Antonij; propter in serie facti relata, in i. Decisione in hac causa facta 20. May, 1614. Et præcipuum fundamentum Dominorum fuit, quod Catherina obtinuit dictum mandatum, nec non illius executio-

nem, vigore Instrumenti dotalis primi matrimonij, eo iam dissoluto per mortem viri, Patre suo, qui eam dotalit, adhuc viuentem; ¶ qui cum non fuerit suppletus simpliciter dotem Catherinæ reddi, sed sibi Patri, & Catherinæ filie, vel cum de iure, nulla dictæ Catherinæ pro dote competebar actio, l. dos a Patre C. sol. matrim. & l. vlt. C. comm. vir. ind. C. str. conf. 11. n. 2. lib. 1. & Thesaur. decis. 190. n. 2. & seqq. cum aliis allegatis per Rotam in Romana dotis 16. Aprilis 1619. coram bo. mem. Ubaldo, & in dicta 1. Decisione huius causæ; ¶ Vnde eo ipso quod Catherina egit sine actione, constitit de lésione, & sic de causis restitutionis in integrum.

Nec obstat in prædictis Decisionibus, dictum fuit, quod Catherina post mortem Patris denudò nupsit, & quod Pater tenebatur reservare dotem filie secundo nubenti; nec potuit diminueret prioris dotis mensuram, Auth. sed quamuis C. de re ux. aff. & latè Dec. conf. 35. per tot. ¶ Quia fuit nihilominus responsum, Catherinam non habuisse actionem aliquam contra Patrem, iuxta supradicta: & propterea perpetuam executiuè egisse in vim dicti Instrumenti dotalis; sed debuisse implorare officium Iudicis pro integra dote, sibi secundo nubenti, constituenda, gloss. in l. si Sacer. in princ. verbo conueniri ff. sol. matrim. Cin. in d. Auth. sed quamuis n. 4. Syluan. conf. 2. n. 57. & 74. vers. non etiam obstant, & latius, in prædictis Rotæ Decisionibus.

Sed quia fuit postea dubitatum, An prædictum Iudicis officium in occurrenti casu competere Catherinæ, & in Decisione in hac causa facta die 13. Junij 1625. fuit affirmatiue resolutum; Propterea Informantes pro heredibus Catherinæ, ceperunt prætere illud cum effectu fuisse intentatum coram dicto secundo Collatorali, ex clausulis generalibus libelli, & per consequens prætendebant, quod cum dictum mandatum fuerit relaxatum, non iam vigore dicti primi Instrumenti dotalis, quam ex officio Iudicis, etiam intentato: idcirco non constare de prætenfa causa restitutionis ubi defectum actionis; Vnde Domini voluerunt ex integro de iisdem videre; Et restricta difficultate, An Iudicis officium in vim prædictarum clausularum fuerit intentatum; Fuit hodie pro maiori parte negatiue resolutum, & sic standum esse in decis. & Reluctationis ratio fuit, quia Catherina expressè, & claris verbis executionem petiit, & mandatum obtinuit, vigore dicti primi Instrumenti dotalis, & ideo vlt fuit remedio ordinario, ¶ certo, & indiuiduo, cum quo non potest concurrere extraordinarium Iudicis officij remedium, l. in causa la secunda in princ. ff. de minor. Surd. de alim. tit. 3. q. 3. n. 24. & Rot. in recent. decis. 129. num. 2. par. 1.

Neque obstat clausula generales libelli, quia stan- te prædicta certa, & specifica declaratione, quod agebatur vigore Instrumenti dotalis, non possunt Catherina, & eius heredes se releuare ex Iudicis officio; quasi etiam illud fuerit imploratum vii pte prædictarum clausularum; ¶ Quia cum in subsidium detur, nempe, ubi nulla competat actio, gloss. in l. idem, ff. de cond. furr. repugnat, quod intentata certa actione, vt hic, videatur intentatum etiam Iudicis officio; Paris. conf. 131. n. 12. lib. 1. Ruin. conf. 2. n. 13. lib. 1. & Gubr. sine de claus. n. 11. & 12.

Minus obstat, si dicitur, quod post mandatum iam relaxatum, & executum, Bolinæ non possunt excipere, quod actum fuerit sine actione, ex regula tex. in l. cum putarem ff. fam. ercisc. ¶ Vbi quod dicta exceptio non admittitur post sententiam; nec Iudicium redditur retrò nullum; Paul. de C. str. in l. decem ad fin. ff. de verb. oblig. & communiter, D. D. in l. si post dissolutionem C. de iur. de fact. ignox. Greg. X. P. decis.

- 8 119. num. 7. † Quia obiectum forte procederet, si non fuisset commissa causa restitutionis in integrum, † in qua, prout in causa appellationis, potest iudex super nullitate pronuntiare, *Barr. in l. Carmelia, num. 4. vers. 9. sed quare, ff. de Iur. p. Et multo magis, quando, vt hic, exceptio nullitatis habet secum admixtam iniustitiam, vt fuit in prædictis Decisionibus ponderatum: † Et quod dispositio dicta legi cum putarem, non procedat, quando commissa est causa restitutionis in integrum, sed in terminis illius esse restitutioni locum ex clausula, si qua iusta causa, &c. resoluit, *Menf. in d. l. si post diuisionem, num. 4. quem sequitur Azarad. lib. 2. recopilat. tit. 5. cap. 13. num. 5.**
- 11 † Quod magis in casu nostro dicendum videtur, quia ex quo mandatum fuit relaxatum in iudicio summario, est multo minus Bolinis imputandum, quod non opposuerint exceptionem, *vbi non competis ius agendi, vt ad sensum patet, Et bene in simili, Rot. Jan. apud Bellon. decisio. 3. num. 3. versic. vtrum hac, cum num. seqq.*

- Non etiam obistere visum fuit, quod licet officium Iudicis non fuerit intentatum, satis esse, quod verè competeret, & quod vigore illius esset denud mandatum relaxandum; † quo casu primum nulliter relatum non venit reuocandum, ad euitandum inutiles circuitus, *Ias. in l. 1. de Dno Pio, §. in venditione, num. 12. ff. de re iud. Dec. & alij in l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. Alex. in l. si finia, num. 7. ff. de dam. infect. Cranes. conf. 46. num. 7. Caputaq. decis. 135. num. 7. par. 3.*
- 13 † Pnt. decis. 177. par. 1. vbi, † Quod immisso minus rite, aut rectè concessa, reuocari non debet, quando esse de nouo concedenda; Quia præterquam quod eo ipso, quod iudex executiue processit vigore dicti Instrumenti intulit Bolinis læsionem, vt bene in prædictis Decisionibus: Vltimus Domini dicebant, quod doctrina, *Ias. Pnt. Caputaq. & aliorum procederet, si vestigetur in claris, & esset notorium, quod Catharinæ competeat officium Iudicis; Bolinæ autem essent penitus iure destitute; ita vt constaret etiam notorie de eorum non iure; & sic mandatum esset de nouo relaxandum; non autem quando, vt hic, est valde turbidum, an Catharinæ Iudicis officium competeat; imò ius earum de Bolinis præponderare videtur.*

- Quod verò sit turbidum, An Catharinæ competeat Iudicis officium pro auocandis dd. domunculis pro satisfactione præfensi residui suæ dotis; & ex aduerso, quod ius earum de Bolinis potius sit; Domini deducebant: Primò, Quia Bolinæ probant in genere, domum magnam insolutum dotis datam Catharinæ in primo matrimonio à d. Antonio Patre, pro seuris 2500. & ad eum postea, soluto dicto matrimonio reuerfam, fuisse ab eodem Antonio melioratam; & licet dicta melioramenta solum probentur in genere; ita vt, non constet de certa illorum quantitate; quia tamen Testes deponunt, quod ex quo domus minabatur ruinam, Antonius fundamenta refecit, & amplius noua quædam cubacula construxit; vix fieri potuit, quin ex his, domus non remanserit meliorata: Vnde, iuxta Rotæ stylum, † Bolinis si non fuisset actum executiuè, erat dandus terminus ad liquidanda dicta melioramenta, quia de eis vetisimiliter opposuissent; præsertim quia vltra dispositiones testium, melioramenta erant verisimilia, ex quod Catharina secundo viro in dotem dedit eandem domum æstimatam in scutis 4000. † cum tamen non sit credendum solo beneficio temporis, sed potius ex dictis melioramentis valorem domus in tam breui spatio fuisse tantum auctum; † Vnde cum dictum augmentum provenit ex facto dicti Antonij, spectat ad Bolinas eius hæredes, *Cuma. & Alex. in l. si ex toto in princ. ff. de Tom. I.*

legat. 1. Dec. conf. 4. n. 1. † pro vt eederet commodo Catharinæ, seu eius hæredum, si solo beneficio temporis provenisset, vt latè Dec. ibidem, *Honded. conf. 77. n. 15. & 20. lib. 1.*

Neque obstat, quod melioramenta præterantur facta à Dominico secundo viro, & quod ex fide Petiti probeatur valorem dictæ domus nunc non excedere dicta scuta 2500. pro quibus fuit Catharinæ insolutum suæ dotis primi matrimonij data; Nec demum officio oblatio domus facta Bolinis pro dictis scutis 2500. Quia quò ad melioramenta probatio facta per Bolinas potior visa fuit, † Et probatio probationem non excludit † Et fides Petiti non facit fidem; Quo verò ad oblationem, illa non releuat, Quia † Bolinæ cogi non possunt, nec pro multo minori pretio illam acceptare ad l. iniunctum C. de contrah. empt. *Conar. var. resolut. lib. 3. c. 14. per 101.*

Secundo multum apud Dominos vrgebat, quod Catharina acceptauit testamentum Patris, in quo fuerunt ei legata dicta domus magna, & quædam mobilia cum hoc, quod renuncietur omnibus iuribus sibi competentibus contra bona hæreditaria; Vnde quidquid sit de præfensa inuadiante renunciationis resultantis ex dicta acceptatione, † quæ imò cum fuerit medio iuramento, & Iudicis decrero, & aliis debitis solemnitatibus facta, potius valida præsumitur, *Alciat. de præsumpt. 209. 3. præsumpt. 9. Menoch. præsumpt. 35. n. 3. vol. 1. Et legitime lura sua renunciantibus non detur regressus, §. quæritur, §. si venditor, ff. de adit. edict. Et fuit dictum in Parmen. transf. alitiois 20. Decembris 1627. coram me. † In omnem casum nō potest Catharina eam impugnare, nisi prius restitutus prædictis legatis, ex regula text. in l. cum à Matre C. de rei vend. l. Imperator, §. si centum, ff. de leg. 2. cum alijs allegatis in Romana restitutionis hereditatis de Nariis 17. Nouembri 1625. coram me; Et fuit dictum in dicta Decisione in hac causa facta 13. Iunii 1625.*

Non obstat demum, quod legatum † domus, fuit legatum rei propriæ, seu rei debitor Catharinæ in casu secundi matrimonij, & ideo fuisse nullum, §. ex contrario, *instit. de legat. & l. si creditori, ff. de leg. 1.* Quia vltra quod, vt dictum est, semper Catharinæ obstat dicta renunciatio; ex melioramentis, & mobilibus legatis, † fuit plus in legato, quàm in debitoris Et sic legatum fuit validum, vt in dictis Iuribus: Ad illud verò, quod restitutio post quadriennium peti non potuit, & alijs, fuit in dictis Decisionibus satisfactum, & per consequens, cum ex prædictis cessare videatur æquitas, † itidem ex officio Iudicis, ad l. plane cum vulgat. *ff. de pet. hered.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Giennen. Beneficij de Anduzar.

Merx. 21. Iunii, 1628.

ARGUMENTVM.

Indultum conferendi beneficia reseruata si fuit concessum à Papa cum exceptione, vt non comprehendat beneficia familiarium, & continuorum commensalium eiusdem Papæ, dicta exceptio non expirat per illius mortem; etiam si tunc familiaritas dissoluatur, sed durat adhuc affectio beneficiorum dictorum familiarium resultant ex præcedenti reseruacione.

R. 2. SYMMA

S V M M A R I V M,

1. Cubicularij Honoris sunt verè familiares Papa.
2. Beneficia familiarium Papa sunt reservata.
3. Gratia concessa motu proprio, non indiget iustificacione, sed releuat ab onere probandi etiam narratiuus facti alieni.
4. Amplius, ut procedat etiam si dicta Gratia sit cum clausula, ut accipimus.
5. Indultum conferendi beneficia reservata, si fuit concessum à Papa cum exceptione, ut non comprehendat familiares, & continuos commensales eiusdem Papæ, dicta exceptio expirat per mortem illius: Et plures rationes assignantur, n. 6. n. 9. & 10. Sed contrarium resoluitur, n. 11. & per tot.
6. Familiaritas Papa extinguitur per illius mortem.
7. Quandiu, dictio, est limitata temporis.
8. Beneficia semel reservata, semper durant affecta.
9. Affectio Beneficiorum quid sit.
10. Papa, ex quo semel apposuit manus in reservatione beneficiorum, ratione familiaritatis, non potest de illis inferior Collator disponere, donec Papa semel disposuerit.
11. Exceptio est de regula, & recipit easdem qualitates, quas habet regula.
12. Exceptio Indulti tantò magis recipi debet, si illa reducat rem ad ius primatum.
13. Gemin. conf. 93. num. 25. reprobat.
14. Gamb. decif. 14. aliàs 25. declarat.
15. Mohed. decif. 13. num. 1. probatur.
16. Familiaritas Papa attendi debet de tempore reservationis, non autem vacationis; ita ut reservatio, & affectio semper durent, etiam mortuo Papa, & dissoluta familiaritate.
17. Quid causa cessaverit non attenditur, si duret adhuc effectus perfectus, & consummatus.
18. Reservatio ratione familiaritatis, realis est, & perpetua.
19. Extravag. Pauli II. & Reg. 21. Canc. reservant successoribus beneficia reservata per Pontifices prædecessores.
20. Papa presumitur voluisse se Iuri conformare, & Reg. Cancell. & n. 5.
21. Argumentum, quod Papa non exceptio hoc in indulto; ergo multò minus exceptio alterum, in quo militas maior ratio, non admittitur in beneficiis.
22. Papa creditur habere maiorem affectionem ad Beneficia suorum familiarium, quam aliorum.

DECISIO CLIV.

Ut beneficium simplex situm in Ecclef. S. Michaelis de Anduzar Giennen. Diocesis, de quo agitur, vacaverit per obitum Ioannis de Zunica, & de eo vi de reservato ratione familiaritatis quod, omnis, fuerit motu proprio prout ius à Sanctissimo D. N. D. Beltrando Velcz de Guevarat ab Illustrissimo autem Cardinali Episcopo Giennen. vigore Indulti de providendo omnia beneficia Sedi Apostolicæ reservata, de eodem beneficio prout ius fuerit D. Lupus Pimeniel, & Moscoro: Et inter prout ius prælibatos, lis desuper orta esset; Dubitavi hodie in Rota, An Gratia D. Beltrandi sit iustificata, ita ut illi non obstat Indultum D. Cardinalis; Et Domini quoad primam dubij partem Affirmatiue, quoad secundam verò Negatiue resoluerunt.

Quantum enim attinet ad primam dubij partem, videlicet circa iustificationem Gratiz, solum fuit

ex quæso facta aliquis difficultas super reservatione; & visum fuit, reservationem esse elaram; Quia ex testibus D. Beltrandi bene probatur, Ioannem de tempore, quo obtinebat hoc beneficium, fuisse Cubicularium Honoris Pauli V. & Greg. XV. & idem constat ex fide Computis Palatii Apostolici, vbi, quod in Rolis prædictorum Pontificum, Ioannes legitur descriptus inter Cubicularios Honoris; † Huiusmodi autem Cubicularij sunt veri familiares Papæ ex Bulla declarationis Pauli III. in Bullar. novo tom. 1. bull. 3. & 4. fol. 615. & ex Constitutione Pauli V. edita 10. Februarij 1618. † Vnde eorum beneficia sunt reservata per Regulam 4. & 7. Cancellaria, & in puncto decidit Rota, in Placentina, seu Corduben. Beneficiorum 10. Decembris 1617. coram Reverendissimo D. meo Decano, & super hac Decisione emanavit postea dicta Constitutio Pauli V. quæ idem etiam disponit.

Et præterea videtur penitus omnis difficultas cessare non solum quoad iustificationem reservationis, sed etiam aliorum narratorum; † Quia ex quo Gratia fuit concessa motu proprio, non indiget alia iustificatione, sed releuat ab onere probandi etiam narratiuus facti alieni, c. si motu proprio de prob. in 6. Seraf. decif. 1484. num. 10. & 1498. num. 1. & Rot. Decifio, 656. numer. 1. & 2. par. 2. recent. † Et procedit quamvis, ut in nostro casu, Gratia motu proprio sit cum clausula, Ut accipimus; Mart. de claus. part. 1. clausul. 138. Cassad. decifio. 4. num. 9. de probat. Achill. decif. 10. num. 1. de probat. Pur. decif. 100. lib. 3. in novis, Seraf. decif. 388. num. 2. & Rot. in dicta decifione 656. num. 3. vbi quod eadem Rota ita observat, & in Meten. Monasterij 11. Februarij 1600. coram Litta, & in Abulen. pensionis 11. Mayj 1607. coram bon. mem. Sacro.

Quoad secundam partem dubij, nempe circa obstaculum Indulti, fuit maior difficultas, quæ in eo posita erat, quod illud dat D. Cardinali facultatem conferendi omnia beneficia Sedi Apostolicæ specialiter, vel aliàs generaliter reservata, seu quæ ex generali reservatione affecta existunt, etiam ratione familiaritatis prædecessorum, & futurorum Pontificum. Vnde quamvis in eodem indulto d. facultas restringatur, ut non comprehendat familiares, & continuos commensales eiusdem Pauli V. in illis verbis, ibi, præterquam ratione familiaritatis continue commensalitis familiarium nostrorum continuorum commensalium, qui nunc sunt, seu aliàs etiam, dum Cardinalatus honore fulgebamus, fuerunt, aut quandiu militantis Ecclesie regimini præsumimus, erunt, &c. Tamen cum hoc beneficium vacaverit post mortem Pauli V. dicebatur, † quod exceptio, de qua in dicto Indulto expiravit, & extincta fuit, eiusdem Pauli V. morte, Gemin. conf. 93. num. 25. Et in puncto fuit etiam data quædam asserta Decifio, Gamb. 24. aliàs 25. qui idem repetit in tractatu de offic. lib. 3. num. 167. cum segg. & in simili fuit allegata Decif. Mohed. 23. num. 1. de prob.

Rationes autem, quibus Informantes pro D. Lupo nitebantur, habentur in prædictis D. D. & Decisionibus, quarum tres præcipue recententur; † Prima quod prælibata exceptio, videlicet, ratione familiaritatis Papæ, est intelligenda de familiaritate existente de tempore, quo beneficia vacare contigerit, quia nisi vacent, conferri non possunt. Vnde huiusmodi qualitas, nempe familiaritas debet adesse tempore vacationis; cum enim tunc temporis tantum inter facultas Indulti, eo etiam tempore debet intrare exceptio, & non antea, vel post, ad l. in delictis, §. si extraneum, ff. de noxalib. Et facit text. optimus in l. 2. ff. de auro, & argent. legat. Sed sic est, quod Ioannes

Ioannes tempore, quo obiit, non erat familiaris Papæ, † Quandoquidem per mortem Papæ, familiaritas, quæ nihil aliud est, quam quædam quasi Societas, extincta remanet, vt ex multis concludit *Gambbar. in præcit. loc.* ergo videtur in præsentī casu non intrare dictam exceptionem, sed intrare Indultum; Et accedunt verba Indulti, ibi, *Quamdiu Militantiæ Ecclesiæ regimini præsumimus, erunt*; ponderando Divisionem, *Quamdiu*, † quæ est limitatio temporis, *Anchar. consil. 220. num. 2. Honded. consil. 6. numero 36. lib. 1. & Surd. consil. 476. numero. 2. circa med.*

† Secunda ratio est, quod non sit verisimile, quod Papa voluerit priuare Cardinalem facultate conferendi hoc beneficium eo casu, nempe tempore vacationis, quo ipse Papa, qui tunc mortuus erat, non poterat gratificari familiaribus suis, ex regula, cessante causa; Et aduertit *Gambbar. in d. tract. num. 173.* † Tertia, & vltima ratio adducitur, quia si Papa concessit Cardinali Indultum conferendi beneficia referuata, ratione familiaritatis Pontificum prædecessorum, quæ ipse poterat prouidere, si vacarent eius vita; sic, & multo magis beneficia referuata ratione suæ familiaritatis vacantia post eius mortem, quæ ipse tunc non poterat prouidere, ad l. *illud ad l. aquil.*

Ceterū huius non obstantibus fuit ad fauorem D. Beltrandi resolutum, Indultum non obstat; Et ratio resolutionis fuit; quia cum hesitari non possit, vt supra dictum est, quin hoc beneficium per familiaritatem Ioannis fuerit reſeruatum; conſequenter, † quamuis familiaritas per mortem Papæ fuisset extincta; nihilominus semper etiam post mortem eiusdem durauit affectio, ex trita regula, quod beneficia semel reſeruata, semper durant affecta; vt expresse disposuit *extraneus Pauli II. incipien. ad Roman. ad præb. inter communes, Gambbar. in d. tract. numero 132. & 180. vbi num. 167.* quod sic sæpe resoluit Rota; & idem *Gambbar. decis. 67. Felin. in c. in nostra numero vigesimo, versic. postea mutauit, de rescriptis. Anchar. consil. 128. præp. fin. Menoch. de arbit. iud. cas. 201. num. 113. Gemes. in reg. de impetr. per obit. quest. 18. versic. & licet, Simonet. de reſeruatis. q. 57. & 58. Silva de benef. par. 3. quest. 11. c. 1. Enz. de Falcon. de reſeruatis. quest. 5. in princ. in 2. quest. numero sexto, *Gyranus. in addit. ad Simonet. quest. 35. Gonzal. super Reg. 8. §. 5. præm. numero 79. & Rot. decis. 13. 15. & 31. num. 1. de præben. in antiq. & decis. 10. & 11. eod. tit. in nou. †* Quæ affectio non est noua reſeruatio, prout voluit *Gambbar. vbi supra*, sed est racita quædam reſeruatio inducta, vt effectus ex sua causa ex pressa reſeruatione Papæ, ratione suæ familiaritatis; ob eam nimirum causam, † quod ex quo semel Papa manus apposuit per reſeruationem, non potest inferior Collator de huiusmodi beneficiis disponere, donec Papa semel disposuerit, cap. *nostrum de appellat. cap. 1. & 2. de confirmat. vtil.* Ex quibus Iuribus in specie, postea emanauit dicta Constitutio; sed *Extraneus Pauli II. yr bene Simonet. quest. 64. num. 1. cum seqq. Garz. de benef. par. 3. cap. 1. num. 140. & Rota in dicta decis. 31. num. 2. versic. in oppositum de præben. in antiq. Bisignet. decis. 20. de concess. præb. & disponit expresse Regula 11. Cancellaria.**

Sed vltius in casu nostro multum vrget, quia sicut ex tenore Indulti apparet, quod Papa in generali facultate Cardinali datur, voluit comprehendere beneficia reſeruata, & affecta, & ideo non solum vacantia in eius vita, sed etiam post eius mortem; † Pariter, cum exceptio fit de regula, & recipiatur eisdem qualitates, quas habet regula, ad l. *nam quod liquida in fin. de perm. legat. Caſtr. consil. 79. numero 3. lib. 1.*

Tom. I.

Dum Papa exceptit à dicta generali facultate beneficia suorum familiarium, voluit etiam in exceptione comprehendere dicta beneficia suorum familiarium; nedum ex capite reſeruationis expressæ, nempe familiaritatis, & sic vacantia in eius vita, sed etiam ex capite reſeruationis tacitæ, nempe affectionis resultantis ex præcedenti reſeruatione expressæ; & per consequens etiam beneficia suorum familiarium, vacantia post eius mortem; quod solum tempore, in hoc casu potest considerari affectio; qui sensus vti dicebant Domini, tantò magis recipi debet, † ex quo exceptio reducit rem ad ius primum ante Indultum; & quia est etiam licetalis; quandoquidem incipit clausula dispositiua Indulti, & ante orationem perfectam intermittit exceptio, ibi, *preterquam ratione familiaritatis, &c.* & postea presequitur, & finitur eadem clausula, ibi, *generaliter reſeruata, seu ex generali reſeruatione Apostolica effecta existunt, vnde fuerint.* Vnde luce clarius patet, quod verba illa *reſeruata, & effecta*, referuntur etiam ad exceptionem; ita vt exceptio comprehendat beneficia familiarium Papæ vacantia, tam Papa viuente, quam eo mortuo.

Ex quibus non obstat † *consil. Gemin. 95. num. 25. 16* Quia communiter reprobatur, vt aduertit *Simonet. quest. 58. num. 14. & idem Gemin. in eodem consil. seu verius. Additio in eo introducta num. 15. versic. sed domus*, fatetur, quod dictum consilium est multum periculosum, ex quo Rota passim obseruat contrarium, & *Felin. in c. in nostra num. 10. versic. & causæ de rescriptis. dicit*, quod prius consuluit iuxta *consil. Gemin. sed quod postea mutauit sententiam per dictam Extraneam Pauli II. Minus obstat † asserta Decisio 17* *Gambbar. 24. alia 15.* Quia non est Decisio, sed discursus, ex quo in eo deciditur causa, nec quidquam firmatur, sed solum *Gambbar. vti integer*, & fidelis relator recenset vtriusque opinionis argumenta, & quæ adducit pro hac sententia, cum præcipue fundentur in dicta extraneam, magis incalcescunt, & præponderant, vt affirmat *Mandof. in regul. 3. num. 15.* prout etiam idem *Gambbar. sentire visus fuit in dicto tract. loco supra citato*, dum annectitur sic Rota obseruare. Demum † non obstat *Decisio 18* *Mohed. 23. num. 1.* Quia veritas est, quod Rota illam non sequitur, sed contrarium, iuxta antiquas Rotæ Decisiones, & Extraneam prædictam, prout aduertit *Gyranus. in addit. ad Simonet. questio. 35. numero 40.*

Non obstat etiam prima ratio in contrarium adducta, nempe quod sit attendendum tempus vacationis; † Quia imò ex supradictis debet attendi tempus Reſeruationis, vt etiam resoluit *Caſador. decis. 23. num. 4. de præben. vbi quod nihil refert*, ducit, vel non ducit familiaritas, ex quo semel produxit Reſeruationem, & affectionem; quæ ideo semper durat etiam mortuo Papæ, ita vt non sit attendenda præcisè familiaritas, yr familiaritas, sed vinculum, & effectus ex reſultans, *Felin. in dicto cap. in nostra, num. 10. versic. mouetur. Sarnen. in dicta reg. de impetr. Benef. vac. per obit. quest. 18. versic. & licet. Bisignet. dicta decisio. 20. de concess. præb. Seraf. decisio. 1251. num. 10. in fin. †* Et propterea nihil ad rem, quod causa cessauit, quia durat nihilominus effectus iam perfectus, & consumatus, l. *inter stipulantem, §. Saecram. de verbor. oblig. Tiraqu. in tract. cessante causa, l. imit. 12. num. 1.* Prout etiam Papa in dicta exceptione insinuat; dum non exceptit beneficia vacantia per obitum suorum familiarium; quo calu fortè procederet obiectum, & merito dubitari posset, an intraret dispositio text. in dicto §. in extraneis, sed dixit, quod exceptabat beneficia reſeruata, ratione

R 3 familia

familiaritatis suorum familiarium, quæ verba bene percepta, dubio procul exceptionem realem, & perpetuam efficiunt; † Ex quo etiam reservatio ex capite familiaritatis, iuxta dictam extravagantem, & Regulas Cancellariæ realis est, & perpetua; quamvis familiaritas non sit perpetua, sed morte Papæ extincta fuerit; Vnde non obstant etiam verba restrictiva dictæ exceptionis, ibi, *quandiu*, &c. quia ut pater ex lectura, non limitant reservationem ad vitam Pontificis, sed solum qualificant personas familiarium suorum, siue dum Papa Cardinalatus fulgebant honore, siue dum vniuersali Ecclesiæ præfuit.

- Tandem non obstant 1. & 3. ratio, nam illa, quod non sit verisimile, quod Papa post eius mortem; quo tempore non potest conferre, voluerit priuare Cardinalem facultate conferendi, penitus cessat; † Quia si admitteretur, *Extravagantia Pauli, I. I. & dicta Regula 11. Cancellariæ*, quæ reseruant Successoribus beneficia reservata per Pontifices prædecessores, essent inanēs, & superflua; nam semper opponi posset de huiusmodi verisimili mente reseruantis, & præterea dicta ratio retorquetur, † Quia verisimilius est; quod Papa voluit se Iuri conformare. Alia autem ratio, quod Papa non exceptit beneficia prædecessorum, quæ ipse poterat prouidere, & idcirco quod multo minus exceptit beneficia suorum familiarium, vacantia per mortem suam, quæ non potest prouidere, est nullius considerationis; † Quia cum ipso, quod illa non exceptit, etiam retorquetur; & in beneficalibus non admittitur hoc argumentum, *cap. sicut de prob. in 6.* Sed imò, ut dictum est, † quod voluit Papa se conformare cum dicta Extravagantia, & Regulis Cancellariæ; & insuper inter vnum, & aliud casum, † præter maiorem animi affectum, quem habet Papa ad beneficia suorum familiarium: Adest etiam alia optima disparitatis ratio; Quia quoad beneficia familiarium Papæ, qui Indultum concessit, posset ex eodem Indulto per eius mortem aliquid sperari, quod Papa penitus noluit; quæ ratio cessat in beneficiis familiarium Pontificum prædecessorum, iuxta tradita per *D. D. in l. illa infirmationes cum l. præcedenti, per illa lora, ff. de her. instr. & quæ ego dixi in tractatu, de condit. & mod. impressib. 1. par. c. 5. n. 20. & per tot.* Et in omnem casum cessant omnia, cum ex claris verbis dictæ exceptionis appareat de clara mente Pontificis,

Et ita, decisum utraque, &c.

Romana Donationis de Capranica.

Lun. 26. Iunij, 1628.

ARGUMENTVM.

Donatio non insinuata, nec testibus subscripta, iuxta formam statuti Urbis est nulla, etiam si fuerit iurata, & idcirco donans manutenendus est in possessione bonorum donatorum, nulla præiua restitutione per eum acceptorū ex causa dictæ donationis.

SVMMARIVM.

1. Donatio insinuari debet, & testibus subscribi ex Stat. Vrb. c. 149 & 150.
2. Inventarium probat dominium, & possessionem defuncti.

3. Et præsertim contra illud conscientem.
4. Dominium, & possessio bonorum hereditarium probantur ad heredem spectare ex immixtione, seu additione hereditatis.
5. Communio bonorum inter fratres, etiam quoad possessionem quomodo probetur.
6. Possessio Patris continuatur in filios, ex statu Urbis.
7. Manutentio debetur filio vigore possessionis patris per statum in eum continuata.
8. Donatio facta sine solemnitatibus statutaris, est nulla.
9. Præsertim si statutum fundetur in causa publica utilitatis, quæ fortius procedit, si donatio facta fuerit coniuncta persona.
10. Iuramentum prestitum in donatione celebrata contra formam statuti præsumitur iuramentum fraudulentum interpositum, nihil operatur.
11. Donans contravenire potest donationi iurata, si in illa non fuerint adhibita solemnitates statutarie, & statutum præsumit iuramentum dolo extortum.
12. Infamationis solemnitati renunciari non potest etiam cum iuramento.
13. Donatio correptissima, & ob causam non requirit infamationem.
14. Donatio ob causam non dicitur, si non est necessaria respectu donantis, nec eius commodum respiciat, & ideo illa insinuanda est, iuxta formam statuti.
15. Donatio ob causam respectu certæ quantitatis, non autem respectu totius, non est insinuanda, quoad dictam certam quantitatem; insinuari autem debet, quoad residuum, in quo habetur pro mera, & simplici donatione.
16. Heres fideicommissio gravatus interim est verus Dominus, veris, quæ possessor.
17. Donatio correptissima sine ob causam, pro eo quod excedit eum sit insinuanda, in excessu debet affirmari etiam id quod heres gravatus percipere potest vi dominii iuxta computationem, l. hæreditatum, ff. ad l. Falcid.
18. Ad rescissionem donationis agere quis non potest, nisi prius restitutus per eum ex dicta causa accipiat. Declarat, semel iurata, ut n. 19.
20. Possessio transferitur ex contractu in iustis.
21. Fallit quando non fuit deuentum ad actum actualis traditionis.
22. Clausula Constitui nihil operatur in donatione invalida.
23. Possessio non transfertur, nec amittitur sine animo, etiam si interueniat actus realis traditionis.
24. Donatio non insinuata dicitur imperfecta, & nulla ex defectu consensus, tam quoad translationem dominii, quam possessionis.

DECISIO CLV.

D Adruba Capranica de Anno 1617. donauit D. Camillo eius statuti bona quædam descripta etiam in Inventario hæreditatis paterne, quæ ad eum vi filii, & hæredem pro medietate spectabant; nec non medietatem integre doris matris, & quædam alia Iura pro vii d. donatione. Et vice versa Camillus in eodem donationis Instrumento promisit solvere quædam debita Adrubalis scilicet 1500. † Sed quia d. donatio nunquam fuit insinuata, nec testibus subscripta, & sic fuit celebrata sine solemnitatibus, per Statuta Urbis 149. & 150. pro forma requiritis; Propterea Adrubal præiua declaratione, quod nolebat d. donationi stare, petit manuteneri in d. bonis sic do

fic donatis; perinde ac si donatio nunquam fuisset facta; Et proposita causa die 3. Maij 1622. D.D. voluerunt gustare de bono iure; et hodie resolverunt de eo constare ad effectum mantentionis ad fauorem Aldrubalis; ¶ Quia in primis ex lumenario bonorum paternorum, communiter, & simul per vtrumque fratrem confecto probatur dominium, & possessio Patris, *Paris. conf. 4. num. 10. lib. 2. Monic. de inuent. qu. 231. num. 462. in tract. de Inuent. diuers. Rot. decis. 387. n. 1. & 5. 19. num. 4. per. 1. recent. ¶ Et præsertim contra Camillum conficientem, Plot. in lit. Iuran. §. 5. n. 18. Rot. decis. 1. in fin. de donat. inter vir. & uxor, in antiquior.*

De dominio autem, & possessione Aldrubalis constat ¶ ex immixtione, seu aditione hereditatis, *l. hereditas, ff. de reg. iur. §. pro herede, Insti. de hered. qualis. & differ. ¶ Nec non ex dicto donationis Instrumento, ex quo bene probatur, bona fuisse communia etiam quoad possessionem, l. 2. ibi Bart. C. commun. diuid. Idem Bart. in l. eum falsa, num. 5. & seq. C. de iur. & fact. ignorant. Socin. sen. conf. 46. in princ. lib. 3. Ruin. 28. n. 5. & 18. lib. 2. Paris. conf. 26. num. 54. lib. 2. Aldobrand. conf. 1. num. 6. Seraf. decis. 53. in princ. Et demum de possessione Aldrubalis non potest dubitari, ¶ cum ex statuto Urbis, Patris possessio in filios continuetur, ¶ Qui propterea est in dicta possessione per statutum continuata mantinendus, *Gabr. de acq. poss. concl. 7. num. 3. & 6. Hened. conf. 18. num. 15. & seq. lib. 2. Menoch. de reu. rem. 3. num. 39. Et fuit dictum in Romana domus de Nocchiculis 27. Iunij, 1622. Et in terminis statuti Urbis, in Romana hereditatis 31. Maij, 1613. coram bon. mem. Ubaldo.**

Neque obstat dicta donatio, ¶ quia vti facta prædictis solemnitatibus statuti, quod continet clausulam irritantem actum aliis factum, fuit nulla, & ac si nuluquam fuisset facta *glos. communiter approbata in Clem. 1. in verb. inhibentes, de iur. pat. Rebuff. de insinuau. donat. art. 1. glos. ff. & 7. Burfat. conf. 356. num. 19. ¶ Et multò magis, ex quo statutum fundatur in causa publice villitatis, nempe ad euitandas fraudes, quæ fortius procedit in casu nostro, in quo donatio facta fuit coniunctæ persone vti in puncto, Bald. in l. data in priedum, num. 3. & 4. C. de donat. Barbat. conf. 23. num. 12. in fin. lib. 2. Marefcor. variat. resolut. lib. 2. cap. 29. n. 7. & Modern. Roman. discept. forens. cap. 887. numer. 17. cum seqq.*

Non obstat, quod donatio fuerit iurata; ¶ Quia, vt disponit dictum statutum iuramentum præsumitur etiam fraudulentè interpositum; adeò vt non possit contrarium probari; ¶ Quod propterea vti annullatum ob publicam villitatem, nihil operatur, *Bart. in l. si quis pro eo, num. 8. ff. de fideiusfor. Bald. conf. 250. li. 5. Et fuit laud dictum in Romana nullitatis obligationis 16. Ianuarij, 1626. coram me. Cui propterea merito potuit Aldrubal contrauentire; vt in terminis, Imol. in l. Aquilini ff. de donat. Surd. conf. 361. num. 10. ¶ Et quod solemnitati insinuationis non possit renunciari, etiam cum iuramento, stante dicto statuto, *Cas. de Cras. decis. 150. alijs 2. de donat. num. 14.**

Non etiam obstat, ¶ quod prædicta donatio fuerit correspectiua, & ob causam, quo casu non requiritur insinuatio, *Tirag. in l. si vngquam, verb. donatione largitus, num. 139. C. de reuoc. donat. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 8. num. 15. Quia, Aut casu donationis deducitur, ex quo illa præteritum casu contemplatione matrimonij, & vltra quod talis causa non subsistit in facto, quia Camillus tempore donationis etiam iam matrimonio coniunctus, & ex eo habebat filios, ¶ cum illa quoad Aldrubalcm non fuerit necessaria, nec respectiua eius commodum, nec etiam fuit dos, nec donatio propter uirupias, correspectiua ad dotem, erat nihilolo-*

minus donatio insinuanda, *Ueg. com. 5. 2. num. 22. Surd. d. conf. 361. num. 24. & Rot. apud Pic. ad Statut. Urb. decis. 22. num. 7. & decis. 49. num. 10. Aut verò causa deducitur, ex quo Camillus donatarius se obligauit soluere debita Aldrubalis fcutorum 2500. & huiusmodi causa solum operatur, vt vique ad æquiualem debitorem debitorum quantitate, dicta donatio non esset insinuanda, non autem si quod donatur, vt hic, longè excedit, quia in excessu habetur pro meta, & simplici donatione, iux. text. in cap. relatum, ibi, iuxta (seruij meritum, &c. de testam. Bald. in d. illud, C. de Sacro. & Eccl. Iogan. Garz. in tract. de donat. remuner. num. 51. Gab. conf. 77. num. 10. Et plenius, Rot. apud. Seraf. decis. 4. 6. num. 20. & 18. Et in puncto, quod in excessu acquiritur insinuatio, *Angel. Imol. & Roman. in d. l. Aquilini, ff. de donat. Tirag. in d. l. si vngquam, verb. donatione largitus, num. 80. Mantie. de iacis. & ambig. lib. 13. tit. 15. num. 31. Excessus autem est patens, cum res donate, vt cernere licet ad oculum ex enumeratione specierum donatarum, nec non medietatis dotis matrem, etiam donata; nedum decies, sed bis decies, & multò pluri excedunt dictam summam scutorum 2500. quam vice versa D. Camillus soluere promisit.**

Nec releuat, quod bona donata essent fideicommissio grauata ad fauorem Camilli, & propterea, quod Aldrubal non dedit nisi vsumfructum durante vita sua; Quia præterquam quod sola medietas dotis matrem donata, quæ erat libera, & liquida, ex confessione Camilli in scutis 4750. excedit fere duplum, prædictam summam debitorum, cum tempore donationis Aldrubal esset ætatis 37. annorum, clare liquet, quod facta computatione, iux. text. in l. hereditatum, ff. ad l. falcid. fructus rerum donatarum longè excedunt dicta debita accollata; ¶ cum enim heres fideicommissio grauatus interim sit verus Dominus, verusque possessor, *l. filij, & l. filios heredes, ff. de vfu, & vusufr. leg. Socin. sen. conf. 10. n. 11. Perregr. de fideic. art. 40. n. 6. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 19. num. 4. cum seqq. & Rot. in Regina fideicommissi 17. Maij, & in Ariminen. legitimæ, 5. Maij, 1617. coram me, non est dubium, quin ¶ excellens veniat etiam æstimandus, ex eo, quod hæres grauatus percipere potest vti Dominus, iuxta computationem d. legis, *Cramer. conf. 150. n. 10. & Rot. in Bonniens. de Montereuijs 17. Aprilis, 1617. coram bon. mem. Salicet.**

Minus releuat, quod Aldrubal non possit agere, ¶ nisi prius relictus per eum acceptis, vel solutis per Camillum ex causa huius donationis, iux. regulam *18. tex. in l. si diuersa, C. de transact. Tum quia non constat, quod fuerit quicquam acceptum, vel solutum; ¶ tum etiam, quia quando dispositio d. legis (quæ loquitur in transactione, in qua non verumtamen, cum nulla esset lites, esse poterat, quia ex confessione Camilli, bona donata erant Aldrubalis, ab eoque possidebantur) habeat etiam locum in donatione correspectiua; non iuratur in casu nostro, ex quo non agitur ad rescissionem, nec ad exequutionem rescissionis, sed ad mantentionem, ex eo, quod donatio fuit nulla; Et sic possessio nunquam amissa ab Aldrubale, nec Camillo acquisita; quo casu etiam nulla præmissa restitutione agi potest, *Roland. conf. 7. num. 3. lib. 3. Rot. apud Greg. XV. decis. 17. 1. num. 16. & bene ibi additio, num. 28. Et in omnium casum Camillus petere, quod intus habet, quia, iux. comperta data, fructus ab eo percepti ex rebus donatis, longè excedunt dicta debita.**

Demum non obstat, quod ¶ ex contractu irritili transferitur possessio, *l. si vfu & vusufr. ubi communiter D.D. ff. de acq. poss. & sic quod fuit translata in Camillum etiam, quod dicta donatio fuerit nulla; Quia d. regula non procedit in casu nostro; ¶ Tum quia non fuit deueniunt ad actum actualis traditionis vt*

post Bald. Tirag. & alios, Honded. conf. 23. num. 25. cum segg. lib. 1. quinimò nec fuit apposta clausula Constituti, quæ etiam nihil operaretur, vt ibidem Honded. num. 26.

- 33 Tum etiam quia possessionem etiam per actum realis traditionis non amittitur, nec transferitur sine animo, leg. 1. §. in amittenda, & leg. quemadmodum ff. de acq. poss. Bald. in l. non dubium, num. 18. in 10. opposit. C. de leg. & in puncto, Honded. vbi supra, num. 27. Put. dec. 276. lib. 3. in non inpress. Rot. dec. 53. num. 2. par. 2. diuersi. † Siantem autem defectu insinuationis, donatio fuit imperfecta, & nulla ex defectu consensus, tam quoad translationem dominij, quam possessionis, Rebuff. de insinuat. donat. glos. 6. & 7. art. 1. Honded. Put. & Rot. vbi supra.

Et ita, utraque, &c.

Romana Saluiani.

Lun. 28. Iunij, 1628.

ARGUMENTVM.

Pater ex decisione in hac eadem causa facta die 7. Aprilis eiusdem anni, quæ est supra Decisio 145.

SUMMARIVM.

- 1 Bonorum Primogenitura obligatio pro restitutione opulenta dotis, tendit ad conseruationem ipsius Primogenituræ, & eius augmentum, & est conformis naturali voto parentum, num. 1.
- 3 Patium reuersum aduersatur naturæ donationis.
- 4 Donatio Parentum facta filijs ex causa dotis, presumitur respectiua ad matrimonium, quod tunc instabat.
- 5 Mater non presumitur desiderare filium de recenti, & honorabiliter de eiusdem matris consensu matrimonio collocatum, item uxori.
- 6 Papa intentio regulanda est ab intentione supplicantis. Item a petitione eiusdem, num. 7. Contrarium quodimò regulari debeat ex verbis dispositiui Gratiæ, si illa non est per verbum Fiat, sed sit determinata, & extensa, verum, ff. num. 10.
- 8 Causa prima, & originalis petitionis attendi debet.
- 9 Licentia Papa extenditur ad vtrumque casum, prout petitio supplicantis, si Papa dicat velle eidem supplicanti gratificari, & absque extensione ad vtrumque casum gratificatio non sequeretur.
- 11 Hypothecandi licentia concessa per hac verba, E per chi più li piacerà, est amplius personarum: & ad quos casus extendatur.
- 12 Hypothecandi licentia concessa per hac verba, nel modo, e forma che più li parerà e piacerà da specificatis nell'Instrumento, che si stipolerà sopra di cid, quid operetur.
- 13 Fendum hypothecandi facultas, concedi de facili solita Principe, favore doctum.
- 14 Primogenituram constituendi facultas super bonis prohibet alienari, conferri in se virtualiter conuenire facultatem adiungendi onera respiciencia conseruationem eiusdem Primogenituræ.
- 15 Fendum hypothecandi licentia, an, & quando requiratur, quod de nouo à Principe impetretur.
- 16 Exhibito, & diuulso licentia alienandi fendum penes Notarium faciente in actum celebrationis contractum, iuxta Consil. Pauli V. quando non sint necessaria.
- 17 Busset. conf. 80. num. 27. reprobatur.

N vltima decisione in hac causa facta die 7. Aprilis præteriti, fuit per maiorem partem Dominorum resolutum, Licentiam Papæ datam D. Iulie de Balleonibus suffragari D. Dimittillæ de Cæsiis, relicte quondam Adriani de Balleonibus, ad effectum, vt non obstantibus Constitutionibus Apostolicis Sixti V. Clementis VIII. & Pauli V. prohibentibus alienationes, & obligationes rerum feudaliū & iurisdictionaliū, sit illi pro restitutione suæ dotis, ex lutiūque dotalium danda immisso, vtili Saluiano, in possessionem Castri Grassignani, & aliorum stabiliū, quæ prius dicta D. Iulia cum patre reuerfionis, vt in Instrumento donationis, dederat dicto Adriano eius filio, cum constitutione Primogenituræ, & prohibitione alienationis, nisi pro assecuratione, & restitutione dotis prima vice recipiendæ; Et cum hodie fuerit ea proposita super eisdem Domini etiam pro maiori parte perfliterunt in decisio: Et moti fuerunt eo solido, & interfragabili fundamento, quo tendunt omnia latius discussa in dicta decisione; nempe quod tam ex verbis dictæ licentiæ, quam ex mente Papæ non videtur posse dubitari, quin ipse voluerit per dictam licentiam dare, & concedere dictæ D. Iulie facultatem hypothecandi dicta bona pro restitutione huius dotis.

Nam in primis hoc certum Dominis videbatur, quod dicta licentia fuit impetrata à D. Iulia ea mente, & intentione, vt eius vigore posset nedom facere Primogenituram, sed etiam bona Primogenituræ obligare pro restitutione primæ dotis; prout exitus comprobauit, & ipsa declarauit, dum postea vtendo dicta licentia, dedit Adriano dicta bona, cum constitutione Primogenituræ, & prohibitione alienationis, nisi pro assecuratione dotis, quæ vtiq; vt ad sensum patet, non fecisset, quatenus obstant Constitutiones cum rigorosis pœnis in illis appositis, nisi ctedidisset sibi vtrumque licere per dictam licentiam; nec aliter excusari posset à dictis pœnis, nisi prætextu, quod vtrumque petiit, & quod iuste credere potuit amplissima, & prægnantia verba licentiæ ad vtrumque se extendere: Et eo maxime, † Quia, quod dicta bona sint pro hac opulenta dote obligata, nedum redundabat ad conseruationem Primogenituræ, & eius augmentum, ad quæ d. Iulia enixe, & principaliter erat intenta, Sfort. Odd. de fidei. q. 46. in. 6. 1. & fuit dictum à in d. vlt. dec. vers. quæ facultas, † sed etiam etat consone naturali voto, & desiderio eiusdem, Idem Odd. q. 44. num. 41. vers. ad ostiaum, & notant communiter Doctores, in auth. res qua. C. comm. de legat. Quibus etiam illud accedit, quod dubio procul D. Iulia intellexit in d. licentia comprehendere etiam facultatem apponendi pactum reuersum, † quamuis aduersetur naturæ donationis, leg. 1. de donat. ex quo illud appositum in dicta donatione; & in effectu post Adriani mortem eo vlt fuit; ergo multò magis idem dicendum est de facultate hypothecandi pro dicta dote, quæ erat luti communi, & naturali voto matris conformis.

Vnde illud etiam in consequenter erat apud Dominos non minus certum, † quod d. donatio cum constitutione Primogenituræ, & facultate hypothecandi pro 1. dote vigore d. licentiæ subsequeta, fuit respectiua ad matrimonium cum Dimittillæ, & eius dote quamuis iam tunc (de recenti tamen) sponsalia præcessissent, quia concurrat eadem ratio, ex quo matrimonium non erat adhuc contractum per verba de præfenti, & sic dissolui poterat: Et præterea est aduertendum,

uertendum, quod ante præcesserat alia similis donatio; cuius mentio fit in d. a. donatione, de qua nunc agitur; Vnde sicut illa fuit correpticia ad hoc matrimonium, quod tunc instabatur; ad l. *bonis*, §. *hoc sermone* ff. de verb. signif. *Perreg.* conf. 78. num. 10. lib. 3. *Modern.* de pact. nupt. claus. 4. glof. 9. num. 19. cum seqq. par. 1. *Vnde de Franc.* decis. 105. Sic & d. 1. donatio per relationem ad primam fuit pariter facta ad eundem finem, & sic contemplatione huius matrimonij; quod etiam dicta alia vergens ratio; Quia causa finalis, seu impulsiva donandi fuit (prout cantat eiusdem donationis verba) ut *Adrianus* quamprimum, & decentius matrimonio collocaretur: Quæ non potest intelligi de alio matrimonio, quàm de isto; † Quia esset à pietate matris alienum quod d. Iulia tunc desideraret *Adrianum* eius filium de recenti, & honorabiliter de eiusdem consensu matrimonio collocatum, iterum uxori; quod facti non poterat, nisi foluto illo matrimonio per mortem D. *Dimitillæ*, ut in d. *decisione* in hac causa facta *10. Iunij*, 1626. *vers. non minus*, fuit plenius consideratum.

De mente autem, & intentione Papæ clarè etiam constare videtur; † Quia, Aur illa est regulanda ab intentione D. Iulie supplicantis, prout in puncto, *Palenz.* *Mierex.* de maior. par. 1. quest. 21. num. 4. & res est clara ex supradictis, † Aut ab eiusdem petitione, iux. tex. in cap. inter dilectos, ex forma petitionis, vbi *Bald.* de sd. infir. *Dec.* conf. 142. num. 6. *Metvich.* conf. 310. num. 2. *Grat.* conf. 6. num. 17. lib. 1. & in terminis similis licentie, *Mierex.* de maior. par. 1. quest. 60. num. 36. & fuit dictum in vlt. decis. *vers. ex quo Papa*: Et pariter idem dicendum est; Quia quamvis peritio in verbis non exprimat huiusmodi facultatem hypothecandi; tamen cum virtualiter continet, tam ex naturali voto, matris petentis ex *Osido* ubi supra, quàm ex primis, & originali causa petitionis, † quæ cum alia non fuerit, quàm dictum matrimonium, est illa propterea attendenda, l. *dotem dedit*, ff. de collat. bonorum, l. *manu militari* ff. de inst. & iur. Quod etiam Papa declarat dum dicit, quod volebat dictæ Iulie gratificari, quod non fecisset, nisi (iuxta d. Iulie finem) licentia extendetur ad casum, de quo nunc agitur, † Et propterea licentia Papæ ad vtrumque etiâ se extendit, prout petitio, l. *ade diuor.* ff. de iur. Sicut cessat penitus, quod dicta licentia fuerit restricta ex illis verbis ibi, *supradictis*, & ex illis, ibi, *per hanc causam predictam*, Quia imò dicta retorqueretur, ex quo D. Iulia verumque voluit, & virtualiter Papæ exposuit.

Aur verò circumscriptis intentione D. Iulie, & eius petitione, † Mens Papæ est absolute regulanda ex verbis dispositiuis dictæ licentie, ex qua illa non est per verbum *Fiat*, sed est determinata, & extensa; prout vetius videtur ex *Abbate* in cap. 3. de regu. & pace, & aliis adductis, in eadem *decisione*, vbi proxime; & tunc minus dubitari potest, quin Papa voluerit dare etiam prædictam facultatem hypothecandi. † Primò, quia verba licentie, ibi, *e perchi più le parerà*, cum sint ampliatiua personarum, & fit intelligenda de diuersis personis ab Adriano, & descendentibus, prout fuit lucidè demonstratum in ead. decis. *vers. sed hui non obstantibus*, essent penitus superflua, nisi ad casum, de quo queritur extendere; Prout in simili, *Surd.* conf. 10. num. 6. & in dictis decis. *vers. & quod iste*, & *vers. propterea*. Secundò ex illis verbis eiusdem licentie, ibi, † *nel modo i forma, che similmente più le parerà e pincerà da specificarsi nell'Instrumento, che si stipularà sopra di ciò liberamente*; Ex quibus aperte conspicitur; quod Papa voluit restringere, aut ampliare dictam licentiam ex modis, & formis apposis in dicto Instrumento donationis postea confecto, & ad quod in dicta licentia fuit habita relatio; & in puncto, *Ioa. Franchi.*

à *Ponte* conf. 3. num. 25. *vers. ex verbis* igitur præfati consensu, & num. 26. & 27. Idem à *Ponte* in tract. de potest. *Præreg.* sub tit. 6. de assens. *Reg.* num. 20. *prop. fin. vers. & insuper si assensu*, cum seqq. & fuit latius discussum in ead. decis. *vers. tandem videtur*. Tertiò, ex quo solent † Principes de facili concedere huiusmodi facultatem pro obligatione dotum, *Comar.* lib. 1. *variar.* cap. 6. num. 10. *Gregor.* *Lopez.* in l. *locis*, 26. par. 4. Vnde tantò magis amplissima verba licentie eam comprehendunt, prout sonant, ut in eadem decis. *vers. quia facultas*, & *vers. & quod Papa*, & præsertim cum sit dubium probabile, an in prædictis Constitutionibus Apostolicis sit excepta causa dotis; & multò magis, † ex quo in facultate constituendi Primogenituram super bonis prohibitis alienari; censetur virtualiter inesse facultas adiciendi onera, & grauamina, quæ rendunt ad eiusdem commodum, & conseruationem, *Molin.* de *Hispan.* *Primog.* lib. 2. cap. 12. *per totum*. Obligatio autem pro dote, ut supra dictum fuit, ad conseruationem, & commodum dictæ Primogenituræ tendit. Tandem tollit omne dubium, & magis Dominos mouebat indiuidua, & specialis reservatio Iurium Cameræ, vltra tot verba prægnantia, & geminata, quæ idè multò magis importat in aliis fuisse datam alienandi, & obligandi licentiam, & maxime in his, quæ tendunt ad conseruationem, & augmentum Primogenituræ, prout hæc ratio fuit sapius, & latius expensa, & ponderata in dicta vltima decisione, & præsertim in *vers. sed quod magis est*, & in *vers. ex quibus non obstant*. Et tandem in *vers. non obstant* tertium, vique ad finem.

Ex quibus facili negotio tolluntur per scribentes exaduerso adducta: Nam illud, quod dicta verba prægnantia sint restringenda præcisè ad Primogenituram, tollitur penitus, ut supra dictum fuit ex contraria voluntate D. Iulie supplicantis, & Papæ concedentis; & signanter per speciale reservationem Iurium Cameræ, & relationem ad Instrumentum consensuendum; Et quia dicta facultas hypothecandi pro dote est conformis Primogenituræ, & solent Principes de facili eam concedere. Prout etiam ex eisdem tollitur, quod facultas donandi non comprehendit de iure facultatem hypothecandi; Quia quicquid sit de iure, cessat questio ex Principis voluntate, prout sic vltiâ alias responsiones sunt satisfactum in d. vltima decisione d. *vers. ex quibus non obstant*; & tandem etiam ex prædictis, & signanter ex reservatione Iurium Cameræ cessat, quod dicta bona redigantur ad instar alodialium.

Minus obstat obiectum, quod Adrianus non poterat hypothecare sine noua licentia; † Quia cum hoc fecerit ex facultate sibi data per D. Iuliam, quæ ad hoc licentiam habebat, non erat opus noua licentia, iux. tex. in cap. 1. de Feud. non hab. prop. nat. feud. & latius in eadem decis. *vers. ad secundum*. Quibus illud annexit, quod hypotheca constituta per *Adrianum*, nihil aliud fuit, quàm exequutio facultatis sibi datæ: Vnde in ea non fuit opus noua licentia, arg. tex. optimi, in leg. *vis fructu*, *vers. quod an verum sit* ff. solus. matrim. *Afflit.* decis. 283. num. 14. & in cap. *Imperiali* *vers. iugesimo quarto nota de prohib. feud. alienar.* per *Federic.* *Tirag.* de legib. connub. glof. 3. num. 167. in fine. *Ficc.* de sub feud. lib. 7. quest. 2. num. 11. & seq. *Palchal.* de verb. patr. potest. par. 2. cap. 9. num. 123. & seqq. *Pic.* ad stat. Verb. lib. 1. cap. 31. glof. 7. num. 133. Prout etiam non fuit noua licentia necessaria in actu reuerfionis sequento, vigore pacti reuerfionis appositus in dicta donatione ad fauorem D. Iulie. Et tantò magis non fuit opus noua licentia, quia dicta hypotheca fuit iam constituta ad fauorem *Adriani*, vigore facultatis vendendi, quæ cum remanserit in eiusdem hæreditate, transit eo ipso

ipso cum obligatione generali omnium bonorum ad favorem Dimitillz, vt fuit firmatum in dicta 1. *Decis. in hac causa facta, vers. sed vnum est.*

Non obstat etiam obiectum nouiter excitatum ex dicta Constitutione Pauli V. *vers. praterea*; ¶ Quam disponit licentiam in actu celebrationis contractus esse realiter exhibendam, & dimittendam penes Notarium, & quod d. forma non fuit seruata in constitutione d. hypothecæ facta per D. Adrianum; Quia quicquid sit an instante amplissima derogatione d. Constitutionis, censetur etiam derogatum necessitati exhibendi, & dimittendi d. licentiam, & maxime ex quo dicta derogatio fuit cum clausula, *habito tenore pro registrato*, prout in puncto voluit *Roland. conf. 61. num 31. vers. vltimum dicitur, & numer. segg. lib. 3. nec non an d. solemnitas sit remissa ex amplissima, & libera facultate D. Iuliz data cum reservatione luriū Cameræ, prout resoluit, Mantice, de tacit. & ambig. lib. 23. titul. 24. num. 5. cum aliis allegatis in eadem vltima decis. vers. ad secundum*; Dicebant Domini, quod forma dictæ Constitutionis fuit obseruata per insertionem Chyrogaphi in donatione, & illius dimissionem penes ad eandem Notarij, ex eadem ratione supra tradita; nempe quia dicta constitutio hypothecæ non fuit aliud, quam exequutio d. donationis, quæ propterea non requirit reiterationem formæ, & solemnitarum, sed sufficit, quod dictæ formæ, & solemnitates fuerint à principio, prout fuerunt, adhibite in donatione, ex luribus, & Doctoribus supra citatis. Si enim in actuali constitutione hypothecæ per Adrianum facta, non fuit opus nouo Principis consensu, ex quo est exequutio dictæ donationis, in qua iam consensus interuenit, multò minus in ea requiritur dicta forma insertionis, & dimissionis, cum illa etiam fuerit iam obseruata in dicta donatione; Vnde nihil ad rem facit, quod Bulla requirit etiam dictam formam insertionis in correspondentijs, & connexis; quia est intelligendum de connexis, & correspondentijs, in quibus desideratur etiam nouus consensus, vt in verbis Bullæ, ibi, *quatenus etiam in subsidij, & ibi, ita videlicet, quod nistra, &c.* Et sic in his contractibus, qui aliud de nouo præcedentibus, addunt aut detrahunt, qui ideò dicuntur connexi, aut correspondenti; non autem in contractibus, seu actibus dependentibus, & qui nudam solam executionem præcedentium continent, vt in casu nostro, tunc enim cum nec noua licentia requiratur, sed sufficiat iam obtenta, ita nec alia solemnitas desideratur, sed sufficit, quod illa fuerit obseruata in præcedentibus.

Tandem ad ea, quæ dicuntur de excussione prius faciendi, fuit latè satisfactum in eadem decis. in fin. & ibi tradita Dominis placuerunt, ¶ Quicquid dicat, *Burfus. conf. 80. num. 27.* Quia loquitur contra receptam sententiam; & Doctores, quos ibi citat, aut illud non dicunt, aut loquuntur in diuersis terminis. Et ita vtraque parte, &c.

Romana, seu Cartaginen. Pensionis.

Merc. 28. Iunij, 1628.

ARGVMENTVM.

Subsidium, & Excusatum, an, & quando sint defalcanda à pensione libera, & immuni ab omni onere seruata.

SVMMA RI VM.

- 1 Subsidium, & Excusatum defalcari non debent ex pensione, qua fuit seruata, immuni etiam ab onere subsidij.
- 2 Et quid subsidium, & Excusatum fuerint prorogata, seu de nouo concessa post reservationem dictæ pensioni, cum expressa clausula, quod etiam Pensionarij ad illa teneantur, & cum specifica derogatione pastorum, & conuentionum initiarum inter Pensionarium, & Titularem, num. 3.
- 3 Subsidium, & Excusatum defalcari debent ex Pensione seruata immuni, & ab onere subsidij: si post dictam reservationem fuerit initia concordia inter Regem, & Clerum a Papa confirmata, in qua cautum sit, vt non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu subsidio, Pensionarij teneantur pro rata contribuere, ita ut dicta concordia efficiat Pensionarium quoad Titularem, & num. 5.
- Fallit primò si Titulari non agat contra Pensionarium, sed Pensionarium contra tertium, numer. 6.
- Fallit secundo si d. Tertium post præfatam concordiam se obligauerit integram Pensionem soluere, quia tunc illi obstat exceptio pacti nouissimi, numer. 7.
- Fallit tertio si pensio fuerit, vt supra immuni seruata post dictam concordiam, quia tunc, licet Pensionarius quoad Regem teneatur, potest tamen integram pensionem à Titulari exigere, numer. 8.
- 4 Soluere obligatum cum alio sine pro parte, sine in solidum soluendo solidum reperit à correo.
- 9 Compensatio quando non admittatur in obligatione Camerali, & num. 10.

DECISIO CLVII.

RÆSPONSO facto prout in decisione 24. Febr. presentij anni coram R.P.D. meo Duno Cetto, fuit hodie coram me dubitatum, An, & quomodo sit defalcandum subsidij & Excusatum ex pensione, de qua in dicta decisione, ¶ Et non esse defalcandum præcedebat D. Tiberius de Caualerijs Pensionarius, ex quo dicta Pensio fuit ei seruata, libera & immuni ab omni impositione, & onere, etiam Subsidij Charitatiui imposito, seu pro tempore imponendo; etiam quod in impositionibus huiusmodi expressè caueatur, quod Pensionarius pro rata Pensionis quantumvis exemptæ contribuere teneatur: Et fuisse ita sæpissimè resolutum, & præsertim apud *Seras. decis. 15. 48. num. 2. & in Valentina Subsidij 4. May, & 26. Nouembrij, 1611. coram bon. mem. Penia, & in Perusina Pensionis 13. Ianuarij, 1614. coram bon. mem. Cardinali Sacrate, in alia Valentina Subsidij 22. May, 1615. coram D. meo Pamphilio, quæ est decis. 702. par. 2. recent. in Ceneten. Pensionis 7. Iunij 1611. coram bon. mem. Remboldo, & in alijs adductis per modernos Romanos, discept. forens. cap. 5. 47. num. 26. cum segg. & tandem in Bergomen. Pensionis 13. Nouembr. 1626. & 16. Aprilis, 1627. coram me, & in Parmen. Pensionis 5. Iulij, 1627. coram bon. mem. Patriarcha Manzancedo.*

Neque obstat, quod ¶ Subsidium, & Excusatum fuerint prorogata, seu de nouo concessa post reservationem dictæ Pensionis, cum expressa clausula, quod etiam Pensionarij ad illa teneantur; & quod in specie in ea derogetur pactis, & conuentionibus initis inter Pensionarium, & Titularem; & cum alijs amplissimis clausulis

clausulis derogatoriis exemptionis, de qua in literis reservationis, Quia (vt dicebatur) grauamen huiusmodi, Pensionariis innoxium, & derogationes præfatæ intelligentur quoad Regem; itaut exemptione non obitante, possit Rex Subsidium, & Excusatum à Pensionariis pro rata pensionum exigere, non autem afficiunt Pensionarium quoad Titularem, adeò quòd Pensionarius nihilominus poterit integram Pensionem exigere à Titulari, qui vigore pacti, de quo in dictis literis tenetur Pensionarium indemnem ab omni contributione releuare, prout plenius, & clarius in dicta *Bergomen. Pensionis* 13. *Novembris, 1616. coram me*: Vnde cum in præfenti non contenderetur cum Rege, consequenter intrare videtur d. Decisio.

Exaduerso autem pro Seminario Cartaginensi. Titulari dicebatur; statibus etiam supradictis decisionibus, nec non conclusione firmata in *Bergomen. Pensionis*, de qua supra, esse nihilominus ex alio capite Subsidium, & Excusatum defalcanda, nempe vigore concordiz initæ inter Regem, & Clerum Hispaniarum à Papa confirmatæ post dictam reservationem; qua cautum fuit, vt non obstante quacumque exemptione ab omni decima, seu Subsidio, Pensionarii teneantur pro rata contribuere; Quæ concordia non solum afficit Pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, quia totus Clerus in ea interuenit, & sic afficit etiam Pensionarios Hispanos quoad Titulares, & Titulares quoad dictos Pensionarios; itaut sicut extra terminos d. concordiz Pensionarius opponere potest contra Titularem de pacto inter ipsos inito, in actu præfati consensu; nempe quòd ipse non teneatur ad aliquod onus impositum, seu imponendum; pariter etiam in terminis concordiz de qua agitur, ex quo illa fuit facta, & confirmata post reservationem Pensionis cum amplissima derogatione cuiuscumque exemptionis Titularis, rectè opponere potest contra Pensionarium de pacto inter ipsos conuenito in d. concordia ad effectum defalci, seu repetitionis; vt in puncto decidit *Rot. in decis. 161. par. 2. diuers.* & admittunt d. decis. in causa *Valentina Subsidij* 4. *May, 1611. coram Penia*, & dicta *Decisio in causa Bergomen. Pensionis, vers. non obstat 4. coram me*; Quæ Decisiones licet nihil allegent, videntur etiam quoad hoc in iute venissimæ, per text. in l. si in rem 12. C. si cert. per. vbi ¶ quod obligatus soluere cum alio, siue pro parte, siue in solidum, soluendo solidum, repetit à correo; & ibidem etiam, *glos. et Bald. & per text. in l. 2. C. de duob. re. Barr. in l. si res col. 2. vers. si ergo queritur*, ff. eod. tit. & *Nat. conf. 638. numer. 4.*

Sed nihilominus in casu, de quo agitur, fuit iure optimo resolutum, Subsidium, & Excusatum non esse defalcanda; Quia ¶ quidquid esset dicendum stante d. concordia post reservationem Pensionis, si Seminarium Cartaginense, titolare, seu alius titularis ageret contra Pensionarium Hispanicum, iuxta text. in d. l. si in rem, C. si cert. per. cum aliis supra allegat. Tamen in præfenti casu visum fuit, Dominis non intrare d. concordiam, & sic non esse locum præfenti defalco; Tum quia ¶ hodie non agit Seminarium titolare contra Pensionarium, sed Pensionarius contra tertium, nempe Petrum Merzal, qui nihil Regi soluit, nec soluere tenetur; Tum etiam, & in omnem casum, ¶ quia agit contra d. Petrum vigore propriæ obligationis, scilicet ex cedula bancaria per eum data post d. concordiam, per quam se obligauit etiam in forma Cameræ ad integram pensionem; Vnde, sicut Titularis circumscripta propria obligatione contracta post dictam concordiam, posset fortè, iuxta prædicta, aduersus Pensionarium opponere de concordia cum om-

plissima derogatione prædictæ exemptionis, facta post reservationem Pensionis; ita in præfenti obstat Petro exceptio nouissimi pacti ex dicta cedula bancaria, l. si vnus, §. pactum ne peteret, ff. de pact. & l. pacta nouissima, C. de pact. Prout ¶ etiam Pensionarii Hispani, quorum pensiones sunt reseruatæ post d. concordiam cum supradicta exemptione, licet quoad Regem nihilominus tenerentur, possent tamen integram pensionem à Titulari exigere, vt in d. *Decis. Bergomen. coram me*, & in aliis supra alleg.

Neque obstat exceptio compensationis, quam Petrus prætendit esse faciendam cum præfento credito Seminarij, ex quo, vt prætendit, Seminarium, soluit Regi ratam tangentem Tiberium, vti Pensionarium, virtute prædictæ concordiz; Quia vitæ quod solutio non bene probatur, & præfentium creditum Seminarij fuit contractum ante obligationem Cameralem, ¶ quo casu regulariter non admittitur compensatio, *Zach. de oblig. Cam. quæ 18. num. 18. & Modern. Roman. de cap. forens. cap. 119. num. 19. cum seqq.* In præfenti penitus difficultas, ex quo Petrus Metzal, stante propria obligatione etiam in forma Cameræ quoad dictum præfentium creditum Seminarij est tertius, & sic non gaudet beneficio compensationis, vt idem *Zach. d. quæ 18. num. 9.* vbi quod ita fuit decisum per *Rotam* in vna *Pistorien. depositi* 10. *Octobris, 1561. coram Rybes*.

Et ita decisum vtrique, &c.

Parmen. Pensionis.

Alter. 28. Iunij, 1628.

ARGVMENTVM.

Manutentio non debetur ei, qui per publicum Instrumentum renunciauit suæ possessioni; Et quid si renunciatio metu facta fuerit.

SVMMA R I K M.

1. Instrumentum publicum renunciationis possessionis facit usoriam per renunciationem.
2. Posseio amittitur per renunciationem.
3. Renunciatio iura sua non datur regressu ad illa.
4. Renunciatio possessioni parte presente, si postea agat possessorio, obstat ei exceptio renunciationis.
5. Exceptio defectus domini, de quo notorie constat ex renunciatione ipsius domini ab altiore facta ad commodum Rei conueni, obijci potest agenti Interdillo Retinenda.
6. Exceptio defectus Domini probata ex notoria renunciatione, obstat agenti Interdillo Recuperanda.
7. Probatio spontaneæ renunciationis, resultans ex publico Instrumento, præponderat probationi factæ per Testes, afferentes, renunciationem factam fuisse per metum, si dd. Testium fides; & dicta turbida reddantur, & num. 9.
8. Præsertim si renunciatio facta fuerit coram consanguineo, & amicis renunciantis, & aliis bonis viris, & in loco insigni.
9. Metus presumptio, ex quibus excludatur, & num. præced.
10. Posseio amittitur per renunciationem metu factam.
11. Posseio amittitur solo animo.

33 *Voluntas coacta, voluntas est.*

34 *Renunciatio possessioni metu ductum, agere non potest possessorio, vel quatenus agat, debet precedere iudicium super rescissione, seu sententia declaratoria nullitatis renunciationis.*

DECISIO CLVIII.

RESOLUTUM Dominico Mariz non esse dandum mandatum de manutenendo; Quia licet eius quasi possessio exigendi Pensionem de tempore litis mortis fuerit canonizata per Rotam in decisione in hac causa facta 17. Febr. 1625. coram bon. mem. Valdo. Tamen ¶ ex quo Idem Dominicus postea dfe 14. Maij eiusdem anni expressè renunciavit dicti quasi possessioni, & manutentioni per publicum Instrumentum, quod facit probationem notoriam; ut in terminis Instrumenti renunciationis possessionis, Abb. in c. solliciti, num. 7. de rest. spoliat. ¶ per huiusmodi renunciationem fuit amissa quasi possessio, Panor. in c. accepta, num. 4. de res. sit. Propterea ei non est danda manutentio, Quia ¶ renuntiatio lura sua non datur regressus ad illa, l. queritur, § si venditor, ff. de edil. editi. & in c. ex transmissa, cum vulgatis de renunciat. ¶ & quod ¶ renunciatio possessioni parte presente, ut hic, si postea agat possessorio, obstat ei exceptio renunciationis, Abb. in d. cap. solliciti in fin. prout etiam ¶ quod ¶ exceptio defectus dominij, de qua notoriè constar, causata ex renunciatione ipsius dominij ab auctore facta, ad commodum Rei conuenienti obijci possit argenti iurisdicção retinendæ, dixit *Forman. Det. in l. naturaliter, § nihil commune, num. 50. ff. de acq. posses.*

¶ Et in simili ¶ exceptio defectus dominij probata ex notoria renunciatione obstat agenti Interdictio Recuperandæ, c. 3. de rest. spoliat. Menoch. de recuper. remed. 1. q. 17. num. 197.

7 Neque obstat, quòd dicta renunciatio ¶ prætendatur facta per metum; Quia præsentia metus probatio fuit per Testes facta, quorum fides, nec non eorum dicta ex obiectis datis per parte D. Musli Titularis, videntur turbidari; & ideo debet præponderare probatio spontaneæ renunciationis, ex d. publico Instrumento, *Nemica. conf. 46. num. 36. & præsertim ex quo ¶ renunciatio facta fuit coram Consanguineis, & amicis Dominici, & aliis honestis viris, l. quæro, § fin. ff. de edil. editi.* Et in loco insigni, nempe in Palatio Episcopali Armen. Anton de Burr. in c. super hoc n. 18. col. 7. de renunciat. Alber. in l. 2. c. de his que vi met. caus.

10 Ex quibus excluditur præsumptio metus; ¶ ita ut præponderet probatio Instrumenti de spontanea renunciatione, ad rex. in vltima in prin. ff. de eo, quod met. caus.

¶ Et in omnem casum fuit responsum, quòd per renunciationem ¶ etiam metu factam, amittitur possessio l. 3. §. si quis nunties ff. de acq. posses. Abb. in d. c. super hoc n. 44. de renunciat. Et ratio est, ¶ quia possessio solo animo amittitur d. l. 1. §. in amittenda, ¶ Et voluntas coacta voluntas est l. simuliter § si metu, ff. de eo, quod met. caus. Dec. in l. velle non videtur nu. 1. cum sequen. de reg. iur. Quo fit, ut metu ¶ renunciatio possessioni, aut agere non possit possessorio, vel quatenus ei sit locus, debeat præcedere iudicium particulare super rescissione, seu sententia declaratoria nullitatis renunciationis, Paris. conf. 5. num. 179. & in puncto, Menoch. de recuper. remed. pr. n. 103. & sequq.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

Sabinen. Siluz.

Lun. 3. Iulij, 1628.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 *Manutentio debetur possessori de tempore mortis.*
- 2 *Possessio probatur ex fructuum perceptione, qua nulla alia certior regula datur vera possessionis.*
- 3 *Possessio Antecessoria in beneficio suffragatur successori ad effectum manutentionis.*
- 4 *Possessio generalis vniuers Tenue non se extendit ad siluam sitam intra fines eiusdem Tenue.*
- 5 *Confessione propria nulla maior probatio.*

DECISIO CLIX.

DOMINI dixerunt Thadæo vti Canonico S. Mariæ Magdalene Calstrit Montis Rotundi, esse dandum mandatum de manutenendo contra Dominos de Celsis, in possessione Siluæ nuncupatæ Monteli foebis; ¶ Cum enim constet de eius possessione de tempore litis motæ, manutenendus est, § reuincenda Instit. de interdi. l. 1. vbi Bart. ff. vti possid. Rot. apud Greg. XV. decis. 583. num. 1. & decis. 147. n. 1. p. 2. recent. & alibi sæpius.

Quòd autem dictus Canonice possideret de tempore motæ litis dictam Siluam, & prius eandem possiderent eius antecessores in dicto Canonicato, benè probatur ¶ ex pluribus Instrumentis locationum eiusdem Siluæ, cum fructuum perceptione, *Summario Thadæi, num. 2.* qua nulla alia vera possessionis certior regula, l. Tutia, vbi Bart. & alij, ff. de solut. Gabr. sit. de locat. conclus. 4. num. 2. & sequq. Ludon. Gomez. in reg. de annal. quasi. 47. num. 1. & 2. Cas. de Grassi. decis. 10. num. 3. de caus. poss. & propr. Greg. XV. decis. 6. num. 6. & Rot. in recent. decis. 555. num. 1. & decis. 508. num. 1. & decis. 639. num. 6. par. 2. Et fuit dictum in *Perusina Pecuniaria 22. May. 1626. coram me;* Et quòd ¶ possessio antecessorum suffragetur Thadæo existenti in possessione eiusdem beneficij ad effectum manutentionis, *Tiraq. in tract. le mori saisi, par. 1. declar. 5. Surd. conf. 183. nu. 38. & Rot. apud Greg. decis. 146. nu. 1.* vbi late Addentes nu. 2.

Neque obstat, si dicatur, quòd de dicto tempore motæ litis Domini de Celsis possidebāt quandam renotam, intra cuius fines sita est Silua, de qua agitur, & quòd alias fuerunt in ea manutenti; Quia ¶ eorum generalis possessio non comprehendit, nec se extendit ad dictam Siluam per Thadæum possessam, *Abb. conf. 71. num. 3. par. 2. Rot. decis. 2. num. 3. verf. hoc vera, de prescript. in non. Put. decis. 301. num. 1. par. 2. & Addentes ad decis. Gregor. 5. 75. num. 12.* Quòd verò Silua infra limites tenuræ existat Domini non dubitatur; quia satis probatur ex relatione peritorum, eod. *Summario, num. 3.* & ex Instrumento venditionis lignorum tenuræ, in quo excipitur huiusmodi Silua; Et demùm ¶ ex propria confessione D. Federici Celsij in quadam eius Epistola d. *Summario nu. 4.* qua nulla melior probatio, l. cum precum C. de liber. caus. & c. per tunc de probat.

Et ita decisum vtraque, &c.

Florenti

Florentina Iurispatronatus de
Ianfigliacci.

Lun. 3. Iulij, 1628.

A R G V M E N T V M.

Possessio capta pendente termino ad appellandum, & postquam causa appellationis fuit à Papa simpliciter commissa est attentata. Appellatio an, & quando detur à collatione Parochialis ad effectum suspensium.

S V M M A R I V M.

1. Attentata est immisso sequuta intra terminum datum ad appellandum, & nu. 6.
2. Appellatio non datur à collatione Parochialis ad effectum suspensium.
3. Declara id procedere in Parochialibus, que proni dantur per concursum, non autem quando agitur inter Patronos, aut presentatos, & appellatur ab institutione facta ad presentationem vnius ex patronis.
4. Attentata est possessio capta, postquam causa appellationis fuit à Papa simpliciter commissa.
5. Appellatio datur à sententia lata super subreptione Commissionis causæ, & sic super incompetencia Iudicis.

DECISIO CLX.

VIR resolutum, Possessionem Parochialium S. Mariz, & S. Andree unitarum, captam per Stephanum de Bonfantibus die 15. Septembris 1627. vigore mandati de imittendo, Ordinarij Florentini, fuisse attentatam: Nam ex quo ab institutione dicti Ordinarij facta die 26. Novembr. 1616. de dicto Stephano vti presentato ab Horatio tam nomine proprio, quam Procuratorio aliorum familiz de Ianfigliacci, fuit appellatum die 27. eiusdem mensis; & immisso postea sequuta, fuit attentata, capit. non solum, & ibi glos. de appellat. in 6. cum vulgar.

2. Neque obstat, quòd agatur in Parochiali, † in qua appellatio non admittitur, nisi ad effectum devolutivum, iux. Sac. Conc. Trident. sess. 24. cap. 18. vers. in omnibus de reformat. & ex Bulla Pij V. de Conseren.
3. Parochialibus, † Quia Sacrum Concilium, & Bulla disponunt in Parochialibus, que providentur per concursum, non autem, prout in casu nostro, quando agitur inter Patronos, aut presentatos, & appellatur ab institutione facta ad presentationem vnius ex patronis; prout in puncto sic distinguit Rot. decis. 656. nu. 2. par. 1. recent. vbi etiam aliz Rotæ Decisiones recententur.

4. Et tantò magis dicebant Domini, dictam possessionem fuisse attentatam, † quia causa dictæ appellationis ab Ordinario interpositæ, fuit per Signaturam vtraque parte informante simpliciter commissa vni ex Iudicibus Synodaliibus Florentiæ; Vnde quamvis non constet, Ordinarium fuisse inhibivum seu habuisse notitiam de ista Commissione, satis est, quòd Papa causam simpliciter commiserit, ad effectum, vt possessio postea capta, sit attentata; vt fuit in terminis.

Tem. I.

nis resolutum, in Romana Domorum de Zanonibus 17. Maij, 1621. coram bon. mem. Valdo, & in Leodien. Domini de Hollonia, 25. Iunij, 1628. coram me.

Neque obstat, quòd Index Synodalis declarauerit Commissionem fuisse subreptitiam, itaut remoto obstaculo Commissionis, Ordinarius potuerit procedere ad immisionem; † Quia nihilominus Ordinarius hoc facere non potuit sine vitio attentatorum, tum vigore appellationis ab eodem Ordinario, vt dictum est interpositæ; tum etiam quia à Sententia Iudicis Synodalis super subreptione lata, & sic super incòpetentia dabatur appellatio, Bart. in l. 2. nu. 10. vers. quero utrum à Sententia, ff. si quis in ius vocatus non iuravit, Bellam. in cap. super eo, num. 16. de appell. Vnde cum fuerit postea appellatum, possessio deinde per Stephanum capta fuit attentata; etiam vigore dictæ appellationis à Iudice Synodali interpositæ, glos. in d. cap. non solum de appell. in 6.

Et ita vna tantum parte informante, &c.

Romana Expensarum.

Lun. 3. Iulij, 1628.

A R G V M E N T V M.

Expensæ Litis quæ debeantur, & quomodo taxandæ.

S V M M A R I V M.

1. Taxatio expensarum Iudicialium est iusta; Et quia dicantur expensæ Iudiciales.
2. Expensæ Iudiciales dicuntur certæ, quia liquent ex actis; & propterea debentur, nu. 2.
3. Pro mercede Procuratoris, & Advocati semper solet aliquid taxari, arbitrio Rota.
4. Peris merces regulari non debet à quantitate pecuniarum calculatarum, sed solum pro modo laboris, qui impenditur in inspicendis libris, & computis faciendis.
5. Expensæ factæ pro extrahendis Instrumentis, dicuntur excessivæ, quando extrahis fieri poterat cum minori impensa, prout partis citatione ad declarandum an vallet stare simplicis copia.

DECISIO CLXI.

VIR hæretes q. Ioannis Rotuli fuerint condemnati ad reficiendas expensas factas per D. Marchionem Ruspolum in tribus instantiis habitis in causa Romana scutorum 100. millium; Index iterum Instantie illas taxavit ad ducatos centum septuaginta octo; Sed quia à dicta taxatione fuit appellatum, dedi dubium, An illa esset iusta; Et Domini exceptis duabus infra scriptis partitis dixerunt, iustam esse, Quia dictæ expensæ, prout in lista, seu taxa, Aut sunt † Iudiciales, videlicet repititi, citationum, examinis Testium, extractionis scripturarum, & 6. millium; quæ sunt certæ; † quia liquent ex act. s. hac sententia, l. 1. C. de sent. que fin. cert. quant. propter. Quæ propterea debentur, l. propterandum, §. sine autem, C. de Iudic. vbi etiam l. 1. nu. 14. Rot. decis. 283. nu. 1. par. 1. recent. Aut pro mercede † Procuratoris, & Advocati, † pro quibus semper solet aliquid taxari arbitrio Rotæ, Vestr. in prax. lib. 8. cap. 2. num. 11. Rot. in Lunen. Saracen. expensarum 28. Maij, 1627. coram Reuerend. D. meo Decano.

S

Duz

Dux autem partitæ, in quibus taxationem moderandam esse dixerunt, sunt in primis partita scutorum 100. soluta Perito ad calculandum data, & accepta ex libris rationis Bancariz, quæ fuit moderata ad scuta 25. Quia fuit consideratum, quod licet dicta scuta centum fuerint erogata ex causa litis; tamen erogatio ex dicta causa fuit excessiva; † Non enim debuit regulari à quantitate pecuniarum calculatarum, sed pro modo laboris, qui impenditur in inspicendis libris, & computis dispungendis, iuxta textum optimum, in l. Scio amico ff. de ann. leg. Porro magna summa sæpe æquè facilliter potest calculari, si cur parva, ut patet ad sensum; Secunda verò partita reformata fuit, nempe illa scutorum 35. soluta pro habendis quibusdam Instrumentis emptionum aliquorum stabilium, quæ fuit diminuta ad scuta sex, Quia extractio prædictorum Instrumentorum poterat fieri cum minori impensa, prævia pacti citatione, ad declarandum; an veller stare simplici copie.

Et ita veraque, &c.

Valentina Expenfarum.

Lxx. 3. Julij, 1628.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVM MARIVM.

- 1 Aggravatoria contra quos dari debeat.
- 2 De contumacia constare dicitur eo ipso, quod facta intimatione, non docetur de aliqua partitione.
- 3 Absolutio nulla est, defectu iurisdictionis.

DECISIO CLXII.

LIQVIDATIS expensis factis in Valentina legitimitatis ad ducatos 1638. nec non Executorialibus pro illis relaxatis, legitime intimatis D. Iacobo Sorelli, quia non paruit, fuit contra eum data Declaratoria; quæ fuit etiam eidem legitime intimata; Cum autem adhuc non paruerit, Dubitavi hodie; An sit danda Aggravatoria; Et fuit affirmative resolutum, † Quia Aggravatoria de Iure est danda contra persequentes in contumacia; & sic contra eos, qui Executorialibus, & sententiæ declaratorie non parent, sed censuras Ecclesiasticas sustinent, † Est in prax. lib. 8. cap. ult. num. 19. vers. lata denique, Ros. decis. 57. num. 1. par. 1. recent. Et fuit millies decisum.

- 2 De contumacia † autem dicti Iacobi eo ipso constare dicitur; quod facta intimatione non docetur de aliqua partitione, Pnt. decis. 324. lib. 1. in nox. impreff. Ros. decis. 478. num. 1. par. 1. recent. ubi quod eo ipso dicitur incurri, & purificata, Seraph. decis. 113. num. 3.

- Nec releuat prætextus absolutio, obientia ut dicitur à quodam Iudice delegato Nuntij Hispaniarum; † Quia fuit nulla defectu iurisdictionis, ex quo Executoriales, & Declaratoria emanarunt à Rota vigore specialis Papæ Commissionis, & idem Nuntius cognita rei veritate moderatus fuit, suam Commissionem cum omnibus inde fecit, & partes remisit ad Rotam; à qua prædicta emanarunt.

Et ita vna tantum, &c.

Barchinonen. Beneficij.

Lxx. 3. Julij, 1628.

ARGUMENTVM.

Plures numerantur nullitates sententiæ, & permutationis beneficij de Iure patronatus; de quibus in summario.

SVM MARIVM.

- 1 Sententia nulla est, si lata sit absque citatione.
- 2 Item si non constet de die, qua fuit promulgata.
- 3 Item si non appareat fuisse lictam.
- 4 Permutatio Beneficiorum expediti non potest per Vicarium sine speciali mandato Episcopi.
- 5 Permutatio Beneficiorum est nulla, si facta fuerit absque aliqua Ecclesia necessitate, vel utilitate sine quarum altera, permutationes fieri non possunt, coram inferiore.
- 6 Ordinario assentiante, permutationem fuisse factam ex iusta causa credendum non est, nisi alibi de causa constet.
- 7 Resignatio in favorem, coram Ordinario facta, non valet.
- 8 Permutatio Beneficij de Iure patronatus non valet sine consensu Patroni.
- 9 Permutatio Beneficij de Iure patronatus sine consensu Patroni, si postea contrahat matrimonium, non potest amplius ad beneficium permutatum redire, & ideo aperitur via patroni ad alium presentandum.
- 10 Patronus requisitus ad præstandum consensum permutationis beneficij de Iure patronatus, si contradicat, potest Ordinarius permutationem approbare.
- 11 Declara 1. quod requisitio debet fieri personaliter, peremptorie, & cum expressione causæ, ob quam patronus debeat prestare consensum.
- 12 Declara 2. quod Ordinarius possit facere dictam approbationem, contradicente patrono, si concurrat magna Ecclesia utilitas, aut necessitas.
- 13 Insuper patronatus, & pertinentia illius ex quibus probentur ad effectum annullandi permutationem factam sine consensu patroni.
- 14 Insuper patronatus, & pertinentia illius ex quibus probentur, si Ordinarius non sit in causâ, & n. 15.

DECISIO CLXIII.

LOSURH Fulvisia proutis de beneficio SS. Iuliani & Iustine ad presentationem q. Benedicti de Fulvisia dicti beneficij patroni, nullo habito consensu ab Antonio Fulvisia filio, & herede d. Benedicti, ac moderno patrono, illud permutavit cum alio beneficio, post seculo per Franciscum Gomes, & deinde matrimonium contraxit: Sed cum Antonius Patronus prætenderet permutationem fuisse nullam, & beneficium vacare, præsentavit intra legitima tempora Gerardum Maurum: Et introducta desuper lite; Officialis Barchinonen. pronunciauit; Permutationem fuisse validam; Commisitque mihi causa appellationis, Dominus resolveretur, dictam sententiam esse infirmendam, tam ex capite nullitatis, quam iniustitiæ.

Nullitas fuit visa evidens, nedum Quia † non apparet

apparet de citatione ad sententiam, ad l. de quo quoque ff. de re iudic. Bart. in l. multum inter est ad fin. ff. de condit. & demonstr. Greg. X^{vi}. decis. 4. num. 1. Sed etiam

2. quia non constat de die, qua fuit promulgata, Specular. in tit. de sententia, §. iuxta, num. 7. lib. 2. Modern.

3. Romanus de Sentent. & re iudic. glof. 16. n. 7. Sicut tunc quod fuerit lecta, Bart. in l. 3. in fin. n. 3. C. de sen. ex per. vic. recit. Modern. Rom. ubi supra num. 2. cum seq.

In iustitia vifa fuit non minus clara, stante inualiditate dictæ permutationis, quæ ex pluribus deducebatur, Et primò quia t permutatio non fuit expedita per Episcopum, sed per Vicarium, qui sine speciali mandato, de quo non constat, id facere non potuit, Feder. in tract. de perm. benef. quæst. 26. Petr. de Vbald. eod. tract. quæst. 4. & Bellam. q. 3. A cor. Insus. Moral. p. a. 2. ca. 29. qu. 4. lib. 7. Garz. de benef. par. 11. cap. 4. num. 74.

Secundò, Quia t facta fuit absque aliqua Ecclesiæ necessitate, vel vilitate, sine quarumaliter, coram inferiori permutationis fieri non possunt, Paris. de resig. lib. 1. i. qu. 5. nu. 24. aded, vt iuxta magis veram, & receptam sententiam, Ordinario t attentanti, permutationem fuisse factam ex iusta causa cred. non sit, nisi alibi de causa constet, vt ex pluribus cumulat, Garz. ubi supra, num. 51.

In præfentia autem non solum de iusticia cause non constat; quinimò ex quo permutatio fuit facta debeneficio pingui cum beneficio nullius valoris, & vt dicunt, de Petrica, & Ioseph filius possessionem adipisci non curauit, sed statim matrimonium contraxit; visum fuit Dominis, dictam permutationem fuisse factam ad paliandam resignationem ad fauorem, quæ coram Ordinario fieri non potest, Paris. de Resig. lib. 9. q. 9. n. 5. & 6.

Tertiò, quia cum dictum beneficium SS. Cypriani, & Iustini esset de Iurepatronatus Laicorum, & Ioseph permutans, haberet notitiam Iurispatronatus. nò potuit deueniri ad permutationem t sine consensu

8. Patroni; prout deuenit fuit, Sarnen. de infirm. resig. quæst. 17. col. 4. in princ. n. 2. cas. Svar. de relig. lib. 4. cap. 32. nu. 12. Et plures cumulant, & sequuntur, Garz. de benef. par. 11. cap. 3. num. 19. cum seqq. & cap. 4. num. 72. Monet. de commut. vlt. volum. cap. 10. num. 369. Modern. Roman. de cap. forens. cap. 8. §. per tot. præfentim num. 6. lib. 4. Et fuit latè discussum, in Gerunden. beneficii de Agriliana 8. Martij, 1627. & 21. February

9. præteriti, coram D. meo Pirouano: Vnde t fuit omnino aperta via patroni ad alium præfentandum, stante matrimonio postea contracto, ex quo Ioseph non poterat amplius allegare, se velle ad beneficium permutatum redire, vt fuit in puncto resolutum in Mediolanen. Iurispatronatus coram Blanchetto, quæ habet apud Garz. dicta parte 11. cap. 3. num. 17.

Non obstat, quòd cum Antonius modernus Patronus fuerit requisitus ad præfandum consensum, t illo contradicente, potuit Ordinarius permutationem approbare, prout de hoc videtur esse Declaratio Sac. Concilij, Quia, vltra quòd de valida requisitione non

11. constat, t cum requisitò debeat fieri personaliter, preemtoriè, & cum expressioe causæ, ob quam debeat præfati consensum, vt per Lamber. de Iurepatr. par. 1. lib. 2. ar. 6. quæst. 6. numero 44. bene intelligendum

12. est prout supra, nempe t concurrente magna Ecclesiæ vilitate, aut necessitate, Garz. ubi supra cap. 3. nu. 28. Monet. de cap. 10. num. 374.

Nou etiam obstat, si dicatur, quòd non constat de Iurepatronatus, illiusque pertinentiæ; quia, vltra quòd ad effectum t annullandi permutationem factam sine consensu patroni, sufficit probare Iurepatronatus, & pertinentiam ex sola confessione permutantium, quæ hic probatur ex requisitione Antonij ad præfandum consensum, vt fuit in puncto resolutum, in Gerunden. permutationibus 17. May, 1598. coram bon. mem. Lieta;

Tom. I.

In casu nostro cum Ordinarius non sit in causa, t statim visum fuit Dominis probari Iurepatronatus, & pertinentiam, ex pluribus præfentationibus, per longissimum tempus esse auctor fortitè; Et ex quo Antonius, qui Getardum præfentauit, est filius, & hæres d. q. Benedicti, qui fuit in quasi possessione præfentandi, Gregor. X^v. decis. 349. num. 1. & ibi Add. fuit dictum in Elnen. beneficii, 28. Iunij, 1627. coram me.

Et ita vna tantum, &c.

Leodien. Educationis Prolis.

Lun. 3. Iulij, 1628.

ARGUMENTVM.

Diuortio facto, apud quem liberi debeant educari.

SVMMARIVM.

1. Auth. si pater. C. diuort. fact. apud. &c. quando non procedat.
2. Liberi apud quem ali debeant facto diuortio, residet in arbitrio iudicis: Et quomodo hoc arbitrium sit regulandum, n. 3. & 4.
3. De consuetudine Leodien. etiam masculi vsque ad septennium solent educari in Monasterij Monialium.
4. Liberos alendi onus post triennium ad Patrem spectat.

DECISIO CLXIV.

ENDENTE lite super Diuortio inter Gerardum, & Catharinam Coniuges, Dubitauit, apud quem duo eorum filij, vnus masculus ætatis quatuor annorum, alter vero femina circiter trium, sint educandi; & cuius expensis: Et quamuis incrim dicti Coniuges separatim viuunt; cum Catharina de Ordine Rotæ intendendo rescriptum Signaturæ, debeat commorari in aliquo Monasterio Monialium Ciuitatis Leodien. sibi benè viso; quia tamen pendet lis super Iustitia Diuortij, & cuius culpa Catharina dicto suo viro diuerterit, Propterea dicebant Domini quòd non versamur in terminis t Auth. si pater. C. diuort. fact. apud quem liber moratur, vel educat. deb. sed in terminis, l. etiam de ritu, quæ isto casu, t arbitrio iudicis relinquit, apud quem liberi debeant educari, ibi, competens Index æstimabit, vtrum apud Patrem, an apud Matrem matrimonij separato, filij morari, ac nutrirì debeant, vt declarat & exponit Zanch. de matrim. lib. 10. de diuort. diffinit. 20. num. 8. & 10.

Vnde quamuis regulariter arbitrium sit regulandum, t vt vsque ad triennium foboles apud matrem educentur: maiores autem triennio apud Patrem eius expensis, l. nec filium, C. de par. potest. Specul. in tit. qui filij sint legiti. §. vnico. num. 26. Hoc tamen est verum, t præterquam si inspectis particularibus circumstantiis, aliud expedire videatur, l. prima, & penultima, ff. ubi pupilli educari debeant, Bald. cons. 487. lib. 5. Vnde, de Franch. decis. 350. in princip. & in puncto, d. l. 1. C. diuortio facto, Sanchez. supra num. 1. in fin. & facit rex. optimus, in l. 1. §. etiam ff. de liber. exhiben. ibi, etiam si maxime probet filium pater in sua potestate esse; tamen causa cegnit a mater in retinendo cum potior erit. Et notant communiter Doct. in c. fin. de conuers. infidel. In casu autem nostro visum fuit Dominis ex quibudam partibus

S 2

particularibus causis circumstantiis, quæ ex datis, pro parte Catharinæ resultant, filios præfatos educandos esse in eodem Monasterio ubi deget Catharina mater, quod in illis partibus non est inconueniens, in quibus de consuetudine in Monasteriis Monialium educari etiam masculi, usque ad septennium, sæpius solent, & quidem expensis Gerardi, † Cum onus alendi post triennium ad eum spectat, *l. si quis à liberis in princ. c. v. §. si vel parens, ff. de liber. agnos. c. d. l. filium, c. de patr. potest. & Sanchez. ibidem numer. 6. versic. quare tanquam.*

Et ita utraque, &c.

Maceraten. Legitimæ.

Lun. 6. Nouembrii, 1628.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summatio.

SVMMARIVM.

1. Hæres tenetur confiscare Inuentarium, iuxta præceptum Testatoris, alias si petis legitimam in bonis illius, obstat ei exceptio non confiscationis Inuentarij.
2. Curator tenetur confiscare inuentarium nomine pupilli, cui omisso illius non præiudicat.

DECISIO CLXV.

EVI hodie resolutum, hæredibus Francisci de Vicis tantum informantibus, esse confirmandas sententias Rorales in hac causa latas; firmantes, Pellicanis petentibus legitimam ex persona Philippi in bonis Matthæi Testatoris obstarè omissionem confiscationis inuentarij, Quia solidum visum fuit fundamentum, quo nituntur tres Decisiones consotmes desuper factæ coram Domino meo Vbaldo, nempe, Quod Philippus iuxta præceptum Testatoris f tenebatur confiscare inuentarium, ad l. post legatum, ff. de his quæ ut indign. cum aliis in prima ex dictis Decisionibus fusc traditis, Et quod vice versa dicta exceptio non potest opponi dictis hæredibus ex persona Francisci nepotis, & hæredis eiusdem Testatoris; quia tunc Franciscus erat minor, & omnia bona hæreditaria administrabantur per Philippum, & alios eius paternos cohæredes, à quibus Pellicani causam habent, sub quorum cura ipse existerat, † qui propterea tenebatur inuentarium confiscare, & non Franciscus, §. pupillis Auth. de hered. & Falc. & bene in d. Decisione in hac causa facta.

Et ita utraque, &c.

Conuersana Iurisdictionis.

Ven. 10. Nouembrii, 1628.

ARGVMENTVM.

Successor in Episcopatu, an, & quando teneatur exhibere processum accommodatum procuratori Antecessoris; Et an stetur iuramento successoris asserentis, se illum non habere; Et an, & quando successoris noceant attentata per Antecessorem.

SVMMARIVM.

1. Exhibitionem Processus petens, tenetur probare concludenter existentiam illius penes eum, à quo petis exhibitionem.
  2. Episcopi successor an, & quando teneatur exhibere processum habitum ab Episcopo antecessore; & an stetur iuramento successoris asserentis, se illum non habere.
- Et declarantur plures Decisiones Rorales ad id allegata.
3. Instantia transit ad successorem in Ecclesia: declarata, ut num. 6.
  4. Attentata prædecessoris purganda sunt à successore. Declara id procedere, quando successor succedit etiam Antecessori in attentatis; itam ex eis commodum percipias, alias secus, num. 7. & 9.
  5. Hæres tenetur soluere debita defuncti. Declara hoc procedere, iuxta vires hæreditarias, numer. 11.
  8. Episcopus successor indicatur tanquam tertium habens ius de nouo creatum à Papa.
  10. Attentata quando purgari non possunt, habentur pro purgatis adhibita possibili diligentia; qua censetur adhibita præfatio iuramento.

DECISIO CLXVI.

DEBITAVI hodie, an Episcopus Conuersanus teneatur exhibere Processum in causa Conuersana Iurisdictionis, quæ vertitur inter ipsum, & Archiepiscopum Terræ Rutiliæ, accommodatum de anno 1589. procuratori Episcopi dictæ Ecclesiæ, qui tunc erat; & quoad utrâque dubij partem, fuit negativè resolutum, Quia non probatur † existentia dicti Processus apud Episcopum, quæ de iure plenè, & concludenter probari debet, *l. 3. in princ. vbi gl. in verb. summam, & l. Celsus, §. sed & si, ff. ad exhiben. c. l. 4. vbi communiter notatur, c. eodem, de ref. dec. 12. 24. num. 1. Mantie. decis. 298. Ror. post le. undum volumen Consilium Fatimæ. decis. 296. & apud Renerendissim. D. meum Decavum decis. 63.*

Neque obstant Decisiones in causa Marsicæ. In Iurisdictionis 3. Iunij, & 20. Nouembrii, 1617. coram bon. mem. Buratto; Quia licet ibi Episcopus, à quo petebatur exhibitio esset successor Episcopi; qui Processum habuit, † tamen plenè constabat de Processu existentia apud d. Episcopum, quia erat in ipsius Archiepiscopo, qui propterea non poterat excusari, cum posset cogere Archiepiscopum ad exhibendum, qui ad custodiam tenebatur, & propterea erat successor proximior, & agebatur de processu originali; hic autem agitur de simplici copia seu exemplo processus, quo casu semper est succursum petenti exhibitionem, illum extrahendo ab originali, & Episcopus Conuersanus est successor post alios quatuor Episcopos prædecessores; nec probatur, processum provenisse ad manus alicuius ex dictis Episcopis; Vnde dictæ Decisiones procedunt in terminis longè diuersis.

Non obstat etiam Decisio in causa Penenentana Decimarum 28. Iunij, 1595. coram bon. mem. Penta, vbi fuit dictum, successorem in dignitate teneri exhibere processum accommodatum procuratori antecessoris; Quia ultra quod ibi antecessor erat proximior, & Decisio debet intelligi iuxta terminos litoris, nempe, nisi successor iaret non habere processum, nec operam dedisse, quo minus illum exhibere posset; & quod adhibitis congruis diligentis

diligentis, illum non potuit repetere, iuxta. *text. in l. ultima. §. fin. in iem. C. de fid. distr. §. l. in cap. significasti, in verbo si ita est, extr. de homicid. Specul. in de edict. Instrum. §. postquam. & Quid. decis. 2. 44. A quo ista mentio peritando, D. Episcopum in nostro casu non potuit excusari, Dominis visum fuit.*

Neque obstat Decisio in causa *Valentini Illegitimitatis*. 9. Decembris. 1609. coram Illustrissimo Card. Camerario, impedita post secundum volumen Consiliorum Fatinacii, ubi non fuit admissum tale iuramentum, sed precise responsum pro exhibitione, Quia ibi non agebatur ad exhibendum, contra successorem, ut hic, sed aduersus eum, qui processum receperat a Notario; & fuit probatum, quod liber, in quo erat registrata scriptura, inde qua erat controversia, erat apud eum, qui fuit conuentus pro exhibitione, nec non quod in dicto libro reperiebantur aliqua folia lacera, inter quae desinebat illa scriptura, que petebatur exhiberi; & in hoc fecit Rota precipuum fundamentum, ut ibi *num. 9.* Vnde dicta Decisio in hoc casu non applicatur, prout nec etiam in eo, quod in eadem *Decisione num. 5.* habetur, videlicet, quod attendi debet existentia scripturae penes eum, a quo petitur exhiberi de tempore mortis litis super negotio principali, non autem de tempore mortis litis super illius exhibitione, Quia procedi retentis serie facti, & circumstantiis supradictis: Et quidem merito, quia aderat virgens praesumptio doli, quia non extante, prout non extat in casu nostro, regula est in contrarium, *L. signi appellatione septima. §. si quis non possideat. vers. si quis cum Indici. ff. ad exhib. vbi Odofred. Alberic. & alij.* Et agnouit eadem *Decisio d. num. 5.* nec contrarium dicit *glossa in l. non ignorabat. vers. fuisse. C. ad exhib. Prout nec Decisio Ianeni. 17. num. 10. apud Bellon.* quae potius hanc sententiam probat.

3. Demum non obstat, quod in instantia transeat, ad successorem in Ecclesia, *Dec. in cap. quia. 11. num. 25. de iudi. Mohed. decis. 1. eodem tit. & Pur. decis. 177. lib. 2.*
4. Nec quod Successor debeat purgare attentata praedecessoris, ut dicitur in *d. Decisione Masicen.* Nec demum, quod haeres teneatur solvere debita defuncti; Quia in primis illud de instantia non applicatur, ex quo hic Episcopus Conuersanus non venit ad causam prosequendo factum praetense occultationis processus, quia in hoc non est successor, prout in puncto respondet *Rot. decis. 705. num. 4. par. 1. recent.* Sed venit pro iure Ecclesiae super iurisdictione de qua agitur: & in hoc tenetur prosequi eandem instantiam vbi successores qui ex natura Iudicii tenentur prosequi instantiam a praedecessore acceptam; similiter non applicatur illud, quod successor teneatur purgare attentata praedecessoris, Quia tunc procedit quando Episcopus succedit etiam praedecessori in auctoritate; itane ex eis percipiat commodum, aut utilitatem; hoc enim cessante, Episcopus successor tunc iudicatur tanquam tertius, habens de nouo creatum a Papa, *Rom. conf. 374. sub nu. 9. vers. sed Prelato. Rot. decis. 13. de procur. in non. Et sic in non tenetur purgare attentata praedecessoris, et in puncto respondet Rota in d. Decisione 705. num. 1.*
10. Et accedit, quod quando attentata tunc non possunt purgari habentur pro purgatis adhibita possibili diligentia, *Crescent. decis. 1. de sequestr. poss. & fruct. & Ad. ad Gregor. X. P. decis. 503. num. 3.* Quae diligentia in casu nostro censetur adhibita praestito iuramento; Et eodem modo responderetur ad illud de debito defuncti, quia haeres non tenetur, nisi in quantum potest, id est, iuxta vires hereditarias, &c.

Et ita decisum vtraque, &c.

Tom. I.

Giennen. Beneficij de Anduxar.

Lun. 20. Novembris, 1628.

ARGUMENTVM.

Valoris expressio facta in Gratia, motu proprio concessa, non indiget iustificacione.

SVM MARTVM.

1. *Valoris expressio facta motu proprio, non indiget iustificacione.*
2. *Valor exprimi debet etiam in Gratia motu proprio emanata, iuxta Regulam Cancellariae, non autem est iustificandus; Et ratio redditur, num. 3.*
4. *Valoris expressio requisita per Regulam Cancellariae in Gratia motu proprio, est contra ius commune, & contra formam Regularum anteriorum Pontificum, & ideo vti odiosa extendi non debet ad valores iustificacionem; Quod comprobatur, in 5. Et reprobatur Decisio in Oxomen. Thebanariae coram Coria. num. 6.*
7. *Indultum conferendi beneficia reservata, si fuerit concessum a Papa cum exceptione, ut non comprehendat beneficia familiarium suorum, dicta exceptio non expirat per mortem illius.*
8. *Reservatio seu affectio durat etiam post mortem Papae; Quod intellige prout ibidem.*

DECISIO CLXVII.

LACVIT Dominis Decisio in hac causa facta 21. Iuhij praetexti, in qua fuit summatum, Gratiam D. Beltrandi, motu proprio emanatam, esse iustificatam; & non obstat Indultum D. Cardinalis

Giennen. ex rationibus in dicta Decisione late deductis.

Neque hodie obstat visum fuit, quod D. Beltrandus, valorem expressum in literis non iustificauit, Quia cum valorem expressum tunc facti fuerit motu proprio, non indiget iustificacione, & si motu proprio de praebenda 6. Rot. decis. 6. num. 1. & 2. p. 2. recent. Et latius in dicta Decisione, vers. & praeterea videtur.

Non etiam obstat Regula Cancellariae de exprimendo valore; iuxta quam tunc etiam in Gratia motu proprio emanata, valor est exprimendus; quasi in consequentiam sit etiam iustificandus, ut voluit Garz. de ben. p. 1. c. 5. n. 38. Quia vltra quod Garz. hoc non resoluit, sed loquitur dubitative, Rota decidit contrarium in *Casalen. Beneficiorum* 10. Decembris praetexti coram D. meo Merlino; Et merito; & nam ex quo per Regulam antiquas valor non erat exprimendus in Gratia motu proprio, ut ex multis comprobatur *Gubr. de claus. concl. 2. n. 81.* Dum postea in dicta Regula de valore, nouiter additum fuit, ut ille etiam in huiusmodi Gratia exprimitur, non debet fieri extensio ad iustificacionem, ex iis, quae in fortioribus terminis circa dictam Regulam aduertit, *Seraf. decis. 91. vbi* quid cum dicta Regula. tunc quoad valores expressum in Gratia motu proprio, sit contra ius commune, & contra formam Regularum anteriorum Pontificum, debet vti odiosa restringi; Vnde in casu nostro non debet ad iustificacionem extendi, & imo quod fuerit casus omissus, dicendum est, quod Motus proprius operatur quoad illam, iuxta Regulam antiquas, Et quod Papa per suos Officiales habuit notitiam veri valoris, *Seraf. ibidem num. 5.*

S 3

Minus

Minus obstat *Decisio Oxomen. Theſauraria 12. Jun. 1559. coram Cetera*, ubi quoddam etiam valor expreſſus in Gratia mortis proprio, eſt iuſtificandus; ꝛ ꝛ Quia vltg quoddam dictam Deciſionem conciliat *Garz.* ubi ſupra, & Rota illam non ſequitur, ſed contrarium, vt in dicta Deciſione *Cafalen. coram D. meo Merlino*, in omnem caſum, vt Domini dicebant, illa non applicatur caſui noſtro; Nam cum D. Beltrando vti filio Orationis Catholici Hiſpaniarum Regis, Papa condonatus ſeu gratioſe accipitur annatam, ceſſat præcipua Regule de valore; itaque non videtur poſſe dari de defectu intentionis Papæ, ob non expreſſionem veri valoris.

Demum non obſtat Indultum in illis verbis ſibi, aut, quando militantis Eccleſiæ, &c. ex quibus præſentitur poſt mortem Papæ ceſſare exceptionem Indulti; & illud intrare ad fauorem D. Lupi, Quia, vt dictum fuit in dicta Deciſione, ꝛ illa verba non limitant reſeruationem ad vitam Pontificis, ſed ſolum qualiſcant, & declarant perſonas familiarium ſuorum, ſive dum ille Cardinalatus fungebatur honore, ſive dum vainerit Eccleſiæ præſuit; ita vt ſolum beneficia prædictorum familiarium, qui fuerunt, ſint ab Indulto excepta, ꝛ Quæ exceptio, & ſic reſeruat, ſeu affectio durat etiam poſt mortem Papæ, dum nihil in contrarium in Indulto disponitur, iuxta *Extraneam ad Roman. de præben. inter commun. & Reg. 11. Can. cellaria*. Prout fuit plenius dictum in dicta Deciſ. verſ. ceterum huſ, &c.

Et ita decifum vtraque, &c.

Leodien. Beneficij.

Men. 24. Nouembris, 1628.

ARGVMENTVM.

Canonicus gaudere poteſt Thurno, etiam ſi non ſit in Sacris conſtitutus.

SVMMARIVM.

1. Notario referenti ad quem ex Canonico Thurnus ſpectet, crediunt, ſi ſit ad id a Capitulo deputatus.
2. Canonicus gaudere non poteſt Thurno, ſi non ſit in ſacris conſtitutus. Contrarium nn. 3. & 4. & declarantur ſua exaduerſo allegata.
3. Canonico in ſacris non exiſtenti ſi ſini prohibiti actus Capitulares, non cenſentur prohibiti actus, qui ſunt extra Capitulum.
4. Collatio ſi ſpectet ad Canonicum Hebdomadariam per Thurnum, Canonicum etiam non conſtitutum in ſacris debet habere ſuam Hebdomadam.
5. Promiſſio Beneficiorum computatur inter fructus.
6. Fides facta lite pendente, & parte non citata non probant.
7. Beneficium non dicitur incompatible cum Canonici, ſi illud requirat reſidentiam arbitrio.
8. Beneficia ſimplicia non requirunt reſidentiam ex generali conſuetudine.
9. Sacerdotium, qui tenetur ſuſcipere intra annum a die promiſſionis, ſufficit quicquid ſuſcipiat intra annum poſt adeptam poſſeſſionem Beneficij, ſi de tempore promiſſionis erat habitus ætatis.

DECISIO CLXVIII.

OMNIBUS cenſuerunt Henrico eſſe ad iudicandum Beneficium ſeu Cappellam Sanctorum Pholiani, & Quintini vti promiſſo per D. Hermannum Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ de Cortheſem, ad quem vigore Thurni ipſo hæc vice promiſſo ſpectabat, ꝛ prout de dicto Thurno conſtat ex relatione facta per Notarium Capituli, cui propterea, cum non controuertatur, quin ad Capitulum ſpectet collatio, credendum eſt vti ab eodem Capitulo per ſpeciale decretum deputato, vt referret ad quem Thurnus ſpectabat, ad *ſeptimo. meſſeſſ. de ſtat. homin. l. ſi irruptione ſi. ſin. regund. Bari. in l. Theopompum. ſi. 7. ff. de dot. prælegat. Couar. var. ſolu. lib. 2. cap. 13. num. 3. verſa ſerua conſuſio, & Gregor. XV. decif. 125. numer. 9.*

Neque obſtat ſi dicatur, ꝛ quod Hermannus qui de tempore promiſſionis non erat in ſacris conſtitutus, non poterat gaudere Thurno ex diſpoſitione Clement. vt ij qui de atat. & qualiſ. ordin. & ex Concil. Trident. ſeſſ. 22. c. 4. de reſormat. ꝛ quia cum dicta iura ſolum diſponant, vt qui non ſunt in ſacris, nec vocationem in Capitulo habeant, nec in actibus capitaliſter expediendis interueniant, illis non prohibetur actus, qui ſunt extra Capitulum, gloſ. in d. Clem. vt ij qui, verbo in Capitulo Reſub. de nominat. quaſt. 3. nu. 4. ꝛ ubi, quod ſi collatio ſpectat ad Canonicum hebdomadariam per Thurnum, Canonicum etiam non conſtitutum in ſacris debet habere ſuam hebdomadam, *Garz. de Benef. par. 3. cap. 4. nu. 30. & 31.* Et in puncto, quod Canonicus, qui non eſt in ſacris habeat ſum Thurni dixit Rota in Romana Beneficium S. Petri 13. Maij, 1594. coram Gyffio, & ratio eſt ꝛ quia promiſſio Beneficiorum computatur inter fructus, *ca. querelam de elect. & c. Conſultationibus de lreparat.* Vnde quamuis Hermannus non eſſet in ſacris, quia tamen erat in poſſeſſione Canonicatus & fructus percipiebat, nihil eſt, cur etiam non debeat frui Thurno.

Minus obſtat ꝛ atteſtationes datæ ad probandam conſuetudinē, quod non conſtitutus in ſacris nō poteſt vti Thurno, quia ille ſunt informes, ex quo emanat vti lite pendente, & parte non citata quæ idēd nihil probant, *c. ſin. de ſid. Inſtr. & Roi. decif. de ſid. Inſtr. in non.* Prout etiam nec vno exaduerſo prætenſa ad rem facit; quia laborat eodem defectu, ex quo fuit etiam facta lite pendente, & tanquam de Beneficio vacante, cum tamen illud fuiſſet iam Henrico collatum.

Non obſtat etiam, quod Henricus poſtquam fuit promiſſus de dicto Beneficio ſeu Cappella allequeatus fuerit Canonicatum in Eccleſia Leodien. qui, vt dicitur, eſt incompatibilis cum dicta Cappella vigore cuiusdam ſtatuti ſuper Iuramento præſtando per Cappellanum; quia vltra quod dictum ſtatutum non eſt in forma probanti, & fuit data fides Episcopis, in qua atteſtatur, quod hæc Cappella non requirit reſidentiam, ꝛ illud non diſponit ſuper reſidentia præſcra, & neceſſariō ſed ſolum de reſidentia arbitrio Capituli d. Eccleſiæ de Cortheſem, ex qua propterea non inferretur ad incompatibilitatem, præſertim cum dictum Beneficium ſit ſimplex ꝛ, & Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine reſidentiam non requirant, *Abb. in cap. exirpanda, ſi. qui vero, num. 8. de præben. Imol. in cap. ſin. num. 9. verſ. ſed attento de cler. non reſid. Dec. in cap. ad aures, num. 22. in ſin. de reſcrip. Caf. de Graſſi decif. 4. n. 3. de præben. & Roi. dec. 375. n. 2. p. 2. recent. & alibi ſæpius.*

Tandem non releuat, quod dicta Cappella vigore prædicti ſtatuti requirit, quod Cappellanus ſit Presbyter

Presbyter, quia quicquid sit, ut dictum est de ex-
9 stentia dicti statuti, & eius validitate, & illud non re-
quirat Presbyteri de tempore provisionis: sed so-
lum, ut promissus infra annum fiat Presbyter; Vnde
cum Henricus de tempore, quo fuit promissus de hoc
beneficio vigore dicti Thumi esset in tali etate quod
poterat ad Sacerdotium infra annum promoueri non
cuius circumspiciente lre, sed à die, quo pacifi-
cam dictæ Cappellæ possessionem fuit assequutus,
cap. licet canon de elect. in 6. & d. clem. viri qui, & Rota
decis. 496. num. 4. par. recent.

Et ita vtraque, &c.

Rauennaten. Censuum.

Lun. 27. Nouembrii, 1628.

ARGVMENTVM.

Cōdemnatio plurium, quamuis sit cum clau-
sula omni meliori modo, tamen censetur
facta pro virili, nisi eorum obligatio fuerit
in solidum concepta.

SVMMARIVM.

1. Mandatum relaxatum contra plures obligatos ex-
qui debet pro virili.
2. Condemnatio plurium cum clausula omni meliori
modo videtur facta in solidum.
3. Declara. procedere quando condemnati sunt in soli-
dum obligati siue ex conuentione, siue ex natura
obligationis, alia; secus, & ratio differentia reddi-
tur. ium. 4.
4. Condemnatio plurium simpliciter facta operatur, ut
quisque pro virili solum reueatur: etiam si illi essent
in solidum obligati.
5. Condemnatio cum clausula omni meliori modo,
operatur, ut illa valeat eo modo quo de iure va-
lere potest.
6. Obligatio, quæ ex sententia, non quæ ex contractu
ortur, attendi debet ad effectum executionis.
7. Expensa non debetur nisi in eis victum victorū con-
demnetur.

DECISIO CLXIX.

IN Causa Rauennaten. Censuum, Mo-
nitorium fuit conceptum contra qua-
tuor, exequutum autem contra duos
dumtaxat, nempe procuratorem hære-
dum bon. me. Cardinalis Dezzæ, & Mar-
cum Antonium Sabbarinum, contra quos etiam fuit
solum ab A. C. sententia lata cum condemnatione in
expensis, quæ fuit post: à in Rota confirmata etiam
cum expensarum condemnatione, quæ fuerunt liqui-
data ad lreca trecenta a tria, & pro tota dicta quantita-
te vigore mandati relaxati fuerunt sequestrata quæ-
dam credita dictorum hæredum Cardinalis, qui cum
prætenderent non teneri ad dictas expensas nisi pro
rata; victores autem prætenderent eos in solidum ten-
neri, propterea super hoc hodie dubitanti, & fuit tes-
solutum, mandatum pro dictis expensis relaxatum ef-
fere solum pro medietate dictarum expensarum & sic
pro vitili contra dictos hæredes exequendum per
rex. in l. Paulus respondit 2. ff. de re iud. & l. i. vbi Paul.
de Castr. num. 2. & 3. si plur. vn. sent. condemn. Affili. d.
decis. 215. Caput aquen. decis. 343. par. 1. & est recepta, &
communis Doctorum sententia, quam Rota passim,

fuit sequuta, & signata apud Reuerendiss. D. meum
Decanum, decis. 77. num. 12.

Non obstat, & quod condemnatio in expensis emanauit cum clausula omni meliori modo, quo casu vi-
detur facta in solidum, Corn. conf. 71. num. 7. lib. 1. Conf. de
rat. port. quest. 33. num. 8. in fin. Vrsill. in addit. ad d. decis.
215. Affili. Gurb. decis. Sicil. 46. num. 6. & Quia hoc
procedit quando condemnati sunt in solidum, obliga-
ti, siue ex conuentione, siue ex natura obligationis, ut
in diuiduis, in quibus terminis loquuntur dicti Do-
ctores, non autem quando, ut hic condemnati non
tenebantur in solidum, ut bene declarat, Corn. vbi su-
pra d. num. 7. & Vrsill. ibidem num. 2. & ratio differentia
est quia in primo casu poterant in solidum in expensis
condemnari; Vnde quamuis sit simpliciter condem-
nati fuissent, quisque solum pro vitili teneatur, l. si
mandato Tur. §. Paulus respondit 3. ff. mand. Corn. d.
conf. 71. num. 2. Affili. vbi vbi supra, & bene Modern.
Roman. discip. forens. cap. 33. num. 51. Tamen dum Iudex
apposuit clausulam omni meliori modo non simpliciter,
sed quemlibet in solidum prout potuit, visus fuit con-
demnate, ut explicat Corn. d. num. 7. verum ex quo,
quæ ratio non militat in secundo casu, quia Iudex
non poterat eos, qui in solidum non erant obligati,
condemnare in solidum in expensis; & propterea in
hoc casu & clausula omni meliori modo non operatur
condemnationem in solidum, sed tantum, quod con-
demnatio, de qua in sententia; valeat eo modo, quo
de iure valere potest, Felin. in cap. cum super, num. 11.
de offic. deleg. Put. decis. 124. num. 2. lib. 2. & Mart. de
claus. par. 1. claus. 84. num. 1. Et sic, quod valeat contra
dictos hæredes pro virili; prout de iure valere potest,
non autem in solidum, quia sic valere non potest, ex
predictis.

Nec obstat, & quod hæredes prædicti conuenti
6 fuerint pro multo maiori quantitate, quam Sabbari-
nus, & idcirco, ut prætendebatur, non pro rara debiti
eius contra eos executionem faciendam pro dictis
expensis; Quia non originalis obligatio etiam quod
fuisse in solidum, ut fuit dictum, est attendenda, sed
illa solum, quæ oritur ex sententia, iuxta de iustitia,
Castr. in d. l. i. C. si plur. vn. sent. condemn. Affili. d. decis.
215. num. 1. & Modern. Roman. vbi supra num. 51. & 7
multo magis quoad expensas, quia illæ non debentur,
nisi quatenus in sententia victus victori in eis con-
demnetur, l. terminato, C. de fruct. & lit. expen. &c.

Et ita dictum vtraque, &c.

Romana Domus.

Lun. 4. Decembris, 1628.

ARGVMENTVM.

De possessione tertij an opponi possit ad im-
pediendam manurentionem, & quando
possessio amittatur vel non.

SVMMARIVM.

1. Possessor ad excludendum eum qui petit manuteneri,
opponere potest de anteriori possessione tertij; & in
hoc casu non dicitur oppositio de iure tertij, sed
exceptio de non iure agentis, & num. 3.
2. Possessor amittit possessionem, si sciatur illam ab ali-
capi, & non contradicat, secus si se opponat, &
contradicat. num. 6.
4. Alios qui petit manuteneri, si possideat fundat suam
intentionem, quamvis respectu tertij sis inusuus
possessor.

- 5 *Oppositio de iure tertij non admittitur in Iudiciis Summariis.*
 7 *Possessio civilis non admittitur ab eo, in quo non probatur scientia possessionis naturalis ab alio capta.*

DECISIO CLXX.

Die 25. Iunii 1627. fuit resolutum, Iulium Pocobellum, esse manutenendum in possessione domus, de qua agitur, nec ei obstat possessionem anteriorem Capituli, & Canonicorum S. Mariz ad Rotundum, quia fuit instrumentalis, & capta Celsare Magnolo possidente, † Et ideo potuisse Pocobellum dare de possessione Magnoli ad excludendum possessionem Capituli, iuxta doctrinam Bart. communiter approbatam in l. 1. §. fin. num. 199. vti possid. Adenoch. de reuend. remed. 3. quæst. 7. §. num. 602. & Rot. decis. ult. num. 1. de rest. Spoliat. in nov. & apud Greg. XV. decis. 138. numero 3.

- Sed quia reposita causa, die 10. Aprilis præteriti, Informantes pro Capitulo contendebant, quod Magnolus, aut eius hæredes deserunt possidere, ex quo habuerunt scientiam possessionis per Capitulum capta, & passi fuerunt ab eo exigere pensiones, & fieri alios actus possessionis; Propierea Domini voluerunt videre super præsentia scientia Magnoli, quia quatenus illa, ut supra probaretur dicebatur per dictam instrumentalem possessionem, Capitulum fuisse effectum verum possessionem, & ideo esse manutenendum, contra Pocobellum possessionem posteriorem; & consequenter non intrare conclusionem Bartoli, & aliorum supra firmatam; † quæ procedit quando possessio eius, qui petit manuteneri excluditur per possessionem tertij, de qua merito opponi potest, quia non est oppositio de iure tertij, sed exceptio de non iure agentis. Achil. decis. 7. num. 3. de rest. Spoliat. Rota apud Gregor. XV. decis. 415. num. 3. vbi addit. & latius in Maceraten hereditatis 17. Nouembr. 1589. coram Cardinali Pamphilo, & in dicta decisione in hac causa facta, † Sed potius intrare dispositionem, sex. in l. 2. §. vti possid. vbi quod si ador, qui petit manuteneri, possideat, fundat suam intentionem quamvis respectu tertij sit iniustus possessor, & in hoc casu intrare illam aliam conclusionem non minus communiter receptam, Quod † in Iudiciis Summariis non potest opponi de iure tertij, Alex. post Cast. in l. fin. num. 23. vers. Quia in Iudiciis, C. de edit. Din. Adr. toll. Rhin. conf. 129. nu. 9. lib. 2. & Pnt. decis. 308. num. 4. lib. 1. in correct.

Vnde cum hodie super hoc dubitaretur, Domini nihilominus resolverunt non constare de tali scientia Magnoli, aut eius hæredum, per quam ipsi amiserint possessionem, & illa fuerit Capituli acquisita, quia quamvis distinctio superius facta vera in se sit, tamen ex facto clare constitit, tantum abesse, quod Magnolus aut eius hæredes passi fuerint Capitulum possidere vigore dictæ instrumentalis possessionis, quod imò expressè contradixerunt, & iudicialiter se opposuerunt, vt in Summario Pocobelli, nu. 5. & 7. † Quæ contradictio operatur, vt Magnoli nunquam deserint possidere, l. quod meo, §. fin. vbi gloss. in verbo, non desisse, & l. si id, quod, §. quod autem, §. de acquir. poss. Corn. conf. 7193. num. 3. lib. 3. & Seraph. decis. 637. num. 5. † Quinimò nec probatur, quod habuerint scientiam de prædictis possessoribus ex aduerso præteritis; & quo casu facilis admittendum est, quod Magnoli nunquam amiserint civilem possessionem, l. eam possidere, §. qui ad nundum, §. de acquir. poss. l. fin. C. si per vim vel al. mod. & l. ad Menoch. de reu. remed. 3. num. 27. cum sequentibus. Et proinde versamur in casu in quo Pocobellus potest

opponere de illorum possessione ad excludendam possessionem Capituli, iuxta supradicta.

Cetera quæ fuerunt deducta non percutiunt punctum difficultatis referatum, & ideo opus non fuit alia responsione.

Et ita decisum vtraque, &c.

Romana Commutationis

Voluntatis.

Febr. 15. Decembri, 1628.

ARGUMENTVM.

Cautio pro restitutione dotis an, & quando præstari debeat vel non, plenè in hac decisione discutitur.

S V M M A R I V M.

1. Cautio non præstatur de iure pro restitutione dote, & præsertim quando dos non est restituenda et, qui cautionem petit, nec ulla modo ille creditur esse, nu. 3. falsis, vti nu. 7. & 8.
2. Papa censetur in dubio disponere secundum Ius.
4. Legatum annuum si fuerit relictum Confraternitati pro maritandis puellis, ab alio tamen eligendis, Confraternitas non censetur dotare de proprio, sed solum reputatur nuda ministra, & ideo dotes eis non sunt restituende, nu. 5.
6. Dos relicta ab extraneo restitui non debet, si aliud cautum non sit, & nu. 15.
9. Eligens potest in bonis, in quibus eligi grauari electum ad fauorem illorum, quos potuisset eligere.
10. Gratia debet esse uniformis.
11. Concessio plurimum annuorum reddituum facta à Principe ad effectum ex illius constituendi dosem reputari solum una Gratia non autem censetur tot Gratia, quot sunt annui redditus.
12. Una, & eadem Gratia non debet diuerso iure censi.
13. Translatio quæ fit de una persona in aliam, importat ademptionem ab eo, à quo transferitur.
14. Dotata à Principe de bonis Testatoris, habetur ac si fuisset dotata ab ipsomet Testatore, si ex verisimili mente illius Principi motus fuit.
16. Translatio, seu subrogatio intelligitur facta cum eisdem qualitatibus: falsis quando cessat causa, & constat de contraria transferentis voluntate, numer. 17.
18. Commutatio Voti, seu vltima voluntatis facta per Papam quando non censetur facta cum eisdem qualitatibus.

DECISIO CLXXI.

REMATO iam coram me die 25. Iunii, 1627. Non intrare Arbitrium, ad reatandam exequutionem Breuis, quo Papa (narrato sibi tenore testamenti quod Ioan. Antonij de S. Petro circa annuum legatum scutorum centum sexaginta per ipsum factum Confraternitati Charitatis S. Hieronymi, pro maritandis quatuor puellis, duabus scilicet nominandis per Vxoress Primogenitorum de familia d. T. flatoris, & aliis duabus per dictam Confraternitatem, iuxta eius solitum eligendis) conceffit Celsari de S. Petro vti de eadem familia decem annatas, pro subsidio dotis vniui

etis vniuersi cuiusque dictarum eius filiarum pauperum: Informantes pro Confraternitate contendebant huiusmodi annatas non esse soluendas, nisi prius, iuxta solitum Confraternitatis, caueretur de illis restituendis in casu discessus ab Vrbe sine licentia Confraternitatis, inhoneste virg. & mortis sine filiis; Quapropter dato dubio An cautio hanc sit præstanda; post tritum propositionem, Fuit hodie negatiue resolutum; Et ratio resolutionis fuit; ¶ Quia illa de iure etiam pro restitutione dotis non debetur. *l. generali*, vbi *glos. in ver. Vir, Uxor, circa fin. & Bart. num. 2. C. ne fideiuss. dot. dent. Azor. in sum. in eod. tit. num. 1. & Innoc. in c. per vestras, num. 1. de donat. inter Vir. & Uxor.* Vnde nec Papa illam præstari voluit, ex quo ¶ in dubio semper secundum vias disponere censetur, ad *l. ex facto* vbi notant *Doct. ff. de vulg. & pupilli, Innoc. in cap. dñbim vbi Ioan. Andr. & alij de Decim. & Dec. conf. 64. in fine.*

Præterea ¶ quando dos, vt hic non est restituenda, nec ille, qui petit cautionem, vilo modo creditor est, sine dubio cautio non est præstanda, ad *l. omne es, ff. pro sor. l. inter omnes, ff. qui facti d. cog. Et in terminis cautionis pro restitutione dotis, Surd. decis. 279. num. 11. & 12.* Quod autem Confraternitati dos de qua agitur non sit restituenda, nec aliter illa creditrix sit, bene Dominis probari visum fuit, Quia aut loquimur de annatis, seu dotibus debitis duabus puellis eligendis per Vxores Primogenitorum de familia Testatoris, Et hoc casu ¶ cum lis eligendi non fuerit relicta Confraternitati, non censetur dotare de proprio, sed solum esse nuda ministra, *l. vnum ex familia, §. i. ff. de leg. 2. Crauet. conf. 144. num. 1. Ros. apud Greg. XV. decis. 544. num. 2.* Et in terminis in Romana dotum de Martibus 9. Decembris 1584. *Coram Bualdo* ¶ Propterea dicte dotes seu annate ei non sunt restituendæ, *l. Lucius, §. de peto, ff. de leg. 2. vbi Bart. & add. communiter notant; Et accedit quod Testator has dotes, seu annatas simpliciter reliquit Puellis per Vxores Primogenitorum eligendis, Vnde in iuris regula quod ¶ dos ab extraneo relicta, dum aliud cautum non est nunquam restitui debet, *l. onie, §. accedit, vbi glos. in verb. feceris, C. de re Uxor. alt. & Lex morte in fin. C. de pat. conuent. & in puncto Rota in causa Romana dotis 29. Martij, 1596. coram Cardinali Aragonio.**

Aut verò loquimur de annatis, seu dotibus debitis, aliis duabus puellis nominandis per Confraternitatem, iuxta eius solitum; quo casu si versaremur in simplicibus terminis nempe, prout Testator in verbis disposuit, ¶ Confraternitas de proprio dotaret, & ei in casibus, in quibus præstenditur cautio, essent dotes restituendæ, quæ propterea in actu solutionis, aut consignationis cedulæ possent de cautionem exigere, tum ex dispositione, *d. Lex morte in fine*, ¶ tum etiam vigore solari, seu d. præsentia consuetudinis Confraternitatis, vt communiter notatur, in *d. l. generali, C. ne fideiuss. dot. dent. Et admittis, Rota in d. Rom. doti, vers. neque aliquid, coram Card. Aragonio.* Et demum, cum in d. casu restitutionis Confraternitas posset ex dotibus sibi restitutis alias similes puellas dotare, intraret regula ¶ Quod eligens potest in bonis, in quibus eligi grauari electum ad fauorem illorum, quos potuisset eligere, *d. leg. vnum ex familia, §. sed & si fundum in fin. Zanch. in l. heredes mei, §. cum ita, par. 4. num. 459. ff. ad Trebell. Rota in l. 2. num. 48. ff. de vulg. & pupilli.* Tamen dicebant Domini prædicta huic notio casui ex Papæ voluntate, & qualitate Gratiæ non applicari: In primis quia Papa non distinguit annatas debitas puellis eligendis per Vxores Primogenitorum, ab annatis debitis puellis nominandis per Confraternitatem; Sed vnico contextu, vniuersa oratione concessit Cæsari decem annatas, pro dote vniuersi cuiusque filiarum; vnde si

cuti pro prioribus annatis, per supradicta non est danda cautio, ¶ pariter, vt Gratia sit vniuersalis, iuxta reg. *10* *Tex. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. nec etiam pro secundis: ¶ Rursus, quoniam Papa concessit Cæsari pro vnaquaque filia decem annatas; tamen cum illæ tendant ad constituendam vnā dotem, non intrat dispositio, *Text. in l. si in annos singulas, ff. de ann. l. videlicet*, quod sint plures Gratia; sed est vna tantum pro vnaquaque filia; vt in simili bene considerat *Grat. conf. 81. num. 20. vers. 3. præsuppono.* Absurdum enim esset quod dos esset vnā prout est, & quod Gratia vnus dotis continens plures annatas esset multiplex, Vnde cum ¶ Gratia vna sit, non debet diuerso iure censeri, ex regula, *Text. in leg. cum, qui ades, ff. de vscap.**

Præterea ¶ dum Papa Cæsari istas annatas concessit, seu in ipsum transiit, ¶ Confraternitate illas admittit, *leg. sicut admittit, & leg. seg. ff. de adm. leg.* Imò hoc expresse cauit, dum dixit, quod Confraternitas, interin ad dorandas puellas non teneatur, & quod liceat Cæsari annatas exigere, leuare, & pro dote suam filiarum nullo Confraternitatis requisito consensu assignare: Vnde intrat dilemma, Aut cautio, præstenditur ad fauorem Cæsaris subrogati, & in quem fuit legatum translatum; Aut ad fauorem Confraternitatis, & neutri debetur; Non Cæsari, Quia nec illam petit, nec quoad illum applicatur solitum, quo nititur Confraternitas, cuius non interit Cæsari esse cauendum, Non etiam, & multò minus Confraternitati, Quia cum ab ea, quoad annatas in Gratia contentas, legatum penitus ademptum fuerit, & adempta quoque dorandi causa; versamur in casu in quo ipsa non dotat, nec ei dos restitui debet; quinimò nec est nuda ministra, cum nec annatas exigat, nec illas de facto soluat; Vnde bene applicantur superius dicta de dotibus debitis puellis eligendis per Vxores Primogenitorum.

Tandem cum Papæ narratum fuerit prout etiam fuit bene iustificatum, Cæsaris filias esse de familia Testatoris, & adeo pauperes, vt aliunde decenter dari non possent, ¶ dum annatas ob dictam causam Cæsari concessit, fecit, quod verisimiliter Testator fecisset: Vnde debet haberi, perinde ac si simplicem Testator dotasset, *l. tale patrum in fin. vbi glos. & Doct. ff. de pati. & feret in puncto, Cephal. conf. 701. num. 9. cum seqq.* Testator autem dubio procul cautionem huiusmodi non exegisset: Non de honeste viuendo, & de non recedendo ab Vrbe, quia hoc cederet in eius, & suæ familiæ dedecus, vt ad sensum patet: Non etiam de restituendo, si sine filiis decederet, quia cum Testator non haberet filios, si de filiabus Cæsaris, qui erat de sua familia cogitasset, dubio procul non solum dictas annatas, sed forsitan totum dictum legatum, vt eius filiarum decentius nubere possent, reliquisset, prout illud reliquit pro maritandis puellis sibi penitus incognitis, & extraneis, Quibus annexi potest ¶ quod si Testator cautionem exigere noluit a puellis eligendis per Vxores Primogenitorum, ex eo solum quia hoc non dixit; & quia ita iure cautum est, ex supradictis, & firmavit Rota in d. Romana dotum coram Card. Aragonio, nec pariter in casu nostro, vt puellæ suæ familiæ non sint deterioris conditionis, illam præstare voluit: Quinimò multò minùs, vt inter illas, & istas sit aliqua differentia.

Neque obstat quod ¶ translatio, aut subrogatio intelligatur facta cum eisdem qualitatibus, *leg. Caiso, vbi Bart. de adm. leg. & ideo*, quod sicuti esset præstanda cautio, si Confraternitas dotasset, iuxta præsentum scilicet, ita etiam præstare debeat in casu nostro, ¶ Quia hoc non procedit, quando vt hic cessat causa, & constat de contraria transferentis voluntate, iuxta. *tex. optimum, in l. luctu Imperator, 77. ff. de leg. 1. Sanchez. in Summ.*

Summ. lib. 4. ca. 56. cum sequenti. Et Monet. de Commut. vol. 1. cap. 7. quæst. 7. num. 4. 1. vbi quod Commutatio Voti, seu ultimæ voluntatis facta per Papam, ex circumstantiis, aut quando subest alia causa, aut ratione materiæ subrogatæ, non censetur facta cum eisdem qualitatibus: Vnde nihil facit, quod Testator voluerit Confraternitatem nominare puellas, iuxta eius stylium, siue solitum, quia ultra quod forma obseruanda in electione, qua meminit Testator, nihil commune habet cum dotis restitutione, nec de vno ad aliud inferri potest, in omnem casum, ex supradictis solitum non procederet in casu nostro, sed retorqueretur. Quia solum concluderet, quod in fauorem Cæsaris subrogari, & in quem legatum fuit translatum esset cautio præstanda, ex d. l. Cais, quod iuxta subiectam materiam esset penitus absurdum.

Et ita decisum vtraque, &c.

Fanen. Beneficij.

Ven. 15. Decembris, 1628.

ARGVMENTVM.

Valor narratus per non excessum, ex quibus dicatur iustificatus. Et an, & quando Declaratoria iustificari possit ex nouiter deductis.

SVMMARIVM.

1. *Valor narratus per non excessum, non probatur per testes de certa summa per ascensum deponentes. Declarat. vt num. 2.*
2. *Testis depositio recipit interpretationem ab articulis.*
3. *Valor probatur per unicum testem deponentem de publica voce, & fama iunctis adminiculis.*
4. *Valor probatur ex affirmationibus extrahitis ex libris publicis Ciuitatis.*
5. *Declaratoria iustificari debet ex eisdem, non autem ex nouiter deductis.*
6. *Fallit quando noua probationes non sunt principaliter, sed solum ad coadiuuandum probationes iam factas.*

DECISIO CLXXII.

R VIT Decisum die 28. Iunii, 1624. coram bon. mem. Vbaldo. Gratiâ Matthæi esse in omnibus iustificatam, excepto quoad valorem; & ex hoc capite, tantum, intrare arbitrium pro retardatione executionis litterarum Apostolicarum; Et fundamentum Decisionis fuit. Quia valor fuit narratus per non excessum in centum ducatis Cameræ, & tamen ¶ duo Testes pro Mathæo dumtaxat tunc examinati, d. valorem non probant. Quia primus deponit de redditibus cuiusdam prædij, quoad certam quantitatem vini, grani, & olei, & nihil penitus de valore dicit. Secundus verò post similem depositionem circa redditus, subiicit *può render la detta Cappella, l'Anno scudi 40. più, e meno*; Ex quibus Testibus sic affirmatiue deponentibus non probatur valor narratus negatiue per non excessum. *Seraph. decis. 1017. nu. 5. & Rot. decis. 443. num. 1. par. 2. recent.* cum aliis in dicta Decisione allegatis.

Sed repropofita causa die 2. Iunii, 1625. super eisdem fuit dictum, quod reuideretur prædicta Decisio strictè quoad valorem, quæ hodie Domini receden-

do in hoc à dicta Decisione, dixerunt esse iustificatum, & sic intrare Arbitrium pro executione dictarum Litterarum.

Nam ¶ in primis cum valor narratus fuerit articulatus etiam per non excessum, dictus secundus Testis, qui post enumerationem reddituum subiicit, *può render la detta Cappella, &c.* videtur deponere de summo valore ad quem fructus possunt ascendere, & non excedere ¶ cum eius depositio recipiat interpretationem, & declarationem à dictis articulis, ex doctrina *Alex. conf. 88. num. 3. vbi etiam addit num. 15. Præterea ¶ datus fuit alius Testis nouiter in curia examinatus, qui benè informatus distinctè deponit de redditibus, & de eorum valore per non excessum, prout ille fuit narratus, ac de publica voce, & fama, qui Testis licet esset vnicus sufficeret pro iustificatione d. valoris, iunctis adminiculis, *Manic. decis. 81. num. 2. & Rot. coram Gregor. XV. decis. 143. num. 2.* Isti autem duo Testes adminiculantur, tam ex dicto primo teste remissoriæ, quam ex alio in Curia pariter examinato.*

Neque obstat si dicatur, quod Testes remissoriæ fuerint nulliter examinati, Quia tollitur ex facto, vt in nouo *Summario Matthæi, num. 8. & 9.*

Minus obstat, quod prædicti duo Testes non faciant distinctam mentionem de valore reddituum, Quia cum benè deponant de quantitate reddituum per non excessum, ¶ satis valor illorum probatur ex dicto teste in Curia recepto, & ex estimationibus extractis ex libris publicis Ciuitatis Fanj, *Bar. in l. Septem, num. 1. C. de erog. milit. lib. 12.* cum aliis cumulatim per Rotam, in *decis. 479. num. 3. par. 2. recent.*

Demum ¶ non obstat quod Testes in Curia sint 6 examinati post declaratoriam, & quod illa debet iustificari ex iisdem, non autem ex nouiter deductis, *Abb. in cap. de re iud. Seraph. decis. 179. num. 5. ¶ Quia 7 non fuerunt examinati principaliter ad effectum iustificandi, sed ad effectum coadiuuandi probationes iam factas, quod etiam post declaratoriam fieri potest, Cas. de Grass. decis. 2. de iudic. circa fin. Rota in Interuentionis 24. Iannarij, 1601. coram Corduba, & in Romana de Sacchetti 26. Nouembrij, 1611. coram Illustrissimo D. Cardinale Cavalieri, & in Corduben. præsumptionis 30. Aprilis, 1621. coram bon. memor. Remboldo.*

Et ita decisum vtraque, &c.

Florentina Subdecanatus.

Merc. 20. Decembris, 1628.

ARGVMENTVM.

Obseruantia Iurispatronatus quando præsumatur de Hereditario, seu potius de Gentilitio.

SVMMARIVM.

1. *Iurispatronatus obseruantia talis presumitur, quale fuit Iurispatronatus ab initio; & ideo si Iurispatronatus fuit à principio hereditarium, obseruantia pariter hereditaria presumitur.*
2. *Enunciatio Iurispatronatus, cum mentione quod illud sit N. & suorum filiorum, non probat Iurispatronatus esse Gentilitium, si non sit facta taxatiue, sed est intelligenda de filiis vti hereditibus.*
3. *Enunciatio vnica non probat.*

4. *Enunciatio*

- 4 Enunciatiua iurispatronatus cum ditione, Descendendum, censetur appposita demonstratiue, non autem taxatiue, ad exclusionem heredum.
- 5 Ex actu equiuoco non probatur obseruantia.
- 6 Prasentatio presumitur facta titulo hereditario, non autem Gentilitio, si prasentantes fuerint heredes fundatorum.

DECISIO CLXXIII.

IN secunda Decisione in hac causa facta die 22. *May* prateriti, fuit resolutum, Bullam Iulij II. non obstat, quo minus Iurispatronatus de quo agitur sit hereditarium; Sed quia in eadem Decisione fuit referatum, ut videretur qualis fuerit obseruantia post dictam Bullam, nempe an de hereditario, an verò de Gentilitio; proposita hodie causa super reueruatis, et Domini dixerunt obseruantiam esse de iurispatronatu hereditario, & ratio resolutionis fuit, Quia, cum firmatum fuerit in prima Decisione in eadē causa facta, die 20. *Ian. prateriti*, statū huius iurispatronatus ante d. Bullam esse liberā, & ad heredes transmissum, & in d. secunda Decisione non obstat dictam Bullam quod minus illud sit hereditarium, consequenter, cum de existentia iurispatronatus non dubitetur, præsumptio iuris est, quod talis fuerit semper obseruantia, quale ab initio fuit iurispatronatus, ex regula, *l. 1. C. de impon. lucr. descript. lib. 10. & l. 2. C. de acq. posses. Crauet. conf. 1284. nm. 6. Anchar. conf. 7. nm. 6. & in puncto fuit dictum in Pistorien. Parochialis 9. Febr. 1614. in fin. coram R. P. D. Merlino. Et accidit quia cum dicta præsumptio concurrat etiam, quod de anno 1523. & sic post dictam Bullam Alexander de Puccis, vii Patronus tam nomine proprio, quam suorum heredum constituit Antonium eius filium procuratorem ad contendendum prouisioni Apostolicæ, ad fauorem Leonardi de Guafconius, quod verisimiliter non fecisset, nisi Patroni etiam post dictam Bullam hoc iurispatronatus reputassent hereditarium.*

- 1 Neque obstat et visitatio Ordinarij de anno 1514. dum in ea enunciatur istud iurispatronatus esse Antonij Pucci, & suorum filiorum, ex quibus verbis prætenditur ex aduerso probari, obseruantiam esse de iurispatronatu Familiari, seu Gentilitio, Quia cum d. enunciatiua non sit facta taxatiue est intelligenda de filiis, vii hereditibus, iuxta naturam d. iurispatronatus, ex iis, quæ tradit Soc. *Iun. conf. 144. n. 77. lib. 3. & in specie, Seraph. decif. 364 nm. 3. & 4. l'vout etiam non obstat quod Ordinarius in institutione per eum facta de anno 1577. enunciet hoc iurispatronatus esse descenditum Antonij Pucci, Quia vltra quod et d. enunciatiua tanquam vnica non probat. *l. non epistolis, C. de probat. Soc. conf. 266 nm. 12. lib. 1. & Rot. decif. 160. nm. 1. par. 1. recent.* fuit responsum, et quod cum illud verbum, *descenditum*, fuerit appositum in dispositione rei de sui naturā transitoria ad heredes, prout est iurispatronatus, censetur appositum demonstratiue, non autem taxatiue ad exclusionem heredum, ex traditis per *Anchar. conf. 81. sub. nm. 3. vers. licet ergo Seraph. d. decif. 364. nm. 8. & 9. Rot. decif. 385. nm. 4. par. 1. diuersar.**

Et in omnem casum negari nō potest quin d. enunciatiua ex prædictis reddatur æquiuoca: et ex actu autem æquiuoco non probatur obseruantia, *Aret. conf. 115 nm. 1. Rot. decif. 240 nm. 1. & decif. 294. nm. 6. par. 2. diuers. & decif. 120 nm. 1. p. 1. recent.*

- 6 Demum non obstat, et quod Domini de Puccis semper præsentauerint, Quia potius retorquetur, Nā cum dicti de Puccis semper fuerint heredes, præsum-

ptio est quod præsentauerint, etiam vii tales, ex supradictis: prout nihil facit Decisio in causa Florentina Canonici 25. *May*, 1616. coram Ilon. mem. Burzio. Quia loquitur de alio iurispatronatu competent: Dominis de Puccis ex alia acquisitione, & in ea allegata non militat in hoc iurispatronatu.

Et ita decifum vna tantum parte, &c.

Meliten. Pensionis Burdegalen.

Merc. 20. Decembris, 1628.

ARGUMENTVM.

Prior Religionis Hierosolymitanæ potest eius vita, seu administratione durante reseruare pensionem super Prioratu absque consensu Magni Magistri, vel Capituli Generalis.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum non datur sine lesione.
- 2 Obligatio soluenas pensionem facta a Titulari probatur ex apoca desuper facta.
- 3 Pensio reservari non potest per Priorem Religionis Hierosolymitanæ sine consensu Magni Magistri, vel Capituli Generalis.
- 4 Declara procedere in Pensionibus perpetuis, secum in temporalibus.
- 5 Regularis est Dominus fructuum Beneficii, & de illis potest ad libitum disponere.

DECISIO CLXXIV.

QUITE Ioanne Baptista solum informante fuit resolutum, Non constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam Magni Magistri Hierosolymitani ad eum fauorem latam contra Dom. Equitem Iacobum Priorem Aquitanie, Et ratio resolutionis fuit, Quia non constat de iniustitia, et seu lesione, sine qua nunquam datur restitutio, *cap. 1. & ibi Abb nm. 1. de restit. in integr. Salic. in l. 1. nm. 8. & sequi. C. si aduers. rem. iudic. & Rot. decif. 1. nm. 1. & de restit. in integr. in nou. & in Romana Restitutionis in integrum, 16. prateriti coram me. Q. uimò iustitia dictæ sententiæ dum in ea prædictus Prior condemnatur ad solvendum pensionem de qua agitur durante eius vita, seu administratione, et visa fuit Dominis clara ex apoca, qua ille se obligauit ad dictam pensionem, ad l. 1. de const. pecun. & in simili Rot. decif. 650. nm. 1. par. 1. recentior.*

Neque obstat quod dicta pensio fuerit promissa seu constituta per dictum Priorem sine auctoritate Magni Magistri, vel Capituli Generalis, & sic contra stabilitatem Religionis, Quia illa sunt intelligenda de pensionibus perpetuis aut duraturis etiam post mortem Titularis, qui pensionem imponit, non autem de pensionibus temporalibus, seu personalibus, qualis est ista; quæ, ut cantat apoca prædicta est dumtaxat duratura, vita, seu administratione dicti Prioris durante; in qua propterea cessat ratio prohibitionis, cum nullus præiudicium, nisi solius dicti Prioris imponentis, possit considerari et quod autem ipse durante sua administratione, potuerit sibi libere præiudicare, non est dubium, cum quamvis Regularis, sit Dominus fructuum Prioratus, et de illis possit ad libitum disponere.

disponere, Card. in Clem. 2. §. sed, & tales in primo notab. de vit. & honest. Cleric. & in Clem. Gratia, num. 12. vers. per hoc dico de rescript. Nann. de reddit. Eccles. iust. quast. 1. mon. 46. num. 5. & Rot. decis. 772. num. 4. p. 1. diuers. & apud Greg. XV. decis. 401. n. 5. & seq.

Et ita decium, &c.

Romana, seu Carthaginen. Pensionis.

VEN. 15. Decembris, 1628.

ARGVMENTVM.

Obligatus soluere pensionem pro titulari reputatur fideiussor, & ita sicut titularis defalcare potest à pensione ratam subsidij, & Excusati tangentem pensionarium, ita possit fideiussor.

SVMMARIVM.

- 1 Obligatus soluere cum alio siue pro parte siue insolidum, soluendo solidum repetit à correo.
- 2 Compensatio quando non admittitur in obligatione Camerali.
- 3 Solutio facta per principalem liberat etiam fideiussorem.
- 4 Fideiussori competunt exceptiones, quae competunt principali.
- 5 Fideiussor obligari non potest in plus quam principali.
- 6 Fideiussor reputatur, qui se obligauit contemplatione alterius, & pro re, cuius ipse non erat debitor.
- 7 Obligatus in forma Camerae soluere pensionem pro titulari, dicitur fideiussor, ita ut eius obligatio sit nulla, si etiam principalis obligatio corrumpatur.
- 8 Dispositio regulatur à sua causa.
- 9 Verba sunt restringenda ad causam, super qua exprimuntur, & latius, num. 10.
- 11 Agens ex stipulatione sine causa repetitur doli exceptione.

DECISIO CLXXV.

N Decisio in hac causa facta die 18. Iunii praeteriti duo fuerunt firmata. Primum, quod concordia inita inter Regem Catholicum, & Clerum Hispaniarum post reservationem pensionis, de qua agitur, qua cautum fuit, vt non obstante quacumque exemptione ab omni decima seu subsidio, pensionarii teneantur pro rata contribuere, non solum afficit pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, & sic quod afficit etiam pensionarios Hispanos quoad Titulares, & consequenter D. Tiberium de Caualetis Pensionarium Hispanum quoad Seminarium Carthaginense titolare, ex quo eius pensio fuit ante dictam concordiam reservata, ex regula, & quod obligatus soluere cum alio siue pro parte, siue insolidum, soluendo solidum repetit à correo, l. si in rem 11. C. si cert. pet. & ibi gloss. & Bal. in l. 1. C. de duob. re. Bar. in l. si reus col. 2. vers. si ergo queritur ff. rod. tit. & in puncto decidit Rot. decis. 361. par. 2. diuers. & alibi sapius.

Secundo in eadem decisione firmatum fuit, quod

licet, vt supra dictum est, Seminarium iuxta dictam concordiam posset à pensione defalcare ratam subsidij, & excusati tangentem Tiberium pensionarium, & illam iam Regi solumat repetere, aut cum futuris terminis pensionis compensare, non tamen hoc potest Petrus Marzal, qui post dictam concordiam se obligauit per cedulam bancariam, & in forma Camerae ad integram pensionem, tum quia obligatio Petri fuit post dictam concordiam, quae propterea illi non potest suffragari, obstante exceptione nouissimi pacti, ex regula tex. in l. si vnus, §. pactum ne peteret, ff. de pact. & l. pacta nouissima, C. de pact. tum etiam quia exceptio compensationis, quam Petrus praetendit esse faciendam cum credito Seminarij, non videtur intrare, quia creditum Seminarij non probatur, & in omnem casum, & quia Petrus, stante propria obligatione in forma Camerae, vti tertius non gaudet beneficio compensationis, Zach. de oblig. Camer. quast. 19. num. 9.

Sed cum hodie instante Petro causa fuerit reposita super eisdem, Domini quoad primum steterunt in decisio, quoad secundum vero à decisio recesserunt, & firmiter, dictam concordiam afficere Tiberium pensionarium quoad dictum Petrum Marzal, prout etiam illum afficit quoad dictum Seminarium Titulare, ita ut possit etiam Petrus opponere de credito Seminarij, de quo credito visum fuit constare, ex quo in actis bene probatur Seminarium soluisse integram subsidium, & excusatum, & sic etiam ratam, quam Tiberius vti pensionarius Hispanus vigore dictae concordiae soluere tenebatur, & solutio enim facta per principalem, liberat etiam fideiussorem, l. vtrius, ff. de fideiuss. & regula est, quod fideiussori competunt principali, l. minor ff. de procur. & l. 2. §. quae res pign. Bal. in l. 1. num. 3. C. de fideiuss. min. Marfil. in rubr. de fideiuss. num. 269. Surd. conf. 317. num. 3. 6. & conf. 359. num. 26. Modern. Roman. discept. 310. num. 34. & fecit in his terminis Rota decis. 392. num. 4. par. 2. recent. & clarum est, & quod fideiussor, qualis est Petrus Marzal, non potuit se obligare in plus quam Seminarium debitor principale, leg. grat. §. illud & leg. 3. qui ff. de fideiuss.

Neque obstat, quod Petrus se obligauerit in forma Camerae, & sic quod habebat vti tertius, & quia nihilominus est fideiussor, ex quo, vt cantat cedula, se obligauit contemplatione Seminarij, & ad soluendum pensionem, cuius ipse non erat debitor, sed Seminarium ex regula tex. in l. sed Iulianum in princ. & §. item si duas cum gloss. ad Maced. Paul. de Castr. conf. 331. num. 1. lib. 1. Cran. conf. 91. n. 2. Thrag. de retrat. §. 10. num. 5. & in puncto, & quod obligatus in forma Camerae, prout Petrus, soluere pensionem pro Titulari, sit nihilominus fideiussor ita ut eius obligatio sit nulla si etiam principalis obligatio corrumpatur, decidit Rota in causa Legionen. pensionu, 5. Iunii, coram bon. mem. Cardinal. Arconon.

Et in omnem casum quando Petrus vigore obligationis cameralis haberetur vti tertius, aut alius vti principalis, quod tamen in facto non subsistit, nihilominus ex clara mente contrahentium, tam ex verbis cedulae, quam ex subiecta materia noluit se obligare, nec re vera fuit obligatus in plus quam Seminarium Titulare, quandoquidem in cedula dixit, quod se obligabat pro Seminario, & eius contemplatione animo ab eo se releuandi; Vnde cum in eoquin quod Seminarium Tiberio non tenebatur, & sic in dicta rata, non posset Petrus à Seminario se releuare, & consequenter etiam nec voluit in illo se obligare, cum enim pensio, quae erat causa finalis cur Petrus se obligauit cum relatione ad literas reservationis, esset per dictam concordiam obnoxia oneri soluendi pro rata subsidium, & excusatum, propterea in casu sequuto quo Seminarium soluit dictam ratam in Petro deficiebat causa obligandi.

obligandi se ad eam soluendam, quia in prædicto casu Tiberio non debebatur, quinimò ipse illam debebat Hispaniatum Regi, à quo causa autem finali regulariter dispositio, *l. cum Pater, §. de iustis, ff. de leg. 2. l. si de certa*, ubi *Bart. C. de transact. conf. 16. num. 5.* ubi et quod verba sunt restringenda ad causam, super qua exprimitur, *Surd. dec. 217. num. 6.* ubi et quod quantum exprimitur certa causa verba ultra dictam causam nihil operantur, sed debent ad eam restringi quando salua ratione recti sermonis restrictio fieri potest, & *Mohed. dec. 13. de prob. & in simili dixit Rotam causa Bergom. Penfionis, 13. Nouemb. 1616. coram me.*

Noc similiter credendum est, quod Tiberius de tempore obligationis voluerit sibi obligare Petrum ad dictam ratam in casu sequuto in quo Seminarium illa Regi pro dicto Tiberio soluit, tum quia similiter in Tiberio deficiente causata credendi, & quando hoc credidisset inique profecto, & iniuste, & nunc agens, supposita solutione dictæ ratæ per Seminarium Regi facta, merito doli exceptione est repellendus ex vulg. *tex. qui bene hunc casum decidit, in l. 1. §. circa, vers. si quis sine causa, ff. de dol. except.* & ibi *glos. in verbo, & indebit, extr. de fide Instr.*

Vnde non releuat, quod Petrus se obligauit ad integram pensionem, quia eius obligatio ex mente contrahentium debet declarari, & regulari ex dicta causa, & intelligi iuxta subiectam materiam, nempe casu quo Tiberius solussit Regi dictam ratam, quia sicut tunc posset à Seminario Titulari integram pensionem exigere, ita & à Petro; nō autem, ut dictum est, in casu nostro, in quo non Tiberius, sed Seminarium pro eo illam Regi soluit ex dictis iuribus. Ex quibus cessant omniapio Tiberio adducta, ita ut non sit opus ulteriori discussione.

Et ita decum vtraque, &c.

Turritana Dotis.

Lun. 15. Ianuarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Interesse dotis non restituitur an & quando Viduz debeat.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio extinguitur solutione eius quod debetur.
- 2 Salmianum cessat deficiente hypotheca.
- 3 Solutio censetur primò facta in causam fructuum, quam sortis principalis.
- 4 Vidua non debetur interesse dotis non restituta, nisi duo concurrant, nempe interpellatio cum possibili diligentia pro repetenda dote, & quod non habeat aliunde, unde vivere possit, & horum probatio Vidua incumbit, n. 5. & quid si Vidua sit solita negotiari, num. 6.
- 7 Interesse dotis non restituta ab hæredibus primi viri, debetur secundo viro, non autem uxori.

DECISIO CLXXVI.

NOBELIA Canalis nupsit Ioanni Cartæ cum dote librarum 1500. & eo mortuo transit ad secundas nuptias, cui deinde ab intestato decedenti successerunt Andreas, & Mathæus de Canalis, qui coram A.C. intentarunt vtile Saluam contra Collegium Societatis Iasv possessorem cuiusdam vineæ possessæ per d. Ioannem pro

Tom. I.

recuperanda dicta dote cum interesse, ad rationem octo pro centenario debito post finitum annum luctus iuxta consuetudinem Sardineæ; cum autem lara fuerit absolutoria ad fauorem Collegij, & causa per appellationem ad Rotam deuoluta, & nihili cōmissa arbitari hodie, An dicta sententia A.C. sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini confirmandam esse censuerunt; Nam quamuis esset de extremis in Iudicio Saluiani requisitis, nec non de credito cum hypotheca à principio ex instrumento dotali, tamen constat etiam de extinctione; quandoquidem solum probatur solutio dotis in libris 1300. & tamen apparet ex legitimis documentis, hæredem Ioannis ex causa dictæ dotis soluisse eidem Angelæ libras 1625. vnde succedit vulg. *reg. tex. in §. 1. Inst. qui. mod. toll. obl. & l. ferè, ff. de reg. iur. & cessat hypotheca, litem liberatur, ff. quib. mod. pig. vel hyp. solui, & consequenter Saluianum, ad l. 1. §. de Salu. Pac. in tract. de Salu. inf. §. c. vn. num. 34. & fuit sapius decum.*

Neque obstat vnicum fundamentum dictorum hæredum, videlicet quod à tempore finiti anni luctus iuxta supradictam Sardineæ consuetudinem etat debitum interesse dotis ad rationem octo pro centenario, anno quolibet, & quod dicta solutio l. bratum 1625. censetur primò in causam fructuum, quam sortis principalis, *in l. 1. §. Imper. ff. de sol. i. iusur.* ubi *glos. in verbo, facultatem, C. de iur. & l. 1. C. de sol. quia cessat*, & ex quo Viduz non debetur interesse dotis non restituta; nisi duo copulatiue concurrant, nempe interpellatio cum possibili diligentia pro repetenda dote, & quod non habeat aliunde, quo vivere possit, *Bar. Ang. Iaf. & communiter alij DD. in l. diuor. & in l. Titio, ff. de iur. & in c. salubrit. de vsu. Cras. conf. 189. n. 7. v. c. casu. Sur. conf. 194. per tot. ubi n. 17. & quod Vidua petenti interesse dotis non solutz incumbit hæc probare. Neg. de pign. in 5. memb. §. p. prin. n. 17. quam conclusionem Rota pluries canonizauit præsertim, apud Greg. X. P. dec. 204. & in Pers. dec. 9. l. n. 1614. coram b. m. C. bald. & in Firman. seu Maceraten. Dotis, 23. Ianuarij, 1621. coram D. meo Pironano.*

Vnde nō obstat consuetudo Sardineæ soluedi dictū interesse ad rationem octo pro centenario, quia quidquid de ea sit, tamen est intelligenda quoad debitum secundum ius commune, & sic contentibus prædictis duobus requisitis, & vel alias habita ratione luctu cessantis si mulier sit solita negotiari, & non aliter. *Are. in §. fuerat, n. 4. cum seq. & Iaf. ibidem, n. 19. ubi re. statut. de comuni Inst. de arb. & in licentis populos, n. 49. ubi Cast. n. 13. C. de sum. Trin. & fid. Cath. Ab. con. 39. n. 3. & seq. p. 2. Soc. sen. conf. 56. n. 2. v. quinimò Stat. lib. 3. Alex. conf. 27. n. 2. & §. di. 4. & alij plures, quos refert, & sequitur, Sur. de ali. tit. q. 45. n. 2. §. Mant. de. 17. in fi. prædicta autem requisita nedum non probantur, sed constat Angelam potuisse aliunde se alere, nempe ex legatis vltimatus huius vineæ, & medicatis omnium bonorum sibi per maritum factis.*

Tandem non obstat si dicatur saltem interesse deberi à die secundi matrimonij, quia in dicto casu si illud debetur marito, qui onera matrimonij supportauit, *Ang. in d. l. diuor. n. 2. in fin. l. mol. in l. in vultum, ff. de iur. & n. 6. ff. sol. matr. Iaf. ubi supra, n. 25. Auchar. conf. 150. incip. an quæst. quæ vertitur, n. 4. circa med. non autem uxori, aut eius hæredibus, Bart. conf. 128. incip. Franciscus habuit, in fin. Alex. conf. 141. n. 3. & seq. Cras. conf. 189. n. 7. in fin. vers. sed contra, Ruin. conf. 15. n. 29. libr. 2. Gras. conf. 56. num. 3. lib. 1. & Sur. de alim. d. iur. 1. quæst. 44. & in fin. & d. quæst. 45. n. 49. & 50. & c.*

Et ita vtraque, &c.

Cordis

T

Corduben. Cappellaniæ.

Lun. 15. Ianuarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio non datur amero Executore. Declara, vt numer. 2.
- 2 Appellatio conceditur quoad vtramque effectum a sententia mixturam continente.
- 3 Possessio capta pendente termino ad appellandum est attentata.
- 4 Appellatio si non fuit interposita intra terminum iuris, medio tempore gesta non reuocantur.
- 5 Declara quod licet non reuocentur ex privilegio, & per viam attentatorum, reuocantur tamen per viam nullitatis officio Iudicis.
- 6 Possessio attentata, est sequestranda de stylo Rota.
- 7 Recursus ad Iudices Laicos quando non preiudicent.

DECISIO CLXXVII.

PENDENTE lite cotam Ordinario Corduben. super Cappellania, de qua agitur inter Ioannem Baptistam à Patrono præsentatum, & Ioannem Sanchez, Laurentium Paz, aliisque oppositores; & in Baptista præfatus narrata lite, obtinuit à Papa de: provideri, vt in literis Apostolicis desuper emanatis, & Executorum eorum vigore, die octaua Februarij, 1621. pronunciauit, ei Cappellaniam competere, & esse debitam collatione, & possessione etiam eadem die sequentis: lata deinde sententia per Ordinarium ad fauorem Laurentij, & commissa mihi appellationis causa, dubitauit: An possessio vt supra per Ioan. Baptistam capta sit attentata, & fuit affirmatiue resolutum, quia etiam dato, quod & executor iuxta formam litterarum esset merus, à quo non datur appellatio, cap. nouis, de appell. lib. exequutore ff. eod. tamen cum expresse pronunciauerit, Cappellaniam esse debitam, & competere Ioan. Baptizæ, & sic formaliter super petitorio, & eius sententia continebat mixturam, à qua propterea de iure dabatur appellatio quoad vtrumque effectum, Bald. conf. 141. num. 7. lib. 1. Contard. in l. vnica in 2. lim. C. de nom. poss. Scraf. decif. 603. num. 1. & Rot. apud Greg. XV. decif. 232. num. 3. & in impress. apud Pacif. de Saluian. decif. 129. num. 4. decif. 142. & 243. Vnde & cum possessio fuerit capta eodem die, quo fuit lata dicta sententia exequutoris, & sic pendente termino ad appellandum, fuit attentata, cap. non solum, vbi glossa de appellat. in 6. Scraf. decif. 1045. num. 4. & Rota decif. 592. num. 1. p. 2. recent.

Non obstat, & quod postea intra terminum iuris non fuerit appellatum, quo casu medio tempore gesta non reuocantur, gloss. in cap. non solum, Felin. in cap. quod ad consultationem, num. 26. vers. quinta conclusio de re indic. Lancell. de attentat. par. 2. cap. 1. num. 50. Quia quamvis non reuocentur ex privilegio, & per modum attentatorum; in quo sensu loquuntur gloss. & DD. supra citati, tamen reuocantur per viam nullitatis ex officio Iudicis, vt distinguit Lancell. ibidem, num. 51. Put. decif. 7. num. 6. lib. 1. Casar. de Grass. decif. 2. nu. 4. & seqq. de appellat. Rot. decif. 406. nu. 1. p. 1.

diuers. & decif. 513. num. 8. par. 2. recent. & apud Gregor. XV. decif. 339. num. 4. vbi etiam Addisio, num. 6. Ex quibus etiam Domini censuerunt, & possessionem esse sequestrandam iuxta styllum Rotæ, de quo attestantur, decif. 2. circa fin. de restit. spoliat. in nou. Cassid. decif. 3. in f. n. eod. tit. Capuaquen. decif. 70. par. 1. & decif. 157. p. 1. 3. & Rot. apud Gregor. XV. decif. 10. numer. 1.

Non obstant & prætextu recursus ad Iudices Laicos, quia cum potuerint haberi ab aliis colligantibus, non probant contra Ioannem Sanchez, qui non fuit in illis nominatus, Rot. decif. 191. num. 5. par. 2. recentior. & apud Gregor. XV. decif. 25. numer. 3. Nec mandatum filici Regij in personam illius pro executione recursuum, probatur ab eo acceptatum, qui consequenter vigore dicti mandati non probatur cooperante in dictis recursibus, Clem. 1. à contrario sensu, cum ibi notat, de procurat. Paul. de Castr. in leg. absentis, num. 4. & seqq. ff. de donat. Bart. consil. 37. An Procurator constitutus, Hieron. Lan. decif. Auen. 69. num. 4. & Rot. decif. 8. de Procurat. in nou.

Et ita decifum vtrique, &c.

Romana Successionis.

Ven. 19. Ianuarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Impugnans testamentum sub prætextu dementiæ Testatoris, quid probare teneatur: Et ex quibus illa excludatur. Elegans est decifio, & in materia exemplaris.

S V M M A R I V M.

- 1 Recusatio Iudicis facta per procuratorem non habentem speciale mandatum, non valet.
- 2 Item non valet, si fuerit proposita post licent contestatam, dum non probatur novam causam superuenisse.
- 3 Primum testamentum tollitur ipso iure per secundum testamentum.
- 4 Immissio debetur heredi, ex leg. fin. C. de edict. Diu. Adri. tol. si producatur testamentum in forma probata, non vitiatum, &c. Et sufficit producere exemplum in publica forma, traditum à Notario rogato, num. 5.
- 6 Recognitio manus testatoris, qui se in testamento subscripsit, quando non sit necessaria.
- 7 Primum testamentum factum cum clausula derogatoria posteriori voluntati, nisi in ea describantur hæc formalia verba Ave Maria, &c. non censetur reuocari per secundum testamentum, in quo dicta verba descripta non reperiuntur.
- 8 Fallit si testator in secundo testamento reuocauerit primum, non obstantibus quibuscumque verbis derogatorijs in eo à postulis.
- 9 Naturale est quod esse sane mentis, insaniam vero accidentale, & ideo presumptio fiat contra demementiam.
- 10 Impugnans testamentum sub prætextu dementiæ Testatoris, tenetur illum probare de tempore conditi testamenti, nec sufficit quoddam aliquando die, Testator fuisse probatur: Et efficaciores probationes requiruntur si constet illum in precedenti tempore vicia sua, sane mentis fuisse, & testamentum suum recte & ordinatum, nu. 11. 13. & 16.

12 Mentis

1. *Mentis integritas arguitur ex ordinata scripturæ compositione, prout ex inordinata, defectus.*
2. *Item arguitur ex susceptione Sacramentorum, quia nisi hominibus sua mentis concedatur.*
3. *Testibus habentibus interesse in primo testamento, si dei minusur, si deponant de superuenienti dementia Testatoris, ad effectum annullandi secundum testamentum, primi reuocatorium.*
4. *Testes deponentes de dementia, non probant, nisi reddant causam sui dicti, etiam non interrogati.*
5. *Memoria imbecillitas non infert ad intellectus defectum, praefertim in infirmo, & num. 19.*
6. *Dementia non probatur in testatore ex rumoribus, & strepitibus per eum factis, si antea sana mentis reputabatur, & postea rite, & recte testamentum fecit, saneque mentis reperiuntur a probis viris.*
7. *Viri sana mentis, licet de tempore testamenti, aliqua ex accidenti faciant, à sana mente aliena, non ideo insani reputantur, nec testari prohibentur, dum suspicio furoris ex alius causis amoneatur. Et plura exempla referuntur, numeris seqq.*
8. *Pater exheredans sine causa filios suos, rem quasi furiosi facere dicitur: Eius tamen testamentum non valet, & opus est illud rescindi per querelam inofficiu, & num. 23.*
9. *Testamentum furiosus est nullum ipso iure.*
10. *Demens omnino, & in furor confirmatus, si testetur, quamuis ordinatè, eius testamentum est nullum: & ratio redditur numer. 26. Nec desinit esse furiosus, quamuis faciat aliquot actus sapientis, numero 17.*
11. *Infirmitas, licet aliquot actus faciat, qui sanitatem arguant, non tamen sanum reputatur.*
12. *Dementia arguitur ex datione Curatoris.*
13. *Declaratio, quod ex dicta datione non concluditur dementia, ad effectum annullandi testamentum.*
14. *Contradictor legitimus dicitur qui venit ex primo testamento, ad impediendum inuisionem ex remedio, leg. fin. heredi veniens ex secundo testamento.*
15. *Declaratio id verum esse ad hoc, ut non sit procedendum via executiva, secum si via ordinaria.*

DECISIO CLXXVIII.

IOANNES Maria Verremado condidit testamenta; In primo Venerabilem Archiconfraternitatem Sanctissimi Crucifixi de Vrbe; In secundo Franciscum, Catharinam, & Cæciliam de Verremis hæredes instituit: Cum autem Archiconfraternitas, mortuo testatore, vigore primi testamenti, bonorum hereditarium possessionem occupasset, Orta lite inter eam, & dictas feminas (Franciscus enim nunquam fuit in causa) Iudex causarum dictæ Archiconfraternitatis pronunciauit dictas Catharinam, & Cæciliam esse imitendas, pro duabus ex tribus partibus, ex secundo testamento; Sed cum habitus fuerit recursus ad Illustrissimum Cardinalem Procuratorem, qui me in Iudicem deputauit. Dubitavi hodie in Rota de viribus dictæ sententiæ, & Domini esse confirmandum resolverunt; Quia de validitate non est dubitandum; Nam vltro quod Illustrissimus Cardinalis in suis facultatibus, potest procedere, nullis etiam seruatis terminis substantialibus; fuerunt nihilominus seruata omnia requisita, de quibus per Capitula. decis. 160. par. 2. † & reuocatio Iudicis fuit facta per procuratorem non habentem ad id specia-

Tom. I.

le mandatum ad recusandum de iure requisitum, ad l. non solum, §. si iuss. de procurat. Rebuff. de recusat. ar. 1. glof. 1. num. 2. Paris. conf. 31. num. 102. lib. 2. Caput. decis. 168. pa. 1. Rot. apud Greg. XV. decis. 368. num. 1. † & non fuit proposita in tempore, sed post litum contestatam; quæ propterea non afficit, cum non probetur nouam causam superuenisse, l. apertissimi in princ. C. de iud. cap. inter Monasterium de sentent. & re iudic. Conar. prax. quat. 26. num. 1. in fin. & Rot. decis. 2. num. 2. par. 2. diuersar.

De iustitia similiter visum fuit constare, † Quia cum per dictum secundum testamentum, primum ipso iure sublatum fuerit, §. posteriore, iussu quib. mod. testam. infirm. cum vulg. † & illud productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, & c. hæredibus in eo institutis debetur immisio, ex l. fin. C. de edict. Dim. Adrian. tolen. Menoch. de adips. remed. 4. num. 368. latè Peregr. de fideic. art. 48. per tot. & Rot. apud Greg. XV. decis. 306. nu. 1. & alibi scripsi.

Nec † releuat, quod in actis non fuerit productum originale, seu matrix dicti secundi testamenti, iuxta requisita, dicta l. fin. quia sufficit quod productum fuerit exemplum in publica forma, traditum à Notario rogato, l. fin. in d. l. fin. pub. num. 4. vbi Zuccard. num. 92. vers. nihilominus, Menoch. dicto remed. 4. num. 654. & ita obliu. Rota, vt testator, Verall. decis. 351. nu. par. 2. & Persusa hereditatis, 28. Nouemb. 1561. coram bon. mem. Buratto; & nouillimè in Romana hereditatis de Aragonis, 13. Ianuarij, 1627. coram Domino meo Virili.

Minus † releuat quod non fuerit recognita subscriptio testatoris. Quia testatur in testamento nuncupatio, quod reddidit certum copioso, quod fuit per testatorem consignatum Notario clausum; & Notarius à tergo illius rogum consignationis eam septem testibus adnotauit, & ibidem testator, ac testes prædicti etiam fe subscriperunt; Vnde non est opus alia recognitione, Bart. in l. 1. num. 5. vers. iure si a barto ff. quemdam test. aper. Paul. de Cast. conf. 93. num. 3. lib. 1. Rot. decis. 71. 2. num. 6. & 7. par. 1. diuersi. & in dicta Romana hereditatis coram D. meo Virili, & in eadem 28. Iunij 1627. coram eodem.

Non obstat etiam † quod in primo testamento; in quo Archiconfraternitas fuit hæres instituta, addita clausula derogatoria posterioris voluntatis, nisi in ea describantur hæc formalia verba: *Aue Maria, gratia plena, quæ in dicto secundo testamento non inueniuntur descripta: quo casu non censetur primum per posterius reuocatum, ad l. si quis in principio testamenti, & ibi communiter DD. ff. de legat. 3. l. fin. in l. si mihi, & ibi, §. in legatis, num. 11. ff. de legat. 1. Cornel. conf. 86. num. 7. vol. 3. Alex. conf. 134. num. 1. lib. 1. C. far. de Grass. decis. 1. num. 1. & 2. de testament. † Quia fuit bene responsum, quod in dicto secundo testamento adest sufficiens derogatio, ex quo testator in eo dixit, quod valere debeat non obstante quouis alio testamento, habente clausulam derogatariam, subdens, *setto qual sinoglia parole derogatorie, de quals non mirivordo, ma se mi ricordassi, adeffo de verbo ad verbum, le direi, vt tradunt Bart. in d. l. si quis in principio testamenti, num. 8. Clar. in §. testamentum quoq. 59. vers. sed quæro, Nat. conf. 63. num. 9. lib. 3. Modern. Roman. decept. 48. num. 22. & seqq. Hieron. Laurent. decis. Auenionen. 81. num. 3. Et in puncto quod per verba illa, *setto qual sinoglia parole derogatorie, sic sufficinet derogatio cuiuscumque clausulæ derogatorie, etiam contenti dicta verba, Aue Maria, dixit Rot. decis. 711. num. 3. par. 1. recent. & in Romana Legati, 9. Iunij, 1578. coram Bualo.***

Non etiam obstat visa fuit prætenfa testatoris dementia de tempore secundi testamenti, in qua

T 1

fiat principale fundamentum pro parte Archiconfraternitatis, ¶ Quia cum naturale sit quod esse mentis cōpōiem, furiosum verò, & insanum accidentale ut dixit Bald. in l. nec codicillos, C. de codic. vbi etiam gloss. Bart. & alij, præsumptio stat contra dementiam, cap. fin. de success. ab intest. ¶ Propterea ad probandum dementiam, præsertim in Ioanne Maria testatore, qui non solum pro se habet sanæ mentis præsumptionem, sed in præcedenti tempore vite sue talis probatur, efficiacioribus, & vrgentioribus probationibus, de tempore conditi testamenti, opus est, itaut non sufficiat, quod aliqua alia die probetur furiosus, ut latè Bart. in l. 3. num. 3. vers. sed quid, ff. de bon. poss. fur. Alex. conf. 83. num. 7. vers. & illud restit. lib. 2. Roder. Suar. alleg. 1. per tot. Magon. decis. Florent. 97. num. 3. ¶ Et tantò magis, quia cum his concutitur, quod omnia in dicto secundo testamento descripta, ritè, & ordinatè composita repertiuntur: ¶ Debiti autem ordinis obseruatiua, & scripturæ compositio, mentis integritatem ad notat, sicut inordinatio defectum, cap. 1. §. si verò de Cler. agrot. in 6. cap. filij, de heret. cod. lib. cap. legitiim. 93. distinctione, Ioan. Andr. in cap. cum dilectus, de success. ab intest. Alex. in d. leg. furiosum, C. qui testam. facere poss. Honded. conf. 78. num. 60. lib. 2. Tirag. de leg. conub. gloss. 1. part. 11. num. 7. Mantio de coniect. vlt. volenti. lib. 2. titul. 5. num. 13. & Anton. Gam. decis. 262. num. 2. ¶ Et præterea nulla maior sanæ mentis coniectura, quam illa, quæ defluitur ex qualitate testamentariæ dispositionis Ioannis Mariæ, qui instituit hæredes dictas feminas sibi sanguine proximiores, & quibus circumscripto testamento, à lege deferretur eius hæreditas, & legata pia fecit, qualia ipsius testatoris qualitatè, & cuiuslibet prudenti viro conueniebant, Suar. d. alleg. 1. num. 2. & 10. Honded. d. conf. 78. num. 61. lib. 2. Mantio. vbi supra, num. 7. A. flus. decis. 143. num. 5. Joseph. Ludov. decis. Perus. 1. num. 9. Gram. decis. 73. circa fin. & Rot. decis. 129. n. 15. p. 2. diuersè.

¶ His accedunt ¶ fides Parochorum, quibus in hoc multum deferri debet, & testantium quod Ioannes Maria, in vltima infirmitate in qua fecit testamentum, & ex qua dementiam ortam fuisse prætenditur, per peccata sua cum sanæ memoria, sensu perfectò, & animi dolore confessus fuit, & Sacram Eucharistiam suscepit: horum enim Sacramentorum suscepcio, non nisi hominibus sanæ mentis conuenit, & permittitur, ut latè Surdus conf. 89. per tot. Quæ idè plurimum confert ad mentis integritatem præiudicandam, Menoch. pref. 45. num. 21. lib. 6. Rot. decis. 384. num. 4. par. 1. recent. & in Romana hæreditatis de Gracchi 5. Decembrii 1618. coram bon. mem. Remboldo: Adminiculantur etiam attestaciones Reuerendissimi Episcopi Vicegerentis, Illustrissimi Cardinalis Vicarij, & aliorum quatuor Sacerdotum, qui circa tempore conditi secundi testamenti, Ioannem Mariam personaliter viderant, & eum sani iudicij, ut dicunt, reperierunt: Et tandem subscriptiones ipsiusmet testatoris, & septem testium non parum faciunt, quia testator mentis expertus non facile subscripsisset, & testes subscribere recusassent.

¶ Vnde ¶ non obstant testes de dementia deponentes, Quia vltè quod quidam sunt aliquoties interest. sati: quia aut sunt legatarij ex primo testamento, aut alios eorum interest, ut illud subsistat: quorum fides propterea saltem diminuitur, ad Lomnibus, C. de test. ¶ In primis non concludunt de dementia de tempore conditi secundi testamenti, de quo tempore maxime, supradicti amentis, illam determinatè concludere debent, iuxta text. in leg. 2. & leg. qui testamentum, §. quacumque, vers. cul. nec furiosus, ff. de testament. & tradunt DD. in d. leg. furiosum, Cornel. consil. 261. numer. 22. lib. 4. Anton. Gam. d. decisio.

262. num. 2. & Rot. d. decis. 384. numer. 10. par. 1. recentior. ¶ Præterea non reddunt conuenientem rationem sui dicti, quam tamen in hoc casu etiam non interrogati exprimere debent, cum enim dementia cognoscat per inquisitionem quandam, quæ se animo non offert nisi per multa, & diuersa media: circa quæ testes de facili possunt errare, idè eis non creditur, nisi causam sui dicti, etiam non interrogati faciant manifestam, Bald. in leg. solam, C. de test. lib. Innocent. in cap. cum causam de testib. Fulgof. & Castr. in d. leg. furiosum, vbi las. num. 6. Soccin. conf. 42. num. 4. lib. 1. Surd. d. conf. 89. num. 4. Boer. decis. 123. m. 41. Magon. d. decis. 97. num. 5. Rot. in d. decis. 384. numero 7.

Non obstat quod aliqui testes reddant rationem dementiæ, quia videntur Ioannem Mariam memoria destitutum, & facientem strepitum, & alia, more dementium, ¶ Quia memoriæ imbecillitas non infert ad intellectus defectum, Menoch. d. præsumpt. 45. numer. 31. & Rot. dicta decis. 384. num. 5. ¶ Præsertim in Ioanne Maria corporis infirmitate oppresso, iuxta textum optimum, in leg. hac consilissima, §. ac cum humana fragilitate, C. qui testam. facere poss. ¶ Quod verò fecerit strepitum, & alia huiusmodi, similiter non concludit dementiam continuatam, & confirmatam, & sic cum non fuisset in potestate mentis de tempore conditi testamenti, stante, ut dictum est, quod antea communi exultatione sani consilij reputabatur: & testamentum condidit rectè, & ordinatè compositum, & eius dispositionis qualitas conuenit hominì perfectæ mentis, & quod post prædicta strepitum, & testium depositiones, sanus mente reperiens fuit à Parochis, quibus fuit peccata confessus, nec nobis à Reuerendiss. D. Vicegerente, & aliis Sacerdotibus supradictis: ¶ Quandoque enim, sani intellectus vici aliqua ex accidenti faciunt à sana mente aliena, etiam tempore conditi testamenti, & sic in fortioribus terminis, & tamen non idè semper de iure furorè suspecti esse præsumitur, nec insani reputantur, quoad testamenti, actiua factionem, modò ex aliis suspicio furoris inde causata amoueat; Prout ¶ Pater, qui filios suos sine causa exheredat, merito rem quasi furiosi facere dicitur, leg. 1. & 2. ff. de inoffic. testam. ¶ & tamen eius testamentum mero iure tenet, cum opus sit illud rescindi per querelam inofficiosa, leg. si non mortui, §. si quis, & 100. iij. ff. cod. ¶ Cum tamen testamentum furiosi sit ipso iure nullum, d. leg. 2. & leg. filiusfamilias, ff. de testam. & d. leg. furiosum, C. qui testam. facere poss. Ille etiam testator, qui apud Iuriconsultum, in Liquidum in suo, ff. de cond. insti. iussu ossa sua proici in Tiberim, rem furiosi iussit, ut ibi textus dicit, & tamen eius testamentum valuit. Sicut valuit testamentum illius mulieris, quæ in l. fin. §. fin. ff. de aur. & argent. legat. iussu se sepeliri cum quibusdam ornamentis, quæ ipsa ad se sepeliendum fecerat ex smaragdus, & margaritis; Et facit bonus textus, in l. seruo alieno, §. fin. ff. de legat. primo. Et quod refert Paris. conf. 88. num. 65. vol. 3. de testamento illius, qui peccata sua non confitebatur: Et Corn. conf. 219. in fin. volum. 1. de testamento alterius, qui Missam non audiebat, & cum diues esset legata pro anima sua non reliquit: Et sic intelligit Roder. Suarez, vbi supra: Et quod refert Valerius Maximus de testamento dementis benè ordinato, quod Senatus Romanus validam declarauit, quod scilicet furiosus ille non erat in continuo, & confirmato furore, sed habens dilucida interualla ita ut benè ordinata dispositione iudicatus fuerit in sanitatis interuallo esse de tempore facti testamenti: Prout etiam hic intelligenda est Decisio in Romana hæreditatis de Gracchijs, v. num. etiam. ¶ Quandoquidè qui prorsus demens est, & in furorè confirmatus,

fi de

- si de facto testetur, quamvis ordinatè, semper eius testamentum nullum est, *Roder. Suar. & Mantie. ubi supra. Menoch. dicta presump. 45. num. 68.* Et siquidem tunc optima coniectura non à persona, sed casu magis facta creditur, argum. optimi text. in *l. fin. ff. de admin. tur.* Non enim propterea definit esse furiosus, quamvis faciat aliquos actus sapientes, ut dicit *Roman. post glos. in l. filium emancipatum, nu. 3. ff. de acquir. hered. Zabarell. conf. 57. vol. 2. Corn. conf. 69. vol. 1. & Menoch. conf. 82. num. 234.* Ut in simili et infirmus, qui, & si actus aliquos faciat, qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus, *Propositio. in capit. dilectum extra de spons. Corser. singul. 368.* Verbo testamentum, ubi meminit illius egegit sententia, quam dixisse quendam fatuam Parisiensem, multi alij etiam referunt.

Non etiam obitare dixerunt Domini, quòd Ioanni Mariz, vti infano, fuerit datus Curator ante dictum testamentum, de quo agitur, et quæ Curatoris datio dementia arguit, *Alex. d. conf. 81. num. 9. lib. 2. Bertrand. conf. 48. num. 22. vol. 1. par. 1. Surd. d. conf. 86. u. 19. & Mantie. & ubi supra. num. 15.* Quia quidquid sit, an Curatoris datio fuerit causa cognita, & an fuerit ad hoc procurata, vt videtur ab habentibus pingulus interesse ex primo testamento; et illi similiter non concludit dementia ad effectum de quo agitur, vt in puncto, *Ioan. Fab. in §. praterea, & ibi etiam Aret. insit. quib. non est permis. facere testam. Las. in d. l. furiosam. quib. num. 2. vers. tertio singulariter limita. Boer. d. decif. 13. num. 79. & Rota in dicta Romana hereditatis de Gracchi.* Et in omnem casum in conspectu probationum Dominis ex supradictis, visum fuit, probationem sanæ mentis de tempore conditi secundi testamenti præponderare.

- Item tandem non obstat quòd Archiconfraternitas, quæ venit ex alio testamento, & sic ex pari titulo, & possidet, sit legitima contradictrix ad impediendam immisionem, ex *d. l. fin. Bart. ibi sub num. 21. vers. aut compareat, & Zuccard. num. 373. Menoch. de adipsse. d. rem. 40. nu. 565. Perreg. de fideic. art. 48. num. 40. Mohed. decif. 13. vt sit pend. & Capriaq. decif. 391. par. 1. & Rota in Reatina hereditatis, 4. Iunij, 1599. coram Iulio; et quia est verum ad effectum, vt non sit procedendum ex dicto remedio executionis, & summariè, vt loquuntur DD. & Decisiones supra allegatæ. Domini autem, quamvis dixerint Sententiam esse confirmandam, dixerunt tamen procedendum esse via ordinatæ.*

Et ita decifum vtrique, &c.

Aquilana Cappellaniz.

Ven. 19. Ianuarij, 1629.

ARGUMENTVM.

Plura habes notanda in materia probationis pertinentiæ Iurispatronatus, & Constitutionis Regni Neapolis excludens filias feminas ab hereditate propter masculos, quæ patent ex sumario.

SVMMARIVM.

1. Iurispatronatus existentia probatur ex instrumento foundationis, & donationis.
2. Iurispatronatus pertinentia probatur, si quis probet se heredem illius, cui fuit Iurispatronatus reservatum.

Tomas I.

3. Institutio debetur presentato intra legitima tempora, & habenti ceteras qualitates necessarias.
4. Constitutio Regni excludens filias feminas ab hereditate paterna propter filios masculos, procedit soluta in hereditate Comitum, & Baronum.
5. Filia exclusa per Constitutionem Regni, si sit congrue dotata, intelligitur exclusa, dum dos non sit minor legitima.
6. Filia dotata, exclusa per Constitutionem Regni ab hereditate paterna, succedit simul cum fratribus, si nullo modo constet fuisse dotatam de bonis paternis.
7. Iurispatronatus donatio facta sine consensu Ordinarij non est attendenda.
8. Iurispatronatus acquiri non potest ex augmento dotis, si Beneficium fuit iam congrue dotatum.

DECISIO CLXXIX.

ACANTE per obitum Lucae Antonij Capellania sub inuocatione B. Mariæ Virginis, seu S. Amici, in Collegiata Ecclesia S. Martialis de Aquila, quæ est de Iurispatronatu Laicòtum, Palma Plotta, Iulianum, & Gabriel Resullus, Dominicum præsentantur: Inter quos Patronos, & presentatos orta litte, Ordinarius Aquilanus per suam sententiam declarauit, Iurispatronatus spectare pro medietate ad Palmam, & pro alia medietate ad Gabrielem, à qua sententia vtraque pars appellauit: Et commissa mihi causa appellationis, Dubitavi, An constaret de bono iure Iuliani: Et dubio bis proposito; Domini hodie, affertiuè responderunt; Quandoquidem existentia Iurispatronatus, ultra quòd non controueritur inter partes, probatur ex instrumento foundationis, & donationis, et illius pertinentia ad fauorem Palmæ, videbatur clara, quia ex personis Matris, Ioannis Baptistæ, Hieronymi, & Lucae Antonij est hæres Antioij Antonij Refulli, cui, & eius hæredibus, & successoribus, Iurispatronatus fuit à principio reseauum; Vnde illud ad Palmam vii heredem pertinet; glos. in capit. filius in verbo propinquus 16. questio. 7. Abbas in cap. 1. de Iurispatr. Calderin. consil. 2. eod. tit. Decif. consil. 149. sub num. 1. Seraph. decif. 364. num. 3. & Rot. decif. 975. part. 1. recent. et per consequens cum Iulianus fuerit intra legitima tempora à dicta Palma præsentatus, & habeat ceteras qualitates necessarias, satis constat de eius bono iure, cui propterea debetur institutio, cap. ex insinuatione de Iurispatr. Ferrer. conf. 33. num. 4. Garz. de benef. par. 5. cap. 8. num. 85. & Rot. decif. 680. num. 3. par. 1. recent.

Neque obstat si dicatur et quòd Maria filia Angeli Antonij, & mater Palmæ per Constitutionem Regni, vii dotata, fuit exclusa ab hereditate eius patris, ex quò extabant prædicti Ioannes Baptista, Hieronymus, & Lucas Antonius filij masculi; & sic etiam fuit exclusa ab hoc Iurispatronatu hereditario, Quia ultra quòd Palma successit etiam dictis masculis, fuit responsum, quòd Constitutio Regni solùm procedit in hereditate Comitum, & Baronum, vt aduertit Rota in Beneuentana Iurispatronatus, 26. Iunij præteriti, coram R. P. D. meo Dominico, quæ ideo in casu nostro non applicatur: Et in omnem casum illa excludit feminam congrue dotatam, ita tamen quòd dos non sit minor legitima, Gram. decif. 101. num. 13. & 14. & Rota in dicta Beneuentana Iurispatronatus, et in præsentati autem non constat, Mariani fuisse de bonis paternis aliquo modo dotatam; Vnde non fuit exclusa, sed successit patri, simul cum fratribus, Affiliad. d. Constit. lib. 3. tit. de success. filiorum rub. 23. sub num. 25. Gram. d. decif. 101. num. 13. & Rot. ubi supra.

T 3

Non

Non obstat quoddam prædictus Lucas Antonius, vnus ex filiis, & hæredis Angelis donauit suam portionem Iurispatronatus Gabrieli, qui Dominicum præfentauit † quia cum non conserit interuenisse consensum Ordinarij, dicta donatio non est attendenda, *Abbas in cap. illud col. penult. de iur. Dec. qui plures alleg. conf. 542. num. 2. Put. decis. 18. lib. 2. & Rot. decis. 176. n. 1. par. 1. recent.*

Non obstat demum quoddam Ioannes Baptista, alter filius, & hæres dicti Angelicis quibusdam bonis Cappellanæ præfate, voluit Iurispatronatus spectare ad illos de domos & familia de Refullis, † Quia si Cappellania iam erat congruè dotata, ex tali legato, seu augmento dotis, Iurispatronatus acquirit non potuit, *glos. in cap. pia mentis 16. quæst. 7. Rot. decis. 58. n. 5. & 6. par. 1. recent. & alibi sæpius.*

Et ita decisum vna tantum parte informante, &c.

Narnien. Hæreditatis.

Merc. 24. Iannarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Identitas testamenti Notario consignati per testatorem, ex quibus probetur.

SYMMARIVM.

1. *Hæredi debetur immissio ex remedio, l. fin. C. de edic. D. Adri. tol. consilio de testamento, & de bonorum identitate.*
2. *Testamento originale non est necesse producere in iudicio, l. fin. C. de edic. D. Adri. Sed sufficit exemplum authenticum, traditum a Notario rogato.*
3. *Notario attestanti de identitate foliorum testamenti sibi a Testatore signatorum creditur, si consensit de illorum consignatione per septem testes, & intermiserint cætera solemnitates necessariae, nec est opus alia recognitione, & num. 6.*
4. *Testamenti identitas probatur si Notarius a tergo illius adnotauit regim. consignationis in præsentia septem testium.*
5. *Præsertim si d. testamentum fuerit obsignatum anulo Testatoris, signumque S. Crucis ab eo appositum: nec tunc est necessaria recognitio, num. 7.*
6. *Immissio debetur hæredi pro indiuiso, si testator cum aliis pro indiuiso possidebat.*
7. *Fideicommissarius, quamuis possideat non est legitimus contradicitor ad impediendam hæredis immisionem, quando sunt faciendi destructiones.*

DECISIO CLXXX.

RIT resolutum † Capitulum, & Canonicos S. Nicolai Colliscipionis hæredes scriptos q. Rosæ Floræ esse immitendos ex remedio, *leg. fin. C. de edic. D. Adri. tollend. in possessionem bonorum per testatorem de tempore eius mortis possessorum, Quia exhibuerunt instrumentum publicum testamenti; & ex depositionibus quatuor testium probatur possessio testatitæ, ac bonorum identitas, quod fit ut eis debeat immissio, ex d. l. fin. vbi glos. & Bart. num. 3. & communiter notant DD. Menoch. de adipis. remed. 4. num. 56. & leg. Latè Pereg. de fid. art. 48. per tot. apud Greg. XV. decis. 194. num. 1. & alibi sæpius.*

Neque obstat † quod non sit productum otiginale, siue matrix testamenti, ut iudici constare possit

per ocularem inspectionem, an illud sit æbolutum, vel cancellatum, aut in aliqua sui parte vitiatum, iuxta requisita; *d. l. fin.* Quia vltæ quod originale fuit ostensum in Rota, quod Dominis visum fuit nullum continere in se defectum apparentem, sufficit quoddam in actis producatum exemplum in publica forma, prout in præfenti productum fuit traditum a Notario rogato, *l. fin. d. l. fin. sub num. 4. Zuccard. num. 91. Menoch. de remed. 4. num. 64. prout etiam obseruat Rota, vt attestatur, Verall. decis. 351. item 1. par. 2. & fuit sæpius sequuta, præsertim in *Personæ hæreditatis*, 28. Nouembr. 1616. coram bon. mem. Buratto, & plenius in *Romana hæreditatis de Arigonis*, 21. Ianuarij. 1627. coram D. meo Virili, & nouissime in *Romana successione* 19. currentis mensis, coram me.*

Non obstat etiam quoddam versum in testamento, quod a testatrice fuit consignatum Notario clausum, debet probari identitas foliorum, in quibus fuerunt descripta nomina hæredum, † Quia cum dictum testamentum contians duobus folijs fuerit a testatrice consignatum Notario sigillatum, & in actu consignationis interuenierint septem testes, ac adhibita fuerint cæteræ solemnitates necessariae, circa identitatem foliorum statuit fidei Notarij, *lan. in tract. de form. testament. nuncup. nu. 14. 32. & leg. & conf. 1. num. 48. & 86. post d. tract. & Rot. in d. l. Romana hæreditatis*: Et † vltæius identitas primi folij visa fuit Dominis clara ex quo a tergo eiudem folij, Notarius adnotauit regim. consignationis in præsentia septem testium, qui etiam se subscripserant; ex quibus certitudo, seu identitas concludenter probatur, *Clar. in 4. testamenti quæst. 4. num. 3. vers. sed pone, Menoch. de coniectur. lib. 1. tit. 7. num. 7. vers. unde etiam. Rota in Romana testamenti* 9. Decembr. 1624. coram bon. mem. Vvaldo, & in d. *Romana hæreditatis*, & tandem in dicta *Romana successione* coram me. Et videbatur omnis difficultas cessare, † Quia dictum folium fuit etiam obsignatum anulo quodam ipsius testatricis, & illud signum fuit in actu aperitionis per duos ex prædictis testibus recognitum; quod fit vt tanto minus de certitudine dicti folij possit dubitari, cum illa satis probetur ex prædictis, etiam sine alia recognitione, *lan. d. conf. 1. num. 39. v. verum his non obstantibus, & n. 4. Alex. conf. 176. num. 4. vers. quia respondere potest lib. 3. Clar. & Menoch. vbi supra*; Et firmavit Rota in dicta *Romana hæreditatis*.

Identitas † verò secundi folij intermedij, in quo fuerunt descripta nomina hæredum, & finitur testamentum vltæ quoddam, quoad eam partem fidei Notarij sine aliqua recognitione. *Fulg. conf. 56. num. 2.* cum aliis cumulatim per Rotam in dicta *Romana hæreditatis* de Arigonis, redditur etiam indubitata ex quo in oâce eiudem folij, testatrix manu propria fecit signum Crucis, † & apposuit signum prædicti anuli, & se subscripserunt tres testes, quorum duo in actu aperitionis recognouerunt proprias, & alterius testis subscriptiones; nec non etiam prædicta signa testatricis; ex quibus dictum secundum folium redditur certissimum ex supra allegatis.

Non obstat demum, quod testes deponant, bona de quibus agitur, fuisse possessa pro indiuiso a testatrice, & Francisca eius sorore, vt bona hæreditaria Antonij communis patris, & quod per mortem testatricis sine filiis, fuerit purificatum fideicommissum omnium bonorum, vel saltem pro duabus ex tribus partibus ad fauorem dictæ Franciscae, Quia quoad primum, hoc vnum ceterum est, quod possessio Franciscae non impedit Capitalo, † & Canonicis immisionem in possessionem omnium bonorum pro indiuiso, prout testatrix possidebat, *Menoch. vbi supra num. 56. & leg. Rota in Tusculana fideicommissi* 4. Iulij, 1618. coram Rennerendis.

nerend. D. meo Decano, Add. ad Greg. XV. decis. 185. n. 4. ubi plures Rotæ Decisiones in similibus terminis cumulantur.

Quo verò ad secundum, de prætenso fideicommissio, quidquid de eo sit, in omnem casum, ex quo competere Capitulo, & Canonicis, ex persona d. testatitica detractionis pro legitima, & trebellianica, nec non scitis 1275. pro dotis supplemento ei à patre relicto, etiam quod Franciscæ esset fideicommissaria, & possideret, non esset legitima contradictrix ad impediendum Capitulo hæredi immisionem, Zucc. in d. l. fin. num. 426. cum seqq. Ruin. conf. 140. num. 6. lib. 5. Boer. decis. 156. num. 2. & Rot. decis. 115. num. 1. part. 1. recentior.

Et ita decisum vna tantum parte informante.

Meliten. Pensionis Burdegalen.

Ven. 26. Ianuarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Regularis an, & quomodo disponere possit de fructibus beneficij, & super illis Pensionem imponere.

S V M M A R I V M.

1. Pensio reservari potest per Priorem Religionis Hierosolymitanæ super eius Prioratu, sua vita durante, etiam sine consensu Magni Magistri, vel Capituli Generalis.
2. Regularis disponere potest, durante eius vita de fructibus beneficij.
3. Religiosi habentes administrationem non possunt vendere, aut locare fructus, durante vita sua.
4. Declarari procedere quando transferunt ius percipiendi fructus iure proprio, scilicet quando d. ius apud eos remanet cum onere aliquid solvendi, num. 6. & per tot.
5. Titulares non possunt transferre in alium ius percipiendi pensionem sine Papæ autoritate. Declarari, ut num. 4.
6. Pensio solui non debet à successore Titulari, quando illa promissa fuit ob servitiâ priuatâ.
7. Voluntas declaratur à subiectâ materiâ.
8. Voluntas regulatur à potestate.
9. Pensio si fuit simpliciter imposita per Titularem super eius Prioratu, si postea illum super alio Prioratu subrogavit, censetur eodem modo subrogasse.

DECISIO CLXXXI.

DOMINI perstiterunt in decisio die 20. Decembris præteriti, & sic non constare de causis relictionis in integrum, adversus sententiam Magni Magistri Hierosolymitani, quæ declaravit pensionem promissam per Priorem Aquitanie Equiti Ioanni Baptiste esse validam; Placuit enim fundamentum illud Decisionis, quod cum hæc pensio sit temporalis, & ex ea nulli fiat præiudicium, nisi soli imponenti, qui quamvis Regularis, potest in via sua de fructibus Prioratus liberè disponere, Card. in clem. 2. §. sed & tales, in primo notab. de vit. & honest. Cleric. Nanar. de reddit. Ecclesiast. quest. 11. mon. 46. num. 5. cum aliis in dicta decisione allegatis, non intrat quoad illam statutum Religionis prohibens pensiones imponi super Commendis sine autoritate Magni Magistri,

vel Capituli Generalis, vt latius in eadem decisione.

Neque hodie Dominis obstat visum fuit, quod Religiosi etiam habentes administrationem, non possunt vendere, aut locare fructus durante vita sua, Clem. 1. de rec. Eccl. non alien. & quod Titulares non possint ius percipiendi pensionem in alium transferre sine Papæ autoritate, Nanar. conf. 11 de reb. Eccl. non alien. lib. 3. quia nihilominus bene possunt obligari ad annuam pensionem ex fructibus solvendam vita sua durante, quo casu Titulares non transferunt ius percipiendi fructus, sed solum obligantur actione personali, iure percipiendi fructus apud ipsos remanente, iuxta doctrin. Bart. in l. Cod. cilius, §. instituto, nu. 4. ff. de leg. 2. & in punto Vital. in d. clem. 1. num. 47. Prout nec onus solvendi pensionem, quando promissio vt hic facta fuit ob servitiâ priuatâ, transit in Titularis successorem, argum. tex. in l. si quis domum, §. hic subiungit, locat. glof. in cap. fin. in verbo terminum, ne Pralat. vic. suc. & Vitalis ibidem, num. 51. Vnde non applicantur dispositio, d. Clem. & Nanar. conf. & alia iura, & DD. per informantes ex adverso citati, quia loquuntur in venditione, & locatione, seu aliis similibus contractibus, ex quibus transferunt ius percipiendi fructus iure proprio, & propria autoritate, qui idem quodammodo alienationes dicuntur, ex quibus de facili bona Ecclesiæ usurpantur, aut simonia committitur, quæ cessant in casu nostro ex prædictis.

Minus obstat, quod pensio fuerit perpetua ex verbis promissionis ibi, *vita sua durante*, quæ ex lecturâ apocæ necessariò referuntur ad vitam pensionarij, quod Prior facere non potuit iuxta statutum Religionis prædictam, Quia respondetur quod dicta verba sunt intelligenda retentis terminis habitibus, & secundum subiectam materiâ in qua voluntas declaratur, ex doctrina Bartol. in l. si vivo in princ. per illum tex. ff. locat. Dec. in l. non vult. num. 8. ff. de reg. iur. Et clarum est quod voluntas regulatur à potestate, vt notant communiter DD. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. oblig. Quod fit vt dicta verba intelligi debeant, quatenus idem Prior obtinere Prioratum, & interim dumtaxat vita Pensionarij durante, ex glof. & Vitalis. ubi supra: & etiam Prior præfatus ne de eius voluntate hæsitari posset, hoc ipsū in dicta promissione, seu apocæ expressis verbis declaravit ibi, & hanc pensionem solvere singulis annis durante tempore, quo Deo placebit nos frui dicto Prioratu, & cum prius, prout narratur in apocæ similem pensionem eidem Equiti promississet, dum erat Prior Campaniæ super illo Prioratu, quem dimisit per affectionem Prioratus Aquitanie, cum postea loco illius hanc, de qua agitur subrogaverit super hoc Prioratu, dubitandum non est, quin sicut intellexit pensionem super Prioratu Campaniæ non fuisse perpetuam; quinimo ex eo aliam promissit, quia credidit priorem fuisse extinctam, idem etiam intellexisse de Pensione noviter subrogata super Prioratu Aquitanie, ad l. licet Imperator, cum ibi notat. ff. de legat. 3.

Quæ verò dicebantur de non integra transportatione actorum via fuerunt Dominis nullo modo releuare.

Et ita decisum vtrique, &c.

Arminen:

Ariminen. Legatorum.

Lun. 29. Ianuarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

S V M M A R I V M.

1. Immoilia fructifera reddunt fructus ad rationem quinque pro centenario, qui idè ad hanc rationem taxantur.
2. Fructus legati debiti in bonis stabilibus debentur ad rationem quinque pro centenario.

DECISIO CLXXXII.

DOMINI de Ricciardellis per sententiam Rotalem bon. mem. Patriarche Manzani fuerunt condemnati ad soluendum D. Eleonora, etiam de Ricciardellis scuta quinque millia auri in auro ei legata per q. Iulium Cæsarem eius patrem, in tot bonis hereditariis, nec non ad soluendum eorum fructus à die mortis litis; Vnde hodie dubitauit ad quam summam dicti fructus sint taxandi; Et Domini Eleonora solum informante censuerunt, eos esse taxandos ad rationem quinque pro centenario, Quia cum iuxta formam testamenti, & sententiæ, legatum sit soluendum de bonis hereditariis, non expresso certo corpore honorum, quæ iuxta inuentarium per Comitum Hieronymum patrem prædictorum de Ricciardellis confectum, consistunt in stabilibus de sui natura fructiferis, propterea ad quinque pro centenario fructus taxati debent. Quia etiam iuris interpretatione, immoilia fructifera ad d. rationem fructus reddunt, *glos. in auth. perpetua, in verbo iusta, c. de Sacros. Eccl. Corn. conf. 155. num. 5. lib. 1. Crant. conf. 145. num. 8. Naxar. conf. 10. de vsur. lib. 5. to. 2. Nat. conf. 147. num. 11. Honded. conf. 30. num. 10. lib. 1. Menoch. præf. 1. 2. num. 30. lib. 3. V. in decis. 424. num. 19. Cæsar. de Grass. decis. 2. nu. 3. & 4. de vsur. Rot. decis. 116. nu. 1. pa. 2. diuers. & in Bononiens. de Pannolinis, 28. Aprilis, 1614. coram bon. mem. Patriarcha Manzani, & in Bononiens. de Guidalotti, 24. Maij, 1619. coram Cardinali*

2. *Caualerio*: Et in terminis quod fructus, seu intereselegati, sint ad dictam rationem liquidanda, *Rota in Nouariens. Legati, 20. Maij, 1622. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Et ita decisum, &c.

Romana donationis de Capranica.

Feb. 9. Februarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio plura notanda separata continet, quæ omnia habes in summario.

S V M M A R I V M.

1. *Manutentio debetur donatori in possessione bonorum donatorum, si donatio fuit nulla, cum tunc non amittit possessionem, & num. 8.*

2. *Donatio ob causam non requirit insinuationem.*
3. *Cessio capitis expressa, & idè, quæ non sunt expressa remanent in dominio cedentis.*
4. *Concessio facta ab hærede in inuentario, contra eum plene probat.*
4. *Bona fideicommissi non sunt obnoxia debitis, quæ non fuerunt à fideicommittente, sed ab aliis contraria.*
6. *Dos materna filij, non est obnoxia debitis paternis.*
7. *Legitima, & Trebellianica semel detracta non possunt iterum detrahi.*

DECISIO CLXXXIII.

DE 26. Iunij, præteriti fuit resolutum, Contingere de bono iure D. Aldrubalis, ad effectum vt sit illi data manutentio in bonis per eum donatis 2. Iunij, 1615. D. Camillo eius fratri, ex illo Decisionis fundameto, quod cum donatio fuerit nulla, ex defectu insinuationis, & sic consensus Aldrubal nunquam amittit possessionem, in qua antea erat, ex *Rebuff. de insinuand. donat. glos. 6. & 7. Honded. Pute. Rot. & aliis latius deductis, & allegatis in dicta Decisione, quæ Dominis placuerunt.*

Sed ex benignitate Dominorum concessa Camillo noua audientia, tota difficultas stetit: An bona donata excedant debita Aldrubalis scutorum 1500. quæ vice versa in dicta donatione Camillus pro eo coluere promisit, quia si non excedunt, donatio etiam sine insinuatione sustinetur, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo donatione largitus num. 139. C. de reuoc. donat.* quatenus vero excedant, fuit nulla, & sic manutentio est danda Aldrubali, vt etiam in eadem Decisione firmatur: Et causa vtriusque parte informante bis propofita: Hodie dum tertio proponeretur, excessus vitus fuit Dominis patens, & sic fuit conclusum, Standum esse in Decisio: Quandoquidem Aldrubal donauit Camillo medietatem dotis q. D. Iulij communis matris, liquidam in scutis 4750. & plura alia credita, & iura, inter quæ connumeratur scuta mille, & quingenta ipsam Aldrubalem tangentia, pro medietate pretij iuris redimendi Casale Capicottæ, quod ius fuit venditum D. Principi Burghelio, pretio scutorum 3000. medietas crediti contra DD. de Cuppis, & ius fideicommissi q. Iulij Cæsarinæ, quod vltimo loco per mortem Liuiz Capranicæ fuit purificatum, & eius vigore fideicommissarius concessa immisso in possessionem Casalis Montis Gabioni, in territorio Corneti, & vnus Palatij siti in Ciuitate Plebis: Præterea donauit vsumfructum bonorum fideicommissorum Domus de Capranica ad se spectantium ascendendum pro sua portione, iuxta calculum datum per Camillum ad annua scuta sex centis, 64. Qui vsusfructus attenta Aldrubalis ætate de tempore donationis, & facta computatione, iuxta *text. in l. hereditarium, ff. ad leg. falcid.* constituit summam scutorum circiter 13000. & sic ille solum, etiam circumscripta dote materna & scutis 1500. aliisque iuribus supradictis, longè excedit dicta debita Aldrubalis, quæ in dicta donatione extingueret promisit.

Neque obstat visa fuerunt pro parte Camilli nouiter deducta ad excludendum excessum. Et primo quod non sit habenda ratio medietatis dotis maternæ donatæ in donatione, de qua agitur, ex quod Aldrubal illam antea eidem Camillo cesserat in alio instrumento, de anno 1612. Quia fuit bene responsum, quod in dicto priori instrumento, Aldrubal, dumtaxat Camillo cedit vsumfructum Castri Capraioicæ, quem habebat, vt sint clara verba cessionis ibi dicto Seg. Camillo non possit vendere dicta Terra de Capranica, non intendenda

intendendo si per la sopradetta concordia far pregiudizio alcuno ali fideicommissi che sono in Casa Capranica, come se questo instrumento non fosse fatto; ita quod sit permutatio tantum rerum in viumfructum, & iurisdictionem tantum: † de dote autem prædicta in dicta cessione, nec verbum vlium, quæ propteræ Aldrubalis remanisset, ad l. quidquid adstringenda, ff. de verb. oblig. & l. fundi nihil, & cap. 1. §. ff. de ali. emp. Bald. in l. ad probationem la prima in princ. C. de prob. Alex. conf. 46. num. 4. lib. 2. & l. casat. conf. 3. num. 5. lib. 4. & Mantie, de iact. & ambig. lib. 3. tit. 11. num. 14.

Vnde minus obstat; quod Angelus avus maternus, qui dotem receperat, assignauerit Octauio marito Iulie eius filio, & patri Aldrubalis, & Camilli, Castrum Capranicæ pro satisfactione dictæ dotis, itaut eo ipso quod Asdrubal de anno 1612. fecit prædictam cessionem, vltus fuerit omnia iura, quæ habebat in dicto Castr. & sic dotem maternam Camillo cessisse. Quia semper verum est, quod vltus fructum d. Castr. dumtaxat cessit, quem habebat vti successor pro medietate in dicta dote, pro qua fuit Castrum configuratum; quo fit, vt medietas proprietatis dicti Castr. libera apud ipsum remanserit, quæ ideò venit in dicta donatione de anno 1615 & consequenter excessus est tantò maior, quantò valor dictæ medietatis Castr. excedit medietatem dotis, vt ad sensum patet.

Non obstat secundò quod Camillus in d. donatione in se suscepit alia debita, seu onera bonorum donatorum de quibus in eius *Summario*, num. 5. Quia in d. donationis instrumento conuenit fuit, vt Camillus solum debita illa in se suscipiet, quæ ex bonis donatis provenirent, qualia non sunt præterita debita, vt patet ex eorum specialis diminutione. Nam Censui ad fauorem Capo Bianchi, seu Margani, & censui ad fauorem fratrum S. Matie de Populo, & vt dicitur della Spagnola, sunt debita Angeli Capranicæ, vt constat † ex confessione ipsius Camilli, de qua in inuentario bonorum Octauij per eundem Camillum eius filium confecto, qua nulla maior probatio, l. cum te, C. de probat. Bald. conf. 354. num. 2. lib. 3. & Rot. decis. 518. num. 3. par. 2. recent. Censui ad fauorem Dominorum de Lante, vltà quod non iustificatur, etiam, ex eadem Camilli confessione, constat pariter esse debitum Angeli: Censui verò ad fauorem Dominorum de Vitellis, & censui ad fauorem Monialium S. Lueie, sunt debita Octauij, vt similiter Camillus expressè confitetur: in prædicto inuentario: Demum census ad fauorem Monialium S. Sufanne, vltà quod fuit etiam ab Octauio impositus, & sic militat eadem responsio, hodie pro medietate est debitum proprium Camilli; dum in diuerso instrumento, non vti heres patris, sed vti tertius illum in se suscepit; pro alia verò medietate, licet sit debitum Aldrubalis, qui eodem modo fe obligauit, tamen Camillus ad dictam medietatem, vti debitum Aldrubalis, vigore instrumenti donationis non tenetur, cum non fuerit comprehensa in scutis 200. quæ tamen soluere promisit, vt constat ex notula in donatione inserta, in qua in specie recensentur debita Aldrubalis, ex quibus constat dicta summa scutorum 200. † Vnde cum bona donata proveniant ex antiquis fideicommissis Dominorum Cardinalium de Capranica, Faustine de Valle, & Camilli Capranicæ senioris, prout ex eorum testamentis, de quibus in actis, & ex geminata eiusdem Camilli confessione, nempe in prædicto inuentario, & in dicto instrumento donationis, propteræ, illa non sunt prædictis debitis Angeli, & Octauij obnoxia, ad l. fin. §. fin. C. comm. de legat. † Prout nec medietas dotis maternæ, vt supra donata, ad l. C. de bon. mater. & consequenter debita prædicta non excludunt excessum.

Nec releuat si dicatur, bona donata esse saltem dictis debitis obnoxia pro legitima, & Trebellianica Angeli, & Octauij ex eis detrahendis, † quia cessat penitus ex quo fuerunt semel detracta, vt constat ex sententia bon. mem. Cardinalium Sfortie, & Visini, executioni demandata, & sic non sunt iterum detraxenda, Paul. de Castr. conf. 80. num. 1. lib. 1. post Bald. in l. scimus, num. 3. ff. de iustit. testam. & Rota in Antoniana fideicommissi, 5. Decembrii, 1584. coram Blanchetto.

Minus releuant ad diminuendum excessum, alia debita in eodem summario Camilli, quia in primis census per Camillum post donationem impositus ad fauorem Ioannis Baptistæ de Haste pro soluendis vt dicitur dictis scutis 1500. quæ Camillus pro extinguendis debitis Aldrubalis in dicta donatione soluere promisit, est debitum proprium Camilli, & non debet diminui ex excessum vltà dicta scuta 1500. Cætera autem debita, videlicet ad fauorem Dominorum de Valle, Odescalchi, Piccolominei, & Orphanorum sunt penitus aërea, & sine aliquo fundamento, eum nullibi iustificatur nisi in solo dicto Camilli.

Non obstat demum, quod ex quo Aldrubal citauit, & requisit Camillum, vt adimpleret contenta in dicto donationis instrumento, vltus fuerit, facto proprio à possessione ecedisse, & sic manutentionem prætere non posse, Quia præterquam quod hoc non concluderet, nisi quoad concurrentem quantitatem eius, quod adimpleri requisit, in quo solum donatio erat valida, etiam sine insinuatione, & Camillus recepit iam multò plus ex fructibus rerum donatarum, vt fuit dictum in prima Decisione, in omnem casum, stante insinuationis defectu, Aldrubal nunquam amittit possessionem, & sic ea non cecidit, ex Rebuff. & aliis supra allegatis.

Et ita decisum, &c.

Romana, seu Carthaginen. Pensionis.

Ven. 9. Februarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Subsidium, & Excusatio Regi concessa, an & quando solui debeant pro rata à Titularibus, & Pensionariis.

SVMMA RIVM.

- 1 Subsidiy, & Excusatio concessio facta Regi, afficit solum Pensionarios quoad ipsum Regem, non autem quoad titulares.
- 2 Fallit si passet inter Clerum illius Regni inita fuerit concordia, in qua cantum fuerit, vt ad illatenentur pro rata Titulares, & Pensionary, cum derogatione quacumque exemptionum, alia concordia esset superflua, & num. 3.
- 3 Principis concessio ita intelligi debet, vt respectu imperantæ aliquod operetur.
- 4 Concordia inita super fructibus, & redditibus Ecclesiasticis, quando dicatur realis, ad hoc vt capiat omnes personas ad quas disti fructus, & redditus pertinent, & num. 6.
- 5 Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis.
- 6 Pensionary non exempti tenentur pro rata cum Titularibus ad contributionem Subsidiy, & Excusati, cum illa sint onera realia.

8 Pensiones

- 3 *Pensionis Hispania, obstantibus Regis Pragmaticis, solent tantum referuari in capite Hispano, nisi per Regem tollatur obstatulum Extrangeria.*
 4 *Civis unius Civitatis, potest in certis casibus haberi, uti Civis alterius Civitatis.*

DECISIO CLXXXIV.

DE 20. Decembris, 1628. Domini resolverunt Concordiam initam inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo soluendi, & distribuendi Subsidij, & Excusatum per Papam, in forma speciali confirmatam, afficere non solum Pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, & consequenter D. Tiberium de Cavalieris Pensionarium teneri contribuere pro rata suae Pensionis, itaut Seminariis Carthaginense Titulare, quod soluit Regi integrum Subsidium, & Excusatum possit ex dicta Pensione defalcare ratam tangentem Tiberium vti Pensionarium, & idem possit Petrus Marzal, qui pro Seminario fidelitatis ad Tiberij favorem; sed quia fuit concessa Tiberio noua auctoritas, propositi hodie casum super eisdem: Et Domini perititerunt in decisio ex fundamentis Decisionis supradictae.

- 1 Neque obstat vltim fuit concessio Subsidij, & Excusati solum afficere Pensionarios, quoad Regem, vt saepius in similibus casibus fuit resolutum, & praesertim in *Uercellen. Subsidij apud Seraph. decis. 1348.* & latius in *Bergomen. Pensionis, 13. Nouemb. 1626. coram me;* 2 Quia non versamur in terminis simplicis concessionis Regi factae, in quibus loquuntur dictae Decisiones, sed in terminis dictae concordiae postea sequutae, quae vt dictum fuit, afficit etiam Clerum inter se, ex regula, *textum in l. si in rem. 12. C. si cert. per. cum aliis allegatis in dicta Decisione in hac causa facta, & in puncto, Rota decis. 161. par. 2. diuers. & in dicta Bergomen. pensionis coram me, & alibi saepius;* Vnde non applicatur quod concordia nihil addat concessioni Subsidij, & Excusati prius factae, quia est verum quoad Regem, cui tam Pensionarij, quam Titulares, etiam circumscripta concordia, vigore concessionis tenebantur; 3 operatur tamen quoad Clerum inter se, prout sunt verba clara concordiae, dum in ea conuenitum fuit Subsidium, & Excusatum pro rata distribui inter Titulares, & Pensionarios, cum derogatione omnium, & quacumque exemptionum: quae derogatio nisi effectum aliquem haberet ad Cleri vtilitatem, ad cuius etiam petitionem fuit concordia confirmata, profectò fuisset superflua; quia quoad Regem exemptio nihil operabatur, sed solum quoad Titulares, vt resoluit *Rota in Valentina Subsidij, 22. Maij, 1615. coram D. meo Pamphilio, quae est decisio 702. pa. 2. recent. & in dicta Bergomen. Pensionis coram me:* Principis autem concessio ita intelligi debet vt respectu impetrantis aliquid operetur, *cap. si Papa de privileg. in 6. Dec. in l. 1. col. vlt. C. de secund. nupr. & in simili, Men. conf. 176. nu. 2.*

- Non obstat etiam si dicatur, concordiam vti factam inter Clerum Hispaniarum, & Regem Catholicum non ligare Tiberium, cui vti Clerico Romano fuit Pensio referuata; quandoquidem cessat penitus; 4 Nam, Aut dicta Concordia est realis, prout esse dicebatur, tam ex qualitate subiectae materiae, & quia loquitur per verba in rem scripta per Commissarios ad hoc electos, etiam inter Pensionarios, quorum Pensiones referuantur super fructibus, & redditibus beneficiorum, & Ecclesiarum Hispaniae, quam etiam ex aliis causis, quas congerit *Menoch. d. conf. 176. & latius praesumpt. 103. lib. 3.* Nec non ex quo dicta distribu-

tione excipiuntur omnes S. R. E. Cardinales Pensionarij; 5 quae exceptio regulam in contrarium firmare videtur quoad omnes non exceptos indistincte, *ad l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pen. legat. cum aliis;* Quae rationes non parum Dominis vrgere videbantur; 6 Praesupposita autem realitate concordiae (quam tamen Domini non firmanunt) clarum est quod illa extenderetur ad omnes personas, ad quas peruenient fructus, & redditus Beneficiorum, & Ecclesiarum Hispaniae, ex doctrina *Vitalis. & aliorum in clem. 1. num. 31. de decim. Men. d. praesumptio. 103. num. 46. & dixit, Rot. decis. 4. de privileg. in antiq. & in puncto, quod circumscripta exemptione ad huiusmodi onera vti realia, Pensionarij pro rata Pensionum teneantur, itaut Titulares possint dictam ratam ex Pensione retinere, resoluunt *Gig. de Pen. quest. 59. num. 5.* cum igitur per derogationem, de qua in concordia fuerit sublatum impedimentum exemptionis, etiam quoad Titulares iuxta supradicta, propterea, tam Seminariis Titulare, quam Petrus Marzal possint dictam ratam retinere, aut illam iam Tiberio solutam vti indebitam recipere.*

Aut verò concordia non est realis, sed testistica ad Pensionarios Hispanos, & hoc casu 7 ex quo Tiberio, de tempore reservationis Pensionis, erat iam sublatum per Regem Hispaniarum impedimentum facti, obinendi cum effectu Pensiones, causatum ex Regis Pragmaticis, quamvis non idem esset effectus Clericus Hispanus, nec de potestate Papae sit dubitandum, quia tamen Papa ex benignitate solet Pensiones Hispanas referuare in capite Hispano; credendum est quod in gratiam Tiberij non fecerit, quod in gratiam Illustrissimorum Cardinalium facere non solet; Vnde quod in capite Tiberij fuerit Pensio referuata inde verisimiliter provenit, quia quoad ipsum non aderat obstatulum Extrangeriae, & quia in hoc erat sicut quilibet alius Clericus Hispanus, qui propterea etiam vti talis obligatur ex concordia, prout etiam alij Clerici Hispani; 8 & nō est inconueniens, vt Clericus Romanus in certis casibus habeatur pro Hispano, vt in simili de Cuius dixit *Surd. conf. 106. num. 39. & ratio dicitur, vt Tiberius per remotionem obstatuli non fuerit effectus melioris conditionis, quam veri, & naturales Hispani, nec alia videtur fuisse Papae, ac Regis intentio.*

Et ita decimū vtraque, &c.

Mediolanen. Legati.

Ven. 16. Februarij, 1628.

ARGVMENTVM.

Saluianum competit pro legatis, & non solum contra alia bona per Testatorem possessa, sed etiam contra res ipsas legatas, cum super his quoque hypotheca legalis cadere dicatur.

SVMMARIVM.

- 1 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
- 2 *Saluianum competit pro legatis, iuxta communem, & versorem opinionem, quam Rota sequitur, & n. 5.*
- 3 *Saluiani interdictum intrat ubiqueque datur hypothecaria.*
- 4 *Hypothecaria datur etiam pro legatis, & fideicommissis.*

6 *Saluianum*

6 Saluianum competit pro legato contra alia bona per Testatorem possessa, qua pro legato sunt hypothecata, non autem competit contra res ipsas legatas, in quibus talis hypotheca non cadit: & ratio redditur, n. 7. Contrarium verius, num. 8. & 16. & vide rationem, n. 9. & seqq. & praesentim, num. 13.

7 Legatarij sunt Domini rerum legatarum a die mortis Testatoris.

Declaratio id procedere ex speciali legis privilegio, & iuris fictione, num. 9.

Hypotheca non cadit in re, cuius quis Dominus existit.

10 Dominium regulare non subiicitur irregulis ordinariis dominij acquisiti per actum de sua natura habiles ad illud acquiriturum.

11 Rei venditio, & alio personalis sunt inter se contraria, cum una praesupponat dominium, alia vero non.

12 Possessio rei legata non transit ad legatarium, antequam sit corporaliter apprehensa.

14 Hypotheca resoluitur affectu rei possessione.

15 Fallit quando dominium rei est commutabile, & tempore duraturum, quod exemplificat, prout ibid.

17 Instrumenta probant contra producentem.

18 Consequens volens; vult etiam necessarium antecedens.

Possessionis continuatio, vigore statuti de continuanda possessione defuncti in heredem, non procedit, si defunctus possessio defuncti.

19 Possessio probatur ex substantiatione litis.

20 Exceptio fideicommissi non admittitur ad impediendam immisionem legatarij ex Saluiano interdicto, tanquam requirens auctorem indaginem.

21 Sententia non praedictat ei, qui in iudicio non fuit citatus.

22 Sententia lata contra usumfructuarium, non nocet proprietario.

DECISIO CLXXXV.

HIERONYMVS Pallauicinus Marchio Buxeti, Instituto herede Sforzia Pallauicino, legauit Eleonora eius Vxorij usumfructum, & Hospitali Magno Mediolanen. proprietatem aliquorum stabulorum; Cum autem Alphonsus Pallauicinus, a quo causam habet D. Marchio Alexander eius filius, litem coram Iudicijs Laicis Parmen. mouisset contra dictam usumfructuarium, ex quo praetendebat, dicta bona stabilia esse supposita fideicommissio antiquo Christophori Pallauicini, ad fauorem masculorum de Domo Pallauicina, & illud in eius persona vti masculo de dicta Domo fuisse putificatum, sententiamque fauorabilem desuper obtinuisse; Hospitali praedictum, cui, vt dictum est, fuit legata proprietates pro suo interesse, causam in Rota committi obtrinit, in qua fuit coram me saepius disputatum, An Hospitali esset danda manutentio vigore instrumentalis possessionis, quam acceperat; Domini autem die 13. Nouembris, anni praeteriti, ordinatur, vt informaretur etiam; An dicto Hospitali debeat immisio, quam hodie illi dandam esse resoluerunt, ex remedio vtilis Saluiani; Quia in primis de credito, nempe de legato dubitari non potest, quia praebatur ex publico Instrumento Testamento, & quod facit probationem probatam, Bald. in leg. 2. quoties, num. 7. C. de Ind. Dec. conf. 36. num. 1. & Quod autem pro legato competit Saluianum (quicquid dicant Sarmient. in comment. de reddit. Eccles. par. 3. cap. 2. num. 19. & Menoch. de adips. remed. 3. num. 33.) est communiter receptum, Aret. in §. Item Sermiana. nu. 9. Insist. de action. Gabr. conf. 46. num. 11. & Vip. dec. 395.

num. 1. Et est etiam verius, & iuri magis conforme ex regula, & quod hoc interdictum intrat vbi cumque datur hypothecaria, vt notant communiter Doffor. in l. 1. C. de Saluian. interdict. & Aret. vbi supra num. 8. & Hypothecariam autem dari etiam pro legato, & fideicommissis, est in iure clarum, l. 1. C. cum de leg. & §. nostra insist. de leg. & Et ideo quod pro legato competit Saluianum, passim Rota sequuta fuit, & praeteritum, dec. 689. num. 4. & 674. par. 3. diuersi. & dec. 387. num. 1. & dec. 359. par. 1. recent. & apud Reuerendissimum D. meum Decanum dec. 66. n. 11. & in Faentina Legati, 24. Nouembris, 1589. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana honorum de Capite ferreo, 4. Maij, 1598. coram Litta, & in aliis impreb. post Pac. de Saluian. Interdict.

Neque obstat, si dicatur esse verum, & Saluianum competere pro consequendis legatis contra alia bona per Testatorem possessa, quae pro legatis dubio procul sunt hypothecata, l. 1. C. cum de leg. & in his terminis loqui DD. & Rotae Decisiones supra allegatas; non autem contra res ipsas legatas, & quarum cum legatarij sint Domini a die mortis Testatoris, l. 1. de Tiro. ff. de furt. videntur in illis non posse habere hypothecam, ex reg. text. in l. si rem alienam la. 2. ff. de pign. act. & l. neque pignus, ff. de reg. iur. prout in specie firman, & distinguunt, glo. in auth. contra cum rogatus, verb. in rem, C. ad Trebell. & in d. §. in nostra, insist. de legat. Bart. in d. l. 1. num. 1. in fin. ver. oppono res suas, vbi etiam Rip. in l. 1. num. 65. ff. de leg. 1. Craff. in §. legatum p. 76. & Modern. Roman. discip. forens. cap. 61. nu. 28. to. 1. & alij plures; & Quandoquidem verius est, dictam hypothecam legalem, de qua in d. l. 1. dari etiam in rebus ipsis legatis, vt videtur esse text. si bene ponderetur in d. auth. contra cum rogatus, C. in d. l. 1. num. 5. Bar. sibi contrarius, in d. l. 1. num. 13. ff. de leg. 1. vbi Socin. n. 15. Alex. num. 26. Ang. nu. 87. Gabr. qui de magis communi testatur d. con. 46. num. 11. & 43. Peregr. de fideic. art. 45. num. 40. circa med. Pacif. de Saluian. inspec. 3. c. 4. num. 190. & Surd. dec. 76. num. 9. Et ratio est, quia quamuis legatarius sit Dominus rei legatæ a die mortis Testatoris, est tamen Dominus ex speciali legis privilegio, & iuris fictione; quod propterea & Dominium vti irregulare non subiicitur regulis ordinariis dominij acquisiti per actus de sui natura habiles ad illud acquiriturum, Bart. Socin. Peregr. Pacif. & Surd. vbi supra, alioquin nec pro legato competenter rei venditio, & actio personalis, & quae sunt contraria; quia una praesupponit dominium, alia vero non, vt ponderat Bart. ibidem, & Et cum possessio non transeat ad legatarium, antequam sit corporaliter apprehensa, Alex. in l. cum heredes, num. 1. ff. de acq. poss. & nihil est, cur lex, quae illic in legatarium transit dominium rei legatæ non potuerit etiam eodem tempore constituere in ea hypothecam, vt legatarius, illius possessionem facilius assequi valeat, l. in bello, §. si quis seruum, ff. de capt. & post lim. reser. & bene Bart. in d. l. 1. num. 1. ver. Item oppono, C. cum de leg. Illa autem assequura, resoluitur hypotheca, & intrat dispositio, d. l. neque pignus; prout vice versa & quando dominium est commutabile, & tempore duraturum, vt quia subiaceat restitutioni, bene potest esse hypotheca ei, qui possidet, & debet restituere, vt illam habeat post restitutionem, l. ex sextante, §. latius, ff. de except. rei iud. Bart. in l. debitor, ff. ad Trebell. Bald. conf. 167. nu. 2. ver. neque obstat lib. 1. Insist. §. sic itaque dycretus, nu. 21. Insist. de action. Noguison, de pignori, 4. membr. par. 5. num. 2. ver. non obstat, & fuit dictum in Romana Saluiani, 10. Iunij, 1626. coram me; & Vnde merito contra res ipsas legatas datur etiam Saluianum, Gabr. Peregr. Pacif. & Vin. vbi supra, in quibus terminis etiam illic conceditur, Rot. apud Seraf. d. dec. 828. num. 1. & dec. 193.

af. 193. p. 1. recent. & decis. 192. n. 1. post Pacif. in d. 1. ralt. de Salu. & in Piterben. Caltorum, 12. Iunij, 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

De possessione autem Hieronymi Testatoris, & in primis Palatij Buxeti, constat ex Instrumento adeptæ possessionis per D. Sfortiam heredem, dum ille fuit in eo confessus, Palatium fuisse per dictum Testatorem possessum, & de possessione prædictorum legatorum, constat ex alio Instrumento, in quo patet Sfortia, seu eius legitimus Procurator post aditam hereditatem fatetur dicta prædia fuisse in bonis Hieronymi, & per eundem locata Conductoribus ibi nominatis, qui Sfortiam in Dominum recognouerunt, & Quæ Instrumenta cum fuerint per D. Marchionem Alexandrum producta, plenè contra ipsum probant, l. publica, §. fin. ff. Depos. c. cum olim de cens. D. d. in ca. cum venerabilis, vbi Dec. num. 110. & seq. except. Sur. conf. 5. num. 37. & Rot. decis. 2. num. 1. par. 2. recentior. & alibi sæpius.

Et cessare videtur penitus difficultas, ex quo Marchio Alexander ad excludendum Hospitale à manutentione, quam super istis bonis sibi dari peribat, vigore dictæ Instrumentalis possessionis, sæpius opposuit, possessionem dicti Hieronymi Testatoris fuisse in Sfortiam continuatam vigore Statutorum Domus Pallauicinæ, & status Mediolanen. de continuanda possessione Testatoris in heredem; prætendens inde dictam instrumentalem possessionem Hospitali non posse suffragari vi capiam, Sfortia possidente, Quo fit, vt Dominus Marchio Alexander confessus fuerit, Hieronymum Testatorem tempore suæ mortis, possedisse ex regula, & qui vult consequens, etiam vult necessarium antecedens, ad l. aliud, ff. de acq. hered. Bald. ni. Laganus, per illum text. C. de fideicom. alioquin non procederet continuatio, quia in termino, à quo dediceret possessio, in qua illa fundatur, ad l. eiu, qui in Provincia, ff. si cert. per. Menoch. conf. 848. num. 4. Boer. decis. 172. num. 14. Et in terminis similibus Statutorum dixit Regin. l. un. conf. 44. num. 48. Surd. conf. 491. num. 1. Et demum possessio D. Marchionis Alexandri, vltra quod non controuertitur, & probatur ex substantiatione litis, Caputag. decis. 369. num. 2. p. 1. Rot. in d. decis. 387. n. 2. p. 1. recent. & in d. Romana Saluiani coram me.

Non etiam obstat visum fuit, præteritum fideicommissum q. Marchionis Christophori ad fauorem masculorum de Domu Pallauicina; Quia cum non constet de descendencia D. Marchionis à Christophoro fideicommittente; nec etiam de bonorum identitate, huiusmodi exceptio, quæ respicit petitorium, & requirit alioiorem indaginem, non admittitur ad impediendam immisionem ex Saluiano, l. fin. C. quor. bon. Rip. in Rub. de pign. num. 19. præp. fin. Nat. conf. 532. n. 4. lib. 3. Menoch. de adipisc. remed. 3. num. 380. Seraph. decis. 1200. n. 5. & 6. Rot. decis. 674. n. 8. p. 3. diu. & d. decis. 387. n. 3. p. 1. recent.

Neque releuant Testes super bonorum identitate examinati coram D. D. Iudicibus Parmen. prout nec releuat sententia ab iisdem lata contra D. Eleonoram usufructuariam, qua declaratum fuit, dictum fideicommissum fuisse ad fauorem q. Vberti patris D. Alphonsi Pallauicini purificatum, & Quia nec de dictis testibus, nec de sententia est habenda ratio, in præiudicium Hospitalis in iudicio non citati, l. de vnoquoque, vbi gloss. ff. de re ind. Clem. sape. vbi etiam gloss. de verb. signis. & Rot. decis. 759. num. 1. p. 2. recent.

Tandem non obstat, si dicatur, quòd sententia lata contra Eleonoram usufructuariam nocet Hospitali proprietario, & Quia veritas est in contrarium, Bar. in l. sape. n. 6. Paul. de Cast. n. 6. Alex. n. 106. & Ang. n. 2. ff. de re iud. & est communiter receptum. Et ita decisum vtraque, &c.

Meliten. Pensionis Burdegalen.

Ven. 16. Februarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Res iudicata ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

- 1 Res iudicata probatur ex confessione partis aduersæ, dum obtinuit, committi causam restitutionis in integrum.
- 2 Item probatur, si constet nunquam fuisse appellatum à sententia, diu contra partem aduersam lata.

DECISIO CLXXXVI.

POST QUAM fuit bis decium, Non constare de causis restitutionis in integrum aduersus Sententiam Magistri Hierosolymitani, qua declaratum fuit, Pensionem promissam per Priorem Aquitaniz Eq. Ioan. Baptizæ, esse validam, vt in duabus Decisionibus desuper factis, fuit petitum, vt causa expediretur: Verum quia in vltima Commissione, mihi directæ, continetur etiam clausula, *missio de re iudicata*, Domini hodie in relationibus Eq. Io. Baptizæ, citato etiam dicto Priore responderunt, rem iudicatam esse claram, & tum ex confessione Prioris, dū obtinuit committi, & dispartit causam restitutionis in integrum, tum etiam quia & sententia Magni Magistri fuit lata die 23. Decembris, 1625. & ex actis, nec aliunde hucuscūq. consistit de appellatione; Vnde cum nec de iustitia amplius dubitari possit, ex latè deductis in dictis Decisionibus, propterea Domini ordinantur causam expediri, &c.

Et ita decium, &c.

Narnien. Frumenti.

Lun. 19. Februarij, 1629.

ARGVMENTVM.

Locator agens contra Conductorem, si semel adimpleuisse docuerit, non tenetur postea probare, se semper adimpleuisse. Conductor probans non adimplementum locatoris, & asserens ex eo fuisse sibi damnum sequutum, non tenetur illud probare, sed onus probandi contrarium locatori incumbit.

SVMMARIVM.

- 1 Locator agens contra conductorem tenetur probare se adimpleuisse, quòd promissum.
- 2 Fallit si locator semel adimpleuerit, quia tunc conductori excipiens de non adimplemento, incumbit onus probandi, quòd postea locator cessauit adimplere.
- 3 Exceptio non implementi opponi non potest, quando ex eo nullum damnum fuit sequutum.
- 4 Onus probandi damnum passum, incumbit illi qui in eo se fundat.

5 Fallit

- 5 Fallit, quando docetur de non implemento eorum, ex quibus pretenditur fuisse damnum causatum; quia tunc Reo replicanti damnum non fuisse sequutum, onus probandi incumbit.
Reus dicitur Actor in sua replicatione.
6 Conductoris damnum sequutum ob non implementum locatoris, liquidandum est arbitrio Iudicis.

DECISIO CLXXXVII.

D Marchio Montorios locauit Stephano & Iustiniano de Castinis molendina Castri Montorij pro annua mercede de Salmatium centum quindecim, & cum pacto, quod in illis esset quinq; molz effectiue durante locationis tempore, alijs, quod fieret defalcum; Soluerunt Conductores ad computum d. mercedis quinquaginta salmas; Sed cum locatione finita fuissent conuenti coram A. C. pro solutione reliquam salmarum sexaginta quinq; opusuerunt de defalco, ob non implementum d. pacti manuerendi quinq; molas ad molendum aptas, prout fuit promissum, & exinde fuisse damnum passos; & nihilominus fuerunt condemnati ad solutionem integri residui vsque ad complementum supradictarum salmarum 115. Causa autem ad Rotam deuoluta, fuit resolutum, 14. Ianuarij, 1605. coram bon. me. Card. Lancellato. Mandatum A. C. non esse exequendum, ex eo, quod Marchio non probauit, quod traderit, prout promisit, quinq; molas effectiuas; quinimo quod conductores probarent contrarium; & inde damnum passos fuisse. Postea autem saepius causa propolita super eisdem, Domini combinatis probationibus vtinque factis, pro certo habuerunt quod D. Marchio in principio anni d. locationis tradidit quatuor molas effectiuas; quia de his ciuib; Testes bene deponent, Testes autem Conductorem in hoc nihil releuans in contrarium concludunt; † Vnde quauis Locator si agere vult contra Conductorem, teneatur probare se adimpleuisse, quod promisit, l. ex conducto in princ. ff. loc. & ibi notat, Bald. & communiter DD. in l. si quis domum in pr. ff. de iur. lit. Et ex reg. tex. in l. Iulianum, §. offerri, ff. de aut. emp. † Tamen si semel adimpleuit, & contractus habuit executionem, conductori excipienti de non adimplemento, incumbit onus probandi, postea locator cessauit adimplere, & fuit impediens vti reconducta, Menoch. pref. 86. nu. 2. lib. 3. Manic. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 1. n. 17. vers. si tamen conductor, Osasch. decis. 5. i. n. 9. & seq. & Rot. decis. 399. n. 1. p. 2. recent.

- Vnde solum dubitabatur de quinta Mola, quam Domini bene consideratis supradictis vtiusque partis probationibus, deducebant non fuisse à principio, nec postea effectiue traditam, & in hoc D. Marchionem defecisse; Verum quia ipse replicabat, non propterea esse locum prætenso defalco, dum ex deficientia dictæ quinq; Molz, damnum aliquod, vt prætendebat, Conductoris sequutum non fuit, ex regula, quæ habet, quod † excipi non potest de non implemento, quando ille, cui impleri debuit, nullum damnum passus fuit. Bald. conf. 127. lib. 1. Crauet. conf. 59. nu. 2. Cephal. conf. 80. nu. 9. Siluan. conf. 100. nu. 15. Paris. conf. 60. nu. 18. lib. 1. Conar. lib. 3. var. 4. nu. 6. vers. duodecimo hinc deducitur, & Surd. decis. 265. nu. 38. & conf. 101. nu. 24. Propterea fuit difficultas restricta ad damnum verè per Conductores passum, & cui onus probandi illud incumbet; contendeat enim D. Marchio, incumbere † Conductoris qui in illo se fundat, l. ei incumbit, & l. in exceptionibus, ff. de prob. Sed fuit hodie resolutum, Conductores stante deficientia quinq; Molz, habere intentionem fundatam,

Tom. I.

quod fuerunt passi damnum, Quandoquidem D. Marchio agit ad integram mercedem vigore Instrumeti; excipiunt Conductores de non adimplemento, † & hoc bene probant, quoad dicta quintam Molam; Tum eo ipso quod adimplementum ex aduerso non probatur, vt dictum est; Tum etiam quia ex dictis testibus eius deficientia bene concluditur. Replicat D. Marchio de damno passio, qui propterea illud non fuisse sequutum probare teneatur; quia in sua replicatione est actor, ex d. l. ei incumbit, cum vulgatis. Alex. in l. fin. post nu. 25. C. de eden. Seraph. decis. 356. nu. 15. & Rot. decis. 137. n. 24. par. 2. diuers. & apud Greg. XV. decis. 535. n. 17. Et tanto magis, † quia ex testibus C6. ductorum probatur, quod laxius venientes ad molendum, ex deficientia molarum, transibant ad molendina aliorum, cum damno prædictorum conductorum, & verisimile est, quod nisi fuisset quandoque opus quinq; molis, non fuissent molecina parata ad quinq; molas, nec quinq; fuissent promissæ; Vnde quia ex deficientia dictæ quinq; molz, de damno in genere ex supradictis constabat, illud autem non sequebatur continuè per totum annum, sed ceteris temporibus; & in his non vniformiter, & ideo liquidatio difficilis videbatur: His propterea, & alijs maturè perpensis, Domini fuerunt dictum damnum arbitrati ad salmas quindecim, prout in simili arbitrandum esse, dixit Bald. conf. 329. circa fin. vol. 1. & Rot. in Romana affilus, 5. Decembr. 1612. coram Illustrijs. Cardinali Cauerio; Pro residuo autem Salmarum 115. dixerunt mandatum contra conductores esse exequendum.

Et ita decisum, &c.

Romana Mutui.

Lun. 5. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Debitum ex quibus probetur: Et quando testes examinati sine interrogatorijs probent; nec repeti debeant.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio extraiudicialis Debitoris plenè probat contra eum, & eius heredes de agitate Canonica.
- 2 Presertim si facta fuerit presente, & acceptante Creditore.
- 3 Testes testes de loco presumuntur etiam testes de tempore, nisi in eo probetur singulariter.
- 4 Debitum probatur ex coniecturis, & adminiculis, quæ plura numerantur, ibidem.
- 5 Testes singulares probant cum adminiculis, illisquò Index plenam fidem adhibere potest, & nu. 6.
- 7 Testes examinati sine interrogatorijs probant, quando pars fuit citata ad illa dandum, & negligens fuit.
- 8 Testes examinati sine interrogatorijs, quando repeti non debeant.

DECISIO CLXXXVIII.

E Vt resolutum Michæle tantum informant, sententiam d. Vicarij in qua condemnatur Gregorius, & Virula heredes q. Christofani Piscalotij ad restitutionem dicto Michæli heredi q. Bartoli Anselmi cura 383. esse confirmandam, Quia de illius validitate dubitari potest, cum concurrent

v

omnia

- omnia requisita per *Capitulum* *decis.* 160. *par.* 1. Iustitia verò deducitur ex Testibus in causa examinatis, qui bene probant debitum Christofari, ex quo duo, nempe primus, super septimo articulo, & octauus, super nono deponunt, quoddam Christofarus confessus fuit se esse debitorem prædicti Bartoli in dicta summa scutorum 383, ex causa mutui, de quo inter eos fuit confecta quædam apocha priuata, † Quæ confessio licet extraiudicialis, de aqritate canonica plenè probat contra d. Christofarum confitentem, & eius hæredes, *Felin. in cap. si cautio, nu.* 27. *de fid. instrum.* *Gabr. de conf. conclus.* 1. *num.* 46. *Dec. conf.* 163. *num.* 2. *Pu. decis.* 53. *num.* 1. *lib.* 2. *Roi. decis.* 4. *num.* 1. *par.* 2. *diuers. decis.* 159. *num.* 11. *par.* 1. *recent. & apud Gregor.*
- 1 *XV. decis.* 408. *num.* 2. *vbi Add. num.* 5. † Præfictum cum fuerit facta Bartolo præsentem, & acceptante, *Gab. vbi supra concl.* 2. *per* 101.
- 3 Neque obstat † quoddam dicti duo testes non sint contestes de tempore, Quia cum sint contestes de loco, ex quo ambo deponunt de confessione facta in domo ipsius Christofari, vbi Bartolus ægrotabat, identitas temporis videbatur Dominis posse deduci ex iuris presumptione, iuxta quam testes præsumuntur contestes, nisi probentur singulares, *Bald. in l. de quibus, num.* 124. *ff. de leg. Alex. in l. 2. num.* 10. *C. de bon. poss. secund. tab. Mod. Rom. de testib. q.* 64. *n.* 317. & *Rota decis.* 191. *n.* 4. *par.* 1. *diuers.* † Et in omnem calum, cessat difficultas ex tot adminiculis, vlti testes concurrentibus, quæ non leuia visa fuerunt; quantum primum est confessio dicti Bartoli in mortis articulo genuinata, quoddam ipse erat creditor Christofari in d. summa ex causa mutui, prout in prædicta apocha, de qua confessione deponunt secundus testis super sexto, sextus super septimo, & nonus super nono: quam apocham conservabat in quadam eius capsa, existenti in domo Christofari, vt deponit primus super sexto. Alio est quoddam Christofarus, etiam coram aliis diuersis personis, diuersis temporibus debitum confisus fuit, vt dicit sextus super sexto, & septimus super nono. Temptum adminiculi est appetitio dictæ capse facta de nocte per Christofarum post mortem Bartoli, ex qua subripuit, & lacerauit quandam scripturam, vt dicit secundus testis de visu super duodecimo; ac demum alia confessio debiti in genere eiusdem Christofari, facta post Bartoli mortem, vt deponunt tertius super duodecimo, & sextus super decimo sexto; † cum quibus, & similibus adminiculis etiam Testes singulares probant, *Alex. in l. sap. n.* 70. *ad fin. ff. de re ind. C. astr. conf.* 270. *Viso pun. lio supra scripto n.* 3. *lib.* 2. *Aym. conf.* 73. *n.* 36. & *Roi. decis.* 191. *n.* 4. † Et quæ iudex potest plenam fidem adhibere, cum negari non possit, quin ex prædictis omnibus, eius animus inducatur ad plenè credendum, *Pan. de C. astr. in l. Lucius, n.* 4. *ff. de iis qui notant. infam. Curr. in conf.* 106. *n.* 4. *Aym. conf.* 73. *n.* 35. & *conf.* 78. *nu.* 7. & *Seraph. decis.* 675. *nu.* 2.
- 7 Non etiam obstat, † quoddam Testes fuerint examinati sine partis aduersæ interrogatoriis. Quia cum fuisset per quatuor vices interpellata ad interrogatoria dandum, & conducendum Interpretem, & nihilominus fuerit negligens. Testes potuerunt sine interrogatoriis validè examinari, *Alex. conf.* 173. *nu.* 6. *lib.* 2. & *Roi. apud Greg. XV. decis.* 351. *num.* 46. & *Addit. ad eiusdem decis.* 331. *num.* 25. † Repetitio verò dictorum Testium visa fuit Dominis calumniosè petita, post longam contumaciam, & Testium publicationem, & in termino citationis ad sententiam.

Et ita decissum, &c.

Aquilana Cappellaniæ.

Merc. 14. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Agitur de probatione pertinentiæ Iuris patronatus.

S V M M A R I V M.

- 1 *Institutionis* pertinet ad heredes illum cui fuit reseruatum.
- 2 *Instituto* debetur presentatio à vero patrono.
- 3 *Testes* non probant contra non citatum.
- 4 *Processus*, & *sententia* inter patronos, præiudicant presentati, & sententia inter causam inter illos veri.
- 5 *Filius* probant se heredes parentum, eo ipso quod de filiatione docent, quando agitur de eorum commodo.
- 6 *Adducto* refutatus eo ipso, quod quis re integra se heredem facit, etiam post elapsum terminum iuris.
- 7 *Consuetudo* Regni Neapolitani excludens filiam dotatam ab hereditate Patris, extantibus masculis, procedit solum in hereditate Comitum, & Barunum.
- 8 *Donatio* Iuris patronatus non tenet sine consensu Ordinarij: & quid si consensu interuenias post presentationem, *num.* 9.

DECISIO CLXXXIX.

Item resolutum, die 19. Ianuarij, præteriti constare de bono iure Iuliani præsentati ad Cappellaniam de qua agitur per Palmam Floriam, quæ ex personis Matris eius matris, & Ioannis Baptistæ, Hieronymi, & Lucæ Antonij fratrum, est hæres Angelij Refrullij, cui, & eius hæredibus, & successoribus, Iuris patronatus fuit à principio reseruatum: Et re proposita hodie causa super eisde, Domini steterunt in Decisis, Quia de existentia Iuris patronatus & quoddam illud fuerit reseruatum dicto Angelo Antonio non dubitatur; Vnde cum satis probetur ex Testibus, & aliis datis in præterita positione Palmam ex personis eius matris, & fratrum prædictorum dicto Angelo Antonio successisse. † Propterea ad ipsam vt hæredem pertinet Iuris patronatus, *glos. in cap. filius, in verbo propinquus, l. 6. quest. 7. Abbas in cap. 1. de iur. patr. cum aliis in* Decisione allegatis, & † consequenter Iuliano ab ea presentato debetur institutio, & ex inscriptione de iur. patr. vulg.

Neque obstat visum fuit † Testes prædictos examinatos in causa vertente super pertinentia Iuris patronatus inter dictam Palmam, & Gabrielem, qui presentauit Dominicum ad effectum probandi quoddam Palma sit hæres prædictorum, non probant contra dictum Dominicum non citatum, *ad l. de viouquoque, vbi glos. ff. de re ind. Quia* † imò verius est processus, & sententiam inter Patronos, præiudicant presentatis, scilicet, vt hic causam inter illos verti, *glos. communiter approbata in c. cupientes, §. cæterum, verbo nullum præiudicium, de elect. in 6. Bald. in l. si sine, nu.* 13. *C. ad Velleian. Alex. in l. sap. n.* 54. *ff. de re indic. Abbas cap. quatuor, numer.* 23. *vbi etiam Felin. numer.* 11. *de re indic. Lambertini. de iur. patr. lib. 2. questio* ne 11. *art. cul. 9. numer.* 2. & *Rotain* *lanen. Abbatis, 24. Maij, 1624. coram bon. mem. Duratto.*

Et cessat

5 Et cessat difficultas, † quod Palma sit hæres Mariæ eius matris, & quod Maria fuerit hæres Angeli Antonij eius patris probatur eo ipso quod sunt filia, & agitur de eorum commodo, non obstante beneficio abstinendi, iuxta doctrinam *Bar. in l. si filius ff. de vulg. & pupill. Anton. Gom. var. resol. sem. i. cap. 9. num. 15.* Quod vero Palma sit hæres Joannis Baptistæ, Hieronymi, & Lucæ Antonij fratrum, constat ex additione, quam fecit, hæreditatibus Lucæ Antonij vltimo defuncti, quæ fuit data in Summario Iuliani præteritæ positionis, num. 8. nec non eo ipso quod illi sunt mortui, & non constat de hæredibus Testamentariis, nec de aliis, qui super eorum hæreditate faciant controuersiam, aut illam occupauerint, † & Palma re integra dicit se hæredem, vnde resultat additio, *l. 1. & 2. C. de iur. delib.* Etiam post lapsum terminum iuris, *Bald. in l. si quis instituitur. §. 1. num. 3. ff. de hered. insti. & ibi Angel. num. 2. vers. sed si iudex;* Et notant communiter *DD. in leg. licet. C. de iur. deliberand. Et facit regula textus, in leg. absenti. & ibi notata per Bar. Angel. & Imol. ff. de donat. Nat. conf. 501. num. 10. Surd. conf. 139. num. 40. & Capic. decis. 33. num. 4.* Et in omnem casum cum Palma sit hæres indubitata Mariæ matris suæ, & Lucæ Antonij, quamuis non esset hæres aliorum fratrum, Iuliano deberetur institutio ex sola præsentatione Palmæ, cum non constet de præsentatione aliorum Patronorum.

7 Non etiam obstat † quod Maria vti dotata fuerit exclusa ab hereditate patris, extantibus masculis per Constitutionem Regni, & quod stante dicta exclusione Lucas Antonius vnus ex dictis filiis, vltimo loco defunctus, succederet in toto Iurepatronatu, quod propterea donare potuit Gabrieli, qui Dominicum præsentauit. Quia vltro quod de dote non constat, & dicta Constitutio procedit solum in hereditate Comitum, & Baronum, fuit iam responsum, in prima decisione in hac causa facta, † dictam donationem non esse attendendam, vti factam sine Ordinarij consensu †: Ille autem Ordinarij consensus datus, in summario Dominici, interuenit post præsentationem de Iuliano factam, qui idem non releuat in eius præiudicium, *Calder. conf. 6. de Iurepatr. Lambert. de Iurepatr. art. 7. quaest. 1. princip. par. 2. lib. 1. num. 11. vers. hanc etiam.*

Et ita decisum vtræque, &c.

Toletana Decimarum de Capilla.

Ven. 23. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum impedit executionem Rei iudicatæ, quando executio expressè petita non fuit ante commissam causam restitutionis: Nec petita censetur ex seruatione terminorum ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosecutione, cum expressa petitio requiratur.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum impedit executionem Rei iudicatæ.
  - 2 Fallit quando executio fuit petita ante commissam causam restitutionis, & petita censetur ex seruatione terminorum ad docendum de appellatione, &c. num. 3. Contrarij, num. 7. & num. 13. vbi quod
- Totus I.

non sufficit seruatio dictorum terminorum, nisi expresse executio petita fuerit, imò secundum aliquos requiritur etiam quod executio fuerit capta, num. 14. & quid stante Bulla Ty IV. & Pauli V. numer. 9.

4 Commissio causa restitutionis in integrum, in dubio præsumitur præfuisse petitioni executionis Rei iudicatæ, quia sic emittitur executio.

Appellatio præsumitur in tempore interposita ad euitandum defensionem.

5 Commissio sufficit quod perueniat ad Banchum Curforis, quamuis illa non fuerit Iudici præsentata, ad hoc vi causa illi commissa dicatur.

6 Restitutio in integrum regulariter non differt in effectu ab appellatione.

8 Commissio Executorialis continet in corpore explicationem executionis petitionem, & num. 10.

9 Rota Auditoribus concessa est facultas per Pium IV. & Paulum V. exequendi suas sententias, absque alia commissione.

Commissio vnica sufficit in qualibet causa, & quæ ad illius executionem includitur.

11 Seruatio terminorum ad docendum de appellatione, &c. est preparatio quadam ad executionem, non autem expressa petitio executionis.

13 Actus tacitus non est tantæ potentia, quantum expressus, ad aliquid inducendum contraregulam iuris communis.

15 Termini ad docendum de appellatione, &c. debent esse quatuor, & si vnus deficiat reliqui nihil operantur.

16 Restitutio facilius conceditur Ecclesie ad impediendam executionem ex aduerso petitionem.

17 Restitutio in integrum impedit in certis casibus executionem petitionem.

DECISIO CLXXXX.

VIT resolutum coram D. meo Nawarro die 16. Nouem. 1622. Sereniss. Cardini. Infanti Archiepiscopo Toletano esse dādam Remissionem, pendente termino restitutionis in integrum aduersus sententiam in iudicatum trāsactam ad fauorem D. Ducis de Veiar. Cum autem hodie causa super eisdem proponeretur, non siccata magna vis super releuantia articulorum, & sic super remissoria, prout fieri non poterat, ex deductis in d. decisione; Sed solum an interim sit suspendenda executio Rei iudicatæ: Et Domini persistendo in Decisis quoad Remissionem, resoluērunt etiā executionem Rei esse retardandam, ex regula quod † restitutio in integrum impedit executionem, l. defendente, vbi notant *Bar. & alij ff. de auth. iur. l. vn. C. in integ. rest. post. l. si in l. 4. §. condemnatum, n. 10. & ibi Rip. n. 30. ff. de re iud. Alex. conf. 62. n. 3. in fin. lib. 6. Lanc. de atten. rest. in integ. pend. ampl. n. 22. Odd. de rest. in integ. p. 1. q. 43. ar. 1. Put. decis. 277. lib. 2. in nou. impress. Cas. de Graff. decis. 1. de rest. in integ.*

Neque obitare visum fuit vnicui fundamētū D. Ducis, videlicet, † Regulam prædictā non procedere, quando executio Rei iudicatæ fuit petita ante commissā causam restitutionis, *Bald. in l. fin. 4. C. sex fals. inst. Rip. vbi supra, Alex. conf. 223. n. 6 li. 6. Bellon. conf. 8. num. 23. Put. d. decis. 277. Cas. de Graff. d. decis. 1. num. 14. & Rot. in Ferrar. Bonorum de Zanaletis, 16. Iun. 1613. coram Illust. Patriarcha Antiocheno, & alibi sæpius; † In præsentī autem executionem prius fuisse petitam prætendebatur ex seruatione trium ex quatuor terminis ad docendū de appellatione, & eius legitima prosecutione, ante commissam causam restitutionis, *Rota dec. 595. p. 1. recu.* Quia fuit responsum, primò non esse verū, quod d:*

d. executionis petito resultans vt pretenditur ex dict. seruatione terminorum præcessit restitutionem in integrum; Quandoquidem Commissio restitutionis petuenit ad Bancum Curforum, & vt vulgò dicitur fuit incapata die 10. Decembr. 1621. & primus terminus fuit seruatus eadem die decima; adeò vt non constet quid præcesserit, nempe, an d. prætenfa petio executionis; an Commissio restitutionis; † Quò fit, vt in dubio præsumendum sit, præcessisse Commissionem ad effectum euitandæ executionis, prout in dubio iudicandum est, fuisse in tempore appellatum, ad euitandam defertionem, *Paul. de Cast. in l. 1. sub num. 3. per illum tex. vbi etiam Alex. nu. 2. ff. si quis cant. Dec. conf. 56. nu. 1. & conf. 524. nu. 11. & Crescent. decis. 8. n. 2. de app. vbi n. 6. quòd sufficit sola imperatio Rescripti: quod vtrique si in præsentia attendatur, multum præcessit seruationem primi termini, quia vt dictum est, Commissio petuenit ad Bancum eadem die, qua fuit seruatus primus terminus, & tamen illuc peruenire non potuit, quin per multos dies ante fuerit portenta, & signata, vt notum est; † quòd autem sufficiat, Commissionem peruenisse ad Bancum, quamuis illa non fuerit iudici præsentata, dixit *Rot. apud Casad. decis. 4. nu. 1. de appella. Pui. decis. 379. lib. 2. Cresc. decis. 1. de appellat. & Rot. decis. 790. part. 3. lib. 1. diuers. Quæ Decisiones licet loquantur in terminis appellationis, † tamen ex identitate rationis, idem dicendum est de Commissione restitutionis in integrum, quæ in effectu regulariter non differt ab appellatione, *Odd. de restit. p. 1. q. 1. ar. 6. n. 64.***

7 Secundò fuit responsum † nec etiam esse verum, quòd ex seruatione terminorum dicatur petita executio, nisi illa explicite, & verbis clari fuerit petita, prout sic petita fuit in casu d. Decisionis 595. p. a. rec. in quo aderat Commissio Executorialis cum citatione partis ad dicendum contra Commissionem; † quæ Commissio continebat in corpore explicitam executionis petitionem, vt in formula apud *March. de commiss. p. 2. tit. de Commiss. super defert. conf. fol. mibi 84. & tradit Vss. in prax. lib. 8. tit. de exec. rei iud. n. 11.* Et præterea in casu d. decisionis fuerat citata pars ad videndum taxari expensas, & relaxari mandatum.

9 Neque obstat † si dicatur, quòd d. terminorum seruatio continet implicitam executionis petitionem stante Bulla Pij I V. 44. in nouo Bullario, & noua Reformatione Pauli V. quibus Rotæ Auditoribus concessa fuit facultas exequendi suas sententias absque alia Commissione, & quòd vnica tantum Commissio sufficiat in qualibet causa, vsque ad illius finem, & executionem inclusiue, ita ut idem quod ante dictam Bullam operabatur Commissio Executorialis, quæ tunc erat necessaria, operatur hodie seruatio terminorum & consequenter quòd, quemadmodum per solam Commissionem dicebatur executio petita, ita, & hodie, dum Commissio non requiritur per solam terminorum obseruationem.

Quia fuit benè responsum, quòd Commissio Executorialis vt dictum fuit; continebat explicitam executionis petitionem & ad hoc solum impetrabatur, † obseruatio verò terminorum, aut solum est preparatio quædam ad executionem, prout verius videtur, aut ad summum potest etiam continere quandam implicitam, & tacitam executionis petitionem; Vnde de Commissione Executoriali ad seruationem terminorum, non benè inferitur, Quia formalis illa, & explicita petio executionis in Commissione facta non potest aliud inducere, & operari, quàm ipsammet executionis petitionem, quam in verbis continet; † & de hac loquuntur, & intelligi debent omnes Rotæ decisiones, quæ ad limitationem regulæ d. legis vnica, C. in integ. rest. poss. sumant restitutionem in integrum non

suspendere executionem iam petitam; Seruatio autem vti æquiuoca potest intelligi solum facta ad præparandam executionem, quæ propter in dubio non debet limitare regulam d. l. vnica. ex his quæ benè examinat *Odd. de rest. p. 1. q. 47. ar. 7. nu. 95. cum seq.* Et accedit, quòd in omnem casum † actus tacitus non est tantæ potentiz, quantæ expressus, & aliquid inuendendum contra regulas iuris communis, vt post *Barr. & Bald. Crau. conf. 200. nu. 8.* Et tantò minùs in casu nostro, cum in iure, si circumscriberetur Rotæ authoritas, non transiret sine difficultate, † An conclusio quòd restitutio in integrum non impedit executionem iam petitam, sit intelligenda de explicita petitione executionis, etiam quòd non fuerit coepa, an verò solum de explicita, quæ cum effectu iam coepa fuit, prout de hac vltima esse intelligendam magis inclinarunt *Bonintend. decis. 85. nu. 15. Lancel. vbi supra, nu. 128. Odd. ar. 7. per tot.* qui sic etiam intelligunt *Bald. Rip. Alex. & alios supra allegatos.*

Tertiò & vltimò dicebant Domini in casu nostro concurrere duo specialia, ex quibus per seruationem dictorum terminorum non est dicendum, fuisse executionem petitam ad effectum prætensum; Primum est quod ante commissam restitutionem non fuerunt seruati omnes quatuor termini necessarii, sed aut vnus dumtaxat, si attendamus tempus, quo Commissio petuenit ad bancum, & supponamus peruenisse post seruatum primum terminum eadem die, aut ad summum fuerunt seruati tres termini, si attendamus tempus, quo Commissio fuit iudici præsentata; Vnde non fuit integra, & perfecta petio, † Quia vnus, duo, aut tres termini sine quarto nihil sunt, nihilque operantur, sed omnes quatuor co. uttere oportet, *Vss. vbi supra d. tit. de exec. rei iudic. nu. 8. & Salust. Tiber. in prax. lib. 2. eodem tit. nu. 3.* Et tamen multum operarentur si ex vno, aut tribus induceretur petio executionis ad effectum de quo agitur. Secundum est, quòd † verum in restitutione concessa Ecclesie, quæ prius habuit tres sententias conformes, & cui de iure ex causa arbitrio iudicis, facilis datur restitutio, etiam ad impediendam executionem petitam, *Caputaq. decis. 330. part. 3. & Rot. in d. Ferrarien. de Zaualeis in fin. & in hoc, & similibus casibus est intelligenda decisio Pui. 1. o. de rest. in integ. † dum dicit, quòd in certis casibus executio petita impeditur per restitutionem in integrum.*

Et ita decisum vtraque, &c.

Mantuana Iurispascendi.

Lun. 26. Martij, 1629.

ARGUMENTVM.

Appellatio quando censetur admissa quo ad vtrumque effectum, ad hoc vt gesta, illa pendente, sint vt attentata reuocanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio, licet admissa fuerit cum clausula si & in quantum, tamen censetur simpliciter admissa, quando a sententia datur appellatio quoad vtrumque effectum.
- 2 Statutum laicale non intrat in re Ecclesiastica, quamvis agatur inter laicos, & ad hoc vt intrat est necessaria particularis dispositio Superioris, nu. 3.
- 4 Appellationes ad Sedem Apostolicam tolli non possunt per constitutiones particulares in contrarium.

5 Appellatio

- 5 Appellatio censetur admissa quoad utrumque effectum, si Signatura causam appellationis simpliciter commisit.
- 6 Attentata sunt gesta ante appellationem per Papam simpliciter admittam, & ideo renovari debent.
- 7 Continuans non attentat.
- 8 Attentata vltima purganda sunt.

DECISIO CLXXXI.

OMINI censuerunt esse confirmandam sententiam Rotaalem D. mei Virilis; qua fuit declaratum omnia gesta in hac causa post sententiam iudicium ab Episcopo Mantuano deputatorum, latam die 17. Apr. 1626. & post appellationem per D. de Valentibus ab ea interpositam, die 29. prædictorum mensis, & an, esse nulla, & attentata; Quia de validitate non hæsitabatur, iustitia autem vltima fuit clara, ex rationibus, & fundamentis decisionis desuper factæ 16. Jun. 1628 coram eodem, & ubi quod a differentia dabatur appellatio quoad utrumque effectum, & id quod licet illa non fuerit admittam, nisi si & in quantum, tamen simpliciter admittam censetur, ex doctrina Bald. in l. edita, n. 98. in secunda lectura, C. de ed. Rom. cons. 501. n. 5. Mar. de claus. p. 1. claus. 136. m. 1. & Sera. dec. 499. n. 1. cum allegatis in decisione in hac causa facta.

Neque obstat quod appellatio non fuerit prosequuta intra quindecim dies, vt disponit statutum Mantuanum, Quia illud vti licetale non intrat in casu nostro, cum verlemur in lite super emphyteusi Ecclesiæ, quamvis inter laicos, Abb. in ca. inter alia, n. 16 de immu. Eccl. Grat. cons. 110. n. 36. l. 1. Rot. in Rom. Domus de Scapaccis. 19. Jan. 1611. coram Reverend. D. meo Decano, que in impr. post Pac. de Salu. est dec. 138. & fuit dictum in Romania Domus ad S. Onuphrium, 29. April. 1626. coram me.

- Non obstat etiam Breue Clementis Octavi, nec quodd Congregatio super Consultationibus Episcoporum, impartita fuerit licentiam Episc. Mantuani recipiendi in sua Curia d. statum, quia vltra quod in iis, que data sunt pro parte Communitatis Campitelli sum. n. 8. solum enunciatur d. licet Congregationis Episcoporum, quid autem continent illæ literæ, ibi non legitur, & cum tamen sit necessaria particularis dispositio, vt communiter notant DD. in c. Ecclesi. S. Maria de cons. Quiddam sit, & nec Breue, nec præsentæ literæ tollunt appellationes ad Sedem Apostolicam, cap. adu. d. de prob. in 6. & Rot. dec. 196. p. 1. diu. cum aliis optimè deductis in prædicta decisione D. mei Virilis. Et in omnem casum ex subiecta materia, tam Breui, quam literis, obstat defectus voluntatis, ex ipsomet statuto, dum præfigit terminum octo dierum in criminalibus, & quindecim in ciuilibus ad docendum coram Iudice a quo de prosecutione appellationis, quod propterea non potest comprehendere appellationes interpositas ad Curiam Romanam, quia per indirectum idem esset, quod illas penitus tollere, cum penè impossibile sit quod intra tam breue tempus possit in Curia causa committi, & in Ciuitate Mantuana doceri de causa appellationis commissa in Curia, & sic de illius prosecutione, ad text. in cap. etis autem lex 4. dist. in. cum vulg.
- 5

Pertinet dicendum Domini ex hoc vno prorsus tolli omnia supradicta; & nam ex quo causa appellationis per Signaturam fuit simpliciter commissa, etiam quod alias intrarent statutum, & literæ supradictæ, perinde haberi debet, ac si ab initio illis circumscriptis appellatio habuisset utrumque effectum, ex doctrina glo. in leg. appellatione, in verbo deliberationis, & Tomus I.

ibi Bald. C. de appell. Ioan. Andr. in cap. si a Iudice de appell. in 6. l. in l. 1. n. 1. C. de bon. poss. secund. tab. & in terminis Rotæ in Rom. Domorum de Zafobris, 17. Martij 1621. coram bon. mem. Vbaldo, & in Urbenciana bonorum, 26. Janu. & 27. Martij 1614. coram eodem, & in Rom. Domus 27. Octobr. 1625. coram Reverendiss. D. meo Decano: Et in d. casu omnia gesta ante appellationem per Papam simpliciter admittam, esse attentata, & vti talia esse reuocanda, resoluit Rot. in Leodien. Domini de Holonia, 25. Jun. 1627. coram me.

Demum quæ dicebantur, Quod d. Communitas, & lites Consortes continuauerunt possessionem, & continuans non attentat: nec non quod Domini de Valentibus primò attentatarunt: ad rem faciunt, quia non queritur an possessio sit attentata, sed solum an attentata sint acta iudicialia, facta post sententiam, & appellationem, vt supra interpositam, quæ prorsus diuersa sunt à possessione, cum possit vnum sine alio stare: Præterea veto attentata Dominorum de Valentibus, quando adfuit non tollunt quin postea Communitas, & lites consortes attentauerint; Vltima autem attentata sunt purganda, cap. fin. de ord. cog. & Rot. dec. 27. in fin. de appell. in nou. cum aliis in dicta decisione in hac causa facta allegatis.

Et ita decisum vtrique parte informante, &c.

Ariminen. Legatorum.

Lun. 26. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Legatum filiz factum in pecunia, soluendum tamen in stabilibus, quid operetur.

SVMMARIVM.

- 1 Bona stabilia sunt: si vera reddunt ad rationem quinquæ pro centenariio quolibet anno, & ideo ad hanc rationem fructus taxantur num. 1.
- 3 Legatum certa quantitatis soluendum in tot bonis stabilibus, dicitur legatum quantitatis, & non speciei; itant quantitas sit in obligatione, species vero in solutione, & in hoc casu fructus non debentur iure Domini, n. 4. Declara vt per tot.
- 5 In legato quantitatis non intrat dispositio, text. in l. 1. Titio, ff. de furt.
- 6 Facultas soluendi pecuniam que est in obligatione, non expirat per liti contestationem sed durat post sententiam usque ad realem executionem.
- 7 L. si quis stipulatus fuerit decem, ff. de solut. declaratur.
- 8 Legatum factum filiz iure institutionis, & pro legitima intelligitur solum factum in bonis stabilibus, & ideo filia cogi non potest ad accipiendum pecuniam.
- 9 Legitima debetur in corporibus hereditariis, & ex illis debentur fructus iure domini ad rationem stabilium, num. 10.
- 11 Bona mobilia præsumuntur ab hærede consumpta spatio 10. annorum.
- 12 Item præsumitur ex illis fuisse soluta debita testatoris.
- 13 Debita Testatoris probantur ex Inventario confectò per hæredem, qua contra eum & suos successores plenè probat.

DECI

DECISIO CLXXXII.

DIE 19. Ianuarij præteriti fuit resolutum Fructus legati sententum 5000. in auro in tot bonis hereditariis facti per Comitem Iulium Casarem de Ricciardellis D. Eleonoræ eius filiz esse taxandos ad rationem quinque pro centenario: Et ratio resolutionis fuit; † quia cum bona hereditaria ex quibus legatum erat soluendum, consistat in stabilibus fructiferis, quæ iuris interpretatione reddunt ad rationem quinque pro centenario quolibet anno, *glos. in auct. per petita, in verbo, infra. C. de Sacros. Eccles. Paris. conf. 60. num. 29. lib. 1. cum alijs per Tirac. de retr. 2. §. 1. glos. 6. num. 19. Couar. var. resol. lib. 3. cap. 9. num. 5. † Etiam ad dictam rationem fructus prædicti taxari debent, vt in puncto de fructibus legati dixit *Ros. in Nouarien. Legati, 10. Maij, 1622. coram Reuerend. D. meo Decano.**

Sed nihilominus ex solita benignitate Dominorum iterum hodie causam proposui super eisdem: Et tota difficultas fiebat in eo quod † legatum de quo supra, non erat legatum in specie, sed quantitas, itaut quantitas esset in obligatione, species verò in solutione, iuxta text. in l. si quis stipulatus fueris decem in mille, ff. de solut. vbi *Bar. & Alber. †* & sic fructus non debent iure dominij, † Quia in legato quantitas non intrat dispositio textus in l. 1. Titul. ff. de furt. *Bar. in l. 1. n. 12. ff. de legat. 1. vbi etiam Rip. num. 54. Ruin. conf. 153. num. 4. lib. 5. & Moder. Roman. discept. forens. cap. 400. num. 1. †* Vnde dicebatur, facultatem soluendi pecuniam, quæ erat in obligatione, non expirasse per litem contestationem, sed durare etiam post sententiam, vsque ad realem executionem, † Quia al. si quis stipulatus, dum etiam disponit facultatem soluendi illud, quod est in solutione, extingui per litem contestationem, non procedit quando facultas soluendi vnum pro alio competit, aut ex legis dispositione, *litem veniunt, §. idem re. ff. de pecul. hered. l. si verò, §. fin. solut. matr. quam ita esse intelligendam dicit *Bar. in l. si quis stipulatus, n. 6. aut ex dispositione Testatoris, quæ lex est, vt in specie notat *Bar. in l. si quando, §. hæres per illum text. ff. de legat. 1. & consequenter nec ratione dominij, nec ratione morte fructus debent.***

Sed huic difficultati, vltra quod illa non videbatur ad propositum, quia non agitur de questione, an fructus debeantur, quæ fuit iam absoluta per sententiam transactam in rem iudicatam, & executioni demandatum, qua declaratum fuit fructus deberi, † die mortis litis, fuit hodie bene responsum, † legatum prædictum, vti factum filiz iure institutionis, & pro legitima, intelligi factum in bonis stabilibus, in quibus solùm hereditas consistit: Et propterea Eleonoram nunquam potuisse compelli accipere pecuniam, tunc legitima debeatur in corporibus hereditariis, *Bar. in l. ex facto, la secunda ff. de hered. instit. Alex. in l. non amplius, §. cum bonorum, num. 5. ff. de legat. 1. Ruin. conf. 65. num. 5. vol. 1. Peregr. conf. 386. num. 4. lib. 5. †* Vnde debentur fructus iure dominij ad rationem stabilitum prout supra, *Alex. conf. 127. per ros. lib. 6. Decia. conf. 79. num. 6. lib. 2. Modern. Rom. d. discept. 400. num. 38. cum segg. Surd. decis. 25. num. 26. Grasian. decis. March. 4. num. 61. & Ros. decis. 750. par. 2. recent.* Et idem cum in sententia solùm fuerit habita ratio fructuum à die morte litis, qui an etiam de tempore anteriori deberentur, merito poterat dubitari, non est cur Domini de Ricciardellis conquérantur.

Non obstat quod in hereditate essent etiam plura bona mobilia, vt ex Inventario, quæ fructus non reddunt, Quia aut † illa præsumuntur consumpta, (pa-

tio plus decem annorum, *Peregr. conf. 70. num. 21. lib. 1. Ros. apud Greg. XV. decis. 183. num. 3. & in Romana fideicommissi de Cruciariis, 19. Febr. præteriti coram me. †* Aut ex illis præsumuntur soluta plura debita testatoris, ad text. in l. à Dno Pio, §. in venditione ff. de re ind. & l. magis puto, §. non possim, & §. in primis, ff. de reb. eor. † Quæ debita tempore eius mortis adfuisse probatur ex eodem Inventario confecto per Comitem Hieronymum, quod plenè probat, contra dictos de Ricciardellis eius heredes, *J. fin. C. de arb. tot. Ros. decis. 426. n. 2. p. 2. recent.*

Et ita decisum vtraque, &c.

Bononien. Pecuniaria.

Ven. 30. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Ad obtinendum in Iudicio Saluiani quæ sint necessaria probanda. Executio quando dicatur vulnerata per sententiam, qua fuit pronunciatum Reum conuenitum esse absolvendum & alia de quibus in sumario.

SUMMARIVM.

- 1 Creditum, & Hypotheca, in Saluiano, probantur, etiam per Apocham priuatam, subscripam, & iudicialiter recognitam.
- 2 Primum extremum in Saluiano probatur per Instrumentum venditionis facta cum clausula Constituitur.
- 3 Clausula Constituitur probat possessionem Constituentis, contra habentem ab eo causam.
- 4 Positio Rei conuenti probatur ex substantiatione litis.
- 5 Iudex pronuncians, Reum conuenitum esse absolvendum, dicitur pronunciasse Peccatorio.
- 6 Apocha executio quando dicatur vulnerata in eo quod ea non possit amplius agi executio: & quando posita, num. 7.
- 7 Dux sententia conformes facit rem iudicatam, ex dispositione Statuti Bononien.
- 8 Si Apocha Executio sit per sententiam vulnerata, si postmodum fuerit ei data executio, per duas sententias conformes, quæ vigore Statuti faciunt rem iudicatam; poterit postea ex ea agi, sicut à principio poterat: & quando hoc sit verum numero sequenti.
- 9 Sententia, quæ mandat Reum conuenitum esse absolvendum, debet expresse reuocari, ad hoc, vt executio vulnerata, dicatur sanata per sententias conformes.
- 10 Nulla maior probatio quam propria confessio.
- 11 In Iudicio Saluiani admittuntur exceptiones quæ alias non essent admittenda modo inconuenienter probantur.
- 12 Exceptio non numerata pecunia non admittitur, in mutuo, & numero, sequenti, vbi quando admittitur.
- 13 Dispositio, l. generaliter, C. de non metat. pec. limitatur.

DECISIO CLXXXIII.

ANDREAS de Fortis præterdicens se creditorem, virtute cuiusdam apochæ priuatae Ioan. Baptiæ, & Francisci de Negrinis In corbis 211. frumenti ex causa mutui, eos conuenit coram Auditore Turrioni Bononiæ Iudice Commissario, qui per sententiam in forma declarauit Negrinos absoluentem esse: Commissa verò pro parte Andreæ causa appellatiōis in Rota Bononiæ. emanauit sententia, quæ fuit declaratum, executionem vigore apochæ prædictæ esse committendam, & mandatum esse relaxandum, quæ in gradu appellatiōis fuit per eandem Rotam confirmata; Et demum Andreas obtento etiam contra Negrinos committi executionem prædictarum duarum conformium, quæ ex Statuto Bononiæ. faciunt rem iudicari, egit contra Paulum de Zanis tertium possessorē quouidam bonorum, per ipsum emptorū a dictis Negrinis, & obtinuit, prout in sententia, à qua fuit appellatum; & causa mihi commissā, fuit resolutum die 15. *Novembris*, 1627. dictam sententiam esse nullam ex rationibus, de quibus in decisione desuper facta. Vnde hodie stante renūciatione dictæ sententiæ in actis facta per hæredes Andreæ, ex integro dubitauim. An dictis hæredibus sit danda immissio ex vtili Saluiano in possessionem dictorum bonorum per Paulum possessorum. Et dandum esse prædictis hæredes contendebant; quia eorum creditum aduersus Negrinos cum hypotheca omnium bonorum probatur per dictam apocham priuatam per Negrinos subscriptam, & iudicialiter recognita, ad l. *Puella*, §. fin. ff. de posuit. l. cum de indubitato, §. fin. ff. de probat. Bald. in *Lunda ratio*, num. 6. ff. de donatio. Paul. de *Castro* in *Ladmonendi*, sub num. 42. ff. de *Iurjur. Pacis*, de *Saluiano*. §. l. i. cap. 7. num. 65. & Rota post dictum tractatum, decis. 47. num. 4. & decis. 53. ep. 1. Quod verò Negrini debitores possederint ista bona post contractam obligatiōem, constabat per ex Instrumento venditiōis per eos factæ cum clausula Confluiti, quod probat possessionem constituentem contra habentem ab eo causam, *Ang.* in l. *quadam mulier*, num. 2. ff. de *re vend. Ruit*, conf. 169. in fin. lib. 1. *Grat.* conf. 42. num. 12. & 13. *Tiraq.* qui plures allegat. de *iura consuet.* par. 3. limit. 1. num. 11. in fine, & num. 23. *Seraph.* decis. 1415. num. 12. & Rota decis. 776. par. 1. diuers. Et demum possessio dicti Pauli probatur per ex litis subfestatione. *Capuana*, decis. 369. num. 1. par. 2. & *Seraph.* d. decis. 1415. num. 3. Quibus concurrentibus intrat Saluianum, et laic. *Pacis*. d. *arall* in *spet.* l. c. §. 6. per tot. & *Seraph.* ubi supra.

Neque obitare dicebant Auditorem Turrioni pronunciale, Negrinos esse absoluentos, & sic super petitoriō, & per consequens apocham prædictam ad effectum, de quo agitur, fuisse vulneratam, Rota decis. 132. num. 1. par. 2. diuers. & apud *Reuerend.* *D. meum Decanum*, decis. 78. num. 11. Itaut ex illa non possit agi nisi via ordinaria, *Rip.* in *L. naturaliter*, §. nihil communis, num. 72. ff. de acq. poss. *Felin.* in cap. *Monasterium* lim. 8. de *re iud.* & Rot. post *Zach.* de oblig. *Cam.* decis. 36. nu. 6. decis. 45. num. 4. & decis. 65. num. 8. in princip. Quia respondebant, vulnus fuisse sanatum, per ex quo postea in contrarium obtinuerunt duas sententias conformes, quæ ex Statuto Bononiæ. vt dictum fuit, faciunt rem iudicatam, atque in illa vigore dictæ apochæ hodie agi posse, prout poterat agi à principio, *Gonzal.* super *reg. S. glof.* 6. num. 202. & Rota in *Romana censur.* 5. *Iunij*, 1600. coram *Litta*, quæ est decis. 76. post dictum tract. de oblig. *Camer.*

Sed nihilominus fuit resolutum, in missionem non

esse concedendam; Quia præterquam quod dicta sententia Auditoris Turrioni debuit expressè reuocari, quod tamen non legitur in dictis duabus sententiis Rotæ Bononiæ. & sic vulnus prædictum non videtur fuisse sanatum, nisi fuit Dominis incontinenti probata simulatio dictæ apochæ ex confessione Andreæ, & dam fuit confessus non consignasse frumentum dictis Negrinis, quæ nulla maior probatio; per l. *Iudicio* autem Saluiani admittuntur exceptiones incontinenti probatur, quæ aliàs non admittitur, *Seraph.* decis. 757. num. 1. & Rota decis. 57. in fin. par. 2. diuers. & decis. 19. num. 4. post dictum tract. de *Saluiano*. & in *Rom. bonorum de Celis*, 15. *Novemb.* 1610. coram *Penia*.

Neque oblat quod dictum Chyregraphum, seu apocham priuatam continet confessionem ex causa mutui de præterito specialiter expressa, videlicet, *cheli Negrini confessio hauer hauerit*, & recentio in *prestito dal Sig. Andrea Forti corbe* 211. de *Frimento bello*, & *mercantile*, & *banero hauerit* postlo del *Borgo di Castell San Pietro*; per Quo casu videtur non esse locum exceptioni non numeratæ pecuniæ, l. *generaliter*, C. de nou. num. pecun. prout etiam quando aliquis confitetur se mutuo habere quod iam ex alia causa prius debebat, iuxta *tex.* in l. *singularia*, ff. de *reb. cred.* in fin. & l. *aduersus*, C. de non num. pecun. ubi *Paul.* de *Castro* in fin. & *Salicet.* in d. l. *generaliter*, num. 3. Quia vltro quod semper potest probati contrarium, & hic sumus in clavis ex dicta confessione, Communis opinio videtur esse, quod per dispositio, d. l. *generaliter*, non habeat locum in confessione mutui de præterito habiti, sed solum in confessione debiti de præterito ex alia causa redacti in mutuum, iuxta *text.* in d. l. *singularia*, & l. *aduersus*, vt post *Alex.* *Castro*, *Iun.* & *Decatellat.* *Eman. Cast.* in l. *si ex cautione falsi*, §. *vers.* & tamen *serius*, C. de nou. num. pecun.

Et ita decisum vtraque, &c.

Maceraten. Legitimæ.

Ven. 30. Martij, 1629.

ARGVMENTVM.

Accipe ex Summario.

S Y M M A R I V M.

1. Negatiua non existentia bonorum liberorum testatoris probatur ex fideicommissa, cui ipse omnia eius bona supposuit.
2. Testes examinati in alio indicio, & inter alias personas non probant contra non attentatos.
3. Institutus in bonis mobilibus, suribus, & alioquin censetur etiam in stabilibus institutus.
4. Institutus in re certa, vel quata, censetur institutus in vniuersa hereditatu; ne testator decedat pro parte testatum, & pro parte intestatum.
5. Inventarij omisso obstat filij petentibus legitimam, & multo magis petentibus Trebellianicam, quæ est minus debita, num. 6.

DECISIO CLXXXIV.

HVI resolutum coram me die 6. *Novembris*, & 1. *Decembris*, anni præteriti, esse confirmandas sententias Rotales in hac causa latis; firmantes Pellicanis petentibus legitimam ex persona *Philippij* in bonis *Matthæi* testatoris, obstat omissionem

confectionis inuentarij ex rationibus deductis in tribus Decisionibus desuper factis coram D. meo Vbaldo, & in dictis duobus coram me: Sed quia Pellicani praevident vltiā dictam legitimā extare apud hæredes Francisci nepotis dicti Marthæ ex Hieronymo filio, vel apud tertios posseditores, alia bona libera Marthæ, eis debita, ex persona eiusdem Philippi, & aliorum eius fratrum: licet Domini, iam tunc facile inclinant in negatiuam nempe alia bona libera non extare, ex latē deductis in vltima Decisione coram me, tamen ex solita benignitate ordinatur super hoc iterum Pellicanos audiri; Et hodie stante nīma Pellicanorum contumacia dum sapius citati informare non curarunt, particulariter dubitavi, propter Pellicani ipsi insisterent, An extent bona libera Marthæ; Et fuit negatiue resolutum; Resolutionis ratio fuit, Quia Marthæ præfatus omnia bona sua fideicommissio supposuit, scilicet quædam bona stabilia duobus strictissimis fideicommissis particularibus, cum prohibitione alienationis, etiam ex causa legiti-
 1. mæ & Trebellianicæ, vt in testamento dato, in *Summario* hæredum Francisci nu. 1. 2. & 3. alia verò bona omnia, iura, & actiones fideicommissio vniuersali, vt in eodem *Summario*, num. 4. Vnde cum non sit dote alia bona testatoris, & hæc omnia supposita fuerint fideicommissio, resultat luce clariū probata negatiua, quod non extant alia bona, *Inf. in l. Titia testat. num. 17. ff. de leg. 1. Innoc. in cap. cum Ecclesia Sutrina. num. 6. de cons. poss. & propr. & in cap. tertio loco de probat. Arg. cons. 265. nu. 4. in fin. Gabr. de testib. concl. 4. nu. 6. & Roa decis. 129. n. 4. p. 1. diuers.*

Neque obstant testes dati pro parte Pellicanorum in *Summario* præteritis positionis, num. 10. ad probandum non adeū bona libera, Quia vltiā quod super hoc nihil concludunt, nec concludere possunt, ex supradictis; & fuerunt examinati in alio iudicio, & inter alias personas, & consequenter non probant contra hæredes Francisci, in illo iudicio non citatos, *leg. de vnoquoque, vbi gloss. de re ind. Clem. sept. vbi etiam gloss. de verbo signifi. Felin. in c. causam que in 1. num. 18. de testi. & Roa decis. 795. n. 1. p. 2. recent.*

Non etiam quod oblati si dicatur, quod testator in dictis duobus fideicommissis particularibus supposuit ceria quædam stabilia ibi designata, & quod fideicommissio vniuersali supposuit bona mobilia, iura, & actiones, nullum autem verbum de aliis stabilibus, quæ esse poterant, vltiā illa contenta in dictis fideicommissis particularibus; & propterea non probati negatiuam, quod non adsint alia bona libera, Quia cessat penitus, nam ex quo testator post fideicommissa particularia, instituit filios suos hæredes vniuersales in bonis mobilibus, iuribus, & actionibus, & illa inter eos, & eorum descendentes perpetuo fideicommissio supposuit, etiam veniunt in dicta institutione, & sic in fideicommissio quæcūque alia bona stabilia quæ habere poterat, ex regula, & quod ne aliquis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, instituti in re certa, vel quota censentur instituti in omnibus bonis, & in vniuersa hereditate, *leg. 1. §. si ex fundo, vbi gloss. ord. in Bart. & communiter DD. & l. si alterius, ff. de hered. instit. & idem impossibile est quod adsint alia bona, quæ ad dictos filios hæredes, aut eorum descendentes spectare possint, quæ non sint fideicommissio supposita, & consequenter non adsint alia bona libera.*

Non obstat demum si dicatur, quod saltem extant bona libera in quantum capiunt legitima, & Trebellianica debita Philippo, & aliis eius fratribus, filiis dicti Marthæ, & Quia obstat Pellicanis exceptio confecti inuentarij, ex rationibus, & fundamentis, de quibus in Decisionibus supradictis; & Quæ exce-

ptio multo magis obstat deductioni Trebellianicæ minus debita, *leg. fin. §. cum iugur, C. de iur. delib. & §. si verò non fecerit in authent. de hered. & falsid.*

Et ita fuit decisum, &c.

Romana Pecuniaria.

Merc. 4. Aprilis, 1629.

ARGVMENTVM.

Furtum pecunie de nocte substractæ ex capsis defuncti; ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1. Testis vnicus, si dissimile deponat, & causam sui dicti reddat, nec sit interessatus plene probat cum adminiculis.
2. Hoc procedit in quacumque materia ciuili.
3. Furtum commissum in domo de nocte est difficilis probatio, & ideo administrantur coniecturæ, & adminicula, quæ plura numerantur, num. 4. §. & 6.
7. Pecuniam repertam fuisse in hereditate defuncti, valde versimile reddatur ex assertionibus illius, qui in infirmitate, quæ decessit, dixit se pecunias habere; præsertim concurrentibus aliis adminiculis, quæ vide, num. 8.

DECISIO CLXXXV.

DOMINI resoluunt, esse confirmandum sententiam D. Locumtencensis Illustriss. Vicarij, quæ Georgius, & alij hæredes q. Christofori Piscatorij condemnantur ad restituendum M. chaëli vii fratti, & hæredi quondam Bartoli Anselmi, scuta 1440 monetæ: quæ prædictus Christoforus furto subtraxit, post mortem dicti Bartoli, ex duabus eius capsis, in quibus, tempore sui obitus, aderant fusa plus duorum millium: Nam de fucuntia validitate constat ex actorum resolutione: De iustitia verò, ex testibus, & aliis datis pro parte Michaelis, & præsertim ex dicto secundi testis, super 12. 13. & 14. articulis deponentis de visu, quod Christoforus prima nocte, post obitum Bartoli, alteram ex dictis capsis in domo & camera ipsiusmet Christofori existentibus, vbi etiam Bartolus obiit, instrumentum quodam ferro aperuit, & inde sacculum altitudinis vnus palmi & circumferentia plusquam duorum, pecuniis plenum subripuit, & quod secunda nocte aliam capsam eodem instrumento resecruit, & ab ea amouit, & secum asportauit alium sacculum pecuniis etiam plenum, & illam clausit, & priorem capsam iterum aperuit, ex qua plura vasa argentea extraxit, & similiter asportauit, quam postea etiam clausit eodem instrumento; Et subdit, quod ex dictis pecuniis statim soluit quibusdam suis creditoribus, & Qui testis cum verseretur in ciuilibus, & distincte facti circumstantiis recenset, & nullum habeat intereū optimāque sui dicti rationem reddat, nempe quia præsens fuit, & omnia vidit, cum convenientibus adminiculis plene probat, *Bart. in l. prima, §. idem, Cornelio, num. 3. ff. de quest. bald. cons. 136. sub num. 5. vers. persuadentis igitur lib. 2. Crauet. consil. 6. num. 60. vers. facit, Cesar. de Grass. decis. 3. numer. 6. de probat. vbi post Ioan. And. in cap. fin. col. 1. ad fin. de success. ab intest. & quod hoc procedit in quacumque materia ciuili, & Roa apud Greg. XV. decis. 147. nu. 6.*

Et in

3 Et in casu nostro hoc procedit sine difficultate ꝑ cum agatur de probando furto commissio in propria domo Christofari, & idem versetur in casu qui de sui natura & à communiter accidentibus est difficilis probationis, Bart. in l. si qui ex argentiarius, §. an verò heredi, num. 3. ff. de eden. Cast. & Salic. in l. si Creditor, C. de pignor. alt. Alex. conf. 24. num. 5. cum seq. lib. 2. Crauer. conf. 178. num. 2. Ale. conf. 157. nu. 4. & §. lib. 5. Menoch. præsumpt. 61. num. 20. & 21. lib. 6. & de arbit. cas. 116. n. 14. Farin. de furt. q. 136. p. 1. in princ. & Ros. decis. 762. n. 3. v. quia quod furtum p. 2. recent.

4 Admnicula ꝑ verò in præfenti plura, & quidem vrgentissima concurrunt, & in primis multum vrget confessio extrajudicialis ipsius Christofari, probata per tertium testē, cui Domini, quia erat Socer Christofari, multum deferabant, qui super 12. deponit, quòd post mortem Bartoli Christofarus eius Gener, cupiens suam conscientiam exonerare, cum antius adiuit, eique confiderenter vti Patri aperuit, qualiter ipse penes se retinebat scuta mille, & maiorem summam hereditatis dicti Bartoli, vltra nonnulla argentea, & quòd vti Pater vellet ei consulere, quid cum facere oporteret, cui testis consuluit, vt ad hæredis fauorem imponere censum quantitatis apud se retentæ, quem Christofarus imponere resoluit, & minutam formare fecit, sed morte præuentus illum imponere non potuit.

5 Secundum ꝑ admniculum est, quòd in altera ex eisdem capis Bartolus conferuabat quandam apocham scutorum 383. quæ Christofarus mutuo acceperat à dicto Bartolo, quam apocham idem Christofarus etiam dicta prima nocte subripuit, & lacerauit, & in alia sententia eiusdem Locumencensis, prædicti eius hæredes fuerunt condemnati; ad dicti mutui restitutionem, pout in d. apocha contineri probatum fuit. Quam sententiam Domini confirmandam esse dixerunt die 5. Martij, præteritis coram me, vt in Decisione desuper facta; Quod admniculum in eodem genere mali, & inter eisdem personas, & cum eiusdem facti circumstantiis, valde etiam vrget contra Christofari in casu nostro, ad l. de minore, §. pen. ff. de qu. & cap. semel malus de reg. iur. in 6. cum aliis congestis per Menoch. præsumpt. 1. nu. 32. lib. 5.

6 Tertium ꝑ vltimum admniculum oritur ex rumore, qui post Christofari mortem statim inualuit, scilicet quòd ipse ex pecuniis Bartoli diues repente euaserat, & quòd inde postea mortens opulentam hæreditatem reliquit, vt deponunt tertius testis super 10. & sextus super 6. Ex quibus omnibus simul iunctis videtur negari non posse quin animus inducatur ad perfatè credendum Christofarum pecunias, vt supra, subripuisse, iuxta ea, quæ tradunt Paul. de Cast. in leg. Lucini, num. 4. ff. de iur. qui not. infam. Crauer. consil. 78. numer. 3. cum aliis in dicta Romana Manti, inter easdem patres coram me latius deductis.

7 Quòd ꝑ autem in dictis capis de tempore mortis Bartoli adesset summa scutorum duorum millium, satis Domini visum fuit probari ex sequentibus simul iunctis; Et in primis ex assertione Bartoli, dum in infirmitate, qua decessit, præfente Christofaro declarauit, se habere ibi scuta duo millia, vt de auditu à d. Bartolo in præfentia Christofari deponunt primus testis super 6. octauus, & nonus, super 9. Cuius assertio maximè, quia fuit de tempore non suspecto, dubio procul admniculatur, vt communiuit notant DD. in leg. 3. §. si quis moriens ff. ad Silian. lul. Clar. in præf. crim. lib. 5. §. fin. quæst. 21. num. 6. Deinde ꝑ ex assertione, seu confessione eiusdem Christofari, dum aliis dixerat, che Bartolo haueua più di due mila scudi, che lui li sapena, vt deponit sextus testis super sexto,

e che detto Bartolo haueua dell' anelli d'oro, & tæzze d'argento, & danari, vt deponit septimus testis super 9. Præterea ex fama inter amicos Bartoli, quòd reliquerat scuta duomillia, & vltra in sua hereditate: Vltius benè hoc ipsum coadiuuant depositiones dicti secundis testis de visu; non prædicti locuti de auditu ab eodem Christofaro, vt supra: Et tandem arguitur ex tribus notulis descriptis in inuentario, quæ fuerunt repetitæ inter capias manu Bartoli conscriptæ, in quibus adnotatæ leguntur variz pecuniarum summæ, & præsertim ex vltima, in qua locuti descriptæ pecuniz, & alia huiusmodi: Ex quibus benè ad dictam quantitatem scutorum duorum mille inferunt. Vnde stantibus supradictis, cum in dictis capis ex dictis scutis duobus millibus, defecerint scuta 1440. & subtrahio contra Christofarum benè probatur, meritis Domini dixerunt Sententiā prædictam esse confirmandam, &c.

Et ita decisum Michaële tantum informantē, &c.

Florentina Subdecanatus.

Lun. 30. Aprilis, 1629.

ARGVMENTVM.

Remissoria denegantur in multis casibus, qui singuli patent ex Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria non conceditur si articuli sunt irreleuantes.
- 2 Item si materia articulorum potest probari per scripturas.
- 3 Rursus quando petitur ad probandum illud, de cuius contrario per scripturas constat, & nu. 5.
- 4 Remissoria non conceditur ad probandum Statutum, cum illud probari possit per scripturas, qua consilia solent de Statutis.
- 5 Item denegantur, quando ob lapsum longi temporis impossibile est inuenire testes, qui deponant super factis, de quo agitur.
- 6 Cancellario creditur in spectantibus ad eius Officium.
- 7 Remissoria calumniosè petita videtur post ordinatam causæ expeditionem.

DECISIO CLXXXVI.

N Decisione in hac causa facta die 10. Ianuarij, 1628. fuit resolutum ad fauorem D. Octauiz Capponiz, Iulpatronatus, de quo agitur, ante Bullam Iulij Secundi fuisse transitorium ad quoscunque heredes; Et die 22. Maij, eiusdem anni, dictam Bullam non obstat, quo minus hoc Iulpatronatus sit hæreditarius, & sic illud per eam non fuisse immutatum; Et tandem die 10. Decembris, præteriti, etiam obseruantiam esse de Patronatu hæreditatio; Sed cum Domini de Venturis, quibus concessa fuit noua audientia super resolutis dicta, die 22. Maij, prospicerent, præscriptum eorum fundamentum stare in effectuatione dictæ Bullæ, quæ clarè cantat de Gentilitio; petierunt propterea Remissoriam, ad probandum, Antonium Puccium, qui Bullam impetrauit, in executionem illius, dedisse Mensæ Capituli

lari Florentinæ scuta mille, vt ipse, & Subdecani pro tempore participare possent de distributionibus quotidianis; & insuper scuta 24. annua pro dote dicti Subdecani, & narratur in Bulla ipsam iam ad hoc se obligasse; Cui remissoria contradicente dicta D. Othonia, Dubitauit hodie, An illa sit concedenda; Et
 1. fuit negativè resolutum, ¶ Quia Remissoria non conceditur si articuli sunt i. reuocantes, Bald. in cap. cum contri. 3. ante numerum primum, vers. quod non debet de Off. Deleg. d. decis. 1. de dilat. & Capua d. decis. 66. & 68.
 2. par. 3. ¶ Aut materia articulorum potest probari per scripturas, Felin. in capitulo primo, num. 4. de app. Bell. decis. 9. & Ros. decis. 10. nu. 6. de Off. Deleg. in nou. ¶ Aut demum quando petitur ad probandum illud, de cuius contrario per scripturas constat, Seraph. decis. 1460. nu. 3. & Ros. decis. 389. num. 1. in fin. vers. & eo minus, par. 2. recent. & in Catanense Iuris dictione, 14. Maij, 1604. coram Illustrissimo Cardinali Milino. Quæ in præsentem concurrere ex speciali articulorum dinumeratione clarè patet.

Quandoquidem primus articulus continens, quòd in Ecclesiâ Florentina extat statutum, vt non admittantur ad participationem distributionum, nisi contri-
 3. buentes pro constanda, aut augenda massa earum, est penitus irrelevans, cum non inde sequatur, vt ad sensum patet, Iuspatronatus, de quo hodie agitur, esse Gentilitium, & sic non excludatur qualitas hæreditaria, iuxta statum ante dictam Bullam Iulij Secundi, & obseruantiam postea subsecutam: adeò vt nec dici possit, quòd saltem releuet, ad effectum probandi, quòd scuta mille, de quibus in tertio articulo, vt præceditur per Antonium assignata, cessent in causam dictarum distributionum, de quibus Subdecanus, iuxta dictum prædictum statutum aliter participare non poterat; non autem in causam datis; Quia etiam cum dicta assignatio præcedatur facta ab hinc centum
 4. viginti annis retrò, est improbabili per testes, & præterea adest in contrarium publicum instrumentum, vt infra diceret: Et in omnem casum t. statutum prædictum probari potest per scripturas, quæ consici solent de statutis, Ros. decis. 314. num. 1. p. recent. & in Gerunden. Statutis, 9. Maij, 1592. coram Illust. Cardine Milino.

Secundus articulus, in quo habetur, quòd Capitulum Florentinum recusatur recipere Antonium aliàs ante dictam Bullam prouisum, de dicto Subdecano, eo quia in dicta massa distributionum nihil contri-
 5. buerat, est irrelevans, & impertinens, quia dicta præsentis recusatio Capituli nihil commune habet cum Iuspatronatus, nec cum validitate prouisionis Antonij, quæ stare poterat sine participatione distributionum; & est etiam improbabili t. cum post lapsum annorum 120. circiter impossibile sit inuenire testes, qui de dicto facto possint legitime deponere, quo casu etiam Remissoria denegatur, Seraph. d. decis. 1460. nu. 2. & indixit Rosa, in Burg. Iuris dictione, 3. Iulij 1595. coram Litte, & alibi æpius.

Tertius articulus ad probandum tractatum, & conclusionem inter Capitulum, & Antonium, circa assignationem dd. scutorum mille, non pro dote, sed pro di-
 6. citis distributionibus; nec non realem solutionem illorum, est etiam improbabili per testes, & contra publicum instrumentum concordiz, inter dictum Capitulum, & Antonium, per tres menses ante dictam Bullam confectum; in quo non scuta mille, sed cum effectu tunc fuerunt assignata tot bona stabilia per Antonium, & alios de Pucis, etiam pro participatione dictarum distributionum; Vnde ad probandum dictum articulum non est concedenda Remissoria, ex Seraphin. & alius Rosa decisionibus suprà allegatis.

Quartus articulus, quòd Capitulum narravit Pappæ Subdecanatum esse sine dote, & Antonium obtulisse, assignare pro dote bona stabilia annui valoris 24. ducat. dummodò illi, & fratribus, eorūque descendentibus Iuspatronatus reservaretur, eundemque Antonium, vt facilis Gratiam obtineret, dedisse cautionem Florentiæ, de dicta dote danda, est similiter improbabili per testes, ex supradictis, & contra-
 7. rium probatur per dictam Bullam, in qua legitur, hoc narrasse Antonium, & de Capitulo nullum verbum; quòd verò cum effectu ante Bullam, cautionem dederit, similiter est per testes improbabile; & vltimè potest probari per scripturas, cum à communiter accidentibus, vt quotidie experimur; obligatio fidei-
 8. iussoria maximè ad fauorem Ecclesiæ, in scripturam redigatur.

Quintus articulus, in quo ponitur, quòd Antonius post dictam Bullam pro illius executione assignauit pro dote dicti Subdecani bona annui redditus 24. ducat. in vna Domo sita in dicta Ciuitate, quæ fuit
 9. semper possessa, & locata in Subdecano pro tempore, quoad præsentem assignationem, paritè est improbabili per testes, iuxta supradicta; & potest probari per scripturas, cum etiam à communiter accidentibus de dotibus; quæ assignantur pro acquirendo Iuspatronatus soleant conscribi publica instrumenta; præsertim, quando beneficia in Cathedralibus insigni-
 10. bus fundantur; quorum Capitula cautius agunt; Quæ instrumenta faciliè reperiri possunt, cum sit notorium; Florentiæ extare publicum Archiuum, vbi Notariorum omnium protocolla reconduntur, & conseruantur: Et cessat difficultas ex fide Cancellarij Fabricæ dictæ Ecclesiæ, attestantis, Dommum, in qua inhabitat Subdecanus pro tempore, esse ipsius Ecclesiæ, quæ vacante Subdecano, de ea, vt propria ad sui libitum disponit, illam locando, pensiones exigendo, aut in alios vsus destinando, prout in præ-
 11. senti destinauit pro habitatione Concionatoris; cui t. Cancellario, tanquam officiali publico credendum est, in spectantibus ad eius officium, Bart. in l. 2. num. 1. c. de pond. lib. 10. Ruin. conf. 56. num. 5. lib. 1. Gab. de testib. concl. 1. nu. 19. & Rosa decisio, 525. numero quintus, par. 2. recent.

Sextus, & vltimus articulus, quòd Iuspatronatus fuit semper reputatum Gentilitium, illudque compe-
 12. tere illis de sanguine, & familia, non autem hæreditibus bonorum, statibus supradictis non releuat, Quia nihilominus, ex firmatis in dd. decisionibus esset hæreditarium. Tandem dicebant Domini post plures Decisiones desuper factas fuisse iam bis ordi-
 13. natum, vt causa expediretur, & nihilominus ex benignitate fuisse solum concessam nouam audientiam super resolutis, d. die 22. Maij, Et sic petitionem Remissoriæ videri calumniosam, Seraph. d. decis. 1460. nu. 1. Greg. XV. decis. 356. nu. 5. & Ros. decis. 322. p. 3. diuers. & in Meliten. Habitum, 10. Ianuarij, 1610. coram b. m. Card. Canalerio.

Et ita, &c. vtrique, &c.

Romana, de Marefcortis.

Lun. 7. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Plures exceptiones, quæ ad impediendam fideicommissarij immisionem opponebantur plenè euacuantur.

SVMMA

SVM MARIVM.

- 1 *Creditum liquidum dicitur quod est adeo clarum, ut controuersi nullo modo possit.*
- 2 *Paritia Bancharum probant si sint administrata.*
- 3 *Dotem filie soluere, spectat ad patrem, & non ad matrem.*
- 4 *Societates Officy canentes in personam unius cum reservatione tamen dispositionis illarum, ad fauorem alterius, important solum liberam administrationem, ex qua probatur dominum ad fauorem referuntur.*
- 5 *Societates Officy contractas per Vxorem, presumuntur contractas ex pecunia Mariti.*
- 6 *Exceptio, L. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. non admittitur, in iudicio, l. in C. de Edict. Diu. Adr. toll.*
- 7 *Credita hinc inde turbida, & dependencia à redditione rationis, non admittuntur ad retardandam immiſſionem fideicommissarii sed reſciuntur donec factus calculus computa hinc inde ſolueretur.*
- 8 *Retention nulla competet pro ſoluitioe debiti proprii.*

DECISIO CXCVII.

QUAMVIS testamentum quondam Comitiss Alphonſi Mareſcotti, in quo d. Iul. al. eius vxorem hæredem inſtituit, & testamentum dictæ Iuliæ, in quo inſtituit D. Pirrhum eius fratrem fuerint per Rotam nulla declarata, ex causa præteritionis huiusmodi; & inde DD. Comitiss Sfortiæ, & Galentio de Mareſcotti nepotibus prædictorum coniugum ex Marco Antonio communi filio, ut hæredibus ab intestato, fuerit data immiſſio in poſſeſſionem bonorum hæreditatorum: Nihilominus Rota poſtea reſolu, Iuliæ testamentum ad fauorem Pirrhi hæredis inſtituit, ſuſtineri in vim fidei commiſſi, vigore clauſulæ codicillaris, eidemque uti fideicommiſſario dandam immiſſionem in omnibus bonis, cantantibus ſub nomine Iuliæ, præterquam in comprehenſis in quadam declaratione per ipſam facta, data tamen dd. DD. de Mareſcotti retentione pro creditis liquidis, & legitima ipſius debita in hæreditate Iuliæ eorum Auiæ, ut in *Deciſione 14. Iunij, 1619. coram bon. mem. Remboldo*, in qua Tiebellianicam non deberi, optimis fundamentis firmatum fuit, ita ut de ea amplius non fuerit hæſitatum; Suſcepta autem diſputatione, An. & quæ credita eſſent liquida, pro quibus poſſit DD. de Mareſcotti retentione competere, emanauit *Deciſio 24. May, 1624. coram eodem*, in qua fuit reſolutum de creditis liquidis non conſtare, præter vltimum creditum; de quo Domini mandauerunt, quatenus opus ſit, particulariter videri: Sed conceſſa Mareſcotti noua audientia ſuper eiſdē, & cauſa ſæpius propoſita, hodie Domini unanimiter dixerunt, Non conſtare de aliquo credito liquido, quod poſſit impedire immiſſionem; Et ratio reſolutionis fuiſt ꝑ, Quia ad hoc vt creditum dici poſſit liquidum, debet eſſe adeo elatum, & certum, vt controuerti nullo modo poſſit, l. i. c. ſecundo nuſſ. mul. Bald. in l. item quia, num. 3. in 2. lectur. ff. de paci. Men. conf. 58. num. 8. Mareſcotti. var. lib. 2. cap. 121. num. 88. & Rota poſt Zach. de oblig. cam. deciſion. 146. numer. 10. Credita autem præſentia per Mareſcortos non ſunt huiusmodi; quia, aut ſunt turbida, aut non ſubſiſtunt, vt ex particulari eorum examine infra parebit; quæ idcō, tanquam altioris indaginis, immiſſionem non

impediunt, vt tradunt omnes DD. in l. 4. c. condemnatio, ff. de re iud. & l. fin. C. de ed. Diu. Adr. toll. Rota apud Greg. XV. deciſ. 394. num. 22. & latius in d. vltima deciſ. in hac cauſa facta.

Primum debitum ſcutorum ſeptem millium quingentorum præſentitur ex cauſa quarundam Societatum Officiorum, quæ fuerunt contractæ ſub nomine Iuliæ, cum DD. Mario S. Crucio, Gregorio Gregna, Antonio, Vriſino, Octauiio Capranica, Marchione à Corna, & Ceſare Marſiano, quas dicta D. Iulia declarauit ſpectare ad dictum Alphonſum eius Virum, & eam in illis ſolū habuiſſe nudum nomen; & tamen ex publicis instrumentis conſtat, quod eadem D. Iulia, pecunias dictarum ſocietatum, conſeſſa fuit, recepiſſe de ordine prædictorum debitorum, directo S. Monti Pietatis, & Roberto Primo mercatori, & idcō Mareſcotti hinc fundare videtur hoc creditum eſſe liquidum contra Pirrhum, vi Iuliæ hæredem.

Sed hoc creditum non ſubſiſtit, Quia quoad ſocietates contractas cum prædictis Mario, Gregorio, Antonio, & Octauiio bene probatur, pecunias illarum fuiſſe de ordine Iuliæ r. aliter, & cum effectu ſoluiſas Marco Antonio eius filio, ꝑ vt conſtat ex partibus d. Montis, & Banchi Roberti Primi formaliter extractis: Quæ partita adminicula ex verſimilitudine, & ex teſtibus deponentibus, quod D. Iulia paſſim faciebat quietantia, & Marcus Antonius recipiebat pecunias, videbantur Dominis ſufficienter probate, iuxta not. per Bald. in l. prima, num. 11. C. de ed. laſ. in l. admonendi, num. 434. in fin. de iureiur. Mag. deciſ. Flor. 95. num. 5. Seraph. deciſ. 436. num. 2. & Rota apud Greg. XV. deciſ. 302. num. 2. & deciſ. 650. num. 4. part. 1. recentior. Quæ autem contra prædictos teſtes opponebantur viſa fuerunt penitus non releuare. Quod verò ad pecunias Societatis ſcut. 1200. contractæ cum dicto Marchione, licet illæ appareant exactæ per Iuliam, & ad eius creditum poſitæ in Bancho Roberti Primi, & alterius ſocietatis ſcutorum 300. cum dicto Ceſare per eam receptorum in pecunia numerata, quia tamen eadem Iulia mediante eodem Bancho multò maiorem ſummam, nempe ſcuta 3000. ſoluit pro dote D. Horrentiæ dicti Marci Antonij filiæ, quod Mareſcotti non negant, clare conſpicitur, quod Iulia, quæ ſolū nudū nomen habebat, exegit pro Marco Antonio, & pro eo ſoluit dotem ꝑ. Cuius ſolutio ad ipſum vi Patrem, & non ad Iuliam ſpectabat, ad l. fin. C. de deſt. promiſſ.

Pro aliis autem ſocietatibus, nec non cenſibus, in quibus etiam D. Iulia declarauit habere nudum nomen, quæ etiam ſunt deſcripta in mandato de immitendo, quod vt dictum eſt, fuit Mareſcotti conceſſum, vt ſucceſſoribus ab inteſtato prædicti Alphonſi eorum Aui, iidem Mareſcotti palam conſiſtuntur, nullam eis competere retentionem, & merito, Quia, aut clare probantur perueniſſe ad dictum Alphonſum, aut hodie ipſos poſſidere.

Altetum, & ſecundum ſcutorum 6000. circiter, præſentitur reſultare ex quibundam aliis ſocietatibus Officiorum, quæ licet content in perſonam d. Iuliæ, fuit tamen reſeruata earum diſpoſitio prædictis DD. Alphonſo, vel Marco Antonio; quas, vt dicebatur, Rota 14. Decembris, 1615. coram bon. mem. Cardinali Sacrateo, quæ eſt deciſ. 771. par. 2. recent. reſoluit, ſpectare ad Mareſcortos, eiſque in illis conceſſit immiſſionem.

Sed placuit Dominis reſponſio data in dicta deciſ. 24. May, 1624. Nempe hoc creditum non probati ex reſeruacione diſpoſitionis ad fauorem Alphonſi ſeu Marci Antonij, Quia cū ſocietates cantant in perſonam Iuliæ, dominium erat ipſius Iuliæ: ita vt diſpoſitionis reſeruatio importet ſolū liberam adminiſtrationem; & ex ea potius probetur dominium Iulie re

liæ referuantis, *Rota decif. 161. par. 1. diuerf. & decif. 425. par. 1. & decif. 305. par. 2. recent. & decif. 147. coram bon. mem. Cardinali Camaliero, & decif. 488. num. 3. coram Reuerend. D. meo Decano.*

Neque obstat dicta Decifio in hac caufa facta 14. Decembr. 1615. dum in ea inter easdem partes firmatur, per prædictam referuationem dici non poffe, dictas Societates fuiffe in bonis Iulie, fed effe diendum fuiffe in bonis dictorum Alphonfi, & Marci Antonij referuatoriorum, Quia, vt Domini bene animaduertunt, tunc aliud longè diuerfum difputabatur, fcilicet, An Marefcortis vti hæreditibus Alphonfi, & Marci Antonij, effet danda immiffio in dictis Societatibus; & quia credebatur, illas adhuc extare, & non fuiffe exactas, merito fuit refolutum; Immiſſionem effe dandam, ex quo cum dicto præſuppoſito erant in Alphonfi, & Marci Antonij bonis de tempore eorum mortis, in vim prædictæ referuationis diſponendi, vt in dicta Decifione; Sed cum hodie clare detectum fuerit, dictas Societates ante immiſſionem Marefcortis datam, fuiffe per Iuliam exactas, & quia fic fuerunt exactæ, Marefcorti tunc prætendunt, effe creditores D. Iulie, & ſibi retentionem competere; clauum eſt, eos in hoc penitus iure deſtitutos eſſe; Si quidem ſi Iulia exegit, vti Domina exegit, quia Domina erat, vt ex Decifionibus ſupra allegatis; Et firmatur etiam in d. decif. 14. Decembr. 1615. Quæ propter dicta Decifio, vt ad oculum patet, contra Marefcortis retorquetur; dicta enim referuatio diſponendi non obſtat quominus Iulia, vti Domina exigere poſſet, prout nec libera facultas procuratori data, obſtat Domino conſtituenti.

- 5 Neque obſtat quòd Societates præſumantur, ¶ per D. Iuliam contractæ ex pecuniis Mariti, *leg. Quintus Murius. ff. de donat. inter vir. & vxor. Dec. conf. 257. col. pen. verſ. circa ſecundum. & Menoch. præſumpt. 51. lib. 3. num. 1. & ſequens.* Quia, vt bene reſponſum fuit in d. decif. 14. Junij. 1619. coram bon. mem. Remboldo, ¶ iſta exceptio, iuxta magis communem ſententiam, in hoc iudicio non admittitur, *l. fin. C. quor. bon. & ibi Bald. & Salic. Bald. in l. ſi vxorem. num. 8. C. de cond. infer. Alex. in l. qui iure. nu. 5. ff. de acquir. poſſ. Socce. ſen. conf. 131. num. 6. Alciat. præſumpt. 26. num. 2. reg. 3. Gabr. tit. de præſumpt. concl. 15. num. 18. Menoch. d. præſumpt. 51. num. 44. Oſuſc. dec. Pedem. 140. n. 9. & Rota decif. 216. n. 7. p. 2. diuerſ. & in d. decif. in hac caufa facta, 14. Iunij. 1619.*

- Tertium creditum ſcutorum 6000. quæ prætenduntur fuiffe exacta per Iuliam, & quartum creditum ſcutorum 9000. quæ prætenduntur, fuiffe per Marcum Antonium ad Iuliam fauorem inueſtitæ; nec non quintum ſcutorum treſdecimillium, quæ etiam Marefcorti prætendunt, fuiffe per Iuliam exacta, & ad hæreditatem Alphonfi ſpectare; vtrūquòd informantes pro Marefcortis, parum in illis inſiſtebant, ſed ſolùm vim faciébant in duobus prioribus creditis; fuerunt viſa Dominis nullatenus releuare, tum quia non bene iuſtificentur, tum etiam, Quia cum Iulia eſſet Marci Antonij procuratrix, & exigeret vii talis, ſunt omnino turbida eùm dependant à redditione rationum, & reuſione computorum inter partes faciendis; maxime cum pro parte Pirrhi non obſcurè doceatur quòd Marcus Antonius Iulie pecunias exigebat, & illæ deponébantur etiam ad creditum Marci Antonij, & eius Vxoris, & quòd Iulia pecunias erogabat ad vilitatem
- 7 Marci Antonij, & aliis huiusmodi: ¶ Ex quibus prætentiones de Marefcortis remanent penitus illiquide, donec factis calculis computa hinc inde ſolidentur, *Crauet. conf. 175. num. 13. verſ. 3. principiè Paris. conf. 90. num. 43. lib. 1. Anchar. conf. 45. num. 1. Gabr. conf. 61. n. 2. lib. 1. & Rot. poſt Pac. de Salic. dec. 204. n. 4. & 5.* Quòd ſi per Pirrtho non poſſit interim impediri immiſſio.

Tandem quoad vltimum creditum ſcutorum 1200. per Marefcortis Dominis Falconeriſ ſolutum pro extinctione de bitti D. Iulie, de quo Rot. d. die 24. Maij. 1624. ordinauit, vt quatenus opus eſſet, particulariter videretur; Dixerunt Domini non eſſe opus alia particulari diſcuſſione, cum ex hodie datis pro parte Pirrhi, clare conſtet, quòd Iulia illud contraxit cum Falconeri� ad commodum hæreditatis Alphonfi, ſeu Marci Antonij, quandoque illa, de anno 1606. obtinuit mandatum contra R. P. D. Roggerium debitorem hæreditatis Alphonfi, vnà cum ſequeſtro contra Horatium de Bubalo Roggerij debitorem, qui Horatius depoſuit in S. Monte Victatis ſcuta 1400. quæ poſtea Marcus Antonius exegit, cum cautione præſtita per D. Iuliam de reſtituendo prioribus, & potioribus Roggerij creditoribus; Vnde cum de anno 1607. Iulia conuenta à creditoribus anterioribus, ſiſceperit dicta ſcuta millicentum, de quibus agitur, ad Societatem Officij à Falconeri� cum declaratione, quòd dictam Societatem contrahebat pro reſtituendo dictis creditoribus, vt in effectu reſtituit, *Summario Pirrhi num. 11. & 12.* conſequenter in primo ad vltimum liquet, quòd Societas prædicta, in qua conſiſtit dictum vltimum creditum fuit inita, vel ad commodum hæreditatis Alphonfi, vel Marci Antonij, qui pecunias per Horatium depoſitas receperat, & ¶ quòd Marefcorti vti Alphonfi, & Marci Antonij hæredes ſoluerunt Falconeri� debitum proprium; quibus propterea nulla competit retentione bonorum Iulie. *ad tex. in l. Senatui. §. fin. ff. de leg. 3. Salic. in l. 1. n. 27. C. de alt. & oblig. Ruin. conf. 88. num. 6. lib. 5. & Rot. decif. 426. n. 4. p. 2. recent.*

Et ita decifum vtrique parte ſæpius informante, &c.

Ferrarien. Attentatorium.

Lun. 7. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Attentata non dicitur executio facta vigore ſententiæ latæ ſuper executione duarum conformium, non obſtante appellacione exaduérſo interpoſita; quòd procedit etiam ſi executio fuerit Iudici commiſſa cum clauſulis vocatis vocandis, & conſiſto de duabus conformibus. Sententiæ, An, & quando dicantur conformes: Et nonnulla alia notanda, quæ collige ex ſummario.

SVMMARIVM.

- 1 Attentare eſt delictum.
- 2 Attentata probati debent concludenter.
- 3 Attentata ſunt mandatum, & poſſeſſio capta pendente adhuc termino appellacionis.
- 4 Appellari non poteſt à decreto emanato vigore duarum conformium.
- 5 Statutum Ferraria prohibet appellacionem à duabus conformibus.
- 6 Appellatio ſuſpenſiua non datur à Decreto de exequendo.
- 7 Clauſula vocatis vocandis, & Clauſula conſiſto de duabus conformibus in Commiſſione appoſita, faciunt Executorem mixtum, & quando ſententiæ, num. 9.

- 8 *Appellatio datur a Decreto Executoris mixti, itant circa vitium attentatorum non possit deueniri ad executionem. Declarat. num. seq.*
- 9 *Executor reducitur ad instar aliorum Iudicum per clausulas vocatis vocandis, & confitio de duabus conformibus, quando Decretum illius est appellabile de sui natura, alias fecit.*
- 10 *Sententia dua, conformes dicuntur, si secunda continet unum capitulum conformatorium primae sententiae, licet contineat etiam aliud capitulum separatum, de quo in prima sententia mentio non fit; dicuntur enim conformes in eo capite, in quo concordant.*
Sententia approbati, & exequi separatim possunt in capite, in quo sunt conformes.
- 11 *Sententia tot esse dicuntur, quot sunt capita sententiae, inter se diuersa.*
- 12 *Sententia lata contra defunctum est nulla.*
Falsu si lata fuerit contra illum Procuratorem, & Dominum sui effectum, contra quem procedi potest, & sententia proferri, num. 14.
- 13 *Statutum de exequendis duabus conformibus intelligitur de sententiis validis.*
- 15 *Continuans non attentat.*
- 16 *Possessio probatur ex instrumentis adepta possessionis.*
- 17 *Iudex nulliter, aut iniuste procedens non prius possessione.*
- 18 *Monito iudici facta partibus, dicitur vera citatio.*
- 19 *Appellatio datur a sententia reintegratoria.*
- 20 *Executio excessiua est nulla.*

DECISIO CXCVIII.

Virginia vti haeres Caesaris Palmioli eius Patris, obtrinit per duas sententias, vnam Locumtenentis eiusdem, aliam Rotae Praetoris Ferrariae, D. Violantem eius sororem, seu eius Procuratorem condemnari ad sibi restituendum duo praedia, de quibus agitur, Quae sententiae virtute Decreti emanati, & mandati relaxati die 28. Nouem. 1623. in vim specialis Commissionis, cum clausulis vocatis vocandis: Et confitio de duabus conformibus, &c. fuerunt executioni demandatae per V. Legatum Ferrariae, cum possessione subsequuta ad fauorem D. Virginiae die 2. Decembris eiusdem anni. Cum autem D. Comes Alphonsus filius, & haeres Violantis praetenderet etiam nomine proprio, executione praedictam fuisse attentatam, obtrinit comitibus causam Rotae Ferrariae. eum expressa facultate reuocandi dicta praetensa attentata, quae, vti talia, Rota praedicta declarauit esse reuocanda: A cuius sententia cum Virginia appellaret, & D. Comes, vice versa, etiam dicta bona possidete praetenderet, fuit tandem de consensu partium causa in Rotam commissa in statu, & terminis &c. Vnde hodie de ordine Rotae dubitauit. An constet de attentatis praetensis per dictum Comitem Alphonsum. An vero Virginiae sit dandum mandatum de manutenendo; Et quoad primam Dubij partem fuit negativè resolutum, Quia cum attentate sit delictum, Lancell. de attent. in praefat. num. 102. Bellam. decif. 13. num. 1. attentata concludenter probati, ad tex. in Limerio ff. pro Soc. c. super his, vbi Felyn. num. 17. de accusat. & Rota decif. 411. num. 1. par. 2. recent. Quae tamen non probantur per d. Alphonsum.

Neque obstat si dicatur Decretum V. Legati fuisse appellabile, & quod mandatum, & possessio inde sequuta fuerint pendente termino ad appellandum, quae ideo videntur attentata, & non solum & ibi glof. de appell. in 6. Quia quod Decretum emanauerit in vim duarum conformium, non potuit ab eo appellari: Tum ex statuto Ferrariae prohibente appellationem à duabus

Tom. I.

conformibus: Tum etiam quia de iure à Decreto de exequendo non datur appellatio suspensiva, ab ex-
cutor. ff. de appell. Gabr. de appellat. conclus. 4. n. 1. in fin. Surd. cons. 358. n. 2. Modern. de appellat. q. 17. limit. 10. num. 9. Rota decif. 620. n. 1. par. 1. recent. & alibi sapienti. Et tandem quia alias dicta Commissio fuit Refcriptum Papae V. Legato dictum quod mandauit exequi duas sententias conformes, esset superfluum, quia eius virtute non posset fieri executio.

Minus obstat quod dicta Commissio, ex qua emanauit Decretum de exequendo continens clausulas vocatis vocandis, & Confitio duabus conformibus, quae faciunt Exequutorem mixtum, & propterea quod à sententia, seu Decreto V. Legati dabatur appellatio, sita ut circa vitium attentatorum non potuerit deueniri ad executionem, Staphil. de Litter. Grat. in tit. de non. form. mandati. num. 3. Seraph. decif. 1043. n. 2. & Greg. XV. decif. 91. num. 3. & 4. Quia hoc procederet si Decretum V. Legati de sui natura fuisset appellabile, quod casu Exequutor per dd. clausulas reducitur ad instar aliorum Iudicum, Abb. in c. exhiibita nu. 6. Felyn. n. 4. de Iudic. Sed cum appellabile non sit ex supradictis, huiusmodi clausulae non alterant, nec mutant ius commune, & dispositionem dicti statuti Ferrariensis, quae imò vti dictum fuit, in dicta Commissione expressè praeservantur.

Non obstat etiam si dicatur, dictas duas sententias Locumtenentis, & Praetoris Rotae non fuisse conformes, ex quo in prima D. Violans, seu eius Procurator condemnatur ad restitutionem dictorum praediorum dumtaxat iuxta petitionem, D. Virginiae in secunda autem, illa etiam absoluitur à reconuentione, quā D. Comes Alphonsus iure proprio se opposuit; praetendens d. praedia ad se spectare, ex fidei commissio d. Caesaris Palmioli eius Aui, adeo non stantibus duabus conformibus Decretum V. Legati fuisse appellabile; Quia fuit facile responsum quod dictae duae sententiae fuerint conformes in eo quod mandatum dicta duo praedia restitui D. Virginiae haeredi d. Caesaris, ex quo D. Violans cui illa fuerint ipse iure legata, aut iure institutionis relicta, cum eo tamen quod non posset amplius petere per legatum, aut eius supplemento, nihilominus supplementum petit & obtinuit. Vnde cum dicta secunda sententia contineat duo capita distincta, & separata, vnu confirmatorium primae sententiae, aliud vero continens absolutiorem à dicta reconuentione, in capite in quo fuerint conformes, potuerunt etiam separatim approbati, & exequi, ad l. etiam §. ex causa, ff. de minor l. cum quatuor, cum duabus sequ. ff. de except. rei iudic. Bart. in leg. appellanti, ff. de appell. Contr. pract. questio. cap. 25. num. 5. Dec. cons. 385. num. 1. Boer. decif. 23. num. 1. & sequent. Guidop. decif. 436. numer. 74. Vincent. de Franch. decif. 173. Ant. Thesaur. decif. 122. num. 7. & Rota in Bonon. fideicommissi de Mazzuchis 19. Febr. praetorii coram Reuerendiss. D. meo Decano. Et ratio est quia tot sunt sententiae, quot sunt capita sententiae inter se diuersa, Rebuff. de sent. pron. art. 2. glof. 4. 10. 1. ad l. Regn. Lancell. de attent. 12. lum. 2. num. 12. §. Bapt. Costa in tract. de port. rat. q. 137. & Rot. coram Greg. XV. decif. 552. num. 1. & in recent. decif. 427. sub numer. 2. par. 2.

Non obstat similiter visa fuit praetensa nullitas sententiae Locumtenentis, ex quo fuit lata contra Violantem iam defunctam, ad leui qui in Provincia vers. quod si stipulatus, ff. si cert. per. vbi Castr. Alex. & Ios. post Bar. in l. si summa §. si qui ex editio §. ff. de re. iudic. & Rota in Melenitana fideicommissi 9. Decembris 1620. coram bo. me. Seleucien. Statuunt autem de exequendis duabus conformibus esse intelligendum de sententiis validis, Surd. cons. 99. n. 18. Al. aref. var. resol. c. 86. num. 30. lib. 1. Moheb.

Mohed. dec. 11. de re ind. & Rot. in Mediolanen. Reversis Contrahis 4. July, 1601. coram Lancell. Quia facile tollitur ex facto, † cum d. sententiam fuerit etiam lata contra Nigrosolum Procuratorem Violantis, & Dominum litis effectum; contra quem de iure procedi potuit & sententia proferri, ad leg. non solum, §. morte, ff. de nou. oper. nunc. nulla dubitatio, ubi Alex. C. de procur. Surd. d. conf. 99. n. 5. Van. de nullis. ex defec. cit. num. 85. & Greg. X. p. decis. 396. num. 1. & ibi Add.

Tandem non obstat, quod post Inhibitionem Rotalem fuerit ad instantiam D. Virginie præceptum Depositario fructuum, ne illos D. Comiti Alphonso, aut alijs consignaret, Quia ultra quod dictum præceptum videtur obtentum in conformitatem Inhibitionis Rotalis, qua stante, nihil erat innouandum circa fructuum consignationem; illud D. Virginia obtinuit pro copadiuuantia possessione, quam habebat, ut mox diceretur † Qui autem continuat non attentat *glos. in d. c. non solum de appellat. in 6. & in Clemen. 2. in verbis innotari, ut lit. pend. Lancell. de asten. lit. pend. l. ius. 1. num. 1. & Rota apud Greg. XV. decis. 357. num. 1.*

Quo verò ad secundam partem Dubij Domini dixerunt Mantentionem esse dandam D. Virginie, Quia de eius possessione constat ex publico Instrumento possessionis adeptæ, vigore duarum conformium, & mandat de exequendo dicti V. Legati, † ex quo Instrumento probatur possessio, iuxta l. ius. possidet. ff. de acq. poss. l. necard. in l. fin. num. 433. C. de edict. Dni. Adv. sell. Abb. in cap. cum nobis, num. 5. vers. ego verò dico, de prescript. Menoch. de retinend. remedi. 3. numero 375. vers. 9. probatur, & Rota decis. 6. num. 2. par. 1. diuersi.

Neque obstat si dicatur quod Decretum de exequendo V. Legati, cuius vigore Virginia fuit immissa, fuit nullum defectu Citationis: Et † quod Iudex nulliter, seu iniuste procedens non priuat aliquem sua possessione, *Abb. in c. conquerente, de rest. spol. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poss. & Rota decis. 802. num. 7. par. 1. diuersi.* Quia fuit responsum, quod † cū ad sit monitio V. Legati, facta partibus presentibus habetur, ac si citatio intervenisset, *Marant. in Spec. par. 6. sit. de citat. nu. 48. Rol. conf. 40. num. 29. vol. 3. Seraph. decis. 1118.*

Non obstat etiam quod Comes Alphonfus ultimo loco fuerit reintegratus ad possessionem dictorum prædiorum per Rotam Ferrariensem vigore particularis Commissionis, Quia in primis dum dicta Rota illum reintegravit, declarando possessionem D. Virginie fuisse attentatam, iniuste processit quia non aderant attentata, ex supradictis †; Deinde dicta sententia Reintegratoria erat appellabilis, & cum effectu fuit ab ea legitime appellatum, & consequenter, si quæ possessio in executionem illius fuit capta per D. Alphonsum, fuit attentata: Et tandem dicta sententia fuit nulla defectu Jurisdictionis, quia Rota Ferrariensis non fuit commissi causa super Immisione petita per D. Victoriam, iam finita per dictas duas sententias conformes executioni demandatas per dictum V. Legatum, sed solum causa reconventionis super dicto prætenso fidei commissio à qua D. Virginia fuerat absoluta in dicta secunda sententia lata per Prætorum Rotæ Ferrariensis respectu cuius fuit etiam dictæ Rotæ ad Instantiam Comitis commissi causa attentatoria, quæ nihil commune habet cum attentatis, de quibus nunc agitur.

Tandem non obstat, † quod executio vigore dicti Decreti prætendatur excessiva, & ideo nulla ex *l. si, in l. si non Sortem, §. si centum. num. 2. ff. de condit. indeb. Quia nullibi in facto de excessu constat, imò de contrario, cum Decretum de exequendo, & Immissio in possessionem inde sequuta emanauerint, iuxta tenorem dictarum duarum sententiarum conformium.*

Et ita decisum utraque, &c.

Florentina Iurispatronatus de Ianfigliaccis.

Ven. 11. Maj, 1629.

ARGUMENTVM.

Institutio debetur presentatio à maiori parte Patronorum existentium in quasi possessione presentandi, & quomodo d. quasi possessio acquiratur.

SVMMARIVM.

- 1 Institutio debetur presentatio à maiori parte Patronorum existentium in quasi possessione presentandi.
- 2 Quasi possessio presentandi procerta rata Iurispatronatus acquiritur ex presentatione effectum sortita, quamvis sit unica, & num. 3.
- 3 Ordinarius gratificari non potest presentatio à minori parte Patronorum.
- 4 Gratia Apostolica est subreptitia, si ad sit clausula dummodo non sit alteri ius questitum, & constat illud iam fuisse alteri questitum ex presentatione facta à maiori parte Patronorum.
- 5 Item est subreptitia si ad sit narrativa presentationis facta à mediocriter Patronorum, & re vera presentatio facta fuerit à minori parte.
- 6 Iura qua non sunt in alio non attenduntur.
- 7 Iurispatronatus si spectet ad plures Patronos pro mediocriter attenditur presentatio facta à maiori parte illorum, ita ut minor pars pro nihilo habeatur.
- 8 Presentatio facta ab uno ex Patronis nomine etiam aliorum Compatronorum, non attenditur non confuso de illorum mandato ad presentandum, sed de ratificatione intra quadrimestre.
- 9 Iurispatronatus est individuum, & totum residet penes singulos, & ideo non attenditur maior numerus Patronorum in abstracto, sed solum maior numerus eorum, qui realiter presentant.
- 10 Iurispatronatus Gentilium competit in capitis.
- 11 Iurispatronatus non censetur Gentilium stante presentatione, in qua sit hereditas intentio.
- 12 Status ultimus attenditur ad discernendam qualitatem Iurispatronatus.

DECISIO CXCIX.

CUM ad Parochiales SS. Marie, & Andree unitas, quæ de Iurispatronatus laicorum esse dicuntur, Marius de Doctis, & Stephanus Bonfantes à diuersis patronis fuerint presentati; Dubitauit hodie in Rota, Quis eorum sit instituendus: Et fuit ad favorem Marij resolutum: Quia cum ille fuerit presentatus à maiori parte patronorum existentium in quasi possessione presentandi, ei debetur institutio, c. ex frequentibus, & ibi glos. de Institur. c. consultationibus de Iurispat. glos. in c. quoniam, vers. qui maioribus cod. tit. Ferretti. conf. 33. num. 4. lib. 1. Manic. decis. 86. num. 4. & Rota decis. 102. n. 1. par. 2. recent. & in Lunen. Sarzanen. beneficii 31. Maj, 1621. coram me.

Quod autem Marius habet maiorem partem patronorum existentium in quasi possessione, est clarum, quia

quia fuit præsentatus à Vincentio Iansigliaccio, qui pro medietate, & à Ludouico, qui pro sua portione, quam asseruit habere in alia medietate præsentauerant Carolum, per cuius obitum, hoc beneficium vacauit: † Ex qua præsentatione constituti fuerunt in quasi possessione præsentandi, respectu modo prædicto, iuxta reg. text. in d. c. consultationibus de Iurepat. 1
 2 *Achil. decis. 5. de Iurepatr.* † Etiam quod sit vnica præsentatio, *Rap. in c. cum Ecclesia Sutrina de caus. poss. & propr. Roman. conf. 3. i. num. 7. Federic. de sen. conf. 234. 7. Innoc. in c. 1. num. 2. eod. tit. Dec. consil. 119. nu. 1. Lambert. lib. 2. par. 3. quest. 5. artic. 1.* prout etiam † Gratia Apostolica eadem, vt prætendebatur facta, fuit subrepticia, stante clausula, dummodo non sit alteri Ius, &c. quod hic fuisse Mario quæsitum, est indubitatum, ex præsentatione à maiori parte, *Card. Seraph. 1238. Rot. decis. 726. num. 3. par. 1. recent. & Nec non stante narrativa præsentationis à medietate, Rot. decis. 568. decis. 615. num. 2. par. 1. recentior.* quæ clausula, & narrativa verisimiliter adiunt in literis dictæ Gratæ: Et in omnem casum † cum literæ non sint in actis non sunt pro tunc attendendæ.

Non obstat quòd Horatius præsentauerit Stephanum, etiam vti procurator alterius Vincentij, nec non Nicolai, Lucæ Francisci, Petri Philippi, & Alexandri; qui vnà cum eo habent præfatam aliam dimidiam Iurispatronatus, & sunt pariter in quasi possessione ex d. Caroli præsentatione, effectum sortita: Et idèd Stephano potuisse Ordinarium Florentinum gratificari, vti præsentato à medietate patronorum, † ex quo Ludouicus, & Ginus eorum compatroni in eadem dimidia vti constituentes minorẽ partem pro nihilo reputantur, *Roch. de Iurepatr. verb. ipse vel u. à quo n. 7. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. nu. 225. Cassador. decis. 2. de Iurepatr. Rota decis. 443. num. 4. par. 2. recent. & Ad. dent. ad Greg. XV. decis. 452. nu. 13.* Quia fuit benè responsum non esse verum quòd Stephanus fucit præsentatus ab omnibus supradictis compatronis in d. medietate, sed ab Horatio dumtaxat; † Cùm enim non constiteret de mandato, aut de ratificatione prædictorum intra quadrimestre, Patronis laicis ad præsentandum à Iure præfinitum; præsentatio per Horatium eorum nomine facta non attenditur, *Lap. alleg. 21. Roch. vbi supra verb. honorificum, quest. 5. num. 16. Lambertin. de Iurepatr. libr. 2. part. 2. quest. 1. art. 21. nu. 5. Pus. decis. 311. num. 2. libr. 3. in correct. Rota decis. 443. num. 3. par. 1. recent. & Ad. dent. ad Gregor. XV. decis. 177. numer. 7.* De iute autem cùm † Iurispatronatus sit indiuiduum, & totum sit penès singulos non attenditur maior numerus patronorum in abstracção; sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentant, *Joan. Andr. in capis. 3. verb. plurimorum, & ibi Abb. numer. 13. de Iurepatronat. Decius consil. 127. in fin. versicul. in ista materia, Lambertin. vbi supra, libr. 1. parte 3. articulo, 2. question. 4. per tot. Gonzal. in reg. 8. glof. 45. numer. 69. Garz. de benef. part. 5. numer. 47. Rota apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum, decision. 212. numer. 4. & in Compstellana Parochialis, 15. Martij, 1627. coram bon. memor. Patriarcha Manzanedo.*

Minus obstat, † quòd prætendatur hoc Iurispatronatus esse Gentilium, & sic competere in capita; Quia ad hoc probandum solum asserunt quædam præsentationes, quæ prætenduntur retrofactæ in capita, † quæ tamen hoc non concludunt; quinimò in eorum vna sit hæreditum mentio; Vnde stante hac turbiditate, † attendi debet in præfenti prædictus vltimus status, & d. cap. consultationibus, & aliis supra allegat. Et in omnem casum, etiam quòd esset Gentilium, Marius iuxta supradicta esset præsentatus à maiori parte Patronorum, Stephanus autem à minori, nempe à solo Horatio, &c.

Et ita decisum vtraque, &c.

Perusina Laudi.

Ven. 11. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Laudum ex quibus nullum dicatur, & quando censetur à partibus emologatum, ad hoc vt saltem valeat in vim pacti.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Laudum tacitè emologatum censetur, si à tempore scientia illius, non fuit appellatum intra terminum iuris. Declara, vt num. 13.*
- 2 *Item emologatum censetur, si in vim illius fuerint tradite claves & dimissa bona stabilia. Intellige, vt numer. 16.*
- 3 *Laudum dicitur expressè emologatum, si fuit subscriptum cum promissione iurata observandi omnia in eo contenta. Declara, vt num. 18.*
- 4 *Laudum subscriptum, & approbatum, quamuis nullum, valet in vim pacti, & numer. 32.*
- 5 *Declara primò procedere, quando subscriptur laudum iam latum, non autem antequam feratur, quia tunc deficit consensus, num. 33.*
- 6 *Declara secundò habere locum quando subscriptio partium fuit facta simultaneè, secus si separatiim, num. 34.*
- 7 *Errores circa factum potius pertinent ad iniuriam, & lesionem, quam ad nullitatem.*
- 8 *Dispositio text. in l. 1. §. item si calculo, ff. quæ sentent. sint appellab. quando intret.*
- 9 *Laudum est nullum, si Aestimatores bonorum in compromisso electi reseruauerint sibi facultatem illa diuidendi, & æstimandi, cum talis reseruatio fieri non possit sine partium consensu, sed omnia simul, vnicuique laudo diuidi, & æstimari debeant.*
- 10 *Aestimatores bonorum in compromisso electi obtinent vicem Arbitrorum.*
- 11 *Laudum est nullum si Arbitri excedant, aut extendant Compromissi formam.*
- 12 *Item est nullum, si derogent rebus, quibus derogare non possunt.*
- 13 *Kursu si imponant partibus silentium, volentes laudum habere vim generali quietationis.*
- 14 *Verba generalia, ampla, & geminata non admutant distinctionem: Et latius, numero 11.*
- 15 *Appellare non est opus à laudo nullo.*
- 16 *Laudum nullum licet à partibus emologatum, non valet in vim Laudi, nec rei iudicate autoritatem obtinet, & numer. 18. Amplia, vt numer. 15.*

- 17 *Laudum, emologatum non censetur ex altibus equi-
nociis.*
- 18 *Laudum emolari non potest antequam feratur.*
- 19 *Amplia etiam stante emologatione iurata.*
- 20 *Iuramentum de stando laudo, habet in se tacitam
conditionem, si iuste fuerit arbitratum, & idem est
in simplicis promissione.*
- 21 *Lesio enormis in laudo ad effectum rescissionis, suffi-
cit in sexta parte quantitatis controuersa, & quan-
doque in maiori, vel minori arbitrio iudicis, & nu-
mer. 22.*
- 22 *Error probatur eo ipso quod constat rem aliter se
habere.*
- 23 *Laudum expresse emologatum amplius corrigi non
potest, praesertim si sit iuratum.*
- 24 *Nec rescindi potest nisi probata enormissima lesione
ultra diuisionem.*
- 25 *Declarata procedere quando laudum emologatur, post-
quam est iam latum, & publicatum: secus si antea:
& ratio redditur ibidem, & num. 33.*
- 26 *Subscribens se alicui scripturae, censetur habere noti-
tiam omnium contentorum in ea.*
- 27 *Laudum ratificans antequam feratur, tenetur illi
stare, si approbationis tempore habebat noti-
tiam de contentis in eo. Declarata, ut numero
sequent.*
- 28 *Laudum subscriptum a partibus non uales, quando
scriptio probatur facta eo non lecto, nec habita
notitia de contentis in eo, imò praesumitur partes
non habuisse notitiam, quando subscriptio praecessit
laudi publicationem, & num. 31.*
- 29 *Approbans scripturam non lectam, & errores con-
tinentem, praesumitur illam non approbasse, si eam
legisset.*
- 30 *Laudum nullum, quod stante partium emologatio-
ne ualeat in vim pacti, non habet paratam execu-
tionem, sed via ordinaria agendum est.*

DECISIO CC.

RBITRI electi pro terminandis dissen-
sibus inter Ioannem, Antonium, & Iose-
phum de Cantucciis super hereditati-
bus Iosephi senioris, & Marcelli etiam
de Cantucciis, in Laudo desuper lato
elegerunt vigore facultatis compromissi, Petros, seu
Æstimatores, ad effectum diuidenti, & æstimandi bona
hereditaria, prout in eisd. Æstimatores sic ele-
cti diuiderunt, & æstimarunt, ut in quodam eorum
patente Laudo, de eius executione agitur: Quod
cum Ioannes Antonius præterderet fuisse à Iosepho
emologatum, & stare in hoc difficultas. Dubitauit die
13. Martij anni præteriti, An constaret de emologa-
tione. Et fuit affirmatiue resolutum, ex eo, quod Iose-
phus à tempore scientiæ Laudum non appellauit
1 intra terminum iuris, & sponte dimisit Ioanni An-
tonio quædam bona stabilia, & clauas tradidit, unde
resultrat tacita emologatio, ad l. Paul. respondit, ff. rem
rat. hab. Lancell. de attentat. appell. pend. par. 2. 1. 12. l. 10.
30 num. 110. Paul. de Castr. conf. 116. num. 3. ad fin. lib. 1. †
Sed etiam Laudo se subscriptum cum promissione iu-
rata obseruandi omnia in eo contenta: quæ subscip-
tio importat expressam emologationem, l. ne in arbi-
trio, §. fin. autem, ubi Bald. num. 12. vers. alterius, & Aret.
in princip. C. de arbit. Et tandem dicebatur in om-
nem casum, † Laudum ut supra subscriptum, & ap-
probatum ualere in vim pacti, gloss. in l. 2. & ibi Doct.
C. commun. ut. Iud. Soccin. consil. 85. in princip. libr.
1. & Rota decisio. 588. numero 1. parte 2. reuocatur.
cum aliis in dicta Decisione coram me latius de-
ductis.

Sed reposita hodie causa super eisdem, Domi-
ni, præsertim ex nouiter deductis recesserunt à deci-
sis, & firmatur non constare de valida emologatio-
ne; † Præcipua resolutionis ratio fundata fuit in nul-
litate Laudum, quæ non consistunt (ut prætende-
batur) in quibusdam erroribus circa factum per Arbi-
tros commissis, qui potius pertinent ad iniuriam, &
lesionem, ad l. cum prolatis, cum ibi not. ff. de re iudic.
Bar. in l. 1. de error. calcul. † cum enim non fuerit etra-
tum in calculo, sed solum in eo quod computata fue-
runt quædam non computanda, inter distinctio, rex.
in l. 1. §. item si calculi, ff. quæ sentent. fin. appell. † Sed stant
in eo quod Æstimatores in d. Laudo referunt sibi
facultatem diuidenti, & æstimandi bona, & credita
quædam, ac loa. Antonio præfixerunt terminum duo-
rum annorum ad probandum in hereditatibus Iose-
phi senioris alia bona remanente, quæ reservationes
cum Arbitrorum vicem obtinerent, Alex. conf. 54. nu-
mer. 3. lib. 1. Conar. var. resol. ca. 13. num. 3. vers. 3. conclusio,
de iure sine partium consensu facere non poterunt,
sed tenebantur omnia simul, vnicuique Laudo diuide-
re, & æstimare, l. dicere 23. & l. non distinguemus, §. quæ-
situm de recept. arbit. addit. ad gloss. in laud. tamen, ver.
separatim, ubi Bar. num. 3. ff. eod. Mant. decis. 199. &
Rota decis. 515. num. 17. vers. quod est etiam p. 2. recent.

Præterea, & multo magis in eo alio quod Æsti-
matores transgressi fuerunt potestatem eis datam per
Arbitros, qui virtute compromissi eos elegerunt pro
executione, & obseruantia Laudum prius per eos pro-
mulgati, non autem vi illud subterterent, & immuta-
rent, eique derogarent: Er clarum est quod † 8
Arbitri excedant, aut exendant compromissi for-
mam, seu potestatem eis arbitratam. Laudum est nul-
lum, l. non distinguemus, §. de officio, & d. l. quin tamen, §.
fin. l. si cum dicit, §. si intra, & l. quia arbitri, & ibi gloss. ff.
de arbit. c. cum dilectum extra cod. i. l. i. l. si super
possessione, n. 3. C. de transact. Bald. conf. 309. n. 3. lib. 1. Cels.
Vgo. conf. 1. num. 30. Menoch. conf. 381. num. 1. lib. 4. Vin.
decis. 473. num. 7. & seqq. par. 3. l. inc. de Franch. decis. 354.
n. 4. & Rot. decis. 340. num. 6. par. 1. recent.

Quod autem Æstimatores excelsissent, ex facto
clare patet; in primis dum derogarunt capitibus
primi Laudij, suo Laudo contrariis, ibi, *approuamus la
transfatione & concordia* (id est dictum primum Lau-
dum, quod appellatur concordiam) *nelle parti però non
contrarie, & repugnanti al presente nostro Lodo, nelle
quali dichiarauamo, & vogliamo, che il presente à quella
prenagli in ogni modo migliore, & c.* cui concordia seu
Laudo derogarunt, dum laudarunt testamentum Mar-
celli quoad bona cuiusdam Primogenitura: in eo ere-
ctæ, cum ramen in dicto primo Laudo, ver. concordia,
fuisse expresse cautum, bona sita in lucis Miraldoli,
& Monteroni non comprehendere in Primogenitura,
in præiudicium Iosephi, † Ex qua derogatione resul-
trat manifeste nullitas, ex defectu potestatis, d. leg. dice-
re, §. unde uidentur, cum aliis supra allegatis.

Rursus † excelsissent, imponentes partibus silen-
tium super iis, quæ sibi non referuntur: volentes
Laudum vim habere generalis quietationis, quoad
non reseruata, & in Laudo expresse † quod Arbitri
facere non possunt, alias Laudum est nullum per tex.
in l. 3. §. contrarium, ff. de contr. alt. iur. quem ad hoc in
puncto allegant Rom. conf. 15. n. 5. Cor. conf. 140. n. 1. lib. 4.
Soc. conf. 733. n. 5. lib. 2. Cels. Vgo. ubi supra, num. 3. Lanfr.
de Oran. in tract. de arb. q. 9. n. 17. par. 5.

Tandem fuit in eo patenter excelsum, quia cum Io.
Antonius per d. primum Laudum iā habuisset domum,
iuxta portam S. Angeli, & itum cuiusdam Apothecæ pro
omni eo quod præterdere poterat super quodā feticio
negotio Iosephi Senioris; nihilominus Æstimatores in
calculo, eiusdem hereditatis, quæ in suo Laudo fecerunt
computa

computarunt etiam dictum negotium, pro augenda legitima eidem Ioan. Antonio debita ex persona Vincentie eiusdem Iosephi filiz. Vnde pariter contraveniunt prædicto Laudo Arbitrorum; iuxta quod prædictum negotium non poterat legitimam augete: quia quoad illam non erat amplius in consideratione habendum, ex quo erat iam penes ipsum Ioannem Antonium, mediante æquivalenti bonorum assignatione in dicto primo Laudo, ut supra facta: unde fuit etiam ex hoc capite Laudo nullum, ex d. 9. vnde videtur. Et alius de quibus supra; adeo ut nihil releuet, si dicatur domum, & sicut apotheca prædicta fuisse in dicto primo Laudo Ioanni Antonio assignata pro portione lucri, quod negotio ferici prouenerat post mortem Iosephi tantum; Æstimatores autem in calculo posuissent solum capitale, & lucrum, quæ erant in hæreditate tempore mortis d. Iosephi, & sic quid diuersum ab eo, pro quo Ioanni Antonio fuerat facta dicta assignatio. Quandoquidem hæc distinctio est contra verba clara primi Laudi, seu concordiz ibi, *Gm 2. Antonio debita far quætanza generalissima speciale specialissima de tutto quello potesse pretendere nella bottega della*

11 *Sera, &c.* Quæ verba ita generalia, ampla, & geminata non admittunt distinctionem, ad leg. regula, §. fin. de iur. & fact. iur. *Surd. decis. 17. num. 9.* Sed comprehendunt omnem, & quancumque causam, ex qua Ioannes Antonius vnde cumque, & quatercumque posset in dicto negotio quicquam prætere de ad text. in l. *Julianus in princip. ff. de leg. 3. Oldrad. conf. 322. num. 6. late Cravet conf. 194. per tot. & Rot. decis. 76. num. 3. p. 2. recent. & apud Reuerend. D. meum Decanum decis. 94. numer. 3.*

12 Ex quibus non obstat tacita emolagatio præterita ex omissione appellationis; Quia ultra quod, stante Laudi nullitate, ut supra, non fuit appellacione opus, si constat ff. de appellat. l. 1. §. si quis ff. quando appellat. §. 1. §. si quis ff. de appellat. res. ind. Felin. in cap. super literis, num. 15. de re iur. p. 1. Laudo sic nullum vteumque à partibus emologatum nunquam valer in vim Laudi, nec rei iudicæ authoritate habere potest, ut probat text. optimus, in cap. examinata de confirm. vii. quem ad hoc allegat Bald. in rit. de pac. confis. in glo. in presertentia quoque colla. 10. ubi rationem assignat, in v. lib. *Fend. Roman. d. conf. 155. Angel. conf. 199. Dec. conf. 475. num. 31. & sequen. Codex Fabr. lib. 2. tit. 1. §. 8. de arbit. diffin. 1.* Quod procedit etiam ad ir. compromissum, laudatur tamen aliquid extra compromissum (ut in casu nostro) quod postea à partibus emologatur, *Corfett. fung. 19. verb. Arbit. Roman. conf. 175. Paris. conf. 85. n. 54. & 55. lib. 1. Berret. conf. 46. n. 8. & Barz. decis. Bonon. 112. n. 1. cum seq.*

13 Minus obstat alia tacita emolagatio deducta ex dimissione stabiliū, & traditione clauium, Tum quia procedit eadem responsio; ex rationis identitate; Tum etiam quia huiusmodi actus non fuerunt præcisè facti in executionem Laudi Æstimatorum, Quia hodie cauerit fuisse indifferentes factos, & potuissent fieri etiam ex alia causa, videlicet in executionem testamenti Marcelli, vel primi Laudi, seu concordiz, in qua fuit expressè dictum, ut Ioseph iunior teneretur consignare Ioanni Antonio medietatem bonorum, quæ q. Ludouicus habuit ex dicto testamento: ¶ Ex adibus autem æquiuocis non est inferendum ad

14 Laudi emologationem in præiudiciū Iosephi, qui eos fecit, ad l. non h. e. C. unde cogn. *Roman. conf. 343. numer. 9. Aym. conf. 116. num. 9. & Rota decis. 329. num. 2. p. 1. d. iur. & in terminis ratificationis idem Aym. conf. 197. num. 12. Gabr. conf. 36. num. 57. lib. 1. & confil. 180. num. 17. lib. 2. *Surd. conf. 328. num. 4. lib. 3. & decis. 211. num. 3. & Rota decis. 549. numer. 10. par. 1. diuersar.**

Non obstat etiam expressa illa emolagatio deducta ex subscriptione; quia fuit responsum primum idem quod supra, quod Laudum nullum nec expressè emolari potest, ut valeat in vim Laudi ex *Bald. ar. gel. Roman.* & aliis supra citatis. Secundò Laudum fuisse subscriptum ante publicationem; Et planum esse Laudum antequam feratur emolari non posse, quin nihilominus læsio possit præteriri ad impediendam Laudi executionem, *Bar. in l. si Societatem, §. arbitrorum, num. 30. ff. pro Soc. Et in his terminis Bald. post Dyn. in l. final. quest. 12. C. de contrah. emp. C. ff. Vgo. dicta conf. 51. num. 6. Barz. conf. 432. num. 18.* Et est communiter receptum, ¶ etiam quod emolagatio, ut hic fuerit iurata, Quia ¶ Iuramentum sicut & simplex promissio de stando Laudo habent in se tacitam conditionem, si æquum & iustum fuerit arbitratum, argumento text. in l. si liberum, §. si ff. de oper. liber. & l. fin. C. de non num. pecuni. cap. quinta v. l. ubi communitè *Dottor. de iur. iur. Bar. in dicta, §. arbitrorum, num. 30 & 31. Alex. conf. 13. col. 5. lib. 2. Thob. Non. conf. 28. num. 15. Gudop. quest. 19. Boer. decis. 284. num. 18. & late Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 17.* Enormis autem læsio in præteriti iuxta communem fctē omnium resolutionem, sufficit in sexta parte quantitatis controvertendæ, *Bar. in dicto §. arbitrorum, Fulg. conf. 50. Dec. conf. 399. num. 15. Gudop. quest. 19. Boer. decis. 284. num. 18. & late Ioseph. Ludou. decis. Lucen. 17.* Et quandoque in minori, vel maiori arbitrio Iudicis, *Menoch. de arbit. cas. 73. & Ioseph. Ludou. vbi supra, num. 33.*

Quod autem hic sit læsio in sexta parte, aut aliis arbitrio Iudicis sufficiens, ad effectum, de quo agitur, visum fuit Dominis satis probari ex facti diuersumstantiis supradictis & ex erroribus per Arbitros commissis in eisdem Iosephi præiudiciū; ¶ qui probantur eo ipso quod constat rem aliter se habere, quam illi laudatum, ad l. de iate, §. vlt. ff. de interrog. ait. & leg. si post diuisionem, C. de iur. & fact. ignorans. & ibi *las. Cravet. conf. 157. numer. 8. Cephal. conf. 526. numer. 2. vol. 4.* & eent res aliter se habet in multis: Primò quoad negotium ferici, quod ut dictum est, nullatenus computari deuit; Secundò in computando fructus dictæ legitimæ; non solum habita ratione bonorum stabiliū, quæ sui natura sunt fructifera, verum etiam mobiliū, quæ fructus non reddunt; Tertio quia computarunt ratam bonorum stabiliū debitam Ioanni Antonio in hæreditate Marcelli per obitum dicti Ludouici sine filiis in futuris 320. quæ tamen ut bene per Iosephum, ostensum fuit, solum debuit computari in scutis 2400. Quarta solum fuit computata rata bonorum mobiliū, & quorundam localium debita eidem Io. Antonio ex causa eiusdem hæreditatis Marcelli in scut. 350. quæ tamen non debuit computari nisi in scutis 247. Et vltimò quia computantur in portione Iosephi integrum valorem domus, iux. porram Sanctæ Sufannæ, & tamen sola illius medietas erat computanda; cum alia medietas longè antea fuisset euicta per Camillam Lanceloram, ut ex sententia, & possessione inde sequuta.

Vnde non obstat quod ¶ Laudum expressè emologatum præteritum cum Iuramento amplius corrigi non possit, ex regul. quod semel de reg. iur. in 6. Et in puncto, *Bald. confil. 126. numer. 2. lib. 4. Madon. decis. Lucen. 19. num. 19.* ¶ nec rescindi nisi probata enormissima læsione, & sic vltà diuisionem, *Dec. conf. 60. quem refert, & sequitur, Maran. de ordin. Iudic. 4. par. distinct. 14. num. 8. & Bomb. conf. 3. num. 8. Oldrad. conf. 165. Calder. conf. 1. numer. 1. tit. de arbit. Cor. conf. 140. num. 5. Rota decis. 588. par. 2. recentior. ¶ Quia hoc est verum quando Laudum emologatur postquam est iam latum, & publicatum, & sic postquam partes habent scientiam*

de contentis in eo, in quo casu loquuntur d. DD. Nos autem versamur in longè diuersis terminis, nempe in approbatione ante publicationem, & sic non habita scientia contentorum in Laudo, quæ propterea vti facta sub confidentia discretionis Arbitrorum, aut ad captandum eorum beneuolentiam, habet illam tacitam conditionem, si Laudum fuerit æquum, & iustum, ex Dec. d. confil. 60. & 475. & Ioseph. Ludovic. ubi supra.

- Neque obstat si dicatur nos versari in approbatione scripturæ Laudi iam concepti, & formati, & cui nihil post subscriptionem potuit addi, aut detrahi: † Subscribens autem alicui scripturæ censetur habere notitiam omnium contentorum in ea, *Barz. in l. sicut, §. non videtur in primo not. ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu. Cast. conf. 116. num. 1. lib. 1. Gabr. ris. de presump. conclus. 3. num. 29. laic. Menoch. presump. 66. num. 7. & Rota apud Greg. XV. decis. 328. num. 1. cum aliis in dicta Decisione* 28 *in hac causa coram me facta adductis, & quod † ratificans Laudum antequam feratur, teneatur omnino illi stare, si approbationis tempore habebat notitiam de contentis in eo dixit, Bald. in d. l. final. numer. 43. vers. & hoc credo verum, C. de contr. empt. † Nam ultra quod prædicta non procedunt, quando subscribitur Laudum nullum ad effectum vti valeat in vim Laudi per supradicta: Vtcrius responditur procedere in dubio, non autem quando (vt in casu nostro) subscriptio probatur facta non lecta scriptura Laudi, & non habita notitia de contentis in ea, l. fin. C. plus, val. quod agis, §. 1.2. C. de reb. al. non alien. Innoc. in cap. 2. de fid. instr. Felix. in cap. quoniam contra, num. 48. lib. 5. de prob. Castren. in l. si uia stipulatus, §. Chrysogonus, ubi laf. num. 12. vers. secundo, limitat, & ibi communiter DD. ff. de verb. oblig. idem laf. in l. emptor, §. Lucius, num. 4. ff. de pact. Menoch. de presump. 66. num. 21. cum sequent. lib. 3. Et in puncto Barz. in dicta decis. Bononiensis. 112. numer. 11.*

Quod autem Ioseph se subscripserit non lecta scriptura Laudi, & contentorum in ea, non habita scientia, & sic sub confidentia, & conditione prædictis; imò, & deceptus, credens firmare Laudum validum, visum fuit sufficienter probari ex testibus desuper examinatis, & aliis factis circumstantiis, quibus Domini eo magis fidem adhibuerunt stantibus tunc erroribus in præiudicium Iosephi, nec non excessibus Arbitrorum contra facultatem eis datam, † quos si legisset, verisimiliter non approbasset; vnde intrare videtur doctrin. *Barz. in l. i. §. si quis niger, num. 11. vers. quæro quid sit Instrumentum, ff. quemad. testam. aper. C. Castr. in d. conf. 116. num. 3. vers. seq. quibus patet lib. 2. Menoch. ubi supra, num. 28. cum seqq. Et tandem † in dubio ita præsumendum est, ex quo subscriptio præcelsæ publicationem, Barz. ubi supra, num. 12. vers. at in casu isto.*

- 31 Non etiam releuat si dicatur, † quod saltem subscriptio operetur vti dictum, laudum, quauis nullum, valeat in vim pacti ex alleg. in dicta decisione eorum 33 me in fine; † Quia procederet si fuisset suscriptum Laudum iam latum, non autem antequam feratur, quia tunc non adest consensus putus, sed conditionalis, quatenus Laudum sit iustum, & æquum vti supra, in specie Dec. d. conf. 475. num. 28. & cessat penitus difficultas, † quia hic probatur subscriptiones fuisse à partibus factas separatim, & in diuersis locis, & sic consensus debet esse simulaneus, vti Laudum valeat in vim pacti, *Natr. conf. 95. num. 3. Gabr. d. conf. 36. num. 57. lib. 1. Surd. conf. 136. num. 96. & decis. 53. num. 21. Et fuit firmatus in decisione in hac causa facta super reuocatoria, 11. Martij, 1622. coram bon. mem. Vbaldo, † Tandem etiam quod Laudum valeat in vim pacti, non haberet paratam executionem, de qua principa-*

liter quæritur, quia contra Laudum, quod ex partium emoligatione solum valet in vim pacti, competunt omnes exceptiones, & remedia, quæ aduersus pacta, & transactiones, ita ut sit procedendum via ordinaria, *Angel. conf. 198. Dec. dicto conf. 475. num. 36. Paris. Berret. & Barz. ubi supra, Caccialupus tract. de transact. in 3. quaest. in fin. Surd. decis. 130. num. 15.*

Et ita decisum vtrique parte informante, &c.

Mediolanen. Legati.

Lun. 14. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Identitas bonorum fideicommissi est plenè probanda ad effectum impediendi immisionem Legatario agenti ex vtili Saluiano, & ex quibus probatio dictæ identitatis excludatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Identitas bonorum fideicommissi, nempe quod illa fuerint in bonis fideicommittentis de tempore eius mortis, est bene probanda.
- 2 Hoc procedit etiam ad effectum impediendi immisionem in Saluiano.
- 3 Identitas bonorum fideicommissi, quando non probatur ex instrumento diuisionis facto inter heredes.
- 4 Fideicommissarius impedire non potest heredi, aut legatario immisionem in possessionem bonorum, qua incertum est fuisse possessa à fideicommittente.
- 5 Testes examinati inter alios, & in alia causa non probant contra non citatum, & num. 6.

DECISIO CCI.

N Decisione in hac causa facta, 16. Februarij præteriti, fuit resolutum Hospitali magno Mediolanen. dandam esse immisionem ex vtili Saluiano in bonis ei legatis per q. Hieronymum Marchionem Pallauicinum, non obstante prætenso fideicommissio q. Christophori; in qua hodie Domini persistunt; Quia quicquid sit da dicto fideicommissio & eius purificatione ad fauorem D. Marchionis Alexandri rei conuerti, & sic de eius descendencia à Christophoro, de quibus hodie videbatur constare; † Tamen visum fuit Dominis non probari identitatem bonorum per eam prætenfam, nempe quod bona de quibus agitur Hospitali legata per dictum Hieronymum, essent in bonis Christophori fideicommittentis, de tempore eius mortis, quæ tamen identitas debet bene probari, *Bald. conf. 84. sub num. 1. lib. 1. Paul. de Castr. conf. 94. num. 2. lib. 2. Alex. conf. 82. num. 14. lib. 2. Crauet. conf. 61. sub num. 6. Peregr. conf. 48. num. 1. lib. 1. Mayon. decis. Florentin. 10. num. 6. & decis. 37. num. 1. t. & in puncto ad effectum impediendi immisionem in Saluiano, Rota in Romana Legatorum de Columna, 27. Ianuarij, 1614. coram b. m. Cardinali Sacro, quæ est decis. 83. nu. 12. in impress. post Pacif. de Salu.*

- Neque obstat † Instrumentum diuisionis factæ inter Hieronymum Hermetem, & Franciscum filios, & heredes Christophori fideicommittentis; Quia cum illi in eo non narrauerint, quod diuidebant bona fideicommissi Christophori, nec de eius Testamento mentionem fecerint, ad leg. de his, §. ff. de transact. & ille obiecit de anno 1515. diuisio autem facta fuit de anno

de anno 1542. & sic post 25. annos à morte Christophori; Ex dicta diuisione non probatur bona diuisa, fuisse hedeicommissis, *Alex. conf. 104. num. 1. lib. 4. Peregr. de fideicom. ar. 44. sub num. 2. 1. & Rota in Bononiens. fideicommissi de Desideriis, 10. Decembrii, 1618. coram D. meo Merlino*: Et tantò magis, quia nulla ferè corpora, de quibus in dicta diuisione, nec in nomine, nec in confinibus concordant cum corporibus Hospitali legatis; Quò verò ad Palatium S. Buxeti, in quo diuisio, & testamentum Hieronymi conueniente videntur, vltra quòd, vt dictum est, diuisio non probat identitatem, in omnem casum non concluderet, quòd omnia bona diuisa, aut aliqua ex illis, & sic quòd dictum Palatium essent hereditaria: quandoquidem cum diuisio facta fuerit post 25. annos à morte Christophori, in quo temporis spatio, prædicti fratres acquirere potuerunt multa ex corporibus, de quibus in diuisione, aut alias ex propria industria ex *Alex. & Peregr. ubi supra*, illaque vique tunc communiter possidere; quia idè non essent hedeicommissio supposita, sed libera, non propterea non adesset concludens probatio, quòd dictum Palatium S. Buxeti esset in bonis Christophori de tempore eius mortis; & quòd non esset de bonis liberis quæ interim dicti fratres aliunde acquirere potuerunt. † qua incertitudine statim, hedeicommissarius non potest heredi, aut legatario impedire immisionem, vt in puncto, *Grar. discept. forens. cap. 215. num. 13. cum sequen. & bene Surd. decis. 339. num. 14. cum sequen. post quartum Velumens. consil.*

Non obstant † testes recepti de anno 1544. quia fuerunt examinati inter alios & in alia causa, prout nec testes post mortem Hieronymi examinati de anno 1579. & de anno 1586. coram Iudicibus Parmen. † quia cum in eorum examine non fuerit citatum Hospitali, nullum genus probationis contra illud faciunt; vt latius in dicta Decisione in hac causa facta.

Et ita decimum vtraque, &c.

Florentina Subdecanatus.

Lun. 18. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur ad probandam dotacionem, aut fundacionem Iurispatronatus.

SVMMARIVM.

- 1 Remissoria conceditur in prophana data reuerentia vnius articuli.
- 2 Fama publica dotacionis multum confert ad probandum Iurispatronatus antiquum.
- 3 Dos probari potest aliter quàm per scripturas, quia scriptura non est de substantia dotis.
- 4 Remissoria conceditur ad probandum dotacionem aut fundacionem Iurispatronatus.

DECISIO CCII.

DOMINI recesserunt à resolutione facta 30. Aprilis præteriti, super denegacione remissorie per DD. de Venturiis petite: quia quicquid sit de quatuor prioribus, & sexto articulo, materia quiri articuli, ad quem informantes hodie se restringunt, visa fuit Dominis releuans, dum in eo articula-

tur quòd Antonius Puccius post Bullam Iulij II. quæ cantat de Iurispatronatus Gentilitio, assignauit per dote Subdecanatus in executionem dictæ Bullæ bona annui redditus 24. ducatorum in vna domo sita in Ciuitate Florentiz, quæ fuit semper possessa, & locata à Subdecano pro tempore: † Data autem reuerentia vnius articuli in materia prophana, in qua versatur, Remissoria non denegetur, *Cassador. decis. 5. in fin. de seq. possess. Seraph. decis. 164. num. 3. Mantie. decis. 369. num. 1. & Rota decis. 677. num. 1. par. 2. recent. & in terminis Iurispatronatus, Caf. de Grass. decis. 1. num. 9. de dilat.*

Neque obstat quòd dicta assignatio prætendatur facta sunt iam centum viginti anni, quæ idè videtur improbabilis per Testes, Quia non prætenditur quòd Testes deponant de initio dotacionis, percutiendo illud tempus, sed quòd Subdecanatus hodie est dotatus dicta dote 24. ducatorum, quàm idè vt dicebatur, habere præsumeretur in executionem dictæ Bullæ, iuxta *conf. Abb. 54. nu. 2. par. 1. Felin. in cap. secus num. 35. de re iud. & fuit dictum in Senen. beneficij, 18. Martij, 1598. coram Litta*, † Et præsertim stante fama publica dictæ dotacionis, articulata in vltimo articulo, quæ per Testes probata, in materia Iurispatronatus antiqui non modicum facit, *Rota apud Card. Canal. decis. 336. num. 3.*

Non obstat quòd dos possit probari per scripturam, † quia cum scriptura non sit de substantia dotis, potest illa aliter quàm per scripturas probari, iuxta *doctrin. gloss. in cap. 1. §. postquam in verb. in script. de cess. bus in 6. & gloss. 1. in l. cum circa, C. de iur. dor. † Vnde Rota passim concessit Remissoriam ad probandum dotacionem, aut fundacionem, vt apud Caf. de Grass. d. decis. 1. num. 8. cum seq. de dilat. Put. decis. 336. num. 2. lib. 2. & apud Card. Canal. dicta decis. 336. num. 3. & alibi sæpius.*

Et ita decimum vtraque, &c.

Rauennaten. Censuum.

Ven. 25. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Procurator compelli non potest testificari contra Dominum causa pendente. Fallit, vt num. 2.

DECISIO CCIII.

EVIT resolutum Franciscum Mattinen. procuratorem in hac causa heredum D. Cardinalis Deze, non teneri recognoscere quietantias, de quibus in actis; Ratio resolutionis fuit, quia recognoscitur per d. Francisco fieri, vt iuste: † Procurator autem dum pendet causa, prout hic, non potest compelli contra Domium testificari, *l. fin. ff. de testib. Bart. in l. de ferre, num. 2. ff. de iur. scilicet. Card. in cap. in super, num. 3. de test. Surd. conf. 561. num. 36. lib. 4. Put. decis. 186. lib. 2. & bene Renerendissimus Dominus meus Decanus, decis. 403. per tot.*

Neque obstat † si dicatur, non peti, vt Franciscus recognoscat vii testis, sed tanquam principalis, quo casu videretur teneri ad respondendum non minus quam ipsemet principalis teneatur, *l. non solum in prin.*

X 4 f. 4

ff. de procur. prout sic distinguunt, Bart. & Card. ubi supra, Paris. cons. 70. nm. 15. vers. illud autem, lib. 4. Affili. decis. 92. & Modern. in prax. Auditoris Cam. cap. 13. nm. 17. lib. 2. quia, quidquid de hoc sit, & an, & quando in d. casu Domino præiudicet, hoc vnum certum est, in præsentem petitam fuisse dictam recognitionem à Francisco fieri vti teste, dum ad partis instantiam Iudex decrevit examinari testes super recognitione; cuius decreti vigore Franciscus postea fuit citatus ad recognoscendum; Vnde intrant doct. Bart. & Card. nec non decisiones, Puz. & Reuerend. D. mei Decani, cum aliis de quibus suprâ.

Et ita decisum vtraque, &c.

Pacen. Cappellanix.

Ven. 25. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Subrogatus gratiosè quæ probare debeat vt sit immittendus in possessionem.

SVMMARIVM.

1. Referuatio resultat ex lite.
2. Item ex vacatione in mense referuato.
3. Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
4. Subrogato gratiosè non debetur immissio, si non probet possessionem illius in quam fuit Subrogatus.
5. Subrogatus gratiosè, ad effectum obtinendi immisionem, an iurari possit reservatione ex persona vnius, & possessione ex persona alterius.

DECISIO CCIV.

Vm Melchior della Torre prouisus Apostolicus de Cappellania in Ecclesia S. Bartholomæi loci de Xerez, Pacen. Diocesis vti vacante per obitum q. Alphonsi Garzix, seu alterius Alphonsi Rodriguez fuerit etiam gratiosè subrogatus in ius & possessionem d. Rodriguez vltimò defuncti: Dubitauit: An d. Melchioti sit danda immissio, vigore d. Subrogationis, Et eo tantum Informatum, Fuit negatiue resolutum; quia licet ex tribus requisitis duo bene probentur, t. nempe referuatio ex capite litis, cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6. t. vel vacationis in mense referuatio iuxta regulam octauam nunc nonam Cancellariæ, nec non t. Clericatus per literas Patentes Ordinarij Toletani, cap. 2. & ibi Abb. in 1. not. de cler. Peregr. Gramm. decis. 81. nm. 1. t. Tamen deficit tertium requisitum, scilicet possessio præfati Alphonsi Rodriguez de tempore eius obitus, quæ nullo modo probatur; Vnde Melchioti non est danda immissio, Seras. decis. 190. nm. 6. Greg. XV. decis. 307. n. 2. & 15. & alibi passim.

Neque t. obstat si dicatur probari possessionem Alphonsi Garzix ex literis collationis Ioannis Barasi, qui ei successisse prætendit in d. Beneficio, & quòd Melchior iuari posse videtur reservatione ex persona vnius, & possessione ex persona alterius, iuxta decisiones factas in causa, Colonien. Canoniciatus, 1. Ian. & 25. Aprilis, 1627. coram D. meo Ubaldo, Quia vltà quòd in literis d. collationis nullum verbum de possessione primi Alphonsi, sed solum in eis simpliciter narratur, Beneficium vacasse per eius obitum. In omnem casum eius possessio non releuaret, quia Melchior non fuit subrogatus in possessionem Alphonsi Garzix, sed solum in possessionem Alphonsi Rodriguez, de qua, vt

dictum est, nullo modo constat, Vnde non intrant decisiones in dicta causa Colonien. factæ.

Et ita decisum Melchioti tantum Informante, &c.

Placentina Decimarum.

Lun. 28. Maij, 1629.

ARGVMENTVM.

Alienatio Decimarum facta in Laicos est nulla non seruata forma Rescripti Apostolici. Et in pluribus dictam formam non fuisse seruata ostenditur.

SVMMARIVM.

1. Alienatio facta à Iudice comparensibus in iudicio, habet vim citationis.
2. Notario Altuario attestanti de comparitione partium in iudicio, & aliis actibus iudicialibus creditur etiam sine testibus.
3. Alienationes Decimarum sunt nulla ob non seruata formam Rescripti Apostolici qua ad vnguem seruari debet, & nm. 4.
5. Gratia Apostolica habet conditionem si preces veritate nuntur.
6. Narratiua iustificatio procedere debet Gratie executionem.
7. Postquam dictio inducit conditionem, & sic formam importat.
8. Venditiones Decimarum sunt nulla si illas processu confirmatio Executorum qua subsequi debet.
9. Fides de pretio haberi non potest in venditione Decimarum, aliis venditis est nulla.
10. Amplius procedere etiam si in pactum deductus fuerit annuus redditus soluendus durante dilatione.
11. Lex si requirit actum fieri cum aliqua qualitate, actum sine illa fieri non sufficit.
12. Laici sunt incapaces Decimarum, & nm. 17.
13. Nec illas præscribere possunt, & præscribi post Concilium Lateranense, nm. 14.
15. Beneficium Apostolicum non presumitur interuenisse in alienatione Decimarum facta in Laicos.
16. Presumptio alterius tituli validi cessat ex productione tituli invalidi, quia producentis presumitur meliorem non habere.
18. Rector habet assuetudinem inris in perceptione decimarum.
19. Decima præscribi debent à Rectore cui ius assistit, non autem à laicis, quibus ius resistit.

DECISIO CCV.

NTONIVS Archiepiscopus byter Ecclesiæ S. Germani de Potentino Placentinæ Diocesis, de anno 1554. impetrauit à Papa licentiam in forma, si in eundem, &c. alienandi redditus decimales ducat. 200. aur. de Cam. non excedentes, directam Viario, & Archiepiscopo Placent. vt in literis Apostolicis desuper emanatis, qui Executores de anno 1558. 4. mensis Iunij, recepta informatione super euidenti, &c. in executionem litterarum dictam licentiam Antonio præfato concesserunt, qui postea eodem anno de mense Nov. vendidit D. Ferdinando de Anguissoli quartam partem decimarum omnium fructuum Territorij præfati pretio lib. 700. soluendarum ad nouem annos

annos proximos, & de anno 1562. vendidit Com. Iulio etiam de Anguissolis quartam partem totius decimæ Tertioij de Altoë libr. 1700. intra septennium solvendis, sed insurrexit Ioannes modestus Atchepresbyter d. Ecclesiæ S. Germani, & lite per eum mora coram Ordinatio Placentino super nullitate huiusmodi venditionum, nec non super dimidia alterius quartæ decimæ, in quâ præcedebat ab Anguissolis molestari, obtinuit contra eos duas sententias respectuè, quibus declaratum fuit, venditiones fuisse nullas ob non servatam formam litterarum Apostolicarum nec non eundem non esse molestandum in perceptione ñ dixit alterius quartæ decimæ; cum autem fuerit appellatum, & causa mihi commissæ. Domini hodie resoluturunt, sententias esse confirmandas: quia in primis de eorum validitate non potest dubitari, cum habeant omnia requisita de quibus *Caput. dec. 160. pag. 1.* Nullitas enim ex defectu legitimæ citationis ad sententiam, de quâ opponebatur, tollitur ex facto, quia iudex die 6. *Novem. 1627.* movit partes comparentes pro die 10. *Novem.* sub quâ sententias promulgavit, ¶ monito autem facta comparentibus in iudicio citationis habet, *Felin. in cap. 1. num. 18. de iudi. & Seraf. decif. 118. num. 1. & 2.* Quod vero dicebatur partes non fuisse in iudicio tempore monitionis non iustificatur in actis, cum tamen ¶ Notario actuario de comparitione, & aliis actibus iudicialibus attestanti credendum sit etiam sine testibus: *Dec. in c. quoniam contra, num. 32. & 48. de probat. Marant. de ord. iudic. 6. par. tit. de act. edit. per tot.* prout nec iustificatur, sententias latis fuisse contra pupillos indefensos.

Deinde iustitia visâ fuit clara, quia sententiæ declarant, ¶ alienationes decimarum ob non servatam formam Rescripti Apostolici fuisse nullas. quod in iure est dubitatum, *c. cum dilectis, §. dictum in super, & ibi, Felin. num. 6. usque ad num. 14. de rescripti. c. venerabilis, §. porro de off. Deleg. Abb. in c. causam, num. 10. de re iudic. & conf. 41. num. 3. lib. 1. Goezad. conf. 32. nu. 2. Seraf. decif. 338. & in puncto Rota decif. 624. num. 1. par. 1. recent. & alibi sapient.*

Quod autem Rescripti forma servata non fuerit, constat ex evidentiâ facti, combinando litteras Apostolicas cum sententiâ iudicum Executorum, & cum venditionibus inde secutis; Nam in primis fuit Papæ narratum; decimas alienandas non excedere ducat. 100. auri de Camerâ; & ¶ Papa Executoribus iniunxit, ut super hoc servatis servandis diligenter se informarent, ibi, *quatenus servatâ formâ prædictarum litterarum, &c.* vnde debuit dicta forma ad vnguem servari ex *c. cum dilectis*, & aliis supra allegatis. Et narratiua prius iustificari: Cum enim ¶ omnis Gratia habeat in re conditionem, si preces veritate nuntiantur, *l. fin. in princ. C. de divers. rescripti. & c. 2. vbi Riba. num. 29. extra de rescripti.* ¶ Iustificatio narratorum debet præcedere Gratia executionem, *Rom. conf. 33. num. 2. Gonzal. super reg. 8. in adnot. contra nullis, & attest. in caus. benef. auri 6. secundum gloss. num. 130. Caput. decif. 140. par. 2.* Prout in simili de habent facultatem conferendi beneficia certi valoris, *Garz. de benef. par. 5. cap. 7. num. 90. & 91. Crescent. decif. 4. de probat. Put. decif. 138. lib. 2. & Rota in Abulen. presimoniorum 15. Febr. 1610. coram bo. me. Pair. Manz.*

Præterea sententiâ Executorum confirmatoria alienationum, præcessit alienationes ipsas ut supra in facto; quandoquidem prima alienatio facta fuit per quinque menses, & secunda per quatuor annos post dictam sententiam, & tamē in litteris Apostolicis præscribitur, quod alienationes ab Executoribus approbentur, & confirmetur, postquam facta fuerint, quæ

¶ dictio *Postquam*, in hoc casu inducit conditionem, *7. Rota decif. 146. num. 2. par. 2. recent. & sic formam, l. qui heredi, ff. de cond. & demonst. Bal. in aurb. Matr. & Ama. n. 3. vers. quidam tamē, C. quard. mul. iur. off. Crau. conf. 313. num. 5.* ¶ Vide etiam ex hoc capite venditiones decimarum fuerunt nullæ, ut in puncto *Rota in Valentini Baronia 18. Aprilis 1603. coram Ortembergo.*

Tandem, quia in litteris fuit expresse cautum, ut pretium deponeretur, & fieret reinvestmentum in bonis stabilibus intra sex menses à die alienationis computandos, ¶ & tamen fuit habita fides de pretio cum dilatione ad septem, & novem annos, vi dictum fuit, quod fieri non potuit tam ex formâ Rescripti, & dixit *Rota in dictâ Valentini Baronia*, quàm etiam quia inde Ecclesiæ conditio non vitior, sed deterior fiebat, ex doct. *Barr. in l. 1. diu. Pro. §. sed si tempor. num. 3. vbi etiam Alex. num. 7. & seq. Isf. num. 7. & ff. de re iud. & in terminis Greg. XV. decif. 113. num. 6. & 7. & Rota decif. 430. num. 4. par. 2. recent.*

Necque obstat, ¶ quod fuerit in pactum deductus annuus redditus lib. quinque imperialium pro quolibet centenario solvendis durante dilatione ad solvendum datâ, quia cum huiusmodi redditus sint fructus recompeniarii, iux. *l. curabit C. de act. empt. exinde non probatur veritas; nec tollitur, quin contra litterarum tenorem fides de pretio habita fuerit. Covar. var. resol. lib. 3. cap. 11. num. 5. & Greg. vbi supra n. 9.* Et in omnē casum cum non fuerit factum depositum pretij intra tempus præfixitum, & sic reinvestmentum citò fieri non potuerit, negari non potest, quin ex dilata solutione per tot annos, reinvestmenta postea facta fuerint cum damno Ecclesiæ, ex quo præter bonorum stabilium à die venditionum, usque ad diem solutionum multo aucta fuerunt, ut in facto probatum fuit: Et quantum videatur ob damnum quod evenit, ex temporis cursu, non fuisse contrauentum formæ Rescripti, tamen clauum est, dilationem deductâ, in pactum fuisse contra expressa Rescripti verba, & sic venditiones in totum fuerunt nullæ, *l. passa que contra & ibi gloss. C. de pact. ¶ Quando enim lex requirit actum cum aliquâ qualitate fieri; nec actum sine qualitate, nec vice versa fieri sufficit. Barr. in leg. Fulcinus, §. cum hoc, ff. quib. ex caus. in possessione.*

Minus releuat allegatio præsumpti Beneplaciti Apostolici, tum quia versatur in decimis, ¶ quorum laici sunt incapaces *c. 1. q. 16. & c. que præscribere non possunt, c. causam que de rescripti. & ¶ præfatum post Concil. Lateranen. c. prohibemus de decim. Rebuss. de decim. q. 13. num. 27. & seqq.* ¶ Vnde cessat præsumptio Beneplaciti, aliis enim dispositio prædictorum iurium redderetur ulusoria ut patet ad sensum, & in puncto aduertit *Maresc. var. resol. lib. 1. cap. 13. num. 1. cū seq. & dixit Rota in Placentinâ decimarum 31. Ianuar. 1586. coram Bubale*: Tum etiam quia ¶ ex productione alterius tituli inuadit per Anguissolos factâ nempe ex productione venditionum de quibus supra, cessat præsumptio alterius tituli, ex quo producens titulum inuadit, præsumitur meliorem nõ habere, *Paris. conf. 1586. coram Bubale*: Tum etiam quia ¶ per *Maresc. d. cap. 13. num. 5. usque ad 9. Seraf. dec. 671. numero 8. Rota dixer. decif. 731. numero 19. par. 1. & decif. 108. num. 2. par. 4. & in recent. decif. 186. num. 4. in princip. par. 2. & Greg. decif. 467. num. 7. in princ.* Quæ conclusio in subiectâ materia, est verissima.

Ex quibus bene etiâ in prædictis sententiis Ordinarij Placentini fuit firmatum præceptum, alias factum Anguissolis de nõ molestando Archipresbyterum in perceptione d. alterius dimidie quartæ decimæ, cum

- 17 enim † Anguissiolii sunt decimarum incapaces, ipsi-
que testat, d. c. causam qua de prescrip. & cap. du-
18 dum extra de decim. † & Archiepiscopus habet in-
tentionem fundatam, dig. vi Reſtori ius assitit, c.
cum contingat, &c. cum in sua cod. tit. Greg. XV. decis.
19 449. in princ. & alibi Rota millies, † decimæ perci-
pi debent à Reſtore, non autem ab Anguissio-
lis, &c.

Et ita decisum utraque, &c.

Narnien. Hæreditatis.

Lun. 28. Maj, 1629.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Identitas schedula testamenti Notario consignati per testatorem, licet probata fuerit, si tamen non fuit scripta manu testatoris nec confes in actu conſignationis illam fuisse coram testatore, & testibus lectam, probatum non remanet, scripta & conten-
ta in ea fuisse quæ testator scribens dictabat, dum
schedula scribatur, contrarium num. 4.
- 2 Testamentum factum ad relationem alterius scri-
ptura non valet nisi scriptura illa ad quem habita
est relatio sit manu testatoris scripta.
Intellige DD. hanc opinionem tenentes: ut nu. 3. &
contraria sententia firmatur, num. 4.

DECISIO CCVI.

OMINIS placuit Decisio in hac cau-
sa facta 24. Ian. præteriti, quæ fuit reſo-
lutum, Capitulum, & Canonicos San-
cti Nicolai Collisſcipionis, hæredes scri-
ptos in testamento q. Roſæ Floræ esse
immitrendos ex remedio l. ſi. C. de edict. Div.
Adr. toll. in poſſeſſione bonorum quæ illa mortis
sux tempore poſſidebat: Quia quæ dicebantur de
non productione originalis, & contra identitatem
ſoliorum Testamenti; seu schedula Notario confi-
gnatæ per Testatricem, nec non de fideicommiſſo
Antonij Patris Franciscæ, & dictæ Testatricis, & de
eius purificatione; ac demum aduersus detractiones
per Capitulum prætenſas fuerunt abundè ſublata in
dicta Decisione; adeò vt viſum hodie fuerit nihil
in contrarium quod releuet de nouo fuiſſe addu-
ctum.

- 1 Solùm † itaque ſunt facta aliquot difficultas in eo
quod, quomodo schedula prædicta sit illam, quæ fuit
Horatio per Testatricem conſignatæ quæ tamen non
fuit scripta Testatricis manu, quæ neque ſcribere
ſciebat, vt dicitur in eadem ſchedula, & vt prætendi-
tur nec legere, & non conſtat quod in actu conſigna-
tionis fuerit coram Testatrice & Testibus lecta: non
inde ſequi quod in ea contenta, & scripta fuerint,
quæ Testatrix dum ſchedula ſcribebatur, ſcribenti
dictabat, & declarabat, iuxta doctrinam Barol. in l.
ſi ita ſcri. ſero, num. 11. ff. de condit. & demonſtr. vbi ob
dictam incertitudinem ſenſu videtur, quod † non
valet Testamentum ad relationem alterius ſcripturæ,
niſi ſcriptura illa, ad quam habita est relatio ſit ma-
nu Testatoris ſcripta, & ibi etiam Saccin, num. 2. Arer.
in l. hæredes palam, in princ. ff. de testam. Ruin. conf.
10. num. 7. lib. 3. Gozad. conf. 3. num. 11. & 12. Rub.
conf. 14. num. 5. & 8. Et eſſe receptam opinionem te-

ſtantur Menoch. conf. 313. nu. 45. & Gratian. diſcepi.
for. cap. 973. per tot.

Verùm re bene, & maturè diſcuſſa, Domini vna-
nimitè cenſuerunt difficultatem prædictam nec ap-
plicari ad caſum noſtrum, nec in iure ſuſtineri: In
primis non applicatur quia Barol. & alij Doctores
ſupracitati loquuntur quando ſit relatio ad ſcriptura-
ram, quæ erat penes aliam perſonam de tempore, quo
relatio facta fuit, hic autem agitur de ſcriptura quæ
de tempore relationis, id eſt conſignationis Notario
factæ, erat penes Testatricem: vterius ibi agebatur
de ſcripturâ diſmiſſâ penes perſonam priuatam, &
ſine aliâ probatione diſmiſſionis hic de ſcripturâ per
eamdem Testatricem publicæ perſonæ conſignatâ cor-
am ſeptem teſtibus; cuius propter identitatem non
poſteſt controuerti ſtante publico conſignationis in-
ſtrumento, vt in dictâ Deciſione in hac cauſa factâ,
& maximè quia Notarij legalitas publico Commu-
nitatis loci teſtimonio fuit commendata, quo etiam
ſit, vt non ſit opus probare quod ſcriptura fuerit le-
cta, quando fuit conſignata, vt ad ſenſum patet. Dein-
de † contraria ſententia eſt in iure verior, & magis
recepta, & communior etiam quoad hæredis inſtitu-
tionem, quando, vt in caſu noſtro, vt dictum eſt, ſcri-
ptura relata eſt prius certa, & indubitata, quia tunc
eo ipſo redditur etiam certum quod ibi contenta, &
ſcripta ſunt, quæ testator in ea ſcribi voluit, & man-
dauit. Bald. in l. aſſerto, num. 3. per illum Tex. & ibi,
Angel. num. 1. ff. de hered. inſtit. Caſtr. in l. hac conſul-
tiſſima. §. per nuncupationem C. de Teſtam. Iaſin l. cer-
tum num. 1. verſ. quam tamen limita, ff. ſi cert. pet. &
in aush. quod ſine, C. de teſtam. & ibi Nat. num. 26.
Saccin. Sen. conf. 141. lib. 1. Alciat. reſp. 126. incip. luce
ſpeciarij, lib. 9. Clar. in §. Teſtamentum quaſt. 2. verſ. ſed
pone, & quaſt. 36. in fine. Covar. in cap. Cum ſibi, verſ.
ſatu tamen crederem. de teſtam. Perali. in tit. de hered.
inſtit. num. 77. Padill. in l. tum quidem, num. 11. ff. de
leg. 1. Gutier. præſt. quaſt. lib. 2. quaſt. 31. num. 4. Ma-
rthien. de teſtam. lib. 5. tit. 4. lib. gloſ. 16. num. 23. &
Vaſq. de ſuccceſ. creat. lib. 2. §. 17. num. 53. in fine.
vbi reſpondit ad Text. in l. inſermu C. de Teſtament.
quæ diſponit in Teſtamento nuncupatio nomen hæ-
reditis eſſe expremendum à Teſtatore, nec Barol. &
Menoch. vbi ſupra diſſentiunt.

Et ita, &c. utraque, &c.

Taurien. Profeſſionis.

Ven. 1. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Profeſſio eſt nulla, ſi fuit emiſſa ante com-
pletum decimum ſextum annum. Etas
probatur ex libro Baptizatorum, & quæ
requirantur vt d. liber fidem mereatur:
Et an omiſſo ſolemnitatum, quæ in illius
cuſtodia à Conſtitutionibus Synodalibus
deſiderantur, ei fidem adimatur.

SVMMARIVM.

- 1 Profeſſio emitti debet poſt completum decimum ſex-
tum annum, iuxta diſpoſitionem Concil. Trid.
- 2 Etas probatur ex libro Baptizatorum, & quæ re-
quirantur vt d. liber probet, nu. 3. & §. vbi an ſa-
lia requiſita ſint de ſubſtantiâ vel non.

4. Liber

- 4 *Liber Baptizatorum sufficit quod habeat adnotatam diem, quo quis fuit Baptizatus, licet deficiat dies natiuitatis.*
- 6 *Omissio aliquorum solemnitatum, qua desiderantur in inspicendo, si fuerit per imperitiam facta, non impedit quominus vener sit in possessionem mittendus.*
- 7 *Solemnitatis modica omissio non vitiat actum.*
- 8 *Profectio non vitiatur ex modico defectu solemnitatum requisita in faciendis professionibus, ex statuto Monasterij.*
- 9 *Notarij omissio, aut imperitia in accidentalibus non nocet partibus.*
- 10 *Liber Baptizatorum si ex Decretis Visitationum, & Constitutionibus Synodalibus non habentibus clausulam annuatiuam seu Decretum irritas, custodiri debeat a Parochis cum certis modo, & forma, illis deficientibus non admittit fides libro sed solum Parochi puniri possunt.*
- 11 *Identitas libri Baptizatorum si bene aliunde probeatur omissio solemnitatum, qua requiruntur in illius custodia ad probationem identitatis eiusdem, non prauidetur.*
- 12 *Liber Baptizatorum, non refert, si sit diuersis characteribus conscriptum quando in Ecclesia probatur non adesse Parochum perpetuum, sed Curatos ad nuntium amouibiles.*
- 13 *Falsitas libri quod fuerit a pluribus conspirata non est verisimile.*
- 14 *Recognitio manus Parochi qui scripsit in libro Baptizatorum non est necessaria, consuetudo libri identitatis.*
- 15 *Testis deponent per hac verba, sed bene misericordio, non probat.*
- 16 *Testes deponentes de crudelitate, & eorum iudicio, non probant.*
- 17 *Reuelationes testium facta virtute monitorij & metu censurarum, non probant sine iuramento & interrogatorio.*
- 18 *Libro magis statuitur quam testibus, in concursu.*
- 19 *Liber Curati, licet si priuata scriptura ex publico tamen fidei meretur.*

DECISIO CCVII.

DOMINI dixerunt esse iustas sententias in partibus latas per Delegatos Apostolicos, quibus declaratum fuit professiones emittas per Nicolaum Aduocatum in Religione Carmelitarum fuisse nullas, nullamque produxisse aut producere obligationem, ipsamque tenanere Presbyterum secularem, & in paternis, & maternis bonis succedere posse, & aduersus lapsum quinquennij à die emissarum professionum esse restituendum. Quandoquidem quoad professionem res est clara apud utramque partem, quia illa fuit emissà in Ciuitate Genue die 6. Ianuarij 1611. Vnde aut attendenda Natiuitas; de qua in libro Baptismi, vt praesedit Nicolaus quae fuit de mense Decembris anni 1596. & hoc casu de tempore professionis non solum non compleuerat decimum sextum annum, vt requirit *Cencil. Trident. sess. 25. cap. 15. de regul.* sed nec illum attigerat; Aut verò habenda est ratio natiuitatis praetense per Procuratorem Religionis, & de qua videtur deponere eius Testes, videlicet de mense Maij 1595. & ad oculum parit tempore dictae professionis non compleuisse annum decimum sextum.

Quo verò ad secundam professionem, quae fuit facta Taurini die 12. Februarij 1612. attenta aetate, iuxta librum Baptismi, patet non compleuerat sex-

decim annos; quia adhuc deficiebant circiter octo menses: recepta autem est iuris conclusio, quod aetatem probari per librum Curati vulgo librum Baptizatorum nuncupatum, ad exitum in l. *Imperator Titus 8. iuncta gloss. ff. de stat. hom. Et de simili libro Conc. Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. in fin. Dec. in capitulo cum causam in 3. col. in fin. Lap. in l. de aetate, num. 33. ff. de minor. Anchar. conf. 44. num. 5. vers. contrarium, Cran. conf. 118. num. 3. Bertaz. conf. ciul. 67. num. 1. Cran. de antiq. temp. par. 1. §. vidimus, num. 260. Rebuff. de registr. seu libr. Baptism. num. 11. tom. 2. Mascard. de probat. conclus. 672. lo. Manr. de test. in integr. cap. 321. Calsad. eod. tract. In verb. minoribus, num. 30. & Odd. etiam eod. tract. quest. 37. num. 83. par. 1. Menoch. praesumpt. 51. num. 53. lib. 2. Mandos. in regul. 18. Cancell. quest. 20. num. 3. Genu. de script. prin. lib. 5. tit. de lib. Plebeni quest. 2. num. 1. & seq. *Moder. Roman. discept. forens. cap. 491. num. 18. & cap. 707. num. 43. Vni. decis. 184. num. 2. lib. 1. Joseph. Ludan. decis. Pernf. 55. num. 7. Verall. decis. 314. parte 1. Seraph. decis. 1138. num. 2. & Rota decis. 595. num. 2. par. 1. & decis. 15. num. 2. & decis. 643. num. 5. par. 1. recent. & apud bo. me. Card. Canal. decis. 444. num. 4. & in Bononien. demum 1. Junij 1597. coram Bubalo, & in Vrbeniana bonor. 27. Martij 1615. coram Illustrissim. Card. Versipia, & in Romana nullius obligationis 16. Ianuarij 1616. coram me. Cuius conclusionis ratio assignatur à Menoch. Mascard. Genu. & aliis in dictis locis.**

Et tanto magis in praesenti dicto Curati libro fides adhiberi debet: Quia ex visione, & exhibitione per modernum Curatum, nec non recognitione originalis formiter factis coram iudicibus delegatis, quod quibus in actis causae bene constat de eius identitate, id est, esse verum, eundemque librum Baptizatorum de eodem anno, & fuisse repertum penes Curatum successorem, & in loco solito nempe in Arulario Sacristiae, prout de iure desideratur, *Genu. vbi supra num. 4. vers. si eam, & Seraph. decis. 1182. & c.* Nec refert quod in eo non fuerit adnotata dies natiuitatis, sed tantum dies, quo Nicolaus fuit Baptizatus, *Menoch. & Mandos. vbi supra, & Faruac. par. 3. fragment. criminal. num. 142. vbi rationem assignat: Cuius etiam fides non parum adminiculatur ex reuelatione Jo. Baptistae Gini Presbyteri, virtute monitorij Ecclesiastici facta; qui deponit Nicolaum fuisse natum de dicto anno 1596. & reddidit optimam scientiae causam; nempe quia tunc inferrebat illi Ecclesiae, & ex simili reuelatione Bernardini, & Magdalene coniugum, nec non ex translatione de anno 1623. & sic multo post vitranique professionem facta inter fratres Carmelitas, & Nicolaum, super restitutione bonorum, quam verisimiliter non fecissent, quinimò nec facere poterant, nisi intellexissent, & reputassent eum non esse profectum.*

Neque obstat quod liber non fuerit curiosè testis prout ordinatur in Decretis Visitationum, & Constitutionibus Synodalibus, vbi quod liber debet esse foliorum ad minus ducentum, cooperis hedina carta candida, ac sine macula, & auro in suis extremitatibus delineatus, cordulis sericis, rubei coloris, ad claudendum munus, & in eo recta verborum formula describi annis, mensis, & diebus, nomenque cuiusque baptizati, & nomen, cognomen patrinorum: Quia dicebant Dominum, quod ex praedictis requisitis descriptio anni, mensis, & diei, nomenque baptizati ad effectum probandi ratum sunt, aut esse possunt de substantia secundum occurrenceiam casuum; & haec in patria baptismatis Nicolai bene obseruata leguntur, prout etiam descriptio nominis, & cognominis Patrinorum: Alia verò spectantia ad exteriorem, & decoram libri figuram non esse de substantia, sed

sed potius instructionem Parochorum; & ut liber sic ornatus facilius custodiatur, difficiliusque deperdi possit. Vnde cum de libri identitate constet, omisso accidentaliter solemnitate, circa exteriorem libri figuram, causata ex imperitia, aut negligentia Parochi, non debet Nicolaus nocere, prout in fortioribus terminis si per imperitiam, aut alias omittantur aliquæ ex solemnitatibus, quæ in ventre inspicendo sunt adhibendæ, ut facile constare possit in identitate patris, iuxta l. 1. in princip. cum §. seq. ff. de ventris. inspie. non ideo minus ventur, aut puer natus sunt in possessionem mittendi, d. l. 1. §. fin. cum leg. seq. ibi si per imperitiam aliquid fuerit omisum ex iis, quæ prator servari voluit, non obest paritas, quale est si quid ex iure, quæ leuter servanda prator edixit, non sit fallum, ubi Bartol. Quod omisso modice solemnitate non vitiat actum, Bald. in l. cum quis, §. in pupillaribus ff. de Inr. Jur. & facit text. in c. nostrates nulla glos. verb. non interveniunt, §. q. 1. & in simili Menoch. conf. 96. per tot. ubi quod modicus defectus solemnitate requiritur in faciendis professionibus, ex statutis Monasterij, non vitiat professionem, & bene etiam facit text. in d. l. Imperator Tunc, & ibi glos. verb. Imperator ff. de stat. hominum, & Et quod omisso, aut imperitia Notarij, in huiusmodi accidentalibus non nocet partibus, disponit. Text. in l. fin. in fine; & ibi glos. C. de fideiuss. Inf. in l. errore num. 6. C. de testam. & bene Menoch. consil. 37. per tot. Seraph. decis. 111. §. num. 5.

Præterea fuit etiam bene responsum quod in Decretis, & Constitutionibus prædictis, simpliciter Parochis ordinatur modus, seu forma tenendi librum baptizatorum, sine aliqua clausula annullativa, seu decreto irritanti. Vnde cum Parochi in illa Diocesi, alias de iure, circumscriptis (supradictis Decretis, & Constitutionibus), habeant potestatem tenendi librum sine huiusmodi exteriori forma, eius omisso non adimit fidem libro, sed solum operatur, ut Curatus puniri possit, iuxta glos. communiter approbatam in Clem. 1. verbo inhihentes, de Inrpar. & ibi Card. qu. 7. Ancharan. in §. not. & in cap. statum §. fin. per tot. de re script. in 6. & in Clem. 1. num. 12. vers. & hoc videtur de Inrpar. poss. & fruct. Fel. in cap. ex parte li. m. 2. 2. de consue. Suar. de legibus lib. 5. cap. 31. num. 10. Jo. de Salas de legib. quest. 96. tra. 14. disp. 18. scilicet 8. num. 33. Put. decis. 330. num. 6. lib. 1. in noviter impress. Rota decis. 34. num. 2. par. 1. recentior. & in Furmana Pensionis 15. Decembris 1627. coram me; Et accedit quod, ut dictum est, dictæ solemnitates, ornatus libri respicientes, tendunt ad effectum observandi, & custodiendi librum & facilius probandi illius identitatem. Vnde cum iste effectus, in præsentia habeatur; & ex quo de libri identitate constaret, & omisso earum non attenditur, ad text. in l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verb. oblig. Alex. & Inf. in l. 1. per illum text. ff. de lib. & posthum. & Rota decis. 67. num. 1. par. 2. recentior. Minus obstat

Quod liber reperitur diuersis characteribus descriptus, Quia hoc euegit, ut fuit probatum in actis, ex quo in ea Ecclesia non adst. Parochus perpetuus pro exercenda cura; sed ea exercetur per Curatos ad nuntum amovibiles; Vnde non minor, sed maior libro, fides adhuc debet; Quia non est verisimile, quod plures Curati in simul conspirarent ad fabricandum librum fallum, hoc consilijssima, in fine, C. qui testam. fac. poss. Bart. in quest. de regim. Civit. num. 30. Crauetz. de antiq. tempor. par. 1. vers. quid libro Officialis, n. 13. Nec similiter obstat quod non fuerit recognita manus Parochi, qui dictam paritatem scripturæ Quia ultra quod recognitio visa fuit adeo difficilis, ut pene impossibilis videatur, prout etiam reddens rationem de-

ponit modernus Curatus, siue Præpositus; & dicta recognitio non est necessaria, constituto de identitate libri, cui ut dictum est, de lure fides est adhibenda: Quod autem in eo non reperitur descripti quidam, qui probatur nati de eodem anno, non debet redundare in præiudicium descriptorum, & porerunt in Ecclesia baptizari.

Denum non obstant Testes dati pro Religione; Quia Donatus Guttur, qui dicit se baptizasse Nicolaum, de anno 1595. Imminente necessitate, & deponit dubitatus, & conditionaliter, videlicet per hæc verba, se bene mi ricordo, qui propterea non probat Inf. in l. 1. nam. 13. cum seq. ff. de Inst. & Jur. & ibi Inf. num. 14. Alex. conf. 33. num. 18. lib. 3. & esse communem, & receptam sententiam, testatur Farin. de testibus qu. 68. num. 12. & 14. quam, etiam sequuta fuit Rota decis. 9. num. 1. par. 2. diuers. Eodemque modo deponit Violantes, Amodeus autem clare dicit non recordari de die, mense, & anno, & deponit ex relatione d. Violantis Vxoritis suæ, Anna licet in revelatione deponat de Nicolao; tamen in repetitione, quæ attendi debet, solum concludit, quod anno, quo natus sibi fuit filius Franciscinus, Mater Nicolai peperit; Vnde non concludit magis de Nicolao, quam alio filio: Alij verò Testes, aut non concludunt quidquam reueans; & ut deponunt de credulitate, & de suo iudicio; qui ideo non probant ætatem, Bald. conf. 19. num. 3. lib. 5. Mascard. de probat. conclus. 668. n. 14. Greg. XV. decis. 290. num. 2.

Denique Donatus, & plures alij ex dictis Testibus, non fuerunt repetiti in hoc iudicio: sed eorum dicta sunt simplices & revelationes virtute monitorij, & metu censuratum; quæ sine iuramento, & Interrogatoriis partis non probant, ad text. in cap. 2. de Testib. l. si quando, C. cod. Barr. in l. vii. ff. de quasi. & dixit Rota in Ariminen. Castrorum 19. Novembris 1599. coram Cardinale Lancelotto, quæ est decis. 138. impress. post Secundum volumen consil. Farinac. & in Anconitana Consensum, 12. Iunii præteriti coram me: Et in omnem casum Dominis visum fuit, & in concursu, magis standum esse libro, quam Testibus, & licet enim Curati liber, in rigore, priuata sit scriptura, ex publico tamen fidem meretur, ex Menoch. Mandos. Genu. & aliis supra in princip. allegatis. Vnde stantibus præsertim, pro die libri, transactione, & adminiculis supradictis, intrate videtur, regu. text. in l. census, ff. de probat. Innoc. in c. cum Ioannes, num. 6. de fid. Instrum. Crauetz. consil. 59. num. 15. & Rota decis. 91. num. 5. & 592. num. 6. par. 1. recentior. Quæ dicebatur de tacta professione, reiecerunt Domini ad aliam disputationem.

Et ita utraque parte sæpius informante, &c.

Mediolanen. Pensionis.

Ven. 2. Iunii, 1629.

ARGUMENTVM.

Condemnatus ad fructus exactos, an & quando censetur etiam condemnatus ad fructus, non solum per eum, sed etiam per alium exactos;

SVM MARIVM.

1. Cessio habet vim mandati.

2. Pecunia exacta de mandato alicuius, habetur vis exacta ab ipsomet mandante.

3. Senten-

- 3 *Sententia condemnans aliquem ad fructus exactos, intelligitur solum condemnare ad fructus per eum non per alium exactos, etiam quod ille, ex causa habita à condemnato exegerit. Intellige, ut n. 5.*
 4 *Verba sententia sunt strictè intelligenda.*
 6 *Sententia ex aliis declaratur.*

DECISIO CCVII.

Sandus Carolus Archiepiscopus Mediolanensis reservauit, auctoritate Apostolica Pensionem scutorum 1000. auri, ad fauorem Beneficiorum dictæ Ecclesiæ, super fructibus Monasterij B. Mariæ Miramundi, Hospitali Magno Mediolanensi; & deinde, eadem auctoritate, dictam Pensionem assignauit, usque ad certum tempus, fabricæ Domorum Canonicalium, que tunc edificabantur, quo tempore elapso, cum Canonici continuarent partem dictæ Pensionis exigere; Beneficiarij, de mense Aprilis, 1613. litem contra Canonicos mouerunt super immisione in quasi possessionem petitiendi integram Pensionem: Et per duas sententias Rotales obtinuerunt immitti nec non Canonicos, & Capitulum condemnari ad restitutionem Pensionum perceptatam à die litis motæ: Cum autem dictæ sententiæ ex clausula, *appellatione remota*, transiit fecerint in iudicium, fuit mihi commissa causa liquidationis in secunda Rotali sententia reservata; Vnde fuit datum dubium, ad quam summam ascendant pecunie per Capitulum exactæ, & perceptæ à die motæ litis, ex causa Pensionis annuæ supradictæ, Quo proposuero die 12. Februarij præteriti, præcedebant Beneficiarij ascendere ad scuta 5500. prout in duodecim partitis, formiter recognitis, eorum *Summario* num. 3. & 4. Ex quibus Beneficiarij agnoscendo bonam fidem, dicebant, esse detrahenda scuta 3300., quæ per Thesaurarium fabricæ Domorum Canonicalium fuerunt exposita ad eorum commodum; & sic summam liquidam remanere in scutis 2200. & in hoc nulla videbatur esse difficultas.

Pro parte autem Capituli, paritæ, & liquidatio, ut supra non controuertebatur, nec etiam, an Capitulum simpliciter teneatur, prout controuerti non poterat, quia, ut dictum est paritæ prædictæ sunt liquidæ, & formiter recognite, & quod teneatur, fuit iam resolutum in duabus Decisionibus in hac causa factis; ex quibus contra Capitulum emanarunt duæ sententiæ supradictæ, & quidem merito; quia licet exactio facta fuerit per Thesaurarium fabricæ Ecclesiæ Maioris, non autem per Capitulum, seu Thesaurarium fabricæ Canonicales, tamen cõstât facta fuit ad utilitatē fabricæ Canonicales, ex quò de an. 1608. fabrica Ecclesiæ Maioris mutauit certā pecuniarū summam fabricæ Canonicali pro perficiendis dictis domibus, & vice versa Capitulum assignauit fabricæ Maiori dictam ratam partem pensionis, de qua agitur; vnde patet, quod licet exegerit Thesaurarius fabricæ Maioris, idem est in effectu, ac si exegisset fabrica Canonicales, seu Capitulum, quod iam pecuniam receperat à dicta fabrica Maiori ad utilitatem fabricæ Canonicales; & sic Capituli: ¶ Cessio enim prædicta facta per Capitulum, fabricæ Maiori, vim mandati habuit, *i. si mandauero, la seconda §. interdam. ff. de consequentibus* quod ex ea exegit fabrica maiori, habetnr vti exactum à Capitulo, non obnoluit C. de nonat. Bart. Alex. Dec. Soc. & ceteri omnes in l. 2. §. credidim ff. si cert. per Felin. in *cap. si cautio*, num. 72. & *consil. 14. n. 19. vol. 1. Guttier. alleg. 1. nu. 30.*

Vnde solum stetit difficultas, an Capitulum teneatur ad dictos fructus, ut supra liquidatos in vim dictarum sententiarum, de quarum executione agitur,

Tom. I.

Ratio dubitandi pro Capitulo fuit ¶ quod sententiæ condēnent Capitulum simpliciter ad pensiones exactas post litem motam, & sic solum in exactis per dictum Capitulum, non autem per alium, etiam quod exegerit ex causa habita à Capitulo, *Pur. decis. 197. lib. 3. & Achill. decis. 21. de regis. spol. vbi quod condēnatus simpliciter in fructibus quamuis aliis de iure teneatur, & condemnari potuisset etiam in fructibus per alium perceptis, non teneatur de fructibus exactis per alium ex bonis in eum condemnatum translati post litem, ea ratione quod ¶ cum verba sententiæ sint strictè intelligenda, l. 1. vbi DD. C. si plur. vni. Sent. & l. Paulus 43. ff. de re iud. cap. dilectus, vbi Abb. de off. ordin. Dec. cons. 43. nu. 4.* Condemnatus in fructibus perceptis debet intelligi condemnari in fructibus vere per eum perceptis, non autem per alium, quia tunc dicitur fide percepti.

Sed hæc difficultas ¶ facillime ad fauorem Beneficiorum remota fuit, quia stante dicta cessione ad utilitatem fabricæ Canonicales facta per Capitulum fabricæ Maioris, quæ, ut dictum est importat mandatum, ita ut exactio censatur facta per Capitulum, dictæ Decisiones *Pur. & Achill.* nullo modo, nullaque ratione casui nostro applicantur, quia in eis fructus fuerunt percepti ex bonis penitus in alium translatis. In casu autem nostro. Aut non potest dici translatio, cum dicta cessione solum importet mandatum. Aut quatenus talis dici possit, fuit facta ad commodum Capituli, seu fabricæ Canonicales, quæ totidem pecunias à fabrica Maiori receperat. Quæ pecunie cum in genere suo functionem recipiant, id est, quæ datæ fuerunt fabricæ Canonicali per fabricam Maiorem, vicem earum habeant, quas Capitulum ex dicta pensione eidem fabricæ maiori assignauit, non diuerse, sed eadem penitus pecunie censentur, l. 2. §. *mutui datio, ff. si cert. per. Consil. 7. Comment. cap. 1. num. 4. Brisso. de verb. signif. verbo, fungit. lo. Robert. lib. 3. sentent. cap. 14. & cum in actis constet, quod dicti fructus, seu termini per fabricam maiorem exacti fuerint petiti, ¶ sententia ex actis declaratur, ut sit intelligenda etiam de dictis fructibus, l. hæc sententia 1. C. de ferri que sen. cert. quant. l. ac Prætor §. 1. ff. de re iud. Paul. de Castr. cons. 91. num. 1. lib. 1. C. fiscal. cons. 77. num. 34. Varr. de nullis. ex defect. proess. num. 105. veris. præmissa tamen. Ex quibus ralem fuisse Rotæ mentem in prædictis Decisionibus, & sententiis, Domini hodie non dubitarunt, &c.*

Et ita decissum veraque, &c.

Ianuen. Parochialis S. Fideli.

Merc. 6. Junij, 1629.

ARGUMENTVM.

Narratiua Gratiz iustificari debet per impetrantem; maxime quando est fundamentum Gratiz, & habet contra se iuris præsumptionem. Vltimi status probatio, An. & quando sufficit, & plura de subreptione Gratiz, quæ habes in summario.

SVMMARIVM.

- 1 Narratiua, quod Parochialis solita sit conferri in titulum, iustificari debet per impetrantem.
- 2 Præsertim, quando dicta narratiua est principale fundamentum Gratiz.

Y

- 3 *Vicarij temporales ad nuntium amovibiles, deputari solent in Ecclesijs Regularium.*
- 7 4 *Status ultimus attenditur, dum queritur de qualitate beneficii.*
- 5 *Reus, & Possessor non tenentur quidquam iustificare.*
- 6 *Ultimus status probandi sufficit, ad effectum iustificationis Gratiæ.*
- 7 *Gratia subreptitia est nulla.*
- 8 *Gratia est subreptitia ob non factam mentionem de pacifica possessione, in qua quis existebat vigore concessionis Apostolicæ.*
- 9 *Papa non presumitur conferre velle beneficium in praiudicium etiam coloratè possidentis.*
- 10 *Fides exemplationis Instrumentorum non relevat sine illorum tenore, præsertim si non fuit facta à Notario rogato, seu alia legitima persona vti latius, num. 11.*
- 11 *Collationes, & Gratia beneficiorum non probantur per testes, sed per litteras.*
- 12 *Testes deponentes de proprio iudicio non creduntur.*

DECISIO CCVIII.

Celestia Parochialis Sanctæ Fidei Civitatis Ianuensis, quæ est membrum Præceptoris S. Ioannis de Burgo Religionis Hierosolymitanæ, fuit de anno 1615 à tunc Præceptore, cõcessa in perpetuum, Congregationi Clericorum Regularium Minorum continuatione Apostolica, & possessione subsecutis: Sed nihilominus Sebastianus Benvenutus, de anno 1618, cum narratua, quod illa aliàs obtenca per Ioannem Mariam Gandum vacabat per quadriennium, & vitra per allegationem alterius incomparabilis, sicque lus confendi esse ad Papam devolutum, iux. Constitutionem Pij V. In nouo Bullario tom. 2. constit. 33. obtinuit eandem ibi confecti, vt in litteris Apostolicis desuper expeditis, pro quarum executione lata sententia per Ordinarium Saouenæ. Exequutoresq; Clerici præfati appellauerunt: Et commissi mihi causa cū facultate etis dictas litteras exequendi dubitavi hodie à Illæ exequende sint. Et fuit vnanimitè per Dominos negativè resolutum: Præcipua resolutionis fuit, ¶ Quia quicquid fit de aliis narratis, illud vnum non fuit iustificatum, nempe hæc Parochialis solitam esse confecti in titulum, quod tamen debuit per Sebastianum impetrantem omnino iustificari, ex reg. text. in l. 1. ff. de probat. & c. 2. de rescript. lo. Andr. in cap. 1. num. 2. vers. in beneficiis lib. de lit. contest. in 6. Abb. in cap. quia circa n. 3. de confang. & affin. Paris. conf. 49. n. 3. lib. 4. Rota dec. 20. de preben. in nou. & in recent. dec. 24. num. 1. par. 2. & apud Greg. XV. dec. 241. num. 5.

2 ¶ Et præsertim cū dicta narratua solite collationis in titulum fit principale fundamentum Gratia Sebastiani, Pui. dec. 162. li. 3. in nouis impressis, Rota dec. 298. num. 3. par. 1. & in recent. dec. 179. num. 3. & 196. num. 1. par. 2. Nec non quia habet contra fe iuris præsumptionem, ex quo ¶ in Ecclesijs Regularium de iure deputantur Vicarij temporales ad nuntium, c. 1. de Capell. Mench. & ex Const. Pij V. super Vicariis aduæ, Gonzal. super reg. 8. gloss. 5. §. 6. Bellam. dec. 203. Cassad. dec. 4. num. 3. & dec. 12. num. 9. de preb. & fuit dictum in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1627. coram me. Vnde tanto magis debuit per Sebastianum impetrantem & concludenter probati. lo. Andr. in quest. super quæstia per Rellorem contra Episcopum prohibenda, per eum disputata in cap. sine possessione, de reg. iur. in 6. Bellam. dec. 674.

- Deinde accedit quod imò vltimus status fuit de manuali, vt probatur ex duabus vltimis prouisionibus pro parte Clericorum exhibitis; ¶ qui vltimus

status attendi solet, cūm queritur de beneficij qualitate, cum de beneficio de preb. in 6. Dec. conf. 116. num. 1. Rota dec. 1. de preb. in nou. & apud. Seraph. dec. 1095. num. 3. & 4. Vnde Clerici non solum excludunt Sebastianum, ex eo quod non iustificauit suam Gratiam quod eis satis esset ex regula Actore non probante, & c. ipsi enim ¶ vti rei cõuenti, & possidentes, nõ tenentur quidquam iustificare, Abb. in cap. licet Heli. in fine de Simon. Inno. in 2. veniens, il. 2. & ibi Felin. qui tellatur de preb. in nou. & de resib. Feder. de sen. conf. 103. in princ. & prope finem, Rota dec. 26. sub n. 10. par. 1. diuers. & dec. 612. & 728. num. 2. & 739. num. 4. par. 2. recentior. sed etiam ex abundanti probant cõtrarium, & iustificant suam Gratiam, quæ cantat de manuali ¶ Quia ad effectum Iustificationis Gratia sufficit docere de vltimo statu, Abb. in cap. nobis, n. 8. vers. si verò non constet, de Iurepat. Inno. in c. postulasti num. 1. post med. cod. iii. Rota dec. 737. num. 5. par. 2. recentior & apud Greg. XV. dec. 481. num. 7. & in Asculana à Parochialis 12. Martij 1586. coram Orano.

Tandem Gratia ¶ Sebastiani fuit subreptitia, & ideo nulla, c. ad aures de rescript. cap. si mou proprio de preben. in 6. Felin. in cap. ad audientiam, il. 2. num. 21. de rescript. Cassad. dec. 3. n. 4. de pens. & Greg. XV. dec. 450. num. 1. ¶ Subreptio autem est clara, dum Sebastianus non fecit mentionem de pacifica possessione plurius annorum, in qua Clerici existerant, vigore supradictæ concessionis Apostolicæ, cap. cum nostris, vbi Abb. n. 1. de concess. preben. Felin. in cap. nostra num. 32. de rescript. Gomez. super regula de annali quest. 10. Mandos. super eadem regula quest. 49. Et in fortioribus terminis, Rota in Carolen. Præceptoria 6. Martij 1627. coram Reuerendiss. Domino Decano, & in Casalen. beneficiorum 10. Decembris 1617. coram D. meo Asterlino. Et certum est quod possessio Clericorum, & maxime tot annorum, vt supra si per Sebastianum fuisset narrata, non ¶ solum Papam reddidisset difficiliorem, quinimo verisimiliter retraxisset; cūm non præsumatur eum in praiudicium etiam coloratè possidentis, velle alteri beneficium conferre, vt bene præcitati Doctores, & Anton. de Butr. in d. cap. cum nostris, num. 17. vers. si verò possessio, Bero. in cap. super litteris, num. 72. vers. decimo septimo in impetrations, de rescript. Jo. de Silu. in trakt. de benef. par. 3. quest. 11. vers. item si Papa, & Mench. de Arburi. cas. 101. n. 139. & Rota in d. d. d. Decisionibus.

Vnde non obstat præterea Instrumenta collationis, quæ dicuntur cantare in titulum. Quia in primis inde non tollitur subreptio Gratia Sebastiani, ex causa supradictæ: deinde Dominis fuit data solū fides cuiusdam exemplationis collationum, ¶ quæ præterquam quod non relevat sine Instrumentorum tenore, auct. si quis in aliquo, C. de eden. ¶ In omnem casum cūm non constet quod illa fuerit facta à Notario de dictis Instrumentis rogato, vel ab alia legitima persona, si d. solum à quodam auctore Notario attestante per hæc verba, hæc est exemplatio publicorum Instrumentorum, & scripturarum in authenticis, & probanti forma, & c. solum inde probatur exemplario, de quo ille Notarius fuit rogatus: non autem Instrumentis, ex quibus exempla sumptis, & de quibus non fuit rogatus, esse authenticas, & in forma probanti §. nos autē auct. de tabell. Bar. in d. auct. in aliquo num. 3. Felin. in cap. si cautio num. 69. de fid. instr. & Rota dec. 545. num. 5. par. 2. recentior.

Minus relevant quatuor Testes dati ad probandum qualiter collati sunt huius Parochialis. Quia vlti quod regulariter ¶ Collationes, & Gratia beneficiorum nõ probantur per Testes, sed per litteras: Paris de resignat. lib. 8. quest. 2. num. 7. Verak. dec. 51. num. 2. par. 2.

par. 2. & Rota in Tarvisina Canoniciatui, 9. Martij, 1607. coram Corduba; primus Testis se refert ad quandam Epistolam Prætoris; secundus facietur, se nunquam vidisse literas Collationum; tertius deponit etiam de manualitate; & t. ultimus de proprio Iudicio, quibus propterea nullo modo credendum est, ex vulgatis Iuribus, & patet ad sensum.

Et ita, &c. utraque, &c.

Romana Liberationis à Fidei- iussione.

Ven. 8. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Fideiussor in quibus casibus petere possit liberationem, vel ne.

S Y M M A R I V M.

1. Res indicata probatur ex lapsu fatalium.
2. Statutum Vrbis cap. 157. lib. 1. disponit, quod fideiussor petere possit liberationem, vel alium expromissorem, etiam quod diu non fuerit in obligatione, & an d. statutum intret in obligationibus conditionalibus, & quantum dies est incertus, num. 8.
3. Statutum valet si sit à Papa confirmatum.
4. Dies incerta facit conditionem.
5. Fideiussor liberari non debet ante dies, vel conditionis existentiam, sub qua obligatus existit.
6. Fideiussor de euitione agere non potest ut liberetur re nondum euita, & rationem vide num. 11.
7. Item nec agere potest fideiussor pro tutore, vel administratore ante finitam tutelam, vel administrationem: & quare procedat, num. 11.
9. Obligatio purificata dicitur eo ipso, quod quis non probat se adimplexisse quod tenebatur.
10. Obligatio de dote restituenda habetur pro pura, licet sit incerta dies restitutionis.
11. Nonatio non presumitur, nisi expressè actum sit ut fiat.
13. Fideiussor non liberatur per prorogationem solutionis, sine tacitam, sine expressam.

DECISIO CCIX.

DOMINVS Andreas Capranica uxorem duxit D. Drusillum Spadam cum dote scut. 14000. ex quibus nuptiarum tempore, habitis decemmillibus, reliqua quatuor DD. de Spadis, Drusillus fratres solucere promiserunt intra triennium, & vice versa Andreas integram dotem in tot locis montium inuestire promisit; Sed nihilominus fratres de Spadis prævia fideiussione D. Bartholomei Capranicæ, de inuestiendis, & restituendis diis scutis quatuor millibus in casum & in euentum restitutionis dotis respectiue, illa Andreas soluerunt, ut ex illis redimeret patrem Casalis nuncupati la Capricorra, quæ prius vendita fuerat pro soluendo etiam alieno Dominici de Capranica elus patris; Ita tamen quod si irregulariter dictæ pecunie non erogarentur in redemptionem dictæ patris Casalis, firmæ manerent alie obligationes per Andream ad eorum fauorem factæ: Sed quia nec Andreas redemit, nec in dictam causam restitutionis dotis inuestiuit; propterea Bartholomeus, qui pro eo, ut su-

Tom. I.

pra fideiusserat, instetit coram A.C. liberari à fideiussione, & obtinuit; Causa verò mihi commissa; cum prætenderetur sententiam trāsire in Iudicium propolui dubium: An constet de re iudicata, quæ sit exequenda: Et fuit hodie affirmatiue resolutum: Nam in primis t. res iudicata probatur ex lapsu fatalium, amh. ei qui, C. de tempor. appellat. cap. cum si Romana, de appellat. Seraph. decis. 457. in princip. & Rota decis. 156. num. 4. par. 2. recent. Deinde est exequenda, quia de eius validitate non dubitatur, cum habeat omnia requisita de quibus Capua 7. decis. 160. par. 2. & super his nulla fuit facta difficultas.

Iustitia verò videtur clara, Quia sententia condemnat Andream ad liberandum Bartholomeum à dicta fideiussione, vel dandum alium idoneum expromissorem, quæ propterea continet idem, t. quod disponit Vrbis statutum cap. 157. lib. 1. quo cauetur fideiussorem petere posse liberationem, vel alium idoneum expromissorem, etiam quod diu in obligatione non fuerit. Vnde cum versetur inter Cives, & t. de statuti validitate; non possit hæsitari, ex quo fuit à Papa confirmatum, ut in simili dixit Rota decis. 339. num. 1. cum seq. par. 1. recent. nec etiam de Iustitia sententiz dubitari posse videtur.

Neque obstat, Bartholomeum esse obligatum in casu restitutionis dotis, t. sic sub die incerta, quæ conditionem facit, l. dies incertus ff. de cond. & demonstr. t. Et proinde nō esse locum liberationi ante dies, vel conditionis existentiam, hoc Inre, 10. ff. de verb. oblig. & l. cedere diem, ff. de verborum sign. Prout per dictā rationem t. fideiussor euitione non potest agere ut liberetur re nondum euita, Bart. & alij in l. facere posse, ff. sol. matr. t. Nec fideiussor pro tutore, vel administratore, ante finitam tutelam, vel administrationem, Ant. Gomez lib. 2. var. resol. cap. 3. num. 10. t. Quia quicquid sit. An d. etiam statutum intret etiam in obligationibus conditionalibus, & quantum dies est incertus, prout affirmant Aagon. decis. Lucen. 6. num. 32. cum seq. & Marefcort. var. 3. sol. lib. 2. cap. 65. num. 15. cum seq. In casu nostro versatur in his terminis, sed in fideiussore de presenti obligato; Quandoquidem est aduertendum Bartholomeum in casu sequuto quod Andreas ex d. scutis quatuor millibus non redemit dictam patrem Casalis, fuisse ad duos Dominos de Spadis obligatum, prout etiam Andreas principalis debitor obligatus erat, videlicet ad reuinculandum dictam summam pro dotis securitate, & restituendum seu cedendum reuinculamentum, in casu restitutionis dotis, quantum nulla est conditionalis sed præsens; illa etiam de re inuestiundo est omni respectu pura & efficax, quæ ex quo Andreas non probauit patrem Casalis reuinculasse, & lis fuit contestata, eo ipso constat quod non redemit, & ideo quod fuit purificata obligatio de reuinculando, ex reg. text. in l. si Titius, 9. & ibi gloss. verb. Iudicium ubi etiam Bart. de verb. oblig. t. Altera verò obligatio de restituendo dictam summam, seu de cedendo reuinculamentum in casu restitutionis dotis, quantumvis sit incerta quando; non tamen est incerta quoad hoc, an sit faciendū restitutio, sed certa panis tam actus, quam passus, quia de presenti indubitatum est Bartholomeum fideiussorem, seu eius heredes teneri in omni casu, dotem restituere Drusillæ, seu eius heredibus, quæ ideo quoad iuris effectus regulariter pro pura haberi solent, & si cum mortuam seq. de cond. indebit. §. pupillus 9. §. qu. sue conditione, ubi Cast. ff. de noua. & vtr. int. communier. l. Di. post Bart. in l. 1. §. de censu. & demonstr. t. Vnde ne applicentur exceptio fideiussorij pro euitione, & Tutore, quorum obligatio re nondum euita, & rationibus non redditus, nullo respectu est etia; ut ad sensum patet, & aduocet Rota in Spoletana liberationis

Y 2 nis

nis à fideiussione 21. Aprilis 1617. coram me, quæ est decis. ult. apud Cene. In addit. ad tractat. de consensu.

Mindus obstat quod pretendatur Bartholomæum fuisse liberatum à fideiussione ex prætenfa nouatione, ex quo fratres de Spadis in tempore conuento non soluerunt Andree dicta scuta quatuor millia, quia ultra quod non applicatur, quia Bartholomæus non fideiussit pro Spadis sed pro Andree ad eorum factura; Nec nouatio præsumitur, nec aliter censetur facta, quam expressè actum sit ut fiat l. fin. C. de nouat. Scraph. decis. 1172. num. 1. de lute per prorogationem solutionis siue tacitam, siue exprellam, fideiussor non liberatur, ad Textum in l. si vnus §. si cum Ere. ff. de pact. vbi gloss. & Doct. Grat. conf. 126. num. 3. cum seq. lib. 1. Decis. consil. 93. num. 5. late Gabr. de fideiuss. conclus. 3. & Anton. Tofan. decis. 125. per tot.

Non obstat demum si dicatur quod Andreas reuocauit in dictam dotis causam, ut promissit, Quia hoc nullo modo iustificatur in actis; & quando iustificaretur solum releueret quoad obligationem reuocandi, non autem quoad obligationem restituendi, seu cedendi reuocamentum in casu restitutionis dotis, pro qua etiam intrat Verbis statutum ex supradictis.

Et ita vtrique &c.

Romana Executionis Laudi.

Merc. 13. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Statutum Vrbis cap. 178. lib. 1. concedens in Laudo appellationem suspensiuam, non procedit in Laudo lato vigore compromissi vallati obligatione Camerali, & idè in hoc casu est locus Agidianæ. Præscriptio statutaria, in quibus casibus non procedat. Hæres reluens bona hæreditaria, an illa sibi de nouo acquirat, seu potius conferuat in pristina causa.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio de Iure ciuili non suspendit executionem in iudicio possessorio.
- 2 Agidianæ in terris Ecclesiæ, appellationes à possessore interpositas, reduci ad terminos Iuris Ciuilis.
- 3 Appellatio suspensiuam datur à Laudo, iuxta statutum Vrbis cap. 178. lib. 1. Fallit si Laudem emanauit ex compromisso vallato iuramento, & obligatione Camerali, num. 5.
- 4 Agidianæ non intrat in Laudo, quod ex statuto admittit appellationem suspensiuam. Intelligit, ut num. sequent.
- 6 Immissio datur Creditori in bonis debitoris ex instrumento quarentigio.
- 7 Executio præscribitur spatio 16. annorum, ex statuto Vrbis cap. 178. lib. 1. Fallit quando cessat presumptio satisfactiois, in qua dictum statutum se fundat, num. 15.
- 8 Executio præscribitur spatio 30. annorum.
- 9 Præscriptio statutaria non procedit in actione reali.
- 10 Hæreditas petitiu est actio realis.
- 11 Item actio familia Ercosunde.
- 12 Per Laudem non nouatur actio primaui.
- 13 Item nec per sententiam.

- 14 Laudem quando fertur super actione reali, ex eo oriatur etiam actio realis vtilis.
- 16 Præscriptio incitari non potest stante mala fide.
- 17 Præscriptio interruptitur per interpellationem iudicalem.
- 18 Reluctio bonorum hæreditarium facta ab heredem, non operatur nonam acquisitionem ad fauorem ipsius, sed bona permanent in eadem causa & qualitate.
- 19 Statutum præferens Consanguineos in emptione rerum patrimonialium, præcedit etiam in patrimonialibus venditis, & postea redemptis in vim patris redimendi.
- 20 Bona recuperata per heredem grauatum, in vim patris de retrouendendo, censentur hæreditaria, & veniant in restitutione commissi.
- 21 Hæres tenetur conservare in pristina causam rerum hæreditariarum redemptarum, alioquin de mala fide argui possunt.
- 22 Hæres presumitur in dubio soluisse Creditores de propriis pecuniis, non autem de hæreditariis.
- 23 Iudex mandans deposti pecunias, solvendas cui de Iure, perinde habetur ac si in specie mandasset illas solui cui debentur.
- 24 Depositum fieri debet, si creditor recessit recipere.
- 25 Depositum sufficit fieri ante executionem.
- 26 Executio si suspensa fuit de consensu partium, durante earum voluntate, & sine præiudicio quorumcumque, iurium consensum referuntur iura primaui perinde, ac si suspensio nunquam facta fuisset.

DECISIO CCX.

ALEXANDER, & Angelus de Petroniis, mutuas præteniones, circa hæreditatem, & bona quondam Tiberij eorum Patris, compromiserunt in Bernardinum Bisciani, & Coronatum de Inconronatis, quorum Laudo stare promiserunt sub iuramento, & Camerali Obligatione; Qui Arbitri in Laudo lato, inter alia declararunt per dictum Angelum circa decem dies à notificatione Laudi computandos esse acceptanda, seu dimittenda prædium apud Pontem retortum, & aliud apud Turrim Vagni, pro scutis 35. & prædium in loco, vulgo Campo de S. Valentino pro scutis 100. pro quolibet subro respectiue: prædictis autem decem diebus elapsis, & non facta per Angelum acceptione, dicta tria prædia esse debere Alexandri pro eisdem prætiis, Effluxit decennium nulla facta per Angelum declaratione, nec dimissione prædiorum ab eo detentorum; Vnde introducta lite per Alexandrum super Laudi executione, R. p. d. Alterius, ab A. C. deputatus, mandauit de immittendo in possessionem dictorum prædiorum Paulo, & fratribus de Petroniis Alexandri hæreditatis concessit; A quo Lelius Angeli hæres appellauit; Et commissi mihi causa, Dubitavi, iuxta formam Commissionis; An sit locus Agidianæ: Et fuit affirmatiue resolutum; Quia mandatum emanauit in Iudicio possessorio, in quo de Iure ciuili appellatio non suspendit executionem, l. unica, C. de non. poss. Socii. Iur. conf. 182. num. 15. lib. 2. Paris. conf. 108. num. 13. lib. 1. Vnde eum de mandati validitate non possit dubitari cum habeat omnia iuris requisita, de quibus Capit. ag. decis. 260. par. 2. t. consequenter intrat Agidianæ, quæ in Tercis Ecclesiæ, remota Iuris Canonici obstatu, appellationes à possessionis interpositas reduci ad terminos Iuris Ciuilis, Paris. vbi supra, Benintendi, decis. 17. in fine, Capit. ag. decis. 223. lib. 1. Scraphin. decis. 603. in princ. Rot. in Romana Saluatus Interdicti. 26. Novembris, 1605. coram ben. mem. Patriarcha Manzano, quæ est decis. 150. & 324. num. 1. par. 2. recent.

Neque

Romana de Marescottis.

Lun. 18. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1. Instrumenta faciunt rem certam, & manifestam.
2. Confessio debitoris facta in publico instrumento praesente, & acceptante Creditore, prauidicat confessioni, & eius heredibus.

DECISIO CCXI.

N Decisione in hac causa facta 24. Maij 1624. corā bo. me. Remboldo, fuit resolutū non constare de creditis liquidis ad fauorē DD. de Marescottis, quā possent impedire immisionē in bonis Iuliz D. Piro sicet cōmilitario, praeter vltimū creditiū scutorum 1200. de quo Domini mandauerunt, quatenus opus sit, particulariter videri: Et reposita causa super eisdē 7. maij praeteritis, Domini perstitērūt in decisio, & quoad vltimū creditum dixerunt, illud nō impedire immisionē, quia licet dicta scuta 1200. Marescotti soluerint Falconeriis, pro extinguenda quadā societate officij cōtracta per D. Iuliz, quia tamen Iuliz dictā societatem contraxerat ad cōmōdiū hereditatis Alphonſi, vel Marci Antonij, propterea Marescotti, occasione dicti crediti nullam competere retentionem, quia vti heredes praedictorum Alphonſi, & Marci Antonij soluerunt debitum proprium: Concessa autē Marescotti super dicto vltimo credito duntaxat noua audientia: fuit hodie resolutum. Cōstare de dicto vltimo credito liquido ad eorum fauorem; quandoquidem fuerunt data instrumenta duarum societatum cum Roggerio de anno 1604. contractarum, quae non cantant ad fauorem Alphonſi, sed clare ad fauorem Iuliz, quae postea de anno 1606. obtrinit duo mandata executiua pro restitutione pecuniarum virtūque societatis, nec non sequestrum contra Horatium de Bubalo, Roggerij debitorem; qui Horatius deposuit in Monte Pietatis scuta 1400. quae Iudex assignari mandauit Iuliz, vti principali creditrici, praestita per eam cautione de restituēdo prioribus, & posterioribus Roggerij Creditoribus, prout cum effectu, de eiusdē Iuliz ordine, soluta fuerant Marco Antonio: Cum autē Iuliz fuisset coacta prioribus Creditoribus restituere, contraxit aliam societatem cum DD. de Falconeriis, cum fideiussione Marci Antonij, vt cōstat ex publico instrumento desuper cōfecto, in quo Iuliz cū solemnitatibus statuariis declarauit pecunias, vt supra per dictum Roggerium, seu Horatio de Bubalo solutas ad ipsam peruēnisse, & omne commodum, & incommodum dictae vltimae Societatis ad Falconeriis ad ipsā spectare: Vnde, quia postea Marescotti heredes Marci Antonij fideiussorū, restituerunt summam praefatam Falconeriis, vt constat ex instrumento quietantiā, cum cessione iurium, clatum est quod non debitum proprium, vt praesuppositum fuit in dicta vltima Decisione, sed debitum Iuliz soluerunt, & per consequens dictum vltimum credendum in dicta summa scutorum 1200. est certum, & liquidum ad eorum fauorem, ex supradictis instrumentis, j quae faciunt rem certam, & manifestam, cap. cum dilecti, vbi Abb. n. 2. de donat. Bart. in l. 1. in princ. n. 8. ff. de nou. oper. nunci. Dec. conf.

36. sub nu. 1. Ruin. conf. 12. 9. nu. 1. lib. 4. & Rota decis. 409. num. 1. apud Greg. XV.

Ex quibus non obstat quoddā Marcus Antonius receperit dictas pecunias vt supra per Horatium depositatas. Quia illas recepit de ordine Iuliz, quae postea agnoscens bonam fidem, concessa fuit ad ipsam peruēnisse. Quae + confessio cum facta fuerit in publico Instrumento, praesente, & acceptante Marco Antonio, prauidicat Iuliz, & eius heredibus, Gabr. de confess. conclus. 2. per 107. & Rota in Romana. Mutui s. Marij, praeteriti coram me. Sed quia nihilominus Balconi, ex aliis causis praetendebant hoc creditum, quamuis in se liquidum, esse compensandum cum aliis partiis pecuniarum, per Iuliam pro Marescotti solutis, & ideo non posse immisionem retardare: Domini reseruarunt particulariter videre. An dictum vltimum creditum impediat immisionem, &c.

Et ita, &c. vtraque, &c.

Anconitana Censuum.

Lun. 22. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Negatiua non existentiae aliorum bonorum debitoris ex quibus probetur ad effectum vt intret actio subsidiaria. Haec cum benef. l. & inuent. ad quid teneatur vel non, & plura alia notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

1. Res empti proprio nomine, de pecuniis alienis, efficitur in subsidium hereditaria illius cuius sunt pecuniae, si emptor decedat non soluendo: Et quid si ex illam bona d. emptoris penes tertios an subsidiaria excludatur, num. 1. 6.
2. Inventarium probat non existentiam aliorum bonorum defuncti praeter ibi descripta, ita vt onus probandi alia bona extare incumbat alleganti, & n. 3.
4. Statutum: Antequam in confessione inventarii requiratur citationem Creditorum per proclama, & ideo non est necesse illos specialiter citare.
5. In Inventarii solemnitatibus statuitur aut consuetudini locorum.
6. Haec cum benef. l. & inuent. non tenetur reddere rationem de mobilibus hereditariis de tempore obitus defuncti penes tertios existentibus.
7. Nec tenetur litigare pro illis recuperandis, aut diligentius adhibere, & num. 9.
8. Haec cum benef. l. & inuent. adeo à lege seruatur indemnitas, vt à quibuscunque vexationibus liberetur.
9. Litibus non vexari, & à propriis negociis non distrahi, nostra interest.
10. Haec cum benef. l. & inuent. non tenetur exigere credita hereditaria.
11. Item non tenetur illa in inventario describere, nisi de eis in hereditate extant instrumenta.
12. Mobilia hereditaria praesumuntur consumpta spatio longi temporis.
13. Tutorum culpa in non recuperandis bonis hereditariis, non nocet pupillis, postea maioribus factis.
14. Pena text. in l. fin. C. de iur. delib. non habet locum contra pupillos.
14. Reuelationes factae metu excommunicationis, non probant sine requisitis, de quibus remissum.

17 Bona

- 17 Bona intricata, & difficilis recuperationis non habentur in consideratione ad effectum excludendi subsidium.
- 18 Possessio probatur ex locationibus effectuatibus per exactionem pensionum.
- 19 Emphyteusis concessa pro se filijs, & nepotibus, absque mentione heredium, dicitur ex pacto, & promissione.
- 20 Clausula ad habendum, apposta in inuestitura non operatur in prauidium vocatorum, sed solum concedente, & intelligitur iuxta naturam inuestiturae, num. 21.
- 21 Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura non transit ad extraneos.
- 22 Retentio bonorum debitoris competis pro expensis factis in lite.
- 24 Negativa non existentia bonorum defuncti, ex quibus probatur, & num. 26. 27. & 28.
- 25 Confessio facta in Commissione prauidens illi, qui eadem Commissionem usum fuit.
- 29 Censu si in subsidium fuit effectus hereditarius, pariter illius fructus hereditarij effectus censentur.
- 30 Fructus sequuntur Dominum, & eo mortuo ad heredes pertinent, num. 31.
- 31 In actione reali res non adindicatur de nouo, & vii debita, sed declaratur reus spectare, & pertinere.

DECISIO CCXII.

Quamvis in hac causa per binas Decisiones, videlicet 26. *Nonembrii* 1616. & 14. *Aprilis* 1619. coram bo. mem. Cardinali Sacrao, situmatum fuit, praedium Lumbriani fuisse commune Petro de Leonibus, & Hieronymo Archiepiscopo Theatino eius fratri: Et per alias duas Decisiones 13. *Iunii* 1625. coram bo. mem. *Baratto*, & 27. *Ianni* 1627. coram me. ¶ Censui de quibus agitur, quamvis emptus à Petro, proptio nomine, ex medietate pretij dicti praedij, spectante ad Hieronymum, fuisse subsidium effectus de Hieronymi hereditate, ex quo Petrus decessit non soluendo, ex l. *Vxonmarito*, & ibi gloss. in verb. accommodari, ff. de donat. inter vir, & vxor. *Castro* l. sed & si lege §. 1. n. 2. vers. Item dico, in lectur. *Anthonen* ff. de peti. hered. *Menech*. conf. 113. n. 36. *Manicula* de iacul. lib. 2. tit. 27. num. 9. & *Cest*, de por. rai. quest. 183. num. 6. & alijs in dictis Decisionibus allegatis: Successive Robertus, & alij Hieronymi heredes instituerunt causam expediri, Triumpho vero Centium debitoribus qui vti Creditores Petri, ex alijs causis praetendunt compensare eorum creditum cum debito censuum, ad excludendam subsidium, voluerunt tertio audiri, aduersus resolutiones, super communione praedij, factas: De die 18. *Iunij* 1618. repositio dubio, Domini steterunt in decisijs tertia vice, firmantes Praedium fuisse, vt supra commune: Cumque nihil vltius superesse disputandum videretur, fuit de nouo petita causa expediri: sed Triumpho non obstante, quod ab initio litis, fuerit semper praesuppositum, vti clarum, & indubitatum, Petrum decessisse non soluendo, negatur hoc praesuppositum, praetendentes exate alia bona Petri, quae excludunt subsidium: Vnde ex solita Dominorum benignitate, dedi particulare dubium. An extant alia bona Petri, quae Triumphus suffragetur, quod tandem post plures propositiones re maturè discussa, fuit hodie negatiue resolutum.

Ratio resolutionis fuit, ¶ Quia Tutores Roberti, & fratrum tunc infantum, consecretur in forma debita, inuentaria bonorum repertorum in hereditate Petri ex quibus probatur negatiua quod non adeat alia bona, praeter ibi descripta, l. fin. §. *Iudicia* danda, C. de iur. delib. l. fin. l. si constante n. 129. ff. sol. matr. *Gabr. de probat. conclus.* 7. num. 12. *Menech. conf.* 354. num. 24.

lib. 4. *Couar. lib. 2. cap. 6. num. 4. Seraph. decis.* 504. nu. 6. & *Rota decis.* 607. nu. 1. par. 1. recent. ¶ Adeo vt allegati alia remanente incumbat onus probandi, iuxta gloss. ordin. in l. cum de lege, ff. de probat. *Rolan. de inuent. par. 4. sect. incip. bores cum inuentario, num. 2. & seq. Alciat. de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 20. Hercul. de negat. nu. 95. & 256. *Nat. conf.* 358. nu. 8. *Seraph. dicta decis.* 504. n. 6. & *Rota in Romana* dicitur 2. *Maij* 1614. coram bo. mem. *Vbaldo*.*

Quod autem inuentaria fuerunt per Tutores in forma debita confecta non est dubitandum, etiam quod Creditores non fuerint specialiter citati: ¶ Quia huiusmodi citatio ex statuto Anconae collat. 2. nu. 23. non requiritur, sed solum sufficit Creditores citare per proclama, prout fuerunt citati. Et tunc in solemnitate inuentarii statum statutus, aut consuetudini locorum, l. fin. in prin. nu. 5. *Phannuc* de inuic. par. 3. n. 80. *Aluar. Valaf. decis.* 52. n. 22. *Gratian. de repte.* 998. n. 19. *Rota lauen. decis.* 35. nu. 1. Vnde cum omnia bona tam mobilia, quam stabilia in dictis inuentariis descripta aut non peruenierint ad manus praedictorum Infantum seu eorum Tutorum, vel fuerint à Creditore hereditatis occupata, aut alijs legitime distracta, vt infra, consequenter ad effectum: de quo agitur, bene praebetur non extare alia bona Petri, ex quibus Robertus, & eius fratres, vti Hieronymi heredes, possint recuperare praedictam pretij medietatem, qui est effectus dubij: Et sic censui isti empti ex pecunia Hieronymi vti effecti hereditarij in subsidium, possunt per eos vendicari ex supra deductis, & laus in praedictis Decisionibus coram bo. mem. *Bar.* & me. factis.

Bona vero in inuentariis descripta, aut nunquam fuisse penes dictos fratres, nec tutores, aut fuisse legitime distracta, constat ex sufficienti illorum diminutione: Nam in primis mobilia, quae vt dicitur in secundo Inuentario, erant penes *Lauiam* Vxorem Petri, fuerunt deliberata ad instantiam *Iustiniani* Creditoris, vt ex instrumento dato per *Leonios*, *Summario* 1. *Iurium* num. 4. illa vero mobilia, quae vt habetur etiam in eodem Inuentario, existerant penes *Eleonoram* *Bernabeam*, lo. *Baptistam* de Leonibus, & *Vicarium* *Episcopi* *Anconitanis* vltima quod videtur fuisse modici valoris, fuerunt per eodem reuente pro diuersis creditis: vt in §. *Summ. l. iurium* n. 2. & sequen. Et tandem pelles *Unio* *Coramnia*, ad ornatum trium stantiarum erant pariter penes tertios, vt narratur in inuentariis: ¶ Vnde cum non constet mobilia praedicta, vnquam ad *Leonios* peruenisse, illi cogi non possunt aliam, quam praedictam de eis reddere rationem. *Bar. conf.* 239. lib. 3. & *Rota decis.* 56. n. 8. post *Picard. statumum Vrbis*. ¶ Nec tenebantur pro illis recuperandis litigare, aut diligenter adhibere, l. fin. d. l. fin. §. & si praefatam, n. 1. vers. & pro hoc potes fortius, l. aryl. conf. 45. n. 26. lib. 2. c. *Manicula* de Inuentario. cap. 10. n. 30. Et ratio est, ¶ Quia heres cum beneficio Inuentarii adco à lege seruatur indemnis, vt à quibuscunque vexationibus, etiam nudi facti, liberetur, *Bald.* & *Corn. in d. §. & si praefatam*. *Didac. Spin. de testam. gloss.* 35. n. 49. *Aluar. Valaf. d. decis.* 52. n. 59. in fin. par. 1. Qui propterea non tenetur ¶ ligari necum nostra intertibus non vexari, & à proptis negotijs non distrahi, l. minoribus, ff. de minor. l. si qui ex signatoribus, ff. quemad. testam. aper. Et quod & heres cum inuentario non tenetur exigere creditum hereditarium, l. fin. in d. §. & si praefatam nu. 1. ver. quarta vtilitas circa med. *Parlador* lib. 2. rer. quorid. c. fin. 4. p. §. 1. n. 10. qui licet dubitet, tam nullo modo dubitandum esse dicit *Cancer. vbi supra* n. 139. & merito, ¶ quia nec illa in Inuentario descripte tenetur, nisi de eis in hereditate exten instrumenta, *Phannuc* d. *tract. de inuentar.* par. 3. nu. 31. & ex multis firmant *Sura* *decis.* 22. n. 9. & videtur sentire *Rota decis.* 72. num. 8. par. 2. diuers.

- 12 Et cessat omnis difficultas, † Quia cū Leonij tempore, quo Inuentaria fuerunt confecta, essent infantes, & spatio tanto temporis, vsque ad perfectam eorum ætatem, dicta mobilia presūmuntur consumpta, *Peregr.* post alios de fidei. art. 10. n. 4. & *Rota apud Greg.*
- 13 *XV. decis. 85. n. 3.* † culpa, vel negligētia Tutorum in non recuperando, illis maioribus factis, imputari non potest. *Sen. ff. de administr. Tutorum, l. 1. & l. etiam, C. si Tutor, vel Curator, interuen. Paris. dicto conf. 45. nu. 28.* & in fortioribus terminis *Cancer. vbi supra nu. 87.*
- 14 Et quod † pena *Text. an d. fin. C. de iur. delib.* non habeat locum contra pupillos, *Cancer. vbi supra num. 88. Surd. d. decis. 22. l. num. 1. & 2.*

Vnde non obstat reuelationes D. Lauinæ, & Io. Baptiste Caroli Tutoris, metu excommunicationis, virtute monitorij Ecclesiastici, factæ, quod in hereditate Petri remanserunt etiam Cutrus, vestis quedam muliebris, & quedam alia mobilia in inuentariis non descripta; Quia vltima quodam Lauinia in sua reuelatione subiungit, fuisse vendita pro expensis fene-
15 rum, & lictum hereditatis, Et huiusmodi reuelationes ex defectu citationis, & legitimis examinis sine Iuramento, & interrogatoriis partis, non probant, ad *text. in c. 2. de Testib. l. si quando, C. de d. Bart. in l. vlt. ff. de quest. & in specie dixit Rota in Ariminens. Castrorum 19. Nouembrii 1599. coram Cardinali Cancellotto, quæ decis. 138. in impress. post 3. vol. Consil. Farinac.* Intrat etiam eadem responsio, nempe quod Leonij non tenentur illa perquirere, aut recuperare, & quod in omnem casum negligentia Tutorum eis non debet nocere.

Non obstat etiam si dicatur, quod quamuis dicta mobilia non sint apud Leonios, quia tamen sunt apud alios, excludi subsidiariam, saltem pro rata parte in concursu creditorum, & pro residuo solum subsidiariam intrare. Quia in primis nullo modo probatur extate bona aliqua penes alios, quinimò præsumuntur consumpta, & quando probaretur penes Creditores aliquando extitisse, † quia tamen sunt intricata, habentur ad effectum, & de quogitur, ac si non essent, ita ut Leonij nec illa discutere teneantur, *l. vel a debitorum, ff. de relig. & sumpt. funer. & ex doct. Bart. Bald. & aliorum in l. facere, ff. solut. matr. & magis ad rem nostram ex Castrum in Luter cor 3. creditor. ff. de fideiuss. Marfil. in rubr. de fideiuss. num. 18.* & in fortioribus terminis *Rota Ianuæ. decis. 156. n. 7.* & in simili *Rota decis. 472. nu. 2. par. 1. diuers. & in Romana Saluiani 7. Aprilis 1628. in princ. coram me.* Et accedit quod alioquin nunquam, aut raro intraret subsidiaria, quia semper Creditores opponerēt, de creditis, seu rebus hereditariis penes alios, quæ tantò magis ad fauorem istorū de Leonis, qui tunc erant infantes, procedere debent. Et cessat omnis scrupulus, quia extant alij Creditores anteriores in seculis vltra septem millibus, vt in lista dā; cū tamen bona mobilia prædicta, penes ter-
17 tios sic intricata, aut præsumuntur consumpta, vt dictum est, † aut vix liis expensas in illis liquidandis, & recuperandis faciendas verisimiliter possent importare, quæ ideo non debent in consideratione haberi, *Boer. decis. 124. num. 16. Menoch. de arbit. cas. 72. num. 8. Ursil. ad Afflic. decis. 260. in fin.*

Quoad bona stabilia, prædium illud 40. Salmarum etiam Lumbriani nuncupatum, vsque de anno 1593, possidetur per Triumphos, inter quos, & Leonios pendet super eo lis in Rota coram D. meo Vbaldo. Domus sita in Castro Comburani, cū melioramentis, quæ Petrus in ea fecisse dicitur, etiam per Triumphos possidetur, vt deponit vnus Testis, † & constat ex locationibus effectatis per exactionem pensionum, de quibus in d. 4. sum. Iurium num. 1. quæ vtique possessionem probant, *J. Titia, vbi Bari. & alij ff. de so-*

lucio. Gab. sit. de locat. conclus. 4. n. 2. & sequent. & Rota decis. 555. num. 1. par. 1. recentior.

Prædium S. Apollinaris, † quod in Inuentariis narratur esse emphyteoticum, quod ad Salmas 24. fuit concessum Petro ad tertiam generationem masculinam, & in eius defectu femininam, pro suis filiis, & nepotibus, nulla facta hæcudum mentione. Vnde dici non potest hereditarium, & ad Leonios vti hæredes peruenisse, sed iure proprio, ex pacto, & prouidentia, *Bar. in l. vlt. iurando 9. si liberi, num. 4. ff. de oper. liberr. l. per. Afflic. & alij in cap. 1. An agnas. vel fil. Bero conf. 103. n. 4. & 8. lib. 1. Conar. lib. 2. cap. 18. n. 2. Valasch. de iur. emphyt. quest. 49. sub num. 6. vers. accedit, Rota apud Reuerendissimum Dominum meum Decarum decis. 32. nu. 11. & in Forosempren. Emphyteus 5. May 1627. coram D. meo Vbaldo.*

Neque obstat † clausula ad habendum, &c. de qua
10 inuestitura, Quia præterquam quod de iure nunquam operatur in præiudicium vocatorum, sed solum concedentis, *Rub. conf. 110. n. 10. Menoc. conf. 545. lib. 6. Cras. in res. pro gener. num. 308.* In casu nostro versum in claris, † quia limitatur, & restringitur per illa verba
21 immediate sequentia, ibi, secundum naturam huiusmodi Instrumentorum, & sic secundum naturam emphyteusis Ecclesiæ, de qua in dicta inuestitura, *Craet. vbi supra num. 301. & 309. Ofasc. decis. 164. n. 5. Seraph. decis. 794. n. 8.* † Emphyteusis autem Ecclesiæ, de sui natura non transit ad extraneos, & emphyteusim in auth. de non alienan. *Dollor. in l. etiam ff. solut. matr. & in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. lae Rolan. consil. 96. num. al. lib. 1. Hond. conf. 91. num. 14. lib. 2. Menoc. b. presumpt. 48. nu. 10. & seq. lib. 3. & Antic. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 19. num. 6.*

Reliquæ quatuor Salmar dicti prædij S. Apollinaris fuerunt in alio Instrumento Petro concessæ pro se, & hæredibus, Vnde prætendunt Triumphos illas spectare ad Leonios, eius hæredes; Leonij autem esse emphyteusis mixtæ, & sic reuocata etiam natura emphyteusis Ecclesiasticæ: sed quicquid de hoc sit, illæ Triumphis non suffragantur, ad effectum euitandi subsidiariam, quia vltra quod in se sunt modici valoris, & quoad Leonios multò minoris redditus, quia quarta pars reddituum spectat ad Ecclesiæ, aliæ duæ partes solent assignari Colonis, & sola quarta pars pertinet ad emphyteotam, quam solum, & paucis annis Leonij perceperunt; Considerabant Domini Leonios post longam, & dispendiosam litem, exrecuperasse à Cappella Burgbelia, † quibus propterea
23 pro expensis, & sic pro alia causa competit reuocatio; *l. vbi, 5. qui in distrabendis, ff. ad Treb. d. & ad l. 5. in cōputatione, & ibi Ius. 3. C. de Iur. delib. Grat. disc. 117. nu. 26.* & fuit latè dictum in Romana Salary prima Iulij 1569. coram Oradino, & in alia Romana Salary 4. Decembrii 1626. coram me; Et tandem Leonij ex abundantia, ad tollendam omnem difficultatem, renunciarunt in actis cuiuscumque iuri super dictis quatuor salmis, sibi quomodolibet competenti.

Tandem † quamvis ex supradictis satis in particulari appareat non extare alia bona Petri, quæ Triumphis suffragantur, etiam in genere; idipsum ex sequentibus confirmatur: Et primò ex confessione Creditorum, de qua in Commissione, super discussione bonorum hereditatis Petri, directæ bon. men. Iusto, Quæ † confessio, quia Triumphi dicta Commissione vti fuerunt, vt in 2. summario iurium num. 4. illis etiam præiudicare videtur, *Socin. in cap. final. numero 63. in fine, vers. item quia de libell. oblat. Mascard. de probat. par. 1. conclus. 368. numer. 2. & seq. Bellar. decis. 595.* Et in specie Rota in Auelliana Priusis 23. Iunij 1595. coram Gyffio impress. apud Marchef. de Commis. par. 1. fol. 145. Secundò ex testi-
25 bus

his pro Leonij examinatis, dum generaliter deponunt etiam Petri bona fuisse per Creditores occupata, nihil-
 26 que ex eis ad filios petruenise et Teriò ex alijs Testi-
 bus examinatis pro Triumphis, qui sunt etiam Petri cre-
 ditores, assensibus nullam esse spem esse consequendi
 sua credita; quòd vtiq; non dissilient, quinimò eorum
 iura fuissent prosequuti, ad l. cum de debito ff. de proba-
 27 bat. Rota decis. 143. num. 9. par. 2. diuers. ff. Quàto quia
 hæc lis fuit diu agitata, & semper cum præsupposito vti
 certo, Quòd hæreditas Petri non erat soluenda: Vnde
 talis, tempore mortis, fuisse præsumitur, ex tex. in l. sed
 Iulianus §. proinde vers. ab initio ff. ad Macedon. l. qua-
 28 dam sunt in princip. ff. de reb. dub. & Bald. in l. si certis
 annis num. 12. C. de pact. ff. Quintò denique ex facti
 euidencia, quia non obstante quòd bona omnia in in-
 uentarijs, descripta, fuerint per Creditores, vt supra ven-
 dita, aut recenta; superfluum adhuc Creditores in prædi-
 ctis scut. septem milibus, & vltra, ad l. soluendo, vbi Re-
 buff. ff. de verb. significat. Bar. in l. res Tutores num. 4. ff.
 de adminislr. Tut. Quæ omnia dicebant Domini tanto
 magis ad fauorem DD. de Leonijs esse, ad dictum effec-
 tum attendenda; quia ipsi vti dictum est, tempore mor-
 tis Petri eorum Patris erant infantes.

Quæ autem dicebantur de fructibus Censuum de-
 curfis à die mortis Petri, videlicet illos non censeri in
 subsidium prouenisse ex hæreditate Hieronymi, sed re-
 manisse semper hæreditatis Petri, & sic in eis non intrare
 subsidium, sed esse locum concessiui Creditorum:
 visa fuerunt Domini penitus sine fundamento, Quia
 cum subsidiaria fundetur in eo, quòd Petrus decessit non
 soluendo, & sicut ab eo tempore census, fuerunt in sub-
 29 sidium effecti hæreditatis Hieronymi, & sic acquisiti
 Leonijs eius hæredibus; pariter & fructus Censuum,
 qui sunt eiusdem naturæ, & proueniunt ex eodem fonte,
 nempe ex pecuniâ Hieronymi, ad text. in l. cum qui ff.
 30 de vscap. ff. Fructus enim sequuntur Dominum, l. ex
 diuerso §. ff. de rei vend. ff. Vnde pertinent ad Leonios
 31 hæredes. Cramer. conf. 295 in 7. dub. num. 4. Peregr. de fi-
 deicom. art. 49. num. 10. Grat. discept. 540. in 8. Absurdum
 siquidem esset, quòd census à die mortis Petri, eorum,
 essent, & quòd censuum fructus, non ad eos, sed ad Cre-
 ditores hæreditatis Petri pertinerent. Vnde etiam nihil
 ad rem, An actio subsidiaria, de qua hic fuerit ab initio
 intentata, nec ne, Quia vltra quòd ab initio intentata
 fuit vt ex lectura Commissionis; & cum sit realis utilis
 quocumque tempore fuerit intentata sequitur idem ef-
 32 fectus, quoad fructus, qui quoad Censum: Tum quia sunt
 eiusdem naturæ, vt dictum est, Tum etiam quia ff. in
 actione reali res non adiudicatur de nouo, & vti de-
 bita, sed declaratur retrò spectare, & pertinere, l. Pompo-
 nius §. sed & 15 ff. de proc. & d. l. ex diuerso §. vbi autem,
 vbi etiam Bar. ff. de rei vend.

Et ita decisum vtrique parte sapienter informante, &c.

Maceraten. legitimæ.

Ven. 22. Iunij, 1629.

ARGVMENTVM.

Remissoria, an & quando sit concedenda ad
 probandam existentiam bonorum defuncti
 ex quibus detrali possit legitima ex perso-
 na filij, qui inuentarium facere omisit. Fi-
 deicommissum rei certæ, An & quando ex-
 tendatur ad vniuersam hæreditatē: Et non-
 nulla alia notanda, quæ habes in Summario.

- 1 Legitimam non admittit filij ob omissionem inuentarij; sed ad quid ipsi teneantur vide latè, sub num. 15.
- 2 Filius si omisit facere inuentarium, & velit legitimam detrabere ex legatis seu bonis fideicommissis suppositis, & non confici de bonis liberis, præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod filius illa subtraxerit, de illisque fuerit satisfactus.
- 3 Remissoria non conceditur filio, qui non confecit inuentarium, & vult legitimam deducere ex legatis, & bonis fideicommissis suppositis, ad probandam existentiam aliorum bonorum quia hac probatio est contra petentem, & ad Rei fauorem, cunctis n. preced.
- 4 Remissoria releuans dicitur, si petatur à filio ad probandam existentiam bonorum à patre pro legitima sibi assignatorum, & constat de assignatione.
- 5 L. fideicommissa, §. si quis ita scripserit, ff. de leg. 3. dispositio recitatur, & quando illa intrare videatur nec ne, num. sequ.
- 6 Verba quando dispositionem inducant, vel non, & num. 7.
- 7 Instructio facta in bonis mobilibus, irribus, & alio-
 8 nibus, censetur etiam facta in bonis stabilibus, ne testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus: soluit, vt nu. eq.
- 9 Fideicommissum rei certæ nunquam trahitur ad vniuersum declaratur, vt num. 12.
- 10 Stabilia non veniunt appellacione mobilium, irribus, & alio-
 11 num.
- 11 Stabilia consuntunt tertiam speciem distinctam à mobilibus irribus, & alio-
 12 nibus.
- 12 Substitutio fideicommissaria si facta fuerit per verbum commune, tunc fideicommissaria rei certæ extenditur ad vniuersam hereditatem, quæ instructio obuenit perini accrescendi, seu non decre-
 13 scendi.
- 13 Heredi qui non exhibuit inuentarium, suis denegata audientia in Rota super petitis prædictis, alij per Testatorem legatis, quod heres ex antiquo fidei-
 14 commissio ad se spectare præstendat, & rursus reddi-
 15 tur ibidem.
- 16 Legatum rei fideicommissio subiecte ad fauorem heredis, an & quando valeat remissio.
- 17 Inuentarium confici si testator mandauerit, & ha-
 18 rer illud non confecerit, dicitur esse in dolo & con-
 19 summacia.
- 20 Filius si omisit facere inuentarium, an præsumatur bona legitimam excedere.
- 21 Heredi as præsumitur opulenta, non confectio in-
 22 uentario.

DECISIO CCXIII.

ROSTRAM fuit resolutum per plures
 Decisiones, Dominis de Pellicanis præ-
 tendentibus legitimam ex persona Phi-
 lippi in bonis Mathei eius patris, obla-
 te omissionem confectiōis Inuentarij,
 & sic hæredes Francisci Vici, Reos conuentos esse ab-
 soluendos, prout per duas sententias Rotaes conformes,
 fuerunt absoluti; Pellicani prædicti, ex quò
 vnum ex motiuis Decisioem fuit, Mattheum omnia
 sua bona fideicommissis supposuisse; hoc controuerte-
 re ceperunt, prætendentes non fuisse fideicommissum
 vniuersale, sed extare bona libera. fideicommissum non
 supposita, illaque omnia, aut fuisse per testatorem ex-
 pressè designata filijs pro legitima, aut ex illis ante omni-

nia legitimam esse detrahendam; & reliquum solum quod superest ex dictis bonis fideicommissio non suppositis, legitima detracta, esse inter filios heredes pro rata dividendam, non obstante omissione inventarii, per quam filij legitimam non amittunt, iuxta *glos. in auct. de hered. & falcid. §. si verò non fecerit. Oldrad. conf. 142. tota presens. num. 9. latè O. falcid. decis. 148. & Sura. decis. 316. num. 4.* Cum autem die 30. Martij præteritis fuerit ad dictum effectum dubitatum in Rota, An extente alia bona libera, & negatiue resolutum, vt in Decisione dicta die facta, coram me; fuit ad hoc probandum petita Remissoria, quam Domini, sepius super ea habita disputatione, pro maiori parte, hodie denegarunt. Et quia vis stat in releuantia, & informantes se inuoluebant; Domini quatuor casus distinguunt; non enim alij præter eos in subiecta materia considerari posse, videntur, ex quorum dilucidatione Remissoriam esse irreleuantem per necesse probatur.

1. Primus casus est † quando versamur in terminis quod filius non fecit inuentarium, & cum non constet de bonis libentis vult legitimam detrachere ex legatis, seu bonis fideicommissio suppositis: Et tunc certa est conclusio, quod ex omissione inventarii præsumitur existentia aliorum bonorum, & quod filius ea subtraxerit, & sic intra præsumptio satisfactionis, §. *Sancimus, in auctent. de hered. & falcid. Nat. conf. 199. num. 80. Sura. vbi supra, Perreg. Conar. Seraphin. & alij congenti in Decisionibus in hac causa factis 14. May 1621. & 28. Februarij 1628. coram D. meo Vbaldo † Et in hoc casu clarum est Remissoriam non esse dandam, ad probandum extare alia bona, Quia probatio esset contra petentem & ad Rei fauorem, *Nat. & alij ibidem*; Et in hoc nulla est difficultas.*

2. Secundus Casus est † quando filius contendit, (prout hic Pellicani) vltra bona legata, aut fideicommissio, siue particulari, siue vniuersali supposita, testatorem reliquisse alia bona, quæ pro legitima assignauit, siue in specie, & particulariter; idest talia bona, si fecit fideicommissum vniuersale, siue in genere, idest alia bona simpliciter, si solum fecit legata, & fideicommissa particularia, & petit Remissoriam ad probandum illa bona pro legitima assignata, extare; & constitit de assignatione, Remissoria est releuans; Vnde in hoc casu releuantia pendet ab eo, An ex testamento Matthei probetur dicta assignatio: Verba testamenti, ex quibus eam probari contenditur hæc sunt, *Cum adhuc vltra prædicta supersint multa alia bona in hereditate mea, & alia infra ponam sub eisdem conditionibus, quæ transcurrent legitimam filiorum meorum, & vltimus ibi, volo, vt infra nunc faciant conficere inuentarium de omnibus bonis meis stabilibus particulariter, & de mobilibus, pecunijsque & mercantijs per estimationem; quod inuentarium volo omnino confici ad effectum, vt ex confessione dictorum filiorum & heredum meorum appareat alia bona sufficere ad legitimam.* † Ex quibus testamenti verbis, videtur intrare dispositio *Text. in l. fideicommissa §. si quis ita scripserit ff. de leg. 3. vbi sic Iuriconsultus, si quis ita scripserit sufficiant sibi vinca, vel fundus, fideicommissum est, quoniam, & illud fideicommissum esse arbitramur, contentus esto alia re.*

Sed profectò præsentem assignationem legitimæ, per dicta verba non fuisse factam, tam ex facti serie, quam ratione conuincitur. In primis ex facti serie, quia imò verba testamenti sunt clara, quod testatur noluit pro legitima relinquere vltra debitum de iure, iuxta patrimonij vires; non enim dixit, *alia bona sufficiunt pro legitima*, sed extare alia bona quæ transcendent legiti-

mam, ergo clatis verbis dixit quodd vltra legitimam superant alia bona, & sic distincta à legitimæ: nec non ex quo voluerit etiam, vt in inuentario describerentur mobilia, & postea subdit, *hoc idè velle, vt ex confessione filiorum appareat alia bona sufficere pro legitima.* Vnde cum postea omnia bona mobilia fideicommissio supponat, † sicut quoad ea non intrat in casu nostro dispositio, *text. in d. §. si quis, licet neque quoad alia, quæ describere iussit testator verò, quia in dicto §. verba testatoris erant dispositiua, & principaliter prolata ad fauorem eius, in quem fuerunt directæ, ad finem, vt haberet quidd aliàs habiturus non esset: Non enim posset aliud importare, quod idè disponunt, vt latè Bart. in l. ex hac scriptura ff. de donat. & in dicto §. si quis ita.* In casu autem nostro verba prædicta testamen fuerunt prolata propter aliud; idest non vt filij legitimam haberent, quam aliàs in omnem casum habituri erant, sed ad effectum, vt illa non deduceretur ex bonis fideicommissio subiectis, vt ad sensum patet, & sic † non disponunt, ex reg. text. in l. ex his verbis, & bene ibi Bald. C. de testam. mil. Bart. vbi supra *Manric. de coniect. ult. volunt. lib. 3. cap. 12. num. 2. & lib. 8. tit. 1. num. 7. in fine, & Sura. decis. 50. nu. 8. cum sequent.*

Tertius Casus est quando filius non contendit bona aliqua fideicommissio non subiecta, esse pro legitima assignata, nec legitimam petit ex legatis, & bonis fideicommissi, vt in primo casu; sed dicit vltra legata, & bona fideicommissio supposita, adesse alia bona, ex quibus legitima deduci debet, & consequenter supponitur testatorem non fecisse fideicommissum vniuersale, prout in præsentī supponitur, ex quo † testator post duo particularia fideicommissa instituit heredes filios suos in bonis mobilibus, iuribus, & actionibus, & eos ad inuicem substituit, nulla facta mentione stabilitum; quo casu licet in institutione hæredis veniant etiam stabilia, & generaliter omnia bona, nec testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, ad l. ius nostrum, ff. de reg. iur. † non tamen illa veniunt in substitutione fideicommissaria rei certæ nunquam trahitur ad vniuersum, quia non militat dicta ratio, leg. cogi, §. generaliter, ff. ad Trebellian. Bald. conf. 196. num. 1. lib. 4. & Cagnol. in d. l. ius nostrum; † Appellatione autem mobilium iurium, & actionum non veniunt stabilia † quæ constitunt tertiam speciem distinctam à mobilibus, iuribus, & actionibus, leg. quem Tiberius, §. vltimo, ff. de pecul. latè Tiraquell. in tract. de vtroque retract. §. primo gl. 7. pag. 71. numero 9. Rabus. in leg. meorum, 91. ff. de verb. signif. Pinel. in prima parte rubr. C. de bon. matern. numero 24. cum sequent. & Gabr. commut. opin. titulo de verb. signif. conclus. 7. numero 1. cum sequent. Et in his terminis Decius conf. 387. vnde ad probandum stabilia existisse, vident Remissoriam releuare, & sic esse concedendam.

Sed etiam in hoc casu irreleuantia est clara, † Quia vltra quodd in præsentī, substitutio fideicommissaria non fuit facta per verba merè obliqua, vt in dicto §. generaliter, sed per verbum commune, *sufficiunt*, quo casu videtur fideicommissum rei certæ extendi ad vniuersam hereditatem, quæ institutio obuenit per ius accrescendi, aut non decrescendi, vt expresse firmat Bartol. in dicta leg. cogi, §. sed & similes Perreg. de fideicommiss. artic. 5. num. 36. quicquid fit de dicto iuris articulo, non exhibito inuentario, est penitus Pellicanis audientia deneganda, vt in fortioribus terminis resoluit, *Rota in Romana restitutionis hereditatis de Naris, 19. Nouembrii, 1627. coram me, & vbi hæredi dum non exhibuit Inuentarium, fuit denegata audientia super petitione prædij alij, per testatorem legati, quod ad se hæres ex antiquo fideicommissio*

fo specta

fo spectare dicebat, ea nimirum ratione; quia non confitit de iuentatio, præsumitur in hereditate adesse totidem, & plus, quod valor prædij, quo casu valet legatarius rei fideicommissi subiectæ ad fauorem hæredis, *l. vnum ex familia, §. sed si fundum ff. de leg. 2. c. cum autem hæres in eo casu agnouerit, resolutionem Rotalem fuisse iudicam, exhibuit Inuentarium, & pendet nunc disputatio an illud suffragetur; quia dicit legatarius fuisse confectum sine debitis solemnitatibus, ergo multo magis, in casu nostro, audientia denegari debet; tum quia nullum penitus inuentarium exhibetur; tum etiam quia in casu dictæ Decisionis, testator non iussit Inuentarium confici; quo casu mitius cum hærede proceditur; quam in casu nostro, in quo cum testator illud fieri præcisè mandauerit, non conficiens dicitur in contumacia, & dolo; vt in puncto *Socin. conf. 46. num. 5. vol. 1. Angel. conf. 135. num. 1. in fin. Dec. conf. 192. nu. 5. Rinin. conf. 95. num. 46. & bene Molin. de Hispan. Primogen. lib. 2. c. 28. n. 10. & Greg. Scabed. dec. 139. n. 3. vol. 1.* Et tandem cessat difficultas, quia fuit iam per plures Decisiones resolutum: Pellicanis obstat exceptionem non confectiois inuenciarij, ad effectum, de quo agitur: Si enim stantibus dictis Decisionibus, exceptio inuenciarij obstat. Remissoria est penitus irrelevans, quia alias resolutiones præfatæ essent superflue.*

- 15 Præterea quævis filio non conficiens inuentariū iuxta opinionem supradictam debeatur legitima in corporibus hereditariis, & possit à legatariis seu fideicommissariis aliqua corpora hereditaria petere pro sua legitima, quia vult id ipsum, quod sibi in specie debetur: omnes tamen DD. conveniunt, vt ex eadem legitima, aut de suo, si legitima non sufficit, teneatur integra legata & fideicommissa refundere, *Bart. in auth. sed cum Testator n. 1. vers. quæro virum, C. ad l. Falcid. vbi reprehendit Jacob. Belusj. contrarium tenentem Roderic. Suar. in l. quoniam in prioribus in tertiam ampliat in fin. C. de inoff. testam. Phares de inuent. p. 7. n. 13. & seq. & plures alij quos cumular, & sequitur Surd. d. dec. 16. n. 16. & sic ad evitandum circuitum, legitima non est ei soluenda, nisi prius refundat integra legata, & fideicommissa, vt in puncto Surd. vbi prox. n. 13. Ergo cum in casu nostro, in omnem casum, mobilia iura, & actiones sint fideicommissa supposita ad fauorem Francisci, & ex non confectioe inuentarij præsumptio sit, quod ex eadem legitimam quantacumque illa sit, Remissoria est irrelevans, quia ex legitima, aut aliis de suo, teneretur mobilia, iura, & actiones refundere, quæ vt dictum est, iuris præsumptione excedunt legitimam: Quæ omnia tanto magis videntur admittenda, ex quo non opponitur de non confectioe inuentarij in vim actionis, sed per modum exceptionis.*

Quartus & vltimus casus fuit excitatus per vnum ex Dominis, qui fuerit pro Remissoria, videlicet quod Pellicanis debetur Remissoria ad probandum, etiam alia bona non ad consequendam legitimam, quia vt dicebat, eam iam habuisse constititur, sed ad effectum succedendi in dictis aliis bonis, si quæ sunt, vt hæredes, simul cum hæredibus Francisci, qui fuit cohæres Philippus, sed in casu isto est multo minus Remissoria danda. Quia non solum in eo procedunt omnes rationes, de quibus in præcedenti casu, sed vltius alia particularis ratio, quia in casu præcedenti hæredes Francisci opponunt de inuentario, vt fideicommissarij bonorum mobilium, iurium, & actionum duraxat: in præsentem autem possunt etiam de non confectioe opponere, vt cohæredes, cum enim ipsi, vt fuit iam resolutum, non obstitit dicta exceptio; sed solum Pellicanis, per iure optimo dicere possunt fuisse opulentissimam, & sic ultra bona probanda per Remissoria,

alia, & alia multo pretiosiora existisse, & sibi pro sua portione hereditaria contingere, ne dum bona liquida, per Remissoria: sed multo plura, quæ semper præsumuntur ex non confectioe inuentarij, præsertim ad effectum excipiendi.

Vnde non obstat quod Antonia hæres Philippus dederit Francisco omnia bona, quæ habuit à Philippo, & quod in hac causa agitur de dictis bonis donatis: Quia ultra quod est in confesso apud partes, quod in hac causa non agitur nisi de legitima Philippus: Aut in dicta donatione non aderat nisi dicta legitima (vt Pellicani dicunt), iam habita ex bonis Matthei, Aut præteritur Philippus aliunde alia bona habuisse: In primo casu procedit omnia supradicta. Secundus autem casus est impertinens: quia non petitur Remissoria ad probandum quod in hereditate Remissoria existit alia bona, sed solum, ea existisse in hereditate Matthei.

Et ita decum vtique, &c.

Toletana Admissiois.

Ven. 22. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Remissoria denegatur data articulo rum irrelevantia, reu'tante ex eo quod illa petiatur ad probandum id, de cuius contrario constat ex confessione petentis Remissoria; & ex quo tendit ad probandum id, quod est contra ius, & Decisiones.

S Y M M A R I V M.

- 1 Remissoria denegatur ob irrelevantiam articulo rum.
- 2 Ad testes non spectat deponere de dispositione iuris, sed solum de facto, & per verba facti.
- 3 Remissoria non datur ad probandum, id de cuius contrario constat ex confessione eius qui Remissoria peti.
- 4 Confessio parit preuiales nulle Testibus.
- 5 Et præsertim quando non datur sumus de errore.
- 6 Emolumenta procurentia ab Anniversariis dantur ad instar distributionum: & ideo non percipiuntur in absentia, pro vt percipiuntur, quæ competunt particulari nomine Beneficij, & non seq.
- 7 Distributiones quæ dantur interessentibus ratione seruitutis, non percipiuntur particulari nomine, quia non dantur de corpore beneficij, nec augent corpus prebende.
- 8 Declaratio iuris & sententiarum Rotalium ad Papam, & ad Rotam spectat.
- 9 Remissoria non conceditur ad probandum quod est contra ius & plures decisiones Rota les.

DECISIO CCXIV.

IN Sententiis Rotalibus in hac causa latis fuit inter alia declaratum, Cappellanos ad nutum Collegij Compluten. amouibiles, non debere participare de emolumentis, quæ Rectores, & Beneficiati perpetui percipiunt, particulari nomine, ex propriis eorum Ecclesiis: Cum autem Cappellani amouibiles continuant in perceptione emolumentorum, vulgo de Tabula, Rectores & Beneficia: cum præsupposito quod dicta Emolumenta de Tabula ad eos spectent, eorum particulari nomine: & sic quod Cappellani contraueiebant Sententiis Rotalibus, obtinuerunt contra eos Declaratoria,

Declaratoria, & illis postea instantibus pro Aggravatoria; & proposito dubio. An esset concedenda, *dis. 4. Decemb. 1626.* fuit coram me negativè resolutum, ea scilicet ratione, quia nec Declaratoria super dictis emolumentis lata fuit; sed super expensis & Præmientiis, de quibus etiam in dicta sententia, vt bo. me. Vbaldus, de ordine Rotæ declaravit, nec liquebat quòd dicta emolumenta Tabulæ, essent de illis emolumentis, quæ à dictis Rectoribus & Beneficiatis, particulari nomine percipiuntur, & quorum perceptione, vt dictum est Cappellani amovibiles, vigore dictarum sententiarum debent abstinere: Hinc Rectores, & Beneficiati petierunt Remissionem ad probandum, quod emolumenta Tabulæ, de quibus agitur sunt de illis emolumentis, quæ ipsis proprio nomine debentur. Et propositio hodie dubio an dicta Remissio sit concedenda, fuit etiam negativè resolutum. ¶ Ratio resolutionis fuit irrelevancia articulorum ob quam semper remissio denegatur, *l. ad probationem, C. de Probat. Roman. conf. 126. num. 3. Cassad. decis. 1. de dilat. Conf. de Grass. d. 5. eodem tit. & Rota decis. 589. num. 1. par. 1. recent.* & fuit millies dictum.

De irrelevantia autem lex priorum articulorum, nullo modo dubitari potest. Quia primus continet consuetudinem Cleri oppidi Madriti congregandi se capitulariter: Secundus possessionem Collegij Complutensis deputandi quatuor Cappellanos ad eius nutum amovibiles: Tertius in Ecclesiis d. oppidi adesse quatuor genera emolumentorum: Quartus, Quintus, & Sextus, pertinentiam trium priorum generum prædictorum emolumentorum, quæ non contineantur, sed omnia vt iacent in dictis articulis vteque admittuntur pro veris.

Septimus articulus habet duas partes, quarum prima continet quartum genus emolumentorum, nempe emolumenta Tabulæ, de quibus agitur, ad Rectores, & beneficiatos perpetuos pertinere privative quoad cappellanos amovibiles, quòd cum allegetur aliquis titulus pendere, & postum est in iuris dispositione, de qua deponere non possunt ad testes sed solum de factis & per verba facti, *Gloss. in l. stipulatio §. hac quoque ff. de verb. oblig. Rip. in l. n. 32 ff. de iur. pet. Felin. in C. cum causam, in primo n. 9.* & ibi etiam Bald. & alij de Testibus Alex. conf. 159. n. 5. lib. 6. Rota decis. 140. num. 3. par. 2. diversè, secunda verò pars continet immemorablem Rectorum & Beneficiatorum percipiendi dicta emolumenta, privative, & tamen ex eorundem confessione, & pluribus Testibus desuper iam examinatis, & publicatis constat, etiam Cappellanos amovibiles participasse, & esse in quasi possessione percipiendi dicta emolumenta. Vnde merito super dicta immemorabili est Remissio deneganda, ¶ quia non datur ad probandum id cuius contrarium constat ex confessione eius qui Remissionem petit, *ad text. in cap. in presentia §. praterea de probat. Innoc. in c. cum coniungat, de offi. Deleg. Aym. conf. 175. num. 10. Verall. decis. 283. n. 6. par. 3. Greg. XV. decis. 32. n. 4.* Et merito ¶ quia confessio partis præstat mille Testibus, idem Gregor. decis. 357. n. 3. & ibi add. n. 7. ¶ & præterit quando, vt hic non datur sumus de errore, nec dari posse videtur, stantibus dd. Testibus.

Octavus, & ultimus articulus continet Beneficiatos perpetuos percipere emolumenta Tabulæ particulari nomine, ex eorum propriis Ecclesiis est penitus contra iuris dispositionem: ¶ Quia cum talia emolumenta proveniant ab anniversariis, & aliis huiusmodi, & sic denur ad instar distributionum, *c. unico in fin. vbi Gem. in d. Cler. non resid. in 6. & post, Lap. alleg. 43. Rebuss. in concord. tit. de collat. §. 1. verb. distributionum, tradit Lar. de annivers. & Cappell. lib. 1. cap. 17. n. 1.* & seq. non percipiuntur in absentia pro vt percipiuntur,

quæ competunt particulari nomine beneficij, sed lucrantur ratione servitij, & laboris personalis à solis interessentibus, & ¶ idèò non percipiuntur particulari nomine, quia non dicuntur de corpore beneficij, nec augent corpus præbendæ, *Oldrad. conf. 116. n. 1. Consar. var. resol. l. 3. cap. 13. n. 1. Gonzal. super. reg. 8. in præm. §. 7. n. 163. Garz. de benef. par. 5. c. 3. n. 158. cum seq. Fur. decis. 478. libr. 2. in nomen impressis, & Rota decis. 8. num. 1. de præbend. in nou. ¶ Vnde cum dictus articulus, nedum tendat ad declarationem iuris & Sententiarum Rotaliū, quæ ad Papam, & ad Rotam spectat, ¶ imò sit contra ius & tot decisiones Rotales, non est super eo Remissio concedenda, *Rota decis. 312. num. 1. par. 1. recent. & Greg. XV. decis. 184. n. 1.* Et tantò minus, quia effectus, ad quem petitur Remissio non est alius quàm vt Cappellani amovibiles non gaudeant dictis emolumentis de Tabulæ, quod est penitus impracticabile, quia esset tollere Cappellanas & Breue Clementis Octavij admittens eos ad emolumenta, quæ percipiunt Beneficiati perpetui, nec non dictæ sententiæ Rotales, super d. Brevis interpretatione latæ, superfluz & inutilis penitus redderetur: Cum enim Cappellani non participant de aliis tribus generibus emolumentorum, si nec etiam de hoc quarto genere gauderent, nihil penitus haberent.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Leodien. Decimarum.

Lun. 25. Iunij, 1629.

S V M M A R I V M.

Assistentia Iuris communis in exigendis Decimis, an & quando suffragetur vel non, ad effectum manutentionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Assistentia iuris communis in exigendis decimis, cum probatione quasi possessionis in genere, suffragatur ad effectum manutentionis: Et maxime si probetur quasi possessio particularis, num. 2. falsis vs num. 5. & 7.
- 2 Cistercienses Fratres, & Moniales, ex privilegio Sixti Quarti, sunt exempti a solutione decimarum ex terris propriis laboribus, & expensis cultis: nisi aliter convenerint, num. 9.
- 3 Possessio vnius partis probatur, ex quo altera pars petit ad illam reintegrari.
- 4 Manutentio debetur, licet pendente in possessione exigendis Decimas, habentis privilegium cum quasi possessione.
- 5 Possessio probari debet in casu in quo manutentio petitur: alius non reletur.

DECISIO CCXV.

N Decisione in hac causa facta: Iunij 1626. fuit resolutum: Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Aquensis tunc solum informantibus, esse dandum mandatum de manutentio contra monasterium, & Moniales Roberti Môtis Ordinis Cisterciensis, in quasi possessione percipiendi decimas, ex rebus vulgo Botariis cultis expensis earum propriis, sitis in Parochia S. Romachi quæ est prædictorum Capituli & Canoniorum: ¶ Ratio resolutionis fuit assistentia iuris communis, & probatio quasi possessionis in genere ad favorem Capituli, Anton. de Burr. in cap. fin. n. 40. ver. item si Rector de caus. Possess. & propriet. ¶ tanto magis, quia

quia ultra probationem quasi possessionis generalis, probatur quasi possessio particularis percipiendi decimas in litis prædiis, *Rota decif. 2. num. 3. de præscript. in nou. Seraph. decif. 144. num. 3. addit. ad Gregor. XV. decif. 312. in fine, & laud. Modern. Bonon. Var. resol. lib. 1. cap. 11.*

- 3 Sed ꝑ̄proposita hodie causa vtraque parte informante, fuit recessum à decis; ex quo ꝑ̄ parte Monialium datum fuit amplum priuilegium Sixti IV. de anno 1402. quo fratres & Moniales Cistercienses fuerunt exemptæ à solutione decimarum ex terris propriis laboribus, aut expensis cultis, tam anteq̄, quā post Concilium generale acquisitis, cum expressa derogatione dicti Concilij, de quo in c. nuper. de decim. & vltieris ex Testibus ꝑ̄ & ex quo Capitulum alias petiit reintegrari, videtur sufficienter probari quasi possessio earum non soluendi decimas in dicto casu, ꝑ̄ quibus concurrentibus habenti iuris assententiæ, & quasi possessionem in genere, denegatur manutentio.
- 4 ꝑ̄ Quinimo habens priuilegium cum quasi possessione, est in possessione, lite pendente, conseruandus, C. cum persona, §. quod si tales, vbi franc. num. 2. de Primil. in 6. & d. Modern. vbi supra numer. 5. & 18. & Greg. XV. dicta decif. 312.

- 7 Neque obstat ꝑ̄ quasi possessio particularis Capituli, percipiendi decimas ex istis prædiis. Quia solum concludunt d. perceptionem à conductoribus Monialium, non autem quando illæ propriis expensis colunt; in quo casu per Moniales ex supradictis probatur contrarium. Vnde cessat manutentio; quia ꝑ̄ regula est quod possessio debet probari in casu, in quo manutentio petitur, alias non releuat, *Aym. conf. 96. num. 4. Rota decif. 393. n. 2. & decif. 799. n. 3. p. 1. diuersif. Et præsertim in subiecta materia, Seraphim. d. decif. 1449. n. 3.*

- 9 Minus ꝑ̄ obstat probatio quasi possessionis Capituli, percipiendi decimas, etiam quando moniales excolunt propriis sumptibus. Quia concludit de aliis terris diuersis ab istis de quibus agitur, ex quibus moniales, virtute cuiusdam transactionis, de anno 1582. quæ data fuit *Summario num. 4. renunciantes* quoad eas tantum, dicto Priuilegio Sixti Quarti, se obligarunt decimas soluere, etiam quod propriis sumptibus, aut laboribus excolerent, & sic intrat, à contrario sensu dispositio *Taxi. in d. cap. nuper*, ibi; nisi cum istis Ecclesijs aliter dixerint componendum, & facit *Tax. in c. veniens. de transact.*

Et ita, &c. vtraque, &c.

Elen. Distributionum.

Luna 25. Junij, 1629.

ARGVMENTVM.

Concordia inita cum Antecessore quando liget successorem: Etan via executiua competat pro contentis in transactione, facta super Distributionibus.

SVMMARIVM.

- 1 Libro Capituli, in quo describuntur Canonici, interefferentes diuinis officijs, creduntur.
- 2 Concordia inita cum Antecessore ligat etiam successorem in beneficio, si sit ab Episcopo confirmata.
- 3 Preteritum si fuerit à successore, medio iuramento confirmata.
- 4 Concordia approbatio inducitur ex illius obedientia.

Tomus I.

- 5 Via executiua competis pro contentis in transactione.
- 6 Transactio habet vim rei iudicata.
- 7 Res iudicata habet paratam executionem.
- 8 Distributiones quædam, debitationis interesse, habentur vti mercedis operatorum.
- 9 Via executiua competis pro mercedibus operatorum.

DECISIO CCXVI.

DOMINI dixerunt contra D. Abbatem Collegiatæ Ecclesiæ B. M. de Regalk, oppidi Perpiniæ, esse relaxandam mandatum executiuum; ad fauorem Capituli, Canonicoꝝ, & Beneficiarioꝝ dictæ Ecclesiæ, ꝑ̄ solutione contentorum in transactione inter eos inita, de anno 1603. nempe ad fauorem Cõmunitat, seu massæ Communis distributionum, ꝑ̄ annuis libris centum, & octo, illarum partium, in pecunia numerata, duodecim mensuris frumenti, nonaginta sex ponderibus vuarum, ac viginti quatuor mensuris blet, debitis dictæ Cõmunitati, pro distributionibus, ab anno 1626. inclusiue, vsque ad præsens; nec non ad fauorem singulorum Canonicoꝝ qui resederunt, & illius interfectum in vnoquoque mense, ꝑ̄ decem dies pro sex ponderibus, vulgo, agminas; triel debitis quolibet anno in mense Septembris, videlicet à die 1. Maij 1627. vsque ad diem tertium Febr. præteritij, toto quo tempore probatur prædictum requisitum præsentis, & interefferentiæ Canonicoꝝ, vt in libro Capitulari d. Ecclesiæ, in quo adnotati solent interefferentes diuinis in qualibet hebdomada, *Summ. hu. 4. ꝑ̄ Cui libro in hac materia standum videtur, Felin. in c. ad audientiam, num. 16. de præscript. Anchor. conf. 44. num. 5. Rota decif. 629. circa med. par. 2. recent.*

Ratio resolutionis fuit, ꝑ̄ Quia quauis d. Concordia fuerit inita cum antecessore, tamen quia fuit ꝑ̄ Episcopum confirmata, ligat etiam Abbatem modernum, c. de cetero §. in transact. vbi *Innoc. num. 4. & 5. & Card. in c. veniens apud §. sed. tit. Et cessat difficultas, ꝑ̄ Quia fuit etiam ꝑ̄ dictum Abbatem modernum, in primo ingressu expressè, medio iuramento, approbata, *Summ. n. 2. ad tex. in c. cum venissent 6. de iussu. Bellam. conf. 30. num. 6. nec non subsequenter obseruantiæ, vsque ad d. annum 1626. obligando conductores reddituum Abbatie, ad soluendum Cõmunitati, & Canonici prædictas summas pecuniarum, & fructuum, habita relatione ad d. Concordiam, *Summ. num. 3. ꝑ̄ Ex qua obseruantia inducitur etiam approbatio, & ratificatio d. Concordiæ, Dec. in l. semper qui non prohibet n. 7. ff. de reg. iur. Crau. conf. 360. num. 7. Ciuale. decif. 21. num. 53. par. 1.***

Quod autem ꝑ̄ pro contentis in transactione competat via executiua, est communiter receptum, *Crau. conf. 685. n. 27. vers. similis modo Suarad. l. post rem iudicatam, not. 8. vers. item transactio, n. 3. Guisier. in repet. l. nemo potest, n. 439. ff. de leg. 1. Roderic. de execut. c. 1. art. 3. n. 18. Modern. Rom. discept. for. c. 665. n. 11. & Rota apud Card. Canal. decif. 23. lib. 2. n. 23. Et ratio est, ꝑ̄ quia transactio habet vim rei iudicatae *Leon. minore, vbi omnes, c. de transact. Cefal. conf. 130. n. 71. Rõl. conf. 28. n. 27. lib. 4. & Rota decif. 414. n. 2. par. 1. recent.* ꝑ̄ Res autem iudicata paratam habet executionem, l. si sese non obulit, §. si ex conuentione, vbi *Bar. l. si, & alij, ff. de re iud. & l. si causam, c. de execut. re iud. Suar. vbi supra, not. 1.**

Et circumscripta etiam ratione prædicta, quod in casu nostro pro summis, & partitis prædictis detur via executiua, ex eo patet, quia ex tẽbre Concordiæ, illæ debentur Cõmunitati pro distributionibus, ꝑ̄ Canonici verò cum onere interefferentiæ in diuinis; quæ ideo vti operatorum mercedès haberi debent, *Paris. conf. 33. n. 3. vol. 4. Gig. conf. 144. n. 6. & 13.*

Z

Monti

- 13 *Monet. de distribut. p. 1. q. 1. num. 13.* † Pro operatio-
rum autem mercedibus, indistincte via executio-
rum competi, *Rebuff. de sen. execut. art. 3. gl. 7. num. 1.*
‡ 25. &c.
Et ita decisum visa tantum, &c.

Perusina Spolij.

Merc. 27. Iunij, 1629.

ARGVMENTVM.

Res Iudicata ex quibus interet vel non: Et
quando appellatio debeat in scriptis, vel suf-
ficiat viva voce interponi.

S V M M A R I V M.

1. Res Iudicata intrat, si appellatio non fuit interposita
in scriptis, intra decem dies.
*Declar. procedere in appellatione a diffinitiva ex in-
teruallo, num. 7.*
2. Res Iudicata intrat, si non fuit reditum pro Aposto-
lis, licet appellatura fuerit intra terminum iuris.
3. Rursus intrat ob lapsum fatalium.
4. Transportatio integri processus fieri debet ab eo qui
pretendit rem Iudicatam: ita ut non sufficiat pro-
ductio solius sententia.
5. Sententia non probat sine processu.
6. Appellatio viva voce, incontinenti interposita, suffi-
cit de iure.
8. Appellatio ab inter locutoria debet esse in scriptis de
iure Canonico.
9. Terminus ad redeundum pro Apostolicis durat, de
iure, per triginta dies.
10. Appellatio prosequi potest intra biennium, in Cu-
ria.
11. Fatalium prorogatio, a quo tempore sit computanda.

DECISIO CCXVII.

1. M I N V S Perusinus de Ansideis † præ-
tendebat rem iudicatam, sententia ad eius
favorem Pernsinx, con. DD. de Alphanis ex
triplici capite: Primo, quia Alphani infra
decem dies non appellaverunt in scriptis, in d. l. 1. §. fin.
2. ff. de Appellat. † Secundò quia, quatenus appellarent
intra terminum, non redierunt pro Apostolis, c. ab
eo de Appel. in 6. Clem. qualium eod. tit. Et demum †
3. ob lapsum fatalium, Auth. ei qui C. de temp. appellat.
‡ cap. cum sit Romana de Appell. Unde dedi dubium.
An constet de re iudicata: Et DD. hodie resolverunt
eam non probati.

- Nam primum de appellatione non interposita in
scriptis, cessat pœnitentia, tum quia non constat, de sen-
tentia in processu actorem per Ansideum transporta-
to, ex cuius revoluzione prætendit constare de non
appellatione in scriptis; quinimo ex ea constat non
4. adesse sententiam in dicto processu: & clarum est †
Ansideo qui prætendit rem iudicatam, incumbit
onus transportandi integrum processum, ita ut ne-
que sufficiat productio solius sententia, *Moderni de
5. appell. q. 2. art. 2. num. 19. vers. contrarium servat.* † Et
hoc ex eo quia sententia non probat sine processu,
*Paul. de Cast. in l. qui ad civilia, ff. de appellat. Ca-
put. de dec. 118. par. 3.* Tum etiam quia quatenus cõ-
staret de sententia, illa, ut vtrinq; dicitur, fuit lata
die 15. Octobris 1626. † & tamen Alphani docent de
6. appellatione, viva voce, incontinenti interposita, pro
ut de iure, l. 1. & ibi gloss. ff. de appellat. *Bart. in d. l. 1. §.*

*fin. ff. eodem Specul. eod. tit. §. qualiter autem, in princ.
lib. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 28. Acbi. decis.
2. in princ. de appell. & Pur. decis. 101. num. 1. lib. 3.
† Nec aduersatur, tex. in d. l. prima §. fin. Quia pro-
cedit in appellatione a diffinitiva ex interuallo, ut
ibi declarat *Bart. num. 4.* † prout de iure canonico
idem est in appellatione ab inter locutoria, a qua
indistincte appellandum est in scriptis, cap. 1. vbi gloss.
verb. Interlocutoria de appellat. in 6. *Franch. in c. v. de
debitis, coll. 11. vers. ultimo ponit, eodem tit. Vestr. vbi
supra, Rota decis. 34. de appellat. in nou. & apud
Ema dicta decis. 101.* vbi rationem differentia af-
signat inter appellationem a diffinitiva, & interlo-
cutoria.*

Secundum quòd non fuit reditum pro Apostolis:
ex facto tollitur: tum quia ut dictum est, in processu
non constat de sententia: tum etiam quia Alphani ap-
pellaverunt, ut supra, die 15. Octobris, qua ut dicitur,
fuit lata sententia, & Iudex dedit terminum iuris:
die verò penultima eiusdem mensis redierunt pro
Apostolis, quos Iudex eadem die penultima dedit, †
8. & sic intra terminum iuris, qui durat per triginta
dies, cap. ab eo vbi *Archid. de appell. in 6. l. iudicibus, C.
eod. Bart. in d. §. fin. num. 8. vers. queris gloss. Specul. in
tit. de Apost. in rubr. num. 15. vers. sed nunquid libello,
lib. 4. Marant. in specul. par. 6. art. 2. num. 416. vers. 4.
casu, Marches. de Commiss. par. 2. cap. 1. de Apost.
par. numero 28. & Rota decisio 80. de appell. in
anvis.*

Tertium de prætenfa desertione ob lapsum fata-
lium, similiter non relevat, non dicto de sententia, &
in omnem casum cessat etiam ex facto, † quia duran-
te adhuc biennio, quod passim datum in Curia, ut re-
statut *Pur. decis. 385. lib. 1. † fatalia, ut apparet ex a-
ctis, fuerunt prorogata ad sex menses, qui non sunt
computandi, ut Ansideus prætendit, a die de proroga-
tionis, quæ facta fuit die 3. Iunij 1628. & sic per tres
Menses, & dies duodecim ante lapsum dicti biennij,
quòd curtebat vsque ad diem 15. Octobris eiusdem
anni, sed a die finis biennij, *Mandof. in tract. de Com-
miss. prorog. fatal. verb. licet & causa, Marches. co-
dem tit. cap. 1. §. 1. numero 58. & Pusa dicta de-
cisione 385.**

Et ita, &c. vtraque, &c.

Romana Domus.

Merc. 27. Iunij, 1629.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

S V M M A R I V M.

1. Fructus veniunt in Iudicio manutentionis.
2. Declar. tamen non venire fructus exaltos ante peti-
tam manutentionem, nisi ultra malam fidem cau-
saram ex litis sustentatione, concurrat aliunde
mota fides clara, & inexcusabilis, num. 3.

DECISIO CCXVIII.

V M Iulio Pocobello data fuerit manuten-
tio in possessione domus, de qua agi-
tur, contra Capitulum, & Canonicos S.
Marie ad Rotundam; † Et fructus veni-
niant in hoc Iudicio, l. 3. ff. de Interd. lo. Fabr. in §.
retinenda

relinde num. 14. vers. item fructus Insti. eod. sit. Dubitavi hodie, Ad quam summam sint liquidandi fructus, per Capitulum percepti, & fuit resolutum, esse liquidandos ad summam scutorum tricentum monetarum, contentam in quietantis factis per Economum dictæ Ecclesiæ, conductoribus dictæ domus, de pensionibus ei solutis, de quibus in Summario Pocobelli, num. 1.

Neq; obstat quod pensiones, de quibus in dictis quietantis, pro maiori parte fuerint exactæ ante petitam manutentionem, † Quæ ideo non veniunt in hoc Iudicio manutentionis summariissimo, sed via ordinaria peti debent, d. l. 3. ff. de interd. l. 1. §. ex die. ff. de vi, & vi arm. & Rota in Calaguritana de Antoll. 4. Maij, 1611. coram Damasceno. † Quia dicebat Domini dicta iura non procedere, quando præter malam fidem causatam ex litis subfultatione, adest etiam aliunde mala fides clara, & inexcusabilis, pro ut aderat in præfenti, mala fides Canonorum de tempore sententiarum, ex quo Pocobellus ante emerat domum, de Capituli consensu, quo casu dubio procul intrat doctrina Bart. in dicta l. 3. vers. tu dic. Menoch. de resin. remed. 3. num. 189. Hier. Laur. decis. Auen. 119. vers. vel intelligendum est Faber. Nec contrarium firmatur in dicta Decisione Calaguritana de Antoll.

Et ita &c. vtraque &c.

Massanen. Electionis.

Merc. 27. Iunij, 1629.

ARGUMENTVM.

Eligendi quasi possessio quomodo probetur. Regula 3. Cancellariæ hodie 4. referuatoria principalium Dignitatum in Collegiatis, quando non procedat.

SVMMARIVM.

1. Eligendi quasi possessio probatur ex unica electione effectum sortita; & suffragatur electio, ad effectum confirmationis, num. 3.
2. Regula tex. in cap. consultationibus, de iure patron. procedit etiam in electione.
3. Regula 4. Cancellariæ, Referuatoria principalium Dignitatum in Collegiatis, non comprehendit beneficia debita certo generi personarum.
4. Item non comprehendit Beneficia Monachalæ.
5. Beneficium quando dicatur Monachalæ.

DECISIO CCXIX.

RIT resolutum, Electionem factam per Clerum Græcorum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, de persona Iosephi Faraonis ad beneficium, de quo agitur, vulgo Prothopapatus, nuncupatum, esse validam. Quia constat de quasi possessione iuris eligendi prædicti Cleri, ex pluribus electionibus continuatis, & effectum sortitis; † cum tamen unica effectuada sufficeret, ex reg. tex. in c. consultationibus vbi Abb. n. 2. de iure patr. † Quæ etiam in electione procedit, cap. querelam de elect. Scraph. decis. 1432. num. 10. † Vnde dicto Iosepho electo suffragatur ad effectum confirmationis, ad tex. in cap. nihil. de elect.

Toma I.

Neque † obstat Regula 3. hodie 4. Cancellariæ, referuatoria principalium Dignitatum in Collegiatis: Quia ultra quod aliquibus ex Dominis videbatur in ea non comprehendi hoc beneficium vti debitum certo generi personarum, videlicet vni ex dicto Clero per eum eligendo ex antiqua consuetudine à Sede Apostolica de anno 1535. confirmata, iuxta ea quæ tradit Garz. de Benef. par. 5. cap. 1. num. 564. † Cessat difficultas ex quo, vt dicebatur, Prothopapatus iste est Monachalis, non solum quia in dicta Ecclesia non adfunt aliæ Dignitates, sed nec alia beneficia: quo casu non intrat dicta Regula, Simohet. de referuat. q. 83. num. 7. Mandos. super dicta reg. quest. 5. n. 4. & dixit Rota in Turritana Archiepiscopatus 7. Maij, 1574. in fin. quæ habetur apud Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 258.

Et ita vna tantum parte, &c.

Nullius Canonicatus.

Merc. 27. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Iudex nulliter procedens non priuat possessione; & ideo manutentio debetur prioris possessori, non autem postea immisso, Iudicis autoritate.

SVMMARIVM.

1. Possessio instrumentalis capta alio non possidente sufficit, ad effectum manutentionis.
2. Possessio realu probatur ex instrumentis locationum, cum perceptione fructuum.
3. Possessor manutentendus est.
4. Exequutor Apostolicus procedens vigore Brevis de capienda possessione, non citato possessore, nulliter procedit, & sic illum non priuat possessione, qui ideo manutentendi debet; non autem immisus à dicto Exequutore, & num. 3.

DECISIO CCXX.

RIT resolutum, Ioanni, prouiso ab Ordinario esse dandum mandatum de manutendo in possessione Canoniciatus, & præbendæ in Collegiata S. Sebastiani Ciuitatis Canusij, † Quia constat de eius possessione de tempore mortis litis, non solum instrumentaliter capta alio non possidente, quæ sufficit ad hunc effectum, l. pradiis, vbi Bar. ff. de acquir. poss. Caputraq. decis. 334. num. 6. par. 2. & alibi passim: † Verum etiam reali, & actuali, ex instrumentis locationum cum fructuum perceptione, l. Titia, vbi Bart. & alij, ff. de solut. Gabr. tit. de locat. conclus. 4. nn. 2. & sequen. Ludon. Gom. in Regula de amal. quest. 47. numer. 1. & 2. Cas. de Grass. decis. 10. numer. 3. de caus. poss. & prop. † qui propterea manutentendus est, §. retinenda Insti. de interd. dist.

Neque obstat possessio Hieronimi, quæ sita autoritate Exequutoris Apostolici: Quia cū Exequutor processerit vigore Brevis de Capienda possessione, non citato Ioanne priore possessore, & sic nulliter, Ioannes

Z i noui

non fuit possessio priuatus, qui ideo est manutentionis, *Rota in Cusentina Parochialis* 11. Aprilis 1594. coram Cardinali Pamphilio, & in Maioricensi. Parochialis 23. Ianuarij 1592. coram Bubalo, quæ habentur apud Garz. de Benef. par. 6. cap. 2. num. 120. & 125. ⁵ † Non autem manutentionis est Hieronymus, *Rota apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum decis.* 113. num. 5. & Cardinalis Cauderius, *decis.* 478. m. 4. & 6. Et ita, &c. Ioanne tantum informante, &c.

Romana Dñus.

Lun. 5. Nouembris, 1629.

ARGUMENTVM.

In iudicio plenario manutentionis. veniunt fructus exacti ab initio, sed in summarissimo Retinendæ non veniunt nisi exacti post peritam manutentionem.

SVMMARIVM.

1. In iudicio manutentionis veniunt fructus exacti ante peritam manutentionem, quando ultra malam fidem, causatam ex litis sustentatione, concurrunt etiam aliunde clara & inexcusabiles mala fides, & num. 5.
2. Declara procedere quando fuit actum possessorio Retinenda plenario, secus si actum fuerit iudicio summarissimo manutentionis, num. 3. & rationem differentie inter utrumque casum vide num. seqq. ac plura iura in contrarium allegata declara, ut num. 7.
4. In iudicio plenario manutentionis fertur sententia in forma, à qua de iure datur appellatio; secus autem in iudicio summarissimo, in quo datur manutentio per viam decreti, sine praiudicio iurium parium, nec est appellations locus, num. 6.
8. In Interdicto, Vnde vi, veniunt fructus ab initio, & quare.

DECISIO CCXXI.

ERMATVM fuit die 27. Iunii, preteritis coram me, etiam ꝑ fructus perceptos per Capitulum & Canonicos Sanctæ Mariz ad Rotundam, ante intentatum iudicium Retinendæ per Iulium Pocobellum, venire in dicto iudicio, ex quo ultra præsumptam malam fidem causatam, ex litis sustentatione, aderat etiam aliunde clara, & inexcusabiles mala fides Canonicorum, iuxta distinctionem, *Barr. in l. 3. vers. tu dic. ff. de interd. Menoch. de retinen. remed. 3. num. 289. & Hier. Laur. decis. Auenion. 119. vers. vel intelligendus est Fabr.*

3. Verum hodie, dum dicta decisio revideretur, fuit animaduertendum non fuisse actum possessorio Retinendæ plenario, in quo est verum, stante mala fide, venire fructus ab initio, & ante lucis contestationem super dicto iudicio perceptos, officio tamen Iudicis, ratione damnorum, & interesse, iuxta Decisionem, *Seraphini* 1168. & *Pnt. decis.* 61. in princ. lib. 3. in nouiter impress. Et sic est intelligendus *Barr. in d. l. 3.* non autem ex vi Interdicti, ut minus bene voluit *gloss. in l. 2. verbo in hoc interdicto in fin. ff. vi possid. contra tex. in d. l. 3. ibi, exinde ratio habetur fructuum, ex quo edita sunt non retro, ff. de interd. & l. 1. §. ex die, ibi, non retro compentur ff. de vi, & vi arm. Quæ iura sic ut supra necessariò intelligenda sunt.*

Sed hic ꝑ fuisse actum iudicio manutentionis summarissimo, in quo absolute non veniunt fructus, nisi à die intentæ manutentionis, iuxta Doctr. *Fabr. §. retinenda num. 114. vers. item fructus, Instit. de interd. Manut. decis. 127. in fin. Rota decis. 317. num. 1. par. 1. & decis. 606. num. 1. par. 2. recent. Hæc Menoch. & Hier. Laur. si bene legantur videntur dixisse contrarium, sed iuxta supradicta intelligendi sunt: ꝑ ratio differentie est, quia in plenario res iuridicè discutitur, & incidenter saltem de petitorio, & maturè de initio possessionis tractatur; & fertur sententia in forma, à qua de iure communi datur appellatio, & propterea bene in eo iudici constat de causa possidendi, & sic de bona aut mala fide, ꝑ Et consequenter data mala fide adest æquitas, & sic Iudicis officium pro restitutione fructuum ab initio, iuxta *tex. in l. qui restituere, in fin. ff. de rei vend. & l. si duo §. fin. & ibi communiter DD. ff. vi possid. ex Regula tex. in l. 1. ff. de dol. Et magis in specie ex, *tex. in l. videamus generatim §. si actionem vers. quod si acceperim, ff. de vsur. ꝑ* In summarissimo autem, in quo versamur, leuiore sufficiunt probationes & datur manutentio per viam Decreti sine praiudicio iurium parium, & regulariter non attenditur iustitia, aut iniustitia, sed nudum possessionis factum: nec est appellations locus, *Mandos. gloss. 91. Rebuff. sit. de remed. poss. gloss. 2. & 3. Conar. cap. 17. præf. quæst. per tot. & Milan. decis. Sicil. 1. m. 98. Vnde cessat æquitas; quinimò esset proflus ab omni ratione alienum, quod in eo fieret condemnatio in fructibus ab initio perceptis, quia esset canonizare malam fidem, sine debita causæ cognitione, dum propter eam, & & non aliter condemnatio fieri potest, & non attenta iustitia, aut iniustitia, & sic bona, aut mala fide, quàm differentia ratione, licet non ita explicite, iam prius sensu *Rota in dd. Decisionibus Pnt. & Seraphin.****

Neque ꝑ supradictis obstat, *tex. in d. l. 1. §. ex die, in princ. ff. de vi, & vi arm. & l. si qui in puteum, §. quod ait Prator ff. quod vi aut clam. & in l. si de possessione, C. Vnde vi, vbi quod ex vi interdicti veniunt etiam fructus ab initio, ꝑ quia dicta iura loquuntur in interdicto vnde vi, aut clam, vt bene dixit *gloss. in d. l. 3. ff. de interd. vbi etiam Rebuff. quorum longè dispar est ratio, quia ultra quod in eis, quando fit condemnatio semper mala fides est certa, & ex eorum natura fit restitutio in pristinum, & sic veniunt etiam fructus & accessiones ab initio ex vi interdictorum, iuxta *tex. optimum, in d. l. videamus generatim, §. in Fabiana, ff. de vsur. ibi & ideo cum restituit Prator vult, veluti in interdicto Vnde vi, etiam fructus sunt restituendi, & latè Menoch. de recuper. poss. in prælud. nu. 4. cum sequent.***

Ex quibus Domini insequendo dictam distinctionem inconcussè in Rota obleruam, resoluerunt fructus vigore mandati de manutendo, emanati in hac causa, in dicto iudicio summarissimo, deberi tantum à die petiti mandati non autem ante: Et in hoc recesserunt à decis. Et ita resolutum vtraque parte informante.

Elen. Distributionum.

Lun. 12. Nouembris, 1629.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- i. Extractio instrumenti facta à Notario de eo rogato, non requirit decretum Iudicis, nec partis citationem.

2. Inter

2. *Interfentia Canoniconum probatur ex libro Capitulari.*

DECISIO CCXXII.

P R V N A N I M I T E R tefolutum ftandum efl'e in decifis die 13 Junij præteriti coram me, & fic efl'e relaxandum nundatum executium ad fauorem Capituli Canoniconum, & Beneficiorum Collegiatæ Ecclefie B. Mariæ de Regali Oppidi Perpiniani, qui refiderunt, & diuinis interfuerunt in vnoquoque mense per decem dies, contra Abbatem dictæ Ecclefie, pro folutione contentorum in tranfatione inter eos inita de anno 1613.

Neque obftant deducta pro parte Abbatis, quia illud, quod Inftrumentum Concordiæ non fit in forma probanti, tanquam extractum parte non citata, & abfque decreto Iudicis penitus, & ex quo extractum fuit a notario de eo rogato, quo cafu decretum Iudicis, & partis citatio non requiruntur, *Bar. in auth. fiquis in aliquo. num. 3. C. de eden. Fel. in c. fin. num. 5. de fid. infr. Verall. decif. 170. nn. 1. par. 1. & Rota decif. 1. de fid. Inftrum. in nou.* Prout celfat quod non probetur interfentia, & fic implementum pro parte Canoniconum, & quia imò probatur ex libro Capitulari dictæ Ecclefie, cui in hoc creditur, ex allegatis in dicta decifione, in qua etiam fublata funt omnia alia, quæ pro Abbate hodie deducebantur; ita vt Dominis vifum fuerit non efl'e opus ulteriori difcuffione.

Et ita decifum vtraque, &c.

Bononien. expenfarum.

Lun. 12. Nouembriis, 1629.

ARGVMENTVM.

Expensæ Iudiciales quæ reficifci debent, quales dicantur, & an admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis ad illas teneatur.

S V M M A R I V M.

1. *Commiſſio admiſſionis ad cauſam in ſtatu, & terminis, operatur ut is qui illam obtinuit omnia illuc uſque acta, ipſamque cauſam ſuam faciat.*
2. *Expensæ actorum debentur ab eo, cuius dicta acta ſunt propria effecta, aliſque uti poterat.*

DECISIO CCXXIII.

O M I N I dixerunt non conſtare de exceſſiua taxatione expenſarum facta per Dominum meum Dunozetto Iudicem tertie instantiæ in cauſa Bononien. fideicommiſſi de Volta Bartholomei ſenioris, in ſcutis 147. & b. 87. ꝑ quod quodam taxatio facta iuxta Liſtam, de qua in proceſſu ſecundæ ſententiæ fol. 776. quæ eſt tenoris ſequen. videlicet Pro expenſis primæ instantiæ coram D. meo Piruano.

Pro præſentatione Commiſſionis cauſe. b. 50

Pro pluriſbus citationibus in Curia executis. b. 50

Pro foliis 340. regiſtri ꝑ principio ad fol. 836. partem dd. de Zambeccariis tangen. ac etiam pro reſiduo foliorum 196. eiſdem regiſtri ꝑ principio ad d. fol. 816. partem aduerſam tangentem, nomine & pro parte dictorum DD. de Zambeccariis, ſcut. 41.

Temu I.

b. 85.

Pro nota ſententiæ diffinitiuæ in prima iſtantiata ſcut.

3. & b. 75

Pro ſummario ſex teſtium exaduerſo examinatum, & exceſſiuitate ſcripturæ illius, in foliis 29 ſeu copia dictorum teſtium, loco dicti ſummary ſcut 5. & b. 47

Pro transportatione actorum ad officium Notarij, ad quem. b. 45

Pro examine præſentis Liſtæ. b. 45

Liquide ſupradictæ expenſæ, abſque mercede Procuratoris, Sollicitatoris, & Aduocati aſcendunt ad ſcuta monetæ. 53. & b. 97

Deinde pro expenſis ſecundæ iſtantiæ coram D. meo Meiſino.

Pro Confeſſione Commiſſionis, & illius præſentatione ſcut. 1. & b. 50

Pro nota ſententiæ in ſecunda iſtantiata ſcut. 3

Pro foliis regiſtri 175. ſcut. 18. & b. 15

Pro examine præſentis Liſtæ. b. 45

Pro transportatione actorum. b. 50

In totum ſcut. 23 & b. 50

Et deum pro expenſis tertie iſtantiæ coram Domino meo Dunozetto.

Pro confeſſione Commiſſionis, & præſentatione ſcut. 1. & b. 50

Pro foliis regiſtri 825. ſcut. 74. & b. 45

Pro nota ſententiæ ſcut. 2. & b. 85

Pro examine præſentis Liſtæ. b. 50

Pro pluriſbus citationibus ſcut. ....

Supradictæ omnes expenſæ liquide abſque mercede Procuratoris, & Aduocati aſcendunt ad ſcuta 147. & baioc. 87. monetæ.

Quæ partitæ ex oculari proceſſus inſpectione iuſtificauit; ita vt non obſtet quod expenſæ factæ in dicta prima iſtantiata coram D. meo Piruano à fol. 192. fuerint factæ in cauſa Bononien. Seruitutis, non autem in dicta Bononien. fideicommiſſi de Volta: quandoquidem licet D. Portia de Malueris vii legataria vſusfructus omnium bonorum Bartholomei Iunioris de Volta mouiſſet Iudicium coram eodem Domino Piruano, contra D. Vrſinum Campegiam ſuper recuperatione vnius domus poſſeſſe per eandem D. Vrſinum: & in hac lite ab initio non interuenerit, nec fuerit nominatus Comes Antonius Campegius, dictæ Vrſine filius: tamen poſtea idem Comes Antonius volens impedire eiſdem Domus reſtitutionem vii fideicommiſſarius Bartholomei de Volta ſenioris, narrata lite prædicta, & quod ſibi expediebat vnâ cum Vrſina matre dictam reſtitutionem impedire, obtinuit ſpecialem Commiſſionem qua fuit admiſſus ad Cauſam, in ſtatu, & terminis in quibus reperiebatur: ꝑ per quâ Commiſſionem omnia illuc viſque acta, ipſamque cauſam, ſuam fecit, *Achill. decif. 13. de appell. Mandof. in commiſſ. admiſſ. ad cauſ. in verb. in ſtatu & terminis, ſub verſ. quero ſuppoſito. Rota in Catanien. illegitimitatis 7. Nouemb. 1580. coram Clemente VIII.* Et conſequenter ſi acta erant effecta propria & illis vii poterat, vtique teneri debet ad eorum expenſas: Et ceſſat omnis difficultas quia idem Comes Antonius reſpreſentat in hac lite, non ſolùm propriam perſonam, ſed etiam Vrſinæ matris, cuius eſt ceſſionarius, & Donatarius: & vii talis fuit litem proſequutus in tertia iſtantiata.

Sicuti nec etiam obſtat, quod expenſæ factæ in proceſſu tertie iſtantiæ coram D. meo Dunozetto, à fol. 134. viſque ad folium 335. prætendantur factæ in alia cauſa, videlicet occasione teſtamenti, & fideicommiſſi Bartholomei Iunioris, quæ adhuc pendet in dicta. Quia hoc in factis nō iuſtificatur: cum de Commiſſione cauſe, ſuper fideicommiſſo d. Bartholomei Iunioris;

Z 3 nullibi

nullibi constat in dicto extracto: solum enim fuit op-
positum de dicto fideicommissio ad impediendam ex-
peditorem causam, super fideicommissio Bartholomæi
senioris, & Rora respondit dictam exceptionem
non obitare, sed de ea esse videndum in separato iu-
dicio.

Et ita utraque &c.

Bonon. Legati de Marefcortis.

Lun. 19. Nouembris, 1629.

ARGVMENTVM.

Frater legans dotes Sororibus, An, & quando
presumatur illas de suo solui voluisse, an
potius de hereditate paterna; ad hoc vt le-
gatum dotium compensari debeat, nec ne
eum debito necessario dotandi Sorores ad
quod ipse, vt hæres patris obligabatur.

SVMMARIVM.

- 1 Onus dotandi filias paternum est, & debitum neces-
sarium.
- 2 Legatum compensari debet cum debito necessario.
- 3 Ex hac regula procedit, etiam in herede, ita vt debi-
tum necessarium, quoad defunctum, necessarium
etiam sit, ad hunc effectum quoad heredem.
- 4 Testamentum heredis reputatur Testamentum defun-
cti, quoad hoc, vt censetur quid relictum animo
compensandi; vt exemplum est in fratre, herede pa-
tris, & dotante Sororem de quo, num. 5.
- 6 Statuto Bononia caneatur, vt frater debitor Sororis, si
eam doteat, censetur de suo dotare; nisi contra-
rium appareat: Intellige, vt ibidem, & num. 8.
- 7 Statuta interpretari ita debent, vt non fini inane, &
frustra edata.
- 9 Præsentia verba causam finalem demonstrant.
- 10 Alius censetur semper factum contemplatione, suo
nomine eius ad quem causa spectat.
- 11 Frater presumitur de suo solui voluisse dotei, quas
sororibus legauit; non autem de hereditate paterna,
si ipsa alia legata extraneis reliquerit, & de suo solui
voluerit, ex maiori ratione, qua in sororibus
versatur, de qua ibidem.
- Declara id procedere, quando frater esset debitor Legata-
riorum: ex causa necessaria, prout erat sororum, vt
hæres patris, & nihilominus, legata de suo solui
voluisset, aliis secus, num. 13.
- 12 Sanguinis consilio non attenditur, nisi concurren-
tibus requisitis, de quibus, in iuribus, & DD.
ibi citatis.
- 14 Liubus, & sumptibus non vexari nostra interest.
- 15 Filia petere possunt dotem non solum, vt sibi debitam
à patre, ex dispositione Iuris, vel vti sibi relictam ex
Testamento Patris; sed etiam vti sibi legatam ex
Testamento fratris: & quæ nam effectum exinde re-
sulet, vide ibidem remissum.
- 16 Compensatio, quando fieri dicatur vel non.
- 17 Frater dotare sorores de suo voluisse presumitur, non
autem de bonis paternis, fideicommissio subiectis: si
dotei eis reliquerit, non per viam nude decla-
rationis: dotei à patre eisdem sororibus legatæ, sed
per viam dispositionis, heredi suo inuenerit,
vt eas dotaret: & hoc fecerit iure legati, & insti-
tutionis: contrarium resoluitur ibidem.

- 18 Institutum in re certa, dato vniuersali herede, legata-
rius est fere, quoad omni effectum.
- 19 Fideicommissum intelligitur factum, de relictis dotibus,
& omni ere alieno.
- 20 Testator non presumitur voluisse heredem duplici
onere gravare.
- 21 Dotare de suo quis voluisse presumitur, si dotei legata
adsecrit substitutionem fideicommissariam,
cum aliis gravare non potuisset. Declara, vt
num. 22.
- 23 Dotis legatum est conditionale, id est quatenus nu-
ptia sequantur.
- 24 Legatum conditionale deficit, non existente condi-
tione, ceditque lucro hereditatis.
- 25 Frater legare dotes de suo sororibus voluisse, ex qui-
bus presumatur, nec ne, remissum.

DECISIO CCXXIV.

Vm contenderet Vincentius hæres Nico-
lai eius fratris, dotes quas dictus Nico-
laus legauit seu dandas esse declarauit Lu-
cretis, & Christinz eorum sororibus,
referendas esse ad hereditatem dicti Nicolai, non au-
tem ad hereditatem Agnelai communis Patris, quæ
etiam ex fideicommissio, post Nicolai mortem, ad
eum peruenit; & casu quo sint referendæ ad Agnelai
hereditatem, eas habito respectu ad vires dictæ
hereditatis, fuisse excessiuas; & hoc ad effectum, vt
in Testamento Nicolai intraret falcidia, & diminuendi
legata duorum Prædiorum in eo facta Beinardino,
& Antonio Mariz: Emanarunt de super quinque
Decisiones conformes: quarum priores elegantissi-
mæ coram D. meo Merlino, nempe 15. Iann. 22.
Martij 26. Aprilis 14. Iunij 1627. quinta, & vltima,
30. Aprilis 1629. coram D. meo Duonozetto: & de-
super, sententia Rotalis lata, in quibus fuit respectiue
firmatum, & declaratum, Dotes prædictas referenda s
esse ad Agnelai hereditatem, & non esse excessiuas;
& ideo legata prædictorum prædiorum non esse di-
minuenda, sed esse integritè præstanda.

Cum autem causa; in gradu appellationis, mihi
commissa fuerit, dubitavi hodie, An dicta sententia
sit confirmanda vel infirmanda: Et Domini confir-
mandam esse censuerunt: Ratio resolutionis, quoad
primum caput, fuit, Quia † onus dotandi, non solum
est paternum, & debitum necessarium, l. fin. C. de dot.
promiss. cum vulg. Sed etiam Agnelaus in suo Testa-
mento, filias expressè congrue dotari iussit; vnde in-
trat regula. Quod † Legatum debet compensari cum
debito necessario: & per consequens in præsentem ad
Agnelai hereditatem est referendum, l. si cum dotei,
23. ff. si pater, ff. sol. matr. l. quoniam nouella, C. de inoff.
Testam. & amb. præerea, C. vnde vir, & vxor. Bart.
in d. §. si pater, & alij plures longa serie congesti in
prima Decisione in hac causa facta.

Quæ regula, † etiam in herede procedit: ita vt
debitum necessarium, quoad defunctum, necessarium
etiam sit, ad hunc effectum, quoad heredem, Castr.
conf. 35. num. 2. lib. 2. vbi quodd † Testamentum heredis
reputatur Testamentum defuncti, quoad hoc,
hoc, vt censetur quid relictum animo reputandi,
seu compensandi cum debito necessario, Crauet. conf.
131. n. 14. Menoch. præsumpt. 109. n. 2. lib. 4. Et firmatur
in dicta prima Decisione: † Et in puncto, fratris hæ-
redis Patris, & dotandis sororem, Anchar. conf. 70. n. 4.
qui rationem assignat in conf. 26. num. 4.

Neque obstant rationes, & coniecturæ, ex quibus
elici prætenditur Nicolaum non legasse dotes: animo
compensandi: Quia vltia quod, fuit iam eis egregie
respondum,

responsum, in d. Decisionibus, D. mei Metlini; Illas hodie Domini iterum maturè examinatas, non oblatre dixerunt. Prima enim desumpta ex statuto Bononiz, & quo cauetur vt frater debitor sororis, si eam

6 doret, censetur de suo dotare; nisi contrarium appareat, nihil ad rem facit; Quia in dicto statuto primum disponitur, quod si quis promittens, vel solvens dotem, sit debitor mulieris, pro qua promissit, seu soluit, intelligatur promississe, vel solvere de eo in quo est debitor, vsque ad conuenientem quantitatem: & sic intelligitur dictum statutum, in hac parte, de debito voluntario; quia debitum necessarium, etiam circumscripto statuto, compensatur, vt supra dictum est: Statuta tamen interpretari debent, vt non sint inane, & frustra edita, ad text. in cap. si Papa de primis, in 6. Alex. conf. 190. num. 14. ver. corroborantur predicta, lib. 2. Vnde dum deinde statutum subdit, & hoc non vindicet sibi locum in ascendentibus masculis, vel fratre, seu filio fratris talis mulieris intelligitur de suo dotare, nisi contrarium appareat: intelligi etiam debet, retento eodem themate, ex vi illorum veterum, & hoc, & c. de sic de debito voluntario, vt nihil per statutum sit immutatum; sed dispositio iuris communis præseruata, iuxta supradictam distinctionem.

Et in omnem casum cessat difficultas, Quia statutum limitat, nisi contrarium appareat; hic autem verba videntur clara, quod Nicolaus legauit pro satisfactione, & executione Testamenti Agefilai; cum enim ille in eo congruam dotem eius filiabus reliquerit, secundum conditionem; & rerum vicissitudinem: & postea Nicolaus in suo Testamento declarat, & exprimat dotes per hæc verba: *Perche nel Testamento della bona memoria del Signor Agefilao Padre di detto Testatore, non fu specificata la dote; ordina, & commanda, che alle dette Signori Lucretia, & Christina sue sorelle, & rispettivamente a ciascheduna di loro si debbia dare in dote, & in nome di dote dall' infrascritto herede, scudi, &c. clarius dicere non poterat, quod dotes legabat, in executionem Testamenti paterni; ita vt causa finalis hæc fuerit, & non alia, ex vulgata iuris regula, quod Præstationis verba causam finalem demonstrant; l. fin. ff. ad Maced. & l. fin. vbi Bart. ff. de hered. instit. Et præsertim tante iuris præsumptione, quod semper ad se censetur facere contemplationes, siue nomine eius ad quem causa spectat, Bart. in l. si Pupili, §. i. ver. si vero non dicat ff. de reg. gest. Tiraquell. de retrali. dignag. §. 10. glof. 1. num. 5.*

11 Secunda coniectura desumebatur ex eo, quod Nicolaus fecit plura alia legata consanguineis, & aliis omnino extraneis, eaque de suo, & absque dubio solui voluit: ergo idem, & multo magis credendum videtur de hoc dotum legato, sororibus suis facto, in quibus maior ratio militare videtur, ad leg. si seruus communis ff. de don. int. vir. & vx. & quæ notat las. in l. qua dotis, num. 8. ff. sol. matr. Sed hæc coniectura similiter non obstat, Quia vitrà quod, vt dictum est, hic versamur in claris, & sanguinis coniunctio in hac materia non attenditur; nisi concurrant alia requisita, de quibus in l. Procul ff. de prob. & per Mem. de arbit. cas. 88. vbi numero 15. respondet ad text. in dicta l. si seruus communis, quæ hic nullo modo adfuit: dicebant Domini quod si Nicolaus fuisset debitor ex causa necessaria eorum, quibus prædicta legata fecit, prout erat suarum sororum, & nihilominus illis legata, de suo solui voluisset, tunc prædicta coniectura aliquid faceret; Quia termini essent pares, cum autem non constet quicquam eis ante debere, ex causa necessaria, nullo modo nullaque ratione, quoad eos poterat intrare præsumptio compensationis; intrat autem in sororibus, quibus, ex causa necessaria

debitor erat; & ita militat potius diuersa ratio.

Neque obstat quod aliis legatum dotum per Nicolaum, eius sororibus factum, esset inutile: Quia præterquam quod patum non est quod Legatum contineat declarationem certæ dotis, ex qua sorores expensas in taxando, faciendas, & litis molestias forsitan cuitarunt; & Et nostra interitio legis & sumptibus non vexati; vt fuit ponderatum in prima Decisione, in hac causa facta: versatur etiam in eo volitatis, quod filiz & non solum dotem; vt sibi debito a Patre, ex iuris dispositione, de qua in l. fin. C. de dot. promiss. ac ex patris Testamento, sed etiam ex Testamento Nicolai petere poterant, Barbof. in d. §. si pater, num. 3. ita vt fuerit in electione filiarum, vel debitorum petere, vel legatum eligere; & sic euitare onus liquidandi vires hereditatis paternæ; illudque transferre in Nicolai hæredes pro eorum interesse, ad effectum compensandi, aut non, dictas dotes: Et tandem, etiam quod legatum esset penitus inutile, & intraret dispositio text. in l. creditorum ff. de leg. 1. & §. ex contrario; insit. de legat. nihil inde, Quia, alioquin, si huiusmodi casus non contingerent, inutilis esset prædictorum iurum dispositio, & non esset dare casum in quo legatum compensaretur cum debito necessario, vt ad sensum patet: Vnde, etiam tollitur, quod compensatio supponit validitatem legati ex quo aliis non esset compensatio, sed vera, & realis debiti extinctio, solutione eius quod debetur facta ab eodem debitorum; Quia est verum, quatenus filiz elegerint debitum primum, ex legis dispositione, quoniam autem elegerint legatum ex Testamento Agefilai, compensatio fuit ex Barbof. & aliis, quos ipse allegat, vbi supra.

Tertia Coniectura fuit, quod Nicolaus, quod non re- 17 liquit sororibus dotem, per viam nude declarationis dotis à Patre legatæ, sed per viam dispositionis, hæredi suo iniunxit, vt dotaret, & hoc fecit iure legati, & institutionis; & idè videtur, quod de suo dotare voluerit, & non de bonis Agefilai fideicommissio subiectis; prout in vna & eadem causa consulti, ita responderunt, Socin. iun. conf. 79. num. 19. §. 4. & 73. Quia vt dicitur in dicta Decisione 26. Aprilis coram Domino meo Merlino, nedum Socin. in eius præcipuo fundamento reportabatur à Mantico de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 16. num. 21. & sequent. Sed etiam inter nostrum casum, & illum, de quo in dictis consil. versamur longè diuersa ratio; Et accedit quod vis non est in verbo, lego, dispositio prolati, quia alioquin, vt dictum est, nunquam vilius quæreretur, an legatum compensetur cum debito necessario, & consequenter nec in verbo, Insituo; quia t institutus in re certa, daro vniuersali hærede, vt hic, Legatarius est ferè, quoad omnes iuris effectus, leg. quous, vbi communiter Doli. C. de hered. instit. Nec tandem in eo quod bona Agefilai fuerint per ipsum fideicommissio supposita, [I] Quia illud intelligitur detractis 19 dotibus, & omni ære alieno; Sed vis stat in illa vehementi præsumptione, quod Nicolaus quod noluit, vt hæres suos grauaretur duplici onere dotandi; nempe, vt eius, & Patris sui hæres, & Anchæ. Cranetti. Alex. noh. & aliis supra citatis, & multo magis in præsentia, ex verbis claris Nicolai, supra relatis.

Quarta adducebatur coniectura, quod ex quo Nicolaus 21 dotis legato adiecit substitutionem fideicommissariam, ibi, & caso, che Dio n' voglia, vna di loro morisse, soprainuenendo l'altra, non possa quella succedere all'altra, ma ipso iure, sua, & s'intenda substitutio dato, & infrascripto suo herede; Vnde prætenditur Nicolaum, de suo voluisse dotare, quia aliis non potuisset grauare, leg. vnum ex familia, §. sed & si fundum, ff. de leg. 2. & leg. ab eo, C. de fideicommiss. 24

22 quia dum verba sunt clara, & quòd Nicolaus dotare voluit, in executionem voluntatis paternæ, ut dictum est; aut grauiam pectus non valuit, & nihilominus substatineat dotis declaratio, ut in simili fuit de mente Bald. in dicto §. & sed si fundum in fine. & dixit ibidem Castrensis. numero tertio & Peralt. in repet. dicti §. numero tertio. Aut grauiam intelligi debet, prout de iure, id est, casu quo, aliqua ex filiabus in nuptia decederet, ut fuit dictum in secunda Decisione, in hac causa facta: Cum enim & dotis legatum sit conditionale, id est quatenus nuptiæ sequantur, l. cum multa, C. de donat. ante nuptias, non existente conditione deficit legatum, & lucro hæredis cedit, ex libris vngatis.

25 Ultima coniectura quæ afferebatur est, & quòd Nicolaus, dum dotes declarauit, iniunxit prædictis eius sororibus, che nò posse per qualsuoglia causa, & questio colore pretendere, & habere alio nelli beni, & heredità a suo paternam, quanto maternam, & auco di detto Testatore, eccetto che li 1500. scudi, come di sopra, &c. quali banno certum quello, che possno pretendere, habere & consequi nelli beni & heredità sudette. Quia huiusmodi coniecturæ in puncto responder, Anchar. d. conf. 7. nu. 4. vers. non obstat, Vbi quòd imò inde elicitur voluntas, quòd noluit legare de suo, sed ex Patris hereditate, & animo se liberandi ab obligatione, quæ, ut Patris hæres, ad dotandum tenebatur, & eo magis, cum non constet ex paternam & maternam hereditate, posse filias plus consequi, quàm in executionem voluntatis paternæ; Nicolaus declarauit.

Quæ vtrò contra secundum caput sententiæ dicebantur, circa dotis excessiuitatem, & calculum hereditatis Agessili desuper factum, fuerunt iam subdacta in prædictis Decisionibus D. mei Merlini; & negotio benè digesto in Decisione in hac causa facta die 30. Aprilis præteritis coram Domino meo Dunozetto, ita vt vltim fuerit Dominis hodie solum reficari runc deducta, & sic non esse opus ulteriori discussione.

Et ita &c. vtraque &c.

Placentina Decimarum.

Lun. 3. Decembr. 1629.

ARGVMENTVM.

Gratia, si in euidentem, non seruata forma scripti Apostolici, An, & quando nulla dicatur.

SVMMARIVM.

- 1 Venditiones Decimarum facta, non seruata forma Literarum Apostolicarum si in euidentem, &c. sunt nulla: Declara, vt num. 2.
- 2 Forma Literarum Apostolicarum si non fuit præcisè adimpleta in venditione rerum Ecclesiæ curandum non est, quatenus constet de illius utilitate, qua exstante, sufficit, quòd dicta forma fuerit per aquipollens adimpleta: Sed quomodo hac Conclusio, & DD. pro ea allegati sint intelligendi, vide sub num. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.
- 3 Gratia, si in euidentem, substatineat potest non seruata forma scripti, si constet aliunde de Ecclesiæ utilitate.

Declara id verum esse, ad effectum ut Gratia à principio non fuerit nulla vel subreptitia, prout si utilitas Ecclesiæ non proveniat ex causa narrata,

sed ex alia simili, vel æquivalenti; tamen quando Papa præscriptis Executoribus certam formam, certumque modum, in facienda executione, executio aliter facta est nulla; quod extendit, vt num. 5. Et pluribus alijs modis. Declara, vt num. 12. & seqq.

- 4 Remissoria releuans dicitur, quæ tendit ad probandum utilitatem Ecclesiæ.
- 5 Licentia vendendi res Ecclesiasticas si non emanauit ex causa necessitatis, sed utilitatis, multo magis requiritur inquisitio, & obseruantia forma præscripta in venditione.
- 6 Iurisdictio Iudicum Executorum expirat, statim lata sententia confirmatoria, quamuis perperam.
- 7 Gratia non executi per mortem Papæ, regulariter habetur, ac si nunquam fuisset concessa, quæ propterea non potest amplius exequi, nedum per Executores datos, sed nec per quemquam alium, & numero 8.
- 9 Et præsertim procedit reluctante Ecclesiæ, seu eius Reclore.
- 10 Beneplacitum Apostolicum non presumitur interuenisse in venditione Decimarum, Laicis facta, quarum ipsi sunt incapaces.
- 11 Forma Literarum Apostolicarum, quando non presumatur obseruata.
- 12 Forma accidentalium quasit.
- 13 Formam adimpleri per aquipollens sufficit, quando lex aut Principi solum, & immediatè respexerunt ad actum, seu ad effectum actum; non autem ad modum, & ordinem faciendi actum, & alios casus, sui vide in numeris proximè præcedentibus.
- 14 Regula, Non curamus de modo dummodo habeamus effectum, quando procedat.
- 15 Forma substantialis qualis dicatur, ita ut omni omisso, actum vtiuei.
- 16 Forma substantialis debet ad vnguem, & præcisè obseruari, & ratio redditur, num. 19.

DECISIO CCXXV.

N Decisione in hac causa facta, die 28. Maij præteritis fuit resolutum: Confirmandas esse sententias de partibus; quibus declaratum fuit, Venditiones & Decimarum, de quibus agitur, fuisse nullas, Ratio resolutionis fuit, Quia dictæ venditiones fuerunt factæ in vim Literarum Apostolicarum si in euidentem, cum narratis, quòd decimæ non excedebant valorem ducentorum ducatorum auri de Camera, super quo Papa iniunxit Executoribus, vt diligenter se informarent, nec non quòd pretium deponeretur, & fieret reinuestimentum in bonis stabilibus, infra sex menses, à die alienationis computandos; & tamen prædicta non fuerunt seruata, dum fuit habita fides de pretio, in actu venditionis, cum dilatione ad nouem annos, & Confirmatio Executorum præcessit venditiones, vt latius in decisione dicta die desuper extensa.

Cum autem Dominis de Anguissolis Reis conuentis fuerit concessa noua audientia, ipsi dederunt articulos ad probandum, venditiones præfatas, fuisse Ecclesiæ utiles; & pro Remissoria intulerunt, quæ videbatur concedenda: Quia, vt dicebatur, quatenus de utilitate Ecclesiæ constet non est curandum de præciso adimplimento formæ, data in Literis Apostolicis, in quo fundatur dicta Decisio in hac causa facta; sed solum quòd dicta forma fuerit per aquipollens adimpleta, exstante Ecclesiæ utilitate, ad text. in l. si qui mihi bona, §. sed quid si mandauerit, & ibi Bald. numero 2. ff. de acquir. hered. leg. 1. ff. de lib. & Posth.

& Posthum. vbi Angel. & Alex. Grat. conf. 16. num. 16. Et in simili Aegid. decif. 754. add. ad decif. Put. 246. lib. 1. in non. impress. & in puncto Gratiz. si in euiden- tem, quod illa possit subsistere, ¶ forma rescripti non seruata, si aliunde constat de Ecclesie vtilitate, Ruin. conf. 157. num. 25. & 16. lib. 1. Socin. conf. 15. num. 51. & per tot. lib. 1. Modern. Bononien. var. resol. cap. 68. num. 1. lib. 1. Et videtur fuisse de mente Rotæ decif. 65. num. 1. circa finem parti. 1. & decif. 178. num. 8. par. 2. diuers. & decif. 177. num. 10. par. 1. recent. Vnde Remissoria, quæ tendit ad probandam Ecclesie vtilitatem, releuans videbatur.

Verum Domini Remissoriam depregarunt; & quidem merito ¶ Quia licet sufficiat de vtilitate Ecclesie quomodocumque constare, ad effectum, vt Gratia à principio non fuerit nulla, aut subrepticia, prout si vtilitas Ecclesie non proveniat ex causa narrata, sed ex alia simili, aut æquiuocali, Tamen quia Papa, Executoribus præscriptis certam formam, certumque modum in facienda executione, executio aliter facta, fuit nulla; & petinde, ac si nunquam facta, fuisset, iuxta regulam text. in leg. cum hi, §. si prator ff. de transact. leg. si pupillorum, §. si Prator, ff. de reb. eorum, clem. 1. vbi Cardin. quest. 10. de reb. Eccles. non alienan. Alex. conf. 40. num. 6. lib. 3. & in puncto, ydem Modern. Bononien. vbi supra num. 3. cum sequens. & Rota apud Cardinalem Caualerianum decif. 347. Et tantò magis in præsentibus, ¶ ex quo licentia vendendi non emanauit ex causa necessitatis, sed vtilitatis, quo casu tantò magis requirebatur inquisitio, & observatio formæ præscriptæ, vt in dicta decif. 178. numero 8. quæ habetur apud Cardinalem Seraphinum decif. 308. numero 10.

Nec dicatur quòd hodie potest fieri inquisitio vtilitatis cum obsequantia formæ præscriptæ, Quia ¶ Iurisdicchio Iudicum Executorum expiuit, statim lata sententia confirmatoria, quamuis perperam, leg. sicut proponis. prima. C. quomodo. & quando. Index. Felix. in cap. licetis de offic. deleg. Vin. decif. 53. Cardinalis Caualerius vbi supra num. 2. Et Gratia ¶ non executæ per mortem Papæ, regulariter habetur ac si nunquam fuisset concessa, Baldin capitulo vltimo, numero tertio, vers. sed pome. de consuet. Dec. in cap. relatum, num. 2. vers. & ista conclusio intelligitur de offic. deleg. Gabr. de prebend. conclusio 1. num. 7 ¶ Quæ propterea non potest amplius exequi, nedum per quemquam alium, Rota decif. 631. ad fin. par. 2. recent. Et præsertim, ¶ re- luctante, vt hic, Ecclesia, seu Reçtore, ex his, quæ late tradit Reduan. de reb. Eccles. quest. 102. num. 193. cum sequent. quò sit, vt Remissoria in omnem casum esset inutilis, & eo maxime ¶ quia cum versetur in Deci- mis, quarum laici sunt incapaces, non potest intrare præsumptio Benefacti Apostolici; ¶ fuit firmatum in dicta Decisione in hac causa facta, & multò minùs præsumptio, quod ¶ forma Literarum fuerit observata, ex deductis per Osasch. decif. Pedemont. 172. & 174. Et cessat penitus difficultas, cum, ¶ vt dictum est, constet fuisse factum contrarium.

Et quibus non obstant tradita per Aegidian. Put. Ruin. Socin. nec Rota Decisio supra allegata, ¶ Quia, Aut intelligi debent solum ad effectum quod à prin- cipio Gratia non fuerit subrepticia, non autem quod in executione, forma data non sit seruanda, quomodo procedunt dictæ Rota decisiones diuers. & in recent. & conf. Socin. & Ruin. vbi supra, Additio autem decisionem Putei, non caret difficultate, aut procedit quando forma non est substantialis, sed accidenta- lis, & leuis; ¶ qualis est illa, ex cuius omisso- ne, substantia facti mutari non potest, de qua in leg. 1. in fin. cum leg. sequ. de ventr. inspic. Bart. in leg. prima, §. si plures, num. 22. ff. de exercit. al. ¶ aut quando for-

ma in actu, in quo erat adhibenda seruari non po- tuit, & versatur vtilitas, seu necessitas publica, vt a- ctus fiat, Baldin leg. prima. C. vt que desunt Aduocat. Alex. in dicta prima, num. 8. in fin. ff. de lib. & posthum. & Boer. decif. 2. num. 24. Aut demum ¶ in omni casu in quo lex, aut Princeps solum, & immediatè respec- xerunt ad actum, seu ad effectum actus, non autem ad modum, & ordinem consensendi actum; vt in exemplis, quæ tradit Bart. in leg. Galus, §. quid si tantum, num. 2. vers. contra hoc, ff. de lib. & posthum. In his enim casibus sufficit, si per æquipollens forma adimpleatur, leg. quoniam indignum, C. de test. Bart. abidem vers. in primis duobus casibus, Alex. conf. 29. num. 3. vers. neque obstat libro primo, Tunc enim intrat vul- garis regula ¶ Non curamus de modo dummodo habe- mus effectum, de qua in leg. mulier, C. de insti. & substit. & in dicto conf. Grat. num. 17. Non autem procedunt in illis quatuor casibus, quos tradit Dec. in cap. de ap- pellationibus, numero 10. cum sequent. extra de appell. quorum vnus est, ¶ quando, vt in casu nostro, forma immediatè respicit modum & ordinem consensendi actum, & poterat in actu adhiberi, & illa omilla, sub- stantia actus, & dispositionis poterat de facili lædi, aut mutari; tunc enim forma est substantialis, Bartol. in dicta leg. cum hi, §. si Prator, Albert. Bruu. de form. & solemn. cap. 10. quid, & quando aliquid tradi- tum dicatur & censetur de forma, & solemn. con- clus. 5. & 7. Menoch. conf. 695. num. 8. & 9. ¶ quæ propterea debet præcisè, & ad vnguem obseruari, dicto §. Prator, & cap. cum dilecto de rescript. & ibi Fel- lin. mem. 6. ampliat. 11. & fusc. Osasch. decif. 135. per tot. Modern. Bononien. & decif. Canad. vbi supra; Et in puncto Rota in Romana Baronia. 18. Aprilis, 1603. coram Ottenbergo; & rationem assignat, Bartol. vbi proximè ante numerum 3. in vers. ratio, Quia, videli- cet, ¶ quod Princeps in hoc casu solum de forma cogitauit, ex quo eam voluntariè præscriptis, & seruari potest; in aliis autem casibus solum de effectu, aliòquin enim frustra, forma circa modum consensendi actum, præscriberetur, & de facili eludi possent so- lemnitates in alienandis rebus Ecclesie, de iure, aut ex Principis rescripto requiratur.

Tandem cessat difficultas, quia in præsentibus, nec per æquipollens forma, circa modum exequendi præscri- pta, fuit in actu executionis obseruata, sed totum contrarium, vt enim exteuolutione actorum pater, per Executores non probatur facta inquisitio de valore; & constat quòd in actu executionis, venditio- nis, fuit habita fides de pretio, & quòd Executores non confirmant venditiones factas; sed facien- das.

Et ita vtraque, &c.

Conuersana Iurisdictionis.

Lun. 3. Decembris, 1629.

ARGVMENTVM.

Episcopo debetur manutentio in possessione conferendi intra fines suæ Diocesis, ex sola assistentia iuris, præsertim si sit in posses- sione conferendi, quoad quædam Beneficia, quæ trahitur ad cætera Beneficia eiusdem speciei.

SVMMÆ

SVM MARIVM.

1. *Episcopus habet intencionem fundatam, quoad ius conferendi in vniuersa Iurisdictione Ordinaria totius Diocesis.*
2. *Episcopo debetur manutentio in iurisdictionalibus, ex sola iuris assistentia.*
3. *Ex quasi possessione iuris conferendi, quoad quendam Beneficia, inferitur ad quasi possessionem iuris conferendi, quoad cetera Beneficia eiusdem speciei.*
Quasi possessio exercitij Iurisdictionis in vna specie, extenditur ab vno actu ad alios actus, comprehensos sub eadem specie.
4. *Enunciatus antiquo probans terras esse intra fines Diocesis.*
5. *Et presertim contra eum qui producit Instrumenta, in quibus illa reperiuntur.*
6. *Manutentio in Iurisdictionalibus debetur inferiori habenti titulum, & possessionem, etiam contra Episcopum: Declara vi ibidem.*

DECISIO CCXXVI.

N causa, quæ pendet in Rota inter Episcopum Conuersanum, & Archiepiscopum Terræ Rutiliani, super Iurisdictione dictæ Terræ: proposui hodie Dubium, Cui eorum danda sit manutentio: quod non verfabatur circa causas matrimoniales, criminales, & facultatem approbandi Confessores: Quia *Sacra Congregatio Concilij* die 26. Iulij, 1627. resoluit Eas ad Episcopum spectare, donec per rem iudicatam confiteretur de immemorabili possessione, ad fauorem Archiepiscopum, vel dictam Terram esse nullius Diocesis: Vnde clarum est in prædictis Episcopum esse manutendum: Sed solum difficultas erat, circa ius conferendi, & aliàs causas ciuiles.

Quoad ius conferendi, dixerunt Domini Mandatum de manutendo dandum esse Domino Episcopo: Cum tamen Terræ Rutiliani scilicet intra fines Diocesis Conuersanæ, ille habet intencionem fundatam, in vniuersa Iurisdictione ordinaria totius Diocesis: Vnde t ex sola iuris assistentia, cum versetur in Iurisdictionalibus, debetur ei manutentio, *cap. cum persona de priuil. in 6. Seraph. decis. 948 & decis. 1449.* vbi quod Rota perpetuo amplexa fuit hanc opinionem, *Caput. decis. 306. par. 1. & decis. 201. par. 2. Mam. decis. 332. Rota decis. 332. numer. 1. par. 1. recent. & alibi sæpius: & tanto magis, t ex quo etiam est in quasi possessione dicti iuris conferendi aliqua beneficia, vt ex collationibus datis Summario, num. 6. & 7. ex qua inferitur ad quasi possessionem iuris conferendi quoad alia omnia Beneficia: quia quasi possessio exercitij Iurisdictionis, in vna specie, extenditur ab vno actu ad alios comprehensos sub eadem specie, vt in puncto *Rota decis. 17. num. 3. & seq. & decis. 139. nu. 12. parte 2. diuers. & coram Gregor. XV. decis. 357. vbi Add. num. 6.**

Quod autem Terra Rutiliani sit intra fines Diocesis, satis ad effectum manutentionis visum fuit Domino probari, t ex duabus enunciatiuis, de quibus in duobus Instrumentis concessionis Saxonis Episcopi Conuersani, & confirmationis Sixti Quarti, vbi clari verbis hoc legitur: quæ cum sint valde antiquæ probant, *Gloss. in c. cum olim, verb. in Instrumentis de cens. Felin. in cap. cum causam num. 5. de probat. Rota decis. 163. num. 2. par. prima, & decis. 673. par. 2. recent. Et multo magis, t ex quo Archiepiscopus contra dicta Instrumenta produxit, ad l. publicæ, §. final. ff. de positi-*

ti, *Rota decis. 2. numero 1. & decis. 242. numero 3. parte 2. recent. Add. ad Gregor. XV. decis. 375. numero 11.*

Non obstat quod etiam Archiepiscopus habeat titulum, & possessionem: & ideo t quod ei debeat manutentio, etiam contra Episcopum, vt probat text. in eodem *cap. cum persona, §. penult. & ibi lo. Andr. num. 6. Ad arcefact. var. resolutib. 1. cap. 1. num. 12. & seqq.* Quia quicquid sit de titulo, qui pro parte Archiepiscopum præterdunt ex dicta concessione Saxonis, & confirmatione Sixti Quarti (qui vt Dominis videbatur, restrictus legitur ad solam correctionem Clericorum, non autem ad ius conferendi, t possessio non probatur. Quia licet dentur aliquæ collationes beneficiorum, per Archiepiscopum factæ: tamen nulla earum probatur effectuatæ, & sic text. in dicto *c. cum persona, §. penult. & ea quæ tradunt Ioan. Andr. & Marsotus. loco citato retorquentur.*

Quo verò ad alias causas ciuiles Domini ordinant, vt causa iterum proponatur.

Et ita decisum vtque parte, &c.

Rauennaten Censum.

Merc. 5. Decembr. 1629.

ARGVMENTVM.

Procurator, An, & quando cogi possit ad testificandum contra suum principalem.

SVM MARIVM.

1. *Procurator non tenetur, vti Testis, recognoscere scripturæ sui principalis, causa pendente, iuxta magis communem sententiam.*
2. *Amplius procedere, etiam si producatur in testem, non à suo principali, sed ab aduersario, & vide plena rationem num. 3.*
3. *Limita prædicta non procedere, quando recognitio petitur à Procuratore vti principali, quia tunc illa est facti proprii: nec ideo argui potest de fide rupta contra suum principalem, num. 11. & iuxta prædictam limitationem conciliantur contrarie opiniones, num. 12.*
4. *Procurator tenetur respondere positionibus, prout idemmet principali, dicto num. 4.*
5. *Procurator cogi potest, vti Testis, ad subiiciendum se examini, vt deponat quæ sciebat, aut fecit, antequam esset Procurator, aut ante liem moram, non instructus à principali: t hoc casu deponit non vti Procurator, sed vti testis.*
6. *Procuratori ad lites solui non potest.*
7. *Procurator ad negotia, & negociorum gestor, indistinctè cogi possunt ad testificandum contra Dominum.*
8. *Procurator ad lites testificari indistinctè tenetur contra Dominum, sive pendente ad instantiam Aduersarii, in iis, quæ ab eum tangunt secreta negotij, & num. 10.*
9. *Edictum de Testibus est prohibitorium, ita vt admitti debeant quicunque expresse non prohibentur.*

DECI

DECISIO CCXXVII.

IN Decisione in hac causa facta a 5. Maij, 1626. fuit resolutum Franciscum Procuratorem ¶ in hac causa, heredum D. Cardinalis Deczæ, non teneri, dum pendet causa, recognoscere, vii testem, quietantias, in quibus in actis, iuxta text. in l. final. ff. de testam. Bart. in l. deferre, num. 2. ff. de iur. final. Quod videtur procedere secundum magis tritam sententiam; quicquid dicant gloss. in d. final. & alij plures allegati per Surd. decis. 190. & Franch. decis. 222. Etiam quod, ¶ non à suo principali: sed ab Aduersario in Testem producat, Ex quo ¶ ne principalis contra se testificari compellitur: Et quia durum & inhumanum esset, vt Procurator coegeret secreta negotij pandere; Et demum quia de facili, si hoc permillum esset, cum Procuratoribus contra Dominum colludi posset; & sequeretur vt Procuratoribus, non ita confidenter, & libere negocia communicarentur, vt in dicta, si. Odo. fred. in Letiam, C. de testib. Card. in cap. insuper, num. 3. de testib. Surd. dicta decis. 190. in fin. & Franch. decis. 222. in fine: Et simili, Faber in Codic. tit. de testib. decis. 55. in fin. Put. decis. 286. lib. 2. Et ¶ sentit Rota apud Dominum meum Decanum decis. 403. per totam.

Tamen licet fundamenta dictæ Decisionis sint in se vera, & rationi consona; nihilominus Domini, in faxi specie, in qua versamur, recedendo à decisis, dixerunt Franciscum teneri recognoscere dictas quietantias: Primo quia recognitio ¶ petitur ab eo, etiam vii principali: Et dubium non est quin tanquam talis: Procurator ¶ respondere teneatur, prout idem met principali, positionibus respondere teneatur, l. non solum in princip. vbi Bart. ff. de procurat. Bart. & Cardin. vbi supra Paris. conf. 70. num. 15. vers. illud autem Affili. decis. 91. cum aliis allegatis in dicta decisione coram Domino meo Decano, & in supradicta decisione in hac causa facta coram me.

Secundo quia, quietantias, super quibus petitur recognitio, pro maiori parte sunt de tempore ante motam litem: Procurator autem, etiam vii Testis cogi potest ad subiiciendū se examini, vt depouat quæ sciebat, aut fecit antequam esset Procurator, aut ante litem motam, non introductus à principali; & sic super his quæ sciebat, aut fecit, non vt Procurator, sed, vt tertius, Card. vbi supra vers. quid si Advocatus & in cap. dilecta in gloss. 4. extra de testib. Paris. in dicto conf. 70. num. 1. cum seq. Franch. dicta decis. 222. num. 10. Put. decis. 56. lib. 3. qui sic conciliari debet, ne sit sibi ipsi contrarius, in dicta decisione 286. lib. 2. & Rota in dicta decisione coram Domino meo Decano.

Tertiò quia tam quietantias factæ ante litem motam, quam post, non fuerunt factæ à dicto Francisco, vii Procuratore ad lites; ¶ quia tanquam tali non poterat ei solui, l. sed si tantum ff. de pass. & in l. hoc iure vicimus, ff. de solut. Roder. Suar. in l. post rem indicatam quest. 3. num. 1. cum seq. ff. de re iud. Vnde illas fecit tanquam Procurator ad negocia, vel negotiorum gestor, ¶ qui indifinide cogi possunt ad testificandum contra Dominum, dict. leg. deferre §. Item eo: vbi Bartolus, numero 2. ff. de iur. ff. §.

Quarto quia omnes in hoc concordant, quòd etiam ¶ Procurator ad lites, dum pendet causa, teneri indifinide testificari contra Dominum ad instantiam Aduersarij, quando in articulis, super quibus examen petitur nihil continetur, quod tan-

gar secreta negotij: cum enim tunc cessent omnes rationes supra in principio deductæ; ¶ & editum de Testibus sit prohibitorium, ita vt admitti debeant quicunque expressè non prohibentur l. 1. ff. de test. & c. 1. de procur. in 6. nihil est quòd deponeere non debeant, Franch. d. decis. 222. in fin. & Surd. d. decis. 190. etiam in fine. Vnde, cum ex recognitione facienda per Franciscum ¶ negotiorum secreta sibi commissa non pandantur: ex quo petitur recognitio facti proprij; ¶ nec ipse ideo argui possit de fide rupta, vt ex facti circumstantiis, ad sensum patet: recognitio per eum vii Testem fieri debet, iuxta tradita per Paris. d. conf. 70. Surd. in d. decis. 190. in fine & Franch. in dicta decis. 222. etiam in fine.

Ex quibus conciliabant Domini duas in hac re contrarias opiniones, ita affirmatiue, ¶ quod Procurator cogi possit ad deponendum contra Dominum, procedat in terminis supradictis, ex Put. in dicta decis. 56. par. 3. Surd. & Franch. in d. decis. in fine, & DD. per eos allegati: Nec contrarium dicit text. in d. c. fin. de Test. vt ibi declarat gloss. & Bart. in d. l. deferre. Negatiua vetò sententia; videlicet quod Procurator inuitus non teneatur deponere contra Dominum, procedat, quando ex facti circumstantiis Procurator, Aduocatus; & alij huiusmodi, reuelarent negotij secreta, iuxta Odo. & Cardin. vbi supra, Put. in d. decis. 286. lib. 2. & Rota in d. decis. Domini mei Decani. Nec aduertantur Surd. & Franch. in dictis Decisionibus, sed concordant.

Et ita vtraque, &c.

Corduben. Cappellaniz.

Merc. 5. Nouembris, 1629.

ARGVMENTVM.

Præsentatio, si ex tenore fundationis debet fieri de consanguineo proximiori, & statim duobus, vel pluribus in eodem gradu, quòd fiat de benemerito, sufficit quòd fiat de consanguineo, licet alius existat in pari gradu, dum maiorem benemeritiam non probet; & ad hoc, vt quis dicatur benemeritus, aut magis benemeritus, quæ attendantur. Concil. Trid. requirens ætatem 14. annorum ad obtinendum beneficium, quomodo procedat.

SVMMA RIVM.

- 1 Præsentatio si fieri debeat de consanguineo proximiori & si sunt duo vel plures in eodem gradu, quod in hoc casu eligatur benemeritus, sufficit, quod facta fuerit de consanguineo; licet alius existat in eodem gradu, dum maiorem benemeritiam non gradu.
- 2 Qualitas existens, & requisita in persona vnus, & qua non est & desideratur in persona alterius, facit, vt aliter indicetur de vno, quam de alio.
- 3 Remissoria non datur ad probandum id, quod probatum non releuat.
- 4 Benemeritus, aut magis Benemeritus, ad hoc vt quis dicatur, ad effectum obtinendi beneficia, quæ attendi debent; remissum.

5 Pra

- 5 *Præsentationis tempus attendi debet, ad effectum, ut quis dicatur, nec ne legitima atas.*
- 6 *Ad beneficium obtinendum requiritur atas 14. annorum, iuxta Concil. Trid. c. 6. sess. 23. de reform.*
- 7 *Limita non procedere quando ex fundatione vocatur Clericus, aut qui possit esse Clericus, quia tunc talis atas non requiritur: cum quis in septennio possit Clericatum adipisci.*
- Contrarium verum num. 8. ubi quod minor atas sufficeret, ante clara, aut virtuali dispositione fundatoris, haberetur quod posset presentari puer aut minor 14. annorum, & versaremur in fundatione, ante Conc. secum quando indefinite vocatur, clericus, aut qui possit esse Clericus, & sumus in fundatione post Concil.*
- 9 *Verba intelligi debent in terminis habilibus, & secundum dispositionem legalem.*
- 10 *Beneficium præfertur non Beneficiatus: sed hoc procedit in admissione, seu electione ad Beneficia, in quibus nulla adest certa forma, aut conditio in fundatione apposta: Secus in Beneficiis Iurispatronatus, in quibus præscribitur Patronus modus præsentandi. num. 12.*
- 11 *Beneficium obtentum non facit incompatibilitatem, respectu adaptionis aliorum Beneficiorum, sed tantum respectu retentionis.*

DECISIO CCXXXVIII.

OMINI dixerunt Ioanni Romero non esse dandam Remissionis, ad probandum Articulos ab eo datos, qui continent illum esse in tertio, & sic in eodem consanguinitatis gradu, fundatici, in quo est Ioannes Baptista Ruiz, a Patrono præsentatus; ac esse bonæ vitæ & famæ: & Laurentium de Fonseca Clericum Cordubæ, qui iura sua cessit, esse in secundo, & sic proximiori gradu consanguinitatis dictæ Fundatrici; & tandem Iustificationem valoris fructuum dictæ Capellaniz, narrati in quadam prætenfa Gratia, Si neutri per eundem obtema.

- In primis enim articuli, qui tendunt ad probandum parem gradu Romeri, & Ioannis Baptizæ, non debent ad probandum admitti, Quia, † cum iuxta tenorem fundationis, debeat presentari consanguineus proximior, & si sunt duo vel plures in gradu æquales, Patronus debeat eligere benemeritum; dum nō articulat maior benemerentia Romeri, probatio paris gradus consanguinitatis nihil releuat; cū sufficiat quod Patronus præsentaverit alium in eodem gradu existentem, & sic æquē idoneum, *cap. cum autem de Iurepatr. Lambert. eodem Tract. lib. 2. par. 1. quest. 1. art. 3. n. 14. & 15. & fuit decium in Calaguritana de Zerbono 14. Februarij 1605. coram bo. me. Penia.* Præsertim cū Ioannes Baptista, ultra consanguinitatem, in dicto pari gradu probaverit, vt in Testibus datis, eum esse benè litteris informatum, Confessarium, & verbi Dei Predicatore, & in articulis Romeri de his, aut similibus, quoad eius personam verbum nulum: Vnde intrat regula, Quod † qualitas quæ adest, & requiritur in persona vnus, & non est; & desideratur in persona alterius facit, vt aliter iudicetur de vno quam de alio, ad *l. si qui opem. ff. de furt. & c. 2. §. non tantum. ff. de incendi. ruin. & naufrag. vers. sed enim*
- 3 *Alex. conf. 139. n. 5. lib. 5. Remissoria † autem non est danda ad id, quod probatum non releuat, l. ad probationem, C. de probat. Caputaq. decis. 66. par. 3. & Greg. XV. decis. 122. n. 1. & decis. 81. n. 3.*

Ex quibus etiam nihil releuant articuli, qui ten-

dunt ad probandam bonam vitam, & famam Romeri: Tum quia non sufficit, dum non articulat quod in his exedit Ioannem Baptistam: Tum etiā quia, † ad hoc, vt aliquis dicatur benemeritus, aut magis benemeritus, ad effectum obtinendi beneficia, non solum attenduntur vitæ & mores, sed etiam ætas, aut maior ætas, & litterarum scientia desiderantur, *cap. cum in cunctis, extra de elect. & cap. si forte, eod. tit. in 6. Paris. conf. 40. n. 1. lib. 4. Gonzal. super reg. 8. gloss. 4. nu. 108. cum seq. & Greg. XV. decis. 11. nu. 4. cum seq.*

Præterea Remissoria concedi non debet pro articulis, qui tendunt ad probandum Ioannem Fonssecam, qui se opposuit ad hanc Capellaniam, esse in secundo & sic in proximiori consanguinitatis gradu, ad effectum, vt Romerus, ex eius iure sibi cello in manibus Papæ, excludat Ioannem Baptistam, Quia quicquid sit, an ius dicti Laurentij fuerit cessibile: In omnem casum cum † ille de tēpore præsentationis, quod attendi debet *d. c. cum in cunctis, ubi Abb. n. de elect. & c. suo tempore de rescript. in 6. haberet solum annos vndecim, erat incapax obtinendi Capellaniz: † Cum ad obtinendum Beneficium requiritur ætas 14. annorum, iuxta Conc. Trid. sess. 23. c. 6. de reform. Lambert. de iurepatr. par. 1. lib. 2. art. 26. quest. 7. n. 6. & Guisier. Canon. quest. 26. n. 33. lib. 1.*

Neque obstat, quod fundatrix contentetur vt præsentetur Clericus, aut qui possit esse Clericus; † ac ideo videri hoc solum ex tenore fundationis requiri, etiam quod in præsentato non adfit ætas quatuordecim agnorum, cum in septennio possit quis Clericatum adipisci, *cap. nullus & ibi gloss. in verb. infans, de temp. ord. in 6. quo casu non intat Concil. Trid. in d. cap. 6. ex mente Sacre Congregationis Illustrissimorum Card. Sacre Concilij Tridentini Interpretum, dixit Rota decis. 481. ad fin. par. 1. diuers. & claris verbis decidit in Monopolitana Beneficij seu Capelle 6. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Merlino, impressi in prax. Iurispatr. Viniani in ordine 19. n. 9. cum seqq. Quia dictæ Decisiones quatenus procedant, † sunt intelligende, si adfit clara, & specialis vel virtualis dispositio fundatoris, quod consanguineus minor annorum 14, præsentari possit, & de fundatione ante Concilium Tridentinū nō autem quādo, vt in casu nostro, fundatio fuit post Concilium & in ea expresse non vocatur puer aut minor quatuordecim annis, sed simpliciter, & indefinite Clericus, aut qui possit esse Clericus; hoc enim casu vrget clara dispositio Concilij in d. c. 6. sess. 23. Et ideo fundatio debet intelligi de consanguineo Clerico, & aut qui possit esse Clericus, in ætate capaci constituto; & sic in græte quatuordecim annorum, iuxta Sacrum Concilium, ex regula, quod † Verba debent intelligi in terminis habilibus, & secundum dispositionem legalem, *Modern. Roman. decis. 4. Forens. cap. 148. n. 14. & in simili Paris. d. conf. 40. n. 14. Cui semper Testator se conformare præsumitur ad text. in l. hæredes mei. §. cum ita, ff. de Trebell. & Rip. ibid. Rota decis. 450. n. 6. par. 1. recent.**

Minus obstat, quod Ioannes Baptista obtineat alia Beneficia, & quod non † Beneficiatus, prout est Romerus, debeat præferri beneficiato, quia quoad primum adest declaratio Sacri Concilij, & Rota sæpius decidit, † non facere incompatibilitatem, respectu adaptionis sed respectu tantū retentionis; † Secundum autem procedit in admissione seu electione, quæ sit ad beneficii; in quibus nulla adest certa forma; aut conditio in fundatione apposta, secus verò in Beneficiis Iurispatronatus, in quibus Patronis præscribitur modus præsentandi; & sic non procedit in casu nostro; cū ex supradictis, qualitates Romeri, & Io. Baptizæ sint diuersæ, & sic termini non sunt pares, iuxta fun-

fundationem; prout in puncto, duo prædicta resoluit Rota apud Seraph. decis. 774. & in Pampilonen. Parochialis 12. Decembris 1593. coram Lista.

Tandem minus debent ad probandum admitti articuli tendentes ad iustificacionem valoris narrati in dicta Gratia Si neurri, Quia dum in ea Romerus velit se fundare, confitetur non ius suum, & consequenter cum etiam confitetur consanguinitatem Ioannis Baptiste, & de ea ac de aliis, in eius persona requisitis, de iure, & iuxta tenorem fundationis, bene ex actis constat, nec quicquam in contrarium articuletur, quod non sit supra sublatum, probatio esset irrelevans, stante, ut dictum est, incapacitate dicti Laurentij.

Et ita, &c. veraque, &c.

Spoletana Liberationis à Fideiussione.

Lun. 10. Decembris, 1629.

ARGUMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Fideiussor census in Urbe inpositus qui est obligatus in forma Camera, idemque dicitur: si possideat bona stabilia, etiam extra Urbem, & sit vir Legalis, licet Octuagenarius.

DECISIO CCXXIX.

Vm in Decisione in hac causa facta 11. Aprilis, 1627. fuerit resolutum Benedicū, & Fratres de Vrbis teneri releuare Dominos de Monaldis quoad fructus; à quadam fideiussione annui Census per eos facta; & de super lara sententia, in eius executionem, prædicti Domini de Vrbis deierunt in releuatorem Alexandrum de Caranei, quem modum releuandi Rota approbavit in eadem Decisione. Vnde hodie solum stetit difficultas, circa idoneitatem dicti Alexandri, & cum non esse idoneum, prætendebatur ex quo est Octuagenarius, & propterea videbatur obligationem personalem in eo quoad districtionem, seu capturam personæ parum subtinere posse, & non residere, nec habere bona stabilia in Urbe, vbi Census fuit impositus, & tandem dubitari posse, an bona quæ in partibus possidet, sint fideicommissio supposita. Verumtamen, quia fideiussor f. solum pro fructibus Census in sorte principali feutorum duorum millium duntaxat, & obligatus fuit in forma Camere, & sic tam in Urbe, quam extra: Et demum non constat quod eius bona sint fideicommissio subiecta, & ex Testibus datis constat eum esse virum Legalem, facultatibus idoneum, & multa stabilia possidere, Domini, eum esse idoneum fideiussorem, ad effectum de quo agitur, & sic Dominos de Vrbis sententiæ Rotali satisfecisse vnanimiter arbitrati fuerunt.

Et ita veraque parte informante, &c.

Tom. I.

Florentia Iurispatronatus de Ianfigliaccis.

Ven. 14. Decembris, 1629.

ARGUMENTVM.

Institutio facta ab Ordinario de præsentato à maiori parte Patronorum, habentium medietatem Iurispatronatus, valet in concursu alterius præsentati ab omnibus Patronis habentibus alteram medietatem. Mandatum Patronorum ad præsentandum, quando in præsentatione interuenisse præsumatur: & quando illud possit produci etiam extra quadrimestre.

SVMMARIVM.

- 1 Præsentatio facta nomine Patronorum non releuat non constituto de eorum mandato, aut ratificatione intra quadrimestre.
- 2 Præsentatio facta à maiori parte Patronorum habentium medietatem Iurispatronatus, trahit ad se totam dictam medietatem, cum minor pars pro nihilo reputetur.
- 3 Ordinarius potest gratificari Præsentato à medietate Patronorum.
- 4 Præsentatus à medietate Patronorum habetur, ac si fuisset præsentatus ab omnibus Patronis, dum altera medietas Patronorum non comparuit intra tempus Edictorum.
- 5 Iurispatronatus est indiuiduum, & totum residet penes singulos, & ideo non attenditur maior numerus Patronorum in abstrahit, sed solum maior numerus eorum, qui realiter præsentant, intra legitimum tempus.
- 6 Institutio est alius extraiudicialis, quando ante illam nullus oppositor comparuit.
- 7 De mandato Patronorum ad præsentandum præsumitur Ordinarius, se extraiudicialiter informasse: quando Instituto fuit extraiudicialis, & nu. 7.
- 8 Præsertim si præsentatio fuerit facta coram Ordinario, cum enunciatina mandati, & relatione ad certum Notarium, & certam diem: & Ordinarius dixerit in Institutione visis, &c. tunc enim præsumitur quod, aut mandatum fuerit exhibitum, vel quod Ordinarius de eo fuerit extraiudicialiter informatus, ex quo illud erat necessarium ad alium.
- 9 Mandatum productum fuisse in termino, dum aliquis probatio habetur, potest illud postea produci post lapsum cuiuscunque termini peremptorii ad coadjuuandam dictam probationem.

DECISIO CCXXX.

In Decisione in hac causa facta die 14. Maij præteriti fuit resolutum, Matium esse instituendum; quia fuit præsentatus à Vincentio Ianfigliaccio; qui pro medietate Iurispatronatus, & à Ludouico, qui pro sua portione erat in quasi possessione alterius medietatis. Nec obitare, dictum fuit, præsentationem factam de Stephano per Horatium, tam nomine proprio, quam procuratorio alterius Vincentij, Nicolai, Luca, Francisci, Petri, Philippi, & Alexandri, qui vna cum Horatio, sunt in quasi possessione alterius

A a

tenentis

terius medietatis; & consequenter, nec gratificationem Stephano factam ab Ordinario, ex quo de mandato, aut ratificatione prædictorum Comparationum non constitit intra quadrimelstre, Patronis Laicis ad præsentandum à iure præsumitur, ex *Lap. alleg. 22. Rocca, Lambert. & Rota in d. Decisione allegatis*: quæ Decisio, iuxta ea, quæ tunc proponebantur hodie Dominis placuit.

2 Verum ¶ quia nunc fuit doctum de dicto mandato maioris partis Comparationum alterius medietatis, qui præsentantur Stephanum, quæ trahit ad eam dictam medietatem; ex quo minor pars dictæ medietatis pro nihilo reputatur, *Rocca. de Curi. de Iurepatr. verb. ipse velu à quo n. 7. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. n. 25. Cassad. Greg. XV. & alij in eadem Decisione allegati*, Domini ex nouiter deductis recedendo à decisione, dixerunt ¶ Stephanum esse instituendum, vii gratificationem per Ordinarium, tanquam præsentatam à dimidia parte Patronorum & habentem alias qualitates de iure requisitas; quinimo ¶ cum inita tempus Edictorum, Vincentius, & Ludouicus, & sic Patroni habentes aliam dimidiam, non comparuerint, petinde Stephanus haberi debet ac si fuisset præsentatus ab omnibus Patronis: Quia ¶ cum Iuspatronatus sit indiuiduum, & totum sit penes singulos, non attenditur, ut dictum fuit in d. Decisione, maior numerus Patronorum in abstracto, sed solum maior numerus, eorum, qui realiter præsentant intra legitimum tempus, *Abb. in c. n. 13. de Iurepatr. Dec. conf. 127. in fin. vers. in ista materia Lambert. Genz. al. & alij ibidem allegati*, & consequenter totorumque d. Decisionis motiua contra Mariū ad Stephani fauorē.

6 Neque obstat, quod dicta Comparationum mandata debuerunt produci intra quadrimelstre. Quia ¶ cum decursum fuerit ad Institutionem post terminū Edictorum, & Institutio fuerit actus extrajudicialis, ex quo ante institutionem nullus Oppositor comparuit, c. concertationi, vbi *Gemin. n. 3. Franch. & alij de appellat. 6. Abb. in c. fin. n. 13. de prescript. Ant. de Butr. in c. cum M. Ferrarier. sub num. 58. ad med. vers. ideo si quis petat de conscri. Calder. conf. 7. de elect. Genz. al. gloss. 9. §. 1. in Annot. null. n. 42. Seraph. decis. 1320. numero 3.* poruit Ordinarius se extrajudicialiter informare ¶ prout præsumitur ad substituendum actum præsentationis, & institutionis, *Gabr. conclus. 1. n. 22. de procur. & Marant. in suis disp. post. tra. 3. de Ordin. Iudic. quest. 1. p. 1. n. 9.* Et tanto magis, ¶ Quia in hoc casu fuit facta præsentatio coram Ordinario, cum enunciationi mandati, & relatione ad ceterum Notarium, & certam diem, & Ordinarius in institutione dixit *visis, &c.* Vnde oritur vrgens coniectura quod bene illud fuerit exhibitum, aut quod de eo Ordinarius extrajudicialiter fuerit certificatus, ex quo mandatum erat necessarium ad actum ut in simili *Dec. conf. 36. n. 6. vers. Secundo responderet, Cassad. decis. 3. num. 4. de prouer. Gregor. XV. decis. 111. n. 2. & decis. 125. n. 5.*

9 Sed præterea, quando etiam procellum esset iudicialiter & mandatum verè non fuisset exhibitum, tamen cum ex dicta enunciatione; ¶ cum expressione Notarij & diei, fuerit introducta aliquis probatio mandati enunciat, ex *Dec. Cassad. & Gregor. XV. vbi proximè*, poruit postea ad coadiuandam, dictā probationem, mandatum quandoque produci, etiam post lapsum cuiuscunque termini petemprorij, *Bal. in c. 1. in princ. de fid. Instr. Dec. in auth. si quis in aliquo, num. 3. vbi Purpurat. n. 33. C. de eden. Felin. in c. licet causam sub n. 18. limit. 5. de probat. Sord. decis. 166. n. 1. in fi. vers. & per illum textum & fuit dictum in Cesar. aug. Canonizatus 12. Februarij 1620. coram Illust. Cardinali Pamphilio.*

Et ita utraque, &c.

Parmen. Legitima.

Ven. 11. Ianuar. 1630.

ARGVMENTVM.

In legitimam debitam Nepoti in bonis Aui materni non tenetur Nepos imputare dotem maternam, quam mater sibi, suisque hæredibus fuit stipulata, ex quæ ex Statuto filius defertur iure hereditario.

SVMMARIVM.

- 1 *Sententia valida est, concurrentibus omnibus iuris requisitis, de quibus per DD. ibi cit.*
- 2 *Nepos subintrat, Patre præmortuo, in eius locum quoad omnia privilegia Suiarum.*
- 3 *Legitima debetur Nepoti, Patre prædefuncto, non ex persona Patris, sed ex propria Persona, & num. 5.*
- 4 *Legitima debita dici non potest filie, qui Patri prædecessit.*
- 5 *Ad Legitima supplementum agit Nepos ex propria persona, si minus illa sit ei relictum.*
- 6 *In legitimam debitam Nepoti, in bonis Aui materni, tenetur nepos imputare dotem maternam, ad ipsam pertinent privilegia Suiarum, cuiusque iudicio; prout est quando dos remanet penes filios, ex consuetudine Martini, n. 9. Secus tamen est quando dicta dos non venit immediatè ab Ayo, sed fuit matri sua acquisita, nu. 13.*
- 7 *Dos remanet penes filios, manet prædefuncta, non ut heredes eius, sed in vim consuetudinis Martini.*
- 8 *Pater dotans filiam potest ab initio pacisci, ut soluto matrimonio Coniunctio Martini non intret, sed dos liberè ad ipsum redeat: & si nihil paciscatur, videtur se voluisse conformare cum dicta consuetudine.*
- 9 *Heredes ab intestato venientes, tenentur ad fideicommissum eius à defuncto impossum: & ratio redditur ibidem.*
- 10 *In restitutione fideicommissi venit regulariter, quod acquiritur ex iure accrescendi, & vide rationem ibidem.*
- 11 *In legitimam non imputatur quod non peruenit immediatè ex substantia defuncti.*
- 12 *Pater dare potest filia in causam dotis, etiam quod illa in eius sit potestate.*
- 13 *Pater dedisse filia dotem videtur, dum permittit maritum, & Notarium, filia, eiusque hæredibus, dotem stipulari.*
- 14 *Allo de dote competet soli filia, eiusque hæredibus, dum Pater permittit dotem eis stipulari.*
- 15 *Dos non reuertitur ad Patrem, ut Patrem quando fuit filia, & eius hæredibus stipulata, sed consideratur tanquam hereditas filia, ad quam ideo pertinere debet, & ad filios vii eius hæredes, num. 17.*
- 16 *Parma statutum disponit, ut moriente uxore cum filio, dos ad eos pertineat, & extraneis filiis ex alio matrimonio, tunc illi succedant in legitima, & reliqua pars pertineat ad maritum, & eius heredes.*

Statutum loquens de dote, per verbum succedere, & pertinere, videtur disponere, ut vocati succedant iure hereditario.

19 In legitimam, debitam Nepoti, in bonis Aui, sicut Nepos imputat dotem maternam, qua in vim consuetudinis Martini remanet penes filios; an idem dicendum sit, quando statum deferi dotem filius, matre praefuncta, iure hereditario, & quando mater illam sibi, suisque heredibus reddi, suis stipulata: Negativa defenditur tam in Statuto, ibidem quam in stipulatione, num. 10. & diuersitate rationes, vide dicto num. 19. & num. 21. seq.

Martini consuetudo praeservat filius dotem maternam, uti filius, non uti hereditas, iuxta & Rota opinionem.

20 Dos filiae, Patri praemortuae sine filio, qua fuit stipulata dotem pro se suisque heredibus, spectat ad patrem, & fratres illius, uti eius heredes: scilicet tamen est quando filia praemortui patri, relicta filius, qua tunc stante dicta stipulatione, Dos pertinet ad filios utriusque heredes.

21 Martini consuetudo quid filius dos acquiratur non Patri, non procedit respectu aliorum, filia hereditas.

22 Avus praesumitur voluisse Nepotibus consulere.

24 In legitimam debitam Nepoti, in bonis aui materni, tenetur Nepos imputare dotem maternam, prout eius mater tenebatur; etiam quod ipsa illam sibi reddi fuerit stipulata: Constat. num. vltim. n. 25.

DECISIO CCXXXI.

RAINTERVIS Cuius Patrem instituit herediibus fratribus S. Augutini, dictae Civitatis, Paulo Stradiuero Nepoti suo ex Margaria filia vnica ei praefuncta, sexdecim libras Parmensis legavit: Cum autem Paulus praedictus egisset contra dictos heredes, ad legitimam supplementum, ac duas sententias fauorabiles obtinuerit, Casu in recta instantia fuit ad Rotam deuoluta, quae cum hodie fuerit per me proposita Domini dixerunt: sententias esse confirmandas. Validitas enim non continebatur quia per ex resolutione processit: constat de omnibus iuris requisitis de quibus, Verall. decis. 260. par. 2. Rota decis. 743. n. 3. par. 2. in recent.

Quod attinet ad Initium, non erat difficultas. An legitima illiusque supplementum Paulo deberetur: Quia clarum est, quod, si Nepos, patre praemortuo, subintrat in eius locum, quod omnia iustitiae privilegia, l. Gallus, §. nunc de lege Velleia & §. si is qui, ff. de lib. & posthum. libellam, vbi communiter DD. C. de collat. cui propterea per in d. casu deberetur legitima; non ex persona Parentum, quamuis in eorum locum succedat, cum illis per vi praemortuis nunquam debita fuerit l. §. si impuberi, vbi etiam Barr. ff. de collat. bon. Grass. in §. legitima, qu. 12. in princ. sed debetur ex propria persona, l. 1. §. fin. ff. de conug. cum emane. liber. & l. 2. C. de lib. prat. Barr. in l. 1. §. si filius nepos, ff. de collat. Dotum, Rip. in l. in quartam, n. 199. ff. ad l. falcid. Ruin. conf. 186. n. 1. lib. 2. Menoch. conf. 187. n. 4. Surd. conf. 185. num. 11. Grass. in d. §. legitima q. 4. Conar. in cap. quamuis pactum, tercia parte §. 2. n. 4. de pact. vno. Peregr. de fideic. art. 36. num. 39. Adern. de legitima lib. 1. tit. 2. quasi 10. num. 3. vers. amplius n. 3. Grammat. decis. 37. num. 1. & 39. & Capis. decis. 21. num. 6. quod si si minus legitima, ut in casu nostro: Nepoti relictum sit, pariter agit ad supplementum ex propria persona, l. omnimodo & ibi gloss. in verb. & alius persona, C. de inoff. Testam. & Roderic. S. auez. in repet. leg. quoniam in prioribus amplius, q. vers. ex quo haec lex, eodem titulo.

Verabatur itaque difficultas in eo solum, An Paulus in legitimam, aut eius supplementum, imputare teneatur quoddam Praedium inaximatum; per Rai-

Temus l.

nerium eius Auum dotis nomine, & pro fundo dotali matri suae assignatum; cuius resolutio pendet ab eo alio, An Paulus dotem praedictam habuerit immediate ex Aui substantia, eiusque Iudicio: An vero immediate ex substantia matris. Quia si ab Auo, per procul dubio tenetur etiam in legitimam imputare, l. quoniam novella in fin. l. omnimodo & l. scimus, §. repletionem, C. de inoff. Testam. Barr. in d. l. in quartam, n. 8. q. 5. Pasq. de success. creat. §. 30. num. 245. & Cassin. dicto §. legitima, q. 10. per tot. & est vera, ac communis, fere omnium resolutio. Vnde, si matre praefuncta, per dos remaneat penes eius filios, non ut heredes eius; sed in vim consuetudinis Martini, de qua per gloss. & DD. in l. dos a patre, C. solus. matr. per tenetur ipsi casu imputare in legitimam eis debitam in bonis Aui, cum tunc dos habeatur immediate ab Auo; & ex eius coniectura mentemque per duobus initio potuit pacisci, vel solum matrimonio C. Consuetudo non intraret, sed dos liberè ad ipsum rediret, vius fuit se conformare voluisse cum dicta Consuetudine, prout etiam heredes per ab intestato venientes, tenentur ad fideicommissum eis a defuncto imposuim, quia ex defuncti voluntate habere videntur; dum ille condens Testamentum poterat alios heredes facere l. consociuntur in princ. ff. de iur. Codicil. Et pariter per in restitutione fideicommissi venit regulariter quod acquiritur ex iure accretendi, quia portio accretit portioni ex voluntate defuncti quasi tacita quadam substitutione, l. si totam 81. cum ibi. not. ff. de acq. hered. Barr. & alij in l. Marcellus §. quidam, ff. ad Trebell. Peregr. de fideic. art. 8. n. 4. Et ex praedictis in terminis consuetudinis Martini, ita tenei Barr. in d. l. in quartam, n. 12. & ibid. Paul. Alex. & alij. idem Rip. in conf. 190. lib. 1. quos Doct. communiter sequuntur Barr. in repet. d. l. in quartam, n. 192. cum seq. Testaur. decis. 237. n. 3. & plenè Rota in causa Romana de Rinaldis 14. Decembris 1619. coram R. D. P. meo Merlini.

Si autem Paulus in dote, eius matri immediate successit; ita ut dos ad ipsum non pertineret ab Auo immediate, fuit fuerit matri suae acquisita; & alia ad ipsum, uti eius heredem percutit, non tenetur illam in legitimam sibi debitam in bonis Rainerij Aui sui imputare. Quia, ut dictum est, non imputatur quod non prouenit immediate ex substantia defuncti: Quae sententia est etiam non minus vera & Communis, Barr. in l. post dotem, ff. sol. matr. & in d. l. in quartam, d. num. 12. & in dicto conf. 190. Alex. in d. l. illam, & late Ripa vbi supra, à num. 189. usque ad numerum 199. Paul. de Cast. conf. 129. num. 5. & conf. 109. lib. 1. Paris. conf. 60. num. 46. lib. 2. & Berri. conf. 138. n. 4. & conf. 142. nu. 4. par. 2. vol. 1.

Quam distinctione sit praemissa resolutio facilis visa fuit quandoquidem in casu nostro Pater dedit dotem filiae, per cui in hanc causam rectè dare potuit etiam quod illa in eius esset potestate, l. 2. omponius Philadelphus, ff. famul. eriscund. per dare autem vius fuit dum permittit maritum. Notariunus filiae, eiusque hereditas, dotem stipulari; quo casu, solum matrimonio, soli filiae, eiusque hereditas competet actio, Barr. in d. l. post dotem d. num. 27. Paul. de Cast. conf. 111. num. 1. vol. 1. Nec per Ad Patrem reuertiur uti Patrem, iuxta text. in d. l. dos a patre, & l. iure succursum, ff. de iur. dot. sed tanquam hereditas filiae consideratur, l. vnica, §. & hoc C. de re. vx. act. vbi ad filiam, viuentem Patre, dos reuertiur stipulationis, uti proprium patrimonium filiae, nisi aliter conuenit sit: Vnde etiam ad filios, uti eius heredes pertinere debet, iuxta magis communè & recepta sententia Barr. & Gaffr. vbi proximè & ibid. Alex. n. 4. Pie. in d. l. in quartam n. 133. vers. s. imitias; ff. ad leg. falcid. Corn. conf. 190. num. 4. lib. 2. Alciad. de spons. 199. num. 2.

A a 2

Crant.

Crauet. conf. 84. num. 10. qui ideo ea, imputare non tenentur iuxta præcit. Doct. Quod tanto magis pro-
 17 cedit, ex quo Patre extat Statutum, † disponens, ut moriente vxore cum filiis, dos ad eos pertineat: quod intelligitur iure hæreditario: ponderando idem
 18 Statutum, dum postea subdit † quod si extant filij ex alio matrimonio, tunc illi succedant in legitima, & reliqua pars pertineat ad maritum, & eius hæredes, iuxta doctrinam *Castr. in l. si cum dote, num. 1. ff. sol. mar. Theaur. dec. 34. num. 2. vers. secum vero si statu- tum Florent. conf. 16. num. 16. lib. 2. Et in terminis huius statui Patrem. firmat Dec. conf. 386. in secundo Dubio n. 7. vers. ultimo ista Conclusio, quem in simili se- cuta fuit Rota apud Greg. XV. dec. 308. n. 1.*

Ex quibus cessant penitus omnia in contrarium adducta, quæ eo tendunt, ut stipulatio dotis ad fauorem filij, & hæredum, nec non statutum prædictum nihil plus tribuant, aut operentur ad fauorem nepotum quam Consuetudo Martini, † ita ut sicut in terminis dictæ Consuetudinis, dos filij prædefun-
 19 ctæ non reddat Avum, sed referatur Nepotibus, & nihilominus imputatur in legitimam nepotum, idem etiam dicendum sit in terminis dicti statuti & casu, quo filia, sibi, & hæredibus, fuit dorem stipula- ta; cum eadem profus ratio militare videatur, videli- cet quos dos peruenit ad Nepotes ex Aui substantia, & voluntate dum ille potuit ab initio contrarii paci- fisci. Quia in primis, quoad Statutum, quicquid esset illud foret omnino conforme Consuetudini Marti- ni, quem casum discutunt *Paul. de Castr. conf. 108. n. 1. in fin. vers. sed in casu nostro lib. 2. Curt. Iun. conf. 180. n. 2. vers. & ideo aduersum, & Theaur. dec. 137. n. 3.* Tamen cum sit omnino incompatible cum dicta Consuetudine, argumentum non procedit, sed iuxta subiectam materiam, & Statuti circumstantias res diffiniri, & mensurari debet: Cum itaque iuxta Con-
 20 suetudinem, dos reuerti debeat ad Patrem, filiis non existentibus, statutum autem, nulla habita patris ra- tione, illam in dicto casu, applicet marito, & iussu Statutum deferat dorem filiis iure hæreditario, ut supra dictum est; consuetudo autem illam eis præferet, ut filiis, & non uti hæredibus secundum communem, de qua testatur: *Rota dec. 248. num. 14. vers. aut verum per. 4. diuers. & coram R. d. mo Decano dec. 31. n. 12.* ubi quod ita feruat Rota consequenter non potest fieri illatio de consuetudine Martini ad statutum, quia militat profus diuersa ratio, ut ferè in specie *Anch. conf. 150. n. 2. vers. sed in casu nostro*; ita ut in ca-
 20 consuetudinis versetur in primo; in casu autem statuti in secundo membro Distinctionis supra- dictæ.

Quo vero ad stipulationem, † quicquid sit in casu, quando filia Patri præmoriatur sine filiis, in quo etiam communis, & magis recepta opinio est, ut dos perti-
 20 neat ad eius hæredes; videlicet Patrem & fratres non uti tales, sed uti filij hæredes, *Bald. nonnull. in tract. de dot. par. 12. q. 14. Crauet. dict. conf. 84. & conf. 555. per tot. Surd. conf. 108. lib. 1. Stephan. Bertrand. ubi supra & Cancr. var. resol. lib. 1. cap. 3. n. 33.* quâ nihilominus impugnare visus fuit Bereng. Ferdinand. in d. l. in quar-
 20 tum cap. 3. art. 3. quem sequitur *Barbosa in d. l. post dorem n. 37. vers. 1. igitur & add. ad dictam decisionem Theaur. 237. & ad dec. 190.* ex eo quod stipulatio videtur solum operari, ut intelligatur in casu quo filia superuiuat Patri: cum non sit verisimile, quod Patri velit extraneum hæredem filij præferre sibi: Tamen si filia quæ sibi, & eius hæredibus fuit dorem stipula-
 20 ta; ut in casu nostro, præmoriatur patri, relictis fi- liis, pauci reperientur, qui dubitent, quin ad eos immediate uti ad hæredes mariti dos spectet, nulla habita ratione consuetudinis Martini.

Ratio autem differentia, † quare in terminis sim-
 21 plicis consuetudinis Martini, dos imputatur nepoti- bus in legitimam, non autem in casu, quando filia eam sibi, & hæredibus suis stipulatur, est in prom- ptu; quandoquid in primo casu, dos non acquiritur filij, atque ideo non potest pertinere ad nepotes, uti eius hæredes, sed consuetudo, dorem de iure reuer-
 21 tentem ad Avum, auocat immediatè ab eo, & ex qua- dam æquitate, post habito iuris rigore, dat Nepoti- bus, *Bart. in d. l. in quartum n. 12. & Alex. in d. l. illam, Castr. conf. 145. lib. 1. Curt. Iun. conf. 180. Rip. ubi supra n. 191. & dixit Rota in dicta Romana de Rinaldis*: Con-
 21 suetudo enim nihil disponit de dote quoad filiam præ- mortuam, sed solum quoad Nepotes superstites in casu autem nostro, videlicet quando filia sibi, & hæ-
 21 redibus dorem stipulatur, dos acquiritur filij, cuiusque proprium efficitur Patrimonium, ut dictum est: & sic in ea immediatè filia succeditur, ut ad sensum patet, nec potest intrare præsumptio supradicta, quod Pa-
 21 ter noluit filij dorem stipulari, in casu quo illa ei præmoriatur; † quia quicquid sit, quoad alios filij
 21 hæredes, respectu quorum non procedit Consuetudo Martini, respectu Nepotum cessat penitus; quia imo
 21 † præsumendum est, quod Avus voluit Nepotibus consulere, *l. scripto, in fi. ff. unde lib. & l. cum aui. ff. de cond. & demonst.* In qua præsumptio fundat. Consue-
 21 tudo Martini, iuxta quam etiam circumscripserit stipula-
 21 tionem, ex coniecturata Aui mente, dos Nepotibus cõ-
 21 seruatur, ut supra fuit deductum, & optimè *Rota in d. Romana de Rinaldis*. Vnde cum ultra d. Consuetudi-
 21 nem quæ ad fauorem Nepotum duntaxat, concurrat etiam in casu nostro stipulatio ad fauorem filij, per
 21 quam ei fuit dos primo loco acquisita, consequenter Nepotes dorem ab ea immediatè habere dicuntur, vigore stipulationis: quam ideo iuxta supradictam
 21 distinctionem, imputare non tenentur.

Tandem non obstat quoddam mater † etiam quod fue-
 21 rit stipulata dorem, deberet casu imputare, ac ideo idem debeat Paulus, ad quem legitima peruenit; uti
 21 eius hæredem, ad l. hæredes, ff. de reg. iur. & l. si
 21 vna h. nam licet, C. de bon. qualib. Quia † vis imputa-
 21 tionis non stat in hoc, sed in eo quod Paulo debet
 21 tur legitima in bonis Aui, ex propria persona: qui
 21 propterea non tenetur imputare dorem matris, quam
 21 non habet ex substantia Aui, sed ex substantia ma-
 21 tris, iuxta supradicta, & discutit *Anchar. in d. conf. 50. & Rip. ubi supra*.

Minus obstat visum fuit, quæ dicebantur de
 21 noxitate æstimationis bonorum Aui facta per Peri-
 21 tos, ob defectum citationis: nec non de excessiva æ-
 21 stimatione. Quia dicta nullitas tollitur ex facto. Quo
 21 vero ad excessum, nihil deducebatur quod releuare
 21 visum fuerit.

Et ita vtraque parte informante, &c.

Tarraconen. Abbatiz.

Lun. 14. Ianuarij, 1630.

ARGVMENTVM.

Abbatissæ electio ex quibus nulla dicatur.

SVMMARIVM.

1 Abbatissa electio fieri debet per vota secreta singulo-
 21 rium Monialium eligentium; ita ut earum nomina
 nunquam publicentur, iuxta Conc. Trid. & electio
 aliter facta, est nulla.

2 Electio

- 2 Electio facta à minori parte Capituli est nulla.
- 3 Abbatis electio non requiritur duas partes Capituli, sed sufficit maior pars eligentium.
- 4 C. Indemnitate §. sanè de elect. in 6. declaratur.
- 5 Abbatiss electio per scrutinium faciendā, an requiratur forma: de qua inc. quia propter de elect. an verò in iure sit alia specialis forma præscripta in huiusmodi electione: est opinio valde controuersa.

DECISIO CCXXXII.

VIT hodie resolutum: sententiam de partibus: qua fuit declaratum D. Annam Mariam Sullam fuisse legitimè electam in Abbatissam, Monasterij Vallesbonæ, ordinis Cisterciensis esse infirmādam. Tum quia electio facta fuit contra formam Sacri Concilij Tridentini sess. 25. cap. 6. de regul. vbi ¶ quod debet fieri per vora secretā singularum Monialium eligentium; ita vt earum nomina nunquam publicentur: & tamen electio D. Annæ non fuit facta, quia eligentium suffragia fuerunt suscepta & descripta per Notarium publicum, narratis & sigillatim descriptis in publico electionis Instrumento, singulis Monialium voīs, & nominibus; Vnde electio fuit nulla, Garz. de benef. §. par. cap. 4. num. 187. & Zerol. in prax. Episc. verb. Abbatissa, vers. ad sextum dico.

- 2 Tum etiam quia cū ¶ Moniales elegerint Iure Collegij, & non vti singulæ, & quæ fuerunt ad eligendum congregatæ essent numero vndecim, ex quibus D. Anna solū habuit quinque; aliæ verò sex in minores partes diuisæ; & sic non habuerit maiorem partem, habito respectu ad totum Capitulum, eius electio ex hoc capite fuit etiam de iure nulla, c. Ecclesia vestra 48. de elect. gloss. in c. si cui, in verbo minorum, de elect. in 6. fol. in eadem omnes col. 14. n. 24. de Constit. & ibi gloss. verb. constitutionem Franc. Mare. quest. 1304. numero 1. Roch. de Iurepair. verb. Honorificum quest. 58. Lambertin. eodem trall. par. 3. quest. 4. art. 2. & alij allegati per Modern. Pisan. in praxi Iurispr. par. 2. lib. 12. cap. 8. num. 3. & in terminis Mirand. in Manual. Prelat. regul. tom. 2. quest. 23. art. 17.

Quod verò vltius deducebatur, in electione Abbatissæ requiritur duas ex tribus partibus Capituli, per text. in c. indemnitate §. sanè in princ. de elect. in 6.

- 3 Domini dixerunt non esse verum; ¶ sed sufficere maiorem partem eligentium, habito respectu ad Capitulum, vt dictum est, ex leg. text. in cap. quia propter 4.2. sex. de elect. & in cap. dudum, cum aliis eiusdem tituli, de elect. lib. 6. & clarè deducitur ex text. in d. §. sanè vers. verum si qua vsque ad finem Nauar. conf. §. de elect. & in specie Mirand. d. art. 17. conclus. 2. & idem in trall. de Monial. quest. 7. art. 4. Anton. Cuccb. Instit. maior. Canon. lib. 4. tit. 1. num. 191. Redrig. tom. 2. q. reg. 4. §. art. 4. qui ibidem art. 1. in princ. dicit hoc idem causam esse in statutis Ordinis Cisterciensis,
- 4 Neque ¶ obstat Text. in d. §. sanè in princ. Quia quod ibi dicitur de duabus partibus, procedi ad effectum, vbi electa à duabus partibus possit confirmari, appellatorem remota, etiam si à minori parte, contra eius personam defectus obuiat: non autem vt propterea electio, à maiori parte facta, non teneat: quia aliter Textus ille esset sibi contrarius, in dicto vers. verum, Mirand. de Monial. & Cuccb. vbi supra.

- 5 Aliud verò in quo informantēs magis insistebant, videlicet quod Moniales ¶ processerunt ad electionem per viam Scrutinij, & tamen nō seruauerunt formā

Tomus I.

electionis per scrutinium, de qua in d. cap. quia propter, de elect. ex quo non elegerunt tres Scrutantes, sed duas de quarum nominibus non constat in dicto electionis Instrumento, prout nec quoddam Scrutantes; prius vora sua fuerint scrutatæ, & alia huiusmodi, contra formam d. cap. Domini aliquantulum discussissent sed resoluerē noluerunt; quia non fuit opus, stante maxime, quod in iure sit multum dubium; Ap. forma d. cap. sit seruanda in electione Abbatissæ per scrutinium faciendā: An verò sit in iure alia specialis forma, in huiusmodi electione præscripta in d. §. sanè, Gem. enim in d. §. & Paul. de Castr. conf. 346. num. 1. vol. 1. resolverunt, formam d. cap. quia propter, esse seruandam: Contrarium verò Panorm. in c. ad probandum, num. 19. in fin. de sent. & re iud. quem alij plures sequuntur & non parum pro eius sententia conducere videntur Declarationes Sac. Congreg. Concil. Cumulatæ apud Garz. vbi supra & apud Riccium in Decisionibus Curia Archiepiscopali Neapol. decis. 179.

Et ita vna tantum parte informante, &c.

Cremonen. Canonicatus.

Lun. 14. Ianuarij, 1630.

ARGVMENTVM.

Prouisio Ordinarij non est iustificanda: prout nec etiam iustificandæ sunt Litteræ Apostolicæ, expeditæ super noua prouisione. Indultum conferendi beneficia referuata, concessum Cardinali Episcopo, nullo modo suffragari Capitulo in prouisione Canoniceatum; stante declaratione Papæ desuper facta: Reg. 4. hodie §. Cancellariæ quos Collectores comprehendat: & an requiratur in illis acceptatio, & exercitium Officij, ad effectum, vt sub dicta Regula comprehendantur.

SYMMARIVM.

- 1 Prouisio Episcopi non est iustificanda; ex quo, motu proprio, prouidet Ecclesiis, non personis, de quarum qualitate informatus presumitur.
- 2 Amplia procedere etiam in Episcopo Cardinali prouidente vigore Indulti: cum in eo militet eadem ratio.
- 3 Prouisione Beneficij acquiritur ius prouisio.
- 4 Littere Apostolicæ, expeditæ super noua prouisione, non indigent iustificatione, cum tendant tantum ad interesse burſale Dataræ.
- 5 Narratam Prouisionem Ordinarij, factam in noua Prouisione Papæ, sufficit de facto processisse.
- 6 Prouisio facta ad vnum alium non prauideat producenti, quoad alium.
- 7 Concordia est stricti iuris: & ideo non extenditur de casu ad casum.
- 8 Indultum conferendi Beneficia referuata, concessum Cardinali Episcopo an suffragetur etiam Capitulo ratione communionis & consensu quod cum eo habet in prouisione Canoniceatum: Negatiue resolutum, ex Papa de latione ibidem.
- 9 Declaratio Papæ super indultis conferendi Beneficia referuata, facta ad futurum Cardinalium Episcopo

Aa 3 portum,

porum, contra Capitula, non priuat illa, iure concurrenti cum Episcopis in prouisione Canonice, eisdem Capitulis, ex Concordia quæstio: si in Declaratione nulla fuerit de d. Concordia facta mentio.

10 Contrarium resoluitur ibid. statim amplius verbis dictæ Declarationis: & amplius iure reservatio contingat, ratione vacationis in mense, siue aliunde.

11 Regula 4. hodie 5. Cancellariæ comprehendit æquæ Collectiones Cinitatum, & Diocesum, ac Collectores Provinciarum.

Item comprehendit Collectores deputatos ad exigendum subsidium, impositum à Papa pro subuentione Imperatoris contra Infideles, nu. 18. & ratio redditur ibidem.

12 Quorumcumque, Diſſio, quoscunque comprehendit: dum ratio diuersitatis reddi non potest.

13 Oratio, plura determinans, debet æqualiter determinare.

14 Collector (ad effectum ut beneficium vacans per eius obitum sit reservatum) non requiritur quod actualiter officium exercuerit; sed sufficit quod fuerit paratus exercere.

15 Subcollectoris nominatio, facta per Collectorem, est actus iurisdictionis.

16 Voluntas declaratur facta magis, quam verbi.

17 Collectoris deputatio sola sufficit, absque acceptatione, ad effectum, ut beneficium vacantia per eius obitum sit reservata, etiam si suam facultatem non viderit, nec recuperit.

19 Regula 4. Cancellariæ, hodie 5. non comprehendit Collectores particulares, prout sunt deputati ad colligendum Decimas taxati ad certam pecuniarum summam, & quando non obstante dicta taxatione certa summa Collectores dicantur generales, ita vt sub dicta regula comprehendantur.

Dispositio generalis non restringitur per specificam dispositionem, quæ postea subsequitur sine aliqua taxatione, cum d. specifica dispositio censetur facta solum demonstrationis, non autem ad tollendam generalitatem.

DECISIO CCXXXIII.

ACANTE de mense Martij 1628. hoc Canonice Ecclesiæ Cremonens. per obitum q. Hieronymi Mannæ dum viueret Collectoris Decimarum Papalium: Illustriss. Dom. Cardinali Episcopus Cremonens. vigore indulti confertendi Beneficia reservata, illius vti reservatum, ratione Collectoris prædicti Hieronymi, consulit Ioanni Petro Figino: Capitulum autem d. Ecclesiæ, vigore Concordiæ, olim inter se, & tunc temporis Episcopum Cremonens. inire, & auctoritate Apostolica confirmata, præcedens electionem Apostolicam prædictæ Ecclesiæ, quomodolibet vacantium, ad se spectare, & Confirmationem ad Episcopum eoque intra certum tempus nolente aut negligente confirmare, omnimodam dispositionem de d. Canonicis ad se deuoluere, eandem Canonice contulit Ioanni Paulo M. lioune de orta, inter huiusmodi prouisiones, & conuersiones, causaque in gradu appellationis, ad Rota deuoluta, & mihi commissa, Dubitauit hodie. An Canonice, de quo agitur esset adiudicandus prædicto Ioanni Petro Figino: Et Domini affirmantur respondere.

Quia cum de facultate Illustriss. D. Cardinalis Episcopi, confertendi Beneficia reservata, vigore Indulti non dubitetur, & Figinus ad huc prouisionis Institutionem non teneatur, & ex quo illum habet ab Episcopo, qui motu proprio prouidet Ecclesiis non personis; de quorum etiam qualitate censetur bene

informatus, Felix in ead. aures, n. 15. de rescript. Card. in Clem. 12. n. 15. de off. Ord. Seraph. decif. 1467. n. 1. Rota decif. 190. n. 1. p. 2. recent. 195. lib. 3. in nouiter impress. p. 6. e. 1. nu. 21. t. Quod procedit & etiam, quod Episcopus Cardinalis prouideat vigore indulti cum non hiominus prouideat. notu proptio, & nulliter ead. ratio, quod prouidet Ecclesiis, & præsumitur de personis informatus, Pui. decif. 195. lib. 3. in nouiter impress. & Rota in Leodien. Canonice n. S. Dionysij 23. Marij, & 3. Iulij 1623. coram Reuerendiss. D. meo Decano: vtrique Canonice ei adiudicandus est, dum & per prouisionem huiusmodi fuit ipsi in d. Canonice ius quæsitum, & final. in fin. de concess. præbend. in 6. Mil. in reperi. in verbo Beneficium acquiritur n. 20. Couar. var. lib. 3. ca. 16. n. 3. & 5. & Rota decif. 498. nu. 1. par. 2. recent.

Neque obstat, quod in Indulto D. Cardinalis, ad sit Decretum, quo præcipitur, vt prouisi vigore d. Indulti de beneficiis valorem 24. duc. auri de Camera excedentibus, intra quatuor menses, si citra, si verò ultra montes fuerint, intra octo menses, à die factarum sibi collationum computandos, nouam prouisionem super beneficiis huiusmodi, à Sede Apostolica impetrare, ac litteras Apostolicas desuper in totum expedire, & lura Cameræ Apostolicæ, ac aliis propterea debita, persolvere teneantur, atque ided Figinus, qui litteras Apostolicas expediu, & in actis produxit, stante d. Decreto, teneti ad earum iustificationem. Quia responditur inde non sequi, quod Figinus dicatur ab Ordinario prouisus motu proprio, nec quod eius Gratia alteretur; nec demum agatur de Canonizandis litteris Apostolicis, sed tantum de Gratia Ordinarij, cum litteræ Apostolicæ expeditur ad fauorem, & commodum officium Cancellariæ, Gabr. conf. 190. n. 11. lib. 1. & conducut tradita per Cassad. decif. 35. n. 3. in fin. super reg. Sarven. super reg. de non iudicando q. 14. n. 5. Grg. de pen. q. 34. n. 15. Quibus statibus, & Figinus ex mente Papæ, qui censetur noluisse Gratia Ordinarij præiudicare, nec alterare, non tenetur ad iustificationem dictarum litterarum, sed sufficit & sic de facto paruisse d. Decreto; & prouisionem Ordinarij, vt narrat præfessisse, in extra tradita per Alex. conf. 3. n. 5. Et in puncto post Palet. decif. 337. vici. Quidam Zacharias in manus, quæ habetur in decif. diuers. p. 3. lib. 3. decif. 695. hincat Mandes in tract. de signat. Gratia sit. de non. prouisi. vbi nona prouisio sufficit: & accedit quod cum Figinus non produxerit litteras nouæ prouisionis, vt Gratia Apostolica nitatur, sed solum, vt dictum est supra, & productio ad illum effectum non debet cum adtingere ad iustificationem: & sic ad alium effectum, ex adduct. per Grai. conf. 14. n. 17. lib. 1. Rota apud Greg. XP. decif. 467. n. 8. & in Valentina præfata illegitimus 16. Marij, 1612. coram Illustriss. D. Gardinali Pamphilio.

Non obstat etiā prouisio Capituli facta in vim prætensionis, quam habet conferendi cum Illustriss. Episcopo, in collatione Canonice vacantium d. Ecclesiæ, quomodolibet vacantium: Quia; Aut Capitulum præterit concurrere in collatione Canonice, de quo agitur, vigore suprad. Concordiæ, in se, & in verbis consideratur: & cum illa loquatur solummodo de collatione Canonice spectat. ad Episcopum, ratione vacationis in mensibus alternariæ, illi apud suā Ecclesiā residenti concessit: cessat præfensio Capituli in casu nostro, ex quo collatio huius Canonice non spectat ad Illustriss. D. Cardinalem, ratione vacationis in eius mensibus, sed vigore indulti, conferendi Beneficia Sedi Apostolicæ reservata, prout reservatus est Canonice, de quo agitur ratione Collectoris d. Hieronymi, per reg. 4. Caac. hodie quæritur, qui casus in præd. Concordia non comprehenditur. Imo in illius confirmatione est expressè exceptus per clausulā, Saluis tamē omnibus reservationibus Apostolicis, quæ

7 quæ in ea habetur: † Concordia autem cum fructu iuris sit, de casu ad Casum excedi non debet: *l. si unus, §. ante omnia, ff. de pact. gloss. in l. sub preterito, ibi Bar. n. 5. C. de transact. Innoc. in c. conuenerunt ad fin. de offic. Ordin. & Surd. decis. 1. 17. num. 11.*

8 † Aut præterit concurre, ratione communionis, † & Contortij ita vt Indulsi Illustrill. D. Cardinalis profratrem ipsi Capitulo, virtute Communionis, quam de iure, aut ex d. Concordia cum illo habet in provisione dictorum Canonicorum, ad l. si communis, ff. quemad. seru. amitt. *Pur. decis. 38. lib. 3. in nouiter impress. & fuit ad d. Capituli fauorē aliās decisiō, in alia Cremonen. Canonicatus coram R. D. meo Decano: & hodie cessat pariter hæc præsentio, ex Declaratione Sanctiss. D. N. quæ habetur impressa apud Modern. de benefic. lib. 1. q. 2. n. 126. † quæ declarauit suæ intentionis, & voluntatis esse, quod Cardinales Episcopis collationem Beneficiorum habentes, soli, & per se ipsos eam conferant absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus: Et quod Capitula, Indulto conferendi beneficia reseruata Cardinalibus concessa, intuius duntaxat Dignitatis Cardinalis, non autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod inde præterendere possint; prout latius in d. Declaratione, quæ cum clare loquatur, ac optima ratione nitatur non est amplius insistentum.*

10 Ex quibus quoque tollitur penitus, quod dicebatur † hanc declarationem non priuare Capitulo iure concurrendi, ei acquisito, ex dicta Concordia, cum mentionem non faciat, ad text. in c. ex multiplici, vbi Abb. n. 5. de Decimis. Quia, quicquid dicendum foret, si Canonicatus, de quo agitur, esset reseruatus, ratione vacationis in mensis, qui non est casus noster; & nihilominus Domini, etiam in dicto casu magis in idem inclinabant; ex quo verba dictæ Declarationis sunt nimis ampla, & generalia, & ratio est eadem, cum exceptio Cardinalium in reservatione mensium, videatur etiam intuius eorum duntaxat emanata, non autem aliorum cum eis collationem habentium: attamen cum sit reseruatus, ratione Collectoris, etiam circumscripta dicta Declaratione, Concordia prædicta Capitulo in præsentem casu, non suffragaretur, cum ad reseruata aliunde, quàm ratione vacationis in mensibus, vt supra dictum est non extendatur. In communionis autem beneficio, post d. Declarationem nullum potest fieri fundamentum, ex prædictis.

Non obstat demum, quod de prædicta reservatione non constat; ex quo Hieronymus in primis non fuit Collector vnus Prouinciarum, sed Ciuitatis, & Diocesis Cremonen. tantum. Secundo, quia non docetur quoddam actualiter officium Collectoris exercuerit; quinimo nec quoddam acceptauerit. Tertiò, quia fuit Collector Decimarum impositurum à Papa pro subuentione Imperatoris, nõ autē prouentu Camere Apostolicæ. Et Quarta quia nõ fuit Collector Generalis, sed particularis, ad exigendam certam, & particulare summam.

Nam ad primum, quod Hieronymus fuit Collector Ciuitatis, & Diocesis Cremonen. tantum. Respondetur, vt supradictam regulam † comprehendere quæ Collectores Ciuitatum, & Diocesum ac Collectores Prouinciarum, vt notat Simonett. de reſeru. quæſt. 33. in princip. Et colligitur ex verbis Regulæ ibi quærunque Collectorum, & vicariorum in ciuitate, vel Diaceſi Subcollectorum: tam ex vi verbi † quærunque, quod ob sui generalitatem, quosunque Collectores comprehendit: cum ratio diuerſitatis reddi non possit, l. si plures gradus, & ibi Bar. ff. de leg. 3. & latè Cran. conf. 94. per tot. quæ ex seq. verbis, ibi in Ciuitate vel Diaceſi, quæ referuntur æquialiter ad Collectores, & Subcollectores, ex regula, quod † oratio plura determinans, l. fin. & ibi Bar. C. de sent. & interlo. Inducit

vulg. Ad 2. quod non exercuerit, † Responderetur, in Collectorē ad effectū de quo agitur non requiritur executionem actualem, sed sufficere potentiam id est, vt occurrere occasione exercendi, si paratus exercere, arguitur ex Text. in l. pater Scrutiniū ff. de cond. & demonstr. Felin. c. in nostra, u. 20. coroll. 1. v. l. si acceptum de reſeru. Simonett. d. q. 33. n. 8. Mádof. ad d. reg. 4. q. 4. lo. Choquier. super eadē reg. n. 9. Paris. de reſeru. benefic. lib. 1. q. 16. n. 16. vbi de commun. Zerolan. prax. Episc. verb. benefic. §. 1. fallem. 8. p. 1. & verb. exceptis, §. 6. p. 2. Gonz. ad reg. 8. gloss. 51. n. 71. Rota decis. 4. de probat. antiq. Verall. decis. 141. p. 1. & Roſin. Vergellen. Canon. 7. May. 1593. corā Branchato, quæ loquitur in fortioribus terminis, nempe in Subcollectorē, de quo magis posset dubitari, & habetur apud Garz. de benefic. p. 5. c. 1. n. 346. Quoddam verò non acceptauerit, colligitur ex facto. Quia nominatim Subcollectorē, † quæ nominatio, actus iurisdictionis est. l. 1. in fin. & l. 5. etiam in fin. ff. de iurisd. omni. Ind. Et non potuit fieri circa nomen collectoris, vt patet ad sensum: † voluntas autem facto magis, quam verbis declaratur, l. Paulus ff. rem. rat. hab. c. dilecti filij il. 2. de appell. & ibi Dec. in l. nor. Anch. conf. 302. & Cran. conf. 91. num. 10. Vltra quoddam licet Rota aliquando dubitauerit, † An ad effectū sit necessaria acceptatio: receptus est, & Rota magis inclinatur, vt sufficiat sola deputatio, etiam quod Collector suā facultatem nec videat nec recipiat. Mádof. d. q. 4. vbi ratio: ei assignat, Simonett. d. q. 33. n. 8. & seq. Aneus de Falcone de reſeru. q. 3. princ. n. 16. Choquier. vbi supra n. 20. & Rota decis. 12. de prebend. in nou. Verall. decis. 141. n. 12. p. 1.

Ad tertium quod Hieronymus non fuit Collector † ad vitilare in Camera, sed Imperatoris. Respondetur dictam regulam comprehendere etiam Collectores deputatos ad exigendum subsidium impositum à Papa, pro subuentione Imperatoris contra Infideles, Simonett. d. q. 33. n. 3. vbi supra q. 6. Bellan. de charit. subſid. q. 11 §. Choquier. vbi supra n. 17. Et ratio est quia appellatio Collectorum prouentum Camere, veniunt etiam prædicti Collectores: ex quo huiusmodi subsidium nomine Camere exigitur, eidemque applicatur, erogatum postmodum in subuentionem Imperatoris: vt in terminis similis Collectoris fuit resolutum in Lucien. Canonicius 19. Febr. 1629. coram R. P. D. meo Domino.

Postremò ad quartum, quod † non fuerit Collector generalis, seu particularis, ex eo quod decimarum ad quas exigendas erat deputatus, essent ad certam pecuniariam summam taxatæ, iuxta compositionem Cleti Cremonen. cum Camera, & id nõ comprehendatur sub dispositione dictæ Regulæ, iuxta Decisionem Rota in Aſten. Canonicius, 2. July, 1611. coram bo. me. Renböldo, responderetur quod Decilio loquitur de Subcollectorē, non Collectorē, & ille non erat vnicus, quia plures fuerant Sub-colletores in eadem Diaceſi, ad diuerſas pecuniarias summam exigendas deputati ac iurisdictione Canonicius, de quo ibi agebatur, ex personis illius Sub-collectoris; non fuit reseruatus, quia non fuit vnicus, prout requiritur Regula, in casu autē nostro Hieronymus fuit solus generalis Collector decimarum ad exigendas omnes Decimas Ciuitatis, & Diocesis Cremonen. vt sunt verba clara suæ deputacionis, quantum Decimarum expresse ad certam pecuniariam summam, non efficit, vt ipse idcirco non sit decimus Collector generalis dictæ Ciuitatis, & Diocesis: quo enim dicta expressio non fuit necessaria ad potestatem, sed respicit executionem, & est sine aliqua taxatione, censetur solum apposita demonstrare, ut ad declarandam generalitatem: non autem ad illam restringendam, l. regula, §. & licet, ff. de iur. & fact. ignor. l. queſitū §. si vbi optima ratio, Bart. n. 1. vers. quare dic. ff. de fund. inſtr. Bald. conf. 303. vers. modo dicitur lib. 1.

*Ruin. conf. 32. n. 6. lib. 2. Craueti. conf. 22. n. 7. vers. 4. li-
cet, cum aliis allegatis per Menoch. conf. 1157. num. 12.
& seq.*

Et ita utraque parte informante, &c.

Neocaftren, Parochialis.

Merc. 16. Ianuarij, 1630.

ARGUMENTVM.

Gratia, si neutri, ex quibus dicatur iustificata.

SVMMARIVM.

- 1 Gratia si neutri; quoad non ius impetranti iustifi-
catur ex illius confessione.
Confessione propria, nulla maior probatio.
- 2 Vacatio Beneficij, ex persona defuncti probatur
ex Gratia aduersarij, venientis ex eadem va-
cacione.
- 3 Presbyteratus probatur ex litteris patentibus Ordina-
rii.
- 4 Valor narratus per non excessum, probatur ex Testi-
bus, deponentibus de publica voce, & fama.
- 5 Licit probatur ex Commissione, citatione, & aliis actibus
in causa factis.
- 6 Status ultimus attenditur in dubio, ad probandam
qualitatem Beneficij.
Beneficium an sit regulare, vel seculari attenditur ul-
timus status.
- 7 Beneficium seculari conferri non potest Regularibus,
& contra.
- 8 Beneficium exprimi debet in Gratia, quod sit regu-
lare, aut in statu regularitatis.
- 9 Prouisiones, qua dederunt causam liti non sunt at-
tendenda.

DECISIO CCXXXIV.

DOMINI dixerunt: Gratiam, si neutri,
Matci Coriz, esse in omnibus iustifica-
tam: & Nam in primis non ius suum
probat ex eius confessione, qua nul-
la maior probatio, *l. cum prech. C. de lib.
caus. Gregor. XV. decis. 89. num. 2. & ibi Add. Rota
decis. 455. num. 4. par. 2. recent. & fuit sapienter deci-*

- 2 Vacatio & modus vacandi narrati, videlicet per
obitum Caesaris de Nicotera, probatur ex Gratia A-
postolica Lelij Pandulphi, patris aduersæ; dum venit
ex eadem vacatione *Greg. XV. decis. 137. num. 11. Card.
Canal. decis. 57. nu. 2. Qui modus probandi vacacione,
sufficit, ad effectum de quo agitur, & Agid. decis.
268. Presbyteratus & ex litteris patentibus Ordinarij
iux. tex. in c. 2. vbi Abb. in 1. not. de Cler. Peregr. Fel.
in cap. post cessionem, num. 3. & 15. de probat. Gram-
mat. decis. 81. Seraph. 1441. num. 10. Card. Canal. dista
decis. 592. n. 4. & Rota d. decis. 455. n. 7.*

- 4 De valore & narrato per non excessum iudic. 60.
auri de Camera, constat ex Testibus deponentibus
de publica voce, & fama, & Agid. decis. 674. Put. decis.
26. lib. 3. in nouer impref. *Greg. XV. decis. 64. num. 3. &
Rota in recent. & apud Card. Canal. vbi supra: Et ra-*

- 5 De lite & verò constat ex resolutione actorum, ex
qua apparet de Commissione, citatione, & pluribus
aliis actibus in causa factis inter partes, ad l. gesta, C.

de re iudic. *Clem. 1. cum ibi not. vt lit. pend. Rota decis.
4. cod. tit. in antiq. Cassad. d. n. 4. cod. tit. vt lit. pend. Greg.
XV. dista decis. 84. num. 1. & Rota in recent. decis. 99.
n. 1. par. 2.*

Tandem de non iure Lelij ex eo constat, quod in
probanda qualitate & beneficij in dubio attenditur
ultimus status, *cap. querelam de elect. c. consultationi-
bus de Inup. Federic. de sen. conf. 134 n. 3. vers. Sed in ca-
su proposito Dec. conf. 126. n. 1. Seraph. decis. 1103. nu. 5.
Et in puncto, An Beneficium sit regulare, vel secu-
lare, text. in cap. cum de beneficio de prob. in 6. Gonzal.
ad reg. 8. n. 31. Rota decis. 2. de proband. in non. & decis.
154. n. 3. par. 1. recent. Ultimus autem status huius Be-
neficij est de Regulari, vt ex Collationibus in actis
productis, & effectum sortitis, per circiter 60. annos
continuos; ex quibus probatur quod de anno 1531,
hoc Beneficium fuit collatum per Baiulium S. Euse-
mæ Religionis Hierosolymitanæ, Aloyisio Barbaro, &
de anno 1500. per Aloysij resignationem, Iacobo Bar-
baro, & per dimissionem d. Iacobi de anno 1597. Vir-
gilio Furlano, Religiosis Ordinis S. Ioannis Hieroso-
lymitani; cum tamen & beneficium seculari non valeat
Regularibus conferri, & è contra, d. c. cum de
beneficio, & c. cum singula, de proband. in 6. *Clem. 1.
de suppl. neglig. Prel. Sac. Concil. Trid. sess. 14. cap. 10. Gon-
zal. super reg. 8. gloss. 7. n. 4. Seraph. decis. 1305. n. 4. & ha-
betur in reg. l. Cancell. 43. Vnde & cum Lel. sit secularis,
& in Gratia Apostolica, qua nitiur non exprimerit hoc
Beneficium esse Regulare, aut in statu Regularitatis
predicto; quod tamen est exprimendum, Fel. in c. in
nostra, num. 41. de rescript. Cassad. decis. 4. de proband.
Gonzal. d. gloss. 7. n. 5. & Rota in Ferraren. Parochialis
1. Aprilis 1597. coram bo. me. Corduba quo habetur
apud Garz. de benef. par. 6. cap. 2. nu. 123. consequenter
clare constat de eius non iure, ex supradictis.**

Neque obstant quædam præsentis vltimæ proui-
siones de hoc beneficio, vti seculari: Quia, & aut
dederunt causam liti, aut fuerunt factæ lite pendente
inter Baiulium, & Ordinarium, super iure con-
ferendi, quæ idcirco non sunt attendendæ, *cap. 1. &
2. vt lit. pend. in 6. Greg. XV. decis. 417. n. 4. Card. Canal.
decis. 633. n. 10. Rota decis. 30. n. 1. par. 1. recent. & in Ian-
nuen. Parochialis Sancti Andree 19. Aprilis 1627. coram me, & fuit dictum in predicta lite inter Baiulium,
& Ordinarium die 8. Novembris 1624. coram bo. me.
Remboldo.*

Et ita decifum Marco tantum informante, &c.

Romana Fideicommissi de Cruciaris.

Merc. 23. Ianuar. 1630.

ARGUMENTVM.

In hac Decisione principaliter agitur: An, &
quando Executio, & Adjudicatio dicantur
nullæ, ratione excessus: & plures in ea po-
nuntur diuersæ Conclusiones, quas collige
ex Summario.

SVMMARIVM.

- 1 Executio & Adjudicatio sunt nullæ in totum, si
facta fuerint ex causa crediti excessiui: & nu. 9.
Declarat, vt num. 16. 17. & seqq.
- 2 Mobilia, presumuntur consumpta spatio decem an-
norum.

3 Declarat

- 3 Declara hoc procedere in heredo grauato secus in usufructuario, qui finito usufructu tenetur restituere pretium mobilium, iuxta estimationem de tempore consignationis.
- 4 Amplia ut tenetur etiam usufructuarius titulo hereditario non minime quam usufructuarius, ex alio quocunque titulo.
- 5 Creditum illiquidum non compensatur cum debito liquido, maxime ad annullandam executionem iam factam.
- 6 Valor bonorum mobilium liquidari debet per heredem proprietarium auctorem.
- 7 Estimatio valoris, facta per Peritos absque mandato Iudicis, aut sine consensu partium, non reuenit.
- 8 Compensatio non fit dum non finit de ea oppositum; & non agitur de impediendo cursu usurarum.
- 10 Censu redimibiles, An & quomodo possint tercio plus aut minori vendi quam ab initio sunt impositi remissiui ad D.D. ibi cit.
- 11 Censu estimari non potest plus quam fuit impositus ad fauorem Creditoris Censui in prauidicium debitoris illius, & ratio redditur ibidem.
- 12 Adiudicatio fieri debet pro credito petito, & ex alio certo, & liquido, Indicique nota.
- 13 Executio fieri potest pro debito Testatoris super bonis fideicommissi, deficientibus bonis liberis.
- 14 Maxime ex causa dotis.
- 15 Alienatio bonorum fideicommissi pro soluendis debitis heredibus grauati, non potest fieri irrevocabilitur, sed tantum pro vita ipsius.
- 16 Adiudicatio facta Creditori, rei, quae plus valet eius credito, non est excessiua, & nulla, sed Creditor solium tenetur illud plus quod accepit, restituere, & num. 19.
- 17 Executio est nulla ratione excessus solium, quando illa fit pro credito petito in maiori quantitate, quam vere illud est, aut ex diuersa causa ab ea, ex qua executio petita fuit.

Decretum latum ex falsa causa, etiam si pro parte sit vera, ruit in totum.

- 18 Creditum, certum esse sufficit ex actu processus executionis; ad hoc vti illa substantiatur.
- 10 Adiudicatio est nulla, aut rescinda debet in totum, si res fuit adiudicata pro dimidia minus iust; pradij.
- 21 Canon, vox promissua est; & quomodo accipitur.
- 22 Censu esse praesumitur, & non Canon, aut pensio Emphyteusis, quando ex hoc minus prauidicium imponenti fit.

DECISIO CCXXXV.

VIT iam ter resolutum primo loco coram bo.me. Manzanedo, sub die 12. Iunij, 1617, & vix coram Meo, sub diebus 24. Iannarij, 1618. & 29. Februarij, 1619. Adiudicationem Domus, & Censuum, de quibus agitur, factam Faustinae, fuisse validam, eamque obstat Angelo fideicommissario, immissionem petenti; & nihilominus hodie ex D.D. benignitate fuit Angelo praedicto concessa noua audientia super eisdem. Et quod attinet ad adiudicationem Domus, Domini sine difficultate in decisiois perstiterunt, quia eius adiudicatio praetendebatur in totum nulla, ex causa excessus crediti; ex quo vt dicebatur, creditum Faustinae non erat in tota quantitate petita, sed minus, iuxta doctrin. Bart. in l. si non forem, §. si censum, ff. de cond. indeb. Burfat. conf. 73. n. 24. Afflic. decis. 358. n. 1. Rota Ianuensis. decis. 13. n. 55. Surd. decis. 45. n. 3. Rota decis. 630. sub n. 3. par. 2. recent. &

Gregor. XV. decis. 198. Et tamen facto computo, ad oculum patet, non fuisse excessum in credito, quod quidem creditum Faustinae petitum, de quo in actis executionis, fuit scut. 280. videlicet 85. pro residuo dotis, & scut. 125. pro 4. dotali, & scut. 75. pro 3. parte plurius, iuxta statutum Vbis c. 194. lib. 1. Quae summa simul coadunata, constituit dictam quantitatem scut. 280. Vnde cum Domus, iuxta estimationem peritorum, computatis scutis centum, cuiusdam Censui, quo erat grauata, non esset nisi valoris scut. 307. & adiudicatio, detractis dictis scut. 100. censui, facta fuerit scut. 207. tantum abest quod fuerit excessum in petitione debiti, quin potius, detractis ex credito Faustinae scut. 207. pro quibus Domus fuit adiudicata, remanet illa adhuc Creditrix in scutis 73.

Sed fuit nihilominus facta difficultas in eo, quod Faustinae, dum vitam vidualem seruaret, reliquit Bartholomaeus eius vti usufructum bonorum omnium: cui vti usufructuariae fuerit illico consignata per Christophorum heredem proprietarium, & fideicommissum grauatum, quaedam mobilia, valoris, vt praetenditur scut. 141. iuxta estimationem Peritorum, hodie datam, quibus compensatis cum d. suo credito scut. 280. creditum Faustinae de tempore petitionis, & adiudicationis non erat nisi scut. 139. & per consequens iuxta supradicta executio fuit in totum nulla.

Huic difficultati fuit tripliciter responsum in dicta vltima Decisione coram me. Primo quod dicta mobilia praesumuntur consumpta spatio plus quam decem annorum, quibus Faustina permansit in viduitate: ita vt propterea eorum nulla sit habenda ratio, Paris. conf. 55. in §. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 10. n. 40. & Greg. XV. decis. 285. nu. 3. in fin. Quae responsio hodie non placuit; & quidem merito quia vt Paris. Peregr. Rota & alijs per eos allegatis, loquuntur in herede grauato, qui iure domini vtitur rebus mobilibus, quae vtu consumuntur, aut diminuantur; nos autem versamur in usufructuario, qui finito vtu fructu, tenetur restituere pretium huiusmodi rerum, iuxta estimationem de tempore consignationis, ita vt rerum substantia remaneat salua in pretio, iuxta naturam usufructus, §. constituitur Insti. de usufruct. & sic distinguit Peregr. vbi supra, n. 32. & est communis & recepta sententia: quam bene examinant, Punell. in l. 1. 2. par. num. 80. vsque ad fin. C. de bon. matern. Modern. Hispan. de usufruct. cap. 17. num. 29. Modern. German. ad obseruat. Gail. conclus. 46. considerat. 1. per tot. lib. 2. Facchin. controu. inr. lib. 8. cap. 4. 1. Thefaur. decis. 80. per tot. & Surd. decis. 67. etiam per totam, & alij plures quos ipsi allegant; Et procedit etiam in usufructuario titulo hereditario, non minus, quam in alio quouis usufructuario, ex alio quocunque titulo, Baldus consilio 237. incip. Patricium in suo Testamento lib. 5.

Secundo fuit in Dicta Decisione responsum, non constare de valore mobilium; & propterea illud, vti illiquidum non compensari cum debito dotis liquido: maxime ad effectum annullandi executionem iam factam, ex regula text. in l. fin. vbi Doct. C. de compensat. & ferè in his terminis Seraph. decis. 145. num. 4. cum alijs in dicta Decisione allegatis: & haec responsio fuit hodie approbata, quia valor praedictorum mobilium debet probari, & liquidari per Angelum heredem proprietarium cum sit actor: Et in puncto Gregor. XV. in d. decis. 285. in fin. & tamen nulla adeo valoris probatio, quandoquidem estimatio per Peritorem quae data fuit non est in forma probanti, nec formiter facta de mandato Iudicis, aut de consensu partium, nec recognita, & demum non est vti similis. Quia bona consignata, de quibus Inventario dato in Summario num. 4. videntur parui momenti, multoque minoris

minoris valoris, iuxta eorum qualitatem, quam cantat dictæ æstimationi, de quibus tamen in alio Iudicio poterit haberi ratio.

8 Tertiò & vltima dictæ Decisionis responsio fuit, quæ etiam hodie placuit, quòd eius probaretur valor mobilium in prædicta quantitate scut. 141. prout in dicta æstimatione, non propterea fuit facta compensatio dum non fuit de ea oppositum, & non agitur de impediendo cursum vsurarium; nec versamur in limitariis quibus de quibus *Gloss. Bald. Salvet. & alij, in l. si constat, C. de compensat. Tirac. l. in l. si vnam in verb. reuertatur, num. 15. C. de reuoc. donat. Surd. Rota & alij in dicta vltima Decisione allegati, & in his terminis Afflic. & vbi *Vrsil. decis. 121.**

9 Quòd verò attinet ad adiudicationem Censuum fuit maior difficultas, † quia eorum adiudicatio fuit facta post adiudicationem Domus per vnum circiter annum, pro pretio scutorum 200. & verbis clavis cantat pro credito, & recuperatione dotis, & iurium dotalium, vt in *Summario Cruciarj, num. 11. & tamen post adiudicationem Domus; vt supra factam pro scut. 207. Faustina ex dicta causa, vt dictum est solum remansit Creditrix in scutis 73. ergo executio, & adiudicatio videtur excessiua, & sic nulla, vti facta pro maiori quantitate, quam esset debita, iuxta supradicta.*

Cui difficultati fuit dupliciter responsum in dicta Decisione bon. me. Manzanedi: nempe primo quòd Domus prædicta non solum erat grauata onere Censuum, valoris scutorum 100. vt dictum est, sed iuxta dictum Censum fuisse valoris scut. 150. quia tanti fuit æstimatus à Peritis, per Iudicem electis, ideoque Domum, attenta rei veritate, fuisse Faustina adiudicatam, aut adiudicari debuisse, non pro scutis 207. Sed tantum pro scut. 157. & consequenter Faustina post adiudicationem Domus remansisse adhuc Creditricem in scutis 141. pro expensis cuiusdam litis agitate in Rota contra bon. me. Cardinalis Sersaphino, iuxta eam & Christophorum de Cruciatu hæredem proprietarium, de quibus in *Summario Angeli, num. 8. sed hæc responsio non fuit visa Dominis iura. Quia prætensum augmentum crediri, ratione æstimationis valoris census, super domo impositi, scut. 150. cessat penitus, quia constat quòd ille fuit impositus, & venditus ab initio pro solis scutis 100. in proprietate; vnde quicquid litat, & quomodo Censum redimibiles possint tertio pluri, aut minoris vendi; quam ab initio sunt impositi, quæ fuscè examinant *Gutier. pract. quest. ciuil. q. 173. per tot. lib. 2. art. 6. num. 17. cum seqq.**

11 Tamen Censum, † de quo agitur per Iudicem, aut per Petitos, in casu nostro, non potuit plus æstimari ad fauorem Creditoris Censum, & in præiudiciu Cruciarj, Censum debitoris, quam fuit impositus ab initio, ex quo Cruciarj poterat, quando sibi placebat, prout hodie Faustina, Censu molere, restituendo Domino Censum solum scut. 100. pro quibus duntaxat fuit impositus: ita vt omnis pactio, aut æstimationi in contrarium sit nulla ipso iure, nihil; operetur, vt sunt verba *Bulla Pij. V. super Censibus in vers. postremo census in futurum creandos, &c.* Prætensum autem creditum Faustinae, ratione expensarum, non fuit petitorium, nec aliter deductum in processu adiudicationis: quinimmo de eo tempore non erat adhuc pro eo relaxatum mandatum; cum adiudicatio facta fuerit de Mese Maij anni 177. mandatū autem pro expensis, fuit relaxatum de Mese Augusti eiusdem anni: ideo non potest de eo haberi ratio, ad excludendum excessum cum adiudicatio † debeat fieri pro credito petito, & ex actis certo, & liquido, Iudicique modo iuxta trad. per *Bald. conf. 122. nu. primo lib. 3. Surd. conf.*

1215. num. 9. in fin. Rota decis. 725. num. 1. & 2. par. 2. recent. Et tollitur prorsus difficultas Quia, † licet pro debito Testatoris, deficientibus bonis liberis potuisset fieri executio contra Christophorum hæredem grauatum, in bonis fideicommissi (qualia erant Domus, & Censum) l. Pater filium in princ. ff. de leg. 3. l. filius familias §. Dini el primero, ff. de leg. primo, iuncto textu, in l. à Divo Pio §. in venditione, ff. de re iudic. Padill. in l. vnum ex familia §. si de falcidia, num. 7. de leg. 2. Maxime † ex causa dotis *Ambr. res qua cum ibi not. C. commun. de legat. & latè Molin. de Hispan. primog. lib. 1. capitulo 10. num. 4. & lib. 4. cap. 6. & 7. per tot.* Non tamen executio fieri potuit pro dictis expensis, ex causa litis; cum dicto hærede grauato, quia debitum expensarum esset debitum hæredis, sed quo nõ litigabatur ad vtilitatem fideicommissi, sed ad priuatum hæredis commodum, videlicet an vtilitas cuiusdam Calalis post mortem Testatoris pertineret ad Christophorum hæredem proprietarium, aut ad Faustina hæredem vsufructuaria; hoc enim casu † bona fideicommissi non possunt irrevocabiler alienari, sed tantum pro vita hæredis grauari, vt latè *Doct. in d. §. Dini & declatant Modern. Brix. quest. 542. num. 9.*

Secundo, fuit in dicta Decisione bon. me. Manzanedi responsum, quòd quamvis creditum Faustinae pro residuo dotis, & iurium dotalium, & tertij pluri, de tempore adiudicationis dictorum Censuum non esset, nisi in scutis 73. vt fuit sæpius dictum, & Censum fuisse adiudicati pro scutis 200. non propterea adiudicatio fuit excessiua: & nulla imò subintravit, sed solummodo Faustina † tenebatur illud plus restituere hæredibus proprietariis, l. fin. vers. fin autem minus & ibi *Bald. num. 4. C. de iur. dom. impetr. Ruin. conf. 160. num. 25. lib. 2. & Afflic. decis. 118. num. 2.* Quam responsionem hodie Domini fuerunt amplexi, Quia † nullitas ex causa excessus intrat duntaxat, † quando fit executio pro credito petito in maiori quantitate, quam verè illud est, aut ex diuersa causa ab ea, ex qua executio petita fuit; ea scilicet ratione, quia decretum latum ex falsa causa, etiam si pro parte sit vera, fuit in totum, l. cum vero §. subueniunt, ff. de fidei. lib. 1. §. hac verba, ff. de iur. iur. ci. l. 3. §. Puberij ff. de Carbon. adit. Bald. in l. certis, §. quoniam numero 8. vers. Secundus si Index, ff. si certi per. Capic. decis. 33. n. 2. Et in his terminis loquuntur: & intelligi debent iura Doctores, & decisiones in principio allegata; qui tamen non est casus noster. Quia non fuit facta executio pro maiori credito quam vere deberetur: nec fuit in maiori quantitate petitum nec ex alia causa, sed pro dicto residuo dotis, iurium dotalium, & tertij pluri: quod † sufficit esset certum ex actis processus executionis, in dicta quantitate scutorum 73. l. hac sententia, la prima, C. de sem. que fin. cert. quant. Paul. de Castr. conf. 91. lib. 1. Vnde, de nullit. ex defect. sent. n. 104. vers. premissa tamen Cornaz. decis. 2. num. 3. & 4. quo casu † licet adiudicaretur res æstimata in multo maiori valore, quàm creditum, qui est casus noster, adiudicatio tenet, quia cessat ratio falsitatis causæ, & Creditor, cui fit adiudicatio, tenetur illud plus restituere, vt in dicta l. fin. & notant communiter Doctores, in l. prima c. 2. C. si in caus. Iudic. & sic exponit *Dec. in l. cum amplius, in vers. secus est de reg. iur. & clarius Magon. decis. Florent. 109. n. 6. cum seq. & alij plures per eum citati ibid.*

Negue obstat si dicatur quòd dicti census æstimati in scut. 200. erant Canonici, & non censui; qui propterea erant valoris scutorum circiter 500. & ideo fuisse æstimatos, † & in solum datum minus dimidia iusti pretij: quo casu adiudicatio est nulla, aut rescindenda

rescindenda in totum, *Cagno. conf. 2. num. 161. C. de rescind. vend. & ibidem Pinell. num. 25. & est communis sententia*, quam Rota sequitur vt in *decis. 648. num. 5. parte 1. recent.* & fuit in his terminis dictum in *causa Romana Silua 13. Iunij, 1527. coram me.* Quia hæc difficultas tollitur ex facto, cum non probetur fuisse Canones, quandoquidem, licet in Testamento Faulstine Canones nuncupentur, vltia quod

21 fuit ibi hoc incidenter dictum: hæc vox *† Canon* est promissua; ita vt accipiatur tam pro Canone, aut pensione quæ deberetur ab emphyteuta, quam pro censu, *Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quest. 1. sub nu. 1. vers. quidam sunt redditus emphyteutici Clar. in §. emphyteusis, quest. 1. vers. contrarium autem, Moderni. Perus. de cens. parte prima, cap. primo, quest. 1. art. primo, num. 13.* Vnde cum *† esse* Censum in hoc casu sit minus præiudicium imponentis, quam si Canon, aut pensio emphyteusis esset, Censui præsumitur, & non emphyteusis, *Bero. quest. 14. & Clar. vbi supra vers. sed pono.* Et demum dum in contrarium nihil, quod releuet probatur præponderat quod fuerint æstimati, & adiudicati, vt Censui.

Et ita resolutum vtraque parte sæpius informante, &c.

Romana Successionis.

Lun. 28. Ianuarij, 1630.

ARGUMENTVM.

Testes, an, & quando produci, & examinari possint, super eisdem articulis, super quibus fuerunt alias examinati.

SVMMARIVM.

- 1 Testes de iure Ciuili in causa appellationis possunt iterum produci, & examinari super iisdem articulis, super quibus fuerunt iam examinati.
- 2 Limita non procedere de iure Canonico: quo attento, Testes super eisdem articulis, aut de directo contrariis, nec in causa appellationis produci possunt.
- Sublimita si id quod fuit articulatam in prioribus articulis, articuletur alio modo, & magis explicitè, & quod de necessitate probationis non veniebat in prioribus articulis, quia tunc articuli non dicuntur, & debent ad probandum admitti, num. 3. præsertim ad fauorem Ecclesie, seu loci pii, num. 4.
- Ius Canonicum seruari debet in Terris Ecclesie, etiam in causis prophanis, d. num. 2.
- 4 Ecclesia admitti potest per restitutionem in integrum, ad producendum Testes super eisdem articulis, super quibus fuit iam examinatum: & non solum in causa appellationis, sed etiam in prima instantia, etiam post Tertium didicita testificanda.
- 5 Articuli obiectiui, dum tendunt ad probandum bonum ius articulantis, admittuntur non vti obiectiui, sed vti concernentes ius illius.

DECISIO CCXXXVI.

Vbitaui hodie: An Testes sint examinandi super articulis additionalibus ad fauorem Venerabilis Confraternitatis Sanctiss. Crucifixi de Vrbe, Ratio dubitandi fuit, quod dicti articuli continent eandem materiam, in substantia, ad idemque tendunt, ad quod priores articuli, super quibus Testes fuerunt iam producti, & examinati: & vt dicebatur didicita testificata; videlicet ad probandum falsitatem secundi Testamenti Ioannis Mariæ Veretmæ; quo casu licet de iure ciuili *† in causa appellationis* in qua versantur possint iterum produci, & examinari, vt notant gloss. & communiter *Doll. in auth. ar. qui semel, C. de probat. & in l. per hanc C. de temp. appell.* Tamen *† de iure Canonico*, quod in terris Ecclesie, etiam in causis prophanis est seruandum, Testes super iisdem articulis, aut directo contrariis, nec in causa appellationis produci possunt, *cap. Fraternitatis, de Test. & Clem. 2. eodem titulo Bald. in dicta Auth. qui semel, Conar. pract. quest. cap. 18. vers. Sexto pro ceteris.*

Sed nihilominus, ex circumstantiis facti, contrarium fuit resolutum. Quia licet verum sit, quod in primis articulis fuerit datum de falsitate dicti Testamenti; tamen hodie in articulis additionalibus, dicta falsitas *† articulat* alio modo, & magis explicitè, ac cum particularibus qualitatibus, & signanter ex confessione Notarij, quæ de necessitate probationis non veniebat in prioribus articulis: ex quo poterat falsitas alio modo probari, quo casu articuli dicuntur noui, & sic debent, ad probandum admitti, ex doctr. *Bart. in auth. qui semel, vers. quæro verum nu. 24. C. de probat. Abv. in d. ap. Fraternitatis vers. venio ergo, nu. 8. de test. Anon. de Bur. in cap. attestatione, num. 10. de despons. Impub. Soccin. reg. 403. Fallent. 20. Roder. Suarez alleg. 5. nu. 4. Gutierrez. pract. quest. Ciuil. lib. 1. quest. 71. num. 1.*

Quæ tanto magis recipienda sunt, cum agatur de examine Testium, ad fauorem Ecclesie, *† seu loci pii*, quæ in omnem casum per restitutionem in integrum facile, arbitrio Iudicis admittere debet ad producendum Testes super iisdem; non solum in causa appellationis, sed etiam in prima instantia: & etiam post Tertium didicita testificata. *Innoc. Abb. & Imol. Alex. Ias. & alij in leg. 1. §. nunciatio de oper. non. nunc. Ofasc. decis. 87. numero 9. versio, non obstat quod dicunt.*

Non obstat quod articuli sunt obiectiui, *† Quia* cum tendant ad probandum bonum ius Venerabilis Confraternitatis non admittuntur, vt obiectiui, sed vti concernentes ius articulantis, *† test. in prax. lib. 5. c. vlt. num. 12. & 14. Rota decis. 1. de sequestr. poss. & fruct. in non. & decis. 14. num. 5. de test. & decis. 18. de except. in antiq. & decis. 661. nu. 2. par. 2. recent. &c.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

Leodien. Beneficij.

Lun. 4. Februar. 1630.

ARGUMENTVM.

Resignatio facta in manibus Ordinarij, ad fauorem certæ personæ est Simoniacæ: Et an huiusmodi Resignatarius iuvari possit alio titulo;

S.P.A.

SVM MARIAM.

- 1 Impetrans beneficium, vti vacans per resignationem Simoniacam debet si inscribere in forma liris, subscribendo se ad penam Talionis, iuxta formam de qua in cap. super his de accusat. & num. 9.

Hoc procedit si agatur criminaliter; secus si civiliter, n. 10. quod exemplificat prout ibidem.

- 2 Resignatio in integrum locus est, constituto de bono iure.
3 Clericatus probatur ex litteris Ordinarij.
4 Presentia in Curia probatur ex fide Curialium.
5 Narratio presentia in Curia non dicitur Causa Gratie.

- 6 Clericatus Obitus in mense reservato. Valor beneficij, & Lir, probantur ex Confessione Adversarij; facta in litteris sue Prouisionis.

Confessione propria nulla maior probatio.

- 7 Resignatio ad fauorem certe, persona, facta in manibus Ordinarij, est Simoniacae ex Bulla Pij V. & beneficium sic resignatum vacat eo ipso, & est Sedi Apostolica reservatum; propter decretum irritans dicta Constitutionis; & nu. 8.

- 11 Inscripcio in forma iuris, de qua in c. super his de accus. facta censetur ex eo, quod quid in libello dixit, quod praemissis se inscribebat per praesentes, &c. cum dicta verba habeant vim formalis inscriptionis.

- 12 Resignatarius, vigore Resignationis Simoniacae, non potest ex eo, quod nec resignationem, nec acceptationem produxit, sumari alio titulo: & ratio redditur cum seq. & nu. 14.

Amplia, ut nec allegari, etiam possit titulus Dispensationis, num. 15.

- 13 Simoniam committens, contra formam Bulla Pij V. sit in habitis ad obtinenda beneficia, sine Simonia fuerit reals, sine Connemionalis.

- 16 Dispensatio non presumitur, nisi probetur.

- 17 Beneficium habere ex libera resignatione quis presumitur, non autem ex resignatione facta in eius fauorem; quando resignatio libera processit resignationem in fauorem; Declara, ut ibidem.

- 18 Beneficium non amittitur nuda voluntate dimittentis, sine Ordinarij acceptatione.

- 19 Resignatio acceptari non potest ab inferiori Collatore: sed fieri debet coram Episcopo qua facta, & admissa poterit Inferior Collator alij conferre, & non aliter.

- 20 Beneficij dimissio, ad effectum abdicandi Ius, coram quo fieri debebat.

- 21 Resignatio beneficiorum admitti non potest ab Ordinario, assente Bulla Pij V. nisi in certis casibus, extra quos resignatio est nulla.

- 22 Reus, & possessor inuari potest possibilitate alterius tituli: si titulum inualidum non produxerit: Declara ut num. 23.

Tumorum multiplicatio datur in beneficiis.

DECISIO CCXXXVII.

Vm Melchior Steurzenz, Beneficium, de quo agitur; resignasset coram Rectore S. Brigide, Ordinario Collatore, ad fauorem Francisci Titelmans; in illius resignatione sequuta, illud à Sede Apostolica impetravit Franciscus Bomerfon, cum narratione, quod dicta Resignatio fuit Simoniacae, & contra formam Constitutionis Pij V. super modo, & forma nunciandi resign. quae habetur in nouo Bullar. tom. 2.

const. 18. §. 4. & Litteris desuper expeditis, cum clausula, quod impetrans teneretur se inscribere in forma liris, de qua in cap. super his de accusat. Oritur inter eos lite coram Vicario Leodien. Iudice Executorum, vigore dictarum Litterarum, & sententiarum per dictum Vicarium latis, Franciscus Bomerfon fuit in possessionem immisus, à qua sententia Franciscus Titelmans Resignatarius appellauit, & obtinuit à Decano S. Bartholomaei, Iudice in gradu appellationis, illam reuocari, quae Decani sententia, primae reuocatoria, ob lapsum fatalem, transiit in rem iudicaram. Rebus sic stantibus Franciscus Titelmans dictum Beneficium resignauit in manibus Papae, ad fauorem Petri Titelmans: & è conuerso, Henricus Bomerfon fuit de eodem prouisus vti vacante per obitum de mense Iulij, praefati Francisci Bomerfon, cum subrogatione ad omnia illius iura, Qui cum prosequendo litem, obtruncit committi mihi causam restitutionis in integrum, aduersus dictam rem iudicam, ob lapsum fatalem: Dubitavi hodie, An sit restitutionis locus: Et Domini affirmatiue responderunt. Ratio restitutionis fuit: Quia dum constat de bono iure Henrici, dicitur etiam constare de causis restitutionis, Benini, decs. 85. num. 10. Verall. decs. 94. par. 3. & Greg. XV. decs. 459. n. 1. & fuit scriptissime resolutum.

De bono autem iure Henrici constat, eo ipso quod eius Gratia est iustificata: Clericatus enim probatur ex litteris Ordinarij, Fel. in cap. post sessionem. m. 3. & 15. de probat. Grammat. decs. 81. n. 1. & Rota decs. 16. de probat. in antiq. & alibi passim: Praesentia eiusdem in Curia, quam narrauit, ex fide Curialium, quae in praesenti, visa fuit Dominis sufficiens, cum narratione praesentiae non fuerit causa Gratiae, ex trad. per Bellarm. decs. 4. t. de Clericatu Francisci Bomerfon, & eius obitu in mense Iulij, & de valore Beneficij; nec non lite supradicta narratis, constat ex Confessione Petri aduersarij, in Litteris suae prouisionis, qua nulla maior probatio, ad l. cum praecum, de lib. caus. cum vulg.

Bonum autem ius Francisci Bomerfon, per cuius obitum Henricus de beneficio controuerso fuit prouisus, bene probatur, ex quo dictus Franciscus illud impetravit, vti vacans, ob Simoniam seu Contrauentionem dictae Bullae Pij V. t. quae probatur eo ipso, quod Franciscus Titelmans habuit hoc Beneficium ex resignatione Melchioris, ad ipsius fauorem, facta in manibus Ordinarij; quae propterea fuit illicita, & Simoniacae, gloss. in c. ex parte in verb. dimittere, vbi Dicit. de offic. & potest. l. ad. Deleg. Cassad. decs. 2. n. 1. & seq. de Sim. Rota decs. 96. & 921. lib. 3. par. 3. dist. f. t. adeo ut beneficium sic resignatum, eo ipso vacauerit, & fuerit Sedi Apostolicae reservatum, propter Decretum irritans dictae Constitutionis Pij V. Garz. de benef. par. 11. cap. 3. n. 207.

Neque obstat, si dicatur quod Franciscus Bomerfon, in cuius iure succedit Henricus, non se ad penam Talionis subscripsit, iuxta formam liris, de qua in d. cap. super his: Quia ultra quod dum solum fuit actum civiliter, id est ad solam & simplicem amissionem Beneficij, non autem criminaliter, id est ad poenas, contra etiam committens Simoniam, alias impossitas, t. acta iuris dispositione, non erat opus subscriptione, iuxta distinctionem. Bart. communiter recepit in l. t. sciendum. n. 7. ff. de suspell. Tit. & sic non intrat liris forma, de qua in litteris: cum in hoc casu subscriptio non sit de iure tollitur etiam ex facto difficultas: Quia Franciscus Bomerfon in libello per se portecto coram Vicario Leodien. clariis verbis dixit, quod praemissis se inscribebat per praesentes, quae verba vim habent formalis inscriptionis, iuxta text. in l. 1. C. de contr. & committ. stipul. & §. fin. Instit. de fideiuss.

Non

- 12 Non obstat etiam † quod Franciscus Titelmans in cuius iure successit Petrus, poterat se iurare ad titulum, cum ille non produxisset Resignationem in manibus Ordinarij, ad sui fauorem factam; nec etiam eiusdem acceptationem, † Quia, etiam quod alius titulus probaretur, ei non suffragaretur; stante quod commisit Simoniam, contraveniens dictæ Constitutioni, † ex qua fuit factus inhabilis ad obtinenda beneficia; siue Simonia fuerit realis siue Conventionalis, iuxta opinionem quam Rota sequitur, *Pur. decis. 80. lib. 2. Rota decis. 83. lib. 1. par. 3. diversif. cum aliis adductis per Garz. de benef. par. 8. cap. 1. num. 62. cum seqq.*
- 15 Et facit optima ratio, † Quia si allegatio, seu præsumptio alterius tituli in præseni suffragaretur, nunquam intraret dispositio dictæ Bullæ Pij V. vt ad sensum patet: quod fit, vt nec titulus dispensationis allegari possit; & eo minus quia, circumscripta etiam dicta ratione, † dispensatio non præsumitur, nisi probetur *Crauent. de antiq. temp. in 3. par. principali in princ. nu. 10. Menoch. præsumpt. 152. nu. 73. lib. 3.*
- 17 Non obstat pariter, † quod præfatus Melchior, die vltima Augusti 1617. idem Beneficium libere dimiserat in manibus Ordinarij Collatoris; & sic multo ante dictam Resignationem in fauorem, quæ fuit de Mense Septembris sequen. ac idd. præsumendum esse, quod Franciscus Titelmans habuerit Beneficium ex dicta libera Resignatione, & non ex illa, in fauorem facta, ex regula text. in *leg. merito, ff. pro Socio*. Quia tollitur penitus, dum constat, quod Institutio fuit sequuta, vigore Resignationis ad fauorem; & non doceatur quod dicta libera Resignatio fuerit ab Ordinario admissa; † cum tamen nuda voluntate dimittentis, sine Ordinarij acceptatione, beneficium non amittatur, ex reg. text. in *leg. si quis vi, §. differentia, ff. de acqu. poss.* Et in specie Beneficij Ecclesiastici, text. in *cap. admonet de renunc. Abb. in cap. cum ad Sodem, num. 16. vers. idem volunt. & Butr. ibidem, num. 25. vers. per quæ tenet de test. spol. Cassad. decis. 2. de renunc. Cai. Capuaq. decis. 45. par. 1.* † Et tantò minus ex quo dicta libera Resignatio fuit facta coram inferiore Collatore, qui non potuerit acceptare, † sed debuit fieri coram Episcopo, quia facta, & admissa, poterat inferior Collator alij conferre, & non aliter, vt quotidie prædicatur, & bene *Azor. Instit. moral. tom. 1. lib. 7. cap. 19. quest. 7.* Et ratio est quia dimissio, ad effectum abdicandi ius, debet fieri coram illo, qui nectum habet potestatem instituendi, sed etiam destituendi; quales sunt Papa, Legatus à Latere, & Episcopus; non autem Collator, qualis erat præfatus Rector S. Brigide, *gloss. & Abb. in dicto cap. admonet. de renunc. & Azor. ubi supra.* † Et in omnem casum dimissio non valet, etiam quod fuisset admissa ab Ordinario habente potestatem destituendi; quia attendita dicta Constitutione §8. Pij V. §. 3. Ordinarij non possunt admittre Beneficiorum Resignationes, nisi in casibus ibi expressis; quorum nullus allegatur in dicta libera Resignatione; nec hodie probatur, quæ idè fuit nulla, *Paris. de resign. lib. 5. quest. vlt. & Garz. de benef. d. cap. 3. num. 69. par. 11.*
- 21 Non obstat demum si dicatur † Petrum non niti iure Francisci Titelmans, sed posse etiam se iurare possibilitate alterius tituli ex sua persona, cum sit Reus, & possessor; & in beneficiabilibus detur multiplicatio titulorum: & non produxerit Gratiam Apostolicam ei factam, in vim Resignationis Francisci Titelmans, ad text. in *cap. post electionem, de concess. præbend. Rota decis. 117. num. 2. par. 2. recent.* Quia cessat penitus; quandoquidem dum Henricus obtinuit dictum beneficium, per obitum Francisci Bomerfon in mense referuato, & in omnibus iustificauit suam Gratiam, præsertim quoad ius dicti Bomerfon, qui

Tom. I.

fuerat in possessionem immisus; aut Petrus deberet offendere alium parem titulum; aut est interfusus; cum Regula octaua inficiat omnem alium titulum, & possessionem inde sequutam.

Et ita vtique, &c.

Placentina Decimarum.

Lun. 18. Februar. 1630.

ARGVMENTVM.

Executores non possunt se extraiudicialiter informare; si in Rescripto Apostolico adfit clausula, *Seruatis seruandis*: Maxime si prius viam Iudiciariam elegerunt. Executores, qui debebant confirmare venditiones rerum Ecclesiæ, antea factas, si illas etiam nondum factas confirmarunt, confirmatio non tenet; quamuis fuerit cum clausula, *nunc prout ex tunc*. Fides de pretio si fuit habita in venditione rerum Ecclesiæ, aut & quando venditio valeat. Reuolutio Gratiz quando suffragetur: Et an, & quomodo procedat. Conclusio, quod Contractus nulliter cum Ecclesia celebratus, possit ab illa approbari, quamuis à contrahente cum ea nequeat improbari.

SVMA MARIVM.

- 1 Alienationes Decimarum sunt nullæ ob non seruatum formam Rescripti Apostolici, si in euidenter.
- 2 Rescripti forma adimpleri non potest per acquipolentiam.
- 3 Rescripti formam seruatum non fuisse, accidit ex eo quod contra, aut citra eam quid gestum fuit; quæ idem sunt, ad effectum inducendi nullitatem.
- 4 Rescripti forma ex quibus non obseruata dicatur, remissum.
- 5 Executores presumuntur se extraiudicialiter informasse, de euidenti Ecclesiæ utilitate, dum illis fuit impetrata licentia alienandi in Rescripto, si in euidenter. Declara vt numero seq.
- 6 Clausula, *Seruatis seruandis*, importat, vt exequutores non possunt extraiudicialiter procedere, ad instar clausula, *vocatis, vocandis*.
- 7 Exequutores procedere extraiudicialiter non possunt, si iam elegerint viam Iudiciariam.
- 8 Forma obseruantia probari debet per acta Iudiciaria, quando erat Iudicialiter procedendum maxime in arduis.
- 9 Forma in obseruantia, eo ipso probata dicitur, quod de ea in aliis non apparet.
- 10 Clausula, *ex nunc*, prout ex tunc, operatur, vt vnum tempus in alio.
- 11 Declara procedere, data habilitate terminorum, id est tam termini à quo, quam termini ad quem.
- 12 Postquam, *Dilatio*, inducit conditionem.
- 13 Executorum potestas consumpta dicitur per Confirmationem, etiam nulliter factam; ita vt postea non possint amplius confirmare.
- 14 Perplexitas impedit, vt neutrum valeat, quia ad inimicem se impediunt.
- 15 Fides de pretio in venditione rerum Ecclesiæ, licet

Bb

haberi

haberi non posse, ad effectum translationis domini rei venditæ; tamen contrarius est validus in substantia; & ex illo competit efficax actio. Declara, ut numero 16.

17 Goz. conf. 73. num. 33. vers. 3. probro, & vers. ad quintum, declaratur.

18 Venditio rerum Ecclesie, quamvis nulla, ob non servatam formam Rescripti, si in euidem, approbati poterit ab Ecclesia, si tendat in ipsum vililitatem, non tamen dicta venditio poterit ab emptoribus improbari. & num. 24.

Declara, ut num. 25, & seqq. & presertim numero 28. & 29.

19 Gratia revalidatio, ad hoc ut teneat, requiritur, ut Papa narretur nullitati Gratia.

20 Papa non presumitur sanare voluisse defectum, quos ignorabat.

21 Contra revalidationem Gratia in dubio est iudicandum.

22 Gratia revalidatoria unius nullitatis non suffragatur quoad alias nullitates non expressas.

23 Remotio unius obseculi non tollit aliud obseculum.

24 In alienationibus stabilium Ecclesie requiritur certa forma, de qua in cap. sine exceptione 16. quæst. 2. Aut Beneficium Apostolicum, n. 20. Et si aliter sunt internum dum non approbatur, sunt ipso iure nulla. & num. 27.

25 Beneficium Apostolicum requiritur ratificatione Rectoris, approbatione alienationis rerum Ecclesie nulliter facta.

26 Concilium Lateranense prohibet Decimas in Laicos alienari.

27 Conciliaris Constitutio, seu facta à Papa Concilio generali, eget speciali derogatione, nec sufficit derogatio per clausulas non obstantibus.

DECISIO CCXXXVIII.

N Decisione in hac causa facta, 28. May, 1629. fuit resolutum, Confirmandas esse sententias de partibus, in quibus declaratur Alienationes Rescriptarum fuisse nullas, ob non servatam

formam Rescripti Apostolici, si in euidem, iuxta regulam text. in cap. cum dilecti, §. dictam in super, & ibi Doct. de Rescripti. Goz. ad. conf. 73. num. 2. & Seraph. decif. 1195. num. 2. cum aliis in dicta Decisione allegatis: In alia autem Decisione, etiam coram me in eadem causa facta 3. Decembris, 1629. fuit decifum: Rescriptum Formam Rescripti, nedum non potuissent per æquipolens adimpleri, sed nec hic, adimpletam fuisse.

Quod verò forma Rescripti servata non fuerit, & videlicet contra, aut citra eam, quæ idem sunt, ad effectum inducendi nullitatem venditionum, iuxta doctrinam gloss. in cap. si cui, verb. prater de elect. in 6. P. a. v. m. in cap. causam qua, num. 7. de re ind. & Dec. in cap. Prudentiam in quarto notab. de offic. iudic. deleg. Ex tribus præcipue in dicta prima decisione deductum fuit: Primò quia narratum fuit, Decimas alienandas non excedere ducentum de Camera, super quo Papa Executoribus ordinavit, ut diligenter se informarent, & tamen hæc narratio non fuit tunc iustificata. Secundo quia, iuxta formam Rescripti, Executores debuerant confirmare alienationes, postquam factæ essent, quas non postea, sed antequam fierent, confirmarent. Et tandem quia, tam in Literis Apostolicis, quam in sententia Executorum, fuit prescriptum, ut pretium deponeretur, & fieret reinvestmentum in bonis stabilibus, infra sex menses à die alienationis; & prout tamen fuit observatum, sed fuit

habita fides de pretio ad septem annos pro vria venditione, & ad annos novem pro pretio alterius.

Cum autem hodie, Dominis de Anguissolis emptoribus concessa fuerit nova audientia: Domini in decifis perstiterunt. Quæ enim deducta fuerunt pro alienationum validitate, & remotionis tribus nullitatibus, ex omissione, seu contraventione formæ, supra deductis, visa fuerunt non releuare.

Ad elidendam primam nullitatem quod non fuerit per Executores iustificata narratio, quod Decimæ alienandæ non excedebant scuta ducentum auti de Camera, asseriebantur per decimarum; tunc exhibita in informatione, per Executores recepta, in executionem Rescripti: nec non Testes examinati super Ecclesiæ vililitate: sed nec in lista, nec in Testium depositionibus verbum aliquod de valore Decimarum; sed solum ex lista constabat quod Decimæ constabant in quibusdam pecuniarum summis; & pro maiori parte in stariis granis, in specie exigendis à diuersis: & ex testium depositionibus, quod venditio erat Ecclesiæ vilis: Quibus licet stantibus, quamvis in simplicibus terminis Rescripti, si in euidem, Exequutores fortè potuissent ex extraiudicialiter informare, & præsumptio sit, dum alienandi licentia impartitur quod de eo extraiudicialiter recepta sit Informatio, ut in his terminis Abb. conf. 41. lib. 1. Et in simili Capic. decif. 16. num. 4. Put. decif. 140. lib. 2. & Rosa decif. 1073. num. 3. apud Seraph. tamen in præsentia, iuxta seriem Rescripti, de quo agitur, hæc præsumptio intrare non potest: cum in illo addit clausula, servatis servandis, quæ, prout clausula, vocatis vocandis, importat, ut exequutores non poterint extraiudicialiter procedere, Mari. clasif. 169. num. 5. par. 4. Et in puncto, Redoan. de reb. Eccles. non alien. in rubr. de caus. cogn. in alien. fac. num. 64. Et præsertim quia cæperunt iam procedere iudicialiter, dum citantur Capitulum Ecclesiæ Sancti Germani loci Potentiani, ut ex citatione data, Summario, numero 2. qua stante etiam quod aliis potuissent extraiudicialiter procedere, quia tamen elegerunt viam Iudicariam, non potuerunt postea deferre causæ cognitionem; & procedere extraiudicialiter, Feder. de sen. conf. 79. num. vers. quod plus, Cardin. conf. 145. in fin. Quando autem iudicialiter procedendum est, maxime in arduis, in quibus versamur, constare debet de observantia formæ per acta Iudiciaria, cap. quoniam contra, de probat. Regid. decif. 377. & Put. decif. 140. par. 2. in nov. impress. Unde cum de observantia, in actis non appareat, eo ipso probatur in observantia, ad leg. Titia textores, & ibi Bart. numero 2. ff. de leg. 1. Et in puncto latè comprobatur Causalean. decif. 29. aliis 73. de contrah.

Ad effugiendam secundam nullitatem, videlicet quod Exequutores confirmarent venditiones faciendas, contra Rescripti formam, iuxta quam, Confirmatio debebat sublequi; dicebant pro emptoribus adesse in Confirmatione clausulam, ex nunc, prout ex tunc; & per quam vnum tempus inest alteri, l. in iusmodi stipulatio, l. secunda ff. de verb. oblig. vbi Alex. in secundo notab. Sed pariter cessat penitus quia illud procedit, data habilitate terminorum, id est tam termini à quo, quam termini ad quem, iuxta doctrinam Bart. in l. si is qui pro emptore, in questione 5. princ. ff. de vncap. Et in terminis dictæ clausulæ, Cassad. decif. 3. sub numero 15. cum sequent. de præsent. Mobed. decif. 11. numero 3. & 4. eodem titulo & Greg. XV. decif. 428. numero 4. Hic autem termini habiles non erant, ex defectu potestatis Executorum, qui clausulam apposuerunt, faciendi actum utriusque tempore, quandoquidem, iuxta formam eis præscriptam,

- tam, non poterant venditiones confirmare conditionaliter; idest quatenus prius facta essent, † quia verbum, *Postquam*, in hoc casu inducit conditionem, *Rota decif. 46. num. 2. par. 2. recent.* & fuit dictum in prima Decisione in hac causa facta, *vers. praterea Sententia*; & tamen aucta confirmarunt; & sic tempore quo non poterant: dum autem sic confirmarunt, non poterant amplius eas postea confirmare, † Quia eorum potestas fuit consumpta, per Confirmationem precedentem, etiam nulliter factam, *leg. sicut proponis. C. quomod. & quand. Iudex, Caldasan repet. leg. si Curatorem habens, in diffinit. restitutionis, vers. implorandum, num. 21. C. de resl. in Integr. cum aliis late deductis in dicta secunda Decisione in hac causa facta; & resultat enim inde quædam perplexitas: siquidem Confirmatio non valet, vt facta antea, quia debuit fieri postea; nec vt post facta eo ipso quod antea*
- 14 fuit facta. † Perplexitas autem impedit, vt neurum valeat; Quia ad iniucem se impediunt, *leg. si Titius, vbi gloss. Bari. & alij. ff. de cond. Inst. Bald. in leg. Archidia. ff. de stat. homin.*

- Ad euitandam tertiã nullitatem, nempe quòd pretium non fuit depositum, iuxta formam litterarum, sed de eo habita fides, respondebant Informantes: Illam confirmationem & receptam Conclusionem, † quòd, & sitis Ecclesiæ vendi non possunt, habita fide de pretio, ad effectum translationis domini rei venditæ, Contractus nihilominus est validus in substantia, & ex illo competit efficax actio, *Bald. in leg. cum vendente, numero tertio, vers. nota ergo, C. vbi caus. Fisc. Alex. in la. Divo Pio, §. sed si emptor, numero 8. vers. quod intelligatur, & ibi Iaf. numero 6. ff. de re iud. Peregr. de iur. fisci lib. 6. titulo quarto, numero nono, Rota apud Greg. XV. decif. 113. numero septimo.* Et in his terminis Rescripti Apostolici, *Si in eundem*, cum clausula, quòd, pretium deponatur ad effectum emendi stabilita; vt in casu nostro, allegabatur, *Consil. Goz. 73. numero 33. versiculo tertio probo, & vers. ad quintum*: Sed hæc Domini similiter reiecerunt, † Quia licet dicta Conclusio forte intraret, si in Litteris Apostolicis esset simpliciter data licentia sine dicta clausula, aut si cum ea, & à principio, in acta venditionis fuisset seruata Rescripti forma, & perfecta iam venditione haberetur fides de pretio ex intervallo, non autem intrat, quando, vt hic in Rescripto præscribitur depositum pro forma, & licentia vendendi Executorum cantat, iuxta formam Litterarum; & nihilominus in actu venditionum, & earum Instrumentis fuit factum, & narratum torum contrarium, videlicet expressè habita fides de pretiis; illa que in pactum deducta; hoc enim casu, vt late comprobatur in dicta secunda Decisione, nullo modo, nullaque ratione enadi potest contrauentio formæ, in Litteris præscriptæ; † *Consil. autem Goz. ad. reorqueretur.* Quia ibi rescriptum, *Si in eundem*, non fuit restrictum ad vendendum, sed generaliter ad alienandum, etiam pecunia numerata; & quòd illa deponeretur: sed quia non fuit facta alienatio per viam venditionis sed permutacionis cum aliis stabilibus, quæ fuerunt illud tradita, consultiu Goz. ad. quòd illa alienatio sublinetur, iuxta formam Litterarum quamvis non fuerit factum depositum pecuniæ, ex quòd Papa non restrinxit licentiam ad vendendum, sed eam dare visus fuit generaliter ad alienandum; ita vt illa verba, *etiam pecunia numerata, & quòd deponeretur*, intelligi debeant, casu, quo fieret venditio, in qua retineretur debet pecunia; non autem dum facta fuit permutatio cum aliis stabilibus, statim traditis: Denum pro remouendis omnibus nullitatibus supradictis, fuit in actis productum quoddam Breue

Tom. 1.

Sixti V. ad supplicationem tunc Archiepiscyteri dictæ Ecclesiæ emanatum, in quo præmissa supplicatione Archiepiscyteri, in qua narratur, venditiones harum Decimarum factas fuisse, eaque ad Ecclesiæ utilitatem, & quòd emptores, post preteritum quòd forma præscripta in Litteris, *Si in eundem*, non fuit obseruata, recusabant pretium solvere: Papa commisit Episcopo Placentino, vt consilio sibi summarie & extrajudicialiter de prædictis, compelleret emptores quacunque appellatione remota, ad soluendum pretium, realiter, & cum effectu, non obstante quòd tenor Litterarum, *Si in eundem*, minime seruatus fuerit: quòd Episcopus exequutus fuit, quia emptores, in illius executionem, soluerunt, & pecuniæ fuerunt reimmisere in tot stabilibus per eundem Archiepiscyterum supplicatorem: ex quibus duo pro emptoribus elici dicebatur: Primum dictum Breue continere reualidationem Gratia, *Si in eundem*: Secundum continere saltem Archiepiscyteri, seu Ecclesiæ approbationem, & Dubium non esse; quin † data vilitate, prout fuit narratum, poterit Ecclesiæ approb. & quamvis non emptores improbare, vt in simili elicit Textus optimus in *leg. cum bi, §. eam transacionem, ff. de transact. & in leg. 3. ff. de nouat. Et in terminis nostris, gloss. in capitulo primo, verb. sede vacante, quam ibi approbant, Panorm. & Anton. de Bm. extr. ne sed. vac. Innocent. in capitulo primo, & ibi Hf. & Ioan. Andr. de his que sunt à Pralat. fin. consens. capitul. Dec. in cap. que in Ecclesiis, numero 27. in §. notabil. de Consil. Iaf. in dicto §. eam transacionem, numero secundo, & in §. aliamque, numero 43. Infi. de alic. Ruin. cons. 35. numero 31. lib. 1. Cror. cons. 119. num. 7. Speculat. de emphyteus. §. nunc aliqua, numero 31. Gaspard. Theaur. questio. forens. 57. lib. 3. Guesdopap. decif. 159. numero 2. & add. ad decif. 156. eundem, Vincent. de Franch. decif. 35. numero 3. Pnt. decif. 302. lib. 1. in nou. Impress. Grege. decif. a. de locat. & latissimè Mantie. decif. 121. num. 1.*

Sed prædicta facili negotio tolluntur. Nam primum, de reualidatione prorsus caret fundamento, † Quia Archiepiscyter Gratiæ reualidationis non petit, nec Papæ fuerunt narratæ nullitates supradictæ, prout de iure requiritur ad reualidationem, *cap. quia diuersitatem de concess. prebend. & capitulo secundo, ne sed. vac. Rebuff. in prax. titulo de rescript. etiam perinde valere, numero 37. Rota decif. 158. numer. 5. par. 1. recent. vbi numero 6. † Quòd non est citandum Papam sanasse, vel sanare voluisse defectus, quæ igitur notabat, & Greg. XV. decif. 260. numero 16. Et in his terminis Canalean. de contract. decif. 45. in addit. vers. quinto non obstat, numero 51. qui etiam in dicta decisione 29. numero 16. optima ratione probat, † quòd in dubio indicandum elicit contra reualidationem.*

Vnde non obstat fuisse Papæ narratum, pecunias non fuisse depositas, † Quia in omnem casum reualidatio huius nullitatis non suffragaretur, quoad alias duas supradictas, de quibus nulla fuit facta mentio, quia regulam, † quòd per remotionem vnius oblationis, non remouetur aliud, de qua in *cap. ex tuarum, de auctor. & vsu pally, & in capitulo Pastoralis de privileg.* Et in puncto Gratia Sanatorie nullitatum Rota in dicta decisione 158. numero 6. par. 1. in recent. & apud Canalean. decisione 500. numero primo. Et cessat omnis difficultas quia, tantum abest quòd Papa fuerit certior factus de huiusmodi defectibus, quinimò fuit illi falsè expositum Gratiam, *Si in eundem*, fuisse executam seruatis seruandis; & sic de obseruatione formæ constare per iuridicam Informationem, iuxta supradicta: & cum hac narratiua Papa concessit Breue, in quo insit Emptores com-

Bb 2 pelli,

24 pelli, non obstante quod allegarent nullitatem venditionis; non quia vellet eam sanare, sed quia in omnem casum emptores de ea dare non poterant, sed sola Ecclesia, ut dictum est.

Alterum autem, nempe quod Ecclesia approbavit venditiones, dum Archiepiscopus supplicavit, & eo instante, Breve fuit executum, pariter tollitur. Quia cum in alienationibus stabilium Ecclesie desideretur certa forma, de qua in cap. sine exceptione 12. quass. 2. t. Aut Beneplacitum Apostolicum, iuxta Constitutionem Pauli I. de qua in Extravag. Ambrosio, de reb. Ecclesie non alien. Gregor. XV. decis. 52. num. 1. t. Et si aliter sunt interim dum non approbantur sint ipso iure nullae, Anton. de Butt. ubi supra etiam quod sint viles Ecclesie, dicto capitulo sine exceptione. & cap. tua nuper, extr. de his que sunt a Prelat. & leg. fin. ff. de Curat. fur. add. ad singul. Matthæi. 155. Tiraquell. in tract. post. leg. commun. gloss. 8. questione 8. Affili. decis. 87. numero 2. & Vincent. de Franch. decis. 175. t. Inde consequenter fit, ut solus consensus Archiepiscopi non poterit revalidare venditiones ipso iure nullas, ob non servatam formam litterarum, si in eidentem; dum in approbatione non fuerint adhibita iuris solemnitates, & beneplacitum Apostolicum non intervenit, nec fuit subsecutum, argum. text. in leg. doli, vers. idemque, ff. de novat. Rald. cons. 475. numero 3. vol. 1. Matthæi. dict. sing. 155. Coriet. singul. 120. verb. pupill. vers. ex quibus. Fulgos. in dict. 9. eam transactionem, & ibi Sarment. de reddit. Eccles. 1. parte capitulo 2. & 3. Brun. de form. & solemn. Rubr. de potest. & effect. ampl. 1. In fin. dicto 9. eam transactionem numero 2. in fin. Tiraquell. in dicto tractat. gloss. 6. numero 10. Cancer. var. resol. capitulo 13. numero 50. & Causalcan. decis. 17. alias 46. numero 9. de contralt. t. Et in puncto quod in ratificatione Rectoris requiratur beneplacitum, Franch. in dicta decis. 35. numero quarto, vers. quia.

Et tandem tolluntur omnia, ex quo versamur in alienationibus decimarum, & nec in Gratia, si in eidentem, nec in Breui Sixti V. fuit derogatum Concilio Lateranensi, t. quod prohibet Decimas in Laicos alienari, de quo in cap. probibemus, extra de Decim. sed solum in Gratia, si in eidentem, derogatur Synodo Diocesana; & Provincialis: t. cum tamen Constitutio Conciliaris, seu facta à Papa in Concilio generali, requirat specialem derogationem; ita ut non sufficiat derogatio per clausulas Non obstantibus, &c. Archid. in capitulo 1. columna 1. de Const. num. 6. Felin. in capitulo nonnulli numero 3. de rescript. Eugen. cons. 26. numero 27. lib. 1. Et in puncto Rot. decis. 123. parte 1. divers. & coram Causalcan. decis. 229. numero 3. & 4. & decis. 101. num. 1. & 2. & 237. num. 10. & 11. in Albinganen. Decimarum 25. Iunij, & 8. Novembris, 1627. coram Illustrissimo Cardinali Virili.

Et ita utraque, &c.

Maceraten. Legitima.

Lun. 18. Februar. 1630.

ARGUMENTVM.

Articuli an, & Quando sint admittendi ad probandum existentiam aliorum bonorum defuncti, stante contra hæredem præsumptione usurpationis, resulante ex ommissione Inventarij: Et multa de hac materia: Et

an filij ob dictam omisionem Inventarij amittant legitimam & Trebellianicam; & ad quid illi teneantur.

SVM MARIVM.

- 1 Gratian. discept. 570. Declaratur.
- 2 Filij non priuantur successione, prout nec extranei, ob non confessionem Inventarij, sed solum tenentur Creditoribus, & Legatariis, ultra vires hereditarias, & num. 6. quod procedit ex presumptione usurpationis bonorum defuncti, numero septimo.
- 3 Filij non amittunt Trebellianicam ob non confessionem Inventarij; quicquid sit in extraneo.
- 4 Inventarij omisso inducit presumptionem usurpationis bonorum defuncti contra hæredem, qui illud facere omisit, ita ut non sit standum ipsius assertioni.
- 5 Hec presumptio non ita urget in filio, sicut in extraneo, iuxta aliquorum opinionem; qua tamen non videtur tuta, sed declaratur, numero 8.
- 6 Omisso Inventarij, cuius confessio fuit expressè heredi ordinata a Testatore, arguit indistinctè, in quolibet hærede dolum, & usurpationem bonorum defuncti, & in filio, non solum usque ad metam legitima, sed etiam ultra, numero 9. intellige, prout ibidem.
- 7 Legitima detrahi non potest ex mobilibus iuribus, & actionibus fideicommissio subiectis, extantibus bonis stabilibus liberis.
- 8 Articuli admitti, an, & quando debeant, ad probandam existentiam aliorum bonorum defuncti, stante contra hæredem presumptione usurpationis, resulante ex ommissione Inventarij, iunctis numeris precedentibus.

DECISIO CCXXXIX.

N Decisione in hac causa facta, 21. Iunij, 1629. fuit resolutum: Non esse admittendos articulos datos per Pellicanos, ad probandum extare alia bona libera stabilia, hæreditatis Matthæi: & hodie, cum dicta Decisio revidetur, Domini in ea persisterunt quoad præfessionem, legitimam, de qua fuit tunc principaliter discussum; ita ut Pellicani non sint admittendi ad faciendam dictam probationem, ad effectum retrahendi legitimam, ex bonis stabilibus liberis, si quæ extant; quia iam illam habuisse fuit decium per plures Decisiones; quod & ipsi sæpius confessi sunt, prout, nec ad effectum quoddam stabilia libera, contenta in articulis, casu quo extant, fuerint eis designata per Testatorem pro legitima; quia hoc non est verum, iuxta latè deducta in dicta Decisione, in vers. secundum casus: Quæ Domini hodie unanimiter comprobantur. Nec contrarium dixit, Gratian. discept. 570. in princip. qui ut dicebatur, fuit Aduocatus Pellicanorum, sed solum, quod legitima ex voluntate Testatoris debuit deduci ex bonis liberis, non autem quod omnia libera fuerint pro legitima assignata, quia imò dicit contrarium.

Tamen dictos articulos esse admittendos ad probandum, dixerunt Domini, ad effectum, ut Pellicani possint prætereundere successionem iure hæreditatio in bonis stabilibus, de quibus in articulis; Quia quatenus adsint ultra illa quæ nominatim fuerunt fideicommissio supposita, Pellicani in eis debent succedere uti hæredes, ex persona Philippi, simul cum hæredibus Francisci; etiam quod non confecerint Inventarium; t. Quia filij, prout, nec extranei, ob non

confe

confessionem, non priuatum successionem, sed solum tenentur vltra vires hereditarias, vt per *Barr. Paul. Conar.* & alios relatos per *Spin. de Testam. gloss. fin. numero 8.* ¶ Quinimo, quicquid sit in extraneo herede, de quo late *Cassad. decis. 3. de testam.* filij ob non confessionem Inuentarij, Trebellianicam non amittunt, *Burfat. conf. 44. sub num. 19. vol. 1. Rini. Jun. conf. 187. Jun. 17. lib. 1. Gabr. conf. 121. num. 51. vol. 1. & Gudop. decis. 53. per tot.* vbi rationem assignat.

Sed pro heredibus Francisci contra dictam admissionem articulo, quoad successionem iure hereditario, fuit oppositum, ¶ quod ex non confessione Inuentarij presumitur usurpatio mobilium, iurium, & actionum fideicommissi subsecutorum; ita vt in hoc casu non sit standum assertioni Pellicanorum, quibus obstat exceptio non confessionis, *Conar. libr. 1. var. cap. 6. numero 4. post princ. vers. quare ratione aduertendum est, Nat. conf. 199. numero 12. & alij, quos refert & sequitur, Gratian. in dicta decis. 170. numero 19.* Ac propterea semper heredes Francisci posse dicere, hereditatem Matthæi Testatoris, fuisse opulentissimam, ac mobilia, iura, & actiones usurpata, fideicommissi suppositis, fuisse multo, ac multo maioris valoris, quam bona stabilia, contenta in articulis; ita vt ideo probatio stabilium semper reddatur inanis; quia in omnem casum illis competeret retentio, vt sibi satisfaceret de mobilibus, iuribus & actionibus subtrahatis, & fideicommissi suppositis.

Nec releuare dicebatur ¶ quod in filio non confidente Inuentarium, non ita vigeat presumptio usurpationis, sicut in extraneo, *Mangl. de impu. & de zraff. quest. 171. numero 7. Modern. de legisim. lib. 3. tit. 2. quest. 24. num. 16.* Quia vltra quod hæc distinctio videtur patum rata; cum, iuxta magis receptam, & vetiorem sententiam, quicquid in contrarium velint, *Modern. ibidem* ¶ filius, qui Inuentarium non fecit, teneatur etiam, vt dictum est Creditoribus, & Legatariis, vltra vires hereditarias, vt latius deductum fuit in dicta *Decisione* in hac causa facta, *vers. Præterea quamuis* : ¶ Quod non potest aliunde prouenire nisi ex presumptione usurpationis, *Conar. in cap. si heredes, num. 9. vers. item illud de Testam.* In omnem casum illa solum procedere possit in simplicibus terminis, non autem in presenti, ex quo Matthæus Testator non confidit de filiis, dum eis expressè iniunxit, & mandauit vt conficerent Inuentarium de bonis mobilibus, stabilibus, pecuniis, & mercantijs per estimationem; subdens vltierus quod illud omnino confici volebat, ad effectum, vt ex confessione suorum filiorum, & hæc edum constaret, alia bona sufficere pro Legitima, eamque transcendere, quo casu ¶ ex non confessione Inuentarij, indistinctè presumitur usurpatio, & dolus, *Socin. conf. 192. num. 3. Rini. Jun. conf. 95. num. 46. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 28. num. 10. Georg. Escabedo, decis. 176. num. 3. vol. 1.* Et in hac eadem causa, contra filios, firmat, *Gratian. in d. decis. 170. num. 19. cum pluribus seqq.*

Et minus releuare dicebatur quod Pellicanis non possit obici omisso Inuentarij, nisi quatenus præcedant legitimam, quam iam habuisse confitentur; cum præceptum paternum de Inuentatio conficiendo tantummodò in hoc casu impositum fuisse videatur; ex ratione in Testamento data; idest, vt ex confessione filiorum constaret, adesse alia bona, vltra contenta in particularibus fideicommissis stabilium, quæ sufficiebant, aut transcendebant Legitimam, non autem ad effectum limitandi, aut regulandi successionem filiorum iure hereditario in aliis bonis stabilibus: Quandoquidem, dum Testator expressè ordinauit, vt etiam de mobilibus, pecuniis, & mercantijs, quæ postea etiam fideicommissi suppositis,

heret Inuentarium per estimationem, & hoc factum non fuit, semper vigeat præceptum Testatoris; ¶ ita vt presumatur usurpatio mobilium, pecuniarum, & mercium, non solum vique ad metas legitimæ, sed etiam vltra; cum Testator ea, vltra legitimam extare asseruit; & videatur esse euidens: siquidem Pellicani non habuerunt legitimam ex bonis stabilibus, contentis in articulis; & fideicommissi non suppositis; Quia, vt dictum est, in his, Pellicani, solum hodie prætendunt succedere iure hereditario, satisfacti iam de legitima; deinde nec ex bonis stabilibus, fideicommissi suppositis, quæ possidentur per dictos heredes Francisci, & ex quibus Testator legitimam detrahi prohibuit; nec tandem de aliis stabilibus, non contentis in articulis, nec fideicommissi suppositis, quæ non probantur nec prætenduntur alia fuisse in hereditate; ergo legitimam, & vltra legitimam habuerunt Pellicani de mobilibus, iuribus, & actionibus fideicommissi suppositis, quæ Testator etiam vltra legitimam extare asseruit, vt bene *Gratian.* vbi supra. Quibus stantibus Pellicanis prætendentibus probate existentiam stabilium, contentorum in dictis articulis, videtur semper obstat exceptio irrelevantia; quia heredes Francisci, quando extantem possident, se per illa retinere pro sibi solvendo de mobilibus, iuribus, & actionibus, subiectis fideicommissi, ex quibus Pellicani legitimam detraherunt, & vltra vspasse præsumunt; ¶ tamen nec ex eis legitimam detrahi potuerit dum extabant, vt prætenditur, bona stabilia libera, *Inf. in leg. Marcellus, §. res que, num. 15. ad Trebell. Ripa in leg. in quartam, num. 115. ff. ad leg. Falcid. Grat. conf. 17. vol. 1. & Gram. decis. 93.*

Verum ¶ quia fortè valor stabilium quæ per dictos articulos probari possunt extare, sit adeo magnus, vt ex facti circumstantiis non sit adeo deferendum presumptioni usurpationis mobilium, iurium, & actionum, fideicommissi subsecutorum, quæ resultat ex non confessione Inuentarij, vt non possit intrare arbitrium, quod dicta usurpatio, etiam quod esset vltra metas legitimæ non ascendat ad valorem dictorum stabilium, propterea Domini arbitrati sunt dictos articulos esse admittendos: Et non obstat legitimam per Pellicanos habitam, ex dictis mobilibus fideicommissi suppositis (quamquam heredes Francisci compensare possunt cum stabilibus liberis) esse incertam, ac usurpationem vltra legitimam, incertam etiam esse; dum ob non confessionem inuentarij ignoratur valor dictorum bonorum mobilium, iurium, & actionum; Quia nihilominus ex facti circumstantiis, vt dictum est, confiso de existentia, & valore prædictorum stabilium intrare forsitan poterit arbitrium, quod bona usurpata non æquantur dicto valori stabilium, de quibus in articulis; Et in consequentiam idem arbitrium intrare poterit, quoad fructus dictorum stabilium, ad fauorem Pellicanorum, & interesse bonorum mobilium, iurium, & actionum, ad fauorem heredum Francisci: quæ consideratio, ad effectum de quo agitur, videtur iuris conformis, ex his quæ aduertit *Conar.* vbi proximè in *d. nu. 9. vers. quamobrem* nisi fallor.

Et ita vtraque parte, &c

Perusina

Bb 3

Perusina Fideicommissi de
Meniconibus.

Merc. 20. Februar. 1630.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVM MARIVM.

1. *Attentata est possessio capta pendente appellatione.*
2. *Appellatio datur a sententia lata in possessorio, ex rem. fin. C. de Edict. Diu. Adr. etiam in foro Ecclesiastico, iuxta variorem opinionem.*
3. *Attentata sunt, gesta vigore sententiae, tam ante appellationem quam post; si Signatura commisit simpliciter causam appellationis.*
4. *Causa commissa censetur super omnibus contentis in sententia, stantibus clausulis, rebusque aliis, &c. & Clausula, Quam, & Quas, &c.*

DECISIO CCXL.

VIT resolutum constare de attentatis quae veniunt reuocanda, Quia Vicarius Illustrissimi Cardinalis Episcopi Perus. die 9. Iunij, tulit sententiam, super immi-
missione, ex remed. leg. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. ad fauorem D. Octauiani Meniconi, à qua fuit appellatio interposita die 18. sequenti: vnde cum die 22. eiusdem mensis, † & sic post appellationem, possessio, vigore sententiae capta fuerit attentata, non possunt excusari, leg. 1. ff. nihil in nou. Grat. conf. 123. numero 9. lib. 2. Bero. conf. 116. num. 10. lib. 3. Rota de i. 78. de appell. in antiq. & apud Seraph. dec. 530. in princ. & alibi sapient. Lancellos. de attent. par. 3. cap. 26. de probat. attent. num. 5.

Neque obstat quod non decur appellatio à sententia lata in possessorio, ex remed. leg. fin. etiam in foro Ecclesiastico, Quia contraria opinio est verior, de qua per Contard de mem. poss. sim. 3. num. 6. quam etiam Rota passim fuit sequuta, vt in Ravenennaten. Attentatorum, 10. Maij, 1611. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, in qua aliz Decisiones allegantur.

Non obstat etiam quod Perusina, in foro Ecclesiastico locum habeat Aegidiana, vt praetenditur, Quia quicquid de hoc sit, tollitur, prout etiam omnia aia tolluntur, † ex quod Signatura commisit causam appellationis simpliciter; quo casu non est aliud inuestigandum, sed indistinctè, tam antea, quam post appellationem, vigore sententiae facta, sunt attentata, & nulla. Cardin. Clem. prima questione 8. fin. de re iudic. Gloss. in lappellatione, in verb. deliberat. & ibi Bald. C. de appellat. Ioan. Andr. in cap. si à Iudice de appellat. in 6. Lancellos. de attent. parte secunda, cap. 12. limit. 6. numero 27. cum seqq. & parte tertia, cap. 24. quass. 11. numero 9. Et in terminis, Rota in Romana Demorum de Zacconis, 17. Maij, 1621. & in Urbenetana Bonorum, 26. Ianuarij, & 27. Martij, 1624. coram bon. mem. Ubaldo: Et in longè fortioribus terminis In causa Leodien. Dominij de Hellonia, 25. Iunij, 1627. coram me.

Tandem non obstat praetensus defectus iurisdictionis, ex quod sententia Vicarij fuit lata super immi-
missione, & Commissio cantat de melioramentis, †

Quia cum addit clausula rebusque aliis, &c. tam in narratione quam in dispositione: nec non clausula, Quam, & Quas, &c. non potest dubitari quin commissio fuerit causa super omnibus contentis in sententia, vt in specie dixit Rota in causa nullius de Carretis, 13. Novembris, 1587. coram Comitulo impressi. apud Martes. de Commiss. par. 1. cap. 5. fol. 231.

Et ita decisum vtraque, &c.

Anconitana Censuum.

Merc. 20. Februar. 1630.

ARGVMENTVM.

Negatiua non existentiae aliorum bonorum defuncti, ad effectum, vt intret subsidia, quomodo probetur. Subsidia an excludatur, si alia bona defuncti penes tertios existant, & An illa intrare possit pro ea parte, pro qua hereditas non est soluendo, an verò, si in hereditate aliquid addit, subsidia excludatur in totum. Pupillus an agere possit remedio extraordinario subsidiaz, dum habet remedium ordinarium.

SVM MARIVM.

1. *Negatiua, non existentia aliorum bonorum defuncti probatur ex Inuentariis, etiam ad effectum subsidiaz, & num. 9.*
2. *Minor petens restitui, quia dicit se laesum, ex additione hereditatis, tenetur probare hereditatem non esse soluendo; & quomodo hoc probet.*
3. *Mulier exigere volenti dotem in subsidium, ex bonis fideicommissi, incumbit onus probandi, bona libera non exare; & quomodo hoc probare dicatur, num. 4.*
5. *In Inuentarij solemnitatibus statuitur statusus, & Consuetudinis locorum.*
6. *Haeredes, cum beneficio leg. & Inuent. non tenentur exquirere bona defuncti, penes tertios existentia, nec de illis reddere rationem, & num. 12.*
7. *Subsidia non excluduntur, ob existentiam penes tertios, aliorum bonorum defuncti, qua intricata existant, cum subsidia agens, illa discutere non tenetur.*
8. *Hoc procedit etiam in muliere agente subsidia, contra bona prohibita alienari, pro restitutione sua dotis, ex quo non extant in hereditate bona libera, ex quibus dos restitui valeat; & ratio redditur ibidem.*
9. *Inuentarium valide confectum probat negatiuam non existentia aliorum bonorum; ita vt dicenti exiare alia bona, & rationem non fuisse bene redditam, incumbat onus probandi.*
10. *Tutores non tenentur reddere rationem, nisi de contentis in Inuentario relictis & rite factis.*
11. *In Inuentario describi non debent bona defuncti, penes tertios existentia.*
13. *Tutores excusantur à confessione Inuentarij minus valida, dum eius dolum imputari non potest aut pupillis, & hereditas nullum fuit damnum sequutum.*
14. *Pupillus agere potest contra Tutores via ordinaria, aut*

aut contra alios via extraordinaria, & remedio reſtitutionis; cum alterutrum ſit in ipſum electione.

- 15 Minor agere poteſt contra Tutores ob omiſſionem vel malam confeſſionem Inventarii, vel agere contra alios via extraordinaria.
- 16 Remedio extraordinario agere licet, omiſſo ordinario, ubi pinguis per extraordinarium providetur.
- 17 Reſolutio Informis nullam fidem meretur.
- 18 Fructus bonorum ſtabilium computari debent ad rationem autem pro centenariis, pro quolibet anno, iuxta Rota ſtylum.
- 19 Res emptæ ex pecunia hereditaria per heredem, proprio nomine, ad hoc ut efficiatur hereditaria in ſubſidium, probandum eſt, quod niſi aliud fuerit in bonis deſuncti, tempore mortis, aliud ſi quid remanſit, excluditur ſubſidiaria in totum, ex doct. Caſtr. ibidem alleg.
- 20 Declara doct. Caſtr. eſſe intelligendam, ut procedat, quod ſubſidiaria non poſſit intrari pro concurrenti quantitate, qua reperitur in hereditate, intrare autem in eo; in quo hereditas non eſt ſoluendo: & vide rationem ibidem, & declara etiam, prout num. 24.
- 21 Filius pro legitima, aut mulier pro dote, pro concurrenti quantitate bonorum liberorum, non poſſunt agere contra bona fidei commiſſi, aut contra Legatarios reſpectu; ſi verò illa non ſufficiunt, reſi, pro reſiduo, in ſubſidium agunt.
- 22 Subſidiaria quando, & quare detur.
- 23 Neceſſitatis cauſa conceſſa, quomodo regulanda.
- 25 Retentio compeſcit multo magis ei, cui & actio compeſcit.
- 26 Renunciatio facta ſine præiudicio quorumcumque aliorum iurium, &c. ipſi renunciati competentium, præſertim omne aliud ſui, quod tunc illi compeſcebat.

DECISIO CCXLI.

DIE 22. Iunii, 1619. fuit reſolutum, Non extare alia bona Petri, quæ Triumphis ſuffragentur: Et hodie cum ſuper eiſdem cauſa de nouo proponeretur, Domini ſteterunt in deciſis: Licet enim videatur Leoniiſ incumbere onus probandi, non extare alia bona, dum ſunt actores, & intendunt Subſidiariam intrare; ¶ tamen hæc negativa viſa fuit ſufficienter probata ex Inventariis Tutorum, leg. final. §. licentia danda, C. de iur. delib. cum aliis in dicta deciſione adductis, In verſ. ratio reſolutionis; & hoc etiam ad effectum Subſidiarie, Guidopap. decif. 140. num. 5. Vbi ¶ quod minor qui perit reſtitui, quia dicit ſe læſum ex additione hereditatis, teneatur quidem probare hereditatem non eſſe ſoluendo; ſed probat ſufficienter, ſi dicat tantum eſſe in hereditate, & non plus, iuxta, gloſſ. in leg. cum de lege, verſ. heredis probatio, ff. de probat. prout etiam ¶ mulieri quæ in ſubſidium velit exigere dotem ex bonis fidei commiſſi, incumbit onus probandi, bona libera non extare, Bertrad. conf. 161. num. 16. lib. 3. Crasset. conf. 67. num. 4. Corn. conf. 3. num. 3. lib. 3. Sebaf. Medic. de acqu. rer. dom. gloſſ. 2. part. 1. numero 45. Et eſſe veram ſententiam teſtatur Molin. de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 7. numero 34. Tamen ¶ verum etiam eſt quoddam eiſpo, quod mulier dicit non eſſe alia bona mariti, præter illa quæ ſunt ſubiecta fidei commiſſo habet ſuam intentionem fundatam & probatam; Ita vt dicenti bona extare, incumbat onus probandi, & dicta bona offendendi, Decim conſilio

519. numero 7. & per tot. Cancer. variar. reſolu. libro primo, cap. 9. numero 103. Gratian. diſcept. 579. numero 19.

Quodd autem dicebatur, Inventarium non fuiſſe ritè & in forma iuris factum, iam fuit ſublutum in eadem Deciſione in verſ. Quod autem Inventarium; prout etiam hodie tollitur, cum Inventaria fuerint magis extenſe data, ex quibus ad oculum patet, fuiſſe ſecunda ſervatis omnibus ſolemnitatibus, reſcriptis ex Statuto Ancona, collat. 2. numero 23. ¶ In ſolemnitatibus autem Inventarii, ſtatutis, aut conſuetudini locorum, ſaſin dicta leg. fin. in princip. num. 5. & Valaſc. decif. quinta, numero 22. cum aliis in dicta Deciſione allegatis.

De bonis autem in Inventario deſcriptis, tam mobilibus, quàm immobilibus, & prætenſis melioramentis Leonij dederunt bonum computum: In primis enim, quodd attinet ad mobilia, aut fuerunt diſtracta per Creditores, aut nunquam fuerunt penès dictos Leonios, aut eorum Tutores; ſed apud tertios, ¶ quæ propterea ipſi non tenebantur inquirere, nec exigere, nec aliam, quàm prædictam de eis reddere rationem, ex plenè deductis in eadem Deciſione verſ. bona vero in Inventario: quæ hodie Dominis placuerunt: & ſic non eſt cur reſepterant, prout nec etiam opus eſt reſpondere ad illud obiectum, ¶ nempe exſtentiam mobilium apud tertios, excludere ſubſidiariam, ſaltem pro rara parte, in conſuſu Creditorum, Quia etiam placuit reſponſio data in dicta Deciſione verſ. non obſtat etiam: nimirum quod illa præſentum conſumpta; & in omnium caſum eſſe imititica, quæ ideo Leonij diſcutere non tenentur, ad effectum, vt intrare poſſit ſubſidiaria, Caſtr. in leg. inter eos, §. Creditorum, ff. de ſideiſſ. Et in ſortiotibus terminis Rota Ianuen. decif. 156. num. 7. ¶ Et in Muliere agente ſubſidiaria, contra bona prohibita alienari, quia non extabant bona libera in hereditate, ex quibus dos poſſet reſtitui, dixit Rota decif. 472. num. ſecundo, parte prima diuerſ. & in Romana Saluiani, 7. Aprilis, 1618. in fine coram me: aliquo enim ſerè nunquam intraret ſubſidiaria; quia ſemper Creditores opponerent de bonis hereditariis, perès alios, vt fuit etiam ponderatum in eodem verſ. non obſtat etiam.

Nec dicatur quodd in Inventariis aliqua bona mobilia non ſint diſtinctè, & indiuiduè deſcripta, videlicet quatuor coramina, quatuor lineæ, & ſic de cæteris, ſed in conſuſo, videlicet vna coramini: duæ capſe ſupellectilium, & alia huiuſmodi: ita vt præciſa quantitas, & valor ſingulorum mobilium ſint incerta, Quia non eſt verum in facto niſi quodd coramina, quæ etiam fuerunt ſic deſcripta: Coramina, per doi fornimenti di Camera: vt in ſecundo ſummario Iurium, dato 21. Iuly, 1618. numero 1. §. 2. Nec eſt verum quodd in Inventariis, tam primo quàm ſecundo leguntur, vna coramini, & duæ capſe ſupellectilium: Et in omnem caſum dum ideo Inventaria non poſſent dici nulliter facta; ſed nihilominus valerent, & de prædictis mobilibus, ſicut prætenſit deſcriptis, Leonij, qui de tempore confeſſionis Inventarii erant Infantes, taliter qualiter fieri potuit, bonam reddidit rationem, prout in dicta Deciſione: ſemper intrat, quod ¶ Inventarium validè confeſtum probat negativam, ita vt dicenti extare alia bona & rationem: non fuiſſe bene redditam, incumbat onus probandi, ex ſupradictis.

Non etiam releuat ſi dicatur Leonios poſſe agere contra Tutores, ¶ negligenter in recuperando; aut inquingendo mobilia, quæ erant penès tertios aut demum in non deſcribendo ea diſtinctè in

Inuentariis, vt prætenditur; ita vt Leonij dum habent remedium ordinarium, videlicet actionem Tutelæ contra Tutores, non possint agere subsidia-
 12 quæ est remedium extraordinarium. Quia vltè quod, vt dictum est, descriptio fuit distinctè facta,

13 & Tutores tñ non tenentur nisi de contentis in Inuentario titè & rectè factò, in quo tñ non debuerunt
 14 descriptibere quæ erant penes tertios, nec illa hodie Leonij tenentur inquirere; præsertim cùm sint in-
 15 trincata: In omnem casum, certum est, quod tñ Tutores excusantur, dum eis fraus, aut dolus non posset imputari, aut aliàs non probaretur, ex supradictis, pupillis, aut hæreditati fuisse causatum damnum; & propterea cessat difficultas; tñ quia est in electione pupilli agere aduersus Tutores via ordinata, aut contra alios via extraordinaria, & remedium restitu-
 16 tionis, *letiam, la prima, vbi Bart. & l. fin. vbi Salic. C. si Tutor vel Curator interuenierit*; Et in puncto, quod sit in electione minoris agere contra Tutores, ob omissionem, vel malam confessionem Inuentarij, vel agere contra alios via extraordinaria, *Cancer. variar. resolu. parte tertia, capitulo secundo, numero 88.*

17 Et accedit tñ, quod licet agere remedium extraordinario, omisso ordinario, vbi pinguius per illud provideatur, *leg. qui bona fide, §. si quis opus, vbi Bart. ff. de damn. infecti. Auenoch. conf. 380. num. 31.*
 Quod verò attinet ad melioramenta illa, quæ prætenduntur, fecisse Petrum in Domino sita in Castro Comburani, non sunt attendenda, Quia dicta Domus possidetur per Triumphos vt fuit dictum in eadem
 18 *Decisione, vers. quoad stabilia*, vt minus attendi debent illa, quæ prætenduntur facta in prædio Sancti Apollinaris, quibus metitò in dicta Decisione non fuit responsum, quia nec hodie probantur ex reuelatione tñ Dionotæ, scripta manu cuiusdam illius factoris, seu famuli, quæ nullo modo fidem facit, ex deducis in eadem Decisione, *vers. unde non obstante reuelatione.*

Tandem, quoad bona stabilia, solum fuit facta difficultas, circa quatuor salmas, prædij Sancti Apollinaris, de quibus in dicta Decisione, *vers. reliqua quatuor salma*; Nec non circa fructus, quos ex dictis quatuor salmis Leonij perceperunt quotum valor, videlicet salmarum, est liquidatus, ex substatione de his salmis facta, cum fructibus pendentibus, de anno 1628, in scutis 32. monetæ: fructuum verò nouem annorum, quos solum Leonij perceperunt, in scutis
 19 18. tñ computando fructus ad rationem quinque pro centenariò, iuxta stylum Rotæ, cum certo tamen præsupposito quod duas partes ex quatuor dd. fructuum, perceperunt Coloni, ad quos spectant; Tertiam percepit Cappella Burghesia, seu eius Rector: & quartam dumtaxat perceperunt Leonij, quæ pro dictis nouem annis facit solum prædictum valorem scutorum 158. Ita vt dictæ quatuor salmæ, & fructus ex eis percepti, vt Triumphi dicebant, impedire debeant subsidia-
 20 riam in totum, ex *Castro. in l. sed & si lege, §. primo, num. quinto, in l. l. Auenionen. ff. de petic. hered. vbi tñ quod ad hoc, vt res empta ex pecunia hæreditaria, per hæredem, proprio nomine, fiat hæreditaria in subsidium, probandum est quod nihil aliud fuerit in bonis defuncti, tempore mortis.*

21 Sed fuit bene responsum. Primò tñ quod Doctrina *Castro*. debet mortaliter intelligi, & iuxta naturalem, & proportionatam sensum; ita vt pro concurrenti quantitate, quæ reperitur in hæreditate, non possit intrare subsidia; intrare autem in eo in quo hæreditas non est soluendo; cùm non versemur in indiuiduis; & vile per inutile non vitietur: prout in simili: tñ pro concurrenti quantitate bonorum libe-

rorum, filius pro legitima, aut mulier pro dote, possunt agere contra bona fideicommissi, aut contra Legatarios respectiue, si verò illa non sufficiunt, rectè pro residuo, in subsidium agunt; *Gabr. conf. 128. num. quinto, sub primo & Gratian. discept. 570. numero decimo.* Et ratio est clara, quia tñ subsidia datur ex quadam necessitate, sic distante æquitate, non extantibus bonis hæreditariis, aut liberis expeditis, in quibus possit fieri exequutio: tñ Quæ autem propter necessitatem conceduntur, regulantur pro modo necessitatis, aut quatenus necessitas vergeat, aut æquitas dicatur, *Bart. in leg. prima, §. vltimo, numero primo, ff. de Feruis, Decleg. si donatione, numero 17. ante finem, C. de collat. Gabr. & Gratian. vbi supra.*

Præterea, & secundo, fuit bene responsum, tñ quod doctrina *Castrensis*, in præsentis, nullo modo procedit, sed subsidia intrat in totum, ex quo Leonij possunt dictas quatuor salmas retinere pro aliis in suis creditis prioribus, & posterioribus in multo maiori quantitate, nempe pro expensis quas fecerunt pro dictis salmis recuperandis, in longa & dispendiosa lite, habita cum Cappella Burghesia, vt fuit latius deductum in dicta Decisione in eodem versu sequente. Et deinde; ita vt cesset proflus omnis difficultas, quia Leonij erant Creditores Petri in scutis 4751. quia tanti Sancta Domus Lautetana à Petro emit medietatem prædij Lumbriani; cùm tamen Census, de quibus agitur, sint solum valoris scutorum 4351. Vnde si contra dictos Census, in defectum aliarum rerum hæreditarium Petri competit Leonis subsidia, pro recuperatione dicti pretij; ex quo Census illi fuerunt ex dicto pretio empiri, multò magis eis competit retentio dictarum quatuor salmarum pro residuo eiusdem pretij, idest pro scutis quatuor centum, pro quibus fuit Leonibus ius reuerantur in sententia bonæ mem. Vbaldi, contra alia bona hæreditaria Petri, iuxta iuris regulam, tñ Quod cui competit actio, mul-
 22 tis magis retentio, de qua DD. in *leg. si non forem, §. si centum, ff. de condit. indeb. Bald. in leg. secundam in tertio notab. C. de fideiussor. & lac. Surd. decisio 277. per totum.*

Non obstat quod contra prædictam retentionem Triumphi opponant de renunciatione, facta à Leonibus de istis quatuor salmis, Quia tñ illi talem renunciationem fecerunt sine præiudicio omnium aliorum, quorumcùmque iurum, ipsi Leonibus quomodolibet, & qualitercùmque, & competentium competiturum, & non aliàs, &c. Quæ reuerantur tam generalis, & ampla, omne ius quod Leonibus tunc competeat, comprehendit, & sic etiam istud retentionis, iuxta text. in *leg. quarta, §. si in venditione, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solui. Mari. de claus. par. prim. claus. 158. num. primo in fine, Grat. discept. forens. cap. 918. num. 29.*

Et ita vtrique parte infotmante, &c.

Carthaginen. Sponsalium.

Lun. 25. Februar. 1630.

ARGVMENTVM.

Contrahens Sponsalia de futuro cogi non debet sub censuris ad illa contrahenda de præsentis, si superuenierit iusta causa, ab illis abstinendi,

abstinendi: & si in hoc casu fuit excommunicatus ob non partitionem, est absolvendus, prout etiam cessante superuenientia dictæ causæ absolui debet; si Censuras pertinaciter subituit: & præsertim si Sponsalia non fuerunt iurata.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponsalia de futuro contrahens, compelli potest per Censuras ad illa contrahendum de presenti.
- 2 Fallit si superuenierit iusta causa abstinenda, quia tunc cogi non debet; & si fuit excommunicatus est absolvendus.
- 3 Sponsalia, etiam iurata, continent in se tacitam conditionem, si causa ab eis recedendi non superueniat.
- 4 Causa iusta abstinendi à Sponsalibus, quæ sit, positum est in arbitrio Iudicis.
- 5 Habetur pro iusta causa, quæ causatur ab odio, ex gravi causa superueniente: ut puta, si Sponsus nixus fuerit probare articulos detractantes honori Sponsæ; quia tunc illa dicitur grauiter offensa; præsertim si nobilis sit, ita ut habeat iustam odij causam, ex qua possit à Sponsalibus recedere: & num. 6. & 8. & alias iustas causas vide sub num. 10.
- 7 Iniuria, An, & quomodo illata dicatur, ex articulis contumeliosis, quibus quis tueretur ius suum.
- 9 Iniuriarum est, defectus nostras detegere.
- 11 Diuortij causa legitima, est accusatio facta ab vxore contra virum, de graui delicto ab eo commissio.
- 12 Causa sufficiens ad Diuortium multo magis haberi debet pro rationabili causa recedendi à Sponsalibus.
- 13 Sponsalia de futuro contrahens, absolui debet à Censuris, ob non partitionem contra eum fulminatam; si diu illas pertinaciter sustinuit: præsertim si Sponsalia non fuerunt iurata.

DECISIO CCXLII.

- D** Petronilla de Roda per tres sententias conformes; nempe duas in partibus, tertiam verò in Rota latas, fuit condemnata ad contrahendum matrimonium cum Alphonso, in quarum executionem fuerant Executoriales relaxatæ; & ipsa ob illarum non partitionem fuit declarata excommunicata: Cum autem ad eiusdem instantiam fuerit mihi commissa causa restitutionis in integrum, Dubitavi hodie, An constet de causis restitutionis, ita ut sit absolucunda: Et Domini, ex nouiter deductis, affirmatiue responderunt: licet enim probentur Sponsalia de futuro, vt in Decisione in hac causa facta 29. Aprilis, 1616. coram Reuerendissimo Domino meo Decano; & Virtute quorum à principio compelli potuit per Censuras, capitulo sicut de Sponsal. Abb. Ioan. Andr. & alij in capitulo ex lueris, il secundo, eodem titulo. Menoch. consil. 386. Couar. de Sponsal. parte prima, capitulo quarto, numero quarto, & quinto, Sanchez, de matr. lib. primo dist. 29. Rota dec. 497. parte prima diuers. Seraph. dec. 111. 12. num. primo, & secundo. Greg. XV. decisione 376. numero primo, & ibi Add. num. 9.
- 2 Tamen ꝑ cum supra uenerit iusta, & rationabilis causa, abstinendum est à coactione, & debet Ecclesia Petronillam absolueret, *Surd. conf. 364. numer. 9. Decian. respons. 66. num. 5. lib. 5. Mantica. de tacit. lib. 3. tit. 17. num. 18. Menoch. de arbit. cas. 455. lib. 2. Rota dicta dec. 497. numero primo, & in recent. dec. 107. numero*

nono, parte prima, Seraph. dec. 497. numero primo, & in recent. dec. 107. numero nono, parte prima, Seraphin. dec. 893. numero 33, & in dicta dec. 111. numero primo, & apud Cauat. dec. 447. numero primo: Et ratio est ꝑ quia Sponsalia, etiam iurata, qualia tamen non sunt illa, de quibus agitur, continent virtualiter in se tacitam conditionem, si causa ab eis recedendi non superueniat, capitulo quemadmodum, de iureiurand. & ibi gloss. verb. oculos, ubi etiam Hostiens. numero octauo, & Abb. numero nono, idem Abb. in conf. 48. numero octauo, lib. primo, Sanchez, dicta dist. 29. numero quarto, & dixit Rota in causa Mediolanen. Sponsalium, apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum, dec. 437. numero 8.

Quæ autem sit iusta causa, ꝑ positum est in arbitrio Iudicis, *Abb. in dicto capitulo requisit, numero quarto, & ibi Buir. in fin. Alex. conf. 121. numero octauo, lib. secundo, Sanchez, & Surd. ubi supra Menoch. de arbit. dicto cas. 455. numero secundo, & debet pro iusta, & rationabili haberi, & arbitrari, quæ, prout in casu, ꝑ causatur ab odio, ex graui causa superueniente, Felin. conf. 26. numero 20. & 21. Gabr. conf. 186. numero octauo, lib. secundo, Menoch. ubi proxime numero tertio, Genua in prax. Archiepisc. capitulo decemotertio, numero secundo, Leonini in Theaur. forens. Eccles. parte secunda, capitulo nono, numero 21. Sanchez, de Matr. lib. primo dist. 58. numero tertio, ubi rationem assignat, Rice. in prax. Archiepisc. titulo de Matr. dec. 232. num. 4. vers. secunda causa.*

Quod autem inter Alphonsum, & D. Petronillam odium, ex graui causa superuenierit, ad effectum vt illa non sit compellenda, quinimò absolucunda; Domini fuerunt arbitrati, ꝑ ex quo Alphonfus, dedit articulos, eosque nixus fuit probare; multum honori illius detractantes: ex quibus, & aliis, in actis Causæ deductis, D. Petronilla, maxime cum nobilis sit, grauiter fuit offensa, iuxta tradita per *Roman. conf. 96. numero secundo, vers. aut verò conuiuium: Ita vt habeat rationabilem odij causam, ex qua merito possit à Sponsalibus recedere: vt in puncto Rota in dicta Mediolanen. Sponsalium 437. numero primo, & secundo apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum.*

Neque obitat quod ꝑ contenta in articulis fuerunt deducta ab Alphonso, ad effectum tuendi ius suum; quo casu non dicitur illata iniuria; Quia, vt bene in dicta Decisione Mediolanen. Sponsalium, hoc est verum, ad effectum, vt Alphonfus non inueat actione iniuriarum, dum non habuit animum iniuriandi, sed solum tuendi ius suum, vt late *Roman. dicto conf. 96. per tot. & Boer. conf. 4. numero 37. usque ad finem;* sed non inde sequitur quin D. Petronilla, præsertim, vt dictum est, ꝑ cum nobilis sit, non fuerit merito ad iracundiam provocata, & offensa, vt in Constitutione Federici de Fecce Constantia in princip. & ibi gloss. verb. ad indignationem, Bari. in leg. de iurato, §. quodisidit, numero quarto. C. de publican. ꝑ Nostros enim defectus detegere, de se, & natura ipsa, iniuriarum est, leg. 2. §. 1. versiculo quid enim, C. quando, & à quo quart. pars. debet, lib. 10. *Roman. dicto consil. 96. numero secundo, & Paul. de Castren. conf. 25 §. lib. primo.* Et exiit in D. Petronilla bene comprobauit, ꝑ cum illa, per circiter vndecim annos, vt inde grauiter offensa, & ad iracundiam provocata, necdum iustidie interpellata, recusauit Sponsalia adimplere; sed litigauit cum magnis expensis, & propriæ personæ incommodis, vt ab eis eximeretur: ꝑ Et quod magis est accusauit Alphonsum de graui delicto; & cum graui poena condemnari obtinuit; Et tandem post tres conformes, vt magis enixum, & offensum animum, contra eundem demonstraret, ad

Vibena

- Vrbem venit, reliquis propriis laribus, ex tam longinquo, videlicet ab Hispania, ex Ciuitate Marcæ, caula prosequendi litem in gradu restitutionisquàm accusationem; & signanter, cùm condemnatione inde sequuta, & litem iam diu agitata, ac acerrimè prosequuta, Domini etiam arbitrati sunt, esse hinc inde rationabilem odij causam, & sic diuertendi à Sponsalibus; quandoquidem verisimiliter credebant, vix per prædicta fieri posse quod contracto Matrimonio scandala, & mala multa inter eas euenirent; Prout similem accusationem esse legitimam diuortij causam benè comprobatur, *Menoch. conf. 299.* † Causa autem sufficiens ad diuortium; multò magis haberi debet pro rationabili causa recedendi à Sponsalibus; dicto capitulo quemadmodum, de iur. iur. Sanchez de Matrim. libr. primo disputat. § 8. numero primo, & secundo.
- 13 Et in omnem casum; visum fuit Dominis, † Petronillam esse absolvendam, ex quo vltà supradicta; cùm ob non partitionem (vt dictum est) fuerit publicè excommunicata, petinaciter, & corde indurato, sustinuit Censuras per sexdecim menses circiter; quo casu, præsertim si Sponsalia, vt in præsenri, non sunt iurata; ferè omnes tenent, absolutioni locum esse, *glos. in capitulo secundo de Adult. Ioan. Andr. in capitulo ex literis, il secundo, numero duodecimo, in fine de Sponsal. Gabr. dicto conf. 186. numero secundo, disput. vigesima nona, numero octauo, Seraph. decisione 1112. numero secundo, Rota in Abulen. Matrimony, 28. Martij, 1593. coram Cardinali Blanchetto & in Mediolanen. Matrimony prima Iulij, 1619. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, vbi etiam ratio assignatur.*

Et ita vtraque, &c.

Aquilana Cappellanix.

Lun. 25. Februar. 1630.

ARGVMENTVM.

Patet ex summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio dum est vtrique turbida, res est interim sequestranda, nec inuicem, lex vnica, C. de prohib. seq. poss.
- 2 Possessio adeptia Ecclesie suffragatur etiam respectu bonorum illius; quando per alios non possidentur.
- 3 Possessio Instrumentalis manutentibilis est, alio non possidente.
- 4 Sequesterum reuocandum est, confitto de bono iure.

DECISIO CCXLIII.

PENDENTE lite super hoc Beneficio; cùm vtraque pars contendere se possidere & idèò manutentiri, † coriunque possessio esset vtrique obscura; multùmque pendere ex discussione boni iuris: Domini ex officio interloquuti fuerunt, vt apposto sequestro, videtur de bono iure; & quidem meritò, cùm in hoc, & aliis similibus casibus, nedum non intret regula textus in leg. vnica, C. de prohib. sequestrand. posses. quinimò Iudex arbitrari debet inte-

rim rem poni sub sequestro, *Panorm. in cap. dilectus, num. 16. vers. sed quandoque in iurgiu, de sequestr. poss. & fruct. Ias. in l. si fideiussor. §. final. num. 27. vers. quarto, quando iura partium sunt obscura, ff. qui satisd. cog. Matrescotti. var. resol. cap. 77. num. 58. lib. 2. vbi quòd ita passim Rota obseruat.*

Viso autem de bono iure, & super eo emanatis duabus Decisionibus conformibus, ad fauorem Iuliani: Dubitauit hodie, An sit ei dandum mandatum de manutendo, & sic reuocandum sequesterum: Et fuit in vtroque capite affirmatiue resolutum. Quoad primum enim, cùm constet ex Instrumento dato in Summario numero vltimo, quòd Iulianus adeptus fuit Ecclesie possessionem, † quòd operatur etiam respectu bonorum, quando alij non possident, *Anchar. in Regula beneficium ante numerum 12. vers. & idèò ego dico, de reg. iur. in 6. Conar. lib. 3. & Rota decif. 14. numero 6. apud Reuerendissimum Dominum meum Decanum, est propterea manutendus, † Quia possessio Instrumentalis, alio non possidente, manutentibilis est, leg. prædia, vbi Bart. ff. de acquir. possess.*

Quòd verò ad secundum caput, eùm per dictas duas Decisiones † constet iam de eiusdem bono iure, ac idèò cessauerit causa, ob quam Rota arbitrata fuit, sequesterum esse apponendum; decretoque Rotali fuerit iam satisfactum; vtrique intrat æquitas, idemque Iudicis officium, vt illud contratio Imperio reuocetur, ad leg. quod sufficit veniue Prator ff. de re iudic. & ibi Ias. numero 12. vers. 2. principaliter nota, &c.

Et ita Iuliano tantùm, &c.

Neocastrén. Parochialis.

Ven. 11. Martij, 1630.

ARGVMENTVM.

Multa habes notanda in materia Iustificacionis Gratix, Si neutri, quæ patent ex Summario.

S V M M A R I V M.

- 1 Vacatio Beneficij, per obitum alicuius, probatur ex confessione aduersarij, venientis ex eadem vacatione.
- 2 Presbyteratus probatur ex literis patentibus Ordinarj.
- 3 Valor narratus, per non excessum, probatur ex Testibus, de publica voce, & fama.
- 4 Lix probatur ex reuolutione aliorum.
- 5 Negatiua non inuris alicuius probatur ex propria illius confessione.
- 6 Secularis, qui non habet in Beneficio regulari, per eum impetrato; non narrata qualitate regularitatis.
- 7 Status regularitatis imprimetur in Beneficio, ex sola possessione quadragenaria, etiam quòd constaret de statu anteriori contrario.
- 8 Resignatio non reuelatur, si non appareat effectiuata, nec publicata iuxta Regulam, de publicandis.
- 9 Beneficium non vacat per obitum illius, qui antequam obiret, iam illud dimiserat, sed vacat tantum per mortem, aut per Resignationem illius, qui idem Beneficium habuit ob distant dimissionem: & idèò promissio facta per obitum supradicti, qui Beneficium dimiserat, non tenet.

10 Beneficium

- 10 *Beneficium seculari conferri potest à Regulari.*
 11 *Sententia sine actis non attenditur, non confitio de antiquitate, & observantia illius.*
 12 *Gratia, si neutri, desumpta ex corpore Gratia principalis, & ex illius clausulis, suffragari non potest, nisi iustificata Gratia principali.*
 13 *Gratia, si neutri, non valet si de tempore Data illius non aderat lis narrata.*
 14 *Gratia, si neutri, non requirit expeditionem litterarum, ad effectum audientie, & dispensationis; secus quando agitur ad illius canonizationem per sententiam.*

DECISIO C CXLIV.

DOMINI persistendo in decisio die 16. Ianuarij presentis coram me: dixerunt: Gratiam, si neutri, Marci, esse iustificatam, Quia, ¶ quod Parochialis vacauerit per obitum Cesaris de Nicotera probatur ex confessione Lelij, alterius partis, qui venit ex eadem vacatione, ¶ Presbyteratus: ex litteris patentibus Ordinarij: ¶ Valor per non excessum, ex Testibus de publica voce, & fama: ¶ Lis ex reuolutione actorum: Non ius Marci, ex propria eius Confessione: Et Tandem ¶ non ius dicti Lelij, ex quo ipse, qui est Secularis ¶ impetravit hoc Beneficium, quod est Regulare, non narrata qualitate regularitatis, ¶ ut late fuit deductum in dicta Decisione.

Quod verò Beneficium esset Regulare, desumebatur ex tribus Prouisionibus factis, vti de Regulari: Prima nempe de anno 1531. in personam Aloyij Barbari: Secunda, in personam Iacobi Barbari: de anno 1560. ad Resignationem supradicti Aloyij: & Tertia in personam Virgilij Furlani, de anno 1597. ob dimissionem habitus regularis dicti Iacobi qui Furlanus continuauit possidere vsque ad annum 1607. quæ prouisiones, cum fuerint effectum fortitè, & excedant sexaginta annos, sine dubio probant statum Regularem huius Beneficij: ¶ cum de iure sola possessio quadragenaria sufficiat ad imprædendum nouum statum Regularitatis: etiam quod constaret de anteriori statu contrario, *Lap. in capitulo cum de beneficio, vbi Gemin. numero 8. Franck. numero 5. de prebend. in 6. Felyn. in capitulo in nostra, numero 43. in 4. notab. de Rescripi. Rota de censione 2. de prebend. in nou. Pus. decisione 238. lib. primo numero 2. & 3. iuxta auct. impressi.* Et fuit dictum in *Persuina Sancti Benignatus 11. Martij 1588. & 19. Martij 1589. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.*

Neque obstat, si dicatur prædictum vltimum statum non fuisse continuum, sed interruptum, per prouisionem Sedis Apostolicæ, de anno 1541. in personam Ioannis Thomæ Barbari Clerici Secularis: dum beneficium, vt prætenditur vacauit per Resignationem dicti Aloyij: de qua in *Summario Lely, num. 4.* Quia ¶ huiusmodi Resignatio, nedum non apparet effectuatæ, nec publicatæ, iuxta Regulam de publicandis, quæ iam emanauerat, & erat in vsu; quinimò constat clare de non effectuatione, ex quo Aloysius resignans continuauit in sua possessione, vsque ad annum 1560. toto quo tempore soluit Canones Religioni Hierosolymitanæ; *Summario Marci, numero 2.3. & 4.* Et postea resignauit purè, & simpliciter in manibus dictæ Religionis; & vacante Beneficio ex hac Resignatione, fuit de eo prouisus Iacobus Barbarus per Baulium Sanctæ Euphemie: qui Iacobus habitum Regularem suscepit, & vti prouisus, Canones Religioni soluit, *Summario Marci, num. 2. & 6.* Et de anno 1572. visitatus à ministris Religionis, exhibuit titulum obtentum à dicto Baulio, eodem *Summario numero sexto.*

Non obstat etiam quoddam de anno 1599. fuisse de eodem Beneficio prouisus, à Sede Apostolica, Petrus Rocca Clericus Secularis, per obitum. dicti Iacobi Barbari, Quia nec etiam dicta prouisio habuit effectum; imò constat de contrario, dum antea de anno 1597. ob dimissionem habitus regularis dicti Iacobi, fuerat de illo prouisus Virgilius Furlanus supradictus. Vnde cum de dicto anno 1597. Beneficium iam esset dimissum à Iacobo, & Virgilio collatum, non poruit postea, succedere obitu dicti Iacobi, de anno 1599. prouideri, per ejus obitum, dictus Petrus Rocca: cum enim ¶ Beneficium iam esset plenum alterique collatum, idè non potuit vacare, nisi per mortem, aut Resignationem Virgilij, qui illud obtinebat: Et tantum abest, quod Petrus hoc Beneficium obtinuerit, illudque possederit, quod imò, è conuerso constat quoddam Virgilius obtinuit sententiam ab A. C. contra omnes interesse prætendentes; in eodem Beneficio per obitum, dicti Iacobi, qua declaratum fuit, ipsum esse immittendum in possessionem, cæteris omnibus exclusis; prout realiter immisus fuit, vt in *Summario Marci, num. 9.*

Minus obstat quoddam dictus Virgilius, & M. Aurelius Faber, qui Virgilius successit, prouisi à Baulio dictæ Religionis, non appareat quod essent Regulares, cum tamen possint simul stare, ¶ quoddam prouisio fiat à Regulari, & nihilominus Beneficium sit Regulare, Quia tollitur ex facto, dum prouisio Virgilij clausis verbis sic cantat: *Religio Fratri nostro Virgilio Furlano*: Et in dicta sententia, ad eius fauorem lata, nuncupatur Frater Virgilius Furlanus, Ordinis Hierosolymitanus, prout patiet prouisio ad fauorem M. Aurelij: *Dilecto Nobis Fratri nostro M. Aurelio, &c.*

Non obstat etiam, quoddam Nuncius Sedis Apostolicæ, in Regno Neapolitano; de anno 1580. pronunciauerit, Collationem huius Beneficij spectare ad Ordinarium, Quia ¶ est sententia sine actis, quæ idè non attenditur; dum non constat de antiquitate, & obseruantia requisitis, iuxta *Decisionem Cardinalis Seraph. 381. numero 5.* Et cessat difficultas, quia imò constat de obseruantia contraria, & quoddam non habet antiquitatem requisitam; cum fuerit laia de dicto anno 1580.

Non obstat pariter Gratia, si neutri, obtenant à Lelio, quæ est anterior quam Gratia Marci, Quia ¶ vltima quoddam fuit desumpta ex corpore Gratia principalis eiusdem Lelij, & illius clausulis; quæ propterea illi suffragari non potest, nisi iustificata Gratia principalis, *Seraph. decis. 1470. numero 3.* Quæ iustificari non potest dum non narrauerit beneficium esse regulare; adhuc cum ¶ de tempore eius Data nulla esset lis, inter Marcum, & Lelium, dicta Gratia non subsistit, *Garz. de benef. par. 6. capitulo 2. numero 212.* cum aliis plene per Rotam in *Urbanaten. Beneficij, 23. Martij, 1616. coram Reuerend. D. meo Decano.*

Tandem non obstat, quoddam Marcus non expediret Litteras dictæ eius Gratia, si neutri, Quia ¶ expeditio litterarum non est necessaria, ad effectum audientie, & dispensationis; sed sufficit Litteras expeditas esse, quando petitur Gratiam canonizari per sententiam, *Mandof. ad reg. de non indicand. quest. 18. per tot. Rota decis. 179. num. 3. par. 3. lib. 3. diuers.*

Et ita vtraque, &c.

Romana

Romana de Marefcottis.

Ven. 15. Martij, 1630.

ACGVMENTVM.

Patet ex summano.

SVMMARIVM.

1. *Compensatio interas, confilio de creditis hinc ind liquidis: extendit, vt num. 3.*
2. *Reformatio libera dispositionis societatis officij ad fauorem alterius, facta ab eo, cuius nomine inita est dicta societas, non impetrat translationem dominij, sed solum administrationem.*
3. *Cessio iurium reportari debet in acta solutionis, contra debitorem cessum.*
4. *Inuentarium non eximit heredem ab obligatione restituendi, quod suum non est; sed solum operatur, vt non teneatur ultra vires hereditarias.*

DECISIO CCXLV.

HIC iam diu resolutum: Iulie Testamentum sublineri in vira fideicommissi, vigore clausula Codicillaris, ad fauorem Pirrhi in eo heredis instituti, eidemque vti fideicommissario, dandam esse Immissionem in omnibus bonis, tantantibus sub nomine dictæ Iulie, præterquam in comprehensis in quadam declaratione, pro ipsam facta; dera tamen Dominis de Marefcottis retentione, pro creditis liquidis, & legitimis ipsis debita, in hereditate eiusdem Iulie eorum Auiæ, vt latius in *Decisione* 14. Iulij, 1619. coram bon. mem. Remboldo in qua Trebellianicam non debet etiam firmatum fuit, & idem in alia *Decisione* coram me facta, 10. Maij præteriti, & in aliis.

Deinde consequenter fuit disputatio Incepta, An, & quæ credita essent liquida, pro quibus retentio, vt supra eis reseruata: Et die 24. Maij, 1614. coram eodem bon. mem. Remboldo, fuit resolutum De creditis liquidis non constare, præter vltimum scutorum 1200. per Marefcottos solum Dominis de Falconetis, pro extinguenda quadam societate officij, contracta per D. Iuliam: de quo credito Domini tunc ordinantur particulariter discuti: Et nihilominus habita sæpius super eisdem disputacione, & præsertim, in dicta *Decisione*, coram me facta, fuerunt iterum omnia præsentia credita euacuata, & habita pro illiquidis; excepto dicto vltimo credito super quo Domini dumtaxat nouam audientiam Dominis de Marefcottis concesserunt: Et desuper proposita causa die 18. Iunij præteriti, fuit decisum: Illud esse liquidum, ad eorum fauorem; Sed quia Balleoni prætendebant dictum creditum, quamuis in se liquidum, esse compensandum, cum aliis patris pecuniarum, per Iuliam pro Marefcottis solatarum; & idem non posse immissionem retardare, relecturum Domini ad aliam disputacionem: An dictum creditum impediat Immissionem: Super quo Dubio proposita causa, die 26. Nouembrij, 1629. fuit tunc dilata: Hodie autem iterum proposita, fuit negativè resolutum: Et moti fuerunt Domini, Quia licet constet dictum creditum esse liquidum, ad fauorem Dominorum de Marefcot-

tis in scutis 2355. per eos solatis, Dominis de Falconetis, forte & fructibus computatis, & constat etiam de satisfactioe, incontinenti probata, cum duobus creditis DD. de Balleonibus liquidis in multo maiori quantitate; Vnde intrat compensatio, l. si constat, c. de compensas. Bald. conf. 155. lib. 2. l. si in §. in bona fidei numero 62. Insuper de alijs. Surd. conf. 7. numero 23. & decis. 333. numero 15.

Primum creditum DD. de Balleonibus est scutorum 1150. pro sorte principali, & fructibus Societatis initæ per D. Iuliam proprio nomine cum Dominis de Corbatiis, quæ post illius mortem Domini de Marefcottis eius heredes ab intestato exegerunt à dictis Corbatiis: quandoquidem benè probatur quoddam ad fauorem dictæ die 13. Maij, 1605. inita fuit societas in sorte scutorum 1200. quæ deinde fuit renouata sub die 11. Junij, 1606. vt in Summano DD. de Balleonibus, numero primo. Et deinde quod itam mortua D. Iulia, videlicet 29. Septembrij, anni 1608. Domini de Marefcottis tanquam eius heredes, adopti fuerunt possessionem omnium Societatum, & censuum hereditariorum, & vt tales exegerunt ab eisdem de Corbatiis scuta 1150. vt in partitis Sacri Montis Pietatis, dicto Summano, numero secundo, quæ cantant, quod illa, Marefcotti exegerunt pro sorte, & fructibus dictæ Societatis: & quamuis Balleoni prætendant Marefcottos exegisse totam dictam sortem scutorum 1200. cum omnibus fructibus decursis, à die mortis Iulie, vsque ad extinctionem dictæ Societatis, quæ extincta fuit de anno 1613. quæ fors & fructus insimul constituunt scuta 1900. & ex partitis Sacri Montis non probetur Marefcottos exegisse totam dictam præsentem summam; tamen negari non potest quin benè probetur exactio liquida ex dictis partitis, in dicta summa scut. 1150.

Neque obstat quod dicta Societas fuerit renouata, 11. Iunij, 1606. & in actu renouationis reseruata libera dispositio M. Antonio filio dictæ Iulie, patrisque Dominorum de Marefcottis, Quia cum ab initio Societas fuerit inita cum D. Iulia, & post mortem Alphonis eius vici (quinquid post annum luctus, cum Alphonis obiit de Menfe Martij anni 1604. & Societas fuerit creata de Menfe Maij anni 1605.) fuerit etiam facta renouatio, nomine eiusdem; & vti que reseruatio liberæ dispositionis, ad fauorem M. Anthonij, non in potestate dominij translationem, sed solum administrationem, vt dixit Rosa in hac eadem causa, in prædictis *Decisionibus*, 7. Maij, 1629. coram me, & in alia 24. Maij, 1614. coram bon. mem. Remboldo, supra allegatis.

Minus obstat quod Dominis de Marefcottis fuerit alia concessum mandatum de immitendo in possessionem huius Societatis, Quia Immissio tunc fuit data, ex eo quod non erat liquidum, dictam Societatem spectare ad Balleonos, quæ idem non debuit immissionem retardare, ex iuribus vulgaris. Cum autem hodie & creditum dictæ Societatis, ex quo cantatur sub nomine Iulie, sit liquidum, ad fauorem DD. de Balleonibus, ex *Decisionibus* Rotalibus, & partitis Sacri Montis supradictis, compensatio est admittenda, etiam ad eum supradictum, vt in multo fortioribus terminis, Bald. conf. 91. numero 2. lib. 1. Fulgosi. conf. 141. in fine, vers. sexti. & vltim. & Felin. in cap. subhorra num. 1. de re iudic.

Alterum, & secundum creditum liquidum Dominorum de Balleonibus est scutorum 300. quæ Iulia de propriis pecuniis soluit ad computum dotis Hortensie eius nepis, ex Marco Antonio Filio: Cum enim dictus Marcus Antonius prædictam Hortensiam eius filiam nuptui tradi-

tradidisset Paulo Capizucco, cum promissione dotis scutor. sexdecim millium, & contra eum fuisset relaxatum mandatum pro scut. octo millibus: D. Iulia, ad illum liberandum, soluit Mario Capizucco, patri dicti Pauli, supradicta scuta octomillia; ex quibus declarauit, scuta 5300. soluisse de propriis pecuniis, & pro illis in acta solutionis reportauit etiam Iurium cessionem iuxta l. *Modestissimi*, ff. de solut. Vnde merito Balconi hoc creditum compensare possunt cum dicto vltimo credito DD. de Marfiscortis, ad effectum vt non sit retardanda Immissio.

Neque obstant tria quæ contra hoc vltimum creditum Domini de Marfiscortis opponantur: videlicet illud fuisse iam compensatum cum aliis creditis eorum, vt in dicta decisione 24. May, 1624. coram bon. me. Remboldo vers. denique non releuat, & in dicta decisione 7. May, 1629. coram me. vers. sed hoc creditum. Secundo quod dictum vltimum eorum creditum habet obligationem Cameralem, quod idè non debet compensari cum dicto credito Iurior. 5300. Dominorum de Balleonibus, quod vt præteritur est sine Camerali obligatione. Tertiò & vltimò, quod Domini de Marfiscortis sunt hæredes M. Antonij cum beneficio leg. & Inuentarij.

Quia ad primum respondetur in prædictis decisionibus, non fuisse canonizaram compensationem huius crediti D. de Balleonibus, cum aliis præsentis creditis DD. de Marfiscortis, de quibus in dictis Decisionibus. Quia nec eorum credita fuerunt habita pro liquidis, sed solum ibi dictum fuit dicta credita non esse liquida, stante quòd D. Iulia, pro Dominis de Marfiscortis soluerat multò maiorem quantitatem, videlicet scuta millia pro dicta de e, & quòd inter D. Iuliam, & M. Antonium aderant data, & recepta, & hinc inde computa, quibus non solidatis non poterat constare de creditis liquidis; & in omnem casum dictum creditum Dominorum de Balleonibus scuto- rum 5300. sufficeret, pro compensando credito, de quo in dictis Decisionibus, & pro complemento satisfactionis dicti vltimi crediti, de quo agitur, & multò plus; vt combinatis hinc inde summis ad oculum pater: Ad secundum fuit responsum, etiam debitum M. Antonij, ex causa dictæ dotis, fuisse cum obligatione Camerali, cuius D. Iulia, vt dictum est, cessionem reportauit, ac idè bene posse vnum cum alio compensari.

Vltimum de inuentario pariter cessat, & Quia Inuentarium non eximit hæredem ab obligatione, nec facit quominus ille teneatur quod suum non est, restituere, sed solum ne teneatur ultra vires hæreditaria; iuxta notissima iuris principia.

Quæ dicebantur de presumptione, leg. Quintus, Mutui, & alia huiusmodi fuerunt sublata in aliis Decisionibus.

Et ita vtraque, &c.

Leodien. Cappellæ.

Lun. 18. Martij, 1630.

ARGVMENTVM.

Consuetudo quomodo probanda. Canonice institutus quis dicatur: Et nonnulla alia notanda, de quibus in summario.

SVMARIVM.

1. Testes ad probandam consuetudinem debent deponere cum requisitis, de quibus per DD. in l. 2. C. de seruit. & seq. alias non releuant.

Tom. I.

2. Consuetudo præsentia in vna Ecclesia probari debet quòd vigeat particulariter in ea, vel generaliter in omnibus Ecclesijs illius Diocesis, alijs probatio non concludit.

3. Mulier est incapax Iuris conferendi, absque privilegio Apostolico.

4. Confessio, verbum importat etiam præsentationem; maxime quando est prolatum ab illiterato.

5. Institutum canonicè dicitur si, qui post præsentationem fuit à Capitulo in Canonum receptum.

6. Cappella Sacerdotalis non probatur, ex quo Testes dicunt Rectores Prædecessores fuisse Sacerdotes; cion hoc potuerit enenire ex eorum mera voluntate.

DECISIO CCXLVI.

RESOLVTVM fuit, Standum esse in decis. die 24. Nouembris, 1628. coram me: Et sic Henrico esse adjudicandam Cappellam, seu Beneficiu, de quo agitur, vt prouiso ab Hermanno Canonico Collegiatæ Ecclesiæ de Corthefem, ad quem, vigore Turni, prouisio spectabat, ex deductis in dicta decisione.

Neque obstat si dicatur, quòd prouisio fuit nulla, ex quo Hermannus, qui prouidit, non erat in sacris, prout dicebatur requiri, ex consuetudine dictæ Ecclesiæ, ad hoc vt Canonici gaudeant Turno, Quia prædicta consuetudo non probatur ex attestacione Capituli, seu Beneficiu, de quo agitur, & simplex fides: t nec etiam ex Testibus, quia non deponunt cum requisitis necessarijs ad probandam consuetudinem, de quibus DD. in l. 1. C. de seruit. & ag. t Et ne dum dicunt quod talis consuetudo, vigeat particulariter in ista Ecclesia de Corthefem, sed nec deponunt quod sit generalis ad omnes Ecclesias; sitas in Diocesi Leodien. quòd saltem requiebat, ad hoc vt probatio concluderet, Capita. decis. 229. par. 1. Seraph. decis. 624. num. 4. Garz. de benef. par. 5. cap. 4. numer. 93. cum seqq.

Non obstat quòd dictus Hermannus, vt talis Canonicus non prouideret, Quia vt dicebatur, non habebat legitimu titulu, dum de Canonicatu fuit prouisus à muliere, videlicet à Domina loci de Corthefem, à qua etiam collationem habuit, t quæ tamen erat incapax iuris conferendi absque privilegio Apostolico, cap. si quis deinceps, & capitulo per Laicos, 16. quest. 7. Seraph. decis. 1382. Quia licet illa vfa fuerit verbo, Conferimus, t tamen dictum verbum importat etiam præsentationem; maxime quando est prolatum ab illiterato, Lambert. de inep. par. 1. lib. 2. art. 7. num. 3. & 4. Et cum t post dictam præsentationem fuerit à Capitulo in Canonum receptus, ex hac receptione dicitur canonicè institutus, Capita. decis. 81. num. 5. par. 1. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. num. 54. & gloss. 14. num. 45. Garz. de benef. par. 5. cap. 4. num. 47.

Non obstat tandem quòd dictam Cappellam, vt Sacerdotalem non possit obtinere Henricus, qui non solum non erat Sacerdos, sed nec habebat tunc legitimam ætatem, vt ad Sacerdotium promoueri posset, Quia vlrà responsionem datam in dicta Decisione in fine; fuit etiam responsum, quòd dicta Cappella non probatur Sacerdotalis; cum Testes t solum dicant, Rectores Prædecessores fuisse Sacerdotes; quòd cum euenire potuerit ex mera eorum voluntate, non concludit prædictam Sacerdotij qualitatem: Opponebantur etiam alia quædam, quæ Dominis vti leuia, & irrelevancia visa fuerunt non indigere responsione.

Et ita vtraque, &c.

C c

Ciuita

Civitatis Castelli Pecuniaria.

LXX. 18. Martij, 1630.

A R G V M E N T V M.

Cessio iurium quando reportari possit nec ne: & supposito quoddam illa reportari poterit, quando Cessionarius ex ea agere valeat. Obligatio Cameralis, an & quando profit omnibus interesse habentibus: Et aliqua de nullitate obligationis ob causâ falsitatem.

S V M M A R I V M.

- 1 Cessio iurium reportari debet incontinenti, in altu solutione, contra omnes obligatos.
- 2 Cessio iurium reportari non potest: si solvendo debitorum proprium.
- 3 Obligatio Cameralis continet in se notarij stipulationem, pro omnibus quorum interest. Fallit quando fuit expressè restricta ad ipsos dumtaxat contrahentes, num. 5. & 7.
- 4 Mandatum de me obligando, etiam à Procuratore acceptatum, non autem executum nullam actionem producit ad favorem illius, cui Procurator me obligare potuit.
- 6 Contractus accipiunt legem ex conventionione.
- 8 Falsa causa remouet consensum, & ideo contractum vitiat.
- 9 Contractus principii ubi non tenet, ex errore causa, nec etiam obligatio accessoria.
- 10 Cessio quando importet simplex mandatum.
- 11 Omnis administrator tenetur reddere rationem.
- 12 Rationes reddere obligatus, illis non redditus, agere non potest.

DECISIO CCXLVII.

B O N. mem. Corradus Tartarinus Episcopus Foroliuensis vii Procurator Ioannis Marthei sui Patris, imposuit super illius bonis annuum Censum scutorum 80. quem pretio scutorum mille, vendidit Petro Venantio, & pro eo, inter alios, fideiusserunt Ioannes Tartarinus illius frater, & Ioannes Antonius Fuuiolus: & incontinenti idem Corradus Episcopus declarauit dictum Censum fuisse eius contemplatione impositum, eiusque patrem in eo nudum, dumtaxat nomen habere. & omnes in dicto Censu obligatos, indemnes conseruare promissit.

Census prædictus fuit cessus à Petro Venantio Creditore, dicto Fuuiolo fideiussori, qui iam defuncto Corrado Episcopo, Abbas Ioannes Franciscus Tartarinus, prædictorum Episcopi & Ioannis frater, soluit scuta 211. pro fructibus decursis; & reportata à eo incontinenti iurum cessione, contra omnes obligatos, iuxta dispositionem Textus in *leg. modestinus*, & ibi *Bar. ff. de solut. cum* intendere in vim dictæ cessionis, dictam summam solutam repetere à Ioanne eius fratre, in censu obligato, & desuper inter eos esset lis orta: Dubitanti hodie, An D. Abbas Ioannes Franciscus poterit reportare dictam iurum cessionem, ita ut ex ea agere possit contra Ioannem eius

fratrem pro dicta summa ab eo soluta, dicto Fuuiolo.

Pro parte Ioannis rei conuenti dicebatur, D. Abbatem non potuisse reportare dictam Cessionem, & quatenus sic non posse ex ea agere: Quoad primum, quoddam Cessionem reportare non poterit prætendebatur, ex quo soluit debitum proprium; & quo casu, cessio reportari non potest, *Casus in dicta, l. Modestinus, numero quinto, ff. de solut. Vincenz. de Franch. decisio 55. numero septimo, Cardinalis Causalerius decisio 568. numero secundo.* Quod autem soluerit debitum proprium deducebatur. Primum ex quodam mandato procuræ, ante solutionem, & cessionem facto à dicto Abbate, in personam Ioannis Baptiste Fuuioli, pro obligando eo in omnibus debitis dicti Episcopo eius fratris, & releuando indemnes omnes alios in dictis debitis obligatos: Secundò ex quadam conventionione inita inter dictum Abbatem, & quondam Cæsarum alium eius fratrem, cum Camerali obligatione, & quæ continet in se Notarij stipulationem pro omnibus quorum interest, *Modern. de oblig. Camer. questione quarta, numero sexto, Rota decisio 663. in princip. per prima diuers. & decisio 97. numero primo, apud eisdem Modern. de oblig. Camer.* In qua conventionione præmissa narratur quod ipsi, pro debitis dicti Episcopi, erant obligati, conueniuntur, ut tenentur concurrere ad illorum extinctionem; & adhuc effectum D. Abbas assignat fructus suorum beneficiorum: Cæsar vero quandam suam Pensionem Ecclesiasticam: Tertiò & vltimò ex alio mandato procuræ irreuocabili, facto per eundem D. Abbatem, in vim dictæ conventionis in personam dicti Ioannis Baptiste Fuuioli, ad exigendum fructus suorum beneficiorum, & extinguendum ex illis prædicta debita Episcopi.

Verùm pro parte D. Abbatis replicabatur supra dictum mandatum procuræ ad eum obligandum, nunquam fuisse per Procuratorem executioni traditum: & Ex mandato autem de me obligando, etiam à Procuratore acceptato, non autem exequuto, nulla actio acquiritur ei, cui Procurator me obligare potuit, *leg. fundi debitor in princip. ff. de acquir. poss. Et in puncto Anchar. conf. 28. num. secundo, vers. sed his non obstantibus, & Alex. conf. 32. in princ. lib. sexto.* Nec pariter conueniuntur prædictam, de concutiendo ad extinctionem debitorum Episcopi, nec obligationem Cameralem ibidem appositam, nec demum mandatum irreuocabile inde sequutum, obstat dicebatur. Tum quia & fuit etiam expressè cautum in dicta conventionione ut ex ea nullum ius, nullaque actio quoquo modo acquiratur Creditoribus Episcopi, & ipsis dumtaxat contrahentibus; Contractus & autem ex conventionione legem accipiunt ad *l. i. §. si conuenit, cum vulg. ff. de pos. Igitur* & nec obligatio Cameralis, nec mandatum irreuocabile, inde sequutum, afficiunt quoad alios; respectu quorum contrahentes, afficere noluerunt, *Bar. in leg. si quis accessio, ff. de fideiuss. Gabr. conf. 173. num. 2. lib. 2. Et in his terminis Gratian. discept. forens. cap. 723. num. 5. & Rota in Romana fideiussio, 9. Decembrii, 1615. coram bon. mem. Ubaldo: Et in terminis fortioribus, in Romana Demolitionis Domus, 14. Junij, 1608. coram bon. mem. l'arriarcha Manzaredo, & in Spoletana Liberationis à fideiussione, 30. Aprilis, 1626. coram me: Tum etiam quia dicta concordia, & consequenter obligatio Cameralis, & mandatum irreuocabile loquuntur de debitis, in quibus Cæsar, & Abbas Ioannes Franciscus erant obligati, & tamen in censu, de quo agitur, nullus eorum obligatus erat: Vnde dum Censui iste expressit in concordia nominatur, uti debitum eorum, fuit ex falsa, & erronea causa, & quæ remouet consensum, & ideo contractum vitiat,*

vitias, Bar. conf. 90. Dilecto filio, num. 9. vers. praterea, postea, Dec. conf. 318. in causa, num. 4. † Et ubi contractus principalis non tenet, ex errore causæ, nec etiam obligatio accessoria, gloss. in l. si Patronus §, Patronum in verb. fauiane ff. si quid in fraud. Patr. Bart. in l. qui rem, ff. de pos. Barbas. conf. 33. lib. 2. Cuman. consil. 29. in fine Tirag. de iur. Const. parte 3. limit. 7. numero 26. Et in simili Cancer. var. resolut. capitulo 21. numero 233. cum seqq. lib. 3. Et in nostris terminis Rota decis. 223. numero 14. vers. 4. difficultas est, parte secunda diuers. Et hæc sunt quæ vtrinq; circa validitatem cessionis deducuntur; sed nihil fuit resolutum, quia Domini non erant concordēs.

Quò verò ad secundum, An præsupposito quòd Dominus Abbas potuerit reportare cessionem, possit ex ea contra Ioannem agere, † Domini fuerunt conformes pro nunc, non posse agere. Ratio resolutionis fuit, quia Camera Apostolica, antequam Ioannes Franciscus solueret, cessit eidem Fucciolo spoliū dicti Corradi Episcopi, adhuc ut fuuiolus ex bonis spolijs solueret illius debita; cū itaque dicta cessio importet simplex mandatum, iuxta text. l. si mandatum §, interdum, ff. mandat. vbi Doct. gloss. in l. legani in glo. magna ad fin. ff. de lib. leg. Bald. in capitulo primo, de benef. frat. in vñb. feud. illamque dictus Fucciolus acceptauerit; interim quòd rationem spolijs non reddit non potest constare an tempore cessionis esset Creditor; & sic an potuerit cedere: Et non est dubium quin rationem reddere debeat, cū omnis † Administrator eam reddere teneatur, l. 1. ff. de neg. gest. etiam, de Relig. dom. Gustier. de iust. & Curi. lib. 3. capitulo primo, nu. 1. cum seq. † Qui autem rationem reddere tenetur, illis non redditis, agere non potest, leg. fin. C. contrar. iudic. iust. Elibar. de ratiocin. capitulo 21. numero 12. & 22. in fine, Pariador. Rer. quotid. lib. 2. capitulo fin. parte prima §. 12. limit. 4. num. 35. Cancer. var. resolut. lib. 3. cap. 7. de pact. num. 318. Giurb. decis. 15. num. 3. cum seq.

Et ita vtræque &c.

Cremonen. Canonicatus.

Luna 15. Aprilis, 1630.

ARGUMENTVM.

Prouisio Canonici quando spectet ad solum Episcopum, non obstante consortio Capituli: Noua Prouisio Papæ an sit iustificanda. Et aliqua de reservatione Beneficiorum Collectorum.

SVMMARIVM.

1. Collectorum beneficia sunt reservata per Regulam quartam, hodie quintam, Cancellariæ. Fallit quando quis fuit deputatus Collector ad certam summam, num. 10. sed Declarat, ut num. 11.
2. Canonici prouisio spectat ad solum Cardinalem Episcopum, habentem Indultum, non obstante consortio cum Capitulo; cum desuper adste Motus proprius Sanctissimi; cuius tenor habetur ibidem.
3. Noua Prouisio fit solum ad emendandum præiudicium Burse Datarie, & ideo non tollit effectum Gratias Ordinarij.

4. Gratias Ordinarij, vii facta Motu proprio, non eget iustificatione.
5. Noua prouisio iustificata satis dicitur, si ille, qui eam obtinuit probet de facto se fuisse prouisum ab Ordinarij.
6. Decisio Caputaq. 254. numero 3. parte 2. declaratur.
- Narrans se Canonice prouisum, non sufficit quòd probet se prouisum, nisi etiam doceat de Canonica prouisione; Et ratio redditur ibidem.
7. Prouisio Ordinarij est nulla, si facta fuerit habenti alia beneficia, cum illa, siue dispensatione Apostolica obtineri non possit, iuxta Concilium Tridentinum. Contrarium, quòd dicta prouisio valeat, verum est, num. 9. Quia Concil. non inducit nullitatem adeptionis, sed incompatibilitatem, respectu retentionis, super qua potest dispensatio postea obtineri.
8. Noua prouisio Papa in iustificatione est; stante nullitate Prouisionis Ordinarij.

DECISIO CCXLVIII.

ERSTITERVNT Domini in hac die 14. Ianuarij præteriti coram me, & sic Canonici, de quo agitur, esse adiudicandū Petri Figinis prouisio ab Illustrissimo Cardinali Episcopo Cremonen. Quia † cū ille vacauerit per obitum Collectoris Decimarum Papalium, est reteruatus, per Regulam quartam, hodie quintam Cancellariæ; Vnde de eo, vigore sui Indulti bene potuit † prouidere Illustrissimus Cardinalis solus; non obstante Consortio prætenso à Capitulo Ecclesiæ Cremonen; attento motu proprio Sanctissimi D. N. iuxta quem Cardinales habentes Indultum possunt soli, & absque Capitulis, habentibus Consortium, conferre Beneficia Sedi Apostolicæ reteruata; per latius fuit deductum in dicta decisione.

Non obstat quòd cū Figinus obtinuerit nouam prouisionem à Sede Apostolica illamque in actis exhibuerit, teneatur ad illius iustificationem, Quia hoc obiectum fuit etiam plene sublatum in dicta Decisione vers. neque obstat quod in Indulto, vbi fuit firmatum quòd cū dicta noua prouisio, † fiat solum ad euitandum præiudicium Burse Datarie ex Gabr. conf. 190. num. 11. lib. 1. cum alijs ibi allegatis: Quibus addi possunt Crescent. decis. 8. de præbend. & Gonzal. ad reg. 8. gloss. 21. num. 18. non tollit effectum Gratias Ordinarij, † Quæ cū sit facta motu proprio, non eget iustificatione; sed ad iustificationem nouæ prouisionis, † satis est, ut Figinus doceat, de facto, se fuisse ab Ordinarij prouisum, ex Mandos. & Palæstro in decisione allegatis. Neque contrarium dicit Decisio Caputaq. 254. num. 3. parte 1. ex aduerso hodie allegata, † Quia ibi tantum firmatur quòd narrans se Canonice prouisum, non sufficit se docere prouisum, nisi etiam doceat de Canonica prouisione, & hoc ex eo, quia dicta narratiua non solum continet factum præcedens simplicis prouisionis, sed factum qualificatum, vnde debet probari factum, quale narratur, & sic dicta Decisio non aduersatur, sed potius retorquetur.

Non obstat quòd prouisio Ordinarij fuerit nulla, † ex quo Figinus habebat alia beneficia, quæ non poterat obtinere sine dispensatione Apostolica, ex Sacr. Concil. Trident. sess. 24. capite septimo de reformat. & consequenter, † stante dicta nullitate prouisionis Ordinarij, Figinus tenetur ad iustificationem nouæ

provisionis, & perinde ac si novus provisio fuisset sola, & non præcessisset provisio Ordinarij, *capitulo si Apostolica*, cum ibi *not. de præbend. in 6.* Quia Conclusio forte procederet data dicta præsentia nullitate provisionis Ordinarij, sed hoc præsuppositum non est verum quia *Sac. Cæcilium* non inducit nullitatem ademptionis, sed incompletibilitatem, respectu retentionis, *Mohed. decis. 14. de præbend. Rota in Dervusien. Vicaria, 21. Iovij, 1621. coram bon. mem. Remboldo, & in Corduben. Cappellania, 5. Decembris, præteriti, coram me*: Vnde cum Figulus possit impetrare dispensationem super retentione dictorum beneficiorum, vel possit ea dimittere, hinc inferri non potest ad nullitatem provisionis Ordinarij.

Non obstat quod Hieronymus Manna, per cuius obitum vacavit Canonatus, non esset Collector Generalis Cameræ, sed duntaxat certæ summæ, scutorum octomillium & idcirco esset reſervatio, quæ non intrat ubi quis est deputatus Collector ad certam summam, ut fuit dictum in *Aſten. Canonatus, 27. Octobris, 1617. & 2. Iovij, 1621. coram bon. mem. Remboldo*, Quia placuit Dominis responsio tradita in *Decisione in fine*: nempe quod Rota in dicta *Aſten.* dixit, Canonatum non esse reſervatum, potius ex eo, quia Balagnus Subcollector ibi non erat vnicus, quàm ex eo quod esset deputatus ad certam summam: & in omnem casum, in casu nostro, Hieronymus non poterat dici deputatus ad exactionem certæ summæ, quia deputatio est generalis ad omnes Decimas Ciuitatis, & Diocesis Cremonens. & licet Decimæ inter Clerum Cremonens. & Cameram Apostolicam, fuerint taxatæ ad summam scutorum octo millium, tamen dicta taxatio potius operatur declarationem quantitatis Decimarum, dictæ Diocesis, quàm reſtictionem generalitatis Collectoris, quia semper verum est dicere, quod licet Decimæ Diocesis non excedant scuta octo millia, nihilominus illarum generalis Collector erat Hieronymus; in qua generalitate se fundat dicta *Regula quarta hodie quinta*, quæ beneficia dd. Collectorum dispositioni Sedis Apostolicæ reſervat.

Et ita vtraque, &c.

Florentina Iurispatronatus de Inanſgliacis.

Lxx. 15. Aprilis, 1630.

ARGVMENTVM.

Paret ex Summario.

SVMMARIVM.

1. *Edictorum tempus currit de momento ad momentum, de stylo Diocesis Florentina.*
2. *Rota vniuersum potest presentatum ad dimidia parte Patronorum, habentem provisionem Apostolicam, cum derogatione mediocritatis Iurispatronatus.*

DECISIO CCXLIX.

DOMINI persistendo in vltimo loco decisus, dixerunt Stephanum esse instituendum, uti gratificatum per Ordinatum, tanquam presentatum per Horatium, tam nomine proprio, quam Procuratorio Vincentij, Nicolai, Luce Francisci, Petri, Philippi, & Alexandri, qui vni cum dicto Horatio, sunt in

quasi possessione mediocritatis dicti Iurispatronatus, ut constat ex presentatione facta de anno 1607. effectum sortita in personam Caroli; per cuius obitum nunc hoc beneficium vacauit, ut ex presentatione originaliter data: & sic cessat quod ex aduerso opponeretur contra dictam quasi possessionem prætorum Patronorum.

Minus obstat quod mandatum Horatij non fuerit exhibitum intra quadrimestre, Quia hoc obiectum fuit plenè sublatum in dicta vltima *Decisione, in vers. neque obstat & in vers. præterea*. Et ibi deducta hodie Dominis placuit.

Cætera autem, quæ deducebantur, circa Institutionem per Ordinatum factam; intra terminum Edicti, visa fuerunt non releuare, & tolluntur ex facto, Quia Edicta fuerunt affixa die 23. hora 14. cum terminum trium dierum, & institutio data die 26. hora 22. de stylo autem ¶ Diocesis Florentinæ, ut ex actis constat, tempus Edictorum currit de momento ad momentum: Et in omnem casum cum conſilet ¶ Stephanum, fuisse presentatum ad dimidia parte Patronorum, & habeat provisionem Apostolicam, cum derogatione mediocritatis Iurispatronatus, potest Rota eum instituere, *Clem. Auditor, de reſcript.*

Et ita vtraque, &c.

Romana Domus.

Ven. 19. Aprilis, 1630.

ARGVMENTVM.

Concessio in emphyteusim, facta per Ecclesiam, est nulla, deficientibus iusta causa: & solemnitatibus à iure requisitis. Et an, & quando beneplacitum Apostolicum, super dicta concessione obtentum, suffragetur, vel non. Et quando res dicatur solita in Emphyteusim concedi, ad hoc ut beneplacitum, seu solemnitates non requirantur.

SVMMARIVM.

1. *In concessionibus verum Ecclesiasticarum, ad hoc ut valeant, quæ requirantur.*
2. *Necessitas, seu Utilitas Ecclesie probari conſuetudine debet a Conduſore.*
3. *Locationes licet non probent verum valorem rei locatæ, tamen multum iuvant ad hunc effectum.*
4. *Utilitas Ecclesie, quæ debet esse evidens, sufficit, ad effectum ut concessio in Emphyteusim per cam facta non valeat, ut turbida reddatur ex quo conſet rem potuisse pluri locari, & numero præcedenti.*
5. *Utilitas Ecclesie considerari non potest ex eo, quod Conduſtor promissit facere inſolumenta in re conduſa, dum fuit stipulatus pretium illorum, suis hereditibus reſtitui, & interim ipsum illis frui debere.*
6. *Concessio in Emphyteusim, facta ab Ecclesia ut dicatur illi utilis, necesse est ut eius conditio inde melior facta fuerit.*
7. *Utilitas Ecclesie præsumitur, si Executor, cui dicta Conſeſiones confirmatio commissa fuit, illam confirmauit, ita ut Ecclesia ad illius reſciſſionem agere non possit, nisi doceat de non utilitate.*

8. Fallit,

- 8 *Fallis, quando apparet Commissarium processisse, non servata forma sue Commissionis.*
 9 *Constitutio Paulina quid requiratur.*
 10 *Clausula, vocatis vocandis, importat ut sit iudicialiter procedendum.*
 11 *Forma præscripta observantia probari debet ex aliis iudicialibus.*
 12 *Inobservantia illius probatur, eo ipso quòd de ea in actis non apparet.*
 13 *Beneplacitum Papa operatur, ut alia solemnitates non requirantur.*
 14 *Non suffragatur, quando Commissarius non processit servata forma Commissionis.*
 15 *Non supplet defectum causa, quando in illo adeest clausula, si in evidenti.*
 16 *Iustificari non debet, quando sui impetratum ad causam damtaxat, & quatenus eo opus esset, quo casu illud attendi non debet, nisi probetur eo fuisse opus.*
 17 *Non requiritur in concessione rei, solita in Emphyteusum concedi: Et ad hoc ut dicatur solita in Emphyteusum concedi qua requirantur, numero 18. & 19.*
Fallis dicta conclusio quando solum alteratur, num. 22. & quando alterari dicatur, num. 23.
 20 *Concessiones licet due sint, reputantur pro unica tantum, quando amba facta fuerunt iisdem personis.*
 21 *Concessio facta per Ecclesiam dici non potest solemnitas, ex observantia 30. annorum, dum de solemnitatibus positiue non constat.*

DECISIO CCL.

R VIT resolutum: Non sustineri concessionem in Emphyteusum domus, de qua agitur facta per Capitulum Ecclesie Sanctæ Mariæ ad Rotundam de Verbe, Iulio Pocobello ad ipsius, & personæ successivæ ab ipso nominandæ, vitam.

- 1 *Ratio resolutionis fuit, quia in huiusmodi rerum Ecclesiasticarum concessionibus requiruntur copulatione, causa iusta, necessitas scilicet, seu evidens utilitas Ecclesie, & solemnitas legitima: quibus non concurrentibus, huiusmodi concessiones non subsistunt, capiundo 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Clem. 1. eodem rit. Abb. in capitulo 2. num. 10. de his qua vi met. caus. & in cap. 1. num. 17. de reit. in integr. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 51. cap. 7. num. 17. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 17. num. 2. Afflicti. decis. 107. Vincent. de Franch. decis. 33. Seraph. decis. 508. num. 1. & Rot. decis. 430. num. 4. par. 2. recent.*

- In concessione autem, de qua agitur neutrum supradictorum requisitorum concurrat in primis enim, tantum abest, ut probetur adfuisse iustam causam; nimirum necessitatem, seu utilitatem Ecclesie, quæ tamen Iulio uti Conductore, concludenter probari deberet, Alex. cap. 169. num. 5. & 6. lib. 6. Grat. disc. for. c. 624. n. 23. Seraph. decis. 413. n. 2. & Rot. decis. 463. n. 2. p. 1. diuers. Quinimò apparet dictam concessionem fuisse Ecclesie præiudiciali, & notabiliter damnosam; ex quo Domus concessa fuit concessa fuit Iulio pro anno canonis scutorem 36. dumtaxat. cum tamen ex locatione eiusdem Domus percipiatur annuatim pensio scut. 1. 10. ut constat ex partitis formiter extractis, ex libro ipsius Iulij, & datis in Summario Capituli num. 4. & ex Instrumento locationis in eodem Summario, num. 5. Quæ, & si regulariter non probent concludenter verum valorem, multum tamen videntur, verisimilisque veri valoris præsumptionem inducunt, Add. ad Greg. XV. decis. 101. num. 5. Et saltem demonstrant

TOMUS I.

Domum tanti potuisse locari, Quia homines non solum esse fatui, ad conducendum res multò plurius quam percipere possunt: Quòd Dominis visum fuit sufficere, ad effectum de quo agitur; tunc inde negari non possit, quin Ecclesie utilitas, quæ ut dictum est, debet esse clara & evidens, reddatur turbida ex doctrina, Abb. in cap. ad aures, nu. 4. de reb. Eccles. non alien. C. de Grassi. 4. num. 7. eod. tit. Et in puncto Rota decis. 607. sub numer. 1. versis. item obiectum part. 2. diuersar.

Neque dici potest concessio utilis fuisse tunc eo, quòd Iulius promissit impendere scuta mille in locationem Domus, Quia cum idem Iulius eadem scuta mille, post suum obitum, suis hæredibus restitui, fuerit stipulatus, & inmerito ipse melioramentis sui deberet, nulla inde, ut ad oculum patet resultat Ecclesie utilitas, ad huius solui. ff. de solut. L. aliud est capere 75. ff. de verb. signif. & L. non videtur 52. ff. de reg. iur. cum tamen, t ad effectum, ut Concessio utilis Ecclesie dici posset, necesse esset, ut eius conditio, inde facta foret melior, & ipsa facta locupletior, ad l. si pupilli in princip. ff. de neg. gest. Archid. in c. sine exceptione prope fin. in gloss. sed non, n. 12. quest. 2. Fede. de sen. conf. 249. sub num. 2. Fab. de Ann. conf. 38. num. 36. vol. 1. Rebuff. in comp. alien. num. 75. Rota decis. 65. num. 4. & 23. par. 2. diuersar.

Non obstat quòd Concessio præsumatur utilis Ecclesie, t ex quò Executor, cui dictæ Concessionis confirmatio commissa fuit, illam approbavit, & confirmavit, ita ut Ecclesia ad illius rescissionem agere non possit, nisi doceat de non utilitate, iuxta doctr. gloss. in l. prædiorum, C. de prud. minor. Bald. in cap. 1. num. 7. de his qui feud. dar. poss. Luc. de Penna in l. 3. presump. 178. vers. fortificatur, C. de apoc. lib. 10. Alex. conf. 79. num. 6. lib. 2. Decis. conf. 142. num. 1. cum aliis apud Seraph. decis. 1073. num. 1. & decis. 115. num. 1. Quia ultra quòd ex supra deductis, satis videtur constare, concessionem non fuisse utilem Ecclesie, sed damnosam: Respondetur etiam supradictam præsumptionem non intrare, quando, ut hic apparet t Commisarius processisse, non servata forma sue Commissionis; tunc enim, cum agatur de solemnitate extrinseca, qui contrahit cum Ecclesia, tenetur probare Ecclesie utilitatem, gloss. in dicta l. prædiorum quam ibi sequuntur, Barr. Bald. & Salicet. Nat. conf. 631. numero septimo, & in l. nam & postea §. si minor, num. 21. ff. de iur. iur. Menoch. presump. 27. in fine lib. 6. & alij allegati per Seraph. in dicta decis. 1073.

Quòd autem, in casu nostro, solemnitas præscripta servata non fuerit, patet, Quia Papa voluit Commissarium ad Confirmationem in dictæ concessionis procedere, servata forma Constitutionis Paulinæ, t requirentis receptionem Testium, & probationum, super veritate narratorum; & Ecclesie utilitate, apposuitque clausulam, *vocatus vocandus*, t vigore cuius procedendum erat iudicialiter, *Modern. de claus. præta prima claus.* 196. num. quinto: & in puncto Redoan. de reb. Eccles. non alien. in rubr. de caus. cogn. in alien. facien. numero 64. Et sic, t de observantia formæ præscriptæ, constare debuit per acta iudicialia, cap. quoniam contra de probat. Agid. decis. 377. Part. decision. 140. parte secunda, in nou. Impress. Et in similibus terminis Rota in Placentina Decimarum, 18. February præteritis coram me: Cum t autem de prædicta observantia formæ, in actis non apparet, eo ipso probatur in observantia, ad leg. Titia, Textores, & ibi Barr. numero secundo, ff. de legat. primo. Et in puncto Canalecan. decisionis 29. alijs 73. de contrah. & Rota in dicta Placentina Decimarum coram me, & consequenter non intar indicta præsumptio.

C c 3

Non obstat etiam quòd fuerit impetratum Beneplacitum Papæ, † quòd operatur, vt aliz solemnitates non requirantur, *Abb. conf. 41. num. 1. lib. 1. Dec. conf. 341.* Quia cum † Beneplacitum esset in forma commissaria, & iuxta supradicta, non constet Commissarii processisse, sequuta forma Commissionis, Beneplacitum, ad hunc effectum, non suffragaretur, ex deductis per *Ferret. conf. 248. num. 12. vol. 2. Menoch. de arbit. centur. tertia cas. 101. num. 39. à Pont. in tit. qui feud. dar. poss. sub num. 146.* Et in omnem casum, cum non solum deficiat causa vilitatis Ecclesiæ, sed imò
 15 proberetur contrarium, vt supra deducum fuit, † Beneplacitum quòd habet clausulam, *quatenus in eandem Ecclesiæ vilitatem*, ad validitatem concessionis, non sufficit, Quia licet illud suppleat solemnitates requisitas, non tamen supplet defectum causæ, *Gemin. conf. 48. num. 9. Redoan. in d. tract. de reb. Eccles. 9. 22. num. 25. Causal. decis. 288. num. 6. Seraph. decis. 508. num. 2. & Rota decis. 178. num. 2. par. 2. diuers.*

Non obstat tandem si dicatur quòd Iulius non teneatur sequi dictum Beneplacitum, eiuſque non iustificatio ipsi non noceat, † cum fuerit impetratum ad cautelam dumtaxat, & quatenus eo opus esset, *Corn. conf. 11. num. 19. lib. 3. Rota in Montis Regalis Iurisdictionis, 16. Decembris, 1605. coram Penia apud Marches. de Commiss. par. 1. fol. 133.* atque ita † cum agatur de domo solita concedi in Emphyteusim, concessionem illius, etiam sine beneplacito Apostolico sustineri, *cap. 2. & ibi D.D. de feud. Abb. in cap. vi supra de reb. Eccl. non alien. Clar. in §. emphyteusis, q. 6. in princ. Gomar. var. lib. 2. cap. 17. num. 4. Cas. de Grass. decis. 3. num. 14. & decis. 4. num. 20. de reb. Eccles. non alien.* Quia non est verum, quòd probetur hanc Domum fuisse solitam concedi
 18 in Emphyteusim: † nam ad hunc effectum requiritur quòd præcesserit, aut vnica Concessio solemnns, & à principio valida, ex qua illicò dicitur res solita locari, ita vt vltius non requiratur cursus temporis;

*Ruin. conf. 35. num. 3. Clar. in §. feud. quest. 13. vers. nunc pro intelligentia, Seraph. decis. 434. num. 1. & decis. 1451. num. 2. † Aut dux concessionem, effectum sortitur, per spatium 40. annorum, ita vt ex cursu temporis præsumatur solemnitas, *Ruin. & Clar. ubi supra, Seraph. decis. 1490. num. 4. Rota decis. 160. num. 5. par. 2. diuers.* In præsentem autem non probatur vnica concessio à principio solemnns, & valida, ex supradictis. Deinde neque dux concessionem, effectuat, per 40. annos; † illa enim dux quæ allegantur, videlicet de anno 1530 & 1534. vna est apotheca, altera Domus; & sic vnica tantum adest concessio, respectu diuersorum corporum, quæ etiam ex eo pro vnica reputantur, quod ambæ factæ fuerunt eisdem personis, *Seraph. d. decis. 1490. num. 6. † Quæ vnica Concessio non potest dici solemnns, ex obseruancia 30. annorum, ad effectum de quo agitur, dum de solemnitatibus positivè non constat, ex deductis per Seraph. in dicta decisione 434. circa fin. & in dicta decisione 1451. num. 3. & tandem in dicta decisione, 1490. num. 4.**

Et cessat omnis difficultas, † Quia supradicta conclusio, quòd solita concedi in Emphyteusim possint absque beneplacito Apostolico iterum concedi, non procedit quando solitum alteratur, *Curt. in de feud. par. 2. quest. 6. Dec. in auth. qui rem. num. 22. & ibi Cagn. num. 58. C. de Sacros. Eccles. Clar. in dicto §. Emphyteusis, quest. 6. vers. scilicet tamen. Rip. respon. 2. num. 17. & 18. sub tit. de iur. emphyt. 12. & Ursul. ad Afflic. decis. 305. n. 8.* † In casu autem nostro solitum fuit alteratum, Quia domus solita concessio ad generationem, concessa fuit ad nominationem, *Seraph. dicta decis. 1490. num. 7.*

Plura alia, hinc inde fuerunt deducta, quæ vix fuerunt Dominis non egeret particulari discussione, quia in supradictis solum stabat difficultas, ad eaque omnia alia reducebantur.

Et ita vtraque, &c.

Laus Deo, ac Deipara Virgini Mariæ.

Finis primi Tomi.

INDEX

I N D E X LOCVPLETISSIMVS MATERIARVM, ET CONCLVSIONVM,

Q V Æ

IN PRIMO VOLVME HARVM
Decisionum continentur.

A

Abbas instituire debet presentaram ad beneficium, quod est membrum, seu gracia Abbatis, decil. 71. numer. 3.

Sancti Antonij de Vienna Ciuitatis Regni Neapolis, est ordinarius prouisor omnium beneficiorum sub inuocatione eiusdem Sancti, existentium in eodem Regno, dicta, decil. 71. numer. 7.

Abbatia. Abbatiz expensas rescili ille debent, quæ probantur factæ pro necessarijs oneribus Monasterij. d. 3. nu. 1. & d. 77. nu. 1. vbi diuersa expensæ referantur, & d. 103. nu. 1. & d. 106. per tot.

Abbatissa. Abbatissa electio fieri debet per vota secreta singularium Monialium eligentium, itaut eorum nomina nunquam publicentur. iuxta Cone. Trid. & electio aliter facta est nulla, d. 131. nu. 1.

Item nulla est si fuit facta à minori parte Capituli. d. 131. nu. 1. Et an requiratur duas partes illius vel sufficiat maior pars eligentium, dicta decil. 131. nu. 3. & 4. vbi declaratur text. in cap. indemnitaribus, §. sanè de elect. in 6.

Item an electio requiratur formam, de qua in cap. quia propter de elect. An verò in iure sit alia specialis forma præscripta in huiusmodi electione, est opinio valde controversa, dicta d. 131. nu. 5.

Abfolutio nulla est ex defectu Iurisdictionis, d. 103. nu. 3.

Abfolutio à iuramento expresso non censetur absolutio ab alio non expresso, d. 3. nu. 11.

Accessio. Accessionis natura est, vt veniat accessio ad principalem obligationem, d. 40. n. 10.

Acquiscentia præiudicare non potest plus, quam alius ipse, & ideo si ille non præiudicat, neque acquiscentia, d. 74. n. 58.

Actio facta bona fide sustinetur, d. 33. nu. 16.

Facta coram primo Iudice, habentur vti facta coram secundo Iudice, qui reassumpsit causam in statu, & terminis, d. 15. n. 1.

Facta inter patronos, an præiudicent præsentatis, d. 189. nu. 4.

Facta per Notarium allegatum suspectum, & à Iudice non inhibitu, sunt valida, d. 33. nu. 1. & quid si fuerit obiecta inhibizio contra Notarium quando censetur illi renunciatum, ibidem nu. 16.

Transportata, vide *Transportatio*.

De Actis dicuntur decretum Iudicis, & relatio Confessoris, d. 33. n. 13. Iura 30. & quando dicantur de actis, vide *Iura*.

Actio Ad interesse, seu implementum contractus quando competat, non autem ad illius finem, d. 33. nu. 1.

De Dote competit soli filio cuiusque hæreditus, dum prætor petiuit illi dote stipulati, d. 13. nu. 1.

Non competit mulieri soluto matrimonio, & adhuc vineat patre suo, qui eam doteauit, si non fuit stipulatus simpliciter dotei demum filiz suæ, sed sibi patri, & filiz simul, vel cui de iure, d. 13. nu. 1.

Non est ita utilis vxori, prout legatum dotis, d. 1. n. 8.

Executio non competit contra tertium, d. 1. n. 8.

Familiz Ecti. funde est realis, d. 10. n. 11.

Hæreditas petio est etiam realis, decil. 68. n. 1. & d. 120. n. 10.

In actione reali res non adiudicatur de nouo, & vti debita, sed declaratur retrò spectare, & pertinere, d. 1. n. 33.

Hypothecaria, vide *Hypotheca*.

Incerta qualis fuerit ex actis, declaratur decil. 60. nu. 34.

Nouata quando dicitur, vide *Nouatio*.

Rei vindicationis, & actio personalis sunt inter se contrarie, cum vna præsupponat dominium, alia verò non, d. 185. n. 11.

Subditiaria, vide *Subditiaria*.

Adionis Exceptio defectus actionis quando admittitur, vel non, d. 15. n. 7. & seqq.

Actor dicitur vtens remedio l. diffamari quoad illam petitionem, d. 60. n. 12. Intelligi vt n. 14. Et an quis dicatur Actor, vel Reus regularur à causa originaria, dicta d. 60. nu. 13.

Actum factum ab initio non fuisse, quomodo denotetur, d. 11. nu. 6.

Fieri ab initio, vel ex post facto quando non releuet, d. 83. nu. 10.

Fieri non sufficit sine qualitate à lege requisita, d. 105. n. 1.

Actus Enunciatorius in Instrumento per verba temporis præteriti, presumitur gestus tempore instrumenti, si potuit eo tempore fieri, d. 74. n. 18.

Incontinenti factus censetur quando intercessit solam spatium vnus diei, d. 1. n. 10.

Item incontinenti, & in ipso actu fieri dicitur, quod fit antequam partes habeant contractum pro perfecto, & absoluto, decil. 83. n. 30.

Interpretari quomodo debeat, d. 78. n. 10.

Liti causam dans non attenditur, d. 13. n. 19. & d. 74. n. 49.

Præsumitur factus in vim præcedentis obligationis, d. 1. n. 13.

Item factus præsumitur nomine, & cōtemplatione illius ad quem causa spectat, decil. 124. n. 10.

Tacitus non est tante potentie, quantæ est expressus ad aliquid inducendum contra regulas iuris communis, d. 190. n. 13.

Validus vt fit, præsumuntur omnia necessaria eodem momento facta, d. 74. n. 16.

Actus Extraiudiciales videntur, qui fuerunt facti per partes coram Capitulo, dum non appareat, quod illud processerit tanquam Index, d. 4. n. 10.

Possessorij patronorum, vide *Patronus*.

Adimplementum, vide *Implementum*.

Aditio Hæreditaria, quibus probetur, d. 101. n. 1. & d. 89. n. 6.

Adiudicatio Actualis requiritur, adhuc vt releuet, d. 64. n. 1.

Excessiua non dicitur, quæ facta fuit creditori de re, quæ plus valet eius credito, sed creditori solum remittit illud plus, quod accepit restituere, d. 131. n. 16. & 19.

Fieri debet pro credito petito, & ex actis certo, & liquido, Iudicique noto, d. 135. n. 12.

Fieri non potest nisi cōfisso, quod in subbustatione non fuit inuentus emptor pro certo petito, d. 37. n. 11.

Nulla est, aut rescindi debet in totum, si res fuit adiudicata pro dimidia minus iusti pretij, d. 37. n. 14. & d. 133. n. 10.

Item nulla est in totum si facta fuit ex causa crediti excessiui, d. 135. n. 1. & 9.

Item nulla est si non præcedat æstimatione Iudicis, d. 37. n. 11. Et alius occultatis in genere, vide in d. dec. 37. n. 5. & quæ ad fin.

Mandatum de Adiudicando non habet vim actualis adiudicationis, d. 64. n. 1.

Administratio. Redditio rationis administrationis, vide *Redditio*.

Administratur Infructus si existat, tenetur paritas ex æstē probare, dam rationem reddi, d. 3. n. 1. & 3.

Omnis tenetur reddere rationem, d. 147. n. 1.

Adiutor. Honorarius annuam promissum Adiutor purè, & simpliciter, debetur in omni casu, cum effectus præsumptio ealamiz, d. 3. n. 1.

Locati actione non petitur, sed debetur vigore promissionis, & officio Iudicis, nec pro modo laboris debetur, sed initio eius

C c 4

iusus anni pro toto anno, dummodo per Aduocatum non
reterit, ibidem n. 4.
Ampla primò, vt debeat etiam si lis per concordiam sopita
fuerit, ibidem n. 5.
Ampla secundò, vt debeat etiam heredibus, si non fuit solu-
tum viuo Aduocato, d. n. 1.
Promissum Aduocato pro sua lite particulari, & pro omnibus alijs
causis, totum attribui debet d. liti particulari, & non conste
promitterentur alias lites habuisti, d. 103. n. 1. Et solum accen-
ditur, quod per Aduocatum non reterit quod minus in alijs
etiam causis patrocinium præstiterit, dicta dec. 103. n. 1.
Promissio facta Aduocato in causa Victoriz, illa sola arcentata non
valer. dicta d. 13. n. 1.
Egidiana. Appellationes à possessoris interpositas reducit in ter-
ritus Ecclesie ad terminis iuris Civilis, d. 110. n. 1.
Juramentum & infirmationem requirit in contractibus mino-
rum, fuit extensa ad omnes contractus mulierum, ex Conf.
Card. Carpenis, d. 84. n. 17. quæ tamen Constitutio, licet sit
à Papa confirmata, non ligat eos qui sunt extra dictam prouin-
ciam, num. 18.
Locum non habet in Laudo, quod ex statuto admittit appellatio-
nem suspensam, dec. 110. n. 10. intelligit, & non sequenti.
Item locum non habet quando agitur de re, quæ est sub directo
dominio Ecclesie, d. 70. in princ.
Equalitas. an obseruanda fit inter Coniuges, vide **Coniuges**.
Equiparatio duorum, vbi inducitur à iure antiquo, & postmodum ius
nouum dispensat aliquid circa vnum, illud intelligitur dispone-
re, & in alio, d. 75. num. 18.
Et alienum defuncti quomodo solui debeat ab heredibus, vide **Re-
vokes**.
Estimatio debetur si res præstari non potest, d. 7. n. 7. & 9.
Periri quando nulla sit, d. 135. n. 7.
Rei alienæ agitur à testatore, an debeat legari, vide **Legatum**
Spoliarus agat ad ælimationem rei p. cap. si non potest ad eam
reintegrari, d. 7. n. 8. cum num. præced.
Estimatio bonorum in compromisso electi obtinent vires arbitro-
rum, d. 110. num. 7. Et an post totum laudum possint sibi refe-
rare facultatem diuidendi, & ælimandi bona, ibid.
Etia, ad obtinendum Beneficium quæ requiritur, vide **Beneficium**.
Probat ex fide Parochi cum inscriptione partitæ libri Baptizato-
rum, d. 18. num. 11. & d. 79. num. 5. Amplia vt in dict. dec. 18.
num. 13.
Item probatur ex libro Baptizatorum, d. 107. n. 3. & plura de hoc
libro, vide in verbo **Libri**.
Requisita à Constitutione Synodali, si deficiat, collatio est nulla d.
79. n. 1. & si requiratur de tempore electionis, non sufficit
quod si perueniat de tempore factæ collationis, ibid. num. 6.
Dispensatio Papa super statu proxiis suffragari etiam contra sta-
tutum contrarium, d. 51. num. 1.
Præsentationis tempus æstimari debet ab hoc vt quis dicatur, nec ne
legitima **æstima**, **Præsentatio**.
Affectio Beneficiorum quid sit, d. 54. n. 12.
Durat semper etiam post mortem Papæ, si beneficia fuerint semel
resecrata, d. 154. n. 1. & d. 167. n. 5.
Affili, in Const. Regut. de appell. rub. 45. n. 14. ver. decimo nota de-
claratur d. 43. n. 9.
Agens ex stipulatione sine causa repellitur doli exceptione, d. 175.
n. 11.
Aggravatoria Conceditur contra persequentes in contumacia, &
sufficiens censuras, d. 161. n. 1. De contumacia autem conste-
re dicitur eo ipso, quod facta inimicatio non docetur de
partinente, d. dec. 161. n. 1.
Denegatur si non adest contumacia, seu contemptus in non paten-
do declaratoriz, sed potius iusta, vel probabilis extorsio, de-
cif. 54. n. 1. & 3.
Regulariter per Declaratoriam, & idem non potest continere ultra
concreta in declaratoria, d. 54. n. 1.
Agnati Filij sororis an sint, vide **Soror**.
Proximiorum appellacione comprehenduntur d. 115. n. 2. Et quis
presumatur agnatus proximiorum, d. 11. n. 2.
Agnatio Contemplata dicitur à testatore ex vocatione masculorum,
paterterni geminata, & ex exclusione feminarum, maximè
statu statuto fauore agnationis, dec. 116. n. 33.
Item ex digressu ad plures gradus substitutionis, dicta d. 116.
n. 4.
Item si testator feminis exclusis illis dotem constituit, dicta, d.
116. n. 16.
Item si testator vocauit masculos per nomina collectiua de fami-
lia masculina, dicta d. 116. n. 33.
Declaratur quatenus quilibet dictarum præsumptionum, &
conclusionarum de per se non sufficeret ad hunc effectum, illæ
tamen simul iunctæ sufficiunt, d. 116. n. 37.
Contemplata non dicitur si in aliqua parte testamenti feminas vo-
cauit, dec. 116. num. 38.
Fallit quando feminæ sunt vocatæ post omnes masculos, quia tunc
eorum vocatio non excludit, quin dom exant masculi li agna-
tio contemplata, dicta dec. 116. n. 39.
Item contemplata non dicitur si testator erat Sacerdos, & primò
vocauit cognatos, & nullum verbum fecit de agnatione, dec. 116.
n. 1.

Naseli an possit ex femina, vide **Femina**.
Reptescutabilis non est, d. 36. num. 14.
Transmitti in filios feminarum non potest, dicta dec. 36. n. 15.
Agnationis, & Cognationis differentia solbata est à iure communi d.
36. n. 34.
Agnationis qualitas coheret personæ, & idem per translationem
personæ in alium gradum, de nullo non aduenit si antea non
adstat, d. 16. n. 17.
Agnati Statutum vocans Agnatos, vide **Statutum**.
Agnatum esse, & habere iura agnatiois differunt, d. 36. n. 11.
Alia conf. 37. n. 7. declaratur d. 146. n. 11.
Alia dictio Repetitiva est eiusdem qualitatis, dec. 146. n. 17.
Amplia etiam quod præcedat alia dictio in definito, ibidem n. 18.
quod extendit, vt non sequit, d. 139. n. 3.
Alienandi Facultas concessa alicui intelligitur expressè, & speciali-
ter dispoluerit, & non aliter, d. 40. n. 34. declaratur vt n. 33.
Concessa excepto certo casu, censetur in alijs casibus indistinctè
concessa, dec. 145. n. 14. & 17.
Hæretici grauato concessa per suis necessitatibus, & pro suo arbitrio,
operatur vt alienare possit etiam si non sit in necessitate con-
stitutus, d. 145. n. 30.
Item si hæretici grauato sit simpliciter concessa, potest totum aliena-
re, nec teneatur dotrante resecrare, d. 145. n. 31. & 33.
Alienando Facultas concessa prohibitioni non de alienando re-
soluitur resoluta prohibitione, d. 40. n. 40.
Prohibio de non alienando quando respiciat plures casus, d. 40.
n. 41.
Alienatio Bonorum restitutioni subiectorum valet durante vita aliena-
tionis, si illa non fuit expressè prohibita, d. 40. n. 46. secus si
fuit expressè prohibita, quia tunc possunt bona statim vindici-
cari, ibid. n. 47.
Decimarum, vide **Decima**.
Fundi Dotalis, vide **Dotalis**.
Res litigiosæ, vide **Litigiosæ**.
Rei minoris, vide **Minoris**.
Retum Ecclesie si fuit facta non scruta præcisè forma litterarum
Apostolicarum non præiudicat, dum constet de Ecclesie viri-
litate, quia ex parte sufficit, quod fuerit per acquiescentes adim-
plera, d. 125. n. 1. sed quomodo hæc conclusio, & DD. pro ea
allegari sint intelligendi, vide **Inb. nu. 11. f. 14. l. 1. f. 6. & 7.**
Vt valeat requiritur causa iusta, necessitas, scilicet ius euidens viri-
litatis, & solemnitas legitima, d. 50. n. 1. & plura de hac viri-
litare, vide in verbo **Virilitas**.
In alienationibus stabilium Ecclesie requiritur certa forma, de qua
in cap. sine exceptione, 6. q. 2. d. 153. n. 1. 3. Aut Beneficium
Apostolicum num. 1. & si aliter sunt interdictum, dum non ap-
probantur frater ipso iure nullæ, d. n. 27.
Licetia alienandi res Ecclesiasticas non eo emanauit ex causa ne-
cessitatis, sed voluitur multo magis requiritur obseruantia
formæ præscriptæ in alienatione dec. 125. n. 1. Plura de aliena-
tionem rerum Ecclesie, vide in verbo **Penditio**.
Alienatio Prohibitio si facta fuerit in certo casu, si ille non eueni-
rit, neque censetur diffinita in eo casu disposita, d. 40. n. 39.
Virtualis, & tacita non operatur plus, quam prohibitio expressa, sed
minus, dec. 51. num. 3.
Alimenta Feminis ex n. s. solum debeat donec dotentur, d. 81.
n. 9.
Hæres gratatus non tenetur illis præstare nisi in subsidium, d.
dec. 81. num. 14.
Fratri pauperi, etiam si sit naturalis, præstanda sunt à fratre diuiti, d.
95. n. 1. Amplia vt præstanda sint etiam fratri spurio,
num. 1. & hoc iure sanguinis, n. 10.
Libertis an præstati debeant à patre, vel à matre diuorrio facto, vide
Libri.
Nepotibus præstanda primo loco sunt ab suo materno quam à ma-
tre, d. 16. n. 10.
Parentibus eodem iure naturalis præstanda sunt à filiis, quo filiis
præstantur à parentibus, d. 74. n. 16. & filij tenentur parenti-
bus etiam ex præcepto Decalogi, ibidem n. 18. Declara, vt
alimenta non debeantur parentibus, & filiis diuitibus, d. dec.
cif. 76. num. 37.
Patri an debeantur à filio iure naturali, vel ratione naturali, d. 77.
n. 31.
Patri subministrare quis potius tenetur quam filio, si vterque sit
in pari necessitate constitutus, d. 76. n. 14.
Præstanda sunt in domo illius, qui ea præstare tenetur, dec. 148.
num. 1. Declara, vt attente rationabiles causa, Index solet de
cenere, vt alimenta etiam ex ta domum subministrantur,
ibidem n. 4. Et regulariter vbi illa subministrari debeant
reddet in arbitrio Iudicis, d. 95. num. 13. & d. 148. num. 3. &
quomodo hoc procedat, dec. 95. num. 14.
Sorori quando debeantur à fratre, d. 81. n. 10.
Spurio debentur à parentibus de benignitate canonica, dec. 95. num.
4. & parentibus non extantibus onus alendi tranfit ad fratres
diuites, num. 1. & 6.
Amplia primò etiam si bona non proueniant à communi patre,
num. 7.
Amplia secundò etiam si alio modo possit sibi victum parare,
quia ad hunc effectum solum attenditur, quando tot habeat red-
ditus, ex quibus vivere possit, n. 9.

Declara

et Conclusionum.

Declarata vriti spazij alendi sunt secundum qualitatem, & dignitatem personarum & patrimonij, sicut naturales, ibid. nu. 15.
Relicta quando solum censentur legatario, non autem illius proprietatis, d. 4. nu. 19.
Taxari quomodo debeant quando prestantur extra domum illius qui ea dare tenebat, d. 148. nu. 1.
Alimentis renunciari non potest, nec modo iuramento, d. 5. nu. 11.
Alimentorum appellacione venit etiam habitatio, decif. 448. nu. 6.
 Item veniant medicina, ibidem nu. 7.
 Bona defuncti transunt in heredem cum onere alimentorum ad quod ille tenebatur, d. 36. nu. 11.
 Aliqua dictio refertur ad quid eriam minimum, d. 116. nu. 11.
 Aliud pro alio inuito creditore solum non potest, decif. 1. nu. 1.
 Hoc procedit etiam in credito pecuniarum, ibidem nu. 1.
 Allosiditatem in dubio omnis res, & non feudalis: praesertim si vi libera fuerit habita, & vi de tali dispositio ab illius possessorio, decif. 18. nu. 1.
Alternativa. In alternatiuis fuisse alterum adimplere, d. 103. nu. 3.
 Annus Defuncti non transit ad executorum, decif. 61. nu. 4.
 Anniversaria: Emolumenta praesentia ab anniversariis dantur ad instar distributionum, & ideo non percipiuntur in absentia, decif. 1. nu. 6.
Antidotalis Obligatio conscientiam non obligat ad peccatum, d. 18. nu. 10.
 Oritur ex naturali honestate vi beneficiarii beneficiarius, ibidem nu. 19.
 Non oritur ex contractu intro contra formam statuti fundantis se in dolo praesumptum ibidem nu. 1.
 Voluntas est non necessaria, d. 15. nu. 1.
Antiquitas scripturae quando non releuet, vide *Scriptura*.
Apocha probat obligationem, d. 174. nu. 1.
Apostoli Peti debent intra 30 dies de iure communi, d. 86. nu. 11. & d. 127. nu. 9. Et sufficit illos peritos fuisse intra terminum iuris, etiam si intra illum non fuerit pro eis reditum, ad effectum evitandi defensionem causae, d. 43. nu. 4.
Apostoli. Appellans ad diffinitum potest de stylo non expectare responso super apostolis, impetrare iudicem, qui interim procedat in causa, d. 43. nu. 1. & ratio habetur, n. 1.
 Clausula quod pro Apostolis redire non teneatur, ad sit necessaria in commissione, d. 43. nu. 7.
Apostolorum loco fuisse petrum fuisse testimonium appellacionis de stylo Hispaniarum, d. 86. nu. 10.
Apostolorum Collatio facta pendente termino ad petendum apostolos est atret ar. d. 86. nu. 3.
Appellabili Causa, vide *Causa appellabilis*.
Appellari ad diffinitum an debeat expedire responsum super Apostolis, vide *Apostoli*.
Appellare. Quis potest ad decreto de procedendo ad ultimum in petitorio, si prius fuerit prolocutus de cognoscenda causa in possessione, d. 4. nu. 1.
 Opus non est ad laudem mallo, d. 100. nu. 13.
Appellatio Ab excessiva taxatione capelsum quando non releuet, d. 110. nu. 1.
 Admissa censetur quoad verumque effectum, si Signatura causam appellacionis simpliciter committit, dec. 15. nu. 1.
 Admissa cum clausula *si iniquum*, quia operetur, d. 74. nu. 40. & dec. 191. nu. 1.
 Admittitur a Decreto Executoris mixti, ita ut citra vicium attentatorum non possit deueniri ad executionem, d. 198. nu. 8. Declara vi num. 1. eq.
 Item admittitur a sententia lata in iudicio plenario retinenda, secus tamen est a decreto facto in iudicio summariissimo manifestioris, & quare, d. 121. nu. 4. & dec. 191. nu. 1.
 Item admittitur a sententia lata in possessione ex remed. *I. fin. C. de edib. Diu. Aed.* etiam in foro Ecclesiastico iuxta veterem opinionem, d. 140. nu. 1.
 Item admittitur a sententia lata in possessione, tam quoad effectum suspensionum quam deolutionum, quando agitur de re, quae est sub directo domino Ecclesiae, d. 30. nu. 1.
 Item admittitur a sententia lata super subreptione commissionis causae, d. 140. nu. 5.
 Item admittitur a sententia reintegratoria, d. 198. nu. 9.
 Item admittitur ratione mixturae, dum fuit pronuntiatum non solum super possessione beneficii sed etiam super gratia validitate, seu super pertinentia beneficii, decif. 4. nu. 1. & decif. 177. nu. 1. Appella non obstat quoad causa fuit commissa appellatione remota, d. 96. nu. 3.
 Denegatur a Decreto emanato vigore duarum conformium, d. 198. nu. 4.
 Item denegatur a mero Executore, d. 177. nu. 1. declarata vi nu. 1.
 Executionem non suspensum de iure civili in iudicio possessionis, d. 10. nu. 1.
 Executivum viam non impedit, d. 60. nu. 6.
 Interponi debet in scriptis ab interlocutoria de iure canonico, d. 17. nu. 8.
 Item interponi debet in scriptis a diffinitiva ex intervallo intra 10 dies, d. 17. nu. 7.
 Interposita praesumitur in tempore ad evitandam defensionem, & sufficit solum impetratio rescripti, d. 90. nu. 4.

Interposita si fuerit intra terminum iuris, medio tempore gesta non teneantur, d. 177. nu. 4. declarata vi nu. 1.
 Interposita viua voce incontinenti sufficit, d. 17. nu. 6.
 Necessaria quando non sit ab interlocutoria, decif. 74. nu. 60.
 Prosequi si non fuit, an intret res iudicata, d. 71. nu. 1.
 Prosequi potest intra biennium in Curia, d. 117. num. 17. num. 10.
 Suspensio datur ad laudem iura statutum *Verbis sup. 177. lib. 1. d. 110. d. 10. nu. 1. fallit vi nu. 1.*
 Non datur ab executione Breuium, & litterarum Apostolicarum, licet feratur sententia per cedulam, d. 60. nu. 48.
 Item non datur ad collatione Parochialis, vide *Parochialis*.
 Item non datur a Decreto de exequendo, d. 60. nu. 10. & decif. 198. nu. 6.
Appellacione Sertutio terminorum ad docendum de appellacione quid fit, d. 190. nu. 11. Et termini quot esse debeant, ibid. nu. 15.
Appellaciones Ad Sedem Apostolicam non tolluntur per Constitutiones particulares in contrarium, decif. 191. nu. 4.
Appellacionis Effectus tolli non potest per Constitutionem Synodalem, d. 86. nu. 14.
 Terminus ad recedendum pro Apostolis quo tempore daret, vide *Apostoli*.
Approbatio Testamentum an inducat ex illius productione, vide *Productio*.
Approbus non praesumitur si qui fuit votis inferior, d. 74. nu. 17.
Arbitri Estimatores bonorum in compromise electi obtinent vicem arbitrorum, d. 100. nu. 7.
Arbitrium, Facultatem dat moderandi, & relaxandi aliquid de iuris rigore, d. 5. nu. 1.
 Facultatem liberam disponendi importat, d. 145. nu. 22. & n. 19. & d. 156. nu. 11.
 Intrat per executionem gratiae, quae nulli infert praedictum, d. 98. nu. 1.
 Non intrat ad effectum sustinendi gratiam commutationis voluntatis, in qua non fuerant citati intereffe habentes, d. 78. nu. 7.
 Item non intrat dum versamur in clavis, d. 78. nu. 18.
 Operatur vi relicto ex eo quod rigorose tractatur equitas, decif. 1. nu. 1. & quid aliud operetur, d. 78. nu. 1.
 Regulari debet prout de iure, d. 5. nu. 3. & d. 60. nu. 1. & d. 78. nu. 1. & d. 98. nu. 1.
Archidiaconi Testes examinati super existentia Archidiaconi, vide scriptura de scriptura, quae qualiter deponere debeant, vide *Testes*.
 Iurata an debeat super existentia Archidiaconi, vide scriptura compulsa fuit, vide *Compulsa*.
Argumentum a foro Poli, ad forum forti, & contra est validum, d. 18. nu. 11.
Articuli non fatentur, d. 33. nu. 17.
Articuli Admitti an & quando debeant ad probandam existentiam aliorum bonorum defuncti stante causa heredes praesumptione usurpationis resultantis ex omissione inuentarii, d. 133. nu. 11. iunctis numer. praeced.
 Irrelevantes dicuntur si probati non possint, d. 11. num. 1.
 Irrelevantes quando dicuntur, qui fuerant facti super probatione impunitatis sanguinis, vide *Impunitas*.
 Obiectum dum tendunt ad probandum bonum ius articulis admittuntur, non vi obiectum, sed vi concernentes ius illius, d. 136. nu. 5.
 Relevantes quando dicantur, d. 1. nu. 1. vide plura in verbo *Reversaria*.
Articuli. Inquiri an & quando illata dicatur ex articulis contrameliosis, quibus quis tueri ius suum, d. 141. nu. 7.
 Testes an & quando examinari possint super eisdem articulis super quibus fuerant alii examinati, vide *Testes*.
 Testium depositio recipit interpretationem ab articulis, d. 172. nu. 3.
Affertio Iuris attendi multum solet ad effectum mantentionis, d. 46. nu. 1.
 Fallit si consistit de possessione in contrarium continuata per aliquod tempus considerabile ante mortem item, d. 11. nu. 7. & d. 13. nu. 10. vide *Mantentio*.
 In iurisdictionibus sufficit ad effectum mantentionis, d. 116. nu. 1.
 Receptoribus non suffragatur in Hispania contra Ecclesias, & Dignitates in percipiendis decimis, d. 1. nu. 6.
 Iuris resistentia an & quando mantentionem impedit, d. 74. nu. 8.
Afficiatio Competit etiam contra singulares possessores stante constituto, d. 49. nu. 7.
 Conceditur probatis pluribus requisitis, de quibus in d. 49. nu. 1. vide ad 6.
 Item conceditur statibus clausulis de quibus in decif. 105. nu. 2.
Attentata. Actus extrajudiciales non inducunt attentata, d. 4. nu. 11. & d. 86. nu. 3. & d. fallit vi d. decif. 86. nu. 5.
 Causarum diversitate stante, cessant attentata, d. 49. nu. 11.
 Executio facta appellacione pendente est attentata, d. 96. nu. 1.
 Item facta post appellacionem interpositam a mixto excecuto, d. 198. nu. 7. Declarata vi nu. 9.

Item

Index Materialium,

Item facta vigore trium conformium post inhibitionem Rota-
lem d. 104. nu. 4.
Non est attentata quæ facta fuit vigore sententiae latae in posses-
sorio, etiam si continet mixturam, & superueniat inhibito
Rotalis, iuxta Consuetudinem Leodiens. d. 149. num. 3. Declata
procedere vt ibidem.
Gesta ante appellationem per Papam simpliciter admissa sunt at-
tentata, & ideo reuocari debent, 191. nu. 6. & d. 140. nu. 3. vbi
quod attentata sunt gesta iam ante, quam post appellationem,
si Signatura simpliciter causam commisit.
Item gesta in executionem sententiae à qua fuit legitime appel-
latum, d. 10. nu. 3.
Item gesta medio tempore post appellationem interpositam,
dum fuit habitus recursus ad Signaturam, & discentibatur an
appellatio esset admittenda nec ne, d. 96. nu. 4.
Item gesta post inhibitionem Rotalem, d. 104. nu. 1.
Immissio sequenda intra terminum datum ad appellandum est at-
tentata, d. 160. nu. 1. & 4.
Mandatum relaxatum pendente termino ad appellandum est at-
tentatum, d. 96. nu. 1. & d. 198. nu. 3.
Possessio attentata est si capta sit in spem inhibitionis A. C. &
venit reuocanda, d. 132. nu. 10.
Item si capta sit pendente appellatione, d. 4. nu. 1. & d. 177. nu. 3.
& d. 140. nu. 1.
Item si capta sit pendente lite, d. 4. nu. 8. & d. 149. nu. 1.
Item si capta sit postquam causa appellationis fuit simplici-
ter commissa, d. 96. nu. 4. & d. 160. nu. 4.
Attentata, & nulla non prestat impedimentum, d. 4. nu. 6.
Sequesteratus est, d. 149. nu. 2. & d. 177. num. 6.
Predecessoris purganda sunt à successore, d. 166. nu. 4. Declata vt
nu. 7.
Purgari quando non possunt, habentur pro purgatis, adhibita pos-
sibili diligencia, quæ censetur adhibita præstato iuramento, d.
decil. 106. nu. 10.
Vltima purganda sunt, d. 191. nu. 8.
Præsentatio, & Collatio factæ intra tempus ad appellandum sunt
attentata, d. 86. nu. 1. & 2.
Item si factæ fuerint post appellationem interpositam, & illa ad-
huc pendente, d. decil. 86. nu. 1.
Item Collatio est attentata si facta fuerit pendente termino ad
petendum apostolos, & ante illorum petitionem, d. 86.
nu. 11.
Probari debent concludentes, d. 198. nu. 1.
Reuocari quando debeant per viam nullitatis, d. 86. nu. 13. & decil.
177. nu. 5.
Attentare est delictum, d. 198. nu. 1.
Continuare non attentat, d. 191. nu. 7. & d. 188. num. 15.
Auditor Camera non habet iurisdictionem in Beneficialibus, d. d. 13.
nu. 1.
Aurum. Auri Valor, vide *Valor*.
Authentic. De tenebris, & semis, *consideramus versum nam si hoc, col. 3.* de-
claratur decil. 76. nu. 49.
Æqualitas C. de pact. conueni. loquens de æqualitate seruanda inter
coniuges, vide *Coniuges*.
Hoc nisi debitor C. de solut. procedit etiam in debito ex causa dotis,
decil. 1. nu. 18. Amplia vt nu. 19.
Non procedit quando debitor promisit soluere in pecunia cum
iuramento, d. decil. 1. nu. 21.
Vt habeat locum quæ requiratur, d. decil. 1. nu. 10.
Pieterea C. unde vir. & vx. fundatur in eo quod mulier labores in-
spia tempore mortis viri, d. 41. nu. 4.
Dispositio illius est odiosa, & in dubio amplecti debet interpre-
tatio ex qua illa excludatur, d. decil. 42. nu. 15.
Remedium eius est subsidium, ibidem nu. 6. Et an illud excla-
datur si fuiliter fuerit à viro constituta dos fecit. 5300. ibi-
dem nu. 10. Vide *Pxor*.
Quibus modis eam esse, sui si quis igitur, procedit etiam in filio
spurio, d. 45. nu. 6.
Sacramenta puberum C. si aduers. vendit. non intrat stante dolo, d.
111. nu. 30.
Si pater C. d. uxor. fact. apud & c. explicatur, d. 164. nu. 1.
Anus præsumitur, quod voluerit nepotibus consulete, d. 231. nu. 23.

B

Bequina vivebant religiosæ, & habuit religioso amicitia incedebant
licet essent faculares, d. 130. nu. 16.
Insuperuenus earum est Ecclesiasticum, d. decil. 120. nu. 15.
Beneficia Cubiculariorum Honoris. Promotoriorum, & aliorum an
caneant sub reservatione, vide *Reservatio*.
Secularia spectantia ad collationem Episcopi possunt esse in Ec-
clesia Regulari, d. 91. nu. 17.
Simplicia non admittunt Coadiutorum, d. 11. nu. 4. in fin.
Nec requirunt residenciam ex generali consuetudine, d. 11. nu. 6.
& d. 166. nu. 8. sed ab ea recedunt, si ex fundacione addit sumus
in contrarium, d. decil. 1. nu. 6.
Gita in Ecclesia Regulari non conferuntur ab Episcopo, d. 91.
nu. 16.
Declata procedere in beneficijs spectantibus pleno iure ad Ec-

clesiam Regularem, d. decil. 91. nu. 19.
Vnica quomodo conferantur, d. 1. nu. 1.
Beneficium appellatione non veniunt pensiones, decil. 153. nu. 4.
Beneficia. In Beneficialibus datur non multiplicatio titularum, d.
14. nu. 6. & d. 237. num. 21.
Beneficiarius Beneficiario præfatur non beneficiatus, d. 118. nu. 10.
Declata procedere in admissione, licet electionem ad beneficia, in
quibus nulla adest certa forma, aut condicio in fundacione ap-
posita, secus in beneficijs luti patronatus in quibus præscribitur
patronis modus præferendi, decil. 118. nu. 11.
Beneficij. Collatio, vide *Collatio*.
Melioramenta, vide *Melioramenta*.
Permutatio est nulla ex defectu consensu patronorum, d. 118. nu. 7.
& d. 163. nu. 8. Et si permutans postea contrahat matrimo-
nium, non potest amplius ad beneficium redire, sed aperitur
via patronis ad alium præferendum, d. decil. 163. nu. 9. Et
quid si patronus contradicat, an ordinarius possit permuta-
tionem approbare, & quomodo requisitio fieri debeat, d. decil.
163. nu. 10. 11. & 12.
Item permutatio est nulla si facta fuerit aliquæ Ecclesie
necessitate, vel utilitate, sine quarum altera permutationes
fieri non possunt coram inferiore, d. 163. nu. 5.
Item nulla est si facta fuerit coram Vicario sine speciali man-
dato Episcopi, d. decil. 118. & decil. 163. nu. 4.
Non effectus non attenditur, d. 112. nu. 5.
Passiva præsumitur si facta fuerit de beneficio pingui, cum bene-
ficio nullius valoris, d. 163. nu. 6.
In patronatus Beneficij probatur ex sola confessione permutan-
tium ad effectum annullandi permutationem factam sine con-
sensu patronorum, d. decil. 163. nu. 15.
Ordinatio attestat permutationem beneficij fuisse factam ex
iusta causa credendum non est nisi alibi de causa constet, d.
decil. 163. nu. 6.
Provisio, facta per modum provisionis non mutat statum præce-
dentem, d. 13. num. 17. & num. 19. & decil. 74. num. 41. &
90.
Resignatio, vide *Resignatio*.
Vacatio, vide *Vacatio*.
Valor, vide *Valor*.
Probationes factæ super statâ beneficij, vide *Statuta*.
Regularis an possit disponere de fructibus beneficij, vide *Regu-
laris*.
Status vltimus attenditur dum queritur de beneficij qualitate, d. 208.
nu. 4. & d. 234. nu. 6. Et illum probare sufficit ad effectum
iustificacionis gratiæ, d. dec. 208. nu. 6.
Beneficium. Admitti non potest nuda voluntate dimittitur sine Ordini-
arij acceptatione, d. 237. nu. 18.
Conferri non potest à muliere sine privilegio Apostolico, dec. 146.
nu. 3.
Corpus distinctum ab Ecclesia constituit in qua suum reperitur, &
ideo dispositio de Ecclesia non censetur dispositum de bene-
ficio, d. 14. nu. 11.
Dimitti penes quem debeat ad effectum abdicandi ius, d. 237.
nu. 10.
Etiam 14. annorum requiritur ad hoc vt obtineat possit ex Concilio
Tridentino, cap. 6. sess. 23. de reform. decil. 238. nu. 1.
Limita non procedit quando ex fundacione vocatur Clericus,
aut qui possit esse clericus, qui tunc talis etas non requiritur,
cum quis in septennio possit Clericatum adipisci, dec.
218. nu. 7. Contactum verius nu. 8. vbi quod minor etas
sufficeret quando ex alia, aut virtuali dispositione fundato-
ris habebatur, quod posset præferri puer, aut minor 14.
annorum, & veritasque in fundacione ante Concilium, secus
quando indefinitur vocatur Clericus, & sumus in fundacione
post Concilium.
Exemptum non dicitur ex eo, quod exempta est Ecclesia in qua il-
lud existit, decil. 93. nu. 18.
Impetrans vii vacans per resignationem simoniacam debet se
inserbere in forma iuris, subscriptendo se ad penam talionis
iuxta formam de qua in cap. super his de accusat. decil. 237.
nu. 1. & 9.
Hoc procedit si agatur criminaliter, secus si civiliter, ibidem
nu. 10.
Inscriptio in forma iuris de qua in cap. super his facta cen-
setur ex eo, quod quis in libello dixit, quod præmissis se in-
scribat per præfentem, d. decil. 237. nu. 1.
Incomparabile non dicitur cum Canonice, si illud requirit testi-
dacionem arbitrio, d. 168. nu. 7.
In comparabilitatem non facit beneficium obtentum respectu
ad preteritis alium beneficium, sed tantum respectu acten-
tionis, d. 118. nu. 11. & d. 148. nu. 7.
Litigiosum non dicitur si non probatur, quod sit super titulo be-
nificij, d. 339. nu. 4.
Monacale quando dicatur d. 119. nu. 5. & an cadat sub reservatio-
ne, vide *Reservatio*.
Obtineri non potest sine canonica institutione, d. 55. nu. 7.
Regulariter est sola possessio contra agraria etiam quod consti-
ret de statu ordinis contradicere, decil. 144. nu. 7.
Non conferunt Clerico faculari, d. 14. nu. 14.

Obtineri

Obtineri non potest à seculari, qui illud impetravit non narra-
ta qualitate regularitatis, d. 144. nu. 6.

Quando est regulare, aut in statu regularitatis exprimi debet
in gratia, d. 134. nu. 8.

Requiritur in fundatione certam qualitem, vide *Qualitas*.

Referatur, vide *Referantia*.

Sacerdotale non probatur ex quo testes dicunt Rectores præde-
cessores fuisse Sacerdotes, cum hoc porerit ceneri ex
eorum meta voluntate, d. 146. nu. 6.

Seculare confecti non potest à Regulari, decif. 144. nu. 10.

Confecti non potest Regularibus, & e contra, d. 134. nu. 7.

Simplex in dubio censetur, & non curatum, inebuitque onus
probandi contrarium asserenti, d. 85. num. 1.

Vacante non dicitur per obitum illius, qui antequam obiret,
illud dimiserat, sed vacat tantum per mortem, aut per resi-
gnationem illius, qui idem beneficium habuit ob dictam
dimissionem, & ideo prout facta per obitum supradicti,
qui beneficium dimiserat non tenet, d. 144. nu. 9.

Vacat per affectuonem alterius incompatibilis, d. 108. in
prin.

Benemeritus, aut magis benemeritus, ad hoc vt quis dicatur, ad
effectum obtinendi beneficia, quæ attendi, debeant, d. 128.
nu. 4.

Benemeritus si debeat presentari, & quis prætendat esse ma-
gis benemeritus quam præsentatus, ad hoc probare teneatur,
vide *Presentatio*.

Beneficium Apostolicum iustificari non debet quando fuit impe-
tratum ad cautelam duntaxat & quatenus eo opus esse, dec.
150. nu. 16.

Præsentatur ex lapsu longi temporis, d. 56. nu. 1. fallit cessante ob-
ferantia, ibidem nu. 7.

Non præsumitur interuenisse in alienatione decimarum facta
in laicos, decif. 105. nu. 11. & 12. §. 1. nu. 10.

Operatur vt alie solemnitates non requirantur, d. 10. nu. 13.

Requiritur in alienatione rerum Ecclesie, decif. 118. nu. 26.

Item requiritur in ratificatione Rectoris approbantis aliena-
tiones rerum Ecclesie nullitas factas, d. decif. 138. nu. 19.

Non requiritur in alienatione rei solius in emphyteusim con-
cedi, d. 10. nu. 17. Et ad hoc vt res dicatur solita in Emphy-
teusim concedi, quæ requiratur, ibidem nu. 18.

Fallit dicta conclusio quando solius alteraretur, nu. 22. &
quando alterati dicatur, nu. 21.

Suffragari non potest quando Commissarius non processit se-
cundum formam commissionis, d. 10. nu. 14.

Supplere non potest defectum cause, quando in eo adest clausu-
la si in eadem, decif. 150. nu. 15.

Defectus Beneficii Apostolici in venditione reuerenti non im-
pedi cursum fructuum recompensationum, d. 34. nu. 37.

Bona, conf. 146. nu. 9. lib. 1. cum seqq. reprobat, d. 16. nu. 43.

Bona Defuncti efficiuntur de patrimonio hereditis, d. 111. nu. 5. & d.
135. nu. 2.

Libera defuncti non extare, probatur ex fideicommissio cum ipse
omnia bona supposit, d. 194. nu. 1. vide *Negativa*.

Libera an discuti prius debeant quam feudalia, vide *Feudalia*.

Mobilia, vide *Mobilia*.

Stabilia, vide *Stabilia*.

Legatum relicto à testatore de bonis suis soluendum quid ope-
retur, decif. 1. nu. 6.

Bona Fides non arguitur si aliter contrahatur quam fuit promissum,
d. 50. nu. 8.

Bononia. Bononiz Clausulario standum est circa extentionem in-
strumentorum, d. 49. nu. 8.

Statutum disponit, vt fateri debitor sororis, si eam dotem cen-
seatur de suo dote, nisi in contrarium appareat, dec. 124.
nu. 6. Intelligi vt, ibidem, & nu. 8.

Item disponit vt sententia dux conformes faciant rem iudica-
tam, d. 193. nu. 8.

Sub rubr. *de contradi.* in §. *adijcentes* requirit solemnitates,
de quibus remissio in decif. 83. nu. 3.

Sub Rubr. *de dot. restit.* lib. 4. §. *si decesserit* refertur, & decla-
ratur d. 119. num. 18 & 20.

Sub Rubr. *de success. ab intest.* recitatur, decif. 131. nu. 1. Et
quomodo interpretari debeat, nu. 6. 11. 15. & seqq.

Brevis Clementis V 111. motu proprio emanatum dat facultatem
protrahendi terminum ad probandum datum oppositoribus
contra presentatum, d. 86. nu. 7. Et quid si protragat dicti
termini fuit peccata, & denegata, num. 9.

Commissionis Pontificis presentatum Iudici intra annum à die
obitus eiusdem Pontificis valet d. 65. nu. 3.

Fundatur in Reservatione, & ideo ea cessante cessat etiam exe-
cutio Brevis, d. 12. nu. 1. & 3.

Brevis Executio non admittit appellationem suspensum, licet per
cedulam pronuncietur, d. 60. nu. 18.

Non retardatur si sit iustificatum, d. 98. nu. 2.

Bulla Confirmatoria, si sit subrepticia, an obferantia subsequen-
tioris præsumatur in vim alicuius confirmationis valde, d.
147. nu. 13.

Pij V. in materia Censuum, vide *Census*.

Buxat. conf. 80. nu. 17. reprobat, in d. 156. nu. 17.

Cambia, Realia nisi probentur, non debentur, & ex quibus
realia dicantur, dec. 32. nu. 10. & 11.
Conferunt se recipisse pecunias ad cambia, licet non teneantur ad
interesse cambiorum, nisi cambia probentur realia, teneantur
tamen ad restitutionem sortis principalis, dicta decif. 32.
num. 7.

Cameralis obligatio, vide *Obligatio Cameralis*.

Cancellaria. Regia Cancellariz, vide *Regula Cancellaria*.

Cancellarius. Cancellario creditur in spectantibus ad eius officium,
d. 196. nu. 6.

Canon vox promissa est, & quomodo accipitur, d. 135. nu. 1. & an
in dubio canon præsumatur idem nu. 12.

Canonis solutio ex quibus probetur, d. 112. nu. 6.

Canonicatus Fructus an percipi possint in absentia ex causa studij,
d. 59. nu. 5.

Debentur de iure canonico absentis ratione officij, d. 133.
num. 11.

Liquidandi quando non sint, vide *Fructus*.

Beneficium quando non sit in comparabile cum Canonicatu, vide
Beneficium.

Canonicatum Prouisio, an spectet ad Episcopum simul cum
Capitulo, vide *Capitulum*.

Canonici Mantentur quando debeat in possessione Canonicatus,
d. 138. nu. 1.

Probatum quod ex instrumento adeptus possessionem, d. 59. nu. 1.

Thuroo gaudere non potest si non sit in facris constitutus, d. 168.
nu. 1. Contrarium num. 3. & 4. & declaratur iura cæ aduerso
allegata.

Vicarius Episcopi pro quo tempore fructus percipiat, d. 133.
nu. 16.

Canonici in facris non eriscenti si sint prohibiti actus capiula-
res, non censentur prohibiti actus qui sunt extra Capitulum,
d. 168. nu. 3.

Interessetia Canonicozum, an probetur ex libro Capituli, vide
Liber.

Cantores Cappellæ Pontificis sunt verò familiares Papæ, d. 44. nu. 1.
& 6. & an vii tales percipiant fructus, seu distribuciones
beneficiorum in absentia, vide *Familiares*.

Capitulum Agere potest, vt cunctis iuribus, decif. 55. nu. 9.

Item agere potest ad irritandum factum Prælati in prazidi-
cium Ecclesie, ibidem num. 11.

Item agere potest ad remouendum Prælaturam, qui non habet
canonicum titulum, ibidem nu. 10.

Citari debet legitime congregatum, quando contrahit procedi-
tur ad censuras, nec fallit inchoate iudicium cum eius pro-
curatore, d. 16. nu. 14.

Collationem simulatam habet cum Ordinario, & quando se-
cetur, decif. 55. nu. 12. & decif. 133. nu. 8. & seqq. & d. 146.
num. 1.

Conferendi ius habens non præsumitur instituire presentatum
nisi prius sibi confilio de iurisdictione, d. 87. nu. 6.

Contradictor legitimus non dicitur quando agitur vigore litem-
rarum Apostolicarum, decif. 55. nu. 4. Et an audiri debeat in
petitorio post iam factam executionem, ibidem num. 5. &
seqq.

Iudicis partes si non constet assumptas, actus facti coram eo vi-
dentur extrajudiciales, decif. 4. nu. 9.

Iustificacionem non habet de iure d. 4. nu. 9.

Representat Ecclesiam, d. 55. nu. 8.

Sarzanen habet ius conferendi, decif. 87. nu. 5.

Libro Capituli, an credatur super interdictis Canonicozum, vi-
de *Liber*.

Capit. Auaritie de elect. lib. 6. declaratur, decif. 137. nu. 17.

Consecrationibus de Iurepatr. procedit etiam in electione, decif.
219. nu. 2.

Cum de extero de Cletice non resident, quæ requiratur, vt locum
habeat, d. 44. nu. 10.

Eius dispositio non est correctæ per Concil. Trid. ibidem
nu. 12.

Indemnitasibus § *suu de elect.* in 6. declaratur, d. 212. nu. 4.

Quamuis pactum de pacis lib. 6. non intrat stante dolo, d. 121.
num. 30.

Capitula. decif. 154. nu. 3. par. 2. declaratur in decif. 148. nu. 6.

Carceraria Iniuria est si carceratus non est suspectus de fuga, ex quo
posset bona immobilia, d. 80. nu. 6. maxime si non appareat
de obligatione carcerati, seu de aliquo credito pignoriario,
ibidem nu. 7.

Item iniuria est deficiente ordine, d. 80. nu. 8.

Iusta, vt dicatur inter alia, quæ requiritur est debitum carcerari de
tempore exactionis, dicta decif. 80. nu. 4.

Nulla est ex defectu causæ, dicta d. 80. nu. 5.

Carceratus Obligari non potest ad fruorem illius ad cuius instan-
tiam detinetur in carceribus, d. 80. nu. 1.

Ampla etiam non fuerit missus in carcerem ad instantiam illius
pro quo obligatur, dum tamen fuerit ab eo recommen-
datus, seu arrestatus, ibidem nu. 2.

Fallit si recommendatio, seu arrestum fuit iustum, quia tunc valet contractus factus cum carcerato, ibidem n. 3.

Cardinales comprehenduntur sub generali dispositione, quamvis odiosa, non tamen odio irrationabili, & sic sub facultate transferendi pensionis, d. 67. n. 7. & rationes, vide sub num. 15. & seqq. Et an & quando comprehendantur sub Indulto, d. decif. 67. n. 8. & 13.

Non comprehenduntur sub Extraxu, Inuicem Bonificij viij. d. decif. 67. n. 9.

Item nec sub regulis faciendis, sed bene comprehenduntur sub iam factis, dicta decif. 67. n. 14. & 16.

Roman. conf. 498. dicens, quod in dispositione particulari, de qua ibi non comprehenduntur Cardinales, reprobarur decif. 67. n. 14.

Immunes sunt à taxis Officialium ex particulari privilegio, dicta d. 67. n. 10.

In Pensionibus materia, vt exetis regulari debent cum non sint quoad illas specialiter privilegiati, dicta d. 67. n. 11. & 15.

Cardinalis optans novum titulum definit esse Titularis, & possessor prioris tituli, decif. 100. n. 1.

Titularis habet omnia iura, & bona spectantia ad eius titulum à die quo incipit esse Titularis, d. decif. 100. n. 1.

Cardinalis in Curia attestandi de commissione sibi à Papa data creditur, decif. 17. n. 6.

Castella Regum. In Regno Castellæ, an quis admittatur ad beneficia Ecclesiastica ob civilitatem acquistam, vide *Civilitas*.

Castro, Castellorum Domini habent intentionem fundatam quoad ea, quæ sunt intra fines eorum, decif. 8. n. 4.

Declarata procedere quoad Iurisdictionem, non quoad dominium, ibidem n. 11.

Inuestitura, vide *Inuestitura*.

Causa, appellabilis effectus ex parte Actoris, semper durat talis etiam ex parte Rei, decif. 14. n. 9.

Commisio quando censetur super omnibus contentis in sententia, decif. 140. n. 4.

Deserta, vide *Desertio*.

Reassumpta si fuerit in statu, & terminis, in quibus erat coram primo Iudice, acta facta coram eo habeantur, ac si fuissent facta coram Iudice, qui reassumpsit, decif. 15. n. 1.

Causæ connexæ inter se tractandæ sunt coram eodem Iudice, decif. 124. n. 1.

Causæ Præuentivæ, vide *Præventio*.

Commissio admissio ad causam, quid operetur d. 213. n. 1. Et plura de commissione causæ, vide in verbo *Commissio*.

Causa, anima, & spiritus dispositionis censeatur, decif. 40. n. 4.

Quod cessauerit non attenditur, si dicit adhuc effectus perfectus, & consummatus, decif. 154. n. 10.

Expressa trahi non debet ad aliam non expressam, decif. 74. n. 17.

Falsa remota sit consensus, & ideo contractum vitiat, decif. 147. n. 8.

Finalis ex quibus denotetur, decif. 129. n. 9.

Finalis formæ magis attenditur, quam verba præfata, decif. 40. n. 17.

Finalis statuti probatur ex illius præmio, d. 18. n. 3. & d. 124. n. 9.

Primæus, & originalis petitionis attendi debet, decif. 15. n. 8.

Tacita cessat ubi est expressa, d. 74. n. 16.

Causa, peti an possit per hæredem commissam habere grauato, d. 91. n. 17.

Præfati de iure non debet pro restitutione dotis, & præfatum quando dos non est restituenda ei, qui cautionem petiit, nec villo modo ille creditor est, d. 171. n. 1. & 3. fallit, vt n. 7. & 8.

Censuarius, conforti an præfatur, vide *Census*.

Prælatione quam habet ex Bulla Pij vii potest etiam in venditione per substationem, d. 121. n. 3.

Amplia, vt illa vii possit etiam contra secundum emptorem, dicta decif. 51. n. 4.

Retrahere potest rem censuatam alteri venditam, si ei non fuit denunciata venditio, quæ denunciatio pro forma requiritur, ita ut non sufficiat in eo simplex scientia venditionis, dicta decif. 52. n. 1.

Item retrahere potest rem censuatam non obstante hypotheca anteriori alterius eisdem, secus tamen est, si ante alio censu anteriori, decif. 52. n. 8.

Retrahere vt possit rem censuatam alteri venditam, quæ adimplere debeat, d. 83. n. 1.

Retrahere non potest si venditio fuit nulla, dicta d. 83. n. 1.

Censura, relaxata quando non possit contra Capitulum, vide *Capitulum*.

Census, debitor cogi non potest ad restitutionem fortis principalis, cum census sit de sui natura perpetuus, decif. 15. n. 9.

Æstimari non potest plus, quam fuit impositus ad fauorem eisdem census, in præiudicium debitoris illius, decif. 135. n. 1. ubi redditur ratio.

Fideiussor, vide *Fideiussor*.

Hæreditarius si fuit effectus in subsidium, patet illius fructus, decif. 121. n. 19.

Præsumitur esse, & non canon, aut pensio emphiteusis, quando ex hoc minus præiudicium imponenti sit, decif. 135. n. 12.

Redimibiles an & quando possint tertio plus, aut minoris vendi, quam ab initio sunt impositi remissæ ad DD. citat. in decif. 135. n. 10.

Bullæ Pij vii. dispositio, casu quo res censuata vendatur, refertur d. 52. n. 1.

Mulier contentens impoui censum super bonis sui vici an super, illis hypothecam amittit d. 142. n. 5.

Statutum Urbis cap. 74. & 197. lib. 1. super contractu census, vide *Statutum Urbis*.

Cessio caput solum expressa, & ideo quæ non sunt expressa remanent in dominio cedentis, d. 183. n. 3.

Fieri ad commodum cedentis quando dicatur, ita ut apud eum remaneant priores actiones, d. 34. n. 33. & 35.

Notum inuicem facta inter plures qui inter se diuiserunt hæreditatem quid operetur, d. 135. n. 3.

Iurum reportari debet in actu solutionis contra debitorem cessum, d. 141. n. 4. & d. 147. n. 1.

Reportari non potest à solvente debitum proprium, d. 147. n. 1.

Mandati vim habet, d. 107. n. 1.

Mandatum simplex quando importet, nec habeatur loco solutionis, d. 34. n. 34. & d. 147. n. 10.

Nominis Debitoris quando importet dationem in solutum, d. 99. n. 3. & an acceptus in solutum dictum nomen liberet cum qui illud dat in solutum, ibidem n. 4. & an periculum nominis cessi transeat in cessionario, n. 6.

Simplex non habetur pro solutione, nec liberat debitorem cessum nisi concurrant requisiti, l. 3. C. de nouat. d. 99. n. 3.

Hoc procedit quando cessio fit tantum in commodum cedentis, secus si cessio fiat ad commodum cessionario, d. 99. n. 5.

Solventi totum debitum quando suffragetur solum pro medietate, vide *Solventi*.

Cessionario agere potest in executiis siue monitoriis, sicut cedens, d. 60. n. 4.

Via executiua vti potest, quæ cedenti competebat, d. 60. n. 5.

Censualis, 198. declaratur, d. 115. n. 7.

Cippus, Cippi appellatio quid vult, d. 115. n. 3. & seqq. & d. 152. n. 1.

Circuitus vitandi, d. 58. n. 1.

Cisterciensis Fratres, & Moniales sunt exempti ex privilegio Sixti IV. à solutione decimarum ex terris propriis laboribus, & expensis decimis, nisi aliter conuenierint, d. 215. n. 3. & 9.

Citatio ad dicendum contra deputacionem Iudicis non est necessaria, d. 65. n. 7.

Ad dicendum contra iura ad quem effectum fiat à quo fieri debeat, d. 33. n. 10.

Si non fuit reproducta quid operetur, d. 115. n. 9.

Ad Valuas an sufficiat in compensatione iurium, vide *Compulsatio*.

Ad Videndum Compulsari, vide *Compulsatio*.

Ad Videndum iurare testes requiritur, aliis illi dicantur nulliter examinari, d. 72. n. 3.

Ignorantiam excludit, d. 100. n. 10.

Necessaria non est contra incertas personas, & nullum ius habentes, d. 8. n. 8. Declaratur, vt n. 9.

Item necessaria in non est probatione Idoneitatis, d. 55. n. 3.

Per Edictum quando requiritur, vel non d. 78. n. 1. & 11.

Pet Præsumptio contra interesse putantes, consequitur semper fieri de stylo Rotæ, dicta d. 78. n. 10.

Citatio defectus supplicetur ex præfentia procuratoris, & eius subscritpione, d. 67. n. 7.

Sententiam nullam reddit, d. 8. n. 1.

Copia iurium tradita per Notarium an habeatur pro citatione d. 33. n. 10.

Item an Monitorio facta à Iudice paribus præfentibus, d. 198. n. 18. & d. 105. n. 1. & an credatur Notario attestante de præfentibus parium in iudicio, dicta d. 105. n. 2.

Citatus quis non dicitur ex citatione facta contra eius afferunt procuratorem, de eius mandato non constat, d. 142. n. 1.

Civilitas acquiritur de iure ex persona propria, aut patris, non autem ex persona maritis aut uxoris, d. 190. n. 5.

Item acquiritur ex habitatione per decennium cum transacione latium, & bonorum, ibidem n. 6.

Declaratur vt eam faciens non admittatur ad honores, n. 7.

Item nec ad beneficia Ecclesiastica in Regno Castellæ, ibid. n. 8.

Civis unus Civitatis potest in certis casibus haberi vti iussus alterius Civitatis, d. 184. n. 9.

Legatum relictum Civibus censetur factum Civitatis, d. 110. n. 10.

Clausula ad habendum apposta in inuestitura quid operetur, d. 112. n. 10. & 11.

Arbitrio, dæ facultatem examinandi validitatem pensionis, non tamen retardat eius solutionem, d. 60. n. 7.

Constitutio, facit Executorem mixtum, d. 8. n. 4. & d. 198. n. 7.

Executor statim dicta clausula nihil potest nisi iustificatis natis per veras probationes, d. 78. n. 5. Et iuris iustificatio fieri debet cum parvis citatione, ibidem n. 6.

Quando

Quando autem dicta clausula non faciat mixtum Executorem, d. 198. n. 9.

Constitutum, quid importet, d. 154. n. 1.

Constitutum, vide *Constitutum*.

Deductio omnis ius suum, omnemque actionem, appositam in libello quid operetur, d. 90. n. 1.

Dumodo de tempore Data nō sit alteri ius quāvis in *l. i. et i. et i. Appellatū*, appositam, præteritū ius præteritū a vero patrono, d. 100. n. 5.

Gratiam conditionalem reddi d. 114. n. 6.

Subintelligitur etiam non expressa d. 114. n. 5.

Et generaliter cum plano iure, appositam in mandato procurat, vide *Mandatum Procure*.

Ex nunc, prout ex tunc, operatur ut vnum tempus insit alteri, decif. 138. n. 10.

Declarat procedere data habilitate terminum, idē tam termini à quo, quā terminū ad quem, d. 138. n. 11.

Inhibito non efficit actum fuerit ius possessoria, quid operetur d. 10. num. 1.

Iritanti, si non fuit appositam in Indulso, quis nam effectus inde resultet, d. 143. n. 8.

Si non fuit appositam in specialia forma procedendi præscripta à Superiori, forma est accidentalit, & omisso illius non vitatur actum, quando adit potestatem in Inferiore, d. 117. n. 19.

Actus proprio, non efficit iudicialitatem, d. 60. n. 4.

Dispositionem favorabilem reddit, d. decif. 60. n. 10.

Gratia Mea proprio, vide *Gratia Mea*, &c.

Non obstantibus Statutis Ecclesiasticis, non comprehendit Statuta iudicia, decif. 5. n. 7.

Non derogat constitutionibus Conciliaribus, sed requiritur specialis derogatio decif. 138. n. 11.

Omni meliori modo, quid operetur, d. 60. n. 38. d. 111. n. 1. Et quid fit fuerit appositam in condensatione plurium, vide *Condensatione*.

Pecunia, an & quando suffragetur ratione incertitudinis, decif. 49. num. 13.

Pro quibus omnibus, & quorum interest, quid operetur, d. 146. n. 3.

Quam, & Quam, operatur ut causa censetur commissa super omnibus contentis in sententia, d. 140. n. 4.

Item operatur ut ex transitu de vna via ad aliam non intret recte expensarum, d. 60. n. 48.

Item ut omne ius partium censetur ab initio deductum, dicta decif. 60. n. 31. & 46.

Item ut possit ferri sententia super causa probata, & non expressa, d. 60. n. 36.

Item ut possit procedere tanquam in prima d. 61. n. 4.

Quatenus opus sit, quid operetur, decif. 13. n. 18.

Quod Orator pro Apollis redire non teneatur, non est necessarium quod apponatur in Commissione causae, sed ponitur solum ad cautelam, decif. 43. n. 7.

Quorum tenor est, operatur, ut omnia censentur expressa, d. 48. n. 3.

An faciat relationem veram, vel fictam, d. 145. n. 21.

Rebusque aliis appositam in commissione causa quid operetur, d. 140. n. 4.

Rescriptum expressum, quid operetur, d. 133. n. 8. & 9.

Separata, & de per se posita respiciet totam dispositionem præcedentem, decif. 51. n. 1.

Servatis servandis, operatur idem quod clausula *vacatis vacandis*, ita ut non possit procedi extrajudicialiter, d. 148. n. 6.

Si et in quantum cum causa admittit fuit presentatio, sed appellatio, quid operetur, vide *Presentatio*, & *Appellatio*.

Si in eandem utilitatem, & si presentatur in Beneficio Apollis, quid operetur, vide *Beneficium*. Et plura de veritate iustitiam iudicis, vide dicta clausula in verbo, *Illius*.

Sine prauidicio habentium meliora iura, appositam à Iudice in traditione possessionis quid operetur, d. 84. n. 10.

Sine prauidicio amborum partium, appositam in Instrumento diuisionis de mandato Iudicis, refertur ad peritiorum non ad possessionem, d. 11. n. 3.

Stans de per se, dicitur illa, que habet orationem perfectam, decif. 126. num. 8.

Refertur ad omnes casus præcedentes non adest diuersitatis ratio magis in vno casu quā in alio, dicta d. 116. n. 9.

Statutum, in fine appositam, an & quando referatur ad præcedentia, dec. 16. n. 24. & 31.

Sublata cum decreto irritanti, quid operetur, d. 44. n. 7. & d. 74. n. 55.

Super omnibus, & singulis, si deficit in licentia, illa non transit ad enunciata, decif. 83. n. 17.

Verificatio Insuperatam, reddit gratiam conditionalem, d. 87. n. 18.

Vocatis vacandis, facit Executorem mixtum, & quando secus, decif. 198. num. 7. & 9.

Importat ut sit iudicialiter procedendum d. 150. n. 10.

Præceptum, appositam in gratia concessa motu proprio non operatur ut gratia sit iustitiam ficanda d. 154. n. 3. & 4.

Præpresantur, quid operetur d. 81. n. 1.

Clausula Bononiz, vide *Bononia*.

Clausula Derogatio appositam in concessione Decimarum facta Principibus fauorē respiciere dicatur, d. 47. n. 4. & seqq.

Non debent esse inutiles, & superflue, sed aliquid debent operari dicta decif. 48. num. 4.

Executio declarat concessionem, d. d. 147. n. 5.

Regulatur secundum naturam dispositionis cui sunt adiectæ, & ideo si non obstat dispositio principalis neque obstat illi

que sunt accessoria, d. 48. n. 11. & 13.

Clementina si plures de Insuper, quæ permittit patronis diuisione actum non potest extendi ad passum, d. 36. n. 3.

Clericus probatur ex Confessione aduersarij facta in literis sive prouisionis, d. 117. n. 6.

Item probatur ex litteris patentibus Ordinariis, d. 58. n. 6. & d. 87. n. 3. & d. 117. n. 3. & d. 104. n. 3. & d. 137. n. 3.

Quali possessio, quid operetur, d. 117. n. 15.

Septennium requirit, ut obtineri valeat, d. 128. n. 7.

Clerici certi Originis an intuius debent, seu omnes indistincti, vide *Insuper*.

Statuto laicali non ligantur in pluribus casibus, quos vide in verbo *Statutum*.

Clericus forensis, qui sine licentia sui Ordinarij suscepit Clericatum à Vicario Vrbis, an sit legitimè promotus, & an possit in eum pensio transferri, d. 117. n. 1. 2. 7. & per tot.

Illegitimus, vide *Illegitimus*.

Pensionum expas est etiam super Cathedralibus, nec indiget specialis dispensatione pro eas obtinendo, d. 134. n. 1. Et præsertim procedit si sit in qua possessione tam Clericus quam exigiendi pensiones, d. decif. 143. n. 1.

Coadiutor cum futura successione cum clausula *ex nunc prout ex tunc*, facit quod non deat vacatio, que cadat sub regula mensium, d. 113. n. 1.

Denegatur in beneficiis simplicibus, d. decif. 1. n. 5. In fin.

Cognati, Proximiorum appellat one continetur, d. 115. n. 1.

Statutum excludens Cognatos, vocatis agnatis, vide *Statutum*.

Cognatus, Cognationis, & Agnationis differentia vide *Agnatus*.

Cognatus, Filius Sororis est Cognatus, d. 36. n. 3.

Contrarium quod hic agitur mortua matre, num. 8. fallit, ut n. 12. & 43.

Marer est Cognatus, d. 36. n. 5.

Cognatus dicatur habens à cognomine alterius non censetur de illius familia, d. 25. n. 1.

Cohæredes, vide *Heredes*.

Collatio Beneficij attentata quando dicitur, vide *Attentata*.

Extra iudicialis actus censetur, & ideo non casat attentata, d. 86. n. 3. & 4. Fallit, ut n. 5.

Fieri semper non debet Clericis certioris, d. 56. n. 5.

Inferioris nunquam sustinetur stante reservatione, d. 68. n. 3.

Nulla est defectu etatis à constitutione requisita, d. 79. n. 1.

Speciat ad Ordinarum cessante reservatione, d. 110. n. 7.

Throni vigore facta à Canonico quando suffragatur, vide *Canonici*.

Beneficiorum à quibus, & quomodo fiat, d. 2. n. 1.

Computatur inter fructus, d. 168. n. 5.

Collationes, & Gratia beneficiorum non probantur per Testes, sed per litteras, d. 108. n. 24.

Ex quibus possessione consecrati quoad quædam beneficia, inferunt ad quos possessionem conferendi quoad cetera beneficia eiusdem, d. 126. n. 3.

Conferte verbum importat etiam præsentationem, maxime quando est prolaturum ab Illustre, d. 140. n. 4.

Cetera vide in verbo *Promissio*, & *Beneficium*.

Collector, Collectorum Beneficia sunt resectata per Reg. 4. hodie 5. Cancellaria, quæ requiruntur ad huc effectum, vide *Reg. C. 1.*

Subcollectoris Nominatio facta per Collectorem est actus iudicialis, d. 133. n. 15.

Collatio Partitum, vide *Partitum*.

Coloni fieri an debeant dum capitur possessio, vel quid sit agendum, & an valeat possessio capta dum reperitur ab eis occupata, d. 84. n. 7. & 8.

Mercedis remissio fieri non debet Colonis nisi ex magna necessitate, d. 106. n. 3.

Commisio admissio ad causam in statu, & terminis quid operetur, d. 123. n. 1.

Causa communis fit per citationem ad defendendū, d. 60. n. 32. & 35.

Item quando obicitur communis, d. 154. n. 10.

Causa Reftit. & omnis interitum præsumitur in dubio præcessisse peritiorum executioni, quia fit citatur executio, d. 150. n. 4.

Causæ super iustitiam, & moraliis iudicibus vide *Iustitiam*.

Executorialis continet in corpore explicitum executionis petitionem, d. 190. n. 8. & 10.

Intra terminum iuris sufficit quod perueniat ad banchem Custodis, etiam si non fuerit actus Iudicij præteritatus, d. 43. n. 8. & in hoc casu dicitur causæ Iudice commissa, d. 190. n. 7.

Libelli loco succedit executioni, & summaris, d. 60. n. 31.

Item in expressis, d. d. 60. n. 31.

Obieptoria tribuit Iurisdictionem parte non opponente, d. 65. n. 3.

Pontificis, vide *Breue Commisio*, Pontificis.

Vinea sufficit in qualibet causa vsque ad illius executionem inclusit, d. 190. n. 9.

Commisio causa, resectis expensis, illis non resectis cessat Iurisdictione, d. 133. n. 8. Declara. ut n. seqq.

Commisio vsus qui non dicitur, dum citatur ad eius instantiam non fuit excusa, d. 433. n. 9.

Commisio tenuari potest ab eo qui illam obtinuit, si ea vult non fuit, d. 133. n. 9.

Confessio facta in commissione præiudicat illi, qui eadem commissione vsus fuit, d. 111. n. 25.

Index Materiarum.

Secreta dum sustineri possent ex vna commissione, quatenus non est de defectu iurisdictionis ex alia commissione, dec. 133. n. 11.

Commodum, Commodi affectio oculis caliginare solet, d. 18. n. 13.

Communio bonorum inter fratres quo modo probetur, d. 155. n. 5.

Communio voluntaria, citationem iurisdictionis habentium an requiratur, d. 78. n. 9.

Facta ex legitima causa censetur bona reformationis non sufficere pro satisfaciendo id quod ipse ordinatur, d. 78. n. 14.

Fieri non debet nisi ex magna causa, d. 78. n. 13.

Fieri non solet à Sede Apostolica nisi cum consensu omnium habentium interesse, d. 78. n. 13.

Voti seu vitæ voluntaria, quando non censetur facta cum cisdem qualitatibus, d. 171. n. 18.

Comparativum, supponit existentiam positivam, d. 137. n. 12.

Comparatio, extra terminum quando non nocet, d. 86. n. 6.

Rei, purgat defectum incommutationis, d. 9. n. 16.

Compensatio, admittitur de liquido ad liquidum, d. 31. n. 1. & d. 145. n. 1. maxime quando vitium debetur procedit ex instrumentis æque privilegiatis ibi. n. 6. Ex tunc in d. 145. n. 3.

An & quando admittatur in dote legata Sorori, vide Dns.

Non admittitur de illoquido ad liquidum maxime ad annullandam executionem iam factam, d. 135. n. 5.

Non admittitur in debito exacto, d. 76. n. 64.

Non admittitur si non fuit de eo oppositum, & non agitur de impediendo cultum futurum, d. 135. n. 8.

Quando non admittitur in obligatione Camerali, d. 157. n. 9. & 10. & d. 175. n. 1.

Solutio, realis quando dicitur, d. 13. n. 4.

Compensationis iuris in quibus iudici fundetur, d. 31. n. 3.

Compensare nolens qua exceptione repellatur, d. 3. n. 1.

Compulsio, nulla est ex defectu citationis ad videndum iurare per Res super existentia Archidiaconi, d. 6. n. 6.

Item non citatur principali personaliter, aut domi in proprio domicilio, nec sufficit citatio ad Valas, d. 31. n. 1.

Item nulla est nõ data copia litterarum compulsoriarum, d. 4. n. 1.

Item nulla est prima citatio ad videndum compelli, non tradita dicta copia quando fuit perita, d. 6. n. 2.

Declara quod dicta copia dari debet expensis reibidem, 3.

Construatur verius cit. n. 4. & quando maxime procedat, n. 5.

Scilicet ut antiquitas non releat si compulsio est nulla dicta, d. 4. n. 1.

Citationes ad videndum compelli, fieri debet vna die pro alia, dicta d. 6. n. 1.

Iudex Compulsor non potest mandare procedi per afflictionem ad Valas, nisi hæc facultas fuerit illi concessa cum decreto Iudicis delegantis, quæ debet in litteris inseri, d. 31. n. 12.

Concessio Principis, vide Princeps.

Concilium, Privilegium Electionis idonei ipso iure non annullat, sed magis idoneo succeditur immediate applicationis, d. 137. n. 13.

Fructus Canonici percipi possunt in absentia ex causa studij an permittatur, d. 19. n. 5.

Seff. 14. cap. 18. quando requirit concursus, vel contentetur simpliciter examine, d. 19. n. 10.

Seff. 15. cap. 16. non comprehenditur renunciationem factam à cogitante ingredi in Religionem, d. 131. n. 31.

Declarationes Congreg. Concilii Tridentini emanare iuxta ea quæ in facto proponuntur, d. 137. n. 4.

Nec faciunt ius, sed ius quod est declarant, d. 137. n. 6.

Rota deferre solet responsi S. Congreg. Conc. Tridentini, d. 137. n. 3.

Intellige procedere nisi postea ab illis recesserit, quia tunc statum ultimum, non autem primis Declarationibus, d. 137. n. 3.

Conciliaris constitutio eger specialis derogatione, d. 131. n. 31.

Concordia super fructibus, & redditibus Ecclesiasticis quando dicator realis, ad hoc vbi capiat omnes, ad quos dictos fructus, & redditus perveniunt, d. 184. n. 4. & 6. v. de Transfatione.

Concursus ad Parochialem, electione, & approbato magis idonei fieri debent intra sex menses à die vocationis iuxta dispositionem Conc. Tridentini & Constit. Pij V. d. 137. n. 8. Et quid si fuit in concursu approbatus idoneus, relicto magis idoneo, dicta 137. n. 8.

Concursus ad Parochialem, quod est de Insuperationis, non est necessarius nisi quando plures sunt aequaliter presentati, sed sufficit nudum examen, d. 94. n. 10.

Narratio concursus iudicialis, & celebrari non servata forma Conc. Tridentini & Constit. Pij V. quod fuit causa principalis gratie Ecclesiæ, si non fuit iustificata, non potest dari remissio propositio Apostolice contra proutum ab Ordinario, & possessorum, d. 137. n. 1.

Vicatio attenditur de approbatione alicuius in concursu, & de illius idoneitate creditur, d. 137. n. 9. & 10.

Condemnatio facta censuræ iuxta formam brevis, d. 133. n. 13.

Plurimum cum clausula omni meliori modo, videtur facta in solidum, d. 169. n. 1.

Plurimum cum clausula omni meliori modo, videtur facta in solidum, d. 169. n. 1.

Declara procedere quando condemnati sunt in solidum obligationis, siue ex convectione, siue ex natura obligationis, aliis secus, dicta d. 169. n. 3. & ratio differentie redditur, d. 4.

Plurimum simpliciter facta, operatur, vt quilibet pro virili solum teneatur, etiam si illi essent in solidum obligati, dicta dec. 169. n. 4.

Conditio contractus dicta, si non existat, habetur ac si conventio nunquam fuisset facta, d. 146. n. 47.

Inducitur ex dictione psequam, d. 105. n. 7.

Item inducitur ex die incerta, d. 109. n. 4.

Si sine filiis decederit sub qua est vocatus substitutus, deficit per existentiam forinatum, d. 126. n. 1.

Fallit si feminæ fuerint exclusæ verbis claris, aut per virogenes coniecturas, ibid. n. 1. quas coniecturas, vide sub n. 1. & pluribus seq. & præsertim, n. 1. & 3. & 31.

Item si feminæ fuerint vocatæ post omnes masculos, n. 40.

Item si sequetur aliquod absurdum, n. 5.

Item stante statuto exclusivo forinatum, n. 15. & an quando hæc conclusio admittatur à tota, n. 26.

Item si testator de masculis, & feminis discretus mentionem fecit, n. 31.

Item si testator in aliis testamentis partibus pluries nominavit masculos, n. 18. & 30.

Item si testator respexit ad conservationem agnationis, n. 31.

Et an, quando dicta conditio intelligatur de folio masculis, & non de feminis, dicta d. 126. n. 1. & 3. & 31. & quid si testator prius in re certa filios instituit, ibid. n. 3.

Tacita à lege subintelligenda non facit actum conditionalem, deg. 119. n. 14.

Conditiones accidentales supervenientes post dispositionem puræ factam non præiudicant, d. 67. n. 16.

Reservata à contrahentibus declaranda, vide Contrahentes.

Conditio existens probari debet ab eo qui est vocatus illa cunctis, d. 15. n. 4.

Tempus existentis conditionis, non autem tempus contractus attenditur quando ille est conditionalis, d. 146. n. 4.

Obligatio conditionalis efficitur pura, post purificationem conditionis, d. 111. n. 11.

Conditio stabilium ad equiparationem illorum emptioni ad effectum acquiritur, incoincum, vide Incolum.

Conductor agere, an & quando possit ad totale interesse, & recedere à locazione, d. 70. n. 7.

Agere non potest contra locatorem pro restitutione precij si ei fuit augusta decetio rei conductæ per creditores locatorem, sed tantum pro eo quod sibi interit, d. 70. n. 6.

Consensus à Locatore, & expensis de non implemento illius, & de damno ex eo passio quid probare tenetur, vide Locator.

Ecclesiæ visitationem concludent probare tenetur, d. 150. n. 1.

Conductoris damnum sequitur ob non implementum locatorem, liquidandum est arbitrio iudicis, d. 187. n. 6.

Commissio Curatoris, vide Curator.

Debitoris facta in publico instrumentum præfente, & acceptante creditore præiudicat consensui, & iuris hæreditas, d. 111. n. 2.

Extra iudicialis debitoris plenè probat contra eum, & eius hæredes de equitate canonica, d. 182. n. 1. Præsertim si facta fuerit præfente, & acceptante creditore, ibidem n. 2.

Defuncti facta in infirmate qua decederit, præstat magnum administratum, d. 195. n. 7.

De recepto non probat contra tertium, d. 49. n. 9. Fallit, vt ibid. facta in commissione cui præiudicat, d. 111. n. 15.

Hæredis in inventario contra eum plenè probat, d. 183. n. 4.

Interpretari debet ad fauorem Confiscatoris, d. 13. n. 14.

Maiores est omnibus probationibus, d. 11. n. 1. & d. 80. n. 9. & d. 19. n. 4. & d. 193. n. 11. & d. 134. n. 1. & d. 137. n. 6.

Partium præuult mille rebus contrarium asserentibus, d. 90. n. 8. & d. 11. n. 4. & præsertim quando non datur sumus de errore, dicta d. 11. n. 5.

Procuratoris, vide Procurator.

Relatiui non dicuntur plus continere quam relatum, d. 18. n. 31.

Tutoris, vide Tutor.

Confirmatio Apostolica in forma valde præsumitur ex effectuatione rei confirmatæ cum obiectantia longissimi temporis subsecuta, d. 147. n. 10.

Confirmatione expressa stante, excluditur præsumptio alterius confirmationis, d. 147. n. 11.

Limita, si dicta expressa confirmatione fuerit per alium producta, quia tunc non excluditur præsumptio melioris confirmationis ad fauorem illius, qui eam non produxit, dicta dec. 147. n. 11.

Confirmationis natura qualis sit, d. 147. n. 9.

Bulla Confirmatoria si sit subrepticia, & obseruantiæ subsecuta precius præsumi debeat in vim alterius confirmationis valide, d. 147. n. 13.

Confraternitas est de foro Ecclesiastico, & Custodes debent in eo conueniri, d. 130. n. 1.

Insuperationis Confraternitatis an censetur Laicale, vel Ecclesiasticum, vide Insuperationem.

Legatum relictum Confraternitati pro maritandis puellis, vide Legatum.

Legatum relictum Confratribus an censetur relictum Confraternitati, d. 130. n. 9.

Coniugii, legatum ad iudicem in usufructu de consuetudine Leonis, n. 1.

& Conclusionum.

nisi addit pactum contrarium, d. 69. n. 1. & 3. d. 117. n. 1. & 1. *Aequitas* seruanda est inter coniuges, d. 69. n. 1. ex auct. *Aequitas* C. de pact. conuent. maxime aucta consuetudine loci, ibidem, n. 2.

Declarata primo, quod d. auctor. non seruatur de consuetudine, dicto, n. 2.

Declarata secundo quod est renuncianti potest tam expresse, quam tacite, d. decif. 69. n. 3.

Coniunguntur statim vide *Frater Coniunguntur*.

Coniunguntur, & proximiorum applicatione qui veniant, d. 115. n. 1. & d. 151. n. 1.

Conscientia non ligat eos quos natura non obligat, d. 18. n. 14.

Conscientia cessat stante falsa causa, d. 147. n. 8.

Item cessat stante latione enormitatis, d. 131. n. 29.

In Iurisdictionem, vide *Iurisdictionem*.

Pro forma quando defiderari dicatur a statuto, vel non, ad hoc vt debeat in ipso actu interponi, vel postea sequi possit, decif. 83. n. 13.

Scriptura ubi requiritur, ille non sufficit, decif. 40. n. 53.

Consensum praestare debens pro alio, teneatur praestare an negotium super quo consentit, sit illi utile, & consensus aliter praestitus non valet, decif. 10. n. 2. & 1.

Plura de consensu Curatoris, & similibus, vide in suis locis particularibus.

Consequens volens, vult etiam necessarium antecedens, d. 85. n. 18.

Consequi praeterit Censualio in venditione rei censuata, d. 51. n. 10. & d. 131. n. 1.

Declarata procedere, si qualitas consortij aderat de tempore venditionis, dicta d. 51. n. 11.

Confirmatio Marchie Cardinalis Carpentis confirmata a Papa, non ligatur eo qui sunt extra dictam Prouinciam, d. 84. n. 1.

Paulina quid requirit, d. 150. n. 9.

Qualificata, vide *Qualificata*.

Regni Neapolitani excludens illas feminas, vide *Neapolis*.

Synodalis attendi debet, d. 116. n. 4. & 5.

Obseruari etiam debet ab Ordinario, alias prouiso contra eam facta est nulla, d. 79. n. 4.

Tollere non potest effectum appellacionis, d. 86. n. 1.

Constitutio fe possidere nomine constituitur, & eius haeredum, effectus, vt conuenitur possessio in dictos haeredes etiam mortuo Constituto, d. 84. n. 10.

Constitutio Consilio probat possessionem in ipsius praedictum, & suorum haeredum, d. 14. n. 16.

Constitutarius, Possessio Constitutarij suffragatur eius haeredibus ad effectum manutentionis, d. 84. n. 19.

Constitutum accessorium est contractus, & regulariter iuxta eius naturam, & ideo si contractus est conditionalis, patitur constitutum erit conditionale, d. 134. n. 2.

Associacionem operatur etiam contra singulares possessores, dec. 49. num. 7.

Collatum post mortem constitutis non valet, d. 61. n. 11. & d. 84. n. 6. vbi redditur ratio, & d. 134. n. 3. vbi quod nihil operatur si illius conditiones sint adimplenda post mortem constitutis.

Probat possessionem constitutis contra singularem successorem habentem causam ab eo, d. 49. n. 3. & d. 193. num. 1.

Item probat possessionem debitoris in saluano, d. 40. n. 2. & d. 89. n. 1. & d. 193. n. 3.

Quando non probet realem traditionem possessionis, d. 34. n. 14.

Suffragari non potest in donatione inuolida, d. 155. n. 21.

Item suffragari non potest quando apponitur super re particulari in certa, secus quando apponitur super omnibus bonis praesentibus, & futuris, d. 49. n. 13.

Transfert veram possessionem, d. 40. n. 3. & d. 49. n. 4. & d. 48. n. 1.

Amplia vt transferat etiam dominium si conuenit titulus habilis ad illud transfundendum, d. 84. n. 16. & 18.

Conferuatio Leodien. quod executio facta vigile sententiae late in possessorio, etiam si continetur mixtura, non fit attentata, quomodo procedat, vide *Attentata*.

Leodien. vult, quod vsusfructus bonorum coniugis praefurdi spectet ad coniugem superuenientem, d. 89. n. 1. & d. 127. n. 1.

Fallit stante pacto contrarij inter coniuges, dicta d. 69. n. 2. & d. 127. num. 1.

Praetensa in via Ecclesiae probari debeat quod riget particula later in ea, vel generaliter in omnibus Ecclesiis illius Diocesis, alias probatio non concludit, d. 146. n. 1.

Testes non probant consuetudinem quomodo deponere debeant, d. 146. num. 1.

Contemplatio Contemplatione alterius quando quid factum censetur, d. 98. n. 15.

Continuatio Actus praecedentis quomodo d. notetur, d. 11. n. 6. & 7.

Contrahitur In Contrahitur dominium non licet agere ad rescissionem contractus, sed solum ad implementum seu interesse si contrauentio sequatur, d. 9. n. 1.

In Contrahitur oneroso nouum datur propter aliud, decif. 146. num. 38.

Contractum non adimplens, ex eo luctari non debet, dec. 9. num. 14. & 15.

Discursus a promissione arguit malam fidem, d. 50. n. 8.

Contractum informatum a pacto in instrumento apposito, vel, vt alij dicunt, actum informi aut ab ipso contractus, d. 8. n. 35.

Nullus an valide ut per iuramentum, vide *Iuramentum*.

Nullus est ex defectu consensus, d. 146. n. 30. & 36.

Nullus ex defectu solennitatum propter voluntatem, d. 40. n. 28.

Principis vbi non tenet, nec etiam obligatio accessoria, d. 247. num. 9.

Resoluitur, vide *Resoluitur*.

Renocari potest a contrahentibus, & renocatio tenet in eorum praedictum, d. 146. n. 16.

Seruius si ad vnguem non fit, incitat regula textus in l. *Italianus*, §. *offertis* ff. de act. emp. d. 9. n. 7.

Vicarius stante falsa causa, d. 247. n. 8.

Conditio adiecta contractui non existit, habetur at si contractus nunquam fuisset factus, d. 146. n. 47.

Statutum loci facti contractus an attendi debeat, seu potius statutorum loci vbi contractus ratificatur, d. 27. n. 11.

Verba accipi debent proprie, & stricte quando agitur de subuersione contractus, d. 146. n. 42.

Contractus conditionales, an haeredes transmittuntur si sint electi utroque obligatorijs, d. 84. n. 13.

Conditionales si sint, attendi debet tempus existentis conditionis, non autem tempus contractus, d. 46. n. 46.

Legem a conuentione accipiunt, dec. 147. n. 6. vide *Conuentio*.

Contradictio, per contradictas procedi potest quando praecedit citatio legitime facta, & citatus non comparuit, d. 94. n. 1.

Contradictio Legitima, Capitulum quando non fit, vide *Capitulum*.

Dicitur qui venit ex primo testamento ad impediendum immisionem ex remed. l. fin. haeredi venienti ex secundo testamento, d. 178. n. 31.

Declarata id verum esse ad hoc vt non fit procedendum via executionis, secus si via ordinaria, decif. 178. n. 31.

Non dicitur qui nullum habet interese, d. 1. in prin.

Fideicommissarius quando fit, ad impediendum immisionem haeredis, vide *Fideicommissarius*.

Prouisus Apollonicus, & quando dicatur, vide *Prouisus*.

Decretum Iudicis quod quis non fit legitimus Contradictor, habet vim diffinitiuam, d. 86. n. 8.

Contrahentes conformate fe voluisse cum dispositione statuti censendum est, d. 146. n. 49.

In instrumentum referent sibi vt ligari eis apponeat conditiones postea declaranda, etiam si declaratio ex intervallo fiat, haberi debet pro facta tempore contractus, d. 81. num. 1.

Contrahentes mens ex quibus declaratur, d. 83. n. 19.

In contrahentes attendi debet status, in quo reperiuntur de tempore contractus, d. 121. n. 19.

Contrahentarius, & facti quomodo d. notetur, d. 38. n. 13.

Contrahentis si sequatur in contractibus nominatis ad quid agere liceat, d. 6. n. 1.

Conuentio de bonis paternis dicitur conuentio, de re particulari, d. 146. num. 16.

Ligat tantum contrahentes, non alios, d. 17. n. 12.

Probat per coniecturas, d. 11. n. 11.

Renocari an possit a contrahentibus, d. 146. n. 16. vide *Contractus*.

Conuentiones patrum, an & quando tollantur ex conuentione vtriusque, d. 49. num. 10.

Copia compulsiuorum, vide *Compulsiuorum*.

Iurium tradita per Notarium an habeatur pro citatione, d. 33. n. 10.

Libelli, vide *Libelli*.

Copula, Copulae natura retineri debet dum non sequitur absurditas, d. 19. num. 2.

Correlatio inconuenienti non est praesumenda, d. 145. n. 12.

Correlatiuum natura est, vt vno posito, seu remoto, aliud etiam ponatur, seu remoueat, d. 76. n. 59.

Praefertim quando militat eadem ratio, ibidem, n. 67.

Correlatiuum, praefertim ex vicinitate actuum & quod vnus factus fuit propter alium, d. 11. n. 12.

Creditor ad aduocationem se obtineat ad ius fauorem de bonis, quam plus valeat eius credito, an illud datur excessus, & ad quid creditur reuocatur, vide *Aduocatio*.

Cogi non potest aliud pro alio accipere, d. 11. n. 1.

Hoc procedit etiam in erectione pecuniae ubi empta, d. 1.

Immittitur ex l. inuenit quatenus d. 101. n. 6.

Postor tempore, ponitur est, ut d. 1. n. 1.

Retentionem quando habet, vide *Retentionem*.

Satisfactum praesumitur de fructibus si sit enunciatum debitorum pro fructibus decursis pro certo tempore, d. 49. n. 12.

Testi pro debitorum an esse possit, d. 118. n. 11 & 12.

Creditorum haereditarij cogi quando habet haeredibus cum beneficiis, & inuenit, ad accipiendum in solutum bona haereditaria, vide *Haereditas cum beneficiis*, l. *Inu.*

Creditum certum esse sufficit ex actis processibus executionis, vide *Executio*.

Cum hypotheca in Saluano probatur ex publico instrumento, d. 40. num. 1.

Item probatur ex apocha priuata subscripta, & iudicialiter recognita, d. 193. n. 1.

Liquidum quale dicatur, decif. 199. num. 1.

Index Materiarum,

Prætor potius est, d. 48. n. 1. 5.
 Probatum si fuit in genere, quantitas illius probatur iuramento, decif. 90. n. 10.
Credulitas Reitorij, & regulari debet iuxta suam estimationem, d. 146. n. 2. 4. quod caret de ibidem, & n. seqq.
Cubicularij Papæ sunt eius veri familiares, d. 44. n. 8. & d. 154. n. 2. Salarium recipiunt, & in absentia locantur fructus beneficiorum, d. 44. n. 8.
 Beneficia eorum sunt reservata, dicta d. 154. n. 8.
Cura animarum secularium potest residere penes Moniales per alium tamen exercenda, d. 74. n. 3.
Curator hereditarij iacens dari debet, aliâ occupatio bonorum hereditariorum est nulla, d. 84. n. 9.
 Hereditarij iacens quando dari possit, existente filio hærede, d. 15. n. 7.
 Inventarium conficere tenetur pro pupillo, d. 165. n. 1.
 Præiudicare potest minori in iudicio, & per viam contentiosæ iurisdictionis, d. 50. n. 16. & d. 81. n. 3.
 Fallit quando Curator non agit solus, sed minor cum illius auctoritate, quia tunc confessio, aut consensus Curatoris non nocet pupillo, dicta d. 10. n. 17.
Curatoris consensus prætator quando debeat in acta minoris, d. 83. num. 10.
 Præstus erroris quando præsumatur, d. 81. n. 5. & an hoc casu reuocari possit per minorem, & eius hæredem, ibidem n. 6. & d. 50. n. 18.
 Præstus negotio non bene visio nihil operatur, d. 83. n. 1. 2.
 Præstus super narratis intelligitur quatenus narrata sint vera, d. 50. n. 14.
 Præstus voluntarij non obligat minorem, d. 81. n. 4.
 Dario an excludat demeritum in testatore, vide *Testator*.
Curator deputari non potest ab Ordinario ignorantis patronis, & ideo si ab eo deputetur, illi non amittunt quâ possessionem præsentandi, d. 74. n. 4. Declara. vt n. 50. & 12.
 Deputatur à Regularibus in Ecclesia Regulari, d. 74. n. 2. Et deputatio illius sit temporaliter in dicta Ecclesia, d. decif. 74. num. 17.
 Deputatur per modum prouisionis in Curatorum non potest conferre vt alius substituat, dicta d. 74. n. 4. 9.
 Liber Curati an probet, vide *Liber*.
 Vicecurator, vide *Vicecurator*.
 Curfor deuocius, vide *Demeritis*.

D

D Annuum probari debet ab eo qui in eo se fundat, decif. 187. n. 4. fallit vt n. 5.
 Liquidari debet arbitrio Iudicis, d. 187. n. 6.
 Data litterarum an attendatur ad effectum mantentionis, vide *Mantentio*.
 Datio in solutum fundi dotalis pro certo pretio ad computum dotis quid operetur, vide *Dotalis fundus*.
 Debita testatoris probantur ex inventario confecto per hæredem, d. 193. n. 1. 5.
 Soluta ex mobilibus ab eo relictis quando præsumantur, vide *Mobilia*.
 Debiti causa grauior alia esse dicitur, & vna habeat facilitatem exemptionem, quàm alia, d. 48. n. 27.
 Debiti Censui, vide *Censui*.
 Liberati an, & quando dicatur per cessionem, vide *Cessio*.
 Item an liberetur à creditore qui nomen illius aliter in solutum dedit, d. 99. n. 1. vide *Cessio*.
 Soluere potest in defectum pecunie, d. 1. n. 17.
 Amplia, primò procedere etiam in debito ex causa dotis, ibidem, num. 18.
 Amplia secundo etiam si promissio fuisset in pecunia numerata, & non aliter, n. 19. Declara supradicta vt n. 10. Et quid si debitor promissit soluere in pecunia cum iuramento, n. 21.
 Soluere non potest aliud pro alio iussu creditore, d. 1. n. 1.
 Hoc procedit etiam in creditore pecunie, ibidem n. 2.
 Debitum confessio quando probet, vide *Confessio*.
 Debitum naturaliter est de necessitate soluendum, d. 83. n. 11.
 Probatur ex coniecturis, & adminiculis quæ plura conuerant in d. 188. n. 4.
Decalogus. Sub quarto præcepto Decalogi, non solum continetur hótorum parentes, sed etiam necessaria alimenta eis ministrare, d. 74. n. 8.
Decima nullius alienare dicuntur eo non seruata forma recepti Apostolici si in eadem, & c. quæ ad vagueri seruati debet, n. 105. n. 3. 4. & 10. & d. 125. n. 1. & d. 138. n. 1. Declara vt in decif. 115. n. 1.
 Item si alienationes præfæctæ confirmatio executorum, quæ subsequi debet, dicta decif. 105. n. 8.
 Item si habita fuerit fides de pretio, ibidem n. 9. Amplia, procedere etiam si in pactum deductus fuerit annuus redditus soluendum durante dilatione ibidem n. 10.
 Exiguntur solum de fructibus, d. 48. n. 19.
 Laici non debentur cum illarum sint incapaces ex Concil. Lateranen. d. 105. n. 12. & 17. & d. 138. num. 30.

Nec præscribere illas possunt, & præscribere post Conc. Lateranen. dicta d. 105. n. 13. & 14.
 Nec præsumitur interuentio beneficij Apostolicum in alienatione decimarum in eos facta d. 105. n. 15. & d. 125. n. 10.
 Percipi an possint à Rectoribus in Hispania contra Ecclesias ob assensum iuris, d. 1. num. 6.
 Rectori debentur ob assensum iuris, d. 105. n. 18. & præscribi ab eo possunt, cum ius ei assilant, non autem à Laicis quibus ius restituit, dicta d. 105. n. 19.
 Soli an debeant à Titulari, vel Pensionario, vide *Pensionarius*.
 Sunt de iure positio quod quorum, d. 76. n. 20.
 Cistercienses ex quibus terris non soluant Decimas, vide *Cisterciensis*.
 Exceptio exemptionis à solutione Decimarum quando sit testificanda ad peritiorum, d. 46. num. 6.
 Mantentio in possessione exigendi Decimas, cui & quando concedatur, vide *Mantentio*.
 Declaratio. Superfluum non dicitur, quod fit ad maiorem declarationem, d. 3. n. 37.
 Declaratoria concessi debet seruati quatuor terminis, & confitto de inobedientia, d. 149. n. 1. Et inobedientia probatur eo ipso, quod facta imminutione non docetur de partitione, d. 161. n. 1.
 Iustificari debet ex eisdem actis, non autem ex nouiter deductis, decif. 72. num. 6.
 Fallit quando nouæ probationes non sunt principaliter, sed solum ad continuandas probationes iam factas d. 171. n. 7.
 Decretum in iudicio summario, an præiudicat in iudicio plenario, decif. 43. n. 5.
 Irritans quid operetur, d. 74. num. 55.
 Indices, quod quis non sit legitimus contradictor habet vim dissolutionis, d. 86. n. 8.
 Iustificari debet ex eisdem actis non autem ex nouiter productis, d. 81. n. 1.
 Nullus est iura in quibus fundatur non sunt in actis, d. 50. n. 11. Item nullum est si latum fuerit ex falsa causa, etiam si sit vera pro parte, quia non in totum, d. 155. n. 17.
 Pro forma quando dicatur deducitur à latro vt non, ad hoc vt interponi debeat in ipso actu, vel postea, d. 83. n. 3.
 Immissus ex primo, vel secundo Decreto, vide *Immissus*.
 Defuncti animus non transit ad successorem, d. 62. n. 4.
 Confessio facta in infirmitate, vide *Confessio*.
 Obligatio non mutatur ex persona hæredis, dec. 16. n. 3.
 Voluntas, vide *Voluntas*, & *Testator*.
 Delegatus iurisdictionem habere non præsumitur, & ideo parti petenti debet fieri fides de sua potestate, d. 6. n. 5.
 Deliberatio nulla, & iniuncta est reuocanda, d. 30. n. 3.
 Delictum, Testator si in casu delicti hæres aliquid disposuerit, an & quando censetur illud disposuisse etiam in causa mortis illius, vide *Testator*.
 Demeritis arguitur ex ratione Curatoris, dec. 178. num. 29. Declara vt num. 30.
 Excludi ex quibus dicatur, d. 178. n. 12. & seqq.
 Pixiam non debet curari per accidentales, prout est contra sanitas reuocis est naturalis, d. 178. n. 9.
 Probata non dicitur ex testibus, nisi reddant causam sui dicti etiam non interrogati, d. 178. n. 17.
 Testator ad effectum annullandi testamentum quomodo probanda, vide *Testator*.
 Denunciatio fidem meretur si facta sit à Curatore de mandato Iudicis, d. 9. num. 19.
 Molestiarum facta venditori per emptorem, vide *Emptor*, & *Venditor*.
 Mortis facta alicui à persona fide digna, quid operetur, vide *Mortis*.
 Deposum factum alibi quàm apud Iudicem, an & quando releuet, d. 108. n. 6.
 Fieri debet si creditor reuocatur recipere, dec. 10. n. 15.
 Fieri sufficit ante executionem, d. 10. n. 15.
 Reale præsumitur primum, si tale appareat secundum depositum, d. 118. num. 9.
 Reale probatur ex his verbis, *deposuit in promptu, & numerata pecunia*, d. 118. n. 8. præsertim si inuenitur obligatio iurata depositarii de soluendo, dicta d. 118. n. 8.
 Iudex mandans deponi pecuniam soluendam cui de iure, prout est ac si mandasset specie illas solui cui debentur, d. 110. n. 1.
 Depositi Iudicis, vide *Iudicis Depositi*.
 Per modum prouisionis non facit statum, dec. 13. num. 1. & 19. & d. 74. n. 4. & 10.
 Derogatio in Regularum Cancellarij, vide *Regula Cancell.*
 Sicuti iuris censetur, d. 49. n. 17. & ratiom, & non plus intelligitur derogatum, quantum dictum, aut de necessitate inferretur ibidem n. 18.
 Desiderantes feminarum dicuntur esse de genere, præsertim in Hispania, d. 8. n. 7.
 Desiderentia à fundatore probari quando non debeat à parrochio, vide *Patroni*.
 Probari debet distinctè, nec sufficit generica probatio, d. 8. num. 4.
 Desiderentium priuilegium, vide *Priuilegium*.
 Deservit causæ ex quibus excludatur, decif. 43. n. 3. & 4.

& Conclusionum.

Deterioratio rei emptæ, vide Emptor.
Detrahitio Fideicommissi particularis, vide Fideicommissum.
Legitima, vide Legitima.
Trebellianicæ, vide Trebellianica.
Deusio iuris providendi qualiter fiat de Inferiori ad Superiorem, d. 79. n. 1.
Dies incerta facit conditionem, d. 109. n. 4.
Differentia fieri non debet vbi illam natura non facit, d. 76. nu. 50.
Dilatatio, Tempus considerabile fecus non offert, quando ponit, & debuit quanto citius adimpleri, d. 34. n. 14.
Dispositio iuramenti, vide Iuramentum.
Præsumi non debet, nisi probetur, d. 37. n. 16.
Super ætate, vide Aetas.
Dispositio generalis non restringitur per specifiçam dispositionem, quæ postea subsequitur sine aliqua taxativa, eum dicta specifiçica dispositio censetur solum facta demonstratione, non autem ad tollendam generalitatem, d. 13 j. n. 19.
Intelligi debet, vt contrahentes non decipiantur, d. 40. n. 44.
Interpretari ita debet, vt nequeat à sapiente reprehendi, d. 74. num. 37.
Puri hæc, quod semel fuerit, sufficit quidquid postea contingat, d. 67. num. 17.
Dispositio vicinæ non vitianur ex accidentali adjectione inutili, seu impossibili, decif. 60. n. 41.
Distributio quædam, Familiaribus Patris non debentur in absentia, d. 44. n. 16.
Mercedes operationum reputantur, decif. 116. num. 8. & pro illis compete via executionis, ibid. & per tot. decif.
Nomine particulari non percipiuntur, quia non dicuntur de corpore Beneficii, nec augent corpus præbendæ, d. 14. n. 7.
Præsentia, & tolerentia requiritur, vt lucrari possint, d. 44. n. 13.
Et dicta tolerentia probatur ex libro Capituli decif. 116. n. 8. & d. 11. n. 1.
Restitui debet ab intruso, qui illas percepit, & accrescunt Capitularibus, d. 5 j. n. 19.
Emolumenta proveniunt ab Anniversariis dantur ad instar distributionum, & ideo non percipiuntur in absentia, prout percipiuntur, quæ competunt particulari nomine Beneficii, d. 14. n. 6. & 109.
Dispositio, ista particula, sin intelligitur vltra decennium, d. 17. n. 1 & d. 75. num. 1.
Diortium, Causa legitima ad diortium, est accusatio facta ab vxore contra virum de graui delicto ab eo commissio, decif. 141. n. 1.
Causa sufficiens ad diortium multo magis haberi debet præ rationabili causa recedendi à sponsalibus, d. 141. n. 11.
Liberi apud quem educari debeant post factum diortium, vide Liberi.
Dedit Legem præsumitur bene scire vim, & effectum contractum, d. 146. n. 15.
Dei exceptione repellitur agens ex stipulatione sine causa, d. 175. nu. 11.
Dolus Oriens ex enormissima læsione æquiparatur dolo ex proposito quoad rescissionem, d. 111. n. 19.
Aus. Sacramenta puerum C. si aduer. vend. & cap. quamvis patrum de pact. lib. 6. non intant si adit dolo, d. 111. n. 50.
Domicilium contrahitur vbi quis aurus fuit, & illud est immutabile, d. 31. n. 4.
Habitationis se comparatur cum domicilio originis, sed hoc cum sit naturale præponderat, d. 31. n. 11.
Originis conferuare quem voluisse ex quibus arguatur, d. 31. n. 11.
Et an illi renunciarî possit, d. 31. n. 5.
Requiritur quæ delectet, vt acquiri valeat, decif. 19. n. 13.
Videtur habetur vri patet dum agitur de domicilio eligendo, d. 19. n. 14. latellige, vt ibidem.
Dominii Castitatem, vide Castitatem.
Dominia rerum condonata sunt hominibus lege diuina, d. 76. n. 11.
Interdicta non crant inter homines de iure primæuæ, sed communia, dicta d. 76. n. 31.
Dominium amittitur donatione, d. 4. n. 1.
Donatur per verbum habere, d. 81. n. 1.
Item per verbum meum, ibid. n. 4.
Item per verbum suum, ibid. n. 4.
Interdum non subiegitur regulis ordinatis dominij acquirit per actus de sui natura habiles ad illud acquirendum, decif. 131. num. 10.
Probat ad hæredem spectare super bonis hæreditariis ex immixtione, seu aditione hæreditariis, d. 115. n. 4.
Item probatur dominium ad aliquem spectare ex sola possessione, si de eo agatur intercedens, d. 13. n. 11. & d. 74. nu. 6.
Rei emptæ acquiritur ei cuius pecuniæ, & nomine res emptæ fuit, d. 16. n. 1.
Transferri in alium si interdicatur, censetur etiam interdita vñusfructus translatio, d. 11. n. 30.
Transferri non potest ex venditione suspensa, & imperfecta, d. 83. n. 16 & 17.
Transferretur ex reuerfione vñusfructus, d. 84. n. 19.
Item transferretur per Constitutum quando conceffit titulus habilis ad illud transferendam, d. 14. n. 16 & 18.

Exceptio defectus Dominij obicit an possit illi qui & renunciat, vide Renunciatio.
Dominus directus requiritur, an possit vassallum ad ostendendum sibi iurium, quod feudum possidet intra fines Castri, decif. 118. n. 19. Declara, vt no. 10. vide Causa.
Donum perhensio, vide Penfionem.
Donus appellatione an veniant fructus, decif. 116. nu. 35.
Donatus, conditiones sibi bene yfas apponere potest in actu donandi, d. 84. n. 5.
Contrauenire potest donationi intrare, si in illa non fuerint adhibitz solemnitates statutz, & Naturam præsumat iuramentum dolo extortum, d. 155. n. 11.
Informatus quando præsumatur de rebus donatis, vel non, d. 157. n. 5. & 14.
Manuerenari an debeat in possessione bonorum donatorum, si donatio fuit nulla, vide Manuerenari.
Donatus, non dicuntur bona restitutioni subiecta, sed aliena, d. 146. n. 15.
Lesio omnis essat in donante sciente valore rei donatæ, d. 111. n. 6.
Donare an videatur, & quomodo, qui tantum sperat recipere, quantum dare teneatur, decif. 146. n. 44.
Donare, & renouare iuri suo vniuersum concessum est, d. 111. n. 4.
D. natio tollata post tempus mortis non transmittitur per donarium ad suum hæredem, si ipse donatorum prædecessit donari, d. 84. n. 12.
Cum clausula Constituti, facta cum hoc, quod possessio non acquiritur nisi post mortem donantis, intelligitur de possessione naturali, non autem de civili, decif. 84. n. 13.
Cum clausula Constituti transfertur, & dominium in Donatarium, adeo ut donans non possit amplius disponere de bonis donatis, nec illas in alium transferre, d. 84. n. 16. & 17. & donatarius vigore dictæ clausulæ præferret ealibet alij possessori, cui postea fiat realis traditio rei donæ, gubid. n. 10.
Debet esse de sui natura mera liberalitas, decif. 146. n. 37.
Differt à pacto reciproco de succedendo, decif. 146. n. 41.
Ecclesiæ ex quibus probetur esse Statu, d. 91. o. 1. & an & quando solemnitates præsumantur in ea interuenisse, ibid. nu. 6. & 7.
Infinuati debet, & restibus subiecti ex Statu. Ibi cap. 195. & 150. d. 155. n. 1. & an dicta infinuationi renunciarî possit medio iuramento, num. 11.
Infinuati non debet, dum illa est correptiua, & ob causam, decif. 155. nu. 13. & d. 18 j. n. 1.
Declara quod non dicitur ob causam, si non est necessaria respectu donantis, nec eius eorum modum respiciat, ideo non est infinuanda, dicta d. 155. n. 14.
Item: nec debet infinuari in ea parte in qua est ob causam, infinuari ramen debet in excessu, dicta d. 155. n. 15. latellige, quod in excessu debet attiri aut etiam id, quod hæres grauatur percipere potest iuxta computationem l. hæreditarium, ff. ad l. falcid. ibidem num. 17.
Non infinuata, dicitur imperfecta & nulla ex defectu consensus, nam quoad translationem finis iurium, quæ possessionis, decif. 157. nu. 14.
Inter viuos quando dicitur etiam si fuerit facta mentio mortis, d. 84. n. 14. & 15. vbi multis exoratur.
Inter viuos simplex & pura, & facta præfentia, & acceptanti dicitur à principio pura, & irreuocabilis, d. 84. n. 15.
Inter viuos Testibus duobus tantum contentari, decif. 84. nu. 14.
Inter viuos transmittitur ad hæredes, non autem donatio causa mortis, d. 84. n. 14. & 15. præfentim si fuerit facta mentio de hæreditibus, num. 11.
Iurispatronatus, vide Iurispatronatus.
Matrimonij causa facta filiis à parentibus, vt decensius nobant, non potest à filijs retractari in præiudicium vxotum, sine donatio præcesserit siue subiecta fuerit matrimonium, d. 40. n. 10.
Matrimonij causa si facta sit filiis à parentibus, an & quando censatur facta contemplatione ceteri matrimonij, d. 42. nu. 17 & d. 156. n. 4. & quid si matrimonium de tempore donationis erat iam sequutum, d. 40. n. 16. & 14. & d. 154. n. 17.
Nulla est defectio solemnitate, bus à Statu: requiritur, d. 11. n. 14. & d. 155. n. 8.
Præfentim si Statutum funderet in causa publicæ vtilitatis, quæ soterius procedit in donatio facta fuerit conuicta personæ, dicta decif. 155. n. 9.
Ob tarpem causam dicitur, quæ sit sponse per sponsum causa expiende libidinis, & ideo non valet, d. 129. n. 6. & declarat text. in l. si ita stipulatus 97. §. fin. ff. de verb. oblig. ibidem, & n. 7. 10. & 15.
Omnium bonorum præfentium, & futurorum, augmentum incertum recipit, incertam quoque diminutionem, d. 145. num. 34.
Comprehendit credita creata post donationem ad fauorem donantis contra ipsum donatarium, d. 51. n. 6.
Propter nuptias facta per maritum vxori relict ad ipsum maritum, decif. 129. n. 5.
Resoluitur ipso iure si fuit conuentum, quod illa pro non facta haberetur, eam quo constaret fuisse ante factam aliquam aliam donationem, & postea appareat fuisse ante factam recipiam conuentionem de succedendo in bonis

Index Materiarum,

paternis inter donatorem, & eius fratres cum constitutione
perpetui fideicommissi ad fauorem eorum filiorum, & ne-
porum, dec. 146. n. 1. Contrarius reſoluitur obiectis respon-
dendo, n. 1. 10. 13. 14. 39. 43. 45. & per tot.

Reſoluta ſi fuerit, reſoluitur etiam hypotheca conſtituta per
donatarium ſuper bonis donatis, d. 40. n. 15. fallit vt n. 16.

Declarata tamen, quod reſoluta donatione bona donata reuertun-
tur ad donatorem cum hypotheca, & onere contractis, ex
eius voluntate, dec. 40. n. 17.

Sponſalitia largitas non redit ad maritum quando ſimpliciter,
& pure facta ſuit, d. 139. n. 5. & 17.

Ante matrimonium ſimpliciter facta dicitur ſponſalitia largitas,
& valida eſt de iure, cum conſecratur facta in cauſam dotis,
& pro ſupportandis oneribus matrimonij, d. 129. n. 1. & 12.

Ampla procedere, etiam ſi facta fuerit eadem die nuptiarum,
n. 4. Cetera, vide in verbo, *Sponſalitia largitas*.

Donatione, Clauſula *Conſtituti* nihil operatur in donatione inualida,
d. 155. n. 1.

In Donatione reciproca ſi fuerit appoſitum pactum reſoluti-
um, in caſu quo conſtabit fuiſſe antea factam aliam do-
nationem, an dictum pactum intelligi debeat de alia reci-
proca donatione, dec. 146. n. 43.

In Donatione, ſeu renunciatione non attenditur læſio, d. 121.
num. 1.

Declarata id verum eſſe in donatione, ſeu renunciatione, quæ ſit
ex mera liberalitate ad fauorem alicuius, & quæ non eſt
correſpectiua, ſecus quando non ſit ex mera liberalitate,
ſed ſit reſpectu alicuius dati, aut remiſſi per illum cui re-
nunciatur, aut donatur, quia tunc attenditur læſio, ita vt
inter diſpoſitio, l. 1. C. de reſcind. vend. n. 10. & ratio reddi-
tur, num. 21.

Ampla primò hoc procedere etiam ſi in donatione correſpecti-
ua dictam fuerit, quod plus eſt, quia intelligitur de
modo excefſu, non autem de eo, quod eſt ultra dimidium,
auſi etiam expreſſe dictum fuerit, quod datur illud plus, ſi-
ue in modica, aut magna quantitate, & quarumcumque
ſit, num. 22.

Ampla ſecundò procedere etiam in ſimplici donatione, quando
donata ſunt res magni valoris, & bonis iuſto errore du-
bus credebat eas eſſe modici valoris, n. 23.

Iuramentum præſtitum in donatione celebrata contra formam
ſtatuti præſentis iuramentum fraudulenter extortum nihil
operatur, d. 155. n. 10.

Donationem ſuſtineri reſpondendum eſt ſi illa ſit clara in verbis,
& cauſa ex quibus illam ſubuerit præſcedit dubia ſit, dec. 146.
num. 22.

Statutum annullans donationem, ſeu ſucceſſionem non habet lo-
cum in ſucceſſione reciproca de ſucceſſendo inter fratres,
d. 146. n. 40.

Donationem, Ad reſciſſionem donationis agere quis non poteſt niſi
prius reſtitutus ex dicta cauſa acceptis, d. 155. n. 18. Decla-
ra vt num. 19.

Pactum reuerſionis adnerſatur naturæ donationis, d. 156. n. 3.

Solemnitas non requiritur in executione donationis ſi fuerit
a principio adhibita in ipſa donatione, d. 156. n. 16.

Voluntaria eſt cauſa ad donandum, quæ oritur ex beneficio rece-
pto, & idè non obligat ex neceſſitate, ſed tantum ad an-
tidota, d. 119. n. 11.

Per alienari an poſſit ab vxore permittente marito, vide *Maritus*.
Congrua quæ dicatur, d. 42. n. 9.

Data eſtimata tranſiit in dominium mariti, d. 1. n. 15.

Data pecunia reſtitui debet in pecunia, d. 1. n. 10.

Data in pecunia tranſiit in dominium, & periculum mariti, d. 41.
num. 1.

Debetur foemini ex bonis primogenituræ, ſeu fideicommiſſi
aſcendentis, etiam non ſint nati, nec concepit in vita ſi-
deicommiſſitatis, d. 146. n. 6. & 7. & d. 126. n. 10. & 11. & an
in hoc caſu potius dotandæ ſint ex fructibus, dicta d. 126.
n. 14.

Ja ſubſtitutio reſicta cenſetur, ſtante ſtriſſiſſimo fideicommiſſo,
d. 89. n. 15. & an idem ſit in legato facta mulieri donec nu-
bus, ibidem num. 16.

In ſubſtituto, vt debetur mulieri ex bonis fideicommiſſi, tene-
tur probare bona libera non extare, & quomodo hoc pro-
bare dicatur, d. 121. n. 3. & 4. Et ſi bona libera exent pro
patre, in ſubſtituto pro reſictio debetur ex bonis fideicom-
miſſi, dicta d. 121. n. 11.

Legata cenſetur conditionaliter, id eſt quatenus nuptiæ ſequan-
tur, d. 124. n. 23.

Legata fororibus à fratre hærede patris, cenſetur reſicta animo
compensandi cum debito neceſſario, id eſt cum dote, quam
vtrique patris præſtare tenebatur, dec. 124. n. 5.

Declarata primò non procedere ſi extaret ſtatutum diſponens,
quod ſi frater doret fororem, de ſuo dote conſecratur, dicta
dec. 124. n. 6. Subdeclara tamen, vt ibid.

Declarata ſecundò non procedere ſi ipſe alia legata extraneis re-
liquerit, & de ſuo ſolui voluiſſet ex maioritate rationis,
quæ in fororibus verſatur, dicta d. 124. num. 11. Subdeclara,
vt num. 13.

Declarata tertio non procedere ſi dorem reliquerit fororibus non
per viam declarationis dotis à patre eidem fororibus iam
reſictæ, ſed per viam diſpoſitionis hæredi ſuo iniunxerit,
vt eas dotaret, & hoc fecit iure legati, & inſtitutionis,
dicta d. 124. n. 17. Contrarium verò reſoluitur ibidem.

Declarata quartò non procedere ſi doris legato adiecerit ſubſtitu-
tionem fideicommiſſariam, cum aliter ſi de ſuo non legaſ-
ſet, gnamare non potuiſſet, dicta d. 124. nu. 21. Subdeclara,
vt num. 22.

Declarata quintò non procedere, ſi fororibus iniunxerit, vt
nihil aliud petere poſſint de bonis paternis, maternis, &
ipſius fratris reſictoris, quia tunc præſumeretur voluiſſe de
ſuo dote, non autem compenſare, dicta dec. 124. n. 15. ſed
hoc reprobat ibidem.

Legata vxori ſtatim debetur, aliqui ſi non ſit legata non debetur
niſi poſt annum lectus, d. 1. n. 5.

Legata à teſtatore cum hoc, quod de bonis ſuis ſoluatur, re-
ſtitui debet de bonis ipſius teſtatoris, non autem in pecu-
nia, dicta d. 1. n. 6. Contrarium num. 7.

Materna filij non eſt obnoxia debitis paternis, d. 183. n. 6.

Materna in qua filius fueſſet iure hæreditario ad cum pecu-
nie dicitur rículo leuaturus, d. 111. n. 14.

Materna præſeruat filij in vim conſuetudinis Martini vti
filij, non vti hæredibus, iuxta Rotæ opinionem dec. 131.
nu. 3. & 19.

Dos, quando datur filiz à patre, ipſe pacifice poteſt, vt ſoluto
matrimonio, conſuetudo Martini non intret, ſed ad ipſam
libere d. 3. cedat, & ſi nihil pacificatur, videtur ſe voluiſſe
conformare cum dicta d. 131. n. 10.

Martini conſuetudo, quod filijs duc acquiratur, non patri, non
procedit reſpectu alicuius filij hæredum, d. 131. n. 22.

Nepti reſicta ab eorum nate, nec concepit, cenſetur reſicta
contemplatione filij, dec. 146. n. 13.

Peri poteſt à filiabus non ſolum vt ex d. iure debita à patre, vel
ſibi à patre in teſtamento reſicta, ſed vti à fratre legata, Et
quiſnam effectus inde reſoluit, dec. 146. n. 11.

Prius legata quando ſit, d. 11. num. 14. & ad hoc, quæ 15.

Probari poteſt aliter quàm per ſcripturas, quia ſcriptura non eſt
de ſubſtantia dotis, d. 102. n. 3.

Promiſſa cenſetur conceptione matrimonij, ita vt eo non ſecuto
promiſſio habeatur pro non facta, etiam ſi nihil di-
ctum fuerit, d. 129. num. 16.

Reſertuari debet à patre filiz ſecundò nubile, nec ille poteſt di-
minuere prius doris menſuram, d. 155. num. 3. Declara, vt
num. 4.

Reſtitui non debet ſi reſicta ab extraneo, dum aliud cautum
non ſit, d. 171. n. 6.

Reſtitui an debeat Contraſcrotiſi, cui ſuit reſictum legatam
annuum pro matrandis puellis abſo ſito tamen el-gendis, vi-
de *Legatum*.

Solui debet eo modo quo ſoluta ſuit alteri ſorori nubilem, d.
41. num. 3.

Sûpulara filiz, & eius hæredibus, non reuertitur ad patrem vri
patrem, ſed conſideratur vri hæreditas filiz, ad quam idè
pertinere debet, & ad eius filios vri hæredes, d. 131. n. 16. &
17. Et quid ſi filia præcedit patri ſue filij, n. 20.

Taxari quomodo debeat, & cuius loci conſuetudo ſit attenden-
da, d. 126. n. 15.

Dotatis Bona maris, quæ petuerunt ad filium, deſinunt eſſe talia,
& efficiuntur de patrimonio, & hæreditate ipſius filij, dec.
111. nu. 5.

Totali fundus alienari non poteſt, d. 17. n. 4.

Si auctus magni fuerit quoad valorem ex beneficio temporis,
augmentum edic commodò vxoris, ſeu eius hæredum, d.
155. n. 17.

Si datus fuerit in ſolutum pro certo pretio ad computum dotis,
idem fundus eſt reſtituendus, d. 1. n. 11. Contrarium, au. 1.
vbi redditur ratio, & quando id maxime procedat, au. 1. 3.

Si Legatus fuerit alieni, valet quod ad extinctionem, d. 17. n. 6.

Res data æſtimata tranſiit in dominium mariti, d. 1. nu. 15.

Dotata filia primo loco ſpectat ad patrem, dec. 126. num. 19. & d.
197. n. 1. & d. 124. n. 1. bi quod dicitur debum neceſſarium.

Filias reſictoris, an teneatur dotare hæres extraneus, vide *Maris*.
Si vtrumque eſt officium patrum, non autem maternum, d. 126. n. 9.

Sororem, an & quando frater teneatur, vide *Frater*, & quid in
exceſſu n. an. 15. de *Matre*.

Dotata à peneure de bonis reſictoris, habetur ac ſi fuiſſet dotata
ab ipſomet teſtatore, & ex verſimili mente illius Princeps
morus, d. 171. nu. 14.

Exclata propter mafculos, vide *Filia*.

Data, Actio pro dote, vide *Actio*.

Statutum loquens de dote, vide *Statutum*.

Obligatio de dote reſtituenda habetur pro pura, licet ſit incerta
dies reſtitutionis, d. 109. nu. 10.

Dorem filiz deſiſſe patet videtur, dum permiſſit maritum, & No-
tarium, filiz, cuius hæredibus dorem ſûpulari, d. 131. nu. 15.
vbi quid in hoc caſu, actio de dote competit ſoli filiz eius-
que hæredibus.

Solui viro in pecunia magis expedit mulieri, & quæ d. 41. n. 1.
Conſeſſio

Concessio plurium annarum ad effectum constituendi dotem an reputetur vna tantum gratia, vel plures, vide *Gracia*. Mulieres ultra dotem non solent habere aliud patrimonium, d. 111. n. 13.

Dotis auferri non debet maritis, quarum iurei contraxerunt, d. 98. n. 3.

Maiores quandoque fidei, & simulat pro honorificentia constituentur, d. 98. n. 4.

Dotis causa alienari, & obligari possunt de licentia Principis bona Primogenituræ, seu aliis prohibita alienari etiam ob diuam causam, d. 145. num. 23. & d. 136. nu. 13. Et an huiusmodi obligatio tendat ad consecrationem ipsius Primogenituræ, si duo est opulenta, decil. 156. num. 1. & 2.

Causa extincta, si fructus fuerint promissi, solis censetur mutuum palliatum, & in fraudem vlturarum, d. 11. n. 5.

Nouatur difficultus, d. 11. n. 18.

Constitutioni consensit mulier præsumitur, eo ipso quod matrimonio consensit, decil. 42. n. 19.

Fructus non debentur mortua vxori, decil. 37. n. 1.

Fructus promitti possunt pro supportandis oneribus matrimonij, si dos soluta non fuerit, d. 11. n. 1.

Lutum remitti potest vxori à marito, d. 69. num. 4.

Præiudicia durant. etiam illius causa fuerit nouata, d. 11. num. 21.

Promissio quod non fuerit facta in fraudem ex testibus, probatur, 78. n. 1.

Repugnans in quantitate paupertati promotentis præsumitur simulata, dec. 98. num. 13.

Cautio pro restitutione dotis, vide *Cautio*.

Discensio bonorum liberorum mariti, an sit prius faciendâ, quam fensualium pro restitutione dotis, vide *Fensualia*.

Donatio ex causa dotis facta filiis à Parentibus, vide *Donatio*. Inerenti dotis non soluta quando videtur debetur, vide *Viua*. Parer dare potest filie in causam dotis, etiam quod illa in eius sit potestate, d. 131. n. 14.

Dummodo, dictio importat modum, quo non secuto agi potest ad resolutionem actus, & restitutionem rei datæ, d. 76. n. 17.

E

Ecclēsia, contra alium nullum quando approbare possit, non autem contrahens cum ea, decil. 138. num. 1. & 2. 15. & seqq. & præfatum num. 21. & 29.

Differt à beneficio sitio in ea, & idem disposito de vno, non censetur de alio dispositum, d. 14. n. 1.

Implementi defectum opponere non potest contra vassallum, quando ex eo nullum filii sequatur damnum, d. 9. nu. 5.

Declarat, vt n. 13.

Monasterij appellatio quando veniat, decil. 74. n. 4.

Monasterio incorporata censetur eiusdem pars integralis, d. d. 144. n. 1.

Probatum esse sub dominio Monasterij ex sola possessione, dum illud incidenter deducitur, d. 74. n. 6.

Item esse sub possessione illius, ex quibus probetur, dicta, d. 74. num. 7.

Regularis arguitur ex quasi possessione quadragenaria Monialium deputandi in ea Vicarios pro extendenda cura animarum, d. 144. n. 7.

Regularis est, si Monasterium est regulare, d. 74. n. 5. & d. 144. num. 1.

Regularis Monasterij Monialium, ad eas spectat, etiam si in illa conceatur cura animarum, d. 144. n. 4.

Regularis non probatur quando Episcopus in ea exerceat iurisdictionem Episcopalem, & fecit alios actus iurisdictionales, d. 92. n. 16.

Regularis si habeat beneficia, ad eius collationem pertrahant, d. 92. n. 16. & seqq.

Regularis venit appellatione Monasterij, cui est annexa, d. 144. num. 4.

Regularis, Vicarios temporales habere solet, d. 74. n. 27. & d. 208. n. 3. Et illorum Nominatio ad Regulares pertinet, d. 74. n. 2.

Reputatur talis, qualis est Monasterium, decil. 144. n. 3.

Testes an & quando producere possit super eisdem articulis super quibus fuerunt alias examinati, vide *Testes*.

Vnita retinet suam primariam naturam, decil. 14. n. 9.

Ecclēsia donatio ex quibus probetur effectiua, d. 91. n. 2. & an. & quando solemnitates præsumantur in ea interuenisse, ibidem n. 6. & 7.

Libertas, vide *Libertas*.

Res, alienari non possunt sine multis solemnitatibus, d. 17. n. 9. & quæ solemnitates requirantur, vt alienari valeant, vide *Alienatio*.

Legari an possint, vide *Legatum*.

Ecclēsiæ plures ab vno obierint non possunt, d. 74. n. 54.

Edicta, Edictum tempus currit de momento ad momentum de filio Diocesis Florentinæ, d. 149. n. 2.

Edicta Instrumenti an sit necessaria contra debitorem, vel sufficiat in eo simplex Scientia, d. 60. n. 30.

Reus quando cogere possit Actorem ad edendum, & quando recusat, d. 117. n. 16.

Eductio parentum non couenit aliis animalibus; bene autem educatio filiorum, d. 76. n. 10.

Effectus Præsentationis, vide *Præsentatio*.

Effectus regulari datur à sua causa, d. 67. n. 1.

Electio Abbatialis, vide *Abbatia*.

Nulla est, quæ facta fuit à minori parte Capitulī, & quæ pars requiritur, d. 132. n. 13. & 4.

Electus Non præsumitur is, qui fuit votis inferior, d. 74. n. 17. Eligendi quasi possessio, & Eligens, vide infra.

Electio Pro Electoribus res alienari non possunt, d. 106. n. 1.

Eligendi quasi possessio probatur ex vna electione, etiam si fortior, & suffragari electio ad effectum confirmationis, d. 119. num. 1. & 3.

Eligens graue potest electum in bonis, in quibus eligit ad famorem illorum, quos potuisset eligere, d. 17. n. 9.

Emphyteusis Ecclēsiastica requirit, vt valeat iusta causa, scilicet necessitas, seu euidens utilitas cum solemnitatibus legitimis, d. 150. n. 1. Et plura de huiusmodi utilitate, vide in verbo *Utilitas*.

Solemnis dici non potest ex obseruantia 30. annorum dum de solemnitatibus potius non constat, d. 150. n. 1.

Transire non potest ad extraneos de vi natura, d. 215. nu. 12.

Pro se, filiis, & nepotibus absque mentione hæredum dicitur ex pacto, & prouidentia, d. 111. nu. 19.

Clausula ad habendum, apposta in incertis emphyteusis quid operetur, d. 111. nu. 20. & 21.

Concessionem in emphyteusim, licet data sint, reputantur pro vnica tantum, quando ambæ factæ fuerint eisdem personis, dec. 250. n. 10.

Emphyteus a possidente potest non solum à l'eno nomine, sed etiam proprio, d. 28. n. 16.

Soluere tenetur Principi tributum, & censum, etiam si conuenit cum Domino directo, vt ille, & non ipse teneatur, d. 48. nu. 1. Et talis conventio non confirmata à Principe directi nulla, & improbat, d. 48. n. 5. Declarat quod nulla est, quod præiudicium Filii duntaxat, valere tamen quoad ipsos contrahentes, ibidem, nu. 10. & 21.

Empira. Res empira communi nomine, & pretio, dicitur communiter acquiri, d. 118. n. 1.

Res empira proprio nomine ex pretio rei hæreditariæ venditur, an sit hæreditaria, vide *Hæreditaria*.

Deterioratio rei empiræ cedet damno emptoris, d. 16. nu. 3.

Dominium rei empiræ, cui acquiritur, vide *Dominium*.

Exemptio facta ab aliquo, nihil facit quoad eum, cuius nomine facta non fuit, d. 4. n. 7.

Rei propriæ siue sciatur, siue ignoratur facta non valet, nec quoad possessionem, quando possessio potest auocari, d. 64. nu. 8. & 9.

Empior, ad interesse pretij solui debet non potest contra venditorem, qui rem venditam retinuit, & ex illa fructus percepit, iurem dum ipse non amplius, d. 14. nu. 11.

Decipere in vna re, & non in alia, quomodo vti possit refectione venditoris, vide *Pendurio*.

Dilationis beneficium ad soluendum pretium, retorquere non debet contra venditorem, d. 34. n. 9. & 11.

Fructus recompenfationis pretij non soluti solui tenetur venditor ex acquirentis cura, & d. 8. n. 1. Empior, quæ locum habet etiam pro rata pretij non soluti, d. 34. nu. 1. & 3. Et in quo æquitas dicitur legis fundetur, d. 34. n. 2.

Amplia r. procedere etiam si venditor ex pretio sibi soluto, nihil esset lucraturus, ibidem, n. 4.

Amplia 1. etiam si emptor non fuerit in mora soluendi pretium, nu. 5.

Amplia 3. etiam si dominium rei venditur statim transiit in emptorem num. 8.

Amplia 4. etiam si venditor non deditur fideiussoribus promissis pro euictione, dum tamen emptor interim fructus percepit, d. 9. nu. 6. & d. 34. nu. 17. Et an regulariter emptor ad dictos fructus teneatur antequam venditor amplius, quod emptori promissum, d. 34. n. 20. & 31.

Amplia 5. etiam si deficiat beneplacitum Apostolicum in venditione r. restitutum, d. 34. n. 37.

Fallit primò, vt emptor non teneatur ad interesse recompenfationis durante dilatione ad soluendum pretium, d. 34. nu. 10. & 11. Valet tamen conventio, vt dilatione pendente fructus debeantur, d. 34. num. 8. Et quando venditor consequitur illius renuntiasse ob concessam dilationem, Distingue, vt num. 2. & 15. & dicta d. 110 quomodo æstimeretur, n. 13.

Fallit secundò, si emptor rem sibi venditam non possideret, dicta decil. 34. n. 15.

Declarat, quod fructus pretij non soluti non sunt propiè vltur, sed potius reparatio damni, dicta d. 34. n. 6.

Nec debentur venditori vt vltur, sed vt res propria, dicta dec. 14. n. 7.

Possunt dilatione pendente ad soluendum pretium, taxari ad certam quantitatem, decil. 34. n. 1.

Implementi defectum obicere non potest venditori, quando

Index Materialium,

ex eo nullum fuit fequarum damnum, d. 34. n. 16.
Molestias super re sibi vendita, non potest agere contra vendi-
 torem, nisi per eum quod sibi interit, d. 30. n. 7.
Molestias si demanet venditoris, debet in citatio inferre ob-
 piam libelli, seu monitorij molestiarum, nec sufficit relatio
 ad act. d. 30. n. 9.
Pactum si fecerit cum venditore, ut interum dum non fuerit se-
 quuta ratificatio venditionis ab N. facienda, fructus re-
 compensatui non debeantur, tunc fructus decursi ante se-
 quoram ratificationem non debentur, secus si dictum fuerit,
 ut nihil interum nomine fructuum praeferendi possit, quia tunc
 pactum illud non censetur adiectum obligationi, sed solum
 executioni, ita ut fructus currant, suspensa tamen illorum
 exactione quousque ratificatio sequatur, d. 34. n. 18.
Possessionem omnium sibi venditorum acquisivisse censetur, si
 confessus fuerit aliquam rem ex illis habuisse, & possedisse,
 d. 34. num. 17.
Retrouvendre nolle dicitur, nec pretium recipere, si litem sub-
 stinere, d. 108. n. 5.
Rem cimens nominaliter, & postea illam citius revocans,
 tenetur ei pretium acceptum restituere, d. 16. n. 1.
Enunciatus Jurispraeceptor, vide *Insuperatus*.
Vicarij de praefentatione facta, an illam probet, d. 73. num. 10.
 14. & seqq.
Vnicuique de praefentatione non probat, d. 14. n. 17. & d. 17. n. 3.
Enunciatus Antiqua probant Jurispraeceptor, d. 87. n. 4.
Item probant terras esse intra fines Diocesis, d. 21. n. 6. num. 4. Et
 praefentem contra illum, qui produxit instrumenta, in quib-
 us illae reperiuntur, d. 116. n. 1.
Episcopi, & Vicarij idem est Tribunal, & factum vnius reputatur fac-
 tum alterius, d. 74. n. 4.
Episcopi p. omissio, an sit iustificanda, vide *Praefentio*.
Episcopi attestanti de actu praetexto, an & quando credatur, d. 74. n.
 16. & plurius seqq.
Attestanti de permutatione valide facta non creditur, dec. 163.
 num. 6.
Attestanti de Voione quando non creditur, d. 74. n. 1.
Attestanti si consilii beneficium vacans per resignationem in
 manibus suis factum non creditur, d. 74. n. 10.
Legatum relictum Episcopo, censetur Ecclesiae factum, d. 130.
 num. 8.
Episcopus habere an teneatur processum accommodatum anteces-
 soris, vide *Processus*.
Incapax est plurimam Ecclesiarum, d. 74. n. 14.
Statueret potest praeter ius, d. 79. n. 3.
Successor, reputatur respectu eius Praedecessoris tanquam tertius,
 habens ius de novo creatum a Papa, d. 146. n. 8.
Vide plura in verbo *Ordinarius*.
Errant ubi consentit, d. 50. n. 19.
Error in iure, & circa proprium factum quando admittitur, d. 64.
 num. 10.
Probatore ab ipso, quod constat rem aliter se habere, d. 100. n. 13.
Error circa factum potius pertinet ad iniuriam, & laesionem
 quam ad nullitatem, d. 100. n. 5.
Etiā dictio est ampliatrix, d. 100. n. 17.
Enitio litrat contra quosque possessores, stante pacto retro-
 vendendi, d. 52. n. 6.
Promissa cuo fideiussoribus, vide *Fideiussor*.
Emittens, De euctione agi 100 postquam illi facta sequuta, d. 30. n. 6. &
 d. 112. n. 9.
Declarat primo, nisi extet expresse promissio de liberando, dicta
 decif. 118. n. 7. & 10.
Declarat secundo, quia de iure ante rem cuiusdam agi potest, ut
 res liberet tradatur, dicta, d. 118. n. 11.
Quem de euctione tenet actio, eundem agentem repellit ex-
 ceptio, d. 51. n. 8. & d. 180. n. 1.
Ex dictio, Denotat causam proximam, & immediatam, decif. 111. n.
 7. & d. 140. n. 1.
Item denotat causam remotam dicta dec. 111. n. 17. Et praefen-
 tum quando causa proxima habet connexitatem cum remo-
 ta, ibidem n. 18.
Examen praefentatur praecedisse ex solo actu institutionis, d. 74. n. 19.
Vicario attestanti de approbatione alicuius in consensu, & de
 illius idoneitate creditur, d. 117. n. 9. & ratio redditur, n. 10.
Vicario attestanti de examine quando non creditur, d. 74. n.
 17. & 13.
Excusatio patris, an sit iusta causa obligandi filium, vide *Filius*.
Exceptio admitti tunc eo magis debet quando reducit rem ad ius
 primum, d. 114. n. 1.
Defectus actionis quando admittitur, vel non, decif. 113. n. 7. &
 seqq.
Defectus domini obstat ei, qui illi renunciat, vide *Renun-
 ciatio*.
De iure tertij admittitur ad tuendam propriam possessionem, &
 impediendum alteri manutentionem, d. 97. n. 3. & d. 170. n. 1.
 & 3.
Est de regula, & recipit easdem qualitates, quas habet regula, d.
 154. n. 14.
Extendi, an debeat de vno casu ad alium ob maiorem rationem

nisi, d. 154. n.
Firmat regulam in casibus non exceptis, d. 184. n. 5.
Non admittitur in iudicijs summa, d. 170. n. 4.
Noo Implementi, vide *Implementum*.
Non numerat pecuniam quando admittitur in mutuo, & quando
 secus, decif. 193. n. 13. & 14.
Nullitatis, an impedit executionem sententiae, vide *Sententia*.
Solutionis realis, an & quando admittitur, vide *Solutio*.
Vfurarum, an retardet executionem obligationis Cameralis, vide
Obligatio Cameralis.
Exceptiones, Intruso lite pendente quales competant, vide *Intrusus*.
Excessus Mandati, vide *Mandatum*.
Excommunicationis fecti contra Capitulum, quando non possit, vide
Capitulum.
Excusatum, an defalrari debeat a pensione liberè reſervata, vide
Pensio.
Excusatio attentata quando fit, vel non, vide *Attentata*.
Brevis, vide *Brevis*.
Fieri potest pro debito testatore super bonis fideicommissi defi-
 cientibus bonis liberis, d. 155. n. 15. maxime ex causa dotis,
 num. 14.
Impediri, an possit per intrusum lite pendente, vide *Intrusus*.
Impedita, an & quando dicatur per petitionem restitutionis in
 integrum, vide *Restitutio in integrum*.
Litterarum Apostolicarum, ut impediri possint, quomodo iocessu
 probandum fit, vide *Interfere*.
Mandati non probat tci valorem, d. 135.
Praefertur, vide *Praefertio*.
Nulla est in totum si facta sit super tota re communi pro debito
 vnius ex locis, decif. 137. n. 9.
Item nulla est si actus non iustificatur, d. 141. n. 3.
Item si sit excessiva, d. 198. n. 10. & d. 133. n. 1. & 9. Declara ut di-
 cta d. 133. n. 16. 17. & seqq.
Obligations Cameralis, vide *Obligatio Cameralis*.
Sententiae, vide *Sententia*.
Suspensa de consensu partium, durante earum voluntate, & sine
 praedictio iurium quod operetur, d. 110. n. 6.
Vulocatur quando dicitur, ita ut ex ei non possit amplius agi
 executione, & quando possit, d. 193. n. 6. v. i. q. ad n. 10.
Ad effectum executionis attenditur obligatio, quae oritur ex
 sententia, non quae ex contractu, d. 169. n. 6.
Creditum certum esse sufficit ex actis processus executionis ad
 hoc, ut illa sustineatur, d. 135. num. 18.
Servatio quatuor terminorum est preparatio, quedam ad exe-
 cutionem, non autem expressa petitio executionis, d. 190.
 num. 11.
Executio Via, vide *Via executiva*.
Executio agi potest vigore promissionis obligatione Camerali
 vallat, d. 111. n. 1.
Amplia etiam quod facta fuerit in apocha priuata, dicta, decif.
 112. n. 2.
Agi non potest contra tertium, d. 15. n. 8. & d. 17. n. dec. 50. n. 1.
Item executio agi non potest ex publico instrumento, si non sit
 vallatum obligatione camerali, vel alio pacto executivo,
 decif. 137. n. 6.
Item executio agi non potest, si debitum non sit liquidum, d.
 50. n. 6.
Excusio Apostolica, Clausula *Consistis* stante in Breui quid possit,
 vide *Clausula Consistis*.
Exequi, an possit Gratiam post mortem Papae, dec. 115. n. m. 7.
 & seqq.
Extraiudicialiter se testiformae praefertur de evidenti Ecclesiae
 utilitate, dum illi sunt impartita licentia alicuius in re-
 scripto si ius euidetur, m. d. 138. n. 5. Declara, ut n. 5. seqq.
Extraiudicialiter procedere non potest si adit Clausula, *seruatis
 seruandis*, quae est ad instar clausulae *Vocatus Vocandus*, decif.
 238. n. 6.
Item procedere non potest extraiudicialiter, si iam elegit viam
 ordinariam, d. 118. n. 7.
Nulliter procedit ex defectu Iurisdictionis, si postquam pronun-
 ciavit ad suorum potestati Apostolice vigore, primum litem
 iterum, fuerint ei praefertae secundo litterae ab alio
 primum de eodem beneficio, & non incipiat novum pro-
 cessum, sed continet primum, cuius vigore profertur secundum
 sententiam, prima confirmatoriam, d. 8. n. 1.
Item nulliter procedit vigore Brevis de capienda possessione,
 non citato possidente, & sic illum non prout possessionem,
 qui idcirco manentem debet, non autem insumit, si dicta
 Executor, d. 110. n. 4. & 1.
Reducitur ad instar aliorum iudicium per Clausulas *Vocatus Vo-
 catus*, & *Consistis de duobus confirmis*, quando decretum
 illius est appellabile de sui natura, alius secus, d. 198. n. 9.
Appellatio quando denur a mero Executor, vide *Appellatio*.
Excusio confirmatio subijci debet, non praecedere alienatio-
 nem rerum Ecclesiae, d. 305. n. 8.
Iuri dictio expirat si iura lata sententia confirmatoria, quamvis
 per pram, d. 115. n. 6. & d. 118. n. 13.
Exemptio Ecclesiae arguit exemptionem beneficij in ea existentis,
 decif. 91. n. 18.

Extra

et Conclusionum.

2 *ach audiat* Filiorum facta per patrem sine causa, an infirmet illius testamentum, vide *Pater*.
Exhibito processu, vide *Processus*.
Expensis Abbatiz, vide *Abbat*.
 Admitti quales debeant, vel non, d. 77. n. 1. & d. 101. n. 1. & d. 106. per tot.
 Extinctionis instrumentorum quando dicantur excessus, d. 161. num. 1.
 Iudiciales debentur, & quæ dicantur iudiciales, d. 101. n. 1. & d. 113. n. 1.
 Dicuntur etiam, quia liquent ex actis, dicta d. 161. n. 1.
 Refici, an debeant ab eo, qui fuit ad causam admittus, d. 113. num. 1.
 Litis factæ pro defendendis, seu recuperandis bonis fideicommissi debent ante omnia deduci, & sunt privilegia contra omnes creditores, d. 13. n. 8.
 Amplia primo, etiam si non fuerit lara sententia fauorabilis, d. 53. n. 9.
 Amplia secundo, ut pro dictis expensis inducatur à lege hypotheca super bonis fideicommissi, dicta d. 53. n. 11.
 Probatur non dicuntur per testes super illis generaliter, & incerte deponentibus, d. 1. n. 8.
 Pro Mercede Procuratoris, & Aduocati semper soluent aliquid taxari arbitrio Roræ, d. 161. n. 3.
 Refici non debent, nisi in eis victus victori condemnatur, d. 69. num. 7.
 Refici quando non debeant tante clausula *quam & quas*, vide *Clausula Quam & Quas*.
 Appellatio ab excessu taxatione expensarum quando non teneat, d. 150. n. 3.
 Condemnatio expensarum si facta fuerit in sententia lara super negotio principali, liquidatione in ea referata, potest vigore dictæ sententiæ liquidatio fieri, absque alia condemnatione, iuxta Roræ stylum, d. 10. n. 1.
 Periti merces in calculandis partibus quomodo regulanda, dum agitur de taxatione expensarum, d. 161. n. 4.
 Retentio bonorum debitoris competit pro expensis factis in lite, d. 113. n. 13.
 Seruatio quatuor terminorum in relaxatione mandati pro expensis quando non sit necessaria, d. 150. n. 2.
 Vide *Sumptus*, & *Partita*.
Expressio Indivisa etiam dicitur illa, quæ venit sub generalitate verborum, d. 156. n. 7.
Extractio Instrumenti facta à Notario de eo rogato non requirit decretum Iudicis, nec paritis citationem, d. 111. n. 1.
 Iura extracta citata parte, & ea non opponere probant, d. 74. num. 31.
 Iura extracta lite pendente sine citatione partis quando probant, d. 118. n. 13.
 Iura extracta sine citatione, & compulsi alibus non probant, d. 110. n. 8.
Extraneitas Actus, vide *Actus extraneitales*.
Extraneus Intuitu, Bonifacii VII. loon comprehendit Cardinales, d. 67. n. 9.
 Pauli I. & Regula 1. Cancell. refulata successores beneficia refulata per Pontifices Prædecessores, d. 154. n. 11.
Extremum Primum in spolio, probatur ex executione, & adiudicatione bonorum, de quibus quis fuit spoliatus, d. 37. n. 1. & d. 113. n. 11.
 Item ex instrumento venditionis cum clausula *Constitutum*, d. 89. num. 1.
 Item ex rebus depoeentibus, de actibus possessorijs, d. 37. num. 1.
 Secundum in spolio probatur leuioribus probationibus, decif. 7. num. 1. & decif. 37. num. 2. Et sufficit sola absentatio cum adminiculis, dicta decif. 7. num. 1. & dicta decif. 37. num. 4.
 Item probatur ex commissione, d. 89. n. 1.
 Item ex quibus probetur remissus, d. 13. n. 1.

F

F *Acultas* Alienandi, vide *Alienatio*.
 Faciendi, & disponendi, an veniat sub appellatione iurium, vide *Iurium*.
 Fideicommissario, Facultas si datus fuerit disponendi de mille, & debeat de illis oon dispositio, poterunt eius hæredes illa retinere, d. 40. n. 37.
 Hypothecandi, vide *Hypotheca*.
 Restricta quando censetur, vel non, vide *Restrictio*.
 Solvendi pecuniam, quæ est in obligatione, an expicit per litem contestationem, decif. 193. nu. 6. & seqq.
 Supple in verbo *Licentia*.
Falsitas, non est verisimile, quod fuerit à pluribus conspirata, d. 107. num. 13.
 Familia. De Familia alienius quis oon censetur, si habeat diuersum cognomen, d. 15. n. 1.
 De familia testatoris aliquem esse ex quibus probetur, d. 98. non. 7.
 Familia Ecclesiæ actio est realis, d. 100. n. 11.

Masculinæ appellatione, dum extat masculi, an veniant femine, d. 116. n. 3.
 Declata, non venire quando testator illas expressit à masculis distinctis, ibid. nu. 4.
 Familiari Episcopi lucratur fructus beneficiorum io absentia, d. 44. nu. 3.
 Papa, inferuitur dicuntur universali Ecclesiæ, d. 44. n. 11.
 Lucratur in absentia fructus beneficiorum residentium requiritur, d. 44. n. 1. Intelligit, ut num. 10. Et an idem sit in distributionibus quoad iudicium, vide *Distributiones*.
 Papa creditur habere maiorem affectionem ad beneficia suorum familiarium, quam aliorum, d. 154. n. 26.
 Referuata an sint eorum beneficia, vide *Referuatio*.
 Indultum consistendi beneficia familiarium, vide *Indultum*.
 Familiari quis dicitur etiam si recipiat salariam, quia hoc non excludit verum seruitium, & obsequium, d. 44. n. 8.
 Aliud esse familiarem, aliud haberi pro familiari, d. 44. n. 4.
 Familiaritas Cardinalis probatur ex totulo familiarium, præsertim iuncto vno teste, d. 59. n. 3.
 Papa, an attendatur de tempore referuacionis, vel potius de tempore vacationis, vide *Referuatio*.
 Extinguitur per illius mortem, decif. 154. n. 7.
 Probatur ex Rolo, d. 154. n. 1.
Cap. cum de lectis de Cler. non resid. requirit præter familiaritatem, obsequium circa personam Principis, d. 44. n. 10.
 Dispositio illius non est correctæ per Cone. Trident. ibidem num. 11.
 Familiaritatis requisita, quæ sint, d. 44. n. 5.
 Fatalis si non sint prorogata, an intret res Iudicata, d. 71. n. 1.
 Fatalium protogato à quo tempore fit computanda, d. 117. num. 11.
Ferraria. Ferraria Statutum prohibet appellationem à duabus conformibus, decif. 198. num. 5.
Feudalia bona discuti an prius debeant quam libera pro restitutione dotis, d. 141. n. 7. & 41. & d. 156. n. 17. b. reprobatur Bursat. conf. 80. n. 17.
 Matrimonium quando dicatur causa impotens ad obtinendam licentiam hypothecandi bona feudalia, d. 143. n. 16.
 Præsumuntur feudalia bona sita intra fines Castri, cuius iure uelitura facta sunt cum villis, agris, prædijs, & c. d. 11. n. 5.
 Contrarium n. 15. Et præsumitur si inuestitus illa possidet, nec constat de alio titulo quoniam tunc tunc, d. 11. n. 6. 7. 8. & 10. Contrarium n. 17. & 19. & declarat. o. n. 1.
 Non præsumitur bona esse feudalia, sed alledialia, d. 11. n. 13. & quando id maxime procedat num. 11.
 Item non præsumitur feudalia bona sita intra fines Castri, & à certis possessa, quando illi est inter dominum, aut vassallum aduersus dictum terram possessorum, etiam si immemorata ceter de prædijs, villis, terris, & c. d. 11. n. 7.
 Fallit quando possidet vassallus, & illi est inter ipsum, & dominum, ibidem n. 10.
 Probatur bona esse feudalia ex confessione vassalli, & oon solum in præiudicium ipsius confitentis, sed etiam suorum hæredum, d. 11. n. 1.
 Feudalia an sint bona Castri, vel non si contentantur inter hæredem extraneum vassalli, & successorem in Castro, ad hæredem pertinet probare bona esse libera, decif. 18. n. 11.
 Probaci debet bona esse feudalia fortioribus probationibus, domino, s. or agnato ad feudum agente, & quare, d. 118. num. 17.
 Feudalis materia est stricti iuris, d. 145. n. 1.
 Hypothecandi facultas in feudalia concessa per hæc verba *per chi pin li piacerà, & totos nel modo, e forma, che pin li parerà, e piacerà de specificar nell' instrumento, che si stipolerà sopra dicte, quid operetur*, d. 145. n. 13. 11. & 19. & c. 56. n. 11. & 12.
 Concessa vno non extenditur ad alium, sed opus est quoad cum nouo Principis consensu, d. 145. n. 1. & 4. Limira, seu declarata ut n. 9. & per tot.
 Non suffragatur si Principi non fuit narrata qualitas feudi, d. 145. n. 6. Intelligit ut n. 40.
 Non venit sub licentia donandi feudum, etiam si vigear maior ratio in vno casu, quam in alio, d. 145. n. 1. Contrarium verum oon 34. Præsertim in hypotheca ex causa dotis n. 35. Item quando fuit data libera, & absoluta potestas alienandi, posita in voluntate vassalli, etiam quoad modum, & personas num. 16.
 Feuda Alienari non possunt de iure communi ex causa dotis, seu alterius necessitatis, decif. 145. n. 3. Contrarium n. 17. & 14. & d. 156. n. 13.
 Feudi iurisdicchio, quæ comprehendat, vide *Iurisdicchio*.
 Feudo. Hypotheca impotens super feudo de licentia Principis, cum reservatione tamen suorum iurium, quando soluat. d. 145. num. 38.
 Licentia intrinseci Primogenitorum in feudo, si fuerit concessa vassallo ad fauorem certæ personæ, non potest ab ea recedi, & alia nominati d. 145. n. 11.
 Feudum Dignitatis est Castellum Grassignani, d. 145. n. 5. Declara ut n. 40.

Donandi

Index Materiarum,

Donandi licentia si fuerit **vassallo** à Principe concessa ad fauorem N. & suorum heredum, quid operetur. d. 145. n. 19.

Hereditarium seu **Fœminum** liberè alienari potest de iure in quocumque extraneo, d. 145. n. 18.

Hypothecandi licentia, an & quando requiritur, vt de nouo à Principe impetitur, d. 156. n. 15.

Refutari, & donari potest filio proximo successuro, etiam sine licentia Principis, decif. 145. n. 15.

Amplia, vt refutari, & donari possit ad liberam vni ex alij filijs, in præiudicium aliorum, d. 145. n. 16.

Exercent dictam ampliationem procedere, etiam si in instituta addeff. pactum de non alienando, quia illud intelligitur de non alienando in extraneos, d. 145. n. 17.

Seruitutem habere dicitur, d. 18. n. 14.

Exhibitio, & dimissio licentia alienandi feudum penes Norarium, faciendæ in actu celebrationis contractus, iuxta Constitutionem Pauli V. quando non sint necessariz, d. 156. num. 16.

Fideicommissarius cautionem ab hærede grauato, an exigere possit, d. 93. n. 17.

Contradictor legitimus non est, quamuis possideat ad impediendum hæredis immisionem, quando sum faciendo detractiones, d. 180. n. 9.

Dominus vetus, & possessor reputatur, donec conueniat casus restitutionis, d. 155. n. 16.

Dotare an & quando teneatur femina de bonis fideicommissi, d. 16. n. 6. & 7.

Habere dicitur à fideicommittente, quamuis nec natus, nec conceptus fuerit tempore testamenti, d. 83. n. 14.

Immisionem impedire non potest hæredi, aut legatario, in possessione bonorum, quod interuim est fuisse possessa à fideicommittente, d. 101. n. 4.

Immiffus in possessionem auctoritate Iudicis, non teneatur capere bona de manu heredis, d. 11. n. 4. Et maxime procedit quando non probatur, quod addit hæres, qui adiucit, & possideat, ibidem n. 1.

Immiffus debet, constituto de fideicommissio, de illius purificatione, & de identitate bonorum, d. 14. n. 1.

Item immiffi debet ex remed. *l. fin. C. de r. d. d. tollen.* cum dictum remedium, quod datur introitu, competat substituto, tam directo, quam fideicommissario, d. 14. n. 6.

Item immiffi debet non obstante exceptione requirente alio tempore indaginem, d. 9. n. 6.

Possidere ex tacita, & implicita voluntate hæredis, iuste possidet, d. 11. n. 6.

Fideicommissi bona alienari possunt ex causa dotis, d. 119. n. 13. & d. 113. n. 1. & 4.

Amplia vt de facili alienari soleant de licentia Principis ex causa dotis, etiam quod dictam causam expresse prohibita faciant alienari, d. 145. n. 13. & 14.

Item alienari possunt pro soluendis debitis fideicommittentis, d. 119. num. 13. & d. 113. n. 1. ubi scilicet ratio est si debita non fuerint à fideicommittente, sed ab alijs contractis, d. 183. num. 5.

Item alienari possunt pro soluendis debitis hæredis grauati, sed tantum pro vira ipsius, non autem itreuo cabiliter, d. 113. n. 15.

Bona fideicommissi deduci, & separari possunt ab hærede, vt æ aliorum, d. 93. o. 7.

Bona fideicommissi non dicuntur donantis, sed aliena, d. 146. num. 15.

Bona fideicommissi particulatim comprehenduntur sub generali dispositione bonorum suorum, quando disponens credit posse de eis liberè disponere, d. 146. n. 11. vbi quod hæ sententia est multum dubia. Et an & quando Testator: disponere possit de bonis fideicommissi, vide *Testator*.

Bona fideicommissi, possessa per hæredem grauatum, an dicuntur esse de bonis ipsius, d. 93. num. 5. & 6. cum seqq.

Spes venit aut cuius cedit, aut donari potest, d. 146. n. 11.

Executio fieri potest pro debitis Testatoris super bonis fideicommissis, deficientibus bonis liberis, d. 113. n. 15. Maxime ex causa dotis n. 14.

Identitas bonorum fideicommissi quomodo probanda, vide *Identitas*.

In restitutione fideicommissi venit regulariter quod acquiritur ex iure accretendi, decif. 31. num. 11. vbi redditur ratio.

Mandatum relaxatum contra bona hereditaria alienus non comprehendit bona fideicommissi alterius personæ, d. cific. 101. num. 2.

Fideicommissum Conditionale an censetur, si relictum sit post mortem hæredis, decif. 79. num. 69.

Dotibus detractis, & omni ære alieno, factum intelligitur, d. 114. num. 19.

Inductum ex quibus verbis censetur, decif. 113. n. 1.

Particulæ non admittit detractiones, non excussa prius hereditate, decif. 19. n. 4.

Declara quod omni probandi, non extrare alia bona in hereditate, incumbit alleganti, ibidem n. 1.

Petperuum, & agnatum inter descendentes masculos ex qui-

bis verbis inducitur, decif. 17. num. 1.

Inducitur cniuz ex iniudicia exelutione fornicarum decif. 17. num. 1.

Rei certæ nunquam trahitur ad vniuersum decif. 113. n. 9. Deela. tra vt n. 12.

Hæredes ab intestato venientes tenentur ad fideicommissum eis à defuncto imposuit, decif. 113. n. 11.

In fideicommissis, & maioribus quæ proximis attendatur, vide *Proximius*.

Fideiusus Est contractus de sui natura latus, d. 8. n. 7.

Minoris, vide *Minor*.

Restricta ad certam causam, ad aliam non extenditur, d. 11. num. 3.

Fideiusus Administratoris agere non potest pro exemptione, durante administratione, d. 17. num. 6. & d. 75. n. 15. & d. 109. num. 7. Et idem est fideiusus pro Tutore, vel Curatore, d. 17. num. 6. & d. 75. n. 15. & d. 109. n. 7. & quare procedat dicta, d. 109. num. 11.

Agere potest contra principalem debitorem, etiam si non confiter illum soluisse, nisi ex confessione Creditoris, d. 49. n. 9. vbi redditur ratio.

Item agere potest ex Statuto Vrbis, vt liberatur à fideiussione, etiam si diu non steterit in obligatione, d. 17. n. 10. & d. 109. n. 1. Fallit vt in d. decif. 17. n. 10. Et an dictum Statutum procedat in obligationibus conditionalibus, d. decif. 109. num. 1.

Item agere potest pro exemptione si passus sit molestias, d. 75. num. 6.

Amplia etiam quod diu non steterit in obligatione, d. 75. n. 8.

Census agere non potest, vt eximatur à fideiussione, d. 17. n. 4. & 1.

Declara vt non possit agere respectu fortis, seu respectu fructus, si diu steterit in obligatione commissa, & c. in acti, dicta decif. 17. n. 9. & 9. decif. 75. n. 1. & 11. & 16. Intellige tantum respectu fructuum futurorum, d. decif. 75. n. 7. & 11. Amplia etiam antequam soluat, d. decif. 75. n. 7.

Item agere potest si principalis debitor promiserit fundum liberum, & ille non sit liber, dicta, d. 17. n. 9.

Agere non potest pro ex imitione, ex conuentione de extinguendo censum facta solum inter ipsos principales debitores, d. decif. 17. n. 11.

Item nec vt conseruetur indemnitas decif. 75. n. 9.

Fideiusus Censui in Vibe imposui, qui est obligatus in forma Cameræ, idoneus dicitur, si possideat bona stabilia, etiam extra Vrbem, & sit vir legalis, libet Othagenarius, d. 119. num. 1.

Statutum Vrbis cap. 94. & cap. 197. lib. 1. habet etiam locum in contractu censui, decif. 75. n. 18.

Diu stitisse in obligatione dicitur qui stetit ultra decennium, d. 75. num. 2.

Euiditionis agere non potest ante sequentem euictionem: pro exemptione, d. 17. n. 5. & d. 10. n. 14. & d. 75. n. 14. & d. 109. n. 6. & rationes, vide in d. ad. 109. n. 11.

Amplia etiam si diu steterit in obligatione, decif. 50. n. 14.

Exceptions easdem opponere potest, quas principalis, d. 175. num. 4.

Liberari non debet ante dici, vel conditionis existentiam sub qua obligatus existit, decif. 109. n. 5.

Item nec per prorogationem solutionis, siue tacitam, siue expressam, d. 109. n. 13.

Liberatur per solutionem factam à principali, d. 175. n. 3.

Mandatum habet non solum ad fideiubendum, sed etiam ad soluendum, decif. 17. n. 3. & decif. 10. num. 10. & d. 75. n. 10. Et ideo si non soluitur non habet actionem contra principalem, dicta, d. 50. n. 11.

Obligari non potest in plus quam principalis, decif. 175. n. 5.

Non obligatur, si causa pro qua se obligauit mutata sit aut extincta, d. 11. n. 4.

Non tenetur si principalis obligatio est nulla, d. 11. n. 7.

Præiudicium se obligasse secundum naturam contractus cui accersit, d. 17. n. 7.

Pensionem fore obligatorem, vide *Pensio*.

Rep. tere non potest fructus, quos non soluit, d. 10. n. 9.

R. putatur, qui se obligat: contemplatione alterius, & pro re cuius ipse non erat debitor, d. 75. n. 6.

Solvens pro alijs Confideiussoribus non potest petere, vt Creditor contra eos sibi cedat actiones, bene tamen sibi cedendi fuit si in actu solutionis fuit expressè retinendum, vt sibi cedantur, d. 8. n. 19.

Fideiusus prestandi initio contractus si non datur, prout non est locus loco pecuniarum societatis officij, ita pariter si non renouatur ex post facto, vt fuit conuenit, cum eadem viget ratio, d. cific. 9. n. 1. ibidem n. p. n. c. d. c.

Promissi à Venditore pro euictione non sunt int ab eo passim emptori, & interim dum illi non datur, suspenditur solutio retri, decif. 14. n. 18.

Declara quod emptor nihil lumen teneat Venditori solute interesse ob dilatare pretij solutionem, si interim emptor fructus percipit, decif. 9. n. 6. & d. 31. n. 17.

Fidei Bona, vide *Bona fidei*.

et Conclusionum.

De pretio haberi non potest in alienatione rerum Ecclesiarum, d. 209. n. 9. Amplia vt n. ro. Declara, vt latet in decif. 237. n. 15. & 16.

Videm non facit, d. 50. n. 2. & d. 149. n. 3. Maxime si facta fit ex interuallo, & abique iuramento, & parus citatione, d. 137. num. 11.

Item si facta fit lite pendente, d. 148. n. 6.

Petiti non facit fidem, d. 153. n. 19.

Filia certiorata a matre, an & quando presumatur, d. 51. n. 19.

Exclusa ab hereditate paterna fit coeque dorata, intelligitur exclusa, dum dos non fit minor legitimam, d. 179. n. 5.

Exclusa per Constitutionem Regni Neapolis ab hereditate paterna propter masculos, vide *Neapolis*.

Exclusa femel per Statutum a dote materna ob existentiam filij masculi, censetur exclusa etiam eo defuncto, decif. 111. n. 1. & vide rationem ibidem, n. 4.

Iudicis officium quando implorare debeat pro dote, vide *Dos*.

Filia conditionem si sine filijs decessit, an faciat deficere, vide *Condicio si sine filijs*.

Institui debent a patribus in dotibus, ad hoc vt eius Testamentum valeat, decif. 116. n. 11.

Testatorum an docende sint ab herede extraneo, vide *Heres*.

Item an ex bonis fideicommissi, seu Primogenituræ, decif. 16. n. 6. & decif. 116. n. 10. & quid si non fuerit natus nec conceptus in vita fideicommissitæ, d. decif. 16. n. 7. & de decif. 116. n. 11. & an in hoc casu portus sint dotandæ ex fructibus quàm ex bonis fideicommissi, dicta d. 116. n. 14.

Ab exclusione filiarum extantibus masculis, & quando liceat attingere ad exclusionem nepotum, d. 116. n. 14.

I. si nona matra C. de bon. materna, quando non intret in nepotibus, d. decif. 116. n. 14. Vide *Familia*.

Filij alere an teneantur parentes sicut parentes filios, d. 70. n. 16.

Esse habent a parentibus, non autem e contra, d. decif. 76. n. 35. & 41.

Heredes parentum se probant eo ipso quod de filiatione docent, & agitur de eorum commondo, d. 119. n. 5.

Positi in conditione censentur vocati, si Testator bis, aut pluries eos posuit in conditione, d. 116. n. 16.

Item si digressus fuit ad plures gradus substitutionis, d. decif. 116. n. 15.

Item si voluit consecrare agnationem, ibidem, n. 17.

Remotæ plus debent parentibus, quàm e contra, d. 76. num. 41.

Thesaurizator non debet parentibus, sed parentes filijs, d. 76. num. 6.

Vide aliqua in verbo *Pater*.

Filius cum Nepotum Appellatione, non veniunt formæ iuxta magis communem opinionem, d. 146. n. 48.

Educatio, vide *Educatio*.

Successio, vide *Successio*.

Filius Conueniri non potest à Creditore hereditarijs, nisi probetur immixtio, vel aditio, d. 115. n. 7.

Exheredari, potest si nolit, sibi obire pro patre, cui imminet periculum carcerationis, decif. 11. n. 10.

Legitimam & Trebellianicam amittit, ob non confessionem inuentarij, vide *Inuentarium*.

Naturalis, seu spurius à quibus fit alendus, vide *Alimenta*.

Obligari potest pro cateratione patris, decif. 11. n. 19.

Patrimonium totum antiquitus consequebatur, postea de iure Codicis fuit quarta, quæ de iure authenticum fuit aucta, & restricta iuxta numerum libetorum, decif. 76. n. 11.

Reanobitione non obstante, facta de bonis paternis præsentibus, & futuris, incedit fratri ab intestato in bonis paternæ hereditatis, d. 111. n. 42.

Reputatur vna & eadem persona cum patre earne, & natura, d. 76. num. 40.

Retinet privilegium originis paternæ quamvis alibi natus, d. 31. num. 3.

Subintrat in locum patris, succedit in eius locum quoad gradum non quoad personam, d. 36. n. 18.

Filius familias impugnat contractum ob non interuentum consanguineorum, vel affinium quod probare teneatur, decif. 11. n. 17.

Fisus est durus aduersarius, & citò deseribit, & capiti bona delinquentis, d. 116. n. 13.

Tributa ab Emphyteuta ex erigere possit, non obstante quod illa promissi sunt solvere dominus dicti etus, vide *Emphyteuta*.

Familia est principum Cognatio, & ideo ex ea non potest oriri vera agnatio, decif. 19. n. 10.

Excludat vel ne ex verbo *Donus*, decif. 116. n. 35.

Familia, conditionem si sine filijs decessit sub quo fit vocatus substitutus, an faciat deficere, vide *Condicio si sine filijs, etc.*

Dotari debent ex bonis fideicommissi ascendenti, decif. 16. n. 6. & decif. 116. n. 10.

Amplia etiam in vita Testatorum non essent nati, nec concepti, d. decif. 16. n. 7. & decif. 116. n. 11. Sed in hoc casu, an dotari debeant ex bonis fideicommissi, seu ex fructibus eorum, valde est iure controuersum, d. decif. 116. n. 14.

Forenses, an & quando exclusi sint à Statuto, vide *Statutum*.

Votatz non censentur ad fideicommissum stante ratione consecrandæ agnationis, d. 146. n. 10.

Faminarum Descendentes, vide *Descendentes*.

Exclusio an inducat fideicommissum agnaticum, vide *Fideicommissum*.

Vide alia in verbo *Filia*.

Forensis exclusus quando fit à Statuto, vide *Statutum*.

Forma Accidentalibus que sunt, decif. 125. num. 13. & 14.

Adimplere quod fuit per acquipollens iurheir, quando lex aut Princeps iolum, & immediatè respectum ad actum, seu ad effectum actus, non autem ad modum, & ordinem conficiendi actum, decif. 125. n. 15. Et alios casus, vide in num. proxime præced.

Litterarum Apostolicarum non refert quod fuerit præeist seruata, si consist de Ecclesiæ utilitate, decif. 125. n. 15. Declara vt num. 12. & plurius 1699.

Observata quando non præsumatur, decif. 125. num. 11. & decif. 128. n. 4.

Præscripta in alienatione faciendi rerum Ecclesiæ, obseruari multo magis deberet, si licentia alienandi non emanauit ex causa necessitatis, sed villitatis ipsius Ecclesiæ, d. 125. n. 5.

Inducta censetur à statu quo mandata fieri actum, aliter quàm à iure communi disponatur, d. 18. n. 17.

Rescripti, an & quando sint adimplenda: Et plura de hac materia, vide *Rescriptum*.

Substantialis debet ad vogue, & præcisè obseruari, decif. 125. n. 18. & ratio redditur, n. 19.

Substantialis qualis, dicatur, ita vt eius omisso actum vitiet, d. 125. n. 17.

Forma causa finalis magis attenditur, quàm verba præfixa, d. 40. num. 17.

Obstantia probari debet per acta iudicialia, quando erat iudicialiter procedendum, maxime in actibus, decif. 128. n. 8. & d. 150. n. 11.

Inobstantia eo ipso probata dicitur, quod de ea in actis non apparet, decif. 128. n. 9. & d. 150. n. 12.

Forum Argumentum a foro Poli ad forum Foli, & e converso valet, d. 18. n. 11.

Frater alere fratem naturalem, seu spiritum an teneatur, d. 94. num. 1. & seqq.

Alere fratrem quando teneatur, decif. 81. n. 10. Cetera supplè in verbo *Alimenta*.

Consanguineus succedit fratri suo in bonis quæstis à linea paterna, vterinus verò à linea materna, & in aliis committitur succedunt, d. 36. num. 27. Sed ad idem requiritur inter eos filius, controuersa est opinio, ibidem, n. 29. fed affirmatiua est communis n. 30.

Declara quod vterinus, extranei sunt respectu bonorum patrimonialium, prout consanguinei respectu matrimonialium, & ideo bona hinc inde Auita, stantibus propriis descendentiibus ad eos disertiue redeunt, d. 36. n. 31.

Dotare teneretur fratrem, si ad eum perueniret bona ascendentiæ ex linea paterna, d. 16. n. 1.

Declara quod illam dotare teneretur ex persona proptia, si foror sit inops, & ei vtrunque coniuncta, d. 16. n. 5. Et quid in concursu matris, vide *Mater*.

Item frater Primogenitus teneatur fratrem dotare de bonis Primogenituræ, dicta decif. 16. n. 6. Et quid si foror non erat nata de tempore illius qui Primogenituram instituit, n. 7.

Dotem legens fororibus an persumeret illas de suo solus voluisse, vel potius de hereditate paterna, ita vt inter compensationem debito necessario, vide *Dos*.

Succedit fratri ab intestato defuncto in bonis paternæ hereditatis, etiam si renouiauerit bonis paternis præsentibus, & futuris, d. 121. n. 41.

Vterinus, vide suprà *Frater consanguineus*.

Frater, & Sorores vtrunque coniunctæ succedunt communiter, & æqualiter, decif. 36. n. 18.

Communio bonorum inter fratres quomodo probetur, decif. 155. n. 5.

Executio facta super re possessa pro indiuiso à plurius fratribus, pro debito vnius fratris est nulla in totum, decif. 37. num. 9.

Fructus Canoniceatus quando debeantur Canonico absenti, vide *Canonici*.

Liquidandi quando non sint, vide *Liquidatio*.

Decurrendi præcendi non possunt à creditore, & ideo mandatum pro illis relaxatum est nullum, d. decif. 50. n. 13.

Dominæ sequitur, & eo mortuo ad heredes pertinet, d. 218. n. 10. & 31.

Iure domini quando debeantur vel non, decif. 191. num. 34. 9. & 10.

Dotis, vide *Dos*.

Impotent, vel ne in Legitimam, & Trebellianicam, vide *Legitima*, & *Trebellianica*.

Non imputantur in debito iure naturæ, d. 76. n. 10.

Leguti, vide *Legatum*.

Percepti ab introitu, vide *Introitus*.

Index *Materiaarum,*

Recompensatio pretij solui, an & quando debeatur *Venditori* per *Emplorem*, & *plura* ad hanc *matriciam*, vide *Emplorem*, & *Venditor*.

Soluti an & quando *presumantur* *Creditori*, vide *Creditor*.

Soluti centener ex causa pro qua quis est obligatus, decif. 11. num. 14.

Spoilij, vide *Spoilium*.

Stabilitum taxati debent ad rationem quinque pro centenario, d. 181. n. 1. & d. 192. n. 1. & 2. & decif. 141. n. 18.

Veniat in iudicio *manutentionis*, vide *Manutentio*.

Item *veniant* in *interdicto* vide *vi*, & *quomodo*, vide *Interdictum*.

Concordia inita super *fructibus* *Ecclesiasticis*, quando dicatur *realis*, vide *Concordia*.

Factum de soluendo certum quantitate pro *fructibus*, seu *interesse* rei debitoris, valet in omnibus casibus in quibus *vsuræ* sunt *permiffæ*, decif. 34. n. 13.

Perceptio *fructuum* probatur ex *quiescentijs* *factis* *Colonis*, decif. 118. n. 3.

Referuati *fructuum*, vide *Referuati*.

Sententia *condemnans* ad *fructus* *perceptos* *quomodo* *intelligenda*, vide *Sententia*.

Ruga *Suspensio* de *fuga*, vide *Suspensio*.

Fundatio, *Qualitas* *fundationis* *secuari* debet, vide *Qualitas*.

Yurifsum *Tellari* an possit, vide *Tellamentum* & *cetera* de *futuro*, vide *Dementia*.

Turris *commiffum* in *domo* de *nocte* est *difficilis* *probationis*, & *ideo* *admittuntur* *coniecturæ*, & *adminicula*, decif. 195. n. 3. quæ *plura* *numerantur*, n. 4. 5. & 6.

G

Gambor, decif. 11. alijs 15. declaratur, decif. 154. n. 17.

Garde de Benef. par. 7. cap. 1. num. 19. explicatur in decif. 115. num. 8.

Geminatio ostendit *eandem* *voluntatem* *concedentis*, decif. 145. num. 23.

Geminis, conf. 93. n. 15. reprobat, decif. 154. n. 6.

Genus, De *Genere* dicuntur *esse* *defectentes* *ex* *formis* *præsertim* in *Hispania*, decif. 8. n. 7.

Gezlad, conf. 73. n. 33. verif. 3. probat, & verif. ad quartum, declaratur, decif. 138. n. 17.

Grassignanum, *Grassignani* *Castellum* est *feudum* *ignitatis*, seu *Comitatus* *hereditarij* ab *Eugenio* IV. decif. 145. n. 5. Declata vt num. 40.

Gratia, *causam* *expressam* *habens* *trahi* non debet ad *aliam* non *expressam*, decif. 74. n. 57.

Item *trahi* non debet ad *eos* *quibus* non *conuenit* *ratio* *concessionis*, decif. 48. n. 14.

Gratiz non probantur per *Testes* sed per *litteras*, decif. 108. num. 11.

Gratia *Apostolica* *condicionalis* requirit *precisum*, & *concludendum* *probationem*, decif. 87. n. 19.

Conditionem habet si *preces* *veritate* *narrantur*, decif. 105. n. 5. & *ideo* si *narrata* non *verificatur*, *gratia* *corruit*, decif. 147. num. 7.

Exequi *amplius* non potest si non *fuit* *creata* per *mortem* *Papæ*, decif. 115. n. 7. & 8. & *præsertim* *procedit*, *Ecclesia* *restituenda*, ibidem n. 9.

Obrepticia dicuntur si *quis* *narravit* *se* *fuisse* *presentatum* *ad* *mediatæ* *Patronorum*, & *de* *tali* *presentatione* non *constet*, decif. 100. n. 6.

Secundo *obtentæ* *dum* *est* *ex* *diuersa* *causa*, non est *neceffe* *facere* *mentionem* *de* *prima* *gratia*, decif. 59. num. 4. & 5.

Si in *evidentem* *sunt* *neri* *propter* non *seruata* *forma* *Rescripti*, si *constet* *aliquando* *Ecclesie* *utilitate*, decif. 125. n. 3. Declata *id* *verum* *esse* *ad* *effectum*, vt *gratia* *à* *principio* *non* *fuerit* *nulla*, vel *subrepticia*, prout si *utilitas* *Ecclesie* non *proveniat* *ex* *eius* *narrata*, sed *ex* *alia* *simili* *vel* *æqualenti*, tamen *quando* *Papa* *prescripserit* *et* *reuerentibus* *eæram* *formam* *in* *faciendis* *executione* *exercitio* *aliter* *facta* *est* *nulla*, d. decif. 125. n. 4. Quod *extende*, vt n. 5. & *pluribus* *alijs* *modis* *declarat*, vt n. 12. & segg.

Subrepticia est *nulla*, decif. 108. n. 7.

Subrepticia est *ob* non *factam* *mentionem* *de* *pacificæ* *possessione* *in* *qua* *quis* *exhibet*, decif. 108. n. 8.

Item si *adit* *clausula* *dimmodo* *non* *fit* *alteri* *ius* *quæstum*, & *constet* *illud* *fuisse* *iam* *alteri* *quæstum* *ex* *præsentatione* *facta* *à* *maiori* *parte* *patronorum*, decif. 199. n. 5.

Item si *fuerit* *narratum* *presentationem* *fuisse* *factam* *à* *maiori* *parte* *patronorum*, & *re* *vera* *fuerit* *à* *minori*, decif. 159. num. 6.

Item si non *fuerit* *narratum* *beneficium* *esse* *de* *Jurepatronatus* *laicorum*, decif. 100. n. 7.

Vna *conferitur*, etiam si *concedat* *plures* *annatas* *pro* *constituenda* *dote*, decif. 171. n. 11.

Vna, & *eadem* *gratia* non debet *diuerso* *iure* *conferri*, decif. 171. n. 10. & 12.

Gratiz *Indulti* *toridem* *centenarij* *quot* *sunt* *in* *eo* *capita* *distin-*

cta & *separata*, etiam si *indultum* *vnam* *solum* *signaturam* *contineat*, & *ideo* *ex* *nullitate* *vnus* *gratiz* *non* *inferatur* *ad* *nullitatem* *alterius*, decif. 151. n. 1.

Gratia *Motu* *Proprio* *assimilatur* *vltimis* *voluntatibus*, decif. 60. num. 41.

Interpretari debet prout *iacet* si non *fit* *motu* *proprio*, decif. 78. n. 1. & *Amplia* *vt* *ibidem*.

Iustificati non debent, sed *releuati* ab *onere* *probandi*, etiam *narrati* *facti* *alieni*, decif. 114. n. 3.

Amplia etiam si *dicta* *gratia* *lit* *cum* *clausula* *vt* *acceptimus*, *ibidem* n. 4.

Iustificati an debent, quoad *valorem*, vide *Valor*.

Non *vincitur* *ex* *accidentalibus* *adiectione* *inutili*, seu *impossibili*, decif. 60. n. 41.

Gratia *Ordinaria* *vi* *facta* *motu* *proprio* non eget *iustificatione*, decif. 148. n. 4.

Gratia *Perinde* *Valere* *Subrepticia* *quando* *dicatur*, decif. 5. n. 1. 5. & 16.

Vnius *nullitatis* non suffragatur quoad *alias* *nullitates* non *expressas*, d. 138. n. 12.

Vt *teneatur* *requiritur* *vt* *Papæ* *narrarentur* *nullitates* *gratiz*, decif. 138. n. 19.

Contra *reputationem* *gratiz* *in* *dubio* non est *iudicandum*, decif. 138. n. 20.

Gratia *Si* *venit* *de* *empta* *ex* *corpore* *gratiz* *principalis*, & *ex* *illius* *clausulis*, *infragari* non potest nisi *iustificata* *gratia* *principali*, decif. 144. n. 11.

Litterarum *Apostolicarum* *expeditionem* *non* *requirit* *ad* *effectum* *audientiz*, secus *quando* *agitur* *de* *illius* *canonizatione* *per* *sententiam*, decif. 144. n. 14.

Nulla est *si* *de* *tempore* *datur* *illius* *non* *aderat* *littera* *narrata*, decif. 144. n. 11.

Probat *quod* *non* *ius* *impetrantis* *ex* *illius* *confessione*, d. 134. n. 1. & *plura* *de* *iustificatione* *dictæ* *gratiz*, vide *num. segg.*

Probat *sufficienter* *ex* *supplicatione* *signata* *in* *actis* *productis*, *quando* *non* *agitur* *ad* *canonizationem* *dictæ* *gratiz*, sed *solum* *ad* *effectum* *obtinendi* *Remissiorum* *pro* *illius* *iustificatione*, decif. 8. n. 6.

Probari *pot* *possunt*, & *iustificari*, in *ea* *narrata*, *Remissoria* *non* *denegatur*, si *articuli* *sint* *releuantes*, & *quando* *ad* *hunc* *effectum* *releuantes* *dicuntur*, d. 1. n. 1.

Gratiam, *discipuli*, 570. decelatur, d. 136. n. 1.

Gubernator *Vrbis*, vide *Vrbis*.

H

Habere *verbum* *quid* *importet*, d. 81. n. 1.

Habitatio, vide *Idonitas*.

Habitatio, vide *Domicilium*.

Harodem, *Domini*, & *Possessio* *bonorum* *hereditationum* *probandi* *ad* *heredem* *speciat* *ex* *immixtione*, *seu* *aditione*, *hereditaria*, d. 155. n. 4.

In *heredem* *transcunt* *vniversa* *iura* *defuncti*, decif. 40. num. 17.

Harides *ad* *interfecto* *venientes*, *teneantur* *ad* *fideicommissum* *si* *defuncto* *iniunctum*, decif. 131. num. 11. *vbi* *redditur* *ratio*.

Harides *confessio* *probat* *in* *eius* *prædictum*, d. 1. n. 37.

Item si *facta* *lit* *in* *inuentorio*, decif. 39. num. 1. & decif. 183. num. 4.

Declarata *vt* *confitto* *de* *errore* *competit* *restitutio* *in* *integrum*, *dicta* *d. 39. n. 3.*

Institutio *durante* *eius* *vita* *tantum* *importat* *solum* *vsufructum*, d. 76. n. 8.

Res *legari* *an* *possit* *à* *Testatore*, vide *Testator*.

Hereditaria *non* *est* *res* *à* *tertio* *empta* *proprio* *nomine* *ex* *pretio* *rei* *hereditariæ* *vendita*, decif. 63. n. 1. & decif. 128. num. 1.

Fallit si *non* *extant* *alia* *bona* *illius*, qui *rem* *hereditariam* *vendidit*, & *ex* *pretio* *aliam* *rem* *em* *em* *nomine* *proprio*, quia *tunc* *in* *subsidium* *competit* *hereditati* *vt* *res* *vendidit* *ad* *rem* *emptam* *petendam*, d. 63. n. 3. & 5. & d. 128. num. 1. & decif. 121. num. 1. Et *in* *subsidium* *quando* *dicatur*, *dicta* *decif. 63. numer. 4.* *Cetera* *supple* *in* *verbo* *Subsidiaria.*

Hereditaria *bona* *libera* *non* *extant* *probat* *ex* *fideicommissio* *omnium* *bonorum*, d. 194. n. 4.

Item *hereditaria* *bona* *non* *extant* *ex* *quibus* *probat*, *remissio* *ad* *d. 121. n. 24. 16. 17. & 18.*

Pretium *rei* *hereditariæ* *venditæ* *in* *eius* *locum* *succedit*, d. 63. num. 1.

Hereditas, *taceus* *non* *dicitur* *si* *quis* *decedat* *superstilibus* *filijis*, decif. 15. n. 6.

Hereditarij *iacenti* *quando* *dari* *possit* *Curator* *existente* *filio* *herede*, decif. 15. n. 7.

Hereditariis *iacentibus* *bona* *diconunt* *malè* *occupata* *si* *non* *sunt* *illi* *datus* *Curator*, d. 84. n. 9.

Opulenta *presumitur* *non* *confecto* *inventario*, decif. 13. num. 17.

Item

et Conclusionum.

Item præsuntur opulenta si non probetur contrarium, dec. t. numero 33.

Non probatur inopulenta ex quo in illa non fuit repta pecunia, d. c. i. no. 34.

Hæreditas Aditio ex quibus probetur, d. 10. n. 1. & d. 189. n. 6.

Peritio, est actio realis, d. 88. n. 1. & d. 10. no. 10.

Hæres Accipiens hæreditatem Controuertitur non potest voluntari Testatoris, non tradendo rem legatam, sub prætextu quod illa sit subiecta fideicommissio ad sui fauorem, decif. 10. numero 14.

Impugnare non potest factum defuncti, etiam si adiunctum beneficio leg. & Inuent. d. 51. n. 1. & 9.

Nolens adimplere disposita per Testatorem, videtur nolle hæreditatem habere, & illi renunciare, itaque successio defertur adimplenti, dec. 10. no. 5. & 10. vbi quod si noluit adimplere priuatur lucro hæreditatis.

Obseruare præcisè tenetur factum defuncti in quantum bona libera illius, ad ipsum perueniunt, d. 101. no. 3.

Recusat non potest quæ non poterat eius auctor, decif. 15. numero 4.

Extraneus, tenetur dorare filias Testatoris alioquin excludas, decif. 16. no. 1.

Fratris, probatur Soror si non constat de aliis hæreditibus, decif. 189. no. 5.

Immitti quando debeat ex remedio, leg. fin. vide *Immisiis*.

Institutus in bonis mobilibus, iuribus, & actionibus, censetur etiam in stabilibus institutus, ne Testator debeat per parte restitui, & pro parte intestatus, & idem si institutus sit in re certa, vel quota, d. 194. no. 3. & 4. & d. 13. no. 8. Fallit re no. 599.

Institutus in certa dote vniuersali hærede legataris est ferè quod ad omnes iuris effectus, d. 114. no. 18.

Intentionem fundatam habet donec, & quousque alteri non probetur habere meliorem iura, d. 84. n. 11.

Inuentarium conficere tenetur iuxta præceptum Testatoris, aliis si perit legitimam in bonis illius, obstat ei exceptio non confessionis inuentarii, d. 161. no. 1.

Patris, quomodo filius probetur, decif. 189. no. 5.

Redimens bona hæreditaria illa non sibi acquirunt, sed tenentur conservare in pristina causam, aliis de mala fide argui potest, d. 110. n. 18. & 21.

Representat defunctum in iure creato actiue, & passiuè, d. 7. numero 14.

Soluere tenetur debita defuncti, d. 166. no. 5.

Declarat procedere iuxta vires hæreditarias, d. dec. 166. n. 11.

Soluisse in dubio præsuntur Creditores de propriis pecuniis, non autem hæreditariis, d. 10. no. 11.

Hæres cum benef. & Inuent. eximere se potest à vexationibus factis, decif. 1. no. 31.

Indemnis à lege ita conservatur, vt à quibuscumque vexationibus liberetur, d. 111. no. 8.

Tenetur parere voluntati Testatoris, quatenus suppetunt vires hæreditarias, d. 10. no. 1.

Vallet hæres, grauatus fuerit præstare rem propriam in qua cadit particularis affectio, quia tunc non tenetur, d. decif. 10. no. 9.

Declarat procedere, si hæres non impugnet voluntatem Testatoris, sed tantum velit loco rei legata soluere æstimationem de rebus hæreditariis, quatenus suppetunt, d. decif. 10. no. 10.

Non tenetur exigere credita hæreditaria, d. 111. no. 10.

Item non tenetur illa in Inuentario describere, nisi de eis in hæreditate extant Instrumenta, d. decif. 112. no. 11.

Item non tenetur exquirere, nec reddere rationem de bonis hæreditariis de tempore obitus defuncti penes tertios existentibus, dicta decif. 112. n. 6. & decif. 147. n. 6. & 12.

Item non tenetur litigare pro illis recuperandis, aut diligentias adhibere, d. 111. no. 7. & 9.

Hæredes cum benef. leg. & Inu. cogere possunt hæreditarios Creditores, pecunia non suppetente ad accipiendum in solutum hæreditaria bona, ac etiam nomina debitorum, d. 1. no. 15. 17. & 18. Declarat, n. 19. & 36.

Amplia, vt cogere possunt etiam Viduam quæ dotem reperit, d. decif. 1. no. 16.

Iuvari quomodo debeant non reposito tempore bonorum hæreditariorum, d. 1. no. 38.

Soluere tenentur debita hæreditaria pro hæreditariis portionibus, d. 5. no. 1. vide *Inuentarium*.

Hæres grauatus alienandi facultatem habens pro suis necessitatibus, & pro suo arbitrio, alienare potest etiam quod non sit constitutus in necessitate, decif. 45. no. 19.

Redimens bona hæreditaria in vim pacti de reuocandis, hæreditariis acquirunt, & ideo non veniunt in restitutione fideicommissi, d. 110. no. 1.

Restituere quicquid superest tempore eius mortis, tenetur reuocare quadrantem pro fideicommissio, decif. 145. no. 31.

Fallit quando fuit etiam data facultas alienandi, quia tunc illa

non restringitur ad dodrantem, sed potest totum alienare, d. 145. n. 32. & ratio redditur, no. 51.

Vendens rem quatinus fuit esse restitutioni subiectam dicitur esse in mala fide, d. 63. no. 8.

Hypothecæ quis dicitur, d. 130. no. 7.

Hispania. In Hispania Appellationis testimonium sufficit perire loco Apollolorum, d. 86. no. 10.

Descendentes ex feminis dicuntur de genere, decif. 8. n. 7.

Item de consuetudine, Domus Cippi, & Generis appellatione veniunt etiam feminæ, & descendentes ab eis, d. 115. no. 4. quod declarat, vt ibidem.

Ecclesiæ, & Dignitates sunt fundatæ in decimis, & ideo illic Rectores contra eas non inuariant ad instantiam iuris, d. 110. numero 4.

Nuncios Hispaniarum conferre potest beneficia non excedentia, 14. ducatos, decif. 114. no. 8.

Honorarium promissum Aduocato an & quando debeat, vide *Adnotatur*.

Hypotheca acquiritur ipso iure, Donatario in bonis donatum cum pacto reuerfui, si à donante fuerit ei data licentia vendendi illa pro dotis restitutione, decif. 40. no. 10.

Amittitur per Vxorem super bonis mariti, quæ confensit illa ab eo obligari, decif. 141. no. 5.

Anterior alterius Creditoris, an excludat Censuarium à iure tractus, vide *Censuarium*.

Anterior excludit posteriorem hypothecam, decif. 141. no. 4.

Cadit pro legatis in altis bonis per Testatorem possedissis, non autem in rebus ipsius legatis, decif. 185. no. 4. & 7. Contrarium, no. 8. & 16. & vide rationem no. 9. & 599. & præfatum, no. 13.

Non exdir in re cuius quis est dominus, d. 185. no. 7.

Continui potest ab initio in re aliena, ex voluntate Domini, decif. 40. no. 18.

Item constitui potest in re propria Domino reuocabili in casu, quo dominus esse desinit, accedere tamen consensu illius in quo dominium est reuerfutum, decisione 40. numero 19.

Constitui non potest regulariter in re propria, d. 40. no. 14.

Fallit quando Dominus est commutabile, & tempore daturum, vt quæ restitutioni subiecta sit, d. 40. no. 5.

Constituitur ex facultate vendendi, d. 40. no. 11.

Constitutio censetur eo ipso quod pacifera, vt si mihi pecunia debita non soluitur, licet mihi ingredi bona debitoris propria auctoritate, etiam de hypotheca nihil dictum fuerit, d. 40. no. 11.

Generalis omnium bonorum, & comprehendit etiam hypothecam competentem in bonis debitoris, d. 40. no. 11.

Generalis omnium bonorum, & iurium, stante facultate hypothecandi, comprehendit absque alia expresse bona hypothecanti donata, quamvis aliqui alienari prohibita, d. 40. numero 35.

Inducitur à lege pro expensis litis super bonis fideicommissio subiectis, d. 53. no. 11.

Non inducitur ex promissione facta vigore cedulæ priuatz, dec. 53. no. 17.

In Saluiano quomodo probetur, vide *Saluianum*.

Soluunt, affectu rei possessione, decif. 185. no. 14. Fallit vt numero 15.

Item soluitur si ius debitoris sit resolutum, decif. 40. no. 15. Fallit vt numero 16.

Item soluitur hypotheca impoſita super fundo de licentia Principis, cum reservatione suorum Iurium, si postea feudum aperiat ad fauorem eiusdem Principis, d. 145. no. 38.

Transit cum obligatione omnium bonorum, decif. 156. no. 1.

Mulier habens hypothecam super bonis viri potest dimittere bona illius, quæ sunt intricata, & debitis grauata, & satisfieri de aliis bonis magis expeditis, decif. 145. numero 41.

Hypothecandi Facultas concessa pro restitutione dotis, nihil interest si præcedat, vel subsequatur matrimonium, decif. 40. numero 29.

Restricta, an & quando censetur ad certum casum, dec. 51. n. 1.

Feudum hypothecandi facultas, vide *Feudum*.

Hypothecare. Volumus requiritur in eo, qui potest hypothecare, vt ortatur hypotheca, dec. 40. no. 11.

Hypothecaria datur pro Legatis, d. 185. n. 4.

I *Altitas.* Commissio super iactationibus communis est. Ita operatur, vt sicut ille qui tam obtrinit potest liberari à molestationibus inferendis via ordinaria, & executiua, ita patitur ab illis liberari possit is, contra quem commissio obtenta fuit, decif. 60. no. 34.

Declaratio super iactationibus, & molestationibus fieri non potest, nisi illis præcedentibus, & ideo faciens committi causam super illis vt molestatus dicitur Rens, molestatus autem actor nuncupatur, d. 60. n. 14.

Index Materiarum,

Injon in leg. *fi sita quis*, §. *et lege*, num. 38. ff. de verb. obligat. reprobat. decif. 129. num. 18.

Jdcritas Boorum fideicommissi, nempe quod illa fuerint in bonis fideicommissis de tempore eius mortis est bene probanda, d. 101. n. 1. Amplia vt n. 2.

Bonorum fideicommissi, quando non probatur ex instrumento diuisionis facti inter heredes, d. 91. num. 4. & d. 124. n. 6.

Probatur per duas demonstrationes, d. 91. num. 4. & d. 124. n. 6.

Jdoneitas promissum dum approbat ab Ordinario, non requiritur citatio, aut vocatio alicuius, decif. 155. num. 35.

Illatio non fit ex diuersis, d. 139. num. 7.

Illegitimus, Clericus illegitimus dispensari potest etiam ab Ordinario in ordinibus minoribus, dec. 117. num. 10.

Dispensatio super defectu natalium non tenetur docere de separata dispensatione per literas separatas, sed sufficit vt de illa simpliciter doceat ex attestatone Ordinarii, & relictus sententia Rebutti, & declaratur Seraphin & Nauar. decif. 117. numero 4.

Incapax est pensionum, decif. 117. num. 1. scilicet si fit effectus Clericus, ibid. num. 4. quia tunc est capax omnium pensionum etiam super Cathedralibus, d. 117. num. 18.

Immediatus est quicquid continuatur ab altero procedit, d. 111. numero 19.

Immissio Creditori debetur in bonis debitoris ex Instrumento quantatio, d. 100. num. 6.

Creditori posteriori denegatur in bonis debitoris stante hypotheca anteriori ad fauorem alterius Creditoris, decif. 141. numero 4.

Interdicti debetur ex remed. *h. a. C. de edic. D. Adr.* si producat testamentum in forma probanti non vitium, &c. decif. 178. num. 4. & decif. 180. num. 1. & sufficit producere exemplum in publica forma traditum a Notario rogato, d. decif. 187. num. 5. & d. 180. num. 1.

Item debetur immisio heredi pro indulto, si Testator cum aliis pro indultio possidebat, decif. 180. num. 8.

Fideicommissario quando debetur, nec fit legitimis contradictor ad impediendam heredis immisionem, vide *Fideicommissarius*.

Impediri non potest ex praesentia distractione legitimae, quae fuit iam consumpta, d. 88. num. 12.

Item impediri non potest ex *rem. leg. fin. C. de edic. D. A.* propter cicidia hinc inde turbida, & dependencia ad redditione rationis, donec factis calculis computa hinc inde solidetur, decif. 197. num. 1. & 7.

Reuocari non debet, quomodo minus ritē, aut rectē concessa, quando effect de nouo concedenda, d. 153. num. 15. Declara. vt ibidem.

Exceptio *leg. Quintus Mucius ff. de donat. inter. vir.* non admittitur ad retardandam immisionem ex *rem. leg. fin. C. de E. D. A.* decif. 197. num. 6.

Immisioni ex primo decreto, quando dicatur renunciatum, d. 131. num. 4.

Immissio ex primo decreto est manutendus, decif. 132. num. 3. Fallit, vt num. seq.

Immissus in poss. illi inem Iudicis autoritate praesumitur iuste possidere, d. 141. num. 1.

Immobilia, fructus reddunt ad rationem quoque pro centenario, decif. 182. num. 1.

Impedimentum officij quomodo consideretur, decif. 133. num. 14.

Impensa, Mandatum an praesumatur ex impensa, vide *Mandatum*.

Implementi, Defectus obitas in contractu vltro citroque obligatorio, d. 146. num. 1.

Opponi non potest ab eo qui illud impediuit, cum potius sibi obstat, d. 146. num. 10. & 11.

Item opponi non potest ei ad cuius fauorem fuit appositum onus ab alio adimplendum, sed illud ex se implere debet is, cui fuit onus iniunctum, d. 146. num. 7. & 8.

Item opponi non potest quando eo nullum fuerit sequens damnum, d. 9. num. 4. & d. 146. num. 13. & d. 187. num. 3.

Amplia vt in hoc casu neque opponi possit ab Ecclesia contra Vassallum, d. decif. 9. num. 1. Declara. vt num. 15.

Amplia 1. vt neque possit ab empore, d. 134. num. 26.

Probatum si fuerit, & exiatiatur de damno ex eo passio non tenetur recipiens damnum probare, d. 187. num. 1. & quomodo damnum fit liquidandum, ibidem num. 6.

Implementum, Ad Implementum agi solum potest in contractibus nominatis, data contrauentione, autem ad resolutionem, decif. 9. num. 3.

Mandatam relaxatum pro implemento promissorum quando sit nullum, vide *Mandatam*.

Impuritas probatur ex sola fama, & estimatione, d. 131. num. 16.

Non probatur ex habitatione in vno, vel alio loco eiusdem Cluitaris, d. 131. num. 15.

Articulus tendens ad probandam famam impuritatis est irrelevans si fuit iam probata fama in contrarium, decif. 131. numero 17.

Inclusio vnius est exclusio alterius, d. 48. num. 7.

Incola non efficitur filius naturalis, seu patrimonialis, licet fiat vterus Cuius, d. 19. num. 4.

Incolatus acquiritur de iure ex habitatione per decennium, d. 19. numero 3.

Intellige si habitatio fuerit animo perseuerandi, quod probari debet, d. decif. 19. num. 1. Et an animus perseuerandi praesumatur ex conductione stabulium ibidem num. 11.

Incompetentia Iudicis, vide *Iudex*.

Inconsuetus Actus factus, vide *Actus*.

Indultum capita plura habens separatim, valere potest quoad vnum caput, & non quoad alia, decif. 143. num. 5.

Conferendi beneficia referuntur an tollat oblatulum referuacionis, & plura de huiusmodi indulto, vide in verbo *Referuacio*.

Conferendi beneficia relictuata si fuit concessum a Papa cum exceptione vt non comprehendat familiares, & continuos commensales eiusdem Papae, dicta exceptio expirat per mortem illius, decif. 154. num. 5. & plures rationes assignantur, num. 6. 9. & 10. Sed contrarium resoluitur, num. 11. & seq. & decif. 167. num. 7.

Dispensatio continens plura capita separatim, dicitur totidem gratias distinctas continere, etiam si vnam solum signaturam continet, d. 171. num. 1.

Pecipiendi fructus Canonici in absentia ex causa studij, est conforme iuri, & Concil. Trident. decisioe 19. numero 5.

Subreptum est ob non factam mentionem Statuti iurati de illo non impetrando, nec impetrato vt, decif. 5. num. 4. nec suffragatur Gratia Reuicatoria postea obtentia, si impetrans fecerit tantum mentionem Statuti iurati de illo non impetrando, & non expressit etiam se iurasse illo impetrato non vt, d. decif. num. 8.

Argumentum quod Papa non exceptis hoc in Indulto, ergo maior minus exceptit alterum, in quo militat maior ratio, non admittitur in beneficiis, d. 154. num. 24.

Indulti exceptio tanto magis recipi debet, si illa reducit rem ad eius primatum, d. 154. num. 15.

Indulgi quis potest quoad vnum tantum caput, si plura capita continent, d. 151. num. 1.

Mors sperari non debet ex Indulto Papae, qui illud concessit, dec. 118. num. 26.

Inferior Collatio, vide *Collatio*.

Inhibicio non afficit, quando non fuit, nec parti, nec Iudici praesentata, & ideo acta post illam facta non sunt nulla, decif. 65. numero 8.

Rotalis sine iusta, sine iustitia est simenda ita in Curia, prout in patribus, d. 104. num. 1. & ratio redditur ibidem.

Inhibitioni obtemperat contra Notarium allegatum suspectum, quando renunciatum dicitur, d. 33. num. 16.

Infirmus, Aquis licet aliquos faciat qui sanitate arguunt, non tamen sanus reputatur, habet maiores qualitates, d. decif. 94. numero 9.

Item debetur praesentato a vero patrono, decif. 189. num. 2.

Item debetur praesentato intra legitimam tempore, decif. 100. num. 1. & decif. 179. num. 3.

Denegatur Clericis certi originis tantum, cum indistincte videnturque instructi fuit, dum tamen sint idonei, decif. 56. num. 4. & 5.

Item negatur promissio Apostolica, decif. 155. num. 9.

Extraiudicialis actus censetur, quando ante illam nullus oppositor comparuit, d. 130. num. 6.

Heredis, vide *Heres*.

Nulla est non constituto de Iurepat. decif. 71. num. 3.

Probatur ex Visitatione Apostolica, d. 74. num. 35.

Requisita quae desideret, d. 87. num. 1.

Speculat ab Abbatem, si beneficium esset membrum seu Grancia Abbatiz, d. 71. num. 8.

An spectet regularius inferior ad Vicarium, vide *Vicarius*.

Instructio, seu adiudicatio Beneficij lunar actus iustitiae, decif. 100. numero 1.

Rota quando in iurisdictione possit praesentatum a medietate Patronum, vide *Rota*.

Instructus Canonice dicitur ille qui post praesentationem, fuit a Capitulo in Canonici admittus, d. 146. num. 5.

Heres, vide *Heres*.

Instrumenta Extensa iuxta Clausularium loci probant, decif. 49. numero 8.

Publica faciunt probationem probatum, dec. 128. n. 22. & d. 158. n. 1. & d. 185. num. 4. & d. 187. num. 1.

Fides exemplationis instrumentorum non telenat sine illorum tenore, praesertim si non fuit facta a Notario rogato, d. 108. num. 10. & 11.

Instrumentum ex ratum a Notario rogato non requirit Decretum Iudicis, nec partis citationem. decisioe 122. numero 1.

Extra iura citata parte & ea non opponente probat, decif. 74. num. 10. 31.

Quatenusque an admittat appellationem suspensiuam, vide *Appellatio Suspensiva*.

Actus enunciatii non censentur cum tempore praesumatur gestus, vide *Actus*.

Hæres, vide Hæres.
Instrumentum Extra iuxta Clausularium loci probant, decil. 49. num. 8.
 Publica faciunt probationem probatam, d. 128. u. 2. & d. 158. n. 1. & d. 185. n. 1. & d. 111. num. 1.
 Fides exemplationis instrumentorum non relevat sine illorum renore, præsertim si non fuit facta à Notario rogato, d. 208. no. 10. & 11.
Instrumentum extractum à Notario rogato non requirit Decretum Iudicis, nec partis citationem, decil. 212. n. 1.
 Extractum citata parte, & ea non opponente probat, d. 74. num. 31.
 Quæcumq; igni an admittat appellationem suspensivam, vide **Appellatio suspensiva.**
 Actus enunciatus in instrumento quo tempore præsumatur gestus, vide **Actus.**
 Editio Instrumenti, vide **Editio.**
Interdictum. Interdicto Retinendæ, seu Recuperandæ an agere possit qui dominio renuntiavit, vide **Renunciatio**; & plura de Interdicto, Retinendæ vide in verbo **manutentio.**
 An Interdicto vide vi veniunt fructus ab initio, & quare, decil. 211. no. 8.
Interesse Cambiorum, vide Cambia.
 Probari debet incontinenti ad effectum impediendi executionem litterarum Apollinariorum, & quando illud dicatur probari incontinenti, d. 55. n. 14. & 15.
 Item ad effectum vi quis audiri debeat in petitorio quomodo probandum in. vide **Petitorio.**
 Venditor quando possit petere ab Emptore, vide **Emptor.**
 Agi ad interesse solum licet in contractibus nominatis, data contraventione, non autem ad illorum resolutionem, d. 9. no. 3.
Inserucloria simplex, & lata sine citatione non transit in iudicatum, nec opus est ab ea appellare, decil. 74. n. 60.
 Interpretatio accipi ca debet per quam actus est magis iuri conformis, decil. 78. no. 10.
 Visati ea debet per quam Testator corrigere præcedem dispositionem, d. 81. n. 5. t. vide **Verba.**
 Animatio facta auctoritate Iudicis obligat, & consilium Intimatum in mala fide, d. 9. no. 10.
 Fieri debet si Iudex mandavit decretum Intimari, & illa reprodi debet debet ante executionem, decil. 37. n. 10.
 Intimationis defectus purgatur ex Rei comparitione, decil. 9. num. 16.
 Intrudere se quis non potest in possessionem Parochialis ante factum concursum, d. 137. no. 15.
 Fallit si præcessit titulus coloratus ibidem, num. 26. & declarat text. in cap. **Auraria de elect. lib. 6.**
 Intersu Administratores, vide **Administratores.**
 Intersu lite pendente, exceptionibus illis vi potest, quæ principali condemnatio conceditur ad impediendum executionem, decil. 88. no. 8.
 Restituere tenetur fructus, & distributiones perceptas, quæ Capitalio accesserunt d. 55. no. 13.
 Inventarij Beneficium non tollitur à muliere dorem repente, cum non si quoad illud privilegia, decil. 1. no. 27.
 Præferat heredem ne sit in damno, decil. 1. no. 30. Declara vt ibidem.
 Omissio, cuius confectio fuit expresse hæredi ordinata à Testatore, arguit indistincte in quolibet hærede dolum, & usurpationem bonorum, decil. 239. no. 8. & in silio non solum vique ad metam legitimæ, fed etiam ultra nu. 9. Intellige, vt ibidem.
 Iudicis præsumptionem usurpationis bonorum defuncti contra heredem, qui illud facere omisit, ita vt non sit itandum ipsius assertioni, decil. 219. no. 4.
 Declara quod hæc præsumptio non ita urget in silio sicut in extranea iuxta aliquorum opinionem, decil. 239. no. 5. quæ tamen non vident iura, fed declaratur, nu. 7.
 In Solemnitatem Inventarij statim Statutus, aut consuetudini locorum, d. 211. n. 5. & d. 241. nu. 7.
 Inventario. Bona defuncti penes tertios existentia describi non debent in inventario, d. 241. n. 11.
 Confessio hæredis facta in Inven. vide **Hæres.**
 Inventarium. Curator tenetur conficere nomine pupilli, cui omissio illius non præiudicat, dec. 165. n. 2.
 Hæres conficere tenetur iuxta præceptum Testatoris, aliis si petat legitimam, seu Trebellianicam in bonis illius, oblat ex exceptio non confectiois Inventarij, d. 165. n. 2. & d. 194. n. 5. & 6. vide plura in verb. **Legitima.**
 Hæres si conficere omiserit iuxta præceptum Testatoris dicitur, in dolo, & contumacia, dec. 213. n. 14.
 Filij si conficere omiserint, non amittunt Trebellianicam, decil. 219. num. 3.
 Item non prius inter successione, prout nec extraneal, fed solum tenentur Creditoribus; & Legatariis ultra vires hereditarias, d. 219. n. 2. & 6. quod procedit ex præsumptione usurpationis bonorum defuncti, n. 7.

Operatur vt hæres non sentiat damnum, & possit bona hereditaria à propriis separare, decil. 235. n. 3.
 Item operatur vt hæres non teneatur ultra vires hereditarias, non autem illum eximiat ab obligatione retinendæ quod fuit non est, decil. 245. nu. 5.
 Probat dominium, & possessionem defuncti, decil. 155. num. 2. & præsertim contra illud conficiendum, ibid. n. 1.
 Item probat non existentiam aliorum bonorum defuncti præter ibi descripta, iurat quos probandi alia bona extraneas allegant in eumbar, d. 211. n. 2. & 3. & d. 241. n. 7. & 9. vbi quod potest etiam ad effectum vt intret actio iudicialia.
 Item probat pecuniam non extare in hereditate, si in eo non iterari descripta, d. 1. no. 16.
 Item plene probat contra heredem, d. 192. nu. 13.
 Hæredi qui non exhibuit inventarium fuit delegata audiencia in Rota super petitione prædij, alij per Testatorem legati, quod hæres ex antiquo fideicommissio ad se spectare prætendebat, d. 213. no. 13. vbi redditur ratio.
 Hereditas præsumitur Opulenta si non fuit confectum inventarium, d. 213. n. 17.
 Perna textu in **l. fm. C. de iur. delib.** non procedit contra pupillos, d. 211. num. 14.
 Cetera, vide in verbo **Hæres cum benef. &c.**
Inventarium Casti facta cum Villis, non comprehendit Villas, quæ non sunt iuxta Castrum nisi in inventiura probeant illas fuisse Castro assignatas, d. 28. nu. 16.
 Castorum, facta cum Villis, agris, prædij, pratis, &c. an operetur vt omnia bona fide intra fines sint feudalia, vide **Fenudalia.**
 Probat onus solvendi Canones ad favorem inuentientis, & etiam contra tertios, concurrentibus administris, d. 112. no. 5. Et plura admodum vide sub no. 6.
 Clausula ad habendum apposta in Inventiura quid operetur, d. 212. no. 10 & 11.
 Invenit cogi quia non potest acceptare rem etiam pro multo minoris pretio, quam valet, d. 153. nu. 10.
 Ipsi dictio quid importet, d. 151. n. 5.
 Index Compulsor, vide **Compulsio.**
 Deponi mandant pecuniam solvendas cui de iure, quomodo mandasse censetur, d. 210. n. 23.
 Iniusse procedere non prius possessione, decil. 114. n. 3. & d. 131. n. 6. & 198. no. 17. præsertim si præcesserit inhibito A. C. d. decil. 132. nu. 7. Et passim Rota dat manutentionem contra factum Iudicis nullius, & iniusse procedendi, d. 114. n. 4.
 Iudicare non debet ex multiplicitate Authorum, fed secundum iustitiam, & æquum videretur, d. 76. no. 14.
 Pronunciatio Rorum connectitur esse abluendum, dicitur pronunciatio super petitorio, d. 193. nu. 7.
 Pronunciare potest super nullius in causa restitutionis in integrum, prout in causa appellationis, decil. 153. n. 8. præsertim quando exceptio nullitatis habet secum admixtam iniustitiam, d. 153. n. 9.
 Recusatus, vide **Recusatio.**
 Scriptura informis non possit fidem adhibere, vide **Scriptura.**
 Verborum interpretationem cum in dubio feruat debet, quæ vtrique parti consilium, dec. 82. nu. 26.
 Iudicis citatio ad dicendum contra deputatorem Iudicis non est necessaria, d. 65. no. 7.
 Decretum quando habeat vim definitivæ, d. 84. n. 8.
 Incompetentia quando obici non possit, d. 112. nu. 13. & d. 114. numero 2.
 Monitor facta partibus presentibus habetur pro vera citatione, decil. 198. num. 8. & decil. 105. num. 1. & creditur Notario attestanti de presentia partium in Iudicio, dist. decil. 105. numero 2.
 Officium cessat, cessante iurare, d. 153. nu. 16.
 Dator in subsidium nempe vbi nulla competit actio, d. 153. n. 6.
 Imploratum quando debeat pro dec. dec. 153. n. 4.
 Imploratum non videtur intensata fuerit alia actio certa, non obstantibus clausulis generalibus in libello apposis dec. 153. num. 6.
 Remedium ex extraordinarium, & idem cooperetur non potest cum remedio ordinario certo, & individuo, decil. 153. numero 5.
 Superioris licentia supplet licentiam Iudicis Inferioris, decil. 83. numero 14.
 Iudicium Executionum, vide **Exsecutio.**
 Inchoari non potest cum Procuratore Capitali, quando contra illud agitur ad relaxationem censuratum, fed debet fieri intimario Capitalio legitime congregat, decil. 104. 14.
 Ordinarium quando fit præiudiciale executioni, d. 112. n. 8.
 Sententia, seu decretum in Iudicio summario an præiudicet in Iudicio plenario, d. 41. n. 2.
 Iura Compulsata, vide **Compulsatio.**
 Extracta citata parte, & ea non opponente probant, dec. 74. numero 31.
 Extracta lite pendente sine citatione partis quando probant, dec. 18. nu. 23.

Index. *Materia*rum.

- Retracta** *presente* parte *adversaria*, nullam admittunt oppositio-
nem, decil. 91. n. 31.
- Non attenditur** si non sunt *de actis*, d. 199. n. 7.
- Producta**, fuisse retracta ex Notario quomodo probatur, dec. 33.
num. 14.
- Producta** non dicuntur de actis, si in illorum repetitione non
fuit expressum quantum essent, decil. 15. n. 3. Et maxime
procedit quando non constet de tempore factæ productio-
nis, ibid. n. 4.
- Item** non sunt de actis si fuerint producta parte non citata, dec.
33. n. 6. *Cetera*, vide in verbo *Productio*.
- Transportata**, vide *Transportatio*.
- Iuramentum** duo sunt impetrare indultum, & eo impetrato non uti,
decil. 9. n. 9.
- Iuramentum**, Absolutum à iuramento expresso, non censetur absolu-
tum ab alio expresso, d. 1. n. 1.
- Contrarius** iuramentum si dicitur qui obstringit indultum, quod
iuratum non obtinere, d. 5. n. 1. & an repelli possit exceptio-
ne petitorij, vide *Petitorium*.
- Papa** dom aliquid concedit, non præsumentur dispensare à iura-
mento quo quis obstringitur, d. L. n. 3. præsumitur dom non
apparet de iusta causa, ibid. n. 6.
- Iuramentum** non defuncti licet non præsumitur hæredes quoad reatum
petitorij, obligatio tamen iuramenti transit ad eos, decil. 1.
num. 14.
- De stando** Laudo quomodo interpretandum, vide *Laudem*.
- Facit rem præcisè debere**, d. 1. n. 13.
- Iustitia** committitur, & idè ea deficiente, & illud deficit, d. 121.
num. 31.
- Læsum** omnem excludit dummodo servari possit sine peccato,
121. num. 33.
- Fallit** stante absolute, ibid. n. 18. & maxime si læso sit ultra
dimidium in magno excessu, n. 13.
- Minoris** præstitum in contractu celebrato contra formam Statu-
ti præsumitur inratum esse dolo extortum, non est
obligatorium, d. 18. n. 1.
- Nullum** est quando Statutum illud præsumitur dolose extortum,
d. 155. no. 10.
- Probat** crediti quantitatem quando creditum est in genere pro-
batum, d. 90. n. 10.
- Remitti**, interpretari, & dispensari potest Papa, d. 18. n. 1.
- Renunciatio** specialis vim habet, d. 1. n. 13.
- Requisitum** ab *argidiana* in Contractibus Minorum, vide
gidiana.
- Validat** non potest contractum nullam ob publicam utilitatem
principaliter, d. 18. n. 5.
- Ampla** primò ut in eo casu contrahens, nec obligetur in foro
conscientiæ quando non fuit effectus locupletior, d. d. 18.
num. 8.
- Ampla** secundò ut totaliter contrahens, nec civiliter, nec natu-
raliter obligetur, d. 18. n. 13, & 18.
- Ampla** tertio etiam in muliere contrahente, d. 18. n. 16.
- Iuris** assensio, seu *restitutio*, vide *Assensio*.
- Declaratio**, & tenentur ærum Rotalium spectat ad Papam, & ad
Romam, decil. 114. n. 8.
- Presumptio**, vide *Presumptio*.
- Infiducia** delegata exprimit per primam sententiam etiam nullam,
d. 8. n. 2. Supple in verbo *Delegatum*.
- Dominorum** Castorum qualis sit etica ea quæstia sunt inter fi-
nes illorum d. 18. n. 4. & 13.
- Executoris**, vide *Executor*.
- Fundatarij** super toto territorio non comprehendit dominium
agrorum in illo existentium, d. 18. n. 14.
- Iudici** tributur ex commissione obrepticia, parte non apponen-
te, d. 45. n. 5.
- Consensisse** quis dicitur in iurisdictionem Iudicis coram quo co-
paruit non facta protestatione quod nolebat in eo consen-
sire, d. 65. n. 4.
- Defectus** Iurisdictionis opponi non potest in Iudice, coram quo
quis fuit causam prosequutus, d. 122. n. 2.
- Maintenance** au deuri in iurisdictionalibus ob assensum Ioris,
vide *Maintenance*.
- Quasi** possessio exercitij Iurisdic. in vna specie extenditur de
vno actu ad alios actus comprehensos sub eadem specie,
d. 126. n. 3.
- Iurium** appellatio venit etiam facultas aliquid faciendi, & dis-
ponendi, d. 40. n. 36.
- Compulsatio**, vide *Compulsatio*.
- Copia** tradita per Notarium quid operetur, vide *Copia*.
- Præservatio**, vide *Præservatio*.
- Productio**, vide *Productio*, & *Iura*.
- Transportatio**, vide *Transportatio*.
- Ius** Antiquum si indinet æquiparationem inter duo quid operetur,
vide *Æquiparatio*.
- Canonici** servari debet in rebus Ecclesiæ etiam in causis pro-
phanis, d. 136. n. 1.
- Civile** emanat à civili ratione, quæ sicut & ius civile, variatur,
d. 78. n. 44.
- Commune** contrarij minus debet quam fieri potest, d. 19. n. 10.
- Interpretari** debet strictè, d. 140. n. 7.
- Nature** commune est omnibus animalibus, d. 76. n. 19.
- Immutabile** est, d. 76. n. 13.
- Ratione** qua efficitur, d. 76. n. 43.
- Quæstum** alicui vigore Statuti, non potest auferri ex causa vo-
luntaria, d. 149. n. 11.
- Suum** nemo abiecit præsumitur, d. 13. n. 17.
- De iure** alicuius constare dicitur incertum, & quousque aduersarius
non obtinet declarari contrarium, d. 117. n. 14.
- De iure** constare, dici non potest quousque constare potest de non
iure, d. 61. n. 7.
- Iurispersona** non donatio non valet, non confitio de pertinentia do-
nantis, d. 73. n. 7. Nec relectur in hoc casu illius confirmatio
nisi in prædictum ipsius donantis, d. 71. n. 6.
- Item** non valet regulariter sine consensu Ordinarij, d. 179. n. 10.
& d. 189. n. 8.
- Et quid** si consensus interuenit post presentationem, d. d. 189.
num. 9.
- Ut valeat**, non sufficit auctoritas Vicarij, sed requiritur ipsius
Episcopi, d. 87. n. 14.
- Fallit** si donatio facta fuerit inter Comparationem, d. decil. 87. n. 15.
- Enunciatio** cum dictione *defensum*, censetur apposta de-
monstratiue, non autem taxatiue ad exclusionem hære-
dum, d. 173. n. 4.
- Enunciatio** cum mentione quod illud sit N. & suorum filiorum,
non probat Iurispersonas esse gentilium, si non sit facta
taxatiue, sed est intelligenda de filiis uti hæredibus, dec.
873. num. 2. *Cetera*, de Iurispersonarum gentilitio, vide
infra in verbo *Iurispersonarum*, vbi *Gentilium*.
- Pertinentia** probatur ex quo præsumitur est hæres, & descendens
illius, qui erat in quasi possessione præstandi, d. 100. n.
4. & d. 179. n. 1. & d. 189. n. 1.
- Observantia** talis præsumitur quæ sit Iurispersonatus ab initio,
& idè si Iurispersonatus fuit ab initio hæreditarium, ob-
servantia pariter hæreditaria præsumitur, d. 173. n. 1.
- Quasi** possessio non transferitur in successorem, sine vniuersalem,
sine particularem, sed in eo opus est nouo acta & exerci-
tio iuris iuris, d. 61. n. 14.
- Ampla** etiam si exarctè Statutum de continenda possessione in
successorem, d. d. 61. n. 15.
- Statut** præcedens non mutatur ex confirmatione Apostolica po-
tente secuta, nam licet adit potestas, non tamen concurre
voluntas, d. 147. n. 8.
- Vltimus** attenditur ad dignoscendam qualitatem Iurispersona-
tus, d. 199. n. 13.
- Bulla** Confirmatoria Iurisp. si debet in subrepticia, obseruantia subse-
quente, potius præsumitur debet in vim rituli validi, & sic alie-
rius confirmationis præsumptæ, quàm rituli inuulidi, dec.
147. n. 13.
- Probationes** super pertinentia Iurispersonatus non dicuntur ritul,
& legitimæ factæ, non citato possessore, d. 15. n. 6.
- Iurispersonatus** acquiritur ex donatione, d. 147. n. 1.
- Ampla** re dicitur requiritur censetur facta non solum ad fauorem
donantis, sed etiam illius hæredem, ibid. n. 2. & præsumitur
si in donatione fiat mentio de beneficiis, n. 4.
- Item** acquiritur Rectori Ecclesiæ simul cum Fundatore, si bene-
ficii firum est in ipsa Ecclesia, quæ fundum dedit, d. 91. n. 14.
- Fallit** de consuetudine, quæ acta totum Iurisp. acquiritur illi, qui
erexit, & donauit d. 91. n. 7.
- Non** acquiritur ex augmento dotis ille beneficius fuit iam con-
gruus dotatum, d. 179. n. 8.
- Dorem** quam repetitur habere de presenti, præsumitur habere
in executionem Bullæ, in qua fuit promissa donatio, d. 101.
num. 2.
- Erectum** cum dote, quæ postea non habuit effectum, an arredata-
tur, d. 121. n. 4. & 6.
- Ecclesiasticum** efficitur, si antea erat penes laicum & postea
transiit ad Ecclesiam, d. 110. n. 14.
- Ecclesiasticum** est, quod spectat ad Beguinas, d. 139. n. 15.
- Gentilium** an sit, quod spectat ab Vniuersitatibus, d. 112. n. 3.
- Civilium** competit in capitis, d. 159. n. 11.
- Gentilium** est si exat: pro descendentiis, aliis secus, dec. 121.
num. 1. & 7.
- Gentilium** non censetur, stante præsentatione, in qua sit hære-
dum mentio, d. 199. n. 11.
- Vide** cetera de Iurisp. Gentilium supra in verbo *Iurispersona-
tus*, in vbi *Enunciatio*.
- Hæreditarium** est de sui natura & transitorium ad hæredes etiam
extrados, d. 147. n. 3.
- Vbius** est quam Gentilium, d. 147. n. 14.
- Individuum** est, & totum residet penes singulos, & idè non at-
tenditur maior numerus Patronorum in abstracto, sed solum
maior numerus eorum, qui realiter præstant, d. 199. n. 10.
& d. 150. n. 5.
- Laicale** efficitur si antea spectabat ad Capitulum, & postea fuit
acquisit Custodibus secularibus Cōfraternitatibus, d. 140. n. 13.
- Laicale** est, si illud spectat ad Cōfraternitatem laicalem, &
Cōfratres non distinguuntur aliquo Religio-
nis, & illud fuit à Neco fundatum de bonis,
probatur,

et Conclusionum.

prophanis, d. 130. num. 1. & 5. Que opinio est communior, æquior, Ecclesie magis fauorabilis, & à Kota sequuta, cum qua etiam concurrebat obseruancia Cancellaria Apostolica, dicto num. 1. Et præsertim dicta opinio procedit, si iurpatronatus non fuit relictum Confraternitati, sed Cuthodibus illius, qui cum sint laici, & faciant principaliter, & totum considerat, solum de eis habetur ratio, non autem de Confraternitate, ibid. n. 1. & 3.

Legatum censetur, si legatum fuit Caltum, cui illud coheret, d. 61. n. 29.

Legatum non censetur ex eo, quod legatum fuit ius priuandi Cappellanos, d. 87. n. 20.

Libertatem non acquirit, si Patronus non fuit prosequutus appellationem in iudicio possessorio, dum non constat de animo dimittendi possessionem, d. 13. n. 10.

Libertatem quando acquirit ex præscriptione Ordinarij, dec. 74. num. 19.

Præscribitur per obseruanciam quadragenariam aduersus Compatronum etiam sine titulo, d. 115. n. 6.

Probatur ex confessione permutantium ad effectum annullandi permutacionem factam sine consensu patronorum, d. 165. num. 15.

Item probatur ex enunciariis, d. 87. n. 4.

Item ex instrumento fundacionis, & dotacionis, d. 100. num. 2. & dec. 179. n. 1.

Item ex pluribus præsentacionibus continuatis, & effectum sortitis per obitum vel cessacionem vnius & præsentacionem cum institucione alterius, d. 100. n. 5.

Item probatur leuioribus probationibus, quando Ordinarius nõ est in causa, d. 87. n. 7. & quæ probationes in hoc casu sufficiant, d. 163. n. 14. & 15.

Item valde confert fama Dotacionis ad probationem iurispatronatus antiqui, d. 101. n. 2.

Non probatur in præiudicium Episcopi ex enunciatiua simplici Vicarij de iurispatronatu, d. 64. n. 15.

Item non probatur ex sententia, quæ non iustificatur ex actis, d. 87. n. 13.

Item si fuit enunciatum cum dictione præteritum, d. 71. n. 3.

Relictum Cuthodibus Confraternitatis, quæ est addita loco pio, an censetur relictum Inritu dicti loci pii, ira vt ille fuerit principaliter comtemplatus, d. 130. n. 4.

Relictum si fuerit à fundatore, deficientibus proximioribus masculis de eius familia, vocatus ad illud, tenetur probare existenciam conditionis, d. 15. n. 4.

Spectare ad aliquam familiam ex dotacione & fundacione, si narratum fuerit, debet talis narratiua iustificari, d. 87. n. 17.

Transit ad hæredes extraneos de vi natura, d. 113. n. 1.

Transit cum vniuersa hæreditate, d. 87. n. 10.

Beneficium esse de iurispatronatu licetum, quartari debet, aliis gratia est subreptitia, d. 100. n. 7.

Clausula verificata iurispatronatu, quid operetur, d. 87. n. 18.

Remissoria quando fit coeodencia, vel deneganda ad probandum iurispatronatus, vide Remissoria.

Cætera perentencia ad maiestatem iurispatronatus, vide in verbo Patronatus, & præsentatio.

Præsentandi, vide Præsentatio.

L

LÆDI quis non dicitur ex adu, quem non impleuit, decif. 146. num. 15.

Laje ad effectum Restitucioneis in integrum, vide Restitutio in integrum.

Enormis in laudo ad effectum rescissiois, qualis esse debeat, vide Laudum.

In Donacione, Transfacione, seu Renunciacione, an attendatur, vide in suis singulis materiis.

Inducitur ex erroribus circa factum, d. 100. n. 5.

Iuramentum statim, an excludatur, vide Iuramentum.

Dolus oriens ex enormissima læsione æquiparatur dolo ex proposito quoad rescissioem, d. 111. n. 29.

Laici admittuntur ad remouendum Prælatum, qui non habet canonicum titulum, d. 55. n. 10.

Laudum, actionem realem vnde producit, quando fertur super actione reali, d. 110. n. 14.

Actio priuata non nouatur per laudum, d. 110. n. 11.

Appellacionem suspensiuam admittit ex Statuto Vrbis, d. 110. n. 1. fallit vt n. 1.

Emologari non potest antequam fectur, d. 100. n. 18. Amplia, etiam stante iuramento, d. 100. n. 19.

Emologatum ecce qui debet, ac obseruari, d. 136. n. 5.

Emologatum expresse corrigi amplius non potest, præsertim si sit iuratum, decif. 100. n. 14. Nec rescindi potest, nisi probata enormissima læsione vitra dimidiam, dicta decif. 100. n. 15. Declara procedere quando laudum emologatur postquam est iam laudum, & publicatum, secus si antea, d. 100. n. 16. & ratio redditur ibid. n. 33.

Emologatum expresse dicitur, si illud fuit à partibus subscripserit, & approbatum, cum promissione obseruandi omnia in eo contenta meio iuramento, d. 136. n. 3. & d. 100. num. 3.

Declara, vt si laudum est nullum, nunquam expresse emologari possit ob partium subscripcionem, vt valeat in vim laudi, nec rei iudicæ auctoritatem habeat, d. 100. num. 24. & 18. amplia, vt num. 15. Valere tamen potest in vim pacti, d. 136. n. 7. & d. 100. n. 4. Declara primo habere locum, quando subscribitur laudum iam laudum, non autem antequam feratur, quia tunc deficit consensu, d. 100. n. 18. & 13. Declara secundo procedere quido subscripserit partium fuit facta simulante, lectus si separatim, dicta decif. 100. n. 14. Declara tertio non procedat, quando probatur, quod subscripserit fuit facta eo non lecto, non habita notitia de contentis in illo, dicta d. 100. n. 19. Imò præiunetur partes non habuisse notitiam, quando subscripserit præcessit laudi publicationem, d. 100. n. 31.

Emologatum tacite dicitur, si à tempore scientiæ illius, non fuit appellatum inter terminum iuris, d. 136. n. 1. & d. 100. n. 1. Declara, vt in d. 100. n. 1.

Item emologatum tacite dicitur, si quis sponte bona in executionem laudi dimiserit, & clausæ cum effectu tradiderit, d. 136. n. 3. Intelligit, vt in d. 100. n. 16.

Emologatum vt dicatur, non sufficit actus æquinoi, decif. 100. num. 17.

Nullum est si arbitri excedant, aut extendant compromissi formam, d. 100. n. 8.

Item si derogent rebus, quibus derogare non possunt, dicta decif. 100. n. 9.

Item si imponat paribus silentium, volentes laudum habere vim generalis quietacionis, d. 100. n. 10.

Item nullum est si Assimatores bonorum in compromisso electi, reseruatur tibi facultatem illa diuidendi, & estimandi, cum talis reseruatio fieri non possit sine partium consensu, sed on nia simul, vnicuique laudo diuidi, & estimari debeant, d. 100. n. 7.

Nullum, licet valeat in vim pacti, stante partium emologacione, tamen non habet paratam executionem, sed via ordinaria agendum est, d. 100. n. 33.

Opus non est à laudo appellare, decif. 100. n. 13.

Ratificans antequam feratur, tenetur illi stare, si approbacionis tempore, habebat notitiam de contentis in eo, decif. 100. n. 18. Declara, vt num. seq.

Rescinditur ex capite enormissimæ læsionis, decif. 111. num. 18. lexio sufficit in sexta parte quantæ sit controuersia, & quodq; in maiori, vel minori arbitrio Iudicis, d. 100. n. 1. & 21.

Iuramentum de stando laudo habet in re tacitam conditionem, nullum fuerit arbitratum, & idem est in simplici promissione, d. 100. n. 10.

Legatum capere debet rem legatam de manu hæredis, d. 61. n. 8.

Dominiis est rerum legatarum à die mortis testatoris, decif. 115. num. 7.

Declara id procedere ex speciali legis privilegio, & iuris fictione, d. 115. n. 9.

Possidere non incipit priusquam res legata, ei ab hærede tradatur, d. 81. n. 1.

Reparatur institutus in re certa, dato vniuersali hærede, d. 114. num. 18.

Legatum annum si fuerit relictum Confraternitati pro matricandis puellis, ab alio tamen eligendis, Confraternitas non censetur donare de proprio, sed solum reparatur nuda Ministris, & dotes ei non sunt restituendæ, decif. 171. non n. 4. & 5.

Casti, cui coheret iurispatronatus, an comprehendat iurispatronatus, d. 61. n. 29.

Cuius factum, Cuius factum censetur, d. 130. n. 10.

Compensari debet cum debito necessario testatoris, d. 114. n. 1.

Quod procedit ex am in hærede, ita vt delictum necessarium quoad defunctum, necessarium fit ad hunc effectum quoad hæredem, & test. mentum hære. it. ut utatur testamentum defuncti, d. decif. 114. n. 3. & 4. Et plures coniecturæ examinantur, ad effectum iudicandi, an & quando intret Compensatio, de quibus ibid. n. 1. & seq. in fine.

Confratribus relictum, non censetur relictum Confraternitati, d. 130. n. 9.

Conditionale censetur, factum de re fideicommissi subiecta, quarecus obtruncat confirmatio Apostolica, ita vt non obtruncat confirmacione legatum nullum fit ex defectu voluntatis, d. 119. n. 5.

Conditionale si ficit, deficientie conditione, cedisse lucro hæredis, d. 114. n. 14.

De bonis suis solidum factum à testatore quid operetur, d. 11. n. 6.

Doti, vide Doti.

Episcopio factum, censetur Ecclesiæ factum, d. 130. n. 8.

Filiæ factum iure institutionis, & pro legirimo, intelligitur factum in bonis stabilibus, & id eo filia cogi non potest ad accipiendum pecuniam, d. 191. n. 8.

Index Materiarum,

- Mulier factum, donec & quousque nubat, importat interim proprietatem, cum onere restitutionis in casu nuptiarum, d. 11. n. 7. limita. v. 18.**
- Importare non potest nuda alimenta, dicta decif. 81. n. 8.**
- Relictum in subsidium an censetur, statim strictissimo fideicommissio, d. 81. n. 16.**
- Pensionum quando valeat quoad ipsas pensiones, & quando quoad illarum assimilationem, d. 17. n. 3. & 10.**
- Possessoris est nullum, d. 61. n. 10.**
- Fallit quando relictum est, non solum per viam legatam, sed etiam donationis inter vivos, quia tunc transferit possessionem in legatarium, d. 61. num. 15. Declara procedere si in vitalibus fuit sequens acceptatio legatarii, dicta decif. 61. n. 17. & 18.**
- Proprietatem in dabo importat, non autem usufructum rei legatarii, d. 81. n. 5.**
- Quantitatis non comprehenditur sub dispositione text. in l. 2. filio, ff. de furt. d. 191. num. 5. Et an facultas soluendi quantitatem, quae est in obligatione, expiet per litis contestationem, d. 191. n. 6. 7. & 8.**
- Quantitatis soluendum in stabilibus, dicitur legatum quantitatis, & non speciei, ita vt quantitas sit in obligatione, speciei vero in solutione, & in hoc casu fructus non debentur iure domini, decif. 191. num. 3. & 4. Declara vt per tot.**
- Rei alienae, quam relocator suam esse credebat, valet in totum, si vero in ea solum ius aliquod relocator habebat, ius solum legatum censetur, d. 146. n. 9.**
- Rei alienae valet quoad assimilationem, si res est in communi commercio, alias non, decif. 17. num. 1. & 2. Declara vt num. 4.**
- Rei Ecclesiae valet quoad assimilationem, nisi non sit sacra, dec. 17. num. 9.**
- Rei fideicommissio subiectae intelligitur a testatore factum de rebus super ea ad ipsum spectantibus, ratione legitimae, & dotis maritae sibi debita, d. 93. n. 14 & d. 119. n. 6. limita, & sublimita, vt n. 7. & 8.**
- Cetera delegata rei fideicommissio subiectae, factio per Testatorem, vide in verbo Testator.**
- Rei haereditas factum a testatore, vide Testator.**
- Rei in qua legas habet ius morte sua perituum, intelligitur tantum de illo iure, quod habet in dicta re, licet legatum reddatur iurante, & haec coniuncta personae, decif. 10. n. 11. & d. 61. n. 19.**
- Fallit primo, quando res illa, in qua testator habet ius morte sua perituum, erat haereditas, vel futura haereditas, d. decif. 10. num. 12.**
- Fallit secundo, si apparet testatorem voluisse legare solum ius illud, sed etiam rem ipsam, ibid. n. 13.**
- Rei Legatarij, seu ipsi debent esse nullum, d. 153. n. 24.**
- Fallit si plus sit in legato, quam in debito, ibid. n. 15.**
- Rei Minoris debetur in ipsa re, si iudex decreuerit rem posse vendi, alioquin debetur, assimilatione, d. 17. n. 8.**
- Si volet, alicui factum, non debetur nisi vellet declarari, decif. 40. num. 33.**
- Verbi non debet contra voluntatem relocatoris in damnum legatarij, d. 1. n. 9.**
- Vsufuctus quando non valeat, vide Vsufuctus.**
- Fructus legati facti in bonis stabilibus, & tantum ad rationem quinque pro centenario, d. 181. n. 2.**
- Possessio rei legatarii non transiit ad legatarium antequam sit corporaliter apprehensa, d. 185. n. 11.**
- Salutarium an competat pro legato, vide Salutarium.**
- Legitima accipitur regulariter in iure, vt debita pro necessariis alimentis, d. 76. n. 15.**
- Ascendentes relinquere debet titulo institutionis, prout descendentes, d. 76. n. 55.**
- Ascendens aucta filij, prout descendens, d. 75. n. 23. & 51.**
- Ascendendum, & descendendum pro legem, aut consuetudinem minus, & rolli potest, dummodo super sit alimenta, & in hoc patet sunt liberi, & parentes, decif. 76. num. 24. & 38.**
- Nec in legitima Ascendens apponi potest grauamen, sed tollitur ipso iure, sicut in legitima descendens, d. 76. n. 53.**
- In legitimam Ascendens, & Descendens, de iure antiquo Digestorum, imputabatur indistincte fructus percipi, d. 76. num. 1. & num. 57. & an sicut dictum ius antiquum fuit correctum per ius nouum quoad Descendentes, ita etiam censetur correctum quoad Ascendentes, d. 76. num. 3. & nu. 57. vbi tenetur affirmatiua, & rationes cur fructus in iuram legitimam imputentur, vide sub numer. 62. & seqq.**
- Comprehendi non debet sub generali renuntiatione de bonis paternis, nisi fiat de ea expressa mentio, decif. 146. num. 33.**
- Consideratur tripliciter, d. 76. n. 18.**
- Debetur su corporibus hereditariis, & ex illis debentur fructus iure domini, decif. 191. num. 9. & 10.**
- Debetur potest ex substantia defuncti, d. 76. nu. 61. & n. 43.**
- Detrahi iterum non debet, si fuit semel detrahita, d. 13. n. 7.**
- Detrahi non potest ex mobilibus, iuribus, & actionibus fideicommissio subiectis, extantibus bonis stabilibus libentibus, dec. 119. num. 10.**
- Eligi an possit in bonis antiqui fideicommissi, decif. 119. n. 7. & 8.**
- Filiis libera debetur, non obstat reciproca conuentione inter eos facta, de succedendo in bonis paternis, decif. 146. num. 31.**
- Filio debetur in bonis paternis, d. 24. n. 2.**
- In subsidium debetur filio ex bonis fideicommissi, non extantibus bonis liberis, sed si bona libera extent pro parte relictum debetur ex bonis fideicommissi, decif. 141. num. 21.**
- Non debetur filio, qui patri praedecessit, decif. 131. num. 4.**
- Cetera de legitimis filiorum, vide infra in verbo Legitima.**
- Nepoti debetur, parte praedecessit, non ex persona patris, sed ex propria persona, decif. 131. num. 3. & 5. vide reliqua de legitima nepotis in verbo Legitima.**
- Nomen, & quoram assumpti a iure civilis, tam illa, quae debetur Ascendenti, quam Descendenti, decif. 76. num. 19. & 10.**
- Parentibus debetur de iure naturae stricto, decif. 76. num. 1. & in ea pars sunt cum descendentes, cum sint quoad illam expressae ex aequo, licet non quoad Tribellianum, ibid. nu. 13. & 66. Contrarium, quod Parentibus legitima debetur tantum de iure civilis, libetis vero etiam de iure naturali, n. 15. Verius tamen est legitimam etiam debentur etiam de iure naturali, numero 17. imo fortius vt visus naturalis, quam filius, n. 33. & contrarius respondetur, n. 45. & seqq.**
- Ampla primo, vt legitima debeatur etiam parentibus, & filiis diuisibilibus de iure civilis in honorem laqueus, vt filius retributionem, licet non debeatur alimentis, d. 76. n. 37. 39. & 41.**
- Ampla secundo, vt debeatur tam descendentibus, quam ascendentibus cum fructibus a die mortis, d. 76. n. 66.**
- Declara vt si filius, & parentibus minus legitima reliquatur eis data actio ad supplementum, non autem de inoffensio, d. 76. n. 51. & 54.**
- Haeres grauat alienando rem fideicommissio soppositam, censetur illam eligere pro iura legitima, & pro iure credito, ita vt volente fideicommissario, non possit illam non impetare, d. 119. n. 9. Cetera de legitima haereditis grauari, vide infra in verbo Legitima.**
- Legatum filij factum iure institutionis, & pro legitima, vide Legatum.**
- Legitima filij non amittitur quod non contumeliam inuenturij, dec. 213 num. 1. sed ad quod ipse teneatur, vt late sub nu. 15. Et an statim dicta ommissione, praesumatur, bona legitimam excedere, d. 113. n. 16.**
- Filius, inuentarium si facere omiserit, & velit legitimam detrahere, ex legatis, seu bonis fideicommissio soppositis, & non consistit de bonis liberis, praesumitur existimare aliorum bonorum, & quod illi filius subtraxerit, de illique furti satisfactus, d. 113. n. 1. Et an & quando concedatur filio remissio ad probandum contrarium, vide Remissio.**
- Filius legitimam accipere in pecunia, an cogi possit, dec. 192. num. 8.**
- In legitimam filij imputantur bona primo loco alienata, d. 14. n. 3. & 7.**
- Non imputantur in legitimam, quod non petuntur immediatè ex substantia defuncti, d. 11. n. 13.**
- Haeres grauat imputare potest in legitimam per eum alienata, volente fideicommissario, d. 119. n. 9.**
- Imparatur non debet in legitimam haereditis grauari bona per eum alienata pro soluenda decedente testatoris, d. 119. num. 21.**
- It. imputari non debent bona per eum vendita, quae postea fuerunt ipsi ab emptoriis retrocedenda, dicta decif. 119. num. 11.**
- Item imputari non debet res fideicommissio subiecta per eum data in emphiteusiam ad meliorandum pro certo anno Canonem, cum Canon exstiterit in dicto fideicommissio, & actualiter exigatur decif. 119. n. 10.**
- Mater imputare tenetur in legitimam sibi debitam in bonis filij, fructus quos percipit ex illius haereditate, iuxta opinionem magis communem, decif. 76. n. 1. Contrarium resoluatur, num. 49. Quod ratio rationibus comprobatur, num. 49. & seqq. & contrarius respondetur, n. 45. & seqq.**
- Nepos imputare tenetur in legitimam sibi debitam in bonis aui materni, de iure matrum, ad ipsius petentem**

et Conclusionum.

tam immediate ex sui substantia et iure iudicio, decif. 131. n. 7. prout est quando dos remanet penes filios, ex *Consequens Martini* nu. 9. nec tamen est quando dos non venit immediate ab auctore, sed fuit mariti iure acquisita, n. 12. & 13. Et an sicut nepos impator dote materiam, que in vim Consecrationis Martini remanet penes filios, idem d. eodem fin. si quando statum deferre dorem illius, mare p. de fund. 2. iure hereditario, & quando mater illius sibi suisque hæredibus fuit stipulata, d. 131. n. 9. ubi negatius defenditur tam in statuto, quam in stipulatione, & n. 10. & rationes diversitas, vide in dicto n. 12. & seqq.

Mater etiam non fuerit dorem sibi stipulata, licet teneatur illam imputare in legitimam filii debitam in bonis patris, non ideo teneatur filius quavis sit eius hæres, d. decif. 131. n. 14. Contrarium verus, n. 15.

V usufructus impatur in legitimam, .76. n. 9. & 47.

Legitimam an petere possit, qui venit ex persona filii, qui non conficit inventarium, prout testator mandavit, vide Inventarium.

Legitima detractio non impedit executionem, si legitima fuit iam consumpta, d. 88. n. 12.

Item non impedit transmissionem fideicommissario saltem pro indiufo, d. 14. n. 5.

Declata procedere si agatur de obtinenda infusione in integra hereditate, secus si re particulari, d. 124.

Fideicommissario opponi potest etiam per habentem causam à filio, cui legitima debetur, d. 14. n. 4.

Fructus non debentur si hæredes constituti in mobilibus, que fructus non reddunt, 100. n. 17.

Repletio fit ex substantia hereditaria, non autem ex fructibus, d. 76. n. 17. & 60.

Supplementum debitum ascendentibus transmittitur ad hæredes etiam extraneos, quamvis illud vellet non decedere, si ceteri transmittitur supplementum debitum descendibus, d. 76. n. 55.

Nepotes agere ad supplementum legitimæ, nisi minus illa sit ei relicta, d. 131. n. 60.

Legitima tollit omnem maculam in filio spurio, d. 95. n. 8.

Leodini. Consecratio Leodien. petiunt educationem liberorum in Monasterij vigas ad Lepensium, d. 164. n. 5.

Vult quod contra superflue succedat in usufructu coniugi prædefuncto, d. 89. n. 1. & d. 17. n. 1. Fallit si ante inter coniuges pacto contrario, dicta decif. 69. n. 3. & d. 117. n. 8.

Item vult, quod excoctio, facta vigore sententie lætæ in possessorio, etiam si continet mixturam non sit atrata, vide Atrata.

Lex Annae, §. de ann. legat. declaratur, d. 130. n. 6.

Cum heredes, §. de acq. pos. in quibus procedat, d. 6. n. 10.

Cum prætor, §. de iud. declaratur, d. 34. n. 18.

Cum prætor, §. de iud. et iur. non procedit, quando est commissio causæ restitutionis in integrum, d. 33. n. 10. Amplia vt n. 10. n. 11.

Diffamari. Necesse remediò dictæ legis, actor dicitur quoad illam petitionem, d. 60. n. 13. & alia ad hanc materiam, vide in verbo Leodien.

Fideicommissa, §. si quis in scriptis, §. de legat. 6. quando procedat vel non, decif. 131. n. 5.

Fin. C. de iur. dot. dum penam imponit non procedit contra pupillos, d. 110. n. 14. Et §. si præsentiam dictæ leges declaratur in decif. 1. n. 31.

Generaliter C. de non numer. pecun. limitatur, d. 193. n. 14.

In reb. C. de iur. dot. declaratur, d. 1. n. 14.

In iustum C. de contrah. emp. cessat ob publicam utilitatem, d. 47. n. 1.

Julianus §. offere, §. de act. emp. procedit, contractu ad vnguem non sectato, decif. 9. n. 7.

Libertis 4. §. de alim. & lib. legat. quomodo limitetur, d. 82. n. 19.

Prima, §. item si calculo, §. qui sens. sine appellab. quando procedat, d. 100. n. 6.

Quero, §. de act. emp. declaratur, d. 146. n. 30. & 36.

Qui sit solus §. de solut. explicatur, d. 1. n. 8.

Item an habeat locum in donatione, seu renunciatione, dicta decif. 131. n. 20 & 21.

Scriptis, §. fin. §. in l. declaratur, d. 76. n. 47.

Sine scriptis, §. de conat. & demoftr. refertur, d. 83. n. 10. & 13.

Sine stipulatione fuerit, §. 7. §. fin. §. de verb. oblig. declaratur, d. 129. n. 7. 10. & 15.

Si quis mihi bona, §. insum explicatur, d. 83. n. 11.

Si quis stipulatione fuerit decem, §. de solut. declaratur, d. 193. n. 7.

Si sine matre, C. de bon. matern. quando non interet in nepotibus, d. 126. n. 14.

Lex, actum si fieri requiratur cum certa qualitate, actum sine illa fieri non sufficit, d. 105. n. 11.

Fingere potest, quod non est, non autem homo, decif. 62. n. 13.

Matrimonio consentiens, censetur etiam dote consentire, decif. 143. n. 15.

Libelli copia dari debet Reo quando illa vitra scientiam incitatur ad aliquid faciendum, nec sufficit simplex denuntiatio, d. 30. n. 10.

Inter debet in citatione molestiarum facta venditori, dicta decif. 30. n. 9.

Atticus iur. cedunt loco libelli, & sufficit, quod sententia sit iussu consensu, d. 90. n. 1.

Commisio quando succedat loco libelli, vide Commisio.

Libellus Cum clausula deducens omnes res, & vide Clausula deducens.

Non requiritur in executiis, & summarijs, d. 60. n. 13. & 15.

Libet Baptizatum non refert si sit diversis characteribus conscriptus, quando in Ecclesia probatur non aditæ Parochum perpetuum, sed Curator ad nunc amovibilis, d. 107. n. 12.

Libet Baptizatum si ex Decretis Visitationis, & Constitutionibus Synodalibus non habentibus clausulam, annullatum, iure decernit irritas custodias, debeat à Parochis cum certis monitis, & formis, illis dehiuentibus non admittitur fides libro, sed iurum Parochi possunt, d. 107. n. 10.

Libet Baptizatum sufficit, quod habeat adorantem diem quo quis fuit Baptizatus, licet debeat dies natiuitatis, d. 107. n. 4.

Libet Baptizatum vt probetur, que requiratur, decif. 107. n. 3. & 5. Vbi ad ista requiruntur ante de substantia, vel non.

Identitas libri Baptizatum, si bene aliunde probetur, omisso iohannitatem, que requiratur in istius custodia ad probationem identitatis eundem, non præstat, d. 107. n. 11.

Recognitio manus Parochi, qui scripsit in libro Baptizatum, non est necessaria contritio de libro identitate, d. 107. n. 14.

Capituli, in quo deferuntur interestes diuinis officiis probat, d. 116. n. 1. & d. 121. n. 1.

Curati licet sit priuata scriptura, ex publico tamen fidem merentur, d. 107. n. 19.

Salutis libri quod fuerit à pluribus conspirata, non est verisimile, d. 107. n. 13.

Libro scripto à persona legali, valde deferendum est, d. 49. n. 10. Et præsertim quando iuribus obit ante eorum iudicium, ibid. n. 11.

Mercatorum iuratorum libri, licet faciant semiplenam probationem de iure communi, fallit tamen in mercatore suspente vitæ, & famæ, d. 32. n. 15.

Mercatorum libri non probant pro testio contra certum, sed solum contra incertum, decif. 32. n. 9. & decif. 128. n. 13.

Fallit si sint administrati, d. d. 32. n. 13. & decif. 197. n. 1. Et adiacula debent esse virginiora in mercatore fallit, d. d. 32. n. 14.

Item non probant si non sint recogniti, d. decif. 32. n. 16.

Litteræ seu omnis præsumitur, nisi iuribus probetur, decif. 18. n. 15.

Libera res vtrū debet, aliam non censetur tradita, decif. 112. n. 3. Et quia res tradita in eum promissione, quod sit libera, quomodo non obstat probetur ad effectum agendi actionem, ibid. n. 1. & 7.

Libertatis non præsumitur in contractibus respectu, decif. 121. n. 1.

Libertate debent apud patrem, vel matrem facto diuortio reduci in adiutor iudicis, decif. 164. n. 1. Et quomodo hoc arbitrium sit regulandum, ibid. n. 3. & 4.

Et quid de Consecratione Leodien. 3.

Liberos accendi oportet non trionnum spectat ad patrem, decif. 164. n. 1.

Auth. si per C. de iur. fact. explicatur, decif. 44. n. 1.

Liberitas. Contra libertatem Ecclesiasticam, magis dicuntur ea, que tollunt iuris communis beneficium, quam que priuilegium autem, decif. 91. n. 11.

Licentia attendi non debeat ad enunciatam, deficientem in illa, clausula super omnia et singula, d. 83. n. 7.

Item exenti non debet ad non posita contra intentionem concedentis, d. 83. n. 6.

Hypothecæ non d. vbi, vide Fensham.

In scriptis ad aliquid agendum suilla requiritur, vbi actus fuit tam certus, d. 40. n. 55.

In scriptis si consuetum fuerit, vt interuenire debeat ad contrahendum matrimonium, præsertim probari debet, nec sufficit illam vtriusque provari, d. 40. n. 52. limita vt n. 56.

Iudicis superioris, supplere licentiam Iudicis inferioris, decif. 83. n. 14.

Papæ, extenditur ad vtramque causam, prout petitio supplicantis, si Papa dicat velle eidem supplicanti gratificari, & abique

Index Materiarum,

exactione ad verumque calum gratificatio non sequeretur, d. 15. §. n. 9.

Possessionem Capiendi nomine proprio, seu propria auctoritate, non suffragatur, quando possessio est plena, d. 89. n. 6. Item quando res est turbida, d. 97. n. 4.

Principis, quæ non manauit per verbum *fuit*, sed fuit in dispositiuis extensa, & terminata, est attendenda, non autem supplicatio, seu supplicatio declaratio, decif. 145. num. 18. & d. 156. num. 10.

Pro forma, quando desiderati dicatur à Statuto, adhuc vt debeat in ipso actu inserponi, vel postea, d. 81. n. 13.

Relatiua ad instrumentum desuper faciendum quid operetur, d. 145. n. 19 & 20.

Restricta an & quando censetur, vide *Restrictio*. Vide plura in verbo *Restrictio*.

Liquidatio Fructuum Canoniarum, non est necessaria, quando Capitulum adnotatum habet in suis libris portionem cuiuslibet Canonici, d. 131. n. 12.

Lit probatur ex commissione, citatione, & alijs actis in causa factis, d. 138. n. 7. & d. 134. n. 1.

Item probatur ex confessione aduersarij, d. 137. n. 6.

Item probatur ex resolutione auctoritatis, decif. 144. n. 1.

De litis pendenti in Rota si non fuerit oppositum, an sustinetur processus factus coram alio Iudice, d. 94. num. 2. & num. 15.

Expensæ litis vide *Expensæ*.

Litibus non vexari, nostra interest, d. 112. num. 9. & d. 214. num. 14.

Litigio fa efficitur Res, quæ agitur Iudicio reali, d. 88. n. 2.

Alienatio rei litigiosa est nulla, & dicta res transferitur cum suo v. rio in quem alienatur, d. 88. n. 3. Et contra illam potest demandari executioni, absque nouo processu, & r. c. a via, sententia lata contra alienantem, vel eius auctorem, dicta d. 88. num. 4.

Ampla etiam si ille in quem fuit translata res litigiosa, bona fide, & liti ignarus rem acquisierit, quia licet ignorantia excuset a pona statuta contra acquirentes res litigiosas, tamen non excusat, quia sententia contra illos fit exequenda, ibid. n. 5. & 6.

Possessor rei litigiosæ impedire potest executionem sententiæ, ratione maiestatis, d. 88. n. 7.

Litteratura præsentari probatur ex litteris patentibus Ordinarij, d. 87. num. 3.

Littera Apostolica, Executionem paratam habent, si sint iustificata, d. 159. n. 1. & d. 60. n. 16.

Ampla vt habent paratam executionem, etiam contra non nominatos in d. litteris, d. decif. 60. n. 17. Intellige vt ibid. Expedire super noua provisione, an sint iustificanda, vide *Provisio*.

Referuntionis, & translationis pensionis, vide *Pensionis*.

Vnionis, vide *Vnionis*.

Litterarum Apostolicarum Data, an attendatur ad effectum maintenance, vide *Maintenance*.

Executio, appellacionem suspensum non admittit, licet per cedula p. nouenciat, d. 60. n. 48.

Executio sufficit, vt fiat secutus quatuor terminis, d. 60. n. 37.

Declara, vt n. 38.

Executio, vt impediatur, quomodo interesse probandum sit, vide *Interesse*.

Littera Compulsoria, vide *Compulsorio*.

Littera Missiva probant debitum contra scribentem, de tempore litterarum, d. 12. n. 9.

Non receptæ, aut acceptatæ ab eo, cui fuerunt transmissæ, non prebent ad fauorem scribenis, & habentium causam ab eo, decif. 128. n. 19.

Locaciones, licet non probent verum valorem rei locatæ, tamen multum iuant ad hunc effectum, d. 130. n. 3.

Locatar agens contra conductorem, tenetur re adimpleuisse, quod promissit, d. 187. n. 1.

Fallit si locatar semel adimpleuerit, quia tunc conductori excipienti de non adimplemento, incombis onus probandi, quod postea locatar cessauerit adimplere, d. decif. 187. n. 1. Et quid si conductor probet non implementum locatoris, & excipiat de damno passo, cui probatio dicti damni incumbat, ididem num. 4. & 5.

Vide Conductor.

Lucrar quis non debet ex contractu, quem non impleuit, d. 9. num. 14.

Lucrum Dotis, vide *Dotis*.

M

Maioratur. In Maioribus, quæ proximitas attendatur, vide *Proximitas*.

Mandatum exequi debet pro virili, si fuerit relaxatum contra plures obligatos, d. 149. n. 1.

Exequi non potest, si non consistit de decreto relaxationis illius, 142. num. 2.

Executio mandati non probat rei valorem, d. 1. n. 35.

Nollit relaxatum, reuocandum non est, quando efficit de nouo relaxandum, d. 153. n. 1.

Nullum est si fuerit relaxatum pro adimplemento promissorum & in eo expressum non sit, quid veniat adimplendum, d. 30. num. 5.

Item si fuerit relaxatum pro fructibus decurrentibus, & sit pro debito non satisfactum, d. 10. n. 13.

Item si sit excessum, & nulla est etiam substatio illius vigore facta, d. 30. n. 4. & d. 81. n. 1.

Et sufficit, vt excessus sit in minimo adhuc, vt sit locus reintegrationi, d. 37. n. 15.

Relaxatum contra bona hæreditaria alicuius, non comprehendit bona alterius hereditario subiecta, d. 101. n. 1.

Scruari debet cum omnibus qualitatibus, etiam si ille in modo consistat, d. 50. n. 5.

Mandatum ad obligandum non extenditur de persona ad personam, d. 10. nu. 6.

Mandatum de me obligando, etiam si procurator acceptatum, non autem executum, nullam adhesionem producit ad fructum illius, cui procurator me obligare potuit, d. 247. num. 4.

Mandatum de adiudicando, vide *Adiudicatio*.

Mandatum de assignando, vide *Allocatio*.

Mandatum de deliberando, quando dicatur iniunctum relaxatum, d. 15. n. 4. ante fin.

Man intum de mandamentis, vide *Mantratio*.

Mandatum Procuratorum libera, non censetur habere Procurator contritus ad cetros actus, quæ in eo addit clausula, *generaliter cum plene iure*, d. 10. n. 7.

Extensum si non fuerit à Notatione, non potest constare de potestate Procuratoris, d. 3. n. 15. Declara vt ibidem.

In contrahentibus nomine duorum, si admittatur respectu vnus, an admitti etiam debeat respectu alterius, d. 128. n. 7.

Præiudicare non potest ei, qui illud non acceptauit, d. 177. num. 7.

Præsumitur ex impensa, & productione iurium, d. 9. num. 24.

Præsumptum an sit compatibile cum vero mandato, d. 9. num. 15.

Probat ex confessione Constituentis, decif. 75. n. 2.

Item ex fide Notarij dicitur illud esse in actis, d. 33. n. 15. Intellige vt ibidem.

Item ex pluribus coniecturis, quas vide in decif. 128. num. 4. & seqq.

Prodi quando cumque potest, quando non fuerit oppositum de illius defectu, d. 9. n. 23.

Productum fuisse in termino quando aliquis probatio habetur, potest illud postea produci post lapsum cuiuscunque termini petemporijs ad coadiuandam dictam probationem, d. 30. num. 9.

Speciale an & quando præsumatur, d. 9. n. 16.

Pecunia exacta de mandato aliquis, habetur rei exacta ab ipso met mandante, d. 107. n. 1.

Manutentis conceditur, appellacione interim pendente, possessori, qui appellauit à sententia contra eum lata, d. 159. n. 3.

Canonico conceditur, qui probat distributiones percipisse, & adimplere fuisse ad actus per Canonicos facti solutos, d. 238. num. 2.

Donatori conceditur in possessione bonorum donatorum, si donatio fuit nulla, quia tunc non amittit possessionem, d. 183. num. 2. & 8.

Episcopo conceditur in iurisdictionalibus, ex sola iuris asistentia, d. 126. n. 1.

Item conceditur in iurisdictionalibus, inferiori habenti titulum, & possessionem, etiam contra Episcopum, d. 126. n. 6. Intellige vt ibidem.

Ex integro concedi potest, quando dubitatur, an valide concessa fuerit, d. 48. n. 1.

Filio conceditur vigore possessionis paternæ per Statutum in eum coorinuate, d. 155. n. 7.

Hæredi constituitur, co. cedimus §. 4. n. 15.

Inamissio ex p. mo decreto conceditur, decif. 132. num. 3. fallit vt num. 4.

Inimico Iudicis auctoritate conceditur, d. 141. n. 1.

In exigendis Decimis conceditur ob alitientiam iuris communis, cum probatione quasi possessoris in g. neced. d. 119. n. 1.

Et maxime si probetur quasi possessorium partiarum, n. 2. fallit vt n. 5. & 7.

Item conceditur, lite pendente, in exigendis decimis habentis priuilegium cum quasi possessione, d. 215. n. 6.

Item conceditur successoris in exigendis decimis ex possessione antecessoris, decif. 21. n. 2. Et sufficit ad effectum possessionis vniuersalis exigendi decimas, non docto de speciali exactione decimarum super quibus lis pendet, d. 46. n. 1. fallit vt in d. 215. n. 4. & c.

Declara quod possessio exigendi decimas probatur ex vnico actu solationis, d. 46. n. 4.

Pensionario in exigenda pensione conceditur ex soluationibus factis per titulum prædecessorem, decif. 28. n. 1. Possessori

Possessori anteriori conceditur, d. 4. n. 3. & d. 114. n. 1. & d. 118. n. 1.
Etiam si possidet vigore executionis, d. 21. n. 1. limita ut
ibid. n. 1. Declara quod ad effectum executionis, anterior
possessor dicitur ille, qui docet de sua possessione haberi
diem, & heram in concu fu alterius possessionis non haberi
heram, d. 29. n. 1. lottelgey vt n. 3.
Item possessori de tempore morte litis est concedenda, decif. 11.
d. 46. n. 1. & d. 59. n. 1.
n. 1. & d. 46. n. 1. & d. 59. n. 1.
Item ei qui non habuit pro spoliato, decif. 138. n. 5.
Item ei qui probat olim se possidere, si ex aduerso possessio
amissa non probetur, decif. 74. n. 4.
Item ex sola possessione quamvis dominium non probetur, d.
21. n. 1.
Possidenti Beneficium vigore prouisionis Ordinarij concedi-
tur, donec testatur ex aduerso probetur, d. 120. nu-
mero, 10.
Item possidenti vigore sententiarum, & executorialium, & hic
alij praxetur, d. 97. n. 1.
Item a Rota passim conceditur contra factum iudicis nulliter,
& iniuste procedenti, 114. num. & d. 120. numero,
4. & 5.
Denegatur contenti aliam partem possidere, d. 118. n. 1.
Item contra assentiam iuris, si constat ex aduerso de posses-
sione continuata per aliquod tempus considerabile ante
mortem litem, d. 11. n. 7. Et an & quando denegatur ob tes-
tentiam iuris, d. 74. n. 8.
Item denegatur in beneficiis non exhibito titulo, d. 13. nu.
2. Contrarium vicius n. 3. & 5. & D. D. qui videntur primam
opinionem sentire, declarant n. 6.
Item quando pendet a negotio principali, d. 118. n. 6.
Item siante decreto irritanti, & clausula subacta, d. 74.
num. 55.
Item successor, seu heredi ex sola possessione defuncti, d. 62.
num. 16.
In quasi possessione presentandi, quando sit concedenda. vide
Presentandi quasi possessor.
Manutentio. Assistentia iuris communis multum attenditur ad
effectum manutentionis, d. 46. n. 5.
Fructus veniunt in iudicio manutentionis, d. 118. n. 1. Declara non
venire fructus exactione ante petitam manutentionem, nisi
vltima malam fidem euasiam ex iuris substantione, con-
currat etiam aliunde mala fides clara, & inexculpabilis,
dicta d. 118. n. 1. & 3. & d. 121. n. 5.
Subdeclara proet d. re, & quando fuit actum possessorio re-
tendendo plenario, fucus h actum fuit iudicio summarissimo
manutentionis, d. 4. decif. 121. n. 1. & 3. & rationi m differ-
rentie inter vtrumque casum, vide num. seq. & plura iura
in contrarium allegata, declara vt num. 7.
Iudicium manutentionis contentatur leuoribus probationibus,
d. 11. n. 4. & d. 119. n. 4. & d. 46. n. 3.
In iudicio manutentionis quando deduci possit etiam rangencia
petitorio, d. 10. n. 1.
In iudicio plenario manutentionis ferre sententia in forma,
a qua de iure datur appellatio, fucus autem in iudicio sum-
marissimo in quo datur manutentio per viam decreti sine
praiudicio inter partium, nec est appellatio locus, d.
121. n. 4. & 6.
Possessio antecessori in Beneficio quoad pradia illius, suffragatur
successori ad effectum manutentionis, d. 159. n. 3.
Anterior attendi debet ad effectum manutentionis, non au-
tem data litterarum Apostolicarum, d. 4. nu. 12.
Capta intra decennium ad appellandum non prodest ad effe-
ctum manutentionis, d. 4. n. 2.
Clara & non dependens a petitorio pariter suffragatur, decif. 100.
num. 1.
Generalis viuis renuat, non se extendit ad filium litam intra fi-
nes cuius tenetur ad effectum manutentionis, decif. 150.
num. 4.
Instrumentalis capta per proprietarium, existente vsufructuario
in possessione naturali, est manutentibilis, ratione ciuilit
possessionis, qua erat vacua, d. 28. n. 1.
Instrumentalis in dubio praximur vacua, d. 3. n. 5.
Instrumentalis, sufficit ad effectum manutentionis, dum prius
possessio erat vacua, d. 4. nu. 4. d. 3. nu. 7. & d. 114. n. 1. &
d. 120. n. 1. & d. 132. n. 1. & d. 138. n. 1. & d. 149. n. 1. & d. 143.
n. 5. Secus si possessio erat plena, d. 97. n. 1. & d. 118. n. 5. &
d. 120. n. 1. Et maxime possessio instrumentalis est manute-
nibilis si sit titulus licet titulus non requiratur, dec. 120.
n. 1. & 3.
Amplia vt possessio instrumentalis suffragetur etiam cessionario,
decif. 121. nu. 2.
Posterior praximur clandestina, & turbataria, nec est manute-
nibilis, d. 138. n. 4.
Probari debet in casu, in quo manutentio petitur, aliis non re-
leuat, d. 121. n. 8.
Actor qui petit manutentiri si possideat, fundat suam intentio-

nem, quamuis respectu alterij sit iniustus possessor, d. 170.
num. 4.
Possessor ad excludendum cum, qui petit manutentiri, opponere
potest de anteriori possessione tertij, & in hoc casu non di-
citur oppositio de iure tertij, sed exceptio de non iure agen-
tis, d. 170. nu. 1. & 3.
Maritima. Constitutiones Marich, vide *Ex diuina.*
Mariti decipi non debent auferendo illis dotis, cum quibus con-
traxerunt, d. 98. num. 3.
Maritus, fundum dotalem sibi datum estimatum si alienauerit, quo
remedio mulieri succurrat, vide *Mulier.*
Vxorem, blanditijs inducere potest, vt sibi relinquat, d. 69. nu. 7.
Declara vt n. 8.
Verberare potest ad correctionem, & subsistente iusta causa, dec.
71. num. 6.
Vxori concedere potest facultatem disponendi de dote, & ei
remittere lucrum dotis, quod sperabat habere, decif. 69.
num. 4.
Mariti fructus, vide *Sauina*, & careta de marito supple in vet-
bo *Vxor.*
Masculus excludens feminas vigore Statuti, an transmittat in eius
heredem, quamvis non masculum. ius excludendi, vide
Transmissio.
Mater Cognata est, d. 16. nu. 5.
Diues dotare tenetur filium inopem in concursu fratris, decif. 16.
num. 8.
Fallit si frater sit heres ascendendum paternorum, quia ruse
ipse tenetur dotare sororem de bonis hereditariis, etiam
subiectis Primogenituræ, dicto n. 8.
Dotare filias regulariter non tenetur, sed pater, d. 26. num. 9. &
decif. 111. nu. 16.
Item non tenetur quando reperitur dotare ab auo, au: a patre,
decif. 16. num. 14. Sed tenetur solum in subsidium, ibid.
num. 12.
Exclusiua a Statuto, vide *Statutum.*
Filium ceteriorare, an & quando praximatur, d. 42. n. 18.
Filio non tenetur de iure aliquid dare propter nuptias pro asse-
curacione dotis, tenetur tamen de necessitate nature, d. 40.
num. 45.
Non praximatur desiderare filium de recenti, & honorabiliter
de eiusdem matris consensu, matrimonio collocatum,
iterum vxorari, decif. 40. num. 28. & decif. 156. nu. 5.
Fructus an teneatur impuare in legitimam sibi debitam in bonis
filij, vide *Legitima.*
Maritonia contrahi non solent sine dote, d. 42. n. 19.
Matrimonium. Causa impollina quando dicatur ad obtinendum li-
centiam, hypothecandi bona seuualia, d. 145. n. 16.
Difficili potest non sit contraidum per verba de *presenti*, d. 156.
num. 4.
Donatio patrum facta filiis censetur facta contemplatione
certi matrimonij non debet esse lucrum, sed ipsummet
matrimonium, propter eius tria bona, videlicet prolem,
fidem, & matrimonium, d. 119. nu. 11.
Lex consentiens matrimonio, censetur etiam doti consentire, d.
145. num. 15.
Fronissio lucii sub condicione nuptiarum est nulla cum conso-
ratur in tempus matrimonij, proar etiam nulla est illa,
quæ sit constante matrimonio, d. 119. n. 8.
Medicina Corpus humanum lexpe infirmatur, & vix sine medicina
sustineri potest, d. 148. nu. 7.
Mediolanum. Constitutiones M. d. olani habent locum in Castro
Monticellorum, d. 18. num. 3.
Melioramenta. Possessor rei licet iose allegare potest, & impedit ex-
ecutionem sententia, d. 88. n. 7.
Probari debent saltem in genere, aliis facta non praximuntur,
d. 88. nu. 9.
Resci non debent, quæ constituant in auctorem planatione, & so-
fatorum reparacione, d. 88. n. 10.
Titularis in bonis beneficij per cum factis ex fructibus beneficij,
acquirunt ipsi Eccl. ius, seu successori in benehe q, non
autem hereditibus titularis, dec. o. n. 5. Et in dubio praxi-
muntur facta ex redditibus beneficij, ibid. n. 6.
Terminus ad liquidandum melioramenta praxij soler in stylo
Rota, quando non agitur exactione, d. 113. num. 14.
Valor rei magni auctus, non praximur auctus ex beneficio
breuius temporis, sed potius ex melioramentis in ea factis,
decif. 153. num. 15.
Memoria. Memoria imbecillitas non infert ad intellectus defectum,
d. 178. n. 18. praximur in infirmo, n. 19.
Menech. praximur. 197. numero 18. libr. 4. declaratur in decif. 146.
num. 21.
Mens. Integrat mensis ex quibus arguatur, d. 178. n. 11. & 11.
Mensuratio testarum facta per peritum quando sit nulla, decif. 142.
num. 5.
Mercatores soluere non solent nisi habita quietantia, praximur si
soluant de ordine aliorum, decif. 123. num. 20.
Libri Mercatores, vide *Libri.*

Index Materialium,

Actus excluditur si renunciatio facta fuerit coram confangineis, & amicis renunciatis, & in loco insigni, d. 15. n. 1.

Purgari de decimo, d. 80. n. 10.

Nunquam tamen purgari spatio temporis ad fauorem inferentis, d. 80. n. 11. praeteritum quando de meru clare constat ibidem, num. 11.

Possibile amittere per renunciationem meru factam, decif. 158. num. 11.

Cetera vide in verbo *Renunciatio*.

Memor vox denotans domicilium, d. 1. n. 4.

Militis Religiosis S. Iacobi de Sparta, an sint vere Religiosi, d. 95. num. 1.

Sancti Ioannis Hierosolymitani, vide *Religio S. Ioan.*

Minor agere potest via ordinaria contra tuorem ob omissionem, vel malam confessionem inuentarij, seu contra alios via extraordinaria, d. 141. n. 15.

Contrahens contra formam statuti ab illo inductam ob publicam utilitatem principiliter, non obligatur, nec ciuilititer, nec naturaliter, d. 18. n. 15. & 18.

Curatoris consensum, an & quando reuocare possit, vide *Curator*.

Fideiubeos quando obligetur, d. 1. n. 16.

Impugnans contractum a se gestum, testificetur debet id quod ex dicto contractu accepit, d. 18. n. 6.

Limita si ex dicta receptione non sit effectus locupletior, quia tunc non tenetur, ibidem n. 17.

Iuratus se maiorem, iurati non debet ope restitutionis in integrum, d. 18. n. 31.

Limita si iuramentum praefaturum dolo extortum, ibidem numero 34.

Absoluti debet a iuramento ad effectum agendi, dicta decif. 18. num. 14. Cetera de iuramento minoris supplere in verbo *Iuramentum*.

Nullitatis beneficio, prouenientis ex defectu solemnitate a Statuto requisitum, iuari potest, dicta decif. 18. numero 33.

Restitutionem petens ex eo, quod dicit se laesum ex additione hereditatis, tenetur probare hereditatem non esse soluendo, & quomodo hoc probet, decif. 141. n. 1.

Minor scis alienari non potest sine certis solemnitatibus, d. 17. n. 7. Et debet precedere decretum Iudicis, aut in alienationis acta interpositi, non autem postea subsecuti, d. 13. n. 8.

Legata si fuerit alicui, debeatur, vide *Legatum*.

Verbo pecuniatum in virilitatem minoris, vide *Virgo*.

Mistura, an operetur vt appellatio fit admittenda, vide *Appellatio*.

Mobilis hereditario consumpra praesumitur spatio longi temporis, d. 11. n. 12.

Intellige vt consumpta praesumatur spatio decem annorum, d. 12. n. 11. & d. 13. n. 1.

Declarata procedere in herede grauato, fecit in usufructuario, qui finis usufructu tenetur restituere pretium mobilium, iuxta restitutionem de tempore configurationis, d. decif. 155. num. 3.

Amplia vt tenetur etiam usufructuarius titulo hereditario, non minus quam usufructuarius ex aliquo quocunque titulo, d. decif. 155. num. 3.

Declarata quod valor dictorum mobilium est liquidandus per heredem proprietarium agnorem contra usufructuarium, dicta dec. 155. n. 6.

Debitor testatoris, an praesumatur soluta ex mobilibus hereditariis, d. 191. n. 11.

Hæres in mobilibus institutus, quando censatur etiam in stabilibus institutus, vide *Hæres*.

Modus differet a conditione in hoc, quod in eo est necessaria interpellatio, non autem in conditione, d. 146. n. 9.

Seruari debet quantumvis difficilis sit, & quomodo hoc procedat, d. 78. num. 12.

Mohed decif. 153. num. 1. reprobatur in d. 154. n. 18.

Molestationes facti, an possit hæres cum beneficio l. & inuenit a se abdicare, vide *Hæres cum benef.*

Molestationes, & iactantias, vide *Talliationes*.

Molestia emptori si fuerint illaræ, ad quid venditor teneatur, vide in verbo *Emptor*, & in verbo *Venditor*.

Monastrum non datur hoc Ecclesiis, d. 13. n. 12. & d. 74. n. 5. & dec. 144. num. 1.

Monastrij appellacione, quando venit etiam Ecclesia in eo existens, d. 74. n. 4.

Constructio iuxta mentem testatoris denegari non potest ab Ordinario, & si illam denegat recurri potest ad Papam, dec. 78. num. 15.

Ecclesiam esse sub dominio Monasterij, quomodo probetur, dec. 74. num. 6.

Monasterium Regulare, habet etiam Ecclesiam Regularem, d. 74. num. 1.

Vicium cogere potest ad sibi vendendum domum pro Monasterij ampliatione, praeteritum si domus sit vulgaris, dec. 47. num. 1.

Moneta, Monetæ valor, vide *Valor*.

Monastrum, curam animarum an habere possint, d. 74. n. 3.

Nominandi has habent Vicarium seu Curatorem in eam Ecclesiam, d. 13. num. 1. & d. 74. num. 1. & dictus Vicarius temporaliter deputatur, d. 73. n. 17.

Nominare possunt ad gratiam loquutorij, dec. 13. n. 1.

Mortis Iudicis habet vim citationis, d. 158. n. 18. & d. 109. n. 1. & creditur Notario actum attestari de praesentia patrum in Iudicio dicta dec. 109. num. 1.

Monisterium Requiritur ubi agitur ad penam seu incursum censuratum, d. 60. num. 16. & quando non requiritur, ibidem, numero 14.

Resoluitur in simplicem citationem, d. 146. n. 6.

Mortuorum Castrum regulatur secundum Constitutionem Mediolanensem, d. 18. n. 3.

Mora Purgari quando non possit a debitoribus, d. 9. n. 10. & quando id maxime procedat, n. 11.

Moralia Praecepta, vide *Praecepta*.

Mori iuuenis tardius praesumitur, quam senex, d. 146. n. 31.

Mori Denunciatio mortis facta alicui a persona fide digna, sufficit vt denunciatio negare non possit illius scientiam, decif. 9. num. 18.

Operandi mortem occasio dari non debet, dec. 55. num. 6.

Punctum mortis, vitæ & oomortis attribuitur, decif. 61. numero 18.

Mulier agere potest in subsidium contra tertium possessorem fundi dotatis dari astituti in dorem, & a marito alienati, si ipse maritus, seu eius hæres existat non soluendo, decif. 1. numero 14.

Beneficia conferre non potest absque priuilegio Apostolico, dec. 146. num. 1.

Hypothecam habens super bonis viri, potest dimittere bona illius, quæ sunt intricata, & debui grauatæ, & satisfieri de aliis bonis magis expeditis, dec. 145. n. 42.

Iuramento non obligatur, si remaneat indotata, decif. 141. num. 6.

Declarata, vt n. 7. Supple in verbo *Iuramentum*.

Priuilegia non est in dore, quod inuentarij beneficium, dec. 1. numero 17.

Mulierem quinquagenariam gignere mirabile est, & de ratō contingit, d. 13. n. 11.

Mulier non solent habere aliud patrimonium vitæ dorem, decif. 111. n. 3. vide plura in verbo *Virgo*.

Multiplicatio excludit praesumptionem gratiæ, decif. 153. n. 9.

Titulorum datur in beneficiis, dec. 14. num. 16. & decif. 17. numero 12.

Mutatio status Beneficij non fit ob prouisionem de illo factam per modum prouisionis, dec. 13. n. 11. & 19.

Voluntatis non praesumitur, decif. 74. num. 46.

Mutuum Tallium censetur fors dotis, si illius causa iam extincta, fuerint fructus promissi, decif. 11. num. 5.

Exceptio non oueratur pecuniam quando admittatur in mutuo, & quando secus, 153. n. 13. & 14.

N

NARRATIVA iustificata quando dicitur, decif. 98. numero 8.

Narratio iustificatio precedere debet gratiæ executionem, dec. 105. num. 6.

Narratio quod Parochialis solita fit conferri in titulum, iustificari debet per impetratorem, decif. 108. num. 1. Praeteritum quando narratio est fundamentum gratiæ dictæ, dec. 108. numero 1.

Natura patrona est ad obliuiscendum recipi officij, d. 76. n. 47.

Necessitas. Necessitatis causa concessa quomodo regulanda, d. 141. numero 11.

Neapolis. Abbas S. Antonij de Vienna Ciuitatis Neapolis, vide *Abbas*.

Constitutio Regni Neapolitani excludens filias feminas ab hereditate Comitum, & Baronum, decif. 179. num. 4. & dec. 189. numero 7.

Filia dotata ex clausa per Constitutionem Regni ab hereditate paterna, succedit simul cum fratribus, si nullo modo constiterit fuisse dotatam in bonis patris, decif. 179. num. 6.

Filia ex clausa per Constitutionem Regni si sit congrue dotata intelligitur ex clausa dum dos non sit minor legitima, d. 179. numero 5.

Pragmatica Regni Neapolitani coarctans probationes respicit decif. 119. quæ idem non ligat Clericos, & Ecclesiam ex defectu potestatis, decif. 91. Et quid sit tradat certam formam conficiendi instrumenta, ibid. num. 12.

Negatus. Non existentia bonorum defuncti ex quibus probetur, d. 112. n. 14. & 17. & d. 141. n. 1. & 2.

Non existentia bonorum liberorum Testatoris probatur ex fidei commissio cui ipse omnia eius bona suppleuit, decif. 194. numero 1.

Non Iuris Aduersarij probatur ex reuolutione actorum, dec. 38. numero 2.

Item probatur ex propria illius confessione, dec. 38. n. 1. & d. 144. numero 1.

Non

& Conclusionum.

Non subscriptionis probatur ex resolutione processus, d. 6. num. 9.

Probari debet eo modo quo de iure potest, quando est fundamētum intentionis, d. 25. n. 5.

Nemo presumitur abicere ius suum, d. 13. n. 17.

Nepos in legitimam ei debet in bonis aut materni, an teneatur imputare dorem maternam, vide *Legitima*.

Subiuncta, patre pramortuo, in eius locum, quo ad omnia privilegia substituitur, d. 13. n. 2.

Nepotes succedunt ex propriis persona non ex iure transmissio ex persona patris, licet veniant per representationem, decif. 16. num. 19.

Nepotum appellatione, an veniant feminae, decif. 146. num. 48.

Nepotes dotati debent ex bonis fideicommissi Ascendentis, etiam si non fuerint natæ, nec concepti in vita fideicommissitantis, decif. 16. num. 6. & 7. & d. 126. n. 10 & 11. Et an in hoc casu potius de fratribus sint dotandæ, dicta decif. 126. num. 14.

Ab exelutione filiarum, exantibus masculis, an & quando liceat arguere ad exelutionem neptum, decif. 126. num. 14.

L. si Vna matre, C. de bon. matre. quando non intret in neptibus, d. 126. n. 14.

Nomen debitoris, an cedi possit, & quid cessio operetur, vide *Cessio*.

Nominatio, seu Præsentatio, vide *Præsentatio*.

Notarius qualitas quando præsumatur, d. 74. n. 31.

Notarii Assertioni, an & quando creditur, decif. 31. n. 1.

Fides de exemplatione instrumentorum, an probet, vide *Instrumenta*.

Omissio aut imperitia in accidentalibus non nocet partibus, d. 107. n. 9.

Stipulatio pro iis, quorum interest, vide *Stipulatio*.

Notario aduario attestanti de comparatione partium in iudicio, & aliis actibus iudicialibus creditur etiam sine testibus, dec. 105. num. 1.

Attestanti de identitate testamenti sibi à Testatore consignati quando creditur, decif. 180. n. 3. & 4.

Attestanti de mandato procuratoris, vide *Mandatum Procuratoris*.

Attestanti de productione iurium realiter facta prout in folio, an & quando creditur, dec. 5. n. 1. vide *Productio*.

Attestanti non fuisse inferas in processu extas scripturas, ex quo non fuerint sibi data creditur, d. 33. n. 16.

Referenti ad quem ex Canonici Thurnus spectat creditur, si fit à Capitulo ad id deputatus, d. 168. n. 1.

Notarius allegatus suspectus si fecerit acta, an & quando sint valida, vide *Acta*.

Notificatio sufficit, quod aliunde habetur, dum illa requiritur ad effectum simplicis scientiæ, d. 60. n. 9.

Notarius actionis primæ non inducit per laudum, decif. 120. num. 12.

Item nec per sententiam, dicta d. 110. n. 13.

Dotis, vide *Dotis*.

Fit cum omnibus qualitatibus, & privilegiis, quæ competeant primæ actioni, d. 11. n. 13.

Non fit nisi verbis exprimitur, d. 11. n. 17.

Non præsumitur nisi expresse actum fit ut fiat, decif. 109. n. 12.

Nuntius, reputatur persona Ecclesiastica, d. 121. n. 38.

Solemmitates Concilii an teneatur sequare in renunciatione facta, siue solempnitates Statuti secularis, vide *Renunciatio*.

Statuto seculari non subieciuntur, d. 121. n. 40.

Nullitas. Exceptio nullitatis an impediatur executionem sententiæ, vide *Sententia*.

Numeratio vera, & actualis pecuniarum ex quibus probetur, decif. 73. num. 1.

Nuntius Hispaniarum, vide *Hispania*.

Nuptia. Promissio lucti sub conditione nuptiarum est nulla, cum confectatur in tempus matrimonii, prout etiam nulla est illa, quæ fit constante matrimonio, d. 129. n. 8.

Nuptæ mortuo marito, & non existeribus filiis, raro solet permanere apud socrum, fed vel ad secundas nuptias conuolare, aut ad domum patrum redire, præsertim si sit nobilis, iuuenis, & diues, d. 5. n. 5.

O

Obitus denunciatio, vide *Mors*.

Probatum concludenter per testes qui fuerint præfentes, dum quis mortuus, & sepultus fuit, d. 38. n. 1.

Probatum in mense resecrato, ex confessione aduersarii, d. 137. num. 6.

Probatum non potest per testes deponentes de publica voce, & fama ad effectum executionis brevis, siante clausula *Commissis*, decif. 11. num. 4. Cetera de obitu materia supple in verbo *Mors*.

Oblatio Verbalis quando sufficit, d. 108. n. 4.

Obligatio affectu iolum ipsam obligarum, dum illa trahit originem ex persona, & facto ipsius, d. 48. n. 19.

Antidotalis, vide *Antidotalis*.

Attendi illa debet ad effectum executionis, quæ oriatur ex sententia, non qua ex contractu, d. 169. n. 4.

Conditionalis, efficitur puta post implentam conditionem, decif. 121. n. 12.

Item purificata dicitur eo ipso quod quis non probat fe adimpluisse quod tenebatur d. 109. n. 9.

Defuncti non mutatur ex persona hæredis, decif. 16. num. 3.

Et generaliter non extinguatur mutatio per se, d. 167. num. 19.

Extinguitur per integram solutionem, decif. 11. num. 1. & d. 76. n. 1.

Filij pro parte, vide *Filius*.

Probatum ex apocha defuncti confecta, d. 174. n. 1.

Pura dicitur quæ continet diem certum, decif. 75. num. 17.

Tempore nec tollitur, nec inducitur, d. 34. n. 19.

Obligatio Cameralis continet in se Notarii stipulationem pro omnibus quorum interest, d. 147. n. 3.

Fallit quando fuit expresse restituta ad ipsosmet contrahentes, d. 147. n. 5. & 7.

Obligatio Cameralis eam clausula *pro quibus omnibus &c. & quorum interest &c.* referatur ad omnia enunciata in instrumento, & quid operetur, d. 146. n. 5.

Non extenditur nisi ultra expressa, dec. 60. n. 15.

Viam executionis habet, d. 121. n. 1. etiam addit in apocha priuata, ibidem num. 1.

Compensatio quæ non admittitur in obligatione Camerali, vide *Compensatio*.

Executio obligationis Cameralis non retardatur per exceptionem iuratum, si de illis clare non appareat, d. 11. num. 14.

Extinctio Obligationis Cameralis non est necessaria, sed sufficit decretum de illam extendendo, decif. 124. num. 5.

Obligatus obligatione Camerali dicitur efficaciter obligatus, d. 75. n. 4.

Dicitur strictius obligatus, & ideo prius soluere tenetur, d. 48. n. 6.

Habetur pro condemnato, d. 75. n. 4.

Obseruantia formæ, vide *Forma*.

Incerta, & obscura non suffragatur, d. 56. n. 40.

Iurisdictionatus qualis præsumatur, vide *Iurisdictionatus*.

Moderna deferunt non possunt per interpretationem Statuti, repugnante contraria obsecutia à iure præsumpta, d. 36. num. 39.

Præsumitur in vim alterius tituli validi, si titulus exhibitus sit inuoluitus, d. 174. n. 13.

Probatum non debet per Testes, quando probari potest per sententias, & actus iudiciales, decif. 127. n. 4.

Non probatur ex actu equiuoco, dec. 73. num. 5.

Statuto contrariis, qualis esse debeat ut releuet, d. 36. n. 35. & n. seq.

Transactio inducit illius approbationem decif. 126. num. 4.

Triginta annorum an inducat præsumptionem Solempnitatum, d. 150. n. 11.

Obstaculum. Sublato vno obstaculo, non censetur reliquum sublatum, d. 5. n. 10. & d. 138. n. 13.

Occursum deputari an possit per Ordinarium in beneficio vacante, d. 74. n. 50. & 51.

Officialis Scientia Officialis quando dicatur scientia Domini, vide *Scientia*.

Officium Iudicis quando implorari debeat, vide *Index*.

Omnium Dilectio est vniuersalis, & omnia comprehendit, d. 78. num. 17.

Onera. Referuarius omnium fructuum tenetur subire onera realia, d. 60. n. 12. & d. 67. n. 18.

Onus Probandi damnum sequitur, incumbit ei qui in illo se fundat, d. 187. n. 4. Fallit ut n. 5.

Probandi non exare alia bona in hæreditate incumbit alleganti, decif. 39. n. 5.

Optio Cardinalis, vide *Cardinalis*.

Oratio. plura determinans, debet ea æqualiter determinare, d. 133. num. 18.

Ordinarius. Conferre non potest beneficia sita in Ecclesia Regulari, d. 91. num. 16. Declara ut n. 19.

Conferre non potest lite durante super beneficio, decif. 68. num. 6.

Amplia etiam si habatur Indultum conferendi beneficia resecrata, d. 68. n. 7.

Habet inuentioem fundatam quoad ius conferendi in vniuersa Iurisdictione totius Diocesis, decif. 14. num. 4. & decif. 91. num. 3. & decif. 126. num. 1.

Index Materiarum,

Et an ralem intentionem habeat Reitor quoad beneficia sita in sua Ecclesia, dicta d. 92. n. 1.
 Manuendo an debeat Ordinatio quoad ius conferendi, vide *Manuendo*.
 Pconus ab Ordinario habente mandatum de manuendo in quasi possessione conferendi an sit legitimus Contradictor ad impediendam inuisionem Prouiso Apostolico, vide *Prouisio*.
 Curati an deputare possint, ignorantibus patronis, vide *Curatus*.
 Defensor est libertatis beneficiorum Ecclesiarum, cui in hac parte ius desert, & ideo de eo confidit propter praeiudicium quod inde fit liberae collationi, d. 55. n. 3.
 Gratificari non potest praefentator a minori parte Patronorum, d. 199. n. 4. & d. 210. n. 3.
 Informatus extrajudicialiter quando praefentatur de mandato patronorum ad praefentandum, decif. 230. n. 7. & 8.
 Monasterij contronctionem ordinariam a Testatore an denegare possit, d. 78. n. 15.
 Parochiales conferre debent in perpetuum, & per concursum, non autem amouibiles, d. 74. n. 53.
 Patronos spoliare non potest eorum quasi possessione praefentandi, d. 74. n. 51.
 Praefcribere quando dicatur libertatem contra beneficium patronatum, d. 74. n. 59.
 Vicepatronum depurare potest sine consensu patroni, d. 74. n. 59.
 Ordinatio attestanti de permurratione beneficij, valide facta, an ei datur, vide *Beneficium*.
 Ordinarius tribui valde debet circa qualiterem & Statum Ecclesiarum, d. 144. num. 6.
 Vide plura in verbo *Episcopatus*.
 Ordo attendi debet, & radix cuiusque rei, decif. 111. num. 20.
 Naturalis amitti non potest, & an & quando amitti possint commoda inde reuocantia, d. 31. n. 10.
 Domicilium originis, vide *Domicilium*.
 Filius retinet privilegia originis patris quamvis alibi natus, decif. 31. num. 3.

P

P *Abba* partium, vide *Conuentiones*.
Patrimony. De quota lite cum Advocato est prohibitum, dec. 53. num. 1.
 Informatur ab ipso contractu quando non est appositum in instrumentis, vel ut alii dicunt, informat ipsum contractum principale, d. 83. n. 11.
 Operari aliquid habet, ne sit inutile, d. 69. num. 6.
 Refoluitur intelligi debet de conuentione, quae obstat, d. 146. n. 28.
 Retrocurrendi operatur vt res tam a primo, quam ab alio quocumque possit fore cuius possit, d. 51. n. 6.
 Quando inter in vna re, & in alia, d. 108. n. 3.
 Si ab initio contractus conuenient fuerit vt fiat, dicitur in contronari, & in ipso actu fieri, etiam postea est interuallo fiat, d. 83. n. 11.
 Emprio quando dicatur recusare retrocedere, decif. 108. num. 1.
 Haeres si redimat bona hereditaria in vim pacti de retrocedendo, an illa sibi acquirat, vide *Haeres*.
 Reuersum aduersatur naturae donationis, decif. 156. num. 3.
Pallauicinus status. In statu Pallauicino viget Statutum de conuentione possessione defuncti in heredem, tam ex testamento, quam ab intestato, d. 28. n. 2.
Papa fundasse se censetur super narratis, si Gratia emanauit ad supplicationem, d. 147. n. 6.
 Iuramentum potest remittere, interpretari, & ab eo dispensare, d. 131. n. 1.
 Praefentur se voluisse luti conformare, & regulis Cancellariae, d. 154. n. 23. & 25. & d. 171. nu. 1.
 Non praefentur aliquid concedere cum dispensatione Iuramenti d. 5. n. 3. Praefentum dum non appareat de iusta causa, ibidem, n. 6.
 Item non praefentur concedere Gratiam in casu, ex quo spectaretur eius morti, d. 154. n. 26.
 Item non praefentur velle conferre beneficium in praeiudicium, etiam colorate possidentis, d. 208. n. 3.
 Item non praefentur velle quam priuare beneficij iuris communis, d. 151. n. 4.
 Item non praefentur voluisse sanare defectus, quos ignorabatur, d. 156. n. 20.
Papa intentio dignoscitur ex precmio, d. 14. num. 7.
 Regulanda est ab intentione Publicantis, d. 156. n. 6. Item a petitione eiusdem ibidem num. 7. Contrarium quod regulari debeat ex verbis dispositiui Graecis, si illa non est per verbum fiat, sed fit determinata, & extensa, verius est n. 10. Licentia, vide *Licentia*.
 Prouisiones, vide *Prouisiones*.

Parasela verbum, comprehendit tam descendentes ex masculis, quam ex feminis, d. 135. n. 3.
Parentes rheusaurizare debent filijs, sed non e contra, decif. 76. num. 16.
Parentibus non minus debetur hereditas filiorum, quam e conuerso, d. 76. n. 46.
 Non potest sufficiere retribui, d. 76. n. 36.
Parentum educatio, vide *Educatio*.
 Obligatio non mutatur ex persona heredis, d. 126. n. 3.
Paria sunt fieri aliquid ab initio, vel ex post facto, si ab initio fuisse conuenient, quod illud debeat, vel possit fieri, decif. 83. num. 20.
 Scire vel scire debere, paria sunt, d. 9. n. 1.
Parochiales Conferri quomodo debeat ab Ordinario, decif. 74. num. 53.
Parochialis, si fuerit nartarium quod sit solita conferri in titulum, an hac nartaria sit iustificanda, vide *Nartaria*.
 Appellatio non datur a collatione Parochialis ad effectum suspensuum, d. 160. n. 1. Distiguit, vt n. 3.
Parochi fides an probet veritatem, vide *Fides*.
Parochus decimas an praefcribere possit vide *Decima*, ubi etiam alia de hac materia.
 Praefentatur a Regularibus in Ecclesia Regulari, d. 74. n. 2. & ille deputatur temporaliter, ibidem n. 27.
 Puniri quando possit si librum Baptizatorum non custodiat iuxta Constitutionem Synodales, vide *Libri*.
 Viceparochus, vide *Viceparochus*: extra de Parocho, vide in verbo *Curatus*.
Part, dictio accepta aliquando a Testatore pro parte fructuum, quando debeat eodem modo intelligi, d. 81. num. 25.
 Regulari debet a toto, d. 67. num. 1.
 Relata erga descendentes imponit portionem eis de iure debitam, d. 82. num. 15.
 Significat temp pro iudicio, d. 82. n. 1.
 Verba pro parte sua, relata ad filios quomodo intelligenda, d. 82. num. 12.
 Vfus fructus non venit partis appellatione, d. 82. num. 6. Contrarium n. 28.
Partis admitti illi debent in redditione rationis administrationis bonorum Abbatum, quae probantur expense in necessaria onera Monasterij, decif. 3. num. 1. & d. 77. n. 1. & d. 105. n. 1. & d. 106. n. 1.
 Non admittuntur inuentiones, decif. 3. n. 5. Et plures partes quae admitti debeant, vel non, vide in d. 77. n. 2. & d. 105. n. 1. & d. 106. per tot.
 Banchorum probant si sint adminiculatae, decif. 197. n. 2.
 Collusae, & simulatae quando praefentantur, d. 3. n. 6.
 Descriptae, non metuent magis fidem, quam vox scribentis, d. 3. n. 4.
 Extra de in praesentia partis aduersus nullam admittunt oppositionem, d. 91. n. 1.
 Probant debent extra de, si sint magis, d. 3. n. 2. Praefertim si ante intrusionem administrentur, n. 3.
Pater aliquo iure debeat a filio, vide *Alimentum*.
 Dotem reseruare tenetur filius secundo nubenti, nec potest diminueri prioris dotis mensuram, d. 55. n. 3.
 Declara vt filia teneatur implorare officium Iudicis pro integra dote sibi secundo nubenti conuenienda, d. decif. 153. num. 4. Vide plura de patre dotante in verbo *Dotis*.
 Exheredans sine causa filios suos, rem quasi furiosi facere dicitur, decif. 175. num. 2. Eius tamen Testamentum valet, & opus est illud rescindi per querelam inofficiosa, ibidem n. 23.
 Filio suo potius quam patri suo in necessitatibus subuenire, ita prona est natura ad obliuiscendum recepti officij, d. 76. num. 47.
 Repari vna, & eadem persona cum filio, carnis, & naturae, d. 76. n. 40.
Patris consensus, qui requiritur vt filius adeat, vel stare possit in iudicio praecedere debet, d. 83. n. 3.
 Exheredatio, an sit iusta causa obligandi filium, vide *Filius*.
 Officium est, dotare sobolem, non matris, decif. 56. num. 9.
 Conuentione de bonis paternis, dicitur conuentione de re partientis, d. 146. n. 16.
Patrimonialium non acquiritur ex habitatione propria, & matris, si statutum requirit etiam habitationem patris, decif. 13. num. 1.
 Item non acquiritur incolae, ibidem n. 4.
Patrum conuentione possunt inter se de Reftore ab eis, alternis vicibus praefentantur, d. 156. n. 2. Declara vt n. 1.
 Descendendum a fundatore non tenentur probare, si sint in quasi possessione praefentandi: sed solum tenentur probare de quasi possessionem, d. 87. n. 13.
 Quadrimestre habent ad praefentandum, quando sunt Laici, d. 230. n. 1.
 Requirit debent in permutatione beneficij & quomodo, d. 1. n. 7. & d. 163. num. 8. & seqq.

Requirit

Requiri non debent dum ab Ordinario deputatur Vicecuratorus.
74. num. 1. & hanc materiam declarata, & intellige, vt num.
41. 50. & 51.

Conſenſus Patronorum exquirendus, eſt dum agitur de minuendo
eorum iure, d. 147. nu. 1.

Noua cauſa poſſidendi in beneficiis non pꝛiudicat patronis
cum Ignorantibus, decif. 74. nu. 18.

Ordinarius pꝛæſumitur fe extraiudicialiter informaffe de mandato
patronorum ad pꝛæſentandum, quando inſtitutio fuit
extraiudicialis, decif. 10. num. 7. Pꝛæſertim ſi pꝛæſentatio
facta fuit coram Ordinario cum enunciativa mandati, &
cum relatione ad certum Notarium, & certam diem, &
Ordinarius dixerit in inſtitutione. Viſis, &c. ibidem
numero 1.

Proceſſus, & ſententia inter patronos ad pꝛiudicet pꝛæſentatis,
decif. 89. num. 4.

Scientia non pꝛæſumitur in Patronis quodd alij pꝛæſentauerint,
decif. 115. num. 1.

Patronum conueniri ſolum poſſet coram Iudice Eccleſiaſtico pro Patronato
Laicali, decif. 130. nu. 1.

Pꝛiudicare non poſſet alijs Compromiſſis, imperando ſine eorum
mandato confirmationem Iuriſpatronatus tanquam
Cenſuræ, cum prius illud eſſet hæreditarium, decif. 147.
numero 14.

Probat bonum ius ſuum ex actibus poſſeſſionis, decif. 133. n. 8.

Ratiſſimè quando pꝛæſumitur poſſeſſionem eius nomine
ſuam, d. 87. nu. 17. Ex ratiſſimo ſufficit vt fiat intra quadam
ſempe, ibidem, nu. 18.

Vocum maiorem partem quando habere dicatur, decif. 87.
numero 10.

Alia ad materiam, vide in verbo *Inſtitutus, & pꝛæſentatus*.

Paulina Conſtitutio quid requiratur, decif. 150. nu. 9.

Pauper dicitur is, cuius bona non ſufficiunt pro effectũ de quo agitur,
decif. 88. num. 10.

Paupertas ex quibus probetur, d. 98. nu. 9.

Pecunia dicitur de bonis, d. 1. nu. 7.

Ex acta de mandato alicuius, habetur vti exacta ab ipſomet
mandante, d. 107. num. 1.

Quæſita ex tranſactione ſuper fidei commiſſo, poſſidentur ex antiquo
titulo fidei commiſſi, & ſubiaceant reſtitutioni, decif.
53. num. 11.

Ex pecunia percipi poſſunt maiores fruſtus, quàm ex alijs rebus,
decif. 41. num. 1.

Pecuniam. Facultas ſoluendi pecuniam, quæ eſt in obligatione, an
expiret per liris conſtitutionem, decif. 191. nu. 6. 7. & 8.

Non extare in hæreditate, probatur, ſi illa inſtitutio non reperiatur
deſcripta, decif. 1. nu. 16.

Reperitur fuſſe in hæreditate deſuncti, valde verifimile redditur
aſſertione illius, qui in inſtitutione, ex qua deſceſſit,
dixit fe pecunias habere, decif. 195. num. 7. Pꝛæſertim concurrentibus alijs
adminiſtrati, ibidem, nu. 8.

Pecunia non numeratur exceptio, vide *Exceptio*.

Numeratio ex quibus probetur, vide *Numeratio*.

Valor, vide *Valor*.

Penſio prophana, Colonis quando remitti debeat, vide *Coloni*.

Domorum penſiones ſunt fruſtus Ciuiilis, & dietim cedunt, &
acquiruntur, d. 10. nu. 1.

Speciatur pro rata temporis ad Antecceſſorem, & Succeſſorem
in *titulum*, decif. 10. nu. 4.

Solutio penſionis an probetur per quietantias, vide *Quietantia*.

Penſio Eccleſiaſtica, Beneficiorum appellatio non venit, dec. 1. 1.
numero 4.

Eſt onus *reale*, decif. 67. num. 18.

Hiſpanæ penſiones, obſtituntur Regijs Pragmaticis ſolent
cantum reſeruari in capite Hiſpano, niſi per Regem tollatur
obſtaculum extraneæ, d. 154. nu. 8.

Illegitimus obtinere non poſſet penſionem, decif. 177. num. 1.

Secus ſi ſit effectus *Clericus*, n. 4. & 18. quo cauſa eſt capax
penſionum etiam ſuper Cathedralibus, nec indiget ſpeciali
diſpenſatione, d. 14. nu. 1. & pꝛæſertim ſi ſit in poſſeſſione
tam Clericatus, quàm exigendi penſiones, d. decif. 143.
num. 1.

Impoſitio penſionis eſt magis odioſa quàm tranſlatio, dec. 67.
numero 3.

Inducta eſt penſio ob publicam vtilitatem, vt ex pingui beneficio
plures Clerici alantur, decif. 67. nu. 1.

Obligatus in forma Cameræ ſolvere penſionem pro titulari,
dicitur fideiſſor, ita ut eius obligatio ſit nulla, ſi principalis
obligatio contraxerit, decif. 179. nu. 7.

Odioſa an ſit penſio, & an odio rationabili, vel imitationi, ibid.
decif. 67. num. 1.

Probat ex æpoſta deſuper *conſecta*, decif. 174. num. 1.

Reſeruari non poſſet per Priorem Religionis Hieroſolymitanæ,
ſine conſenſu magni Magiſtri, vel Capituli Generalis, decif. 174. nu. 3.

Declarata procedere in penſionibus perpetuis, ſecus in temporali-
bus, d. 174. nu. 4. & d. 181. nu. 1.

Reſeruari etiam non requiritur titulari, diſpoſitione 60. numero
19.

Solui debet etiam à Succellote priuilegiato, quando Papa gra-
uauit quoscumque ſuccellotes, decif. 67. num. 10.

Solui non debet à ſuccellote Titulari, quando illa promiſſa
fuit ob ſeruitia priuata, d. 181. nu. 1.

Solutio penſionis an retardetur per clauſulam *Arbitrio*, vide
Clauſula Arbitrio.

Subrogata cenſetur ſuper ſecundo beneficio, eodem modo, quo
fuit impoſita ſuper primo, decif. 18. i. nu. 9.

Transferri an poſſit in Clericum forſenſem promotum ſine li-
centia ſui Ordinarj, d. 17. nu. 1.

Transferri poſſet etiam inter quos titulari, decif. 60. numero
1.

Transferri non poſſet in alium, per Titularem, ſine Papæ au-
thoritate, d. 81. nu. 1. Declara, vt 0. 4.

Transferantur agere poſſet pro ſolutione penſionis, nullis ſer-
uati terminis, ſed præmiſſa ſola citatione ad ſoluendum, d.
60. nu. 44. in fin.

Relinquatur ab onere iuſtificandi penſionem tranſlatam ſtante
quod poſſeſſione tranſferentis, decif. 60. nu. 9.

Item ſi facultas tranſferendi, & penſio tranſſata, fuerit motu
proprio, ibidem nu. 2.

Tranſlatio datur via executionis, ſicut tranſferenti, decif. 60.
numero 3.

Non ſolet illi reſcribi niſi cum clauſula *ſine retardatione ſolu-
tionis penſionis*, decif. 60. num. 4.

Poſſit Tranſferenti in exigenda penſione non tranſit in
Tranſlatarium, decif. 61. nu. 2.

Tranſlatio penſionis facta cum clauſula *omni meliori modo*,
quid operetur, decif. 60. nu. 3. 8.

Suſtinetur taxa facultatem, & vitatur in exceſſu, decif. 60.
numero 12.

Tranſlationes quæ ſunt à Papa per Breue, & illæ quæ ſunt per
Inſtrumentum ab habente facultatem tranſferendi, diſtin-
ctionem inter ſe non admittunt, decif. 60. nu. 3.

Facultas tranſferendi penſiones an comprehendat Cardinales,
vide *Cardinales*.

Fauorabilis cenſetur, ſi ſit conceſſa motu proprio, decif. 67.
numero 5.

Odioſa an ſit, & quibus, & quare illa concedi ſoleat, decif. 67.
numero 1.

Pꝛiudicet principaliter Eccleſiæ, ſecundario vero Titulari,
decif. 66. num. 1.

Pure conceſſa, capere non debet conditiones poſtea ex acci-
denti *prouenientes*, decif. 67. nu. 16.

In tranſlatione penſionis, ſeu facultate tranſferendi, non eſt
facienda mentio, quod beneficium ſit alia penſione graua-
tam, prout facienda eſt quando penſio imponitur, decif. 67.
numero 4.

Litteræ penſionis, facultas tranſferendi, & tranſlatio ipſa con-
ſiderantur vt vnus, decif. 60. num. 18. & decif. 67. nu. 6.

Litteræ Tranſlationis penſionis habent executionem paratam
ſi ſine iuſtificatione, decif. 60. nu. 1. Declara, vt num. 7. & quan-
do illarum executio retardari non poſſit, decif. 178. nu. 2.

Penſionarium exemptus in reſeruatione penſionis à ſolutione Decima-
rum, an poſſit exigere integram penſionem à titulari
abſque deſalcatione alicuius decimæ, non obſtante indulto
exigendi decimas Principalis conceſſo cum clauſulis derogato-
rariis quarumcumque exemptionum: Ratones pro aſſer-
tione ponuntur in decif. 48. num. 3. 4. 5. & 6. ſed contra-
rium reſoluitur cum ſuis *rationibus*, num. 6. 7. 1. 2. 3. 4. 5. & ſeqq.

Exemptus in reſeruatione penſionis ab omni onere, etiam ſub-
ſidij charitativi, non teneatur illud, neque excuſatum à pen-
ſione deſalcare, decif. 177. num. 1.

Amplia, etiam ſi ſubſidium, & excuſatum fuerint prorogata,
ſeu de nouo conceſſa poſt reſeruationem d. penſionis, cum
exceſſa clauſula, *quod d. etiam penſionary ad illa reſeruantur*,
& cum ſpecifica derogatione pactorum, & conuentionum
inter penſionarium, & titularium, quia d. derogatio
aſſicit ſolam penſionarium quoad Regem, cui ſubſidium, &
excuſatum fuerunt conceſſa, non autem quoad titulares, d.
decif. 177. nu. 1. & decif. 184. nu. 1.

Limita, vt deſalcari non debeatur ex penſione vt ſupra reſerua-
ta, ſi poſt reſeruationem fuerit initia concordia inter Re-
gem, & Clerum à Papa confirmata, in qua cauſum ſit, vt
non obſtante quacumque exemptione ab omni decima, ſeu
ſubſidio, penſionary teneantur pro rata contribuere, & ita
d. concordia aſſicit etiam penſionarium quoad titularium,
d. 177. nu. 3. 4. 5. & d. 184. nu. 1. & 1.

Sublimita primo, ſi titularis non ſtat contra penſionarium,
ſed penſionarium contra tertium, d. 177. nu. 6.

Sublimita ſecundo, ſi d. tertius poſt præſtatum concordiam
fe obligauerit integram penſionem ſolvere, quia tunc
illi obſtat exceptio pacti nouiſſimi, decif. 177. nu. 7. &
decif. 175. num. 1.

Sublimita tertio, ſi penſio fuit immuniſſa reſeruatæ poſt d.
concordiam, quia tunc licet penſionary quoad Re-
gem teneatur, poſſet tam integram penſionem à titulari
exigere, decif. 177. num. 8.

Index Materialium,

Non exemptus, teneatur pro rata eum titulari ad contributio-
nem publicam, & exaltari, cum hac sint opera realia, decif.
184. num. 7.

Exigendi pensionem acquiritur ex unica foliutione, d. 73. num. 1.
Amplia etiam si illa facta fuerit pro ritione, d. 73. num. 3.

Manutentio quando debetur pensionario in possessione exi-
gendi pensionem, vide *Manutentio*.

Terminus numerus celli, ita ut transiit in ecclesiarum, decif. 22.
numero 2.

Perade uolens, vide *Gratia Prima* aduere.

Periti scilicet actio facta sine mandato Iudicis, aut sine consensu
partium, non teneatur, decif. 133. num. 7.

Fidei non facit fidem, decif. 11. num. 2.

Mensuratio est iuris, deficientie citatione ad certam diem, &
horam ad comparandum, & interdicendum actuali men-
suratione, decif. 141. num. 1.

Mecetas calculandi partibus quomodo regulanda, decif. 167.
numero 2.

Relatio est nulla sine consistit de illius electione decif. 143.
numero 4.

Peritum, & exceptio peritum non tollitur ex abolitionibus ad ef-
fectum agendi obtinendi, decif. 3. num. 1.

Peritum auditum non debet, cum sit obliet exceptio peritum, decif. 12.
numero 13.

Compensum in Iudicio tanquam Reus, non debet repelli, decif. 18.
numero 25.

Permutatio Beneficij, vide *Beneficium*.

Perplexitas impeditur ne uicem valeat, quia ad inuicem se impe-
diunt, d. 138. num. 14.

Perpetuas aditus vide *Continuatio*.

Perona. Appellatione personarum tam masculi, quam feminarum ve-
nitur, d. 111. num. 15.

Petitis. Causa originalis petitionis est attendenda, decisione 156.
numero 2.

Interdictio Papae an sit regulanda à petitione supplicatis, vide
Papa.

Petitorium requirit alioquin indaginem, decif. 130. num. 5.

In petitorio, ut quis audiri debeat, sufficit ut possit aliquis ca-
sus existere, in quo ei interit audiri, & fat est de eo capu-
tenter docere, d. 51. n. 5. & 6.

Pignus, seu hypotheca, vide *Hypotheca*.

Pius V. Bulla Pij V. in materia Census, vide *Census*.

Possessio acquiritur, non potest, nec tenetur sine animo, d. 63. num. 1.
Amittitur animo, d. 12. num. 2. & d. 31. n. 5. & d. 147. nu. 13.
& d. 158. num. 15. Ex animo elicitur ex diuisione bonorum
subsequuta, d. decif. 2. num. 2.

Item amittitur per renouationem etiam metu factam, d. 158.
num. 1. & plura de hac materia, vide in verbo *Renouatio*.

Item amittitur, si possessor sciat illam ab alio capi, & non con-
tradicas, d. 10. num. 2. secus si sit *opponatur*, d. 6.

Non amittitur ex facto Iudicis nulliter, & insinuat procedentes,
vide *Iudex*.

Possessio Civilis, an & quando amittitur vide infra in *verfcul*.
Civilis.

Anterior præsumentur, si habeat certam horam diei, qua capta
fuit, & illa d. ficta in possessione partis aduersa, decif. 2.
n. 2. & d. 84. num. 1.

Declaratio de dicta præsumentur admittit probationes in contra-
rium, d. decif. 19. num. 1.

Non præsumentur anterior possessio illius, qui adeat in actu ad-
epte possessionis per partem aduersam, nec illi contradicit,
decif. 19. num. 1.

Antiquior *ex iuribus iustis*, d. 7. num. 5.

Attentata. vide *Attentata*.

Bonorum hereditationum probatur ad heredem spectare ex im-
missione, seu additione, decif. 156. num. 4.

Capta, dum erat per Colonos occupata non suffragatur, d. 84.
num. 7. Et ut rite capta dicatur sunt eiciendi Coloni, vel
ab eis est habenda *recognitio*, d. 84. num. 8.

Capta, & continuata præsumentur ex titulo, & causa preceden-
tibus, d. 84. num. 7.

Ciuitis animo retenta, an sufficiat ad manutentionem, vide *Ma-
nutentio*.

Ciuitis capi potest per Proprietarium, decif. 8. num. 1.

Ciuitis, & naturalis datur etiam in iuribus incorporeis, decif. 74.
numero 62.

Ciuitis, & naturalis ex quibus verbis denotetur, d. 114. num. 4.

Ciuitis non amittitur, si in possessione non probetur scientia pos-
sessionis naturalis ab alio capta, decif. 170. num. 7.

Item non amittitur, si quis metu censurarum passus fuerit ut
aduersarius acciperet possessionem, d. 114. num. 9.

Ciuitis retinetur solo animo, & quomodo ille dignoscatur, d. 1.
num. 1. & 16.

Constitui vigore, quid operetur, vide *Constitutum*.

Continuari non potest in heredem vigore Statuti de continua-
da possessione, si non probetur possessio defuncti, d. 185.
numero 18.

Continuata quando dicitur, d. 74. num. 41.

Debitoris probatur ex tacita confessione Creditoris, resultantis
ex eo quod obtinuit sibi executionem pro suo credito
contra bona illius, tanquam propria, & uti per illum pos-
sedit, d. 49. num. 2.

Item ex instrumentis subfationis, & deliberationis, ibidem
numero 3.

Defuncti non suffragatur successor ad effectum manutentionis,
decif. 61. num. 16.

Non tantum in successore ueneriarialem, siue singularem siue no-
ua apprehensione, decif. 1. num. 2. & 6.

Denotatur per verbum *Habere*, decif. 81. num. 1.

De præsenti arguit possessionem de p. extorcente titulo prae-
bulo, decif. 91. num. 5.

De præsenti præsumentur continuata in futurum, si non probetur
amissa, d. 74. num. 16. & 47.

Amplia etiam quando iam diu quis possidet, & aduersarius tene-
tur probare amissionem possessionis, d. decif. 74. num. 48.

Cominium probat quando ille incrementum aduenit, decif. 13. num. 1.
& decif. 74. num. 6.

Domus quando probatur, decif. 7. num. 1.

Ecclesiae ex quibus probatur, d. 4. num. 7.

Ecclesiae si adepta fuerit, suffragatur etiam respectu bonorum
illius, quando per alios non possideatur, decisione 232.
numero 2.

Expositis in re sibi vendita, ex quibus probetur, decif. 34. num. 1.

Exigendi pensionem, vide *Pensio*.

Exigendi decimas ex quibus probatur ad effectum manutentionis,
vide *Manutentio*.

Generalis vnus rerum non se extendit ad siluam sitam intra fi-
nes eiusdem rectoris, d. 9. num. 4.

Hereditas, quae ab eo fuit apprehensa, dicitur noua possessio, & di-
uerfa ab illa defuncti, d. 62. num. 3.

In corporali quasi possessio, non acquiritur nisi per exercitium
iuris incorporealis, d. 61. num. 1.

Non transit in heredem aut successorem particularem, ante exer-
citium illius iuris incorporealis, d. 64. num. 1.

In Sa uiano, vide *Saluamnam*.

Insolidum eiusdem rei non potest esse duorum, d. 40. num. 7.

Iure familiaritatis non *recedit*, d. 40. num. 8.

Præsumentur in filio si dominium est apud matrem, decif. 40.
numero 9.

Præsumentur ut excludatur *delictum*, d. 40. num. 11. & 13.

Iure proprio præsumentur, si ita reperitur in tituli, non
autem iure familiaritatis, etiam absque alia declaratione,
decif. 40. num. 10.

Infrascriptonatus quasi possessio, vide *Infrascriptonatus*.

Legatum an possit, vide *Legatum*.

Lex quae causam dedit, non attenditur, decif. 74. num. 49.

Manutentio bilis quando sit ut, vide *Manutentio*.

Naturalis capi potest per Vindicatorem, decif. 1. num. 1. imo pendet
ipsum esse dicitur, decif. 84. n. 14. & extinguitur eius morte,
decif. 14. num. 31.

Nomine proprio potius in dubio præsumentur, quam alieno, d. 8.
numero 17.

Patris continuatur in filios ex Statuto Urbis, decif. 155. num. 6.
Et an sit manutentio illius, vide *Manutentio*.

Patris non continuatur de iure in secum haredem, sed requiritur
noua apprehensio, decif. 4. num. 5.

Plena quando reperitur, non suffragatur licentia capiendi posses-
sionem nomine proprio, d. 84. num. 6.

Posterior præsumentur clandestina, & rursus, d. 4. n. 7. & d. 84. num.
4. & d. 118. num. 4.

Probatur ex clausula *consistunt*, vide *Consistentum*.

Item ex confessione partis aduersae dicentis Reum conuentum
occupare, & per eum sibi possessionem restitui, d. 11. n. 3. &
d. 118. n. 1. & d. 115. num. 4.

Item ex instrumentis adepte possessionis, d. 198. num. 16.

Item ex locationibus effectibus per executionem pensionum, decif.
11. n. 18. & d. 130. num. 1.

Item ex monitoio partis aduersae, quo quis monetur uti pos-
sessor, d. 53. num. 7.

Item ex perceptione fructuum, d. 7. num. 1. & d. 34. num. 20. &
decif. 19. num. 1. & decif. 119. num. 1. & perceptio fructuum
probatur ex quietantiis factis Colonis, decif. 118. num. 3. &
4. ubi etiam quod nulla senior regula daret postit, quia illa
quae defunctus ex fructuum perceptione.

Item ex sustentatione litis, d. 11. num. 19.

Item ex ipsius rei, d. 34. num. 19.

Quasi possessio datur, & cedi potest, & sicut hoc procedit inter vi-
uos, an ita etiam locum habeat in ultima voluntate, d. 42.
num. 11. & 10.

Quarta vnus praeiudicium non extenditur ad aliud praeiudicium, decif. 61.
numero 30.

Recentis præsumentur *in iustis*, d. 7. n. 5. & d. 14. num. 1.

Rei conuenti probatur ex litis sustentatione, d. 49. num. 5.

Rei legatus quando transeat ad legatarium, decif. 185. num. 12.

Retinetur solo animo, d. 74. num. 45.

Transferti an & quando possit per Legatum, vide *Legatum*.

Transferti an possit per Constitutum, vide *Constitutum*.

§ Conclusionum.

Transferri potest per statum sine noua apprehensione, solo legis ministerio, *d. 63. num. 22. & 24. & an idem fieri possit ex voluntate Testatoris. & no. seq.*

Transferretur ex contractu *l. iustit. d. 1. § 6. num. 20.*

Fallit quando non fuit deuentum ad actualem traditionem, ibidem num. 21.

Item transferitur ex test. ratione *l. usufructu. d. 84. num. 2.*

Non transferitur ministerio Iudicis sine noua apprehensione, *decif. 61. num. 27.*

Item non transferitur, nec amittitur sine animo, etiam si interueniat actus realis traditionis, *decif. 151. num. 1.*

Vacua praesumitur in *dubio. d. 4. num. 1.*

Possessor immisus in executionem Gratie, praesumitur iuste immisus, nec est a possessione remouendus, *d. 11. no. 5.*

Opponere an possit de iure tertij ad tuendum suam possessionem, & impediendum alteri manuctionem, vide *Mannanin.*

Tertius possessor sufficit quod fuerit citatus in executione sententiae ad hoc vt valeat exco, *decif. 88. num. 11.*

Proximitas Possessoris an & quando attendatur, vide *Proximitas.*

Possessori molestia non debet ram de Iure Ciuili, quam Pontificio, *decif. 11. num. 4.*

Possessorium. In Iudicio possessorio an admittatur appellatio, vide *Appellatio.*

In Possessorio quando deduci possint etiam tangencia petitorum, *decif. 1. to. num. 1.*

Possidere vno, vel alio modo pendet ab animo, nec cadit sub sensu *corporeis. d. 42. num. 14.*

Possquam, dictio inducit conditionem, & sic formam importat, *decif. 305. no. 7. & decif. 1. § 8. no. 11.*

Potentia praecedere debet actum, aut simul cum eo concurrere, *decif. 8. num. 7.*

Pragmatica Regni Neapolis, an liget Clericos, vide *Neapolis.*

Praecepta Moralia spectant ad dictamen legis naturalis, *decif. 26. numero 17.*

Pradictarum dictio est relatiua praecedentium, *d. 78. no. 19.*

Prasatio causam finalem inducit, aperteque mentem concedentis, trahit illa a prasatione, vt a sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur, *decif. 48. num. 1. & 12. vide Praemium.*

Prauidendum attendi non debet, si non adest de tempore, quo actus fit, *decif. 117. num. 1.*

Priuarium magis attenditur, quam secundarium, & cuentuale, *decif. 67. num. 3.*

Prælati Censuram concessa ex Bulla Pij V. quando locum habeat, vide *Conferuatus.*

Presbyteratus probatur ex literis patentibus *Ordinarij. decif. 8. no. 5. & decif. 134. num. 1. & decif. 144. num. 1.*

Prescriptio inchoati non potest, stante mala fide, d. 1. to. num. 10.

Interumpitur per Interruptionem Iudicalem, *decif. 119. no. 1. & 2.*

Statutaria non procedit in actione reali, *decif. 110. no. 9.*

Decimæ praescribi an, & à quo possint, vide *Decima.*

Executio praescribitur spatio 30. annorum de iure communi, *decif. 12. no. 8.*

Executio praescribitur spatio 16. annorum ex Stat. Vrb. cap. 1. § 8. *lib. 1. decif. 130. num. 7.* Fallit quando praesumptio satisfactio, *d. decif. 130. num. 7.*

Praesentandi Quasi Possessio acquiritur ex praesentatione effectuatâ, etiam si institutio fuerit nulliter facta, *decif. 74. numero 18.*

Ampla vt acquiritur ex praesentatione effectuatâ quamvis sit vnicâ, *decif. 199. num. 1. & 3.* Et regulariter acquiritur ex vnicâ actum etiam contra prouisum ab Ordinario, *d. 31. num. 7. & d. 87. no. 8.*

Non acquiritur sine actuali praesentatione, effectum sortita, *decif. 61. num. 1.*

Ampla non censetur ex deputatione Curati facta ab Ordinario, ignorantibus patronis, *d. 76. no. 41.* Declarat. vt num. 10. & 31.

Centum annorum tribuit meliorem titulum de mundo, *decif. 87. num. 21.*

Ampla etiam si aliquando faciat alij admitti ad praesentandum, *d. decif. 87. num. 22.*

Probat ex narratiua Vicarij, *decif. 74. num. 11.* Intellige, vt numero 14.

Item ex pluribus praesentationibus effectum sortitur, *decif. 1. num. 7.*

Ampla illam probat etiam ex vnica praesentatione effectuatâ, *d. decif. 74. num. 1.*

Item ex visitatione Apostolica faciente mentionem de institutione facta per Ordinarium ad praesentationem alicuius, videt adinueniri probatio quasi possessionis praesentandi, *decif. 1. num. 4.*

Quadragesima praesentandi non inducit ex praesentationibus difformibus, *d. 15. no. 10.*

Interrupta ex quibus dicitur, *d. 15. no. 11.*

Tolli non potest ab Ordinario, *decif. 74. num. 51.*

Teasire non potest in successore sine nouo usu, & exercitio Iuris praesentandi, *decif. 87. num. 10.*

Insufficiens probatur ex quasi possessione illius ad effectum manutionis, *decif. 11. num. 1.*

Praesentatio admittit cum clausula si & in quantum, admittit censetur, si de iure est admittenda, *d. 74. num. 40.*

Admitti debet ratione quali possessionis praesentandi, *decif. 74. numero 12.*

Alterius vicibus, an fieri possit à Patronis, vide *Patroni.*

Attentata quando dicitur, vide *Attentata.*

Effectuatâ probatur eo ipso quod Viratus instituit ad praesentationem *patroni. d. 74. num. 9.*

Item ex successu prouisione vnus per mortem alterius, *decif. 13. num. 3. & decif. 87. num. 4.*

Item ex visitatione Apostolica, *decif. 74. num. 1. & 11.* Et generaliter ex quibus *vicibus. d. decif. 74. no. 14.*

Effectuatâ quando praesumatur etiam si non constat de institutione, *d. 74. num. 11.*

Extra iudicialis actus censetur, *d. 86. no. 1. & idem non causat attentatâ ibidem no. 4.*

Fallit quando iudicialiter actum, *d. 74. no. 5.*

Et quando dicitur iudicialiter actum ibidem.

Facta à maiori parte patronorum habentium medietatem suffraganeorum trahit ad se totam dictam medietatem, cum minor pars pro nihilo reputetur, *decif. 199. num. 8. & decif. 130. num. 1.*

Nomine aliorum Comparationum facta à vna ex patronis, non attenditur non confilio de illorum mandato ad praesentandum, sed de ratificatione intra quadam tempore, *decif. 182. num. 9. & decif. 130. num. 1.* Intellige, vt in d. decif. 130. num. 9.

Praesumitur facta titulo hereditario, non autem gentilitio, si praesentantes fuerint haeredes fundatores, *decif. 199. numero 6.*

Praesumitur in dubio facta pro illa tantum voce, quam quis habet, & pro iure vnicuique competenti, *decif. 135. numero 7. & 1.*

Praesumitur praesentasse ex solo actu institutionis, *decif. 74. numero 18.*

Procuratoris, requirit exhibitionem mandati intra quadam tempore, *decif. 87. no. 24.* Sed sufficit productio veralis intra terminum, vt fuisset productio reali facta extra terminum, ibidem num. 25. & quando non sit necesse producti mandatum *Patroni. no. 16.*

Si fieri debeat de consanguineo proximiori, & si sint duo vel plures in eodem gradu, quod in hoc causa eligatur benemeritis, sufficit quod facta fuerit de consanguineo, licet alius existeret in pari gradu, dum maiorem benemerentiam non probet, *d. 118. num. 1.*

Temporalis, quando praesentatur, *d. 74. no. 17.*

Vicarij in Ecclesia Regulari, ad Regulares pertinet, *decif. 74. num. 1. & 2.* Vicarius temporalis deputatur, ibidem numero 27.

Admitti praesentationis, & concessio institutionis spectant ad Vicarium iure proprio, & sine speciali mandato Episcopi, *decif. 74. num. 11.*

Enunciatio facta in praesentatione, in qua dicitur Insuffraganeus spectat pro medietate ad NN. non praedicti alius patronis absentibus, & ignorantibus, *d. 13. no. 1.*

Enunciatio Vicarij an excludat de praesentatione facta, *d. 74. num. 10. 14. & seqq.*

Narretio praesentationis in Gratia Apostolica, vide *Gratia.*

Tempus praesentationis attendi debet ad effectum, vt quis dicatur nec ne legitime *pari. d. 138. num. 5.*

Praesentationis admittit censetur aliquando ad gratificandum praesentantes de persona cibis non visa, *decif. 1. num. 8.*

Vltima si probetur effectuatâ, praesumitur effectuatâ praecedentium *praesentationum. decif. 87. no. 9.*

Praesentatus à medietate Patronum habetur ac si fuisset praesentatus ab omnibus patronis, dum alia medietas Patronorum non comparatur intra tempus relictorum, *d. cit. 10. numero 4.*

Institui debet si fuisset praesentatus à maiori parte patronorum existentium in quasi possessione praesentandi, *decif. 87. numero 11. & decif. 94. numero 2. & decif. 199. numero 1.*

Ampla vt institui debeat etiam si praesentatus à maiori parte habeat maiores qualitates, dicta decif. 94. numero 2.

Institui non debet, si non constat de Insuffraganeis, *decif. 11. numero 1.*

Probare debet illam à quo fuisset praesentatus, esse male hominem proximiorum de familia fundatoris, si in fundatore talis desideratur, *decif. 1. num. 1.*

Item probare tenetur praesentationis tempore, se fuisse minoribus ordinibus insignitum, iuxta legem in fundacione praesentatam, *decif. 15. num. 3.*

- Concurfus in Parochiali,** quæ est de Iurepatronatus, non est necessarius, nisi quando plures sunt æqualiter præsentati, sed sufficit nudum examen, d. 94. num. 10.
- Fauendum in dubio,** cui magis sit ex duobus præsentatis, dec. 87. numero 11.
- Ius præsentati præferatur per clausulam dummodo de tempore data,** &c. vide clausulam *Dummodo*.
- Narrans præsentatum à inmediate Patronorum,** si de talis præsentatione non conllet, iuari non potest gratia obtinenda, cum sit obreptitius, decif. 100. num. 6.
- Ordinatus gratificari non potest præsentato à minori parte patronorum,** decif. 199. num. 4. & dec. 320. n. 3.
- Terminus ad probandum datu oppositoribus ex Breui Clem. 8. protogari potest contra præsentatum vide Breue.** Cetera vide in verbo *Iurpatronatus*, & in verbo *Patronus*.
- Præsentia in Curia probatur ex fide Curialium,** decifione 137. numero 4.
- Narratiua præsentia in Curia non dicitur causa Gratiz,** d. 137. numero 5.
- Procuratoris duplex defectus citationis decif. 6. n. 7.**
- Præfatio iurum non trahitur ad ea, quæ fuerant concessa,** d. 12. numero 3.
- Præfatio rei si fieri non potest, an sit præstandum pretium,** vide *Pretium*.
- Præfumptio Iuris transfert onus probandi in aduersarium, & operatur vt requirantur diuiores probationes,** decifione 18. numero 18.
- Præfentum.** Diftio denotat incertitudinem, & potius tendit ad negandum suam affirmandum enunciationem, decifione 71. numero 4.
- Pretium Hereditarie rei venditæ in eius locum succedit,** decifione 83. numero 1. & plura vide in verbo *Hereditaria*.
- Iustum dicitur illud quo res vendi potest,** decif. 47. n. 4.
- Soluti debet si res præstari non potest,** decif. 7. num. 7. & decif. 47. num. 1. Et in hoc casu fequi potest condemnatio ad rem, exequenda tamen in ætimatione, d. decifione 7. numero 9.
- Succedit loco rei etiam in bonis subiectis fideicommissio vniuersali,** d. 53. num. 19.
- Fides de pretio in venditione rerum Ecclesiæ, licet haberi non possit ad effectum translationis domini rei venditæ, tamen tractus est validus in substantia, & ex illo competet efficax actio decif. 138. num. 1. Decif. ita, vt num. 6.**
- Fructus solui, & quando debeantur per emptorem Venditori,** vide *Emptor*.
- Iouius quis cogi non potest acceptare rem, etiam pro multo minori pretio quam valet,** d. 153. nu. 10.
- Obligatio reuincendi pretium facta à venditione, ad fauorem emptoris importat conditionem, & non modum,** decif. 99. num. 9. Et reuincere verbum quid importet, ibidem numero 10.
- Solutio pretij dilata per emptorem venditorij.**
- Præsentia.** Rei in causa non impedit viam exccusiuam, decif. 60. numero 11.
- Quod operetur, vide Emptor.**
- Primogenitura.** Bona Primogenituræ etiam prohibita alienari, & obligati ob causam dotis, facilius ob d. eausam, de licentia Principis alienari, & obligari, solent, decif. 145. numero 11.
- Obligatio bonorum Primogenituræ pro restitutione opulentæ dotis, tendit ad confuetudinem ipsius Primogenituræ, & illius augmentum, & est conformis naturali voco Parentum,** decif. 156. num. 1. & 2. Supple in verbo *Dot*.
- Licentia instituendi Primogenituram in feudo si sit concessa Vassallo ad fauorem certæ personæ, non potest ab ea recedi, & alia nominari,** d. 141. num. 11.
- Licentia instituendi Primogenituram super bonis prohibitis alienari, censetur in re virtualiter continere facultatem adiciendi onera respicientia conseruationem eiusdem Primogenituræ,** d. 166. n. 14.
- Principi Concedere censetur sine alterius iniuria,** decif. 78. numero 3.
- Rufus ita concedere censetur, vt eius concessio respectu impetrantis aliquid operetur,** d. 184. n. 1.
- Conseruationes partium, an & quando tollere censentur,** decif. 48. numero 10.
- Præiudicare præsumitur in medio, & non in magno, dum appareat voluisse præiudicare iuri tertij,** decifione 48. numero 18.
- Præiudicium An comprehendatur sub statuto generali,** dec. 67. numero 10.
- Succellor an, & quando censetur grauatus pensione,** vide *Pensio*.
- Præiudicium descendebitis concessum non extenditur ad Ascendentes,** d. 76. num. 4.
- Princeps ita intelligi debet, vt aliquod operetur respectu impetrantis,** d. 184. num. 3.
- Specialis exemptionis, non restingit exemptionem generalem**
- de iure communi competentem, decifione 143. numero 9.
- Vt quis potest priuilegio limitari quoad vnum caput tantum, omittis alius capitibus,** decif. 143. num. 4.
- In priuilegijs, & gratijs, non iam verba sunt attendenda, quam mens consideranda,** decif. 148. nu. 15.
- Probatio non excludit aliam probationem,** decif. 153. num. 18.
- Probationes imperfectæ tendentes ad vnicum finem, iunguntur simul ad faciendam vnam perfectam probationem,** dec. 92. numero 1.
- Rite, & legitime factæ non dicuntur, non citato possessore,** decif. 155. num. 6.
- Super statu beneficij an probent quoad omnes,** decif. 155. num. 7. & 8.
- Processus Executoris, quando sit nullus, prout sententia eius vigore lata, vide Executor.**
- Præsentatis præiudicat, si factus sit inter Patronos,** decif. 189. numero 4.
- Validus est de stylo Rotæ, si Iudex processerit post reuocationem, & pater non appellauit, decif. 114. num. 4.**
- Episcopus successores an, & quando teneatur exhibere processum habiitum ab Episcopo Antecessore, & an sit iuramento fucelloris affectus, si illum non habere, decif. 166. num. 2. & declarantur plures decifiones ad id allegatæ.**
- Identitas, & integritas processus præsumuntur, dum non probatur contrarium, & ille sit in forma extractus siue processus,** d. 125. num. 4.
- Et præferrim si fuerit productus ab altera parte,** decif. 125. numero 5.
- Petens exhibitionem processus, tenetur probare concludenter existentiam illius penes eum à quo petit exhibitionem,** decif. 166. num. 1.
- Procurator compelli potest vti Testis ad subiiciendum se examini, vt deponat quæ sciebat, aut fecit antequam esset Procurator, aut ante inem motum, non instructu à principali, & hoc casu non deponit vti Procurator, sed vti testis,** decif. 127. num. 5.
- Testificari indistincte potest contra Dominum, si sit Procurator ad negocia, seu negociorum gestor, decifione 127. numero 7.**
- Item si sit ad lites, testificari indistincte tenetur contra Dominum, ad instantiam aduersarij, in iis, quæ nihil tangunt secreta negotij,** decif. 127. n. 8. & 10.
- Mandatum cum libera quando habere censetur, vel non, vide Mandatum Procura.**
- Post omnibus respondere tenetur prout idemmet principalis,** decif. 127. num. 4.
- Recognoscere non tenetur vti Testis scripturas sui principalis, causa pendente, iuxta magis communem sententiam,** d. 203. num. 1. & decif. 127. num. 1.
- Amplius etiam si producat in Testem non à suo principali, sed ab aduersario, d. decif. 127. num. & vide plenè rationem, num. 3.**
- Limita præd. non procedere, quando recognitio perituræ Procuratore vti principali, quia tunc illa est facti proprij, nec ideo argui potest de fide rupta contra suum principalem, d. 203. num. 1. & d. 127. num. 4. & 11. & iuxta prædictam distinctionem conciliantur contrariæ opiniones, numero 12.**
- Solnere de proprio non præsumitur,** d. 128. num. 6.
- Solicitorum causæ an sit inde Testis pro suo Domino,** d. decif. 128. num. 17.
- Procuratoris confessio certa omnino esse debet, vt præiudicat principali,** decif. 6. num. 3.
- Confessio voluntaria non præiudicat principali, sed solum quando est necessaria per modum confessionis iurisdictionis,** d. 35. num. 4. & quando dicitur voluntaria, ibidem numero 5.
- Declara 1. quod confessio voluntaria potest reuocari à principali, & censetur illam tuocare, præiudicando contrarium, d. decif. 35. num. 6.**
- Declara 2. quod d. confessio voluntaria nunquam nocet quando principali dicit rem aliter se habere, d. decif. 235. numero 7.**
- Præsentia supplet defectum citationis,** d. 6. n. 7.
- Libera facultas administrationis data Procuratori non præiudicat Domino constituenti quoad dominum, d. 197. n. 4.**
- Sententia an fieri possit contra Procuratorem Dominum litis effectum, vide Sententia.**
- Solui non potest Procuratori ad lites,** d. 127. nu. 6.
- Producers scripturas in alio Iudicio, non potest illas postea impugnare,** decif. 118. num. 2.
- Testamentum producent, videtur illud approbare d. 1. n. 4.**
- Productio iurium adnotata in vna ex duabus scripturis infirmis confulis, sufficit,** decif. 9. num. 17.
- De actis quando non dicatur, vide Iura.**
- Facta ad vnum effectum non præiudicat producenti quoad alium,** decif. 153. num. 6.

& Conclusionum.

Fieri à quon debet, [d. 7. n. 14.](#)
 Fieri potest te integra ad impediendam executionem Brevis, [decif. 1. n. 7.](#)
 Mandatum Procureur an faciat præsumere, vide *Mandatum Procureur.*
 Probat contra producentem, [d. 18. n. 17.](#)
 Realis est itanibus verbus tenoris, &c. [d. 13. n. 8.](#) Contrarius nu. 9. ubi quod vltia d. verba requiritur etiam quod tenor integre in actis regit. [regit.](#)
 Vera, an & quando credatur, si de ea Notarius testetur, & decif. [1. n. 1.](#) numero 5.
 Proxiimus Intentionem loquentis [denotat. d. 14. n. 7.](#)
 Probat causam finalem strati, [decif. 18. n. 1.](#) vide *Præfatio.*
 Professio emitti debet post completum 16. annum iuxta Conc. Trid. [d. 107. nu. 1.](#)
 Non vitatur ex modica defectu solemnitate requisita in faciendis professionibus ex Statutis [Monasterij. d. 107. n. 8.](#)
 Prohibito alienationis, vide *Alienatio.*
 Promissio lueri fuit conditione nuptiarum est nulla, cum conferatur in tempus matrimonij, propter etiam nulla est, quæ sit constans matrimonio, [d. 12. n. 8.](#)
 Proprietarius, Dominus fit pleno iure ex consolidatione Vfusfructus, [decif. 8. n. 1.](#)
 Interdictio quorum bonorum [expetitur. d. 84. n. 1.](#)
 Possessionem cuiuslem sapere [potest. d. 13. n. 1.](#)
 Sententia lata contra vsumfructuarium, non nocet proprietario, [decif. 18. n. 1.](#)
 Prohibitis relicta censetur, non vsumfructus, dum nihil exprimitur, [decif. 76. n. 6.](#) & [decif. 81. n. 1.](#)
 Item relicta censetur plena proprietatis, quando relinquuntur fundus ad vsumfructum, quod tamen falsit, quando prædicto modo relinquuntur alicui, qui non sit capax proprietatis, [d. 11. numero 12.](#)
 Prorogatio termini, vide *Terminus.*
 Protestatio, In protestatione iudiciali, quando non sit opus inscriptione, vide *Inferio.*
 Protonotarius probatur per Testes, quando est datus ab Inferiore à [Papæ. decif. 14. n. 1.](#)
 Protonotary non participantes, & alij habentes officia in Romana Curia, licet habeantur pro familiaribus, tamen non lucrantur in absentia fructus beneficiorum requiritur residentiam, & [quæ. decif. 44. n. 9.](#)
 Beneficia Protonotariorum an cadent sub reservatione, vide *Reservatio.*
 Provisio Beneficij facta per modum provisionis, vide *Beneficij.*
 Episcopi non est iustificanda, & quare, [decif. 13. n. 1.](#)
 Amplia præcedere etiam in Episcopis Cardinali prequidante vigore Indultis, [decif. 133. n. 1.](#)
 Legit cessat ex pacto contrario, [d. 117. n. 1.](#)
 Liti causam danti non est attendenda, [decif. 13. n. 19.](#)
 Nova Papæ, est iustificanda, si provisio Ordinarij est nulla, [d. 14. n. 1.](#)
 Iustificata an satis dicatur, si ille qui eam obtinuit, probet de facto se fuisse provisum ab Ordinario, [d. 13. n. 1.](#) & [d. 148. numero 1.](#)
 Iustificari regulariter non debet, cum teneat tantum ad interesse Officialium Cancellarij, [d. 13. n. 4.](#) & [d. 148. n. 1.](#)
 Ostendi debet ab eo, qui fuit nominatus ad Beneficium vitum, [d. 1. numero 1.](#)
 Ordinarij facta habenti alia beneficia an sit nulla, & quomodo intelligendum sit Concil. Trid. inducens in hoc casu nullitatem, [d. 148. n. 7.](#)
 Thesuri vigore facta à Canonico, quando suffragetur, vide *Canonici.*
 Provisiones lite pendente factæ, aut que dederunt causam liti, non attenduntur, [decif. 134. n. 1.](#)
 Papæ non faciunt stratum, [d. 148. n. 1.](#)
 Provisiones Ab Ordinario, vide *Ordinarius.*
 Apostolicas, possident vigore suæ provisionis Contradiçti ad impediendam immisionem provisio ab Inferiori, & ideo contra illum, via ordinaria agendum [est. d. 68. n. 1.](#)
 Limita non procedere quando inferior habet mandatum de manutenendo in quâ possessione conferendi, [d. 68. n. 1.](#)
 Declara hanc limitationem habere locum, cessantibus reservationibus, non autem illis [stantibus. d. 68. n. 1.](#)
 Institutio non datur provisio Apostolice, [decif. 15. n. 9.](#)
 Ius acquiritur provisio provisione beneficij, [decif. 13. n. 1.](#)
 Ius providendi quomodo excludatur de inferiori ad superiorem, [decif. 79. n. 1.](#)
 Natusque se canonicè provisionem, non sufficit quod probet se provisionem, nisi etiam doceat de canonica [provisione. d. 148. n. 1.](#)
 6. vid. *Collatio.*
 Proxiimus Agnatus quis præsumitur, eo ipso qui ille probat se esse de domo, & nemo alius conceit, nec exaduerso probatur adesse alios proximiores, [c. 1. n. 1.](#)
 Proximiores vocati à Staturo, vide *Statutum.*
 Proximiorum appellatio veniunt nam agnati, quam Cognati, [d. 115. n. 1.](#) & [decif. 151. n. 1.](#)

Proxiimus pertinet ad gradum, & ideo qui virtute representationis succedunt in eodem grado, dicuntur esse æque proximi, [res. d. 17. n. 17.](#)
 Vltimi Possessores attendi debet, in fideicommissis, & Maioribus, [d. 115. n. 1.](#)
 Fallit in succellione oportum, in quibus attenditur proximitas [fundatoris. ibidem n. 6.](#) Contrarius vero refolvitur in decisione, & declaratur DD. exaduerso allegati, numero 7. & 1. idem firmatur in decisione [152. numero 1.](#)
 Puritas, Probatio puritatis, vel impuritatis defum non patet ex habitatione in vno, vel in alio loco eiusdem Civitatis, [decif. 13. n. 1.](#)
 Impuritas ex quibus probetur, vide *Impuritas.*
 Puri sanguine quis præsumitur, dum non probatur contrarium, [d. 131. n. 1.](#) & 6.
 Pupillus agere potest contra Tutorem via ordinaria, vel contra alios via extraordinaria, & tamen in testationibus, cum aliter tractum fit in ipsius electione, [decif. 41. n. 14.](#)
 Citatus non dicitur ex citatione facta contra eius affectum Procuratorem, de cuius mandato non constat, decisione [142. numero 1.](#)
 Mandatum relaxatum contra pupillum non citatum, vel citato Procuratore de cuius mandato non constat, est nullum cum omnibus inde sequutis, [d. 145. n. 1.](#)

Q

Qualitas existens, & requiritur in persona vnus, & quæ non est, & desideratur in persona aliteris, facit quod aliter iudicetur de vno, quàm de alio, [d. 118. n. 1.](#)
 Probari debet ab eo qui se fundat in Constitutione qualificata, [d. 9. n. 1.](#) & 11.
 Requisita in fundatione beneficij, est omnino attendenda, [decif. 8. n. 1.](#) vide *Reservatio.*
 Quando dictio est limitativa temporis, [decif. 154. n. 1.](#)
 Quantitas crediti, quando probetur luameto, [d. 90. n. 10.](#)
 Legatum quantitas solvendum in stabilitibus, quid operetur, vide *Legatum.*
 Quarta, an & quando debeatur Vxor pauperi in bonis mariti, vide *Vxor.*
 Quantitas solutionum pensionis, quando non relevent, à [27. numero 1.](#)
 Quæcumque dictio, Quæcumque comprehendit, dum ratio ductivatis reddi non potest, [d. 23. n. 12.](#)

R

Ratificare facere promittens, censetur id præmississe in tempore quo ratificat: fieri poterit, [decif. 14. n. 32.](#)
 Ratificatio absentium habentium interesse requiritur ad validandum contractum, [d. 84. n. 1.](#)
 Non inducitur ex sola scientia sine actu positum, ex quo inferatur vel expressus, vel tacitus consensus, decisione [64. numero 6.](#)
 Tempus intra quod fieri poruit ratificatio, quale dicatur, committitur arbitrio Iudicis, [d. 66. n. 1.](#)
 Et regulandum est ex qualitate negotij, & distantia loci, dicta [decif. 66. n. 1.](#) *Idem* taxandum fieri ex tunc quo ratificatio fieri potuit, [ibidem. n. 1.](#)
 Ratio æqualiter determinans vnum, & alium casum, de veròque intelligi debet, [d. 126. n. 10.](#)
 Naturalis furtive est erga parentes, quàm erga filios, & quare, [d. 76. n. 1.](#) & 4.
 Stante diversitate rationis inter vnum, & alium casum fieri debet restrictio, aut ampliatio, non vero ex figura, & ordine [scripturæ. d. 40. n. 1.](#)
 Ratio administrativum, In redditione rationis administrationis, quæ patitur: sunt admittende, vide *Partita.*
 Rationem reddere, quod nullo vnquam tempore quis teneatur si conventum fuerit, quid dicta verba impotent, [decif. 146. n. 10.](#) & 11.
 Rationes reddere obligatas, illis non redditus agere non potest, [decif. 147. n. 1.](#) vide *Redditio Rationum.*
 Reassumptio Causæ in statu, & terminis, vide *Causa.*
 Recepta pensionis, vide *Quantitas.*
 Reitor Ecclesiæ non habet intentionem fundatam in conferendis beneficiis (sæ Ecclesiæ, [decif. 21. numero 1.](#) vide *Parochus.*
 Recursus ad Iudices laicos quando non præiudicat, [decif. 177. numero 7.](#)
 Recusatio Iudicis facta per Procuratorem non habentem speciale mandatum non relevat, [d. 78. n. 1.](#)
 Opposita post litem contestatam non afficiunt, [decif. 61. n. 6.](#) & [d. 78. n. 1.](#)
 Requiritur probationem causæ, & quod illa fiat causa cognita, & parte citata, dum Iudex fuit de consensu partium electus, [decif. 4. n. 1.](#)

ff 3 Processus

Index Materialium,

Protestus factus post reculationem iudicis quando sit validus, vide *Protestus*.
Sequestrati non tenentur in reculatione nulla causa exprimat, decif. 149. num. 6.
Reddito ratio: In redditione rationis administrationis, quae patitur admittatur, vide *Patria*.
Remissio redictionis rationis, importat etiam remissionem fructuum ex bonis administrationis perceptorum, d. 121. nu. 16.
Supple in Verbo Ratio administrationis.
Regressus ad iura sua non datur illis, qui ea remittunt, decif. 99. num. 8.
Regulares praesentant Vicarium in Ecclesia Regulari, decif. 74. nu. 1. Et Vicarius temporaliter deputatur, d. 74. nu. 17.
Regularis est Dominus fructuum Beneficij & de illis potest ad libitum dispendere, decif. 174. nu. 5. & d. 181. n. 1. Contrarium in dicta decif. 181. num. 1. Declara ut ibidem num. 6. & per totum.
Regula de annali fundatur in negligentia imptentans, & sic non habet locum, factis per illum diligentibus contra possessionem, d. 15. num. 4.
Non procedit in beneficiis referatur, decif. 45. nu. 5.
Item non procedit, non docto de possessione, quae debet esse continuata per annum, d. 45. n. 1. & 2.
Et praesentim dicta possessio probari debet quando causa fuit commissis ad instantiam possessoris, ibidem num. 3.
Requirat pacificam possessionem, d. 45. n. 3.
Regula Non curamus de modo, dum habemus effectum, quando procedat, d. 125. n. 10.
Regula Cancellaria, facienda non comprehendit Cardinales, secus autem Regulae iam factae, d. 67. nu. 4. & 16.
Referantur successoribus Beneficia referatur per Pontifices praedecessores, d. 140. n. 12.
Derogatio Generalis Regularum Cancellariae, an & quando sufficit adhuc villis derogatur censetur, decifione 67. numero 15.
Papa per litteras se voluit conformare cum Regulis Cancellariae, d. 154. n. 5.
Regula 4. hodie 5. Cancellariae comprehendit atque Collectores Ciuitatum, & Decretum, ac Collectores Prouinciarum, decif. 133. num. 11.
Item comprehendit Collectores deputatos ad exigendum subsidium impositum à Papa pro subuentione Imperatoris contra Infideles, dicta decifione 133. num. 18. vbi redditur ratio.
Declara quod Collectores ad effectum, vt beneficia vacantia per ipsorum obitum sint reservata, non requiritur, quod actualiter exercuerint, sed sufficit, quod fuerint praeati exercere, decif. 133. num. 14. imò sufficit ad hunc effectum sola denarius, absque acceptatione, etiam si facultatem non viderint, nec receperint, d. 133. nu. 17.
Non comprehendit Collectores particularis, si prout sunt deputati ad colligendas Decimas taxatas ad certam pecuniarum summam, & quando non obstat taxatione certae summae, Collectores dicantur Generales, ita ut sub dicta Regula comprehendantur, d. 133. num. 19. & d. 148. numero 10. & 11.
Regula 4. dum referat Dignitates in Collegiatis, non comprehendit beneficia debita certo generi personarum, decif. 159. num. 4.
Reintegratio datur per viam spolij contra factum iudicis, nulliter, & iniuste procedentis, d. 113. num. 5.
Debetur, si ante excessum Mandati, licet in minimo, d. 37. num. 15.
Operatur vt spoliatum redigatur in pristinum statum, decif. 47. numero 8.
Ordinatur ad acquitendum, & ideo non debet contrarium operari contra mentem petentis reintegrati, decif. 123. numero 18.
Petitio reintegrationis quomodo interpretanda, decif. 74. numero 61.
Reinuestire verbum quid significet, & aliqua de reinuicimento preiudicat, vide *Prius*.
Relatio ad instrumentum faciendum quid operetur, decif. 145. num. 19. & 20.
Ad praecedentia non fit, quando ex ea resultaret correctio dispositionum, dec. 36. num. 25.
Cum elapsa quorum tenentur, &c. an dicta iudicetur, decif. 145. numero 21.
Fit ad ea, de quibus fuit facta expressa mentio, non ad ea, quae veniunt ex interpretatione, & sub generalitate verborum, decif. 36. num. 31.
Petiti, vide *Petiti*.
Verificatorum, vide *Verificatorum*.
Releuatur idoncus quando reputatur, d. 111. num. 25.
Religio S. Iohannis Hierosolymitanus, consecrari potest ex indulto, quod habet, etiam beneficia reservata, d. 8. n. 5.
Prior Religio Hierosolymitanus, an possint super eius Prioratus pensionem referre, vide *Pensio*.
Religiosi, vide *Regulares*.

Relatio bonorum haereditatorum facta per haereditem, vide *Haereditem*.
Remanere verbum quid importet, d. 111. n. 6. & 7.
Remedium. Agere licet remedio extraordinario omisso ordinario, vbi pugnat per extraordinarium prouidetur, decif. 141. numero 16.
Remisit verbum, quid operetur, d. 99. n. 7.
Remissio litem suorum operatur, vt non datur regressus ad illa, d. 99. n. 8. vide *Renunciatio*.
Remissio conceditur ad probandum donationem, aut fundationem iurisdictionis, d. 101. n. 4.
Item contra rem iudicatam quando est commissi causa restitutionis in integrum, & datur magis sumus releuanti articulo, d. 121. nu. 17.
Item illi conceditur ad probandum infirmis bonorum à patre pro legitima sibi assignatorum, si confiter de assignatione, d. 113. nu. 4.
Item in prophanis conceditur, data releuanti articulo, & deficiente calumnia, decif. 55. n. 1. & d. 61. n. 1. & decif. 121. numero 11.
Ampla primo, vt nec fumus requiratur, sed sufficiat sola releuanti, d. 31. num. 2.
Ampla secundo, vt sufficiat releuanti vnus ex articulis, decif. 61. n. 5. & d. 101. num. 1.
Item pro infirmatione Gratiae si Neutri conceditur, dum articuli sunt releuantes, & quando ad hunc effectum dicantur releuantes, d. 1. n. 1.
Item si fiat commissi causa restitutionis transactionis, decif. 121. numero 17.
Denegatur ad probandum id de cuius contrario constat ex confessione petentis remissionem, decif. 114. num. 4.
Item ad probandum id quod probatum non releuat, decif. 121. numero 3.
Item ad probandum quod est contra ius, & plures decifiones Romanales, d. 1. n. 9.
Item ad probandum rem inuicem similem, & quasi impossibilem, d. 131. n. 12.
Item ad probandum Statutum, d. 196. n. 4.
Item filio denegatur, qui non conuict inuentarium, & vult legitimam de ducere, ex legatis, & bonis fideicommissis suppositis, ad probandum existentiam aliorum bonorum, quia haec praesumptio est contra petentem, & ad Rei fauorem, d. 123. n. 1. numero 1.
Item habenti contra se rem iudicatam denegatur, d. 121. num. 10.
Declara, vt num. 17.
Item post testium publicationem, & didicita testificata solet denegari, d. 121. n. 8.
Item quando ob lapsum longi temporis, impossibile est inuenire testes, qui deponant super facto de quo agitur, decif. 196. numero 5.
Item quando petitur ad probandum illud de cuius contrario per scripturas constat, decif. 196. nu. 3. & 1.
Item si articuli sint irrelevantes, decif. 121. n. 1. & decif. 196. nu. 1. & decif. 114. nu. 8. Item dicuntur irrelevantes, si probati non possint, d. 121. num. 1.
Item si insurgat praesumptio quod sit potius imaginarij, quam veri, & quando dicta praesumptio ostiatur, decif. 131. numero 4.
Item siue fumo denegatur, quando materia est obiectus, d. 131. numero 2.
Item si petita fuit in statu expeditionis causae, quia tunc videtur calumniose petita, decif. 127. n. 3. & d. 196. n. 7.
Item si probatio fieri potest per scripturas, quia magis illis standum est, quam furis testimonio de positionibus, d. 131. n. 13. & d. 196. num. 1.
Item si tendat ad detegendum falsitatem, cuius fumus non datur, d. 131. num. 6.
Item si res sit fuerunt super eisdem articulis alias examinati, quia praesumitur facta ea probatio, quae melius fieri potuit, ita ut noua facultas probandi praesumatur calumniose petita, decif. 131. nu. 3. & 7.
Item si Testibus alias examinatis fuit metus incussus ab adversario: quia praesumitur in eo potentia in futurum, d. 131. numero 5.
Item Transgredienti denegatur, etiam si intendat uti instrumentis de nouo repetitis, siue aliis probationibus, d. 121. n. 11. Declara, vt per tot. decif.
Releuans dicitur, quae tendit ad probandum Ecclesiae utilitatem, decif. 23. n. 4.
Si petatur ab Adore, & Reus opponat de ratione, quid agendum fin. d. 1. n. 4.
Renunciatio fieri videtur se nullum ius habere in re renunciata, d. 105. numero 1.
Informatur quando praesumatur vel non de rebus renunciatis, d. 121. n. 5. & 14.
Possessione renunciatio metu ductus, agere non potest possessio, vel quatenus agat, debet praecedere iudicium super reuocacione, seu sententia declaratoria nullitatis renunciationis, d. 158. n. 14.

Possessio

Posseſſioni renuncians parte preſente, ſi poſtea agat poſſeſſorio, obſtat ei exceptio renunciationis, d. 158. n. 4.

Regreſſus non datur renuncianteſus intra ſua, decif. 112. n. 3. & decif. 153. num. 21. & decif. 158. num. 3.

Renunciatio iuri ſuo vnicuique concedum eſt, decif. 121. num. 4.

Filius qui renunciavit bonis paternis preſentibus, & futuris ſuccedit nihilominus fratri ab interſtito in bonis paternis hereditariis, decif. 11. num. 45.

Renunciatio eſt ſticti iuris, nec comprehendit niſi id quod expreſſum eſt, nec extenditur ad alios *cap. 10. d. 62. n. 14*. Amplia ut ibidem num. 15.

Faſta à cogitante ingredi in Religionem non eſt comprehenſa ſub decreto Conc. *Crid. ſeſſ. 35. cap. 36*, ita ut valida ſit, etiam ſine Concilij ſolemnitatibus, d. 121. n. 35.

Faſta à Noſcitu non requirit ſolemnitates Statuti ſecularis, ſed Conc. Trid. & iuris Canonici, d. 121. n. 37. & 40.

Faſta intrinſeſſus in Religionem non reſcinditur pizterea cuiuſcuſque enormiſſimus leſioſus, d. 121. n. 14.

Generalis de bonis patris facta inſta in ampla forma, nonquam comprehendit legitimam, niſi ſtat de ea expreſſa mentio, decif. 148. num. 33.

Impugnari non poſſet niſi prius reſtitutus ex ea acceptis, decif. 153. num. 13. Et an idem ſit in donatione, & quomodo hæc reſtitutio procedat, d. 153. num. 8. & 12.

Nulla eſt deficientis ſolemnitatis à ſtatu requiſita, d. 121. num. 14.

Sine prædictione quorumcuſque aliorum iurium ipſi reouinciantur competetionem, præſertim omne aliud ius, quod tunc illi competeat, d. 147. n. 36.

Tacita enuſquam extendi debet, oſi quatenus neceſſario ex ipſo actu inferatur, decif. 44. num. 1.

Valida præſumitur, quæ facta ſuit medio iuſtamento, & cum decreto Indicis, aliſque ſolemnitatibus, d. 152. n. 23.

Exceptio defectus domini de quo notorie conſtat ex renunciatione ipſius domini ab Actore facta ad commodum Rei conueniunt, obſici poſſet agentis interdictio retinendæ, decif. 158. num. 5.

Exceptio defectus domini probata ex notoria renunciatione, obſtat agenti interdictio recuperandæ, d. 158. num. 6.

Inſtrumentum publicum renunciationis poſſeſſionis facit notoriam probationem, d. 158. num. 1. & præponderat probationi factæ per teſtes afferentes connotationem fuiſſe factam per metum, ſi dictorum teſtium fides, & dicta turbida reddantur, d. 158. num. 7. & 10. Præſertim ſe reouinciat facta fuerit coram conſanguineis, & amicis renunciantis, & aliis honeſtis viis, & in loco inſigni, d. 158. num. 8.

Lex an attendatur in renunciatione ſeu donatione, vide *Donatio*.

Poſſeſſio amittitur per renunciationem, d. 158. num. 1. Amplia etiam ſi metus facta, d. 158. n. 1.

Repreſentatio. Agnationis qualitas an ſit repræſentabilis, vide *Agnationis*.

Filij fororum an ingredientio locum matris per repræſentationem habeant ius agnationis, vide *Seror*.

Nepcis ex filio mafculo an repræſentent eius patrem, ſtante ſtatuto requirere qualitateſ masculinitatis, vide *Stratum*, in quo plura ad materiam repræſentationis.

Ret omnis libera præſumitur, vide *Libera*.

Præſtati quando non poſſent an ſit præſtandum pretium, vide *Pretium*.

Ret vendicario, vide *Actio rei vendicatioſis*.

Reſcioſio contractus, vide *Reſoluto*, *Contractus*.

Reſcriptum Conſeſſum intelligitur ſine alterius iuſſu, decif. 78. num. 1. Et quid ſi appareat Principem voſuiſſe prædictioneſ ſuiſſe reſcripti, decif. 48. num. 1.

Forma reſcripti debet ad vnguem ſeruari, alias gratia eſt nulla d. 101. n. 1. & 4. & 10. & decif. 158. num. 1. nec adimplet poſſet per equipollens, d. 158. num. 4.

Formam reſcripti ſeruatam non fuiſſe, accidit vel ex eo, quod contri, aut circa eam quid geſtum ſuit quæ idem ſunt ad effectum inducendi nullitatem, d. 158. n. 3.

Forma reſcripti ex quibus non obſeruata dicatur, remiſſiue, d. 158. num. 4.

Vide plura in verbo *Forma*.

Reſignatio omnium fruſuum habetur loco titularis quoad onera realia, d. 60. n. 1. & decif. 67. num. 1.

Reſignatio annullat collationem inferioris, decif. 68. num. 1.

Comprehendit Beneficia Collectorum, & quæ ad hunc effectum requiruntur, ſtante Regule quarta hodie quinta Cancellariæ, vide *Regula Cancellariæ*.

Item comprehendit Beneficia Cubiculariorum Honoris cum ſint vere familiares Papæ, decif. 150. num. 1.

Item comprehendit Beneficia Protoſecutorum, etiam non patricianum, d. 14. n. 1. & decif. 92. n. 2.

Item Beneficia qua vacant in Vobis diſtincta, decif. 120. num. 4.

Non comprehendit Beneficia debita certo generi perſonarum,

dum *Reg. 4*. Cancell. reſeruat principales Dignitates in Eccleſia, d. 119. num. 4.

Item non comprehendit Beneficia habentium, domicilium in Curia, oſi Curiales ſint, & ibi ratione Coriz moreretur, decif. 110. num. 6.

Item non comprehendit Beneficia Menocularia, decif. 119. num. 5.

Debet eſſe clara, & indubitata, ad effectum ſubſegregationis gratiæ, & quare, d. 14. num. 5. Et ſufficit poſſiſſioſi reddeſe turbidam reſignationem, vt non detur iuſſiſſioſi ſubrogato gratiæ, ibidem *n. 13*.

Iabet decretum irritans, quod infringit titulum, & poſſiſſionem, d. 126. n. 5.

Non datur ſine reſeruatione, d. 121. n. 2.

Oſitur ex vacatione in menſe reſeruato, decif. 104. n. 2.

Item ex lite, d. decif. 104. n. 1.

Declata quod vere non oriſſur ex lite, reſultat tamen ex ea inhibito temporalis, per quam lite pendente, inferior conferre prohibetur, d. 68. n. 6.

Probat debet plene, & concludenter, & quare, d. 120. num. 8. nec ſufficit probatio præſumptum, d. decif. 110. n. 6. Et donec probetur, manentio conceditur poſſiſſioſi, ibidem num. 10.

Realis, & perpetua eſt, quæ reſultat ex familiaritate, d. 154. num. 1.

Reſeruat ad effectum ſubrogationis gratiæ, d. 192. n. 1.

Tollitur per Indultum concedendi Beneficia reſeruata, decif. 14. num. 6. & decif. 12. n. 1.

Beneficia ſemel reſeruata, ſemper durante affecta, d. 154. num. 1.

Beneficium vacans in Curia eſt reſeruatum, d. 68. n. 4.

Breuis executio ceſſat, cellario reſeruato, decif. 12. num. 3.

Declaratione Papæ ſuper Indultis concedendi Beneficia reſeruata facta, ad fauorem Cardinalium Episcoporum contra Capitula, non priuat illa iure concedendi cum Episcopis in prouiſione Canoniceatum, eiſdem Capitulis ex concordia quæſito, d. 111. n. 8. Contrarium reſoluitur num. 10. ſtantiſſus amplius verbis dicta declarationis, & ampliatur procedere, huc reſeruatio coningat ratione vacationis in menſe, ſine aliunde.

Extrauag. Pauli Secundi, & Regul. 11. Cancell. reſeruat ſucceſſoribus Beneficia reſeruata per Pontifices prædeceſſores, decif. 154. num. 22.

Familiaritatis Papæ attendi debet de tempore reſignationis, non autem vacationis, ita vt reſeruato, & affectio ſemper durent etiam mortuo Papæ, & diſſoluſa familiaritate, d. 154. num. 19.

Indultum concedendi Beneficia reſeruata, conceſſum Cardinali Episcopo, an ſuffragetur etiam Capitulo, ratione communionis, & conſortij, quod cum habet in prouiſione Canoniceatum, d. 111. n. 8. vt negatiue reſoluitur ex Papæ declaratione.

Indultum concedendi Beneficia reſeruata tollit obſtaculum reſeruatiuon, non autem liti, d. 14. num. 6. & d. 62. num. 6.

Non ſuffragatur quando Beneficia ſunt duplici reſeruatoſe affecta, d. 68. n. 7.

Papæ ex quo ſemel appoſuit manus in reſeruatoſe Beneficium ratione familiaritatis, non poſſit de illis inferior Collator diſponere donec Papæ ſemel diſpoſuerit, d. 114. num. 13.

Regule Cancellariæ loquentes de reſeruatoſe, vide *Reg. Cans.*

Religio Hieroſolymitana habet Indultum concedendi etiam Beneficia reſeruata, decif. 68. num. 5.

Reſignatio liberæ diſpoſitionis in ſocietate officiis, quando impoſſet tranſlationem domini, vel ſimplicis adminiſtrationis, vide *Seruat* *Officij*.

Reſignatio ſoluitur importat integram ſolutionem, decif. 11. n. 1.

Reſignatioſe vigore reſignationis ſimoniacæ, non poſſet ex eo quod nec reſignationis, nec acceptationem produxit, iuari alio titulo, d. 117. n. 12. & ratio reddatur num. ſeqq. & num. 12.

Amplia vt nec allegari etiam poſſit titulus diſpenſationis, d. 117. num. 1.

Reſignatio accepta non poſſet ab inferiori Collatore, ſed ſi debet coram Episcopo, quaſi facta & admiſſa, poſſet inferior Collator alij conferre, & non aliter, d. 117. n. 19. Admitti non poſſet ab Ordinario ſtante Bulla Pij V. niſi in certis caſibus extra quos reſignatio eſt nulla, d. 117. num. 11.

In fauorem certæ perſonæ coram Ordinario facta, eſt nulla, & ſimoniacæ Bulla Pij V. d. 163. n. 2. & d. 121. n. 7. vbi quod Beneficium reſignatum vacat eo ipſo, & eſt ſedi Apoſtolice reſeruatum propter decretum irritans & conſtitutionis, & num. 2.

Non reſeruat ſi non appareat effectuatæ nec publicatæ iuxta Regulam de publicandi, decif. 144. num. 2.

Ec 4 Beneficium

Index Materiarum,

Beneficium habere ex libera resignatione quis praefumitur, non autem ex resignatione facta in eius fauorem quando resignatio libera praescribit resignationem in fauorem, decif. 137. n. 17. Declara vtridum.

Episcopo arrestanti se contulisse beneficium vacans per resignationem in manibus suis factam non creditur, & quare, decif. 74. num. 10.

Impetrans Beneficium vti vacans per resignationem simoniacam, quid facere teneatur, vide *Beneficium*, vbi aliqua ad materiam resignationis.

Resistentia iuris, vide *Affensio*.

Res indicata, executionem paratam habet, decif. 116. n. 7.

Exequi quando possit, vel non eo petam restitutionem in integrum, vide *Restitutio in integrum*.

Impugnari potest nouis scripturis ad effectum superlegendi in executione, d. 12. n. 9.

Intrat ob lapsum fatalium, decif. 109. num. 1. & decif. 177. num. 3.

Item si appellatio non fuit interposita inscriptis intra decem dies, d. 117. n. 1. Declara procedere in sententia diffinitiva ex intervallo, d. decif. 117. n. 7.

Item si appellatio non fuit prosecuta, nec fatalia protogata, d. 77. n. 1.

Item si appellatum non fuit intra decendum, decif. 94. num. 1.

Item si non fuit reditum pro Apostolis, licet appellatum fuerit intra terminum iuris, decif. 117. n. 1.

Non intrat ex desertione causae, si appellatio fuerit interposita intra decem dies, & fuerint petiti Apostoli, & datus terminus iuris, & intra illum causa commissa, decif. 14. n. 1.

Ampla etiam si non fuerit reditum pro Apostolis intra terminum iuris, quia fuisse quod intra illum petiti fuerint, & causa commissa fuerit, d. decif. 43. n. 4.

Item non intrat ex tribus sententiis, si illa non sint conformes, & quando illae dicantur conformes, d. 43. n. 1.

Item si non fuit appellatum ab interlocutoria simpliciter lata sine citatione, d. 64. n. 60.

Inuenta est ad faciendam lites fient, & transactio decif. 121. num. 8. & vtraque impedit litis ingressum, ibidem num. 9.

Iustificari potest in articulo executionis, decif. 12. n. 8.

Probat ex confusione partis aduersae dum obtrinitur committitur causam restitutionis in integrum, d. 186. n. 1.

Item si constat nunquam fuisse appellatum, & sententia dicta contra partem aduersam lata, decif. 186. n. 2.

Vide plura in verbo *Sententia*.

Resoluto Contractus dicitur materia stricta, & odiosa, d. 146. num. 19.

Contractus Resolutio quando praetendi non possit, sed tantum illius implimentum, decif. 9. num. 3.

Donationis resolutio, vide *Donatio*.

Resolutio in integrum conceditur consilio de bono iure, d. 237. num. 1.

Item consilio de iniustitia sententiarum, decif. 137. n. 1.

Item ex actis nouiter productis, d. 137. n. 7.

Concedi ad hoc vbi debeat illam petenti, docere debet de iure suo saltem summariis, decif. 137. n. 9.

Decernatur non probata lesione, d. 18. num. 36. & d. 70. n. 1. & d. 133. n. 1. d. 174. ou. 1. Læso autem non probatur, quando non apparet de iniustitia, vel nullitate sententiae, d. 70. n. 1. & d. 94. n. 1.

Ecclesiae facilius conceditur ad impediendam executionem, d. 130. n. 16.

Item ad producendos testes super eisdem articulis, super quibus fuerint alias examinati, etiam post didicta testificata, decif. 136. num. 4.

Impedit executionem rei iudicatae, decif. 190. n. 1.

Fallit quando executio fuit petita ante commissam causam restitutionis, d. decif. 190. n. 1. Et petita censetur ex servatione terminorum ad decendum de appellatione nu. 3.

Contrarium d. 7. & 11. vbi quod non sufficit seruatio dictorum terminorum, nisi explicite executio petita fuerit, imo secundum aliquos requiritur etiam quod executio fuerit exacta num. 14. & quid stante Bulla Pij IV. & Pauli V. num. 9.

Impedit in certis casibus executionem petitam, d. 190. num. 17.

Non impedit regulariter executionem sententiae, d. 18. num. 19.

Minoris decem se litem ex additione hereditatis, quando concedatur, d. 341. n. 2.

Non differt regulariter, in effectu ab appellatione, d. 190. num. 6.

Commissio causae restitutionis in integrum in dubio praesumitur per excessiue petitioni executionis rei iudicatae, quia sic euatur executio, decif. 190. n. 4.

Sufficit quod perueniat ad Bancam Curiosis, quamuis non fuerit iudicialiter declarata ad hoc vbi causa illi commissio dicitur, d. decif. 90. n. 5.

Index pronunciat potest super nullitate in causa restitutionis

in integrum, prout in causa appellationis, d. 137. n. 8.

Præsertim quando exceptio nullitatis habet secum adiunctam iniustitiam, ibidem n. 9.

Læso attendi debet de tempore sententiarum, ad effectum restitutionis in integrum, decif. 176. num. 5.

Est fundamentum restitutionis in integrum, decif. 137. num. 1.

Probat eo ipso quod Adversarius egit sine actione d. 133. num. 1.

Restitutio aut ampliat, stante diuersitate rationis, an & quando fieri debeat, vide *Ratio*.

Restitutio facultati adiecta, intelligi non potest in expresse, & formaliter concessis, fed extra illa, decif. 51. n. 2.

Retentio bonorum debitoris competeri creditori, donec fuerit de suo credito satisfactus, decif. 113. num. 6.

Fallit si creditum fuit extintum, vel non sit liquidum, ex quo Creditor fructus percipit, d. decif. 113. n. 7.

Item competeri dictorum bonorum retentioni Creditori, quando illa perueniat ad eam ex eadem causa illius crediti, pro quo vult retinere, secus si ea dinescit, d. 113. n. 8.

Item competeri nullo magis ei cui, & actio competeri, d. 141. num. 15.

Item competeri pro expensis factis in lite, decif. 121. n. 13.

Non debetur pro solutione debiti proprii, decif. 197. n. 8.

Retrahitur Censuarius, an & quando competeri, vide *Censuarius*.

Ius retractabile est actio in rem scripta, & ideo affert rem, & datur contra quemcumque possessorem, d. 51. n. 5.

Non competeri si venditio fuit nulla, decif. 83. num. 2.

Res transit in retractum cum suo onere, decif. 11. n. 9.

Retrahere volenti non nocet declaratio venditoris assentientis se nulliter vendidit, decif. 83. num. 31.

Retrouenduntur, vide *Pactum de retrouendendo*.

Renouatio Gratiae, vide *Gratia*.

Renouationes Testium, vide *Testes*.

Reuocatur verbum operatur reuersionem plenae proprietatis, decif. 69. n. 5.

Rem Actor est in sua replicatione, d. 87. n. 5.

Cogere Actorem quando possit ad eundem, & quando secus, d. 117. n. 16.

Comparens purgat defectum intimationis, decif. 9. n. 16.

Incompetentiam iudicis quando opponere non possit, d. 124. num. 1.

Præueniens in causa non impedit viam executiuam, d. 60. num. 11.

Tenetur suis expensis dare Actori copiam litterarum Compulsorialium, vide *Compulsorio*.

Reus an quis dicatur, vel actor regulatur a causa originaria, decif. 60. n. 13. & 14.

Reus & possessor non tenetur quidquam iustificare, d. 108. n. 5.

Et iuari po-est possibilibus alterius tituli, si titulum inualidum non produxit, decif. 137. num. 21. Declara vt num. 13.

Remanens cens. 498, reprobat, d. 67. n. 14.

Rota, Congregationis Conc. Trid. Responsis, seu Declarationibus spectare solet, d. 137. num. 3. Declara vt ibidem, & num. seq.

Dioeci decif. 161. par. 1. & alix eiusdem materiae declarantur, decif. 48. n. 18.

In consilio opinionum, eam sequi solet, qua æquior est, & humanior, d. 76. n. 12.

Instruere potest praesentatum a dimidia parte patronorum, habentem prouisionem Apostolicam cum derogatione mcedicatus Iurispatronatus, d. 249. n. 1.

Recent. decif. 187. par. 1. declaratur, in decif. 139. num. 4.

Sententias aliorum Iudicum exequi non solet, nisi coeet de eorum iustitia, d. 37. n. 1.

Ampla etiam si in iudicatum fuerint transactae, decif. 73. num. 1.

Sententias suas declarare debet, non autem alij, decif. 114. num. 8.

Rota Auditoribus concessa est facultas per Pium IV. & Paulum V. exequendi suas sententias abique alia commissio- ne, decif. 190. num. 9.

Signaturæ iustitiae postquam non controuertit, vide *Signatura*.

Sacrosanctum suscipere obligatur intra annum a die prouisionis, sufficit quod illud suscipiat intra annum post adpram possessionem beneficij, i. de tempore prouisionis etat habili- bus ætatis, d. 168. n. 9.

Sacramenta Sufcepit Sacramento, quæ nisi hominibus sanæ mentis conceduntur, arguuntur iniquitatem, d. 178. num. 14.

Salarium Aduocato promissum, an & qualiter debeat, vide *Ad- uocatus*.

Datur etiam pro fructibus decurrendis, decif. 10. n. 14.

Percipiunt salarium an dicatur familiaris, decif. 44. num. 8.

Saluandum cessat de sciente hypotheca, d. 40. n. 15. & d. 176. n. 1.

Item non confilto de credito, d. 50. n. 15.
Conceditur concurrentibus requisitis, de quibus in d. 40. a. n. 1. vique ad 6.
Item conceditur pro legatis in tra communem, & viciorem opinionem, quam Rota sequitur, d. 185. n. 1. & 5.
Declaratur quod pro legatis competit contra alia bona per testatorem posita, que pro legatis sunt hypotheca, non autem competit contra res ipsas legatas, in quibus talis hypotheca non cadit, d. decif. 183. n. 6. & ratio redditur n. 7. **Contrarium** verus n. 8. & 16. & vide rationem n. 8. & seqq. & præsertim n. 13.
Item conceditur Saluiano vbicunque inrat hypotheca, d. 185. num. 3.
Conductor cui auocata fuit detentio rei conductæ, per Creditores locatoris, qui Saluiano egerunt, non potest agere pro restitutione pretij, sed tantum pro eo, quod sibi intercessit ex dicta auocatione detentionis, decif. 70. n. 6.
Creditum cum hypotheca in Saluiano probatur ex publico instrumento, d. 40. n. 1.
Amplia vt probetur etiam ex epocha priuata subscripta, & iudicialiter recognita, decif. 193. num. 1.
Exceptio excussionis principalis debitoris, an, & quando admittatur in Saluiano, decif. 40. n. 48. 49. & 51.
Exceptio fideicommissi an admittatur in Saluiano, decif. 185. n. 10.
Exceptiones admittuntur in Saluiano, quæ aliis non essent admittende, modo in continenti probentur, d. 193. n. 11.
Identitas bonorum fideicommissi est plenè probanda ad effectum impediendi immisionem in Saluiano, decif. 101. num. 3. & 109.
Immisio in Saluiano datur solùm ad effectum vt creditor, sibi satisfaciendi de fructibus, non autem ad effectum distractionis, seu adjudicationis bonorum, d. 109. n. 1.
Immisus in Saluiano acquirit solam detentionem, & prior possessor non amittit veram possessionem, d. 70. n. 5.
Possessio debitoris in Saluiano probatur ex litis sustentatione, d. 40. n. 5. & d. 193. n. 4.
Item ex testibus deponentibus de actibus positius, decif. 40. num. 2.
Item si ex constituto possidebat, decif. 40. num. 4. & decif. 193. num. 2.
Sacrilitus loci ordinatur ad sanctitatem hominis qui in loco sacro cultum Deo exhibet, d. 144. num. 5.
Sanguis. Constitutio sanguinis non attenditur nisi concurrentibus requisitis de quibus in iuribus, & DD. citatis in decif. 144. numer. 11.
Sarcanum. Capitulum habet ius conferendi, d. 87. num. 5.
Scientia Officialis quando dicatur scientia Domini, etique præiudicet, decif. 74. num. 15.
Simplex an sufficiat in debitoribus, an verò sit necessaria instrumenti editio, d. 60. n. 30.
Simplex vbi solùm requiritur, sufficit quòd illa aliunde habeatur, d. 60. n. 19.
Vtrumque probetur non est opus inferiorem etiam in protestatione citatoria, d. 9. n. 11.
Scribere vbi scire debere æquiparatur, d. 9. n. 11.
Scribens, vox scribentis non meretur minorem fidem, quam patitur ab eo descriptæ, decif. 5. num. 4.
Scriptura. Antiquitas scripturæ non releuat, si compulsio est nulla, d. 6. n. 14.
Approbas scripturam non lectam, & errores continentem, præsumitur tam non approbasse, si legisset, d. 200. n. 50.
Compulsio bene ordinata, arguit n. entis integritatem, & preiudicat inordinata defecum, d. 178. num. 11.
Consensus non sufficit vbi requiritur scriptura, d. 40. num. 53.
Informi scripturæ potest Index fidem adhibere parte non opponente, cum possit quandoque recognosci, d. 18. num. 14.
Probat scriptura contra illam, qui eam subscripsit, decif. 90. num. 9.
Scripturæ magis probant, quàm testes, decif. 131. num. 13. vide *lura*.
Secularis Ius non habet in beneficio Regulari per cum impetrato, non narrata qualitate regulatiuitatis, d. 144. n. 6.
Sententia acceptata pro parte potest pro illa parte executioni mandari quauis in alia parte sit ea appellatum, d. 143. num. 7.
Alteracive loquens, valet in ea parte alteracive, quæ conuenit actioni iutentæ, d. 109. n. 2.
Declaratur hoc verum esse quando libellus fuit alteracive conceptus, aut alteraciva in sententia non est posita inter contraria, sed inter diuersa, d. decif. 109. n. 1. & 4.
Appellationem admittit si mixtam continet, non obstante quòd causa fuerit commissa appellatione remota, d. 96. num. 3.
Approbat potest quoad vnum tantum caput validum omittis aliis capitibus ab eo separatim, d. 132. n. 3. & 5.
Condemnans aliquem ad fructus exactos, intelligitur solùm condemnare ad fructus per cum, non per alium exactos,

etiam quòd ille ex causa habita à condemnato exegerit, d. 107. n. 3. Intellige vt num. 5.
Confirmans aliam sententiam nullam, est iniusta, decif. 8. num. 8.
Declaratur ex actis, d. 107. n. 6.
Executois quando nulla dicatur, vide *Executois*.
Exequi quando possit contra reum, in quem fuit alienata res litigiosa, vide *Litigio*.
Executio sententiæ impeditur per exceptionem nullitatis maxime si appareat ex ventre instrumenti, d. 118. num. 37.
Item impeditur si sententia continet mixturam, decif. 14. num. 10.
Non impeditur per restitutionem in integrum, decif. 118. num. 35.
In executione sententiæ fuisse quòd tertius possessor fuerit citatus, d. 88. n. 11.
Iustificari debet regulariter ex eisdem actis, non autem ex nouis productis, d. 81. n. 1.
Sententia quæ non iustificatur ex actis, non attenditur, de stylo Rote, d. 115. n. 1.
Fallit si sententia sit antiqua, quia tunc præsumitur iusta, & probatur etiam sine processu, d. 111. n. 3. & decif. 144. num. 11. vbi quod non releuat si non sit antiqua, nec appareat obferat.
Iustificari potest aliquando ex nouis deductis etiam post rem iudicatam, d. 113. n. 7.
Lata contra Vsufructuarius, non nocet proprietario, d. 185. num. 12.
Lata in Iudicio summario an præiudicat in iudicio plenario, d. 143. num. 2.
Lata inter Pa ronos an præiudicat præsentatis, decif. 180. num. 4.
Lata super petitorio vulnerat etiam executum, & quomodo d. volutus sanatum dicatur, decif. 193. num. 6. vique ad 10.
Præiudicare non potest non citato, d. 185. num. 21.
Præsumitur iusta, decif. 7. num. 19.
Item præsumitur valia vbi non constet de contrario, decif. 64. num. 1. præsertim si appareat de requisitis quæ recentet *Capitula* decif. 160. par. 1. d. decif. 65. n. 2.
Probat contra reum, etiam si lata sit super stato personæ, d. 8. n. 5.
Non probat sine processu, d. 17. num. 5.
Publicari quando possit extra diem, sub qua cadebat citatio ad sententiam, d. 147. n. 3.
Nulla est electio lata, decif. 8. num. 9. & quando ita lata dicatur, ibidem.
Item ex defectu citationis ad sententiam, d. 8. n. 1. & decif. 141. num. 1. in fin. & d. 163. n. 1.
Item non transportatis actis præcedentis instantiæ, decif. 7. num. 18.
Item si concedat immisionem pro fructibus decurandis, decif. 141. num. 10. Declaratur vt valeat in eo capite, quò mandat imitti pro decursis, d. 141. n. 11.
Item si lata sit contra defunctum, decif. 198. num. 11. fallit vt num. 14.
Item si non appareat fuisse lectam, d. 163. num. 3.
Item si non constet de die qua fuit promulgata, decif. 163. num. 1.
Item si non faciat mentionem de alia sententia præcedenti, d. 94. n. 6. fallit vt n. 7.
Item si sit incerta, decif. 109. num. 5.
Nullitas primæ sententiæ proponi non potest postquam secundæ sententia transiit in iudicatum, decif. 133. num. 2.
Sententia nulla non prius possessione, decif. 141. numer. 2.
Reformati an possit detecto errore in articulo executionis, decif. 131. num. 6.
Transfationi æquiparatur, d. 112. num. 7. & quando hoc procedat, d. 151.
Transit in iudicatum ob non interpositam appellationem intra decursum, decif. 94. num. 1.
Valeat cum potest ex vna commissione, querendum non est de defectu iurisdictionis ex alia commissione, decif. 133. num. 11.
Valida est concurrentibus requisitis de quibus per Rot. in decisionibus allegatis in decif. 131. n. 1.
Sententia approbati, & exequi separari possunt in capite in quo sunt conformes, decif. 198. n. 10.
Condemnatio quando alium non afficiat, d. 131. n. 14.
Conformes quando dicantur, d. 198. num. 11. suppl. in verbo *Res iudicata*.
Non probant sine processu, nec Rota illas attendit, d. 7. n. 21.
Præsertim quando sunt lata de recenti, ibidem num. 22. Declaratur vt n. 21.
Tot esse dicuntur quot sunt capita sententiæ inter se diuersa, d. 131. n. 3. & decif. 198. num. 11.
Verba sententiæ quomodo sint intelligenda pro ea subintenda, d. 60. n. 44.
Strictè accipi debent, d. 107. num. 4.

Separatio

Index Matcriarum,

- Beneficium* habere ex libera resignatione quis presumitur,
non autem ex resignatione facta in eius fauorem quando
resignatio libera præcedit resignationem in fauorem, de-
cif. 137. n. 17. Declara v. ibidem.
Episcopo attestanti se conuulsisse beneficium vacans per resi-
gnationem in manibus suis factam non creditur, & quare,
decif. 74. num. 10.
Impetrans beneficium vel vacans per resignationem sinonia-
care, quid facere teneatur, vide *Beneficium*, ubi aliquid ad
materiam resignationis.
Resistentia iuris, vide *Affinitas*.
Rei indicata, executionem paratam habet, decif. 116. n. 7.
Et equi quando possit, vel non ob petitam restitutionem in in-
tegrum, vide *Resistentia in integrum*.
Impugnari potest nouis scripturis ad effectum supersedendi in
executione, d. 12. n. 9.
Intrat ob lapsum fatalium, decif. 109. num. 1. & decif. 127.
num. 3.
Item si appellatio non fuit interposita inscriptis latria decem
dies, d. 17. n. 1. Declara procedere in sententia diffinitiva
ex intervallo, d. decif. 17. n. 7.
Item si appellatio non fuit prosecuta, nec fatalia prorogata,
d. 7. r. n. 1.
Item si appellatum non fuit intra decennium, decif. 94.
num. 1.
Item si non fuit reditum pro Apostolis, licet appellatum fue-
rit intra terminum iuris, decif. 117. n. 2.
Non intrat ex deservitione causæ si appellatio fuerit interposita
intra decem dies, & fuerint petiti Apostoli, & datus termi-
nus iuris, & intra illum causa commissa, decif. 14. n. 1.
Ampla etiam si non fuerit reditum pro Apostolis intra termi-
num iuris, quia sufficit quod intra illum petiti fuerint, &
causa commissa fuerit, d. decif. 43. n. 4.
Item non intrat ex tribus sententiis, si illa non sint conformes,
& quando illæ diuerge conformes, d. 43. n. 1.
Item si non fuit appellatum ab interlocutoria simpliciter lata sine
citatione, d. c. 4. n. 60.
Ingenra est ad finiendam lites sicut, & transactio decif. 121.
num. 8. & vtrique impedit litis ingressum, ibidem
num. 9.
Iustificati potest in articulo executionis, decif. 12. n. 8.
Probat ex confessione partis adversæ dum obtinuit commit-
ti causam restitutionis in integrum, d. 186. n. 1.
Item si constet nunquam fuisse appellatum, à sententia diu
contra partem aduersam lata, decif. 186. n. 2.
Vide plura in verbo *Sententia*.
Resolutio Contractus dicitur materia stricta, & odiosa, d. 146.
num. 19.
Contractus Resolutio quando prætendi non possit, sed tantum
illius implementum, decif. 9. num. 3.
Donationis resolutio, vide *Donatio*.
Resitutio in integrum conceditur consilio de bono iure, d. 137.
num. 1.
Item consilio de iniustitia sententiarum, decif. 137. n. 1.
Item ex actis noviter productis, d. 137. n. 7.
Concedi adhuc debet illam petenti, docere debet de iure
suo saltem summarie, decif. 137. n. 9.
Denegetur non probita laesione, d. 18. num. 16. & d. 70. n. 1.
& d. 113. n. 1. d. 174. nu. 1. Laxio autem non probatur
quando non appareat de iniustitia, vel nullitate sententie
d. 70. n. 2. & d. 94. n. 1.
Ecclesiæ facilitius conceditur ad impediendam executionem
d. 100. n. 16.
Item ad producendos testes super eisdem articulis, super
quibus fuerunt alias examinati, etiam post didicta testium
decif. 136. num. 4.
Impedit executionem rei indicatæ, decif. 190. n. 1.
Fallit quando executio fuit petita ante commissam
restitutionem, d. decif. 190. nu. 1. Et petita censens
varietate terminorum ad docendum de appellatione
Contrarium n. 7. & 12. ubi quod non sufficit servatio ter-
minorum terminorum, nisi explicite executio petita fuit
secundum aliquos requiritur etiam quod executio
extra num. 14. & quid stante Bulla Pij IV. d. 190.
num. 9.
Impedit in certis casibus executionem petitionis
num. 17.
Non impedit regulariter executionem sententie
num. 15.
Minori dicenti se lesam ex additione hereditatis
excluditur, d. 141. n. 1.
Non differt regulariter, in effectu ab appella-
tione, num. 6.
Commissio causæ restitutionis in integrum
presumitur præcessisse petitioni executionis
si existat executio, decif. 190. n. 4.
Sufficit quod perveniret ad Bancum Curie
fuerit Iudici presentata ad hoc ut esset
executio, d. 190. n. 5.
Iudex non tenetur esse super nullitate

Appellationem prohibens à decreto super executione instrumenti, non habet locum contra tertium non nominatum in instrumento, d. 50. n. 1.

Asculanum disponit quod bona dotaria non possint obligari nec alienari, nisi modo, & forma ibi expressis, decif. 141. num. 8.

Bonorum, vide *Benania*.

Confirmatum à Papa non potest dici vitiosum d. 18. num. 10. sed est de iure validum, d. 109. n. 3.

Confirmatum in forma communi, sufficit etiam si disponat contra ius commune, quando illud est favor Agnationum, d. 36. n. 42.

Confanguiueos preferens in emptione rerum patrimonialium, procedit etiam in patrimonialibus venditis, & postea receptis in vim pacti redimendi, d. 110. n. 19.

Consensum pro forma quando desiderare dicitur vel non ad hoc ut debeat in ipso actu interponi, vel possit postea loqui, d. 51. n. 11.

Correctorium iuris communis ab eo recipit interpretationem decif. 40. n. 1. & limitatio eiusdem statuti debet laudè interpretari, & quare, ibidem n. 1. & 8.

De continuanda possessione defuncti in heredem non sufficitur heredi respectu quasi possessionis iuris, in qua existeret defunctus, d. 61. n. 13.

Non procedit si non probetur possessio defuncti, decif. 185. num. 18.

Viget in stata Pallanico statutum de continuanda possessione in heredem, d. 18. n. 1.

De dure loquens per verbum *suocere*, & *perinere*, videtur disponere ut vocati succedant iuxta hereditario, dec. 231. num. 18.

De exequendis duobus conformibus, intelligitur de sententiis validis, dec. 198. n. 13.

Disponere non erit circa personas, quas ponit in conditione, d. 36. n. 24.

Donationem annullans, seu successionem, non habet locum in conventionione reciproca, facta de succedendo inter fratres, dec. 146. num. 40.

Exclusionum femininarum non afficit feminas forenses, d. 31. num. 6.

Limita quando ille qui eas excludere debet est originarius, subditusque loci statuti, & bona defuncti sita sunt in eodem territorio, decif. 31. num. 7. Extende ut si bona sita sint in territorio, illos afficiunt siue statum loquatur in rem, siue in personam ibidem n. 9.

Non porrigit effectum suum ad bona sita extra fines territorij, decif. 31. num. 8.

Operatur ut filius feminæ non faciat deficere conditionem si sine filiis decesserit, sub qua est vocatus substitutus, vide *Credidio si sine filiis decesserit*.

Si feminas excludat propter masculos eiusdem, an & quando debeat intelligi propter masculos eiusdem, vel vterius gradus, d. 116. n. 27.

Contrahentes censendum est se voluisse conformare cum dispositione statuti exclusivi feminarum, d. 146. n. 49.

Exorbians à iure communi si duo copulatiue requirant probanda, non sufficit alterum probari debet, d. 19. n. 1.

Intelligi debet strictè, & ut iacet, d. 19. num. 9.

Extenditur ad alios casus non expressos ob identitatem rationis generalis in eo expressæ, d. 18. n. 6.

Declarat quod si ratio statuti magis militat in persona non expressa, quam in expressa, statutum non dicitur extendi ad personam non expressam, sed potius illam comprehendere, d. 36. n. 6.

Ferrarie prohibet appellationem à duobus conformibus, d. 198. n. 5.

Filiam semel excludens à dote materna ob existentiam filij masculi, censetur illam excludere etiam eo defuncto, dec. 111. num. 3. & vide rationem ibidem, & n. 4.

Filios superuenientes si vocet, censetur tantum vocare illos, qui de eo tempore supererant, exclusis prædefunctis, & cum filiis, d. 36. n. 14.

Fratrem consanguineum quando præferre censetur sororibus utriusque coniunctis, vel vteribus tantum in bonis, quæ ex dote, seu linea materna ad defunctum fratrem pervenerunt, d. 111. n. 1. 3. & per tot.

Frates consanguineos si nominet, & disponat circa ordinem succedendi inter eos non habet locum in fratribus, vel sororibus utriusque coniunctis, d. 36. n. 28.

Fratribus si defet patrem dotis sororis prædefunctæ, an comprehender bona donata per sponsum sponse ante sequens matrimonium, & quid si post matrimonium dicta bona fuerint per uxorem marito retrodonata, dec. 129. num. 1. & seqq.

Generale quando comprehendat personas, & causas præiudicatas, d. 67. num. 11.

Interpretari debet strictè, & ad litteram, & ut minus deroget quam fieri possit, iuri communi, decif. 141. num. 9.

Interum

Index Materiarum,

Separatio thori intentata per Vxorcm ob scilicet viri, Vide

Sanctia.

Sequestrarius deputari potest ex officio, statibus attentatis, decif. 149. n. 4.

Recutari an possit, d. 149. n. 5.

Sequestrum Relaxari debet si possessio est attentata, d. 149. num. 2. decif. 177. num. 6.

Reuocandum est confilio de bono iure, d. 143. n. 4.

Possessio dum est hinc inde turbida, res est interim sequestranda, nec tenet lex vnic. C. de prob. q. poss. d. 143. num. 1.

Servatus quatuor terminorum ad docendum de appellatione quid sit, d. 190. n. 1. & an sit vnus terminus deficiat, cunctis rebus ibidem num. 15.

Servatus quatuor terminorum sufficit de Ryllo Curie in executione litterarum Apostolicarum, d. 60. n. 37. Declarat num. 38.

Servitutis individua sunt, decif. 82. num. 27. fallit in usufructu, ve num. 28.

Scutia viri probari debet ab Vxorcm agente ex illa ad separationem thori, decif. 71. num. 1. & probatio debet esse necessaria, & concludens, ibidem num. 2.

Non probatur ex verbis infideliis Vxori ad correctionem, & subsistente insula causa, decif. 72. num. 6. Praetermissi si appareat de placida viri natura, & de qualitate Vxoris, ibidem num. 7.

Testes super scutia Viri deponentes, debent esse conuales, & nullam pati exceptionem, decif. 72. num. 4. Et factum super quo deponunt, debet esse tale, vt per necesse scutiam concludat, d. 72. n. 5. Et singulares non admittuntur, dicta decif. 72. num. 3.

Signatura scribens cum clausula, vt inhibito non afficiat si alium sit in possessione, quid operetur, d. 30. n. 1.

Præfatus Signaturæ sufficit de mandato Papæ, seu per concessum in praesentia referibit, & ideo ei credendum est, dec. 32. num. 9.

Rota nunquam consuevit reuocare in dubium potestatem Signaturæ, etiam vbi præfatus commissio signata manu Papæ, decif. 132. num. 8.

Simonia. Committens Simoniam contra formam Bullæ Pij V. sit inhabilis ad obtinenda beneficia, siue simonia fuerit realis, siue conuentionalis, d. 237. n. 13.

Impetrans Beneficium vbi vacans per refectionem simoniacam ad quid teneatur, vide Brevitium.

Simulatio non præsumitur, siue causa simulandi, d. 128. n. 10. Partiarum simulatio, vide Partia.

Societas probatur præsumptionibus, & coniecturis, decif. 90. num. 6. Et multum facit confessio extrajudicialis partium ad illam probandam, dicta d. 90. n. 7.

Non probatur per testes, qui non deponunt illam fuisse nomen sociali factam, d. 90. n. 4.

Societatis lucta, & damna spectant æqualiter ad socios, nisi aliter sit conuenitum, decif. 90. n. 3.

Societas Officij non dissoluitur si fideiussor interpellatus alios confidenciosos non præstitit, prout promissus 3 quia videtur cum eo adum vt feratur contrarius, d. 9. n. 1. Contrarium videtur, n. 9. & 15.

Item societas non dissoluitur si fideiussor mandatum pro deponenda forte d. 9. n. 2. Declarat ve n. 12. Sorti an quis non liceret per mortem d. n. pecunias, si fideiussor non præstitit alios confidenciosos promissos, d. 9. num. 8.

Societates Officij cantantes in persona vnus cum reservatione dispositionis ad fauorem alterius, in quo importent dominium & in quo solum administrationem, d. 197. n. 4. & d. 141. n. 2.

Contrarius per Vxorcm præsumuntur contrarius ex pecuniis mariti, d. 97. n. 5.

Socij Executio facta super tota re communi pro debito vnus ex sociis est in totum nulla, decif. 37. num. 9.

Solemnitas inuenta ad euitandas fraudes dicitur adhiberi ob publicam utilitatem, & sic eius omisio vitiat contrarium, d. 121. num. 35.

Pro formæ à statuto requisita, quando interuenire debeat, vide Statutum.

Non requiritur in executione donationis, sed sufficit fuisse à principio adhibitam in ipsa donatione, d. 156. n. 16.

Requisita à statuto in aliquo actu non censetur remissa à Principe qui concedit licentiam faciendi actum illum, dec. 121. n. 36.

Requisita à Statuto in aliquo actu, si in illo non adhibeatur, sed referuerit adhibenda, operatur, vt actus valeat, d. 83. num. 18.

Requisita à statuto in donatione, seu renunciatione, si deficiat, renunciatum, seu donatio est nulla, d. 121. n. 34.

Statuti secularis non feruntur in renunciatione facta à Nouitio, sed feruntur solemniter Concil. & iuris Canonici, d. 121. num. 37. & 40. focus tamen est in eo qui nondum est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu num. 41.

Solemnitates interuenisse præsumitur ex obsecrantia longissimi temporis, d. 91. n. 6. Amplia vt num. 7.

Omissio aliquarum solemnitarum, quæ desiderantur in venire incipiendo si fuerit per impetritam facta, non impedit quo minus veniat sit in possessionem mittendus, decif. 107. num. 6.

Omissio modicæ solemnitatis non vitiat actum, decif. 107. num. 7.

Sollicitudo causæ non est testis idoneus pro suo Domino, decif. 128. n. 17.

Solutio integram debitum ad quod tenebatur pro medietate, si obicitur cessionem pro toto debito soluto, agere solum potest contra eorum pro medietate, d. 18. n. 2.

Solutio non tenetur is qui ignorat qui soluerit debeat, d. 60. num. 28.

Obligatus solvere cum alio siue pro parte siue in solidum, soluendo solidum sepetit à coreo, decif. 157. nu. 4. & d. 177. num. 1.

Solui vnus pro alio, imito creditore non potest, decif. 1. num. 1. quod procedit etiam in creditore pecuniarum, ibidem, num. 2.

Solutio extinguit obligationem, decif. 11. num. 2. & decif. 176. num. 1.

Facta censetur, in causam, de qua apparet, decif. 32. num. 18.

Item facta censetur primò in causam fructuum, quam fortis principalis, d. 176. n. 3.

In quam causam facta censetur vbi solutus est debitor ex pluribus, d. 32. n. 10. & 17.

Quando non censetur facta, decif. 11. num. 6.

Fieri, & quando possit per debitorem in stabilibus in defectum pecuniarum, vide Debitum.

Integra quomodo donetur, d. 1. n. 1.

Non liberat solutem, si pecunia soluta debeat proximè reddi ex pacto præcedenti facto inter partes, nec ex dicta solutione recipiens vllum commodum precipiat, decif. 11. num. 8.

Non releuat nisi illius causa exprimitur, d. 1. n. 2. 1.

Suspensa an, & quando debeat ex pacto coheredum, d. 34. num. 28.

Exceptio solutionis admittitur in omni debito quantumvis privilegiato, quando de ea constat in continentem, vel id remittitur arbitrio iudicis, d. 32. n. 5.

Tempus solutionis attenditur in auti valore, d. 1. n. 3.

Soror Agnata est, filius vero foror cognatus, d. 36. n. 3.

Declarat quod filij fororis ingerendo locum matris per tepefactionem habent ius agnationis, d. 36. n. 8.

Fallit in statuto vocante Agnatos, & quare, ibid. n. 9. & 11. & tepebatur opinio contraria num. 41.

Alenda quando sit à fratre, decif. 81. num. 10.

Dotari an, & quando debeat à fratre, vide Frater.

Excludi filios alterius fororis, si statum vocet Agnatos excludi cognatis, decif. 36. num. 2.

Hæres patris probatur si non constet de aliis hæredibus, d. 198. num. 1.

Succedit fratri ab intestato excludo patrum, d. 3. n. 1.

Sorores & fratres vtrunque coniuncti succedunt communitè, & æqualiter, d. 36. n. 18.

Sorores vtrique preueniunt fratri consanguineo in successione fratris ab intestato defuncti tam in bonis, quam ad eum peruenientia à communi matre, quam vndeunque ex linea matris, d. 121. n. 9.

Amplia vt non solum sine præcedente d. d. sorores vtrique, sed etiam eorum filij, si tunc non alij vtriusque gradus, d. decif. 111. n. 10.

Sorores vtrique coniuncti succedunt fratri ab intestato defuncto, excludo altero fratre coniuncto ex vno tantum latere, d. 111. n. 2.

Spes vendi, aut cedi cuius potest, & donari, decif. 46. n. 17.

Spoliator non potest coluicari nouam possessionem ad exclusionem spoliati, d. 7. n. 11.

Spoliatus: agi ad ultimatum rei preceptum si ad vllam reintegrati non potest, decif. 7. n. 8.

Agens spolio præiudicat eum conuentum possidere, decif. 23. n. 22.

Fallit si petitor reintegratioms sit æquus, quia tunc, referat ad solam naturalem possessionem ibidem num. 13.

Retinet etiam possessionem solo animo, qui elicitur ex circumstantiis, & factis, tam præcedentibus, quam ex post gestis, 14. n. 15. & 16.

Fructus rei consequitur, de qua fuit spoliatus, decif. 47. num. 6.

Remedium spolij formatum in vita spoliati transit ad ipsius hæredem, siue etiam contra hæredem spoliatis conceditur, in quantum ad eum peruenit, decif. 7. num. 12. & dec. 113. n. 1.

Spolium intrat foris, quando possessio fuit capta propria auctoritate, decif. 64. num. 1.

Intra non obstat quod executio facta fuerit de consensu tutoris, si consensus fuit erronee præstitus, d. 113. n. 4.

Non inter probatis duobus extremis, quando poffeffio fuit capta vigore fententie, nifi etiam probatur quod Iudex intulit, aut non fecerat iuri ordine protulerit, d. 7. n. 17. & d. 37. n. 5. & d. 89. n. 3.

Declarat procedere fi fententia fuit excecata de mandato Iudicis, fecus fi fui capta poffeffio propria autoritate, quia tunc fpolium committitur, d. 89. n. 4. & 5.

Probat ex duobus extremis, n. mpe ex antiquiori poffeffione fpoliati, & ex iuniori poffeffione fpoliati, & ex iuniori poffeffione fpoliantis, decif. 7. num. 1. & decif. 89. num. 1.

Declarat procedere quando de eo folum ciuitate agitur, etiam quod agens fpolio non probet, quod ex iniusta caufa a poffeffione excidit, d. decif. 7. num. 4. & quid fi poffeffio fuit capta autoritate Iudicis, n. 6.

Item probatur fufficiens ex priori poffeffione concludenter probata decif. 7. num. 6. fallit vt n. 6.

Purgatur. & remittitur fi fpoliatus emat a fpoliatore rem in in qua illud fuit commiffum, decif. 64. num. 1.

Declarat procedere fi fpolium ante empionem erat iam intentatum, feu detectum d. decif. 64. n. 1.

Refolui non debet factio fpoliantis, d. 7. num. 1. o.

Renunciatio fpolij, feu remiffio dictat donatio & inter fe non differunt, decif. 64. num. 12.

Scientia non prefumitur in eo qui contraxit fuper re in qua fpolium fuit commiffum, & ideo non cenfetur uoluiffe illi renuacire, d. 44. n. 1. j.

Spolij extrema quomodo probentur, vide *Extrema*.

Sponfalium contrahens de futuro abfolui debet a censuris fi illas d'iu pertinaciter fuftinuit, prefertim fi non fuerunt iurata, d. 142. num. 15.

Compelli potest per censuras ad illa contrahendum de prefentis, decif. 142. num. 1.

Fallit fi fuperuenierit iufta caufa abftinendi, quia tunc cogi non debet, & fi fuit excommunicatus eft abfoluendus, dec. 142. num. 2.

Iurata quauis fuerint, tunc tacitam conditionem, fi caufa ad eis recedendi non fuperueniat, decif. 142. num. 3.

Et caufa iufta qualis dicatur poffum effe in arbitrio Iudicis, ibidem num. 4.

Declarat quod habetur pro iufta caufa quæ procedit ab odio ex graui caufa fuperueniente, vt pro fi fponfus nixus fuerit probare agriculus detrahentes honori fponfe, quia tunc illa dicitur grauiter offensa, prefertim fi nobilis fit, ita vt habeat iuftam odij caufam, ex qua poffit a fponfalibus recedere, decif. 142. num. 5. & 8. & alias iuftas caufas vide fub. num. 19. & feq.

Caufa fufficiens ad diuorium, multo magis haberi debet pro rationabili caufa recedendi a fponfalibus, d. 142. n. 12.

Sponfalium largitas facta cenfetur propter fperam futuri matrimonij, licet hoc non fuerit exprefse dictum, ita vt matrimonio non fequuto habeatur pro non facta, decif. 129. num. 13. & 16.

Fallit quando exprefse dicitur quod donatio fit puta, & irrevocabilis vt late ibidem num. 17. fupple in verbo *Donatio fponfalium largitatis*.

Opusculum Alendus an fit a parte, & an a fratre, vide *Alimenta*.

Legitimus purgatur omni macula, d. 95. n. 8.

Stabilitas Fructifera reddunt fructus ad rationem quinque pro centenario pro quilibet anno, & ideo ad hanc rationem illi taxantur, decif. 182. num. 1. & 2. & decif. 192. num. 1. & 2.

Mobilium, Iurium, & Actionum appellacione non veniunt, cum conftituant fpeciem diftinctam ab illis, d. 213. nu. 10. & 11.

Legatum quantitate filiz factum foluendum in ftabilibus, quid operetur, vide *Legatum*.

Statum prefens, & non qui effe potest attendi debet, decif. 127. num. 13.

Vltimus attenditur dum quaeritur de qualitate beneficii, d. 208. n. 4. & d. 234. n. 6.

Mutatio ftatus, vide *Mutatio*.

Probationes factæ fuper ftatu Beneficij probant etiam quoad omnes, d. 25. num. 7.

Declarat procedere fi refpiciant libertatem Beneficij fecus fi feruientum, d. decif. 15. num. 8.

Senrentia lata fuper ftatu perfonæ probat etiam contra tertium, d. 8. n. 5.

Statuta interpretari ita debent, vt non fint inane, & fruftra edita, d. 214. num. 7.

In ftatutis fub fimplici non venit casus mixtus, fecus quando in mixto ftatutis eadem ratio, d. 36. n. 3. 6.

Statutum, Agnatos fi vocet excludit cognatis, tunc foror excludit filios alterius fororis, decif. 36. num. 2. & 4. & ratio eft, quia dicit filij hoc casu non reputantur veri agnati, nec refpiciant matrem, ibidem n. 9. & 12. Et contraria opinio teprobatur, n. 43.

Anonæ requirit in confeffione inuenturæ citationem creditorum, per *proclama*, & ideo non eft neceffe illos fpecialiter citare, d. 112. n. 4.

Appellacionem prohibens à decreto fuper executione inftrumenti, non habet locum contra tertium non nominatum in inftrumento, d. 50. n. 2.

Afcularum difpofitio quod bona dotalia non poffint obligari nec alienari, nifi modo, & forma ibi exprefsis, decif. 147. num. 8.

Bononiz, vide *Bononia*.

Confirmatum à Papa non potest dici vitiofum d. 18. num. 10. fed eft de iure validum, d. 209. n. 3.

Confirmatum in forma communi, fufficit etiam fi difponat contra ius commune, quando illud eft fauore Agnatorum, d. 36. n. 41.

Confanguiues praferunt in emptione rerum patrimonialium, procedit etiam in patrimonialibus venditis, & poftea receptis in vim pacti redimendi, d. 110. n. 13.

Conferunt pro forma quando defiderare dicatur vel n. n. ad hoc vt debeat in ipfo actu interponi, vel poftea poftea fequi, d. 85. n. 14.

Correctorium iuris communis ab eo recipit interpretationem decif. 40. n. 1. & limitario eiuſdem ftatus debet late interpretari, & quare, ibidem n. 1. & 8.

De continuanda poffeffione defuncti in heredem non fufficiat heredi refpectu quafi poffeffionis Iurifp. in qua exhibet defunctus, d. 61. nu. 15.

Non precedit fi non probetur poffeffio defuncti, decif. 185. num. 18.

Viget in ftatu Pallanico ftatutum de continuanda poffeffione in heredem, d. 28. num. 1.

De dore loquens per verbum *fuccedere*, & *primere*, videatur difponere vt vocati fuccedant iur. hereditario, dec. 237. num. 18.

De exequendi dubis conformibus, intelligitur de fententiis validis dec. 198. n. 13.

Difponere non erit actus circa perfonas, quas ponit in conditione, d. 36. n. 12.

Donationem annullans, feu fuccelfionem, non habet locum in conuentione reciproca, facta de faciendo inter fratres, dec. 146. num. 40.

Exclufum formarium non afficit formam foteſtes, d. 37. num. 6.

Limita quando ille qui eas excludere debet eft originarius, fubditusque loci ftatus, & bona defuncti fita funt in eodem territorio, decif. 37. num. 7. Externi vt fi bona fita funt in territorio, illos afficiunt ficut ftatum loquatur in rem, ficut in perſonam ibid. n. 9.

Non potigit effectum fuum ad bona fita extra fines territorij, decif. 37. num. 8.

Operatur vt filiz formæ non faciant deficiente conditionem fi fimo filius decedent, fub qua eft vocatus fubftitutus, vide *Condicio fi fine filio decederit*.

Si faminae excludat propter mafculos, an & quando debeat intelligi propter mafculos eiuſdem, vel vltioris gradus, d. 126. n. 27.

Contrahentes cenfendum effe vt foluiffe conforme cum difpofitione ftatus exclufui formarium, d. 146. n. 49.

Exorbitans à iure communi fi dore copulatiue requirit probandum, non fufficit alterum probari debet, d. 19. n. 1.

Intelligi debet ftrictè, & vt iacet, d. 19. num. 9.

Extenditur ad alios casus non exprefſos ob identitatem rationis generalis in eo exprefſæ, d. 18. n. 6.

Declarat quod fi ratio ftatus magis militat in perſona non exprefſa, quàm in exprefſa, ftatum non dicitur extendi ad perſonam non exprefſam, fed potius illam comprehendere, d. 36. n. 6.

Ferrazie prohibet appellacionem à duabus conformibus, d. 198. n. 5.

Filiam femel excludens à dore materna ob existentiam filij mafculi, cenfetur illam excludere etiam eo defuncto, dec. 111. num. 3. & vide rationem ibidem, & n. 4.

Filios fuperfluentes fi vocet, cenfetur tantum vocare illos, qui de eo tempore fupererunt, excludit prædefunctis, & tum filiis, d. 36. n. 16.

Fratrem confanguiquem quando praferre cenfetur fororibus viri que coniunctis, vel virginis tantum in bonis, quæ ex dore, feu linea materna ad defunctum ftatum perueniunt d. 111. n. 1. j. & per tot.

Frater confanguius fi nomen, & difponat circa ordinem fuccedendi inter eos non habet locum in fratribus, vel fororibus viri que coniunctis, d. 36. n. 18.

Fratribus fi defet pars doris fororis prædefunctæ, an comprehendit bona donata per fponſum fponſæ ante fequutum matrimonium, & quid fi poſt matrimonium dicta bona fuerint per vxorem marito reitodonata, dec. 129. num. 1. & feq.

Generale quando comprehendat perſonas, & caufas priuilegiatas, d. 67. num. 11.

Interpretari debet ftrictè, & ad litteram, & vt minus deroget quam fieri poſſit iuri communi, decif. 147. num. 2.

Iuratum

Index Materiarum,

Justitiam si adde in Ecclesia de indulto non impetrando, nec Imperator vii, & illud obtineat, nec de eo fiat mentio est subreptitium. d. n. 4.

Item subreptitium est si fuerit tantum ab impetrante facta mentio statuti iurati de indulto non impetrando, & non fuerit etiam expressum se iurasse illud impetrando non vii, decif. 8. n. 8.

Et an illud comprehendatur sub clausula *non obstantibus statutis Ecclesiasticis*, vide Clausula *non obstantibus statutis*, &c.

Ius commune dum nominat, an intelligatur de iure municipali, quod viget in ea Provincia, seu districtu, decif. 140. num. 4.

Laicale coartans probationes respicit deciforia. Italis, & ideo non liget Clericos decif. 97. num. 8. & quid si requirit plures testes ad aliquod probandum quam requiritur commune num. 9. Et quid si prohibeat Clericis contrahere, vel probare aliter, quam de iure communi, n. 10. Et quid si tradat certam formam conficiendi instrumenta num. 11.

Laicale non intrat in re Ecclesiastica, quamvis agatur inter laicos, decif. 191. p. 1. & ad hoc vt inter est necessaria particularis dispositio superioris ibidem num. 3.

Loci ubi contractus factus fuit, an attendatur in contractibus, seu potius ubi contractus ratificatus, dec. 17. num. 11.

Marito si defecit certam partem bonorum uxoris, non potest vxori ei in vita praeiudicare, d. 119. num. 19.

Malefinitatis qualiter sit requiratur, nepos ex filio malefalo, non potest eius patrem re pueritate, d. 36. n. 13.

Malefalo si vocec excludit feminam, an si malefalo decedat, hereditate non adita, & simulat in hæredem quamvis non malefalo excludit feminam, dec. 36. num. 10.

Si vnum statum disponat, malefalo teneri dotare foretorem, & aliud statum, quod non succedet foror, interim antequam doretur, teneatur frater eam alere, dec. 81. num. 10.

Matrem excludit, multo magis censetur excludere, nepotes ex filia, & quare, decif. 36. num. 7.

Alma disponit vt mortuæ vxore cum filiis, dos ad eos pertineat, & extantibus filiis ex alio matrimonio, tunc illi faccedant in legitimis, & reliqua pars pertineat ad maritum, & eius hæredes, d. 131. num. 18.

Possessionem transferre an possit sine noua apprehensione, vide *Possessio*.

Præsumitur vsu teceptum, d. 36. num. 41.

Prohibens de bonis disponere per verbum *relinquere*, an censetur solum prohibere dispositionem per victimam voluntatem, non autem inter viuos, dec. 119. num. 17. in fin. & num. 18. ubi distinguitur.

Provincie an extendi, & quomodo intelligi debeat, dec. 140. num. 5.

Proximiores si vocet, filij sororum conueniunt cum patruo, d. 36. n. 17. Declara vt num. seqq.

Proximiores vocant ex illa parte, vendit bona descendunt, censetur vocare proximiores ex illa parte, vendit bona immediate descendunt, d. 111. num. 8.

Seculare non seruatur in renunciatione facta à Nonito, sed seruatur Concil. Trid. & ius Canonicum, d. 111. n. 17. & 40. fecit tamen est in eo, quod nondum est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, n. 41.

Seruari an debeat in foro conscientie, dec. 18. num. 9.

Seruari debet dum illius verba sunt clara, decif. 119. num. 1.

Solemnitatem si requiratur in aliquo actu, illa non censetur remissa à Principe, qui concedit licentiam faciendi actum illum, d. 112. n. 36.

Solemnitates certas si requiratur in venditione, illis, non seruatis, venditio est nulla, d. 83. n. 4.

Item est in donatione, seu renunciatione, decif. 111. num. 34.

Solemnitates si requirantur pro forma à statuto, interuenire debent in ipso actu, aut postea incontinenti, non autem ex intervallo, d. 83. num. 5. Et interposi debent antequam quis ad alia negotia diuertat, ibidem num. 6. & rationem vide num. 7. Et quid si illæ referantur adhibendæ num. 18.

Sororem utrinque consanguineam si vocet, excludit omni alia femina, censetur excludere representationem in nepotibus ex sororibus prædictis, d. 36. num. 15.

Summarie procedi si disponat in casu veritatis super instrumento quarentique, intelligitur inter eos, inter quos est confectum instrumentum, decif. 37. num. 8. & dec. 50. num. 3.

Vbueatur num. 55. de success. ab intest. quid disponat, decif. 36. num. 1.

Vtbi, cap. 117. lib. 1. disponit quod fideiussor petere possit liberationem, vel alium expromissorem, etiam quod diu non steterit in obligatione, decif. 109. num. 1. An etiam statum iniret in obligationibus conditionalibus, & quantum dicitur est incertum, ibidem num. 8.

Cap. 178. lib. 1. admittit appellationem in Laudo, decif. 110. num. 3. fallit vt num. 5.

Cap. 94. & 197. declaratur, decif. 17. num. 10. & decif. 75. n. 18. & 19.

Cap. 149. & 140. requirit in donatione infirmationem, & testium subscriptionem, d. 155. n. 1.

Cap. 15. lib. 1. disponit quod executio præstetur spatio 16. annorum, d. 110. n. 7.

Fallit quando cessat præsumptio satisfactionis, decif. 110. num. 15.

Continuat possessionem patris in filios, d. 155. num. 6.

Vtilitatem publicam respiciere decif. 5. tendat ad euitandas lites d. 18. n. 14.

Causa finalis statuti, vide *causa finalis*.

Forma à Statuto, quando censetur inducta vide *Forma*.

Ius quantum cuiusvis vigore statuti non potest auferri ex causa voluntaria, d. 119. n. 11.

Verba statuti inducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari, d. 140. num. 7.

Præsertim si per illa redeatur res ad ius commune ibidem num. 8.

Vna pars statuti per aliam declaratur potius, quam à iure communi, d. 111. n. 1.

Sterilitas. Colonis an stante sterilitate fiat remissio mercedis, vide *Colum*.

Stipulatio Notatj pro iis quorum interest, restringitur ad eos, quorum intererat tempore stipulationis, d. 17. n. 13.

Agens ex stipulatione sine causa, repellitur doli exceptione, d. 157. n. 11.

Studium Fructus Canonici in absentia, an percipi possint causa studij, d. 59. n. 5.

Sua dictio excludit bona restitutioni subiecta, decif. 146. num. 15. vide *Suum*.

Subscriptio bonorum debitoris debitoris facta ab vno creditore non præiudicat iuribus alterius creditoris etiam si illam fecit, & non contradicat, d. 49. num. 14.

Facta non præsumitur non reposito emptore, quando res de tempore adjudicationis multo plus valebat credito, d. 37. num. 12.

Nulla, & iniusta est renouanda, d. 30. n. 3.

Declara quod nulla, & iniusta dicitur si facta fuerit vigore mandati excessiui, dicta decif. 30. n. 4.

Nulla non parit aliquem effectum, & ideo in ea non habetur ratio de pretio oblato de mandato Iudicis, decif. 47. num. 4.

Subreptio Gratiz, vide *Gratia*.

Indulgi, vide *Indulgentia*.

In vno capite non vitiat alia capita separata, & diuersa, decif. 141. num. 60.

Subrogatio, facta eum eisdem qualitatibus quando censetur, vel non, d. 173. num. 16. & 17.

Gratiosa non intrat nisi clare probata reuerentia, d. 14. n. 5.

Et fufficit possessio, vt reuerentia reddatur turbida, vt non detur immisso subrogato gratioso, d. decif. 14. n. 8.

Subrogatus gratioso immitti non debet in possessionem si non probet possessionem illius in quam fuit subrogatus, d. 104. num. 4. Et an ad effectum obtinendi immisionem iurari possit reuerentia ex persona viui, & possessione ex persona alterius, ibidem num. 5.

Probare debet tria requisita obtinenda immisionis, nempe Clericatum, obitum defuncti in possessione, & quod beneficium sit reuerentum, d. 14. n. 1.

Subscribens approbare censetur omnia quibus se subscribit, d. 6. n. 1. & d. 136. num. 4. nisi doceat se deceptum aut dolo inductum ad ita subscribendum, d. n. 4.

Item censetur habere notitiam omnium contentorum in scriptura, d. 136. num. 6. & decif. 100. n. 17. Et quid si probetur subscripsisse & approbasse non lecta scriptura, d. 100. n. 38.

Subscriptio In forma liris, de qua in cap. *super his de accusat*, quando facta censetur, decif. 137. num. 11.

Subdiatna non excluditur ob existentiam penes tertios aliorum bonorum defuncti, qui interiecta existunt, cum subsidiaria agens illa discutere non teneatur, d. 111. n. 6. & 17. & d. 141. n. 7.

Ampla procedere etiam in muliere agente bona subsidiaria pro restitutione dotis contra prohibita alienari, ex quo non extant in hereditate bona libera, ex quibus dos restitui valcat, d. 141. n. 8.

Declara quod mulier pro dote, prout etiam filius pro legitima, pro contentis quantitate bonorum liberorum, non possunt agere contra bona fideicommissi, aut contra legatarios, si autem illa non sufficiunt, recte pro residuo in subsidium agunt, d. 141. n. 17.

Non intrat nisi quando res hereditaria vendita est petempra, aut precepta, decif. 63. num. 6.

Declara primo id procedere in iudiciis singularibus, non autem in valore salibus, d. decif. 63. num. 7.

Declara secundo, sed potius limita non procedere quando si qui vendidit rem hereditariam, & ex pretio alia rem emittit nomine proprio, scilicet rem venditam esse hereditariam, quia tunc est in electione hæredis petere rem venditam, vel rem emptam ex pretio rei venditæ, nu. 8.

Quando

Quando, & contra quos datur, d. 141. n. 12.

Census si fuit effectus hereditarius in subsidium, pariter, & illius fructus, d. 141. n. 19.

In subsidium quando dicitur, d. 63. num. 4.

Res empti ex peram hereditaria per heredem proprio nomine, ad hoc vt efficiatur hereditaria in subsidium, probandum est quod nihil aliud fuerit in bonis defuncti tempore mortis, aliter si quid remaneret, excluditur subsidia in totum ex *Casti. ibi allegat.* d. 141. n. 19.

Declara doctrina. Caste. esse intelligendam vt procedat quod subsidia non possint intrare pro concurrenti quantitate, quae reperitur in hereditate, intret aut in eo in quo hereditas non est solvendo, d. decif. 141. num. 20. & vide rationem ibidem, & declara etiam prout, n. 24.

Supple in verbo *Hereditaria*.

Subsidium, & exculatio an defalcari debeat a pensione immuni, & libera ab omni onere referatur, vide *Pensio*.

Substitutio Fideicommissaria si facta fuerit per verbum *communis*, tunc fideicommissum rei cetera extenditur ad vniuersam hereditatem, d. 123. num. 1.

Si facta fuerit filio heredi instituto de eius filiis masculis, & illis non extantibus de eorum filiabus feminis, quibus filiabus sine filiis decedentibus fuerit N. substitutus, ut si hares institutus decedat sine filiis masculis, & feminis excluditur sequens gradus per N. substituti, an vero ille succedat heredi fideicommissum, ita vt videatur dictis filiis, & filiabus per vulgarem substitutum, d. 105. n. 3.

De natura substitutionis est vt omnia repetat, d. 146. n. 4.

Successio filiorum in bonis parentum est de iure naturalis quoad legitimam, d. 74. n. 45.

In successionebus attende debet causa immediata, & proxima, decif. 111. num. 8. *(remota)*.

Successor attentata Predecessoris an purgare teneatur, vide *Ante*. Exhiberi an teneatur processu accomodati *Ante*, vide *Processus*, Iustitiam eampram ab antecessore super iure Ecclesie prosequi debet, d. 166. n. 6. vide *Insanitia*.

Privilegiatus quando censetur grauatuz pensione, vide *Pensio*.

Transfationem initam cum Antecessore, an teneatur approbare, vide *Transfatio*.

Sumptum de Sumpro non facit fidem, d. 74. n. 19.

Fallit stante obseruancia contentorum in sumpto, d. dec. 74. n. 30.

Sumptus facti in bonis conferendis, seu descendendis, in primis, & ante omnia sunt ex rebus ipsa derahendis, & sumptus isti dicuntur impense necessariae, & minuit ipsa bona pro summa ad quam ascendunt, d. 53. n. 6. & 7. Vide *Expensa*.

Superfluum non dicitur, quod fit ad maiorem declarationem, d. 36. n. 37. & decif. 51. num. 4.

Supplementum Legitimae vide *Legitima*.

Supplicatio signata quando sufficit ad probationem Gratiae si neutri vide *Gratia si neutri*.

Surd. decif. 158. declarat, decif. 36. num. 11.

Suspensus de fuga quis non dicitur qui possidet in loco Iudicij bona stabilia, decif. 80. num. 6.

Suum dictio importat dominium, decif. 81. n. 3.

Restringitur ad id quod de iure debetur, decif. 81. num. 1.

Synodus. Constitutio Synodalis, vide *Constitutio*.

T.

Tacta Causa cessat vbi est expressa, decif. 74. num. 56.

Tempus non est modus tollendi, vel inducendi obligationem, decif. 34. num. 19.

Solutionis attenditur in auri valore, decif. 1. num. 3.

Taxandum est ex tunc quo actus fieri potuit, d. 66. n. 3.

Actus enucleatus in instrumentum per verba temporis praxerit, quo tempore factus praesumitur, vide *Alui*.

Terminus. Seruatio terminorum, vide *Servatio*.

Terminus ad probandum prorogari potest oppositoribus contra praesentiarum, ex Breui Clementis VIII. vide *Breua*.

Tertium conueniri an possit executiue, vide *Executiue*.

Exceptio de iure tertij quando admittitur, d. 37. n. 3.

Testamentum. Contradictor legitimus an sit veniens ex primo testamento ad impediendum immissione heredi venienti ex secundo testamento, d. 178. num. 31. & 32.

Dementis testamentum qui est in furore confirmatus, quauis ordinatum sit, nullum est, d. 178. n. 24. & 25. & ratio redditur num. 26. Nec definit esse furiosus, quauis faciat aliquos actus sapientes, ibidem num. 27.

Tellibus habentibus interesse in primo testamento fides minusur si deponant de superuenienti dementia testatoris ad effectum reuocandi secundum testamentum primi reuocatum, d. 178. n. 45.

Vi fiant m. nris licet de tempore testamenti aliqua ex accidenti faciant a sana mente aliena, non ideo ipsam reputantur, nec restari prohibentur, dum supple foruz ex aliis causis amoueantur, d. 178. n. 1. Et plura exempla referuntur n. seq. Cetera de dementia testatoris supple infra in verbo *Testator*.

Exemplum traditum a Notario rogato sufficit heredi ad obtinendam immissionem ex remed. f. no. dec. 178. n. 1. & d. 180. n. 1.

Identitas testamenti ex quibus probetur, dec. 180. n. 3. 4. 5. 6. & 7. & dec. 106. in quibus obiecta ibi facta congrua identitatem, qu. 1. & 1. tolluntur sub. n. 3. & 4.

Notario attestanti de identitate solitum testamenti sibi a testatore consignatorum an & quando redatur, d. 180. n. 3. & 4.

Nuncupatum testamentum requirit expressiorem heredem alio ipso testatore, dec. 106. num. 4. in fin.

Pars testamenti per aliam declaratur, decif. 146. num. 29.

Patris testamentum exheredat sine causa filio, suos valet, & opus est illud reuocandi per querela in officio, d. 176. n. 23.

Primum testamentum factum cum clausula *derogatorio posteroris voluntatis*, nisi in eo desinatur hac formula verbi *Aut Maria* &c. non tenetur reuocatur per secundum testamentum, in quo dicta verba descripta non reperiuntur, d. 178. n. 7.

Fallit si testator in secundo testamento reuocauerit primum, non obstantibus quibuscumque verbis derogatoriis in eo appositis, d. 78. num. 8.

Primum testamentum tollitur ipso iure per secundum, d. 178. n. 1.

Productio testamenti an inducat approbationem illius, vide *Productio*.

Testamentum referens se ad aliam scripturam non valet, nisi scriptura relata sit manu testatoris scripta, d. 106. num. 1. In- tellige vt num. 3. & 4.

Testator Agnoscione concessa esse quando non dicitur, vide *Agnoscio*. Bona libera testatoris non existere ex quibus probetur, d. 194. n. 1.

Confessio testatoris facta in infirmitate quid operetur, vide *Confessio*.

Corrigere quod testator voluerit praecedentem dispositionem interpretari non debet, decif. 81. num. 1.

Debita testatoris ex quibus probentur, vide *Debita*.

Dementia testatoris non probatur ex rumoribus, & strepitibus, per eum factis, si antea sanae mentis probatur, & postea ite- rit, & recte Testamentum fecerit, d. 178. n. 30.

Item non probatur ex datione Curatoris, d. decif. 178. num. 10.

Impugnans testamentum fuit praetextu dementiae testatoris, re- uocatur illam probare de tempore conditi testamenti, nec sufficit quod aliqua die testator furiosus probetur. Et efficaciae probationes requiruntur, si consistit illam in praecedenti tempore vixit lux sane mentis fuisse, d. 178. n. 30. Praetertim si tes- tamentum sit ritè, & rectè ordinatum, n. 11. 13. & 16. & quae arguant in testatore mentis sanitatem n. 1. & seqq. Supple in verbo *Testamentum*.

Disponere potest testator de rebus heredis, sicut de propriis, decif. 93. n. 1. & decif. 119. num. 8.

Item disponere potest de re fideicommissi supposita sicut de quavis re aliena, d. 93. num. 1. Amplia vt ibidem.

Disponere voluisse de bonis fideicommissi regulariter non praesumitur, & ideo illa non comprehenduntur in eius dispositione, decif. 93. n. 3. & 4. & d. 119. num. 3. Ideoque si insinuat in bonis suis, videtur se voluisse solum restringere ad bona propria, decif. 93. num. 8. & d. 119. n. 3. Et praetertim si testator habuerit scientiam fideicommissi, d. 119. num. 4.

Fallit vbi ex coniecturis constat voluisse etiam disponere de bonis fideicommissi, decif. 93. n. 9. & d. 119. n. 3. Et plures examinatur coniecturae in d. decif. 93. num. 1. & seqq. Et quid si testator instituerit per heredes. In *tuus gli alius*, & *singuli mij boni essent in qualesvis loco*, an comprehendatur bona fideicommissi, d. num. 12. vbi quod non, quando dicta verba possunt verificari in bonis propriis testatoris. Et an hoc procedat si testator prius legauerit aliqua bona fideicommissi, & postea instituerit in *tui gli alius* &c. saluis l. patris, d. n. 12. & 14. Et quid si bona testatoris sint confusa cum bonis fideicommissi, num. 16.

Dispositiones vltimae testatoris non variantur ex accidentali ad- iectione inutili, seu impossibili, d. 60. num. 4.

Legare potest rem heredis siue fuerit, siue ignouerit heredes esse, d. 10. num. 1. & d. 91. num. 15. vbi quod valet in co- tum, etiam si dicta res sit communis cum herede, & non solum rem heredis, sed etiam si non sit heredis propria, fed illi de- bita, aut ad eius fauorem restitutioni subiecta, d. decif. 10. n. 1. & decif. 115. num. 13. Et hoc n. 13. procedit quando res heredis, aut illi debita, relicta est coniuncta persone, d. decif. 10. n. 1.

Legatum factum a testatore de aliqua re fideicommissi, excedens ius quod ipse testator habet in illa, suppleri debet ab herede, d. 91. n. 1. Vide aliqua in verbo *Legatum*.

Onus impossibile si testator insonserit, habetur ac si non esset scriptum, d. 91. n. 18.

Praesumitur in dubio voluisse eam heredem minus quam fieri possit, d. 91. num. 10. Amplia etiam si agatur fauore Vno- ris ipsius testatoris, ibidem num. 11.

Praesumitur le voluisse iuri conformare, d. 128. n. 9.

Item praesumitur voluisse praeferre illos de suo genere extraneis, d. 98. num. 4.

Non praesumitur voluisse heredem dupliem onere grauari, d. 124.

Recognitio manus testatoris, qui se in testamento subscripsit, quando non requiritur, d. 178. n. 6.

Testator si in casu delicti aliquid ex hereditibus masculis, alios heredes masculos vocauit, declarans se hoc facere vt bona co- seruarentur in familia sua masculina, & in defectione illius in femi- nis, an huiusmodi clausula referatur etiam ad casum delicti heredis, vt etiam ad casum mortis illius, d. 126. n. 6. 7. & seqq.

Gg

Velun

Index Materiarum,

Voluntas testatoris apparere dicitur quando in alio loco idē aut simili dixit, d. 82. n. 17. Et quando de illa clare constat, conjectura contrarie non admittitur, sed solum illa, quae adiuuant mentem ipsius testatoris, d. 112. n. 18.

Libera esse debet in relinquendo, dec. 69. num. 8.

Perfecta quando dicitur, dec. 17. num. 17.

Securari precise debet ex equitate, dec. 78. num. 12. & ratio reddi ibidem.

Heres an contrahente possit voluntari testatoris, vide *Heres*. Vide etiam aliqua de voluntate Testatoris in verbo *Dispositio*, & in verbo *Voluntas*.

Testes Constat de loco praesentium etiam testes de tempore nisi in eo probentur singulares, dec. 188. n. 3.

Convenientes omnes in certa summa litem probant, licet aliqui de maiori summa deponant, d. 107. num. 1.

Deponentes de credulitate, & coram iudicio non probant, d. 107. n. 16.

Deponentes de dementia testatoris, vide *Testator*.

Deponentes de publica voce, & fama si deponant etiam de eorum credulitate magis probant, d. 38. n. 4. Et sufficit quod ratio per eos assignata constet, ibidem n. 5.

Deponentes in casu in quo affectionem aliquam habens, aut eis imminet laus, seu vituperium non probant, licet negotium contra eos principaliter non agatur, d. 118. n. 3.

Item multo minus probant si deponant in casu ex quo commodum reportent, licet in consequentiam, d. 118. n. 14. & 16.

Deponentes per eundem praemeditatum sermone non probant, dec. 6. num. 1. (d. 144. n. 1.)

Deponentes super consuetudine quomodo deponere debeant, Deponentes super expensis generaliter, & inerte non probant, dec. 3. num. 8.

Deponentes super obsequiis deponere debet de adibus, in quibus fuit ita observatum, d. 117. n. 4. ubi quod probatio per testes super obsequiis, non admittitur, quando probari possit per sententias, & actus iudiciales.

Deponere debent de factis, & per verba facti, non autem de dispositione iuris, d. 114. n. 2.

Examinari possunt de iure ciuili in causa appellationis super litem articulis, super quibus fuerunt alios examinati, d. 113. n. 1.

Limita non procedere de iure canonico, quo attento, testes super, iisdem articulis, aut de directo contrarii, nec in causa appellationis examinari possunt, dicta d. 113. n. 1.

Sublimita si id quod fuit articulatum in prioribus articulis, articulare alio modo, & magis explicite, & quod de necessitate probationis non veniat in prioribus articulis, quia tunc articuli non dicuntur, & debent ad probandum admitti, ib. n. 3.

Testibus examinatis ad perpetuum rei memoriam, licet parte non citata, multum Rota differt, si fuerint contrarii in tempore non suspecti, d. 131. n. 10.

Testibus aliis examinatis si fuit metus in eis ab Aduersario, praesumitur in eo potentia in futurum, d. 131. n. 5.

Item si penes se scripturas originales retineat, d. 131. n. 5.

Famili suspecti dicuntur, dec. 148. num. 3.

Iurare debent prout citatione partis ad videndum iurare, d. 71. n. 3.

Item iurare debent super existentia Aciuij, unde scriptura compulsata fuit, alias compulsatio est nulla, d. 6. n. 6. Et quando deponant super dicta existentia, quomodo deponere debeant, ibidem num. 13.

Probant etiam si examinati sint sine interrogatoriis, quando pars fuit citata ad illa dandum, & negligens fuit, d. 188. n. 7.

Non probant contra non citatum, d. 7. n. 5. & dec. 189. n. 3.

Item non probant contra non citatos quando examinati sunt in alio iudicio, & inter alias personas, d. 194. n. 1. & d. 101. n. 5. & 6.

Item non probant si deponant de eorum iudicio, d. 108. n. 13.

Item si sint infimus, & in consilio examinati, d. 6. n. 10.

Reduci debent ad concordiam vt cuitetur contrarietas, d. 90. n. 7.

Reperi quando non possit si fuerint examinati sine interrogatoriis, d. 188. num. 8.

Singulares probant cum adminiculis, illisque potest Iudex plenam fidem adhibere, d. 188. n. 1. & 6.

Confessio partium an praeualde testibus, vide *Testes*.

Edictum de testibus esse prohibitorium, ita vt admitti debeant quicumque non prohibentur, d. 117. num. 9.

Libro magis statui quam testibus, d. 107. n. 18.

Numerus testium super quadrangulo de iure non admittitur, d. 131. num. 4.

Reuelaciones testium factae meru censuram non probant sine citatione, iuramento & interrogatoriis, d. 107. n. 17. & d. 112. n. 1. & d. 141. n. 17. ubi quod reuelatio in informis nihil releuat.

Testis Creditor an possit esse testis pro debitore, vide *Creditor*.

Deponat per hanc verba si bene mi ricordo non probat n. 107. n. 15.

Procurator, & Solicitator an possit esse testis pro suo domino, vide *Procurator*, & *Solicitator*.

Variis, & quod de falso redargitur non probat, d. 118. n. 18.

Vicibus si distincte deponat, & causam fuit dicti reddat, nec sit interfectus plene probat cum adminiculis, d. 195. n. 1. quod procedit in quacunque materia ciuili, ibidem num. 1.

Testis recipit recipit interpretationem ab articulis, d. 171. n. 1.

Titulus Can. an & quando gaudeat posse thurno, vide *Canonicus*.

Titularis Censur ille, qui est reuerentiar omnium fructuum, quo ad onera realia, d. 60. n. 1. & d. 67. num. 18.

Habet omnia iura, & bona spectantia ad eius titulum a die in quo incepit esse titularis, d. 10. num. 1.

Soluere an & quando teneatur pensionem exemptam ab omni decima non obstantibus clausulis derogatoriis quarumcumque exemptionum, vide *Pensionarius*.

Titulus Exhibitio tituli vocatē facta non tollit praesumptionem alterius, tituli, dec. 117. num. 17.

Praesumptio alterius tituli validi cessat ex productione tituli invalidi, d. 117. num. 17.

Titulo meliori iuari potest si qui titulum insufficientem non exhibuit, d. 143. num. 3.

Titulorum multiplicatio, vide *Multiplicatio*.

Transfusa Initium prima Transfusa absque licentia sui Ordinarij mortaliter peccat, sed non ideo est suspensus, d. 179. n. 9.

Tradita res non censetur nisi libera tradatur, d. 112. n. 3. Et quid si fuit promissa libera, quomodo oneri obnoxia probatur ad effectum agendi custione contra tradentem, ibid. n. 4. & 7.

Transfuso Antecessoris ligat etiam successorem in beneficio, si sit ab Episcopo confirmata, d. 116. n. 1. Praeterea si fuerit a successore approbata modo iuramento, ibidem, n. 3.

Approbata censetur fuisse illius obsequium, d. 116. n. 4.

Equiparatur censetur, d. 111. n. 7. & quando hoc procedat n. 15.

Impugnari an possit, nulla praeiudicatione ex causa acceptatione, d. 151. n. 18. & 19.

Inter alios facta non praeiudicat tertio, d. 9. n. 9.

Inuenta facta ad finiculas lites, sicut & res iudicata, d. 121. n. 8.

Et reraque impedit lites ingessum, ibidem n. 9.

Rei iudicatae vim habet, d. 116. n. 4.

Reconditur regulariter probata enormissima laesione, d. 111. n. 17. quod procedit etiam inter fratres, qui transierunt super hereditate patris, & fratrum, n. 19. (d. 133. n. 7.)

Stricti iuris censetur, & ideo non extenditur de casu ad casum, Tendit ad liberandum, d. 111. num. 12.

In transactione deficit bona fides fiant enormissima laesione, & oritur dolus recipi, d. 111. n. 16. & 19.

Pecunia quaerita ex transacione super fideicommissio quomodo possidatur, vide *Pecunia*.

Transfugens admitti non debet ad probandum sub praetextu instrumentorum de nouo reperiuntur, siue alcarum probationum, d. 111. n. 1. Declara vt per tot, d. 17. vide plura in verbo *Remissoria*.

Via excutitur induitur pro contentis in transacione, d. 116. n. 5. *Transactarius* Pensions, vide *Pensio*.

Translatio Adeptionem importat ab eo a quo transferitur, d. 171. n. 13.

Facta censetur cum eisdem qualitatibus, d. 171. num. 16.

Fallit quando cessat causa, & constat de contraria transferentis voluntate, d. 171. n. 17.

Litterae translationis pensionis, & plura ad hanc materiam, vide (in verbo *Pensio*).

Transmissio Contractum conditionalium, vide *Contractus*.

Donationis, vide *Donatio*. Iuris succedendi non fit ad haeredes, si quis deccat pendente conditione, d. 36. num. 1.

Malculus excludens feminas vigore statuti, si deccat haereditate non adita, transmittit ad haeredes sui excludendi, quia in eo deficit qualitas masculinitatis, quae est causa excludendi, dec. 36. num. 10.

Succedens ex transmissione, succedit primo decedenti non ex propria persona, sed ex persona transmittentis, d. 36. n. 1.

Transportatio aduersi examini rigorose non debet si agatur de causa prophanam possessorio, & tanquam in prima, d. 32. n. 18.

Facienda est ab appellante solum de ad illius sententiae a qua appellauit, & quam praetendit reuocari, d. 94. n. 4. & d. 116. n. 5.

Integra fieri debet ab eo, qui praetendit rem iudicatam, nec fuisse productio solius sententiae, sed integre processus est transportandus, d. 117. n. 4.

Integra praesumitur non constituto e contrario, quando acta fuerant transportata in forma extra iudicis, seu processus, d. 115. n. 1. & d. 70. n. 5. Secus si non in dicta forma, d. 7. n. 10. & d. 33. n. 1.

Limita dictam praesumptionem iuxta extrinsecas non procedere, quando Notarius qui acta extraxit non erat Actuarius, d. 34. n. 4.

Item integra praesumitur si transportatum fuit decretum Iudicis a quo, non obstante mentione sententiae facta in commissione, quia illa veniuntur in dicto decreto ad effectum integre transportationis, dec. 61. n. 1. verum obstat.

Inreclamantiam fieri non debet, d. 94. n. 5. & d. 116. n. 1.

Necessaria est actorum praecedens instantia, alias sententia est nulla, d. 7. n. 18.

Fallit quando causa non deuoluitur ad Rotam per viam appellationis, & committitur prout in prima d. 7. n. 15. & d. 34. n. 36.

Declara vt d. 107. n. 16.

Ruius declarata quid si agatur de confirmatione, vel infirmatione sententiae, tunc opus esset transportare acta, etiam si causa pendere prout in prima d. 61. num. 4.

Non est necessaria transportatio actorum diuersae causae, & iudicii d. 33. n. 1. & d. 70. n. 4.

Item nec actorum, quae non constat fuisse facta, & ad causam non pertinent, d. 61. n. 8.

Item nec Iurium praedictorum parte non citata, quia non fuit de actis, d. 131. n. 6. & 7.

Item nec sententiae, quando non agitur de confirmatione, vel infirmatione illius, d. 61. n. 5.

Amplia

§ Conclufionum.

Amplia procedere etiam in caufis fori Ecclefiaftici, & fic in terminis Concil. Trid. d. 61. n. 6. (31. n. 3.)
 Transporationis defectus impedit progrefsum ad vifitatione. d. Non attenditur quando acta non refpicunt merita canoic. d. 33. n. 2.
Trebellianica detrahi iterum non potest, fi fuit femel detracta. d. 183.
 Filio minus debetur quam legitima. d. 194. n. 6. (ou. 7.)
 Filius amittit *Trebellianicam* ob non confectionem *Inuentarii*, vide *Inuentarium*.
 Fructus percepti imputantur in *Trebellianicam* de iure antiquo, quod fuit correctum in liberis primi gradus, qui non teneantur eos imputare. d. 76. n. 5. teneantur tamen *Ascendentes* ibidem n. 4. Et an idem fit in legitima. n. 7.
 Patres filii licet sint exequati quoad legitimam, non tamen quoad *Trebellianicam*. decif. 776. num. 66.
Truncus. Appellatio trunci, & Cippi qui veniant. d. 351. n. 1.
Tutor. Authoritas Tutoris interponi quando debet in actu pupilli. decif. 83. n. 10.
 Confessio Voluntaria Tutoris non praeiudicat pupillo, d. 8. n. 30. & 39. num. 2. Et quid de Curatore, vide *Curator*.
 Confensus Tutoris praestitus non bene, & perfectus negotio visio nihil operatur. d. 83. num. 1. 1.
 Culpa Tutoris in non recuperandis bonis hereditariis, non nocet pupillis postea maioribus locis. d. 11. n. 13. cum pona text. in *l. fca. de iur. delib.* non habet locum contra pupillos, d. 11. n. 14.
 Excusant Tutores a confessione inuentarii minus valida, dum eis dolus imputari non potest, aut pupillis nullum fuit sequutum damnum. d. 141. n. 13.
 Pupillus & Minor quando age possunt contra Tutorem, vide *Pupillus*, & *Minor*.
 Rationem reddere non teneant Tutores, nisi de contentis in inuentario testē, & rite facti. decif. 141. num. 10.

V *Actio Beneficij* durat donec sit facta prouifio, & collatio. d. 79. n. 6.
 In mense refervato quomodo probetur. d. 14. n. 1.
 Probatur ex confessione Aduerfarij, d. 87. num. 1.
 Item ex gratia Aduerfarij, venientes ex eadem vacatione, dec. 346. n. 1. & d. 44. num. 1.
 Si deficiat non datur refervatio. d. 1. n. 1.
 Vacatio per obitum quomodo probetur, remiffus. d. 84. n. 3.
Valer xftimari non potest per peritos absque mandato Iudicis, aut sine consensu partium. d. 131. n. 7.
 Aut extrinsecus attendi debet de tempore solutionis, d. t. n. 3.
 Beneficij exprefsis in gratia motu proprio non indiget iustificatioe. d. 167. num. 1.
 Exprefsi debet etiam in gratiis motu proprio emanatis iuxta Regulam Cancellarij, non autem et iustificandis. d. 67. n. 1. & ratio redditur. n. 3. 4. & 5. & probatur Decifio Coe in contrariam alleg. n. 2. 6.
 Narratio per non excufum probatur ex testibus deponentibus de publica voce, & fama. d. 38. n. 3. & d. 85. n. 4. & d. 34. n. 4. & d. 144. n. 3. Amplia 1. vt probetur etiam per vnicum testem sic deponentem, iunctis aliusculis, d. 172. n. 4. Amplia 2. probari per testes etiam qui deponant de eorum credulitate, d. dec. 38. n. 4. Et quid testes deponant de certa fumma per ascensum, d. 172. n. 1. & 2.
 Item probatur ex confessione Aduerfarij, d. 141. n. 4. & d. 137. n. 6.
 Item ex estimationibus extractis ex libris publicis Ciuitatis, d. 172. n. 5.
 Mobilium liquidari debet per heredem proprietarium agensem contra Viftructorium, d. 135. n. 6.
 Rei magni auctus non praefumitur auctus beneficij brevis temporis sed potius ex meliorationis ip ca factis, d. 153. n. 15.
 Non probatur ex executione mandati, d. 1. n. 31.
 Item non probatur ex locationibus, licet illa multum iument ad hunc effectum, d. 160. n. 3.
 Valoris augmentum accedens fundo dotali ex beneficio temporis cedit commodum Vroteris, seu hereditum, d. 153. n. 17.
 Valoris augmentum proveniens ex facto alienis fpectat ad eius heredem, d. 153. n. 16.
Vaffallus fuffidere potest non folum alieno nomine, sed etiam proprio. decif. 12. n. 16.
 Requirit non potest a domino directo, vt offendant sibi titulum, quo fundum poffidet intra fines Caftri, d. 19. Declara, vt n. 10. Et fufficit illi dicere pradium fuum esse, etiam si non ostendat initium poffeffionis, ibid. n. 11.
 Si non adimplet contraftum Ecclefiae, & ex tali non implemto nullum ei fequitur damnum, non potest Ecclefia dare de defectu implemto, d. 9. n. 1. Declara, vt n. 13.
 Vendere rem propriam an vicinus cois poffit, d. 47. n. 1.
 Venditio rei emptor ex pretio rei hereditariae venditx quando comparat heredi in subfidium, vide *Subfidium*.
 Actio rei venditionis, vide *Actio*. (nu. 6.)
 Venditio facta ad corpus & non ad mensuram quid operetur, d. 142.
 Nulla est in intermentis solemnitate a Statuto requifita, d. 83. n. 4.
 Rerum Ecclefiae quafuis nulla ob non feratā forma Refcripti fi in euidenter, approbati potest ab Ecclefia fi tendat in ipsius vtilitatem, non tamen de venditio potest ab emptoribus improbari, d. 138. n. 18. & 14. Declara vt n. 15. & feqq. & praefertim n. 18. & 19. vide aliqua in verbo *Alimantia*.
 Refervans aliquid faciendum censetur facta sub conditione quate-

nus fiat in quod fuit refervatum, & interum donec illud fiat, venditio, dicitur imperfecta, & fufpenfa, nec dominium transtulit, d. 83. n. 16. & 17.
 Venditiones plures censentur fi vendantur diuerfa res in eodem inftrumento cum distinctis pretijs, d. 108. n. 1. Et in hoc casu fi in vna re deceptus fuerit emptor, vel venditor in illa tantum habebit locum rescissio, & non in alia, d. 103. n. 1. Et in hoc casu fi fuerit factus pactus de retinendando poterit vna res redimi sine alia, d. 198. n. 3. Carera, vide in verbo *Pactum*.
 Venditor deceptus fi fuerit in vna re, & non in alia, quomodo habeat locum rescissio, vide *Venditio*.
 Dominium rei emptor potest non tranfire in emptorem, nisi donec pretium integrè foluat, d. 34. n. 8.
 Interest pretij non soluti quando petere possit ab Emptore, & plura ad hanc materiam, vide in verbo *Emptor*.
 Liberare folum teneat Emptorem a molestis sibi illatis super re vendita, quando emptor non agit de euctione, sed actione exempto ad interest, d. 30. n. 8.
 Veneria Laudantur, d. 48. n. 10.
 Veneri immitti debet in poffeffione, etiam si fuerit omiffa aliquo solemnitate, quae desideratur in illo infpicendo, dummodo omiffio fuerit per imperitiam facta, d. 107. n. 6.
 Verba, difpofitionem quando inducant, vel non, d. 113. n. 6. & 7.
 Generalia ampla, & geminata non admiunt diftinctionem, dec. 100. n. 1. & latius, ou. 11.
 Restringi debent ad certam causam quae exprimitur, fi restrictio fieri potest falua ratione testi sermōis, & ratio redditur, d. 48. n. 14. & d. 145. n. 8. (beant, d. 82. n. 11.)
 Improptiati, & accipi fecundum fubieftam materiam quando de illis debent de iure fecundum fubieftam materiam rectori eodem principali themate, d. 145. n. 8.
 Item intelligi debent in eo fenfu qui acquiritur quando possunt habere duplicem intellectum, d. 82. n. 14.
 Item intelligi debent in terminis habilibus, & fecundum dispositionem legalem, d. 127. n. 9. Item intelligi debent proprie, & stricte, & non largo modo, quando agitur de fubiectione contractus, d. 146. n. 41. Item intelligi debent fecundum ordinem personarum quibus dirigitur, & ad eorum rationem omni meliori modo interpretati, d. 82. n. 10. & 13.
 Iudex quomodo interpretarij debet, vide *Iudex*.
 Reducenda sunt, ad concedendum ex verisimilibus, decif. 74. n. 18.
 Restringi debent ad causam sine rem super qua exprimuntur, d. 48. n. 13. & d. 175. n. 9. & 10.
 Sententia verba quomodo accipienda sint, vide *Sententia*.
 Verificatores. Relatiōis Verificatorum standum est iuxta Constitutiones Synodales, maxime dum illi sunt a partibus electi, decif. 116. num. 3.
 Veritas attendi potius debet quam confessio, d. 98. n. 11.
 Verū dictio quid significet, decif. 3. n. 31.
 Verfo Pecuniae in vtilitatem minoris praestari debet ab eo qui eam minore nulliter contraxit, decif. 17. n. 30.
 Probatur in vtilitatem recipientis ex loci receptione, d. dec. 18. n. 23. Intellige fi recipiatur ex contractu valido, ibid. n. 9.
 Item probatur probando, vel pecunia exare, vel effe erogatas pro vtilitate minoris, licet rei empti non vtilit, d. 18. n. 31.
 Vig *Exemptionis* Ceditiōis compresio, datur rei Confessionio, d. 60. n. 3.
 Item pro mercedibus legatorum, d. dec. 116. n. 9. Non competit nisi pro his, quae legantur in inftrumento, d. 60. n. 14. Declara, vt n. 15.
 Impedit non potest per altiorē indaginem provenientem ab exceptione, sed illa reiciatur ad petitorium d. 60. n. 18. Item nec per appellationem, d. 60. n. 6. Item nec per interpretationem iuris, quae descendit ab exceptione Rei, & replicatione Aduerfarij, decif. 60. num. 10.
 Item nec fi reus praesumat in causa decif. 60. n. 11.
 Mutata non dicitur ex eo quod fuerit per cedulam, non autem per decretum pronunciantem, d. 60. n. 47.
 Vulnerata censetur fi fuit pronuntiatio non esse dandam immiffionem, decif. 14. num. 8.
 Item an & quando dicatur vulnerata itaque ex ea non possit amplius agi executivè, & quando valens dicatur sanatum, adhuc vi agi possit, d. 193. n. 6. vique ad 16.
 Vna via executiva electa, non censetur subaltera altera via executiva, d. 60. n. 41. Supple in verbo *Exemptionis*.
 Viaticis. Expense factae in viaticis debet esse ex causa necessaria, d. 3. n. 7.
 Vicarij Attentanti de actu praeterito, an & quando fidem mereantur, decif. 74. n. 16. & pluribus feqq. Vicario attentanti de approbatione alicuius facta in concurfu, nec non de illius idoneitate credidit, & quare, d. 137. n. 9. & 10. Attentanti de examine quando dom creditur, dec. 74. n. 17. & 13. Attentanti de facultate sibi data abfoluendi, & dispensandi creditur, d. 117. o. 1.
 Attentanti de facultatibus sibi competētibus ratione sui officij plenè creditur etiam sine speciali mandato, d. 117. n. 8. Attentanti de rebus spectantibus ad eius officium plenè credendum est, & non minus quam Epifcopo, d. 74. n. 11. & d. 137. n. 10. In praedictum Epifcopo quando creditur, d. 74. n. 16. Emancipatio simplex Vicarij de patronatu non probat in praedictum Epifcopo, d. 74. n. 15. Emancipatio Vicarij an creditur de praefentatione facta, d. 74. n. 10. 14. & feqq.

Index Materiaram,

Beneficium habere ex libera resignatione quis præsumitur, non autem ex resignatione facta in eius fauorem quando resignatio libera præcessit resignationem in fauorem, decif. 137. o. 17. Declara vt ibidem.

Episcopo attestanti se consuliſſe beneficium vacans per resignationem in manibus ſuis factam non creditur, & quare, decif. 74. num. 10.

Impetrans beneficium vti vacans per resignationem ſimoniacam, quid facere teneatur, vide *Beneficium*, vbi aliqua ad materiam resignationis.

Reſtitutio iuris, vide *Aſſeſſentia*.

Rei iudicata, executionem paratam habet, decif. 116. n. 7.

Execui quando poſſit, vel non ob petitam reſtitutionem in integrum, vide *Reſtitutio in integrum*.

Impugnari poſſe nouis ſcriptis ad effectum ſuperſedendi in executione, d. 12. n. 9.

Intrat ob lapſum fatalium, decif. 109. num. 1. & decif. 217. num. 3.

Item ſi appellatio non fuit interpoſita interſcriptis intra decem dies, d. 117. n. 1. Declara procedere in ſententia diſſiniſſa ex interuallo, d. decif. 117. n. 7.

Item ſi appellatio non fuit proſequeuta, nec fatalia prorogata, d. 11. n. 1.

Item ſi appellatum non fuit intra decendum, decif. 94. num. 1.

Item ſi non fuit reditum peti Apollitiſ, licet appellatum fue- rit intra terminum iuris, d. decif. 117. n. 1.

Non intrat ex deſertione cauſæ, ſi appellatio fuecit interpoſita intra decem dies, & fuerit petiti Apollitiſ, & datus terminus iuris, & intra illum cauſa commiſſa, decif. 14. n. 1.

Amplia etiam ſi non fuerit reditum peti Apollitiſ intra terminum iuris, quia ſufficit quod intra illum petiti fuerint, & cauſa commiſſa fuecit, d. decif. 43. n. 4.

Item non intrat ex tribus ſententiis, ſi illa non ſint conformes, & quando illæ dicantur conformes, d. 43. n. 1.

Item ſi non fuit appellatum ab interlocutoria ſimplici ſine citatione, d. 64. n. 60.

Intra eſt ad finiendam litem ſicut, & tranſactio decif. 121. num. 8. & vtraque impedit liſis ingreſſum, ibidem num. 9.

Iuſtificari poſſe in articulo executionis, decif. 121. n. 8.

Probat ex confeſſione partis aduerſæ dum obuiat commiſſi cauſam reſtitutionis in integrum, d. 186. n. 1.

Item ſi conſter nunquam fuiſſe appellatum, & ſententia diu contra partem aduerſam lata, decif. 186. n. 2.

Vide plura in verbo *Sententia*.

Reſtitutio contractus dicitur materia ſtriſſa, & odioſa, d. 146. num. 19.

Contradictio Reſolutio quando prætendi non poſſit, ſed tantum illius implimentum, decif. 9. num. 3.

Donationis reſolutio, vide *Donatio*.

Reſtitutio in integrum conceditur conſilio de bono iure, d. 237. num. 1.

Item conſilio de iniuſtitia ſententiarum, decif. 137. n. 1.

Item ex actus nouiter productis, d. 137. o. 17.

Concedi ad hoc vt debeat illam petenti, docere debet de iure ſuo ſaltem ſummarij, decif. 137. n. 9.

Denegatur non probata ſaſſione, d. 18. num. 36. & d. 70. n. 1. & d. 113. n. 1. & d. 174. o. 1. Læſio autem non probatur, quando non apparet de iniuſtitia, vel nullitate ſententiæ, d. 70. n. 2 & d. 94. n. 2.

Eccleſiæ facilius conceditur ad impediendam executionem, d. 100. n. 16.

Item ad producentes teſtes ſuper eiſdem articulis, ſuper quibus fuerunt alias examinati, etiam poſt didicta reſtiſicata, decif. 116. num. 4.

Impedit executionem rei iudicatæ, decif. 190. n. 1.

Fallit quando executio petiti petita ante commiſſam cauſam reſtitutionis, d. decif. 190. n. 2. & petita conſeſſe ex ſeruatione terminorum ad decendum de appellatione au. 3.

Contrarij n. 7. & 11. vbi quod non ſufficit ſeruatio dictorum terminorum, niſi expreſſe executio petiti fuecit, imo ſecundum aliquos requiritur etiam quod executio fuecit capta num. 14. & quid ſtante Bulla Pij IV. & Pauli V. num. 9.

Impedit in certis cauſis executionem petitam, d. 190. num. 17.

Non impedit regulariter executionem ſententiæ, d. 18. num. 15.

Minori dicenti ſe læſum ex aditione hæreditatis, quando conceſſatur, d. 341. n. 2.

Non differt regulariter, in effectu ab appellatione, d. 190. num. 6.

Commiſſio cauſæ reſtitutionis in integrum in dubio præſumitur præceſſiſſe petitioni executionis rei iudicatæ, quia ſi euſque executio, decif. 190. n. 4.

Sufficit quod perueniat ad Bancum Curſoris, quomodo non fuerit iudici præſentata ad hoc vt cauſa illi commiſſa dicatur, d. decif. 190. n. 5.

Iudex pronuntiare poſſe ſuper nullitate in cauſa reſtitutionis

in integrum, prout in cauſa appellationis, d. 113. n. 8.

Præſertim quando exceptio nullitatis habet ſecum admittam iniuſtitiam, ibidem n. 9.

Læſio attendi debet de tempore ſententiarum, ad effectum reſtitutionis in integrum, decif. 176. num. 5.

Eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, decif. 137. num. 1.

Probat eo ipſo quod Adueſarius egit ſine actione d. 153. num. 1.

Reſcriptio aut ampliari, ſtante diuerſitate rationis, an & quando fieri debeat, vide *Ratio*.

Reſcriptio facultati adiecta, intelligi non poſſe in expreſſe, & formaliter conceſſis, ſed extra illa, decif. 51. n. 2.

Retentio bonorum debitores competit creditori, donec fuecit de ſuo credito ſatiſfactus, decif. 113. num. 6.

Fallit ſi creditur fuiſſe extingui, vel non ſit liquidum, ex quo Creditori fructus percipit, d. decif. 113. n. 7.

Item competit dictorum bonorum retentio Creditori, quando illa peruenierat ad eum ex eadem cauſa illius crediti, pro quo vult retinere, ſecus ſi diuerſa, d. 113. n. 8.

Item competit multo magis ei cui, & actio competit, d. 141. num. 4.

Item competit pro expenſis factis in lite, decif. 11. n. 3.

Non debetur pro ſolutione debiti proprij, decif. 197. n. 8.

Retraſſus Conſuetio, an & quando competit, vide *Conſuetudinis*.

Ius retrahendi eſt actio in rem ſpectans, & ideo aſſicit rem, & datur contra quemcumque poſſeſſorem, d. 11. n. 5.

Non competit ſi venditio fuiſſet nulla, decif. 81. num. 1.

Res tranſit in terratenam ſum ſuo onere, decif. 14. n. 9.

Retrahete volenti non nocet declaratio venditoris aſſerentis ſe nulliter vendidiſſe, decif. 83. num. 31.

Retrouendatio, vide *Paſſum de retrouendendo*.

Renouatio Gratiz, vide *Gratia*.

Reuelatione Teſtium, vide *Teſtes*.

Reuerſum verbum operatur reuerſionem plenæ proprietatis, decif. 69. n. 5.

Reus Actor eſt in ſua replicatione, d. 187. n. 5.

Cogere Actorem quando poſſit ad edendum, & quando ſecus, d. 117. n. 16.

Comparens purgat deſectum iuramentis, decif. 9. n. 16.

Incompetentiam Iudeis quando opponere non poſſit, d. 124. num. 2.

Præſupiens in cauſa non impedit viam executiuam, d. 60. num. 11.

Teneatur ſuis expenſis dare actori copiam litterarum Compulſoriarum, vide *Compulſio*.

Reus an quis dicatur, vel actor regulatur & cauſa originaria, decif. 60. n. 3. & 14.

Reus & poſſeſſor non teneatur quidquam iuſtificare, d. 108. n. 5.

Et iuari poſſe poſſibilitate alterius tituli, ſi titulum inualidum non produxit, decif. 137. num. 21. Declara vt num. 23.

Romanus conſ. 498, reprobat, d. 67. n. 14.

Rota, Congregationis Conc. Trid. Reſponſis, ſeu Declarationibus deſeruit ſolus, d. 137. num. 3. Declara vt ibidem, & num. ſeq.

Diueſi decif. 161. par. 1. & alix eiſdem materiæ declaratur, decif. 8. n. 18.

In conſilio opinionum, eam ſequi ſolet, qua æquior eſt, & humanior, d. 76. n. 1.

Inſtituere poſſeſſi præſentiam & dimidia parte patronorum, habentem prouentionem Apoſtolicam cum derogatione mediæ tatis Iuſſipatronatus, d. 149. n. 2.

Recent decif. 18. par. 1. declaratur, in decif. 19. num. 6.

Sententias aliorum iudicum exequi non ſolet, niſi conſeſſe de earum iuſtitia, d. 31. n. 1.

Amplia etiam ſi in iudicatum fuecit tranſactæ, decif. 73. num. 2.

Sententias ſuas declarare debet, non autem alij, decif. 214. num. 8.

Rota Auditoribus conceſſa eſt facultas per Pium I V. & Paulum V. exequendi ſuas ſententias abſque alia commiſſione, decif. 190. num. 9.

Signaturæ Iuſtitie poſſunt non conſtruetis, vide *Signatura*.

S **Accordium** ſuſcipere obligatus intra annum à die promiſſionis, ſufficit quod illud ſuſcipiat intra annum poſt adeptam poſſeſſionem beneficij, ſi de tempore prouentionis erat habilis ætatis, d. 68. n. 9.

Sacramenta ſuſcepit Sacramento, quæ niſi hominibus ſanæ mentis concedantur, arguit mentis integritatem, d. 177. num. 14.

Salarium Aduocato promiſſum, an & qualiter debeat, vide *Aduocatus*.

Dant etiam pro fructibus decurrentis, decif. 50. n. 12.

Petitiones ſalarium an dicatur familiaris, decif. 44. num. 8.

Salutarium ceſſat deſiciente hypotheca, d. 40. n. 15. & d. 76. n. 1.

Item non confitio de credito, d. 50. n. 15.
 Conceditur concurrentibus requiritis, de quibus in d. 40. a. n. 1. vique ad 6.
 Item conceditur pro legatis iuxta communem, & veriorum opinionem, quam Rota sequitur, d. 185. n. 4. & 5.
 Declata quod pio legatis competet contra alia bona per testatorem posita, quae pio legatis sunt hypothecata, non autem competet contra res ipsas legatas, in quibus talis hypotheca non editur, d. decif. 183. n. 6. & ratio redditur n. 7. Contrarium verum n. 8. & 16. & videtationem n. 8. & seqq. & praefertim n. 15.
 Item conceditur Saluiano vbiunque intat hypotheca, d. 185. num. 3.
 Conductor cui auocata fuit detentio rei conductae, per Creditorem locatorem, qui Saluiano ceditur, non potest agere pro restitutione pretij, sed tantum pro eo, quod sibi interest ex dicta auocatione detentionis, decif. 70. n. 6.
 Creditorum cum hypotheca in Saluiano probatur ex publico instrumento, d. 40. n. 1.
 Amplius probatur etiam ex apocha priuata subfcripta, & iudicialiter recognita, decif. 193. num. 1.
 Exceptio excussionis principalis debitoris, an, & quando admittatur in Saluiano, decif. 40. n. 48. 49. & 51.
 Exceptio fideicommissi an admittatur in Saluiano, decif. 185. n. 10.
 Exceptiones admittuntur in Saluiano, quae aliis non essent admittenda, modo inconuenienti probentur, d. 193. n. 1.
 Identitas bonorum fideicommissi eff. plenè probanda ad effectum impediendi immisionem in Saluiano, decif. 101. num. 3. & seqq.
 Immissio in Saluiano datur solum ad effectum vt exeditor, sibi satisfaciatur de fructibus, non autem ad effectum distractionis, seu adiudicationis bonorum, d. 109. n. 1.
 Immissus in Saluiano acquirit solum detentionem, & prior possessor non amittit veram possessionem, d. 70. n. 5.
 Possessio debitoris in Saluiano probatur ex litis sustentatione, d. 40. n. 5. & d. 193. n. 4.
 Item ex testibus deponentibus de actibus posituiis, decif. 40. num. 2.
 Item si ex constituto possidebat, decif. 40. num. 4. & decif. 193. num. 3.
Sancitum loci ordinatur ad sanctitatem hominis qui in loco sacro cultum Deo exhibet, d. 144. num. 5.
Sanguis. Coniunctio sanguinis non attenditur nisi concurrentibus requiritis de quibus in iuribus, & DD. citatis in decif. 114. numer. 12.
Sarcarum. Capitulum habet ius conferendi, d. 87. num. 5.
Scientia Officialis quando dicitur scientia Domini, eique praesudicet, decif. 74. num. 1.
 Simplex an sufficiat in debitoribus, an verò sit necessaria instrumenti editio, d. 60. n. 30.
 Simplex vbi solum requiritur, sufficit quòd illa aliunde habeatur, d. 60. n. 19.
 Vtunque probetur non est opus infusiois etiam in protestatione citatoria, d. 9. n. 11.
Sire vel seire debet acquiritur, d. 9. n. 11.
Scribens, vox scribentis non meretur minorem fidem, quam patitur ab eo descripta, decif. 3. num. 4.
Scriptura. Antiquitas scripturae non releuat, si compulatio est nulla, d. 6. n. 14.
 Approbat scripturam non leuam, & extotes continentem, praesumitur eam non approbare, si legisset, d. 100. n. 10.
 Compulatio bene ordinata, arguit n. entis integritatem, & potest inordinata defectum, d. 178. num. 11.
 Consensus non sufficit vbi requiritur scriptura, d. 40. num. 53.
 Informi scripturae potest iudex fidem adhibere parte non opponente, cum possit quodcumque cognoscere, d. 18. num. 14.
 Probat scriptura contra illam, qui eam subfcripta, decif. 90. num. 9.
 Scripturae magis probant, quàm testes, decif. 131. num. 13. vide *lura*.
Secularis Ius non habet in beneficio Regulari per eum imperatore, non narrata qualitate regulaticis, d. 144. n. 6.
Sententia acceptata pro parte potest pro illa parte executioni mandari quauis in alia parte sit ad ea appellatum, d. 143. num. 7.
 Alternatiue loquens, valet in ea parte alternatiue, quae conuenit actioni intentatae, d. 109. n. 1.
 Declara hoc verum esse quando libelli fuit alternatiue conceptus, aut alternatiue in sententia non est posita interuentio, sed inter diuersa, d. decif. 109. n. 1. & 4.
 Appellationem admittit si mixturam continet, non obstante quod causa fuerit commissa appellatori tenet, d. 96. num. 3.
 Approbati potest quoad vnum tantum caput validum omittis aliis capitibus ab eo separatis, d. 131. n. 3. & 5.
 Condemnans aliquem ad fructus exactos, intelligitur solum condemnare ad fructus per eum, non per alium exactos,

etiam quòd ille ex causa habita à condemnato exegerit, d. 107. n. 3. Intellige vt num. 5.
 Confitemus aliam sententiam nullam, est iniusta, decif. 8. num. 8.
 Declaratur ex actis, d. 107. n. 6.
 Executoris quando nulla dicitur, vide *Executor*.
 Exequi quando possit contra tertium, in quem fuit alienata res litigiosa, vide *Litigiosa*.
 Executio sententiae impeditur per exceptionem nullitatis maxime si appareat ex ventis instrumentis, d. 18. num. 37.
 Item impeditur si sententia continet mixturam, decif. 14. num. 10.
 Non impeditur pro restitutionem in integrum, decif. 118. num. 37.
 In executione sententiae sufficit quòd tertius possessor fuerit citatus, d. 88. n. 11.
 Iustificati debet regulariter ex eisdem actis, non autem ex nouiter productis, d. 81. n. 1.
 Sententia quae non iustificatur ex actis, non attenditur, de stylo Rota, d. 145. n. 1.
 Fallit si sententia sit antiqua, quia tunc praesumitur iusta, & probatur etiam sine processu, d. 145. n. 3. & decif. 141. num. 11. vbi quod non releuat si non sit antiqua, nec appareat obseruata.
 Iustificati potest aliquando ex nouiter deductis etiam post tem iudicatum, d. 133. n. 7.
 Lata contra usufructuarium, non nocet proprietario, d. 185. num. 21.
 Lata in Iudicio summario an praesudicet praesentis, d. 180. num. 4.
 Lata super petitorio vulnerat etiam executionem, & quomodo de vulnus sanatum dicitur, decif. 193. num. 6. vique ad 10.
 Praesudicare non potest non citato, d. 185. num. 11.
 Praesumitur iusta, decif. 7. num. 19.
 Item praesumitur valia vbi non constat de contrario, decif. 65. num. 1. praefertim si appareat de requiritis quae recentet Caputque decif. 160. par. 2. d. decif. 65. n. 2.
 Probi contra tertium, etiam si lata sit super statu personae, d. 8. n. 5.
 Non probat sine processu, d. 117. num. 5.
 Publicari quando possit extra diem, sub qua cadebat citatio ad sententiam, d. 14. n. 3.
 Nulla est elegerit lata, decif. 8. num. 9. & quando ita lata dicatur, ibidem.
 Item ex defectu citationis ad sententiam, d. 8. n. 1. & decif. 14. num. 1. in fin. & d. 163. n. 1.
 Item non transpositis actis praecedentis instantiae, decif. 7. num. 18.
 Item si concedat immisionem pro fructibus decenterendis, decif. 141. num. 10. Declata vt valeat in eo capite, quo mandatur immittere pro decursis, d. 141. n. 11.
 Item si lata sit contra defunctum, decif. 198. num. 11. fallit vt num. 14.
 Item si non appareat fuisse lectam, d. 163. num. 3.
 Item si non constat de die qua fuit promulgata, decif. 163. num. 2.
 Item si non faciat mentionem de alia sententia praecedenti, d. 94. n. 6. fallit vt n. 7.
 Item si sit incerta, decif. 109. num. 5.
 Nullitas petitoriae sententiae proponi non potest postquam secunda sententia transiit in iudicatum, decif. 133. num. 2.
 Sententia nulla non priuat possessione, decif. 141. numer. 1.
 Reformati an possint de iure erioe in articulo executionis, decif. 133. num. 6.
 Transfationi equiparatur, d. 121. num. 7. & quando hoc procedat, n. 15.
 Transire in iudicatum ob non interpositam appellationem in iura decedendum, decif. 94. num. 1.
 Valere dum potest ex vna commissione, quocumque non est de defectu iustificationis ex alia commissione, decif. 133. num. 11.
 Valida est concurrentibus requiritis de quibus per Rot. in decisionibus allegatis in decif. 131. n. 1.
Sententia approbati, & exequi separatiim possunt in capite in quo sunt conformes, decif. 198. n. 10.
 Condemnatorum quando alium non sufficiunt, d. 131. n. 14.
 Conformes quando dicantur, d. 198. num. 11. supple in verbo *Res iudicata*.
 Non probant sine processu, nec Rota illas attendit, d. 7. n. 11.
 Praesentium quando sunt latae de recenti, ibidem num. 21.
 Declara vt n. 13.
 Tot esse dicuntur quot sunt capita sententiae inter se diuisa, d. 133. n. 3. & decif. 198. num. 11.
 Verba sententiae quomodo sint intelligenda pro ea sustinenda, d. 60. n. 41.
 Verba accipi debent, d. 107. num. 4.

Separatio

Index Materiarum,

Separatio thori intentata per Vxorem ob scilicet viri, Vide

Sauia.

Sequestrarium deputari potest ex officio, statibus attentatis, decif. 149. n. 4.

Recusari an possit, d. 149. n. 5.

Sequestrum Relaxari debet si possessio est attentata, d. 149. num. 1. decif. 177. num. 6.

Reuocandum est consilio de bono iure, d. 143. n. 4.

Possessio dum est hinc inde turbida, res est interim sequestranda, nec intrat lex vnic. C. de prob. seq. poss. d. 143. num. 1.

Seruius quatuor terminorum ad docendum de appellatione quid sit, d. 190. n. 11. & an sit vnus terminus defictus, ceteri reletus ibidem num. 15.

Seruat quatuor terminorum sufficit de stylo Cutiz in executione litterarum Apostolicarum, d. 60. n. 37. Declara vt num. 38.

Seruitutes indiuiduas sunt, decif. 82. num. 17. fallit in usufructu, vt num. 18.

Sauia viri probati debet ab Vxore agente ex illa ad separationem thori, decif. 72. num. 1. & probatio debet esse necessaria, & concludens, ibidem num. 1.

Non probatur ex verbis in fidei Vxor ad correctionem, & subsistente iusta causa, decif. 72. num. 6. Praefertim si appareat de placida viri natura, & de qualitate Vxoris, ibidem num. 7.

Testes super *sauia* Viri deponentes, debent esse coniectes, & nullam pati exceptionem, decif. 72. num. 4. Et factum super quo deponunt, debet esse tale, vt per necesse *sauia* iam conclusa, d. 72. n. 5. Et singulares non admittuntur, dicta decif. 72. num. 3.

Signatura scribens cum clausula, vt inhibito non officii si actum sit in possessione, d. 30. n. 1.

Praefectus Signaturae iussit de mandato Papae, seu per concessum in praesentia relictus, & ideo ei credendum est, dec. 132. num. 9.

Rota nunquam consuevit reuocare in dubium potestatem Signaturae, etiam vbi praecessit commissio signata manu Papae, decif. 132. num. 8.

Simonia. Committens Simoniam contra formam Bullae Pij V. sit inhabilis ad obtinenda beneficia, siue simonia fuerit realis, siue conuentionalis, d. 137. n. 13.

Impetrans Beneficium vti vacans per resignationem simoniacam ad quid teneatur, vide *Beneficium*.

Simulatio non praesumitur, sine causa simulandi, d. 128. n. 10. Partitum simulatio, vide *Paritia*.

Societas probatur praesumptionibus, & coniecturis, decif. 90. num. 6. Et multum facit confessio extra iudicialis partium ad illam probandam, dicta d. 90. n. 5.

Non probatur per testes, qui non deponunt illam fuisse nomen socialis factam, d. 90. n. 4.

Societatis lucta, & damna spectant aequaliter ad socios, nisi aliter sit conuenitum, decif. 90. n. 3.

Societas Officii non dissoluitur si fideiussor interpellatus alios confideiussores non praestiterit, prout promissit, quia videtur cum eo actum vt scilicet contractus, d. 9. n. 1. Contrarium verum, n. 9. & 10.

Item societas non dissoluitur si fuit obtentum mandatum pro deponenda forte, d. 9. n. 2. Declara vt n. 2.

Societas non licet per mortem d. neci pecunias, si fideiussor non praestiterit alios confideiussores promissos, d. 9. num. 8.

Societates Officii canentes in persona vnus cum reservatione dispositionis ad fauorem alterius, in quo importet dominium & in quo solum administrationem, d. 197. n. 4. & d. 145. n. 2.

Contractus per Vxorem praesumuntur contractus ex pecuniis mariti, d. 197. n. 5.

Sci Executio facta super tota re communi pro debito vnus ex sociis est in totum nulla, decif. 37. n. 9.

Solemnitas inuenta ad euitandas fraudes dicitur adhiberi ob publicam utilitatem, & si eius omisio vitiat contractum, d. 121. num. 35.

Pro forma & statuto requisita, quando intervenire debeat, vide *Statutum*.

Non requiritur in executione donationis, sed sufficit fuisse a principio adhibitam in ipsa donatione, d. 156. n. 16.

Requisita a statuto in aliquo actu non censetur remissa a Principe qui concedit licentiam faciendi actum illum, dec. 121. n. 16.

Requisita a Statuto in aliquo actu, si in illo non adhibetur, sed resecutus adhibenda, operatur, vt actus valeat, d. 83. num. 18.

Requisita a statuto in donatione, seu renunciatione, si deficiat, renunciatio, seu donatio est nulla, d. 121. n. 34.

Statuti secularis non censetur in renunciatione facta a Noniario, sed seruatur solemnitas Concl. & iuris Canonici, d. 121. num. 17. & 40. scilicet tamen est in eo qui nondum est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu num. 41.

Solemnitates interuenisse praesumitur ex obseruantia longissimi temporis, d. 91. n. 6. Amplia vt num. 7.

Omissio aliquarum solemnitarum, quae desiderantur in ventre incipiendo si fuerit per imperitiam facta, non impedit quo minus ventus sit in possessionem mittendus, decif. 207. num. 6.

Omissio modica solemnitarum non vitiat actum, decif. 207. num. 7.

Sollicitator causae non est testis idoneus pro suo Domino, decif. 128. n. 17.

Solutus integrum debitum ad quod reuehat pro medietate, si obtineat cessionem pro toto debito soluto, agere solum potest contra correm pro medietate, d. 58. n. 2.

Solutus non teneatur is qui ignorat esse solutorem debeat, d. 60. num. 18.

Obligatus solvere cum alio siue pro parte siue in solidum, soluendo solidum reperit a correo, decif. 157. nu. 4. & d. 175. num. 1.

Solui vnus pro alio, inuito creditore non potest, decif. 1. num. 1. quod procedit etiam in creditore pecuniae, ibidem, num. 2.

Solutio exinguit obligationem, decif. 12. num. 2. & decif. 176. num. 1.

Facta censetur, in causam, de qua apparet, decif. 32. num. 18.

Item facta censetur primo in causam fructuum, quam sortis principalis, d. 176. n. 3.

In quam causam facta censetur vbi solvens est debitor ex pluribus, d. 32. n. 10. & 17.

Quando non censetur facta, decif. 11. num. 6.

Fieri, & quando possit per debiorem in stabilibus in defectum pecuniae, vide *Debitor*.

Integra quomodo donatorum, d. 11. n. 1.

Non liberat solutem, si pecunia soluta debeat proximè reddi ex pacto praecedenti facto inter partes, nec ex dicta solutio recipiens vllum commodum percipiat, decif. 11. num. 8.

Non releuat nisi illius causa exprimat, d. 128. n. 2.

Suspensa an, & quando debeat ex pacto contrahente, d. 34. num. 28.

Exceptio solutionis admittitur in omni debito quantumvis privilegiato, quoad d. ea constat in continenti, vel id remittitur arbitrio Iudicis, d. 32. n. 5.

Tempus solutionis attenditur in auri valore, d. 1. n. 3.

Soror Agnata est, filius vero sororis cognatus, d. 36. n. 3.

Declara quod filij sororis ingrediendo locum matris per representationem habent ius agnationis, d. 36. n. 8.

Fallit in statuto vocante Agnatos, & quare, ibid. n. 9. & 12. & reprobatur opinio contraria num. 41.

Alenda quando sit a fratre, decif. 82. num. 10.

Dotari an, & quando debeat a fratre, vide *Frater*.

Excludi filios aliteris sororis, si statum vocet Agnatos excludi cognatis, decif. 36. num. 2.

Haeres patris probatur si non constat de aliis haeredibus, d. 198. num. 5.

Succedit fratri ab intestato exclusio patris, d. 1. n. 1.

Sorores & fratres vringue coniuncti succedunt commiser, & aequaliter, d. 36. n. 18.

Sorores vringue praesentur fratri consanguineo in successione fratris ab intestato defuncti tam in bonis, quam in malis, quoniam vnde cumque ex linea materna, d. 111. n. 9.

Ampla vt non solum sunt praecedenda dd. sorores vringue, sed etiam eorum filij, licet non alij vltioris gradus, d. decif. 111. n. 10.

Sorores vringue coniunctae succedunt fratri ab intestato defuncto, excludo altero fratre coniuncto ex vno tantum latere, d. 111. n. 2.

Spec vendi, aut cedi cuius potest, & donari, decif. 46. n. 27.

Spol aut vnus potest excoisare nouam possessionem ad exclusionem spoliat, d. 7. n. 11.

Soluitur agit a reclamatione rei peremptae si ad illam reintegrari non potest, decif. 7. n. 8.

Agens spolio praesupponit eum conuentum possidere, decif. 23. n. 21.

Fallit si petitio reintegrationis sit requiritae, quia tunc refertur ad solam naturalem possessionem ibidem num. 13.

Retinet ciuilem possessionem solo animo, qui elicitur ex circumstantiis, & factis, tam praecedentibus, quam ex post gestis, 13. n. 15. & 16.

Fructus rei consequitur, de qua fuit spoliat, decif. 47. num. 6.

Remedium spoliis formatum in vita spoliat transit ad ipsius haeredem, scilicet etiam contra haeredem spoliantis conceditur, in quantum ad eum peruenit, decif. 7. num. 1. & dec. 113. n. 1.

Spolium intrat fortius, quando possessio fuit capta propria auctoritate, decif. 64. num. 1.

Intra non obstat quod excoisio facta fuerit de consensu tutoris, si consensus fuit erronee praestitus d. 113. n. 4.

Non intent probatis duobus extremis, quando possessio fuit capta vigore sententie, nisi etiam probetur quod iudex iniussit, aut non servato iuri ordine processerit, d. 7. n. 17. & d. 17. n. 5. & d. 39. n. 3.

Declarat procedere si sententia fuit executata de mandato Iudicis, secus si fuit capta possessio propria auctoritate, quia tunc spoliū committitur, d. 39. n. 4. & 5.

Probat ex duobus extremis, n. mpe ex antiquiori possessione spoliati, & ex iuniori possessione spoliati, & ex iuniori possessione spoliantis, dec. 7. num. 1. & dec. 159. num. 1.

Declarat procedere quando de eo solum civiliter agitur, etiam quod agens spolio non probet, quod ex iniusta causa a possessione ecedens, d. dec. 7. num. 4. & quid si possessio fuit capta auctoritate Iudicis, n. 6.

Item probatur sufficienter ex priori possessione concludenter probata dec. 7. num. 6. fallit vt n. 6.

Purgatur, & remittitur si spoliatus a spoliatore rem in in qua illud fuit commissum, dec. 64. num. 4.

Declarat procedere si spoliū ante emancipationem etiam intentatum, seu detectum d. dec. 64. n. 11.

Resolui non debet factio spoliantis, d. 7. num. 10.

Renunciatio spoli, seu remissio dicitur donatio & inter se non differunt, dec. 64. num. 11.

Scientia non presumitur in eo qui contradicere super re in qua spoliū fuit commissum, & ideo non censetur voluisse illi renuciare, d. 64. n. 11.

Spolij extrema quomodo probentur, vide *Extrema*.

Sponsalia contrahens de futuro aboli debet a censura si illas dicit pertinaciter sustinuit, praesertim si non fuerint iurata, d. 141. num. 11.

Compelli potest per censuras ad illa contrahendam de praesenti, dec. 141. num. 1.

Fallit si supervenierit iusta causa abscondenda, quia tunc cogi non debet, & si fuit excommunicatus ab abscondendo, dec. 141. num. 1.

Iurata quamvis fuerint, continent tacitam conditionem, si causa ad eis recedendi non superveniat, dec. 141. num. 3. Et causa iusta qualis dicatur possum est in arbitrio Iudicis, ibidem num. 4.

Declarat quod habetur pro iusta causa quae procedit ab odio ex gravi causa superveniente, ut puta si sponsus nixus fuerit probare astrictos detrahentes honori sponsae, quia tunc illa dicitur graviter offensa, praesertim si nobilis sit, ita ut habeat iustam odij causam, ex qua possit a sponsalibus recedere, dec. 141. num. 5. & 8. & alias iustas causas vide sub. num. 19. & seqq.

Causa sufficiens ad dissolutionem, multo magis haberi debet pro rationabili causa recedendi a sponsalibus, d. 141. n. 11.

Sponsalitia largitas facta censetur propter spem futuri matrimonij, licet hoc non fuerit expresse dictum, ita ut matrimonio non sequuto habeatur pro non facta, dec. 119. num. 13. & 16.

Fallit quando expresse dicitur quod donatio sit pura, & irrevocabilis vt late ibidem num. 17. suppl. in verbo *Donatio sponsalitia largitas*.

Opus Alendus an sit a patre, & an a fratre, vide *Alimenta*.

Legitimatus purgatur omni macula, d. 95. n. 8.

Stabilitas Fructifera reddunt fructus ad rationem quoque pro centenario pro quilibet anno, & ideo ad hanc rationem illi taxantur, dec. 181. num. 5. & 1. & dec. 191. num. 1. & 2.

Mobilium, luxuriam, & Actionum appellatione non veniunt, quod constituent speciem distinctam ab illis, d. 113. nu. 10. & 11.

Legatum quantitas filij factum soluendum in stabilibus, quid operetur, vide *Legatum*.

Statu praesens, & non qui esse potest attendi debet, dec. 117. num. 13.

Vitimus atreoditur dum quaeritur de qualitate beneficii, d. 108. n. 4. & d. 234. n. 6.

Mentio status, vide *Matrim.*

Probationes factae super statu Beneficij probant etiam quoad omnes, d. 151. num. 7.

Declarat procedere si respiciant libertatem Beneficij secus si sequeantur, d. dec. 151. num. 8.

Sententia lata super statu personae probat etiam contra tertium, d. 8. n. 5.

Statuta interpretari ita debent, vt non sint inane, & frustra edita, d. 214. num. 7.

In status (sub simplici non venit casus mixtus, secus quando in mixto militat eadem ratio, d. 161. n. 36.

Illicitum Agnatus si veet exclusus cognatus, tunc foror excludit filios alterius fororis, dec. 16. num. 2. & 4. & ratio est, quia dicit filij hoc casu non reputantur veri agnati, nec repraesentant matrem, ibidem n. 9. & 11. Et contraria opinio reprobat, n. 43.

Antequam requirit in confessione innocentij citationem creditorum, per *proclama.* & ideo non est necesse illos specialiter citare, d. 112. n. 4.

Appellationem prohibens a decreto super executione instrumenti, non habet locum contra tertium non nominatum in instrumento, d. 50. n. 1.

Asculorum dispositio quod bona dotalia non possint obligari nec alienari, nisi modo, & forma ibi expressis, dec. 141. num. 8.

Bononiz, vide *Bononia*.

Confirmatum a Papa non potest dici viciatum d. 18. num. 10. sed est de iute validum, d. 109. n. 3.

Confirmatum in forma communi, sufficit etiam si disponat contra ius commune, quando illud est favore Agnatorum, d. 36. n. 41.

Confangueos praefert in emptione rerum patrimonialium, procedit etiam in patrimonialibus venditis, & postea cedempris in vim pacti redimendi, d. 110. n. 19.

Consensum pro forma quando desiderat dicatur vel non ad hoc vt debeat in ipso actu interponi, vel possit postea sequi, d. 83. n. 11.

Correctorium iuris communis ab eo recipit interpretationem dec. 40. n. 1. & limitatio eiusdem statuti debet late interpretari, & quare, ibidem n. 1. & 8.

De continuanda possessione defuncti in heredem non suffragatur heredi respectu quasi possessionis Iustitiae, in qua existat defunctus, d. 61. nu. 15.

Non procedit si non probatur possessio defuncti, dec. 183. num. 18.

Viget in statu Pallaciano statutum de continuanda possessione in heredem d. 18. nu. 1.

De dolo loquens per verbum *scire*, & *perire*, vide ut disponit vt vocati succedant iur. hereditario, dec. 237. num. 18.

De exequendi duobus conformibus, intelligitur de sententia validis, dec. 198. n. 11.

Disponere non censetur circa personas, quas ponit in conditione, d. 38. n. 16.

Donationem annullans, seu successorem, non habet locum in conventionem reciproca, facta de succedendo inter fratres, dec. 146. num. 40.

Exclusum fornicatum non afficit fornicarii forenses, d. 31. num. 6.

Limita quando ille qui eas excludere debet est originarius, subdistingue loci statuti, & bona defuncti sita sunt in eodem territorio, dec. 31. num. 7. Exinde vt si bona sita sint in territorio, illos afficiunt siue statum loquatur in rem, siue in personam ibidem n. 9.

Non porrigit effectum suum ad bona sita extra fines territorij, dec. 31. num. 8.

Operatur vt filiae forminae non faciant defensionem si sine filiis decesserint, sub qua est vocatus substitutus, vide *Conditio si sine filiis decesserint*.

Si forminae excludat propter masculos, an & quando debeat intelligi propter masculos eiusdem, vel vicioris gradus, d. 116. n. 17.

Contrahentes censendum est se voluisse conformare cum dispositione statuti exclusivi fornicarum, d. 146. n. 9.

Exorbitant a iure communi si duo copulativè requirant probanda, non sufficit alterum probati debet, d. 19. n. 1.

Intelligi debet strictè, & vt iacet, d. 19. num. 9.

Extenditur ad alios casus non expressos ob identitatem rationis generalis in eo expressae, d. 18. n. 6.

Declarat quod si ratio statuti magis militat in persona non expressa, quam in expressa, statutum non dicitur extendi ad personam non expressam, sed potius illam comprehendere, d. 36. n. 6.

Fertur prohibet appellationem a duobus conformibus, d. 198. n. 5.

Filiam semel excludens a dote materna ob existentiam filij masculi, censetur illam excludere etiam eo defuncto, dec. 111. num. 3. & vide rationem ibidem, & n. 4.

Filios superuenientes si vocet, censetur tantum vocare illos, qui de eo tempore supererunt, exclusi praedefunctis, & cum filiis, d. 36. n. 16.

Fratrem confanguineum quando praefert censetur fororibus vitineque consanguinis, vel veritatis tantum in bonis, quae ex dote, seu linea materna ad defunctum fratrem pervenerunt, d. 111. n. 1. 3. & per tot.

Fratres confanguineos si nominet, & disponat circa ordinem succedendi inter eos non habet locum in fratribus, vel sororibus vitineque consanguinis, d. 36. n. 18.

Fratribus si deferat partem dotis sororis praedefunctae, an comprehendat bona donata per sponsum sponse ante sequutum matrimonium, & quid si post matrimonium dicta bona fuerint per uxorem marito retinenda, dec. 129. num. 1. & seqq.

Generale quando comprehendat personas, & causas privilegatas, d. 67. num. 11.

Interpretari debet strictè, & ad litteram, & vt minus deroget quam fieri possit iuri communi, dec. 141. num. 9.

Iuratum

Index Materiarum,

juramentum si adiecit in Ecclesia de insulto non imperando, nec imperato veri, & illud obviatur, nec de eo fiat mentio est subrepticium. d. 5. n. 4.

Item subrepticium est si fuerit tantum ab imperante facta mentio statuti iurati de Insultu non imperando, nec non fuerit etiam expressum se iurasse illo imperato non veri, decif. 8. n. 8.

Etenim illud comprehendatur sub clausula *non obstantibus statutis Ecclesiasticis*, vide clausula *non obstantibus statutis*, &c. Ius commune dum nominat, an intelligatur de iure municipalis, quod viget in ea Provincia, seu districtu, decif. 140. num. 4.

Laicale coartans probationes repetit desistoria litis, & ideo non liget Clericos decif. 91. n. 8. & quid si requiratur plures testes ad aliquid probandum quam requirit ius commune num. 9. Et quid si prohibeat Clericis contrahere, vel probare aliter, quam de iure communi. n. 20. Et quid si tradat certam formam conficiendi instrumentum num. 12.

Laicale non intrat in te Ecclesiastica, quamvis agatur inter laicos, decif. 191. n. 1. & ad hoc vt inter est necessaria particulatis dispositio superioris ibidem num. 3.

Loca ubi contractus factus sunt, an attendatur in contractibus, seu potius ubi contractus ratum fuerit, dec. 7. num. 11.

Mactio si deferat tertiam partem bonorum vxoris, non potest vxor ei in vita praeiudicare, d. 129. num. 19.

Masculinitatis qualiter sit requiratur, nepos ex filio masculino, non potest eius patrem ex praesentare, d. 36. n. 13.

Masculum si vocet exclusa femina, an si masculus decedat, hereditate non adita, & simul at in haereditatem quamvis non masculum excludendi formam, dec. 36. num. 20.

Si vnum statum disponat, masculum teneat dotare foretorem, & aliud statum, quod non succedit foretorem, interim antequam doctur, teneatur, frater rem alere, dec. 81. num. 10.

Matrem excludens, multo magis censetur excludere, nepotes ex filia, & quare, decif. 36. num. 1.

Almaz disponit vt molierem vxorem cum filiis, dos ad eos pertineat, & extantibus filij ex alio matrimonio, tunc illi succedant in legitima, & reliqua pars pertineat ad maritum, & eius haeredes, d. 131. num. 18.

Possessionem transferre an possit sine nova apprehensione, vide *Possessio*.

Praesumptum vsu receptum, d. 36. num. 41.

Prohibens de bonis disponere per verbum *relinquere*, an censetur solum prohibere dispositionem per ultimam voluntatem, non autem inter vivos, dec. 129. num. 17. in fin. & num. 18. ubi distinguitur.

Provincia an extendi, & quomodo intelligi debeat, dec. 140. num. 5.

Proximitates si vocet, filij sotorum concurrunt cum patruo, d. 36. n. 17. Declara vt num. seqq.

Proximitates vocans ex illa parte, vendit bona descendens, censetur vocare proximitates ex illa parte, vendit bona immediate descendens, d. 111. num. 2.

Seculare non servatur in renunciatione facta a Nonito, sed servatur Concil. Trid. & vsu Canonum, d. 121. n. 17. & 40. scias tamen est in eo, qui nondum est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, n. 41.

Servari an debeat in foro conscientiae, dec. 18. num. 9.

Servari debet dum illius verba sunt clara, decif. 129. num. 1.

Solemnitatem si requiratur in aliquo actu, illa non censetur remissa a Principe, qui concedit licentiam faciendi actum illum, d. 112. n. 36.

Solemnitates certas si requiratur in venditione, illis, non scrupulis, venditio est nulla, d. 83. n. 4.

Item est in donatione, seu renunciatione, decif. 121. num. 34.

Solemnitates si requirantur pro forma a statuto, interveniente debent in ipso actu, aut postea incontinenti, non autem ex interuallo, d. 83. num. 5. Et Interponi debent antequam quis ad alia negotia divergat, ibidem num. 6. & rationem vide num. 7. Et quid si illas referentur adhibendis num. 12.

Sororem utrinque coniungens si vocet, exclusa omni alia femina, censetur excludere representationem in nepotibus ex sotoribus praedictis, d. 36. nu. 15.

Summarie procedi si disponat in causis verentibus super instrumento quarentigio, intelligatur inter eos, inter quos est confectum instrumentum, decif. 37. num. 8. & dec. 50. num. 3.

Verbecranum rub. 55. de success. ab intest. quid disponat, decif. 36. num. 1.

Vrbis, cap. 157. lib. 1. disponit quod fideiussor petere possit liberationem, vel alium expromissorem, etiam quod diu non teneatur in obligatione, decif. 109. num. 1. Et an dictum statum intrat in obligationibus conditionalibus, & quantum distinetur, ibidem num. 2.

Cap. 178. lib. 1. admittit appellationem in Laudo, decif. 120. num. 3. fallit vt num. 5.

Cap. 94. & 157. declaratur, decif. 17. num. 10. & decif. 7. n. 18. & 19.

Cap. 149. & 140. requirit in donatione infirmationem, & testium subscriptionem, d. 115. n. 1.

Cap. 158. lib. 1. disponit quod executor praescribatur spatio 16. annorum, d. 110. n. 7.

Fallit quando cessat praesumptio satisfactionis, decif. 210. num. 15.

Continuat possessionem patris in filios, d. 155. num. 6.

Vtilitatem publicam recipere dicitur, si tendat ad evitandas lites d. 18. n. 14.

Causa finalis statuti, vide *causa finalis*.

Forma a Statuto, quando censetur inducta vide *Forma*.

Ius quatuor alicui vigore statuti non potest auferri ex causa voluntaria, d. 129. n. 11.

Verba statuti inducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari, d. 140. num. 7.

Praesertim si per illa reducatur res ad ius commune ibidem num. 8.

Vna pars statuti per aliam declaratur potius, quam a iure communi, d. 111. n. 12.

Sterilitas. Colonia an statum sterilitatis fiat remissio mercedis, vide *Coloni*.

Stipulatio Notarij pro iis quorum interest, restringitur ad eos, quorum intererat tempore stipulationis, d. 17. n. 3.

Agens ex stipulatione finis causa, repellitur doli exceptione, d. 157. n. 12.

Syndicum Proctor Canoniceatus in absentia, an percipi possint causa studij, d. 59. n. 5.

Sua dictio excludit bona restitutioni subiecta, decif. 146. num. 15. vide *Suum*.

Subhastatio bonorum debitoris debitoris facta ab vno creditore non praeiudicat iuribus alteris creditoribus si illam fecit, & non contumacit, d. 49. num. 14.

Facta non praesumitur non reperto emptore, quando res de tempore ad iudicationis multo plus valebat credito, d. 37. num. 12.

Nulla, & iniusta est reuocanda, d. 30. n. 3.

Declara quod nulla, & iniusta dicitur si facta fuerit vigore mandati excessiui, dicta decif. 30. n. 4.

Nulla non parit aliquem effectum, & ideo in ea non habetur ratio de pretio oblato de mandato Iudicis, decif. 47. num. 4.

Subreptis Gratia, vide *Gratia*.

Indulti, vide *Indultum*.

In vno capite non vitiat alia capita separata, & diversa, decif. 143. num. 60.

Subrogatio, facta cum eisdem qualitatibus quando censetur, vel non, d. 171. num. 16. & 17.

Gratiosi non intrant nisi clare probata reservatione, d. 14. n. 5. Et sufficit possessori, vt reservatio reddatur rubida, vt non deat immisio subrogatio gratiosae, d. decif. 14. n. 8.

Subrogatus gratiosae immitti non debet in possessionem si non probet possessionem illius in quam fuit subrogatus, d. 104. num. 4. Et an ad effectum obviandi immisionem iuvari possit reservatione ex persona vnius, & possessione ex persona alterius, ibidem num. 5.

Probare debet tria requisita pro obtinenda immisione, nempe Clericatum, obitum defuncti in possessione, & quod beneficium sit reservatum, d. 14. n. 1.

Subscribens approbate censetur omnia quibus se subseribit, d. 6. n. 8. & d. 136. num. 4. nisi doceat se deceptum aut dolo inductum ad ita subscribendum, d. n. 4.

Item censetur habere notitiam omnium contentorum in scriptura, d. 136. num. 6. & decif. 100. n. 27. Et quid si probetur subscripsisse & approbasse non lecta scriptura, d. 100. n. 38.

Subscriptio In forma Iuris, de qua in cap. *super ius de accusat.* quando facta censetur, decif. 137. num. 11.

Subsidiaria non excluditur ob existentiam penes tertios aliorum bonorum defuncti, quae interstata existunt, cum subsidiaria agens illa differere non teneatur, d. 121. n. 6. & 17. & d. 141. n. 7.

Ampla procedere etiam in muliere agente bona subsidiaria pro restitutione dicit contra prohibita alienari, ex quo non extant in hereditate bona libera, ex quibus dos restitui valeat, d. 141. n. 8.

Declara quod mulier pro dote, prout etiam filius pro legitima, pro contractant quantitate bonorum liberorum, non possunt agere contra bona fideicommissi, aut contra legatarios, si autem illa non sufficiant, recte pro residuo in subsidium agunt, d. 141. num. 11.

Non intrat nisi quando res hereditaria vendita est petempra, aut praescripta, decif. 6. n. 4.

Declara primo id procedere in iudiciis singularibus, non autem in vniuersalibus, d. decif. 6. num. 7.

Declara secundo, sed potius limita non procedere quando si qui vendidit rem hereditariam, & ex pretio aliam rem emit nomine proprio, se habet rem venditam esse hereditariam, quia tunc est in electione haereditatis petere rem venditam, vel rem emptam ex pretio rei vendite, n. 8.

Quando

Quando, & contra quos datur, d. 141. n. 1. 2. 3.
 Censur si fuit effectus hereditatis in subsidium, pariter, & illius fructus, d. 111. n. 19.
 In subsidium quando dicitur, d. 63. num. 4.
 Res empti ex pecunia hereditaria per heredem proprio nomine, ad hoc ut efficiatur hereditas in subsidium, probandum est quod nihil aliud fuerit in bonis defuncti tempore mortis, aliter si quid remaneret, excluditur subsidium in totum ex Caltr. ibi allegat. d. 141. n. 19.
 Declara doctrin. Caltr. esse intelligendam ut procedat quod subsidium non possit intrare pro concurrenti quantitate, quæ reperitur in hereditate, inter autem in eo in quo hereditas non est solvendo, d. decif. 141. num. 10. & vide rationem ibidem, & declara etiam prout, n. 24.
 Supple in verbo *Hereditaria*.
Subsidium, & exculatum an defalcari debeat à pensione immuni, & libera ab omni onere referatur, vide *Pensio*.
Substitutio fideicommissaria si facta fuerit per verbum *commune*, tunc fideicommissum rei censeatur extenditur ad universam hereditatem, d. 113. num. 12.
 Si facta fuerit filio heredi instituto de eius filijs masculis, & illis non extantibus de eius filijs feminis, quibus filiabus sine filiis decedentibus fuerit N. substitutus, an si hæres institutus decedat sine filiis masculis, & feminis caducetur sequens gradus per N. substituti, an verò ille succedat heredi fideicommissum, ita ut videatur dictis filiis, & filiabus per vulgarem substitutus, d. 105. n. 3.
 De natura substitutionis per ut omnia reperat, d. 146. n. 4.
 Successio filiorum in bonis parentum est de iure naturali quoad legitimam, d. 76. n. 47.
 In successionebus attende debet causa immediata, & proxima, decif. 111. num. 8. (*ternata*).
 Antecessor attentat Predecessoris an purgare teneatur, vide *Antecessor* an teneatur processu accommodati Antec. vide *Processus*.
 Instantiam exptam ab antecessore super iure Ecclesie prosequi debet, d. 166. n. 6. vide *Instantia*.
 Priuilegium quando censatur grauatius pensione, vide *Pensio*.
 Transfessionem initam cum Antecessore, an teneatur approbare, vide *Transfessio*.
 Sumptus de Sumpro non facit fidem, d. 74. n. 19.
 Fallit stante obseruancia contentorum in sumpto, d. dec. 74. n. 30.
 Sumptus facti in bonis conservandis, seu defendendis, in primis, & ante omnia sunt ex rebus ipsas detrahendi, & sumptus isti dicuntur impense necessarie, & minuitur ipsa bona pro summa ad quam ascendunt, d. 113. n. 6. & 7. Vide *Expense*.
 Superfluum non dicitur, quod fit ad maiorem declarationem, d. 36. n. 37. & decif. 51. num. 4.
 Supplementum Legitime vide *Legitima*.
 Supplementum signata quando sufficiat ad probationem Gratia si uentri vide *Gratia si uentri*.
 Sura, decif. 138. declaratur, decif. 36. num. 11.
 Suspectus de fuga quis non dicitur qui possidet in loco Iudicii bona stabilia, decif. 80. num. 6.
 Sum in dictio Importat dominium, decif. 81. n. 3.
 Restringitur ad id quod de iure debetur, decif. 81. num. 11.
 Synodus, Constitutio Synodalis, vide *Constitutio*.

T.

Tacta Causa cessat ubi est expressa, decif. 74. num. 56.
 Tempus non est modus tollendi, vel inducendi obligationem, decif. 34. num. 19.
 Solutionis anteceditur in auri valore, decif. 1. num. 3.
 Taxandum est ex tunc quo actus fieri potuit, d. 66. n. 3.
 Actus enunciatus in instrumento per verba temporis præteriti, quo tempore factus præsumatur, vide *Actus*.
 Terminus. Seruatio terminorum, vide *Servatio*.
 Terminus ad probandum prorogari potest oppositoribus contra præsentatum, ex Breui Clementis VIII. vide *Breui*.
 Tertium conueniri an possit executiue, vide *Executiue*.
 Exceptio de iure tertij quando admittatur, d. 47. n. 3.
 Testamentum. Contradictor legitimus an sit veniens ex primo testamento ad impediendum immisionem heredi venienti ex secundo testamento, d. 178. num. 3. & 31.
 Dementis testamentum qui est in furore confirmatur, quævis ordinatum sit, nullum est, d. 178. n. 14. & 15. & ratio redditur num. 16. Nec deknit esse furiosus, quæuis faciat aliquos actus sapienter, ibidem num. 17.
 Testibus habentibus interesse in primo testamento fides minuitur si deponant de superuenienti dementia testatoris ad effectum reuocandi secundum testamentum primi reuocatum, d. 178. n. 15. Vi sanæ mentis licet de tempore testamenti aliqua ex accidenti faciant à sana mente aliena non ideo insani reputantur, nec testari prohibentur, dum suspicio furoris ex aliis causis amoneatur, d. 178. n. 11. Et plura exempla referuntur n. seqq. Cetera de dementia testatoris supple infra in verbo Testator.
 Exemplum traditum à Notario topario sufficit heredi ad obtinendam immisionem ex remedi. fin. dec. 178. n. 1. & d. 180. n. 1.
 Identitas testamenti ex quibus probetur, dec. 180. n. 3. 4. 5. 6. & 7. & dec. 106. in qua obiecta ibi facta congrua identitatem, eu. 1. & 1. tollantur sub. n. 3. & 4.

Notario attestanti de identitate soliorum testamenti sibi à testatore consignatorum an & quando redatur, d. 180. n. 3. & 4.
 Nuncuparium testamentum requirit expressiorem heredis alioque testatore, dec. 106. num. 4. in fin.
 Pars testamenti per aliam declaratur, decif. 126. num. 19.
 Partis testamentum exheredatans sine causis filios suos valet, & opus est illud rescindi per querelam in officio, d. 178. n. 1. 2.
 Primum testamentum factum cum clausula *delegatus posteris voluntati*, nisi in eo deficiantur hæc formalia verba *Ante Maria &c.* non censetur reuocatum per secundum testamentum, in quo dicta verba descripta non reperiuntur, d. 178. n. 7.
 Fallit si testator in secundo testamento reuocauit primum, non obstantibus quibuscumque verbis derogatoriis in eo appositis, d. 78. num. 8.
 Primum testamentum tollitur ipso iure per secundum, d. 178. n. 1.
 Productio testamenti an inducat approbationem silius, vide *Productio*.
 Testamentum referens facta aliam scripturam non valet, nisi scriptura relata sit manu testatoris scripta, d. 106. num. 1. intelligit ut num. 3. & 4.
 Testator Agnoscione consensisse quando non dicitur, vide *Agnoscione*.
 Rona libera testatoris non existere ex quibus probatur, d. 94. n. 1.
 Confessio testatoris facta in infirmitate quid operetur, vide *Confessio*.
 Cotrigere quod testator voluerit præcedentem dispositionem interpretari non debet, decif. 81. num. 11.
 Debita testatoris ex quibus probentur, vide *Debita*.
 Dementia testatoris non probatur ex rumoribus, & strepitibus, per cum factis, si antea sanæ mentis reputabatur, & postea ritè, & rectè Testamentum fecerit, d. 178. n. 10.
 Item non probatur ex datione Tutoris, d. decif. 178. num. 10.
 Impugnans testamentum sub prætextu dementia testatoris, reneat illam probare de tempore conditi testamenti, nec sufficit quod aliqua die testator furiosus probetur. Et efficacia probationes requiruntur, si consilium in præcedenti tempore vix fuit sanæ mentis fuisse, d. 178. n. 10. Præsertim si testamentum sit ritè, & rectè ordinatum, n. 11. 13. & 16. & qui arguant in testatore mentis sanitatem, n. 11. & seqq. Supple in verbo *Testamentum*.
 Disponere potest testator de rebus heredis, sicut de propriis, decif. 93. n. 1. & decif. 119. num. 8.
 Item disponere potest de re fideicommissi supposita sicut de quavis re aliena, d. 93. num. 1. Amplia ut ibidem.
 Disponere voluisse de bonis fideicommissi regulariter non præsumitur, & ideo illa non comprehenduntur in eius dispositione, decif. 93. n. 3. & 4. & d. 119. num. 3. Ideoque si instituit in bonis suis, videtur se voluisse solum restringere ad bona propria, dec. 93. num. 8. & d. 119. n. 3. Et præsertim si testator habuerit scientiam fideicommissi, d. 119. num. 4.
 Fallit ubi ex coniecturis constat voluisse etiam disponere de bonis fideicommissi, decif. 93. n. 2. & d. 119. n. 1. Et plures examinantur coniecturæ in d. decif. 93. num. 1. & seqq. Et quid si testator instituit per hæc verba, *In tui filij alij, singuli mihi beni essent in quacunque loco*, an comprehendatur bona fideicommissi, d. num. 11. ubi quod non, quando dicta verba possunt verificari in bonis propriis testatoris. Et an hoc procedat si testator prius legauit aliqua bona fideicommissi, & postea instituit in tui filij alij &c. saluis i. patris, d. n. 12. & 14. Et quid si bona testatoris fuit confusa cum bonis fideicommissi, num. 16.
 Dispositiones vltimæ testatoris non videntur ex accidentali adiectione inutili, seu impossibili, d. 60. num. 41.
 Legare potest rem heredis sue feneratoris, siue ignorauerit heredes esse, d. 10. num. 1. & d. 91. num. 1. ubi quod valet in totum, etiam si dicta res sit communis cum herede, & non solum rem heredis, sed etiam si non sit heredis propria, sed illi debita, aut ad eius fauorem restitutionis subiecta, d. decif. 10. n. 1. & decif. 119. num. 15. Et hoc maxime procedit quando testator redit, aut illi debita, relicta est coniuncta personæ, d. decif. 10. n. 1.
 Legatum factum à testatore de aliqua re fideicommissi, excedens ius quod ipse testator habet in illa, suppleri debet ab herede, d. 91. n. 1. Vide aliqua in verbo *Legatum*.
 Onus impossibile si testator inianterit, habetur ac si non effect scriptum, d. 91. n. 18.
 Præsumitur in dubio voluisse grauire heredem minus quam fieri possit, d. 91. num. 10. Amplia etiam si agatur fauore Vxoritis ipsius testatoris, ibidem num. 11.
 Præsumitur se voluisse iuri conformare, d. 128. n. 9.
 Item præsumitur voluisse præferre illos de suo genere extraneis, d. 98. num. 4.
 Non præsumitur voluisse heredem duplici onere grauire, d. 122. Recognitio manus testatoris, qui se in testamento subscripsit, non requiritur, d. 178. n. 6.
 Testator si in casu delicti aliquius ex hereditibus masculis, alios heredes masculos vocauit, declarans hoc fecere ut bona cõseruaret in familia sua masculina, & in defectum illius in feminis, an huiusmodi clausula referatur etiam ad casum delicti heredis, vel etiam ad casum mortis illius, d. 126. n. 6. 7. & seqq. Velun

Index Materiarum,

Voluntas testatoris apparere dicitur quando in alio loco idē aut simili dixit, d. 81. n. 17. Et quando de illa clarē constat, coniecturā contrariis non admittitur, sed solum illis, quæ adiuvant mentem ipsius testatoris, d. 12. 6. n. 18.

Libera esse debet in relinquendo, decil. 6. n. 8.

Perfecta quando dicitur, decil. 17. n. 11.

Scruiari præfice debet ex æquitate, dec. 78. num. 1. & ratio reddatur ibidem.

Hæres an contravenire possit voluntati testatoris, vide *Hæres*. Vide etiam aliqua de voluntate Testatoris in verbo *Dispositum*, & in verbo *Voluntas*.

Testis Contestes de loco præsumunt etiam contestes de tempore nisi in eo probentur singulariter, decil. 188. n. 3.

Covenientes omnes in certa summa illam probant, licet aliqui de maiori summa deponant, d. 107. num. 1.

Deponentes de credulitate, & coram iudicio non probant, d. 107. n. 16.

Deponentes de dementia testatoris, vide *Testator*.

Deponentes de publica voce, & fama si deponent etiam de eorum credulitate magis probant, d. 38. n. 4. Et sufficit quod ratio per eos assignata concludat, ibidem n. 5.

Deponentes in casu in quo affectionem aliquam habent, aut eis imminet laus, seu vituperium non probant, licet negotium contra eos principaliter non agatur, d. 128. n. 3.

Item multo minus probant si deponent in casu ex quo commodum repellunt, licet in consequentiam, d. 128. n. 14. & 16.

Deponentes per eundem præmediatum sermone non probant, decil. 6. num. 11. (d. 146. n. 1.)

Deponentes super consecutione quomodo deponere debeant, Deponentes super expensis generaliter, & inter se non probant, dec. 3. num. 8.

Deponentes super obstentantia deponere debet de actibus, in quibus fuit ista observatum, d. 157. n. 4. ubi quod probatio per testes super obstentantia non admittitur, quando probari potest per sententias, & actus iudiciales.

Deponere debent de facto, & per verba facti, non autem de dispositione iuris, d. 151. n. 1.

Examinari possunt de iure ciuili in causa appellationis super iisdem articulis, super quibus fuerunt alias examinari, d. 136. n. 1.

Limina non procedere de iure canonico, quo attento, testes super iisdem articulis, aut de directo contrariis, nec in causa appellationis examinari possunt, dicta d. 136. num. 2.

Sublimata si id quod fuit articulum in prioribus articulis, articulare alio modo, & magis explicite, & quod de necessitate probationis non veniebat in prioribus articulis, quia tunc articuli noui dicuntur, & debent ad probandum admitti, ib. n. 3.

Testibus examinatis ad perpetuum rei memoriam, licet parte non citata, multum Rota defectu, si fuerunt recepti in tempore non suspecto, d. 131. n. 10.

Testibus aliis examinatis si fuit metus incussus ab Aduersario, præsumitur in eo potentia in futurum, d. 131. n. 5.

Item si per nos se scripturas originales retineat, d. 131. n. 5.

Famuli suspecti dicuntur, dec. 148. num. 3.

Iurare debent prævia citatione partis ad videndum iurare, d. 71. n. 3.

Item iurare debent super falsificatione Achiuij vnde scriptura compulsa fuit, alias compulsiua est nulla, d. 6. n. 6. Et quando deponunt super dicta existentia, quomodo deponere debeant, ibidem num. 13.

Probant etiam si examinati sint sine interrogatoriis, quando pars fuit citata ad illa dandum, & negligens fuit, d. 188. n. 7.

Non probant contra non citatum, d. 7. n. 5. & dec. 189. n. 3.

Item non probant contra non citatos quando examinati fuerint in alio iudicio, & inter alias personas, d. 194. n. 1. & d. 101. n. 5. & 6.

Item non probant si deponent de eorum iudicio, d. 108. n. 13.

Item si sint infimuli, & in confuso examinati, d. 6. n. 10.

Reduci debent ad concordiam vbi euitetur contrarietas, d. 90. n. 7.

Repeti quando non possint si fuerunt examinati super interrogatoriis, d. 188. num. 8.

Singulares probant cum adminiculis, illisque potest iudex plenam fidem adhibere, d. 188. n. 5. & 6.

Confessio partium an præualeat testibus, vide *Testes*.

Edictum de testibus est prohibitorium, ita vt admitti debeant quicumque non prohibentur, d. 117. num. 18.

Libro magis statum testibus, d. 107. n. 13.

Numerus testium super quadrangula de iure non admittitur, d. 131. num. 4.

Reuelationes testium factæ metu censurarum non probant sine citatione, iuramento & interrogatoriis, d. 107. n. 17. & d. 112. n. 15. & d. 141. n. 17. ubi quod reuelatio informis nihil leuatur.

Testis Creditor an possit esse testis pro debitoris, vide *Creditor*.

Deponens per hæc verba *si bene mihi ricordo* non probat, vide *Procurator*, & Solicitator an possit esse testis pro suo domino, vide *Procurator*, & Solicitator.

Variis, & qui de falso redarguitur non probat, d. 118. n. 18.

Unicus & distincte deponat, & causam fuit dicti reddat, nec sit intercessor plene probat cum adminiculis, d. 195. n. 1. quod procedit in quacunque materia ciuili, ibidem num. 2.

Testis depositio recipit interpretationem ab articulis, d. 171. n. 3.

Thurnus Can. an & quando gaudeat possit thurno, vide *Canonicus*.

Titularis Censetur ille, qui est referatarius omnium fructuum, quo ad onera realia, d. 60. n. 11. & d. 67. num. 18.

Habet omnia iura, & bona spectantia ad eius titulum à die in quo incipit esse titularis, d. 10. num. 1.

Soluere an & quando teneatur pensionem exemplam ab omni decima, non obtinuitibus clausulis derogatoriis quauicunque exemptionum, vide *Pensionarius*.

Titulus Exhibitio rituali vocatæ facta non tollit præsumptionem alterius, tituli, dec. 117. num. 17.

Præsumptio alterius tituli validi cessat ex productione tituli invalidi, d. 117. num. 17.

Titulo meliori inuari potest si qui titulum insufficientem non exhibuit, d. 143. num. 3.

Titulorum multiplicatio, vide *Multiplicatio*.

Tonsura Initiatum prima Tonsura absque licentia sui Ordinarij mortaliter peccat, sed non ideo est suspensus, d. 179. n. 9.

Tradita res non censetur nisi libera tradatur, d. 112. n. 3. Et quid si fuit promissa libera, quomodo oneri obnoxia probabitur ad effectum agendi cautione contra tradentem, ibid. n. 4. & 7.

Transactio Antecessoris ligat etiam successorem in beneficio, si sit ab Episcopo confirmata, d. 116. n. 1. Transactum si fuerit à successore approbata modo iuramento, ibidem, n. 3.

Approbata censetur stante illius obsequio, d. 116. n. 4.

Equiparatur sententia, d. 121. n. 7. & quando hoc procedat n. 5.

Impugnari an possit, nulla prout restitutione ex d. causa acceptum, d. 155. n. 18. & 19.

Inter alios facta non præiudicat tertio, d. 95. n. 9.

Inuenta est ad finitimas lites, seu & res iudicata, d. 151. n. 8.

Et vtraque impedit litem ingressum, ibidem n. 9.

Rei indicata vim habet, d. 116. n. 6.

Reconditur regulariter probata enormissima læsione, d. 111. n. 17. quod procedit etiam inter fratres, qui transigent super hæreditate paterna, & fraterna, n. 19. (d. 133. n. 7.)

Stricti iuris censetur, & ideo non extenditur de casu ad casum, Tendit ad liberandum, d. 151. num. 12.

In transactione deficit bona fides stante enormissima læsione, & oriuntur dolus rei ipsa, d. 111. n. 14. & 19.

Pecunia quæ sit ex transactione super fideicommissio quomodo possideatur, vide *Pecunia*.

Transigens admitti non debet ad probandum sub prætextu instrumentorum de nono reperiuntur, seu aliarum probationum, d. 111. n. 11. Declarata vt per tot. d. Et vide plura in verbo *Remissoria*. Via executus inducitur pro contentis in transactione, d. 116. n. 5. Transactarium Pensionis, vide *Pensio*.

Translatio Ademptionem importat ab eo à quo transferatur, d. 171. n. 13.

Facta censetur cum eisdem qualitatibus, d. 171. num. 16.

Fallit quando cessat causa, & constat de contraria transferentis voluntate, d. d. 171. n. 17.

Litteræ translationis pensionis, & plura ad hanc materiam, vide (in verbo *Pensio*).

Transmissio Contractum conditionalium, vide *Contractus*.

Donationis, vide *Donatio*. Iuris succedendi non fit ad hæredes, si quis decedat pendente conditione, d. 36. num. 12.

Malculus excludens feminas vigore statuti, si decedat hæreditate non acta, transmittit ad hæredem hunc excludendum, quauis in eo deficiat qualitas masculinitatis, quæ est causa exclusionis, decil. 36. num. 10.

Succedens ex transmissione, succedit primo decedenti non ex propria persona, sed ex persona transmittentis, d. 36. n. 11.

Transportatio Actoris examinatus rigorose non debet si agatur de causa prophana possessionis, & tanquam in prima, d. 31. n. 18.

Facienda est ab appellante solum de actis illius sententia à qua appellatur, & quam præcedit reuocari, d. 94. n. 4. & d. 116. n. 1.

Integra fieri debet ab eo, qui præcedit rem iudicatam, nec sufficit productio solius sententia, sed integer processus est transportandus, d. 117. n. 4.

Integra præsumitur non confitio de contrario, quando acta fuerunt transportata in forma extractus, seu processus, d. 15. n. 3. & d. 70. n. 5. Secus si non in dicta forma, d. 7. n. 10. & d. 33. n. 1.

Limita dictam præsumptionem integritatis transportatoris non procedere, quando Notarius qui acta extraxit non erat Actarius, d. d. 34. n. 4.

Item integra præsumitur si transportatum fuit decretum Iudicis à quo non obstat mentione sententia facta in commissione, quia illa verificatur in dicto decreto ad effectum integritatis transportatoris, decil. 61. n. 1. verò neque obstat.

Irrelevantiam fieri non debet, d. 94. n. 5. & d. 116. n. 1.

Necessaria est actorum præcedentis instantia, alias sententia est nulla, d. 7. n. 18.

Fallit quando causa non deuoluitur ad Romam per viam appellationis, & committitur prout in prima d. 7. n. 15. & d. 34. n. 38.

Declarata vt, decil. 7. num. 16.

Rufus declarata quod si ageretur de confirmatione, vel infirmatione sententia, tunc opus esset transportare acta, etiam si causa pendens prout in prima d. 41. num. 4.

Non est necessaria transportatio actorum diuersæ causæ, & iudicij, d. 33. n. 1. & d. 70. n. 4.

Item nec actorum, quæ non constat fuisse facta, & ad causam non pertinent, d. 41. n. 8.

Item nec Iurium productorum parte non citata, quia non sunt de actis, d. 33. n. 6. & 7.

Item nec sententia, quando non agitur de confirmatione, vel infirmatione illius, d. 61. n. 5.

Amplia

et Conclusionum.

Amplia procedere etiam in causis fori Ecclesiastici, & sic in terminis Concil. Trid. d. 81. n. 6. (35. n. 3.)
 Transpositionis defectus impedit progressum ad victoriam. d. Non attenditur quando acta non recipiuntur causa. d. 3. n. 12
Tribellianica detrahi iterum non potest, si fuit semel detracta. d. 18. 3.
 Filius minus debetur quam legitima. d. 19. n. 6. (nu. 7.)
 Filius admittit Tribellianicam ob non confessionem locum. *vide Inventarium.*
 Fructus percepti imputantur in Tribellianicam de iure antiquo, quod fuit correctum in liberis primi gradus, qui non tenebant eos imputari. d. 7. n. 5. tenebantur tamen Ascendentes ibidem n. 6. Et ad idem fit in legitima. n. 7.
 Patres filii licet sint exequari quod legitimum, non tamen quando Tribellianica. decif. 776. n. 46.
Truncus. Appellatione trunci & Cippi qui veniant. d. 33. n. 1. t.
Tutor. Auctoritas Tutoris interponi quando debeat in actu pupilli. decif. 83. n. 10.
 Confessio Voluntaria Tutoris non praeiudicat pupillo. d. 18. n. 30. & 39. n. 1. Et quid de Curatore, vide *Curator.*
 Consensus Tutoris praestitus non bene, & perfectè negotio vifio nihil operatur. d. 83. n. 12.
 Culpa Tutoris in non recipiendis bonis hereditariis, non nocet pupillis postea maioribus factis. d. 1. n. 13. cum pona text. in *l. 3. C. de iur. delib.* non habet locum contra pupillos. d. 1. n. 14
 Executio Tutoris a confessione inventarii minus valida, dum eis dolus imputari non potest, aut pupillus nullum fuit sequum damnum. d. 1. n. 13.
 Pupillus & Minor quando agere possint contra Tutorem, vide *Pupillus, & Minor.*
 Rationem reddere non teneant Tutores, nisi de contentis in inventario rectè, & ritè factis. decif. 1. n. 10.

V

V *Actio Beneficij* durat donec sit facta profluo. & collatio. d. 79. n. 6
 In menie referuato quomodo probatur. d. 1. n. 1.
 Probatur ex confessione Aduersarij. d. 87. n. 1.
 Item ex gratia Aduersarij, venientes ex eadem vacatione. dec. 134. n. 1. & d. 44. n. 1.
 Si deficiat non datur refectiuo. d. 1. n. 1.
 Vacatio per obitum quomodo probatur. remissio. d. 85. n. 3.
Valor xilarii non potest per petitos aliquid mandatu lucrici, aut sine consensu partium. d. 131. n. 7.
 Anti extrinsecus attendi debet de tempore solutionis. d. 1. n. 1.
 Beneficij expressis in gratia mora proprio non indiget iustificatione. d. 167. n. 1.
 Expetiri debet etiam in gratis motu proprio emanatis iuxta Regulam Cancellariæ, non autem et iustificandis. d. 87. n. 1. & ratio redditur. n. 3. & 5. & reprobatur Decifio Cortæ in contrarium allegata. n. 6.
 Narratur per non excessum probatur ex testibus deponentibus de publica voce, & fama. d. 8. n. 3. & d. 8. n. 4. & d. 34. n. 4. & d. 34. n. 5. Amplia t. vt probatur etiam per voicum testem sic deponentem, iudicis admiralicis. d. 175. n. 4. Amplia a. probari per testes etiam si deponent de eorum credulitate. d. dec. 18. n. 4. Et quid testes deponent de certa summa per ascensum. 175. n. 1. & 1.
 Item probatur ex confessione Aduersarij. d. 1. n. 7. & d. 137. n. 6.
 Item ex estimationibus extractis ab iudicibus Cuiuslibet. d. 172. n. 5.
 Mobilium liquidari debet per heredem proprietarium agentem contra Vifruarium. d. 35. n. 6.
 Rei magni auctus non praesumitur auctus beneficio brevis temporis sed potius ex melioramentis ipse factis. d. 153. n. 15.
 Non probatur ex executione mandati. d. 1. n. 11.
 Item non probatur ex locutionibus, licet ille molum iument ad hunc eff. d. 1. n. 10.
 Valoris augmentum accedens fundo dotali ex beneficio temporis cedit commodum Viforis, seu hereditum. d. 153. n. 17.
 Valoris augmentum proueniens ex facto alicuius spectat ad eius heredes. d. 153. n. 16.
 Vassallus possidere potest non solum alieno nomine, sed etiam proprio. decif. 18. n. 16.
 Requiri non potest à domino directio, vt ostendat sibi ritulum, quod fundum possideri inter fides Castri. d. 19. Declara. vt n. 10. Et sufficit illi dicere pradium suum esse, etiam si non ostendat inirum possessionis. ibid. n. 1.
 Si non adimpleat contractum Ecclesie, & ex tali non implemto nullum ei sequatur damnum, non potest Ecclesia dare de defectu implementi. d. 9. n. 5. Declara. vt n. 13.
Vendens rem propriam an precio cogi possit. d. 47. n. 1.
Venditio rei emptæ ex precio rei hereditariae venditæ quando comperat heredi in subsidium, vide *Subsidium.*
 Actio rei venditionis, vide *Actio.* (nu. 6.)
Venditio facta ad corpus & non ad mensuram quid operetur. d. 1. n. 1. Nulla est in interuentione solemnitate à Statuto requiritur. d. 83. n. 4.
 Rerum Ecclesie quisvis nulla ob non feratā formā Recepti in fit euidentem, approbati potest ab Ecclesia fit tendat in ipsius utilitatem, non tamen de venditio potest ab emptoribus improbi. d. 18. n. 18. & 14. Declara. vt n. 15. & seq. & praefertim n. 18. & 19. vide aliqua in verbo *Alimonia.*
 Referuato aliquid faciendum censetur facta sub conditione quate-

nus fiat in quod fuit referuato & interim donec illud fiat, venditio, dicitur imperfecta, & suspensa, nec dominium transferi. d. 83. n. 26. & 17.
 Venditiones plures censentur fit veniunt diuersæ ites in eodem instrumentum cum distinctis precijs. d. 18. n. 1. Et hoc casu fit in vna re decupus fuerit emptor, vel venditor, n. 11. tantum habebit locum refectio, & non in alia. d. 103. n. 1. Et in hoc casu si fuerit factu pactu de retrocedendo potest vt a res rediret sine alia d. 198. n. 3. Cetera, vide in verbo *Pactum.*
Venditor decupus si fuerit in vna re, & non in alia, quomodo habeat locum refectio, vide *Venditio.*
 Dominium rei emptæ potest non transferre in emptorem, nisi donec pretium integrè soluat. d. 34. n. 8.
 Interesse pretij non soluti quando petere possit ab Emptore, & plura ad hanc materiam, vide in verbo *Emptor.*
 Liberare solum tenetur Emptorem à molestiis sibi illatis super re vendita, quando emptor non agit de euictione, sed ad actionem empto ad interdict. d. 30. n. 8.
Veneris Laudatur, d. 48. n. 10.
 Veneri immitti debet in possessionem, etiam si fuerint omnes alique solemnitates, quæ desiderantur in illo inspicendo, dummodo omisso fuerit per imperitiam facta, d. 107. n. 4.
 Verba, dispositionem quando inducant, vel non, d. 113. n. 6. & 7.
 Generalia ampla, & geminata non admittunt distinctionem, dec. 100. n. 1. & latius, n. 1. 1.
 Restitui debent ad certam causam quæ exprimitur, fit refectio fieri potest salua ratione testis sermonis, & ratio redditur. d. 48. n. 14. & d. 145. n. 18. (beant. d. 81. n. 22.)
 Improprizati, & accipi secundum subiectam materiam quando de illigeli debent de iure secundum subiectam materiam tenent eodem principali themate. d. 145. n. 8.
 Item intelligi debent in eo sensu qui requirit est quando possunt habere duplicem intellectum. d. 82. n. 14.
 Item intelligi debent in terminis habilibus, & secundum dispositionem legalem. d. 158. n. 9. Item intelligi debent proprie, & strictè, & non largo modo, quando agitur de subiectione contractus. d. 146. n. 41. Item intelligi debent secundum ordinem personarum quibus duntur, & ad eorum faciem omni meliori modo interpretari. d. 81. n. 10. & 13.
 Iudex quomodo interpretari debeat, vide *Iudex.*
 Reducenda sunt, ad concordiam ex verisimilibus, decif. 74. n. 38.
 Restitui debent ad causam siue rem super quam exprimitur. d. 48. n. 13. & d. 175. n. 9. & 10.
 Sententia verba quomodo accipienda sint, vide *Sententia.*
Verificatores. Relationi Verificatorum standum est iuxta Constitutiones Synodales, maxime dum illi sunt à partibus electi, decif. 116. n. 5.
 Veritas arandi potius debet quam confessio. d. 98. n. 11.
 Verò dictio quid significet. decif. 35. n. 3.
 Verfo Pecunia in utilitatem minoris, probati debet ab eo qui cum minore nullatenus recipiens est. decif. 18. n. 30.
 Probatur in utilitatem recipiens est. id. receptione. d. dec. 18. n. 18. Intellige si recipiat ex contractu valido. ibid. n. 19.
 Item probatur probando, vel pecunia extare, vel esse erogata pro utilitate minoris, licet res emptas non extitit. d. 18. n. 31.
Vig. Excepcio Cedenti competens, datur etiam Cessionario. d. 60. n. 5.
 Item pro mercedibus operatorum. decif. 116. n. 9. Non competit nisi pro his, quæ leguntur in instrumento. d. 60. n. 14. Declara. vt n. 15.
 Impediri non potest per altiorum indagem prouenientem ab exceptione, sed illa reituitur ad petitorium. d. 60. n. 1. Item nec per appellationem. d. 60. n. 4. Item nec per interpretationem iuris, quæ descendit ab exceptione Rei, & replicatione Actoris. decif. 60. n. 10.
 Item nec si reus praesent in causa. decif. 60. n. 1.
 Mutata non dicitur ex eo quod fuerit per cetulum, non autem per decretum pronunciatum. d. 60. n. 47.
 Vulnerata censetur si fuit pronunciatum non esse dandam immisionem. decif. 14. n. 8.
 Item an & quando dicitur vulnerata itau ex ea non possit amplius agi executivè, & quando vulnus dicitur sanatum, adhuc vt agi possit. d. 19. n. 6. vique ad 16.
 Vna via executio electa, non censetur sublata altera via executiva. d. 60. n. 4. 5. Supple in verbo *Executio.*
Vincula. Expense factæ in viaticis debet esse ex causa necessaria. d. 3. n. 7
Vicarius Attentans de actu preterito, an & quando fidem mereatur, decif. 74. n. 16. & pluribus seq. Vicario attestanti de approbatione alicuius facta in censetur, nec non de illius idoneitate creditur, & quare. d. 137. n. 9. & 10. Attestanti de examine quando non creditur. decif. 74. n. 7. & 13. Attestanti de facultate sibi data absolventi, & dispensandi creditur. d. 117. n. 11.
 Attestanti de facultatibus sibi competitibus ratione sui officij plenè creditur etiam sine speciali mandato. d. 117. n. 8. Attestanti de rebus spectantibus ad eius officium plenè credendum. et non minus quam Episcopo. d. 74. n. 1. & d. 137. n. 10. In praeiudicium Episcopi quando creditur. d. 74. n. 16. Emunciatum simplex Vicarij de patronatu non probat in praeiudicium Episcopi. d. 74. n. 11. Emunciatum Vicarij an creditur de presentatione facta. d. 74. n. 10. 14. & seq.

Narrativa Vicarij an prober quasi possessionem presentandi, d. 74. num. 11. & 14.
Presentari debet Vicarius à Regularibus in Ecclesia Regulari, decif. 74. num. 1. Et ille temporaliter deputatur, decif. 74. num. 27. & d. 108. num. 1.
Præfentationis admissio, & institutionis concessio spectant ad Vicarium iure proprio, & sine speciali mandato Episcopi, d. 74. num. 12.
Tribunal Vicarij est idem quod Episcopi, decif. 74. num. 14.
Vbi Vicarius an possit promovere ad Clericatum forenses sine licentia sui Ordinarii, d. 117. n. 1. & 7. & per tot.
Vbi Vicario attestanti in litteris Clericatus se aliquem ordinasse, & dispensasse in fine facultatum Apostolicarum credimus etiam si ille sit forensis, & ordinatus fuerit sine licentia Episcopi, d. 117. n. 5. Declata tamen vt ibid. & n. 10. Amplia vt idem sit in Vicegerente, n. 1. vbi redditur ratio.
Vicarius deputari an possit ab Ordinario sine consensu patroni, dec. 74. num. 39. & seqq.
Vicegerens Vicarij Vbi, vide *Vicarius*.
Vicarius auctoritatem eandem habet, quàm Legatus, d. 83. n. 15.
Vicinus cogi an & quando possit vendere rem propriam, d. 47. n. 1.
Vitruis qualis reputetur ad effectum eligendi domicilium, vide *Domicilium*.
Vidua cogi quando possit ab hæred. com. benef. l. & inuent. ad accipiendum in solum pro dote æstimateda, hæreditaria bona, vide *Hæredes cum benef. & inuent.*
Interesse dotis non restituitur, non debetur Viduæ si duo concurrant, nempe interpellatio cum possibilibus diligentia pro repetenda dote, & quod non habeat aliunde viuere, vossit, d. 176. n. 4. Et horum probatio Viduæ incumbit, n. 5. & quid si Vidua solita sit negociari, n. 6.
Interesse non restituitur ab hæredibus primi viti, debetur secundo viti, non autem Vxor, decif. 176. n. 7.
Visitator Apostolica faciens mentionem de institutione facta per Ordinarium ad præfentationem alicuius, valde adminiculatur pro proband. quasi possessione presentandi, d. 93. n. 4.
Visitator, Alteriusd. Visitatoris quoad statum Ecclesiæ multum deferendum est, decif. 13. nu.
Vitis Ecclesiæ cum iuribus, & pertinentiis suis intelligitur de fructibus, & iuris, & similibus ipsi annexi, non autem de beneficiis in ex exilientibus, d. 14. n. 1. & d. 92. a. & 5. & ratio redditur, d. decif. 92. n. 4.
Fallit in Cappellis quæ sunt de mensa Ecclesiæ vitiæ quia illæ transeunt sub proprietate alterius diocesis viti vniõ, d. decif. 14. n. 1. & d. 92. n. 1. & 12.
Ecclesiæ vniõs diocesis factæ Ecclesiæ alterius diocesis, conferuntur facta sine Pæiudicio iurum competentium Episcopo, sub cuius diocesi vniõ erat, d. decif. 14. n. 8. & 10. & d. 92. nu. 7. & 9. vbi multis exponitur.
Beneficia vniõa quomodo conferantur, d. 1. n. 2.
Ecclesiæ vniõa retinet suam primæuam naturam, d. 14. n. 9. & d. 92. numero 8.
Episcopo attestanti de vniõne quando non ereditur, d. 74. n. 1.
Litteræ vniõis sunt stitide interpretandæ, d. 93. n. 10. vbi declaratur quomodo procedat.
Reus si allegat vniõnem, & Actor petat remissoriam quid agendum sit, decif. 13. nu. 4.
Vniuersitas est corpus inanimatum, d. 12. num. 3.
Volo vbi quomodo disponat, vel cunctetur, d. 17. nu. 11.
Voluntas Coacta voluntas est, d. 158. n. 1.
Declaratur à subiecta materia, d. 181. nu. 1.
Item declaratur magis facta, quàm verbis, d. 233. nu. 16.
Mutata non præsumitur, d. 74. nu. 46.
Perfecta quando dicitur, d. 17. nu. 11.
Probat ex contractu licet nullo, defectu solemnitatũ, d. 40. n. 28.
Regular à potestate, d. 181. n. 8.
Testatoris, vide *Testator*, vbi plura ad materiam voluntatis.
Commotio voluntatis, vide *Commotio*.
De voluntate alienius constare non dicitur sine eius declaratione, decif. 40. num. 31.
Voti Commutatio Voti, vide *Commutatio*.
Electus non præsumitur si qui fuit votis inferior, d. 74. n. 17.
Vox Scribens, vide *Scribere*.
Vrbis Gubernator Vrbis est Index Ordinarius, decif. 7. num. 18.
Statutum Vrbis, vide *Statutum*.
Vicarius Vrbis, vide *Vicarius*.
Visfructuarius Interdicto quorum bonorum non experitur, sed bene proprietarius, d. 34. nu. 31.
Mobilis an teneatur restituere etiam post lapsum decem annorum, vide *Mobilis*.

Possessionem naturalem capere potest, d. 18. n. 1. imo illa dicitur penes ipsum existere, d. 84. n. 4. & morte illa finitur ibi, n. 31.
Possidet solum naturaliter, decif. 34. nu. 4. Declata vt possit ex parte retinere etiam ciuilem possessionem, d. 34. nu. 5.
Sententia lata contra Vfructuarium non nocet, proprietario, decif. 85. num. 12.
Vfructuarius Bonorum coniugis prædefuncti spectat ad coniugem superuenientem de conuictu Leodii, nisi inter coniuges adit pactum contrarium, d. 69. n. 1. & d. 127. n. 1. & 1.
Consolidatus cum proprietate operatur vt proprietarius fiat Dominus pleno iure, d. 84. nu. 2.
Diuidus est, licet secus sit in aliis fructibus, d. 81. n. 17. & 18.
Dominij pars dicitur in multis casibus, decif. 81. num. 19.
Imputatur ex verbis vii & frui, d. 146. num. 11.
Imputatur in legumam, d. 76. num. 9. & n. 67.
Legati non potest ab Vfructuario, d. 61. nu. 19.
Partis appellatio non venit, d. 81. num. 6. Contrarium, nu. 8.
Relictus censetur hæredi qui fuit institutus solum eius viti dante, d. 76. num. 8.
Non censetur relictus sed proprietarius dum nihil exprimitur, d. 76. n. 68. & d. 81. n. 4. De qua materia, vide etiam sub n. 19.
Reservatio Vfructus transfert possessionem, & dominium, d. 84. num. 1. & 19.
Translatio Vfructus interdicta censetur, si dominium rei in alium transferri interdictum, decif. 81. num. 10.
Vfructus Dotis non soluitur, promissus illius causa iam extincta, quid operetur, vid. *Doti*.
Exceptio Vfructus an retardet executionem obligationis Cameræ, vide *Obligatio Cameræ*.
Vfructus frater, vide *Frater Vfructus*.
Vtilitas Ecclesiæ adesse præsumitur in concessione Emphyteusis si Executor cui d. concessio confirmatio commissi fuit illam confirmauerit, ita ut Ecclesiæ ad illius refectionem agere non possit, nisi doceat de non vtilitate, d. 150. nu. 7.
Fallit quando apparet Commissarium protulisse non seruata forma suæ commissionis, d. 140. num. 8.
Confectari non potest ex quod conductor promissis facere melioramenta in re conductâ dum sua stipulata pretium illorum suis hæredibus restitui, & interim ipsum illis frui debet, decif. 150. num. 5.
Confectari vt possit vtilitas Ecclesiæ in concessione Emphyteusis, necesse est vt eius conditio inde melior facta fuerit, d. 150. num. 6.
Vtilitas Ecclesiæ quæ debet esse euident, sufficit ad effectum vt concessio in Emphyteum per eam facta non valeat, vt turbida reddatur, ex quo constat rem potiusse placet locari, decif. 150. num. 3. & 4.
Vtilitas Ecclesiæ seu necessitas præpari concludenter debet à conductore, decif. 150. num. 1.
Vxor Dorem statim consequitur si sit legata aliis secus, vide *Doti*.
Disponere an possit de dote permittente marito, vide *Maritus*.
Vxor magis expedit tradi in pecunia, & quare, d. 41. nu. 1.
Hypothecam perdit super bonis viti, quotum alienationi consentit, decif. 141. num. 5.
Induci potest blanditiis à marito, vt sibi reliquat, decif. 69. nu. 7.
Declaratur, vt num. 8.
Non præsumitur magis dilecta quàm nepos, decif. 93. nu. 7.
Pauper succedit in quarta parte bonorum viti diuitis prædefuncti, d. 19. n. 1. & d. 42. n. 1. & 4.
Et quando Vxor dicitur pauper vel diues remittitur arbitrio Iudicis, d. decif. 42. num. 8. Et quomodo dictum arbitrium fit regulandum, num. 10.
Ampla primò vt vxor pauper succedat, etiam si fuerat dotata, dum dos sit adeo parua, vt illa ad alimenta non sufficiat, nec habeat aliquid se alere, decif. 42. num. 2.
Ampla secundo vt succedat non obstante legata à vito sibi reliquo, d. 42. n. 11. & ratio redditur, num. 13. sententiam tamen est quando bona fides inter viuos assignatur vxori à marito aliqua considerabilis summa, ibid. n. 12. & rationem vide n. 14. & 16. Extende, vt num. 19. in fin.
Fallit primo vt non succedat si tempore mortis mariti, habeat aliunde quod possit se sustentare, quia tunc quarta non debetur, quauis nullo medio fuerit dotata, d. 42. n. 1. & 7.
Fallit secundo si habeat patrem diuitem, d. decif. 42. nu. 5. vide plura in verbo *Auth. p. avara. C. ad vir. & vx.*
Societas officij iure præsumitur ex pecuniis martij, d. 197. n. 5.
Vxor acquirat actio super bonis martis ex constitucione dotis per illum facta ad fauorem vxoris quauis absens, & ignorantis, d. 42. num. 1. Cætera suppl. in verbo *Mulier, Admaritus, & Coniux*.